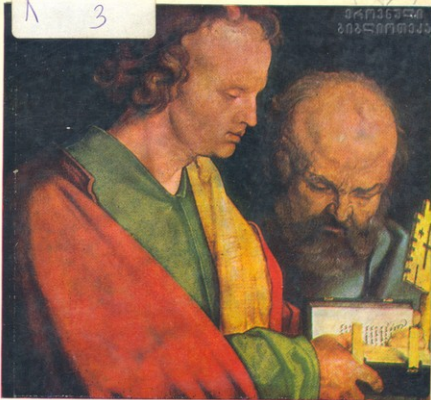

K 157 795
3

ბიბლიოთეკა
გეორგიანული

ლევო ტაძისილი

**სახალისო
სახარება**

თარგმანი,
შესავალი წერილი,
შენიშვნები და ღეჟიკონი
აკაკი გელოვანისა

ლეო ტაბსილი

56.906

სახალისო
სახარება

საქართველოს ენციკლოპედია

თბილისი — 1974

მკითხველთა ფართო წრეები კარგად იცნობენ გამოჩენილი ფრანგ ათეისტის, შწერლისა და ეურნალისტის, კარდინალ ლეო ტაქსილის — ვაბ-რიელ ჟოვან-პავესის (1854—1907) „წმინდა ბუნავსა“ და „სახალისო ბიბ-ლიას“, რომლებიც თარგმნა, ნარკვევებითა და ლექსიკონებით აღჭურვა აკაკი გელოვანმა. ახლა მკითხველს ეთავაზობთ მისი ტრილოგიის მესამე წიგნს — „სახალისო სახარებას“, ქრისტიანული რელიგიის მითითური და-შაარსებლის იესო ქრისტეს ამბავს, რასაც მეცნიერული პოზიციებიდან აშიშვლებს ტაქსილი.

ჩვენი გამოცემის მიზანი უფრო ფართოა, ვიდრე ტაქსილის თარგმნა: ზუსტად ციტირებულია ძველი ქართული სამწერლო ენის ბრწყინვალე ძეგლი, შედარებულია ზოგ სხვა (განსაკუთრებით ლუთერის კლასიკურ გერმანულ) თარგმანთან, გამოტანილია საყურადღებო დეტალები, სქოლი-ოებისა და შენიშვნების გარდა წიგნს ერთვის ვრცელი ლექსიკონი და ნარკვევი, დიდოსტატთა მრავალი შედეგები: ხელოვნების ამდენი ნაწარ-მოები ზომ ძველი დროის არც ერთ სხვა წიგნზე არ შექმნილა!

მკითხველი დარწმუნდება, რომ ამბავი მითითური ღმერთკაცისა, რომელ-მაც ბოლომდე ზიდა ჭვარი და დაცალა სიმწრის ფილა, მხოლოდ ლეგენ-დების კრებულშია, რაც ბევრ სიბრძნეს და საანდაზო თქმასაც შეიცავს, როგორც შემოქმედი ადამიანის გენიის ნაყოფი და არა „სულიწმინდის“ ნა-კარნახები. თუმცა ეკლესიის მამები ხშირად წინააღმდეგობაში ეზღუდებიან, წიგნში კომიკურ სიტუაციებთან ერთად ბევრი რამ არის მხატვრულად სა-ინტერესო.

ქართულ თარგმანში შენარჩუნებულია დედნის ხატოვანი ეხა, სტილი და ზოგადი მხატვრული ღირებულება.

განიმარცხეთ ძველი იგი კაცი საქმით მი-
ხიურთ და შეიმოსეთ ახალი იგი განახლე-
ბული მეცნიერებაი, მსგავსად ხატისა მის
დამბადებელისა...

კოლხეთი, 3, 10

გადავშალოთ „ახალი აღთქმა“ — ძველთაძველი წიგნი, რომლის ასაკი 2000 წელიწადს უახლოვდება. გადავაცილოთ ფერფლი და მტვერი...

წიგნებსაც ხომ თავიანთი ბედი აქვთ, როგორც ქვეყნებსა და ქალაქებს! ამერიკასაც ახალ ქვეყანას ვეძახით, თუმცა საქმოდ „დაძველდა“.

სიტყვამ მოიტანა და ჩვენც ახალი ქვეყნიდან დავიწყეთ — იმ მრავალტანჯული ქვეყნიდან, რომელსაც არ შეხებია არც სამოთხე, არც ჯოჯოხეთი, არც ადამისა და ვეფხის პირველი შეცოდება, არც ამ შეცოდების გამოსყიდვა ქრისტეს ჯვარტყმით... არ შეხებია, ვიდრე ოკეანეს არ გადასერავდა კაენის უწყალო შთამომავალთა რკინის რაზმი, აპოკალიფსის ცეცხლოვანი მხედრობა, კერძოდ კორტესისა და პისაროს აბჯარასხმულ ჯალათთა და შავანადგორიან სულთამხუთავთა არმია, და დამსჯელი მახვილით არ შეუტევდა ბუნების მიაშიტ შეილებს, უდანაშაულო ინკებსა და აცტეკებს, რომელთაც შეეძლოთ შენება, მაგრამ არ შეეძლოთ აშენებულის დაცვა, ეს კი ძვირად დაუჯდათ. მათ არ ჰყოლიათ არც კაენი, არც იუდა, არც იესო, არც პეროდე. ჰყავდათ მშის ღვთაება და არ იცნობდნენ საბოთს...

წარმოვიდგინოთ, რომ ვიმყოფებით ანდებში, კახაშარის მწვანე ხეობაში, საოცარი ქალაქის მოედანზე, ოქროს სამკაულებში ჩამჯდარ საშვეფო საჩრდილობელთან, და მწვანე ტოტების ჩეროში ინკი მეომრების თავზე ფერად ფრთოსანთა ფრთები ლაპლაპებენ...

ხარის ტყავში ჩასმული სახარება მტვერში ვლინდება. ეს არის დაავდო საჩრდილობელზე წამოწოლილმა ატავუალამ, ინკების მრისხანე მეფემ. დედაქალაქიდან მოვიდა პისაროს ბანაკი.

ში, რათა პირადად მიელოცა პერუსი ჩასვლა, მაგრამ მღვდ-
ლმა ვისენტე დე ვალვერდემ თავი მოაბეზრა ვრცელ
ბით. არ სცოდნია იესოს დარიგება: „ნუ მრავალსა მეტყვე-
ლებთო“. მთელი შექმნათა, მოსეს წიგნები, მეფეთა, მსა-
ჯულთა, მახარებელთა წიგნების შინაარსი გადმოუღავა, და
თუმცა ინკი თარჯიმანი ესპანურში ორიანის ღირსია, მაგრამ
ქკვიანმა ატაგუალბამ უმთავრესი მაინც გაიგო: თურმე ვი-
ლაც პაპმა ალექსანდრემ დასავლეთის მიწები ესპანეთის მე-
ფეს აჩუქა, ატაგუალბა მოვალეა მიიღოს მისი რელიგია, ქელი
მოუხაროს უცხო ხელმწიფეს, თეთრი ხალხის ბელადს, თუ
სურს, რომ ეზიაროს ციურ სასუფეველს... ოჰ, რა მომქანცვე-
ლია ეს ყველაფერი! რისთვის უნდა გამოიცვალოს სარწმუ-
ნოება, როცა თავის ღმერთს არ ემდურის? რატომ უნდა დაე-
მორჩილოს ესპანეთის ბელადს, როცა თავის ქვეყანაში თვი-
თონ არის ბელადი? რისთვის უნდა ამჯობინოს მკვდარი
ღმერთი ცოცხალს? რა ღმერთია ის, რომელიც ადამიანებმა
ჯვარს აცვეს, და რა ადამიანები არიან ეს გადამთიელები,
რომელთაც თავიანთი ღმერთი მოკლეს? დაბოლოს, თუ სამყა-
რო საბოთმა შექმნა, რატომ არ იციან ეს ინკების ქურუმებმა?
ვალვერდე უხსნის და უხსნის...

— საიდან გაიგეთ ეს ყველაფერი? — აწყვეტინებს მოთმი-
ნებიდან გამოსული ატაგუალბა.

— აი, აქედან, — და მღვდელი სახარებას გაუწვდის.

მეფე წიგნს გულგრილად ართმევს, შლის, ყურთან მი-
იდებს, ძირს აგდებს და ამბობს:

— მე ის არაფერს მეუბნება!

ეს იყო საბაბი. კბილებამდე შეიარაღებული ესპანელები
მასპინძლის მცველებს მისცვიდნენ, მახვილებზე ააგეს. პისა-
რომ ატაგუალბას გრძელ თმაში ჩაავლო ხელი, გადმოათრია,
ფეხით შეადგა იმპერატორს. დაიწყო სვრემა. უმწეო ხალხი
დაიბნა, გაიქცა, დაიფანტა. ოთხი ათასი პერუელი გაწყდა იმ
დღეს და მხოლოდ ერთი ესპანელი დაიჭრა: თვით პისარო,
რომელსაც უცაბედად მისივე მეომრის მახვილი მოხვდა.

ასე დაიწყო ამერიკის „გაქრისტიანება“. აღსრულდა იესოს
წინასწარმეტყველება: „არა მშვიდობის მიფენად მოვედ, არა-
მედ მახვილითა“...

ჩვენ მაინც ფრთხილად ავწიოთ სისხლითა და მტერით მოსერილი წიგნი, რადგან ჩრდილების გარდა მასში არის საკმაოდ ბევრი მხვეილი სიტყვაც, თავშესაქცევი ამბავი და დამაფიქრებელი ეპიზოდი. ვიდრე მის შინაარსზე გადავიდოდეთ, წარმოვიდგინოთ, რა არის ამ წიგნში მავნე.

ოთხთავი, ოთხი სახარება, ბერძნული ევანგელიონი (სიკეთის ხარება) ქრისტეს შობის, მოღვაწეობისა და მოწამეობრივი აღსასრულის ამბავია. ასეთი ამბები უკვე გადახდათ ევანგელთა შზის ღმერთის შეილებს, რომელთაც ევანგელის პეროდუ-ფარაონი ხეობსი დევნიდა, და ბაბილონის ღმერთს ბელ-მარდუკს, რომელიც აწამეს, სიკვდილის წინ სამოსი შემოაგლიჯეს, შერე კი მკვდრეთით აღდგა. ბევრი რამ გადაიღეს ძველი რელიგიებიდან ევანგელისტებმა, მაგრამ ორიგინალურიც ბევრი რამ დაუმატეს, დახვეწეს და უფრო ჩამოყალიბებული, სრულყოფილი რელიგია შექმნეს, უფრო სწორად — უფრო სრულყოფილი რელიგიის სახელმძღვანელო წიგნები, რომელნიც უწინარეს ყოვლისა რთული შინაარსითა და ბრძნული გამოთქმებითაც იქცევენ ყურადღებას. სახარება შრავალი იყო, მაგრამ ამ ოთხის გარდა ყველა დაგმეს (პეტრეს, იაკობის, იუდის, ნიკოდემოსის აპოკრიფული სახარებანი).

„სამი სახარება შეგვეწიოს!“ — ასე ილოცებოდა ქართველი ვლუხი საუკუნეების განმავლობაში, და ეს დალოცვა არ იყო მოკლებული ირონიას. ჩანს, მეოთხე სახარებას იწუნებდა, ოღონდ არ ვიცით, რომელს, ან იქნებ უბრალო ალიტერაციისათვის გასამდა ოთხი. ჩვენ კი გვინდა ოთხივე სახარება განვიხილოთ, ე. ი. ამ წიგნის ქართულად გამოცემით გარკვეული ცოდნა მივცეთ მკითხველს, ანტირელიგიურ თემებზე მოპაექრის მომზადების დონე ავამაღლოთ და საერთოდ სარგებლობა მოვუტანოთ საუკეთესო სამებას — მკითხველს, ჭეშმარიტების და მხატვრულ სიტყვას.

ლევ ტაქსილის მწიგნობრული სამების — განთქმული ტრილოგიის ეს მესამე წიგნიც სასიამოვნო და სასარგებლო წიგნია. თუ „სახალისო ბიბლია“ ასახავს მამა-ღმერთის ამბავს, „სახალისო სახარება“ ღმერთის ამბავია, „წმინდა ბუნავი“ კი — ქრისტეს მოადგილეთა ამბავი. ახლა ჩვენს წი-

ნაშეა ოთხივე სახარების სრული, თითქმის სრული და უნაკლებო თარგმანი, ასე უხვად ციტირებული დედნის ჰიბრეული თანაც იქვეა მოცემული უაღრესად მახვილგონიერული დახასიათება, კომენტარები, შეფასება, მეცნიერული ახსნა-განმარტებანი. ტაქსილის ირონიისა და სატირის გრძნობა ზომსაერთოდ აღიარებულია. ზოგან ის ვოლტერს მოგვაგონებს. რაც შეეხება საღვთისმეტყველო ტექსტების ცოდნას, ჩვენ უკვე ვიცით, რომ ის ღვთისმეტყველების პროფესორია და ყოფილი კარდინალი! მას ერთი საფეხური დარჩა პაპის ტახტამდე, მაგრამ ვოლტერის ტახტი ამჯობინა. მის წარმატებაზე თუნდაც მარტო ის მეტყველებს, რომ „სახალისო სახარების“ მეორე რუსული გამოცემა, 370 000 ცალი, მოკლე ხანში ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობად იქცა.

აქ სიტყვას აღარ გავაგრძელებთ სახარების შინაარსისა და ავტარგზე. წიგნში ყველაფერი წერია, რასაც საფუძვლად დაედო სახარება: იესოს დაბადება, ცხოვრება, ჯვარცმა და ამალღება. ლიტერატურის, ხელოვნების, მუსიკის კორიფეები ერთიმეორეს ეჯიბრებოდნენ ამ თემებზე შედეგების შექმნაში. გადაშალეთ ლუკრის, ლონდონის, პრაღის, პრაღოს, ბუდაპეშტის, უფიცის, ვატიკანის, ერმიტაჟის, პოლანდიის, იტალიის გერმანიის ეროვნული მუზეუმების ბრწყინვალე ალბომები — სურათების თითქმის ნახევარი ბიბლიურ თემებზეა. ლუთერის ბიბლიის კლასიკური თარგმანის ორტომეულში ათასზე მეტი სურათია (Tausend Bilder Bibel), და ეს მხოლოდ ნაწილია. ბიბლიის, უპირატესად სახარების თემებზე მრავალი შედეგური შეუქმნიათ მილტონს, ტასოს, გოეთეს, ჰაინეს, ეფენი სიუს, ჰენდელს, ბეთჰოვენს, ბახს... გოეთეს ცნობილ ლექსს „წვეულებას“ საფუძვლად დაედო ეპიზოდი სახარებიდან (მათე. 22,1-10). ლესინგმა „ნათან ბრძენი“ ბიბლიის ეპიზოდზე ააგო. რამდენ პოეტს უწერია კაენზე (ბაირონი), სოლომონზე, დავითზე, აპასფერაზე, იუდეის ომზე... ბიბლიის, სახარების ტექსტები, საანდაზო თქმები გამოუყენებიათ მარქსს, ენგელსს, ლენინს, სტალინს, გორკის, ბელინსკის... ეს თქმები ამდიდრებენ ყოველი მწერლის ენას. ეს გამოთქმები დამკვიდრებულია ყოველი კულტურული ხალხის ენაში. ესაა ცხოვრების სიბრძნე. აი, ამ კუთხით გვაინტერესებს

პირველ რიგში სახარებაც. ჩვენთვის ესაა ლიტერატურული ძეგლი, ლეგენდებისა და იგავთა ერთგვარი წყარო. ამ ტექსტებზე ზრდიდნენ თაობებს, ასწავლიდნენ მშობლები შინა. ამ ნაწარმოებიდან ის უნდა ავიღოთ, რაც მხატვრულად თუ ისტორიულად საგულისხმოა, და უნდა ვიცოდეთ მისი რელიგიურ-ფილოსოფიური არსიც, მისი რეაქციული ხასიათიც. როგორ შევძლებთ ღვთისმეტყველთან დავას, თუ არ გვეცოდინება ღვთისმეტყველება? უნდა გვახსოვდეს ლენინის დებულება: რელიგიას ლანძღვით კი არა, ცოდნით და დარწმუნებით უნდა ვებრძოლოთ. ბრუნო ღვთისმეტყველების დოქტორებს რთულ საღვთისმეტყველო პოზიციებზეც ამარცხებდა.

* * *

იყო დრო, როცა იესოს ქადაგების მოსმენა მხოლოდ მის საცოდავ მოწაფეებს უზღებოდათ, სხვა არავინ ისმენდა. მერე მათ შთელი საქრისტიანო ეცნობოდა — უკვე სახარებიდან, ქადაგებიდან და ათასი ღონისძიებით. ჯვარცმული მაცხოვრის მცნებას ნებით თუ უნებლიედ შილიონები მისდევდნენ და მისდევენ დღესაც. ბრძოლა არ დამთავრებულა.

მთელი ბიბლია, კერძოდ სახარება იყო ერთგვარი ცდა, რომ „წყვეულ კითხვებზე“ პასუხი გაეცათ, მაგრამ აი, ამ რელიგიებმა თვით შეიყვანეს კაცობრიობა ახალი წყვეული კითხვების ლაბირინთში, საიდანაც ხალხებს დღემდე უჭირთ თავის დაღწევა.

„ლიტერატურის ისტორიაში, როგორც ყველგან საერთოდ, ჩვენშიაც ბიბლიას გარკვეული მნიშვნელობა ჰქონდა. მან მისცა სასულიერო მწერლობას ნიშნები ლიტერატურული ჟანრებისა, პოეტური ფორმისა, მხატვრული გემოვნებისა და ჩამოქნილი, დახვეწილი პროზაული ენისა... ბიბლიური წიგნები იძლეოდა სიუჟეტებს არა მარტო ძველი, არამედ ახალი დროის ლიტერატურისთვისაც“, — ასე ახასიათებს ჩვენი სახელოვანი მეცნიერი კორნელი კეკელიძე ზოგადად ბიბლიის და კერძოდ სახარების მხატვრულ მნიშვნელობას (ტ. I, გვ. 400).

ქრისტე რომ ლეგენდაა, ეს ბავშვმაც კი იცის, მაგრამ ისაა ლეგენდების გმირი, მისი ცხოვრების ამბავიც ერთიანი ცხოვრებისეული ამბავია, ბრძნული და აბსურდული მსჯელობების

ერთგვარი კრებული, რაც დღესაც მოქმედებაშია კაპიტალისტურ სამყაროში, და არა მარტო ეკლესიებში.

ვანა დღეს კი არ არიან მწიგნობრები და ფარეზგებები, რომელთაც არ სურთ გაარჩიონ თეორი და შავი, ნიჭი და უნიჭობა, ცოდნა და უმეცრება, შუქი და ჩრდილი? მათ სჩვევიათ სხვათა წარმატების გამო ნერვულობა, ჩრიკები, მუხანათობა, შეთქმა და შხამიანი ქილიკობა. დღესაც არიან გამოჩარშული ბიუროკრატები, რომლებიც პონტიოდან პილატემდე გვაგზავნიან, ხელს იბანენ, დოგმატურად გვიმეორებენ, რომ ადამიანი შეიქმნა შაბათისათვის და არა შაბათი ადამიანისათვის... ათობით მაგალითია წმინდა წერილში საგულისხმო.

ჩვენთვის სუსტი მოწმეა ღმერთი, მაგრამ ძლიერია ადამიანი. ადამიანის ეს ქმნილება რომ თვალსაჩინო ნაწარმოები არ ყოფილიყო, თავიანთ რჩეულ შედეგებს არ შექმნიდნენ მის სიუჟეტებზე ხსენებული შემოქმედნი, აგრეთვე ლეონარდო და ვინჩი, რაფაელი, მიქელანჯელო, ტიციანი, ტინტორეტო, რემბრანდტი, რუბენსი, ივანოვი... შავ მიწაზე უკეთ იზრდება ვარდი და ვაზი.

ძნელად იკითხებოდა საღვთო წიგნი, მაგრამ მას მაინც კითხულობდნენ. ფრთიან თქმებს მაინც პოულობდნენ. ვინ იცის, რამდენს უფიქრია „უფალო, ფსალმუნს მაკითხებ — ეს არის შენი რისხვა? რად მიგაჩნია სასჯელად შენი წიგნების კითხვა?“ ტაქსილმა იზრუნა იმისათვის, რომ სახარების კითხვა სახალისო ყოფილიყო.

„სახალისო სახარება“ არც მეცნიერული ტრაქტატია, არც ლეთისმეტყველური ქრონიკა. ესაა სატირული პამფლეტი ღრმად განსწავლული და მახვილგონიერი მწერლისა, რომელსაც ჩვენი მკითხველი კარგად იცნობს. მისი სამივე წიგნი თითქმის ამ ასი წლის წინ დაიწერა, და სამივე უაღრესად თანამედროვე წიგნია. ტაქსილი არ გვქანცავს უთვალავი ავტორის ციტატებით, საბუთებისა და ცნობების სიუხვით. საკუთარი გონებით, ერუდიციით ამდიდრებს სახარების შინაარსს, რასაც ცოცხლად გადმოსცემს, აშიშვლებს ყველა წინააღმდეგობას. მიზანი მიღწეულია.

თუ სახარების ქეშმარიტებისა და ისტორიულობის გაბა-

თილება გვინდა, ეს თითქოს არც ისე ძნელია. ვის დაიჯერებდა, რომ სიმართლეა ეგზომ გასაოცარი ფაქტი, ქრისტეს სასწაულებრივი ცხოვრება, რასაც არ იმოწმებს არც ერთი იმდროინდელი მწერალი, მოღვაწე, ისტორიკოსი? თუნდაც პირველი შეცოდება! ღმერთმა ვაშლის ჭამისათვის ადამიანთა თაობები სატანჯველად გასწირა, ვიდრე იესოს მოუცლენდა, მაგრამ იესოს ჯვარცმაც ხომ უფრო მძიმე დანაშაული იქნებოდა? განა საბოთს პირმშო შვილი ვაშლზე ძვირად არ უღირდა? ხომ შეეძლო უბრალოდ ეპატიებინა შეცოდება, თუ სურდა? ამ ცოდვას კი ღიად ტოვებს. განა ეს აბსურდი არაა?

ცოდნის უარყოფა მხოლოდ ბნელეთის მოციქულთა ღონეა. თვით ალექსანდრიელად წოდებული განსწავლული ღვთისმეტყველი, ეკლესიის მამა კლიმენტი ამტკიცებდა III საუკუნეში: „არ არსებობს სარწმუნოება ცოდნის გარეშე, ისევე როგორც არ არსებობს ცოდნა რწმენის გარეშე“. თუ მეორე დიდი საეკლესიო მწერალი ტერტულიანი გმობდა მეცნიერებას, წარმართობის მავნე ნაშიერად და სატანის პირმშოდ აცხადებდა, კლიმენტი მოითხოვდა ცოდნის და რწმენის პარმონიას, მეცნიერებისა და რელიგიის შეთანხმებას. მრავალი წლის მანძილზე ეს საკითხი მსჯელობის საგანი იყო და ეკლესიის მესვეურთა ეს მტკიცება დღემდე გრძელდება და, ცხადია, იმთავითვე აბსურდია. მეცნიერება და რელიგია შეუთავსებელია, ვითარცა ცეცხლი და წყალი, მაგრამ საინტერესო ისაა, რომ თვით ძველი ეკლესიის მამა აღიარებს ცოდნის სიდიადეს, აუცილებლად ცნობს გრაშატიკის, ისტორიის, ფილოსოფიის, ასტრონომიის, არითმეტიკის, გეომეტრიის, მუსიკის, დიალექტიკის შესწავლას „რათა ბოლოს იქვე დაბრუნდეს, საიდანაც ვავიდა“ ე. ი. ფილოსოფიის სამყაროში. საყურადღებოა მისი ის აზრიც, რომ ადამიანის სრულყოფილობა პირდაპირ დამოკიდებულია მის ცოდნასა და გონიერებასთან.

რაკი ეკლესიის მამა ასე ქადაგებს, ჩვენს დროში რაღა მტკიცება უნდა, რომ ცოდნა აუცილებელია და გამოწვევის არ წარმოადგენს იმ რელიგიის არსის ცოდნა, რომელსაც თავგამოდებით იცავდნენ ეკლესიის მამები. აუცილებელია იმისათვის, რომ მათი მცდარი დოგმები გავაბათილოთ. ისე, ზეპირ-

რად, დირექტივებით რელიგიის აღმოფხვრა ისევე ძნელია, როგორც საბღის გაყვანა ნემსის ყუნწში. ცნობილია, დიდრომაც კი შესძახა: „ღმერთო, მე არ ვიცი, არსებობ თუ არა შენ!“ მაგრამ დიდრომ ღმერთს ტახტი შეურყია.

ამრიგად, ევანგელისტებმა, მახარებლებმა, და ეკლესიის მამებმა უკვე მოახდინეს ქრისტეს ყველა მითის სინთეზი. ჩვენ ისლა დაგვრჩენია, რომ მათი ანალიზი მოვახდინოთ.

• • •

როდის აწამეს ქრისტე? არასოდეს, რადგან ის არ არსებობდა. მეცნიერულ საბუთებზეც რომ არაფერი ვთქვათ, თვით შოშის თარიღი საეჭვო ხდება: მითის მიხედვით პეროდუ დიდისა და რომის ნაცვალ კვირინიუსის დროს დაიბადაო. მაგრამ როცა კვირინიუსი იუდეაში მივიდა, პეროდუ უკვე ათი წლის გარდაცვლილი იყო. იესო რომ იშვა, პეროდუ ოთხი წლის მკვდარი იყო და საიქიოდან ზომ ვერ დაუწყებდა დევნას? მერე, იესო აწამეს მღვდელმთავართა კაიფას და ანას დროსო, წერია სახარებაში, იუდეველებს კი ერთდროულად ორი მღვდელმთავარი არასოდეს ჰყოლიათ; სახარებაში ლაპარაკია ღორების ჯოგზე, ებრაელები კი ღორებს არ აშენებდნენ, და ისიც პალესტინაში; ლუკას თქმით, მარიამი და იოსები სამხრეთ ბეთლემში ცხოვრობდნენ, მათე კი ამტიციებს, ჩრდილოეთ ნაზარეთშიო, და ა. შ.

პალესტინა პატარა ქვეყანაა, პოეტურმა ფანტაზიამ ის მთელ სამყაროს გაუტოლა. გალილეის ზღვა რა ზღვაა, ერთი კიდიდან მეორე ჩანს, სახარების ფურცლებზე კი ის არის გაშლილი ზღვა, ნაოსნობაა, ქარიშხლებია, და გენესარეთის ტბა მსოფლიო ოკეანეებივით ცნობილი გახდა თუნდაც იმისათვის, რომ მის ზედაპირზე მითიურმა ქრისტემ ფეხით გაისეირნა.

იესო ნაზარეველი მარტო იყო და მარტო დარჩება, თუ გვეცოდინება ყველაფერი, რაც მის სახელთანაა დაკავშირებული, და ის იქნება მხოლოდ სახალისო ნაწარმოების გმირი. ბოლოს და ბოლოს, რა გაუკეთეს თვით მოციქულებმა? ერთმა ვასცა, ერთმა უარყო სამგზის, ერთმა არ იწამა მისი ცად ამაღლება, დანარჩენები ნეიტრალურ პოზიციაზე დარჩნენ, ეს იყო და ეს.

პირველ ხანებში ქრისტიანობა მეგრძოლი სულსკვეთებით განირჩეოდა, შემდეგ და შემდეგ ამ სულსკვეთების სახიც არ დარჩენილა, ის იქცა მორჩილების რელიგიად. ცოლი უნდა დაემორჩილოს ქმარს, შონა—ბატონს, მოწაფე—მოდღვარს, ბატონი—ღმერთს, კეისარს მიეცეს კეისრისა, „რამეთუ არა არს მოწაფე უფროს მოძღვრისა თვისისა, არცა მონა უფროს უფლისა თვისისა“. ამიტომ შეურიგდნენ მას ამაჟვეყნის შეუფენი, მოძღვარნი და კეისარნი.*

* * *

განსაკუთრებით მკაცრი მეგრძოლის, დოგმის აპოთეოზის მხიშვნელობა ქრისტიანობამ მიიღო საეკლესიო მწერლის ტერტულიანის შრომებში, და როგორც ტიმიურს, ამ პიროვნებას ახლო გავეცნობით.

სახელგანთქმული საეკლესიო მწერალი, რომელსაც ზოგიერთი გარემოების გამო ეკლესიის მამის პატივი არ არგუნეს, კვინტ სეპტიმიუს ფლორენს ტერტულიანი დაიბადა ახ. წ. 160 წ. კართაგენში და ახალგაზრდობაში ფრიალ თავაშვებულ ცხოვრებას ეწეოდა, სძაგდა ანტიკური კულტურა და ფილოსოფია. რომში ქრისტიანობა მიიღო „იმ სიმაშაცისათვის, რითაც ქრისტიანები ხვდებოდნენ წამებას“, და ეს უღრტვინველი წამება მიიჩნია იმ სარწმუნოების სიმაართლის საბუთად, რასაც ეს ფანატიკოსები ეწირებოდნენ. ამ საკვირველ მწერალს აუცილებლად შიანდა წამება, ჯვარზე ასვლა, ამა სოფლის სიძულვილი და შეუპოვრობა, რათა ქრისტიანობამ გაიმარჯვოს. ამით გადაიკიდა თვით ქრისტიანები, რადგან ჯვარზე ასვლის მსურველი მუდამ ცოტა მოიძებნება. ამის გამო გადაუდგა თვითონაც „ჩვეულებრივ ეკლესიას“ და შევიდა მონტანისტების სექტაში, რაც ასეთსავე სასტიკ წესებს იცავდა, ბოღვითი იდეებით სულდგმულობდა, სულიწმინდის შემწეობით სიზმარში გაგონილი ბუნდოვანი სიტყვების თამაშზე აგებდა თავის მო-

* ქრისტიანობის არსის, ქრისტიანული დღესასწაულების შესახებ დავრილებით ცნობებს მკითხველი ნახავს ს. სახაროვის პოპულარულ წიგნში „ზოგიერთი ქრისტიანული დღესასწაულის წარმოშობისა და იდეოლოგიური არსის შესახებ“ (მეცნიერება, 1971).

ძღვრებას. „იესო ქრისტეს შემდეგ ჩვენ ზედმეტად მიგვაჩნია ცნობისმოყვარეობა, აღარც ძიება გვინდა სახარების შემდეგ ჩვენ გვწამს ის და სხვა აღარაფერი გვინდა ვიწამოთ. ან სხვა რა უნდა ვიწამოთ?“ ასე ბრძანებს ტერტულიანი. და მასზე მკაცრი აღმოჩნდა ეკლესია, რომელმაც ის წმინდანად არ შერაცხა.

რაც ქრისტიანობას ეწინააღმდეგება, სიცრუეა, და იმდენის ღირსიც არაა, რომ უარყო. ქრისტიანული დოგმატიკის უაზრობას ამ სიტყვების ავტორი კარგად ხედავს, მაგრამ ეს არ აწუხებს. პირიქით, ამაყობს ამ აბსურდით. სწორედ ამ ბრმა რწმენის აპოთეოზია, გონების უარყოფის ფორმულაა მისი განთქმული აფორიზმი: „მწამს, რადგან აბსურდია“ (ლათ. კრედო, ქვია აბსურდუმ ესტ). მორწმუნე ქრისტიანი უნდა იყოს ურცხვი და გიჟი. „ღვთის შვილი ჯვარს აცვეს და ეს არ მრცხვენია სწორედ იმიტომ, რომ თითქოს უნდა მრცხვენოდეს. ქრისტეს ჯვარცმა უნდა მწამდეს სწორედ იმისათვის, რომ ჩემი გონება ამ აბსურდის წინააღმდეგ ილაშქრებს. ის აღდგა კუბოდან, რომელშიაც ჩაასვენეს? ნამდვილი ამბავია, რადგან შეუძლებელი გვეჩვენება“. ქრისტიანობა ეწინააღმდეგება მეცნიერებას, აზროვნებას, ამიტომ იღებს ტერტულიანი მას ულაპარაკოდ. ან მეცნიერება უნდა ელიარებინა, ან რელიგია; აღიარა რელიგია, რადგან ფანატიკოსი იყო. მან უარყო მებრძოლი ფილოსოფია და ამით გახდა ფილოსოფოსი. დიდი მონტანისტი ამტკიცებდა, რომ იესოს და მოციქულთა გამოცხადება არ დამთავრებულა, მამა-ღმერთი ძეზე დიდია და სამყარო მან შექმნა აზარაობისაგან...

ეს იყო სიტყვები. არ იქნა, არ ასრულდა ხალხთა ოცნება დედამიწაზე, და მათ ცაში აღაპყრეს ხელები. არ მორჩა შიში, შიშმილი, გვალება, ძალადობა, ჭირი და ვნება ათასნაირი, და აღამიანებმა მოიგონეს ქრისტეს ვნება, მწერლებმა კი დაასაბუთეს. ტერტულიანმაც გააბათილა წარმართთა აზრი, ყველა უბედურების მიზეზიყო ქრისტიანობა. ყველა უბედურებისა არა, მაგრამ ეს რა ნუგეშია? აღაპრე ხელები და ილოცე: ოსანა, ოსანა! დიდება ცათა შინა და მშვიდობა ქვეყანასა ზედა! მერე ჩამოიღე დაღლილი ხელები, აკრიფე ბორკილები და წაიღე გოლგოთის გზაზე, თუ გინდა შესვლა ციურ

სასუფეველში... ასე არწმუნებდნენ, ასე იყო აღმოსავლეთსა და დასავლეთში. ხალხს ნუგეშად ისევ მახვილი სიტყვა ერქმეოდა: „კუჭი მიხმება შიმშილით — ედებია თუ ღოზნა? — ზამთარში ჩამხლეჩია წყურვილით, როგორ ვიყვირო „ოსანა“!

ადამიანი ეძიებს და კპოვებს. მორწმუნეები იმავე წმ. წერილში პოულობდნენ ფრთიან თქმებს: „ვაი თქვენდა, ფარისეველნო... თქვენს ნასახლარზე ეკალი და ჭინჭარი ამოვა, ორგულნო!“

• • •

ძველი ტრადიციით სახარება — საღვთო წიგნია. ჩვენთვის ის ლიტერატურული ძეგლია; ღვთისმსახურთა რწმენით, ეს წიგნი სულიწმიდის ნაკარნახევია, ჩვენი თვალსაზრისით — ადამიანის კმნილდება; მღვდელთა აზრით, მორწმუნეთა შთაგონების წყაროა, ჩვენთვის — ხელოვანთა თემების წყარო. ჩვენ არ გვეგულება სხვა წიგნი, რომელსაც ამდენი ილუსტრაცია ექნება. ამ წიგნის გმირებს ხატავდნენ რიგითი ილუსტრატორებიც და ხელოვნების ტიტანებიც. წმინდა წერილის პირველი ქართული თარგმანებით ფასდაუდებელი ბალავრის ქვა ჩაიდო ქართული სალიტერატურო ენის საძირკველში; ლუთერმა რომ ბიბლიის უზადო თარგმანით გერმანული სალიტერატურო პროზის ენა შექმნა, ეს მარქსმა და ენგელსმა აღიარეს; დანიის ლიტერატურის მამამ კრისტიერნ პედერსონმა, რომელიც 1554 წელს გარდაიცვალა, ბიბლიის თარგმანით ჩაუყარა საფუძველი დანიურ ლიტერატურულ ენას... თითქმის იგივე როლი შეასრულა მრავალი სხვა ქვეყნის მწერლობის ისტორიაში ბიბლიის, კერძოდ, სახარების თარგმანმა. ამ წარმატების მიზეზი მარტო რელიგიურ საჭიროებაში არაა საძიებელი. ორსავე აღთქმაში აისახა ხალხის ცხოვრება, მისი უბრალოება და უბრალო სიბრძნე. ათობით, ასობით იგავი და ხატოვანი თქმა მიეწერება მათეს, მარკოსს, ლუკას და იოანეს. რომელ დიდ მწერალს არ შემოურდება ეს წარმატება? საამისოდ კანონიკურობა არ კმარა. მოზაიკა, რელიეფი, ფერწერა, ფრესკა, გრაფიურა, გრაფიკა, მუსიკა, პოეზია, დრამატურგია — ვინ არ ასახავდა და რა ჟანრში არ ასახავდა სახარების პერსონაჟებს! ამიტომაც, რომ მისი ყოველი მუხლი, ფრაზა, სიტყვაც კი განსჯის საგანი იყო.

თუ ლიტერატურული პოზიციებიდან ვილაპარაკებთ და არა ამბიონიდან, სახარების შთავარი გმირი სიკეთესთან ერთად კიდეც გვართობს, გვაფიქრებს და გვაცინებს. სამაგიეროდ აღგვაშფოთებენ მისი შოადგილის ნილაბს ამოფარებული მღვდელმთავრები, რომელთაც საუკუნეების განმავლობაში არ დარჩენიათ ჩაუდენელი არც ერთი ცოდვა, რაც კი ზორციელ არსებას შეუძლია ჩაიდინოს. ვისაც ჯერ კიდეც ვერ გაუგია, რისთვის ვწერთ და ვთარგმნით ასეთ წიგნებს, მან დაიკავოს ხელში სია ათასობით, ასი ათასობით წამებულ, დილეგში გაგუდულ, კოცონზე დამწვარ, საკნებში დაგლეჯილ-დასერილ, დევნილ, სახსრებამოგდებულ ადამიანებისა და გაიხსენოს, რომ ეს კეთდებოდა ქრისტეს სახელით. ამ ჯალათობას, ამ ძალადობას, ამ სიცრუეს, ჩაგვრას და უმეცრებას ვებრძვით, ვებრძვით იმათ, რომელთაც ხელი არ აუკანკალდებათ, ისე შეუძლიათ უდანაშაულო ადამიანი, ქალი თუ კაცი აწამონ, ჯვარს აცვან, ცოცხლად დაწვან, შხამიანი სტილუტით განგვირონ, პირში მღულარე ფისი ჩაასხან, შიშველ ტანზე გამდნარი ტყვია ჩამოაღვენთონ, გაატიტვლონ და მწერებს შეაჭამონ, ძელზე დასვან, მუხლები დაუფქვან, ფრჩხილებში ნემსები გაუყარონ, ზურგზე თასმები ამოკვეთონ, ენა ამოვლიჯონ, ჭერზე დააკიდონ თმით და ცეცხლი შეუთონ ფეხებში, მუხრუჭებით „შეკუმშონ“ და „დაავრძელონ“... მაგრამ შეიძლება ადამიანი მოსპო და ვერ დაამარცხო.

ჩვენს ახალგაზრდობას ბედმა გაუღიმა: მას აღარ უნდება ღვთისმეტყველების შესწავლა. რა არის ღვთისმეტყველება? უადრესად რთული ანტიმეტყველებით მოძღვრება ღმერთისა და სატანაზე. რა განსხვავებაა მათ შორის? აინშტაინმა მოკლედ განმარტა: ერთი პლუსით აღინიშნება, მეორე მინუსით. მართლაც, ერთი ნათელია, მეორე ბნელი: სიმბოლოებითაა უკეთ: ორი მახე, რომლებიც ადამიანმა დააგო და შიგ თვითონვე გაება.

დასავლეთში ბევრი ავტორი დღესაც სერიოზულად ამტკიცებს, გამოჩენილ ადამიანებს ღმერთი სწამდათ: კეპლერს, კოპერნიკს, ნიუტონს, ანდერსენს, ტოლსტოის... დარვინს ბიბლიის ავტორიტეტი სწამდაო. ერთ დროს მართლა სწამდა, და როგორც ქმნილება—ბოლომდეც, მაგრამ თავისი თეორიით ბი-

ბლიური ვარიანტი სიცოცხლის წარმოშობისა თავდაყირა და-
აყენა. ერთია პოეტური რწმენა, მეორე — ბრმა რწმენა. ადრეს
ადამიანი უკვე მეტისმეტად ძლიერია, რომ ღმერთის დახმარ-
ება დასჭირდეს. განა ელნათურისა და ტელევიზიის გამოგო-
ნება ღმერთის გამოგონებაზე ძნელი არ იყო?

მაგრამ არ უნდა შეგვიშალოს საფარველმა. არ უნდა ვიყოთ
უმაღურნი, ვითარცა ნაზარეველნი. სახარება უშრეტი წყაროა
საყურადღებო ეპიზოდებისა და მახვილი სიტყვისა, რასაც ტი-
ტანები უწევენ ანგარიშს. შეიძლება ესა თუ ის გმირი სულ
ერთი-ორჯერ იყოს ნახსენები და უკვდავ გმირად დარჩეს.
არსად არაა მომაბეზრებელი დახასიათება თომასი, არც მის
ექვნიანობაზეა ლაბარაკი, და მხოლოდ ერთი დეტალით — ვიდ-
რე ჭრილობაში ხელს ჩაეყოფ, ქრისტეს აღდგომას არ დავი-
ჯერებო, „ურწმუნო თომა“ საანდაზოდ დარჩა... ღმერთმა კი
არა, მხატვრულმა ღირსებამ იხსნა ახალი აღთქმა დაიწყო-
საგან.

ჩვენი ყურადღების შუაგულში, ცხადია, ქართული ტექს-
ტი დგას, ძველი ქართული თარგმანი, ოთხთავი, მისი მთარგმ-
ნელები, ხელოვანნი, გადამწერები, შემნახავნი...

ქართველ ერს შეუძლია იამაყოს, რომ დგას იმ უძველეს
ერთა შორის, რომელთაც ბიბლია ადრევე თარგმნეს, და თა-
რგმნეს მაღალ დონეზე.

V საუკუნეში უკვე არსებობდა „დავითნი“. 978 წელს
უკვე არსებობს სრული ქართული ბიბლია, თუ უადრეს არა,
ხოლო ცალკეული წიგნები კი ბევრად უფრო ადრე უთარგმ-
ნიათ. 975—978 წლებში ექვთიმე ათონელს უთარგმნია იოა-
ნეს გამოცხადება. სახარება ევროპაში უფრო გვიან ითარგმ-
ნა. გერმანულ ენაზე, მართალია, გოტმა ეპისკოპოსმა
ვულფილამ IV საუკუნეში გადაიღო, მაგრამ ნამდვილი და სა-
ბოლოოდ დაკანონებული თარგმანი ლუთერისა გამოვიდა
მხოლოდ 1522 წელს (ახალი აღთქმა) და 1534 წელს (ძველი
და ახალი აღთქმა).

ქართველი კაცი ქაერში არ აბნევდა ამადღებულ სიტყვას.

მას აფასებდნენ იაკობ ხუცესი, ხანძთელი და მერჩულე. ათთა
ნელეები, უცნობი და უსახელო მოღვაწეების მთელმა დასობმა
ეფრემ მცირე წერდა: „ლუკა დიდი და უნაკლო სიტყვითა,
ხოლო სიტყვა რაი გესმეს ღირსსა მსმენელთა, ნუ ჰგონებ პა-
ერად განბნევად“. აქ დიდი აზრია.

ქრისტეს, როგორც ახალი რელიგიის პერსონაჟს, დიდი
აღვლილი უჭირავს ძველ თუ გვიანდელ მწერლობაში. დავით
გურამიშვილის თქმით, ღმერთმა ადამიანებს „მოსცა სათხო-
ვარი, ქრისტე მაცხოვარი, სადიდებლად ღვთისა, ძე დავითი-
სა“, და მასვე ხშირად შესთხოვს „არიდოს ცხოვარს, საცა
მგლის ხრო არს“. იგი „სნეულს უღბენდა, ბრმათა თვალს
უხელდა, მკვდართა აღუდგენდა, წყალს ღვინოდ უქცევდა“...

ქართველმა კაცმა იცოდა სიტყვის ფასი, იცოდა, რომ
„არა პურითა ხოლო სცხონდების კაცი, არამედ სიტყვითა“,
ამიტომ სახარება მისთვის უწინარეს ყოვლისა საჭირო იყო
და საინტერესო, როგორც საკითხავი წიგნი.

ამ მხრივ მეტად საინტერესოა სასულიერო მწერლებისა და
გადამწერების მუშაობა. მოვიგონოთ ათონელები, ხანძთელი,
მიქელ თამარიშვილი, იოანე ხელაშვილი და სხვანი.

1910 წელს ფრანგულად დაიბეჭდა დიდი ქართველი მეც-
ნიერისა და პატრიოტის, პატრ მიქელ თამარაშვილის შეიდას-
გვერდიანი შრომა „საქართველოს ეკლესიის ისტორია“, რა-
მაც მთელი ევროპა აახმაურა. ის შეფასდა, როგორც „ახალი
ისტორიული გამოცხადება“ და „აღმოჩენა“. პაპმა პიუს მე-
თემ კარდინალ მერი დელ ვალის პირით სამოციქულო კურ-
თხევა შეუთვალა, „როგორც ჯილდო ბრწყინვალე შრომისა-
თვის“ (თამარაშვილი დაიდუმა 1911 წელს ხმელთაშუა ზღვა-
ში, ვილაც საექვო „მოყვასის“ გადარჩენის ცდის დროს).

„არვის უნდა სახარება, არცა წიგნი მოციქულთაო“, —
თქვა პოეტმა. საინტერესოა, როდის ითქვა ეს და ვინ თქვა.
საქართველოს მეფე-პოეტმა თეიმურაზ I-მა დაწერა დაახლო-
ებით 1650 წელს, როცა ანალოგიური თქმისათვის დასაფ-
ლეთში ყველას განკვეთა, წამება და კოცონი ელოდა. ეროფ-
ნული სილაღითა და თავისუფლებით ნაპარნახევი ეს თავისე-
ბურება ქრისტიანობისა იმას მოწმობს, რომ ჩვენთვის რწმენა

და თავისუფლება განუყოფელი რამ ყოფილან, და მარტო სა-
ლოცავად არ გვექონდა წიგნი. „საღვთო წიგნი ბევრი წახდა
უყდრთა და უბუდობით, საშაიროს ინახავენ სტავრის ბუდეში
ან ნახლობით“... ასე უპირისპირდებოდა გარკვეულ ვითარე-
ბაში შაირი და ლოცვა, საღვთო და საერო, დოგმა და აზ-
რი, — ყველგან, სადაც საერთო-საქვეყნო ინტერესები არ
აერთიანებდა ამ ორ სამყაროს.

* * *

ქართული სახარების ენა, იოანე-ზოსიმეს ქებული „საწა-
მებელი ენაა“, რითაც იესო განსჯის ცოდვებრალს. ეს რწმე-
ნაა.

ქართული ოთხთავი—ჩვენი ეროვნული ლიტერატურის
უტყნობი ძეგლია, ტყავგადაკრულ ხის გარეკანში ჩასმული,
ძვირფასი ფერადი სურათებით და ორნამენტებით მორთული,
დიდი ხელოვნებით გადაწერილ-შემკული... მისი მრავალი რე-
დაქცია და პირი არსებობს: პადიშის (897), ოპიზის (913),
ჯრუჭის (936, ილუსტრაციები 940 წლისა), პარხლის (973),
ტბეთის (995), ხანმეტური, ექვთიმე და გიორგი ათონელები-
სა... ეს უკანასკნელი იქცა დასაყრდენ ტექსტად, მაგრამ მას
საფუძვლად დაედო ჯრუჭ-პარხლის ვარიანტები. პადიშური
კი, ზოგიერთი გამონაკლისით, სრულიად სხვა, განზე მდგარი
რედაქცია აღმოჩნდა (ა. შანიძის, რ. ბლეიკის, ი. იმნაიშვი-
ლის და სხვათა კვლევა-შედარების შედეგად).

ეს ოთხთავი ჩვენი კულტურის დიდმა მოამაგემ ვანტანგ
VI გამოსცა 1709 წელს (მთაწმინდის რედაქცია) და შემდე-
გაც მრავალჯერ გამოცემულა (მათე, ს.—პეტერბურგი, 1909,
მარკოზი, 1911, ზოლო 1928 წელს იგივე მარკოზი პარვარდის
უნივერსიტეტის პროფესორმა რ. ბლეიკმა პარიზში გამოსცა).

ჩვენშიაც და უცხოეთშიაც დიდი ხანია სჯა-ბაასი და
კვლევა-ძიებაა იმის თაობაზე, თუ საიდან ითარგმნა ქართული
სახარება-ოთხთავი: ბერძნულიდან, სირიულიდან, კესარიუ-
ლიდან თუ ლათინურიდან. ისეთი ავტორიტეტული სწავლუ-
ლი, როგორიცაა რ. ბლაიკი, მეცნიერული ანალიზის საფუძ-
ველზე აცხადებს: ქართული ტექსტი ბევრად უფრო ძველია,

ვიღოუ შრავალი სხვა ძველი ტექსტით. სხვა შეცნოერებიც და-
კარგული კესარიულის აღსადგენად ქართულს ეყრდნობიან.

ქართველ მთარგმნელებს რომ ხელთ ბერძნული და სხვა
საიმედო წყაროები ჰქონიათ, ამას მოწმობს თუნდაც გიორგი
მთაწმინდელისეული ხელნაწერის მოკლე შენიშვნა, რაც მა-
თეს სახარების ერთი მუხლის თარგმანს ეხება: ჯრუჳ-პარზ-
ლის სახარებაში ეს მუხლი (მათე, 24,36) ასე იკითხება: „ხო-
ლო დღისა მისთვის და ჟამისა, არაჲინ იცის, არცა ანგელოს-
თა ცისათა, არცა ძემან, გარნა მამამან მხოლომან“. ამაზე
მთარგმნელი შენიშნავს: „არცა ჲემან, — ესე სიტყვაი სამთა
ბერძულთა სახარებათა არა ეწერა, არცა მე დავწერო“ (ეს
ფრაზა არც 1879 წლის მშვენიერ გამოცემაშია შესული).

აქ არ არის დრო და ადგილი ამაზე მსჯელობისა, მაგრამ
ქართული თარგმანი ისე ღრმა, პოეტური, ლამაზი და ზუსტია,
რომ შეუძლებელია თარგმანთა თარგმანიდან იყოს შესრულე-
ბული. ესაა ნაშრომი დედნის არსის ღრმად მცოდნე, განსწავ-
ლული და ნიჭიერი მწერლისა, რომელსაც, გოეთეს თქმა რომ
ვიხმაროთ, „უფლება აქვს უზეშიც იყოს, ოლონდ იმ საქმეში,
რომელიც იცის“.

ქართულ ოთხთავთა ხელნაწერები შემკულია მინიატურე-
ბით, ორნამენტებით, ქართული ხელოვნების მშვენებაა მათი
ილუსტრაციები, ქართული ეკლესიების შემკულობანი, ბეშ-
ქენ და ბექა ობიზარების მოჭედილობანი და გამოსახულებანი,
უბისის მოხატულობა, ჯვრების კოლექცია (IX ს. ჯვარცმა,
ძელი-ქეშმარიტი, ანჩისხატის, ჩხარისა და უბისის, წალენ-
ჯიხის და გელათის, ყინწვისის და იფრარის მოხატულობანი,
ფრესკები, ჯვრები, ხატები...). ეს ძეგლები მით უფრო გვა-
ოცებენ, რომ ეს მაღალი ღირებულება იქმნებოდა სისხლის
წვიმაში, და შემოსეულ მტერთა მნგრეველმა ქარიშხალმა
ყველაზე სასტიკად ჩვენი ტაძრების თავზე გადაიქროლეს.

ჰადიშის სახარება, მაგალითად, საუკუნეების განმავლობა-
ში ინახებოდა სვანეთის სოფელ ჰადიშში, არწივის ბუდესავით
რომ გადმოსცქერის დიდებულ სანახებს. მრავალსაუკუნოვა-
ნი კოშკის თავზე ფიჭვი ამოსულა. აქ 500 წელი ისვენებდა
ნიკოლოზ ჯუმათელის ზრუნვით შეატბერდიდან გამოტანილი
უნიკალური ხელნაწერი. ეს კოშკი ერთ დროს ბულა და ბექ-

მურზა ავალიანების კუთვნილება იყო, შერე მათი მემკვიდრის აფრასიონ ავალიანისა, და ასე მოდის დღემდე ლეგენდა მუქი ზოლებისა, კომეს რომ ჩამოსდევს ჩაკირულ კედელზე. ეს თურმე ძმათა სისხლია, რომელთაც თავი შესწირეს ხელნაწერის შენახვას, ან იმ თერთმეტი ურჯულო გადამთიელისა, რომლებიც ამ კომეში მოუკლავთ (იხ. რაქდენ ავალიანი, „პადიშის კომედია მოწამე“, „სოფლის ცხოვრება“, 1972, 24 ივლისი).

პადიშის სახარება უკვლევიათ გრაფის ქალს უვაროვას, ა. ხახანაშვილს, ნ. მარს, კ. კეკელიძეს, ა. შანიძეს, რ. ბლეიკს, გ. ჩუბინაშვილს, ს. ყაუხჩიშვილს, თ. გონიაშვილს... 1916 წ. მისი პირი ე. თაყაიშვილმა გამოსცა მოსკოვში (Материалы, ტ. 14). დღეს ეს ხელნაწერი მესტიის მუზეუმში ინახება.

• • •

ახალი ალექსის ახალი ვარიანტის ქართულად თარგმნით სრულდება ტაქსილის ტრილოგიის გადმოქართულება. მთელი „სახალისო სახარება“ ავტორს წარმოდგენილი აქვს, როგორც ერთგვარი დრამა, რომლის დასასრულსაც ფარდა ეშვება. მაგრამ გააზრება ახლებურია და კრიტიკული. ამიტომ ვეძახით ახალ დადგმას.

ქართული ტექსტი ძალაუვნებურად გასცილდა ჩვეულებრივი პუნქტუალური თარგმანის ფარგლებს. ქართულ ოთხთავს დიდი ისტორია აქვს. ამასთან დაკავშირებულმა განმარტებებმა, ძიება-შეჯიბრებამ, დამატებითი მასალის, შენიშვნებისა და ლექსიკონის საჭიროებამ, ცნობებმა სახარების თემის ხელოვნებაში ასახვის ისტორიიდან, უზუსტობათა შესწორებამ და ა. შ. წიგნი საგრძნობლად შეავსო. ვფიქრობთ, ეს აშლიდრებს და არაფერს ვნებს თარგმანს. ქართველი მთარგმნელი არავითარი აუცილებლობის წინაშე არ იდგა, რომ ზუსტად მიჰყოლოდა ავტორისეულ დედანს და დაკმაყოფილებულიყო მისი ციტატებით ძველი დედნებიდან. ჯერ ერთი, ჩვენ გვაქვს ორივე ალექსის კლასიკური, უძველესი თარგმანი და ჩვენც საჭირო შემთხვევაში ოდნავ გავზარდეთ მხატვრულად საინტერესო ციტატების მოცულობა, სადაც წიგნი

ამის საშუალებას იძლევა. ამ მხრივ ერთგვარი თავისუფლება რუს მთარგმნელებსაც გამოუჩენიათ. ჩვენი ძველ-თარგმანი სალიტერატურო ენის საუნჯეა და მკითხველსა თუ შემოქმედს აინტერესებს მისი წარმოდგენა რაც შეიძლება მეტი სისრულით. ვაუგებარ ადგილებს, არქაიზმებს ფრჩხილებში განმარტება დავურთეთ, რადგან წიგნი მკითხველთა ფართო მასებისთვისაა განკუთვნილი.

თარგმანზე მუშაობის დროს ხელთ გვქონდა ყველა ქართული ხელმისაწვდომი გამოცემა (დასაყრდენად კი — აკ. შანიძისეული გამოცემა, ჯრუჭ-პარხლისა და ქაღიშის ვარიანტებით, აგრეთვე 1879 წლის სრული ქართული გამოცემა), რუსული და ძველი სლავური თარგმანები, ლუთერის სრული გერმანული თარგმანი, მრავალი დამხმარე წიგნი. სიტყვის შერჩევისას ხშირად უპირატესობას ვანიჭებდით ქაღიშის სახარებას, როგორც უძველეს და თავისებურ ვარიანტს, საერთოდ კი — უფრო ნათელ, გასაგებ ვარიანტებს.

დავასახელებთ ორიოდ მაგალითს. არსებობს იესოს განწყობის და სიტყვების სამგვარი თარგმანი: „და იწყო დასულება და ურვად“ (ჯრუჭ-პარხალი); „და იწყო გულის სიტყვად და ურვად“; „მწყუხარე არს სული ჩემი ვიდრე სიკვდილამდე“. ჩვენ ვამჯობინეთ ეს უკანასკნელი ვარიანტი.

ოთხთავის ცნობილი ვარიანტები IX-X საუკუნეებშია გადაწერილი, მაგრამ ესაა V-VI საუკუნეების ქართული ენის ძეგლები, ამდენად მათი მნიშვნელობა დიდია და ამ თარგმანს ესეც გარკვეულ წონას აძლევს.

• • •

ამრიგად: ჩვენ ვაერთიანებთ ოთხსავე სახარებას, ვაცლით რელიგიურ საბურველს და რჩება დიდი მხატვრული ნაწარმოები, არა მხოლოდ მორწმუნეთა მხარობელი. ტაქსილის მორიგი ტრაგიკომიკური სპექტაკლი უთუოდ მოეწონება ყველას, ვისაც მოსწონს ხალისიანი თავგადასავალი (დეტექტივის ელემენტებით!), მხატვრული სიტყვა და სიმახვილე გონებისა.

აკაკი ბელოვანი.

ნანილი პირველი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ქრისტეს გავრცელება

ზაქარიას ხილვა

იყო დღეთა მათ იროდი მეფისა ურიას-
 ტანისათა მღვდელი ვინმე, რომლისა სახე-
 ლი ზაქარია, შემდგომად დღითი დღე მსა-
 ხურებისა მის აბიასა, და ცოლი მისი ასულ-
 თაგან აპრონისთა, და სახელი მისი ელი-
 საბედ. და იყვნეს ორნივე ესე წინაშე ღმრთი-
 სა მართალ, და ვიდოდეს ყოველთა მცნებათა
 სიმაართლისა უფლისათა უბიწონი. და არა
 ესტა მათ შვილი, რამეთუ ელისაბედი იყო
 ბერწ, და ორნივე გარდასრულ იყვნეს დღეთა
 მათთა.

ლუკა, თ. 1, მუხ. 5-7.

ას ჟამსა შინა ჯერაც არ შობილიყო სიტყ-
 ვა, ესე იგი უფალი ქრისტე¹. იერუსალიმელ
 მღვდელთა შორის გახლდათ ერთი ლევი-
 ტელი², რომელსაც ერქვა ზაქარია*.

ეს ზაქარია ჭალაჭვარეთ ცხოვრობდა,
 იუდეის მთებში. ცოლიც ჰყავდა, სახელად ელისაბედი (ებრაელთა
 მღვდლებს ქორწინების უფლება ჰქონდათ). მოციქულ ლუკას სახა-
 რების თანახმად, „იყვნეს ორნივე ესე წინაშე ღმრთისა მართალ, და
 ვიდოდეს ყოველთა მცნებათა სიმაართლისა უფლისათა უბიწონი“
 (ლუკა, 1, 6). მაგრამ მეუღლეთა უბიწობას მკაცრი გამოცდა ელო-

* ზაქარიას სახელით რამდენიმე ბიბლიური პერსონაჟია ცნობილი.
 პირველი ზაქარია ისრაელთა მეფე იყო, იუდეის უკანასკნელი ნაშვირი,
 ეფლის რისხვა დაიტეხა და შეთქმულებმა მოკლეს; მეორე, წინასწარმეტ-
 ყველი, კეთილშეშობი, მოკლეს „შორის ტაძრისა და საყურთხევლისა“
 (მათე, 23, 35). მას მიეწერება წიგნი, რომელშიაც ბევრი რამ არის ნათ-

და. იქნებ ფიქრობთ, რომ მორწმუნენი მათს ყულაბაში ფულს არ ყრიდნენ? არა, საქმე ეს როდია.

ზაქარია და ელისაბედი იმისათვის დარდობდნენ, რომ ყველა ცდისა და ღონისძიების მიუხედავად შვილი არ უჩნდებოდათ.

მღვდელი და მისი ცოლი უკვე ჯეჯელები აღარ იყვნენ. კიდევ რამდენიმე უნაყოფო წელიც და ყოველგვარ იმედს დაკარგავდნენ. უშვილოდ და უძეოდ გადაეგებოდნენ კიდევ ეს მით უფრო საწყენი და სავალალო იქნებოდა, რომ ებრაელებს უშვილობა სამარცხვინოდ მიაჩნიათ და უძეო ცოლ-ქმარს ერთიმეორეს თითოთ უჩვენებდნენ: ეგერ, ბედშავნიო!

ზაქარია თავის ჭკუაზე აღარ იყო. ამასობაში მისი მორიგეობის დროც დადგა და იერუსალიმში გაიწვიეს. რაღა თქმა უნდა, ტაძარში სამსახური ძალიან არ ეხალისებოდა, სიამოვნებით დაჯდებოდა შინ და ცოლს დაესმარებოდა კომბოსტოს მოყვანაში, იმ ჯადოსნური კომბოსტოსი, რომელშიაც ხანდახან ყმაწვილებს პოულობენ ხოლმე. მაგრამ წესისა და რიგის ფასი რა იქნება! ლევიტელი მორწმუნეებს უნდა ემსახურებოდეს, იმისთვისაა ლევიტელი.

ჰოდა, ზაქარიაც ბუზღუნით გაემართა იერუსალიმს. საბედნიეროდ, ყოველ მედალს უკანა მხარეც აქვს და ორიდან ერთი მხარე მაინც სასიამოვნო უნდა იყოს. მღვდლებს სხვადასხვა მოვალეობანი წილისყრით ერგებოდათ ხოლმე. ზაქარიას საკმევლის კმევა ერგო. უნდა მოგახსენოთ, რომ ამაზე დიდი პატივი მღვდელს არც ერგებოდა. კმევა უბრალო საქმე როდი გახლდათ, რადგან ებრაელთა ღვთისმსახურება უაღრესად საზეიმო ვითარებაში ხდებოდა და ბევრი საკმევლიც იხარჯებოდა.

უწინარეს ყოვლისა, უწმინდესი სამლოცველო დარბაზის შიგ

ქვაში მესიაზე; მესამე — რიგითი მღვდელი, იოანე ნათლისმცემლის მამა, ლმერთმა დაამტყა იმისათვის, რომ ექვი შეიტანა ანგელოზის განცხადებაში: ამ სიბერეში შვილი გეყოლებაო. „მსგავსად ჩვეულებისა მღვდლობისა, ჰქდა მას საკმევლისა კმევა და შევიდა ტაძარსა უფლისა... და ეჩვენა მას ანგელოზი უფლისა... და შეჰპარწუნდა ზაქარია, იხილა რა იგი, და შიში დაეცა მას ზედა. ჰრქვა მას ანგელოსმან მან: ნუ გეშინიან, ზაქარია, რამეთუ შეისმეს ედებრებანი შენი და ცოლმან შენმან ელისაბედ გიშვეს შენ ძე და უწოდე სახელი მისი იოანე“ (ლუკა, I, 9—13). ე. ი., ეს იყო ჩვეულებრივი მღვდელი და განდიდებულია იმისათვის, რომ შვა იოანე ნათლისმცემელი, ვინც ქრისტე მონათლა. (სქოლიოს შენიშვნები ყველგან აქაი გელოვანისაა. რედ.).

შუაგულში, უზარმაზარ შვიდსანთლიან ქორკანდელსა და პატარა მა-
გიდას შორის, რომელზედაც წმინდა პური იდო, ოქროს საკურთხე-
ველი აღმართულიყო. რას იტყვით? განა ეს ფუფუნება არ არის?
მარტო ასეთი ქორკანდელი რად ღირს! დიდებული საკურთხეველი
ფარდით იყო გამოყოფილი მეორე განყოფილებიდან, რომელსაც სა-
ნაწილე ერქვა: იქ ინახებოდა წმინდა სანაწილები, წმინდა სჯულის
კიდობანი. რასაკვირველია, ეს განყოფილება კიდევ უფრო წმინდა-
თაწმინდად ითვლებოდა, რადგან სწორედ იქა ბრძანდებოდა ძლე-
ვამოსილი ღმერთი იალვე, იგივე იელოვა, უზენაესი უფალი სა-
ბათთი.

სანაწილეში შესვლის ნება ყველას კი არ ჰქონდა. ასეთი პატი-
ვით მხოლოდ მკმეველი სარგებლობდა. როცა ის იერუსალიმის ტა-
ძარში გამოჩნდებოდა, მთელი ბრბო ხალისიანი კიმნების გალო-
ბას დაიწყებდა ხოლმე, ტაძარში სანთლებს ააციმციმებდნენ, ყვე-
ლანი მოწიწებით გაიწევდნენ და მკმეველს გზას უთმობდნენ. მკმე-
ველიც, რა თქმა უნდა, პატივს იფერებდა, ბრბოს უკან ტოვებდა,
ზღუდეზე გადააბიჯებდა, საფეხურებს აუჩქარებლად აივლიდა, სა-
კურთხეველზე მარტოდმარტო დადგებოდა და როგორც კი მღვდელ-
მთავარი ნიშანს მისცემდა, ნელსურნელებას ცეცხლში ისროდა.
სწორედ ეს გახლდათ უწმინდესი გუნდრუკი, საკმეველი, დანამას-
ტაკი — სიმბოლო მორწმუნეთა მიერ ცად აღვლენილი ლოცვა-
ვედრებისა. მკმეველი ხალხს დარბაისლურად დაუკრავდა თავს და
სანაწილეში გავიდოდა. ამასთან უკან-უკან მიიწევდა და ისე მიდი-
ოდა, თორემ თუ საკურთხეველს ზურგს შეაქცევდა, ღმერთმა დაგ-
ვიფაროს! სანაწილეს რომ დატოვებდა, ზარის წკრიალი მიაცი-
ლებდა, თავის მხრივ კი ხალხს ლოცავდა. იმავე დროს ლევიტელ-
ნი აპყვებოდნენ, ლოცვებს ღაღადებდნენ და სამლოცველოს მთელს
ამ სოლომონოვრში დიდხანს გაისმოდა მათი მწყობრი გალობა. ო,
ეს იყო სანახაობა ჭეშმარიტად დიდებული, ჩინებული, გრანდიო-
ზული — პირდაპირ ვერ აგიწერთ!

ეს ცერემონია ისე აღანთებდა და აღაგზნებდა ყველა დამსწრეს
და მონაწილეს, რომ ყოველ მათგანს რაღაც საიდუმლოებით მო-
ცული ცაბცახი აიტანდა. აბა წარმოიდგინეთ: სანაწილეში შესუ-
ლი მოციქული, მკმეველი მღვდელი ხალხის ლოცვას ცად აღაგ-
ლენდა, ღმერთს აუწყებდა, აუწყებდა გუნდრუკის კმევით, გუნდ-
რუკი ფარდის მიღმა იკმეოდა, წმინდა კვამლი ცაში აღიოდა. საკ-

მარისი იყო იაღვეს არ მიეღო, უარყო მისი შესაწირავი, საკმა-
რისი იყო რაიმე დაუდევრობისათვის მღვდელი დაესაჯა, რომ მისი
სასჯელი თავს დაატყდებოდა მასთან ერთად მთელი ისრაელის
ხალხს, და ყველა ებრაელს განურჩევლად შემუსრავდა მძიმე სნე-
ულება: ღვთაებრივ ამბებთან ხუმრობა არ ვარგა. აი, რატომ ელოდ-
ნენ გულის ფანცქალით მკმეველის დაბრუნებას სანაწილიდან. რა
პასუხს მოუტანს ხალხს უზენაესი და მარადიული ღვთაებისაგან?
ეს კითხვა აწუსებდა ყველას, ვინც ტაძარში იმყოფებოდა. დიდხანს
ლოდინით რომ მორწმუნეთა გული არ გადაეღია, მკმეველი ჩვე-
ულებრივ ყოველთვის ცდილობდა დროზე მიეტოვებინა წმინდა კი-
დობანი და მალე დაბრუნებულიყო საკურთხეველთან.

ამჯერად კი ზაქარიამ რაღაც დიდხანს დააყოვნა. ისრაელთა
შვილები საფუძვლიანად შეაშფოთა ამ ამბავმა. ხუმრობა საქმე
ხომ არ იყო: გადიოდა წამები, წუთები, გადიოდა წამებით, ყო-
ველი წუთი საუკუნედ ეჩვენებოდათ, ზაქარია კი აგვიანებდა. საშ-
ველი არ დაადგა მის გამოსვლას.

ბოლოს, როგორც იქნა, ფარდა გადასწია და ცხვირი გამოჰყო.
მაგრამ რა ცხვირი, არ იკითხავთ? უზარმაზარი, დაუჯერებლად
დაგრძელებული! კუშტად და დაღვრემილად ჩამოეშვა ცხვირი ძირს
შეშფოთებულსა და შეჭირვებულ ზაქარიას. ამ ჩამოშვებული ცხვი-
რისა და შეშინებული სახის პატრონს მთელი ტანი ვერხვის ფო-
თოლივით უცაცცახებდა. ხომ არაფერი მომხდარა ფარდის უკან?

დიახ, იქ ნამდვილად მოხდა წარმოუდგენელი რამ. ასე რომ,
ყური მომაპყარით და ძრწოდეთ!

ვიდრე ჯერ კიდევ სრულ ჰკუაზე იყო, ზაქარიამ ასეთი გა-
დაწვევტილება მიიღო: „რაკი ასეთი ბედი მერგო, რომ მამაზე-
ციერს ვევედრო იმ სამწყსოს სვებედნიერება, რომელიც ჭირივით
მეჯავრება, ერთი პატარა პირადი სათხოვარი მაინც უნდა შევბე-
დო უხილავ საბოთსო“. თქვა ასე, თავი მიწას დაჰკრა, ძირს გაიშ-
ხლართა და დაიწყო ჩურჩული:

— ღმერთო უფალო ცათა შინა, ყოვლის შემძლეო, ხომ ვერ
შემეწევი ერთ პატარა საქმეში: ხომ ვერ განკურნავ უშვილობის
სენისაგან ჩემს ცოლს? გევედრები, ისე მომიგვარე საქმე, რომ ჩემს
ელისაბედს შვილი ეყოლოს და ნუ მახვეწნინებ დიდხანს.

ზაქარიამ მუხლი მოიყარა და მლოცველის მდგომარეობაში
სული განაბა.

წამოდგა თუ არა, ცხვირწინ სახეგაბადრული ანგელოზი იხილა. მაგ ჩერჩეტს უნდა გახარებოდა; ის კი არა, დაიბნა და გული გაღუქანდა: როგორ წარმოიდგენდა, რომ უფლის შიკრიკი მოეველინებოდა! ანგელოზს მისი დაშოშმინებაც მოუხდა:

— ნუ გეშინია, ზაქარია, ყველა ზაქარიაზე უფრო დალოცვილ და სვებედნიერო! — უთხრა ანგელოზმა. — იცოდე, შენი ღოცვა შესმენილია და უფალმა ყურად იღო. განსაკუთრებული რეტროაქტიური ძალით, რაიც მიუწოდებელია უბრალო მოკვდავთათვის, ღმერთი შენი მეუღლის გარდაქმნას, ტრანსფორმაციას მოახდენს. შენი ელისაბედი შინ უდაბნოსავით უნაყოფო და ბერწი დატოვე, მაგრამ გავა ცხრა თვე და ველარ იცნობ. მეტსაც გეტყვი: შენ გეყოლება შვილი და უწოდებ სახელად იოანეს. დიდი სიხარული მოგელის, და ისრაელთა წვილებიც შენთან ერთად გაიხარებენ. შენი შვილი არ დაღვევს ღვინოს და სხვა მათრობელა რამეებს. ხალხში ქადაგებას დაიწყებს და ხალხი ერწმუნება: ფხიზელს ხალხი ყოველთვის უჯერებს. მრავალ ერწმუნოს მიიყვანს უფალ ღმერთთან. დაბოლოს, მოხუცო კაცო, ერთ განსაცვიფრებელ ამბავსაც გეტყვი: შენი შვილი მესიის წინამორბედი იქნება!⁵

ზაქარია საკუთარ ყურს არ უჯერებდა. ნამდვილად მასხარად მიგდებო, და ანგელოზს ასე უპასუხა:

— ბატონო ჩემო, უფალი ღმერთი მეტისმეტად გულუხვად მასაჩუქრებს, მე ხომ ამდენი არ მითხოვია! ხომ არ დამცინის? დავუშვათ, რომ დაგიჯერეთ. რით დამიმტკიცებთ, რომ ნამდვილად ღვთის მოგზავნილი ხართ?

ზაქარიას ეჭვმა ანგელოზი ძალიან გაანაწყენა.

— ცუდია, ცუდი, ბებერო, — უპასუხა, — აბა როგორ გეკადრება ასეთი საქმე? მე შენთან მოვედი მეგობრულად, მამა საბოთის დავალებით, შენ კი ეჭვით მიცქერი, გამასხრება მოგინდომებია! ეს მეტისმეტია! მაშ იცოდე. მე გაბრიელ მთავარანგელოზი ვარ, ანგელოზთა მთავარი, საბოთის მარჯვენა ხელი. ხოლო იმი-სათვის, რომ ამიერიდან ეჭვი გულში აღარ გაივლო და ზედმეტი ახსნა-განმარტებები არ მოითხოვო, ამ დღევანდელი დღიდან იმ დღემდე, როდესაც განგების ნება ასრულდება, ენა დაგებმება და შეტყველების უნარს დაკარგავ.

ამ სიტყვებზე მთავარანგელოზი აფრინდა, ჭერს მიაშურა და გაოგნებულ ზაქარიას მშვიდობის სიტყვაც არ დაუტოვა.

ახლა თქვენთვის გასაგებია, თუ რატომ ჰქონდა ასეთი საცო-
დავი სახე, როდესაც მლოცველებთან დაბრუნდა.

ამოდ აყრიდნენ კითხვებს.

— აბა, რას გვეტყვი?... რა მოხდა?... ილაპარაკეთ, ბატონო მოძ-
ღვართ, რა, ენაზე კლიტე დაიდევით?

ზაქარია მხოლოდ თავს აქნევდა და რაღაც დაუნაწევრებელ
ბგერებს ლულულებდა, სხვა საგულისხმო მისგან ვერაფერი მო-
ისმინეს.

იმ დღეს ისრაელთა შვილები მძიმედ შეჭირვებულნი წავიდნენ
დასაძინებლად და მთელი ღამე გულზე მაჯლაჯუნა აწევთ.

დიურერი. იოაკიმისა და ანას შეზევდრა

და შემდგომად დღეთა მათ მიუდგა (ე. ი. დაორსულდა) ელისაბედ, ცოლი მისი, და იფარვიდა თავსა თვისსა ხუთ თვე და იტყოდა: ვითარმედ ესრეთ მიყო მე უფალმან დღეთა ამათ, რომელთა მოხედება ჰყო მოსბოლვად ყვედრება ჩემი კაცთა შორის.

ლუკა, 1, 24-25.

ამსახურის ვადა რომ გავიდა, ზაქარია დაუყოვნებლივ შინ დაბრუნდა. მალე მისი ბერწი მეუღლის მუცელმა თანდათანობით იმატა. ამ ამბავმა მეზობლებს ენა დააგრძელებინა, მხოლოდ მისი ქმარი იყო ისევ

ისე მუნჯი და „ვეო შემძლებელ სიტყვად“. უბედური ზაქარია არა მარტო დამუნჯდა, არამედ დაყრუვდა კიდევ, თუმცა ეს განგების განაჩენით სულაც არ ყოფილა გათვალისწინებული.

ამის მიუხედავად, ზაქარია კიდევ ხედავდა და კიდევ გებულობდა, რომ ხალხი დასცინოდა მადამ ელისაბედს, ამ სიბერეში რომ უეცრად დაორსულდა. ამიტომ უკანასკნელი ხუთი თვის განმავლობაში თავის მეუღლეს მალავდა, რომ უცხო თვალს არ დაენახა. „ასეთი გამოკეტვა სრულიად ბუნებრივიაო, — ამბობენ კათოლიკე ღვთისმეტყველნი, — ავი თვალისა და ჭორიკანა ხალხის აყუიანობისაგან ხომ უნდა დავუფარა განგების ნებით მუცლადღებული ქალი!“ რა სათქმელია, პირდაპირ დაუჯერებელი სასწაულია!

მაგრამ გავიდა ცხრა თვე და ელისაბედს ვაჟი ეყოლა. ანგელოზის წინასწარმეტყველება ასრულდა, მაგრამ ეს ეშმაკური წინასწარმეტყველება ჯერ კიდევ ბოლომდე არ იყო აღსრულებული.

გაბრიელმა ხომ ასე აუწყა ზაქარიას: როგორც კი ვაჟი შეგვიძინება, ენაც გაგვხსნებაო. სინამდვილეში კი ასეთი არაფერი მომხდარა: მღვდელი უწინდებურად ყრუ და მუნჯი იყო, მაგრამ ამასაც თავისი მიზეზი ჰქონდა: ღმერთს უნდოდა ენის ადგმა ხალხის თვალწინ მომხდარიყო. მართლაც, რა აზრი უნდა ჰქონდეს სასწაულის მოხდენას ჩაკეტილ სახლში, სადაც ვერავის გააკვირვებ?

ამრიგად, ზაქარია ყრუ-მუნჯი იყო იმ დღემდე, როცა ებრაელთა ძველი ჩვეულების თანახმად ბიჭის დაბადება საქვეყნო ღვთისმით უნდა აღენიშნათ. ეს იყო წინადაცვეთის აღათი. დაბადებიდან ერთი კვირის შემდეგ ყმაწვილი, რომელსაც ანგელოზის ბრძანებით იოანე უწოდეს, იერუსალიმში ჩაიყვანეს და იქ საწვიმო ვითარებაში ჩაუტარეს პატარა ოპერაცია, რაც ებრაელთა და მესულმანთა რწმენით იგივეა, რაც ნათლობა.

აქ კი ზაქარიამ უცებ შეჰყვირა:

— ჰო-ჰო-ჰო, რა კარგია, ხალხნო! მე უკვე ლაპარაკი შემიძლია! ჩემო კეთილებო, მე უკვე ვლაპარაკობ!

ახლა კი აეშალა ლაპარაკის საღერდელი და მთელი ამ ცხრა თვის დუმილი ერთბაშად აინაზღაურა: მოჰყვა გრძელი ლოცვის ღაღადს უფალ საბოთის სადიდებლად.

მოდით და ეს სიტყვა დავიმოწმოთ. სახარებაში ხომ ის მთლიანად ჩაწერილია და ასე იწყება: ზაქარია აღივსო სულითა წმიდითა, წინასწარმეტყველებდა და თქვა:

„კურთხეულ არს უფალი ღმერთი ისრაილისა, რამეთუ მოჰხდენა და ჰყო ხსნა ერისა თვისისა. და აღმიდგინა ჩვენ რქა ცხოვრებისა შორის სახლსა მას დავითისა, ზონისა თვისისა...“ და ასე შემდეგ (ლუკა, 1, 68—69)

სწორედ ასეა ნათქვამი სიტყვა-სიტყვით, არაფერს ვიგონებ. მაგრამ განა ღირს ზაქარიას შებრალება იმისათვის, რომ თავისი რქები უხაროდა, ცოლის თავს მოჭრა ქვეყნის ხსნად მიაჩნდა?

ყრმა იოანე იზრდებოდა, დედ-მამის ზრუნვით გარემოცული. მაგრამ საინტერესო ამბავი ხდებოდა. როგორც კი დროს მოიხეტოებდა, იოანე მშობლებს გაურბოდა, გარე-გარე დაეხეტებოდა და საათობით ებაასებოდა საკუთარ თავს.

როგორც ხედავთ, იოანე მართლაც წინამორბედი იყო იმ მესიისა, რომელსაც ებრაელები მოუთმენლად ელოდნენ.

როდის და როგორღა იშვა თვითონ მესია, მაცხოვარი? სწორედ ამაზე გვექნება ლაპარაკი მომდევნო თავში.

სულიწმინდის ჩარევა

და ჰრქვა მას ანგელოსმან მან: ნუ გეშინინ, მარიამ! რამეთუ ჰპოვე მადლი წინაშე ღმრთისა. და ჰრქვა ესერა, შენ შეცლად იღო და კშვა ძე და უწოდე სახელი მისი: იესო. ესე იყოს დიდ და ძე მადლის ეწოდოს, და მისცეს მას უფალმან ღმერთმან საყდარი დავითის, მამისა თვისისა.

ლუკა, I, 30-31.

ჰ, რა მარჯვე ვინმე იყო ეს გაბრიელ მთავარანგელოზი, უფლის ახალგაზრდა შიკრიკი! თუ წმინდა წერილს ვერწმუნებით, ძალიან უყვარდა ოჯახების აფორიაქება, წინდაწინ ახარებდა ხოლმე ძეობას, მატებას. ჩვენ უკვე ვიყავით იმის მოწმენი, როგორ გააფრთხილა ზაქარია, ვაჟიშვილი შეგეძინებათო და სახელიც კი შეურჩია. ახლა მეორედ ვიხილავთ იმავე როლში, და სადა გგონიათ? ელისაბედის მამიდა-შვილთან.

ელისაბედის* ახლო ნათესავი, სახელად მარიამი, გალილეაში ცხოვრობდა, პატარა მიყრუებულ ქალაქ ნაზარეთში. ტანმორჩილი შავგვრემანი მარიამი შესახედავად მომხიბლავი იყო. ეს ქორჟა ქალიშვილი ნამდვილი გემრიელი ლუკმა გახლდათ, რომელი მეფე დაიწუნებდა!

იმხანად იუდეის მეფე იყო ვინმე იროდი, უფრო სწორად

* ელისაბედი (ებრ. „ჩემი ფიცია ღმერთი“), ღვთისმოსავი ქალი, მეორედ გვხვდება ბიბლიაში. პირველი მათგანი აარონის ცოლი იყო. (სქოლიოს შენიშვნები მთარგმნელისაა. რედ.).

პეროდუ⁷, რომელსაც ებრაელები ნამდვილ მეფედ არ ცნობდნენ. ეს მონარქი რომაელებმა წამოასკუპეს თავზე და ყოველი ებრაელი გეტყოდათ, რომ ისაა უბრალო მეტიჩარა, რომელმაც ვაზონიერი მეფის ტახტი დაიკავა. ამავე დროს დავითის სამეფო გვარი რამდენსამე შთამომავალს ითვლიდა⁸, მათ შორის იყო ვინმე ხურო, სახელად იოსები.

ჰოდა, მარიამი შერთეს ამ იოსებს, დავითის შთამომავალს.

ქალიშვილის დედამ ანამ და მამამ იოახიმმა იმთავითვე გადაწყვიტეს თავიანთი ასული ღმერთისათვის მიეძღვნათ: ჯერაც პატარა გოგონა ტაძარში მიიყვანეს და იქ საზეიმო ფიცი ჩამოართვეს: არასოდეს არ გავთხოვდები და სიკვდილამდე ბატონ მღვდლებს მოვმსახურებო.

მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს ანამ და იოახიმმა გადაიფიქრეს. რა მიზეზით? ამაზე სახარება დუმს. ასე იყო თუ ისე, იოახიმმა და ანამ გადაწყვიტეს, ჩვენი ასული დურგალ იოსებს უნდა მივათხოვოთ. ადვილი შესაძლებელია, რომ მშობლები ვალში ჩავარდნენ და გადასდას რომ ვერ ახერხებდნენ, გაქნილმა იოსებმა ხელსაყრელი წინადადება მისცა: ფულს არ დავეძებ, თქვენი გოგონა მომათხოვეთ. ასეთი გარიგება ხომ ხშირად ხდება...

მოკლედ რომ მოვჭრათ, ძველი აღთქმა დავიწყებას მივცა და ქალის მშობლებმა ასული ზეიმით მიათხოვეს მოხუცებულ იოსებს. ქორწილი იმავე ტაძარში გადაიხადეს, სადაც ღმერთს ქალწულობის აღთქმა მისცეს.

უნდა აღინიშნოს, რომ მღვდლები დასაბამიდან განირჩეოდნენ გასაოცარი ღმობიერებით, მათი დაყოლიება მუდამ ადვილი იყო. ტურფა ქალი ხომ არსებითად მათი საკუთრება იყო და სულ მცირე გამოსასყიდისათვის ასე იოლად დაუთმეს სხვას, თვითონვე დალოცეს, როგორც ვინმე ვიგინდარას დალოცავდნენ.

მაგრამ აქ მარიამმა დაიწყო ჭირვეულობა: იოსები პირტიტველა ჭაბუკი როდი იყო! ეს გახლდათ ხანში შესული, პირქუმი, შებლ-გაუხსნელი, მელოტი, წვერმოშვებული და თანაც კიდევ ბუზდუნა კაცი. არა, ასეთი ქმარი არაფერ სიკეთეს არ უქადდა. ამას გარდა, მარიამი უფრო სერიოზულად უყურებდა თავის ფიცს.

სიტყვა რომ იოსებზე ჩამოუგდეს, წარბი შეიკრა და შესძახა:

— რასა ბრძანებთ? მე ხომ ქალწულობის აღთქმა მაქვს დადებული, დაგავიწყდათ?

თავისდა საბედნიეროდ, იოსები გაქნილი დიპლომატი იყო. თითქმის თავისი გაქონილი წვერი ჩამოივარცხნა და ცბიერი ღიმილით თქვა:

— მომისმინეთ, ქალიშვილო. თუ მხოლოდ ეს მიზეზია, შემიძლია დაგამშვიდოთ. მთელი საქმე ისაა, რომ მარტოხელა კაცი ვარ და მოწყვნილობა მაწუხებს, ხმის გამცემი არავინა მყავს. ერთი თუთიყუში მყავდა და ისიც გასულ კვირას მომიკვდა. ერთი ჩემს შარვალს დახედეთ! თვითონ საკუთარი ხელით ვიკერებ ღილებს. ხომ ხედავთ, რა ცუდად დამიკერებია! მომისმინეთ, ცოლი მხოლოდ იმისათვის მესაჭიროება, რომ სადილი დამიმზადოს — და ტანის მოსა დამიკეროს. აი, როგორ მესმის ცოლ-ქმრობა!

ყველაფერი ეს ისეთი მშვიდი და სათნო ხმით ითქვა, რომ სიდედრის თვალში ცრემლი აციმციმდა. ქალიშვილს მიუბრუნდა და ყურში ჩასჩურჩულა:

— ნუ იპრანჭები, სულელო! რაკი მე და მამაშენმა შენი გათხოვება გადაწყვეტიეთ, მორჩა, ურჩობას ვეღარ გაბედავ. ძველი გადაწყვეტილება გვლიდან უნდა ამოიგდოს. ხომ იცი, მამაშენის საქმე წალმი ვერ წაეიდა, რის ვაიფაგლახით გაგვაქვს სული. ტაძარში რომ წაგიყვანოთ, ზღვდლები სამჯერ გაგვაძრობენ ტყავს, იოსები კი მზითვასაც არა გვთხოვს. დამიკერე, შე უკეთურო! ამისთანა ქმარს ვერასოდეს ვერ ეღირსები, იყოდე!

მარიამმა ძირს დაიხუდა და ჩურჩულით მიუგო:

— კეთილი, დედა, მე თანახმა ვარ, მხოლოდ იმ პირობით, რომ ჩემს აღთქმას არასოდეს არ დაუარღვევ...

იოსებმა თავი დახარა და უთხრა:

— ქალიშვილო, თქვენ დიდ პატივსა მდებთ.

ასე გახდა მამა იოახიმის ასული დავითის შთამომავლის მე- უღლე.

ქორწინების მოლოდინში შავგვრემანი ასული მშობლების სას- ლში ფეხმოუცვლელად იჯდა, კარ-მიდამოს დარაჯობდა, ვიდრე დედ-მამა სამუშაოდ იყვნენ წასული.

პოდა, მაშინ მოხდა, რაც მოხდა. ადრე გაზაფხულზე, მარტის ერთ სისხამ დილით, როდესაც მარიამი თავის პატარა სენაკში იჯ- და, მოულოდნელად პირმშვენიერი ტაბუკი გამოეცხადა. ისეთი ლამაზი იყო, რომ მის ყურებას არაფერი ჯობდა.

ჭაბუკს ბაგეებზე მომჯადოებელი ღიმილი დასთამაშებდა. ქალ-
წულს მიუახლოვდა და ასე მიმართა:

— დილა მშვიდობისა, მარიამ! მართლაც რომ პირნათელი
გოგო ყოფილხარ! მაშინვე შეგეტყობა, რომ უფლის ნაკურთხი ხარ!
მაშ იცოდე, ღმერთი შენთანაა, შემოქმედი ყოველივე მშვენიერი-
სა. შენ უბედნიერესი ქალი ხარ, რადგან ყრმა, შენგან შობილი,
ათასჯერ უფრო დალოცვილი იქნება სხვა მოკვდავთა შორის.

მარიამი თანდათან უფრო და უფრო საგონებელში ვარდებოდა
და იმავე დროს ალტაცებისაგან სახე ებადრებოდა. პირველად ეს-
მოდა თავის სიცოცხლეში ასეთი მელოდიური ხმა: დახეთ, რა მშვე-
ნიერი ვინმეა, როგორ არა ჰგავს იმ თეთრწვერა ბებერს, რომელ-
საც საქმროდ უმზადებენ!

მაგრამ ყველაზე მეტად მარიამი იმან გააოცა, რომ ყრმის შობა
უწინასწარმეტყველეს. ამაზე კი მშვენიერ ჭაბუკს ასეთი პასუხი
გასცა: „ჰრქვა მარიამ ანგელოსსა მას: ვითარმე იყოს ესე ჩემდა,
რამეთუ მე მამა-კაცი არა ვიცი?“

ასეთმა გულუბრყვილო პასუხმა ჭაბუკი უზომოდ გაახარა:

— ამისათვის, მშვენიერო მარიამ, გეთაყვა, ნუ შეწუხდები, —
უთხრა, — სული წმინდა მოვიდეს შენ ზედა და ძალი მაღლისა
გფარვიდეს შენ! მოკლედ, ეს არაფერ სიძნელეს არ შეადგენს.
ჩემი სახელია გაბრიელი და პროფესიით ანგელოზი ვარ, ასე რომ
შეგიძლია მენდო. უზენაესის ძალა გადმოვა შენზე, მერე კი ვნა-
ხთ! დამიჯერე, კეთილო ჩემო: შენ გეყოლება ყრმა, უწოდებ სა-
ხელად იესოს, სხვა კი ყველა ღვთის შვილს დაუძახებს.

ამ წუთიდან მარიამს ყველა ეჭვი გაეფანტა.

— აჰა, მხევალი უფლისა, — მიუგო კდემით, — დე, იყოს
ნება თქვენი.

რა მოხდა ამის შემდეგ ნაზარეთში, იოახიმის სახლში? ამ კი-
თხვაზე ერთ-ერთი წმინდა ეპისკოპოსი ასეთ პასუხს გვაძლევს: „ამ
წამიდან სიტყვა იქცა ხორცად“. მოკლედ, ნათქვამს ხორცი შე-
ესხა.

რა გაეწყობა, ხორცად იქცა და ხორცად იქცეს!

მიქელგაბრიელმა თავისი მისია შეასრულა და ფრთები აიჭნია,
ჭერზე ხერელი ნახა და იქ აძვრა, გაუჩინარდა.

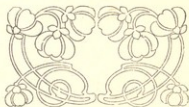
უწმინდესი ქალწული განაყოფიერდა. სულიწმინდის ჩარევამ
ბრწყინვალე შედეგი გამოიღო.

ამასთან დაკავშირებით მე მინდა ერთი უბრალო კითხვა მივცე ჩემს ძველ მეგობარს, ჩვენს უწმინდეს პაპას: რატომ უწოდებუნი ხარებათ იესო ქრისტეს ხან „ადამიანის შვილს“, ხანაც „დამწმუნის შვილს“? აბა დაფიქრდით, ეს ხომ ერთი და იგივე არ არის? მით უმეტეს, რომ „გაბრიელი“ ებრაულად „ღვთის კაცს“ ნიშნავს. წმინდაო მამაო, თქვენის მხრივ დიდი თავაზიანობა იქნება, თუ ამას აგვიხსნით უახლოეს საეკლესიო ყრილობაზე. თორემ ასე შეიძლება მორწმუნეებმა იფიქრონ, რომ ევანგელისტები ამით ამბობენ, ქრისტე „ღვთის კაცის“ შვილიაო, ეს კი ახალი ერესის საფრთხეს ქმნის.

ოღონდ არ იფიქროთ, წმინდაო მამაო, რომ ასეთი მოსაზრება ჩემგან გამომდინარეობს.

მთელი ჩემი არსებით მორწმუნე კაცი ვარ და კიდევაც მწამს, რომ მიქელგაბრიელს სულიწმინდის ოიანებში არავითარი წილი არ უდევს. მე რწმენის მომხრე ვარ, ვიცი და მჯერა, რომ წმინდა მტრედი გაბრიელის დაუხმარებლადაც მოახერხებდა საქმის მოგვარებას.

ეს ბევრად უფრო თავშესაქცევი ამბავია!

* ტაქსილი ირონიულად მიმართავს თავის ძველ მეგობარსა თუ მოკეთეს რომის პაპს, რადგან ერთ დროს კარდინალი იყო და პაპის განსაყუთრებული ყურადღებით სარგებლობდა. თავის „მოკეთებებს“ უძღვნა „წმინდა ბუნავი“.

მარიამი ელისაბედთან

და აღსდგა მარიამ მათ დღეთა შინა და წარვიდა მთად კერძო მსწრაფლ, ქალაქად იუდასსა. და შევიდა სახლსა ზაქარიასსა და მოვიდოდა ელისაბედს. და იყო. ვითარცა ესმა ელისაბედს მოვიდოდა მარიამისი, ჰკრთებოდა ერმა იგი მუცელსა მისსა, და აღივსო სულითა წმიდითა ელისაბედს. და ქუო სმითა დიდითა და სიტყვა: კურთხეულ ხარ შენ დედათა შორის და კურთხეულ არს ნაყოფი მუცლისა შენისა!... და დაადგრა მარიამ ელისაბედის თანა სამ თთვეს. და წარვიდა სახლს თვისად.

ლუკა, I, 39-42, 56.

მრიგად, მტრედმა თავისი საქმე გააკეთა და, როგორც ვხედავთ, ურიგოდ არ გაუკეთებია. მოკლედ, ისე გააკეთა, რომ სამიოდე დღის შემდეგ მარიამი უკვე საფსებით ნათლად გრძნობს თავისი მდგომარეობის სერიოზულობას და შედავს, რა ბედნიერებაც ეწია. სახარებებში საქმის ვითარება ამგვარია. ქალწული ეშმაკურად დუმს, მაგრამ მშვენიერად ესმის, რაც არის და როგორც არის.

მთელი დღეობით იჯდა, ფიქრებში გართული, აღფრთოვანებული იგონებდა მშვენიერი გაბრიელის მონახულებას და ყველაფერს, რაც ამ შეხვედრას მოჰყვა.

სალამოობით, მუშაობიდან რომ შინ ბრუნდებოდნენ, მამა იოახიმი და დედა ანა გაკვირვებული რჩებოდნენ: რა გულჩათხრობილი გახდა ჩვენი ასული, ნეტა რაზე დარდობსო?

— იოსებზე ფიქრობს, — ეშმაკურად ჩაუკრავდა თვალს კაცი მეუღლეს.

— არაფერიც! — მიუგებდა უფრო საზრიანი ანა. — აქ რაღაც სხვა ამბავია... იოსები არაა მაგისი დარდის მიზეზი, შენც არ მომიკვდე...

— ასე გგონია?

— თავი მომჭერი, თუ ასე არ იყოს.

— მაშინ ვერა ყოფილა საქმე კარგად...

— ნუ დაღონდები, არაფერია! მარიამი გონიერი გოგოა. დარწმუნებული ვარ, ჩვენს ოინბაზს რაღაცა აქვს განზრახული... ქალიშვილია, ვერ გაამტყუნებ, მაგის წლებში გულის ჩოჩქოლი იწყება... მაგრამ მარიამი წესიერი ქალიშვილია, არხეინად იყავი, არ შეგვარცხვენს... საიმისოდ მეტისმეტად გონიერია, რომ რაიმე სისულელე ჩაიდინოს. ვისაც როგორ ენებოს და ჩემს სისხლსა და ხორცს კი ვიცნობ! ტყუილად კი არა ვარ მისი მშობელი დედა, ცხრა თვე მუცლით მიტარებია...

თუ იოსების ამბავს იკითხავთ, საპატარძლოს თავს ევლებოდა, გარშემო უტრიალებდა, როგორც რომელიმე სანაქებო სასიძოვატკაცი. კვირაში ერთხელ მაინც უფეველად გამოჩნდებოდა იოახიმის სახლში, თან უზარმაზარი თაიგული მოჰქონდა ხოლმე. უმთავრესად მთის შრომნები მოჰქონდა: რას ერჩით, კაცს გემოვნება ჰქონდა, თუმცა რა გასაკვირია ხუროები ყოველთვის განირჩეოდნენ თავაზიანობით, იშვიათად თუ გადავლენ ზრდილობისა და მოკრძალების მიჯნაზე.

მარიამი კი ჯერაც ვერ ბედავდა ხმის ამოდებას, ვერაფერს ეუბნებოდა ვერც მამას, ვერც დედას, თუმცა ერთი სული ჰქონდა, ვიდრე თავისი გულის სატკივარსა თუ სიხარულს ვინმეს გაუმხელდა, ერთგულსა და მახლობელს. ასეთი სურვილი, უნდა ვაღიაროთ, სრულიად ბუნებრივია.

აი, ამიტომაც სთხოვა მშობლებს, ჩვენს ელისაბედთან გამიშვიტო ცოტა ხნით.

იოახიმმა და ანამ მოითათბირეს და ვერავითარი მიზეზი ვერ ნახეს, რომ ამ თხოვნაზე უარი ეთქვათ. მაშინ იყო, რომ მარიამი ელისაბედს ესტუმრა.

იმ დროს ზაქარია ცოლს ჯერ კიდევ არ ჰყავდა პატარა იოანე: მესიის წინამორბედი ჯერ კიდევ მხოლოდ პროექტის სახით არსე-

ბობდა. ლუკა აცხადებს, რომ ელისაბედი მარიამისა და იოანეს დაქორწინებიდან ზუსტად ექვსი თვის შემდეგ შეიქმნა. ლუკას ცნობები კი ყოველთვის დიდი სიზუსტით გამოირჩევიან.

ელისაბედი სრულიად განმარტოებით ცხოვრობდა, საღვთის მთებში, და ისედაც ადამიანის ნახვას მონატრებულმა რომ თავისი მამიდაშვილი დაინახა, ძალიან გაუხარდა, თანაც გაუკვირდა. ქალებმა პირველი შეხედვისთანავე გაუგეს ერთიმეორეს.

— უი, დამიდგეს თვალები, ამას ვისა ვხედავ! — შეიცხადა ელისაბედმა და გადაეხვია. — ჩხირი კედელს, ჩემო მარიამ, რა ქარმა მოგიტანა?

მარიამმაც გადაკოცნა ბიძაშვილი.

— ძვირფასო ელისაბედ, — უთხრა და სახეზე აღმურმა გადაჰკრა. — რომ იცოდე, როგორ მიხარია შენი ხილვა!

— ვიცი, ვიცი, რა სათქმელია... ჩვენ დიდი ბედნიერება გვხვდა წილად, განსაკუთრებით კი შენ, ასე არ არის? მაგრამ აბა წარმოიდგინე, რა უცნაური ამბავია. დაგინახე თუ არა, ჩემს წიაღში ბავშვმა შეითამაშა... ეს კარგი ნიშანია, დამიჯერე!

მარიამმა თავის მახლობელს სიამოვნებით დაუჯერა. გახარებული ქალების საუბარს დასასრული არ აქონდა.

— ახლა არსად არ გაგიშვებ, ჩემო თვალთა სინათლე, რამდენიმე დღით ჩემთან უნდა დარჩე, — უთხრა ელისაბედმა, — შენი აქ ყოფნა ბედნიერებას მომიტანს.

ამაზე დიდი თავაზიანობა ძნელი წარმოსადგენია.

მარიამმა გადაწყვიტა აღარაფერი არ დაემალა ელისაბედისთვის. უამბო, როგორ ინახულა ანგელოზმა, გაანდო თავისი სიყვარულიც იმის მიმართ, ვინც ეგზომ დიდი ყურადღების ღირსად გახადა. მოკლედ, თავის განცდებს გზა მისცა. ბოლოს კი გრძნობამოზღვავებულმა ასე შესძახა:

— სული ჩემი აღიდებს უფალს ჩემსას, და გული ჩემი, უფალზე რომ ფიქრობს, დღე ყოველ სიხარულით ივსება, მე მონა ვარ ჩემი მეუფისა, მხევალი ჩემი უფლისა, ის აღმავსებდა წყალობით და ჩასახა ჩემს წიაღში რაღაც ფრიად ამაღლებული...

ელისაბედი რაღაცნაირად ნაზად იღიმებოდა.

მარიამი კი განაგრძობდა:

— მისი სახელია ჩემთვის წმინდაა: მე ვშიშვლობდი — მან განმაძღო. ჩემთვის და ჩემში მან გამოავლინა ძალა თავისი უზენა-

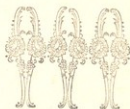
ესი. ამიტომაც ყოველი მორწმუნე ყველა დროისა ნეტარს მიწოდებს*.

ელისაბედმა ხელი მოკიდა.

— შენ მომჯადოებელი ხარ, ჩემო ძვირფასო მარიამ!

ბიძაშვილ-მამიდაშვილის ასეთი გულის ამაჩუყებელი ურთიერთობა გრძელდებოდა მთელი სამი თვის განმავლობაში, ვიდრე მღვდელი ზაქარია მამა გახდებოდა.

იმ დღეს მარიამი ნაზარეთში დაბრუნდა. მაგრამ უკვე სამი თვე გავიდა მას შემდეგ, რაც სიტყვა ხორცად იქცა, ამიტომ ქალწულის მუცელმა ცნობისმოყვარე ხალხის ყურადღება მიიპყრო.

* „და ჰსთქვა მარიამ: აღიღებს სული ჩემი უფალსა, და განიხარა სულმან ჩემმან ღმრთისა მიმართ, მაცხოვრისა ჩემისა, რამეთუ მოხედნა სიმდაბლესა ზედა მხევლისა თვისისა, რამეთუ აჲა ესერა, ამიერიტვან მნატრიდენ მე ყოველნი ნათესაენი. რამეთუ ჰყო ჩემთანა დიდებულა ძლიერმან და წმიდა ღრს სახელი მისი, და წყალობა მისი ნათესავით ნათესავადმდე მოშიშთა მისთა ზედა. ჰყო სიმტკიცე მკლავითა თვისითა. განაბნინა ამჰარტაენნი გონებითა და გულთა მათთათა. და დაამზენა ძლიერნი საუდართაგან და აღამაღლნა მდაბალნი. მშვიერნი აღაესნა კეთილითა და მდიდარნი განაელნინა ცუდნი. შეეწია ისრაილსა, მონასა თვისსა, მოზსენებად წყალობისა“ (ლუკა, 1, 46-54).

საქართველოს
წიგნიერების
კავშირთა
კავშირთა

როგორღაც იოსები მთელ ამ ამბავს ურიგდება, თუმცა პირველად არ ეჭაზნიკა

ხოლო იოსებ, ქმარი მისი, მართალი იყო, და არა უნდა განმზილებადი მისი, იზრახა ფარულად განტევებაი მისი. და ვითარ იგი ამას განიზრახვიდა ოდენ, ამა ანგელოსი უფლისა ჩვენებით გამოუჩნდა მას და ჰრქვა: იოსებ, ძეო დავითისო! ნუ გეშინინ მიყვანებად მარამისა, ცოლისა შენისა, რამეთუ რომელი იგი მისგან იშვეს, სულისაგან წმიდისა არს. ჰშვას ძე და უწოდონ სახელი მისი იესო, რამეთუ მან იხსნეს ვრი თვისა ცოდვათა მათთგან. ესე ყოველი იქმნა, რათა აღესრულოს სიტყვა იგი უფლისა, პირითა წინასწარმეტყველისათა თქმული: „ამა ქალწული მუდგეს და ჰშვას ძე და ეწოდინ სახელი მისი ეშმანუილ, რომელ არს თარგმანებით: ჩვენთანა ღმერთი. განიღვიძა იოსებ ძილისა მისგან და აყო გვრეთ, ვითარცა უბრძანა მას ანგელოსმან უფლისამან და წარიყვანა ცოლი თვისი.

მათე, I, 19-24.

ვენ უკვე ვიცით, რომ იოსები იყო სრულიად ჩვეულებრივი ხურო, მაგრამ გარეგნულად უბირი სასიძო ქვას წვენს გააღენდა, სირცხვილ-ნამუსის ქუდი ეჭურა და მოწყალე უფალმა არც თავმოყვარეობის ნაკლებობით დასაჯა.

— რაკი ნერგი ამოვიდა, მაშ ვილაცას მარცვალი ჩაურგავს! ღოგორც გატყობ, ჩემს ბოსტანში ვილაცა გადასულა. — თქვა, ღოგორც კი ფეხმძიმე საცოლუ დაინახა.

აჲ, რა დასამალავია, ხუროს გულზე მაგარი დარდი დაეწერა მის დაწვა. სიმათლეთ უნდა ვთქვათ, სამისო საფუძველიც დააფუძნა. აბა წარმოიდგინეთ, რა იცოდა ამ მიამიტმა და გულუბრყვილო ადამიანმა, რომ მისი მეტოქე მხოლოდ და მხოლოდ თეთრი მტრედია და მიუხედავად იმისა, რომ მარიამი მის თვალსა და ხელს შუა დაორსულდა, ისეთივე ქალწულია, როგორიც სულიწმინდის ჩარევამდე იყო? არა, იოსებს ამის წარმოდგენაც არ შეეძლო.

დააყენეთ მის ადგილზე უკიდურესად ღვთისმოსიში მორწმუნე კაცი, რას იფიქრებდა? დაეუშვათ, რომ მარიამის ქმარი სრულიად უწყინარი და ღვთისნიერი კაცია, რომელსაც ასეთ საქმეში ტოლი არ მოეძებნება. ვთქვათ, სამი თვით ელისაბედთან ყოფნის შემდეგ მისი დანიშნული მთებიდან შინ ბრუნდებოდა და ასეთ საინტერესო მდგომარეობაში იხილა: ქალიშვილი, რომელსაც საქმრო არ მიკარებია, ფეხმძიმეა! სანაძლეოს დავდებ, რომ ჩვენს ხუროზე უფრო ნაწყენიც დარჩებოდა.

იოსები ცოლის მოყვანას იმისათვის აპირებდა, რომ ქალს სადილი ემზადებინა და შარვალზე ღილები დაეჭერებინა, ეს მართალია, მაგრამ არც ისეთი რეგენი იყო და არც იმდენად გულგრილი ცოლქმრული სიყვარულის საქმეში, რომ ყურადღება არ მიექცია იმ სასაცილო მდგომარეობისათვის, რაშიაც ვარდება ხოლმე რქოსანი ქმარი.

ერთხელ, ჩვეულებებისამებრ თაიგულით ხელში რომ ეასლა მარიამს, შეამჩნია, რომ მისი საპატარჯლო საგრძნობლად დამსხვილებულიყო. მუცელი წამოზრდოდა გაშმაგებულმა იოსებმა თაიგული განზე გადაისროლა და შესძახა:

— ეშმაკმა დალაზვროს, ქალბატონო! მას შემდეგ, რაც არ მიანახიხართ, თქვენ რაღაც მოგისწრიათ!

მარიამმა თავი დარცხვენით დახარა. მამა იოახიმი და დედა ანა გაშტერდნენ. იოსები მშობლებს მიუბრუნდა და უთხრა:

— ფუი ეშმაკს! თუ იმედი გაქვთ, რომ ამის შემდეგ თქვენს ქარაფშუტა ქალს შევირთავ, ასევე შეგიძლიათ იმედი იქონიოთ, რომ პალმა ბოლოკს მოისხამს! ნუ გეშინიათ, ისედაც დამცინიან ახლობლები, ქორფა გოგოს რომ დაადგი თვალი, რა ხეირს ნახავდიო! ახლა ხომ პირდაპირ საშველს არ მომიყვამენ! ისეთ სიმღერებს გამომიტყვამენ, თავი მომეჭრება! ლაწირაკი შეგირდები ხომ ტვინს გა-

მომიღებენ და შეეცდებიან ათასი უხამსობა მომაკერონ! არა, შვილოსან, დიდ მადლობას მოგახსენებთ, ასეთი საქმე არ იქნება... სიტყვას უკან ვიბრუნებ... არავითარი სურვილი არა მაქვს, რომ ქვეყნის ყბაში ჩავვარდე და სოფელში გამომაჭენონ!

ვიდრე იოსები ასეთ რამეებს ლაპარაკობდა, მარიამი ცოტა გონს მოეგო, საქმროს დაშოშმინებას შეუდგა და ალერსიანი სახე მიიღო, რომ მწარე აბი როგორმე გაეტკბილებინა.

— იოსებ, ჩემო კარგო, გეფიცებით, თქვენ შემცდარი ხართ... მე წმინდა ვარ, როგორც ყრმა, რომელსაც მე ვშობ...

— წმინდა ვარო, ვითარცა ჩემი ნაბუშარი?! იცით, ეს უკვე მეტისმეტია!

— იოსებ, ჩემო ბაჭია, გეფიცებით, უწინდებურად ღირსი ვარ თქვენი... ჯერც ერთი მამაკაცი ჯერ დაიტრაბახებს, რომ თუნდაც თითის წვერი დამიკოცნა...

— კარგით, კარგით, ნუ გამაგიჟეთ... ვინც გენებოთ, მე კი ჯერ გამაბრიყვებთ! თუ მამაკაცი არ იცით, მაშ რა სულიერმა ჩაგაგდოთ ამ შავ დღეში?

— მტრედმა!

აქ კი იფეთქა ხურომ. ისედაც გახურებულ თავში ხელი იტაცა და შესძახა:

— ყოველივე ამის შემდეგ შენ კიდევ დამცინი? სეირი თუ გინდათ, ესაა. კიდევ კარგი, რომ ჯვარისწერამდე მოხდა... რა ბედში ჩავვარდებოდი, რამ ეს ქალი მომეყვანა!

ამ სიტყვებზე იოსები გადარეულივით გავარდა გარეთ.

იოახიმი და ანა რეტდასხმულებივით იდგნენ. გაოცებულ-გაწბილებულებს ენა ვერ დაეძრათ, იდგნენ ასე გაოგნებულნი.

იოსები რომ წავიდა, სახლში საშინელი ალიაქოთი ატყდა. მარიამს სეტყვასავით დააყარეს მწარე-მწარე სიტყვები. მშობლებს უნდოდათ უფქველად შეეტყოთ იმ ვიგინდარის სახელი, რომელიც გახდა ჩამდენი ამ საქმისა, რაც დედ-მამას სამარცხვინოდ მიაჩნდა, რადგან არ იცოდნენ განგების ნება. მეზობლად ერთი ახალგაზრდა კაცი ცხოვრობდა, ვინმე პანტერი. დედამ მაშინვე იმ ბიჭზე აიღო ეჭვი. პანტერი ურიგო ახალგაზრდა არ იყო და თავის დროზე ხელიც კი სთხოვა მარიამს.

ქალწული ყველა ღმერთს იმოწმებდა*, იფიცებოდა, მხოლოდ

* ტაქსილი განსრავ ხუმრობით ახსენებს „ღმერთებს“. წარმართული გაგებით.

მტრედია დამნაშავე, მე უბრალო ვარო, მაგრამ ვინ უჯერებდა! ბოლოს და ბოლოს იოახიმი და ანა დაწყნარდნენ. ვნახეთ, რა იქნებაო, გადაწყვიტეს და დაიწყეს ლოდინი.

უკვე ყოველგვარი იმედი დაკარგეს ქალიშვილის გათხოვებისა, როდესაც ერთ მშვენიერ დილას მათს სახლში ისევ იოსები გამოცხადდა. ხურო ხელების ფშვნეკით შევიდა სახლში. არასოდეს არავის ენახა მის სახესუ ასეთი ბედნიერი კაცის გამომეტყველება.

— გამარჯობათ, მომავალ ჩემო სიდედრო და სიმამრო! ხომ არ გადაგიფიქრებიათ ჩემი სიძობის ამბავი?

— რას ამბობ, ადამიანო? — ერთხმად შესძახეს იოახიმმა და ანამ. — ჩვენ პირიქით გვეგონა, რომ ხელს აიღებდით ჩვენს ქალსე იმ პატარა ხიფათის შემდეგ, რაც მას შემთხვა.

— რაც მართალია, მართალია. ნამდვილად გავბრაზდი, ვერ ღაგიფიცავთ.. მაგრამ ახლა ჩემთვის ყველაფერი ნათელია.

იოახიმსა და ანას ახლა კიდევ უფრო გაუკვირდათ.

— ეს რანაირი ლაპარაკია? — იკითხა მამამ. — ახლა ყველაფერი ნათელია და ამიტომაც გინდათ ჩვენი ასული შეერთოთ?

— სწორედ ასეა.

— მგონი ვერაფერი გაგვიგია...

— სწორედ ასეა-მეთქი.

— იოსებ, თქვენ ხუმრობთ... ჩვენს უბედურებას ახლა კაცი ასე ბოროტად დასცინებს?

— სულაც არ ვხუმრობ... ყველაფერი ვიცი და ამიტომ გარწმუნებთ, გოგო მართალს ამბობს, ყველაფერში მტრედია დამნაშავეო.

ანამ და იოახიმმა ერთიმეორეს გადახედეს.

— რას შესცქერით ერთიმეორეს ანცი კატებივით? მეც ვამტკიცებ, ამ საქმეში მტრედია გარეული-მეთქი...

— როგორც გენებოთ, — ჩაიბურტყუნა იოახიმმა, — თუ ასე დაგიჩემებიათ, იყოს მტრედი... ბოლოს და ბოლოს, ეს თქვენი საქმეა.

— წარმოიდგინეთ, დღეს სიზმარი ვნახე. მშვენიერი ოქროსფრთებიანი ანგელოზი პირდაპირ ჩემს ლოგინზე დაჯდა და ფეხმორთხმულმა მითხრა: „მომისმინე, იოსებ, შენ ნამდვილი დოჟლაბია ხარ... საკმარისია ხელი გაიშვირო და საუნჯის მფლობელი გახ-

დები, შენ კი თითის განძრევასაც არ აპირებ!“ „აბა სად არის საუნჯე?“ — ვკითხე ანგელოზს. „აქედან ორ ნაბიჯზე, შენსავე პატარა ქალაქში. ეს საუნჯეა მარიამი, მამა იოახიმის ასული, მომხიბლა გი ქალიშვილი, შენი საცოლე“. „ეიცი, ვიცი, — გუბნები, — ეს ის გოგოა, რომელიც დაორსულდა, კაცმა არ იცის, ვისგან და რა-ნაირად. ყველა ფიქრობს, რომ ეს პანტერის ნამუშევარია. თუ მარიამი მართლა საუნჯეა, ყოველ შემთხვევაში ხათხოებისა არა“. „შემცდარი ხარ, იოსებ, პანტერი აქ არაფერი სახსენებელია, არც სხვა ვინმე მოკვდავთაგანი. ყრმა, რომელსაც ის გოგო მუცლით ატარებს, ეს, ჩემო კარგო, მაცხოვარია, მესია, რომელიც იქ სულიწმინდის ჩარევამ გააჩინა“. „მამ მტრედის ამბავი მართალი ყოფილა?“ „მართალია. სრული სიმართლეა. მე გაბრიელ მთავარანგელოზი ვარ, შეგიძლია მენდო“. „ჰო, რაკი ასეა, გაფრუდები. რას მირჩევთ? როგორ მოვიქცე ახლა?“ „ითხოვე, მეგობარო, მარიამი, და რაც შეიძლება — მალე. ამგვარად კანონის წინაშე შენ გახდები მამა მესიისა, რომელმაც უნდა იხსნას ისრაელი ხალხი და მასთან მთელი კაცთა მოდგმა“.

იოახიმისა და ანას სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა. იოსები განაგრძობდა:

— ახლა ხომ გაიგეთ, რატომ ვჩქარობ, რომ თქვენი სიძე გავხდეთ... ღმერთმა ნუ ქნას, რომ ვინმე სხვასაც გამოეცხადოს ციური მტრედი და ასეთი საუნჯე წამართვას!

— თანახმა ვარ, დაჰკარი ხელი, ძვირფასო იოსებ! — მშობლების სიხარულს ვერ აგვიწრთ. — გაძლევთ მარიამს. განვაცხადებთ და მორჩა... ოღონდ იცოდეთ, უკან დახვეა აღარ იყოს!

— გადაწყვეტილი საქმეა!

გავიდა კიდევ ერთი დღე და ახალგაზრდა მარიამს უკვე ქმრიანი ქალი ეწოდა. საქორწინო ცერემონიის დროს რამდენიმე ყმაწვილმა სცადა გახუმრება ნარინჯის თეთრი ყვავილების გვირგვინზე, პატარძალს რომ უმშვენებდა თავს, მაგრამ უფლის ჩაგონებით მღვდელმთავარმა სიმონმა ხუროს ხელი ჩაავლო და ყურში ჩასჩურჩულა:

— ნუ გეშინია, ბედნიერი კაცი ხარ.

მაცხოვრის ჩამოყვალვა

ყოველი ნათესავი აბრაამისიდან ვიდრე დავითისამდე, ნათესავი ათ-ოთხ-შეტ; და დავითისიდან ვიდრე ტყვედმდე ბაბილოვ-ნისა ნათესავი ათ-ოთხ-შეტ; და ტყვედნი-გან ბაბილოვნიანთ ვიდრე ქრისტესამდე ნათესავი ათ-ოთხ-შეტ. ხოლო იესო ქრისტეს შობა ესრეთ იყო: რამეთუ თხოვილ იყო ღე-და მისი მარიამ იოსებისა, და ვიდრე შერთ-ვამდე მათდა, იგი მიდგომილ სულისაგან წმიდისა.

მათე. 1, 17-18.

ხლა სწორედ დროული იქნება სიტყ-ვის ჩამოგდება ქრისტეს საგვარტომო ნუს-ხაზე. ამასთან მკითხველს უნდა შევახსენოთ ის დაპირებანი, რომლებიც იაღვემ მისცა პატრიარქებს. ეს საგულისხმო საგ-ვარტომო ნუსხა — საგულისხმო უმაჯრესად თავისი დასასრუ-ლით — სახარებაშივეა მოცემული. ამიტომაც სათანადო გაშუქებას ითხოვს.

სრულიად შესაძლებელია, რომ იმ დროისათვის, როცა უწმი-ნდესი ქალწულის მშობიარობის დრო დადგა, თუმცა უმანკო ქალ-წულადვე რჩებოდა, პატრიარქებმა იაღვეს დელეგაცია გაუგზავნეს, რათა გამოეხატათ თავიანთი სიხარული იმასთან დაკავშირებით, რომ მათს პირდაპირ შთამომავლობაში დაიბადება ყრმა, რომელ-საც წინასწარმეტყველთა განჭვრეტის თანახმად უნდა ეხსნა კაცთა მოდგმა და გამოესყიდა შეცოდება, ჩადენილი ჯერ კიდევ ადამისა და ევას მიერ.

უზენაეს მეუფესთან პირველად აბრაამი გამოცხადდა და მო-
ახსენა⁹:

— ღმერთო უფალო ცათა შინაო, შენი ციური კანონების დაც-
ვისა და ერთგულებისათვის საჩუქრად შენ დამპირდი, რომ შევი-
ქმნებოდი მამამთავარი კურთხეული ტომისა და რომ ჩემს უშუალო
შთამომავალთა შორის იშობოდა მესია. აი, ეს დროც დადგა. ო,
ყოვლის შემძლე უფალო. შენი ფიცი წმინდაა და უცვლელი, შენ
სიტყვას არ გადახვალ.

— რასაკვირველია, აბრაამ, უფლის სიტყვა ხალისით აღსრუ-
ლდება.

— უფალო, მე ვშვი ისააკი.

ისააკი მივიდა და თქვა: „უფალო, მე ვშვი იაკობი“. იაკობიც
მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი იუდა“. იუდაც მივიდა და უთხრა:
„მე ვშვი ფარა“. ფარა მივიდა და მოახსენა: „მე ვშვი ესრომ“. ეს-
რომი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ამინადაბ“. ამინადაბი მივიდა და
მოახსენა: „მე ვშვი ნაასონ“. ნაასონი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი
სალმონ“. სალმონი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ბოოსი“. ბოოსი
მივიდა და მოახსენა: „მე ვშვი იობედ რუთისაგან“. იობედი მივიდა
და უთხრა: „მე ვშვი იესე“. იესე მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი და-
ვით მეფე“.

აქ დავითი გამოცხადდა. ღმერთმა იელოვამ ხელი ლოყაზე მე-
გობრულად მოუთათუნა და უთხრა:

— ძვირფასო დავით, შენ ყოველთვის გამორჩეული გრძნობით
მიყვარდი. ამიტომ გაგიმეორე დაპირება, რაც აბრაამს მივეცი. მა-
ტიანეში შენ, ჩემო ძვირფასო, მესიის წინაპარს დაგიძახებენ.

დავითმა თავი მდაბლად დაუკრა და უთხრა:

— მე ვშვი სოლომონ.

სოლომონი მივიდა და მოახსენა: „მე ვშვი რობოამ“. რობოამი
მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი აბია“. აბია მივიდა და უთხრა: „მე
ვშვი ასა“. ასა მივიდა და მოახსენა: „მე ვშვი იოსაფატ“. იოსაფატი
მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ოზია“. ოზია მივიდა და თქვა „მე ვშვი
იოთამ“. იოთამი მივიდა და თქვა: „მე ვშვი აქაზ“. აქაზი მივიდა
და უთხრა: „მე ვშვი ეზეკია“. ეზეკია მივიდა და მოახსენა: „მე
ვშვი მანასე“.

მანასეც გამოცხადდა. უკვე მზად იყო ეთქვა თავისი შვილის სა-
ხელი, მაგრამ უფალმა ღმერთმა ხელით ანიშნა, გაჩუმდით:

— სხვისა რა ვიცი და შენ კი კარგად გიცნობ, მანასე, — უთხრა ღმერთმა. — ბედმა გაგიღიმა, რომ მესიის წინაპართა სიაში მოხვდი. კი არ გსაყვედურობ, მაგრამ სიკვდილამდე რომ ავაწაკი იყავი, რა დასაფარავია! ასეთები იშვიათად იბადებიან. შენს სინდისს არა ერთი მძიმე ცოდვა აწევს: ეშმაკს სცემდი თაყვანს, შენი ბრძანებით გადახერხეს ესაია წინასწარმეტყველი, ჩემი უსაყვარლესი წინასწარმეტყველთაგანი. იესო ქრისტე დღესა თუ ზვალ დაიბადება. ხომ არა გგონია, რომ მას ესახელება თავის წინაპართა შორის შენი გამოჩენა? *

— რაც მართალია, მართალია, — ოხვრით დაუკრა კვერი ზიბლიის გმირმა მანასემ — ვაღიარებ, უკეთური ვიყავი და არა მწამდა ჩემი ღმერთი. კერპთა საამებლად ვბრძანე შუაზე გადაეხერხათ ესაია წინასწარმეტყველი. მაგრამ ისიც ხომ მართალია, უფალო, რომ ისე უხეშად არ გადამიღახავს ზნეობის კანონები, როგორც სოლომონმა გადალასა, არასოდეს არ ვეწეოდი ცოლის სილამაზით სპეკულაციას, როგორც აბრაამი გაანათხოვრებდა ხოლმე თავის სარას, და არც მეძავც: შვილი ვარ, მსგავსად ბოოზისა!¹⁰

— უკაცრავად, თქვენ ჩემი მისამართითაც თქვით რაღაც, არა? — შემოთოდა ბოოზი.

— რა მოხდა, რა მოხდა? — ყურები ცქციტეს აბრაამმა და სოლომონმაც.

— მოხდა ის, — მიუგო მანასემ, — რომ უფალი ბრალსა მდებს, უკეთური და მკრეხელი ხარო, მე კიდევ შემამსუბუქებელ

* ათორმეტისა წელისა იყო მანასე, ოდეს აწყო მეფობაი, და ორმოც და ათუთმეტ წელსა მეფობდა იერუსალემს შინა (სხვა ცნობით — 50 წელს. ა. გ.) და სახელი ღმერთისა მისისა ოფობია (ივ. ჰელეობა). და ქმნა ბოოტი წინამე თვალთა უფლისათა და ვიდოდა უკანით სამაგვლებათა წარმართთასა, რომელნიცა განადო უფალმან პირისაგან იეთა ისრაელისათა, და მოიქცა და აღაშენნა მალანი, რომელნი დაარღვივნა მამამან მისმან ეზეკია, და აღადგინა სამსხვერპლო ბაალის, და ქმნა მალნარნი, ვითარცა ქმნა აქაბ მეფემან ისრაელისამან, და თაყვანისცა ყოველსა ძალსა ცათასა და ღმერთსა მათსა. და ქმნა ბოოზნი. და დადგა გამოქანდაკებულნი მალნართანი ტაძარსა შინა, რომლისა თქვა უფალმან დავითის მიმართ: დავდგა მუნ სახელი ჩემი საუკუნოდ... და კვალად სისხლი უბრალო დასთხია მანასე ფრიად, ვიდრემდის აღივსო იერუსალემი პირის პირამდე, გარდა ცოდვათა მისთა, რომლითა ცოდვათა შინა მოიყვანნა იუდიანნი, ქმნად ბოოტი წინამე თვალთა უფლისათა" (4 მეფეთა, 21, 1—4, 7, 16).

გარემოებებს ვასახელებ და თქვენ გიმოწმებთ. მესიას რომ თავის წინაპრებს შორის ძალიან არ ვესახელები, ამაზე მზად ვარ დაგეტანხმო. მაგრამ არა მგონია ჩემთვის მოუხდეს იმაზე მეტი წამოწითლება, რამდენიც მოელის ყოველთვის, როდესაც გაიხსენებ ბოთხის დედას ქალბატონ რააბს, იერიქონელ როსკიპს...

— ჩუმად, ჩუმად, — შეაწყვეტინა უზუნაესმა. — რისთვის უნდა ვბერტყოთ ჩვენი ჭუჭყიანი საცვლები ყველა ამ ახალგაზრდა ქერუბიმისა და სერაფიტის თვალწინ? დაცხრით, დამშვიდდით, ძვირფასებო. მანასია, ჩემო მეგობარო, მიპატიებია ყველა შენი ოინი და ნუღარ ქექავ ამ ნაგავს, ნუ აკრიტიკებ ქრისტეს სხვა წინაპრებს. მოდით, განვაგრძოთ ჩვენი ექსკურსია მესიის გვარტომობაში, რაც ძალიან საინტერესოა და რასაც მიზნად აქვს იმისი მტკიცება, რომ მე ჩემი სიტყვა შემისრულებია, აბრაამს და დავითს რომ მივეცი. ამრიგად, შენ ვინღა შეი, მანასია?

მანასემ მიუგო:

— მე ვშვი ამონი.

ამონი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი იოსია“. იოსია მივიდა და თქვა: „მე ვშვი იეჰონია და ძმანი მისნი“. იეჰონია მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი სალათიელ“. სალათიელი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ზორობაბელ“. ზორობაბელი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი აბიუდ“. აბიუდი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ელიაკიმ“. ელიაკიმი მივიდა და თქვა: „მე ვშვი აზორი“. აზორი მივიდა და თქვა: „მე ვშვი სადოკ“. სადოკი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი აქიმ“. აქიმი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ელიუდ“. ელიუდი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი ელეაზარ“. ელეაზარი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი მატათან“. მატათანი მივიდა და უთხრა: „მე ვშვი იაკობ“.

იაკობი თავისი ადგილიდან წამოდგა.

— უპ! — ამოიოხრა იაღვემ. — შენ ერთი დამრჩი, ჩემო კარგო იაკობ მეორე!

— დიას, დიას, უფალო, სულ ახლახან შენ ცოცხალთა სიიდან ამომშალე, მაგრამ ჩემი შვილი ჯერაც ცოცხალია.

— ვინ შეი შენ?

— მე ვშვი იოსები, — მიუგო იაკობმა.

პატრიარქებმა ერთიმეორეს გადახედეს.

— ეტყობა, ეს იოსები იქნება მესიის მამა? — იკითხა აბრაამმა.

— სულაც არა, ეს იოსები მხოლოდ და მხოლოდ ქმარია ვინ-
მე მარიამისა, რომელიც შობს აღნიშნულ ქრისტეს.

— ღიახ, ღიახ! — შენიშნა დავითმა, რომელსაც ეგონა, რომ ყველაფერს მიხვდა. — ეს იოსები, ჩემი შთამომავალი იქნება და-
პირებული მაცხოვრის მამა.

— რასა ბრძანებთ, თქვენო უდიდებულესობავ! ეშმაკმა დალახ-
ვროს, რით ვერ გაიგეთ? იოსებს მაცხოვართან არავითარი დამო-
კიდებულება არა აქვს, ის მხოლოდ მარიამის ქმარია, მორჩა და
გათავდა. დანარჩენთან თქვენ არაფერი გესაქმებათ.

პატრიარქები რადაცაზე დიდხანს ჩურჩულებდნენ, მერე კი ერთ-
ხმად შესძახეს:

— ისე ვატყობთ, უფალო, რომ მასხარად აგვიგდეთ, არა?!

— მაშინ რა ეშმაკად მინდოდა მთელი ეს გენეალოგია, — თქვა
აბრაამმა, — რისთვის მოგვიწვიე, თუ ჩემს შთამომავალს თითოე-
ლს გუენძრევი იმისათვის, რომ მესია ეშვა. აბუჩად ამიგდეს და
ისაა.

— ყველანიც აბუჩად აგვიგდეს! — დაუმოწმეს დანარჩენებმაც.

მამაზეციერმა მუშტი დაჰკრა თავის სამუშაო მაგიდას (ეს იყო
გადასარევი მაგიდა, სულ ბრილიანტებით მოჭედილი).

— ეჰ, თქვე ჯიუტებო! — შეჰყვირა თანაც. — ინჩი არ ესმით
ამ ოხრებს, გამოყვანილი ამოცანები უნდა დაულაგო წინ, მეტი არა-
ფერი.

— ამოცანა ამოცანა! ეს კი, როგორც გენებოს, — შენიშნა და-
ვითმა, — მაგრამ დამპირდი თუ არა, რომ მესია ჩემი გვარიდან გა-
მოვიდოდა? დამპირდი თუ არა?

— დაგპირდი.

— მე? — შეუტია ღმერთს აბრაამმა.

— უდავოდ. სწორედ ამიტომ ითვლება თქვენს პირდაპირ შთა-
მომავლად ხურო იოსები, მარიამის მეუღლე, იმ მარიამისა, რომე-
ლიც ხვალ ქრისტეს დედა გახდება.

— ღმერთო, შეგვიწყალე! — აყაყანდა მთელი გუნდი. — მა-
გრამ თუ ეს იოსები მხოლოდ პლატონური ქმარია და იესოს შექ-
მნაში წილი არ უდევს?

— თუნდაც ასე იყოს, მერე თქვენ რა?

— ეს როგორ? რა ბრძანეთ? მერე თქვენ რაო? შენ პირობას
არღვევ, შენს მოვალეობას არ ასრულებ.

— მაპატიეთ, მაგრამ...

— შენ სიტყვას ბანზე გვიგდებ, პასუხს თავს არიდებ!

— არც ერთი წუთით.

— ოჰ, ეს კი მეტისმეტია!

და მესიის ცრუ წინაპრებმა ღეხები დააბაკუნეს, ისე რომ არც კი დაუფარავთ თავიანთი აღშფოთება ასე ურცხვად პირში ჩა-
ლის გამოვლენის გამო. მოკლედ, სასოწარკვეთილებაში ჩავარდნენ.
უზენაესმაც დაკარგა მოთმინება, არანაკლებ გაბრაზდა.

— მეხი კი დაგაყარეთ! — შესძახა ბრაზმორეულმა. — ბოლოს
და ბოლოს, თავი მომბეზრეთ! ასლავე მოუსვით აქედან, და რაც
შეიძლება, ცოცხლად! თქვენი პრეტენზიები პირდაპირ სულელურია.
მე შევასრულე ჩემი დაპირება, რადგან მე უცოდველი ვარ. იოსები
არ არის მესიის მამა, და მაინც მესია თქვენი მოდგმიდან გამოვიდა.
განა საკმარისი არაა, რომ მე ამას ვამტკიცებ? და ეს თქვენი ჭკუის
საქმე როდია, აქ საიდუმლო იფარება.

მაგრამ პატრიარქები მძვინვარებას განაგრძობდნენ და მა-
შინ საბოლოო ბრძანა:

— ტახტებო, ძალაუფლებანო, სათავეებო, აბა გაყარეთ აქედან
ეს თავხედები!

ბრძანება თვალის დახამხამებაში შესრულდა.

აი, რატომ ცდილობს სახარება ყოველი ღონისძიებით დავიმიტ-
კიცოს, რომ იესო ქრისტე დავითისა და აბრაამის შთამომავალია,
თუმცა არ ითვლება იოსების შვილად, ოსები კი ამ ორი პატრი-
არქის შთამომავალია, ღმერთს რომ ასე გამორჩევით უყვარდა.

იმისათვის, რომ არავინ მისაყვედუროს განუსჯელად, ყოველნა-
ირ აბდაუბდას იგონებ და სახარებას მიაწერო, მე ვიმოწმებ მათეს
სახარების პირველ თექვსმეტ მუხლს:

„წიგნი შობისა იესო ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაამი-
სი.

აბრაამ კჳდა ისააკ; ისააკ კჳდა იაკობ; იაკობ კჳდა იუდა და ძმა-
ნი მისნი.

ხოლო იუდა კჳდა ფარეზ და ჴარა თამარისაგან; ფარეზ კჳდა
ესრომ, ესრომ კჳდა არამ.

არამ კჳდა ამინადაბ; ამინადაბ კჳდა ნაასონ; ნაასონ კჳდა სალ-
მონ.

სალმონ კშვა ბოსს ქერაბისაგან; ბოსს კშვა იობედ რუთისაგან; იობედ კშვა იესე; იესე კშვა დავით მეფე.

დავით მეფემან კშვა სოლომონ პურიის ცოლისაგან. სოლომონ კშვა რობოამ; რობოამ კშვა აბია; აბია კშვა ასა. ასა კშვა იოსაფატ; იოსაფატ კშვა იორამ; იორამ კშვა ოზია. ოზია კშვა იოათამ; იოათამ კშვა აქაზ; აქაზ კშვა ეზეკია. ეზეკია კშვა მანასე; მანასე კშვა ამონ; ამონ კშვა იოსია. იოსია კშვა იეჰონია და ძმანი მისნი, ტყვეობასა მას ბაბილონელთასა.

შემდგომად ტყვეობისა იის ბაბილონისა, იეჰონია კშვა სალათიელ; სალათიელ კშვა ზორობაბელ.

ზორობაბელ კშვა აბიუდ; აბიუდ კშვა ელიაკიმ; ელიაკიმ კშვა აზორ.

აზორ კშვა სადუკ; სადუკ კშვა აქიმ; აქიმ კშვა ელიუდ.

ელიუდ კშვა ელეაზარ; ელეაზარ კშვა მატათან; მატათან კშვა იაკობ.

იაკობ კშვა იოსებ, ქმარი მარიამისი, რომლისაგან იშვა იესო, რომელსა ქჲვიან ქრისტე.

სახარებას რომ კითხულობ, უნებურად გაოცდები, იმდენი უაზრობა და წინააღმდეგობა იყრის თავს. განა აბსურდი არ არის რელიგიური დოქტრინა, რაც ძირითადად ემყარება მარიამ ღვთისმშობლის უმანკოებას, ქალწულის უბიწოებას, და ანათემის შიშით კრძალავს თუნდაც ერთი წამით იმ აზრის გაელვებას, რომ იესო ქრისტეს შობაში იოსებს რაიმე წილი უდევს? ამავე დროს კი სახარება მთელი თავისი გულმოდგინებით ამტკიცებს, იოსები, ეს მარიამის დუნე ქმარი, აბრაამისა და დავითის შთამომავალიაო და ამით ამტკიცებს, თითქოს იალვემ თავისი დაპირება შეასრულა, მესია ბიბლიური პატრიარქების უშუალო შთამომავლად სალდება. მაგრამ იესო ხომ არ არის იოსების შვილი? სისულელის რა დიდებული ძეგლია!

მაგრამ ასეთ სულელურ მტკიცებაშიც კი სახარება თავის თავს ეწინააღმდეგება. ასე, ქრისტეს შობის ამბავი ლუკასა და მათეს სახარებაში სულაც არაა ერთნაირად გადმოცემული. აი, როგორ გადმოგვცემს ქრისტეს გენეალოგიას ევანგელისტი ლუკა:

„და თავადსა იესოს ეწყო ოდენ ყოფად მეოცდაათესა წელსა, რომელი საგონებელ იყო ძმედ იოსებისსა, იაკობისსა, ელისაა, მატა-

თანისა, ლევისა, მელქისა, იანესა, იოსებისა, მატათისა, იო-
 სისა, ნაომისა, ელისა, ნაგესა, მათისა, მატათისა, სემისა, იო-
 სა, იუდასსა, იოანანისა, რესასა, ზორაბაბელისა, ნერისა, მელქისა,
 ადდისა, კოსამისა, ელზოდადისა, ერისა, იოსისა, ელიეზერისა, იო-
 რამისა, მატათისა, ლევისა, სვიმეონისა, იუდასსა, იოსებისა, იო-
 ნანისა, ელვაკიმისა, მელეასა, მაინანისა, ნათანისა, დავითისა, იე-
 სესა, იობედისა, ბოოსისა, სალმონისა, ნახსონისა, ამინადაბისა,
 არამისა, იორამისა, ესრომისა, ფარეზისა, იუდასა, იაკობისა, ისა-
 აკისა, აბრაამისა, თარასა, ნაქორისა...“ და ა. შ.

ამრიგად, წმინდა მათე და წმინდა ლუკა ქრისტეს შობისა და
 გვარტომობის საკითხში ერთიმეორეს ეთანხმებიან აბრაამიდან და-
 ვითამდე. მაგრამ დავითიდან დაწყებული, ეს ღვთაებრივი მტრე-
 დის შთაგონებული ორი ევანგელისტი აშკარად ეწინააღმდეგება
 ერთიმეორეს. მათეს სიტყვით, გვარი თუ ნათესავი სოლომონს გა-
 ივლის, ხოლო ლუკას სიტყვით ღმერთმა თავისი დაპირება აღას-
 რულა დავითის გვარის მეორე შტოს, ნათანის გზით. ჰოი, სას-
 წაულო! ეს ორი სხვადასხვა შტო ბოლოს მაინც თავს იყრის იოსებ-
 ში. ეს რანაირად ხდება? ჭეშმარიტად, ყოვლისშემძლეა იეღოვა!

დასკვნა: სახარებებში მოყვანილი ორივე საგვარტომო ნუსხა
 ჯერ სასაცილოა თავისთავად, რამდენადაც მათი დასკვნა არღვევს
 მოვლს შენობას, მაგრამ ამის გარდა კიდევ ერთიმეორეს გამო-
 რიცხავენ, რაც უკვე სისულელის მწვერვალია.

თავი დაგზაროთ, ძმებო, ამ აბდაუბდის წინაშე და ვირწმუნოთ,
 რადგან ვერაფერი გავგვიგია*.

* ტაქსილი ათამაშებს საეკლესიო მწერლის ტერტულიანის ცნობილ გა-
 მოთქმას: „კრედო, ჭეია-აბსურდუმ ესტ“ — „მწამს, რადგან აბსურდია
 (უაზრობა)“.

ზოგა და მწყემსები

და მწყემსნი იყვნეს მასვე ზოფელსა, ველთა ქსდებოდეს, და ჰხვრილვინდეს ზემილვასა ღამისასა სამწყსოსა მათსა (ე. ი. ღამით სამწყსოს დარაჯობდნენ). და აჰა ანგელოზი უფლისა დაადგრა მათ ზედა, და ღიდება უფლისა გამოუბრწყინდა მათ, და შეეშინა მათ შიშითა დიდითა. და კრტვა მათ ანგელოსმან უფლისამან: ნუ გეშინინ, რამეთუ აჰა ესერა გაზარებ თქვენ ხიზარულსა ღიდსა, რომელი იყოს უოვლისა ერისა. რამეთუ იშვა დღეს თქვენდა მაცხოვარი, რომელ არს კრისტე უფალი, ქალაქსა დავითისსა... და იყო ვითარცა აღვიდეს ანგელოსნი იგი ზეცაჲ, მწყემსთა მათ ქათქვეს ურთიერთას: განვიდეთ ჩვენ ვიდრე ბეთლემადმდე და ვიხილოთ სიტყვა ესე. რომელი იყო ჩვენდა მომართ, რომელი იგი უფალმან მათუყა ჩვენ. და მოვიდეს მანრადელ, და კოვეს მარიამ და იოსებ. და ყრმა იგი მწოლარე გაგასა

ლუკა, თავ. 2, მუხ. 8-11, 15-16.

გონ უკვე ვიცით, რომ იოსები სიზმარმა იმთავითვე დაამშვიდა. ეს სამაგალითო სასიძო საოცარ იმედებს იძლეოდა, ფასდაუდებელი ქმარი ვიქნებით. დიერთია მოწამე, სულ ტყუილად ეშინოდა მარიამს გა-

თხოვებისა!

დასრულდა თუ არა საქორწინო ცერემონია, ხურომ განაცხადა, მე და ჩემი ცოლი სხვადასხვა სარეცელში დავწყვებითო. შეასრულა

თუ არა თავისი სიტყვა? სახარების ლეგენდა ამის თაობაზე ადარაფერს გვეუბნება. მთელი შემდგომი ამბავთა მსვლელობა კი იმაზე მეტყველებს, რომ მარიამი ყოველთვის ასე უდიერად არ ექცეოდა თავის კანონიერ ქმარს, ეგზომ დარბაისელსა და ღირსეულ მეულ-ლეს. მაგრამ რად გვინდა წინ გასწრება!

ქეშმარიტება გვაძულებს ვაღიაროთ (და ამას სიამოვნებით ვასრულებთ კიდევ), რომ ასეა თუ ისე, პირველ ხანებში მაინც მარიამი სულიწმინდის გამოცხადებით კმაყოფილდებოდა, არავეითარი სხვა რამ კავშირით არ დაინტერესებულა.*

თავის მხრივ იოსებიც ერთობ ამაყოფიდა პატივით, რაც მას წილად ხვდა. მართალია, მესიას მამა არ ყოფილა, მაგრამ სამაგიეროდ მესიის დედის ქმარი ხომ იყო და ასეთი სახელიც ერთ რამედ ღირს! ხუმრობა საქმე ხომ არ არის, მისი მეუღლე ფეხმძიმედ იყო და მაცხოვარი უნდა ეშვა! სიამოვნებით გამოაცხადა თავი ყრმის მამად და მარიამს ზრუნვას არ აკლებდა.

იმ ხანებში გამოვიდა კეისარ ავგუსტუსის ბრძანება. იმპერატორი რომის იმპერიის ყველა ქვეშევრდომის საყოველთაო აღწერას მოითხოვდა¹² იუდეა მაშინ ამ ძლიერი და ძლევამოსილი საბრძანებლის ნაწილს წარმოადგენდა. მას განაგებდნენ კეისრის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი, მათ შორის ბრძანდებოდა ზემოთ-სხენებული ტეტრარქი პეროდე — „მეოთხედის გამგებელი“.

იმპერატორის ბრძანებულებით, ყოველი ქვეშევრდომი ეწერებოდა არა იქ, სადაც ცხოვრობდა, არამედ იქ, საიდანაც გადმოსულიყო მისი ოჯახი ან გვარი. ამიტომ იოსებსაც ბეთლემში მოუხდა ჩასვლა, რადგან დავითის შთამომავლად ითვლებოდა, დავითი კი ქალაქ ბეთლემის მკვიდრი იყო.

მეზავრობისათვის ერთობ შეუფერებელი დრო გამოდგა. ნაზარეთი უნდა მიეტოვებინათ და მომქანცველ გზას გასდგომოდნენ. მარიამის მშობიარობას კი დღე-ღამეზე ელოდნენ.

ძლივს ჩააღწიეს ბეთლემში, რომ ქალწულს უკვე სამშობიარო

*რუანის ლეთისმეტყველების ფაკულტეტის პროფესორის აბატ ფუარის მიერ დამოწმებული წმინდა ტექსტი მისი წიგნიდან „იესოს ცხოვრება“ გვაუწყებს: „საქორწინო ცერემონიის შემდეგ ახალგაზრდა პატარძალი თავის საკუთარ სახლში დაბრუნდა, მაგრამ იოსები მას არ გაჰყავდა, ვადრე არ ეყოლა ჰე და უწოდა მას სახელი იესო“ (ადგილი ველვატიდან)¹¹.

— მერე? — იკითხავს ცნობისმოყვარე მკითხველი. მერე ენახათ (ლ. ტ.).

ტკივილები დაეწყო. იოსები სასტუმროში გაიქცა, მაგრამ მისდა სამწუხაროდ ყველა ნომერი უკვე დაკავებული აღმოჩნდა.

რა უნდა ექნათ? სახელდახელო თავშესაფარი ზომ უნდა გამოე-
ნახათ სადმე? ადგნენ და პირველსავე გომურში შევიდნენ, პირდა-
პირ ცივ იატაკზე მოიკალათეს. აი, აქ, ცივ ზამთარში, ყოველგვარ
ზრუნვასა და სათანადო დახმარებას მოკლებულმა მარიამმა შვა
ჩვენი წიგნის გმირი, პირდაპირ ჩალაზე, რაც საქონლისათვის ეყა-
რა. მართლაც რომ ვერაფერი სახარბიელო ვითარებაა, სრულიად
შეუფერებელი იმისათვის, რომ ქვეყნად ახალი ღმერთი გამოცხად-
დეს!

— მაგრამ ნუ დაველოდებით ასეთ ამბავზე, რაც უმაღ კომიკუ-
რია, ვიდრე სამწუხარო. შევიწყალოთ და შევიცოდოთ მხოლოდ ის
ღარიბ-ლატაკნი, რომელთა ცხოვრებაშიაც მსგავსი ამბები ასე ხში-
რად და ასე უნებურად ხდებოდა. ზომ არ შეიძლება იმის დაეიწყება,
რომ თვითონ იესომ ყველაფერი ეს გაითვალისწინა და თვითონვე
ისურვა ასეთი შესაბრაღისი ხვედრი რგებოდა, მსგავსად მაშვრალ-
თა და დაღდასმულთა, რომელთა ღვთაებაც ისაა? მისივე სურვი-
ლი იყო, რომ ახალშობილი ყრმის პირველი ჩხავილი მხოლოდ და
მხოლოდ გომურში მყოფ ხარსა და სახედარს გაეგონათ. გამოვი-
ზოგოთ ჩვენი თანაგრძნობა იმ უთვალავი ბედკრულისათვის, ვი-
საც ასეთი და უარესი უბედურებაც უთმენია არაფრისათვის, უბ-
რალოსა და უდანაშაულოს.

იოსები კი ბედნიერი იყო: აგერ ის, მისი მესია, მაცხოვარი,
საკუთარ ხელებში აუყვანია, არტახებში ახვევს, თვითონვე ეუბნება
პირველად „აღუ-აღუს“! სწორედ ის, იოსები, ჩაითვლება ამ წუთი-
დან ყრმის მამად. რამდენი სახელი და დიდებაა!

იოსებს რომ ბედის წიგნში ბევრი გასაკვირი ამბის ხილვა ეწყე-
რა, ამაზე ლაპარაკიც შედმეტია. მაგრამ სურპრიზები მისთვის
მხოლოდ ახლა იწყებოდა.

უწინარეს ყოვლისა, ყველა მახლობელი გორაკიდან დაიწყო
მწყემსების მოზღვაება, რომ თაყვანი ეცათ მისი შვილისათვის.

თქვენ გინდათ თქვათ, ამ შუა ზამთარში, — ამბავი მოხდა 25
დეკემბერს, — გორაკებზე მწყემსები საიდან იქნებოდნენ? დიახ,
დიახ, ძვირფასო მკითხველო, იყვნენ! ნამდვილი, ცოცხალი მწყემ-
სები გახლდათ, გორაკებზე შეფენილ საქონელს რომ მწყემსავდნენ
ამ ზამთრის ღამეში! გაგიკვირდათ, არა? ზოგი ეკლესიასაც ჰკით-

ბეთი თავისი საკუთარი პატიოსნებით დაიფიცებს, რომ ყველგან-
რი ასე მოხდა.

ეს მწყემსები ბეთლემის გორაკებზე აძოვებდნენ ცხენებს ფარებს
უეცრად მათ თვალი მოსჭრა კაშკაშა შუქმა. განიხსნენ თაღნი ცინა-
ნი და სეტყვასავით ჩამოცვივდნენ ანგელოზები. ბუკ-ნადარის ხმით
შეძრეს ცა და მიწა. ხმაური მართლაც უჩვეულო უნდა ყოფილი-
ყო, რადგან ლუკა თვითონვე აღიარებს, მწყემსები შეძრწუნდნენ
და „შეეშინა მათ შიშითა დიდითა“.

— ნუ გეშინიათ, მწყემსებო, — უთხრეს ანგელოზებმა. — ჩვენ
გამოგვცხადეთ, რათა გაუწყოთ თქვენა და თქვენს ხალხს დიდი სი-
ბარული და ბედნიერება მამ მოგვისმინეთ ეს-ესაა დაიბადა მაცხო-
ვარი. მიაშურეთ ახლავე ქალაქ ბეთლემს იარეთ ჯერ მთავარი
გზით, მერე მესამე ქუჩაზე მარცხნივ შეუხვიეთ. მეექვსე ფარანს
რომ ორმოცდაათი ნაბიჯით მიუახლოვდებით, პატარა ფარდული
დაგხვდებათ ვრთი, კარი ღია იქნება. შეიგ ნახავთ ახალგაზრდა
ქალს, მოხუცებულ კაცს, ხარსა და ვირს, აგრეთვე ყრმას, ახალშო-
ბილს აი, ის იქნება მესია წინასწარმეტყველთა წიგნები წაკითხუ-
ლი გაქვთ? ჰო, რა თქმა უნდა, არ გექნებათ წაკითხული. თქვენ
ხომ უწიგნური და უბირი ხალხი ხართ მაგრამ ეს არაფერია: იცუ-
დეთ, რომ წინასწარმეტყველებმა უკვე იწინასწარმეტყველეს მაც-
ხოვრის გამოცხადება. მთელი მსოფლიო ელოდება მას აგერ ოთხი
ათასი წელია! როგორც ხედავთ, ორი დღის ამბავი არაა. დღეს
ამდენი ხნის ნანატრი მესია თქვენს თვალწინაა. მამ წადით ბეთ-
ლემში, ცოცხლად, ფეხზე დოლაბი არ მოიბათ ყრმა იქ დაგხვდე-
ბათ!

მწყემსები ზეზუღლად გაშტერდნენ, ანგელოზებმა კი იმავე თა-
ლებს მიაშურეს, საიდანაც ფუტკრის ნაყარივით ჩამოცვივდნენ, თა-
ნაც მთელი ხმით იგალობეს: „ოსანა! ოსანა!“ ოსანა ცათა შინა, ღე-
დამიწაზე, მშვიდობა ყოველთა, და ნება კეთილი კაცთა შორის!“

* ებრ. (საყ. პოსანა) — ქება, დიდება; ხსნა.

მიუსადავად უკიდურესისა, მარიამი განიხილავდა

და რაღაცას აღებრუნეს დღენი იგი განწყობისა მათიანი სჯულითა მიხედვით მოსესისა, აღმოიყვანეს ყრმა იგი იერუსალიმად წარდგინებად წინაშე უფლისა; ვითარცა წერილ არს სჯულსა უფლისაჲსა, რამეთუ ყოველმან წულმან, რომელმან განაპოს საშო, წმიდა უფლისა იწოდოს.

ლუკა, თ. 2, მუხ. 22-23.

დწერასთან დაკავშირებული ყველა ფორმალთა რომ შესრულდა, იოსებმა დაუყოვნებლივ გადაწყვიტა ბეთლემიდან წასვლა. ან რა გააჩერებდა ამ სტუმართმოძულე, დუბჭირ ქალაქში, სადაც ქალწულებს

აიძულებდნენ საჯინიბოებსა და ბაგებში ეშვათ ყრმები!

ცოლი და შვილი აიყვანა და იერუსალიმის გზას გაუდგა, რათა ებრაული წესის თანახმად ახალშობილი ყრმა ტაძრად მიეყვანა.

რვა დღის გასვლის შემდეგ კი, აგრეთვე ებრაელთა წესისა და ადათის თანახმად, პატარა იესო უნდა წინადაცვეითათ.

ამ წინადაცვეითის თაობაზე სწავლულ-თეოლოგთა შორის ცხარე დავა იყო. ვინ მოახდინა ეს ოპერაცია? არ ისვენებდნენ ქრისტიანი ექიმები. ევანგელისტები ამაზე დუმილს ამჯობინებენ, სინამდვილეში კი ამ საკითხის გარკვევას დიდი მნიშვნელობა აქვს.

ყველაზე უფრო მიხედვით ვარაუდობდნენ, რომ წინადაცვეითის წესი ისევ იოსებმა შეასრულა, სხვამ არაფერი. ამგვარად, მარინალმა მამამ პირველმა დაღვარა ღვთაებრივი სისხლის პირველი წვეთები.

მაგრამ ნულარ დაგვარგავთ დროს ტყუილად ამ სადავო საქმის გადაწყვეტაზე. უმჯობესია გამოვთქვით ჩვენი გაოცება იმის გამო, რომ მამა ღმერთი ციდან დედამიწაზე ჩამოდის საგანგებოდ იმისათვის, რომ ბოლო მოეღოს ებრაელთა რელიგიას, მის ნაცვლად შექმნას ქრისტიანული სარწმუნოება, ამავე დროს კი საოცრად არღვევს თანმიმდევრობის პირველ მოთხოვნას (უმისოდ ხომ არაფერი ხდება!) და ხალხს ნებას აძლევს ახალი რელიგიის დამფუძნებელს ასეთი, ებრაული ადამიკით ნაკარნახევი ოპერაცია ჩაუტარონ¹³.

წინადაცვეთის ოპერაციას რომ გაუკეთებდნენ, ახალშობილს სახელსაც არქმევდნენ. ჩვენს გმირს იესო დაარქვეს. ასე ურჩია მარიამს მთავარანგელოზმა გაბრიელმა თავისი ვიზიტის დროს ნაზარეთში. სიცოცხლეშიაც და ჯვარცმის შემდეგაც ქრისტეს უთვალავ სხვა სახელსაც ეძახდნენ, მათ შორის იყო „ქრისტეც“, ზედწოდება, რაც „მხსნელს“, „მაცხოვარს“ ნიშნავს. უკეთ რომ ვთქვათ, ესაა მთარული სიტყვა, რაც გულისხმობს ცხებულს, მირონცხებულს და ა. შ.

მაგრამ ყრმას რომ სახელი დაარქვა, ეს ჯერ კიდევ ყველაფერი როდია: უნდა მოეხდინათ აგრეთვე დედის განწმენდა ცოდვებისაგან. ასე ითხოვდა მოსეს კანონი¹⁴.

სულიერი მამები დასაბამიდან განირჩეოდნენ იშვიათი მოხერხებითა და სხვისი ქონებით ხელის მოთხოვის უნარით. მშობიარობით ვითომდა შერყვნილი ქალის განწმენდისათვის მღვდლისათვის უნდა მიეცათ საჩუქარი ან ფული: საჩუქრად დადგენილი იყო გვრიტი და ბატკანი, ხოლო ვისაც ასეთი არსებები არ გააჩნდა, გარკვეულ თანხას მისცემდა და ის იქნებოდა. რაც შეეხება კრავს, მას სამსხვერპლო ცეცხლზე მოხრაკავდნენ ხოლმე და ამის შემდეგ მღვდლის სახლში ჩინებული მოხრაკული იგზავნებოდა. ფულიც მის ჯიბეში მიდიოდა.

მარიამი ვერაფერ საჭიროებას ვერა ხედავდა, რომ ამ დაწესებული ხარკისათვის თავი აერიდებინა. რა თქმა უნდა, შეეძლო, განეცხადებინა, სულიწმიდის ჩარევა ვერ შემბილწავდაო, ახლა უფრო უბიწო ვარ, ვიდრე ოდესმე, და არავითარ განწმენდას არ გსაჭიროებო, მაგრამ ეტყობა, თვითონაც ვერ იყო თავის უბიწობაში ისე გულდაჯერებული, როგორც მისი ქმარი — ხურო იოსები, დავითიანი.

ისე კი სწორად მოიქცა, იერუსალიმში რომ წავიდა, რადგან

წმინდა ტაძარში მან იხილა მოხუცი სიმონი, სწორედ ის სიმონ-
ბერიკაცი, რომელმაც დალოცა მისი და იოსების კავშირი და მოას-
მენინა ის ლოცვა, რაც სახარებაშია დამოწმებული.

წელთა სიმრავლის მიუხედავად სიმონს ჩინებული მესხიერება
ჰქონდა, სახელები არ ავიწყდებოდა- მაშინვე იცნო მარიამი და იოსე-
ბი, ხოლო როცა ყრმა იხილა, სასიამოვნო ხმით შესძახა:

— ახლა შემიძლია დამშვიდებული მოგვკდე, რამეთუ საკუთარი
თვალთ ვიხილე მხსნელი ისრაელი ხალხისა!

ჯიოვანი პიზანო. მადონა დელ ფიორე. 1245.

ჯადოსნური პარსკვლავები

ხოლო იესოს შობასა ბეთლემსა პურიას-ტანისასა, დღეთა იროდი მეფისათა ამა მოგვნი აღმოსავალით მოვიდეს იერუსალიმად და იტყოდეს: სადა არს, რომელი იგი იშვა მეფე პურიათა? რამეთუ ვიხილეთ ვარსკვლავი მისი აღმოსავალით და მოვედით თაყვანისცემად მისსა.

მათე, 2, 1-2.

მ დროს აღმოსავლეთში მრავალი პატარ-პატარა სამეფო იყო. მათ განაგებდნენ მაგებად ანუ მოგვებად წოდებული ხელმწიფეები, რომელნიც მაგიას, შემარგობას, ასტროლოგიას და სხვა მისთანა მეც-

ნიერებებს წისდევდნენ¹⁵.

სამი ასეთი მეფე-პრძენი ერთიმეორეში მეგობრულად იყო. სან ერთთან შეიყრებოდნენ, სან მეორესთან და თავიანთ ჯადოქრულ წიგნებს ჩაჰკირაკიტებდნენ.

ამ განსწავლული მბრძანებლების სახელები ევანგელისტებმა არ იცოდნენ, მაგრამ ღირსპატივცემულმა ბედამ*, ინგლისელმა ღვთისმეტყველმა, რომელიც VIII საუკუნეში ცხოვრობდა, ღვთაებრივი ზეშთაგონების წყალობით გაიგო ეს საიდუმლო, ასე რომ მისი, ამ ბედას წყალობით, ახლა მთელმა კათოლიკურმა სამყარომ იცის აღმოსავლელი მოგვების სახელები.

ამრიგად, მათი სახელებია: მელქიორი, გასპარი და ბალთაზარი.

ღირსპატივცემული ბედა, რომელმაც მოგვების ამბავი უკეთ იცის, ვიდრე ოთხივე ევანგელისტმა, ერთად აღებულმა, მრავალ

ნაირნაირ ცნობას გვაწვდის: „მელქიორი ჭაღარა მოხუცე იყო, დიდი წვერ-ულვაში ჰქონდა. გასპარი, რომელიც ბევრად იმეორებდა ახალგაზრდა იყო, წვერს არ იყენებდა. წითური კაცი გახლდათ, წითელკანიანი. რაც შეეზება ბალთაზარს. შავ რასას ეკუთვნოდა და წვერს არ იპარსავდა“.

ერთხელ, შემოდგომის წყნარ ღამეში ჩვენი ხაცხოზი სამივე ბრძენი ერთი მათგანის ობსერვატორიაში იმყოფებოდა. კარბადინი გადაეშალათ და მოწმენდილ ცაზე ციურ მნათობებს აკვირდებოდნენ. რომელიღაც აქამდე უცნობი კომეტა უნდა აღმოეჩინათ. უეცრად შეამჩნიეს, რომ ცის თაღზე გამოჩნდა არაჩვეულებრივი კაშკაშა ვარსკვლავი და მაშინვე უჩვეულოდ ამოძრავდა. ვარსკვლავთმრიცხველთა გაოცებას საზღვარი არა ჰქონდა.

— ხედავთ იმ ვარსკვლავს? — მიუბრუნდა მელქიორი თავის მეგობრებს. — მოძრაობს, ხომ მართალია?

— ჯო, ჯო, მარჯნიდან მარცხნივ ინაცვლებს უცნაურად, შემდეგ კი მარცხნიდან მარჯვნივ, — დაუდასტურა ბალთაზარმა.

— ეს კიდეც რა არის! — შესძახა გასპარმა. — მე მგონია, როგორც!

რას უნდა მოასწავებდესო ეს ყოველივე? — ფიქრობდნენ მოგვები.

მელქიორმა, როგორც სამეცნიერო საბჭოს თუ საზოგადოების თავმჯდომარემ, ასეთი წინადადება შეიტანა:

— მოდით, ბატონებო, ერთი საათით განვიდეთ ჩვენთა კაბინეტთა შინა და იქ, მყუდროებაში, საფუძვლიანად შევისწავლოთ საცნაური ამბავი ესე. შემდეგ ისევ შევიყაროთ და განვსაჯოთ შედეგნი ჩვენთა ანგარიშთანი.

ასედაც მოიქცნენ.

სამი საათი მაინც ანგარიშობდნენ, პერგამენტები ციფრებით აავსეს. ასეთ მოკლე ხანში სამივე წელში მოიკეცა, ისე დაქანცა მძიმე გონებრივმა შრომამ. ობსერვატორიის დიდ დარბაზში რობ დაბრუნდნენ, საზეიმო და დარბაისლური იერით დადეს თავთავიანთი პერგამენტები მაგიდაზე, თვითონ კი უსიტყვოდ მივიდნენ სარკმელთან.

იდუმალი ვარსკვლავი უწინდებურად ციმციმებდა მოგვების თვალწინ და საოცარ მაღაყებს გადადიოდა ცის თაღზე.

— უცნაურია, ძალიან უცნაური, — დუდუნებდნენ მოგვებოდა
ისევ მაგიდას მიუსხდნენ.

პირველად სიტყვა მელქიორმა აიღო:

— მე გამოვიანგარიშე, რამდენ ნახტომს აკეთებს მნათობი ჩვი-
დმეტი წუთის განმავლობაში. ეს რაოდენობა გადავამრავლე რიცხ-
ვზე 4 228 695, ნამრავლს გამოვაკელი 5 372. ნაშთი გავყავი
47-ზე. ამის შემდეგ მე მოვახდინე ოცდახუთი გამრავლება, იმდუ-
ნივე გამოკლება და გაყოფა, ყოველთვის ერთი და იგივე მამრავლი
გამოვიყენე, ერთი და იგივე საკლები და იგივე გამყოფი. აი ჩემი
საბოლოო შედეგი.

აქ მელქიორმა ისეთი გრძელი ციფრი წარმოადგინა, რომ თო-
კი გეგონებოდათ, ვარსკვლავეთში გასწვდებოდა.

არც გასპარი და ბალთაშარი ჭამდნენ ფაფას, მათაც ბევრი
ოფლი ღვარეს, ბევრი მათემატიკური გამოთვლა და ანგარიში ჩა-
ატარეს, ამასთან თავიანთ კვლევა-ძიებას საფუძვლად დაუდეს ის
ციფრები, რომლებიც პირველად მოუვიდათ თავში.

ამის მიუხედავად მოხდა ჭეშმარიტი სასწაული! ყველა ანგა-
რიში, როგორც წვეთი წვეთს, ისე ჰგავდა ერთიმეორეს.

მეფე-ბრძენკაცებმა ერთიმეორეს გადახედეს და სამთავემ ერ-
თხმად აღტაცებით შესძახეს:

— ვარსკვლავის მოძრაობაზე დაკვირვების შედეგად ჩვენგან
ჩატარებული ანგარიში ექვსმოტანელად ამტკიცებს, რომ ამ ზამ-
თარში იერუსალიმის გარეუბანში დაიბადება იუდეველთა ახალი
მეფე და რომ ეს მეფე ღმერთია, რის გამოც მოგვიხდება წასვლა
მისდა თაყვანსაცემად.

საუცხოო რამ არის ეს მათემატიკა! ბრწყინვალე მიგნებაა ეს
ზუსტი მეცნიერებანი!

მოგაგონებთ, არაფერს არ ვაზვიადებ: თვით სახარებაშია ნათქ-
ვამი, ანგელოზებმა კი არ შეატყობინესო, მოგვებს ქრისტეს დაბადე-
ბა, არა: ვარსკვლავის მოძრაობის, მისი გადანაცვლების მიხედვით
დაასკვნესო, რომ იერუსალიმის გარეუბანში და ა. შ.

რაკი თვითონ ვარსკვლავს ღოგვითვის არაფერი უთქვამს, მაშ
სხვა რა უნდა ვიფიქროთ? ფენომენალური პრობლემის ამოხსნა
უსათუოდ არაჩვეულებრივი მათემატიკური გამოთვლით გადაწყვი-
ტეს.

— წავიდეთ, თაყვანი ვცეთ იუდეველთა ახალ მეფეს, — დაადა-

სტურეს თავიანთი გადაწყვეტილება გასპარმა, ბალთაზარმა და მელქიორმა.

რალა საჭირო იყო სახვალიოდ გადადება? ცოლ-შვილსაც არ დამშვიდობებდნენ, ისე გაუდგნენ გზას. ისიც კი არ უფიქრიათ, რომ შეიძლებოდა მათი მოგზაურობა ერთობ დიდხანს გაგრძელებულიყო და ამ ხნის განმავლობაში ქვეშევრდომები უკამგებლოდ დარჩებოდნენ.

მოგზაურობა ოთხი თვე გაგრძელდა. თებერვალიც დაიწყო და აღმოსავლელი მონარქებიც ჩაბრძანდნენ იერუსალიმში.

თავიანთი გამოთვლის შედეგად განსწავლულმა მბრძანებლებმა იცოდნენ, რომ იუდეაში ახალი მეფე უნდა დაბადებულიყო. მაგრამ გამოთვლა არ უჩვენებდა ზუსტად იმ ადგილს, სადაც ეს სასწაული უნდა მომხდარიყო. სამაგიეროდ მათ ჰყავდათ უზადო გამყოლი — იგივე ვარსკვლავი. წინ მიუძღოდათ, ხალისით ანათებდა მოგვთა გზას დღისითაც და ღამითაც. საკმარისი იყო მიჰყოლოდნენ ციურ მეგზურს. ასე მიიყვანა მეფეები ვარსკვლავმა იერუსალიმში, სადაც რამდენიმე დღის წინ მარიამს ყრმის წინადაცვეთისა და თავისი განწმენდის ადამთი აღესრულებინა.*

*სამი აღმოსავლელი მოგვის თაყვანისცემა აღორძინების ეპოქის მრავალმა დიდოსტატმა ეცდებოდა შესაწავნად ტილოებში (პოტიჩელი, გირლანდაიო, ვან დეიკი, დიურერო, ლორენცო კრედი, რუბენსი). პოეზიაში ცნობილია ჰანეს მსებტქი ირონიით გამთბარი ლექსი:

სამი ხელმწიფე აღმოსავლელი
ვიდოდა შორით, კარბდან კარად,
— ძმანო, პეტლემის გზა ზომ არ იცით? —
ეკითხებოდნენ მთაში და ბარად.

არვინ იცოდა, გზას განაგრძობდნენ,
არ ჩერდებოდნენ მოგვები არსად.
წინ მიუძღოდათ ოქროს ვარსკვლავი
და უნათებდათ ხალისით გზასა.

ის იოსების სახლზე გაჩერდა,
იქ წმინდანებმა შესვლა იწებეს.
ხარი ბლაოდა, ბავშვი ჩხაოდა,
ვალობდა სამი წმინდანი მეფე.

მოგვთა თაყვანისცემა

ხოლო მათ ვითარცა ესმა ესე მეფისა შინ-
 გან, წარვიდნენ, და აპა, ვარსკვლავი იგი,
 რომელი იხილეს აღმოსავალით, წინა-უძ-
 ლდა მათ, ვიდრემდე მოვიდა და დაადგრა
 ადგილსა მას, რომელსა იყო ყრმა იგი.
 ხოლო მათ, ვითარცა იხილეს ვარსკვლავი
 იგი, განიხარეს სიხარულითა დიდითა ფრიად,
 და ვითარცა შევიდეს სახლსა მას, იხილეს
 ყრმა იგი მარიამისთანა, დედისა თვისისა,
 და დაგარდეს და თაყვანი-ჰსცეს მას, და აღა-
 ლეს საუნჯეთა მათთა, და შესწირეს მისსა
 ძღვენი: ოქრო, გუნდრუკი და მური.

მათე, 2, 9-11.

ერუსალიმში ჩასულმა მოგვებმა გაიგეს,
 რომ ახალი მეფე ექვსი კვირის წინ დაი-
 ბადა. ქრისტეს შობამდე სამი თვით აღრე
 გასდგომოდნენ გზას ვარსკვლავთმრიცხ-
 ველი ხელმწიფეები.

ადვილი წარმოსადგენია იერუსალიმელთა გაცემა, აღმოსავ-
 ლელი მეფეების ასეთი მდიდრული ქარავანი რომ იხილეს. ასეთი
 დიდმშენიერება უკვე დიდი ხანია აღარ ენახათ. ყმაწვილები
 გუნდ-გუნდად გამოფენილიყვნენ ქუჩებში და თვალთა ცეცებით
 შესცქეროდნენ დატვირთულ აქლემებს, რომელთა მრუდე ზურგსაც
 ძვირფასი ქსოვილის თოქალთოები ფარავდა.

მოგვებმა გამყოლი აიყვანეს და მეფესთან მივიდნენ. მათი
 ანგარიშით არ ჩანდა, რომ ახალშობილ პრინცს მეფე პეროდეს
 ოჯახთან საერთო არაფერი ჰქონდა, ამიტომ იმედი ჰქონდათ, რომ
 ღირსპატივცემულ ყრმას უთუოდ სამეფო სასახლეში იხილავდნენ.

მეფე პეროდე უადრესად გაოცებული დარჩა, როცა მისმა პირველმა რგვინოსანმა კოლეგებმა, ეგზომ შორეული ქვეყნიდან ჩამოსული მათმა, სუფთა ებრაულ კლასიკურ ენაზე მოახსენეს:

— ძვირფასო თანამოძმევ, ჩვენ ჩამოვედით, რათა მოგილოცოთ თქვენი ვაჭიშვილის მშვიდობით დაბადება.

— რა მიბრძანეთ? — შესძახა პეროდემ. — ჩემს ცოლს უკვე დიდი ხანი არავითარი შვილი არა ჰყოლია!

— მაგრამ, — მიუგო მელქიორმა, — ჩვენთვის მათემატიკური სიზუსტითაა ცნობილი, რომ სწორედ ირმოცი დღის წინ იუდეის ახალი მეფე დაიბადა. თუ ის თქვენს დინასტიას არ ეკუთვნის, მაშინ კეთილი ინებეთ და გვითხარით, სად შეგვიძლია მისი ნახვა?

მომითმინეთ, რას მიქარავთ, თუ იცით? — ჰკითხა პეროდემ.

— თქვენო უდიდებულესობავ, როგორ გეკადრებათ ასეთი ლაპარაკი! ჩვენ ენახეთ ვარსკვლავი, რომელიც მოძრაობს. ის მოგვიძღვა ამ ქვეყანაში. თავადაც მოგვხსენებათ, რაკი ვარსკვლავი თავს ნებას აძლევს ასე მოიქცეს, საამისო მიზეზებიც ექნება ალბათ. ჩვენ სრულიად დაწვრილებით შეგვისწავლია ციური სხეულების მოძრაობის კანონ-წყესები და შეგვიძლია მხოლოდ გავეიმოროთ კითხვა: თუ იუდეის მომავალი მეფე თქვენს სახელეში არ იმყოფება, მაშ სადა ბრძანდება?

პეროდე შეაშფოთა ამ სწავლულ მეფეთა დაჯერებულმა ლაპარაკმა. ახლა კი იკადრა ჩაფიქრება: არა, ეს პატივცემული ადამიანები უმიზეზოდ არ გაირკებოდნენ და აქლემებზე ამხედრებულნი არ ჩამოვიდოდნენ ცხრა მთის მიღმიდან მხოლოდ იმისათვის, რომ მასხარად ავეგდეთო. პეროდე დარწმუნებული იყო, რომ იუდეის მეფობა მხოლოდ მის შვილს შეუძლია, ამიტომ ვიდაც იდუმალებით მოცულ მეტოქეზე ფიქრმაც კი თავზარი დასცა.

მაგრამ იუდეველთა მეფე გამოცდილი კაცი იყო, შემფოთებია ნასახიც კი არ გამოუმტლავნებია და მოგვებს პირმომცინარმა უთხრა:

— ახალი ამბავი, რაც თქვენ მაუწყეთ, ძვირფასო ბრძენო, ჩემთვის მართლაც მოულოდნელია, მაგრამ მე ეს სიხარულით მავსებს, განაგრძეთ, თუ შეიძლება, თქვენი ვარსკვლავის დევნა და როდესაც იუდეის მომავალი მეფე იპოვოთ, დაბრუნდით სასახლეში, მითხარით,

სადაა მისი რეზიდენცია. მეც ბედნიერად ჩავთვლი თავს ვეზულ უავეგუსტოს ყრმას.

— ო, ჩვენ უბრალო ჩვეულებრივი ვიზიტისათვის როდი ვემზადებით! — შესძახა გასპარმა. — იუდეის მომავალი მეფე ჩვენზე და თქვენზე ძლიერი და ძლევამოსილი იქნება. ჩვენ იმისათვის მივდივართ, რომ თავყვანი ვცეთ.

— აჰ, მამ ასეა საქმე? — შეჰყვირა ჰეროდემ. — კეთილი, მაშინ მეც მინდა თავყვანი ვცე. ასეთ სიამოვნებაზე უარს ვერ მეტყვი.

ჰეროდემ სტუმრებს თითო ჭიქა ღვინო და შაქარლამა შესთავაზა და მერე მოგვები წავიდნენ. როცა დაებრუნდებით, ახალი მეფისწულის ზუსტ მისამართს გეტყვითო, დაჰპირდნენ.

ამ წუთიდან ჰეროდემ ხულის სიმშვიდე დაკარგა. ხუმრობა ხომ არ არის, ტასტის მოცილე დაიბადაო, უთხრეს! ისე შეაწყუპა ამ ცნობამ, ვერც კი მოისაზრა, სრულიად უბრალო ღონისძიებით რომ შეიძლებოდა ახალშობილი ყრმის ჰოვნა. ეს ღონისძიება შემდეგში მდგომარეობდა: მოგვებს უნდა გაჰყოლოდა, მოარული ვარსკვლავი მიიყვანდა იესოსთან! მაგრამ დაბნეულ კაცს ასეთი აზრი თავში არ მოსვლია*.

ბალთაზარი, მეღვინე და გასპარი მარტონი წავიდნენ მოხეტიალე მნათობის კვალდაკვალ. როგორა გგონიათ, სად ამოჰყოფდნენ თავს მთელი ამ მიმოსვლის შემდეგ? ნაზარეთში? შეგეშალათ!

აღწერის ფურცელზე რეგისტრაციის შემდეგ იოსებმა თავისი ოჯახით მიატოვა ბეთლემი და იერუსალიმს მიაშურა. ტაძრიდან გასვლის შემდეგ მათ სხვა აღარაფერი რჩებოდათ გასაკეთებელი, თავიანთ სახლში უნდა დაბრუნებულიყვნენ, ნაზარეთში, მაგრამ რატომღაც გეზი იცვალეს და ისევ სტუმართმოძულე ბეთლემის გზას დაადგნენ, რადგან, თუ საბარებას ვერწმუნებით, მოგვების თავყვანისცემა მოხდა არა ნაზარეთში, არამედ ბეთლემში.

* მოგვებისა და ჰეროდეს შეხვედრას ტაქსილი არ იგონებს. საბარებაში წერია: „მამინ იორდი იდუმალ მოუწოდა მოგვთა მათ და გამოკითხა მათგან ეჰი იგი გამოჩინებულისა მის ვარსკვლავისა. და წარავლინა იგინი ბეთლემად და ჰრქვა: მივედით და გამოკითხეთ კემმარიტად ყრმისა მისთვის, და რაჟამს ჰპოვოთ იგი, მოთხარით მე, რათა შეცა მივიდე და თავყვანის-ვცე მას“ (მათე, 2,7-8).

ტყუილად დამიწყებდნენ დავას იმაზე, რომ ეს თაყვანისცემა მანამდე მოხდა, ვიდრე იესოს იერუსალიმის ტაძარში წაიყვანდნენ. მე ვუპასუხებდი, რომ ეს წარმოუდგენელია: პეროდემ ხომ იცოდა უკვე, რომ დაიბადა მისი მეტოქე, მესია, და მთელი თავისი მეფური მრისხანებით დაეძებდა ყრმას რაღა მტკიცება უნდა, რომ ყრმა ვერ გადარჩებოდა მეფის რისხვას. ან რა უდარდელი უნდა ყოფილიყვნენ მშობლები, რომ ასეთ არეულ დროს საჯაროდ მიეყვანათ კანონგარეშედ გამოცხადებული ყრმა ტაძარში, რათა რაღაც რელიგიური წესი აღესრულებინათ!

ასევე შეუსაბამო იქნებოდა დავა იმაზე, რომ მოგვების თაყვანისცემა საერთოდ, კალენდრის მიხედვით, წინ უსწრებლად ღვთისმშობლის განწმენდას. მაშინ როგორღა მოხდა, რომ მოგვების თაყვანისცემა მოხდა ნიანვარს, სოლო პეროდეს ბრძანებით ყრმების გაწყვეტა (შედევი მისი) — ცხრა დღით ადრე, 28 დეკემბერს? საქმე ისაა, რომ ქრისტიანული ლეგენდა ერთიანად შეთხზულია, ხოლო ღვთისმსახურთა სიცრუე პირდაპირ უსინდისობას ედრება. მათი ხრიკების წინააღმდეგობა კი პირდაპირ ღალატებს.

ლოგიკურად რომ ვიმსჯელოთ. — თუ საერთოდ შეიძლება ლოგიკაზე ლაპარაკი სახარების ზღაპრებში — იოსების ოჯახმა პირველად შეასრულა ყველა ფორმალობა, რაც მოსეს კანონის თანახმად იყო გათვალისწინებული წინადაცვეთის, ძღვენის მირთმევისა და განწმენდის სახით, შემდეგ კი ყოველგვარი საჭიროების გარეშე დაბრუნდნენ უცხო ქალაქში — ბეთლემში. თუმცა, ვინ იცის, იქნებ იოსებს გომურში საკინძები ღარჩა?

ამრიგად, ოქროს ვარსკვლავი ბეთლემში გაჩერდა, ლეგენდარული გომურის თავზე. იქ, უეჭველია, ჯერ კიდევ იმყოფებოდნენ ხათი და სახედარი. რაც შეეხება თვითონ იოსებს, თუ წმინდა მათეს ჯერწმუნებით, იქ აღარ იმყოფებოდა.

ასალ აღთქმაში ნათქვამია: „და ვითარცა შევიდეს სახლსა მკ, იხილეს ყრმაი იგი მარიამისთანა, დედისა თვისისა, და დავარდეს და თაყვანისაქცეს მას, და აღაღეს საუნჯეთა მათთა და შეჰსწირეს მოსსა ძღვენი: ოქრო, გუნდრუკი და მური“. (მათე, 2, 11).

მოგვთა ძღვენი მე მუდამ საგონებელში მაგდებს.

საეკლესიო მწერლები დარწმუნებით გვატყობინებენ, რომელმაც რა საჩუქარი მიართვა ყრმას, და უნდა ვაღიაროთ, რომ ორ მათგანს ბევრი ჯერაფერი გაუშეტებია.

მელქიორმა თავისი ზარდახშა გახსნა და მიართვა ყველაფერი, რაც შეგ აღმოჩნდა. სულ ბაჯალოთ ოქრო იყო გასპარში გუნდ-რუკი ზიართვა — ამა გუნდრუკი რა ისეთი ძვირფასი ძეგლია! ბა-ლთაზარმა ბ გასთან ღებო ცოტაოდენი მური — სურნელოვანი ფი-სი, რაც გუნდრუკზე ფიფი არსად არ ღირს.

შორეული ქვეყნის ღმრთი მონარქების ასეთი სიძუნწე პი-რდაპირ წარმოუდგენელია. სიმართლე რომ იტყვას, ამ სიმორეზე წახეტოლება არც კი ღირდა, თუ ამაზე უკეთესს ვერაფერს გაი-მეტებდნენ!

გუნდრუკი, საკმევლი კიდევ ჰო, არა უმადეს. თავისთავად წალის ფასი აქვს. მაგრამ დააჩვევ მაინც, სული წაგძლევეს და შეგიძლია თქვა, რომ გაქვს სურნელი ამით ახალშობილს ასიამოვნო. გასპარს ბევრი არაფერი დაუჭადა თავისი კომპლიმენტი.

მაგრამ ბალთაზარი... ოჰ, ეს ბალთაზარი! რა ძუნწი ყოფილა! ცოტაოდენი მური აჩქაბ თავის ღმერთს და მოჩაა. მური რა არის? განა საწყენი არაა? ან რას ნიშნავდა შენი მური, ბალთაზარი? ღრმად ღირსპატივცემული ბედა გვიხსნის ყველაფერს: „მური, რაც შავი ზანგი - ზეფის ხელთ იყო, ყრმას მოაგონებდა, რომ ადამიანი უნდა მოყვდეს“, ე ი მურივით შავია კაცის ბედით. ძველი ხა-ლხები მართლაც იყვნებდნენ მურს ბალზამირების მიზნით. რას იტყვიან? ზომ ზედაფთ, რა გულისხმიერებაა, რა ყურადღების ნი-შანი, რა შესაფერისი საჩუქარი: გვამის დასაბალზამირებელი ფისი ახალშობილისათვის!

პირადად მე ვერ დავეთანხმები ინგლისელ ბერს ჩემის აზრით, ბალთაზარი ნამდვილი კრიჟანგი ყოფილა, ქვას წვენი გაადენდა, ქი-სას იოლად არაფრისათვის არ გახსნიდა. მაგრამ ეჭვი არ მეპარე-ბა იმაში, რომ მან შესიასთან ურიგო თამაში გამართა, როცა აკ-ვანშივე ზიართვა ეს, რაც გასჯენებაზე გამოადგებოდა. მე პირა-დად აი, რას ვფიქრობ მური ისეთი ნივთიერებაა, რასაც ფარმა-ცევტები იყენებენ ერთგვარი წამლის დასამზადებლად, ჩვილ ბავ-შეებს რომ ასმევენ, რათა არტახები არ დაასველონ. ალბათ ბალ-თაზარმაც ამ მიზნით მისცა მური. მე მგონია, ეს უფრო სარწმუ-ნოა.

ასეა თუ ისე, მოგვებმა ზარდახშა ოქროსთან ერთად მოხერხე-ბულად შეაჩერეს ღმერთს თავიანთი ფისი და საკუველიც. სამა-გიეროდ მელქიორის ძღვენი მართლაც მეფური იყო. თუნდაც სა-

შუალო ზომის ზარდახშა ყოფილიყო, შიგ თცდაათი-ორმოცი ათა-
სი ფრანკის ღირებულების ოქრო მაინც ჩაეტეოდა, რაც იმ დროს
ისათვის გვარიან თანხას წარმოადგენდა.

მაგრამ აი ახალი თავსატეხი ჩემი გულუბრყვილობისათვის: ამ
ფრიად მნიშვნელოვან ქონებას შემდეგ სახარება ერთხელაც აღარ
იხსენიებს. პირიქით, ყველგან იმაზეა ლაპარაკი, რომ მარიამი და
იოსები ყოველთვის ხელმოკლედ ცხოვრობდნენ. რაც შეეხება თვი-
თონ ქრისტეს, ის ზომ პირდაპირ ღარიბ-ღატაკი იყო და მთელა
სიცოცხლის განმავლობაში იმყოფებოდა გულუსევი, მაგრამ საკ-
მაოდ საეჭვო ყოფაქცევის ქალების სარჯზე, რომელთაც ქვემოთ კი-
დევ დავუბრუნდებით.

ის გარემოება, რომ მარიამმა ასე მოკლე ხანში გაუანტა მეფის
ნაჩუქარი ოქრო, იმაზე მეტყველებს, რომ ღვთისმშობელსაც ჰქონია
თავისი საიდუმლო ვნებანი და საჭიროებანი. ვინ იცის? იქნება და-
უმალა კიდევ იოსებს მთელი სიმდიდრე, რაც მოხუცი მოგვის სტუ-
მრობამ არგუნა? თანხის გაზრდის მიზნით ალბათ ლატარია გაითა-
მაშა და ისიც წააგო, რაც გააჩნდა? ან იქნებ სახარების ავტორებს
დაავიწყდათ მოგვების ძღვენის ამბავი? მწერლობაში რა არ ხდება!

გიბერტი. ზარება. ფლორენციის ბაპტიკისტიკის რელიეფი.

წიგნი მესამეი ეპიგრაფიკის

და მოიღეს ბრძანება ჩვენებით, რათა არა მიატეიონ იროდისა, არამედ სხვით გზით წარვიდნენ სოფლად თვისსა. და ვითარცა განუშორნეს მოვენი იგი, ამა ანგელოზი უფლისა გამოუჩინდა ჩვენებით იოსებს და პრეტა აღხდეც და წარიყვანე ყრმაი ეგე და ღებდი შავისი და ივლტოდე ეგვიპტედ და იყავ მუნ, ვიდრემდე გრტვა შენ, რამეთუ ეგულებს იროდის მოძიებად ყრმაი ეგე და წარწყმედად კა.

მათე, 2, 12-13.

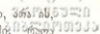
ოგვებს არაფრის ეტევი არ ქქონიათ, და მზად იყენენ კიდევ შეესრულებინათ პეროდე მეფის თხოვნა. ბეთლემიდახ დაბრუნებულნი სასახლეში წასასვლელად ემზადებოდნენ, რომ შეეტყობინებინათ, შენი მომავალი კონკურენტის რეზიდენცია გომურიათ. მაგრამ საბედნიეროდ იალვე ციური სიმაღლიდან დასცქეროდა ღვთის შვილს (ასე ეწოდა იმეტომ, რომ სულიწმიდა მტრედისაგან იშვა).

ერთხელ ღამით მოგვებს ერთნაირი სიზმარი დაეხმარათ. დიდაცის სმა აფრთხილებდა:

— არ გაიგლოთ გულში პეროდესთან წაახლა. ის ბოროტი... იმ ყრმის დაღუპვა უდევს გულში, თქვენ რომ ინახულეთ. იერუსალიმში აღაფრეო გესაქმებათ, თქვენი ფეხი აღარ ვიხილო იქა. თქვენს გზას ეწიეთ.

მოგვებმა რჩევა ისმინეს.

როგორ მოახერხეს შინ დაბრუნება იმ გზის ავლით, რამდენიმე იერუსალიმში ჩამოვიდნენ, ამაზე „წმინდა წერილში“ არაფერია ნა-

თუმცა, ყველაფერი ეს წერილმანია. უმჯობესია იოსებს დავუბრუნდეთ. მოგვების მონახულების შემდეგ იოსებს ისევ გამოეცხადა ძილში გაბრიელ მთავარანგელოზი („წმინდა წერილში“, მოგეხსენებათ, სიზმრები ძალიან დიდ როლს თამაშობენ). უფლის შიკრიკმა დროზე გააფრთხილა მოხუცი ხურო, გზას გაუდგქით, თორემ ყრმის სიცოცხლეს საშიშროება ექვედრებო.

იოსებს დიდი ხვეწნა არ დასჭირვებია. გათენებისათვის აღარ დაუყვდია, გამოადვიდა ცოლი, რომელსაც სულიწმიდა ელანდებოდა, და უთხრა:

— რა მოხდა? რა იყო? — თვალების ფშვანებით ეკითხებოდა მარიამი.

— თუ, იოსებ, რა აუტანელი კაცი ხარო! აბა რისთვის გამაღვიძეთ?

75

შეილი ღმერთია და თავის გაგუდვის ნებას აგრე იოლად მარჯონა მისცემს, მაგრამ ვფიქრობ, ყრმის ღვთაებრივ ძლიერებაზე იმედის დამყარება ჯერ ნაადრევია, ამიტომ ბევრად უფრო გონივრულად მოვქცევით, თუ დროით გავფრიდებით ზოცვა-ტლექას, რაც განზრახულია. ჩქარა აიყვანე შენი ბუთხუზა ბიჭი და გავიქცეთ!

ასე თქვა ხურომ ბრძანების კილოთი და მისმა ცოლმაც იკადრა მაშინ წამოდგომა.

— თუ საქმე გასაქცევადია, მაშ გავიქცეთ, რა გაეწყობათ, — თქვა. — მაგრამ ვინ წაიღებს ჩვენს სარჩო-საბადებელს? თქვენ ალბათ მოგეხსენებათ, რომ მე ბავშვის გარდა ვერაფერს წამოვიკიდებ.

— ო, ქალბატონო, მაგისათვის ზღარ შეგაწუხებ: ჩვენს ვირს წავიყვანთ.

— მაგრამ ეს სახედარი ხომ ჩვენი არაა! ვიღაცას დაუტოვებია ამ საჯინიბოში. უბრალო წესიერება არ გვაძლევს ნებას, რომ ის მივითვისოთ

— მაშატიეთ, მაგრამ ჩვენ საკუთარი ინტერესები კი არ გვა მოძრავებს, შეილის გადარჩენა გვაძევს ვალად. და განა იესო ქვეყნიერების მბრძანებელი არ არის?*

ამაზე რა პასუხი უნდა გაეცა? სახედრის საკითხი გადაწყვეტილი იყო. მარიამი ზედ შეჯდა, ხელში ყრმა დაიკავა და გზას გაუდგინა.

როცა ცის ტატნობზე მზე გამოჩნდა, ლტოლვილები უკვე შორს იყვნენ ბეთლემიდან. მთელი დღე მიდიოდნენ. საღამოსანს, დაისის ბინდში, ვიღაც საეჭვო პირებმა ალყა შემოარტყეს

-- ან ფული, ან სული! — შეჰყვირა ავაზაკების მეთაურმა.

მარიამმა ხომ არ გაუშხილა იოსებს, რომ მოგვებმა მთელი ზარდახმა ოქრო უბოძეს. ამიტომ შარაგზის ავაზაკებმა მუქარას იოსებმა მომხიბლავი უბრალოებით უპასუხა:

— ჩემო კარგებო, თქვენ უბრალოდ შეგეშალათ: სულაც არა ვართ ის მდიდარი მოგზაურები, რომლებიც ალბათ გგონივართ. მე ერთი ღარიბი ხურო ვარ, ასე ცარიელ-ტარიელს მომიხდა მშობ-

* აქ მართლაც ზედმეტი არ იქნებოდა გაეხსენებინათ მთელი ზარდახმა ოქრო, მოგვებმა რომ უბოძეს, და რითაც შეეძლოთ ეყიდათ ყველა ვირი, რაც ბეთლემში მოიპოვებოდა. ევანგელისტებს მართლა დააეჩივდათ, მეღქიორმა რომ იესოს ამდენი ოქრო აჩუქა, თორემ გზაში მაინც გამოიყენებდნენ.

ლიური მხარის მიტოვება. ხერხი და რანდა — აი მთელი ჩემი ცხოვრება დიდრე. ეს ახალგაზრდა ქალი — ჩემი ცოლია, ბავშვი კი ჩემი შვილია. დიასაც, მაცხოვარია, ჩვენი წინასწარმეტყველები რომ დაჰპირდნენ ებრაელ ხალხს.

ავახაკი, ეტყობა, წინასწარმეტყველებას კითხულობდა, ან სწამდა მაინც. მაშინვე მუხლებზე დაემხო უბიწო დედის წინაშე და შევედრა, მომიტევე ჩემი უცერემონიო საქციელით.

— ქალიშვილო, თუ ქალბატონო, — ეუბნებოდა, — ჩემი სახელია დიმასი. პროფესიით ქურდი ვარ, მაგრამ ეს არ მიწლის, რომ ვიყო გრძნობიერი. ბოდიში მომიხდია იმისათვის, რომ შეგაფუჩხეთ, ზოლო იმისათვის, რომ შეგაშინეთ, ჩვენთან ღამის გასათევად გეპატიჟებით. შეცა მყავს ყმაწვილი შვილი. სამწუხაროდ, სნეულია. წამოზრდანი ჩემსას, ღამეს კარგად გაგათევიანებთ. მეც ხელი მომემართება: რაკი თქვენი შვილი მაცხოვარი ყოფილა, მისი სტუმრობა ბედნიერებას მომიტანს.

— როგორ მოგწონს ასეთი მიწვევა? — ჰკითხა იოსებმა მარიამს. — მე მგონია, გულწრფელად გვეუბნება. თანაც, ვატყობ, გაავდრებას აპირებს. განა შეიძლება იმის დაშვება, რომ ღვთაებრივ ყმაწვილს, რომელიც იალვემ ჩვენ გვანდო, სურდო შეეყაროს?

— ყაჩაღებშიაც ურევია კეთილი ადამიანები, — მიუგო უწმინდესმა ქალწულმა. — ნუ ვეჭვით უარს, ვესტუმროთ ამ ყაჩაღს.

ქრისტიანულ ლეგენდას აღარ შემოუნახავს სხვა რამ ცნობები ეგვიპტეში გაქცევის შესახებ. პირველი ღამე იოსებმა ყაჩაღ დიმასის სახლში გაატარა, მას კიდევ შევხვდებით ჩვენი მოთხრობის დასასრულს. მეორე დღეს, როცა იოსებმა მძარცველის სახლი დატოვა, მასპინძლის სნეული ყრმა უკვე ჯანსაღი იყო.

საჭიროა ისიც აღინიშნოს, რომ დიმასის სახლის მახლობლად მოდიოდა წყარო, რომელშიაც მარიამმა თავისი ყრმის არტახები გარეცხა, რადგან მართალია, იესო ღვთაებრივი ბავშვი იყო, ყოველ ნაირად ადამიანის ზნე და ბუნება ჰქონდა.

დღესაც გვიჩვენებენ ბეთლემის გარეუბანში წყაროს, რომელშიაც მარიამმა ქრისტეს არტახები გარეცხა. მას დიმასის წყაროს ეძახიან. ამ რეცხვის წყალობით წყაროს წყალს დღემდე საოცარი სასწაულების მოხდენის უნარი აქვს.

მეფე კაროლესაჲს ჰქონია ნარკვები

მაშინ ვითარცა იბილა ირადი, რამეთუ მოიკიცხა მოგვთა მათგან, განრისხნა ფრიად, წარავლინნა და მოასწყვიდნა ყოველი ყრმები, რომელნი იყვნეს ბეთლემს და ყოველთა სასლევართა მიხთა. ორით წლითგანი და უღარესი, მსგავსად მის ქაშისა, ვითარცა გაჸოიკითხა მოგვთა მათგან.

მათე, 2, 16.

მასობაში, როგორც უკვე ითქვა, მეფე ჰეროდეს ეჭვი ჰქონდა აღებული, რომ დაბადებულია ღვთისაგან მირონცხებული მისი მეტოქე. მოგვთა რწმუნებით ამ ყრმას მომავალში იუდის ტახტი უნდა დაეკავებინა, და მეფეები უთუოდ საქმის კურსში იყვნენ. ეს კი ნაშნავდა, რომ მეფე ჰეროდე ტახტიდან უნდა გადაეყირავებინათ. ტეტრარქი ძლიერ შემფოთებული იყო, მით უფრო რომ თავის გვირგვინს დიდად აფასებდა და მისი მოცილუ ღმერთიც არ უნდოდა.

მეფე ჰეროდემ ბრძანება გასცა სასახლეში მოეწვიათ მღვდელმთავარნი და მწიგნობარნი. დაწვრილებით მოუთხრო მოგვთა ვიზიტის ამბავი, მათი ვარაუდები, არც ვარსკვლავის როკვა დავიწყებია, და პირდაპირ დაუსვა ასეთი კითხვა:

— რა არის მთელს ამ ამბავში ჭეშმარიტება?

მღვდელმთავრებმა უპასუხეს:

— დიახ, ჩვენ ვიხილეთ მეფე-მოგვთა ქარაყანი, ვიხილეთ ცაზე მოარული ვარსკვლავიც, მაგრამ ჩვენ არ ვიცით, რას მოასწავებს მთელი ეს ამბავი.

— მაშასადამე, თქვენ უბრალო ვირები ხართ! — რისთვის შესძახა მეფე ჰეროდემ. — წარმოიდგინეთ, მოგვებმა, რომელთაც თქვენი წინასწარმეტყველების წიგნები თვალითაც არ უნახავთ, მნათობთა მოძრაობის მიხედვით გამოიანგარიშეს, რომ აქვე, იერუსალიმის გარეუბანში უნდა შობილიყო ახალი მეფე, თქვენ კი, რომელნიც ყველას ჰკუას ასწავლით იერუსალიმის ტაძარში, ზეპირად იცით წინასწარმეტყველთა ყველა ქადაგება, — წარმოდგენაც არა გაქვთ იმაზე, რაც ჩემს სამეფოში უნდა მოხდეს! გაგონილა ასეთი საქმე? თქვენ, ბატონებო, ტყუილად იღებთ ფულს! აბა ცოცხლად მაუწყეთ წინასწარმეტყველების აზრი, თორემ სასრნობელა არ აგცდებათ არც ერთს!

მწიგნობრებსა და მღვდელმთავრებს ასეთი პერსპექტივა ხელს არ აძლევდა. ჰეროდეს მუქარა მათ არ უღიმოდა. მოიტანეს თავიანთი წიგნები და ციფიანივიტ კანკალით დაიწყეს ფურცელა.

ბიბლიაში არაფერი არ მიუთითებდა გარკვევით მესიის დაბადებას კეისარ ავგუსტუსის დროში. მაგრამ რაკი სხვა გამოსავალი არ იყო და ჰეროდესათვის უნდა ესიამოვნებინათ, მიქიას წიგნი გადაუშალეს (5,2), სადაც წერია: „და შენ, პატარა ქალაქო ბითლემო-ერფრათავ, განა პატარა ხარ ათასთა შორის იუდასთა? შენგან იშობა ჩემდა ის, ვინც უნდა გახდეს გამგებელი ისრაელისა, და შობა რომლისა დასაბამიდან მარადისობისა“.

როდის და როგორ უნდა შობილიყო ეს საშიში მეფე, ამაზე მიქიას წინასწარმეტყველებაში არაფერი ეწერა.

ისევ და ისევ იმისათვის, რომ ჰეროდე არ გაენაწყენებინათ, სწავლულმა იუდეველებმა გამოთქვეს აზრი, რომ უთუოდ არის რალაც საერთო ამ ზოგად წინასწარმეტყველებასა და მოგვთა აღგებრულ გამოანგარიშებას შორის.

— კარგი, — გაიფიქრა ჰეროდემ. — მაშ ბეთლემს მივხედოთ.

მღვდლები ისე გააცილა თუ გაუშვა, რომ არც კი გაუმხელია თავისი ვერაგული განზრახვა, რაც უკვე თავში უტრიალებდა. მართლაც, მზაკვრულ გეგმას ადგენდა.

იუდეველთა სამღვდლოებიდან ერთს მაინც უდავოდ შეეძლო სწორი ცნობების მიწოდება იმაზე, რაც ჰეროდეს აინტერესებდა. ეს კაცი იყო მღვდელმთავარი სიმონი, რომელიც მარიამის განწმენდაში მონაწილეობდა, როდესაც იესო ტაძრად მიიყვანეს. მკით-

ხველს ახსოვს უთუოდ: სიმონი არ იყო, რომ უფლის კურთხევა იგრძნო და პირველსავე ხილვაზე იცნო მესია? ეჭვი არ უნდა შეგეპაროს, რომ მღვდელმთავართა სხდომას სასახლეში სიმონიც ესწრებოდა (თუ ავად არ იყო). რატომ არ თქვა ის, რაც იცოდა? ცხადია, იალღემ ორ თებერვალს გაუხსნა ენა, თორემ ახლა ენაზე კლიტე დაადო.

ჭეროდემ გადაწყვეიტა მოგვებისათვის დაეცადა, მაგრამ მოგვებმა უფლის ბრძანებით მეორე გზა აირჩიეს, იერუსალიმს სათოფეზე აღარ გაკარებინა.

ჭეროდე სულ უფრო და უფრო ბრაზობდა, ბოლოს საშინელმა ისტერიკამ მოიცვა. მის სიშმაგეს საზღვარი არა ჰქონდა. სულ ცოფსა ყრიდა. მთელი ჭურჭელი დაღეწა, მსახურებს სილას აწნავდა, უხეშად მოექცა უდანაშაულო ცოლს, ათობით ღერი თმა დაიძრო თავზე და ხელიც კი იღრძო, როცა გამეტებით მოიქნია, რათა სარკე მუშტით დაემსხვრია.

ადგა და ბეთლემში გაეშურა, თან ჯალათი და მისი თანამემწე წაიყვანა. იქ გაღლენიანი მოქალაქეები დაიბარა. დასვა და კკითხა:

— აქ ამ ცოტა ხნის წინ სამი აღმოსავლელი მონარქი ხომ არ გამოჩენილა?

— დიახ, თქვენო უდიდებულესობავ, გამოჩნდა. სამი მონარქი, მდიდრულ აქლემებზე ანჯდრებული, ჩამობრძანდა, ვარსკვლავს მიჰყებოდნენ და გომურში შევიდნენ.

— გომურში?

— დიახ, თქვენო უდიდებულესობავ, საჯინბოში, სადაც მოხუცი დასახლდა. სწორედ იქ დაიბადა ამ ცოტა ხნის წინათ ერთი ყრმა.

— ამაში დარწმუნებული ხართ?

— ოღონდაც, თქვენო უდიდებულესობავ, ჩვენს ქალაქში სამი ათასი მცხოვრებიც არ იქნება, — მიუგეს წარჩინებულმა მოქალაქეებმა. — აქ ყველანი ვიცნობთ ერთმანეთს და ხომ არა გგონიათ, რომ სამი უცხო ხელმწიფის ჩამოსვლა შეუძლებელი დარჩებოდა? წარმოიდგინეთ ჩვენი გაკვირვება, როცა ენახეთ, რომ აქლემებზე მჯდარი სამი ხელმწიფე აღმოსავლელი დიდი ამბით გაემართა გომურისაკენ! ყველაზე უფრო უბადრუკი ფარღალალა გომურისაკენ, კლდის ქვაბზე რომ არის მიდგმული და შივ

დარიბი მწყემსები საქონელს ამწყვდევენ ხოლმე, გლეხები ვირსა და ხარს აბამენ.

— სად არის ასლა ის სამი მეფე, გომურის მობინადრეებს რომ თაყუანი სცეს?

— აი, ამაზე კი რა მოგახსენოთ. არაუის არ დალაპარაკებიან, არაუისთვის არაფერი უკითხავთ, რადგან მთლიანად საკუთარ ვარსკვლავს ენდობოდნენ, და ისევე შეუმჩნევლად გაქრნენ, როგორც გამოჩნდნენ.

— ის ბერიკაცი და მისი ცოლ-შვილი ისევე იმ გომურში არიან?

— არა, თქვენო უდიდებულესობავ, ერთ მშვენიერ დღეს, უფრო სწორად ერთ მშვენიერ ღამეს ის მოხუციც გაქრა და მასთან მისი ცოლ-შვილიც. ერთ საწყალ კაცს მისდა შავბედად გომურში ერთი ვირი დაეტოვებინა, ის ვირიც დაუკითხავად აუხსნიათ და გაპარულან. ჩვენ ვერ მოგახსენებთ, რა ოჯახია, ვინ არიან, მაგრამ კეთილი სულები კი არ უნდა იყონ.

— საკმარისია! — ჩაიბურტყუნა პეროდემ. — თქვენ სიმაართლეს მიმალავთ. თქვენ მალავთ იმ არაჩვეულებრივ ყრმას, რომლის გულისთვისაც სამი უცხო ხელმწიფე ბეთლემში ჩამოვიდა.

— გეფიცებით, თქვენო უდიდებულესობავ...

— მე კი არ მჯერა თქვენი ფიცი! პოლიტიკური მოსაზრებით მე დაინტერესებული ვარ იმით, რომ ამ ყმაწვილმა არ იცოცხლოს არც ერთი წამით, და მე სრული გარანტია უნდა მქონდეს, რომ ხელიდან ვერსაით წამივა. ამიტომ ბატონი ჯალათი და მისი თანაშემწე, რომელნიც თან მომიყვანია და მაქვს პატივი ახლავე წარმოგიდგინოთ, ამავე წუთს შეუდგებიან ყველა ბეთლემელი ყმაწვილის გაჟუჟებას, ორ წლამდე ასაკისას.

გაისმა საერთო გოდება. წარჩინებული მოქალაქეები ფეხქვეშ ჩაუცივდნენ ვაბოროტებულ პეროდეს. მეფეს წარბიც არ შეუხრია.

— ჯალათებო! — შესძახა. — თქვენ გაიგონეთ ჩემი ბრძანება! შეუდგით მოვალეობის შესრულებას!

ჯალათები მაშინვე გავარდნენ და დაიწყეს სახლების ჩხრეკა. ორას-სამასამდე სახლი იქნებოდა, და მწყურის ჯამს, როცა მზე დასავლეთში ჩავსვენა, უკვე მორჩნენ თავიანთ შავბნელ საქმეს. პლომად უმანკო სისხლი დაიღვარა. პატარა ქალაქში, სადაც ძლივს იქნებოდა სამი ათასამდე ბინადარი, ერთ დღეში გაწყვიტეს ოცი

ათასი ყრმა*. ასე ამტკიცებს ეკლესია და ჩვენ რა უფლებას გვაქვს
არ ვერწმუნოთ!

რაც შეეხება მამა-ღმერთს, თითოც არ გაუნძრევია იმისათვის,
რომ ეს ჯოჯოხეთური სოცვა-ფლეტა შეეჩერებინა. მეფის რისხვის ამ-
დენი უმანკო მსხვერპლის ბედი, ჩემის აზრით, ყველაზე მეტად
უნდა აღელვებდეს რამდენადმე სამართლიან მსაჯულს, მით უმეტეს
ციურს. უზენაესის ერთი ამოოხვრაც საკმარისი იქნებოდა, რომ შეე-
წყვიტათ ეს გაუგონარი სვრემა ყრმათა, რომელნიც ვერანაირად
ვერ იქნებოდნენ იესოს დაბადების მიზეზი. მაგრამ მოწყალე საბა-
ოთი ამჯერად ყრუ დარჩა, არც დაშვებულა ციდან, არც ანგელოზი
გამოუგზავნია და ღრუბლებზე მჯდარი გულდამშვიდებით დასცქე-
როდა სისხლიან ჯალათებს.

ლუკა დელა რობიო. მადონა და ყრმა.

* ბეთლემის მოსახლეობა არასოდეს არ აღემატებოდა სამი ათასს. ცხა.
დია, ოცი ათასი ყრმის გაწყვეტის ამბავი ზღაპარია. (ლ. ტ.).

იესო პეპიჯაუი

ხოლო რაგამს აღესრულა ირადი, ამა ან-
გელოსი უფლისა გამოეცადა წვენებით იო-
სებს ეგვიპტეს. და პრქვა: აღსდგე და წარიყ-
ვანე ყრმა ევე და დედა მარცხი და წარვედ
ქვეყნად ისრაელისა, რამეთუ მომსწდეს,
რომელნი ეძიებდეს ხელსა მარცხს ყრმისასა.
ხოლო იგი აღმდგა და წარმოიყვანა ყრმაი
იგი და დედაი მისი, და მოვიდა ქვეყანად
ისრაელისა.

მათე, 2, 19-21.

ანძილი ბეთლემსა და ქელითპოლისს, ეგ-
ვიპტის ქალაქს შორის, სადაც, ქრისტია-
ნული გადმოცემის თანახმად, იოსების
ოჯახი იმლებოდა, ოთხას კილომეტრამდე
იქნება. ამასთან გაითვალისწინეთ, რომ
ლტოლვილებს მოუხდათ არაბეთის უდაბნოს გადალახვა მის
ყველაზე უფრო ფართო ნაწილში, სადაც არავითარი გზა და კვალი
არ არის, უკომპასოდ მიჰყვებოდნენ ქვა-ღორღიან უდაბნოებს, ვარ-
სკვლავიც კი არ უნათებდათ გზას. ასეთ პირობებში, დამეთანხმე-
ბით, წარმოუდგენელია ქვეყნის გადალახვა ისე, რომ არ დაიბნე,
და იოლი წარმოსადგენია, რა არასასიამოვნო იყო ლტოლვილი ოჯა-
ხის ასეთი გასეირნება.

მაგრამ მამობილი და უბიწო დედა არ დაბნეულან, არ არევიათ
გზა და ბილიკიდან არ გადასულან არც ერთი ნაბიჯით. ღამით
იოლად გადიოდნენ უფარნოდ და უსანთლოდ. ღვთაებრივი ყრმის
სხეული შუქს აფრქვევდა და გზას ანათებდა.

მაგრამ რას ჭამდა და როგორ გადარჩა ვირი, სხვისი გომური-
დან რომ წაიყვანეს, — ეს აღარავინ არ იცის.

ეკლესია გვარწმუნებს, რომ მოგზაურებს თავიანთ გზაზე ყოველნაირი სასწაული თან ახლდათ და უმსუბუქებდა წინსვლას. უგზო ადგილზე თავისთავად გაიბზებოდა გზა, და რა საშუალებითა, რომ, როგორც კი იოსების ოჯახი გაივლიდა, გზა ისევ ქრებოდა. უდაბნოს ქვიშა — ესეც ვიდრე ოჯახი გაივლიდა — მობიბინე მოლად იქცეოდა, სადაც იერიქონის ვარდი იფურჩქნებოდა. ყოველ ნაბიჯზე რა ნაყოფსა და ხილსაც ინებებდნენ, გამზადებული ხვდებოდათ. იოსებს ხილის მოსაკრეფად გარჯაც არ უხდებოდა: ხეები თავისთავად დასწევდნენ ტოტებს, მოწყვეტის მეტი არაფერი უნდოდა.

რა თქმა უნდა, ასეთ პირობებში იოსების ოჯახს არ გაუჭირდებოდა თუნდაც ორი უდაბნოს გადალახვა, მით უმეტეს, რომ არანეთის ლომები, ვეფხვები და დრაკონებიც კი (რადგანაც იმ დროს დრაკონებიც არსებობდნენ!) ჯოგ-ჯოგად გარბოდნენ იესოსაკენ, ფერხთით ემხობოდნენ, კუდის ქიცინით ელაქუცებოდნენ და ლოკავდნენ ალბათ კიდევ: რაკა მაცხოვარი ხარ, ჩვენი თავი დაგენაცვლოს, პირს როგორ მოგაკარებთ, თუ არა საკოცნელადო!

იოსების ოჯახის ადგილსამყოფელი ეგვიპტეში იყო ქალაქი ქელიოპოლისი (შუის ქალაქი) ანუ ონი, აწინდელი მატარიექი. რვა კილომეტრზე ქაიროდან.

არავინ არ უწყის, რა საქმიანობას ეწეოდნენ განდევნილობის წლებში ნეტარი ლტოლვილნი. იესოს იმჟამინდელი ცხოვრების ყველაზე უფრო ნათელ ეპიზოდად მატარიექის კოპტური მონასტრის ბერები ჩვენს დროში ასახელებენ გარეული ლელვის ხეს: მიმლოცველებს დიდის ამბით და გარკვეული გადასასადის ფასად უჩვენებენ ამ ხეს, რომლის ქვეშაც თურმე ღვთისშობელმა თავის ყრმას ძუძუ აწოვა და ამით ლელვს პატივი დასდო.

თქვენ იტყვი, წელთა სიმრავლის გამო ლელვი ალბათ გახმებოდაო. რასა ბრძანებთ! მიუხედავად ამისა, რომ კენწეროზე თითქმის ორი ათასი წელი აკიდია, მწვანეა, როგორც არასოდეს, და სულაც არ დაუკარგავს ნერგის იერი.

ვისაც ასეთი სასწაულები არ სწამს, წავიდეს, ჩავიდეს მატარიექის მონასტერში და იქ ორასიოდე წელი გაატაროს, ან სამასი, მე კი დაველოდები, რას მაცნობებს.

მეორე სასწაული, რომლის ქუმმარიტებაშიც ყველას შეუძლია დარწმუნდეს, ისე რომ არსად გამგზავრება არ მოუხდება, — ესაა

ფინიკების ანუ ინდის ხურმის სასწაული. იყიდეთ ცოტადენი ფინიკი და მიირთვით. ამ ხის ყოველი ნაყოფის კურკაზე შეამჩნევთ ნულის მაგვარად წრეს „0“. უწინ კურკაზე არავითარი „0“ არ ყოფილა, შემდეგ გაჩნდა. ესაა იგივე ლათინური „ო“.

ეს ასე მოხდა: როცა იესო წლინახევრისა გახდა, ერთხელ დედამ ფინიკი მისცა. ცეროდენა ბაღში, რომელიც მანამდე მხოლოდ რაღაც გაურკვეველს ტიტინებდა, უეცრად შესძახა: „ო, მშვენიერი ნაყოფო!“ ფინიკის ნაყოფზე გაჩენილი „0“ სამარადისო მოგონებად დარჩა ამ საკვირველი წამოძახილისა, რაც იესოს ბაგეს პირველად მოწყდა.

წმინდა ბონავენტურას¹⁷ პატყვით იოსების ოჯახმა განდევნილობაში შეიდი წელი დაჰყო. მთელი ამ ხნის განმავლობაში ყმაწვილი გარემოცული იყო დედის მზრუნველობით, ის აჭმევდა ძუძუს. ქალწულის რძე — ესეც თქვენ ერთი ახალი სასწაული! ყმაწვილი, როგორც შეილს შეფეგრება, მამის ხელსაწყობით თამაშობდა, ღამა კი, როგორც მშობელს შეფეგრება, გორგოლებს უკეთებდა. მოკლედ, იესოს ყრმობა, თუ რამდენიმე სასწაულს არ ჩავთვლით, ისევე მიმდინარეობდა, როგორც ყველა სხვა ყმაწვილისა, და ბუნებრივია, რომ დედის კალთას ეპოტინებოდა, თავის ღვთაებრივ ცრემლებსაც დედის სამოსის სახელოებით იწმენდა.

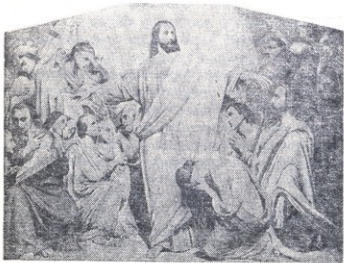
ანგელოზები იოსებს ჟამით ჟამამდე ატყობინებდნენ ყველაფერს, რასაც ჰეროდე მეფე სწადიოდა. ასე შეიტყო ოცი ათასი ბეთლემელი ყრმის გაწყვეტის ამბავიც. აღვილი წარმოსადგენია, რა გახარებული იყო, რომ ცოლი დროზე გაადვიდა და ღვთაებრივი ყრმა სულთამსუთავ ტირანს გაარიდა!

იოსებმა გაიგო სრულიად გამაოგნებელი ამბავიც. რაქილმა, მობუც იაკობის საყვარელმა მეუღლემ, პატრიარქ ისააკის რძალმა, რაქილმა, რომელიც ოდესღაც გარდაიფვალა და რამათს დაკრძალეს, 3651 წელს ქვეყნიერების შექმნიდან, ყმაწვილთა ღვთის დღეს გამოიღვიძა თავის კუბოში და ისე გულგამგმირავად შეჰკივლა, რომ ოთხას კილომეტრზე გაისმა. ეს სასწაული სახარებაში დადასტურებულია: „მაშინ აღესრულა თქმული იგი იერემია წინასწარმეტყველისა, რომელსა იტყვის: ხმაი ჰრამათს ისმა გოდებისა და ტირილისა და ტყვებისა მრავალი. რახილ ჰსტიროდა შეილთა თვისთა და არა უნდა ნუგეშინის-ცემა, რამეთუ არა არსს“ (მათე, 2, 17-18).

როცა პეროდე აბრაამის წილში წამავდა, ანგელოზმა ითხებს ესეც მაშინვე მიახარა. იმანაც გულუბრყვილოდ იფიქრა, დადგა ჩემი დაბრუნების დრო და ჟამიო. ადგა, გაყიდა თავი იმ ნაწილში, რომ და გალილეის გზას გაუდგა, მშობლიურ ნაზარეთს მიაშურა (ლუკა, 2,39).

პეროდეს ამბავს რომ მოვრჩეთ, მკითხველის ყურადღებას შევაჩერებ ერთ სერიოზულ წინააღმდეგობაზე, რაც არსებობს მეცნიერთა და ევანგელისტთა მტკიცებებს შორის. ისტორიული დოკუმენტები გვემოწმებენ, რომ პეროდე გარდაიცვალა ზუსტად ოთხი წლით ადრე იმ თარიღამდე, რასაც ევანგელისტები ქრისტეს დაბადების თარიღად ღებენ. ამ ანგარიშით მოგვები სააკაოში ვერაფერს შეატყობინებდნენ იუდეის მეფეს იესოს შაბასას.

თუ ამ წერილმანს არ მივიღებთ მსედველობაში, სხვა მხრივ ქრისტიანული ლეგენდა ქვეშარიტების უტყუარ ასახვას წარმოადგენს. ამრიგად, მეფე პეროდე ნამდვილად იყო ბოროტმოქმედი, ძუძუთა ბავშვების გამჟღეტი. წყეულიც იყოს სახსენებელი ამ ურჯუკისა, რომელიც თავის გარდაცვალების შემდეგაც კი იღებდა უცხოელ სელმწიფეებს და აწყობდა სისხლიან ხოცვა-ჟლეტას!

არი შეფერი. იესო მანუგეშებელი („ნუ მრავალს იტყვიო...“).

იესო-პუნდრაკინელი

და იყო რა იგი ათორშეტის წლის, აღმო-
ვიდეს იგინი იერუსალიმად, ვითარცა ჩვეულ
იყვნეს დღესასწაულისა მას.

და აღასრულნეს დღენი იგი და წარსვლასა
მას მათსა დაჰმთა იესო ყრმა იერუსალიმს,
და არა უწყოდეს იოსებ და დედამან მის-
მან...

და იყო შემდგომად სამისა დღისა კჳოვეს
იგი ტაძარსა მას შინა, ჳადომარე შორის
მოძღვართა, ისმენდა მათსა და ჳკითხვიდა
მათ.

და განუკვირდებოდა მათ ყოველთა, რა-
მელთა ესმოდა მისი გულის-ხმის-ყოფა მისი
და სიტყვის-მიგება მათ.

ლუკა, 42-43, 46-47.

ზრდებოდა და იესებოდა სიბრძნითათ, გვა-
უწყებს ევანგელისტი ლუკა. ეკლესიის
მამები დასძენენ: „მისი გონებაჲ იზრდე-
ბოდა მისი სხეულის ზრდის კვალობაზეო“
(სინაის, ბეზისა და ვატიკანის ხელნა-
წირი).

კერადღეოა ბიბლიკოს. უახლეს ღუთაებრივი გონება ჯერ კიდევ
არ ყოფილა გახსნილი და განვითარებული ჩანასახის პერიოდში.
მაშასადამე, დედის წიაღში ჯერ კიდევ სრულიად ჩვეულებრივი
ადამიანის განსახიერება იყო? მაშასადამე, ვიდრე მისი ორგანო-
ები რაიმე ფორმას მიიღებდნენ, მისი გონებაჲ არასრულყოფილი
იყო? გასაკვირია, გასაკვირი...

პატარა იესო თავს ვერ აღწევდა სიძნელეებს, რომელთაც ყო-

გელი მოზარდი ეჯახება ცხოვრებაში, მაგრამ ერთ რამეში კი ბედ-
მა გაუღიმა. სხეულის ზრდასთან ერთად ჭკუა-გონებაც უმატებო-
და, თანაც სხვებზე სწრაფად.

მისთვის სიძნელეს არ წარმოადგენდა წერა-კითხვის შესწავლა,
ისიც ერთბაშად. საკმარისი იყო მხოლოდ სურვილი, მაგრამ გაურ-
ჯელად ანბანის დაუფლება არ ისურვა და სხვა ყმაწვილებივით
შეუდგა კითხვას. ასო-ასო კითხულობდა, ფურცელ-ფურცელ.

მისი პირველი მასწავლებელი დედა იყო: ბიბლიის მიხედვით
ასწავლიდა. „წმინდა წერილში ლაპარაკი იყო თვითონ იესოზე, —
წერენ ღვთისმეტყველნი, — მარიამმა ცოლად, ვინც არის მისი ძე,
ამიტომ სწავლების დროს თავისი მოვალეობაც არ ავიწყდებოდა:
თან ასწავლიდა, თან თაყვანსა სცემდა“.

მე ცხადად მაქვს წარმოდგენილი, როგორ ტარდებოდა ეს გაკ-
ვეთილები, თაყვანისცემის სცენების თანხლებით. დასწრება რომ
შეგვძლებოდა, უთუოდ საინტერესო იქნებოდა მათი ცქერა და მოს-
მუნა:

დედა. აბა, მომიყევი გაკვეთილი.

ყრმა. დედიკო, ჩამეძინა, შესწავლა ვერ მოვასწარი.

დედა. მაშინ წერითი დავალება მიჩვენე.

ყრმა. დედიკო, შენ ზომ უკვე იცი, როგორ ცუდ ხასიათზე
ვარ, რადგანაც ერთი ფრაზა არ გამომდის. შემდეგ ზედ მელანი
დავაღვენთე და პატროსან სიტყვას გაძლევ, რვეული ცეცხლში
ვისროლე.

დედა. საძაგელო ბავშვო! ამისათვის დღეს ტკბილეულს ვერ
მიიღებ.

ყრმა (ზღუტუნით). დედა, დედიკო, მეტს აღარ ვიზამ!

დედა (თავისთვის). აი, უბედურება! მე ჩემი ღმერთი ვა-
ტირე!

ყრმა (დაწყნარდა). მე კიდევ ტკბილეული მინდა! მინდა!
და შენ კიდევ არა გაქვს უფლება არ მომცე, იმიტომ რომ მე სამ-
ყაროს მეუფე ვარ.

დედა (ხელებს მლოცველევით დაიწყობს). ო, უფალო ჩემო
იესო, ნუ გამიწყრები მე, დედასა შენსას, მხევალსა! შენ მიიღებ
მურაბიან პურს, ო, ჩემო ღვთაებრივო მბრძანებელო!

ყრმა. აი, ასე არა ჯობდა, ჩემო დედიკო! რა კარგი დედა
მყავხარ, როგორ მიყვარხარ! მოდი, გაკვეთილი დავამთავროთ,

ზარი უკვე დაირეკა! ახლა კი, დედოფო, დაიწყო და თაყვანი მეცი.

დედა მუხლებზე ემხოზა და თაყვანსა სცემს საკუთარ შვილს. სრული სიმართლუა, რადგან მრავალ თანამედროვე დედასაც ეს წესი გადმოუღია!

ნუ ვიფიქრებთ, რომ ყოველთვის ასე იყო. მისი ასაკისათვის მეტისმეტად განვითარებული ყმაწვილი გაკვეთილებს ჩინებულად ამზადებდა და გაკვეთილზე სუფთად შესრულებული დავალებები მოჰქონდა. რაზაც დედა თაყვანისცემიდან თაყვანისცემამდე ასწავლიდა, ყველაფერი სასარგებლო იყო.

როცა იესოს თორმეტი წელი შეუსრულდა. იოსებმა მარიამს მოაგონა, რომ ებრაელთა კანონის თანახმად ბავშვი იერუსალიმში უნდა წაიყვანოს.

მართლაც, ამ ასაკში ებრაელი ყმაწვილი ნაწილობრივ თავისუფლდებოდა მშობელთა მეურვეობიდან სინაგოგაში მიჰყავდათ, თავზე რაღაც თავსარქმელს ახურავდნენ, ფილაქტელიებით — წმინდა ტექსტის ციტატებით აჭრელებული ეტრატის ნაჭრებით დამშვევებულს, — და ხდებოდა „ლუთის შვილი“, რომელიც ვალდებულია შეასრულოს ყველა მისი მოთხოვნა, ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნა კი ის იყო, რომ დღესასწაულებზე იერუსალიმში უნდა ჩასულიყო, კერძოდ — აღდგომის დღესასწაულზე.

ყმა იესო თორმეტი წლისა იყო (ლუკა, 2, 42), როდესაც მშობლების თანხლებით პირველმა იმოგზაურა იერუსალიმში. ნაზარეთი იერუსალიმიდან ას ოცი კილომეტრით იყო დაშორებული. ამ გზის გავლას სამი-ოთხი დღე ესაჭიროებოდა.

წმინდა ოჯახმა იერუსალიმში მთელი ზვიდი დღე გაატარა. ბრწყინვალე კვირა, პასექის დღესასწაული. იესო დაჰყავდათ ტაძარში, აგრეთვე ბაღანებში, სადაც უჩვენებდნენ წვერ-ულვაშიან ქალებს, ბუმბერაზებს და მისთანა უჩვეულო რამეებს. საქმე ისაა, რომ „აღდგომა“, პასექი ნამდვილი ეროვნული დღესასწაული იყო და როგორც ყოველ დროში, შარლატანებმა ახლაც მოხერხებულად გამოიყენეს ის ხელის მოსათბობად.

დღესასწაულები რომ დამთავრდა, იოსებმა და მარიამმა უკან გასაბრუნებლად დაიწყეს მზადება, მალე კიდევაც შეუერთდნენ იმ ქარავანს, რომელიც ნაზარეთის მიმართულებით მიდიოდა. გზის შესამდგომად არ ჰქონდათ გავლილი, რომ ჰიკრეული დღის დამლევს მშობლებმა შენიშნეს: მათი ვაჟი სადღაც გამქრალიყო. ისე და-

გარგეს თვალსა და ხელს შუა, როგორც ხელჯობის ან მატყანს და-
გარგავენ ხოლმე. დავიმოწმეთ სახარების ტექსტი: გიგლიშვილი

„და აღასრულნეს ღღენი იგი, და წარსლვასა და მას მათსა, დაჰშთა იესო ყრმა იერუსალიმს, და არა უწყოდეს იოსებ და ღე-
დამან მისმან. პკონებდეს მისა, ვითარმედ მოგზაურთა თანა არს
იგი, და მოვიდეს ღღისა ერთისა გზასა და ეძიებდეს მას ნათესავთა
შორის და შეცნიერთა. და არა ჰპოვეს იგი და მოიქცეს იგინი იე-
რუსალიმადგე და ეძიებდეს მას“ (ლუკა, 2, 43—45).

— რა ღეთვის რისხვია! — ფაცურობდა იოსები. — ხომ არ გაბ-
სოვს, მარიამ, იყო თუ არა ჩვენთან, როცა ექვსთავიან ძროხას გა-
მოვცილდით?

— დაბეჯითებით ვერ გეტყვი, მაგრამ მე მგონია, იყო.

— კი, კი, იესო ჩვენთან იყო! იქ არ ვუყიდდეთ ყაფლი?.. დაიცა!
მე ვიცი, სადაც დაგვარგეთ.

— აბა, სად?

— მშვენიერ ბერენიკასთან დარჩა, ფერიასთან!

— რას ამბობ?

— გარწმუნებ!

— მე კი მგონია, რომ მესია სამხეცეში დარჩა, გაწვრთნილ ძაღ-
ლებთან. იცი, იოსებ, როგორ მოეწონა, მეტადრე ერთი ფინია,
მავთულზე რომ დადიოდა?

— შეიძლება შენ მართალი იყო... წამო, მუნიციპალიტეტში
ვიკითხოთ, აბა საით წავიდნენ ის მომთვინიერებელნი თუ
მწვრთნელები!

— ვაი თუ იმ წყევულმა ცირკის მასხარებმა თან წაიყვანეს
ყმაწვილი! — წრიალებდა მარიამი. — მე არ მინდა, რომ ზემო
შვილი თოკზეშევალი გახდეს.

— ნუ ღელავ, ძვირფასო; ნუ ღელავ, — ამშვიდებდა იოსები. —
ვიპოვით. დარწმუნებული ვარ, რატუსაში იქნება, მეკარესთან, და-
კარგულ გასაღებებს შორის.

სად არ ძებნეს, ვის არ მიმართეს, ქალაქის თვითმმართველო-
ბამიც შეიხედეს, მხიარულ სანახაობათა ბალაგანშიც: იესო თით-
ქოს მიწამ ჩაყლაპა!

იოსები პირდაპირ სასოწარკვეთილებაში ჩავარდა. ვერ დაეჯე-
რებინა ციხე დატყევილი უბედურება, თმას იგლეჯდა, უღარდულობას
სდებდა თავს ბრალად და უნდა ითქვას, რომ არც თუ უსაფუძე-

ლოდ. უკვე ვლანდებოდა საშინელი სამსჯავრო, თავისი განკარგულებით
 დღე. ესმოდა უზენაესის მეტამტეხი ხმა:

— აქ მოდი, იოსებ! ახლოს, ახლოს! მე შენ ფხვნილივით დაგ-
 ფშენი! მე ხომ ჩემი შვილი მოგანდე, უკეთ — მტრედის შვილი,
 თვალი გეჭიროს-მეთქი, დაგაჯალე. ის ბავშვი მაცხოვარი, ადა-
 მის ტომის ცოდვები უნდა გამოესყიდა. შენი იმედი მქონდა და
 დარწმუნებული ვიყავი, რომ შესძლებდი შენი მისიის შესრულე-
 ბას — მესიის გაზრდას, რასაც მეც ასევე მოვახერხებდი, დრო რომ
 მქონოდა დედამიწაზე ჩამოსასვლელად... ახლა რა მოხდა? შეუს-
 რულდა თორმეტი წელი და დაჩივარე! რა ღმერთი გაგიწყრა?
 არა, ასეთი დოჟლაპიობა ყოველგვარ საზღვარს სცილდება! იგი თუ
 არა, რომ შენი მიზეზით კაცობრიობა ხსნას ვერ ეღირსა? და შენა
 გგონია, ეს ასე ჩაგივლის? შენი დაუდევრობა და უგულისყურობა —
 დანაშაულია, შენ ამისათვის დაისჯები. ამიტომ გაძლევე სასტიკ
 სასჯელს: სამჯერ სამარადისოდ ჯოჯოხეთში პატიმარყოფას! შენ
 ეს დაიმსახურე.

საცოდავი სურო წამდაუწუმ ფიქრობდა, სიზმარში ვარ თუ სი-
 ნამდვილეში დამატყდა ღვთის რისხვაო! ყოველ სამ საათში ერთ-
 ხელ მაინც ხსნიდა თავის ჩემოდანს, რომ შეეძოწმებინა, ამაში ხომ
 არ ჩაიმალა ის ცუდლუტი ბიჭიო!

მარიამი ხომ პირდაპირ გაათავა დარდმა. ყოველგვარი სატან-
 ჯველისათვის მზად იყო, ოღონდ ასეთ საწამებელს გადარჩენოდა.

ამაო ძებნა ორ დღეს გაგრძელდა. მესამე დღეს ყმაწვილი ნა-
 ხეს: „და იყო შემდგომად სამისა დღისა ჰპოვეს იგი ტაძარსა მას
 შინა, მჯდომარე შორის მოძღვართა, ისმენდა მათსა და ჰკითხვი-
 და მათ. განუკვირდებოდა მათ ყოველთა, რომელთა ესმოდა მისი
 გულის-ხმის-ყოფა და სიტყვის-მიგება მისი“. სად იყო სახარება,
 რომ იქ ეპოვათ!

მართლაც, იესო ვუნდერკინდი ყოფილა. ტაძარში შევიდა თა-
 მამად და გაბედულად, როგორც საკუთარ სახლში, მაშინვე მისცა
 იკლიკანტური კითხვები განსწავლულ ღვთისმეტყველთ და სიამოვნ-
 ნებით ჩასვა ყველანი ლაფში.

მაგრამ ტაძრის მესვეურებს რას გააცურებდით! აქ იმყოფებოდა
 ებრაელთა უზენაესი სამღვდლოება. „ჰილელი, მოხესავით ღირს-
 პატივდებული და ღრმა სიბერის მთელი სიდიადის დარბაისლუ-
 რად მატარებელი; შეუდრეკელი სამაი, კელავ შემკვრელი ყოველი-

ვესი, რასაც გახსნიდა ჰილელი; იონათასი, იუზიელის შვილი, რომლისა სიტყვა იყო ეგზომ მხურვალე, ფრთოსნებზე წამსვე დაშლად ცვიოდნენ, თავზე შქროლავნი, ან სერაფიმებად იქცეოდნენ და ნიავს შეერეოდნენ“ (მისმა). მათ შორის მშობლებს შეეძლოთ ეხილათ სიმონიც, განწყენდის ჟამს რომ წინასწარმეტყველებდა და ჯერაც არ მომკვდარიყო, აგრეთვე იოსებ არიმათიელი, სენატორი... „და იხილეს იგი და განუკვირდა. ჰრქვა მას დედამან მისმან: შვილო! რა ესე მიყავ ჩვენ ესრეთ? აჰა ესერა, მე და მამა შენი ვრონი-ნებთ და გეძიებთ შენ. და მან ჰრქვა მათ: და რასა მეძიებთ მე? არა უწყითა, რამეთუ მამისა ჩემისა თანა ჯერ არს ჩემი ყოფა, და მათ ვერ გულის-ხმა ჰყვეს სიტყვა იგი, რომელი ჰრქვა მან“ (ლუკა, 2, 48—50).

პატარა იესო, რომელმაც მშობლებს ასეთი ორატორიანი პასუხი გასცა, პირდაპირ აოცებდა ზემოთ ხსენებულ განსწავლულ მღვდელმთავრებს. თავისებურად ხლართავდა და ხსნიდა ურთულეს თეოლოგიურ პრობლემებს. ბოლოს და ბოლოს ყველამ კეთილგონიერული დუმილი ამჯობინა. იესო არავის არ ათქმევინებდა სიტყვას, და ყველანი პირდაღებულნი შესცქეროდნენ ბრძნად მოუბარ ყმაწვილს.

მაგრამ იმ გაოცების მიუხედავად, რაც ამ სცენების მხილველ მარიამს სახეზე გამოეხატა, მშობელ დედას ვერ დაევიწყებინა შიში და ელდა, რაც შვილის დაკარგვის გამო იმ დღეებში გამოსცადა, და მაშინვე საყვედურით აავსო:

— რა იყო ეს, შე ოინბაზო? მშობლებს გაექეცი, გული გაუხეთქე. ჰკუდააკარგულები დაგეძებენ მთელს ქალაქში, შენ კი ვითომ აქ არაფერი, დამჯდარხარ ამ ტაძარში და მღვდელმთავრებს ეკამათები, ფილოსოფიაში შეჭრილხარ! აბა ცოცხლად, მოუსვი სახლისაკენ, შე უქნარავ, შენა!

იესოს ენა მაკრატელივით უჭრიდა, თავის გასამართლებლად დედას დამცინავად უპასუხა:

— რასა ბრძანებ? რისთვის მეძებდით მე? განა არ იცით, რომ მამაჩემთან უნდა ვიყო და იმ საქმეებს მიეხედო, რაც მას ეხება?

იოსები ყმაწვილის ერთადერთ მამად თავის თავს თვლიდა და

ასეთი ხუმრობის გაგონებაც კი არ სურდა*. ყმაწვილს ყურში ხელი ჩაავლო და ტაძრიდან გაიყვანა, შემდეგ კი წმინდა ოჯახი სრული შემადგენლობით გაემართა ნაზარეთისაკენ.

გვაქვს საფუძველი ვიფიქროთ ისიც კი, რომ ამ შემთხვევის შემდეგ რეციდივების თავიდან აცილების შიშით იოსებმა ყმაწვილის განსწავლას საზღვარი მისცა, წიგნი დახურეს და სახელოსნო გახსნეს: ბავშვს თავისი ხელობის სწავლება დაუწყო. ასე გახდა ღმერთი იესო ხურო იოსების უბრალო მოწაფე, ასე ტრიალებდა სახელოსნოში, ვიდრე სწავლის მანია ისევ არ დაეუფლა.

მართლაც, როცა იესოს თანამოქალაქეებმა ნახეს, როგორ ასწავლიდა ხალხს ნაზარეთის სინაგოგაში, მათ ერთხმად შესძახეს (ეს წერია სახარებაში): „ეს ხომ დურგალია, მარიამის შვილი?“

ოცდაათ წლამდე იესო წყნარად ცხოვრობდა, სახელოსნოში საქმიანობდა, ხერხი და რანდა ეჭირა, ხერხავდა, აშალაშინებდა, ხოლო როცა იოსები გარდაიკვალა, მისი ადგილი დაიჭირა.

ახლა კი ვნახავთ, რომ გულმოდგინედ და მთელი სერიოზულობით მოეკიდა იმ საქმეს, რასაც თავის მისიად თვლიდა, და რასაც საბოლოოდ მოჰყვა უქმად ხეტიალი, ფუჭი ქადაგება და ახალი უდიდესი რელიგიის შექმნა.

იმ დღიდან, რაც ყმაწვილი იესო იერუსალიმის ტაძარში მოჰყვა საათობით ჯდომასა და ლაპარაკს მასწავლებელთა შორის, ღირსიც იყო, რომ მისთვის ეწოდებინათ „სიტყვა“, — მართლაც, ენა სამართებულებით უჭრიდა.

* სახარება გვაუწყებს, ბავშვის პასუხი ვერ გაიგესო. ძალიანაც კარგად გაიგეს: იოსები არც ისე გულუბრყვილო ვინმე იყო, ეს ვერ გაუგო.

ნაწილი მეორე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სიტყვის პირველი ნაბიჯები

იესოს მახლობლებს არ სწამთ თავიანთი ნათესავის ღვთაებრივობა

რამეთუ არცაღა ძმათა მისთა ჰრწმუნა
მისი.

იოანე, 7, 5.

და ესმა მის კერძოსათა, და გამოვიდეს
შეპყრობად მისა, რამეთუ იტყოდეს, ვითარ-
მედ განკრთომილ არს.

მარკოზი, 3, 21.

მრიგად, ოცდაათი წლის იესო უკვე თავისი
ოჯახის ბურჯია. ოჯახი კი მრავალრიცხო-
ვანია.

იოსებმა, როგორც ვიცით, „არა იცოდა
რა მარიამის სიახლოვისა“, ვიდრე მის
ცოლს არ ეყოლა შვილი, რომელსაც იესო უწოდეს. სამაგიეროდ
შემდეგ მარჯვედ აინაზღაურა დანაკლისი.

რა თქმა უნდა, მარიამი, პირველ ხანებში თავს იკლავდა, რა
გამატარებინებს მთელ სიცოცხლეს ამ მოხუც ხუროსთანო, თანდა-
თან დაწყნარდა და დარწმუნდა, რომ ქალწულის შიშსა და ურვას
საფუძველი არ ჰქონია.

კავალერი, რომელმაც შრომნები მიართვა, საერთოდ სანაქებო
კაცი გამოდგა. მის მოუხეშავ გარეგნობაში საძრახისი არაფერია
იყო, რადგან ამ საფარველის ქვეშ მგრძნობიარე და მზრუნველი
გული იფარებოდა.

გარდა ამისა, ახლა სავსებით გამორკვეულია, რომ იოსები სი-
ნამდვილეში ბევრად უფრო მხნე და ყოჩაღი ყოფილა, ვიდრე კაცს

მოჩვენებოდა. ის კი არა, ბეჭებზე გააკრავდა ვინმე პანთერს, მის ჯველ მეტოქეს, და მარიამის ხელის სხვა მადიებლებსაც. დროთა განმავლობაში მისმა უბიწო მეუღლემ შეიგნო, რომ უბიწობა საკმაოდ დიდხანს შეინარჩუნა, მესია შვა, ამით ღვთის წინაშე პირნათლად მოიხადა ვალი და მისგან ეს საფსებით საკმარისია. სულ ხომ ღმერთები არ უნდა ეშვა!

ამავე დროს არც სულიწმიდას ესაჭიროებოდა ზელახლა დედამიწაზე დაშვება და მეორე ქრისტეს შექმნა.

მოკლედ, მარიამი არავითარი ვალდებულებით აღარ იყო შებოჭილი. მართალია, ოდესღაც ტაძარში აღთქმა ჰქონდა დადებული უბიწობისა, მაგრამ განა ამ მოვალეობისაგან არ გაათავისუფლა თვითონ მღვდელმთავარმა, როცა იოსებთან მისი ქორწინება აკურთხა? ქორწინება იმისათვის როდი ხდება, რომ ქალმა მზესუმზირა აკნატუნოს.

რაც შეეხება დაპირებას, რაც თვითონ მარიამმა მისცა თავის თავს, და რაც იმაში მდგომარეობდა, რომ ჯვარისწერის დროს წაყვებულ პირობებს არასოდეს არ დაარღვევდა, ეს პირდაპირ სისულელე იყო. რამდენჯერ აძლევს ქალიშვილი თავს სიტყვას, ჭკუით ვიქნებით, მაგრამ როგორც კი აკრძალულ ხილს იგემებს ხოლმე, მაშინვე დასძენს: „...ხვალიდანო!“ ფიცი, რასაც ადამიანი საკუთარ თავს აძლევს ხოლმე, იშვიათად გამოდგება მტკიცე. გულში დათქმული სიტყვა მერყევია.

იოსებს ძლიერ მარჯვე მანევრირება მოუხდა. აშკარაა, ყოველნაირად ერიდებოდა თავისი ახალგაზრდა მეუღლის უხიაკობის გაღიზიანებას. მტრუდის შვილის დაბადების შემდეგაც — თუ ამაზე ვტყუოდე, თქვენი ხმალი და ჩემი კისერი — იოსები დიდხანს შორს იდგა და არც კი ეკარებოდა ღვთისმშობელს. სიტყვას უწინდებურად პატიოსნად იცავდა. მისი ტაქტიკაც სწორედ ამაში მდგომარეობდა: თავისი ხანშესულობის მიუხედავად ხურო არ ჩქარობდა. განა ვერ მოასწრებდა თავისი მხურვალე გულის გადაშლას!

მე პირადად სრულებით არ გამიკვირდება, თუ გამოირკვევა, რომ ინიციატივა მარიამის მხრიდან წამოვიდა. ან რატომაც არა, ბოლოს და ბოლოს? ახალგაზრდა ლამაზი ქალი თანდათან მიეჩვია ხუროს, უგვიპტე და არაბეთი ერთად მოიარეს! მერე ყველგან ეს კაცი მამობრივ ზრუნვას ამჟღავნებდა იესოს მიმართ. აყვანილი მამა

გი იყო, მაგრამ ბევრი მშობელიც არ იზრუნებს ამაზე მეტად: აიყვანა, წაიყვანა, ტაძრად მიიყვანა, სიკვდილს გაარიდა, ღმერთს დააჩინა, კვებადა, ზრდიდა, როგორც ღვიძლ შვილს.

ღარწმუნებული ვარ, შერე და შერე მარიამს აგრერიგად აღარ ეზიზღებოდა წვერიანი ხურო. მის სრინწიან ხმაში რაღაც ნაზი ბგერებიც დაიჭირა, მისი მანერებიც საკმაოდ სასიამოვნო ერქვნა. მოკლედ, ერთ საღამოს ასე გაიფიქრა: „საწყალი იოსები! რა მკაცრად ვექცევი, ის კი ასეთი კეთილია“.

როდესაც ქალებს თავში ასეთი აზრები მოსდით, მაშინ გულიც ეცვლებათ და ეს ნიშანია იმისა, რომ რაღაც სერიოზული ამბავი მოხდება.

ამის შედეგი ისაა, რომ ოთხივე ევანგელისტი აღიარებს, იესოს დები და ძმები ჰყავდათ:

„და აჰა ესერა, დედა მისი და ძმანი მისნი ჰსდგეს გარე და ეძიებდეს მას სიტყვად. ხოლო იესო მიუგო მეტყველსა მას და ჰრქვა: ვინ არს დედა ჩემი? ანუ ვინ არიან ძმანი ჩემნი? და მიჰყო ხელი მისი მოწაფეთა მიმართ თვისთა და ჰსთქვა: აჰა, დედა ჩემი და ძმანი ჩემნი...“ (მათე, 12, 46—50).

„და მოვიდეს უკვე ძმანი მისნი და დედა მისი...“ (მარკოზი, 3—31—35).

„მოვიდეს მისა დედა და ძმანი მისნი... დედა შენი და ძმანი შენი გარე ჰსდგანან და ხილვაი შენი ჰნებავს...“ (ლუკა, 8, 19—21).

„ჰრქვეს მას ძმათა მისთა... უკეთუ ამას იქმ, გამოუცხადე თავი შენი სოფელსა. რამეთუ არცაღა ძმათა მისთა ჰრწმენა მისი“ (იოანე, 3, 3—10).

მისი დების სახელები უცნობია, არც მათი რიცხვი ვიცით, სამაგიეროდ ახალ აღთქმაში ზუსტადაა ნაჩვენები ძმათა სახელები: იაკობი, იოსია, სიმონი და იუდა (მარკოზი, 6, 3).

წმინდა ეპიფანიუსი¹⁸, ეკლესიის მამა და უაღრესად ზუსტი, თავისი საქმის ზედმიწევნით მცოდნე, დაბეჯითებით ამტკიცებს, ეს ძმები და დები იოსების პირველი ქორწინების შვილები იყვნენო. ასეთი ზღაპრები სხვა ვინმეს უამბეთ, გეთაყვა, უცბიერესო მამაო ეპიფანიუსო!

ჯერ ერთი, სახარებაში არსად არაა ნათქვამი, იოსები ქვრივი იყო, როცა შეირთო მარიამიო.

გარდა ამისა, არსებობს ლეგენდა, რასაც სავსებით ცნობს ეკლესია, ლეგენდა, რაც აქამდე არ გვიხსენებია და ძალიან დროული იქნება, რომ აქ გავიხსენოთ.

როცა მამა იოახინმა და დედა ანამ თავდაპირველი გადაწყვეტილება შეცვალეს და განიზრახეს ტაძრისათვის მიძღვნის ნაცვლად მარიამი გაეთხოვებინათ, მისი ხელის მაჰიებლები შეიკრიბნენ და დაადგინეს, საპატარძლო მისი იყოს, ვინც ყველაზე უფრო უმანკო ცხოვრებას ეწევას. მოეწყო თავისებური კონკურსი უმანკოებისა. გამოცდა ასე უნდა ჩატარებულიყო: პრეტენდენტებს უნდა მოეტანათ თითო ჩვეულებრივი გამხმარი ჯოხი და დაბლა დაედოთ. მერე მსჯავრის გამოტანა ღმერთს მიანდეს და დაიწყეს საოცარი სასწაულის ლოდინი. აქ მოხდა სასწაული: ყველა ჯოხი გამხმარი დარჩა და მხოლოდ იოსების ჯოხმა მწვანე ყლორტები გამოიღო. გამხმარმა ჯოხმა მშვენიერი შროშნები გამოიშვა. ეს შროშანი ყველა სიტყვაზე ნათლად მეტყველებდა იოსების ზნეობრივ სისპეტაკეზე.

მკითხველმა გვაპატიოს, რომ ეს სასწაული აქამდე არ მოგვიხსენებია, მაგრამ საინტერესო რამის თქმა არასოდეს არ არის გვიანი.

იოსები რომ მარიამზე ადრე ქალს არც კი გაკარებია, ეს შროშნებმა გვითხრეს. მაგრამ სხვა საგულისხმო საბუთიც გვაქვს: იოსებს რომ პირველი ცოლი და შვილები ჰყოლოდა, აღწერის დროს ბეთლემში წაიყვანდა, მერე კი ეგვიპტეშიც გაიყოლიებდა, რომ პეროდეს არ დაეხოცა.

ამიტომ და ამისათვის, უპატივცემულებსო წმინდაო ეპიფანიუსო, ცოტა ენას კბილი დააჭირეთ და თქვენთვის შეინახეთ თქვენი ვერსია, რადგანაც ის, ვინც ბევრი რამის დამტკიცებას ლამობს, ვერაფერსაც ვერ ამტკიცებს.

სრულიად ბუნებრივია ჩვენი ვარაუდი: რომ ქრისტე თავის და-ძმებში ყველაზე უფროსი იყო, რომ ისინი დაბადებული არიან ეგვიპტიდან დაბრუნების შემდეგ, რომ ქრისტე იოსების სიცოცხლეშიც და მისი ვარდაცვალების შემდეგაც ოჯახის მთავარი იმედი და მარჩენალი იყო.

როცა იესოს ოცდაათი წელი შეუსრულდა, ორი მისი ძმა თითქმის უკვე მოზრდილი იყო, ამიტომ გადაწყვიტა, რომ ოჯახს უკვე

შეუძლია უმისოდაც იოლად გავიდეს, თვითონ კი ქადაგება უნდა დაიწყოს.

პირველად, როცა ოქროპირობისაკენ მიდრეკილება გამომავლად-
ნა, ოჯახში ჩუმჩუმად დასცინოდნენ, ხუმრობდნენ და თავს იქცე-
დნენ. ყველამ მხრები აიჩეჩა, როცა განაცხადა, ქვეყნიერება უნდა
გარდავექმნა, მარტოოდენ ჩემი სიტყვის ბგერით ავამოძრაო არსი
ყოველიო.

მისი ძმები, ნათესავები და მეგობრები დაღვრემილები დადო-
ოდნენ, ერთიმეორეს შესჩიოდნენ, როცა ხვდებოდნენ, და ალბათ
ასეთი საუბრები იმართებოდა:

- რას იტყვი, რა ჭკუაზეა იესო?
- გუშინ ვნახე. ისევ ისე ელოლიავენბა თავის იდეას..
- მაშ კიდევ არ გაუარა?..
- სამწუხაროდ, არა.
- როგორ, ისევ ისე აპირებს კაცთა მოღვმის შორჯულებას?
- უფრო შეუპოვრადაც, ვიდრე აქამდე.
- ეს პირდაპირ საგონებელში მაგდებს, გულწრფელად გეუბ-
ნები. უფრო დედამისი მეცოდება. სამაგალითო დედაა, ეს არ დაუმ-
სახურებია.

— რას იზამ? უნდა შევეურიგდეთ ამ ამბავს, მეტი რა გზაა! იე-
სოსთან რას გახდები, თავი ვერა აქვს დაწყობილი და თან ჯიუტია,
როგორც ვირი. ქადაგება მოუნდა და იქადაგებს, ქვას შეაგდებს და
თავს შეუშვებს.

— ოჰ, ახლა უნდა უსმინო, რაებს არ იტყვის!

— არ ვიცი, რა უნდა უქადაგოს ქუჩის დოყლაპიებს, მაგრამ
ჩვენ, მისი ძმები, ამ ლაყბობის მოსმენას არ ვაპირებთ, რასაკვირ-
ველია. ისედაც გამოგვიჰედა ყურები რაღაც საიქიო ქვეყანაზე. ქა-
დაგებით. ერთი საათი რომ უსმინო, საეშარისია — გამოტვინდები
კიდევ. ამიტომ, დაიწყებს თუ არა ასეთ რამეებს, დაგვრავთ ფეხს
და სახლიდან გავრბივართ ხოლმე.

— სამწუხაროა, სამწუხარო. ჩანს, სრულიად შეიშალა...

— მართალი ბრძანებაა.

— რა უბედურება დაატყდა ეს თქვენს ოჯახს! საბრალო კაცი
თავს დაიღუპავს... განკრთომილია!

ამ სიტყვებზე მეგობრები და ნათესავები თავებს გადააქნევდ-
ნენ და შეჭირვებულნი ერთმანეთს დაშორდებოდნენ.

თქვენა გგონიათ ვაზგიადებ? წაიკითხეთ იოანეს სახარება! წყნოთ უკვე დაგვიმოწმეთ მისი სიტყვები, „არცალა მითა ჰრწმენა მისიო“. თუ ესეც ცოტაა, მოუსმინეთ წმინდა მარკოსს: აღდგენ ანდრეა და ფილიპე, ბართლომე და მატთეოსი, თომა და იაკობ ალფესი, თადეოს და სიმონ კანანელი, იუდა ისკარიოტელი, „და მიჰიდეს სახლსა, და შეჰკრბა კვალად მისი ერი... და ესმა მის კერძოსათა, და გამოვიდეს შეჰყრობად მისა, რამეთუ იტყოდეს, ვითარმედ განკრთომილ-არს“, ე. ი. ჰკუიდან გამოვიდაო (3, 21).

იქნოს საშველი არ იყო. ქადაგებდა და ხეტიალობდა. საბრალთოებს რომ ამ დროს ცოცხალი ყოფილიყო, უთუოდ რაიმე ზომებს მიიღებდა. მაგრამ მოხუცი უკვე მამა აბრაამის წიაღში იყო წასული. ეტყობა, სრულიად ჩვეულებრივი აღსასრული ერგო, წყნარი და მშვიდი, რადგანაც სახარებაში არც კი წერია, რანაირად განიხვენა და რა მასალისაგან გაიკეთა უკანასკნელი ზანდუკი.

მოკლედ, იესოს მრავალრიცხოვანი ოჯახი ჰყავდა, და ამ ოჯახს არ სწამდა მისი ღვთაებრივი მისია. თავისი ლაქიისათვის დიდი აღამიანი არასოდეს არ იქნება გენიოსი, საკუთარი ძმის თვალში წინასწარმეტყველი ვერასოდეს ვერ გახდება შორსმჭვრეტელი მისანი.

◆**ნდრეა ხანხოვინო, მაცხოვრის ნათლისცემა, ფლორენცია, 1800.**

და იყო მათ დღეთა შინა, მოვიდა იესო
ნაზარეთით გალილიასათ და ნათელ ილ
იოანესგან იორდანესა.

და მუჟყვულად აღმოსლვასა მისა მიერ
წყლით, იხილნა ცანი განხმულნი და სული
ღმრთისა გარდამოშავალი, ვითარცა ტრედი
მის ზედა.

მარკოზი, 1, 9-10.

აჲადგინოთ ზოგიერთი თარიღი, რათა ოდ-
ნავ დაგვალნოთ ქრისტიანული ლეგენდის
მიმდევრები. ისტორიული საბუთებიდან.
რომელთა უარყოფა შეუძლებელია, დად-
გენილია, რომ პეროდე გარდაიცვალა 750
წლის აპრილში რომის დაარსებიდან (ის-

ტორიკოს ეოსევას შრომები არავითარ ეჭვს არ ტოვებენ, პეროდეს
გარდაცვალების თარიღი მკვლევარს ზუსტად აქვს დადგენილი).
ამავე დროს რომის უცოდველი პაპების მიერ ახალი წელთაღრიცხ-
ვის დასაბამად დადგენილია ქრისტეს დაბადება, რაც იმავე უცოდ-
ველი პაპების ანგარიშით შეესაბამება 753 წელს რომის წელთა-
ღრიცხვისას.

პეროდეს სიკვდილსა და იესოს დაბადებას შორის ამ ანგარი-
შით გავიდა 750 წლის ცხრა თვე, მთელი 751 წელი, მთელი 752
წელი და მთელი 713 წელიც, ექვსი დღის გამოკლებით, ე. ი. სულ
დაახლოებით ოთხი წელიწადი.

ეკლესია იმასაც ამტკიცებს, რომ იესომ თავისი ქადაგება დაი-
წყო მაშინ, როცა ოცდაათი წლისა გახდა, ქადაგებდა სამი წელი-
წადი და გარდაიცვალა ოცდაცამეტი წლისა დაბადებიდან. ასე თით-
ქოს ყველაფერი ნათელია.

მაგრამ აი, რა არის ნათქვამი ლუკას სახარებაში (3, 1-2):
„წელსა მეათხუთმეტესა ტიბერიის კეისრისასა, მთავრობასა პონტო-

ელისა პილატესა ურიასტანს, და მეოთხედ-მთავრობასა გალილიას იროდიისსა, ხოლო ფილიპეს ძმისა მისისა მეოთხედ-მთავრობასა, იტვირევას და ტრაქონელთა სოფელსა და ლეისანიისა მეოთხედ-მთავრობასა აბილინესსა, მღვდელმთავრობასა ანნასსა და კაიაფასსა, იყო სიტყვა უფლისა იოანეს მიმართ, ძისა ზაქარიასსა უდაბნოს¹⁹.

ამას გარდა, ახალი აღთქმა ამტკიცებს, რომ იოანემ ქადაგება დაიწყო სულ რაღაც რამდენიმე თვით ადრე (იესოს პირველ საჯარო გამოსვლამდე).

მეორე მხრივ ცნობილია, რომ ევისარი აგვისტუსი, რომელიც შეეცალა ტიბერიუსსა, გარდაიცვალა 767 წლის 19 აგვისტოს (რომის დაარსებიდან). მაშასადამე, ტიბერიუსის მმართველობის მეოთხეტე წელი დაიწყო 781 წლის 19 აგვისტოს რომაული წელთაღრიცხვით, და მაშასადამე, ქრისტე ამ დროს ოცდაათი წლისა კი არ იქნებოდა, არამედ ოცდარვა წლისა.

აქედან გამომდინარეობს, რომ სახარება თუმცა სულიწმიდის მიერაა ნაკარნახევი, ხშირად საკუთარ თავს ეწინააღმდეგება. თუ ვირწმუნეთ, რომ ქრისტე თავის მოღვაწეობას ოცდაათი წლისა შეუდგა, მაშინ უნდა ვადიაროთ, რომ ქრისტიანული წელთაღრიცხვის დაწყებამდე ორი წლით ადრე დაბადებულა ამ წელთაღრიცხვის დამფუძნებელი. განა ეს თავშესაქცევი არ არის?

მაგრამ ნუღარ შეეჩერდებით ასეთ წერილმანებზე, დავებრუნდეთ ისევ იოანეს, ზაქარიას შვილს.

იოანეს ყრმობიდანვე უსაქმოდ ყიალი უყვარდა, თავის ტოლებთან არ თამაშობდა, უდაბნოში განმარტოვდებოდა და იქ საკუთარ თავს ელაპარაკებოდა. მისი უდაბნო იყო დაუმუშავებელი მიწა ქებრონსა და იერუსალიმს შორის, მთავორიანი მხარე, ალაგ-ალაგ მწირი და უნაყოფო ხეობებით გადაკვეთილი. მხოლოდ დაბეჩაებულები ჯაგნარები აცოცხლებდნენ ოდნავ ამ თეთრი კირქვის ერთფეოვან ხრიოკებს, რომლებიც თავიანთი დამაბრმავებელი კაშკაშით თვალს ქანცავდნენ. მაგრამ ასეთი მწირი მცენარეულობაც კი ქრებოდა მკვდარ ზღვასთან მიახლოების კვალობაზე; იმ მხარეში ხომ საერთოდ უდაბურება და ყრუ დუმილი სუფევდა*.

* ბუნების ეს ძენწი, მაგრამ ზესტი აღწერილობა მეტ-ნაკლებად მოელს პალესტინაზე შეიძლება გავრცელდეს. ერთი შეხედვით საოცარია, რომ სწორედ ასეთ მწირ, ხრიოკ, უმწეო, ღატაკ და სასტიკ მიწაზე, სადაც

ასე გამოიყურებოდა უდაბნო, სადაც იოანე „ქადაგებდა“, ვიდრე ოცდაათი წლისა შესრულდებოდა. იბადება კითხვა: მისი რას აკეთებდა იქ? საბოთი თუ უგზავნიდა ზეგარდმო შემწავლობას? თვითონ ევანგელისტი მათე გვაუწყებს, რომ მხოლოდ და მხოლოდ კალიებით იკვებებოდა:

„მათ დღეთა შინა მოვიდა იოანე ნათლის-მცემელი ქადაგებდა უდაბნოსა მას ჰურიანსტანისასა, და იტყოდა: შეინანეთ, რამეთუ მოახლებულ არს სასუფეველი ცათა-“

რამეთუ ესე არს, რომელ იგი თქმულ არს ისაია წინასწარმეტყველისა მიერ და იტყვის: ხმა ღაღადებისა უდაბნოსა ზედა...

ხოლო თავადსა იოანეს ემოსა სამოსლად მისა თმისაგან აქლემისა, და სარტყელი ტყავისა წელთა მისთა, ხოლო საზრდელად მისა იყო მკალი და თაფლი ველური“ (მათე, 3, 1—4).

ხანდახან მოგზაურები სვდებოდნენ ამ ჩვენს შემოღობულს, მოუთხოვრებდნენ მის ამბავს ადგილობრივ მოსახლეობას, და მრავალი ცნობისმოყვარე მიდიოდა უდაბნოში, რომ ერთი შეხედვა, როგორ აღვიძებდა უდაბნოს ეს ახირებული კაცი დილიდან დაღამებამდე თავისი გოდებით: „განმზადდენით გზანი უფლისანი და წრფელ-ჰყვენით ალაგნი მისნი, — გაჰყვიროდა დაულალავად, — ყოველი სევნები აღმოივსოს და ყოველი მთანი და ბორცვნი დამდაბლდენ და იყოს გულარძნილი იგი მართალ, და ფიცხელი იგი გზად წრფელად“, ე. ი. რაც მრუდეა, გასწორდება და რაც უსწორმასწოროა, გასრიალებულ გზად იქცევაო (ლუკა, 3, 4—5).

გარდა ამისა, „წმინდა წერილი“ გვაუწყებს, რომ ეს წმინდა კაცი არასოდეს არ იპარსავდა წვერს. გრძელი ნაწნაგები, ტყავის სარტყელი და აქლემის ტყავი შეადგენდა მთელს მის სამოსელს. ახლა წარმოიდგინეთ რა საყურებელი იქნებოდა!

ზღაგ კი მკვდარი, დაიწყო დიდი, მღელვარე, თავისებური კულტურის აყვანი, შეიქმნა ბიბლია, მოსეს ლეგენდა, — ისევე როგორც მოსეს მონუმენტის შემქმნელი ტიტანის — მიქელანჯელოს და აღორძინების სხვა ტიტანთა აყვანი დაიწყო თავის დროზე პაპთა და პერცოგთა ტირანით სულშეზოთულ იტალიაში. შემოქმედ ადამიანს სამოქმედოდ მოუწოდებს ძალადობა, სიმწიფე და სილატაკე. აღთქმული ქვეყანა არ არსებობდა, მაგრამ ხალხი მას დაეძებდა.

თავშესაქცევმა ახირებამ იოანეს ერთგვარი სახელმწიფო მოვლევით
თავისი პიროვნებისადმი აღძრული ცნობისმოყვარეობა რომ
შეამჩნია, ზაქარიას ძე იორდანეს სანაპიროზე დაბინავდა. თავის
მნახველებს ის ურჩევდა ჭიბამდე წყალში ჩამდგარიყვნენ და და-
მატებით კიდევ კოკით ასხამდა თავზე წყალს. მართლაც, ბევრი
მსურველი გამოჩნდა, სიამოვნებით რომ თანხმდებოდნენ ასეთ უწყი-
ნარ გართობაში მონაწილეობის მიღებაზე.

ჰოდა, ერთხელ ცნობისმოყვარეთა ბრბოს თანხლებით თავის
ნათესავს თვით იესო ქრისტე ესტუმრა პირადად. იოანეს ის აღრე
არასოდეს არ ენახა, მაგრამ მაშინვე იცნო.

— რით შემოძლია გემსახურო? — ჰკითხა იესოს.

— ამას რას ამბობ?! მეც მოსანათლავად მოვედი, — მიუგო
იესომ.

— მეხუმრები? — გაუკვირდა იოანეს. — ეს მე უნდა მოვინათ-
ლო შენგან და თვითონ მოდიხარ ჩემთან მოსანათლავად?

— მორჩი ამ ცერემონიებს! — შეაწყვეტინა ქრისტემ. — ჯერ-
ჯერობით ნათლისმცემლის მოვალეობა შენ გვეკისრება, ამიტომ ჩქა-
რა მომნათლე

იოანემ კ. აფიქრა, უარის თქმა პირდაპირ უზრდელობა იქნებო. მარიამის შვილი ხელში აიყვანა, წყალში ჩააყენა, ზედაც წყალი დაასხა და მონათლა.

იოანე ქრისტე წყლიდან გამოვიდა, ანაზღად ცის თალი გაიხსნა, იქიდან მტრედი ჩამოფარფატდა (თუმცა სრულიად შესაძლებე-
ლია, რომ ის უბრალო ისეიც ყოფილიყო) და იესოს მხარზე დააჯ-
და. მაშინ იოანემ გარკვევით გაიგონა, რაც ჩაუღულუნა მტრედმა
იესოს ყურში: „ესე არს ძე ჩემი საყვარელი, რომელი მე სათნო
გოყავ“ (მათე, 3, 17).

სამწუხაროდ, დანარჩენმა ხალხმა, თუმცა იქვე იყო, ეს ხმა
ვერ გაიგონა (ციდან ისმოდაო, ბრძანებს მათე), თორემ პირდაპირ
იქვე ულაპარაკოდ მიიღებდნენ ყველანი ახალ სარწმუნოებას, ეს
დანამდვილებით ვიცი. ჩიტის უცნაური გამოცხადების მიუხედავად
ხალხის მონათულა სრულებითაც არ მომხდარა. საქმე ისაა, რომ
იოანე სასწაულის ერთადერთი მოწმე იყო. დანარჩენებმა, ეტყობა,
ყურში ბამბა ჩაიტენეს და თვალებიც დახუჭეს.

წმინდა იუსტინე დასტენს²⁰, რომ როგორც კი ქრისტეს ნათლუ-
ბა დასრულდა, იორდანე ცეცხლის მდინარედ იქცა (დიალოგი ტრი-
ფონთან, გვ. 88).

მე კი რატომღაც შეჩვენება, რომ მდინარე იქცა პუნშის ზღვად
და ყველამ იმდენი ჭაღია, რამდენიც უნება.

არი შეფერი. „მოწაფეთა მისთაგანი, მიუბრუნებელი წილთა თანა
იესოსა“ (ი., 18, 28).

როგორც მოთხრობილია ახმაიის ახმაიის, თუ როგორ განიზრახა ღმერთის უხმდნა

ხოლო იესო, სავსე სულითა წმიდითა, მო-
იქცა იორდანით და მოქცეანდა სულსა უდაბ-
ნოდ.

და ორშოც დღე გამოიყვანა ემმაგი-
საგან, და არა რა ქსეპა მათ დღეთა შინა,
და აღრახსრულნეს დღენი იგი შვეშშია...

და აღასრულნა ყოველი განსაცდელი ემ-
მაგმან მან, და განეშორა მას, ვიდრე ე-
მადმღე:

ლუკა, 4, მუხ. 1-2, 13.

ისულებლეს უფრო აბეზარი სნეულება არ
არსებობს. იოანე ნათლისმცემელს პირდა-
პირ ავადმყოფური მიდრეკილება ჰქონდა,
გული სულ უდაბნოში მიუწევდა. როგორც
კი მოინათლა, ეს მანია იესოსაც გადაედო.

იოანე მხოლოდ გახმარი კალით იკვებებოდა. იესომ გადა-
წყვიტა გაესწრო, დაერძილა ნათლისმცემელი.

მახლობლად ერთი უდაბური ადგილი იყო, ზუსტად იოანეს
უდაბნოს ჰგავდა. სწორედ იქით გაეშურა იოანეს ღვთაებრივი ნა-
თესავი. სადგომი იმ გორაკზე გაიკეთა, საიდანაც ახლოს იყო უთ-
ვალავი გამოქვაბული. შემდეგში ამ გორაკმა ორმოცი დღის გორა-
კის სახელწოდება მიიღო, იმის მოსაგონებლად, რომ იქ მარიამის
შვილმა ექვსი კვირა დაჰყო.

ამ უდაბნოში საძაგელი კალიაც კი არ ბინადრობდა, რომ ადა-
მიანს მოეკლა, არაგინ და არაფერი არ ბინადრობდა, გარეული მხე-
ცების გარდა. წინასწარმეტყველებმა საკმაოდ სატოვანი აღწერილო-

ბა დაგვიტოვეს ამ გორაკისა და მისი მიდამოებისა. აი, აქ დამყო
ქრისტემ, ნადირებს შორის, მთელი თვენახევარი. ნადირებთან ერთად
ტარებულ დროს ევანგელისტი მარკოზიც მოგვითხრობს: „და იყო
მუნ ორმოც დღე, და გამოიყადებოდა ეშმაკისაგან, და იყო მხეც-
თა თანა, და ანგელოსნი მსახურებდეს მას“ (1, 13).

იესო ქრისტემ სრულყოფილობაში იოანეს გადააჭარბა, რად-
გან ასე თუ ისე ღმერთი იყო, და ამ ორმოცი დღის განმავლობაში
საერთოდ არაფერი არ უჭამია. სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშ-
ნოს, რომ ეს მართლაც სარწმუნო საბუთია მისი ღვთაებრივი ჩამო-
მავლობისა, და ისეთი გმირობა, რომ შე მისი მოხდენა გამიჭირდე-
ბოდა. თუ სასწაულზე ვილაპარაკებთ, ის უფრო იმაში მდგომარე-
ობს, რომ ტურებმა, ლონებმა და ლეოპარდებმა იესოს ხორცს პირიც
არ მიაკარეს, თორემ ვინ დაუშლიდათ გადაესანსლათ ის, ვინც მათს
სამფლობელოებში შემოიჭრა! მათაც ხომ არავითარი საკვები არ
გააჩნდათ! მერე და ყველა ხომ ღმერთი ვერ იქნება, უკმელად
გაძლოს მთელი ორმოცი დღე!

მართალია, ყოვლისშემძლე ღმერთს შეეძლო თავისი თავი უწყ-
ლვადი და შეუვალი გაეხადა, ან უჩინარი, როგორც კი მხეცები
კლანჭებს მოიმარჯვებდნენ, რათა მოესინჯათ „სიტყვა, რაც იქცა
ხორცად“.

ანგელოზები ემსახურებოდნენო, — დასძენს მარკოსი. ის კი
არ უთქვამს, რითიო, რას უკეთებდნენო, თუკი იესომ აბსოლუტური
შიმშილობა გამოაცხადა? ცხადია, ვერცხლის თევზებით შემწვარ-
მობრაკულებს არ მიართმევდნენ; მაშ რა სამსახურს უწევდნენ? თუშ-
ცა, შესაძლებელია, წაღებს წმენდდნენ.

ამასობაში ეშმაკს უცნაური იდეა მოუვიდა თავში. განიზრახა
ქრისტეს შეცდენა. სატანა იმდენად იყო განაწყენებული ქვეყნად
მესიის გამოჩენით, რომელსაც საშინელი პირველი ცოდვა უნდა გა-
მოესყიდა, რომ ჭკუას ძალაც კი არ დაატანა, ცოტათუნი ფიქრა
მაინც, მაგალითად, ამნაირად: „თუ ვინმეა უცოდველი, ეს უეჭ-
ველად უფალი ღმერთი იქნება. პირდაპირ დაუჯერებელია, რომ
მან თავს ნება მისცეს რაიმე შესცოდოს. ამიტომ არაფერი საჭირო
არაა დროის დაკარგვა რაღაც სულელურ ცთუნებაზეო“.

სატანას ასეთი რამეები არც უფიქრია, ისე გაეშურა თავისი
ზავი ზრასვებით და იმედიც ჰქონდა, რომ წარმატებას მიაღწევდა.

„თუ მოვახერხე მაცხოვრის ჩათრევა რაიმე საეჭვო და ურიგო

საქმეში, აი, სეირიც ეს იქნება, — ფიქრობდა ეშმაკი. — უფალი ღმერთი რომ ჩემს ჯოჯოხეთში მყავდეს — უკეთესი რა მინდა! აი, მაშინ კი შევეუნებ ცეცხლს ჩემს ღუმელზე დამღვარ ტაფას!

ამ საამური ფიქრით მოცული მზაკვარი მაცდური სტვენა-სტვენით გაეშურა იერიქონის უდაბნოსაკენ.

იესოს მარხვის მეორმოცე დღე იყო მთელი თავისი ღვაწლი-რივი უპირატესობის მიუხედავად მარიამის პირმშოს კუჭმა წვა დაუწყო. მთელი ორმოცი დღის განმავლობაში მადა არა ჰქონია, მაგრამ შიშმილობის დასასრულს გულისკოვზის ქვეშ მაინც იჩინა თავი ჭამის სურვილმა.

ეს ამბავი გულახდილად არის ნათქვამი სახარებაში: „ორმოცე დღე... არა რა ჰსჭამა... და აღესრულნეს დღენი იგი, შეეშია“ (ლუკა, 4, 2).

აი, ახლა გამოეცხადა სატანა, ეშმაკური თავაზიანობით დაუკრა თავი იესოს, უმორჩილესად მოიკითხა და ასე დაიწყო:

— ნუთუ კიდევ არ გიცდია კუჭის წვისაგან თავის დაღწევა? აბა ვინ დაგიჯერებს? შენს წინ რომ ამდენი ქვა ეყაროს და ერთიაც ვერ ასწიო, რომ კალია მოკლა, ეს სომ მეტისმეტი გულუბრყვილობაა!

იესომ მხრები აიჩეზა.

— მე არ გეხუმრები, — განაგრძო სატანამ. — ხარ თუ არა ღმერთის შვილი? თუ ხარ, მაშინ საკმარისია უბრძანო ამ ქვებს, პურად იქცეით-თქო, და მაშინვე თავიანთ წმინდა მოვალეობად ჩათვლიან, რომ ასე მოიქცნენ.

ასეთი იყო პირველი ცოტუნება. ერთი წუთით დავეშვათ, რომ ქრისტე მართლაც აეგო ეშმაკის ანკესზე: არავითარ მომაკვდინებელ ცოდვას არ ვხედავ ამაში. სასწაულის დახმარებით ქვის პურად ქცევა არ ითვლება ჯოჯოხეთურ ცოდვად, პირიქით, მრავალი წმინდანის კანონიზაცია სწორედ იმის წყალობით მოხდა, რომ ამ სახის ოინებს აწყობდნენ. განა შემდეგ თვითონ იესოს არ მოუხდენია ასეთი სასწაული, და ისიც არაერთხელ?

მთელი ცოდვა გამოიხატებოდა მარხვის გატეხვაში, თუ მართლა დაავალა მამამისმა საბაოთმა უთუოდ ორმოცდღიანი მარხვა დაიცავიო. მაგრამ ვადა სომ უკვე მოთავებული იყო? მეორმოცე დღეს სომ უკვე დაიწყო ჭამა იესომ?

ღმერთი ვერ აცთუნა სატანის მახემ. ასეთი პასუხი გასცა:

— არავითარ საჭიროებას არ ვხედავ იმაში, რომ ეს ქვეყანაში რად ვაქციო, რადგან არა მარტო პურიც ცხოვრობს ადამიანთა შორის, მედ ყოველნაირი სიტყვით რაც უფლის პირიდან გამოდის („და მოუსდა მას გამომცდელი იგი და ჰრქვა: უკეთუ შენ ხარ ძე ღვთისა, ჰსთქვი, რათა ქვანი ესე პურ იქმნენ. ხოლო იესო მიუგო და ჰრქვა: წერილ არს, რამეთუ არა პურიცა ხოლო მსცხონდების კაცი, არამედ ყოვლისა სიტყვითა, რომელი გამოვალს პირისაგან ღმრთისა“ (მათე, 4, 3—4, აგრეთვე მეორე სჯულისა, 8, 3).

სატანამ პასუხი ვეღარ გასცა: ეტყობა, უფლის სიტყვა მართლაც უხვად შეიცავსო კალორიებს და საკვებად საკმარისი ყოფილაო. მე რომ ეპისკოპოსის მზარეული ვიყო, ათქვეფილი ერბოკვერცხის გაკეთება ებრძანებინა, ამის ნაცვლად ამელო ბიბლია და ეს ადგილი წაშეკითხა, საინტერესოა, რა სახეს მიიღებდა.

ამრიგად, ეშმაკი დავას მოერიდა. მარაგად კიდევ ორი საშუალება ჰქონდა შემოხახული. იესოს თავისი საზოგადოარი კლანჭები წაავლო, აფრინდა, იერუსალიმში გაიტაცა და ტაძრის ფრთაზე ჩამოსვა. ღვთისმეტყველნი გვიმტკიცებენ, რომ ეს იყო სოლომონის პორტიკის მთავარი შესასვლელის კენწერო, რაც იორდანის სათავეს აღმოსავლეთ ნაპირს გადასცქეროდა. მაღალი პორტიკის სახურავი ტაძრის ეზოში იყო გამოწყული. ეშმაკმა იესოს ეზოში თავმოყრილი ხალხი უჩვენა და უთხრა, რაზე უჩვეულო ამბავი მოხდინეთ:

— ერთი გადაიხედე: ურიგო სიმაღლე არაა, ხომ! აი, ჩემო კარგო, შემთხვევა მოგეცა, უჩვენე ხალხს, რისი უნარიცა გაქვს. გადაეშვი! ნუ გეშინია, კისერს არ მოიტეხ! შენ ხომ ღმერთი ხარ, მაშინვე ანგელოზები მოგეშველებიან, აგიტაცებენ, რომ ვინიცობაა ძირს დავარდ, ღვთაებრივი ტერფი არ იტყინო.

იესო არც მეორე ცოტუნებას აჰყვა და არ გააკეთა ის, რაც ღმერთებს ეკრძალებათ. ეშმაკეულის წინადადება ამჯერადაც უბრალო სიტყვით უარყო:

— სადღაც წერია... არა, ასე უბრალოდ კი არა: „ვითარმედ წერილ არს: არა განჰსცადო უფალი ღმერთი შენი“.

მაშინ სატანამ ისევ ჩაავლო ხელი თავის უფალ ღმერთს და ისე მაღლა ააფრინა, თავბრუ დაგესვეოდათ. მოკლედ, სადამდეც შეეძლო. ბოლოს უზარმაზარი მთის მწვერვალზე დასვა. ამ მწვერვალიდან, როგორც სახარება გვარწმუნებს, ჩანდა მთელი სამყარო,

ქართული
ლიტერატურის
სახელმწიფო
ბიბლიოთეკა

„ყოველნი სუფევანი სოფლისანი და დიდება მათი“. აქ-საკითხავია რა სიმაღლისა უნდა ყოფილიყო ის მთა ისეთი, რომ იქიდან მთელი დედამიწა გამოჩენილიყო, რაკილა ცნობილია, რომ მას ბურთის ფორმა აქვს? * მაგრამ განა ღირს ასეთ წვრილმანზე შეჩერება?

ამრიგად, სატანამ იესოს უჩვენა ქვეყნიერების მთელი სამეფო და მისი დიდება.

— აი, სილამაზე თუ გინდა, ეს არის! — შესძახა. — ჰოდა, მთელი ეს უკიდევანო საბრძანებელი მე მეკუთვნის მე მიეცემ, ვისაც ვისურვებ. გინდა გაჩუქო ერთი-ორი სამეფო? ოთხი იყოს! ან იქნება მთლიანად გინდა? მერე რა, მე მზალა ვარ, მოგცემ, ოღონდ ერთის პირობით: თუ ჩემი ღმერთი ხარ, დაიწოქე ჩემს წინ და თავ-ვანი მგეც მე, სატანას, ეშმაკს („ესე ყოველი მიგცე შენ, უკეთუ დაჰყარდე და თავყვანის-მცე მე“).

ამ სიტყვების გაგონებაზე ქრისტეს ხარხარი უნდა დაეწყო მოუ-რიდებლად, რადგანაც ეს ეშმაკი მართლაც სრულ ჭკუაზე არ იყო. მაგრამ ქრისტე ჯერაც ახალგაზრდა იყო, გამოუცდელი, თანაც ღვთაებრივად თავმდაბალი, და ხარხარი არ დაუწყია, არც სიცალი დაუყრია, მხოლოდ მისი მოთმინების ფიალა კი აივსო და განიზ-რაჟა თავიდან მოეცილებინა ავსული, რომლის მკლავებში მომ-წყვდეულმაც ლაქვარდ სივრცეში ამღენი იქროლა:

— კმარა, გეყოფა! „წარვედ ჩემგან მართლ-უკუნ, სატანა! რა-მეთუ წერილ არს: უფალსა შენსა ღმერთსა თავყვანი სცე და მას მზო-ლოსა მსახურებდე!“ ახლა მოძურწე აქედან, და რაც შეიძლება ცო-ცსლად! დახეთ, რა მოუნდა! როლები გაცვლა! არა, ბებერო გაიძ-ვერაგ, მე კი არ უნდა გცე თავყვანი, შენ უნდა მცემდე თავყვანს და შემსახურებოდე. კმარა ხუმრობა. განვედი ჩემგან, მაცდურო ძა-ლაჲ! **.

ეშმაკს ბევრი ხვეწნა არ დასჭირდა. უდრტვინველად დაემორ-ნილა ბედსა და ღმერთსა, ცთუნების ამით ცდით გაწბილებულმა ქვესკნელს მიაშურა.

* სხვას რომ თავი დაეანებოთ, იმ ღროს ზომ ჯერ კიდევ არ იცოდნენ, რომ დედამიწას სფეროს ფორმა აქვს. ტაქსილს ეს არ გახსენებია, თორემ ევანგელისტებსაც აპატიებდა იმ შეცდომას, რასაც არისტოტელეს, პლა-ტონს და სოკრატეს აპატიებენ.

** იხ. მათე, 4, 1, 11; მარკოზი, 1, 12-13; ლუკა, 4, 1-13.

სიჭყვას ემაჯება პირველი ზედსართავები

ზვალისა დღე მადგა კვალად იოანე და
 მოწაფეთა მისთაგანნი ორნი,

და ესმა მისი ორთა მათ მოწაფეთა, იტ-
 ყოდა რა ამას, და მოხდევდეს იესოსა. მო-
 ექცა იესო და ჰრქვა:

რასა ვძიებთ? ხოლო ჰრქვეს მას: რაჟი
 რომელი ითარგმნების: მოძღვარ, სადა იყო-
 ფვი?

იოანე, 1, 35-39.

იდრე ქრისტე სატანასთან პაექრობდა და
 ნებას აძლევდა მას ეტარებინა ხან ტაძრის
 სახურავზე, ხანაც მთის მწვერვალზე, იოანე
 უწინდებურად განაგრძობდა მთელი ხმით
 უდაბნოში ღაღადს და თავისი გოდებით

ძრავდა მშვიდობიანი მდინარის სანაპიროებს.

იერუსალიმში თანდათანობით დაირსა ხმები, რომ ბეთანიაში
 ვილაც ასირებული კაცი გამოჩნდა, ხალხს ატიტვლებს, იორდანში
 აბანავენს, თავზე წყალს ასხამს და ამასთან ერთ-ერთი ნათლო-
 ბის დროს იოანემ ასეთი რამე თქვა: „ესე არს, რომლისათვის იგი
 ესთქვი, რომელი ჩემსა შემდგომად მოვალს, ჩემსა უწინარეს იყო,
 რამეთუ პირველ ჩემსა არს“ (იოანე, 1, 15).

ეს ამბავი რომ გაიგონეს, იუდეველთა უზენაესი სასულიერო
 ორგანოს, სინედრიონის წევრებმა²¹ ერთიმეორეს შემოფოთებით გა-
 დახედეს: როგორ, განა ნება უნდა მიეცეს ამ იოანე ნათლისმცე-
 მელს, რომ თავისი რელიგიური ოინბაზობა კვლავაც განაგრძოს?

საჭირო იყო სწორი და ენერგიული მოქმედება. სინედრიონმა
 თავის რამდენსამე წევრს დაავალა, ნათლისმცემელს ესტუმრეთ და

დიპლომატიურად გაიგეთ ყველაფერიო. ამ მისიისათვის გამოყოფილი წარმომადგენლები ფარისეველთა სექტიდან იყვნენ, რომელთაც ებრაელთა შორის დაახლოებით ისეთივე ადგილი ეჭირათ, როგორიც კათოლიკეებში უჭირავთ იეზუიტებს²². ფარისევლები თავისებურ რელიგიურ საზოგადოებას ქმნიდნენ. მისი წევრები საერო სარბიელზე მოღვაწებოდნენ, ერისკაცთა მსგავსად, და დიდი პატივითაც სარგებლობდნენ. ერთნაირი წარმატებით ეწეოდნენ პოლიტიკასა და ჭიშმბაშობას, მკურნალობდნენ სნეულთ, დევნიდნენ სხეულიდან ყოველგვარ სნებას შელოცვებით, და ყველაზე მეტად ცდილობდნენ თანამოქალაქეთა თუ თანამორწმუნეთა შორის სრულიად შეუზღუდავად გაბატონებას. მოკლედ რომ ვთქვათ, ესენი გახლდათ პატივმოყვარე და გაქნილი ინტრიგანები.

დელეგატები ბეთანიაში ჩავიდნენ.

— ვინა ხარ შენ? — ჰკითხეს ნათლისმცემელს. — ის მესია ხომ არა ხარ, რომელსაც ჩვენ ველოდებით?

— არავითარი! — მიუგო იოანემ. — მე და მესია? ო, არა და არა!

— მაშ ილია ხომ არა ხარ²³, ამ რამდენიმე ასეული წლის წინ რომ გარდაიცვალა, ცად ამალლდა და ახლა ისევ დაბრუნდა დედამიწაზე?

— არა, მე ილია არა ვარ.

— მაშ წინასწარმეტყველი მაინც იქნები?

— ძალიან ცდებით.

— ბოლოს და ბოლოს, მაშ ვინა ხარ?

— მე ვარ ხმა უსუნაესისა უდაბნოსა შინა. გზა გაუსწორეთ უფალს!

ფარისევლები ახლა კი მიხვდნენ, ვისთანაც ჰქონდათ საქნე. მაგრამ ერთმა მათგანმა, რომლის აზრითაც იოანეს მორწმუნეთა მდინარეში ჩაყრის უფლება არა ჰქონდა, მაინც მისცა კიდევ ერთი კითხვა:

— რა ეშმაკს ნათლავ, თუ არც მესია ხარ, არც ილია წინასწარმეტყველი და არც სხვა წინასწარმეტყველი?

იოანემ თავი აარიდა პირდაპირ პასუხს და ასე მიუგო:

— რა თქვენი საქმეა, თუ ვნათლავ? მე წყალში ვნათლავ, მაგრამ თქვენს შორის არის ერთი, რომელსაც არ იცნობთ: სწორედ ისაა, უკან რომ მომყვება, მაგრამ ჩემს წინ დადგა, და აი მე არა

ვარ ღირსი, რომ ფეხსაცმლის ზონარი გაუკუსნა იმას, ვინც ნათქვამს შორის დგას (მთელი ეს ბოძვა ამოღებულია იოანეს სახანძროთა 1, 26—27).

ფარისევლები ამ ახსნამ დააკმაყოფილა და დაამშვიდა. იოანეს ნათქვამ კომპლიმენტში რაღაც დაფარული აზრი იყო და ყოველ მათგანს შეეძლო ასეთი პატივი თავის თავზე მიეღო*. ამის შემდეგ ყველანი იერუსალიმში გაბრუნდნენ და თავიანთი კვლევა-ძიების შედეგი სინედრიონს მოახსენეს.

მათი აზრი ალბათ ასეთი იყო:

— ჩვენ ვნახეთ ნათლისმცემელი, მეგობრებო! ო, რა ფიცხი და კვიმატი ვინმეა! სიმართლე რომ ითქვას, შემოიღისაგანაც იშვიათად მოისმენთ ასეთ აბდაუბდას! ჩვენ არაფერს ვამბობთ იმაზე, თუ რამდენად საშიში კაცია. რაკი მას ხელს აძლევს უდაბნოში ჯდომა და ღალადება ხმის ჩახლევამდე, მისი ნებაა, იკდეს, ვის რას დაუშაგებს. მოშლილი წისქვილივით არახუნებს, რადგან თავი არეული უნდა ჰქონდეს. ეს არის და ეს.

მეორე დღეს, ფარისეველთა წასვლის შემდეგ, იესო ჩამოვიდა მთიდან, სადაც ეშმაკს ასე უდრტვინველად ააყვანინა თავი, და თავის მხრივ თვითონაც მივიდა იოანესთან.

როგორც კი თავისი ნათესავი დაინახა, ნათლისმცემელმა შეკყვირა:

— აგერ, აგერ! აი კრავი უფლისა! აი, ვინ იღო თავზე ქვეყნის ცოდვა!

იქ ხალხი იყო. ვერც კრავი ნახეს, ვერც ვერძი, არც მიუქცევიათ ყურადღება იოანეს ყვირილისათვის.

ის კი განაგრძობდა:

— მე არ ვიცნობდი მას, არ ვიცნობდი უფლის კრავს. მაგრამ ის უკან მომყვება, და ის ჩემზე მაღალია, რადგან ჩემამდე იყო, ესე არს ძე ღმრთისა.

— ეს ზომ უკვე თქვი! — შენიშნა ერთმა იქ მყოფთაგანმა.

— მერე რა? მე ისევ ვიტყვი. და თუ თქვენ მკითხავთ, რატომ ვნათლავ წყალში, იცოდეთ: იმიტომ, რომ ეს კრავი ზეგარდმო ნებით გამოეგზავნა ისრაელს.

* ფარისეველთა ძველი ზნეა: „ყოველ რეგულს თავი მესია ქონაო“, იტყვიან.

იოანეს გარშემო ბრბომ იწყოთ თავმოყრა. ცნობისმოყვარეობა სიმრავლემ იოანეს ლაპარაკის საღერდელი აუშალა და მოჰყვამოვლინა ხმით ღალადებას:

— მე ვნახე სულიწმიდა! — ირწმუნებოდა. — მე ვიხილე, ვიხილე იგი! ციდან ჩამოფეხა მტრედი, კრავზე დაჯდა და იქვე დარჩა („ვიხილე სული ღმრთისა, ვითარცა ტრედი გარდამოშავალი ზეცით და დაადგრა მას ზედა“). რაზედაც გინდათ, დავიფიცებ, არ ვიცოდი, ვინ იყო. მაგრამ იმან, ვინც ნათლისცემა დამავალა, მანვე მითხრა: „რომელსა ზედა იხილო სული გარდამოშავალი და დადგრომილი მის ზედა, იგი არს, რომელმან ნათელ-გცეს სულითა წმიდითაო (იოანე, 1, 33) — და მე ვიხილე, ვიწამე, ესე არს ძე ღმრთისა“.

არავის აზრადაც კი არ მოსვლია, რომ იოანეს მხედველობაში ჰყავს იესო, და ბრბომ დაშლა იწყოთ, თან ათასნაირ ყაიდაზე სჯაბასი გაიმართა, იოანეს შეშლილობა ხალხს ენაზე ეკერა.

მეორე ღლეს იოანე იმავე ადგილზე გამოჩნდა. ამჯერად ორი გალილეელი მეთევზე ახლდა: ანდრია და იოანე, ზებედეს შვილი. ეს უკანასკნელი სულ ასალგაზრდა, პირტიტველა ჯველი იყო, თავს გრძელი ქერა თმა უმშვენებდა. მოკლედ, მზეჭაბუკს გაედა.

იქვე იესომ ჩაიარა. ამჯერად იოანემ თითი გაიმწერა მაცხოვრისკენ და ისევ გააბა:

— ყურადღება მიაქციეთ ამ წაბლისფერთმიან კაცს. ესაა ღვთის კრავი, რომლის ამბავსაც ღლენიადავ ვჰადავებ.

იოანემ და ანდრიამ ნათლისმცემელი მიატოვეს და იესოს კვალზე წავიდნენ. იესო მოუბრუნდა და როცა ნახა, ეს აღამიანები მას მოჰყვებიან, ჰკითხა:

— რას ეძებთ?

— გვითხარით, სად ცხოვრობთ, — მიუგეს მეთევზეებმა.

— რაკი ასეა, მამ წამოდით ჩემთან.

იესომ ორივე ერთ უკაცრიელ ქოხში მიიყვანა, სადაც ხანდახან ღამეს ათევდა, და როცა ყველანი შევიდნენ, კარი მავრად ჩაკეტა. ნაშუადღევის ოთხი საათი იყო.

რა მოხდა ქოხში, ამაზე სახარებაში არაფერი არ არის ნათქვამი. რაზე ისაუბრა სიტყვამ თავის ორ პირველ ზედსართავთან, სამუდამოდ საიდუმლოდ დარჩა.

ასე იყო თუ ისე, ახალმა ნაცნობმა ანდრია და პირმშვენიერი

იოანე პირდაპირ მოხიბლა. ანდრიამ თავისი აღტაცება ძმასთან გაუზიარა. ძმაც მეტევეზე იყო, სიმონი ერქვა. მეორე დღეს იესოს მიჰგვარა.

იესომ სიმონს ასე მიმართა.

— შენ სიმონი ხარ, სომ მართალია? დღეიდან შენი სახელი იქნება პეტრე, რადგან შენ ქვას ნიშნავს.

ესი და პატროსანიო, — მიუგო სიმონმა. — მიბრძანე და ქვა ვიქნები*.

ეს დღე ასე დაღამდა, მეორე დღეს კი იმავე ადგილას, იორდანეს პირას, იესომ ნახა მეოთხე გალილეელი, სახელად ფილიპე. ისიც ბეთსაიდელი იყო, ანდრიას და სიმონ-პეტრესავე.

— მომეყვი, — უთხრა იესომ. — ვისაც მე ვუყვარვარ, ის მე მომყვება.

ფილიპე იესოს მიჰყვა.

ბოლოს, ფილიპეს დაჟინებითი თხოვნით, ამ პატარა კომპანიას შემოუერთდა კიდევ ვინმე ნათანაილი, თოლმაის შვილი (ბართოლომაი), რომელსაც ამ შემთხვევასთან დაკავშირებით ეწოდა ბართლომე.

როცა ეს მესიას წარუდგინეს, იესომ ჰკითხა:

— აი, მართლა სიტყვა, ნამდვილი იუდეველი! მე მომწონს ეს ყმაწვილი! („აჲა ჭეშმარიტად ისრაიტელი, რომლისა თანა ზაკვა არა არს“).

— დაიცა, საიდან ნიწნობ?

— მე უკვე გიხილე.

— ეს როდის იყო?

— ვიდრე ფილიპე გიხმობდა.

— სადა?

— როგორ თუ სადა? ლეღვსა ქვეშე გიხილე (იოანე, I, 48—50).

— აი, ეს მესმის! — შესძახა ბართლომემ. — შენ მართლაც

* ტაქსილის მიერ ასე მზიარულად მოთხრობილი ამბავი სიმონის პეტრელ მონათელისა ეკლესიას სულაც არ მიაჩნია საბუთარო საქმედ. პეტრე, „ქვა“, კლდე — ის საპირკველია, რაზედაც იესო თავისი ახალი რელიგიის ტაძარს აგებს. ეს ტაძარი, დღევანდელი ვატიკანის სახით, თითქმის პეტრე მოციქულის — პირველი პაპის სამარცხივე აგებული და ბურჯია მთელი კათოლიკური სამყაროსი.

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

არ ზუმრობ! რაბი! შენ ხარ ძე ღმრთისა, შენ ხარ მეუფე მისწავლისა!
სა! სანაძლეოს დავდებ!

იესო განაგრძობს:

— შენ ეს გაოცებს, უძვირფასესო? შენ დამიჯერე იმიტომ, რომ მე ვთქვი, ლელვსა ქვეშე გიხილე-მეთქი. მაგრამ ეს სულ წვრილ-მანებია. მაცალე, ისეთ საქმეებს გიჩვენებ, პირს დააღებ.

— რა უნდა ვიხილო? — დაინტერესდა ბართლომე.

სხვა მოწაფეებმაც ყურები ცქვიტეს, მოუთმენლად შესცქეროდნენ იესოს, აბა რას გვეტყვისო.

— შენ იხილავ... თქვენ იხილავთ, ცა გაიხსნება და ანგელოზნი ციურნი გამოჩნდებიან, აღმავალნი და დაღმავალნი ჩემთანა („ამინ, ამინ, გეტყვი თქვენ: ისილენით ცანი განხმულნი, და ანგელოსნი ღმრთისანი აღმავალნი და გარდამოშავალნი ძესა ზედა კაცისასა“ — იოანე, 1, 52).

ასეთი გასაოცარი ხილვის მოლოდინში მოწაფეებმა სიხარულით ცეკვა დაიწყეს.

ასე შეადგინა იესომ მოციქულთა თავდაპირველი ბირთვი. ამ დასში შევიდნენ: ანდრია, იოანე, სიმონ-პეტრე, ბართლომე და ფილიპე.

სიტყვა შეივსო ხუთი ზედსართავით — მოწაფეებით, რომელთაც თავის მხრივ დანარჩენები მოიყვანეს*.

* აქ დასახელებული ანდრია პეტრეს ძმა იყო, გალილეის ტბაში თევზს იჭერდა და იოანეს ცნობით (1, 41) მის ძმაზე აღრე მოუწოდა ქრისტეშ, მოჰყვებო. იმიტომ დაერქვა მას ბერძნულ გადმოცემაში „პირველწოდებული“ (პროტოკლიტოსი). აქედანაა დაწესებული ანდრია პირველწოდებულის ორდენი: რუსეთში ის უფრო პოპულარული იყო, რადგან გადმოცემით აქაც ჭადაგებდა, კიევამდე მივიდა, გაიარა კავკასია და შერე პატრასში ჯვარს აცვა პროკონსულმა ვეგეტმა. პეტრეს და ანდრიას საქმეთა წიგნი ფართოდ იყო ცნობილი.

ამა ამბავი ღმერთის გამოცხადებისა ქორწილში

ასე ქმნა დასაბამად სასწაულთა იესო კანას გალილესასა, და გამოუცხადა ღიღება თვისი, და პრწყენა მისი მოწყალება თვისთა.

იოანე, 2, 11.

სე ჩაუყარა საფუძველი სარწმუნოებას მორიდებულმა ღვთის შვილმა იესომ, თავისი მცირე დასი შეყარა, მოციქულთა ბირთვი, ჯერჯერობით სულ ზუთი კაცი, და გზას უდგა. პირველად ნაზარეთის მსარეს გას-

წიეს. არც ეტლი აყავდათ, არცა ცხენი, ასე რომ წინ წელა მიიწვედნენ. პირველი ღამე რომ სიქემში გაათიეს, მეორე ველ-პანიიმში. ფეხით გადასერეს ესდრელონის უდაბნო ვაკე და რის ვაივავალსით ჩავიდნენ პატარა მიყრუებულ ქალაქში, სადაც იესო ცხოვრობდა თავისი ოჯახით.

ჩვენს მგზავრებს — ეს უნდა გვახსოვდეს — ჯიბეში გახვრეტილი გროშიც არ გააჩნდათ. ექვსივემ მიატოვა ღარიბული ქონასები და მცირეშემოსავლიანი, მაგრამ საფხებით პატიოსანი სელოზა, გზას გაუდგა, წახეტიალდა, და ამიერიდან გადაწყვეტილი იყო: გულშემატკივარი სულელების სარჯზე უნდა ეცხოვრათ. უეჭველია, გარკვეული კონტრიბუცია დააკისრეს იმ საქათმეებსა და ხეხილის ბაღებს, რომელთაც გზადაგზა ხედებოდნენ, ამის წყალობით საღამო-ქრო სადილზე დესერტად ყოველთვის რაიმე გამოუჩნდებოდათ ხოლმე.

გარდა ამისა, ნაზარეველი მეგობრების იმედიც პქონდათ ცოტათი, მაგრამ როცა იქ ჩავიდნენ, იესოს ოჯახი შინ არ აღმოჩნდა: ქორწილში წასულიყვნენ მახლობელ სოფელში.

— მით უკეთესი, — თქვა იესომ. — ჩვენც წავიდეთ ქორწილში.

მართლაც, კანაში წავიდნენ, სულ რაღაც ოთხ კილომეტრზე ნაზარეთიდან. უბრალო ხელოსნები ათხოვებდნენ თავიანთ ქალიშვილს.

იუდეაში ქორწილი ნამდვილ მოვლენად ითვლებოდა, და ის მართლაც მოვლენაა იმის ცხოვრებაში, ვინც ქორწილს იხდის. ასე იყო კანაშიც. ღარიბ-ღატაკნიც კი ამ დღეს ზარ-ზეიმით ხვდებოდნენ და სუფრაც სავსე ჰქონდათ.

როცა ხუთი თანამგზავრის თანხლებით იესო მოვიდა, ზეიმი უკვე გაჩაღებული იყო. ყველა გათვალისწინებული ცერემონია უკვე დაემთავრებინათ და საქორწინო ნადიმი იწყებოდა. ჩვენი მოხეტიალე უსაქმურები სწორედ დროზე მოვიდნენ, სულზე მიუსწრეს, მუქთი სუფრა მაღიან ჭამა-სმას უქადდათ, მით უმეტეს, რომ ასეთი ქეიფი რამდენიმე დღეს გრძელდებოდა ხოლმე.

აქ სინდისის ქენჯნა მართლაც ზედმეტია, დამშეული მგზავრები სუფრას მიუახლოვდნენ, წვეგულებში გაერივნენ და ერთგვარი უხერხულობა შეიქნა, მაგრამ მასპინძელს არ უნდოდა მათი გაწბილება და ისეთი სახე მიიღო, თითქოს სულაც არ შეუმჩნევია.

მარიამმა სცადა შვილის დაყვავება, ღვინო არ არისო, უთხრა, როცა იესოს ღვინო შემოაკლდა, მაგრამ მისი შვილი დიდი მორჩილებითა და ზრდილობით არ გამოირჩეოდა ხშირ შემთხვევაში, ამიტომ უხეშად შეაწყვეტინა: „რა არის საერთო ჩემსა და შენს შორის, დედაკაცო?“ („რა არს ჩემდა და შენდა, დედაკაცო? არღა მოწევნულ არს ჭამი ჩემი“, იოანე, 2, 4).

იოანეს სახარებაში ეს უხეში სიტყვები ისე დამწვდებითაა გადმოცემული, თითქოს სრულიად ჩვეულებრივი რამე ეთქვას შვილს დედისთვის.

უნდა შევნიშნოთ, რომ ამ სიტყვებიდან ჩანს იესოს ერთგვარი უსეშობა და უკმეხობა. დედის ადგილზე რომ იოსები ყოფილიყო, იესო ალბათ იმასაც ეტყოდა: ჩვენს შორის საერთო არაფერიაო! იქ სიმართლე მაინც იქნებოდა, მაგრამ მშობელ დედას ეს როგორ უთხრა? მართლაც, ადამიანია ყველა თავისი ნაკლითა და ღირსებით. ქორწილში ურიგოდ მოიქცა.

ვეკითხები ყველა მშობელს: ყურის აწევას არ იმსახურებს ასეთი პასუხი?

იესოს გამართლება მხოლოდ ერთი რამით შეიძლება: დარბაზში რომ შედიოდა, წინასწარ ცოტა ზედმეტი გადაჰყრა და ურვევად თავში ღვინო აუვარდა. ღმერთებიც ხომ თვრებიან!

მაგრამ სულერთი არ არის? როგორც ყოველი დედა, მარიამიც სუსტი იყო, შვილს პასუხი არ გასცა, მსახურებს მიუბრუნდა და უთხრა:

— კარგია, ნუ უშლით, დალიოს. რაც უნდა, ის გააკეთოს.

ჰოდა, რაც სურდათ, ის გააკეთეს. ანდრია, სიმონი, იოანე, ფილიპე და ბართლომე — მთელი ჯგუფი, აქამდე რომ არავენ იცნობდა და არავის მიუწყევია, საპატიო ადგილებზე დაჯდა*.

ცხადია, ასეთი საზოგადოება მაშინვე დააცარიელებდა ბოთლებს, და ცოტა ხნის შემდეგ სტუმრებმა ისევ მოითხოვეს ღვინო.

იესოსაც მოეხასიათა ყელის ჩასველება, მთელი თავისი ღვთაებრივი ავტორიტეტი გამოიყენა და სასწაულიც მოახდინა.

დარბაზში, სადაც ნადიმი იყო გაჩაღებული, ექვსი ქვის ჭურჭელი იდგა. ნადიმის დასასრულს ამ ჭურჭლებს წყლით ავსებდნენ, რომ სტუმრებს სულები დაებანათ.

ქრისტემ მსახურები შოიხშო და უთხრა:

— აავსეთ ჭურჭელი წყლით.

მსახურებმა ექვსივე ჭურჭელი პირთამდე აავსეს.

— ახლა აიღეთ და სტუმრებს მიართვით.

მსახურებმა ეს ბრძანებაც აასრულეს.

ო. სასწაულო! წყალი ღვინოდ იქცა, და რა ღვინოდ!

* ცნობილია, რომ პოლემიკით გატაცებული ტაქსილი ზმირად ვარდება მეორე უკიდურესობაში, ამცირებს და აუბრალოებს თავის მანვილ, ალაგ-ალაგ ვოლტერისებური ირონიის გრძნობას და კარგავს ელემენტარულ ტაქტს. აქაც ასე მოსდის: რა ისეთი გასაზოგადებელია ქორწილში ექვსი დამშვეული კაცის, ისიც მოცუპულთა და მათი ღმერთის დაუპატივებლად მისვლა, მით უმეტეს, როცა სახლის კარი დაკეტილი დახვდათ და მათს წინამძღოლს დედა ქორწილში ეგულებოდა? ასეთი რამ ყველგან ხდება. ირონიის მახვილი მიმართული უნდა იყოს სხვა, უფრო მნიშვნელოვან, არსებით წინააღმდეგობებზე, რომლებითაც სავსეა ორივე ალტჰეიმი (ან რა ქორწილია იქ, სადაც ექვსი თუნდაც დაუპატივებელი სტუმრისთვის ღვინო ენანებათ?).

პატარძლის მამას ეგონა, რომ ასეთი სურპრიზი სიძემ მოუშვალა და სტუმრებს და უნებლიედ მიაძახა:

— მე აღფრთოვანებული ვარ თქვენით! სხვებივით კი არ იქცევით! ჩვეულებრივ, პირველად კარგი ღვინო გამოაქვთ ზოლზე, შემდეგ კი, როცა სტუმრები შეზარხოშდებიან, ყოველნაირი წყალ-წყალა სითხით ისტუმრებენ, დარწმუნებულნი, რომ ამასაც გადაყლაპავენ და სულერთია, ვერაფერს მიხვდებიანო. თქვენ კი, პირიქით, პირველად კარგი ღვინო გამოიტანეთ, ბოლოსაც — კიდევ უკეთესი. ეს სანაქებო საქმეა, ჩემო მეგობარო, სანაქებო! ბარაქალა თქვენს მასპინძლობას! თქვენ ჩემი პატივისცემა დაიმსახურეთ! (იოანე, 2, 10).

მაგრამ ახალგაზრდა სიძემ კარგად იცოდა, რამდენი ბოთლი ღვინოც ჰქონდა. ის ძლიერ დავალებულად გრძნობდა თავს მოხეტიალე ხუროს წინაშე. სუფთა წყალი რომ რჩეულ ღვინოდ აქცია, ამით საფესებით გამოისყიდა ის ზარალი, რაც თავისი დაუპატიევბელი სტუმრების მაღამ ოჯახს მიაყენა. ამრიგად, იესო, რომელსაც თავდაპირველად აღმაცერად უყურებდნენ, ერთბაშად ზეიმის გმირი გახდა.

იესოს წყალობით საუკეთესო ღვინო წყაროსავით მოსჩქეფდა, ყველამ საკმარისზე მეტი იცემა ღეთაებრივი ღვინო და შინ ბარბაცით გასწიეს.

ამრიგად, თავისი პირველი სასწაულით იესომ მჭარველობა გაუწია მხოლოდ და მხოლოდ ღოთებს*.

* იესოს ეს ნაბიჯი მართლაც ერთ-ერთი ბიბლიური სასწაულია, ღმერთისა და გმირების არც ერთ ნაცლსა და ღირსებას რომ არ ფარავს. კანას ქორწილში, რაც არაერთმა დიდოსტატმა ასაბა ხელოვნებაში (განსაკუთრებით ცნობილია რეჰბრანდტის ტილო), იესო ქრისტე ბერძენთა დიონისეს ანუ ზახუსს მოგვაგონებს.

აუჩუარო იერუსალიმის ტაძარში

და მოაზღოვებულ-იყო პასექი იგი ურია-
თა, და აღვიდა იესო იერუსალიმად.

და კჳოვა ტაძარსა მას შინა მოფადრულ-
ნი ზროსათანი და ტრედთა და მგვერმენი
მსხდომარენი (ე. ი. ნახა, რომ ტაძარში ყიდ-
დნენ ხარ-ძროხას, მტრედს, და ესხდნენ
დამსურდავებელნი).

და შეჰქმნა შოლტი საბლისა, და ფოველი
იგი გამოასხა ტაძრით, ზროხა და ცხოვარი,
და კერმის-მსყიდელთა მათ დაუთხრია კერ-
მაი, და ტაბლენი იგი დაუმხვია.

და ტრედის-მოფადრულთა და მათ ჰრტყა:
აღიღეთ ესე ამიერ, და ნუ ჰყოფთ სახლისა
მამისა ჩემისასა სახლ სავაჭრო!

იოანე, 2, 13-16.

დვილად წარმოიდგენთ, რაოდენი ხმაური
ატეხა ამ სასწაულმა ნაზარეთში, რა მითქ-
მა-მოთქმა გაჰმოიწვია. მაგრამ იესოს თანა-
მემამულეები მაინც ეჭვით შესცქეროდნენ
მის სასწაულებრივ ძალას.

გაიგეთ, მეზობლებო? — ეკითხებოდნენ კანას ქორწილის
მეორე დღეს ნაზარეველნი ერთიმეორეს. — გაიგეთ ხურო იოსების
შვილის იესოს ამბავი?

— რაო? კიდევ რა ოინი მოიგონა?

— გუშინ არც აცია, არც აცხელა, ელვაზარის ქორწილში მობ-
რძანდა...

— სულაც არ გამიკვირდება, ისეთი კადნიერია.

— ეს კიდევ არაფერი. ვილაც ხუთი ამფსონი მოიყვანა... რა იცი, სად გაიციო. ამბობს, ჩემი მოწაფეები არიანო...

— მერე, მერე?

— იქეიფეს, უზომოდ სვეს, ხოლო როცა ღვინო გამოილია, ხურომ თვითონ დაამშადა ღვთაებრივი ღვინო...

— დაამშადაო? რისგან და რანაირად?

— წყლისაგან.

— ნუ მეხუმრები... თუმცა გასაგებია: წვრილფეხა ვატრებმა იცინა: წყალს რაიმეთი შეღებავენ და ღვინოდ ასაღებენ.

— არა-მეთქი, წყალი ჰქონდა, მეტი არაფერი...

— რა იცი? იყავი ქორწილში?

— თვითონ არ ვყოფილვარ, მაგრამ ნაბეიმ მიაშბო, ნაბეის მათსალამ უამბო, მათუსალას იოსიასაგან გაუგია, იოსიას კიდევ გედენისაგან, რომელსაც ეს ყველაფერი ბიძაშვილმა ჰირკანმა შეატყობინა.

— ოოო! ეს ჰირკანი ხომ პატარძალს ბიძად ხვდება, ქერა ნოემის ასულს?

— საესებით სწორია.

— მაგრამ იმას ვინ დაუჯერებს! წყალწაღებული ლოთია! ეტყობა, კარგად გამოთვრა, მერე კი ხურო რას არ შეაჯერებდა!

— მაშ რა გვინია! ადვილი შესაძლებელია. ისე კი სულ დარჩეული ხალხი ყოფილა...

— რა სათქმელია! ეს სასწაული მისი ჭკუის საქმეა, თაღლითი კაცია.

ასე გაასაღეს ღმერთი კაცად.

მაგრამ თუ ამ სასწაულმა ნაზარეველებს საჭორაო საქმე გაუჩინა, სამაგიეროდ იყვნენ უფრო გონიერნი, რომელთაც მხრები აიჩეჩეს, ვერაფერი გაგვიგიაო.

ეს ნათლად ჩანს სახარებიდან.

იოანე, ქრისტეს ერთ-ერთი მოწაფეთაგანი, რომელიც ქორწილს დაესწრო, ვერსად ვერ ფარავს ბრახსა და აღშფოთებას ნაზარეველთა ხსენებაზე.

მაგალითად, ის წერს: „და ჰრქვა მას ნათანაილ: ნაზარეთით შესაძლებელ არსა კეთილისა რაისაზე ყოფად?“ (იოანე, 1, 47). ბართლომეც ამ აზრისა იყო.

დასკვნა: თუ მხედველობაში არ მივიღებთ სტუმრებს, რომლე-

ბიც ქორწილში იმყოფებოდნენ და რომელთაც, სამწუხაროდ, თაფლი ანთი შთაბეჭდილებანი შთანთქმავლობას არ შემოუნახეს, იესოს ერთგულ მოწაფეს იოანეს, სხვამ ღვინის მიღების ამ მეთოდს ყველამ ეჭვის თვალით შეხედა*.

იესომ მალე მოისაზრა, რომ თავისი რეპერტუარით ნაზარეთში წარმატებას ვერ მიაღწევს და სწრაფად მიატოვა ეს ქალაქი, სადაც მას თხემით ტერფამდე იცნობდნენ.

აქედან გენისარეთის ტბის სანაპიროებს მიაშურა: იქ ზუნებაც უფრო ლამაზი იყო და ხალხიც უფრო უბირი, უემშაკო და მიამიტი. გარდა ამისა, ტბის გარშემო მრავალი ქალაქგარე აგარაკი გაეშენებინათ, სადაც ფრიად მზიარულად ატარებდნენ დროს გაღილეული ლამაზმანები, სოლო ჩვენი ახალგაზრდა ოინაზი მოწყალე თვალით უყურებდა ახალგაზრდა ტურფა ცოდვილებს. ასეთი თავისუფალი ქცევის ასულებით განსაკუთრებით განთქმული იყო სანაპირო ქალაქები კაპერნაუმი, მაგდალა და ტიბერიადე. ბოლოს, გენესარეთის ტბის სანაპიროები სწორედ ყველაზე უფრო მოზერსებული იყო იესოს ახალი მოძღვრების საქადაგებლად. საკმარისი იყო ნაჟზე ასულიყო და ნაპირზე თავმოყრილი უსაქმურებისათვის ექადაგა ის, რაც უნდოდა. მაშინდელი პოლიცია თუ გამოჩნდებოდა, მაშინვე ნავის ღუსას ასწევდა, ხოფებს მოიმარჯვებდა და ელვის სისწრაფით მიაშურებდა მოპირდაპირე ნაპირს.

პირველად ქრისტემ საკურორტო ქალაქ კაპერნაუმში შეისვენა, მაგრამ დიდი სწიხთ კი არ გაჩერებულა.

კანას ოინი ალბათ დავიწყებული იქნებაო, იფიქრა და გადაწყვიტა ისევ იერუსალიმში გამოცხადებულიყო. ეს მოხდა პასექის (პასქის) დღესასწაულზე. გალილეის ყოველი კუთხიდან გაემურა ხალხი წმინდა ქალაქისაკენ. ქარავანი ქარავანს მისდევდა. იესოც თავისი ხუთი მოწაფის, სხვა ღარიბ-ღატაკთა, მოწმინდანო დოყლაპიებისა და მაწანწალების თანხლებით ერთ-ერთ ქარავანს შეუერთდა.

იერუსალიმში ჩასულმა იესომ პირველ რიგში ტაძრის მონახულება გადაწყვიტა. მივიდა კიდეც. ტაძარი მოზღვავებულ ხალხს ვერ იტევდა. ამაზე უკეთეს ადგილს ვერც ნახავდა იმისათვის, რომ რა-

* ლაპარაკია იესოს სასწაულზე, თორემ წყლისაგან ღვინის მიღება სასწაულს ჩვენს დროშიაც არავის უთვლიან დაუჯერებელ სასწაულად.

იმე თინი მოხდინა და ქვეყნის ყურადღება მიეპყრო. ქრისტეს გონებაში კი ასეთი სკანდალური დეკა უკვე მომწიფებული იყო.

სამლოცველო საფეხ იყო მოვაჭრეებით, რომლებიც ღმერთსა და მათსა თვის საჭირო აუარებელ საგანს ყიდდნენ, აგრეთვე სამსხვერპლო სარებს, მტრედებს, ბატკნებს და ა. შ. მოედანზე, ეზოში, თვით ტაძრის შესასვლელთან იყო დახეხილი ყოველნაირი სავაჭრო საქონელი, რაც შეიძლებოდა ღვთისმსახურების დროს გამოეყენებინათ. ისევე, როგორც ჩვენს დროშიც ეკლესიებისა და ტაძრების გარშემო ნამდვილი ბაზრობა იმართება ხოლმე გულუბრყვილო მორწმუნეებისათვის, იესო ქრისტეს დროსაც გამდიდრების მსურველნი მლოცველებს ყოველგვარ სამსხვერპლო საქონელს სთავაზობდნენ. დღეს უფრო მაღიფრთხილი ასორტიმენტი სალდება: სანთლები, გუნდრუკი, ხატები, წმინდა ნაწილები, კრიალოსნები, ყოველგვარი რელიქვია, ცეცხლოვანი ლოცვის ტექსტით აჭრელებული პატარა პატარა ხატები და სხვა რელიგიური ნაგავი, რასაც მოხერხებული მეწარმეობა აჩვენებენ უბირ მორწმუნეებს. მაშინ კი გამოყვანილი ჰყავდათ მტრედები ღარიბთათვის და ხარები ან ცხვრები — უფრო მდიდრებისათვის. ბატკნებს მხოლოდ პასქის დღესასწაულზე კლავდნენ. ებრაელები, რომლებიც შორეულ კუთხეებში ცხოვრობდნენ და იერუსალიმში წელიწადში ერთხელ ჩამოდიოდნენ, მთელს თავიანთ ღვთისმსახურულ გულმოდგინებას ამ დღეებისათვის ინახავდნენ მარაგად. ახლა ერთბაშად ასრულებდნენ ყველა აღთქმას, რაც მთელი თორმეტი თვის განმავლობაში უგროვდებოდათ, და ამდენი ხნით დაგროვილ ლოცვას ერთად აღავლენდნენ უზენაესის მიმართ. როგორც ხედავთ, იმ ჟამიდან ბევრი არაფერი შეცვლილა.

უკეთესად რომ წარმოვიდგინოთ, თუ რა ხდებოდა პასქაზე იერუსალიმის ტაძრის გარშემო, საკმარისია დავესწოთ პარიზის პანთეონში გამართულ დღესასწაულს, წმინდა ქენევიევის პატივსაცემად რომ ეწყობა.

ეს იყო ნამდვილი ბაზარი, სადაც ირეოდა ყველა და ყველაფერი — ფულის გადამხურდავებელნიც კი. ბიბლიის მოთხოვნის თანახმად (გამოსვლათა, 30, 11—16), ყოველ მორწმუნეს მღვდლებისათვის უნდა მიეცა „საღსარი თავისა თვისისათა... შესაწირავად უფლისა...“ მაგრამ რომის პროვინციად ქცეულ იუდეაში ფული გაჰირდა, ახლა ჯიბეში ორიოდვე გროში თუ ალმოაჩნდებოდათ, კეისრის გამოსახულებით. ასეთ ფულს უფალს ჯერც კი აკად-

რებდნენ. ამ შემთხვევისათვის მღვდლებმა ტაძრის შესასვლელებში დამსურდავებელი კონტროლები გამართეს, ზარაფები დასვეს და ხეთ, არც იმდროინდელი მღვდლები ყოფილან დოყლაპიები! ფულის დახურდავების უფლებებისათვის ვერცხლის მონეტას იღებდნენ და იქვე იჯიბავდნენ, ისე რომ სინდისის ქენჯნა არ აწუხებდათ.

აი, აქ გამოჩნდა იესო თავისი ამალის თანხლებით.

— ერთი ამით დამიხედეთ! — ჩაიბურტყუნა სიმონ-პეტრემ თვალთა ბრიალით. — ეს რამდენი ფული დაუხვავებიათ მაგიდებზე! ჩვენ კი გახვრეტილი გროშიც არ გაგვანია.

— ასლა ხარებს შეხედე! რამდენი ცხვარია! — დასძინა ანდრიამ.

— ურიგო არ იქნებოდა, ეს ბატკნები რომ შამფურზე აგვეგო, — მოკყვა ოცნებას ბართლომე.

— მე წყვილი მტრედითაც იოლად გავიდოდი, — ბეჯრის მეტყველი იერით თქვა იოანემ.

ექვსმა მოხეტიალე მქადაგებელმა ერთიმეორეს გადახედა... და გახევდა.

— ყურადღება! — შეაწყვეტინა ყველას ფიქრი იესომ. — არ გაიჭყლიტოთ, ცოტა ფრთხილად იყავით!

ამ სიტყვებზე ხელთ იპყრა შოლტი და ფეთიანივით შევარდა მოვაჭრეთა ბრბოს შუაგულში. მარჯვედ მოიქნია ფეხი, გადააყირავა დასახურდავებელი მაგიდები და დახლები, ვერცხლის ფული ჩხრიალით დაცვივდა ძირს. იმავე წამს დაუწყო უმოწყალოდ ცემა ხარებსა და ცხვრებს, გადაუტირა შოლტი ბატკნებსაც კი. ბღავილითა და ზმუილით დაიფანტა განწირული ჯოგი. მტრედებს კი, რომლებიც მამის მხრიდან ნათესავებად მოხვდებოდა, გალიები დაუმსხვრია და გააფრინა, ამავე დროს ყვიროდა, რისხვით ატრიალებდა ღვთაებრივ თვალებს:

— განვედით, უსირცხვილო ვაჭრებო! თქვენ ბილწავთ ღოცვა-კურთხევის სავანეს! თქვენ ქურდებისა და მოვაჭრეების ბუნაგად გიქცევიათ მამაჩემის სახლი!

დაიწყო წივილ-კივილი, ჩხუბი და დავიდარება. იესოს რომ მარტო საკუთარ ზურგზე გადაეტანა მთელი რეაქცია, გვერდებს დაუზღვდნენ, ისე იმუქრებოდნენ განწარებული ვაჭრები. ერთი კაცი, რაც არ უნდა ღონიერი იყოს და გულიც ერჩოდეს, რას გაუმკლავდება ასობით გაალმასებულ მოვაჭრეს, რომელსაც მლოცველთა

ბრბოც თანაუგრძნობს! სეირის მოყვარულ გამვლელ-გამომვლელს კიდევ რა ენადვლებოდა? შეეძლო დავიდარაბის ცეცხლზე მავთი დაესხა, ამით არაფერს კარგავდა. ეჭვი არ უნდა შეგვეპაროს, რომ ასედაც მოხდებოდა.

იესომ ამ ბრწყინვალე პოეტური წამოწყების უმძიმესი ნაწილი თავის თავზე აიღო, ხოლო ხუთი მოწაფე ეხმარებოდა. მათ ზურგს უმაგრებდა იმ მაწანწალების ბრბო, რომლებიც იერუსალიმში გაიცინეს და შემოიკრიბეს.

ამ „არევის“ საბაბი მშვენიერად იყო მოფიქრებული. აი, რატომ: იესო ღმერთი იყო, ამაზე არ ვდავობ. რაკი ღმერთი იყო, მას წინასწარ განჭვრეტის უნარიც ჰქონდა, და რაკი ასეთი უნარი გააჩნდა, წინდაწინვე იცოდა, რომ ქრისტიანი მღვდლებიც ასევე ივაჭრებდნენ ჩვენი ეკლესიების კარებთან, როგორც ებრაელი მღვდლები ვაჭრობდნენ იერუსალიმის ტაძარში. როგორც ღმერთი, იესო დღესაც ცოცხალია და ყოვლის შემძლე, ამაში ეჭვი არავის გვეპარება. რაკი ასეა, მაღლით დასცქერის ქრისტიან მღვდლებს და ხედავს, რომ მოხვეჭის იგივე ძარღვი ამოძრავებთ, რაც ებრაელ მღვდლებს ამოძრავებდა. რაკი დღეს ასევე არ აწიოვებს საკმევლითა და კრიალოსნით მოვაჭრეებს, მამ დარწმუნებულია, რომ ასეთი ვაჭრობა არ ბილწავს მის სახლს, ღვთაებრივ საყდრებს. რამდენადაც მხედველობაში გვაქვს იესოს ღვთაებრივობა, მისი განგება, წინასწარ ჭვრეტა, შეგვიძლია დამტკიცებულად ჩავთვალოთ, რომ იერუსალიმის ტაძარში, სადაც იმავე აზრისა იქნებოდა, უბრალოდ საინტერესო კომედია გაითამაშა იმ საბაბით, რომ წმინდა ადგილებში კეთილშაზურული საგნებით ვაჭრობა თითქოს შეუფერებელი საქმეაო. ამიტომ ტაძრიდან მოვაჭრეთა განდევნა იყო მხოლოდ სანახაობა.

მთელი საქმე ისაა, რომ იესოს უნდოდა იუდეაში სახელის განთქმა, აგრეთვე თავისი და თავის მოციქულებისათვის საჭირო-სანოვანის შოვნა. საამისოდ ხელსაყრელი ადგილი იყო იუდეის დედაქალაქი, შესაფერისი დრო კი — დღესასწაული.

როცა გაოგნებული ხალხი ცოტა გონს მოეგო, გაოცებამ გაუარა და დაწყნარდა, ბორცნულ კაცს დაუწყეს გამოკითხვა, რისთვის მოიქცეი ასეო.

— რისთვის? — ამაყად მიუგო იესომ. — განა მე მოვალე

ვარ თქვენ ანგარიში ჩაგაბარით? მე ხომ მესია ვარ, ეშმაკმა და-
ლახვროს!

— მესია? — შეცბა ხალხი. — ამას როგორ დაგვიმტკიცე-
(„მიუგეს ურიათა და პრტვეს: რასა სასწაულსა მიჩვენებ ჩვენ, რა-
მეთუ ამას იქმ?“).

— ძალიან აღვილად. დააქციეთ („დაჰსენით“) ესე ტაძარი და
მე კვლავ ავაშენებ სამ ღღემს.

— აი, ეს კი მესმის! — შესძახეს ურიებმა. — ეს ტაძარი ორ-
მოცდაექვსი წელიწადი შენდებოდა და შენ გინდა სამ ღღეში ააშე-
ნო? („ორმოცდა ექვსსა წელსა აღშენა ტაძარი ესე და შენ სამთა
ღღეთა აღადგინო იგი?“ — იოანე, 2, 20).

— მე ჩემს სიტყვას გაგიტან, — მიუვო იესომ. — ვის სურს
დამიდოს სანაძლეო?

ამჟურად ქრისტეს სიტყვას სამარინებური ღუმილით შესუდნენ.
სიტყვამ გამოაჯვება იხეიძა და საამისოდ სასწაულის მოხდენაც კი
არ გახდა საჭირო*.

უნდა ვივარაუდოთ, რომ სანაძლეოს გულისათვის ვერც ერთი
დამსწრე ვერ გაბედავდა იმ ტაძრის დანგრევას, რასაც თაობები აშე-
ნებდნენ და ამშვენებდნენ. თანაც ხელთ არა ჰქონდათ საამისოდ
საჭირო ხელსაწყო-იარაღები. მერე და, საზოგადოებრივი შენობე-
ბის დანგრევა მაშინ ჯერ კიდევ ისჯებოდა კანონით.

რაც შეეხება მოვაჭრეებსა და ცხვრის პატრონებს, მათ თავიან-
თი საზრუნავიც ეყოფოდათ, რამ ახლა ის ერკვიათ, რამდენად მარ-
თალია შოლტიანი კაცის მესიობა. ერთნი ძირს დაყრილ მონეტებს
აგროვებდნენ, სხვები გაქცეულ საქონელს დასდევნებოდნენ. ხალხი
დაზარალდა, სანაძლეოს თავი ვისა ჰქონდა!

იესომ თავისი უჩვეულო კადნიერებით გამოწვეული ალიაქო-

* ეპიზოდი მოგონილია იმის დასამტკიცებლად, რომ „მრავალთა
პრწმენა სახელისა მისისა, რამეთუ ჰხედვიდეს სასწაულთა მისთა“, ხო-
ლო უსასწაულოდ სიტყვის დაქვრება არ არის მოკლებული გონებადამხვი-
ლობასა და ორიგინალობას, რაც წმინდა წერილში საერთოდ მრავლად
გაბნეული. სხვა ვხვით, როგორც ვხედავთ, ქრისტეს უჭირს თავისი ლოა-
ებრივობის დამტკიცება.

თით ხსარგებლა, თავის მოწაფეებს შეუერთდა, უთუოდ ფულის პა-
რეფაში რომ იღებდნენ მონაწილეობას, რათა დრო უშვავდნენ
დაეკარგათ, და ყველანი ერთად თავის გზას გაუდგინენ, ისე რომ
ახეთი საყურადღებო სქენის შემდგომი განვითარებისათვის არც და-
უცდიათ.

რაფაელი. მადონა ნიკოლინი.

ნიკოლიძის

იყო ვინმე კაცი ფარისევლთაგანა, სა-
ხელით ნიკოღ-მოს, შთავარი ურიათა.
ესე მოვიდა იუსოსა ღამე, და ჰრქვა მას:
რაბი! უწყით, რამეთუ ღმრთისა მიერ მოს-
რულ ხარ მოძღვრად; რამეთუ ვერვის ხე-
ლეწიფების სასწაულთა ამით საქმედ, რო-
მელთა შერ იქმ. უკეთუ არა ღმერთი იყოს
შინ თანა.

იოანე, 3, 1-2.

ქვენ აღბათ გახსოვთ ფარისევლთა ელ-
ჩობა იოანე ნათლისმცემელთან, სინედრი-
ონმა რომ მოაწყო. თქვენ გახსოვთ, შუა-
კაცები იერუსალიმში დაბრუნდნენ სრული-
ად დარწმუნებულნი იმაში, რომ იორდა-

ნის ნაპირებზე მოქადაგე-მღალადებელი, მკალიჭამია იოანე სრულ
ჭკლაზე არაა.

მაგრამ, ჭეშმარიტების გულისათვის უნდა ვაღიაროთ, რომ ერთ
მათგანს მაინც, აღბათ უფრო ჭკვიანს, ეჭვი ღრღნიდა. არაუისთვის
არაფერი უთქვამს, მაგრამ შინ დაბრუნებულმა თავის თავს რამდე-
ნიმე ყითხვა დაუსვა:

— ვინ არის ის კაცი? ნუთუ სრულიად ჩვეულებრივი მტერია
ეს იოანე? ან იქნებ ღვთისაგან მირონცხებული ვინმეა? დავითარ-
ქვია წინასწარმეტყველი ხომ არ არის? თუმცა ამასაც უარყოფს.
უარყოფს იმასაც, რომ ის ილია წინასწარმეტყველია. კოკა საესე
წყალს აღვრის თავზე ადამიანებს და ამტკიცებს, რომ მოვა უფალი,
თანაც როგორი! მისი ფეხსაცმლის ზონარი რომ გავსხნა, იმისი
ღირსიც არა ვარო, ამტკიცებს. უკვე მოვიდა ის უფალი? მოვა თუ

არ მოვა? ხომ არ დავასმინო, სადაც ჯერ არს, რომ შემდეგ დავა-
შვსაფარში მიაბრძანონ? ან იქნებ მე თვითონ მივიდეს, მასთან დავსა-
ფხებქვეშ ჩავარდნილმა ვთხოვო, იორდანის წმინდა წყალი მაპკუროს
მეც კეთაზე? როგორ კობია?

ჩვენი ფარისეველი ბრინჯივით იყო დაბნეული. სახელად ნიკო-
დიმოსი ერქვა, მაგრამ სახელი რას უშველიდა! მართალია, ეს ზო-
გად სახელად იქცა, მაგრამ არასახარბიელო სახელად. როცა უნ-
დათ ვინმეს უთხრან, სულელი ხარო, ასე ეტყვიან: „ეპ, შე ნიკოდი-
მოსო. შენა!“

იმ დღიდან, რაც ნიკოდიმოსმა იოანე ნათლისმცემელი ნახა,
თითქოს ეკლებზე იჯდა წარბშეკრული შესცქეროდა ქვეშეცნულად
თავის კამერდინერს, მებაღეს, მზარეულს, და ფიქრობდა:

— ვთქვათ და ის მართლა მაცხოვარია? იქნებ რომელიმე ამათ-
განია? მე მემსახურება და იმისი ღირსიც კი არა ვარ, ფეხსაცმ-
ლის ზონარი გავუხსნა...

შემდეგ გულდასმით ჩააკვირდებოდა თავის მსახურს და გაი-
ფიქრებდა:

— ეპ, ნიკოდიმოს, ნიკოდიმოს! აბა რისთვის მოგველინებოდა
ასეთ დროს მესია? არასოდეს არ ყოფილა ჩვენს ხალხში ღმერთის
ისეთი რწმენა, როგორც ახლა, არასოდეს არ ყოფილან ადამიანები
ასე ღვთისნიერნი. ყოველწლიურად პასქის დღესასწაულზე ტაძარი
გაჭედებულია მომლოცველებით, ნემსი არ ჩავარდება ჩამოდიან იუ-
დეის ყოველი კუთხიდან. არა, რწმენას სასიკვდილო რა სჭირს,
მაშასადამე მესია მოგვიანებით მოვა!*

ღამით, როცა ნიკოდიმოსი თავის რბილ გერმაში წვებოდა, ეჭ-
ვებმა ისევ დაუწყეს სულის კორტნა. ასე ჩაეძინა და სიზმარში ჩაჭ-
ყვა იოანე ნათლისმცემელი — მკალიჭამია.

* ასეთი ჩლუნგი მსჯელობისათვის გახდა ნიკოდიმოსის სახელი საან-
დაზო: თითქოს რწმენის ან მეუფების მოჩვენებითი სიმტკიცე უზრუნ-
ველყოფდეს მის მარადიულობას, როცა ძალადობისა და სიკრულის ტა-
ძარს — საეპრო სახლად ქცეულ საერებულოს საძირკველში წყალი აქვს
შემდგარი! ცხადია, არც ახალი სარწმუნოება უქადდა კაცობრიობას სი-
კეთეს, მაგრამ ყალბი სინამდვილის ნიკოდიმოსისეულმა გაგებამ ამ ფა-
რისევლის სახელი სამედამოდ აქცია დრომოკმეული და უაზრო სარწმუ-
ნოების ჩლუნგი მსახურის სინონიმად.

ასე მოეწამლა ცხოვრება გაუბედავ სენატორს (სხვათა შორის, ნაზარაძე) შეთავსებით იუდეველთა სენატის წევრი იყო).

ჰოდა, როცა იერუსალიმის ტაძარში იესომ ასეთი ბაკქანალია მოაწყო, ნიკოდიმოსმაც გაიგო, შეძრწუნდა და მომხდარ ამბავში მრავალი რამ საერთო ნახა ისეთი, იოანე ნათლისმცემლის წინასწარმეტყველებას რომ ემთხვეოდა.

— აღამიანი, რომელმაც ზარაფთა დახლები გადააყირავა, რა თქმა უნდა, განსაკუთრებული აღამიანია, და ყველა ვერ გაბედავს მისი ფეხსაცმლის ზონრის გახსნასო, — ფიქრობდა ფარისეველი. ვინ იცის, უკვე შერამდენედ დაუსვა თავს ასეთი კითხვა: იქნებ ეს არის მესია?

ნიკოდიმოსმა განიზრახა პირდაპირ იესოსთვის ეკითხა, შენს ამბავს ხომ არ გვიწინასწარმეტყველებდნენ წინასწარმეტყველნიო? თუმცა ჩვენს ნიკოდიმოსს ერთი სული ჰქონდა, უადრე ამ თავსატეხს გაიგებდა და ამოხსნიდა, მაგრამ არც თავის შერცხვენა უნდოდა: როგორც ფრთხილი და წინდახედული კაცი, იესოსთან მამინ გაემგზავრა, როცა უკვე დაღამდა.

სახარება არ გვეუბნება, როგორ გაიგო მოხეტიალე მქადაგებლის მისამართი, მაგრამ გაიგო და კარზე დაუკაკუნა.

ნიკოდიმოსი თავის თავს დიპლომატად თვლიდა და არასოდეს არ იწყებდა საუბარს შეკითხვებით. მოფიქრებული ჰქონდა სუროს გამოტეხვა იმნიშნად, რომ თვითონვე დაეწყო გულახდილი ლაპარაკი.

ამიტომ იესოს მიწამდე თავი დაუკრა და უწოდა „რაბი“.

ებრაელებს ორი სიტყვა ჰქონდათ, „რა“ მარცვლით რომ იწაებოდა, ამასთან ერთი უზენაეს მოწიწებას გამოხატავდა, მეორე კი, პირიქით, უსაძაგლეს გინებას წარმოადგენდა. ერთია „რაბი“, მეორე — „რაკა“²¹.

კაცი რომ კაცს „რაბის“ უწოდებდა, ეს იყო უდიდესი ქების და მოწიწების ნიშანი. რაკას დაძახებას კი სჯობდა საქვეყნოდ გაგედინათ ლოყაზე ტკაცანი.

— რაბი, — თაფლისმწითოლვარე ხმით მიუბრუნდა იესოს ფარისეველი. — ყველამ ვიცით, რომ შენ ხარ მასწავლებელი, მოძღვარი ჩვენი, უფალმა რომ გამოგვიგზავნა შენი თავი, რათა გვასწავლო ჩვენ. მთელი იერუსალიმი ერთხმად ადიდებს სასწაულებს,

რომელთაც შენ აღდენ ჩვენდა საამებლად. რაკი სასწაულებს აღდენ, ეს იმას ნიშნავს, რომ ღმერთი შენთანაა.

განა საამოდ არ გალობს ეს ფარისეველი სენატორი? ცბიერი დიპლომატი სწორედ ფარისევლურად ამბობს იმას, რაც არ სწამს. საქმე ისაა, რომ ამ დროს იესოს იერუსალიმში ჯერ კიდევ არც ერთი სასწაული არა აქვს მოხდენილი. მის აქტივში ითვლებოდა მხოლოდ წყლის ღვინოდ გადაქცევის სასწაული, კანას ქორწილში რომ უჩვენა მთვრალ საზოგადოებას. — მარჯვედ გათამამებული ოინი, რამაც ურწმუნო ნაზარეველნი გულიანად გააცინა. რას ვერჩით, ეს მართლაც სასწაული იყო, მაგრამ დედაქალაქამდე მაინც ვერ მიუღწია ამ ამბავს. ნიკოდიმოსმა ამაზე არაფერი იცოდა, მაგრამ რაკი მისი, იესოს გულის მოგება ეწადა, მაშინვე მლიქვნელობით დაიწყო, იქნებ ასე უფრო გავიდე ფონსაო.

მაგრამ ნიკოდიმოსს ძლიერ მოწინააღმდეგესთან ჰქონდა საქმე. იესომ დოინჯი შემოიყარა და მიუგო:

— თქვენ ძალიან გულკეთილი ხართ, მაგრამ მე ვიცი, რისთვისაც მოხვედით ჩემთან: გინდათ ზუსტი ცნობები მიიღოთ ჩემი მისიის შესახებ მაგრამ, ჩემო კარგო, ეფლის სასუფეველი რომ იხილოთ, საამისოდ ჯერ საჭიროა ასლად იშვათ.

პასუხი, როგორც ხედავთ, საკმაოდ ბუნდოვანია. ნიკოდიმოსს იმდენი ჰკუთნა სად გააჩნდა, რომ ის აესხნა. ამიტომ ბრინჯივით დაიბნა.

— მაპატიეთ, მაგრამ თქვენი განმარტების აზრი საკსებით ვერ გავიგე, — მიუგო, — როგორ უნდა იშვას ადამიანი მეორედ, როცა ის უკვე მოხუცია? ნუთუ შეუძლია დედის წიაღში დაბრუნდეს, რათა მეორედ დაიბადოს?

იესოს გულიანად გავიცინა.

„რევენი! — გაიფიქრა. — დაღუპილს ითხოვს. რა გაეწყობა, უნდა დავეხმაროთ“.

ჰოდა, ასე უთხრა:

— ჰუმმარიტს, ჰუმმარიტს მოგახსენებთ, უძვირფასესო ნიკოდიმოს: ვინც ხელახლა არ იშობა წყლისა და სულისაგან, ის ციურ სასუფეველს ვერ ეშვარება.

— წყლისაგანო?

— რა თქმა უნდა, წყლისა და სულისაგან.

სენატორი უარესად დაიბნა.

— ეს როგორღა გავიგოთ?

— მთელი საქმეც ესაა: თქვენთვის იოანეს თავზე წყალი არ გადაუსხამს, მტრედს არ შთაუბერია სული თქვენს მელოტ თავზე. ამიტომ თქვენ იმჩიე არ გავგეგებათ ასეთი ამბებისა. ზორცისაგან შობილი ზორცია, სულისაგან შობილი სულია („შობილი იგი ზორცთაგან ზორცი არს, და შობილი იგი სულისაგან სული არს“ — იოანე, 3, 6).

ნიკოდიმოსმა თვალები დააჭყიტა.

იესომ განაგრძო:

— არ გაგიკვირდეთ, რასაც გეტყვით. ყველაფერი ეს ძალიან სერიოზულია. ვიმეორებ, თქვენ ხელახლა უნდა იშვათ. მტრედი მაშინ უბერავს, როდესაც ჩნებებს, და თქვენ გესმით მისი ხმა, მაგრამ თქვენ არ იცით, საიდან მოდის და საით მიდის. ასე მოსდის ყველას, ვინც მტრედისაგან შობილა.

— რა ეშმაკია! — შესძახა ნიკოდიმოსმა. — ვერანაირად კერ გამოგია, რაები მითხარით. ვატყობ, ეგ ჩემი ჭკუის საქმე არ არის. აი, თუნდაც ეს მტრედი ავიდოთ, რომელიც სულს უბერავს და ადამიანებს შობს, ან ის აბაზანა. თქვენი ნათესაუვისაგან რომ უნდა მიიღოს ადამიანმა, რათა მეორედ იშვას, — რანაირად შეიძლება ასეთი ამბები?

ასლა იესოს ჯერი დადგა გაოცებისა. ერთი გადახედა და უთხრა:

— ეჰ, შენ ვინა ყოფილხარ! გამოცდილი ღვთისმეტყველი, სინედრიონის წევრი, და ვერ გაიგოს, რაზე ველაპარაკები! უცნაური ამბავია სწორედ!

— რა გქნა ასლა, თუ ნამდვილად ვერა გამოგია რა!

— ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეტყვი შენ. ისეთ რამეს არ ვიტყვი, რაც არ ვიცი და რაც არ შემიძლია დავამტკიცო. ის, რაზედაც ველაპარაკები, თვითონ მინახავს, თქვენ კი ღვაჭართ პირდაღებული და თითქოს ზღაპრებს გიყვებოდეთ, ისეთი სახე მიგიღიათ. მაგრამ თუ ჩემი არა გვერათ მაშინ, როდესაც მიწიერზე ველაპარაკებით, წყალზე და სულზე, მაშინ რანაირად უნდა გაიგოთ, როდესაც ლაპარაკს დავიწყებთ ცის ამბავზე? აკი არაფერ ცად არ ამაღლებულა, თუ არა ცით ჩამოსული ძე კაცისა, მყოფი ცათა შინა. და როგორც მოხმ აღმართა გველი რვალისა²⁵ უდაბნოსა ზედა... თქვენ მე მისმენთ თუ არა? („უკეთუ ქვეყანისა გითხარ თქვენ და არა გრწამს, ვითარ უკვე ზეცისა გითხრა თქვენ, და გრწამენს? და

არა ვინ აღჰხდა ზეცად, გარნა რომელი იგი გარდამოცემი იქნებოდა? — კაცისა, რომელი არს ზეცათა შინა და ვითარცა ჩემი მოსუნი მალლა გველი უდაბნოსა, ეგრეთ ჯერ არს ამალღება ძისა კაცისა-სა“ — იოანე, 3, 12—14).

— გისმენო. განაგრძეთ.

— ჰოდა ასე... ეგრეთ ჯერ არს ამალღება ძისა კაცისა... — მაგრამ აქ რა კავშირია?..

— რათა ყოველი მორწმუნე მისი არ დაიდუპოს, არამედ ჰქონდეს საუკუნო სასუფეველი. ხედავთ, ძვირფასო, ღმერთმა ისე შეიყვარა ქვეყნიერება, რომ თავისი პირმშო შვილი დაუთმო. ეს გიყვართ? სინამდვილეში კი ეს ასეა რადგან შვილი თავისი მხოლოდ-შობილი გაგზავნა ქვეყნად არა იმისათვის, რომ განსაჯოს იგი, არამედ იმისათვის, რომ იხსნას ქვეყნიერება. ამაზე ყველაფერს გიხსენით იმისათვის, რომ თქვენ იცოდეთ, შვილი უფლისა — ეს... ესაა ის. ვისიც ვერა გაგიგიათ რა! („რამეთუ ესრეთ შეიყვარა ღმერთმა სოფელი ესე, ვითარმედ ძეცა თავისი მხოლოდ-შობილი მიჰსცა მას, რათა ყოველსა, რომელსა ჰრწმუნეს იგი, არა წარმწყმდეს, არამედ აქენდეს ცხოვრება საუკუნო“, იოანე, 3, 16).

ეს საუბარი მთლიანად არის მოთხრობილი იოანეს სახარებაში, რომლის ტექსტიც აქვე დავიმოწმეთ. გამიგეთ, ძვირფასო მკითხველო, რომ აქ მე უარ-სმალსა ვყრი, რადგან ნეშინია თქვენც იგივე არ მოგიცდეთ, რაც მოუვიდა ნიკოდიმოსს, ქრისტეს სახლიდან გამოსულს.

საბრალო სენატორი გაუგებრობათა მორევში წაინთქა. ჯერ იოანე ნათლისმცემელმა გამოუღო ტვინი, მერე ახლა მარიამის შვილმა თავგზა აუბნია. ამავე დროს ბაქიობაში რომ ნათლისმცემელი თავის ბატონ ნათესავს სად შეედრებოდა, ლანჩადაც ვერ გამოადგებოდა!

არსად სახარებაში არ არის ნათქვამი, რომ იოანე წინამორბედი ანუ ნათლისმცემელი ცოტათი მაინც გაწაფული იქნებოდა მჭევრ-მეტყველებაში. იესო სულ სხვა საქმეა. მართალია, ზშირად მის სიტყვას აზრი აკლავს ან ბუნდოვანია, მაგრამ სამაგიეროდ საათობით შეეძლო ლაპარაკი შეუსვენებლივ: მისთვის ეს არავითარ სიძნელეს არ წარმოადგენდა, ენა უჭრიდა.

საბრალო ნიკოდიმოსს დღეობით სტკიოდა თავი იმ ბუნდოვანი გამოთქმების წყალობით, რაც ამ ღვთაებრივმა წისქვილმა და-

უფქვა. როცა თავის სახლში დაბრუნდა, ყურები უწიოდა და ეჩვენებოდა, რომ მის თავში რაღაც ჩარხი ტრიალებდა.

მოკლედ, დახვეწილი მანევრი მოიფიქრა, მაგრამ მარცხი განიცადა. შინ დაბრუნდა, როგორც გამოლაყებულ რეგვენი, უწინდელზე უარესი, და კიდევ მეტი დატინებით ეკითხებოდა თავის თავს:

— მესიაა თუ არ არის მესია? იოანე ნათლისმცემელია? თუ იესო? ან იქნებ სულაც არავინ არ არის? თავის ჭკუაზეა თუ არა იოანე? იქნება იესო დამცინოდა? რანაირად დავიბადო ხელახლა? ვუთხრა სინედრიონის წევრებს, რომ მალე მოვა ადამიანის შვილი? ან იქნებ ჯობდეს ვუთხრა, რომ ხურაფერზე იდარდებენ და ყური აღარ უგდონ მოკლილი მასხარების ლაყბობას? რა იქნება, რომ ყველაფერი ჰეროდეს* შევატყობინო? თუმცა შეიძლება ჯობდეს დავიცადო, ვიდრე ჩემს მელოტ თავზე მტრედის სუნთქვას შევიგრძნობ?

რუსტიკი, ფარისეველი. ფლორენცია. 1511.

* ცხადია, ეს არ არის ჰეროდე დიდი, რომელმაც ოცი ათასი უმაწვლილი გაელიტა. ჰეროდე მის შემკვიდრეთა დინასტიურ სახელად იქცა. აქ ლაპარაკია ჰეროდეს შვილზე ანტიპატრზე (ანტიპატრი), რომელიც თავისი მშის ცოლთან — პატემოყვარე ჰეროდიადესთან კავშირმა დაღუპა: ქალის ზეგავლენით ტახტს ეძებდა, მოადწია კი იმას, რომ იმპერატორმა კალიგულამ გალიაში გადასახლა და იქვე გარდაიცვალა. ააშენა ქალაქი ტიბერიადა. მანვე დასაჯა იოანე ნათლისმცემელი, რომელმაც ამხილა მისი უზნეო კავშირი მშის ცოლთან.

იოანე ნათლისმცემელი ხათაბალაუზი ახვევა

...რამეთუ ამან იროდი მიაყლინა და შე-
იპყრა იოანე, შეპოტაკილა იგი და შესვა
საპყრობილეს, იროდიადასა თვის, ცოლისა
ფილიპპეს. მისისა მისისა, რამეთუ იგი შე-
იპყრო ცოლად.

რამეთუ ეტყოდა იოანე იროდის, ვითარ-
მედ არა ჯერ არს შენდა, ვითარმცა ცოლად
გესება მისი ცოლი შენი.

ხოლო იროდიას გულსა დაედგა მისთვის,
და უნდა მოკლვად მისი, და ჯერ ხელ-უწყა.

მარკოზი, 6, 17-19.

აგრამ არ იფიქროთ, რომ ამჟღად იესო
იერუსალიმში დამკვიდრდა. საშინლად მო-
უსვენარი ვინმე იყო, არსად არ ჩერდებო-
და. გარდა ამისა, იერუსალიმის ტაძართან
მოვაჭრეთა დაწოკების შემდეგ იერუსა-

ლიმში არც ისე იოლად დაედგომებოდა, ამიტომაც შორეულ მხარე-
ებს მიაშურა. იუდეა უნდა შევაჯერო კიდით კიდემდეო.

მაინც საით წავიდა? არ ვიცით. სწავლული ღვთისმეტყველნი
ვარაუდობენ, იდუმების საზღვრამდე მივიდაო და სათანადო დამამ-
ტკიცებელ საბუთებს იმოწმებენ. ნუ შევედავებით, იყოს ისე, რო-
გორც სურდეთ.

ყოველ შემთხვევაში, იესო არ დასეირნობდა არც გორაკებზე,
არც უნაყოფო უდაბნოში. სახარებაში ნათქვამია, რომ ღირსსახსო-
ვარი პასქის შემდეგ მან დაიწყო ხალხის ნათვლა სწორედ ისე,
როგორც იოანე ნათლავდა.

ზაქარიას შვილს შეეძლო სწყენოდა ასეთი კონკურენცია, მაგ-
რამ კეთილი კაცი იყო, თავის ნათლულს რას უწყენდა!

იგივე არ ითქმის იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეებზე. მაგალიტად მათი მოღვაწეობა იმით დააგვირგვინა, რომ გარს შემოვირბოდა რამდენიმე ფსიქოპათი, რომელიც მის გიგურ იდეებს იზიარებდა. ეს ახირებული ხალხი თავის ხელობას წმინდა საქმედ რაცხდა და ადამიანებს ისე სერითსულად აბანებდნენ, რომ თქვენი მოწონებული. მათი რწმენით, ის კოკა, რითაც ხალხს თავზე წყალს ალერიდნენ, მათმა მასწავლებელმა გამოიგონა. საამისოდ ერთგვარი საფუძველიც ჰქონდათ. ამიტომ როგორც კი იესომაც დაიწყო ხალხის ნათლა, ხმაური ატეხეს, იოანეს გამოკონება უხეშად მიითვისა!

აი, მივიდნენ იოანე ნათლისმცემელთან და ასე უთხრეს:

— მასწავლებლო, ჩვენამდე მოვიდა ხმა, რომ ის მაღალი ქერა კაცი, რომელიც ჯერ კიდევ იორდანის ნაპირას შენ მონათლუ...

— ვიცი, ჩემო მეგობრებო. ძალიან კარგი. როგორ არის?

— ფალსიფიკატორი ყოფილა! ყალბისმქმნელი. ჩვენსავით ნათლავსო ხალხს და ისე წარმატებით ეწევა თურმე ამ საქმეს, თითქოს თავის დღეში სხვა ხელობა არა ჰქონოდა. მაგრამ ყველაზე უფრო საწყენი ისაა, რომ ყველა მასთან მიდის, ერთი ტიტული კაცი აღარ დაგვრჩენია.

გრძნობთ თუ არა ამ საჩივრის მთელს სიმწარეს?

იოანემ და მისმა მოწაფეებმა უკვე დიდი ხანია შეწყვიტეს მუქთად ნათლობა. ახლა კი ორ ნაბიჯზე კონკურენტი გამოუჩნდათ — როგორი წარაღია? მოწაფეები ძალიან შეწუხებული იყვნენ.

არც ეძრახვით. ერთი დააყენეთ თავი მათს ადგილზე. როგორც კი ხელობა შემოსავლიანი ხდება, გაღის და სარუას იძლევა, გამოჩნდება ვინმე გამვლელი და საქმეს აფუჭებს. მეტი რაღა გინდათ? მოწაფეები ცოფსა ყრიდნენ. მაგრამ იოანემ დამშვიდებით მოუხმინა საჩივარი, მხრები აიჩეჩა და წყნარად მიუგო:

— შუე ყველასათვის ანათებს. კონკურენცია — ვაჭრობის სულია. ადამიანს არაფერი არ უნდა ჰქონდეს ისეთი, რასაც ზევად არ მისცემს. საგნებს უფრო ფართოდ უნდა შეხედოთ, მეგობრებო! ყოველთვის მითქვამს, რომ მე ქრისტე არა ვარ, რომ მხოლოდ მასწავლებელი ვარ მისი მოვლინებისა.

— თვით რაცა ბრძანოთ, ის იყოს, — მიუგეს მოწაფეებმა. — მაგრამ ვის მოუვიდა თავში პირველად აზრი იმის თაობაზე, რომ კოკასა შიგან რაცა დგას, ის გადაელვაროსო თავზე მოხანათლავად

განწირულ ხალხს. განა კოცის იდეა შენი გამოგონილი არაა? ქრისტეს არ უნდა დაეწყებოდა ეს ამბავი და არ უნდა შეეშალა ჩვენი საჯარო ინტერესები*.

იოანემ ისევ აიჩეჩა მხრები.

— თქვენ მაცინებთ! — შესძახა. — ერთი წესიერად მომისმინეთ, ასეთ შედარებას გეტყვით. მეუღლე ისაა, გისაც აყავს მეუღლე, ხომ ასეა? ხოლო როდესაც ადამიანი თავისი მეგობრის ქორწილშია, მას უხარია თავისი მეგობრის ბედნიერება, ესეც ხომ მართალია? მეც ასევე მიხარია, რომ ჩემი ნათესავი ქრისტე თავს ბედნიერად გრძნობს, ხალხს რომ ნათლავს იმის მაგიერ, რომ შემშურდეს, მიხარია. ასე იცნობიან ნაზღვარი მეგობრები! იცნო დღეობილდე იზრდება, მე კი ჩემი ღონითა და საქმით სულ უფრო ვპატარავდები. მაშ გაუშარჯოს იცნო ქრისტეს!

რაკი იოანეს მოწაფეები ვერც ასეთმა მსჯელობამ დააჯერა, ზაქარიას შვილმა დასძინა:

— ხედავთ, ჩემო უწყინარო ბატყებო, ჩვენ მიწის შვილები ვართ, ჩემი ნათესავი კი ციდან მოვიდა, მგონი, გამიგეთ?

მოწაფეები ილიმებოდნენ.

— შეწყვიტეთ სიცილი! — შეჰყვირა იოანე ნააღმსქემელმა. — ბოლოს და ბოლოს, თავი მომაბეზრეთ. იცნო მტრედის შვილია, ხოლო მტრედი — ესაა ღმერთი! ღარწმუნებული იყავით, მტრედი ტყუილად არ შობდა და მოგვივლენდა ღვთის შვილს. ღმერთს უთუოდ უყვარს თავისი შვილი. ასე რომ, ჩემი რჩევა შეისმინეთ და მოეშვით ამ სულელურ დავას, იწაბეთ იცნო, რადგან მორწმუნე ძე-ღმერთისა მარადიულ სასუფეველში მოხვდება, იცნო ურწმუნო ცხოვნებას ვერ ეღირსება, რისხუა ღვთისა დაატყდება თავზე. ასეა საქმე!

ახლა კი მოწაფეებმა ზედმეტად ჩათვალეს დავა. აზრი, მართალია, არც ახლა შეუცვლიათ, მაგრამ გადაწყვიტეს აღარ ვამოდავებოდნენ დამრიგებელს: იოანე ნათლისმცემლის გადარწმუნება ამით ცდა იქნებოდა.

მკალიჭამიას არც უფიქრია იესოზე განაწყენება იმისათვის,

* არქაიზმებისა და ნეოლოგიზმების, ძველი ენობრივი ნორმებისა და თანამედროვე სპეციალური ტერმინების აღრევა, ცხადია, მხოლოდ იუმორისტული ზეიზი, წიგნის სტილითა და მისი ხასიათით ნაყარნავეი.

რომ მისი მიზანძვით ხალხს წათლავდა. თითქოს აქ არაფერიც, ისე განაგრძობდა კოკითა თუ გოვზით ადამიანთა თავების გაჭრას და ახალი ღონისძიებაც კი გამოიგონა მოწყენილობის გამგეობად: პოლიტიკურ ორატორად იქცა და ხელისუფალთა გაკრიტიკებას მოჰყვა.

გალილეის ტეტრარქი ამჟამად იყო ჰეროდე (იროდი) ანტიპა, ჰეროდე დიდის შვილი მეოთხე ცოლისაგან, რომელსაც ერქვა სამარიელი მალთასი. ამ ანტიპას ჰყავდა ძმა ფილიპე, ბატანისა და ორი სხვა პროვინციის ტეტრარქი ეს ფილიპე მარიამნის შვილი იყო, მღვდელმთავრის ასულისა და ჰეროდე დიდის მესამე ცოლისა.

ფილიპემ ცოლად შეირთო ერთ-ერთი ძმისწული, მშვენიერი ჰეროდიადე, ძალაუფლების მოყვარე და მეტისმეტად ვნებიანი ყმაწვილი ქალი.

ერთხელ ანტიპა თავისი ძმის ფილიპეს სახლში იყო და გაჯივებით შეუყვარდა ჰეროდიადე, რომელიც არა მარტო რძალი იყო მისი, არამედ ძმისწულიც.

დიდხანს ლამობდა ანტიპა-ჰეროდე ამ საშინელი ვნების გულში ჩაკელას, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ვერ სძლია და დაემონა. მაშინ ძმა ფილიპე და მისი ცოლი თავის სასახლეში დაჰპატიჟა და დიდებული ნადიში გაუშარათა.

ფილიპე საგონებელში ჩავარდა.

— უცნაური ამბავია, — გაიფიქრა, — დღეს ჩემი ძმა ისე თავიანთად მექცევა, როგორც არასოდეს. გადაწყვეტილი საქმეა, რაღაც უნდა მთხოვოს. ალბათ მეზობელ პრინცს ომი უნდა გამოუცხადოს და ამ სუფრით უნდა მომთაფლოს, რომ დახმარება მთხოვოს. აი, ბოროტი, ცბიერი კაცი! მაგრამ არც ისე რეგვენი ვარ, სრავებით ვერ მომატყუებს! ყველაფერი ვიცი.

სინამდვილეში კი ფილიპემ არაფერიც არ იცოდა. ანტიპა არავითარი ომის ატეხვას არ აპირებდა. სტუმრებისათვის რომ ესთამოვნებინა, თავისი ცოლი ფილიპეს გვერდით დასვა, ფილიპეს ცოლი ჰეროდიადე კი თვითონ მოისვა გვერდით.

ნადიშე ანტიპა წამდაუწუმ მუხლებით ედებოდა თავის მომხიბლავ მეზობელს, ფილიპეს კი, რეგვენს, არც შეუმჩნევია, რა სდებოდა სუფრის ქვეშ და არხეინად ისხამდა ღვინოს.

სუფრა რჩეული საქმელებით იყო სავსე. კერძი კერძს ცვლიდა,

ანტიპა კი უფრო და უფრო ბოჭავდა ჰეროდიადეს მესულს, მის
ლოს დესერტიც გამოიტანეს*.

— ფილიპე, — მიუბრუნდა ძმის გალილეის ტეტრარქი, — რა-
ღაც უნდა გითხრა.

— ეჰ! — შესძახა ფილიპემ ცოტა არ იყოს ეშმაკურად. —
აბა, მითხარი, მითხარი, ძვირფასო ანტიპა.

— ოღონდ ახლა კი არა, ნადიმის შემდეგ.

— როგორც გეზბოს.

— იცი, ფილიპე, მე ისეთი სათქმელი მაქვს, რომ ჩვენი მანდი-
ლოსნების დასწრებით ვერ გეტყვი.

— რა ეშმაკი გინდა? — შესძახა ბატანეის ტეტრარქმა, ძმის
აზირებული ლაპარაკით გაკვირვებულმა.

როგორც ეტყობოდა, საქმე სამხედრო კავშირს არ ეხებოდა.
მაშ რაღას ნიშნავდა ანტიპას უცნაური გამომეტყველება? ქალების არ
უნდა მოესმინათ მათი საუბარი. მაშ, საქმე რაღაც საჩოთირო სა-
განს ეხებოდა.

უაღრესად დაინტერესებულმა ფილიპემ სახელდახელოდ გადა-
სანსლა თავისი დესერტი და ტურებიც არ შეუწმენდია, ისე გაჰყვა
ძმას.

მზრძანებელმა ძმებმა ერთიმეორეს ხელი ჩაჰკიდეს და საიდუმ-
ლო გვირაბით ბაღს მიამშურეს.

— ბარემ მითხარი ახლა, რა გინდოდა?

— ძვირფასო, ჩემი ცოლი ისე მომბეზრდა, რომ თვალთ დასა-
ნასავადაც შეზარება. მინდა გავეყარო.

— ახლა მესმის, რატომ არ გინდოდა სუფრაზე ჩემთან ლაპა-
რაკი... მაგრამ მომისმინე, ანტიპა, შენი ცოლი შშენიერი ქალია,
არც თვალად დაიწუნება და არც ტანად...

— შეიძლება, მაგრამ მე უკვე აღარ მიყვარს, სხვა შემიყვარდა..

— აი, ეს კი ცუდია... მაგრამ რა გაეწყობა, გაეყარე იმას, ვინც
შეგძულდა, და შეირთე ის, ვინც გიყვარს. ოღონდ გახსოვდეს: შენი
სიმაჟრი ცოტა ავი კაცია, თანაც ძლიერი: არაბეთი ემორჩილება,

* პეროლე ანტიპატრო ცნობილი იყო, როგორც მშენებელი და ზნედა-
ცემული კაცი. მას რომელმაც პოეტებმა უძღვრეს უფრო მეტური ნაღ-
მებისათვის.

მრავალრიცხოვანი არმია ჰყავს. უმეტესად, ამ საქმეს ასე არ და-
ტოვებს. აგზიბრდება, თავს დაგესხმის, ომი იქნება... ეროვნული
არმიის
მეთაური

— შენ მართალი ხარ! მაგრამ ჩემი ახალი სატრფო გიჟებით მიყვარს, რა ჯენა?!

— ოჰ, ლადარში ჩავარდნილხარ, საცოდავო! გულწრფელად თა-
ნაგიგრძნობ... ზომ იცი, ანტიპა, როგორ მიყვარხარ. ჩემი იმედი
გქონდეს, დაგეხმარები, გპირდები...

— შენი იმედი მაქვს სწორედ... გმადლობ, ფილიპე.

— ჰოდა, შეირთე, ვინც გინდა! ქორწილში ალბათ დამპატივებ?

— ფილიპე, ბარემ ყველაფერს გეტყვი... მე გავეყრები ცოლს,
მაგრამ ვერ შევირთავ იმას, ვინც მიყვარს.

— რატომ?

— სამწუხაროდ, ქალი ქმრიანია.

— მაშინ გაიტაცე.

— რა მარჯვე ხარ! მაგრამ ზოგჯერ ისეთი დაბრკოლებაა, ან-
გარიში უნდა გაუწიო... მე მგონია, შენ რომ შენი საუკეთესო მე-
გობრის ცოლი შეგყვარებოდა, არ მოიტაცებდი, ზომ მართალია?

— ჰო, ეს მართლაც ძალიან მძიმე შემთხვევაა, ვერაფერს
გახდები.

— შესაძლებელი რომ იყოს მეგობართან მოლაპარაკება... იმ-
დენად ერთგული და თავდადებული რომ იყოს, ე. ი. მე მინდა
ვთქვა: ცოლი რომ დაგიბრუნოს. ყველაფერი იოლად მოგვარდებოდა.

— სცადე, ანტიპა. მიდი იმ მეგობართან და კულახლილად აუქ-
სენი საქმის ვითარება.

— ეშმაკებში წადიო, მეტყვის.

— რა იცი? ყველა ზომ არ კარგავს ჭკუას სიყვარულისათვის?
ეს შენ ხარ ასეთი, ჩემო საბრალო ანტიპა. არიან სხვებიც, სხვანა-
ირებიც. აი, მაგალითად მე. ჩემთვის ცოლი მხოლოდ ლეიბია, უბ-
რალო ავეჯი, და ისიც არც თუ ისე ძვირფასი.

ანტიპამ თავისუფლად ამოიხუნტა, გულზე მოეშვა და უკვე
თამამად დაუმატა:

— ფილიპე, შენ მე მხნეობას მინერგავ. გულახდილად მითქ-
ვამს, ყველაფერს გაგანდობ-მეთქი.. ჰოდა, ყველაფერსაც გეტყვი...

— მე ვიცნობ შენს საყვარელს?

— იცნობ და აგრე?

— იქნებ ჩემი შუამდგომლობაა საჭირო ამ საქმეში?

— თუ ისურვებ.

— მაშინ მითხარი მისი ქმრის სახელი და თუ მამაკაცი იყო, კატეგორიას ეკუთვნის, რომლის ნიშნებიც მე ვარ. დარწმუნებული იყავი, ჩემსას გავიტან, დავარწმუნებ, რომ ცოლს გაეყაროს, რათა შენ სიამოვნება მოგანიჭოს.

— მაგრამ იცი თუ არა, ფილიპე... ძვირფასო ფილიპე..

— კიდევ რაღა უნდა ვიცოდე?

— იცი...

— ილაპარაკე. ეშმაკმა დაღაჯვროს, რას ღეჭავ?

— გითხრა? შენ გინდა?... ნაშ მომისმინე: მისი ქმარი — შენა ხარ!

— აჰ, ეს რა მითხარი? მაშ პეროდიადე გიყვარს?

— ოჰ, რომ ჰყვარდეს მარტო! მაგრამ ვალმერთებ, უზენაესია ჩემი! ამიერიდან ვეზუვი ნეაპოლში აღარაა, ფილიპე, ამ ჩემს გულ-მკერდშია!

ამ სიტყვებზე ანტიპამ მთელი ძალით იკრა მუშტი მკერდში. ფილიპე გაოგნებული იდგა. მაგრამ როცა პირველმა გაოცებამ გაუარა, გიჟივით გადაიხარხარა:

— აი ოინი! — შესძახა. — არანაირად არ ველოდი! შენ გიყვარს ჩემი ცოლი და ამდენი ხანი გაჩუმებული ჰარ? ენა ხომ არ გადაყლაპე?

— რას იზამ, ფილიპე! არის შემთხვევები, როცა შენს სიყვარულზე ვერ იყვირებ ყოველ გზაჯვარედინზე. გულში კი გაქვს ღადარი და გწყავს.

— მოკლედ, შენ შეყვარებული ხარ, გინდა გაეყარო ცოლს და შენთან ერთად მეც გავეყარო... უკანასკნელი კითხვა: ჩემს ცოლს თუ უყვარხარ?

— ღმერთო ჩემო! გეფიცები, შენი პატიოსნება იოტის ოდენადაც არ შელახულა...

— ჩემთვის საკმარისია შენი სიტყვა... კეთილი, ანტიპა, ჩემო ძვირფასო ანტიპა, რაკი შენ გიყვარს პეროდიადე, რომელიც ბოლოს და ბოლოს ორივეს ძმისწულად მოგვხვდება, გითმობ მის თავს. გაფეყრები, შეირთე და იყავით.

— მე კი ამაზე კრანტის დაძვრაც ვერ მოვახერხებ.

— სულელი!

ძმები ერთიმეორეს გადაეხვივნენ.

თუ საქმის ასე შემობრუნებამ ვინმეს სიამოვნება მიატოვა, ეს იყო პეროდიადე სამაგიეროდ მოლაპარაკების შედეგები არ მოეწონა პეროდეს ცოლს. ვიდრე ოფიციალური გაყრის ამბავი პრესაში გამოცხადდებოდა, საკუთარი ნებით მიატოვა სასახლე და ჩააკეტა მახურის სიმაგრეში, რაც მკვდარი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროს გადასცემრის ერთ-ერთი მთიდან.

ფილიპემ თავისი სიტყვა ღმერთს: განქორწინება ნებაყოფილობით მოხდა და პეროდემ პეროდიადე ცოლად შეირთო. ყოფილი ქმარი საქორწინო ცერემონიას ესწრებოდა, და შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ხელიც მოაწერა, როგორც მოწმემ, თუ იყო მაშინ ასეთი წესი, ოღონდ საბუთი არ შემონახულა.

მოკლედ რომ ვთქვათ, ფილიპემ ანტიპას მართლაც ძმურად გაუწოდა ხელი და ანტიპამ აღარ იცოდა, როგორ გადაეხადა მადლობა.

სიყვარულს რომ უცხადებდა, პეროდიადეს ასე ეუბნებოდა:

— სხვა მის აღვილზე ალბათ სხვანაირად მოიქცეოდა... ფილიპე პირდაპირ ოქროს, ადამიანი კი არა (ეს ბოლო, ცხადია, სიმართლე იყო).

ამ სიტყვებზე პეროდიადეს გულში იკრავდა.

— ფილიპე ყოველთვის კარგად მექცეოდა და ამ თხოვნასაც შეგვისრულებდა, ვიცოდი, — მიუგო ქალმა. — ჩვენს ბედნიერებას მას უნდა ვუმაღლოდეთ.

— მერე თავს ნაშად დაადებდა მხარზე ახალ ქმარს, თავის მაზლსა და ბიძას, და ასე ხვეწა-კოცნა-ჩურჩულში გაჰყავდათ დრო.

— უფალმა გრძელი დღე არგუნოს ჩვენს ფასდაუდებელ ფილიპეს!

მაგრამ გამოჩნდა ერთი ბატონი, რომელსაც ეს ძმური გარიგება არ მოეწონა. არ მოეწონა კი არა, გაშმაგდა კაცი. ეს იყო იოანე ნათლისმცემელი.

როცა მგზავრები უდაბნოში ესტუმრებოდნენ, რაღა წმინდა კაცს მათთვის თავზე გოზა წყალი გადაევლო, ის პეროდეს საქციელზე ჩამოუგდებდა სიტყვას ხოლმე და ეუბნებოდა:

— რა საწყალობაა! ნამდვილი ხათაბალა! ეს მეფე ორგზის სისხლისაღმრევია: ახალი ცოლი მისი ძმისწულიცაა და რძალიც! ვაი სირცხვილო! ეს ხომ თავის მოჭრაა!

— მაპატიეთ, — გამოუდავებოდა ზოგიერთი. — რაც შეეხება

ბიძა-ძმისწულის ქორწინებას, ასეთი რამე პირველად არ ხდებოდა ციხეში. როცა ფილიპემ შეირთო ჰეროდიადე, არაფერი ჰქონდა, თუმცა ასეთივე ბიძა-ძმისწული იყვნენ. ხოლო რაც შეეხება თქვენს შენიშვნას, უკეთურმა რძალი როგორ შეირთო, არც ესაა მთლად საფუძვლავანი: ფილიპე ხომ თავისი სურვილით გაეყარა ჰეროდიადეს, კანონი დაცულია და რას ერჩი იმ კაცს?

— რას ერჩიო? მე ეს არ მომწონს და შორჩა!

— მაგრამ კაცთა კერძო ცხოვრება თქვენ სულ არ გეხებაო.

— მეხება! მე არ მსურს, რომ ეს საძაგელი კავშირი გაგრძელდეს!

— მერე, რას აპირებთ, როგორ მიაღწევთ იმას, რომ მეფე თავის საყვარელ დედოფალს გაშორდეს? ქმარმა დაუთმო და შენ არ უთმობ?

— მე ვიყვირებ დილიდან დაღამებამდე და დაღამებიდან დილაზე, რომ ჰეროდე უკეთურია, ჰეროდიადე კი — მისი მსგავსი.

— ვერაფერსაც ვერ გახდებით ამით. იმისათვის, რომ თქვენ იყვიროთ და იგაგლახოთ, არა მგონია მეფე თავის წინანდელ ცოლს დაუბრუნდეს.

— როგორც გენებოთ, ყვირილს კი ვერ დამიშლით.

— ჰო, მაგრამ სასაცილოდ აგიგდებენ. საქმე იმით დამთავრდება, რომ ჰეროდე გაბრაზდება და ღილაკში ამოჰყოფთ თავს.

— ვერ გაბედავს.

— უარესსაც ელოდეთ!

იოანე ნათლისმცემელმა კეთილი რჩევა არ შეისმინა. არ დაიშალა მეფის ძაგება და გმობა.

პირველ ხანებში ჰეროდეს ართობდა ამ გოზა წყლით მოვაჭრე კაცის ქადაგება, საქციელს რომ უწყუნებდა გალილეის მბრძანებელს. მაგრამ ბოლოს და ბოლოს მოსწყინდა და იორდანის სანაპიროების ნათელმჭერტელს უბრძანა: შეწყვიტე ლაქლაქი და მომასვენეო. მაგრამ იოანემ ქვეა შეაგდო და თავი შეუშვირა, მეფის ბრძანება აინუნშიაც არ ჩააგდო. რაკი გაფრთხილებამ არ გაჭრა, ჰეროდემ სანტიკი ბრძანება გამოსცა. იოანე ნათლისმცემელს თავზე პოლიციელები წაადგნენ.

— ვიდრე ხალხს აბანაგებდით, არავენ გიშლიდათ, — მიმართა უფროსმა პოლიციელმა. — ფარისევლებმა შეგვატყობინეს, არეულად ლაპარაკობსო, ჭკპაზე არ არისო, მაგრამ ასე თუ ისე შეიძ-

ლებოდა მოთმენა. ასლა უკვე საშინო პიროვნება გახდით, ვერცხლად
ვალ მთავრობის გინებაში ხართ. თქვენ ამბობთ, ახალ რეჟიმში
ვქადაგებო. მერე და რელიგია ხომ იმისათვის არის, ძალაუფლების
მორჩილება იქადაგოს? როგორც ხედავთ, საკუთარ თავს ეწინააღ-
მდეგებით, ეს კი ნიშნავს, რომ სრულ შეურაცხადობამდე მისვ-
დით*. მაგრამ რამდენადაც ეს მეტისმეტად დიდხანს გაგრძელდა,
გვაქვს პატივი დაგაპატიმროთ.

ნათლისმცემელი შებოქვს, გოზა თუ კოკა კონფისკაციის წესით
წაიღეს, ქოხი დაუღუპეს და წავიდნენ. ყოველივე ამის შემდეგ
იოანე ჩასვეს მახორის ციხეში, სადაც ანტიპას პირველი ცოლი გა-
იქცა. განსხვავება ის იყო, რომ ანტიპას ნაცოლარი თავისუფლად
ცხოვრობდა, იოანე კი საკანში იჯდა და კარი საიმედოდ იყო ჩაკე-
ტილი — ეს არასახარბიელო მდგომარეობაა, მეტადრე უდაბნოს
ბინადარისათვის, რომელსაც ფართო პორიზონტები უყვარს.

იმის ნაცვლად, რომ წინამორბედი დაემშვიდებინა, პატიმრობამ
სულ გამოიყვანა წონასწორობიდან. როცა ციხის ქონგურებთან მერ-
ცხალი გაინავარდებდა და ლაქვარდ სივრცეში ასრიალდებოდა,
იოანე ხელებს ასწევდა და გადარეულივით დაიწყებდა ყვირილს:
— ძვირფასო მერცხალო, გაფრინდი ჰეროდესთან და უთხარი,
რომ მთელი ჩემი პატივისცემა დაკარგა და ეს უბედურებას მოუ-
ტანს!

* შეურაცხადი (იერიდიული ტერმინია) ისეთი კაცია, რომელიც
ფსიქიური მდგომარეობის, სულიერი ავადმყოფობის გამო ვერ აძლევს
ანგარიშს თავის მოქმედებას და სიტყვას. შეურაცხადობის დროს ჩაღე-
ნილი საქციელი არ ითვლება დანაშაულად.

იესო იმორჩილებს სამარცხელ ქალს

მიუვო ღედაკაცმან მან და ჰრქვა: არა მი-
 ვის ქმარი. ჰრქვა მას იესო კეთილად ჰსტევი,
 ვითარმედ არა მივის ქმარი. რამეთუ ზუთ
 ქმარ გეხსნეს და აწ რომელი გივის, არა არს
 ქმარი შენი. ესე ჰუმარცხი სტევი.

ჰრქვა მას ღედაკაცმან მან: უფალო! ვხე-
 დავ, რამეთუ წინასწარმეტყველი ხარ შენ.

იოანე, 4, 17-19.

უმცა იესო ყოვლისშემძლე ღმერთი იყო,
 მას ვერანაირად ვერ მიაკუთვნებდით ადა-
 მიანთა იმ კატეგორიას, რომელთაც მამა-
 ცებს ეძახიან. პირიქით, მის ბუნებაში იყო
 რაღაც სიმშდალე.

იოანეს პატიმარყოფის ამბავი რომ გაიგო, გაიფიქრა, მალე ჩემი
 ჯერი დადგებაო, და საჩქაროდ გამოიყვალა ადგილსამყოფელი.

იესოს ასეთი გატყვევით გამოწვეული კომიკური შთაბეჭდილება
 რომ ოდნავ მაინც შეერბილებინა, სახარება ისე ხსნის, თითქოს ასე
 თვითონ კი არ მოიქცა თავისი სურვილით, არამედ უზენაესის ნე-
 მით: სულიწმიდა ჩაერიაო საქმეში. ასე მარჯვედ ამას ვინ ახსნი-
 და, თუ არა ლუკა (4, 14).

ამრიგად, რაკი იმხანად ჩვენი მოგზაური იდუმების ნაპირას ნათ-
 ლავდა ხალხს და გალილეას წასვლა გადაწყვიტა, მთელი იუდეა
 უნდა გადაესურა, შემდეგ კი სამარიაც. *

* ნათლისცემის საქმე ძირითადად მაინც მოწაფეებს ჰქონდათ შინდო-
 ბილი: „რამეთუ თვით იესო არა ნათელს-მსცემდა, არამედ მოწაფენი
 მისნი“ (იოანე, 4, 2). მაშინ „დაუტევა ურიასტანი და წარვიდა გალილიად“.

იოანე მოციქულმა ითავა ამ მოგზაურობის აღწერა. **ბიბლიოთეკა**

ასე შეადგინას — რაოდენ ზუსტია იოანე თავის აღწერილობაში! — იესომ გადაკვეთა სამარიისა და იუდეის საზღვარი. აქ კი გზის მარცხენა მხარეს გამოჩნდა სამარიის ქალაქი სუქარი (სიქარი), ბაღებითა და საძოვრებით გარემოცული. მაგრამ სიარულით დაღლილი იესო ქალაქში აღარ შესულა. ჭასთან გაჩერდა, სწორედ იმ ადგილას, სადაც იწყებოდა ის ხეობა, რომელშიაც ქალაქი იყო გაშენებული.

მოწათფები კი სიქარში გაემართნენ, რადგან სანოვაგე უთავდებოდათ და სადმე საგზალი ზომ უნდა ეშოვათ!

წარმოიდგინეთ, იოანე ამას წერდა ოთხმოცდაათი წლის ასაკში. რა მეხსიერება ჰქონია, წვრილმანებსაც არ ივიწყებს!

მარტო რომ ღარჩა, იესო გრძელ სკამზე ჩამოჯდა, საჩრდილობის ქვეშ (აღმოსავლეთში ჭების გარშემო გრძელი სკამები იდგა, იქვე საჩრდილობელს აკეთებდნენ ხოლმე), და დაიწყო ფიქრი იმაზე, საიდან გაეჩინა წყლის ჭურჭელი (ოწინარზე მხოლოდ თოკი ეკიდა). ვინც წყალზე მოდიოდა, ყველას საკუთარი კოკა ან გოჯა მოჰქონდა, ყურზე თოკს მოაბამდნენ, აიღებდნენ წყალს და შინ გასწევდნენ.

იესოს წყურვილი ტანჯავდა და რჩებოდა ერთადერთი ღონისძიება, რომ ის მოეკლა — წყლით გაქდენთილი თოკი უნდა მოეწოვა. უკვე ასე აპირებდა, როცა დაინახა გზაზე მომავალი დოქიანი ქალი. ეს იყო ახალგაზრდა სამარიტელი დედჟაცი, ტანადი და ლამაზი.

„სწორედ სულზე მომისწრო“, — გაიფიქრა ჩვენმა მგზავრმა და დაელოდა.

აქ თავში ასეთმა აზრმა გაუელვა: უცნობი მამაკაცის დანახვაზე ქალს შეეშინდება და გაიქცევაო. მართლაც, აღმოსავლელი ქალები ხომ ასე მორცხვნი და მიუკარებელნი არიან! ჩვეულებრივ ასე დღისით-მზისით არც კი დაიარებაინ წყალზე. იციან, რომ მამაკაცები თამამნი და სახიფათონი არიან, ამიტომ ჭასთან ჯგუფ-ჯგუფად მიემართებიან ხოლმე. ისიც შებინდებისას. ეს ქალი კი სრულიად მარტო მოდიოდა და არც კი შეკრთა, როცა ჭასთან ჩამომჯდარი უცხო კაცი იხილა. ეტყობოდა, არც ისე სათნო ვინმე იქნებოდა.

ქალმა დოქს თოკი მოაბა, ჩაუშვა ჭაში და წყალი ამოიღო.

— წყალი დამალევიზე, — სთხოვა ქრისტემ (მასვე მე წყალი“).

სამარიტელმა უცნობს გადახედა. ჩანდა, თავაზიანად ეხედა გენდა მის მთავრ ღირსებას. მეტყველებითა და სამოსით შეატყო, რომ საქმე იუდეველთან ჰქონდა.

— უცნაურია, — მიუგო ცოტა ირონიულად, — რანაირად მთხოვ იუდეველი წყალს მე, სამარიტელ ქალს?

უნდა ვიცოდეთ, რომ იუდეველებსა და სამარიტელთა შორის ყრუ მტრობა სუფევდა („ვითარ შენ ურია ხარ და ჩემგან წყალსა ითხოვ, სამარიტელისა დედაკაცისაგან? რამეთუ არა შეგნნიან ურიანი სამარიტელთა“). იუდეველთა ამაყი შეილები სამარიტელ მეზობლებს უღირს არსებებად რაცხდნენ.

მაგრამ იესო არ აპირებდა ქედმაღლობის გამოვლენას: ძალიან სწყუროდა. უცნაური ამბავი კია: გამობრძმედილი ოინბაზი, რომელმაც კანას ქორწილში წყლისაგან ღვინო შექმნა, აქ უძლური აღმოჩნდა, რომ წყალი შეექმნა*.

საბრალო კაცი წყურვილით იხრჩობოდა. რამდენიმე წვეთი წყალი ახლა მალამოდ მოხვდებოდა მის გამშრალ ყელს, ამიტომ განიზრახა სამარიტელ ქალთან კვლეუცობა დაეწყო.

— თ! — შესძახა პასუხად. — არსებობს წყალი და წყალი. როგორც ვიცით, საგანსა და საგანს შორის არის სხვაობა. მე გთხოვ, წყალი მასვი-მეთქი და შენ უარს მეუბნები. რომ იცოდე, ვინ დგას აქ შენს წინ, უარს არ მეტყოდი, არამედ თავად მთხოვდი ცოცხალ წყალს.

— შენ დამცინი! — უთხრა სამარიტელმა. — ვერ გამიგია, რანაირად ამოიღებდი? ჭა სომ ასე ღრმაა, შენ კი არც კოკა გაქვს, არც გოზა. ნუთუ ეშმაკობით გადააჭარბებ ჩვეწს მამას იაკობს,

* ეს დებულება ვერ არის დამაჯერებელი, რადგან ღვინო, რაც უნდა იყოს, წყლისაგან შექმნა, ხოლო შექპირისა არ იყოს, არარაისგან არ იქმნების არაჩაიცა. რაც შეეხება უზრდელობას, აქ უფრო სამარიტელა ქალი გამოიჩინევა უზრდელობით, ვიდრე მოწყურებული ნაზარეველი მკვლარი.

რომელმაც მოგვცა ეს წყარო, თვითონაც აქედან სვამდა მისი შვილებიცა და საქონელიც?*

ამ სიტყვებზე სამარიტელმა ქალმა, რომელიც ძლიერ გულმთილი იყო, აიღო წყალი და ქრისტეს მიაწოდა. იესომ წყალი დალია.

— მომისმინე, — დაიწყო ისევ, — ამ ჭის წყალი სულაც არა კლავს წყურვილს, ხოლო ის ცოცხალი წყალი, რასაც მე გპირდები, სამუდამოდ იხსნის ადამიანს წყურვილისაგან. თუ ჩემი წყაროს წყალი დალიე, აღარასოდეს არ მოითხოვ წყალს.

„რა თავშესაქცევი კაცი ყოფილა“, — გაიფიქრა სამარიტელმა ქალმა და ხმამაღლა თქვა:

— აქამდე შეგეძლო მოგეწოდებინა ეს წყალი, რომ სამუდამოდ მოგეკლა ჩემთვის წყურვილი... ხომ არ უნდა მომკლა?

იესომ ვშმაკურად ჩაუკრა თვალი.

— წადი, შენს ქმარს უხმე, აქ მოვიდეს, მე სიამოვნებით გავეცნობი მას.

სამარიტელმა ქალმა გულიანად გაიციხა.

— მე ქმარი არა მყავს, — თქვა გულახდილად.

— ვის ეუბნები ამას? შენ ქმარი არა გყავს? შენ სათვალავი დაგიკარგავს! შენ გყავდა ჯერ ერთი, მერე მეორე, მესამე, მეოთხე, მეხუთე — მთელი გუნდი! ის კი, ვინც ასლა გყავს, არ არის შენი ქმარი. მე, შვილოსან, ვიცი, ვერ მომატყუებ.

— ღმერთმანი, შენ მომკალი და ესაა! ყველაფერი ერთი შესედვით გამოიცანი!.. იქნებ მისანი ხარ? მაშ სწორად მეუბნებოდნენ, იერუსალიმელმა მწიგნობრებმა ყველაფერი იციანო... ასლა ვხვდავ, იერუსალიმელი მწიგნობარი ყოფილხარ... ისე ღარიბულად კი გაცვია, ამას ვერ იტყვის ადამიანი. თუმცა თქვენი მეცნიერები სულ ძონძებს იმოსავენ და ისე დაეხეტებიან... აი, თურმე რა იოლია მოლაპარაკება. ჩვენს ხალხებს აბა რა აშორიშორებს? უმნიშვნელო წვრილმანი: ჩვენი მამები ღმერთს აი ამ მთაზე ვვედრებოდნენ, შენ კი ამბობ, რომ თაყვანისცემა იერუსალიმის მხარეს უნდა ხდებოდეს...

* იესო და სამარიტელი ქალი იაკობის წყაროსთან შეხვდნენ ერთმეორეს, იმ დაბაში, „რომელი მიხსცა იაკობ იოსებს, ძესა თვისსა“ (იოანე, 4, 5).

იესომ სამარიტელი მიიზიდა.

— დამერწმუნე, — უთხრა, — დგება დრო და ჯამით რომელიმე ამ მთაზე სცემთ თაყვანს მამას და არც იერუსალიმში. ვინაა იქვე სცემთ თაყვანს, ძვირფასო, ეს იქნება მესია.

— მართალია, მართალი. ასე ამბობდნენ ტაძარში, რაღაც მესია გამოცხადდებაო, რაღაც უნდა გვასწავლოსო. სადაა მერე ეს მესია?

— ეს მე ვარ!

— ღმერთო ჩემო!

— მე ვარ ღმერთი შენი. დამიჯერე, ჩემი სიტყვა კანონია.

სამარიტელი დედაკაცი, როგორც ყოველი თავისუფალი ქვეყნის ქალი, ძალიან მორწმუნე იყო. არაფერი არ უნდოდა, ოღონდ ვინმესთვის თაყვანი ეცა. მაშინვე ჩვენს მოხეტიალე მქადაგებელს ფეხ-ქვეშ ჩაუვარდა და დაუწყო ხელებზე ამბორი. იესო თავისი წარმატებით გახარებული იყო.

ამ დროს უცებ გამოჩნდნენ მოწაფეები, რომელნიც „წარსკლავებს ქალაქად, რათა საზრდელი იყიდონ“.

„ემშაკმა წაგიღოთ! — დაწყევლა გულში აბეზარნი. — რაღა ახლა მოგინდათ გამოცხადება, როცა ეს ლამაზი ქალი სიყვარულს მიხსნის!“

სამარიტელ ქალს შერცხვა, თავზე რომ წაადგნენ იმ დროს, როცა უცხო მამაკაცს ხელებს უკოცნიდა, წამოვარდა და ისე გაიქცა, კოკაც იქვე დარჩა.

სუქარის მცხოვრებლებმა რომ ასე დაბნეული ქალი ნახეს, გზაში ფეთიანივით გავარდნილი, გააჩერეს და გამოკითხვა დაუწყეს:

— რა შეგემთხვა, ქალო? საით გარბიხარ? რა გიგავს სახე?

— გიკვირდეთ! — მიუგო ქალმა. — კაცი ვნახე, უწინ არასოდეს შემხვედრია, ყველაფერი კი სცოდნია, ჩემი ამბავი აქეთ მითხრა. ქრისტე ვარო, თქვა. თუ ეს სიმართლეა?

სუქარელებმა, რაღა თქმა უნდა, იმთავითვე ჭას მიაშურეს, აბა ვინ არის ის უცხო სუბიექტიო!

ჩვენმა გმირმა მაშინვე გადაწყვიტა მდგომარეობის გამოყენება. რაკი ისევ ყურადღების შუაგულში აღმოჩნდა, თვალთმაქცობას მოჰყვა. მოწაფეებმა პური შესთავაზეს და უთხრეს: „ჭამე, მასწავლებლო!“ იმან კიდევ ხმამალა, ყველას გასაგონად შესძახა:

— ტყუილად მთავაზობთ პურს, ჩემო მეგობრებო. მადლობელი ვარ, მაგრამ მე მაქვს საჭმელი, რაც თქვენ არ გაგაჩნიათ („ხოლო

თავადმან ჰრქვა მათ: მე ჭამადი მაქვს ჭამად, რომელი თქვენ არა იცით“).

მოწაფეებმა ერთმანეთს გადახედეს და თქვეს:

— „ნუ უკვე მოვინმეართვა მას ჭამადი?“ ალბათ იმ ქალმა აჭამა, აქ რომ ვიხილეთო.

„მაგრამ იესო სულაც არ გულისხმობდა ხორციელ საჭმელს, — წერს ერთი დვთისნეტყველი. — მაცხოვარი ძალიან გახარებული იყო, რომ სიყვარულის ნაპერწკალი მოახვედრა გულში სამარიტელ დედაკაცს, რომელიც ამბობდა, ქმარი არა მყავსო და რიცხვი კი დავიწყებოდა თავისი ქმრებისა. გული იესოსი გაძდა და დავიწყება ნამდვილი მიწიერი შიმშილი“.

— აი, რატომ თქვა ქრისტემ:

— ჩემი ჭამადი არს, რათა ვპყო ნება მომავლინებელისა ჩემისა, და აღვასრულო საქმე მისი.

სუქარელებმა გაიფიქრეს:

„თუ მხოლოდ ასეთი ხოხბის იმედი აქვს, გვებრალებათ“.

იესო კი თავისი მოწაფეების გასაგონად განაცხადობდა:

— თქვენ არა თქვით, ოთხ თვეში მკა დაიწყებათ? „აჰა უნერა, მე გეტყვი თქვენ: აღიხილენით თვალნი თქვენნი და იხილეთ ყანები, რამეთუ სპეტაკ არიან სამკალად აწვე. და მომკალმან სასყიდელი თვისი მიიღოს და შეიკრიბოს ნაყოფი ცხოვრებად საუკუნოდ... რამეთუ ამით არს ქმშარიტი სიტყვა იგი, ვითარმედ სხვა არს მთესვარი და სხვა არს მომკალი“: ერთი თესავს ხოლმე, მეორე კი იმკის. ამასთან ერთიც კმაყოფილია და მეორეც. სწორად გამიგეთ, რაზეც გელაპარაკებიან: მე გაგაგზავნეთ იმის მოსატანად, რაც აუცილებელია საყოველღეო საკვებად, და ვიდრე თქვენ შორს იყავით, აქ მოვიდა ქალი, რომელიც მოვიმკე.

ვიდრე იესო ასეთ აზრებდას ქადაგებდა, მის გარშემო ცნობისმოყვარეთა ბრბო სულ იზრდებოდა. ბევრნი, აღფრთოვანებულნი იმით, რომ იხილეს ქე დვთისა, მის გაშვებას არ აპირებდნენ, ქალაქში შეიპატიჟეს და იესო სუქარში ორი დღით დარჩა.

სამარიტელმა ქალმა, ვინც ის პირველად იხილა, მთელს ქალაქს უამბო მისი ამბავი და არსად არ დავიწყებია შექება. პირდაპირ მომჯადოებელი ვინმეაო.

სუქარელების პასუხი ასეთი იყო:

— შენ რომ გაგაკვირვა, ეს რომელს გაუკვირდება! ჩვენც ბევ-

რი რამ გვითხრა უცნაური ზა უჩვეულო. ვუსმენდით და ვრწმუნდებოდით, რომ ეს ნამდვილად ქრისტეა, მხსნელი ქვეყნისა.

ყოველ შემთხვევაში, ასეა ნათქვამი სახარებაში, და არა უფიქრდება გვაქვს არ ვერწმუნოთ? ჰირადად იქ არ ვყოფილვართ და გვთხოვს მოგცემთ იმის გარანტიას, რომ ეს სიტყვები ნამდვილად ითქვა. მაგრამ არც უარყოფას ვაპირებ. არა, მხოლოდ ფაქტის კონსტატირებას ვახდენ და ამით ვადასტურებ, რომ, თვით სახარებაშიც კი არ მოიპოვება თუნდაც ერთი ადგილი, რამდენადმე დამაჯერებლად რომ მოგვითხრობდეს მთელი ქალაქის მოქცევის ამბავს.

სუქარის (სიქარის) მცხოვრებლებმა აღიარეს, მართალია, რომ ესაა იესო ქრისტე და ის იხსნის კაცობრიობას, მაგრამ ერთი სუქარელიც კი არ შეუერთდა გამაგრებულ მცირერიცხოვან ჯგუფს. ამიტომ ასეთი მოქცევა წმინდა პლატონურ სახიათს ატარებდა და თავაზიანობის ფარგლებს არ გასცილებია. წავიდოდა იესო და დაავიწყდებოდათ ყველაფერი.

ასეთი იყო იესოს პირველი შეხვედრა თავის თანამემამულეებთან (იოანე, 4, 1—42).

დაიწყო იმით, რომ მთერალ მექორწილებს ასიამოვნა, წყალი ღვინოდ უქცია. იერუსალიმში არსებიადა იმით გაითქვა სახელი, რომ აურზაური ატეხა. სოლო როცა ბოლოს და ბოლოს ხალხში აშკარად გამოცხადება ისურვა, სასელგატებილი ქალის გული მოიგო და მორჩა, რადგან ყველა კომენტატორი იმ აზრისაა, რომ სუქარის ჭასთან იესოს მეძავი შეხვდა.

ანაბალე ქარაჩი. იესო ჭასთან (სამარიტელ ქალთან).

პირველი მარცხი

და აღივსნეს ყოველნი გულის წყრომითა, რომელნი იყვნეს შესაყრებელსა მას შინა, ეს-მოდა რა ესე. და აღჰსდგეს და განაძეს იგი გარეშე ქალაქისა მიხედნად, და მოიყვანეს იგი, ვიდრე წვერადნდე მის მთისა, რომელსა ზე-და ქალაქი იგი მათი დამცემებულ იყო, რა-თა გარდაადგდონ იგი.

ხოლო თავადმან განვლო შორის მათსა და წარვიდა, და შთავიდა კაპერნაუზმად, ქა-ლაქსა გალილიასასა, და ასწავებდა მათ...

ლუკა, 4, 28-31.

ამარიასი რომ თავის პოპაგანდისტულ მოღვაწეობას მორჩა, იესო გალილეაში დაბრუნდა და ნაზარეთში გაჩერდა

იესოს არ ავიწყებოდა ნაზარეთელთა დაცინვა და ოცნებობდა იმ დროზე, როცა

თავისი უგბილი და უმადური თანამემამულეები ხელახლა იხილავ-დნენ უკვე დიდების მწვერვალზე ასულ ხუროს. იერუსალიმში მომ-ხდარი აურზაურის ამბავი ალბათ ნაზარეთამდეც მოაღწევდათ, ფიქრობდა. თუ გზაში კიდევ რაიმე ხელსაყრელი შემთხვევით წაუ-მატებდა რასმე აქამდე მოხვეჭილ სახელს, მაშინ ზომ ნაზარეთში ნამდვილი ტრიუმფი ელოდა.

ამ მიზნით ყველგან, სადაც კი გაჩერდებოდა, თავს ასაღებდა სწავლულად, რომელმაც ღრმად იცინ ყველა ხალხთისმეტყველო საკითხი.

იესოს სინაგოგების კარს უღებდნენ და სთხოვდნენ ქადაგებე-ბით გამოსვლას. რა ხალისით იღებდა ამნაირ წინადადებას და

როგორ ატრიალებდა გაალმასებულ ენას მტრედის შვილი, ამის წარმოდგენა მკითხველისათვის მიმინდვია.

ბიბლიის ყოველი მუხლი საკმარის მასალას აძლევს იმ ოქრო პირიდან მჭევრმეტყველების იორდანი გადმოსულიყო.

ყურადღება მიაქცეთ: იესოს არ მიუღია განათლება, მაგრამ სრულიად არსენიად თვლიდა თავს ღვთისმეტყველების დოქტორად. ის, რაც სხვას უკანონობად და სიყალბედ ჩაეთვლებოდა, იესოსთვის სრულიად ბუნებრივი იყო: კაცი ღმერთი იყო და რა გაუჭირდებოდა! მტრედის შვილს თავში სიბრძნის საღარო ჰქონდა და რაც რამ ენიდან მოწყდებოდა, წინასწარმეტყველებად ითვლებოდა, რადგან ღვთაებრივი იყო მისი წყარო. მხოლოდ მტრედი, მამა მშობელი და სამების კომპანიონი აგებდა პასუხს მისი სიტყვისათვის. ყველაფერი მტრედის შთაგონებული იყო და თუ ოდნავ რამე შეეშლებოდა, ესეც მტრედს დაბრალდებოდა.

ამრიგად, იესო თავის საქმეს აკეთებდა, კრიტიკის არ ეშინოდა. ერთ სოფელში რომ მივიდა, სინაგოგაში შევიდა, სადაც სწორედ ღვთისმსახურება მიმდინარეობდა.

იმ დროს ყველა სინაგოგა ერთნაირ ყაიდაზე შენდებოდა. ერთიმეორისაგან მხოლოდ სიდიდითა და სიმდიდრით განირჩეოდნენ. რა სიდიდისაც იყო ქალაქი, იმის შესაფერისს აშენებდნენ სინაგოგებსაც. ორ პორტიკს შორის გაჭიმული დარბაზის ბოლოში საკურთხეველი იყო აღმართული, სალხინებელი. ხატი და სამსხვერპლო ალაგი არ ჰქონდათ, სამაგიეროდ იდგა სკივრი, რომელშიაც ფარდაგის ქვეშ ინახებოდა ისრაელის წმინდა წიგნები. ეს ხის ყუთი, სინაგოგის ავეჯის ნაწილი, რაც იმ წმინდა ზანდუკსა ჰგავდა, საიდანაც ახალგაზრდა სამუელს ღმერთი ელაპარაკებოდა, საპატიო ადგილზე იდგა²⁵.

სინაგოგის ყველაზე უფრო სათაყვანო ნაწილი იყო სამლოცველო. სწორედ იქ იდგა სკამები, რომლებზედაც განისვენებდნენ ბწიგნობართა და ფარისეველთა პატივდებული უკანალები. იქვე იყო ადგილები, გათვალისწინებული უფრო გავლენიანი და შეძლებული მორწმუნეებისათვის, რადგან შუბლვიწრო რეგვენნი ყოველ დროში განსაკუთრებული პატივითა და დიდებით სარგებლობდნენ კაცთა სააუგოდ, ღორული დღევითილობა და ქისა კი მათთვის წმიდათა-წმიდა ნაწილია.

სინაგოგის შუაგულში ამაღლებული ადგილი იყო, თავისებური

ესტრადა. აქედან უკითხავდა რაბინი „წმინდა წიგნებს“ და არი-
გებდა მორწმუნეებს.

რაც შეეხება სამწყსოს, ის თავს იყრიდა ბაზილიკურ სივრცეში,
რაც ორ ნაწილად იყო გაყოფილი საგანგებო მოაჯირით: ცალ მხა-
რეს იყვნენ მამაკაცები, მეორე მხარეს დედაკაცები.

„წმინდა წიგნების“ კიდობნის წინ დღე და ღამე ჩაუქრობელი
კანდელი ენთო.

სინაგოგის სახურავი ყველა მეზობელი სახლის სახურავზე მა-
ღალი უნდა ყოფილიყო: თუ სახურავი არა, შენობის დამაგვირგე-
ნებელი შპილი მაინც, დღევანდელი ეკლესიების სამრეკლოს ან
მუსულმანური მიზგიტების მინარეთებს რომ მოგვაგონებდნენ.

შესასვლელთან სვეტებზე ეკიდა შეწირულობისათვის განკუთვ-
ნილი ყულაბები, მუდამ გამწვანებული იმისათვის, რომ გულუბრ-
ყვილო მორწმუნეთა დანაშოგი მიეღოთ და გადაეყლაპათ.

როგორც ხედავთ, ქრისტიანული რელიგიის დამოუკმნებელთ გა-
დაიღეს იუდაიზმის გამოგონებანი უწვრილეს დეტალებამდე. ასლი
დედანს ემსგავსება, არაფერი არ დავიწყებიათ.

ყოველი სინაგოგის სათავეში იდგა რაბინი და უხუცესთა საბჭო
(მათ მწყემსებს ეძახდნენ). ეს სინკლიტი წინამძღოლობდა ყოველ-
გვარ რელიგიურ ღონისძიებას, ასამართლებდა, განსჯიდა, სჯიდა
და კიდევაც განდევნიდა თემიდან თამამ ადამიანებს, რომელნიც
მთელს ამ ბალაგანს აღმაცერად უყურებდნენ. უკიდურეს შემთხვე-
ვაში კი, როცა ღვთისმგმობელის კადნიერება საზღვარს სცილდე-
ბოდა და მკრესელობას ედრებოდა, მწყემსთა საბჭოს უფლება ჰქონ-
და დამნაშავე ბორკილებში ჩაესვა და გაეგზავნა სინედრიონში, იუ-
რუსალიმის უზენაეს სასულიერო სასამართლოში.

სინაგოგალურ საბჭოში მთავარ როლს თამაშობდა პერსონაჟი,
რომელსაც საკმაოდ ჩათაფლული სახელი ჰქონდა. ახგელოზს ეძახ-
დნენ. ყველაზე ხშირად ეს იყო დაჩაჩანაკებული ბებერა. უკბილო,
სოკოსავით ნაოჭიანი, სირაქლემას კვერცხივით მელოტი, ღორბ-
ლიანი და ბეხრეკი ვინმე, გვიანდელი რომის პაპის მსგავსი. მოკ-
ლედი, ყველაზე ნაკლებად ჰგავდა ანგელოზს, მაგრამ სწორედ ან-
გელოზს ეძახდნენ, თუმცა ამით მორწმუნეებს ანგელოზებზე წარ-
მოდგენა უფუჭდებოდათ.

ღირსეულ მოხუცთა შორის მეორე ადგილი ეჭირა ე. წ. მაზანს,
მეორე რანგის მღვდელმსახურს, რომლის მოვალეობას შეადგენდა

წამკითხველის ან კანტორისათვის²⁷ წმინდა წიგნის მიწოდება, სკი-
რის კარის გაღება და დახურვა, სადღესასწაულო წესწესებების
მომზადება.

სიხარულითაჲ

რაც შეეხება სამსახურის წესრიგს, ერთხელ და სამუდამოდ გან-
საზღვრული იყო განსაკუთრებული მითითებებით. შესასვლელთან
თითები უნდა დაგებანათ წმინდა წყლით („სელი დამიბანიაო“,
იტყოდნენ). განბანილი ხელები ქურუმს წინ უნდა გაეშვირა და
ლოცვა წაეკითხა. შემდეგ ყველა დამსწრე გააბამდა ფხალმუნთა კი-
თხვას. ყველა ცდილობდა გარკვეული კილო დაეცვა, მაგრამ ეს
იყო ამაო ცდა. მთელს სამლოცველოში ისეთი კაკოფონია იდგა,
რომ ყრუც ყურებს დაიკობდა, მხოლოდ წამკითხველის გამამირავი
წამოკივლება თუ გაჰყვებოდა ხოლმე ამ უთავბოლო გუგუნ-ღმუი-
ლის ხმას. მერე მღვდელი მიმართავდა ხალხს დარიგებებით, და
მთელი ქორო ერთხმად მიუგებდა: „ამინ!“

ამას მოჰყვებოდა თურამეტი დალოცვა, და ბოლოს მოავარი
კერძი-ქადაგება ჩვეულებრივ ადგილობრივი რაბინი გამოიდებდა
თავს და ლაყბობდა ძილისმომგვრელ რამეებს, მაგრამ თუ იმ დრო-
ისათვის სინაგოგაში ან მის მახლობლად ვინმე გამვლელი ცნობილი
ღვთისმეტყველთაგანი აღმოჩნდებოდა, მაშინვე შეათრევდნენ, კა-
თედრაზე აიყვანდნენ და აღაპარაკებდნენ, რომ მისი ბრძნული სი-
ტყვა მოესმინათ.

როცა ნაზარეთში ქრისტე ჩავიდა, სწორედ საზეიმო ღვთისმა-
ხურება მიმდინარეობდა იესოს მომხრეები წინასწარ მოვროვდნენ
სინაგოგაში, რათა საკადრისი მიღება მოეწყოთ. მაგრამ ჯერჯერო-
ბით ხალხში იყვნენ გარეული და ვერაფერს ამჩნევდა, მოძღვარს
ვლოდნენ.

მორონცხებული საზეიმოდ იყო გამოწყობილი. მცოდნე ღვთის-
მეტყველნი ამტკიცებენ, გრძელი და ფართო ბურნუსი ეცვაო და
თავიც ბედუნიების მსგავსად ჰქონდათ ბაწრით შეკრული შუბლის
დონეზე. ჩვეულებრივი სამოსიდან მხოლოდ ქიტონი შერჩენოდა.

სხვათა შორის, ეს ქიტონი განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყ-
რობს. არც ერთი ნაკერი არა ჰქონდა. გესმით? არც ერთი! და ეს
ქიტონი კი ემოსა თურმე იესოს დაბადების დღიდან!!!

ეს იდეალური ქიტონი საკვირველი თვისებით იყო გამორჩეული
ყველა სამოსისაგან, რაც ოდესმე ადამიანს უტარებია: ისიც იზრდე-
ბოდა და იწვლებოდა იმისღა მიხედვით, როგორც იზრდებოდა მისი

პატრონი. სახსრები მკვრივდებოდნენ, ძლიერდებოდნენ, იძაბებოდნენ, მაგრამ ქიტონი ერთხელაც არსად გახეულა. როცა იქცა ცელი წამოეზარდა, ქიტონიც გაფართოვდა, ხოლო როგორც კი ოდნავ გახდებოდა, ქიტონიც ვიწროვდებოდა. იესომ ის სიკვდილამდე შეინარჩუნა. შემდეგ იმასაც გავიგებთ, თუ რა მოუვიდა ამ ქიტონს, რადგან მასთანაც არის დაკავშირებული ერთი ლეგენდა.

ამრიგად, სამარიტელი ქალის კეთილი ნაცნობი თავისი ბედუინის სამოსით ნაზარეთის სინაგოგაში გამოჩნდა. ნიშნის მიცემისთანავე მისმა მოწაფეებმა ერთხმად შესძახეს.

— მასწავლებლო! დოქტორო! იერუსალიმელი დოქტორი აქაა! ილაპარაკოს! ილაპარაკოს!

იმავე წამს, თითქოს მართლაც უმრავლესობას მისი მოსმენა სდომებოდა, იესომ ხალხი გაარღვია, ამალღებულ ადგილს მიაშურა, შაზანს გრძელი გრაგნილი ხელიდან გამოსტაცა და გაშალა. ასეთი გრაგნილი სპილოს ძვლის ჯოხზე იყო ხოლმე დახვეული, ზედ „წმინდა“ ტექსტები ეწერა ხოლმე.

იესომ პაპირუსი გაშალა და წაიკითხა, ან ისეთი სახე მიიღო, თითქოს კითხულობდა:

— ისაიას წინასწარმეტყველება... ყურადღება! „სული უფლისა ჩემ ზედა, რომლისათვის მცხო მე, და მახარობელად გლახაკთა მომავლინა მე, განკურნებად შემუსრვილთა გულითა, ქადაგებად ტყვეთა განტყვევებისა და ბრმათა აღხილვად, განვლინებად მომსვრველთა განტყვევებითა. და ქადაგებად წელიწადი უფლისა შეწყნარებული“ (ლუკა, 4, 18—19; ისაია, 61, 1—2).

ძნელი არ არის იმის გამოცნობა, თუ როგორ მოხერხებულად გამოიყენა ჩვენმა გმირმა ასე ოსტატურად შერჩეული ციტატა; ღარიბთა და დაღდასმულთა ინტერესებისათვის ვიბრძვიო, და ხალხის გულის მოსაგებად ასეთი ლაქლაქი მაშინაც ისევე წარმატებით გადიოდა, როგორც ორი ათასი წლის შემდეგ.

წაიკითხა ესა, გრაგნილი მსახურს გადასცა და დაჯდა.

„და შეჰყო წიგნი იგი და მიჰსცა მსახურსა, და დაჰსჯდა. და თვალნი ყოვლისა კრებულისანი მას კხედვიდეს“ (ლუკა, 4, 20).

მაშინ იესომ საზეიმო ხმით დაიწყო:

— ბატონებო და ქალბატონებო! „დღეს აღესრულა წერილი ესე ყურთა მომართ თქვენთა“. წინასწარმეტყველება, რაც წაგიკითხეთ, აღსრულდა!

მისი სიტყვები ხარებასავით გაისმა.

მორწმუნეთა ბრბო, რომელიც მზადაა აბივიტ გადამსწრეთა ველგვარი რიოში, რაც კი საზეიმო კილოზე და ლამაზად იქნება ნათქვამი, მონუსხულივით შესცქეროდა სახეში იესოს, და ხარბად ნთქავდა ყოველ სიტყვას, რაც სწავლული ღვთისმეტყველის ოქროსმთოველი ბაგიდან გამოდიოდა.

იესოს უნდა განეგრძო, როცა ერთმა დამსწრეთაგანმა, ეტყობა დანარჩენებზე უფრო გონიერმა, უეცრად შესძახა:

— დაიცათ! თვალები ამოშთმარეთ, თუ ეს ჩვენი ხუროს იოსების შვილი არ იყოს! ღმერთმანი, სწორედ ჩვენი ხურთა!

საკმარისი გახდა ეს ერთი წამოძახილი, რომ იესოს მთელი მომხიბლაობა ჩაიფუშა. ვინც იცის ბრბოს ამბავი, იოლად რომ აკყვება პირველ შთაბეჭდილებას და ანაზდეულად იცვლის წარმოდგენებს, — იოლადვე წარმოიდგენს, რა ანაზდეულად შეიცვალა ხალხის სიმშაბათი ანტიპათიით.

რომელიღაც მორწმუნე თავიდანვე ბუტბუტებდა თავისთვის:

„სად მინახავს ეს ჭაბუკი? ნაცნობი სახეა...“

ხოლო როცა ნაკლებად გულუბრყვილომ შესძახა: „ეს ხომ ხურთა“, მთელმა სინაგოგამ ერთხმად უბასუხა, ოღონდ „ამინ“ კი არა, არამედ „აი, ეშმაკმა დალახვროს!“

მამინ ავარდა ქარიშხალი. ყოველი რეგენი თავს შეურაცხყოფილად თვლიდა, ყველა ცდილობდა თამაშის გამწვავებას და თავის გამოჩენას. იქედნური სიტყვები ცვიოდა ყოველი მხრიდან:

— ჰეი, იესო, სადაა შენი შალაშინი?

— ასეთი უტიფარი როგორ უნდა იყო?

— როგორ არიან შენები, წინასწარმეტყველო?

— მეგობრებო, გაბრიყვება მოგვინდომა! ხუროც წინასწარმეტყველია?

— ეს რა გიქნია, ხელოსნობა ტაკიმასხარობაზე გაგიცვლია? მანჭიობა ამჯობინე შინ ყოფნას?

— შენი ჭკუის საქმე არაა წინასწარმეტყველთა განმარტება, მეტადრე ისაიასი! ის ხომ ხუროს ხერხით გადახერხეს! ²⁸

— საიდან გაქვს დოქტორის წოდება? მამაშენმა იოსებმა ხომ არ მოგანიჭა?

— ხურო იმისათვის მიუბრუნდა ისაიას, რომ ხელმეორედ მოკლას!

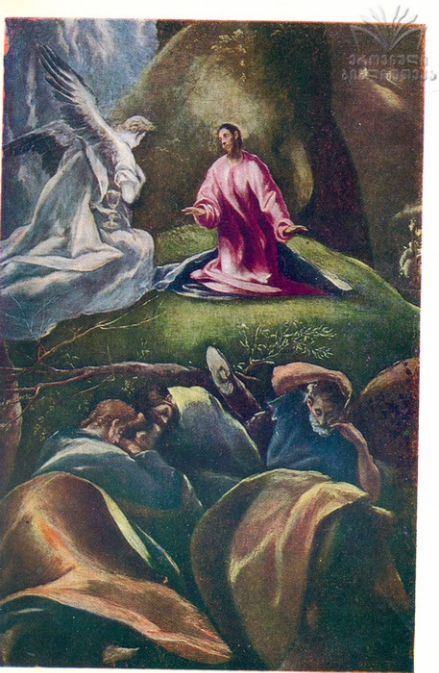

TITIANVS

— შენს დაზგას დაუბრუნდი, იესო-გლახაკო!

— თუ მართლა დოქტორი ხარ, ჯერ შენი თავი განკურნე! შენ ხომ ჭკუაზე მწყურალად ხარ, საცოდავო, მკერნალიბა გინდა!

უფლის შვილს სეტყვასავით აყრიდნენ ღვარძლიან სიტყვებს, დამამცირებელ რეპლიკებს. ისიც უგუნურთა გონს მოყვანას ცდილობდა. წამიერი დუმილით ისარგებლა და ქარიშხლის ასარიდებლად თქვა ცნობილი სიტყვა:

— აქ ვილაყამ შესძახა: „თავი განიკურნეო!“ მესმის თქვენი გულის ურვა. ისეთი რამეები წამომადახეთ, ჩემი რწმენა არა გქონიათ. რა თქმა უნდა, თქვენ გინდათ აქაც ისეთივე სასწაულები მოვახდინო, როგორც მომიხდენია გალილეის კანაში ან სხვაგან. მაშინ მიწამებდით. ნება მომეცით ერთი შედარება გიძღრათ იგავად. როდესაც ილია წინასწარმეტყველის ემს გვაღვა იყო და მოუსაგლიანობა, „დაესმა ცა ხამ წელ და ექვს თევს, რატამს იყო საყმილი დიდი ყოველსა ქვეყანასა“, მრავალი ქერიო და გაჭირვებული იყო ისრაელში, მაგრამ ილია მიუშველა მხოლოდ ერთ მათგანს, სიდონიის სარეფთელ ქერიესა. მრავალი კეთროვანი იყო ისრაელში წინასწარმეტყველ ელისეს ემსაც, „და არა ვინ მათგანი განკურნა, გარდა ნეემან ასურისა“²⁹. მაგრამ ეინ იყო ეს ნეემანი? განა პის თანამემამულეთაგანი? მსგავსიც არაფერი. ეს იყო ასური, სირიელთა სარდალი. ჰოდა, თუ კი ისეთი დიდი წინასწარმეტყველნი, როგორიც იყვნენ ილია და ელისე, სასწაულებს მხოლოდ უცხოელთა წინაშე ახდენდნენ, მე რატომ არ უნდა მიეყვო მათს მაგალითს?*

პასუხი, როგორც ხედავთ, საკმაოდ თავხედურია. ბუნებრივია, ამან საყოველთაო აღშფოთება გამოიწვია, რადგან ეს იყო სწორედ გამოწვევა: თქვენ რა ღირსი ხართ, ჩემი თანამემამულეები, რომ თქვენთვის სასწაული მოვახდინო, წყალი ღვინოდ ეატყრო და სრული განკურნო? „და აღივსნეს ყოველნი გულის წყრომითა, რომელნი იგი იყვნეს შესაკრებელსა მას შინა, ესმოდა რა ესე“ (ლუკ.

* ქრისტეს ამ სიტყვიდან ტაქსილს გამოტოვებული აქვს მისი მოთხრობა ნაწილი, რაც საანდაზოდ დარჩა: „არა ვინ წინასწარმეტყველი შეწყურებულ არს თვისსა მამულსაო“ (ივ. შინაური მღვდელს შენდობა არა აქვს).

კა, 4, 28). რა გასაკვირია? ნაზარეველნი წარმართებსა და მონათესავეებს შეადარა! ნეტისმეტი შეურაცყოფაა!

ამჯერად კი იესომ უბრალო დრტვინება კი არ მოიხმინა, არამედ საერთო აღშფოთების ღმუილი:

— ძირს! გააგდეთ! ქედი მოუგრიხეთ!

თავმოყრილებმა სიტყვას საქმეც მიაყოლეს, სცენაზე აცვივნენ, სტაცეს ხელი იესოს, ძირს ჩამოათრიეს და კინწინკვრით გააგდეს სინაგოგიდან.

ქრისტეს ამდენი ქიმუნჯი და წიხლი მოხვდა, უფალი ღმერთიც არ მიშველებია, თავისი უმწეობა თვითონვე დაუმტკიცა მორწმუნეთა ბრბოს, ის კი მხოლოდ მწარედ იღიმებოდა. ყოველ დარტყმას ასეთი წამაქეზებელი სიტყვით ხვდებოდა:

— მცემეთ, ძვირფასო თანამოქალაქნო, ეცადეთ, მცემეთ! ახლავე ისეთ რამეს მოვახდენ, გაკვირვებული დარჩებით.

ხალხი კი სცემდა და სცემდა, აინუნშიაც არ მოსდიოდათ ღმერთის მუქარა. როგორც ძველ ტილოებზეა დასატული, აცემდნენ, წიხლებს უშენდნენ მირონცხებულს და ასე მისდევდნენ იმ მთის მწვერვალისაკენ, რომელიც ქალაქს გადმოსცქეროდა. იქ ერთი ხრამი იყო და სუსტად მორწმუნე ნაზარეველნი აშკარად იმ ხრამში უპირებდნენ გადაჩეხვას თავიანთ დოქტორს.

მაგრამ როგორც კი ხრამის კიდეც მიაღწიეს, იესომ უეცრად თავისი ღვთაებრივი რაობა გამოავლინა: ხელის გაქნევით გააპო, „იგანგლო თავად მან შორის მათსა და წარვიდა“ (ლუკა, 4, 15—30).

ნაზარეველნი პირდაპირ გამტყრდნენ, ფერი წაუვიდათ. მაგრამ იესომ ეს ურწმუნოები ისე გააბრაზა, რომ ასეთი სასწაულის მიუხედავად ერთმაც არ იწამა*.

მტრედის შვილი ამით ძალიან განაწყენებული დარჩა, ერთი

* ხალხის ასეთი „აპოისტერი“ რეაგირება სასწაულებზე საერთოდ დამატკბობელია მთელი „წმინდა წერილისათვის“. ევგვიპტის ფარაონმა ვულვრილად ხვდებოდა მოსეს სასწაულებს, ებრაელები მთელს ბიბლიაში ეტრეზებოდნენ ღმერთს, მთელი მისი სიძლიერისა და უთვალავი სასწაულის მიუხედავად. ასევე ინდიფერენტულად ხვდება ხალხი სასწაულებს საბერძნეთში. ამდენი სასწაული ხდებოდა, რომ ხალხი მათ მიეცემა, ასეთია დამოწმის ბუნება — ერთმანეთს, სიღამამე, ეკვი და ა. შ. უნებურად აისახა ბიბლიაშიც.

მიმდევარი მაინც რომ გამოსჩენოდა, იამაყებდა ბრწყინვალე გზას
ვეთილით, რაც ურწმუნო თანამემამულეებს მისცა: განა მთელი
ვისი ძლიერება არ უჩვენა? ასეთი საჯარო დემონსტრაციის მიუხე-
დავად, სასწაული უშედეგო იყო და მხოლოდ თავისი გამოსვლის
მწარე მოგონებად დარჩა. სინაგოგაში ქრისტე დამარცხდა. ეს იყო
სრული მარცხი.

წარმოიდგინეთ ასეთი რამე! ღმერთი და იმავე დროს მესამედი
ღმერთი, სამების ნაწილი, ოცი წელიწადი ითვლებოდა ნაზარევე-
ლად, უდიდესი პატივი დასდო თავის თანამოქალაქეებს, იმათ კი
რა უმადურობით უპასუხეს!

ძალა და ღონე არ დაუშოვავს, რათა დაემტკიცებინა, ისაიას
წინასწარმეტყველება უკვე აღსრულდაო, საკუთარ სამშობლოში კი
მაცხოვარს სტეკენით შეხვდნენ, როგორც სმარხალეშილ მომღერალს
ხვდებიან.

ქრისტეს თავმოყვარეობა საგრძნობლად იყო შელახული.

რაც შეეხება მოციქულებს, იესოს განდევნის დროს მათი ხსე-
ნებაც არაა. კაცმა არ იცის, სად არიან და რას აკეთებენ. იქნებ
ზოგი ვინმე გამოექომაგა მოძღვარს, იქნებ უფსკრულში გადაგდე-
ბისაგან იხსნეს კიდეც, მაგრამ სახარებაში ამაზე არაფერია ნაოქ-
ვამი... ეტყობა, დროზე უშველეს თავს, საქმე ცუდად არისო, იფაქ-
რეს და მოჰკურცხლეს, მერე კი გაკვირვებულები შეჰყურებდნენ
თავიანთ მასწავლებელს, ზღაპრის გმირივით მთელი და უვნებელი
რომ დაბრუნდა მთიდან. იესოს რომ ეკითხა, სად ბრძანდებოდითო,
ალბათ უპასუხებდნენ, ყველაფერი გავაკეთეთ იმისათვის, ხიფათს
გადაგვეჩინე საყვარელი მასწავლებელი, მაგრამ არაფერი გაკვი-
ვიდა, ისეთი ზედახოცვა იყო სინაგოგაშიო... გაშმაგებული ბრბო...
ორთმტრიალი, ბრმა ფანატიკოსები... და ასე უშედეგ.

განჯარება შორ მანძილზე

ჰრქვა მას იესო: უკეთუ არა იხილოთ სას-
წაულები და ნიშები, არა გრწმენეს.

ჰრქვა მას სამეუფოსა კაცმან მან: უფა-
ლო! მოველ პირველად სიკვდილადმდე ძისა
ჩემისა (კარისკაცმა უთხრა: შეილი მიკვდე-
ბაო).

და ჰრქვა მას იესო: ვიდოდე, ცოცხალ არს
ძე შენი. და ჰრწმენა კაცსა მას სიტყვა იგი,
რომელი ჰრქვა მას იესო, და წარვიდა.

და ვითარცა მიოდენ ვიდოდა იგი, მონა-
ნი მისნი მოუგებოდენ მას და უთხრეს და
ჰრქვეს, ვითარმედ ძე შენი ცოცხალ-არს.

ითანე, 4, 48-51.

აზარეთიდან რომ განდევნეს, იესო კანაში
მივიდა, იქიდან კიდევ სხვაგან და ასე მოი-
არა ყველა პატარ-პატარა ქალაქი, ტიბე-
რიადის ტბის პირას განლაგებული. წინა
თავში უკვე ვილაპარაკეთ, ვისგან შედგე-

ბოდა ძირითადად ასეთი ქალაქების მოსახლეობა. არსებითად, ეს
განხლადი მოდის აფოლილთა აგარაკები, სადაც გართობის მოყვა-
რული ხალხი იყრიდა თავს. რა თქმა უნდა, მათ შორის იყვნენ
მთელი იუდეისა და გალილეის ყველაზე უფრო მარჯვე ახალგაზ-
რდა ქალები.

სახარება დამაჯერებლად ამტკიცებს, რომ იესო სამაგალითო
მოხეტიალე მქადაგებელი იყო. მთელს სიცოცხლეში არ ჰქონია ბი-
ნა. თავშესაფარი, მუდმივი სავანე, აღარც კი იცოდა, სად გაეოია
ღამე.

მე მგონია, ვვანგელისტები აზვიადებენ.

იესო არც ისეთი უბირი ვინმე იყო, რომ თავშესაფარი არ მოეძებნა. დავეუშვათ, რომ ღია ცის ქვეშ უყვარდა ღამის გათენი, დაპირ მამამისის სამყოფელის ქვეშ, ამაზე არ გედავებით, მაგრამ ვერავინ შემაჯერებს იმას, რომ მისი ბინის ქერს მუდამ წარმოადგენდა ვარსკვლავიანი ცა. მით უმეტეს, რომ მისთვის ქალები გიჟდებოდნენ — ეს საერთოდ ცნობილია. რა გასაკვირია, რომ ხშირად ასეთი უახლოესი ურთიერთობა ჰქონდა თავისუფალი ქსევების ქალებთან!

უმთავრესად საქმე ჰქონდა იმ უზნეო ქალებთან, უპატრონოდ რომ დაეთრეოდნენ, წამხდარნი და მემკრუნენი. სწორედ ასეთები უწყობდნენ ყველგან საკადრის შეხვედრას.

საამისო საბუთებს სახარებაში ყოველ ფურცელზე ნახავთ.

თუ ამ გარემოებას გავითვალისწინებთ, არა მგონია ვინმემ დაიჯეროს, რომ ჩვენი გმირი ღამეებს ღია ცის ქვეშ ათევდა.

ამრიგად, იესო მოვზაურობს და ეცნობა კალთამადლიან მანდილოსნებს. კანადან ემაუსში ჩადის, ემაუსიდან ტიბერიადეში, ტიბერიადიდან მაგდალაში, გენისარეთში, გენისარეთიდან კაპერნაუმიში, კაპერნაუმიდან ბეთსაიდში, ბეთსაიდიდან ხორაზინში, და მისი ჯადო ყველგან უმაგალითო ზეგავლენას ახდენს. ჩვენი ცოტა არ იყოს გაუთლელი ჯადოქარი და შემაცდენელი უდავოდ ორიგინალური ვინმე იყო, ხოლო აკრძალული ხილის მოყვარული მშვენიერთა სქესის წარმომადგენლები, როგორც ცნობილია, მუდამ დაუძლეველ მიდრეკილებას იჩენენ ყოველივე იმისადმი, რაც ოდნავ მაინც განსხვავდება ყოველდღიური, ერთფეროვანი, ბანალური კვისაგან.

ერთხელ, როცა ქრისტე კანაში დასეირნობდა, უცებ პეროდეს კარისკაცი მიუახლოვდა.

— დახე, დახე, დახე! — თავისთვის ჩაილაპარაკა ჩვენმა არტისტმა. — როგორც ვატყობ, ჩემი ნათესავის ითანე ნათლისმცემლის საკნის ტახტი უნდა გავიზიარო!

ხუთმა მოწაფემ — ჯერ კიდევ მხოლოდ ხუთი მოწაფე ჰყავდა — აქეთ-იქით დაიწყეს ცქერა და თვალთა ცეცება, რომ დროზე გაბარულიყვნენ და უფრო საიმედო საფარი ეპოვათ.

მთელი ჯგუფი ცახცახმა აიტანა. მოციქულებს მუხლები მოეკ-

გეთათ. მაგრამ ამჯერად იოლად გადარჩნენ, მხოლოდ შვილი მეს მაგარი.

კარისკაცს არავითარი ცუდი განზრახვა არა ჰქონია. ხელში გრაგნილი უჭირა, მაგრამ ეს არ იყო დაპატიმრების ბრძანება.

ყოჩად მეომარს — კარისკაცს სამხედრო ხარისხიც ჰქონდა. ახლახან მიუღო კაპერნაუმიდან წერილი თავისიანებისაგან: შვილი გაგიხდა ავად და სადაცაა სულს დალევსო.

სასარება არ გვეუბნება კარისკაცის სახელს. ზოგიერთი ღვთის-მეტყველის ვარაუდით ეს იყო ვინმე მანაინი, მეფის ძიძის შვილი ანუ პეროდეს ძუძუს მტე, მასთან ერთად გაზრდილი. ეს კაცი მოხსენიებულია პირველ ქრისტიანთა შორის*. სხვები ამტკიცებენ, რომ ეს იყო პეროდეს მოურავი ხუზა, რომლის ცოლი იოანა სხვა გალილეველ ქალებთან ერთად ქრისტეს მიმდევარი გახდა (ლუკა, 8, 3). თუმცა მის სახელს არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს.

კარისკაცმა ჩვენი მქადაგებლის ამბავი ხალხში გაიგო. იესოს ამბავი ყველას პირზე ეკერა. წყალი ღვინოდ აქციაო, სულთამხილავიაო, ერთი შესედვით ადამიანთა ჭირსა და სიხარულს კითხულობსო — მოკლედ, ნამდვილი ჯადოქრის სახელი ჰქონდა გავარდნილი.

ცნობილია, როგორ უფვართ პატარ-პატარა ქალაქებში უსაქმურებს გაგონილის გაბერვა-გაზვიადება, როგორ აქცევენ ბუზს აქლემად და ყოველგვარ წვრილმანს ათას კუდს გამოაბამენ. გულუბრყვილო პროვინციელების მითქმა-მოთქმამ იესო მრავალთა წარმოდგენაში აქცია მკურნალად, სწორუპოვარ ჯადოქრად, რომელსაც ყოველგვარი სნეულებისაგან სხეულის განკურნების უტყუარი საშუალებები აქვს.

იესოზე ვერ ვიტყვით, სასწაულები არ მოუხდენიაო, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერავის დაასახელებდა, რომ მძიმე სნეულებისაგან განგკურნა, უებრო მკურნალის სახელი კი ჰქონდა გავარდნილი. მართალია,

* ტაქსილს მხედველობაში აქვს მოციქულთა საქმის 13 თავის პირველი მუხლი: „იყვნეს ვინმე ანტიოქიას შინა, მსგავსად კრებულისა მის წინასწარმეტყველნი და მოძღვარნი: ბარნაბა და სვიმეონ, რომელსა იგი ერქვა ნიგერ, და ლუკიოს კვირინელი, და მანაინ, რომელი იყო ძუძუს — მტე იროდი მეფისა, და სავლუ“ (საქმე მოციქულთა, 13, 1). საკუთრივ ესაა „მანაჰენ“ (ასე აქვს ლუთერსაც).

სამისოდ საფუძველი თავისთავად ჰქონდა: მტრედის შვილი და სასწაული მისთვის წუთის საქმეს შეადგენდა.

იესომ პაპირუსი გამოართვა და თვალი შეაღწო:

— ჩემთან რა გინდათ? — უთხრა კარისკაცს. — არც თქვენ გიცნობთ, არც თქვენს შვილს. რა თქმა უნდა, საწყენია, რომ ახალგაზრდა კაცი ავად გამხდარა, გულწრფელად თანაგიგრძნობთ.

მაგრამ კარისკაცი იმისათვის არ ხლებია ქრისტეს, რომ მისგან ეს თანაგრძნობის გაცემითელი სიტყვები მოესმინა.

— მასწავლებლო! — ამეტყველდა ისევ. — გუშინ ჩემი შვილის ლოგინთან საუკეთესო ექიმების კონსილიუმი შედგა. ყველაზე უფრო განსწავლულმა ექიმებმა აღიარეს, შენი შვილი განწირულიაო. თავს ვეღარ დააღწევს...

— სამწუხარო ამბავია.

— ვის ეუბნებით ამას? მე ხომ მამა ვარ! მერე თქვენ, ძვირფასო მოძღვარო, ნუთუ თქვენ ვერ გადამირჩენთ საყვარელ შვილს?

— რა ბრძანეთ? მე ეს არ მითქვამს.

— გვედრებით, გაფიცებთ ყველა წმინდანს. მზად ვარ დაგიჩოქოთ — აი, ხედავთ? ოღონდ იხსენით, გადაარჩინეთ ჩემი შვილი! მიკვდება ყმაწვილი კაცი!

იესო ნიკაპით საკუთარ ხელისგულს დაეყრდნო და ფიქრებს მიეცა. შემდეგ თქვა:

— თუ არ ვცდები, სასწაულსა მთხოვთ... უარს ვერ გეტყვით. მაგრამ ნება მომეცით შეგნიშნოთ: თქვენ, იუდეველნი, ყველანა ერთნაირები ხართ. თუ პირველსავე მოთხოვნაზე სასწაული არ გირჩენეთ, ჩემი არა გწამთ.

კარისკაცი ყველაფრისათვის მზად იყო.

— უფალო! — შეპყვირა გამგმირავი ხმით. — გაფიცებთ ყველაფერს, რაც თქვენთვის ძვირფასია, ჩქარა გაეშურეთ კაპერნაუმში, ვიდრე ჩემი საბრალო შვილი ჯერ კიდევ ცოცხალია!

რა მომხიბლავი გულუბრყვილობაა, არა? კარისკაცი დარწმუნებულია ქრისტეს ღვთაებრივ ძლიერებაში, რაკი თავისი ფეხით ეახლა და დაუჩოქა, სასწაული მოახდინეო! მაგრამ თუ ქრისტეს სასწაულის მოხდენა შეეძლო, რისთვის უნდა ჩასულიყო ფეხით კაპერნაუმში, როცა ცხენიც კი არ აახლეს? განა შორი მანძილიდან არ შეეძლო ერთი პატარა სასწაული მოეხდინა?

ყოველ შემთხვევაში, იესომ გადაწყვიტა სწორედ ასე მოქცე-

ულეყო. კანაში უთუოდ რაღაც პაემანი ჰქონდა დანიშნული იმ სა-
ლამოს და იმ სიცხეში ფეხით ათი კილომეტრის გაგლა არცხადღა
სებოდა. ან რა საჭირო აყო დასწრება და ფოკუსით ხალხის და-
ინტერესება თავისი დასწრებით, თუ დაუსწრებლადაც ასეთივე
წარმატებით განკურნავდა დიდებულის შვილს?

ამიტომ, როცა კარისკაცმა თავისი სათხოვარი გაუმეორა, ქრის-
ტემ მიუგო:

— რა საჭიროა სარეცელთან ჩემი ყოფნა? წადი, მეგობარო,
შენი შვილი ცოცხალია!

— ცოცხალია? — შეჰყვირა მშობელმა. — მინდა ვირწმუნო!
მაგრამ თუ მცირე ხნის სიცოცხლე დარჩენია?

— შენი შვილი თავს ისე გრძნობს, როგორც ახალგაზრდა
ღმერთი.

— უფალო, განა ეს შესაძლებელია?

— წადი და გაიგე. ერთი, ორი, სამი — თქვენი შვილი ფეხზეა!
ამით დაიმედებული კარისკაცი კაპერნაუმში ჩავიდა. შვიდი სა-
ათი იყო ადგილობრივი დროით, ჩვენი დროით კი ნაშუადღევის
პირველი საათი.

ჩვენი კარისკაცი ისე იყო დარწმუნებული მოხეტიალე ჯადოქ-
რის სიმართლეში, რომ არც კი ჩქარობდა შინ მისვლას. მის ად-
გილზე რომ სხვა ყოფილიყო, თავქუდმოგლეჯილი გაიქცეოდა მო-
მაკვდავ შვილთან, იმან კი ღამე გზაში გაათია, ვიღაც მიკიტნის
დუქანში.

მეორე დღეს დილით ის იყო გზას გაუდგა, რომ მსახურები შეხ-
ვდნენ, კანაში მოიჩქაროდნენ, რომ სამახარობლო მიეღოთ.

— გიხაროდეს! — შესძახეს, თითქოს გაუგონარი ახალი ამ-
ბავი უნდა ეთქვათ, — შენი შვილი ფეხზე დადგა!

— ვიცი, — მიუგო გულგრილად. — რა დროს გახდა კარგად?

— გუშინ, შვიდ საათზე.

— შე ეს ვიცოდი.

რა საჭიროა ზედმეტი ლაპარაკი მსახურთა გაოცებაზე: ვერც კი
წარმოედგინათ, როდის აქეთ გახდა მათი ბატონი ასეთი მენცარი.
დიდხანს იტეხდნენ თავს ამაზე ფიქრით, მაგრამ თავსატეხი ამოუხ-
სნელი დარჩათ.

რაც შეეხება კარისკაცს, იმან ყველაფერი უამბო თავისიანებს
და მთელმა ოჯახმა იწამა ქრისტე („და პრწმენა მას და ყოველთა

სახლეულთა მისთა. ესე კვალად მეორე სასწაული ჰქმნა იესო, მო-
რაგინდა ურიასტანით გალილეად“ — იოანე, 4, 46—54). **ეკონომიკური**
ჩვენი მხრით, ძვირფასო მკითხველო, ესეც უნდა შევხედოთ **ეკონომიკური**
იესოს აქტივში. ამჯერად კი ნამდვილად ისე ეჭირა თავი, როგორც
ღმერთს ეკადრება... სამწუხარო და საწყენია მხოლოდ ის, რომ
ჩვენი გმირი, ეს მითიური არსება, არასოდეს არ არსებობდა.

ბ. პლუპორსტი. „ცოდნით ურმეზსა მაგას მოსლვად ჩემდა“.
(მარკოზი, 10, 14)

ვეფხისტყაოსანი

და იყო კრებულსა მას შინა მათსა კაცი,
რომლისა თანა იყო სული არა-წმიდა, ლა-
ღად ჰყო, და ჰსთქვა: ეჰა, რაი არს ჩვენი და
შენი, იესო ნაზარეველო? მოსრულ ხარ წარ-
წყმედად ჩვენდა, გიციით შენ, ვინა ხარ,
წმიდაი ესე ღმრთისა.

შერისხნა მას იესო და ჰრქვა: პირი დაი-
ყავ და განვედ მაგისტგან.

და დაჰსცა იგი ხელმან არა-წმიდამან და
ხმა-ჰყო ხმითა დილითა, და განვიდა მისგან.

მარკოზი, I, 23-25.

აღრესად სხვადასხვანაირად ექცეოდნენ იმ
დღეებში იესოს ნაზარეთსა და კაპერნა-
უმში: თუ პირველ ქალაქში თვალში ეკლა-
და სვდებოდათ, მეორეში ყოვლისშემძლე
სასწაულთმოქმედის სახელი დაუვარდა --

თვალში რომ ჩავარდნოდათ, ხელს არ ამოიხვამდნენ.

ბართლომე, საყვარელი იოანე და სამი სხვა მოწაფე დაუღალა-
ვად და დაუზარებლად მოუთხრობდნენ ყველას, ვისაც მოსმენა
სურდა, ასეთი და ასეთი სასწაული მოახდინა, კარისკაცის შვილი
მოარჩინაო. იესოს უჭირდა, საერთოდ უჭირდა, მაგრამ მოციქულთა
აგიტაცციამ ზურგი გაუმაგრა. მეორე დღეს მთელი ბრბო მოაწყდა იქა-
ურობას, რომ წვეროსანი მკურნალი ენახათ.

ეს მეორე დღე იყო შაბათი, ებრაელთა კვირა, როდესაც მოწ-
მინდანო ხალხი სინაგოგებს აწყდებოდა.

შაბათობით ლოცვა ადრე დილით იწყებოდა. იესომ შემთხვევა
გამოიყენა, რომ სწორედ იმ დროს გამოცხადებულიყო, როცა სინა-

გოგა ხალხით იყო გაჭედული. ტევა არ იყო. ცნობისმოყვარეობით აივხო სამლოცველო. ყველა ცდილობდა უფრო მოხერხებულად მოეცა კალათებუდიყო, რომ რაც შეიძლებოდა თავისუფლად მოესმინა ღვთაებრივი ოქროპირის ყოველი სიტყვა.

იესომ გაისწორა ქიტონის ნაკეცები, კოხტად დაიყენა საყელო, დაიკაპიწა სახელო და მთარული სიტყვა მოაშადა საფუძვლიანი ქადაგებისათვის.

წინასწარ კი ჩაახველა, რომ სინაგოგაში სკამების გადაადგილება შეეწყვიტათ. როდესაც სასურველი ვითარება შეიქმნა, ისეთი დუმილი ჩამოვარდა, რომ ბუზის გაფრენის ხმას გაიგონებდით.

ნაბიჯი უკან გადადგა, წვერზე ხელი ჩამოიხსვა, ღვთაებრივი ნიკაპი მკერდზე დახარა, შემდეგ ანაზდად წინ წამოვიდა, ხელები ეფექტური ფესტით აღმართა მაღლა და ასეთი მომხიბლავი ფრაზები წარმოთქვა:

— ქალბატონებო და ბატონებო! დღეს თქვენს წინაშე გამოდის არა სიტყვიერ პაექრობაში გამობრძმედილი მეომარი, როგორც უთუოდ ფიქრობთ, ამიტომაც ამთავითვე პატიებასა და კეთილგანწყობილებას ვითხოვ სასოგადოებისაგან. არა, პატივცემულო მანდილოსნებო და პატივცემულო ბატონებო, მე ორატორი არ გახლავართ. ზუროს ქოხში ფეხადგმული და გაზრდილი ვარ, დედის რძესთან ერთად არ შემიწოვია ოქროპირობის ბადაგი და რიტორთა სამსალა. დაე, მწიგნობართა და ფარისეველთ გახწიონ ფუკსიტყვაობის ჭაპანი, მე კი ბედნიერი და ამაყი ვიქნები იმიტაც, თუ ჩემი გაურანდავი სიტყვა ოდნავ მაინც ძიიპყრობს თქვენს ყურადღებას...

ერთი წამით შეჩერდა, რათა შეეფასებინა თავისი გამოსვლით გამოწვეული ეფექტი. მამაკაცთა უმრავლესობა, ასეთი მოკრძალებული დასაწყისით აღფრთოვანებული და პირდაღებული იჯდა და უსმენდა. ქალები იესოს თვალს უკრავდნენ და ერთმანეთში ჩურჩულებდნენ:

— რა სათნო წინასწარმეტყველია! პირდაპირ გასაგიჟებელი ვინმეა!

— რა დამატრობელი სტილი აქვს! მომხიბლავია! ღვთაებრივია! კმაყოფილი იესო განაგრძობდა:

— მადლობელი ვარ, ქალბატონებო და ბატონებო, გულისხმიერი ყურადღებისათვის. ყველა ღონეს ვიხმარ იმისათვის, რომ თქვენი მოლოდინი გავამართლო და არ გაგაწბილოთ.

ამას მოჰყვა ახალი პაუზა და ბევრისმოქმელი ჩახვეწა-შეწმინდა. დღე იესო პირდაპირ საკმეზე გადავიდა და შესძახა:

— ყოველი ხალხის ცხოვრებაში ხდება გარდატეხა, როცა მუხლუხო იქცევა ტუპრად, ტუპრიდან კი პეპელა გამოფრინდება. ღვთაებას რომ შეეხება, ხალხი საუკუნო ხავსს ჩამოიცილებს ხოლმე. მტვერს ჩამოიფრთხავს, წამოიწვეს და წავა წინ, ახალი ჰორიზონტების დასაპყრობად. გუშინ ჯერ კიდევ უცნობი და შეუმჩნეველი ღარიბ-ღატაკი დღეს ანაზღვეულად გამოასხივებს ისეთ თვალისმომჭრელ შუქს, რომ ხალხი გაოგნებულია, ბრწყინვალე მდიდარი კი შერცხვნილი დადგება ჩრდილში.

— ჩინებულია! ბრწყინვალეა! — დაიწყო ჩურჩული ყველაზე უფრო დაკვირვებულ მსმენელთა რიგებში.

— ასეთ წუთებში ხმა უფლისა ეხება არა მარტო სულის გარსაცმელს, არამედ აღწევს სიღრმეში, გულთა წმიდათაწმიდა ნაწილში, და იქ აფრქევს ხოლმე სარწმუნოების კეთილსურნელებას. საზოგადოებისაგან უმოწყალოდ განკიცხულ ცოდვილებს მოველინებათ ანაზღვეული ზემთაგონება და მაშინ შეიგნებენ, რომ დროა გადაადგონ ძველი ბორკილები, დროა აღსრულდეს უზენაესის ნებით დაკისრებული ვალი, რაც...

აქ იესო შეაჩერა ხმამალალი გოდების ხმამ, სინაგოგაში რომ გაისმა. მოარული სიტყვა შუა გზაზე შეჩერდა.

მსმენელნი სკამებიდან წამოიშალნენ და ზედ შედგნენ, რომ თვალითაც ეხილათ თავხედი, რომელმაც ეგზომ ბრწყინვალე სიტყვა შეაწყვეტინა ნათელ ორატორს.

— კარში გაავდეთ მყვირალა! კინწისკვრით გაავდეთ უზრდელი! — გაისმა აღშფოთების შეძახილები.

— დაუბრუნეთ შემოსასვლელი ფული და გზა უჩვენეთ! — გაჰკიოდნენ ქალები.

იესომ ბრბოს თავზე ხელები გაიწოდა და ასე სკადა სიჩუმის ჩამოგდება. მაგრამ მყვირალა ისევ ისე განაგრძობდა გიჟური წამოძახილების ფრქვევას, თან იგრიხებოდა და ხელებს ისე აქნევდა, სოგორც შეშლილი. საერთო ალიაქოთი გაძლიერდა.

უეცრად ერთმა მორწმუნემ, ალბათ უფრო შორსმჭვრეტელმა და გაგებულმა, მყვირალა ბორგნული შეიცნო და შესძახა:

— ეს ხომ ეშმაკეულია, შეპყრობილი კაცია! სულში უწმინდური უზის!

ასეთმა განცხადებამ ვერავინ გააკვირვა: ადამიანებს, რომელთაც ეშმაკი ურიგოდ გაეზუმრა, სულში ჩაუძვრა და დაისადგურა. იმ ეპოქაში უამრავს ნახავდით ყველა საზოგადოებრივ ადგილებში და ტაძრებშიც კი.

დღეს ეშმაკეულნი აღარ არიან და ამიტომ ჩვენ გვიჭირს იმის წარმოდგენა, თუ რას ემსგავსებოდნენ ასეთი მრევლთაგანნი. ისლავ გერჩება, ვენდოთ სწავლულ ღვთისმეტყველთ, რომელნიც მათ დაწვრილებით აღწერენ.

ამაოდ ცდილობენ სამედიცინო ფაკულტეტების დოქტორები იმის მტკიცებას, რომ გათანგულობა, ეშმაკეულითა თუ ქაჯებით შეპყრობილობა ცალკეული ინდივიდებისა ახალი გამოკვლევებით არ დასტურდებათ. ამაოდ ცდილობს თანამედროვე მეცნიერება იმის მტკიცებას, რომ მდგომარეობა, რომელშიაც ეგრეთ წოდებული სატანის მონები ვარდებიან, სინამდვილეში გონებრივი მოშლილობის შედეგია, — ეკლესია არაფრად აგდება მედიკოსებსა და მეცნიერებას. თავისი თვალსაზრისის დასამტკიცებლად კი მოგვითხრობს ისეთი შორეული წარსულის შემთხვევებს, რომ მათი შემოწმება, სამწუხაროდ, უკვე შეუძლებელია.

ამბობენ, რომ გათანგულობის წყალობით ეშმაკეულნი მართლაც ჭეშმარიტად ფენომენალურ რამეებს ახდენდნენ.

ღვთისმეტყველთ რომ ვერწმუნოთ, ეს ამბავი დაწვრილებით აქვთ შესწავლილი და თურმე ასე ხდებოდა:

ეშმაკი ადრე დილით ესტუმრებოდა იმ პირს, რომლის გათანგვაც ჰქონდა განზრახული. ამისათვის იღებდა ნახევრად მხეცის და ნახევრად ადამიანის სახეს, მაგალითად, ძაღლ-კაცისას ან გომბეშოს-სახე კაცისას. როცა უბედური მსხვერპლი შიშისაგან გონებას კარგავდა და გაშეშდებოდა, ეშმაკი თავისუფლად უძვრებოდა თურმე პირში.

„გათანგულის სხეულში რომ დაისადგურებს, — წერს ეკლესიის ერთ-ერთი ავტორიტეტული მამა, ეპისკოპოსი სეგიური, — ეშმაკი ხდება მისი სრულუფლებიანი პატრონი. ჩხვლეტს უბედურს, უსერავს გულს, უტრიალებს შიგნეულს და ყოველნაირი ღონისძიებით აწვალებს. ამავე დროს გათანგული გამოსცემს უსაზიზღრეს სუნს: ეშმაკეულს, ავი სულით შეპყრობილს გოგირდის ან ბებერი ვაცის სუნი სდის და გარემოს აყროლებს. ზოგჯერ — უფრო ხშირად ეს ქალებს მოსდით — ეშმაკი თავის მსხვერპლს აიძულებს

გადმოანთხიოს უსაზიზღრესი ლანძღვა-გინება. ზოგიერთი გათანგულს ჰაერში აიტაცებენ და ჯოჯოხეთში მიაქროლებენ, სადაც შემორწუნებულნი შესცქერაიან დაწყევლილ სულთა ტანჯვას. სხვა გათანგულებს ავსული ცხოველებად აქცევს, ხანაც ხეებად და ნაყოფად. გამშაგებული ეშმაკი ზოგიერთ უბედურს ფერფლადაც კი აქცევს. მაგრამ ზოგიერთის სხეულიდან ხერხდება ეშმაკეულის განდევნა ლოცვა-კურთხევითა თუ ნაკურთხი წყლის შემწვობით. ბევრი გათანგული საზიზღარ ქვეწარმავალთა და გვამთა გვერდით ცხოვრობს. მათ შორის ისეთებიც მოიძებნებიან, რომელთაც სული საკუთარი ნება-სურვილით მიჰყიდეს ეშმაკს და სისხლით მოაწერეს ხელი ხელშეკრულებას. ეს უბედურნი წინასწარვე არიან განწირულნი მარადიული წამებისათვის. დაბოლოს, არიან გათანგულნი, რომელნიც არავითარ ტანჯვას არ განიცდიან; ასეთები წყვდიადის მეუფის მფარველობით სარგებლობენ. ეშმაკი მათ იცავს, ასწავლის ოქროს კეთებას, უხსნის მომავლის საკვალთებსა და ქვესკნელის საიდუმლოებას, აგრეთვე ანიჭებს უნარს მოახდინონ სასწაულები — რა თქმა უნდა, არა წმინდა, არამედ ჯადოქრული და შავი მაგიით ნაკარნახევი. ეშმაკის კერძთა სულიც სამუდამოდ განწირული და დაკარგულია“.

კაპერნაუმელი ბნედიანი უთუოდ ყველაზე უფრო მავნე ეშმაკის მსხვერპლი იყო. სინაგოგის იატაკზე იგრიხებოდა, ურიგოდ ღრეკდა სახსრებს და თან გოდებდა უმსგავსოდ. ყოველ შემთხვევაში, ასე ამტკიცებს აბატი ფუარი და მე ვინა ვარ, რომ მისი უარყოფა ვცადო!

ეს ბორგნეული შეუმჩნევლად შეძვრა სინაგოგაში ხალხთან ერთად, და იყო თავისთვის მყუდროდ, მაგრამ ეტყობა, მტრედის შვილის სიტყვას ვეღარ გაუძლო, აღელდა და თავისი თავი გასცა, რადგან მის არსებაში შეჭრილ ეშმაკზე ქრისტეს ქადაგებამ დამღუბვლად იმოქმედა. ბორგნეულმაც მეტი ვეღარ ითმინა, სამსართულიანი გინება მიაყოლა თავის გოდებას და დასწყევლა ტკბილმოუბარი მქადაგებელი, თან ყველა მიწიერი ცოდვა აჰკიდა თავისი ჭკუით. ბოლოს და ბოლოს, დამნაშავე ეშმაკი იყო, მას რა ბრალი ჰქონდა? უწმინდური სული მეტყველებდა მისი ბაგით.

პირველად ბორგნეულის სკანდალურმა საქციელმა ყველა აღაშფოთა, მაგრამ გაიგეს, ვისთანაც ჰქონდათ საქმე და თანდათან დაწყნარდნენ: ჯერ ერთი, ბორგნეული თავისი სიტყვისა და საქციელი-

სათვის პასუხს არ აგებდა, მეორეც და სანახაობა საკმაოდ თავმჯდომარე იყო. ეშმაკისა და წინასწარმეტყველის შეხვედრაზე საინტერესო რა უნდა იყოს? ვნახოთ, ვინ ვის.

იესო, თავით ფეხამდე ღმერთი, თავის გამარჯვებაში წინასწარ იყო დარწმუნებული. ჯერ აცალა ბორგნეულს, შემდეგ კი მოითხოვა, ახლოს მომგვარეთო.

— რა გინდა? — ჰკითხა მტრედის შვილმა კაცს, რომლის სხეულშიც ბოროტი სული სახლობდა.

— მოგვწორდი და მოგვასვენე, აი, რა გვინდა! — უპასუხა ბორგნეულმა. — რა გესაქმება ჩვენთან, იესო ნაზარეველო? ჩვენს დასადუპავად მოხვედი? ვიცო, ვიცო, ვინცა ხარ — უფლის წმინდანი ხარ! („რაი არს ჩვენი და შენი, იესო ნაზარეველო? მოსრულ-ხარ წარწყმედად ჩვენდა...“).

ეშმაკეულის აღიარება იესოს სასიამოვნოდ უნდა დარჩენოდა: ამით დაამტკიცა მისი ღვთაებრივი ჩამომავლობა. ღვთისწიერი თეოლოგები ამას თავისებურად ხსნიან: სატანამ განგებ შეაქო ქრისტე, შეშინებულმა, მსგავსად მონისა, რომელსაც მფლობელი მათრახითა სცემს, ის კი თავის მფლობელს ადიდებს, იქნებ შემიწყალოს და მომეშვასო.

იესომ ასეთი მლიქვნელობა მაინც არ გაიკარა. პირდაპირ ბორგნეულთან მივიდა და მის სხეულში ჩასასლებულ ქაჯს დაემუქრა:

— გაჩუმდი და განვედი მაგისგან!

„და დაჰსცა იგი სულმან მან არა-წმინდამან, და ხმა ჰყო ხმითა დიდითა და განვიდა მისგან“ (მარკოზი, 1, 26).

ეს სანახაობა უთუოდ უცნაური უნდა ყოფილიყო.

უბედურს ლამის ყბები ეღრძო, ეშმაკი რომ გამოუშვა. ძლივს გამოეტია უკეთური. მაშინვე ადგა და ჩამოჯდა, თითქოს არაფერიო. ამდენი ხანი სახლობდა მის სხეულში ავი სული, მაგრამ წავიდა, განქარდა და კვალიც არ დაუტოვებია.

დამსწრეთა აღტაცებას საზღვარი არა ჰქონდა. უბრალო ჯადოქარი ეგონათ იესო კი არა, ერთბაშად დიდ სასწაულთმოქმედად იქცა.

ებრაელებს უთვალავი ბორგნეული ჰყავდათ, და მათს განკურნებას მთელი ცერემონიები ესაჭიროებოდა, იესოს არაფერი არ დასჭირდა, ერთი ღვთაებრივი სიტყვის გარდა: „განვედი მაგისგან!“.

მაგალითად, იოსები მოგვითხრობს, ეშმაკი ცხვირიდან გამოპ-

ყავით ჯადოსნური მცენარის ბეჭდისმაგვარი ფესვის შემწვობით. ასეთ შემთხვევებში ბორცნული მიწაზე გორაობდა, ხოლო უშმაკი გაშვებულ რკალად ჩამორიგებულ წყლით სავსე ჭურჭელს აპირქვა-
ვებდა — ნიშნად იმისა, რომ სხეულიდან გამოვიდა.

ამრიგად, იესომ ჩვეულებრივი წმინდა რიტუალის დაუხმარებ-
ლად განდევნა ეშმაკეული. ორიოდ სიტყვა და მორჩა. მკურნალო-
ბის მეთოდი მეტი სმეტად უბრალო იყო, მაგრამ სწეული საფასურით
განიკურნა.

სამაგიეროდ ხალხი მოიცვა გაცეხამ.

„ეს რა არის? — ეკითხებოდნენ ერთიმეორეს. — რა მოძღ-
ვრებაა ასეთი, ავი სული რომ ემორჩილება?“ („და დაუკვირდე-
ბოდა ყოველთა, ვიდრე ურთიერთას, და იტყოდეს: რამე არს მოძ-
ღვრება ესე ახალი, რამეთუ ხელმწიფებით სულთაცა არა წმიდათა
უბრძანებს და ერჩიან მას?“ — მარკოზი, 1,27).

რაფაელა. ურძეობა გაწვევა.

სასწაულის დღე

და ვითარ შემწუნდებოდა და მზე დაჰვიდოდა, მოჰყვანდეს მისა ყოველნი სწეულნი და ეშმაკეულნი.

და ყოველი ქალაქი შეკრებულ იყო წინაშე კართა.

და განჰყურნა ყოველნი ბოროტკაცან სენთა და თითო-სახეთიდან სწეულებათა, და ეშმაკნი მრავალნი განასწა, და არა უტყუებდა სიტყვად ეშმაკთა მათ, რამეთუ იტოლეს იგი, ვითარმედ ქრისტე არს.

და განთიად რიგრაჲს ოდენ აღსდგა და გამოვიდა მაერ და განვიდა უღანისა აღგილსა და მუნ ილოცვიდა.

მარკოზი, 1, 32-35.

სე ერთბაშად მოიპოვა ქრისტემ დიდებული: რეპუტაცია, ყოველ შემთხვევაში გალილეის მიწა-წყალზე მაინც.

მაგრამ ჩვენი ღმერთი ისეთი ვიწრო გაქანებისა როდი იყო, რომ ამ მცირედით

დაკმაყოფილებულიყო. მით უმეტეს, რომ მთელი გუდა სასწაულები ჰქონდა.

როგორც კი აღფრთოვანებულ კაპერნაუმელთა თანხლებით იესო სინაგოგიდან გამოვიდა, მისკენ ქვასავით გაეშურა სიმონ-პეტრე-ქვა, და ისე შეჰყვირა, რომ ყველას გაეგონა:

— უფალო, უბედურება მოხდა!

— რა იყო? — იკითხა იესომ.

— ხომ იცი, უფალო, რომ ჩემი ოჯახი ბეთსაიდში ცხოვრობს?

— ვიცი.

— ჩემი ცოლის ოჯახი კი აქ ცხოვრობს.

— ჰო, მართლა, მაგონდება: შენ მითხარი, კაპერნაუმელი ქალ-
წული ვითხოვეო... ჰოდა, რა შეგემთხვა, მეგობარო, არ გამოგადგა?

— ახლა იმისი დარდი არა მაქვს.

— მაშ ვისი?

— ჩემი სიდედრისა. სადღაც სურვება შეყრია და ვაი თუ ვერ
გადაიტანოს.

— შენი სიდედრია?

— დიახ, უფალო.

— ვერაფერი გამიგია. სიდედრისათვის იკლავ თავს? უცნა-
ურია...

— სულაც არაა უცნაური, უფალო! ჩემი სიდედრი — სიდედრ-
თა შორის სიდედრია, ჭეშმარიტი საუნჯე.

— მაშ ისეთი სიდედრია, სხვა სიდედრებს არა ჰგავს?

— სწორედ ასე გახლავთ, უფალო. კეთილი მოხუცი ქალია,
ერთობ ძვირფასი. თუ ჩემი სიკეთე გინდა, განკურნე.

— უარს ვერ გეტყვი, ჩემო პეტრე. წამიყვანე შენს ფენომე-
ნალურ სიდედრთან.

სიმონ-ქვას მეორედ მიპატიჟება აღარ დასჭირდა, მაშინვე გა-
უძღვა სახლისაკენ, მასწავლებელიც უკან გაჰყვა.

მალე სახლში შევიდნენ კიდევ. უბრალო ქოხი იყო, სახლი კი
არა. სიდედრი ღარიბულ საწოლზე იწვა და ბოდავდა: სურვებას
მართლაც ხელი დაერია.

იესო რომ იხილა, დედაბერმა ისეთი სისულელეების როტვა და-
იწყო, რომ ყურებს დაიცობდით, მაგრამ მირონცხებულმა ამას ყუ-
რადლება არ მიაქცია. საერთოდ, გულკეთილი და სათნო ადამიანი
იყო იესო ქრისტე.

— ხედავ, აღარ იცის, რას როშავს, — თქვა იონას ერთ-ერთმა
შვილმა. — მაგისი ციებ-ცხელება ყველას გვაშფოთებს. ისეთ რამე-
ებს ბოდავს, რომ წმინდანს აქ არ გაეჩერება. ასეა დილიდან საღა-
მომდე და საღამომდე დილამდე.

— დიახ, აქ დამაფიქრებელი ამბავია, — დაუდასტურა მეოვე-
ზეს იესომ.

ავადმყოფს მაჯა გაუსინჯა და მერე ისევ მიმართა, როგორც
უწმინდურ სულს სინაგოგაში:

— ხურვებაჲ! რისთვის შესახლებულხარ ამ ჩინებული ქალის სხეულში?

მაგრამ ხურვებას, ეტყობა, სმენა ჰქონდა, ავსულობით არ უპირდა ენა, ამიტომაც დუმდა, პასუხს არ აძლევდა.

— ხურვებაჲ! ხურვებაჲ! — გაუმეორა იესომ. — რას დუმხარ? ვერა მხედავ, ვინა ვარ? აბა მოშორდი ამ მანდილოსანს! აითრიე წელი!

ამ სიტყვებზე სწეულს ხელი ჩაავლო, ასწია და თავისი ერთი შეხებით მომაკვდავს სიცოცხლე დაუბრუნა, მოასულიერა, ღონე მისცა („და მოვიდა და უპყრა ხელი მისი და აღადგინა იგი და მეფესეულად დაუტევა იგი მხურვალეებამან მან, და აღსდგა და მსახურებდა მათ“ — მარკოზი, 1,31).

ამრიგად, ხურვება იყო, მხურვალეება თუ ციებ-ცხელება, თვალსა და ხელს შუა გაქრა, მაქას სულივით გადაიკარგა და ჩვეულებრივი სისუსტეც კი არ დაუტოვებია, როგორც ასეთი მძიმე სწეულება უტოვებს ხოლმე ავადმყოფს. სიმონ-ქვის სიდედრი წამოხტა და მკვირცხლად გავარდა სამზარეულოში, რომ ღუმელზე შემდგარი ბულიონისთვის ქაფი გადაეღო.

კიდევ რამდენიმე წუთიც და ჯანმგარი სიდედრი უკვე სუფრას შლიდა, რომ თავის მკურნალსა და მის მოწაფეებს გამასპინძლებოდა.

ეს უკვე მეორე სასწაული იყო, ზედიზედ მოხდენილი. კაპერნაუმელები გონს მოსვლას ვერ ასწრებდნენ.

— უფალო, განა ეს შესაძლებელია? — მასლაათობდნენ ნათლები. — ვინ არის ეს კაცი ამისთანა, თავისი ერთი სიტყვით რომ აქრობს სენსა და ეშმაკს?

— ნაზარეველი ჯადოქარია, მოყვარევ! დიდი მოწყალე საბოთი...

ახლა უკვე ისე უყურებდნენ იესოს, როგორც პირველი კლასის ჯადოქარს, მაგრამ ის კი არ იცოდნენ, რომ თავის სასწაულებს ის უმაღლოდა ღვთაებრივ ჩამომავლობას. ახლა კიდევაც რომ აეხსნა, მამაჩემი ციური მტრედიო, აღარავის არ გაუკვირდებოდა.

ასეა თუ ისე, ავადმყოფების ყურამდე ყოველი მხრიდან მოდიოდა სასწაულების ამბავი და სიზარულით ლოგინებში სტოდნენ, შფოთავდნენ, დაიბედებულნი, რომ დაბოლოს მტანჯველ სატკივარს თავს დაადწვენ.

მაგრამ იმ დღეს შაბათი იყო და დაღამებამდე დაცდნა მოუხდომია. რადგან ეს ისეთი დღეა, რომ ებრაელს უფლება არა აქვს დაღამებამდე წყობილი იყოს, კანონის მიხედვით მუშაობა იკრძალება და ესეც ხომ მუშაობაა!

სამაგიეროდ მზის ჩასვლისთანავე კაპერნაუმის ქუჩები ხეიბართა ბრბოებით აივსო. მოქალაქეებს ჯერ არასოდეს არ ენახათ ასეთი პროცესია. თითქოს ერთბაშად აღმოჩნდნენ რაღაც მახინჯთა სამეფოში!

ცივებიანები მთელი სხეულით ცახცახებდნენ, ბორგნეულნი და ბნედიანნი ეპილეფსიური შეტევებისაგან იკრუნჩხებოდნენ, გიგები მანქვა-ღმეჭით ქალაქის ბავშვებს სიცილით ხოცავდნენ, უმრავლესობა კი საზიზღარ წყლულებსა და მახინჯ სიმსივნეებს აჩენდა. წმინდა ვიტის როკვით შეპყრობილი უბედური სნეულნი ამაზრუნენ ფერხულში ჩაბმულიყვან და ისე ტრიალებდნენ, რომ მნახველს თავბრუ დაეხვეოდა. იქვე ურიკებით მოჰყავდათ დამბლადაცემულები, რომელთაც მოძრაობის უნარი არა ჰქონდათ. ქარავანს აკლდნენ ნხოლოდ თავმოკვეთილნი, რომელთაც საკუთარი თავები იღლის ქვეშ ეჭნებოდათ ამოჩრდილი.

მაღე სნების მორევი სიმონ-ქვის ქიხმასხს მიადგა და წალეკვით დაემუქრა, თუ სატკივარს არ უშველიდნენ. ყველა ბორგნეულმა იცოდა, რომ დიდი მკურნალი ამ სახლში იმყოფებოდა.

— რაბი! რაბი! — უხმოებდნენ ხეიბრები. — შეგვიბრალე ტანჯულნი და დადდასმულნი! უსაშველე ჩვენს სატკივარს!

იესოს ბევრი ხვეწნა არ დასჭირდა. რაკი სასწაულის მოხდენაში ასე გაიწაფა, ხელის აქნევის მეტი არაფერი უნდოდა, უარის თქმა პირდაპირ ხალხის გაწბილება იქნებოდა.

პაციენტები რიგში ჩააყენა და დაიწყო მიღება.

ხელს შეახებდა, სიტყვას იტყოდა, არჩენდა — ამასე იოლი გზა მედიცინამ არ იცის.

როცა ბორგნეულის რიგი მოვიდოდა, იესო ეშმაკეულს უბრძანებდა, დატოვე ეს სხეულიო! უწმინდური ამ ბრძანებას ისეთი გინებით შეხვდებოდა, რომ მელოტსაც კი თავზე თმა ყალყზე დაუდებოდა, მაგრამ მეტი რა გზა ჰქონდა, საიმედო ბუნაგს ტოვებდა და პირიდან ან ნესტოებიდან ამოძვრებოდა, თავის ჯოჯოხეთს მიაშურებდა. ამასთან ეშმაკი არ იფიწყებდა შეძახილს:

— ანგელოზმა წამიღოს, თუ ვტყუოდე: ძლიერი ვინმე ყოფილ-

ხარ, რომ ერთი სიტყვით მაიძულე დამეტოვებინა ჩემი ბინა. მარიტად, შენ უბრალო წინასწარმეტყველი კი არა ხარ, არამედ ღმერთის შვილი!

მოარული სიტყვა ჭკუას არ კარგავდა ეშმაკის კომპლიმენტი-სათვის. პირიქით, ნაწყენიც კი რჩებოდა, რომ უწმინდურნი ასე უტიფრულად ამტლავდნენ მის ღვთაებრივ ინკოგნიტოს. საბა-რება ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ იესო ემუქრებოდა ეშმაკებს, უკ-რძალავდა მათ ლაქლაქს იმის თაობაზე, რომ ის იესო ქრისტეა.

ერთი შეხედვით ეს უცნაურია, მით უმეტეს, რომ თვით ქრის-ტე არაერთხელ აღიარებდა თავის ვინაობას, მაგრამ კაცი თუ და-უფიქრდება, ასეთი აკრძალვა სრულიად ლოგიკურია.

თავს რომ უბრალო მოკვდავად ასაღებდა, ამით იესო აოცებდა თანამედროვეებს, როგორც უებრო და სწორუბოვარი მკურნალი, და თუ ყველა დარწმუნდებოდა, რომ ის ღმერთია, ასეთი სასწაულები არავითარ სარგებლობას არ მისცემდნენ, არც სახელს მოუხვეჭდნენ. იმისათვის, ვინც შექმნა სამყარო და აღამიანი, ციებიათის მორჩენა ან მრუდე ხერხეშლის გასწორება რა ისეთი გადასარევი სასწაულია?

მორწმუნეებულნი მკურნალობდა მთელი ღამე. გათენებამდე უკან არ დაუხევია არც განსაკუთრებით რთული შემთხვევების წინაშე. რა უიმედო სეიბარიც არ უნდა მისულიყო ან მიეყვანათ, ხელის ერ-თი შეხებით კურნავდა, ხელის ერთი გაშვებით სნეულება ქრებოდა, კუტი ფეხზე დგებოდა.

სასწაულების ასეთი სიუხვე საგონებელში აგდებს ევანგელისტ მათეს. წამოიჭრა საკითხი: რა უყო იესომ იმ უთვალავ სნეულებას, რომელთაგანაც ეს ხალხი მოარჩინა? მათე იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ციურმა მკურნალმა ყველა ეს სენი თავის თავზე აიღო.

მართლაც, იმ ერთი ღლის ყველა სასწაული იყო აღსრულება ისაია წინასწარმეტყველის სიტყვებისა, დავიმოწმოთ მათე: „და შე-ახო ხელსა მისსა და დაუტევა იგი მსურვალეზამან. აღსდგა და მსა-ხურებდა მას. და ვითარცა შემწუხრდა, მოჰგვარეს მას ეშმაკეულები მრავალი და განასხა სულები იგი სიტყვითა, და ყოველნი, რომელნი ბოროტად სნეულ-იყვნეს, განჰკურნნა. რათა აღესრულოს თქმული იგი ისაია წინასწარმეტყველისა, რომელ სიტყვა: მან უძლურებანი ჩვენნი მიიხენა, და სნეულებანი ჩვენნი იტვირთნა“ (მათე, 8, 14—17).

როგორც ცნობილია, იესო ქვეყნად იმისათვის გამოცხადდა,

რომ კაცთა მოდგმის მთელი სატკივარი და ცოდვა-ბრალი იტყირ-
თოს. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ყოველ ჩვენგანს პირველად
ცოდვა ამძიმებს, ადამისა და ევას ჩადენილი, მიწიერ სამყაროში
რომ ვაშლი შეჭამეს, მამამერთის უსასტიკესი აკრძალვის მიუხე-
დავად. მაშინ ღმერთმა იეღოვამ უთხრა:

— თქვენ ცოდვა ჩაიდინეთ. პოდა, ამიერიდან რომ ჭკუა ის-
წავლოთ, მთელი თქვენი მოდგმა დაიტანჯება სნეულებებით, რო-
მელნიც აქამდე არ იცოდით. რაც მთავარია, ამიერიდან ყველანი
მოკვდებით, იმის ნაცვლად, რომ ისარგებლოთ მარადიული სასუ-
ფველის ნეტარებით.

ამ დებულებიდან და ვითარებიდან გამომდინარე, ებრაელები
ყოველ სნეულს უყურებდნენ, როგორც ადამიანს, რომელიც პირ-
ველი შეცოდებისათვის ღმერთს დაუსჯია.

ამიტომაც ალალი მორწმუნის პირველ ნიშნად უნაკლო ჯანმრ-
თელობა ითვლებოდა.

აი, რატომ მიჰყო ხელი იესომ სნეულთა განკურნებას. ამით
სომ მათს სულებსაც იხსნიდა შეცოდებისაგან!

როცა უკანასკნელი დავრდომილი წავიდა და სიმონ-ქვის კარ-
თან ზედმეტი ბარგი — ყავარჯენი დააგდო, უკვე თენდებოდა. იესოს
მთელი ღამე თვალი არ მოუსუტავს. ადგა და მძინარე კაპერნაუმი
გაიარა, განმარტოებულ ადგილს ეძებდა, რომ დილის ღოცვა შე-
ესრულებინა.

მაგრამ ეტყობა, სჯულის წიგნში ეწერა, რომ იმ დღეს ერთი
წუთის მოსვენება არ ექნებოდა. როგორც კი კაპერნაუმში თვალი გა-
ახილა, ყველა ნოქალაქე მსხნელისა და იკურნალის საძებნელად
გაეშურა.

განსაკუთრებით დაფაცურდა სიმონ-ქვა, იგივე პეტრე, აგრეთვე
სხვა მოციქულები. ისეთი გულმოდგინება გამოიჩინეს, რომ ფიქრში
ჩანთქმული იესო იპოვეს კიდეც.

— გიხაროდეს! — შესძახეს. — ასლა ყველაფერი მოგვარებუ-
ლია. შენს დიდებას წინ ვეღარაფერი დაუდგება. შენმა სასწაულებ-
მა თანამოაზრეთა მთელი ზრბოები ფეხზე დააყენა. ხალხი ჯგუფ-
ჯგუფად დაგვიძებს და ასალ სასწაულებს ითხოვს.

— არა, ამჯერად კმარა, — მოუჭრა იესომ. — კარგი რამ
ცოტ-ცოტაობითო! მერე და კაპერნაუმელებს ისედაც ბევრი პატივი
ხვდათ წილად, მე ხომ მარტო მათთვის არ გამოვცხადებულვარ დე-

დამიწაზე! სხვა ქალაქები და სოფლებიც არის ქვეყნად, ჩემი დას-
მარება რომ ესაჭიროებათ. დროა გზას გავედგეთ.

ძლივს მოასწრო ამ სიტყვების წარმოთქმა, რომ მოწაფე-
კვალზე წამოსული ბრბო თავზე წაადგა. იესო ყოველი მხრიდან
ალყაშემორტყმული აღმოჩნდა. არწმუნებდნენ, კაპერნაუმში უკე-
თესად იქნებით, ვიდრე სადმე სხვაგან, კარგ ბინას მოგცემთო,
საჭმელ-სასმელს არ მოგაკლებთო და საერთოდ თავს ისე იგრძნობ,
როგორც თევზი წყალშიო.

განსაკუთრებით დაჟინებით ქალები ევედრებოდნენ. არ დარჩე-
ნილა ერთი კაპერნაუმელი ლამაზი ქალი, რომ მისი ცთუნება არ
ეცადა. ცბიერი ღიმილით, თვალის ჩაკვრით, ხელის შეხებით და
რით არა ცდილობდნენ მისი გულის მოგებას, მაგრამ ღმერთს ერთ
ქალაქში ვინ გააჩერებდა!

— აი, ნახავთ, რაბი, როგორ ზრუნვაში გვეყოლებით, ნიავს არ
მოგაკარებთ.

— ცხოვრება თაფლად მოგეჩვენებათ, ისე უდარდელად გამ-
ყოფებთ!

— სხვა ქალაქებში შეიძლება უზრდელი და უმეცარი ვინმეც
გამოჩნდეს, როგორც ნაზარეთში, შეურაცხყოფა მოგაყენონ, აქ კი...

— გაგანებივრებთ...

— მოგივლით...

— ხელის გულზე გატარებთ...

— პატივს არ მოგაკლებთ...

— გვეყვარებით...

— დიახ, დიახ, ყველანი შეგიყვარებთ.

იესოს გული აუჩვილა ამდენმა ხვეწნა-მუდარამ, მაგრამ რო-
გორც მოგესხენებათ, ბინადარი ცხოვრება მას არც მოსწონდა და არც
ხელს აძლევდა („ქრქვა მას (მწიგნობარს) იესო: მეღთა ხერგელი
ურჩს და მფრინველთა ცისათა საყოფელი, ზოლო ძესა კაცისასა არა
აქვს, სადა თავი მიიდრიკოს“).

— ძვირფასებო, — გაეხუმრა ლამაზ კაპერნაუმელებს. —
თქვენ მართლაც კარგები ხართ და არა მგონია სადმე სხაგან ვი-
პოვო ასეთი გულითადი მიღება. სიამოვნებით დავრჩებოდი თქვენს
სტუმართმოყვარე კაპერნაუმში, მაგრამ აფსუს! ჩემი ვალი მომიხ-
მობს, ჩემო კრავებო! მე მოვალე ვარ ჩემი მცირე ნიჭი და უნარი

სანთლად ავუნთო, მტლად დავედო იმას, ვისაც ესაჭიროება, ვისაც შუქი აკლია. ამიტომ გთხოვთ მაპატიოთ.

იესოს გადაწყვეტილება მტკიცე იყო და არაფერს ვერ შეეშალა არ შეეშლო მისი შეჩერება.

კაპერნაუმელ ნათლიებს, განსაკუთრებით მდიდარ მედუქნებს შემთხვევით კი არ უნდოდათ იესოს შეკავება. შესანიშნავად ესმოდათ, რომ ქრისტეს სასწაულების ამბავი სწრაფად მოედებოდა ქვეყანას და ყოველი მხრიდან მოაწყდებოდნენ სტუმრები, და კაპერნაუმში მალე იქცეოდა ტიბერიადის ტბის თვალად, მთელი მსარის ყველაზე უფრო კეთილმოწყობილ ქალაქად. ქრისტე რომ კაპერნაუმში დარჩენილიყო, ქალაქის მომავალი ნამდვილად უზრუნველყოფილი იქნებოდა. ეს ყოველ მოქალაქეს ესმოდა. მამაკაცები უკვე ოცნებობდნენ სასიამოვნო გარიგებებზე, ქალები კი წინასწარ ტკბებოდნენ მომავალი გამარჯვებებით, ფიქრობდნენ მდიდრულ სადილებზე, შორეული ქვეყნებიდან ჩამოსულების მიერ დატოვებული ბრილიანტის ფარდულებზე.

ყველაფერზე უარის თქმა მოუხდათ. მათი ყველა იმედი დაიფშვნა, როგორც ბანქოს სახლი, როდესაც იესომ ფიცი დადო, არასოდეს არსად არ მექნება მუდმივი თავშესაფარიო. ამის შემდეგ გამოემშვიდობა მოქალაქეებს, მოხდენილი მანერებით დაჰპირდა, კიდევ გინახულებთო, და წავიდა (მარკოზი, 1).*

* საბედნიეროდ, ევანგელისტის „მიგნება“, ყველა განკუთრებული კაპერნაუმელის ჰირონი და სნება იესომ თავის თავზე აღდგო, ცარიელი განცხადება აღმოჩნდა, თორემ ბორგნეული, ციხიანი, წყულებიანი ზეიბარი ქრისტე ნაბიჯსაც ვერსაით გადადგამდა და ჩვენი წიგნიც აქვე გათავდებოდა. ქრისტე ეწამა ერთი დიდი სატყვერობით — ჯვარცმით, და ყოველგვარი სნების მიწერა — თეორიული გაწვავდება.

თავის ჭარის სასწაული და გაგრძელება განკურნებათა

მიუგო სვიმონ და პრტვა: მოძღვარი! ღმრე
ყოველ დავაშვებით და არა რა მოვიდეთ.
ხოლო სიტყვითა შენითა გარდაუტყუოთ ზადე.
და აპა ესერა პვეს, შეაყენეს ოვენიზა
სიმრავლე დიდი, და განსტეხებოდეს ზადე-
ნი მათნი.

და წამ-უყოფდეს, რომელნი იგი იყვნეს
ერთსა მას წავსა, რათა მოვიდენ და შეეწი-
ნენ მათ, და მოვიდეს და აღავსენს ორნივე
იგი წავნი, ვიდრემდე დაინთქმოდეს იგინი.

და ვითარცა იხილა სვიმონ პეტრე შე-
უფრდა მუხლთა იესოსთა და პრტვა მას: გან-
ვედ ჩემგან, რამეთუ კაცო ცოდვილი ვარ,
უფალო.

რამეთუ განკურნებამან შეიპყრა იგი და
ყოველნი მისთანანი წადირობასა მას ძვე-
ლისასა, რომელი შეაღწეს.

ეგრეთვე იაკობ და იოანე, ძენი ზეპედეს-
ნი, რომელნი იყვნეს ზიარნი სვიმონისნი,
და იესო პრტვა სვიმონს: ნუ გეშინი, სვი-
მონ, ამიერითგან იყო კაცთა მონადირე.

ლუკა, 5, 5-10.

აპერნაუმიდან წასული იესო ტბის სანაპი-
როებს აპყვა ჩრდილოეთისაკენ და გაჩერ-
და პატარა სოფელ ბეთსაიდში, საიდანაც
იყვნენ წარმოშობით მისი პირველი მოწა-
ფეები.

ჩვენ უკვე ვიცით, რომ იორდანის სანაპიროზე იესომ გაიწყო
მეთევზე სიმონი, რომელსაც უწოდა პეტრე ანუ პაპა, აპერნაუმიდან

ძმა ანდრია, მომავალი პირველწოდებული, — იონას შვილები. იქვე გაიცნო იოანე, ზებედეშ შვილი და ნათანაილი, ბართლომეშ შვილი (აქედან ბართლომე), აგრეთვე ყველანი, ბართლომეს გამოკლებით, ბეთსაიდლელები იყვნენ, უბრალო მეთევზეთა ცხოვრების ჭაპანს ეწეოდნენ.

მასწავლებელს რომ მშობლიურ სოფელში ეპატივებოდნენ, პირველ მოციქულებს იმედი ჰქონდათ, რომ იქ ახალგაზრდა თანამზრახველებს შემოიკრებდნენ და მოწაფეთა დასს გააძლიერებდნენ. ყმაწვილ იოანეს, მაგალითად, უფროსი ძმა ჰყავდა. „წმინდა წერილი“ მას იაკობ დიდს უწოდებს. მასთან ბევრი ლაპარაკი არ დასჭირდათ, მაშინვე თანხმობა განაცხადა. იოანემ მარჯვედ დაუხატა მორარულ გლახაკთა ცხოვრების სიამენი, დაარწმუნა, რომ სახელდიდება ელის ყველას, ვინც მათ მიემხრობა, და ასე მოაქცია ძმა.

ახლა იესოს უკვე ექვსი მოწაფე ჰყავდა. მცირეოდენი დრო ბეთსაიდში გაატარეს და ეს მცირე დრო არაჩვეულებრივი მოვლენით აღინიშნა.

მოსახლეობის სიმრავლით ბეთსაიდი კაპერნაუმს ვერ შეედრებოდა. თანაც ეს იყო მთელს ტბაზე უღარიბესი დასახლება. საერთოდ, ქრისტეს მოწაფეები ყველანი ლატაკები იყვნენ, სულს იქით არაფერი გააჩნდათ. განა ღარიბთა მგმობელნი ვართ, მათი მასწავლებლის სარწმუნოებას რომ ვიწუნებთ? არა, პატიოსანი მშრომელები იყვნენ, მხოლოდ თევზის ჭერით ირჩენდნენ თავს, ასე რომ ძლივს გაჰქონდათ თავი.

ამის მიუხედავად მეთევზეებს გული მიუწევდათ მშობლიური მხარისაკენ, სადაც პირველად იხილეს მზის სინათლე. ძველი ზელობის გახსენებაც კი მოუწდათ და მამაპაპური ბადე გამოინახეს ნაეში ჩასხდნენ და სათევზაოდ გავიდნენ.

სიმონ-ქვა, ანუ პეტრე, თუ ეს სახელი უფრო მოგწონთ, მთელ ამ წამოწყების ინიციატორი იყო. ერთხელ, მწუხრის ჟამს, როცა გარეუბანში დასეირნობდნენ, პეტრემ თავისი კოლეგების წაქეზებ დაიწყო:

— მომისმინე. დიდო იაკობ, — მიმართა ახალ მოწაფეს. — მოდი, დღეს ვითევზაოთ. დილას მოძღვარს ვუჩვენოთ, რაც დამი დაგვიჭერია. რას იტყვი?

— კარგი აზრია! — კვერი დაუკრა იაკობმა. — მამა ზებედე

თავის ნავს გვათხოვებს, ბაღე კი ჩემიც გამოდგება. ისეთი ცუდი-
ლი დავახვედრით, რომ მოძღვარმა გარჯა დაგვიფასოს. —
— აი, მესმის! კარგი საქმე იქნება სწორედ! ჩვენც მოვდი-
ვართ! — ერთხმად შესძახეს ანდრიამ, ფილიპემ და ახალგაზრდა
იოანემ.

ბართლომეც კი, ერთადერთი მოციქული, რომელიც არ იყო მე-
თევზე, სიამოვნებით შეუერთდა მეგობრებს.

სასწრაფოდ შეაკეთეს, შეაკოწიწეს ძველთაძველი ბაღე და ზე-
ბედეს მიაღწენ, დიდი იაკობისა და პატარა იოანეს მამას.

— განარჯობა, მამიკო! — შესძახა ერთ-ერთმა შეილმა. —
როგორა ხარ, მოხუცო?

— ასე, გვარიანად, შეილებო!

— ჩვენ ეს-ესაა გნახეთ, შინ რომ ბრუნდებოდი. ამ დამეში ალ-
ბათ აღარ გაბრუნდები სათევზაოდ, არა?

— არა მგონია... თანაც ამინდი ისეთია, ზღვაზე გასვლა არ
ღირს (ასე ამაყად ეძახდნენ ზღვას ტიბერიადის ციციქნა ტბას ად-
გილობრივი მცხოვრებლები). ბაღე რომ ამოვშიდგე, უკვე ქარი ავარ-
და. ზღვა აღელდა, ზედაპირზე ტალღები ატორტიანდნენ, თევზი
დაბლა ჩავიდა, სიღრმეს მიაშურა. ასე რომ, ღამით კარგი ჭერა
არ იქნება.

— ჩვენ კი სწორედ ღამით ვაპირებთ გასვლას, ნავის სათხოვ-
ნელად ვართ მოსული, — ამოღერდა სიმონ-პეტრემ, — გვათხოვე,
მამო ზებედე, შენი ნავი, დილას დაგვიბრუნებ.

ბიძია ზებედე ადგა, გარეთ გამოვიდა, ზღვას გახედა, როგორც
გამოცდილ მეზღვაურს შეეფერება, ზღვის მგელს რომ ეძახიან, ქო-
რიზონტს თვალი შეავლო.

— რატომაც არა! — თქვა ბოლოს. — ნავს სიამოვნებით გა-
თხოვებთ. ზღვაზე ოდნავი დელვაა, სასუირნოდ შესადერიანი დროა.
რაც შეეხება თევზს, არ იქნება დღეს ჭერა, მეთქვას, ერთ ციმორ-
საც ვერ დაიჭერთ! ტყუილი იმედი ნუ გექნებათ.

— ამინდი იქნება შეიცვალოს, ჭერა კი ზოგჯერ სწორედ მა-
შინაა კარგი, როცა იმედი არა გვაქვს ხოლმე.

— თქვენი ნებაა. ნავის იმედი კი მაქვს. დიდი იაკობი და
სიმონი გაუძღვებიან, მოერევიან, გზა მშვიდობისა, მეთევზეებო! ბა-
რაქიანად დაბრუნებას გისურვებთ.

გქვს ახალგაზრდა მოციქულსაც სწორედ ეს უნდოდა. მოხუცს

გულითადი მადლობა მოახსენეს და დაჰპირდნენ, სვამდნენ და ღვინო
უსათუოდ ნავიანად აქ გავრცელებით, თუ ფსკერზე არ აღმოჩნდით.

ბიძია ზებედეშ ქუდი გვერდზე დაიხურა, ეშმაკური ღიმილით
შებრუნდა შინ და მოდური ფსალმუნის გალობით ჩამოჯდა ცეცხლა-
პირას.

— აი, სულელები! — შეწყვიტა ფსალმუნის სტვენა ზებედეშ,
მარტო რომ დარჩა. — ის ერჩიათ, მოხუც ზებედესთვის დაეკერე-
ბინათ. ახლა მთელი ღამე იწვალევენ, დასველებიან და თავი
მოშვებით, თუ ერთ ბაყაყსაც კი დაიჭერენ!

ექვსი მეგობარი კი შორს იყო, ისინიც მზიარულ სიმღერას სტვე-
ნდნენ, მენაგეთა ძველ სიმღერას. რამდენიმე წუთიც, ღუზა ასწნეს
და... იქროლენ, ჩემო ნავო!

ნავმა კი იქროლა, თეთრი ტალღაც გადასერა, მაგრამ მოხუცი
ზებედე მართალი გამოდგა. რამდენჯერ ისროლეს ბადე, ღრმა ადგი-
ლებშიაც სცადეს, მაგრამ არაფერი გამოუვიდათ. შუა ტბაში ყველა
იალქანი აუშვეს, ბადე უკანა მხარეს გადაისროლეს და წამოვიდ-
ნენ — ბადე ისევ ცარიელი აღმოჩნდა. ნაპირზე რომ გამოვიდნენ,
სულ ფსკერზე ჩაუშვეს, მოზიდეს — ისევ ცარიელი ბადე შერჩათ
ხელში.

თუმცა არც ასე იყო საქმე. ნაპირის შლამიდან ყოჩაღმა მეთევ-
ზებმა წარმატებით ამოიტანეს ორიოდ გაცვეთილი ქვაბი, რაღაც
ჩერები, ორი ჩამღრძვალე ძაღლი და დაღეწილი ქოთნების მთე-
ლი კოლექცია.

მზე ამოვიდა და ექვსივე მეთევზე ნაპირს მიადგა. გაწვალეუ-
ლებს, დამშეულებს, სველსა და ქაჯივით გაშავებულებს დანა პირს
არ უხსნიდა, ისე იყვნენ გაბრაზებულნი. ერთი ციმორი მაინც დაე-
ჭირათ წამლად!

შერცხვნილები და განაწყენებულნი ერთიმეორეს თვალს ვერ
უსწორებდნენ.

— კუბოში მინახავს ასეთი ჭერა! — ბუზღუნებდა დიდი
იაკობი.

— ოჲ, იმ ბებერმა ბიძია ზებედეშ თავისი საქმე იცის, — ცე-
ცხლზე ზეთი დაასხა ფილიპემ. — ჩვენ კი არა გვკავს!

— რაც მართალია, მართალია, — დაუდასტურა პატარა
იოანემ. — თევზაობაში მამაჩემი თავს არ შეირცხვენს, ნამდვილი
ოსტატია.

— ახლა მთავარი მამაშენი კი არაა, — მოუჭრა სიმონ-პეტრემ აი, რას გვეტყვის მოძღვარი, როცა გაიგებს, რომ მთელი ტბაზე ვლასლანდარობდით და ჩამღრძვალ ძაღლების მეტი ჯერაფერი დავიჭირეთ!

ვიდრე ამ სავალალო საუბარში იყვნენ, ნაპირზე მართლაც გამოჩნდა იესო და ვაი-მეთევზეებს მიუახლოვდა.

— გავებით! — დამნაშავე მოწაფესავით ჩაიბურტყუნა. ანდრიამ. — ახლა ნახეთ ჩვენი სეირი!

იესო მოახლოვდა.

— დახეთ! — თქვა შორიდანვე. — ეს რა არის, ისევ მოვინდათ თევზის ჭერა?

— არა, თევზის ჭერა კი არა, — ამოღერღა სიმონ-ქვამ. — ისე, წარმტაცი ღამე იყო და ნავით გასეირნება მოგგებასიათა. თან ბადეც წამოვიღეთ, ყოველ შემთხვევისათვის... არა, თევზის ჭერა არც გვიფიქრია! ისე, თავშესაქცევად, ვითომც და ჩვენც მეთევზეები ვართ, ვინმე გაიცინებდა! სათევზაო ამინდი სულაც არ არის და...

— ვხედავ, ვხედავ, — გაიცინა იესომ. — თევზის ნაცვლად ჩრებები და გატეხილი ქოთნები დაგიჭერიათ. მაგრამ იქნებ შეცდით, ბადე იქ არ გისროლიათ, სადაც თევზია? შუა ტბაში ხომ არ გადაგისვრიათ?

— როგორ არა! ისიც სამასხროდ, განა მართლა!

— არც იქ იყო? ხელი მოგეცარათ? უცნაური ამბავია. ძალიან უცნაური, თუმცა სასაცილოც. სანაძლეოს დავდეხ, დღეს თევზი მოუთმენლად ელის თქვენს ბადეს: ოღონდ ისროლეთ და ისე შევსრიალდებით, როგორც საკუთარ სახლშიო!

დიდმა იაკობმა თვალეები ხელისგულივით მოიწარდილა, რომ უფრო დამსგავსებოდა მამამისს ზებუდეს და მცოდნესავით უპასუხა:

— მაპატიე, მოძღვარო, მაგრამ შენ ცდები. ცუდი ამინდია. დაღამებამდე აქ მეთევზე ვერაფერს გახდება.

— აჰ, მართლა? — წესძახა იესომ. — მაშ მე ვცდები? ვნახოთ! ახლავე გიჩვენებთ, ვინ ცდება და ვინ მართალია! მომიხმინე, პეტრე, ხომ არ განაგრძობ სეირნობას და მეც თან არ წამიყვან?

მოციქულებმა ერთიმეორეს გადახედეს. როდის ყოფილა, რომ ღმერთი თევზაობდაო? ფეხზე ძლივს იდგნენ, ესეც საქმე იყო, მაგ-

რამ არაფერი შეიმჩნიეს, რომ მოძღვარს ლაჩრებად არ ჩაეთვალა.

— ვიცუროთ! — შესძახეს ერთხმად. — ყველა თავისი ნაწილი გილზე დაჯდეს!

ნახევარ საათსაც არ გაუვლია, რომ ნაპირიდან შორს იყვნენ. გრილი სიო ქროდა, ზღვა ოდნავ ღელავდა.

— აბა, მეგობრებო! — ბრძანა მირონცხებულმა. — ისროლეთ ბადე!

ჩამღრძვალნი ძაღლების დამჭერებს საოცრად მტკავე გამომეტყველება ჰქონდათ. შეხედავდით, შეგეცოდებოდით. ამის მიუხედავად დამორჩილდნენ, იმ ადამიანების იერიით, რომლებიც წინასწარვე დარწმუნებული არიან, უსარგებლო საქმეში ვართო.

უნდა გენახათ მათი გაოცება, როცა ბადე თევზით აივსო!

— აბა, რას იტყვით? — ჰკითხა იესომ. — რას იტყვით-მუთი? თქვენი აზრით ამინდი არახელსაყრელია, ჩემი აზრით კი სწორედ ჩვენი ამინდია. გეუბნებით, რამდენჯერაც არ უნდა ისროლოთ, დღეს ბადე ცარიელი არ დარჩება.

ღმერთს ყველაფერი ემარჯვება. მოციქულები საკუთარ თვალებს არ უჯერებდნენ თევზი ნავში ჩაყარეს და ისევ ისროლეს — ბადე ისევ სავსე ამოვიდეს. ყოველ კუთხეში თევზი ირეოდა. ბაწარი ვაწყვეტაზე იყო.

იქვე მეორე ნავი მიცურავდა. რომელიღაც მეთევზეები ხელცარიელები ბრუნდებოდნენ. მოციქულებმა გადასძახეს, მოგვეშველეთო, და მოკლე ხანში ორივე ნავი თევზით იყო გაჭედილი.

მოციქულებისათვის ეს იყო ნამდვილი აღმოჩენა, გამოცხადება. მოძღვარს დაუწოტეს და სიმონ-პეტრემ ყველას სახელით უთარა:

— მასწავლებლო, შენ ჭეშმარიტად ყოვლის შემძლე უფალი ხარ! განვედი! ჩამოგვეცილდი, რადგან ჩვენ მხოლოდ და მხოლოდ მეთევზეები ვართ.

უცნაური განცხადებაა, ხომ მართალია? თითქოს მოწაფეები სიხარულით ცას უნდა სწეოდნენ, რომ მათ შორის იყო მათი ამხანაგი, რომელსაც უნარი ჰქონდა წყალში თუ ხმელეთზე სასწაულები მოესხდინა. ამის ნაცვლად მოციქულები შიშის ზარმა მოიცვა. გავკ-შორდიო!

ეს ამბავი რომ აუხსნათ, ერთი ძველი გადმოცემა უნდა გავიხსენოთ. ძველი ებრაელების რწმენით, ადამიანი, რომელმაც ღმერთი იხილა, გათავებული კაცია, ამ სოფლისა აღარაა. ამიტომ შეეშინ-

დათ პეტრეს, ზებედეს შვილებს და დანარჩენებსაც: არაფერსა
სურდა სიკვდილი*.

იესომ ისინი დაამშვიდა:

— ნურაფრის შიში ნუ გექნებათო, — უთხრა.

მერე ღამის მარცხი ასხენა და დასძინა:

— რაკი უჩემოდ ერთი ღერი თევზიც ვერ დაგიჭერიათ, პროფე-
სია უნდა გამოგიცვალოთ: ამიერიდან თქვენ გაქცევთ ადამიანებზე
მონადირეებად („ნუ გეშინინ, სვიმონ: ამიერითგან იყო კაცთა მ-
ნადირე“ — ლუკა, 5, 10).

ამის შემდეგ ნავი დატოვეს და სოფელში დაბრუნდნენ.

მაგრამ თუ ეინმე გააოცა ამდენი თევზის ხილვამ, ეს იყო ბიძია
ზებედე.

— იცით, ეს უკვე მეტისმეტია! — გოდებდა მოზუცი. — ასეთი
ჭერა და ისიც ასეთ ამინდში? ათასი ეშმაკი და ეშმაკუნა ყოფილა
თქვენთანა! ჭეშმარიტად, ესაა სასწაული სასწაულთა შორის!

იმ დღეს იესოს სრული შესაძლებლობა მიეცა განენათლებინა
თავისი მოწაფეები, ისე რომ არ დაუცდია სულთა დღისათვის. თა-
ვისი ჯვარცმის მეორე დღისათვის, რათა ციურ შუქს გაესხივოსნე-
ბინა მათი სულები!

მართლაც, ბეთსაიდში მოციქულებმა გაიგეს, რომ ადამიანებზე
მონადირენი იქნებოდნენ. მაგრამ სახარების ყველა კომენტატორი
იმ აზრისაა, რომ ვერც პეტრემ და ვერც სხვა მოწაფეებმა მაშინ ვერ
გაიგეს, რას გულისხმობდა მოძღვარი ამ გრძელ სიტყვებში.

მხოლოდ წმინდა ამბროსიმ, რომელიც ჩვენი წელთაღრიცხვის
პირველ საუკუნეში ცხოვრობდა, წარმატებით შესძლო სახარების ამ
ადგილის ასხნა³⁰.

* თეზაობაზე, რომელშიაც იესო ქრისტე იღებდა მონაწილეობას,
მხოლოდ ერთ სახარებაშია ლაპარაკი (ლუკა, 5, 1—11). საწყენია, რომ
ასეთმა სასწაულმა სხვები ვერ დაინტერესაო, შენიშნავს ავტორი. სამა-
გიეროდ თვითონ ტაქსილი ამ ეპიზოდს ვრცლად მოგვიხსრობს, ოღონდ
საქმაოდ თავისუფლად. მისი მოთხრობის თანახმად, საქმეში ზებედეა ჩა-
რეული, მოციქულები მორცხვობენ და ქრისტე თვითონაა თავისი მონა-
წილეობის ინიციატორი, სახარებაში კი პირიქითაა: „მთევგო სვიმონ და
პრქვა: მოძღვარ! ღამე ყოველ დავჰშვერიით და არა რა მოვიდეთ. ხოლო
სიტყვითა შენითა გარდაუტეთ ბადე“.

„იესომ, — ამტკიცებს ეს ამბროსი, ეკლესიის მამა, — თევზაობაში სასწაული მოახდინა, რათა მოციქულებისათვის ეჩვენებინა, როდენ დიდ ძალაუფლებას აძლევს, ადამიანთა სულების გამკვლავლებას რომ აკვირდნა. ეს სასწაული ხატოვნად გამოსახავდა მათს მისიას. ამიერიდან მათ უნდა მიეტოვებინათ გენესარეთის ტბა ადამიანთა ზღვის გულისათვის, ეცხოვრათ მუდმივ ზრუნვაში და შრომაში, ადამიანთა ვნებების ტალღებში. მათი მშვიდობიანი ცხოვრება უნდა შეცვლილიყო მღვდლვარე და საშინელი ცხოვრებით, სამაგიეროდ ამისათვის ელოდა: ფასდაუდებელი საჩუქარი: თავიანთ საცოდავ ხელობას ტოვებდნენ ჯამთა სამსახურისათვის, თავიანთი ტლანქი ბადე უნდა შეეცვალათ სახარების ბადით, რაც კი არ სოცავს ნადავლს, არამედ, პირიქით, უფრთხილდება და გამოკყავს სინათლეში საბრალონი, რომელნიც მარადიულ წყვდიადში სუფევდნენ“ (წმინდა ამბროსი, „ლუკა“, წიგნი IV).

აი, თურმე რაში მდგომარეობს ადამიანთა დამტერის ხელობა! ამრიგად, ძვირფასო მკითხველო, თქვენი მრევლის მღვდელიც ადამიანებზე ნადირობს, თქვენს სულებს იჭერს. მისი იარაღია სახარების ბადე. ხოლო როცა ის რასმე უსაზმნო სისუფელეს ქადაგებს, საყველპურო ლათინურში და ზუცურში ვარჯიშობს, თურმე ამით მარადიული წყვდიადიდან მოკყავხარ სინათლისაკენ, თქვენ — მისი თევზი ხართ.

სამწუხაროდ, როცა იესომ თავის მოციქულებს უბრწყინვალესი მომავალი დაუთქვა, ციური ტყუილი გამოუვიდა: ყველა მოციქულმა მთელი სიცოცხლე სიღატაკესა და საფრთხეში გაატარა, აღსასრულიც სავალალო ერგოთ. ექვსი მოწაფიდან, რომლებიც თევზაობაში იღებდნენ მონაწილეობას, ხუთს სასამართლომ ჩამოხრჩობა მიუსაჯა და კიდევაც დასაჯეს, როგორც უბრალო გამვლელები, ხოლო მეექვსე, იოანე, შველილობაში მოკვდა.

ასე იყო თუ ისე, მეთევზეებმა ვერ გაიგეს, რანაირად უნდა შეეცვალათ თევზის ჭერა ადამიანების ჭერით, მაგრამ დამშვიდდნენ და ისევ აღევსოთ გულები რწმენით. აღარავინ არ სთხოვდა იესოს, განვედიო შორს ჩვენგან. პირიქით, თვითონვე მიატოვეს ყველა და ყველაფერი, რომ მის გზას გააყოლოდნენ.

თავისი მოწაფეებით გარემოცული მბრძანებელი ისევ გზას გაუდგა, „და მოვლიდა იესო ყოველსა გალილესა, და ასწავებდა შესაკრებელთა შორის მათთა და აქადაგებდა სახარებასა სასუფევე-

ლისასა და განკურნებადა ყოველსა სენსა და ყოველსა უძღურება-
სა ერსა შორის. და განითქვა ამბავი მისი ყოველსა ქვეყანასა და
რასტანისასა, და მოჰკერიდეს მას ყოველთა ბოროტად სწეულთა,
თითო-სახეთაგან სენთა და გვემითა შეპყრობილთა და ეშმაკეულ-
თა და ცისად ცისად გვემულთა და განრღვეულთა, და განკურნა
იგინი“ (მათ. 4, 23—24).

დავიმოწმით კიდევ ერთი შემთხვევა ჯადოსნური განკურნები-
სა, რადგან ამ საქმიანობას ქრისტე უკვე ყოველ მხარეში ეწეოდა.

ერთხელ იესო მივიდა ერთ ქალაქში, რომლის სახელი, სამწუ-
ხაროდ, გამოურკვეველი დარჩა. აქ ერთი კაცი მიუახლოვდა, მის
ფერხთით დაემხო და შეევედრა, განმკურნეო.

ამ უბედურის ტანჯვა მართლაც გამოუთქმელი იყო: მის სხე-
ულს ნელნელა მუსრავდა უსაზარლესი სენი — კეთრი.

კეთრი სნეულის კანს ისე ჭამს, რომ სპილოს უხეში კანის სა-
ხეს აძლევს. ამიტომ მედიცინის მუშაკები კეთრის ამ საჩუბას
სპილოს კეთრს ეძახიან. ევროპაში ის საკმაოდ იშვიათად გვხვდე-
ბა, სამაგიეროდ ეგვიპტეში, არაბულ აღმოსავლეთში და საერთოდ
აზიაში ის ჩვეულებრივი მოვლენაა. კეთრის გამომწვევი მიზეზები
დღემდე გაურკვეველია და ბუნდოვანი, ამიტომ რა გასაკვირია, თუ
ძველი დროის ებრაელები მას თვლიდნენ ციურ სასჯელად ყველა-
ზე უფრო მძიმე საიდუმლო შეცოდებისა და დანაშაულისათვის.

სპილოს კეთრით სნეულს კანი უსქელდება, ხენეშდება, სკდება.
კანქვეშა უჯრედებში გროვდება მოთეთრო სითხე ან ლორწო, რო-
მელიც თანდათანობით სქელდება და ქმნის მკვრივ ცვილისებურ
მასას. ზოგჯერ კეთროვანის კანი თითის სისქე ხდება. სნეულება
ედება მთელს სხეულს, მაგრამ განსაკუთრებით ქვედა კიდურებს,
წვივებსა და ტერფებს აზიანებს. ასეთ შემთხვევაში ფეხები საზა-
რელი წყლულებით იფარებიან, დუნდებიან, მშხალ ქვას ემსგავ-
სებიან და სივდებიან უსაშველოდ. ავადმყოფი ციებიაჩივით ძაგ-
ძაგებს, დაუოკებელი წყურვილი ტანჯავს, სხეული უსურდება, თით-
ქმის აღარ შეუძლია ჭამა და ჯოჯოხეთური ტანჯვით თუ გადაყლა-
პავს საკვების მინიმალურ ულუფას, რაც აუცილებელია სიცოცხ-
ლის შესანარჩუნებლად. ასეთი შეტევები მეორდება ყოველ თვეში,
თუ უფრო ხშირად არა, და ყოველ შემოტევას მოსდევს მეტი და
მეტი სიმსივნე. მთელი სხეული შეშუპებულია. ბოლოს გასივებული
კიდურები მართლაც ჯოჯოხეთურ ზიშებს აღწევენ. ყოველივე აქ-

დან ჩანს, რატომ იწვევდნენ კეთროვანები მუდამ ზიზღისა და დანადგარის
დას.

ფანატიზმი და სისასტიკე განუყრელი მეგობრები არიან, და ამ
აზრით არც ებრაელები შეადგენდნენ გამონაკლისს. კეთროვანებს
საზოგადოებიდან დევნიდნენ, მათ აკრძალული ჰქონდათ იერუსალიმ-
ში შესვლა, განწირულნი იყვნენ იმისათვის, რომ ველ-მინდვრებსა
და უდაბნოებში ეხეტიალათ, ხოლო როცა საჭმელი შემოაკლდებო-
დათ, მათსოვრობდნენ, ოღონდ წინასწარ ქალაქის ჩაფრებს გადას-
ძახებდნენ, ახლოს მისვლა აკრძალული ჰქონდათ.

გარდა ამისა, მოვალენი იყვნენ ძონძებში ევლოთ, როგორც ნო-
ტირალებს ქელებებში, თავი დანით გადაეპარასათ, პირი საგანგებო
სასვევით შეეკრათ და დაუყოვნებლივი სიკვდილის შიშით შორი-
დანვე შესმინებოდნენ ყოველ ადამიანს საბედისწერო შეძახილით:
„უწმინდური! უწმინდური! მე უწმინდური ვარ!“

ზოგიერთ კეთროვანს ერთგვარი ბედი ჰქონდა: ქურუმები მკურ-
ნალობდნენ და გაჯანსაღებას ცდილობდნენ. ლაპარაკია მდიდრებ-
ზე, რომელთაც უეცრად ეს საზარელი სენი შეეყარათ. ბიბლიაში,
ლევიტელთა წიგნში დაწვრილებითაა აღწერილი განწმენდის ასეთი
პროცედურა.

ქურუმი და კეთროვანი ქალაქგარეთ გადიოდნენ, ორი წმინდა
ბელურისა და წმინდა წყლის შემწეობით... მაგრამ ჯობს მოვესმი-
ნოთ, როგორ სდებოდა მოსეს კანონით კეთროვანის „განკურნება“,
რაც თვით ღმერთმა უკარნახა:

„და ეტყოდა უფალი მოსესა და არქანგელსა: ესე არს სჯული კეთ-
როვანებისა, რომელსა დღესა განწმინდეს და მოიყვანოს იგი მღდე-
ლისა მის და განვიდეს მღდელი იგი გარეშე ბანაკსა მას და იხი-
ლოს მღდელმან მან და აჰა განკურნებულ არს შედემა იგი კეთ-
როვანებისა მისგან, და უბრძანოს მღდელმან მან, და მოართვენ
განწმენდილსა მას ორნი წიწილა ცოცხალნი წმიდანი და ძელი ნაძ-
ვისა და შესთული მეწამული და უსუპი (განსაწმენდელი ბალახი)
და უბრძანოს მან მღდელმან მან, და დაკლან ქათამი იგი, ერთი
ქურქელსა კეცისასა, წყალსა ზედა ცხოველსა. და ცხოველი ქათამი
იგი ერთი მოიღოს მან და ძელი იგი ნაძვისა და შეგრაგნილი იგი
მეწამული და უსუპი და დააწოს იგი და ქათამი იგი ცოცხალი: სი-
სხლსა მის ქათმისა დაკლულისასა, წყალსა ზედა ცხოველსა, და აჰ-
კუროს განწმენდილსა მას კეთროვნებისასა შვიდ გზის და წმიდა იყოს,

და განაწილების ქათამი იგი ცოცხალი ველად. და განირცხეს სამოსელი თვისი (გაირეცხოს სამოსელიო) განწმენდილმან მან და დაიყვინოს ყოველი თმა მისი (მთელს ტანზე მოიპარსოს თმა) და დაიბანოს წყლითა და წმიდაი იყოს, და ამისა შემდგომად შევიდეს ბანაკად და იქცეოდეს გარეშე სახლისა თვისისა შერდ დღე, და შემდგომად შევიდისა დღისა დაიყვინოს ყოველი თმა მისი, თავი და წვერი და წარბნი მისნი და ყოველი თმა თავისა მისისა დაიყვინოს და განირცხეს სამოსელი და დაიბანოს წყლითა გვამი მისი და წმიდა იყოს, და დღესა მერვესა მოიბნეს ორნი ტარიგნი (კრავნი) უბიწონი..." (წიგნი მესამე მოსესი ლევიტელთა, თ. 14, 1—8 და ა. შ., აგრეთვე მათე, მარკოზი, ლუკა). ამ უბიწო ბატკნის, ცხერის, ფქვილის და მნიშვნელოვანი ფულის მოტანით თავდება სნეულის განწმენდა, და მთელი ეს ბიბლიურ-სამედიცინო განწმენდა გვიჩვენებს იმით, რომ მღვდელი — განწმენდელი იღებს თავის ქონებას, კეთრი კი რჩება კეთრად, თუმცა განწმენდილად ცხადდება.

კეთროვანს რაღა ეშველება ამ წიწილებითა და ქათმებით, მაგრამ ასეთი რთული პროცესი სნეულს ათავისუფლებდა კანონით გათვალისწინებული სასტიკი რეჟიმისაგან. მას შეეძლო დაბრუნებულიყო „ბანაკში“, ე. ი. ქალაქში, ეცხოვრა და ემკურნალა, როგორც უნდოდა. გაუმჯობესებულ პირობებში მართლაც შეიძლებოდა განკურნებულიყო, რადგანაც სპილოს კეთრის განკურნება პრინციპულად შესაძლებელია, და მაშინ ცრუმორწმუნე ხალხი ამ სიკეთეს ქურუმთა უზენაეს ძლიერებას მიაწერდა.

ჩვენს კეთროვანს, რომელიც სახარებაში თევზაობის შემდეგაა მოხსენებული, ეტყობა, განწმენდისათვის საჭირო თანხა არ გააჩნდა, ამიტომ როგორც კი იესოს მობრძანება გაიგო, იმთავითვე თავქუდმოგლეჯილი გაიქცა და შორიდანვე შესძახა:

— უფალო! თუ ისურვებ, შენთვის იოლი იქნება ჩემი განწმენდა! მაშინ იესომ შეიწყალა, ხელი შეახო ცოცხალ მიცვალებულს და თქვა:

— მინდა, განიკურნე!

მისწვდა თუ არა ღვთაების სიტყვები მთარული ლემის სმენას, კეთრი წამსვე გაქრა და მორჩა ავადმყოფი, რომლის გაჯანსაღებას მრავალი წლის გულმოდგინე მკურნალობა, ზრუნვა და ხარჯი ესაჭიროებოდა. საშინელმა სნეულებამ კვალიც კი არ დატოვა.

ამრიგად, მთარულმა სიტყვამ კიდევ ერთი სასწაულის მოხდა და ფრიად დამაჯერებელი.

მოციქულების აღტაცებას საზღვარი არა ჰქონდა. ამასთან თვითონ განკურნებული ისეთი ვინმე აღმოჩნდა, რომ ჯაფად ღირდა: იქვე ფეხქვეშ ჩაუვარდა იესოს, ყოველნაირად გამოსატავდა თავის უსაზღვრო მადლობას, და მისი სიზარული საცხებით გასაგებია. მაგრამ მაცხოვარმა მადლიერების სიტყვა შეაწყვეტინა:

— ჩემო მეგობარო, თუ გინდა მასიამოვნო, არ უამბო შენი განკურნების ამბავი არც ერთ სულიერს. მე ბუნებით თავმდაბალი, მორცხვი ვარ. საკმარისი იქნება წახვიდე და გჩვენო მღვდელმთავრებს: თუ საჭირო იქნება, ჯანმრთელობის მოწმობასაც ისინი მოგცემენ.

სასწაულით განკურნებულმა კაცმა გადაკრული სიტყვა სწორად გაიგო. იმის ნაცვლად, რომ ენაზე კბილი დაეჭირა, წავიდა და მთელს ქვეყანას მოსდო თავისი გაჯანსაღების ამბავი, ასე რომ მალე იესოს მოსვენება დაეკარგა: საითაც არ უნდა წასულიყო, ათასნაირი სნეულნი ეღობებოდნენ და გასაქანს არ აძლევდნენ (მარკოზი, 1, 40—45).

მთელს სირიას (ასურასტანს) მოედო ქრისტეს სასწაულების ამბავი. მასთან მოდიოდნენ ყოველი მხრიდან. მოციქულები თვითონ წარუდგენდნენ მოძღვარს სნეულთა და ბორცნეულთ, ბნედიანებსა და სხვა განკურნებელი უბედურებით დაღდასმულებს, ეშმაკეულებსა და მოთვარეულებს, სუსტსა და უღონოს. იესო ყველას კურნავდა, არავითარ წამალს კი არ ხმარობდა (მათე, 4, 24).

მოთვარულთა, ლუნატიკების ანუ „ცისად ცისად სნეულთა“, როგორც სახარება უწოდებს, ნერვულ ავადმყოფობას დღეს ოფთალმიას ეძახიან. ესაა ნერვული მოშლილობა, მსედველობის მოშლა, რასაც მოთვარეს მიაწერდნენ.

იესოს მოპყვრდა საყოველთაო აღიარება და თაყვანისცემა, მკურნალობა და მადლობის მოსმენა. დიდ ქალაქებს ერიდებოდა. ამავე დროს ერიდებოდა ეჭვიან პეროდეს ყურადღების მიპყრობას.

ამრიგად, იესომ სათანადო წინდასედულობა გამოიჩინა. როცა კეთროვანის განკურნებიდან რამდენიმე დღის შემდეგ კაპერნაუშში დაბრუნდა, იქ უკვე ელოდნენ მარადიული დილეტანტები და ქლესა მლიქვნელები — მწიგნობარნი და ფარისეველნი, რომლებიც ჩამოსულიყვნენ არა მარტო მთელი გალილეიდან, არამედ აგრეთვე იუდეიდან და იერუსალიმიდანაც კი.

წარმოიდგინეთ, რა ჯიუტი ხალხი იყო! აკი ქრისტემ ამდენი სასწაული მოახდინა, და რა სასწაულები! მეტის გაკეთებას ადამიანი არც ერთი ღმერთისაგან არ უნდა ელოდეს. სხვა მათს ადგილზე ადრევე სავსებით იწამებდა დიდი მკურნალის ღვთაებრივ ჩამომავლობას. ეს უბადრუკი პედანტები კი დაწვრილებით სწავლობდნენ განკურნებულთა ავადმყოფობის ისტორიას და თვალს ხუჭავდნენ უმთავრესზე — მკურნალის არამიწიერ ჩამომავლობაზე. ამაზე დიდი სიბრმავე საერთოდ ძნელი წარმოსადგენია*.

სამაგიეროდ კაპერნაუმელებს ბევრად უფრო გონივრულად ეჭირათ თავი. მოარული სიტყვა სასწაულს სასწაულზე ახდენდა. დიდ-ყურა ვირი უნდა ყოფილიყო ადამიანი, რომ ეს არ ეცნო. კაპერნაუმის მოსახლეობამაც მტკიცედ გადაწყვიტა ელიარებიანთ ქრისტე ან ღმერთად ან სწორუპოვარ ჯადოქრად მიიჩნე.

პოლა, როცა სმა გაეარდა, ქრისტემ დაპირება შეგვისრულა, ისევ ჩამოვიდა კაპერნაუმშიო, მთელი ბრბოები მიაწყდნენ სახლს, სადაც ის გაჩერდა. შიგნით და გარეთ იმდენი ხალხი მოგროვდა, რომ აღარავის არ შეეძლო არც შესვლა, არც გამოსვლა. ეტყობა, ძველ ტირანებს ბევრად უფრო სუსტი დაზვერვა ჰყავდათ, რომ ასეთი დაუსრულებელი მიტინგები შეუმჩნეველი რჩებოდათ.

— ღმერთო, რა ბედნიერებაა შენი ხილვა ასე საღად და ჯანმრთელად! — გაიძახოდნენ მნახველები.

— მერწმუნეთ, მეც ასევე მიხარია, რომ ყველანი ჯანმრთელად ხართ, — პასუხობდა იესო.

— თუ ჩვენს ქალაქში ერთი სნეულიც აღარაა, ეს შენი წყალობაა, მოძღვარო.

— მე თქვენი სამსახურისათვის მუდამ მზად ვიქნები, მეგობრებო. მაგრამ იქნებ კიდევ დარჩა სადმე ეშმაკეული, ცისად ცისადი ან, რაც უარესია, კეთროვანი?

* საბარების ამ მომენტს გამოჩენილი ადამიანები იყენებენ იმ ბელოვნებათმცოდნეთა, კალმოსანთა, ცრუმეცნიერთა, კრიტიკან-მსაჯულთა. განუკურნებელ მწიგნობარ-ფარისეველთა ანალოგიად, რომლებიც ეკირკიტებენ ასობებს და ეერ ამჩნევენ არსს, ფართო გაქანების შემოქმედზე მალა აყენებენ ეიწრო ვონების „სპეციალისტს“, რომელსაც მხოლოდ სხვათა აზრების გადაღება, ციტირება და გადაწერა შეუძლია. ამ აზრით საბარებაში ბევრი საგულისხმო და გონივრული ეპიზოდია.

— არა, უფალო, არც ერთი!

— საწყევნია... ესე იგი, მით უკეთესი! სხვა ქალაქებზე რაღა გეტყვი იტყვი.

— ეშმაკმა დალაზვროს, ორმოცდაათ ქალაქში ერთდროულად სომ ვერ იქნები! ბედნიერია მხოლოდ ის, ვინც თავისი თვალთი იხილა შენი სასწაულები!

იესომ მხოლოდ გაიღიმა ამ გულუბრყვილო აღამიანთა განცხადებაზე — თითქოს და მის ყოვლის შემძლებობას საზღვარი ჰქონოდა! ოღონდაც! თუ მოესურვებოდა, არა თუ ორმოცდაათ ქალაქში, მთელი დედამიწის ყველა ქალაქსა და სოფელში ერთდროულად გამოცხადებოდა და ყველა სნეულებას ერთბაშად განკურნავდა. თუ ამას არ აკეთებდა, უთუოდ იმის გამო, რომ არ უნდოდა თავის თანამედროვეთა მეტისმეტად განებივრება. კარგი რამ ცოცხლობით უნდა!

იმ დროს, როცა ქრისტე ამ ფიქრებში იყო, უეცრად სახურავი შუაზე გაიყო.

აღმოსავლურ სასლებს საერთოდ აქვთ ზოლმე მოძრავი ბრტყელი სახურავი.

სწორედ ეს მოძრავი ნაწილი გადასწიეს კაპერნაუმელებმა, სახურავზე რომ გასულიყვნენ. ხერგელში ხელები ჩამოყვეს და აი, ოთხმა კაცმა პირდაპირ საწოლით (ცხედრით) ჩამოუშვა ერთი ბნედიანი — უკანასკნელი კაპერნაუმელი სნეული.

ვინც ის მოიყვანა, თავგანწირვით ლამობდა გზის გაკაფვას კარისაკენ. როცა ვერაფერს გახდა, უფრო იოლ საქმედ მიიჩნია სახურავზე ასვლა და არაჩვეულებრივი გზით ჩამოშვება ქრისტეს სამყოფელში.

იესო მოხიბლა რწმენის ამ ახალმა გამოკვლივამ დასუსტებულ სნეულს ხელი გაუწოდა და თქვა:

— მერწმუნე, მეგობარო, შენ სნეული ხარ შენი ცოდვებისათვის. ამიერიდან მოგეტყვება შეცოდებანი შენნი. ამიტომ განიკურნები კიდევ.

აქ ახალი აღთქმა გვაუწყებს, რომ მოქცეულთა ბრბოში სინედრიონის რამდენიმე წევრიც გაძვრა. მთარული სიტყვის ეს უკანასკნელი სიტყვები რომ გაიგონეს, შპიკებმა ერთიმეორეს გადახედეს და ასეთი ჩურჩული გაჰართეს:

— ღმერთმანი, ამ ქაბუკის კადნიერებას საზღვარი არა აქვს! არ

იკმარა, სწეულებს რომ არჩენს, ახლა ცოდვეთის იტივებაც დასრულებულია! რა უფლებით? ვის შეუძლია ცოდვეთის მიტევა, თვინიერ ღმერთისა?

მაგრამ იესომ თავისი განგებით გამოიწო მსტოვართა გულის ურვა, მიუბრუნდა და უთხრა:

— ჰეი, თქვენ, ფარისეველნი და მწიგნობარნი, რისთვის იზრახათ გულში ბოროტს? ჩემმა სიტყვებმა გაგიჩინეს იარა? რაკი ასეა, მირჩიეთ, გეთაყვა, რა უფრო იოლია: უთხრა უღონო სწეულს „მოგეტევა შეცოდებანი შენნი“ თუ „მოწყდი აქედანო?“ დუმხართ? ჰოდა, რამდენადაც მე მაქვს ასეთი უფლება, ამ ბნედიანს კიდევ ვუმოვრებ: „ადექი, აკრიფე ცხედარი შენი და ვიდოდე“. ბნედიანი მაშინვე აღგა, აიღო თავისი ქვეშაგები და წავიდა („...ალიღეს და გადაუტევეს ცხედარი იგი, რომელსა ზედა იდგა განრღვეული იგი. და იხილა იესო... და ჰრქვა განრღვეულსა მას: შვალო, მიგეტევენ შენ ცოდვანი შენნი. ხოლო იდგნეს ვინმე მუნ მწიგნობართაგანი და ჰზრახვიდეს გულთა შინა მათთა...“ მარკოზი, 2, 4—6)*.

ტაშის გრიალით შეხვდა იესოს სიტყვას მთელი კაპერნაუმი. შუბლვიწრო მწიგნობართაგანნი სირცხვილეულნი აიძურნენ და კუდამოძუბულნი გაიპარნენ, ვითარცა ბორცნეულის სხეულიდან განდევნილი ვშმაკნი.

— აი ვშმაკის კერძი! — ბუზუნებდნენ. — ასეთი ჯერ არსად გვინახავს!

სად ნახავდნენ ბეცი მწიგნობარ-კალმოსანნი ასეთ ფენომენს! სახარება აღარ გვეუბნება, შეიკრიბნენ თუ არა იმთავითვე ფარისეველნი და მოითათბირეს თუ არა, როგორ ჩაესვათ იესო იმავე მახერის ციხეში, სადაც უკვე იჯდა მისი ნათლისმცემელი ნათესავი იოანე. მაგრამ თამამად შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ სწორედ მაშინ დაადგა კბილი ვერაგმა მწიგნობარ-ფარისეველთა ჯილაგმა ქრისტეს, მაშინ გადასწყვიტეს თავიდან მოეცილებინათ სწორუპოვარი მკურნალი კაცთა მოდგმის ტკივილებისა.

* ცხედარი აქ, ცხადია, ლოვინის მნიშვნელობით იხარება.

პირველი პრემია პირფარებისათვის

და ამისა შემდგომად გამოვიდა და იხილა მეზვერე, სახელით ლევი, მჯდომარე საზვერება ზედა* და პრეკა მას: მომდევნო მე! და მან დაუტევა ყოველი და აღსდგა და მისდევდა მას.

და დაუმზადა ლევი პური და იესოს სახლსა შინა თვისსა, და იყო კრებული დიდი მეზვერეთა და სხვათა, რომელნი იყვნეს მათ თანა ინახით მსხდომარენი.

და სდრტყინვიდეს ფარისველნი და მწიგნობარნი მათნი მოწაფეთა მისთა თანა და იტყოდეს: რასათვის მეზვერეთა და ცოდვილთა თანა სჭამთ და სვამთ?

ლუკა, 5, 27-30.

თარული სიტყვის ჩვეულებრივი ამაღა მაშინ მხოლოდ ექვსი კაცისაგან შედგებოდა. მალე მათ მეშვიდეც შემოუერთდა.

იმ დროს, როდესაც სახარების თანახმად ხდებოდა ფანტასტიკური სასწაულებისა და გაუგონარ თავგადასავალთა წყება, რასაც საყოველთაოდ ცნობილი იესოს ცხოვრება ეწოდება, იუდეა, როგორც უკვე გითხარი, რომელთა უღელქვეშ იყო. გამარჯვებულნი, როგორც წესი, ყოველ დაპყრობილ ქვეყანაში აყენებდნენ ხარკის ამკრეფთ. დამარცხებულნი მძიმე ხარკს იხდიდნენ.

* მეზვერე — მეზვერე; ვერაგი, მატრაბაზი, მცინცლაუი (დ. ჩუბინ.).

იაკობის ქვეყანაში ამ შესარკეებს მეზვერეებს (მებაჟეებს) ეძახ-
დნენ.

პირველად ასე უწოდებდნენ რჩამელ მხედრებს, რომელნიც თო-
თონ კრეფდნენ გადასახადს ამა თუ იმ ქალაქსა თუ პროვინციაში.

რომელიმე რომაელი მდიდარი მივიდოდა იმპერატორთან და
ეტყოდა:

— მომისმინე, ხომ არ დამეთანხმები, რომ იჯარით მომცე გა-
დასახადები ამა და ამ პროვინციიდან? რანაირი წელიც არ უნდა
იყოს, კარგი თუ ცუდი, შენ მილიონს მიიღებ, თანაც თავისუფალი
იქნები ყოველგვარი აღმინისტრაციული დავიდარაბისაგან. სარ-
ფიანი გარიგება იქნება! ღირს ასე, მე ყოველწლიურად გაძლევ მი-
ლიონს, მმართველობის ყველა ხარჯს თვითონ ვკისრული, შენ კი
მომცემ ფირმანს, რომლის ძალითაც უფლება მექნება ავკაიფო ყვე-
ლა ხარკი, ბეგარა და გადასახადი რომის იმპერიის სახელით.

როგორც წესი, კეისარი ასეთ პირობებს იღებდა და ზღუდობდა
გარიგებას.

ძნელი წარმოსადგენი არაა, რომ ყოველი მოიჯარადრე პრო-
ვინციის მოსახლეობას სამმაგად აძრობდა ტყავს, გამოსწოვდა ყვე-
ლა სასიცოცხლო წვეწვს, ცდილობდა აეღო რაც შეიძლებოდა მეტი
გადასახადი და ისედაც სხვისი ნაოფლარით გასქელებული ჯიბე კი-
დევე უფრო გაესქელებინა.

იმ შემთხვევებში, როცა ლაპარაკი იყო უფრო მნიშვნელოვან
პროვინციებზე, საქმე უფრო ფართო ასპექტში წყდებოდა და გა-
რიგებაში მთელი ფინანსური გაერთიანებები იღებდნენ მონაწი-
ლეობას. ეს გაერთიანებანი ანუ კომპანიები რომში აყენებდნენ თა-
ვიანთ წარმომადგენლებს, ხოლო იჯარით აღებულ პროვინციებში
ხარკის ამკრეფთ, რომლებიც მეთვალყურეობას უწყევდნენ აკრეფილი
ხარკის შეზიდვასა და გამოზიდვას, ბაჟის აღებას ამ საქონლიდან,
იმავე დროს განსაზღვრავდნენ მის ღირებულებას — ცხადია, მეტ-
ნაკლები სისწორით, როგორც მოეხსენიებოდათ.

სწორედ ასეთ ფისკალებს, რომის ცეზარიზმის შუამავლებს, გა-
დასახადების ამკრეფთ ეძახიან ევანგელისტები მეზვერეებს. ამ თა-
ნამდებობაზე ჩვეულებრივ ნიშნავდნენ დაპყრობილი პროვინციის
მკვიდრს — ამდენი შეგნება მაინც უკვე ჰქონდათ ძველ დროშია-
მათ იცოდნენ ენა, ჩვეულებები და რესურსები, თავიანთი ქვეყნის
ზნე და ბუნება. საერთოდ, უცხოელებზე უკეთ ასერხებდნენ უცხო-

ელთა მომარაგებას, გადამთიელთა გასუქებას საკუთარი ნაშრომ-ნაამაგარიტ, და არც საკუთარ მუცელს ივიწყებდნენ, რადგან თავი ქვეყნის კეთილისმყოფელებად მიაჩნდათ.

მეზვერის თანამდებობა, ჩვენს შორის რომ ითქვას, არაფერი დიდი ბედენა იყო, ხალხი მათ ზიზღით უყურებდა. მაგრამ ვინ რას გაბედავდა! ასეთ თანამდებობაზე ჩვეულებრივ აყენებდნენ ისეთ გარეწრებს, უმეცარ და უგულთ საქმოსნებს, რომელთაც საკუთარი ხალხი და ქვეყანა გულზე არ ესატათ, და სხვანაირად შეუძლებელი იქნებოდა, რადგან სწორედ მათ უნდა გამოეწოვათ საარსებო წვენი საკუთარი ხალხისათვის, მონობის უღელქვეშ მგმინავი თანამემამულეებისათვის უნდა წაეგლიჯათ მთელი სიმდიდრე და დოვლათი, რათა გადამთიელი მოძალადეების ქისა გაევისთ. იუდეაში ამნაირ მეზვერეებს ისევე უყურებდნენ, როგორც ფინანსიურ ინსპექტორებს შეხედავდნენ ჩვენში, საფრანგეთში, სადაც მათ დავალებული ექნებოდათ სარკის აკრეფა გერმანელი ფინანსიური მაგნატებისათვის, საზარბაზნე ხორცისათვის.

ყველასაგან ათვალწუნებულნი, საყოველთაო ზიზღის საგნად ქცეული მებაეფები მხოლოდ თეორიულად თუ ჩაითვლებოდნენ ერის ნაღებად. ყველაზე ხშირად მათ აგროვებდნენ სწორედ უკანასკნელი ნაძირალებიდან, ძაწანწალა საქმოსნებისა ან ვაი-მეომრებისაგან, რომელთაც ტაცებისა და ძალადობის მეტი არაფერი უსწავლიათ და ოსპის შეჭამადისათვის გაყდიდნენ თავიანთ სამშობლოს სრულიად ბუნებრივია, რომ ამნაირი ადამიანები არ შეჩერდებოდნენ არავითარი თვითნებობისა და მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების წინაშე. იჯარის სისტემა დარბევის სისტემად იცვალა, ხოლო სიტყვა „მეზვერე“ მხეცობის, ძალმომრეობის, მძარცველის სინონიმად იქცა ციცერონი³¹ ამ ლაქიებს უყოყმანოდ უწოდებს „ადამიანთა შორის უსაზიზღრეს არსებებს“ (დე ოფფიციის, 1, 42). ცნობილი ბერძენი მწერალი სტობეოსი³² მათზე ლაპარაკობს, როგორც „დათვებსა და მგლებზე, რომელთაც ადამიანის სახე მიუღიათ“. ერთი სიტყვით, ებრაელები მეზვერეებს უყურებდნენ, როგორც მახინჯ ურჯულებს, სისხლისმწოველებს, რომლებიც სისხლის სამართლის დამნაშავეებსა და მეძავეებზე დაბლა იდგნენ. სიმართლის გულისათვის უნდა დავადასტურო, რომ საამისოდ ყველა საფუძველი ჰქონდათ. მეზვერე მუდამ მეზვერეა.

ჰოდა, ის მინდოდა მეთქვა, სწორედ ამ ნაძირალებში გამოიზა

ქრისტემ თავისი მეშვიდე მოწაფე სწყობდა, აი, ამ დილაოდ გვეხი მოწაფე ჰყავდა და განზრახული ჰქონდა მათი რიცხვი თორმეტამდე გაეზარდა.

ამ მიზნით იესომ კაპერნაუმშიაც შეიხედა და ყველგან დაიარა, სადაც ოქრო ეგულებოდა.

უწინარეს ყოვლისა ყველაზე უფრო სახელგატყეხილი სახამართ-
ები ინახულა. უდიდესი ყურადღებით აკვირდებოდა ამ ბუნაგთა ბი-
ნადართ, ერეოდა მათს უმსგავს საუბარში და მაშინ, ორ ჭიქა საძა-
გელ სითხეს რომ შესვამდნენ, ასეთი დიალოგი იმართებოდა ხოლმე:

— როგორ არის შენი საქმეები, მეგობარო? — ჰკითხავდა იესო.

— ჩემი საქმეები? თქვენ გინდათ თქვათ, როგორ მიდის ჩემი პა-
ტარა სიდონიას საქმეები? გვარიანად! ორი წელიც არ გასულა. რაც
ის მორგევი საქმეში ჩაგაყენე და ჯერ სად ხარ, კიდეც მიადწევს რა-
მეს... გასულ კვირას ერთი ბებერი ძალი ჩაიგდო ხელთა — ხენა-
ტორი... მხოლოდ ესაა უბედურება: ბებერი ვაცი ისეთი ყპვიანია,
ათასი ეშმაკი რას გახდება!

— მაშ თვითონაც არა გქონია მუდმივი სამუშაო?

— მაქვს, როგორ არა, ოღონდ ამჟამად ჩვენს საქმეში შეფერ-
ხება.. უნდა გითხრათ, ახლა იმდენი რეგვენია, თავგამოდებით რომ
ეჩრებიან პოლიტიკაში და თავი დიდი ვინმე ჰქონიან, თავების მა-
გიერ კი მგაფე აყიროები ამბიან... მთავრობამ მთელი პოლიცია ფეხ-
ზე დააყენა... ერთი გაყავი თავი შარაგზაზე — მაშინვე ხელისუფალ-
თა ხელში აღმოჩნდები! ახლა, თავიანთი ხელფასი რომ მაინც გა-
ამართლონ, ჩვენისთანა ცოდვილებითაც კმაყოფილდებიან, მაშინ-
ვე ხელსა გვტაცებენ ხოლმე, აუ შეთქმულებს ვერ პოერვეიან.

— რა ხელობას ეწევი?

— ქარავენებს ვემსახურებით.

— იმავე დროს ქალიშვილებითაც ვაჭრობთ, თუ არ ვცდები?

— ყოველთვის მზად ვართ გემსახუროთ, უფალო ჩემო!

იესო ალტაცებით შესცქეროდა თავის თანამოსაუბრეს და თავის-
თვის ამბობდა:

„მარჯვე არამზადაა, წუნს ვერ დასდებ! შარაგზის ყაჩაღია! სია-
მოვნებით მოვნათლაუდი და მოციქულად ავიყვანდი! ყაჩაღთა რი-
ცხვსაც შევამცირებდი და საკუთარ დასსაც გაგამრავლებდი. მე
მგონია, არც სხვა მოწაფეები დაიწუნებენ. მაგრამ ნუ ვიჩქარებთ,

კიდევ დავებნოთ. იქნებ ამ სათოკე არამზადაზე უკეთესი ვინმე გამოინახოს. ვინც ეძებს, ის პოუვებს!”

ასე განაგრძობდა ძებნას ქალაქის სარდაფებსა და ბუნაგებში.

ბოლოს ტბის ნაპირას იესო ერთ მიყრუებულ ქოხს წააწყდა, ასეთი აბრა ჰქონდა: „საბაჟო“. აქ იყო კაპერნაუმელი მეზვერეების ბუნაგი.

მირონცხებული ამ არამზადების ბანდაში მოხვდა. ჯერ ერთს მოელაპარაკა, მერე მეორეს. მისი ყურადღება ვინმე ლევიმ მიიპყრო. დაჰკითხა. მაშამის თავიდანვე ყოველნაირი სისაძაგლე უხვა-ლებია და ცხრა თოცში გამოვლილი არამზადა ახლა მეზვერედ მუშაობდა, სახელად მატთეოსი ერქვა (იგივე მათე). არც სახარება ფარავს ამ პროფესიის ადამიანთა სიბილწეს („და ჩსჯიდა იგი ინახით სახლსა შინა, და მრავალნი მეზვერენი და ცოდვილნი თანასხედეს ინახით (საჯდონით) იესოს თანა“ — მათე, 9, 10). ძნელად მოიძებნებოდა ადამიანი, რომელიც ამ ლევიზე დაბლა დაეშვებოდა დანაშაულობათა წუმზეში. რა დანაშაული გინდათ, რომ ლაქად არა სცხებოდა. იუდეაში რომ არამზადების კონკურსი გამოცხადებინათ, უსათუოდ ყოველწლიურად პირველ პრემიას ის მიიღებდა.

სუტენიორი (საყვარელ ქალთა ხარჯზე მცხოვრები), თაღლითი და ჯაშუში, თავის თავში აერთიანებდა ყველა ცოდვასა და ზადს. მეორე ასეთი მანკიერი მთელს დუნიაზე არ მოიძებნებოდა. ახლა კი სიმდაბლის, სიფლიდისა და გამცემლობის უკანასკნელ ქაობში ამოჰყო თავი: ებრაელი კაცი თავისი ქვეყნის მტრებს მიეყიდა, რომაელებს ემსახურებოდა.

„სწორედ ასეთი მოციქული მჭირდება, გამოვასწორობო!“ — გაიფიქრა იესომ.

თქვა და არც დაუყოვნებია, ისე გადაუშალა ლევის თავისი პროგრამა.

ასეთი და ასეთი პარტია შემიდგენია, რწმენისათვის თავდადებული, და ხომ არ შემიერთდებიო? თავისი ძმოების რაობა რომ მოუთხრო, ჰკითხა:

— აბა, რას ფიქრობ ამაზე? შემოხვალ ჩემს კომპანიაში?

— ხელს მაძლევს! — მიუგო მეზვერემ. — შენი აზრი — ჩემი აზრია. თანახმა ვარ.

— ძალიან კარგი. მაშ მომყევი.

— მოგვცები, — მეზვერემ თავისიანებს სული ჩამოართვეს და წავიდა.

იესოს დაჟინებითი მოთხოვნით ახალმა წვერმა სახელი გამოიცვალა. ლევი იქცა მათედ. სწორედ ამ პატივცემულმა გვამმა შეთხზა ოთხიდან ერთ-ერთი სახარება და უნდა ითქვას, რომ სამუდამოდ უკვდავყო თავისი სახელი. შარაგზის ავაზაკობას ეს რამდენადაც ჯობდა, იმდენად დიდია მის წინაშე იესოს დამსახურება, და იმდენადვე კარგად გადაუხადა მეზვერე ლევი-მათემ სამაგიერო (იხ. სახარებანი ლუკასი — 5,27—28; მარკოზის — 2,13—14; მათესი — 9,9—10).

ჟიურერი. გაქცევა ეგვიპტეში.

როგორ მუშაობდა იესო ქრისტე

აბანო „გითაზღა“

მივტო უძღურმან მან და პრეტა უფა-
 ლო! კაცი არა მაქვს, რათა რაღამს ყალბ
 ესე აღიმრღვეს და შთამცამედლო საბანელსა
 ამას. ვიდრე მე მოვიდოდე, სხვა უწინარეს
 ჩემსა შთავიდის და განიკურნის (ე. ი. კაცი
 არა მყავს, აუზში დროსე ჩამავდოსო!)

პრეტა მას იესო: აღსდევ, აღიდე ცხელა-
 რი შენი და ვიდოდე.

და შეყვსეულად განეცოქლდა კაცი იგი და
 აღიღო ცხელარი თვისი და წარვიდა ხოლო
 იყო შაბათი დღე იგი.

ეტყოდეს მას ურიანი იგი: შაბათი არს, და
 არა ჯერ არს შენდა აღიდე ცხელარი შენი.

მთ. 5, 5, 7-9.

იდრე ასე თუ ისე მზარდატერა არ იგრძნო,
 იცო თვითონვე ყოყმანობდა, ირყვოდა და
 იოწვოდა, მაგრამ როდესაც — ნაზარეთში
 განცდილი მარცხის შემდეგ — აღფრთო-
 ვანებით შეხედნენ კაპერნაუმში, მაცხოვარ-

მა თქვა, ახლა კი დადგა დრო გადამწყვეტი მოქმედებისა, რათა
 აღვასრულო დიადი მისია, რისთვისაც მოწოდებული ვარო. მართა-
 დია, მისი წარმატებაც ფრიად შეფარდებითი იყო და არა საყო-
 ველთაო, მაგრამ ეს იყო მაინც წარმატება, და შევედლო გადაედგა
 მორიგი ნაბიჯი, რადგან მას უკვე მიჰყვებოდნენ.

შოარული სიტყვის ერთობ გაუბედავი დებიუტი თითქმის მთვ-
 ლი წელიწადი გრძელდებოდა. რაღა დარჩა? ორიოდვე წელი. ამ-
 რიგად, ჩვენს მოხეტიალე გმირს მეორედ ვხვდებით მორიგი პასექის
 კვირბაღალზე.

იესომ შემთხვევა არ გაუშვა, ხელახლა ინახულა იერუსალიმი. მაგრამ ამჯერად ტაძარში აურზაურის ატეხვა აღარ განუხრია. თუმცა ზარაფებს და მოვაჭრეებს იქ წინანდელზე ფართოდ გაშალათ თავიანთი ბაზარი. ამ გადაწყვეტილებაში არ იყო არავითარი ლოგიკა. ორიდან ერთია: მოვაჭრეები ან არცხვენენ ტაძარს ან არ არცხვენენ. ერთხელ იესომ განაცხადა, არცხვენენო, და თანმიმდევარი რომ დარჩენილიყო, ახლაც ისევე უნდა გამოეხატა თავისი კეთილშობილური აღშფოთება, როგორც წინა წელს გამოეხატა, როდესაც ჯერ კიდევ არ ჰქონდა ზურგი მომაგრებული. არ უნდა დაეხია უკან, ვიდრე მოვაჭრეები ბოლოს და ბოლოს ხელს არ აიღებდნენ თავიანთ შემბილწველ საქმიანობაზე, რაც მკრეხელობას ედრებოდა.

მაგრამ ლოგიკა და თავმდაბლობა უცხო იყო მტრედის შეილისათვის.

ასეა თუ ისე, ამ წელს იესომ ვაჭრები და ზარაფები აღარ ააწიოკა.

იმის ნაცვლად, რომ ტაძარში გამოსულიყო და მნილება დაეწყო, იესო სააბაზანო განყოფილებაში გაეშურა, ცხვრის ჭიშკართან რომ იყო გამართული და სნეულებს ემსახურებოდა. ამ აბანოს „ბითუზა“ ერქვა. ეს სიტყვა ძველ ებრაულად ნიშნავს „საქველმოქმედო სახლს“.

აბანო წარმოადგენდა საკმაოდ ფართო საცურაო აუზს, რასაც რკინისა და გოგირდის ცხელი წყაროები კვებავდნენ. ამ დაწესებულების დამაარსებელთ შესაფერისი ლეგენდაც გამოიგონეს, რათა ხალხი მიეზიდათ.

ლეგენდა ამბობდა, რომ წლის გარკვეულ დროს უფლის ანგელოზი ციდან აუზში ჩამოეშვება და წყალს აღელვებს. პირველი და ერთადერთი სნეული, რომელიც მოასწრებს და ამ აღელვებულ წყალში პირველი გადაეშვება, აუცილებლად მორჩება, რა სენითაც არ უნდა იყოს შეპყრობილი.

ყოველ იერუსალიმელს სწამდა ეს ლეგენდა, და სნეულები „ბითუზის“ აუზისაკენ პირდაპირ ზრბობად მოემშურებოდნენ. მოუთმენლად ელოდნენ იმ წუთს, როცა წყალი „აღელდებოდა“, ე. ი. მორევსავით დუდილს დაიწყებდა. დარწმუნებულნი, რომ ეს უფლის ანგელოზი აქოთებს წყალს უხილავი ხელით, ყველა ბასეინს მიაწ-

ყდებოდა, და ყველა ცდილობდა პირველი გადაშვებულ იყო აქოთ-
ბულ წყალში, რათა პირველი შადრევანი მოხვედროდა. ეროვნული
წინასწარ ვიცი, რასაც იტყვიან ამაზე სწავლული და მკვლევარი
ადამიანები. ისინი იტყვიან.

— საბაზანო დაწესებულების „ბითუმდას“ მეპატრონეები გაქ-
ნილი თაღლითები ყოფილან. ხალხში გავრცელებული ლეგენდა,
ცხადია, თავიდან ბოლომდე მათი გამოგონილია. წყლის ჟეცარი
ადუღება კი თბილი წყლის ნაკადის პერიოდული ცვლის შედეგია
და არა ანგელოზის ჩამოსვლისა. ეს არის და ეს*.

იერუსალიმის მთებში მართლაც არის აღმოჩენილი მრავალი
ცხელი წყარო, რკინისა და გოგირდის შემცველი. არის თბილი წყა-
როებიც და ცხელიც. შიგ იმ მთის გულშიც კი, რომელზედაც აღმარ-
თული იყო ტაძარი, მთელი მიწისქვეშა ტბა აღმოჩნდა. სასმელი
წყლის ეს უსარმაზარი რეზერვუარი ჯერ კიდევ ძველ დროში კარ-
გად იყო ცნობილი და იერუსალიმის ერთ-ერთ სასწაულად ითვლე-
ბოდა, რადგან თავისთავად იშვიათი მოვლენა იყო და თანაც ამ ქა-
ლაქს ხანგრძლივი ალყის დროს წყლით ამარაგებდა. ამას აღნიშ-
ნავს ტაციტიუს³³ თავის „ისტორიაში“ (წიგნი, V, თ. 12).

შედარებით ახლახან სიონელთა სახელგანთქმული ორდენის ბე-
რები ობოლთა თავშესაფრისათვის საძირკვლის ჩაყრის დროს წააწ-
ყდნენ ძველ ბაგებს, რომელთაც უხვი ნაკადები კვებავდნენ. დღემ-
დე შემონახული წყალსადენი ამ ბაგებიდან ტაძრის ზღუდის ქვეშ
გადის.

ურიცხვი მიწისქვეშა წყარო რომ არსებობდა, ეს ებრაელებმა
უხსოვარი დროიდან იცოდნენ. დავითის ფსალმუნში ლაპარაკია
წყალთა ნაკადებზე, რომელნიც ასარებენ ღვთის ქალაქს, უზენაესის
სამყოფელს. იეზეკილი, სწორედ ის სახელგანთქმული წინასწარმე-
ტყველი, რომელიც ადამიანის განავლის ბუტერბროდებს ჭამდა, ამ
წმინდა მდინარის თავიანთსმკვლელობა იყო. მას უძღვნა თავისი წი-

* ლეგენდის წარმატებას ხელს უწყობდა ერთი ბუნებრივი გარემოება, რაც თაღლითებს ალბათ გათვალისწინებულა კქონდათ. მკომელ სწეული ისეთი მკვირცხლი როდისაა, რომ ბრბოში რეკორდი დაამყაროს და პირ-
ველი გადაეშვას აბაზანაში, ოლიმპიელი მკურავის მსგავსად. გადაეშე-
ბოდნენ ჭანსაღნი, და თავიანთ სიჭანსაღსაყ ანგელოზს მიაწერდნენ!

ნასწარმეტყველების წიგნის მეშვიდე თავის პირველი თორმეტი მუხლი, რომელთა შინაარსი დაახლოებით ასეთია: ტაძრის საძირკველის ქვეშ წყალი მიედინება აღმოსავლეთისაკენ, გადის ვაკეზე და ერთვის ზღვას, წყალი მისი ცხოველია, სიჯანსაღის მომნიჭებელი... და ყოველი არსი ცოცხალი, შიგ ჩასული, განიკურნება... თვე-შიც უამრავია... და ყოველივე იხარებს იმ წყალში (იეზეკილი, 47, 1—12).

— ამრიგად, — დაასკვნიან ბატონი სკეპტიკოსები, — დიდი სააბაზანო სასწაული სინამდვილეში იყო სრულიად ჩვეულებრივი ბუნებრივი მოვლენა. მისი ახსნა ძნელი არ არის. ჩვეულებრივ „ბითეზდას“ სამკურნალო დაწესებულების აუზი თბილი წყლით მარადედობდა დროგამოშვებით, როცა აბანოს მეპატრონეები გამონახავდნენ საკმაოდ მარჯვე სიმულანტს, რომელიც სხვაზე ადრე გადაეშვებოდა აუზში, უცებ ქვემოდან ცხელი წყლის ნაკადს ამოუშვებდნენ. ეს ნაკადი ზომიერ წყალს შეუერთდებოდა. ნელთბილი და ცხელი წყლის ნაკადების შეერთება იწვევდა მოჩვენებით დუღილს, ჩნდებოდა ხელოვნური მორევი და ხალხი გაპყვიროდა, ანგელოზი უჩინარი ხელით აუზს აბრუნებსო. იმავე წამს ვითომ სნეული თავდაყირა გადაეშვებოდა აუზში, ჩაყვინთავდა, ამოყვინთავდა და წყალშივე გაპყვიროდა, ერთბაშად მოვრჩიო, ყველა სნეულებისაგან უკვე განვიკურნეო! ახლა დანარჩენი ავადმყოფებიც გადაეშვებოდნენ და ბანაობდნენ, და რამდენადაც ეს ცხელი წყლები ნამდვილად შეიცავდნენ სამკურნალო თვისებებს, ავადმყოფი ერთგვარ შემსუბუქებას გრძნობდა, როგორც ხდება დღეს ბალნეოლოგიურ კურორტებზე. რაღა თქმა უნდა, ეს გაუმჯობესება ზებუნებრივ ძალას მიეწერებოდა და ყოველი ავადმყოფი, რომელიც მით უფრო მორწმუნეა, რაც უფრო სნეული, შინ ბრუნდებოდა დარწმუნებული იმაში, რომ საკმაოდ ვერ იმარჯვა, თორემ თუ პირველი გადაეშვებოდა აუზში, სრულიად გამოჯანსაღებული დაბრუნდებოდა, სნების ნასახიც კი არ დარჩებოდა მის ტანში.

მცოდნე და ჭკვიანი ადამიანების ამნაირ მსჯელობაზე განსწავლული ღვთისმეტყველნი ასეთ პასუხს იძლევიან:

— როცა საქმე სარწმუნოებას ეხება, მაშინ ფიქრი და მსჯელობა საერთოდ შედმეტია, რაკი მტრედის, ანუ სულიწმინდის კარნახით დაწერილ სახარებაში წერია, რომ აუზში წყალს უჩინარი ანგელოზი აქოთებდა და იმავე დროს სამკურნალო თვისებას ანი-

ჭებდა, ეს უნდა ვიწამოთ და მორჩა! იყო იქ ცხელი წყარო თუ არ იყო, ამას მნიშვნელობა არა აქვს. წმინდა წერილი ამტკიცებს, რომ „ბითუმდას“ აბაზანაში სასწაულები ხდებოდა, — მაშასადამე ამ წყალს ნამდვილად გააჩნდა სასწაულებრივი განკურნების ძალა.

შეიძლება ვიკითხოთ:

— ხომ არ დამშრალა ეს ზებუნებრივი აუზი? თუ დღესაც არის?

პასუხი:

— დიახ, დღესაც არის. იერუსალიმში ჩასულ მიმლოცველებს დღესაც აჩვენებენ ამ ბაზენს, ცხადია, არა მუქთად. მაგრამ ეს გადასახადი არაფერია. კეთილ ქრისტიანებს ისე ძვირად უღირთ ქრისტეს სახელთან დაკავშირებული ყოველი ძეგლი, რომ მზად არიან გადაიხადონ, რაც ეღირება, ოღონდ რამე ნახონ. მეტიც, დღეს იერუსალიმში ერთის ნაცვლად ორ „ბითუმდას“ უჩვენებენ, ამასთან ორივეს მეპატრონე მზადაა საკუთარი ხელმოწერით დამშვენებული მოწმობა მოგართვან იმის დასტურად, რომ მისი სამკურნალო დაწესებულება ერთადერთი ნამდვილი „ბითუმდაა“, იმ უამინდელი, როცა იერუსალიმში ქრისტე მოღვაწეობდა და სახარებაში აღნიშნულია. პირველი აბანო მოთავსებულია ტაძარსა და წმინდა სტეფანეს კიშკარს შორის, მეორეც იქვეა, წმინდა ანას ეკლესიის გვერდით. ეს უკანასკნელი აღმოაჩინა ბატონმა მოსმა, ფრანგმა ხუროთმოძღვარმა, რომელსაც წმინდა ანას ქანდაკების რესტავრირება დაავალეს. შეიძლება იმედი ვიქონიოთ, რომ მორიგი არქეოლოგიური გათხრების დროს იერუსალიმში აღმოჩნდება მესამე „ბითუმდაც“, რომ ისიც ერთადერთი ნამდვილი „ბითუმდა“ იქნება, როგორც ორი დანარჩენია.

— სასწაულის საქმე როგორღაა? ხდება ისეუ ისეთივე პროცედურები და სასწაულებრივი განკურნება თუ აღარ ხდება?

— რაც შეეხება სასწაულებს, რატომღაც შეჩერებულია, არაფერი ისმის.

ჩვენს დროში ავადმყოფები სამკურნალოდ სხვაგან მიდიან. ანგელოზის ლოდინი, თუ როდის მოვა და წყალს აადულებს, დროის ამო დაკარგვა იქნებაო, ამბობენ.

ან მართლა სადღა მოიცლის ანგელოზი ასეთი წვრილმანისათვის? დღეს ანგელოზებს აღარ სცალიათ. რომელიმე ჩემმა მომხიბლავმა მკითხველმა მანდილოსანმა რომ სთხოვოს, საპონი მომაწო-

დღეო, სასაცილოდ არ ეყოფა ეს ციური ქმნილებანი, ოდესღაც რომ ადამიანს ასე დაუხარებლად ემსახურებოდნენ, დღეს პირდაპირ სეზონიდან არიან წასული. ეს ქვეშაირიტად საწყენი ამბავია.

აფსუს, სადა ხართ ძველო ქებულო დროებანო, ბიბლიისა და სახარებისანო?

მაშინ იმდენი სასწაული ხდებოდა, რომ ჭკუას დაკარგავდით.

რალა თქმა უნდა, ებრაელები აღტაცებით ლაპარაკობდნენ ამ სასწაულზეც. საკმარისი იყო დაგეცადათ ანგელოზისათვის, წყალს რომ აქოთებდა, და თუ საკმაოდ ჯანმრთელიც იყავით იმისათვის, რომ აუზში პირველი გადამსტარიყავით, სრულიად გაჯანსაღებული ამოყვინთავდით. მთავარი იყო გადახტომა მოგესწოთ.

მაგრამ თუ ასეთი სასწაულით მორჩენილი ავაღმყოფები ზეცას უმადლოდნენ, ბევრი სნეული და დავრდომილი მოიქმნებოდა, ბედი რომ არა ჰქონდა. ამ უკანასკნელთა შორის ერთ დამბლადაცემულს დავასახელებთ. ის საცოდავი იერუსალიმში ოცდათვრამეტი წელიწადი ზედიზედ ჩაჰყავდათ, რომ როგორმე „ბითუმდაში“ მოხვედრილიყო და ტანჯვისათვის თავი დაედწია, მაგრამ დავრდომილი იყო, მოძრაობის უნარი არა ჰქონდა და ამიტომ ყოველთვის სხვა გაასწრებდა ხოლმე.

ადვილი წარმოსადგენია ამ უიღბლო კაცის ბედი.

ბევრად უფრო ძნელია იმის ახსნა, რატომ ერთხელ მაინც არ აიძულა თავისი დამტარებლები აუზის კიდეზე დაესვათ და საჭირო მომენტში პირდაპირ მდულარე წყალში გადაეგდოთ. ხომ აიძულებდა თითქმის ოთხი ათეული წლის განმავლობაში უშედეგოდ ჩაეყვანათ ცხვრის ჭიშკართან და ცხვარივით გაბრიყვებული რჩებოდა? მაგრამ მოვეშვათ ამას.

იესო აბანოში სწორედ მაშინ მივიდა, როცა ეს დავრდომილი ბედს ემდუროდა.

მთარულ სიტყვას დოცლაპიების მთელი ზრბო დაჰყვებოდა. აბაზანის მეპატრონეებს ხეობრის დანახვაზე სიცილი წასკდათ: ცხადია, ყველა იცნობდა ამ უიღბლო სპორტსმენს და მისი საქმე ენაზე ეკერათ.

— ვერ გამიგია, რა არის აქ სასაცილო? — გაუკვირდა იესოს.

ყველამ დამბლადაცემულისკენ გაიშვირა ხელი და ერთიმეორეს არ აცლიდნენ, ისე გულმოდგინედ მოუთხრობდნენ მაცხოვარს

მის გასაჭირს. მათმა დაცინვამ სწეული ისე გააბრაზა, რომ წაიყვანა ლებრივი დარდი უსაშველო სიშმაგედ ექცა.

იესოს ჯერ არ ჰქონია ამაზე უკეთესი შემთხვევა დაემტკიცებინა იერუსალიმელებისათვის, რომ ღვთაებრივი მტრული ნამდვილად მამამისია.

დავრდომილს მიუახლოვდა, თითის განძრევის უნარიც რომ არა ჰქონდა, ისეთ სწეულს, და ჰკითხა:

— გინდა განიკურნო?

— ეს რა კითხვაა! — ჩაიბუზღუნა დამბლადაცემულმა. — მამ რა ეშმაკისათვის ჩამოვდივარ აქ? აგერ, ოცდათვრამეტი წელიწადია, რაც მომათრევენ...

— ჰო, მაგრამ როგორც ვხედავ, არ გამოვდის.

— რას გავსდები? ნაბიჯის გადადგმაც არ შემიძლია. აბა რა-ნაირად უნდა განიკურნო? როგორც კი ანგელოზი წყალს აადულებს, ვინმე სხვა გადახტება, მე კი მშრალზე ვრჩები.

— მერე, ვერაინ დაგესმარა?

— დაგესმარაო? ხომ ხედავ, ამ არამზადების ბანდას უხარია, ჩემს გასაჭირს რომ უყურებს, ვაკვირებ და იცინიან. აი, ნახე, ეცინებათ! ერთსაც არ მოუვა თავში აზრად, რომ შემიბრალოს და თუნდაც წიხლი მკრას, ოღონდ ბასეინში გადამაგდოს. მე ასეთი კეთილი ხუმრობა როდი შეწყინებოდა, მაღლობელიც დავრჩებოდი.

— შენ მართლაც შესაბრალისი ყოფილხარ.

— როდისმე შემიბრალებენ.. მაგრამ რისთვის მოხვედი აქა? ჩემს დასატირებლად? უშენოდ ცოტა რეგვენია, რომ დამცინოს? ხოლო თუ მართლა გული შეგტკივა ჩემთვის, დამიდექი გვერდით და როგორც კი წყალი წამოდუღდება, გადამაგდე ამ აუზში.

იესომ მხრები აიჩენა.

— აღექი! — უბრძანა დამბლადაცემულს მცირე ღუმილის შემდეგ. — აღექი, აიღე შენი ლოგინი და წადი.

ავადმყოფმა ჯერ გაიფიქრა, მტრუდის შვილი დამცინისო. უკვე გაბრაზდა, როცა უეცრად იგრძნო, როგორ მოხლევდა ძარღვებში სისხლი.

— ღმერთო მაღალო! მგონი, თითის განძრევა შემიძლია! — ჩაილულულა. — დახე, სახსრებში ღონე მემატება.

მართლაც, თითიც გააქნია და ხელიც.

— აგერ, ფეხიც დავძარი!

ჯერ ერთი ფეხი გაიქნია, მერე მეორე.

— ოჰო, ახლა ხელებიც გამეხსნა! ყველაფერი შემსუბუქდა.

ყოფილი დამბლადაცემული ისე მარჯვედ ამოძრავდა, როგორც კატა, რომელსაც კუდზე ფეხი დააბიჯეს.

მაყურებელი აღტაცებული დარჩა. მეაბანოეები გაოცებისაგან გონს ვერ მოსულიყვნენ. შვიდი მოციქული ფარშეგანგებივით იფოფრებოდა და ისე ამაყად იდგა, თითქოს სასწაულის მოხდენაში მათი წილიც ყოფილიყო.

იესომ კი ხელები მოიფშვნიტა და გულდამშვიდებით შესცქეროდა ფეხზე წამომდგარ დავრდომილს.

— მადლობა შენ, ღვთაებრივო მკურნალო! — გიჟივით იმეორებდა განკურნებული ხეიბარი და სიხარულისაგან მალაყებზე გადადიოდა. — შენისთანა მკურნალი მიწას არ უტარებია.

ამ სიტყვებზე ჭილობი დაკეცა, დამტარებლებიც დაივიწყა და ქუჩაში გავარდა. მკურნალს გასამრჯელო არ უთხოვია. ეს სამაგალითოა!

მაგრამ როგორც კი განკურნებული აბანოს შენობას გასცდა, ორმა პოლიციელმა დაუძახა.

— ჰეი, შენ, რალაცა გქვია! — ღრიალებდნენ ჰეროდეს ქეშეკები. — საით გარბიხარ?

ყოფილი დამბლადაცემული შეჩერდა.

— ჩემიანებთან გაერბივარ, მალე მინდა ვერვნო, — მიუგო აბეზარ მღვერებს. — მინდა გავახარო, ასე უეცრად რომ განვიკურნე.

— ერთი შეჩერდი, მეგობარო! ჩვენ ასე იოლად ვერ გაგვაცურებ. განვიკურნეო, ამბობ... ამას თვითონაც ვხედავთ. მაგრამ როგორ არ იცი, რომ დღეს შაბათია, და კანონი სასტიკად კრძალავს ყოველგვარ საქმიანობას?

სასწაულით განკურნებულმა პირი დაადო.

— მომისმინეთ, — ამოლერლა ბოლოს. — ეს რა დროიდან ითვლება გაჯანსაღება შრომად?

— გეყოფა ყბედობა, მეგობარო!.. შენს ჯანმრთელობაზე არ არის აქ ლაპარაკი. ჩვენ გვაკვირვებს ჭილობი, იღლიის ქვეშ რომ ამოგინჩია.

— ჭილობმა რაღა დააშავა?

— ეშმაკმა დალახვროს, კიდევ გვეკითხება! შენ რა, ეშმაკმა დალახვროს? მაშინ იცოდე, მოსეს კანონი კრძალავს შენგან დადსახლებას.

მართლაც, ბიბლიის კანონით შაბათობით მხოლოდ დასვენება შეიძლება.

რა უნდა ექნა სასწაულით გადარჩენილს? მას ბრალი ედებოდა, მოსეს კანონი დაარღვიო.

როცა გაიგო, რომ პოლიციელები აქტის შედგენას აპირებენ, დაწვრილებით მოუყვა, რაც გადახდა.

პირველად წესიერების დამცველებს გაგონებაც არ სურდათ რაიმე ახსნა-განმარტებისა, ერთი სიტყვაც არ სჯეროდათ მისი. როგორ დაიჯერებდნენ, რომ ორმოცი წლის დავრდომილი ერთ წამს გაჯანსაღდებოდა, ისე რომ წმინდა აუზშიაც კი არ უბანავია? ამიტომ იმ დასკვნამდე მივიდნენ, რომ წესრიგის დამრღვევი განყოფილებაში უნდა მიეყვანათ.

ჩვენი სნეული-ყოფილის ბედზე უსაქმურები მოგროვდნენ, მალე პოლიციელებს პირდაპირ ალყა შემოარტყეს. ოცამდე მოწმემ იქვე ფიცით დაადასტურა, რომ დამბლადაცემულმა სიმართლე თქვა.

ამის მიუხედავად, ჯიუტი პოლიციელები მაინც აქტის შედგენას აპირებდნენ, მით უმეტეს რომ ფარისეველთა სექტას ეკუთვნოდნენ. ფარისეველები, როგორც ცნობილია, თავგამოდებული ფორმალისტები იყვნენ და უსიტყვოდ ითხოვდნენ მოსეს კანონების დაცვას.

ამრიგად, ნამდვილი დამნაშავეს აღმოჩენის მიზნით ისევ ყოფილ სნეულს მიმართეს:

— ჩვენ მზად ვართ დაგიჯეროთ, რომ ავად იყავი და უცებ განიკურნე. მაშასადამე, ვილაცამ გიმკურნალა და ამით დაარღვია ბიბლიური კანონი, რომლის თანახმადაც შაბათობით მკურნალობა იკრძალება.

— მაგრამ ის არ არის ექიმი და არც უმუშავია! — შესძახა განკურნებულმა. — უბრალოდ მითხრა: „ადექი და წადიო!“ სასწაული მუშაობა არ არის!

ჩანდა, გონიერი ვინმე იყო ეს პაციენტი, მაგრამ გონიერება და პოლიციელები ერთიმეორეს ვერ ეწყობიან.

— კმარა! არსებული კანონების ახსნა მხოლოდ ძალაუფლების წარმომადგენლებს აქვთ. შენი მკურნალი კანონია, დამრღვევია!

როგორც ჩანს, „კანონის დამცველთა“ სასიათი მარად ერთნაირი ყოფილა.

— მაგრამ მოგვისმინეთ...

— ჩუმად, შენ გელაპარაკებიან! კითხვებზე გვიპასუხე! რა ქვია შენს მკურნალს?

— აბა რა ვიცი! მაღალი ქერა კაცია, გრძელი თმა აქვს, სახელი კი, — ღმერთო, მომკალი, თუ ვიცოდე!

მეტი ველარაფერი ათქმევინებს. განკურნებული მართლა არ იცნობდა იესოს, და ვერც მოწმეებმა დაუდგინეს მისი ვინაობა.

წესიერების გუშაგებმა გული გაიმაგრეს, ყოფილი დამბლადაცემული გაუშვებს, თვითონ კი თავიანთ ნაწილში წავიდნენ, აღჭურვილნი საგულისხმო ცნობით, რომ არსებული კანონის საწინააღმდეგოდ რომელიღაც უცნობი ექიმი სასწაულით მკურნალობს სწეულთ, ისიც შაბათობით, როცა უნდა იჯდეს.

იმ დღიდან იესო ნიშანში ამოიღეს. ექვი სწორედ იმაზე აიღეს. სინედრიონის წევრებმა, რომელთაც მთარული სიტყვის მიერ გასულ წელს ტაძარში მოსდენილი ზედაპოვაც კარგად ახსოვდათ, გადაწყვიტეს ამ საექვო ყარობზე მკაცრი მეთვალყურეობა დაეწესებინათ.

რამდენიმე დღის შემდეგ თავსედი დამრღვევი ტაძარში გამოჩნდა და ყოფილ დავრდომილს შესვდა. თავისი მკურნალის დანახვაზე განკურნებულმა სიხარულისაგან სტუნვა დაიწყო თაჲთა ტახუზომელი მადლობა ერთხელ კიდევ უნდოდა დაემოწმებინა. მაგრამ იესომ მაშინვე მოუჭრა.

— მე ჯანმრთელობა დაგიბრუნე. — უთხრა, — მაგრამ არ იფიქრო, რომ მთელს სიცოცხლეში შენ გიმკურნალებ! სწეულება, უნდა იცოდე, სასჯელია ცოდვებისათვის. ამიტომ ამიერიდან ნუღარ შესცოდებ, რომ ახალი სნება არ შეიფარო. თუ მაინც დასწეულდები, თავს დააბრალე. მეტად ამ საქმეში აღარ ჩავერევი, პატიოსან სიტყვას გაძლევ.

ყოფილი სწეული დაჰპირდა, ყმაწვილივით უცოდველი ვიქნებო, ხოლო როცა მკურნალი წავიდა, ხალხს დაუწყო გამოკითხვა, ვინ არის ეს საკვირველი კაციო.

მორწმუნეთა შორის აღმოჩნდა ხალხი, რომელიც იცნობდა ქრისტეს.

განკურნებულს სახელი უთხრეს, იმან კიდევ მთელს ქვეყანას მოსდო თავისი კეთილისმყოფელის ვინაობა: „წარვიდა კაცი იგი და

უთხრა ურიათა მათ, ვითარმედ იესო არს, რომელმან განმკურნა მე*. დიახ, მანვე გასცა!

სინედრიონის ეჭვი ახალმა, ამჟერად საიმედო ცნობებზე დაადასტურეს. მაშინვე გამოიტანეს დადგენილება, რომ მოსეს კანონის დამრღვევი სისხლის სამართალში მიეცათ. რეგვენი ასამართლებენ ქრისტეს!

წმინდა სამსჯავროს გამომძიებლებმა იესო დაიბარეს და ფორმალური დაკითხვა ჩაუტარეს.

— აღიარებთ თუ არა, რომ გასულ შაბათს „ბითუზდის“ აბანოში ვიღაც დამბლიანი კაცი განკურნეთ?

— ვაღიარებ.

— ეწვევით თუ არა საერთოდ საექიმო პრაქტიკას?

— არა

— როგორ თუ არა? ადამიანი მძიმე ავადაა, თქვენ არჩენთ და კიდევ ამბობთ, არ ვეწვევით ექიმობას! შერე არც ის გცოდნიათ, რომ შაბათი დღე მოსეს კანონით დასასვენებლად და დამგენილი.

ცხადია, ქრისტეს მსაჯულებს მისი მოშორება უნდოდათ და საბაბად შაბათს მკურნალობა აიღეს: „მისთვის კსდგენიდეს ურიანი იგი იესოს და უნება მოკლვა მისი, რამეთუ ამას იქმნოდა შაბათთა შინა“ (იოანე, 5, 16).

როგორ ფიქრობთ, რა უპასუხა იესომ?

მას უნდა აეხსნა, სასწაულებრივი განკურნება ექიმობა არ არისო, მაგრამ ასე კი არ მოიქცა, გაჯიუტდა, საქმე გაირთულა: „მამა ჩემი მოაქამოდღე იქმს და მეც ვიქმ. ამისათვის უფრო ხოლო უძიებდეს ურიანი იგი მოკლვად იესოს, რამეთუ არა ხოლო შაბათსა დაჰხსნიდა, არამედ ღმერთსაცა მამად თვისად იტყოდა და თავსა თვისსა სწორ ჰყოფდა ღმერთისა“. დაკითხვა მისთვის იქცა საბაბად, რომ თავისი მოძღვრება და ვინაობა ვრცლად დაესურათებინა, და არც დააყოვნა გრძელი სიტყვის თქმა*.

გადამეტებული სიტყვამრავლობით, უჩვეულოდ მეტყველი შესტე-ბით ლაპარაკობს ქრისტე იმაზე, რომ მამამისი არ წყვეტს რაიმეს

* ტაქსილის ირონია აქ მთლად გამართლებული ვერ არის: ქრისტეს ხომ ისედაც შეეძლო თავი დაეფერიხა და ჯვარცმასაც გადარჩენოდა, მაგრამ მისი მისია იყო არა თავის დაძვრენა, არამედ რელიგიის შექმნა, და აღრე თუ გვიან ხომ უნდა შესტაყებოდა ებრაელთა სინედრიონს!

კეთებას; რომ მამას ჰყავს შვილი, რომელსაც ევალება მამის საქმე აკეთოს და ხელში ცოდვა-ბრალის სასწორი ეჭიროს; რომ მიცვალებულნი, თუ ბედი გაეხსენებათ და შვილს მოუსმენენ, მარადიულ სასუფეველში იცოცხლებენ; რომ თვითონ მას არა აქვს თავისი ნება და ემორჩილება იმ უზენაესის ნებას, რომელმაც ქვეყნად გამოგზავნა; რომ მისი ნათესავი იოანე ნათლისმცემელი „იყო სანთელი ანთებული და საჩინო“ და მოსე ბრალმდებელია, რომელსაც თქვენ უსმენთ („არს შემასმენელი თქვენი მოსე, რომელსა თქვენ ესავთ. უკეთუმცა გრწმენა მოსესი, გრწმენამცა ჩემიცა, რამეთუ მან ჩემთვის დაქსწერა. უკეთუ მისთა წიგნთა არა გრწამს, ჩემთა სიტყვათა ვითარმე გრწმენა?“ — იოანე, 5, 45—47).

აქვე იესო სინედრიონს მოახსენებს, რომ მისი ტანჯვა არ იქნებოდა ჭეშმარიტი წამება, მარტო თავისთვის რომ იტანჯებოდეს, მაგრამ თავისი მსაჯულებისთვისაც იტანჯება, „და უწყი, რამეთუ ჭეშმარიტ არს წამება მისი, რომელსა ჰსწამებს ჩემთვის“.

მთელი ეს სარწმუნოებრივ-ფილოსოფიური აბდაუბდა იმდენად უაზროა, რომ უფრო ვრცლად უნდა დავიმოწმო. დაე, მკითხველმა ბრალი არ დამდოს, ხუმრობ და აზვიადებო. ქრისტეს ყველა ფრაზა, რაც აქაა დამოწმებული, მას ეკუთვნის და არა მე.

ამრიგად, აი ქრისტიანობის მითიური დამაბრსებლის ამ სიტყვის დანარჩენი ნაწილი, რაც ალბათ უფრო აზრიანი იქნებოდა, მათი მთქმელი რომ სინამდვილეში არსებულიყო (იოანე, 5, 19—47):

„მიუგო იესო და ჰრქვა მათ ამინ, ამინ, გეტყვი თქვენ: არა ხელუწიფების ძესა კაცისასა საქმედ თავით თვისით არცა ერთი რა, უკეთუ არა იხილოს რამე მამისაგან საქმე. რამეთუ რადენსა იგი მამა იქმს, მას ძე აგრეთვე მსგავსად იქმს. რამეთუ მამასა უყვარს ძე და ყოველსავე უჩვენებს მას, რადენსაცა იგი იქმს, და უფროსიცა ამისა უჩვენოს მას საქმე, რათა თქვენ გიკვირდეს. რამეთუ ვითარცა იგი მამა აღადგინებს მკვდართა და აცხოვნებს, ეგრეცა ძე, რომელთა ჰნებაეს, აცხოვნებს. არცაღა მამა ჰსჯის არავის, არამედ ყოველი სასჯელი მოჰსცა ძესა, რათა ყოველნი პატივსცემდენ ძესა, ვითარცა იგი პატივსცემენ მამასა; რამეთუ რომელმან არა პატივსცეს ძესა, მან არა პატივსცა მამასა, რომელმან მოავლინა იგი. ამინ, ამინ გეტყვი თქვენ, რამეთუ რომელმან სიტყვანი ჩემნი ისმინეს და ჰრწმენეს მომავლინებელი ჩემი, აქნდეს ცხოვნება საუკუნო, და სასჯელსა იგი არა შეჰვიდეს, არამედ გარდაიცვალოს იგი სიკვდილი-

საგან ცხოვრებად. ამინ, ამინ გეტყვი თქვენ, რამეთუ მოვალს ეამი,
და აწვე არს ოდეს მკედართა ისმინენ სიტყვანი ძისა ღმრთისანი,
და რომელთა ისმინეს, ჰსცხოვდნენ. რამეთუ ვითარცა იგაგნა
აქვს ცხოვრება თავისა თვისისა თანა, ჯერეცა ძესა მოჰსცა, რათა აქ-
ვდეს ცხოვრება თავისა თვისისა თანა. და ხელმწიფება მოჰსცა მას
სასჯელისადა ყოფად, რამეთუ ძე კაცისა არს. ნე გიკვირნ ესე, რა-
მეთუ მოვალს ჟამი, რომელსა ყოველნი, რომელნი ისხნენ საფლა-
ვებსა, ისმინონ ხმისა მისისა. და გამოვიდოდენ კეთილის-მოქმედნი
აღდგომასა ცხოვრებისასა, ხოლო ბოროტის-მოქმედნი აღდგომასა
საჰსჯელისასა. არა ხელმეწიფების მე საქმედ თავით თვისით არა
რა; არამედ ვითარცა მესმის, ვსჯი, და სასჯელი ჩემი მართალ არს,
რამეთუ არა ვეძიებ ნებასა ჩემსა, არამედ ნებასა მომავლინებელისა
ჩემისა მამისასა... თქვენ შიავლინეთ იოანესა, და ჰსწამა ტემშარიტი.
ხოლო მე მაქვს წამება კაცისაგან არა მოვიდო, არამედ ამას ვიტყვი,
რათა თქვენ ჰსცხოვდეთ... ხოლო მე მაქვს წამება უფროს იოანესა,
რამეთუ საქმენი, რომელნი მომცნა მე მამამან, რათა აღვასრულნე
იგინი, ესევე საქმენი ჰსწამებენ ჩემთვის, რომელთა მე ვიქმ, რამე-
თუ მამამან მომავლინა მე. და, რომელმან მომავლინა მე, მამამან,
მან ჰსწამა ჩემთვის, თქვენ არცა ხმა მისი გესმა საღამე, არცა ხატი
მისი იხილეთ. და სიტყვა მისი არა არს თქვენთანა დადგრომილ,
რამეთუ რომელი იგი მოავლინა ღმერთმან, ესე თქვენ არა გრწამს.
გამოიძიებდით წიგნთაგან, რამეთუ თქვენ ჰგონებთ, ვითარმედ გაქვს
ცხოვრება საუკუნო მათ შინა, და იგინი არიან, რომელნი ჰსწამებენ
ჩემთვის. და თქვენ არა გნებავს მოსლვად ჩემდა, რათა ცხოვრება
გაქვდეს. დიდება კაცთაგან არა მოვიდო. არამედ გიცნი თქვენ,
რამეთუ სიყვარული ღმრთისა არა გაქვს თავთა შინა თქვენთა. მე მო-
ვედ სახელითა მამისა ჩემისათა, და არა შემიწყნარებთ; უკეთუ სხვა
მოვიდეს სახელითა თვისითა, იგი შეიწყნაროთ. ვითარ უკვე ხელ-
გმწიფების თქვენ რწმუნებად, რამეთუ დიდებასა ურთიერთარს მი-
იღებთ და დიდებასა მხოლოსა ღმრთისასა არა ეძებთ? ნუ ჰგო-
ნებთ, ვითარმედ მე შეგასმინნე თქვენ მამასა ჩემსა არს შემასმენელი
თქვენი მოსე, რომელსა თქვენ ესაგთ. უკეთუმცა გრწმენა მოხესი,
გრწმენამცა ჩემიცა, რამეთუ მან ჩემთვის დასწერა. უკეთუ მისთა
წიგნთა არა გრწამს, ჩემთა სიტყვათა ვითარმედ გრწმენეს? ამისა
შემდგომად წიაღჰხდა იესო წიაღ-ზღვასა მას გალილიასასა, რო-
მელ არს ტიბერიასა“.

პატიოსნად უნდა ვაღიაროთ, რომ მთელი ჩვენი ცდის მიუხედავად, მთელი კეთილგანწყობილების შემთხვევაშიც კი მაღალია სიბრძნისა და უაზრო ნაბოღვარის ამ ნარევში რაიმე სადი აზრის პოვნა: მამის მოგზავნილი ვარ, ხალხისათვის უნდა ვეწამო, თქვენ ეს არ გესმით, პატივს არ სცემთ ღმერთს და თვითონ თქვენს მოსეს, რომელმაც თავისი წიგნი ჩემთვის დაწერა და ა. შ. — ესაა ძირითადი შინაარსი, რაც მეორდება, ბუნდოვანი სოფიზმებით მძიმდება და ჭიანჭურდება. დღეს რომ სისხლის სამართლის რომელიმე დამრღვევი დაგვითხათ და ასეთი ვრცელი სიტყვით გამოხუდოყო, აუცილებლად გააგზავნიდნენ შესამოწმებლად ფსიქიატრულ საავადმყოფოში.

ცხადია, არც მაშინ გაეგებოდა ვინმეს ასეთი რომეო. თვით სინედრიონის წევრები, რომლებიც დიდი ჭკუის კოლოფები არც თვითონ იყვნენ, მხრებს იჩეჩავდნენ და ვერ ვადაწყვეტათ, ასეთი სიტყვარსები მქადაგებელი ჭკვათამყოფელად ჩაეთვალოთ თუ შეურაცხად. ბოლოს და ბოლოს, ხელი ჩაიქნიეს და უარი თქვეს მოარული სიტყვის პატიმარყოფაზე. მათი აზრით, იესოს თვითონაც არ გაეგებოდა, რას ლაპარაკობდა, და პასუხსაც ვერ აგებდა საკუთარი საქციელისათვის.

სამსჯავრო იმით დაკმაყოფილდა, რომ ხელში მიაჩენეს შაბათობით აკრძალულ საქმეთა სია და გააფრთხილეს, ამიერიდან ყურადღებით იყავით*.

ამასთან დაკავშირებით ზედმეტად არ მიმაჩნია გავაცნო მკითხველებს ზოგიერთი აკრძალვა, სულელური და სასაცილო, როგორც ყველა რელიგიური მითითება.

მათი სრული სია გადმოცემულია ევრეთ წოდებულ რაბინთა წიგნში. მე დავასახელებ მხოლოდ ნიმუშებს იმის დასამტკიცებლად, რომ ფანატიზმი წყაროა აბსურდისა.

შაბათობით ებრაელები განწირულნი იყვნენ სრული უმოქმედობისათვის.

„შაბათ დღეს ბრმას ეკრძალება ჯოხით სიარული. ყოველ ებ-

* ერთი რამ კი მაინც გამორჩათ მხედველობიდან: ეს „შეურაცხადი კაცი“ ხომ მაინც ახდენდა სასწაულებს და არჩენდა დავარდნილებს? რა-ნაირად შეიძლებოდა უბრალო ყბელი ასეთ ზებუნებრივ საქმეთა მოქმედი ყოფილიყო?

რავს ეკრძალება ტვირთის ზიდვა, თუნდაც მარაო იყოს, ან მოსასხნელი გვირგვინი კბილზე, ან ბაფთა, რაც არაა ქიტონზე დაკრეპული. აკრძალულია ერთ ასოზე მეტის დაწერა გაბმულად. აკრძალულია მწერის მოკვლა, თუნდაც ხელზე დაგაფრინდეს და გაბენდეს. გეკრძალება ტანზე ხელის გადასმა, თუ რევმატიზმი გაწუსებს. აკრძალულია მტკივნა კბილის წამლობა, თუნდაც მარტო ძმრის გამოვლება, თუ მერე არ გადაყლაპავ და გარეთ გადმოღვრი. აკრძალულია საქათმეში იმაზე მეტი მარცვლის დაყრა, რამდენის აკენკვაც ქათმებს შეუძლიათ, რათა დარჩენილი მარცვალი არ ამოვიდეს და არ ჩაითვალოს შაბათს დათესილად. მგზავრებს ეკრძალებათ გზის გაგრძელება, თუ გზაში შაბათმა მოუსწროთ, თუნდაც შემოალამდეთ ტყეში, ველზე, წვიმაში ან ქარში, ისეთ ადგილებში, სადაც ავაზაკები დათარეშობენ“.

ამის შემთხვევით რა სჯულმდებელიც იქნებოდა, მკითხველმა წარმოიდგინოს. ოღონდ არ იფიქროთ, რომ ყოველივე ამას ჩემი სიამოვნებისათვის ვიგონებ. აქ ჩამოთვლილი აკრძალები იმ დროს ნამდვილად არსებობდა და ხალხი მათ იცავდა. ცნობებიც კია შემონახული ერთ ფარისეველზე, რომლის სახელია შამაი, რომელიც ხუთშაბათის შემდეგ მსახურს ველარ ენდობოდა, სრულიად უბრალო ხელწერილს ველარ ატანდა, რადგან წარმართი იყო და ეშინოდა, ვაითუ ადრესატს შაბათს ჩააბაროსო.

არც ქრისტიანები ჩამორჩებიან ებრაელებს უაზრო შეზღუდვების დადგენაში. დღესაც კი ზოგიერთ ქვეყანაში კვირა დღის უქმეს ისევე მკაცრად იცავენ, როგორც ებრაელები იცავდნენ შაბათს. არც ისე დიდი ხნის წინ, მაგალითად, ინგლისელი ღვთისმეტყველნი ხეროზულად არჩევდნენ ასეთ საჭირობოროტო საქმეს: შეიძლება თუ არა კვირაობით სიარული? და წარმოიდგინეთ, სრული უმოძრაობის მომხრეებიც აღმოჩნდნენ. სელაპივით ეგდნ და უცაფე ორშაბათს!

ფარისევალთა ფარისევლობა

და მერმე შევიდა შესაკრებელსა, და იყო მუნ კაცი, რომელსა ხელი განხმელ ედგა (ხელი გახმობდა).

და უშირდეს მას, უკეთუ შაბათსა განკურნოს იგი.

და მას ესაძა ქრტვა იესო კაცსა მას, რომელსა ხელი განხმელ ედგა: აღსდევ და წარმოსდევ შორის.

და ქრტვა მათ იესო: ჯერ-არს შაბათსა შინა კეთილისა საქმე ანუ ბოროტისა? სულთა ცხოვრება ანუ მოკლვა? ხოლო იგინი მსდუმნეს.

და მიმო-იხილა მათდა რისხვითი და მწუხარედ სიბრძნისათვის გულთა მათთასა, და ქრტვა კაცსა მას. განირთხ ხელი შენი, და განირთხა, და კვლავ მოვევო ხელი იგი, ვითარცა ურთი იგი.

და ვითარცა გამოვიდეს მიერ ფარისევლები იროდიანთა თანა და ზრახვა ჰყვებს მისთვის, რათა წარსწყვიდონ იგი (უნდა დაეღუპათ).

ხოლო იესო მოწაფითურთ განეშორა მათგან...

მარკოზი, 3, 1-7.

ნდა ნასოთ, როგორ უჩუყდებათ გული ქრისტიანებს, როცა მოგვითხრობენ ყველა იმ უსიამოვნებას, რაც იესოს ფარისევლებმა მიაყენეს!

მათ რომ ღერწმუნოთ, „ბითუმდის“ აბანოში მომხდარი ამბის შემდეგ მთარული სიტყვა განუწყვეტლივ დევნას განიცდიდა. ყველგან, უდაბნოში თუ შარაგზაზე, მაშინაც კი,

როცა იესოს ვგონა, რომ მარტო დარჩა თავის მოწაფეებთან, თითქოს კვალდაკვალ დაჰყვებოდნენ სინედრიონის დაგეშილი ქოფაკები და ყოველ ხელსაყრელ შემთხვევაში მოხეტიალე მქადაგებულს უნაქმურთა ბრბოს მიუსევდნენ ხოლმე, ღვთისმგმობელსა და მოსეს კანონების დამრღვევს ეძახდნენ.

პასექის მომდევნო შაბათს იესომ გადაწყვიტა გალილეაში დაბრუნებულიყო და თავისი შეიდი მოციქულის თანხლებით გზას გაუდგა კიდეც.

ჩვენ უკვე ვიცით, რომ წმინდა დასი თავის საკუთრებად თელიდა ყველაფერს, რაც გზად დასჭირდებოდათ და ხელთ მოხვდებოდათ. ასე, მაგალითად, მოშივდათ და შევიდნენ სხვის ყანაში, მწიფე თავთავეები მოაგროვეს, ხელშივე დაფშვნეს და მარცვლის ჭამა დაიწყეს.

ცხადია, ახლა არ იცოდნენ, რომ ფარისევლები თვალს არ აცილებდნენ. უეჭველია, სინედრიონის ქეშიკები გადაცმულები იქნებოდნენ, თორემ იესოს მოწაფეები შეამჩნევდნენ ამრიგად, უეცრად ინკოგნიტოს ნილაბი აეხადა და მოურიდებელ მძარცველებს ფარისევლები მიუახლოვდნენ.

— ახლა კი გაები! — უთხრეს იესოს. — მგონი, დღესაც შაბათია.

— შაბათია. მერე რა გინდათ?

— ისა, რომ კანონი სასტიკად კრძალავს მკასა და ღეწვას შაბათ დღეს! შენი მოწაფეები კი ჩვენს თვალწინ მკიდნენ და ანიავებდნენ. აბა ახლა სცადე თავის დაძვრენა!

— რასა ბრძანებთ? დაგიქირავეთ, რომ გამაძინოთ თუ როგორაა თქვენი საქმე? — მიუგო იესომ, რომლის დაბნევა აგრე იოლი არ იყო. — საიდან იცით, რომ ჩემი მოწაფეები მკიდნენ და მარცვალს ანიავებდნენ? შეგიძლიათ ქურდები უწოდოთ, რადგან გზაში მოგვშივდა, მაგრამ რაც არ გაუკეთებიათ, იმაში ბრალს ვერ დასდებთ. შაბათის კანონი არ დაურღვევიათ.

— ილაყბე, მაგრამ ნუ გადააშლაშებ! — ურჩიეს ფარისევლებმა. — ამ საკითხს უკვე დიდი ხანია აქვს თავისი აზრსა, დადგენილია და დაკანონებული, რომ თავთავეების შეგროვება და ხელში დაფშვნა იგივეა, რაც პურის მკა და ღეწვა. დღეიდან იცოდნენ: ჩვენმა სამსჯავრომ, რაც უცოდველია, უკანასკნელ სხდომაზე დაადგინა, რომ ყანაში სიარულიც კი ღეწვად ითვლება და თვითონ ბუზის

მოკვლაც კი კვალიფიცირებულია, როგორც აკრძალული ნადირობა (მაიმონიდი³⁴, რჩევა-დარიგებათა წიგნი, თავი 7). პროვინცი
გეოგრაფია

იესომ მხრები აიჩეჩა.

— ბიბლიის კანონთა ამხსნელად თქვენ ვერა ხართ მომზადებული.

— მართლა? — იუკადრისეს ფარისევლებმა.

— ამას არ უნდა ლარი და ხაზი, ნუ გეწყინებათ... განა არ იცით, რა ქნა ერთხელ დავითმა, ძლიერი შიმშილი რომ იგრძნო? სინაგოგაში შევიდა და სამსხვერპლო პური შეჭამა, რომლის ჭამის ნება არავის ჰქონდა, — რა თქმა უნდა, მღვდლების გარდა, — პურის ნარჩენი კი თავის მსახურებს მისცა. ეს მაშინ მოხდა, როცა მღვდელმთავრად იყო აბიათარი და როცა...

— ღმერთი იყოს მისი მფარველი, ის დავითი იყო, შენ როგორღა ახსნი შენი მოწაფეების საქციელს?

— ძალიან უბრალოდ! თუ დავითს შეეძლო წმინდა პური ეჭამა და დაერღვია მოსეს კანონი, განა შეიძლება ჩემი მოწაფეების გამტყუნება იმისათვის, რომ დამშუვლებმა სიცოცხლის შესანარჩუნებლად მინდორში ორი თავთავი დაფშენეს?

როგორც ჩანს, სინედრიონის შპიკები ვერ იყვნენ გამოცდილია ფარისევლები, თორემ შეეძლოთ მოარული სიტყვისათვის ეთქვათ, თვითონვე არ გცოდნია წესიერად ბიბლიაო, რადგან ჯერ ერთი, იესოს მიერ მოხსენიებულ მღვდელმთავარს აბიათარი კი არ ერქვა, არამედ აქიმელექი, და მეორეც, დავითს სამუელმა „სცხო“, უფლის კურთხევა ჰქონდა მიღებული, მეფე იყო, ჩვენი მქადაგებელი კი არ იყო კურთხეული არც ერთი მღვდლისაგან*.

ამას გარდა, დავითს უფლება ჰქონდა შეეჭამა სამსხვერპლო პური, ანუ შემოწირული პური. თორმეტი ასეთი პური სიმბოლო იყო ებრაელთა თორმეტი გვარტომისა. მათ აცნობდნენ საუკეთესო ფქვილისაგან და ათავსებდნენ სინაგოგის საკურთხეველთან, ბრწყინ-

* საღვთისმეტყველო საკითხებზე დაუსრულებელი შეიძლება პაექრობის გაგრძელება, როგორც ძველ საეკლესიო დისპუტებზე იცოდნენ. იესოს შეეძლო ტაქსილისთვისაც ეთქვა: არც შენ გცოდნია აბლია კარგად, რადგან დავითი მეფე იყო მიწიერი, მე კი ციური მეფე ვარ, ღმერთი, და მეტი უფლებაც მაქვს დავარღვიო მოსეს დაბანაკებული კანონიო. თანაც მას საქმე აქვს უბადრუკ ლაქებთან, რომელთა სახელი საზიზღარ მლიქნელთა სინონიმად დარჩა.

ვალე მაგიდაზე, რაც შავი ხისაგან იყო გამოთლილი და ოქროთი შემკული. ეს შემოწირული კაწრები სულ მუდამ ახალ-ახლით იყვნენ, რადგან მღვდლები მიირთმევდნენ. იუდეველი, მღვდლები ხომ ღმერთის შეწევნით აიძულებდნენ მორწმუნეებს, რომ მოემარაგებინათ. შემოწირულობის სახით ისინი იღებდნენ ბატკნებს, ცხვარს, ხარებს და უმაღლესი ხარისხის ფქვილსაც კი. დავითი კანონიერი მეფე იყო და წინასწარმეტყველი, ამიტომ შეეძლო ეჭამა ყოველგვარი საჭმელი, რასაც სინაგოგაში მოიტანდნენ, ამით არავითარ კანონს არ არღვევდა.

ამრიგად, ფარისევლები მთარულმა სიტყვამ დააბნია და ხმა აღარ ამოუღიათ. საბუთი საკმაოდ დამაჯერებელი ვრცენათ.

მაშინ იესომ თქვა:

— შემძლია კიდეც დავუმატო. განა შაბათი დღე არსებობს მღვდლებისათვის? არა. უბრალო მორწმუნენი შაბათობით არაფერს არ აკეთებენ, მაგრამ მღვდლებს ეს არ ესებათ. ტაძარში არ თენდება შაბათი. ჰოდა, კეთილი ინებეთ, შეისმინეთ: მე თვითონ ვარ ტაძარი, ამიტომ ჩემი მოწაფეები, ჩემს გვერდით რომ მუშაობენ, არაფერს არ არღვევენ.

ფარისევლებმა ვერაფერი უპასუხეს, უთუოდ იფიქრეს: ვისაც ასეთი თამამი რწმენა და პრეტენზიები აქვს, ის კიდეცაა თავისას გაიტანსო, დაჰკრეს ფეხი და წავიდნენ.

ასეთ მოპაექრესთან კამათი მართლაც უსარგებლო იყო! ამიტომ იერუსალიმში დაბრუნდნენ, რათა სინედრიონი საქმის კურსში შეეყვანათ: ესა და ეს ვნახეთ და მოვისმინეთო.

რაც შეეხება მირონცხებულსა და მის თანამგზავრებს, არხვინად განაგრძეს თავიანთი გზა.

იესოს, როგორც წინასწარმეტყველს, იმ დღეს უფშველად უნდა ეფიქრა მომავალზე, როდესაც იუდეველ ქურუმთა როლი ქრისტიან მღვდლებს გადაეცემოდა. მართლაც, შემდეგ დასვენების დღე კვირა გახდა და მღვდლები ამ დღეს მუშაობას გვიკრძალავდნენ. მართალია, თვითონ ამ დღეს ოფლი ღვარად გადასდიოთ, მაგრამ სამაგიეროდ ყველა დანარჩენი დღე მათთვის დასვენებაა და ბევრს არაფერს აკეთებენ, ამიტომ არც იღლებიან.

მოპარული თავთავების ამბავი მოთხრობილია სამ საზარებაში:

მათეს (12,1—8), მარკოზის (2,23—27)* და ლუკას სახარებაში (6,1—5).

ეს შემთხვევა მოხდა იერუსალიმიდან გალილეაში მიმავალ გზაზე**. ევანგელისტები არ გვეუბნებიან, სად გაჩერდა შემდეგ მაცხოვარი, რომელმაც თავი მთარულ ტაძრად გამოაცხადა. ისინი კმაყოფილებიან ზოგადი განცხადებით, რომლის მიხედვითაც ფარისევლთა ხრიკებმა, კერძოდ შაბათობით საქმიანობის მომაბეზრებელმა აკრძალვამ ქრისტე ძლიერ გააბრაზა და ამიერიდან განგებ სულ შაბათობით ახდენდა სასწაულებს, სხვა დღეებთან შედარებით თავისი საქმიანობისათვის უპირატესობას ამ დღეს აძლევდა.

ასე, მომდევნო შაბათს განზრახ შევიდა სინაგოგაში და ხალხში გაერია, იქნებ ვინმე სწეული ვნახო, რომ აქვე განგკურნო და ფარისევლებს გული მოვუკლავო.

შესაფერისი დავრდომილიც მალე ნახა: ბედშავს მარჯვენა ხელი გამხმარი ჰქონდა. ებრაელთა სახარების მიხედვით ეს იყო კალატოზი. მართალია, ეს სახარება ნიკეის საეკლესიო კრებამ აპოკრიფად გამოაცხადა, მაგრამ ჩვენ რა გვედარდება? იქ წერია, კალატოზიო, და იყოს კალატოზი!³⁵

სად და როგორ გაუხმა ხელი — გაურკვეველია. ერთი რამ კი ნათელია: მარჯვენაგამხმარი ოსტატი მარცხენა ხელით ჩაქუჩს ვერა ხმარობდა და იძულებული გახდა გლახაკობით ერჩინა თავი.

იესო პირდაპირ მისკენ გაეშურა.

ფარისევლები მაშინვე მიუხდნენ — ამ დუხბირ ჯაშუშებს ვინ დაემალებოდა! — მაშინვე დაფაცურდნენ. შორიხლო დაძვრებოდნენ და ერთი სული ჰქონდათ, ვიდრე იესო სწეულს მოარჩენდა, იქნებ გამოვიჭიროთო!

* საველიევას და იარილინის რუსულ თარგმანში არასწორადაა მითითებული მარკოზის სახარების მუხლები (23—38), უნდა იყოს 23—27.

** სამი სახარებიდან აბიათარ მღვდელმთავარი მოხსენიებული ჰყავს მხოლოდ მარკოზს: „და იყო ვითარ იგი თანა-წარჰვიდოდა შაბათსა ყანებისაგან და მოწაფეთა მისთა იწყეს გზასა სლვად და მუსრვად თავსა ზევილისასა (თავთავეს აგროვებდნენ), ხოლო ფარისევლნი ეტყოდეს მას: იხილე, რასა ჰხმენ მოწაფენი შენნი შაბათსა შინა, რომელი არა ჯერ არს უოფად? ხოლო იესო პრქვა მათ: არა სადა აღმოგივითხავსთა, რა იგი ჰყო დავით, რაჟამს იგი უხმდა და შეეშოა... შევიდა სახლსა ღმრთისასა, აბიათარ მღვდელმთავრისა ზე და პურნი იგი შესაწირავთანი შეჰსკამნა... რომელთა არა ჯერ არს ჰკმად, გარნა მღვდელთა ხოლო“ (2, 26).

— მომიტევეთ, — მიმართა ერთმა, — თქვენ ამ ავადმყოფის მორჩენა ხომ არ გადაგიწყვეტიათ?

— რა მითხარით? — გამომწვევი ხმით ჩაეკითხა ქრისტე კადნიერს, ვითომ არ გაუგონია.

— მე ვთქვი: ხომ არ აპირებთ თქვენი ნიჭის გამოჩენას და ამ კაცის გაჯანსაღებას-მეთქი?

— ამას რისთვის მეკითხებით, მოწყალეო ხელმწიფე?

— იმისათვის, მოწყალეო ხელმწიფე, რომ დღეს შაბათი განლაგთ.

— ეს არ დამეიწყებია, მოწყალეო ხელმწიფე!

— ჰოდა, მოწყალეო ხელმწიფე, საექიმო პრაქტიკა შაბათობით სასტიკად იკრძალება.

— შეიძლება, მაგრამ ჩემს საექიმო საქმიანობას არაფერი საერთო არა აქვს მედიცინასთან.

— ათასი ბოდიში, მოწყალეო ხელმწიფე, მაგრამ რა ღონისძიებითაც არ უნდა განკურნოთ ეს ხელგამხმარი კაცი, ამით დაარღვევთ მოსეს კანონს. გამიგეთ, უფალო?

სინაგოგაში თავმოყრილი ცხოველი ინტერესით უსმენდნენ ამ გარეგნულად თავაზიან, მაგრამ ცბიერებით აღსავსე საუბარს. რომელი გაიმარჯვებდა — ექიდანა თუ ქრისტე — ეს ჯერ არ ჩანდა. მაგრამ აქ მთარულმა სიტყვამ იოლად მოიგო ხალხის გული ასეთი მოხდენილი შედარებით:

— მინდა ვიცოდე, ორმოში რომ შაბათ დღეს ცხვარი ჩაგივარდეთ, აღმოჩნდება თუ არა თქვენს შორის თუნდაც ერთი ისეთი, რომ არ ჩაუდეს და არ ამოიყვანოს თავისი ცხვარი?

დარტყმა მიზანში მოხვდა. მირთნცხეულის სიტყვას ხალხი კმაყოფილების გუგუნით შეხვდა. იესომ იგრძნო, რომ უმრავლესობა მის მხარეზეა და დასძინა:

— განა ადამიანის ჯანმრთელობა ცხვარზე ძვირფასი არ არის? ბევრად უფრო ძვირფასია! მაშასადამე, ავადმყოფის განკურნება არა მარტო შეიძლება, არამედ აუცილებელიცაა, თუნდაც შაბათს იყოს.

შემდეგ მარჯვენაგამხმარ კალატოზს მიუახლოვდა და უბრძანა:

— მიჩვენე მარჯვენა!

ავადმყოფი დაემორჩილა. იესომ ყურადღებით დაათვალიერა მოღრეკილი კიდური.

— ქალბატონებო და ბატონებო! — მიუბრუნდა ხალხს. ბოროტმა ენებმა რომ არ დამწამონ, გვატყუებდნენ და თავიანთი ზრახველს სწეულად ასაღებდნენ, აგერ თქვენი თვალთ, შეხედეთ და დარწმუნდით, რომ ამ კაცს მარჯვენა ხელი ნამდვილად გამხმარი აქვს.

მერე კალატოზს მიუბრუნდა და უთხრა:

— აბა, მეგობარო, გაიარე და ყველას უჩვენე შენი მარჯვენა. კარგად დაინახონ ქალბატონებმა და ბატონებმა, რა ხელის პატრონიცა ხარ.

კალატოზმა ბრძანება უნაკლოდ შეასრულა.

ექვნიანი მაყურებლები, რაც ძალი და ღონე ჰქონდათ, ჩქმეტდნენ ხელზე, ხომ არ ეშმაკობსო, მაგრამ ავადმყოფს ერთხელაც არ დაუკვნესია — ხელი ქვისა გვეგონებოდათ. ერთ-ერთმა ფარისეველმა ნემსიც კი ჩაარტო წამხდარ-ხელში, მაგრამ კალატოზს წარბიც არ შეუკრავს. ხელი გამხმარი იყო, ამას ღვარძლიანი ფარისეველიც კი დაიჯერებდა.

მაშინ ჩვენმა მოგვმა და ჯადოქარმა სახელოები დაიკაპიწა და დარწმუნებულმა, რომ ბრბომ დაუჯერა, ხმამაღლა განაგრძო:

— ქალბატონებო და ბატონებო, გთხოვთ დარწმუნდეთ: ხელში არაფერი მიჭირავს. მხოლოდ და მხოლოდ ნებისყოფის ძალით, განგების ნებით მე ახლავე აღვადგენ სისხლის მოძრაობას ამ უბედურის ძარღვებში და მარჯვენას დაგუბრუნებ ოსტატს, რომელმაც ის დაკარგა. აბა, მეგობარო, მომეცი შენი მარჯვენა. ძალიან კარგი. ყურადღება! გამართე! „განიტოხ ხელი შენი!“ მორჩა, შენ მორჩენილი ხარ!

ამ სიტყვებზე კალატოზმა სიხარულით შეჰყვირა. გადარეული შეჰყურებდა თითებს, რომლებიც პირველად ამოძრავდნენ მრავალი წლის განმავლობაში.

— ყოჩაღ! დიდებულია, სასწაულია! — შესძახა ბრბომ.

ზუსტად რომ ვთქვათ, ფარისეველები გაშმაგდნენ. მაგრამ იცოდნენ, რომ ახლა მთელი სიმპათია მკურნალის მხარეზეა და იქაურობა დატოვეს, თან კბილებს აკრატუნებდნენ დამარცხებულნი, და ფარისეველურად სისინებდნენ:

— აი თავხედი!

— ისევ პირში ჩალა გამოგავლო!

— არაფერია, ჩვენი დღეც დადგება!

„ხოლო ფარისევლები იგი გამოვიდეს და ზრახვა ჰყვეს მის-
თვის, რათა წარსწყმიდონ იგი. ხოლო იესო გულის-ხმა ჰყო და გა-
ნეშორა იმიერ და წარვიდა, და მიჰსდევდა მას ერი მრავალი, და
განჰკურნა იგი ყოველი“ (მათე, 12, 9—21; იხ. აგრეთვე მარკო-
ზი, 3, 1—6; ლუკა, 6, 6—11).

მაცხოვარი გამარჯვებას ზეიმობდა. მაგრამ კარგად იცოდა,
რომ ფარისევლებს არ ეძინათ, მისი „წარწყმედა“ ჰქონდათ გადა-
წყვეტილი, ე. ი. დაღუპვა, და მხოლოდ საბაბს ეძებდნენ. ამიტომაც
გაერიდა დროზე, თანდათან უკან დაიხია და ხალხს სთხოვა, არ გა-
მამხილოთ. ბრბო მაინც არ იყო სანდო. აკი ცოტა ხნის წინ სწო-
რედ იმ დავარდნილმა ლეშმა გასცა, რომელიც თვითონ მოარჩინა!
იცოდა, ადრე თუ გვიან მიზეზს მოუნახავდნენ, ხალხს წააქეზებ-
დნენ დაუძინებელი მტრები და მაშინ მისი საქმე გათავებული იქნე-
ბოდა. თუ დღეს „სახელსა მისსა წარმართნი ესვიდენ“, ხვალ შე-
იძლებოდა საქმე უკუღმა შეტრიალებულიყო.* მაგრამ მის საათს
ჯერ არ დაეკრა.

„მისი საათი ჯერ არ დამდგარა“, „მისი დრო ჯერ არ მოსულა“, —
იმეორებენ ქრისტიანული ეკლესიის მსახურნი და ამით ხსნიან
უფალ იესოს ყველა საქმეს იმ წუთებამდე, როცა მაინც შეიძყრეს და
ჯვარზე გააკრეს.

სულიერ მამებს რომ ვერწმუნოთ, იესო შვა მისმა კოლეგამ,
მტრედმა ციურმა, მხოლოდ იმისათვის, რომ გამოესყიდა პირველი
შეცოდება და ადამიანთა ყველა სხვა ცოდვა-ბრალი. უზენაესი უფა-
ლი ღმერთი, სამსახურანი ერთარსება, ოთხი ღმერთი წელიწადი იჯ-
და ცაში და დასცქეროდა, როგორ იბადებოდნენ ადამიანთა თაო-
ბები, დადაღულნი და დაღდასმულნი იმ პირველი ცოდვით, რაც
შთამომავლობას დაატეხეს ვაშლის მოყვარულმა ადამმა და ევამ,

* კალატოზის განკურნების შემდეგ იესოს ავტორიტეტი ძლიერ გაი-
ზარდა. ხალხი ყველგან აღიარებდა და „ესავდა“. „მაშინ მოჰყვარეს მას
ეშმაკი ელნი, ბრმა და ურუ, და განჰკურნა იგინი... და განუეირნებოდა
ერსა მას და იტყოდეს: ნუ უკეთესე არს ძე დაეთისი?“ იესო სასტიკ
ბრძოლას უცხადებს ფარისევლებს. კლასიკური მკვერმეტყველების ნიმუ-
შია ხენეშ ქაშუშთა მამხილებელი მისი იტყვა: „ნაშობნო იქედნეთანი:
ვითარ ზელგაწიფების კეთილისა სიტყვად, რამეთუ თქვენ უკეთურნი
ხართ?... რამეთუ სიტყვათა შენთაჲს განჰმართლუ და სიტყვათა შენთაჲს
დაისაჯო“ (მათე, 12, 34-37).

რომელთაც არ ეკმარეს სამოთხის ყველა სიკეთე, აკრძალულ ხილს წაატანეს ხელი და სინდისი დაიმძიმეს თავხედებმა. არანაყოლებამ რაზედნენ მათი შთამომავალნი, ხანმოკლე სიცოცხლის მანძილზე რომ იმდენ სხვადასხვა ცოდვას სჩადიოდნენ, რომ მათი სული დიდი ხნის გაუწმენდავ საკვამურზე შავი ხდებოდა. აუცილებელი იყო რაიმე ღონისძიების გამონახვა, მაგრამ სახელდობრ რისი?

სამ საათს თათბირობდა სამება.

იალვემ, სამთაგან ყველაზე უფრო ავმა და შურისმაძიებელმა, თქვა:

— ადამიანი რომ ცოდავდა, ცოდვას და შესცოდებს, ამაში შეგიძლიათ თვითონვე დარწმუნდეთ! დაე, იწვოდეს ჯოჯოხეთის მარადიულ ცეცხლში!

მაგრამ სიკეთის განსახიერებამ — იესო ქრისტემ შორს დაიჭირა:

— არა და არა! ჩვენ ასეთი წვრილმანი და გულრძო არ უნდა ვიყოთ! ღმერთი მოვალეა ასეთ წვრილმანობაზე მაღლა იდგეს.

— როგორ, შენ გინდა ეს ჯიუტი და ურჩი არამზადები ციური სასუფეველის ყველა სიკეთით გააბედნიერო?

— რატომაც არა?

— მაგრამ როგორღა გამოისყიდოთ თავიანთი კადნიერებით ჩადენილ მილიონობით, მილიარდობით ცოდვას?

— გამოსყიდვის საკითხს მე ჩემს თავზე ავიღებ. ადამიანის ხორცს შევისხამ, ე. ი. მის კანს შევიმოსავ და გარკვეული ხნის მოღვაწეობის შემდეგ უგზურთ ნებას მივცემ, რომ ჯვარს მაცვან. ამრიგად, მე გავხდები მსხვერპლი კაცთა უკეთურობისა. და თავს ვიდებ სახამროებში დამხხვრელი ჭურჭლის მთელს ანგარიშს.

მტრედი დუმდა, მაგრამ უკვე მომწიფებული ჰქონდა თავში საკუთარი აზრი. ახლა დაუდგა დრო, რომ მისთვის ხორცი შეესხა.

— მე ვეთანხმები იესოს! — დაილუღუნა ციურმა ფრთოსანმა. — ნაზარეთში, იუდეაში არის ერთი ქალწული, რომელსაც სიამოვნებით ისა... გამოვეცხადებოდი და მოვეფრებოდი. თანახმა ვარ რომელიმე ჩვენი მთავარანგელოზი გაფრინდეს, გამოეცხადოს, ახაროს და დაამუშაოს სულიწმიდის სულისკვეთებით. დანარჩენი ჩემი საქმე იყოს. გაივლის გარკვეული დრო და იესო ყრმად იქცევა, ღმერთი ადამიანის ხორცს შეისხამს.

— ძალიან კარგი აზრია! — დაუმოწმა იესომ. — ამას ვუწო-

დებთ უბიწოდ ჩახახვის საიდუმლოს. ხოლო როდესაც ადამიანთა შორის მოვხვდები, მათი ტოლი და მსგავსი, უკვე თვითონვე გიჩვენებ იმისათვის, რომ ჯვარს მაცვან ზუსტად ოცდაცამეტი წლის თავზე, არც ადრე, არც გვიან.

— თუ ასეთი პერსპექტივა გახარებს, ძვირფასო, — ბუზღუნით თქვა იელოვამ, — ასრულდეს ნება შენი, თანახმა ვარ. ეს შენი პირადი საქმეა მაგრამ დაჟინებით მოვითხოვ, რომ ჯოჯოხეთი საბოლოოდ არ გაუქმდეს არც მას შემდეგ, რაც შენ ჯვარს გაცვამენ და სიკვდილით დათრგუნავ სიკვდილსა. შენ ნარდად გამოისყიდი ყველას შეცოდებას, მაგრამ ყოველი ცოდვილი ცალკე თავისთვის აგებს პასუხს. ჩვენ მათთვის ცალკე სამზარეულოსაც შევქმნით, „განსაწმენდელს“, სალხინებლის სახით, თორემ ყველას ერთად ვერც მოხრაკავ.

ასეთი იყო ზოგადად იმ ხელშეკრულების არსი, რაც სამების წევრებმა შეკრეს და დაბეჭდეს.

ხელშეკრულება ძალაში შევიდა.

იესო, როგორც ამ წიგნის პირველი თავებიდან ვიცით, მართლაც ზორცმესხმულ ადამიანად იქცა და სრული ოცდაცამეტი წლისა რომ გახდა, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, ფარისევლებს უფლება მისცა ჯვარზე გაეკრათ.

სწორედ ასევე ვიცით ისიც, რომ დადებული ხელშეკრულების თანახმად, მიუხედავად იმისა, რომ იესომ გამოისყიდა ყველა წარსული და მომავალი ცოდვა, იელოვა კიდევ განაგრძობს საბრალო ცოდვილთა ხრაკვას — ზოგს ჯოჯოხეთში უკრავს თავს და ზოგს სალხინებელში.

ასე იყო თუ ისე, იესომ მაინც თავისი დრო იცოდა. ვიდრე ამ საათმა არ დაჰკრა, არავის არ მისცა ნება, რომ მისთვის კლანჭები ჩაეელო.

ამიტომ იყო, რომ ახლაც სწრაფად აიკრა გუდა-ნაბადი და გზას გაუდგა, როგორც მაშინ, როდესაც პურის თავთავებისათვის „წარწყმედა“ დაუპირეს. იარა, იარა და ტიბერიადეს ტბის ჩრდილოეთ სანაპიროზე ამოჰყო თავი.

თორავაჲი მოსიჲული დაჲოვალჲეჲულია

და ვითარცა იხილა იესო ერი იგი, აღვი-
და მოასა და დაჲსჯდა იგი მუნ, და მოუზ-
დეს მას მოწაფენი მისნი.

და აღაღო პირი თვისი, ასწავებდა მათ
და ეტყოდა: ნეტარ იყვნენ გლახაკნი სული-
თა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა.

მათჲ, 5, 1-3.

ესოს გადანაცვლება სამარავო პოზიციებზე
წინასწარ დადგენილი გეგმის თანახმად
მოხდა. ღვთაებრივი მესერი, ეს ახირებული
ღმერთკაცი, თავისი შვიდი მოწაფის თან-
ლებით იხვეს უკან, იმ ქვეყანაში, სადაც
ფილიპე მბრძანებლობს (ცოლი რომ ძმას დაუთმო).

მაგრამ, როგორც სახარება ამტკიცებს, მას თან გაჰყვა უთვალავი
გასულელებული ხალხი გალილეიდან, იუდეიდან, იერუსალიმიდან,
იდუმეიდან და იორდანის სანაპიროებიდან*. ძნელი წარმოადგენია
თუნდაც ერთი გლეხი ან ვაჭარი თუ ხელოსანი, რომელიც მშობლიურ
მხარეს, სახლსა და კარს მიატოვებს და უცხო მხარეში გაემგზავრება
განუსაზღვრელი ვადით მხოლოდ იმისათვის, რომ მოარულ სიტყვას

* გასულელებულს ამ ხალხს ავტორი გარკვეული გაგებით უწოდებს:
მართალია, ქრისტე თავისი იდეალური სამართლიანობის ქადაგებით, სწე-
ულთა განკურნებით და სიკეთის ქადაგებით ახალ, მიმზიდველ, უფრო ნა-
თელ და დახვეწილ სისტემას უყრიდა საფუძველს ძველ, დაბნელებულ
ფანატიზმის ნანგრევებზე, სადაც ფარისევლებთან შედარებით მისი ნათელი
სახე შარავანდედითაა მოცული, მაგრამ ეს ახალიც საბოლოოდ იმავე სი-
ცრუვსა და ძალადობას სთავაზობს ხალხს და ამქვეყნიურ ცხოვრებას. საი-
ქიოს ცხოვრებაზე ცვლის.

ან თუნდაც ტაძარს მოუსმინოს, ან კიდევ ერთი სასწაულებრივი განკურნება იხილოს. ასეთი რამ არ ხდება, მაგრამ იძულებული ვართ ვიწმუნოთ, რაკი ეს სულიწმიდის კარნახით დაწერილ წიგნში წერია.

ცნობისმოყვარე დოყლაპიები ჩასულან ისეთი წარმართული მხარეებიდანაც კი, როგორიც იყო ტვიროსი და სიდონი.

იმდენმა ხალხმა მოიყარა თავი, რომ იესოს შეეშინდა, შედახოცვაში არ გამსრიხონო (მაშინ ხომ ჯვარზე აღარ გააკრავდნენ!) და პეტრეს უთხრა:

— მე მეყოფა, ყელამდე ვარ ხალხის პატივისცემით. საჩქაროდ იშოვე ნავი, მეორე ნაპირზე მიიდა გავცუროთ.

მართლაც, აუტანელი ვითარება იყო. ყველა ხეიბარი და სხეული მაცხოვარს კისერზე ეკიდებოდა, დარწმუნებული იმაში, რომ მისი უნაკერო ქიტონის ერთი შეხება საკმარისი იქნებოდა აღამიანის მოსარჩენად ყოველგვარი სნებისაგან.

ემშაკეულნიც კი აპყლოდნენ საერთო ფეხის ხმას. მოდიოდნენ, იესოს ფეხში ჩაავლებდნენ ხელს და გადარეული ემშაკებიც კუდამოძვებულნი ხტებოდნენ მათი პირიდან, სმამალა აღიარებდნენ, ქედს ვიხრით მისი ძლიერების წინაშე!

ყველაფერი ეს, რა თქმა უნდა, დრომდე მომხიბლავი იყო, მაგრამ ბოლოს მომქანცველი გახდა.

ზოგჯერ მთელი დღის განმავლობაში იმდენი პაციენტი იყრიდა თავს, რომ საღამოს ქრისტეს თითის განძრევაც აღარ შეეძლო დაქანცულობისაგან. ღმერთი იღლებოდა, მაშასადამე მის ყოვლისშემძლეობასაც საზღვარი ჰქონდა. ერთხელ, როგორც წმინდა ლუკა გვატყობინებს, ქრისტე ისე დაიღალა, რომ ღამით მთაში გაიპარა და მთელი ღამე ლოცვაში გაატარა.

ყველაზე უფრო განსწავლული ღვთისმეტყველნიც კი ვერ გეტყვიან ვერც ერთ სიტყვას მისი ლოცვიდან, სამაგიეროდ მთელი სიზუსტით განსაზღვრეს, რომელ მთაზე ითქვა ეს ლოცვა. მათი აზრით, ეს მთა კაპერნაუმსა და ტიბერიადეს შორის მდებარეობს. არაბები მას რქოსანს ეძახიან, რადგან უნაგირივით ორთხემიანია და ძირსაც ერთი სოფელია, ამავე სახელწოდებისა.

რაც შეეხება თვით ლოცვას, მისი სტენოგრაფიული ჩანაწერი არ დარჩენილა, მოუცლელობის გამო, მაგრამ მიახლოებითი ვარიანტი შეგვიძლია აღვადგინოთ:

— მამაო ჩემო! — უთუოდ ასე წამოიძახებდა წმინდა სამების მეორე წევრი. — ღმერთო, რა ჯანჯლობა და ჯახირია არაფრის გულისათვის არ დაუთანხმდებოდი არავითარ განხორციელებასზე, რომ მცოდნოდა, რა გაჭიანურებული საქმე ყოფილა! თავიდან დაწყება რომ შეიძლებოდა, რაღა თქმა უნდა, სხვა გზას დავადგებოდი. ვაიჩე, რა ხათაბალაში გავაბი თავი! როგორ წარმოვიდგენდი, თუ გალილეაში და იუდეაში ამდენი ეშმაკეული და მძიმე სნეული იქნებოდა! სნეულნი გარეთ არ გამოდიან და თურმე ამიტომ არ ჩანან... რიცხვი არ ჰქონიათ! დღესაც, მარტო დღეს რამდენი ვინმე განეკურნე, ღმერთმა იცის. ყველას სომ უნდა შეეგებოდი, ხელები მეტკინა! ქანცი გამიწყდა. ხოლო როცა ვხედავ, რომ ეს მარტო უმსუბუქესი მონაკვეთია ჩემი მიწიერი გზისა, პირდაპირ თავზარი მეცემა. მაშინ რაღა ვქნა, როცა დადგება ჩემი საათი და იძულებული ვიქნები ჩავბარდე ქოფაკ ფარისეულებს, რომელთაც სძინავთ და ესიზმრებათ, როგორ გამაკრავენ ჯვარზე! შენ მართალი იყავი, უფალო! ღმერთმანი, მამაო ჩემო საბარო, შენ ახლა უთუოდ დამცინი სადღაც ცის თალებში! შენ მართალი ხარ, ცამდე მართალი! რა ეშმაკმა მომაფიქრა ამ დედამიწაზე ჩამოსვლა და ყველა მიწიერი ცოდვის გამოსყიდვა! მეტი საქმე არა მქონია!.. ეჰ, რისთვისა ვცხედობ, ახლა რაღა დროისაა, თავი უღელში მაქვს გაყოფილი! როცა ღვინო დასხმულია, უნდა შეგკა, მეტი რა გზაა! ამინ! ოჰ, ღმერთო ჩემო!

მეორეს დღეს, როცა „რქოსანი მთიდან“ ეშვებოდა, იესოს აზრად მოუვიდა: კარგი იქნება, თუ ჩემი მოვალეობის ნაწილს მოციქულებს დავაკისრებო. სასწაულების მოხდენის უნარის ბოძება რთული ამბავი არ იყო. რვა რომ იმუშავებდა ერთის ნაცვლად, ეს ჯაფას შეამსუბუქებდა. აქ მოაგონდა ისიც, რომ დრო გადის, მოციქულთა შტატი კი ჯერაც არაა დაკომპლექტებული. სასწრაფოდ დატრიალდა, თავის შვიდ მოწაფეს ხუთიც მიუმატა და თორმეტი გახადა.

მეზვერე მათე ალფესის ძემ (მათე ალფესმა) ერთბაშად ორი ძმა მოუყვანა, რომელთა ერთგულებაზე საკუთარი თავით აგებდა პასუხს მართლაც, სახარებაში ნათქვამია, რომ იესოს ორი ახალი მოწაფე — თადეოსი და იაკობ უმცროსი აგრეთვე ალფესის შვილები ყოფილან.

სხენებულთა გარდა მაწანწალების რაზმში შესვლა იწება ვინმე თომამ, მეტსახელად ზილოტმა (მარჩბივმა), ვინმე სიმონ კანანელმა

ანუ კანანიტმა, ეინშე იუდა კერიატელმა იუდეველმა ანუ იუდა ისკარიოტელმა.

ასე შესრულდა თორმეტი მოციქულის კრებული, ისევე როგორც თორმეტი შვილი ჰყავდა იაკობს, თორმეტი ტომი შეადგენდა ისრაელს.

აი ჩვენი მაწანწალების სრული ნომენკლატურა: სიმონ-პეტრე და ანდრია პირველწოდებული — იოანას შვილები; ფილიპე, ბატარა იოანე და დიდი იაკობი — ზებედეს შვილები; ნათანიელი, თოლმაიას შვილი (ბართლომე); სიმონ კანანელი; ლევი (ფსევდონიმი — მათე); თადეოზი და იაკობ უმცროსი — ალფესის შვილები; თომა ზილოტი ანუ მარჩბივი, და ბოლოს იუდა ისკარიოტელი.

მოციქულები რომ შეარჩია (როგორც ქვემოთ ვნახავთ, ყველა შერჩეული ვერ გამოდგა რჩეული), ქრისტეს სულ გამორჩა მხედველობიდან, რომ მათთვის სასწაულების მოხდენის უნარი მიენიჭებინა. ასეთი ნიჭი მათ ბევრად უფრო გვიან მიიღეს, უკვე წმინდა მტრედის შემწვობით. იესომ კი ამის ნაცვლად თავისი მოწაფეები მაღალ მთაზე აიყვანა და იქ თავისი გრძელი, უდავოდ ბრძნული და მჭევრმეტყველური სიტყვით გაუმასპინძლდა (იგივე შეიძლება ველზეც ასეთივე წარმატებით ექადაგა).

— ამინ გეტყვი თქვენ! — შესძახა. — აჰ, თქვენ არ იცით, რაოდენ ბედნიერნი არიან დამთხვეულნი (ნეტარ იყვნეს ღატაკნი სულითა, რამეთუ მათი არს სასუფეველი ცათა). მართალია, წარმოდგენაც არა აქვთ თავიანთ ბედნიერებაზე, მაგრამ მათი ბედი სწორედ შესაშურებელია, რადგან სულით ღატაკთა ხვედრია ციური სასუფეველი! ახლა ვინც სიმწრის ცრემლს აფრქვევს, სანაძლეოს დავდებ, გებრალებათ, მაგრამ ისინიც ბედნიერნი არიან, რადგან ბოლოს ნუგეშია მათი ხვედრი („ნეტარ იყვნენ მგლოვიარენი გულითა, რამეთუ იგინი ნუგეშინის-ცემულ იქმნენ“). ამას გარდა, „ნეტარ იყვნენ მშვიდნი, რამეთუ მათ დაიმკვიდრონ ქვეყანა“. ასევე „ნეტარ-იყვნენ, რომელთა ჰშიოდეს და სწყუროდეს სიმარჯლისათვის, რამეთუ იგინი განჰსძლენ“, და მოჯა დრო, როდესაც სასმელ წყალსაც კი მიიღებენ. მერე, „ნეტარ-იყვნენ მოწყალენი, რამეთუ იგინი შეიწყალნენ“. გამიგეთ? ვინც დღეს მოწყალეა, მასაც შეიწყალებენ, როცა თვითონ გაეზვევიან ხათაბალაში, და ამდენად მათი ბედნიერებაც უდავოა. ასევე ნეტარ არიან წმინდანი გულითა, მშვიდობის-ყოფელნი, დევნილნი სიმართლისათვის... მოკლედ.

ყველა ბედნიერია, ვინც უბედურია! ყველაზე უფრო ბედნიერი კი ის არის, ვინც ღმერთს იხილავს, რადგან ამაზე დიდი ბედნიერება წარმოუდგენელია. ასეთ სანახაობას ვინც იხილავს, მისთვის ბედნიერება ტაყ არაფერია! მაგრამ ღმერთი რომ იხილო, ამისათვის წმინდა გული უნდა გქონდეს. ამრიგად, ვისაც წმინდა გული აქვს, ის ნეტარია. ნეტარნი არიან აგრეთვე ყოველგვარი ცემა-ტყუბის მოძულენი, რადგან ჯერ ერთი ისედაც შეიძლება დიდი ჩსუბისთავი გახდეს, და მეორეც, სადავო პრობლემების მშვიდობიანი გზით გადაწყვეტის მომხრენიც შეიძლება „ძელ ღმრთისად იწოდნენ“, ეს კი ძალის გული არ გეგონოთ! მოკლედ, ყოველ ლოთსა და რეგვენს შეუძლია ღვთის შეილობა გაიკრას, თუნდაც ბუნებით მაწანწალა იყოს! დაბოლოს, ნეტარნი არიან, ვისაც უსამართლოდ დაათრევენ სასამართლოებში, რადგან დადგება დრო, სიცრუის სიტყვა გაიფანტება და უსამართლოდ დევნილნი სულით სწეულთა თანაზიარად მიიღებენ კომპენსაციის სახით ციურ სასუფეველს — ცხადია, გარდაცვალების შემდეგ. ასე და ამრიგად, ყველანი ერთად მაშინლა მოისვენებენ, როდესაც გაასვენებენ.

მოციქულებმა მთელი ეს მიქარვა სიამოვნებით მოისმინეს, პირდაპირ წვერებზე თაფლი ჩამოსდიოდათ. სხვა მსმენელი არ იყო, თორემ ვინ არ მოიხიბლებოდა! იესომ ასე ისურვა: მისი სამთო ქადაგების პირველი გამოცემა მხოლოდ რჩეულებს გააცნო. მხოლოდ შემდეგ გამოსცა მასობრივი ტირაჟით, ფართო საზოგადოებისათვის*.

მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ იყო დასასრული.

იესომ საიდუმლო იერით გადახედა მოწაფეებს და განაგრძო:

— ჩემი სიტყვა განკუთვნილია სულით ღატაკთათვის ზოგადად და თქვენთვის კერძოდ. სულიერად თქვენ სულაც არა ხართ მილიონერები, — ამ საქმეში ბედმა გაგიღიმათ. მაგრამ კიდევ უფრო ბედნიერი იქნებით მაშინ, როდესაც ხალხი აცემლებათ, ყვედრებით აგიკლებენ, ბოროტი სიტყვით გაგათხზავენ, შეგავიწროებენ, გცემენ,

* სახარების უთვალავი მსჯელობა თუ ეპიზოდი, თავისთავად შეიძლება აბსურდულიც, განზოგადებისა და იგავის ამოუწურავ მასალას იძლევა. ასევე შეიძლება ქრისტეს ამ ქადაგების ანალოგიით გავიხსენოთ ჭედმაღალა და თვითმარქვია გმგონები, რომლებიც ამაყად აცხადებენ, ჩვენ რჩეულებისათვის ვწერთ და არა ხალხისთვისო, თუმცა მათი უთავბოლო ნაწერები იმ „რჩეულებსაც“ ისევე ეძღადა ესმით, როგორც ხალხსა და თვით ავტორებს.

დაგამცირებენ... მაშინ გიხაროდეთ დევნილთ და „მხიარულ იყავით, რამეთუ სასყიდელი თქვენი ფრიად არს ცათა შინა“... როცა საკმე სასამართლომდე მივა, კბილებში ოფლი გამოგივით! სწორედ მაშინ უნდა ეწიოთ ცას სიხარულით, რადგან ასე დამყარდება კავშირი თქვენსა და წინასწარმეტყველთა შორის. იცით, რას ითმენდნენ წინასწარმეტყველნი? ისინიც „ეგრეთვე ჰსდევნეს უწინარეს თქვენსა“! მათმა თანამედროვეებმა ძალღონე არ დაიშურეს, რომ მათთვის მხიარული ცხოვრება მოეწყოთ. როზგითა სცემდნენ, ცხენის კულზე აბამდნენ, ორმოებში ყრიდნენ მტაცებელ ნადირთა შესაჭმელად და შუაზე ხერხავდნენ კიდევაც! აი, სწორედ ეს გელით თქვენცა! როგორც ხედავთ, ძალზე შესაშური კარიერა გაქვთ გამზადებული. ჯერჯერობით კი, ამ სასახელო ტანჯვათა მოლოდინში იხარეთ და იმხიარულეთ, ჩემო მეგობრებო! ბედნიერი მომავალი თქვენთვის უზრუნველყოფილია!

კეთილ მოციქულებს სახეები დაედრიჯათ: ეტყობოდათ, ასეთი მომავალი ხელს არ აძლევდათ. თორმეტიდან ერთმაც არ გაიღიმა.

— ნუ დაღონდებით, მეგობრებო! — განაგრძობდა იესო. — ასეა საჭირო. ასე წერია წმინდა წიგნებში, და თქვენ ვერაფერს შეცვლით, — ვერც თქვენ, ვერც მე. რაც წმინდა წიგნებში წერია, ის უნდა ასრულდეს. თქვენ ხართ მიწის მარილი, და თუ მარილი ძალას დაკარგავს, რითღა დაამარილებთ?

გაკვირვებულმა მოციქულებმა ერთიმეორეს გადახედეს: რა უცნაური ლაპარაკი იცისო თქვენმა მოძღვარმა!

— ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეტყვით თქვენ, — განაგრძობდა მოძღვარი: — თქვენ ხართ მარილნი ქვეყანისანი. უკეთუ მარილი იგი განჰქარდეს, რაითამე დაიმარილოს? თუ მარილი აღარ იქნება მარილიანი, რაღას ივარგებს? გადასაყრელი გახდება და ხალხი ზედ გაივლის.

თორმეტსავე მოციქულს ვიმოწმებ, არაფერი დამიმატებია. ეს იესო ქრისტეს სიტყვებია. ვისაც ექვი ეპარება, ჩაიხედოს მათეს სახარებაში (მეხუთე თავი, მეცამეტე მუხლი).

— თქვენ ხართ მარილი, — იმეორებდა მირონცხებული, — და იმავე დროს თქვენ ხართ ნათელნი სოფლისანი. როცა ქალაქი მთაზეა აშენებული, მას არ შეუძლია დაბლა ხევში იყოს აშენებული, ხომ ასეა? ხევში ვინ დაინახავდა, მწვერვალზე კი სად დაიმალება? ცხადია, ეს სულ სხვა რამეა, და „ვერ ხელეწიფების და-

ფარვად მთასა ზედა დაშენებულსა“. სანთელს. რომ აანთებენ, ზედა ქოთანს არ გადააფარებენ, არამედ სასანთლეზე დადგამენ, რომ გაანათოს ყველა, ვინც სახლში იმყოფება. თუ ქოთანი გადააფარეს, მაშინ რა საჭიროა სანთლის ანთება? აი, ასეა თქვენი საქმეც: „ეგრეთ ჰბრწყინევიდნენ ნათელი თქვენი წინაშე კაცთა, რათა იხილნენ საქმენი თქვენნი კეთილნი“. უბრალოდ რომ გითხრათ, ქოთნების (ხვიშირის) ქვეშ კი არ უნდა ენთოთ, სასანთლეზე უნდა იდგეთ და ქვეყანა გაანათოთ.

სიმონ-პეტრე და სხვა მოციქულები კეფას იფხანდნენ, ვერაფერი გაეგოთ.

— კიდევ რამდენიმე სიტყვა, მეგობრებო, — განაგრძობდა იესო. — ბოროტი ენები იტყვიან, თითქოს და მე ქვეყნად იმისათვის მოესულვარ, მოსეს კანონები დავარღვიო, წინააწარმეტყველთა თქმული უკუვაგდო. ეს მართალი არ არის. მოსემ თქვა: „არა კაც ჰკლა“, მე უფრო შორს მივდივარ. მე არა მარტო ვამბობ „არა კაც ჰკლა“, არამედ მეტსაც გეტყვი თქვენ: „რომელი განურისხნეს ძმასა თვისსა ცუდად“ და უთხრას „რაკა“*, იყოს წყეული, ჯოჯოხეთის ცეცხლსა და გეენას თანამედები! ასევე, ვინც უწოდოს ძმას „ცოფ“, ისიც სასჯელის ღირსია. უწოდეთ რაც გენებოთ — ღორი, ძაღლი, სახედარი, ოღონდ „რაკა“ არავინ უწოდოს. ასევე მძულს საჩივრები, დასმენა და საპყრობილეში ჩაგდება კაცისა, რადგან სარჩელს იგებენ მხოლოდ მოსამართლენი. ჯობს მოწინააღმდეგეს მოელაპარაკოთ და საქმე მშვიდობიანი მორიგებით დაამთავროთ, თორემ წინამოსაჯულე მსაჯულთან მიგიყვანს და საპყრობილეში ამოყოფ თავს. დამერწმუნეთ, მეგობრულად გირჩევთ, გულითა და სულით მსურს თქვენთვის სიკეთე... ან კიდევ, მოსე კრძალავს მეძავობას: „არა იმრუშო!“ მე კიდევ უფრო მეტს მოვითხოვ: ქალს რომ შეხედავ და რამეს გაიფიქრებ გულისთქმის კარნახით, უკვე იმრუშე მასთან და ესაა. მოყვასის ცოლს რომ სხვა თვალით შეხედო, მზე-თუნახავი იქნება თუ გომბეშოს მსგავსი, ესეც უკვე მრუშობაა! ერიდეთ ამას. და თუ „თვალი შენი მარჯვენე გაცთუნებდეს შენ, აღმოიღე იგი და განაგდე შენგან; რამეთუ უმჯობეს არს შენდა, რათა წარჰსწყმდეს ერთი ასოთა შენთაგანი, ვიდრე ყოველი გვამი შენი შთაგ-

* რაკა (ძვ. ებრ.) — უსინდისო, უნამუსო (უმძიმესი სალანძღავი სიტყვა).

რდომას გვენიასა“. აი, ეს, თვალის ამოღება ყველაზე უფრო რადიკალურ ღონისძიებად მიმაჩნია, სხვას არა ვცნობ. მეტსაც გეტყვი: „უკეთუ მარჯვენე ხელი გაცთუნებდეს შენ, მოიკვეთე იგი და განაგდე შენგან“. არც ესაა ურიგო ღონისძიება!

„რალაც ძალიან შორს შესტოპა!“ — ფიქრობდნენ მოციქულები.

— რაკი ამ თემას შევეხეთ, ცოტა ქალებზედაც უნდა ვთქვათ, — არ ცხრებოდა მირონცხებულნი. — გამოგიტყდებით, ქალების საწინააღმდეგო მე თვითონ არაფერი მაქვს. ჩვენში როგორაა მიღებული? როცა ქალბატონი ვაჟბატონს თავს მოაბეზრებს, ეს უკანასკნელი კარში გააბრძანებს ხოლმე. განა ეს ლამაზია? გეუბნებით: ქალის გაშვება მხოლოდ მრუშობისათვის შეიძლება („ხოლო მე გეტყვი თქვენ: რამეთუ ყოველმან, რომელმან განუტეოს ცოლი თვისი თვინიერ სიტყვისა სიძვისა, მან იმრუშა იგი. და რომელმან განტევებული შეირთოს, მანცა იმრუშა“). ყველა დანარჩენ შემთხვევაში: თუნდაც ქალი სიდედრზე უფრო კაპასი იყოს, თუნდაც კატლექზე მაქარი დაგიყაროთ და მურაბაში — მარილი, დილით თავზე მთელი კასრი წყალი დაგაღვაროთ ხოლმე, აქაო და გაღვიძება მინდოდაო, საღამოობით კი ჯოხითა გცემოთ, ვითომ მასაქს გიკეთებო, — სულერთია, მოვალე ხართ ითმინოთ.

— მაგას რა ენადვლება, იოლად ლაპარაკობს, — ყურში ჩასაბახა იაკობ დიდმა თადეოზს, — ქალებისაგან ალერსის მეტი არაფერი ახსოვს: მთელი კაპერნაუმელი ლამაზები მაგისთვის გიჟდებიან! აბა ერთი ბუზღუნა მეგერა შეხვედროდა, ენახავდი, რა გუნებაზე დადგებოდა!*

იესო კი მიჰქროდა, მინავარდობდა. შეისვენა და ისევ მორიგი ტირილა გააბა:

— მოსეს კანონი იმასაც აცხადებს: არასოდეს არ ახსენო ტყუილად ღმერთის სახელიო. ეს კარგია, რა თქმა უნდა, მაგრამ არ კმარა. იცით, რას აკეთებენ გამვლელ-გამომვლელნი, როცა თავიანთ მოყვასაა გასულელება უნდათ? ბიბლიას იფიცებენ, ტაძარს, ქალაქ იერუსალიმს, „რამეთუ ქალაქი არს მეუფისა დიდისა“, და ჰგონიას, რომ ამით ფონს გავლენ. ვერ მოართვეს! მით უმეტეს, რომ მერე თავიანთ ფიცს თვითონვე არღვევენ. აი, ეს, ჩვენს შორის რომ

* მეგერა (ბერძ.) — შურისძიების ქალღმერთი (ერთ-ერთი კერნია, ბერძნულ მითოლოგიაში), საერთოდ, ბოროტი, კაპასი, როცაბი დედაკაცი.

ითქვას, ღორობაა. არაფრის დაფიცება არ შეიძლება: ცას ვერ დაიფიცავ, რადგან უფლის საყდარია; იერუსალიმს — რადგან დიდუმი მეუფის ქალაქია; თვით შენს თავსაც ვერ დაიფიცავ, „რამეთუ ვერ ძალ-გიძს ერთისა თმისა განსპეტაკება (გათუთრება) გინა დაშაგებად“, თუ არ შეიღებე. საერთოდ, რამეს თუ გკითხავენ, უბრალოდ უპასუხეთ: „ჰო, ჰო“, ან „არა, არა“. ხოლო თუ ცარიელ სიტყვაზე არ დაგიჯერებენ, ფიცს მოგთხოვენ, ასე უპასუხეთ: „წადი აქედან... იცი, სადა?“ ასე უნდა, რადგან „უმეტესი უკეთური-საგან არს“.

სული მოითქვა და განაგრძო:

— მოსეს კანონი იმასაც ამბობს: „თვალი თვალისა წილ, კბილი კბილისა წილ“. ღმერთმანი, ეს მეტისმეტი სიმკაცრეა! მე სხვა აზრისა ვარ. ათასჯერ ჯობია მოვითმინოთ და ვაპატიოთ ყველას ყოველგვარი საძაგლობა. ვთქვათ, სადმე ქუჩაში ბოროტი მტერი მოვიდა, მტკივნეულ ადგილზე ფეხი დაგადგა და თვითონვე სილა გაგაწნა. იმის მაგიერ, რომ უზრდელს ჭკუა ასწავლო, მეორე ლოყა მიუშვირე („ხოლო მე გეტყვი თქვენ: არა წინააღმდეგობად ბოროტისა, არამედ რომელმან ჰგცეს შენ ყვრიმალსა შენსა მარჯვენესა, მიუპყარ მას ერთი კერძოცა“). აი, მაშინ შენი მტერი ცეკვას დაიწყებს! ან ავიღოთ ასეთი შემთხვევა: ვთქვათ, ვინმეს მოეწონა თქვენი პერანგი (კვართი) და ამისათვის სასამართლოში ჩივილი მოგინდომათ. თქვენც ადექით და უთხარით: „ჩემი პერანგი მოგეწონათ? ინებეთ! ეს მოსასხამიც მომირთმევია, წაიღეთ!“ თუ ერთი პერანგი დაგრჩებათ, არაფერია: ზაფხულობით ცბელა და ასე უფრო გრილად იქნებით, ან, ვთქვათ, ვინმემ მოიწადინა, თქვენთან ერთად ათასი ნაბიჯის გავლა. თქვენ ეტყვი: „როგორ, თქვენ გინდათ თქვენთან ერთად მხოლოდ ათასი ნაბიჯი გავიარო? სიამოვნებით! ორი ათასი იყოს!“

— მოსე მოითხოვს, — განაგრძობდა იესო, — „შეიყვარე მოყვასი შენი და შეიძულე მტერი შენი“. ეს სისულელედ მიმაჩნია, მოდი, ასე ვთქვათ: პირიქით! „მე გეტყვი თქვენ: გიყვარდეთ მტერი თქვენი და აკურთხევდით მწყევართა თქვენთა, და კეთილსა უყოფდით მოძულეთა თქვენთა, და ულოცევდით მათ, რომელნი გმძლავრობდნენ თქვენ და გდევნიდნენ თქვენ“. დიახ, ვინც გდევნით, გწყევლით, ზიანს გაყენებთ, ცილსა გწამებთ — გიყვარდეთ, როგორც გულითადი მეგობარი. ყოველ შემთხვევაში, მეტი სიახლე

იქნება. და კიდევ მოწყალების ამბავი. ეს საჩოთირო საკითხია. პირმოთენი ერთ გაზვრეტილ გროშსაც არავის მისცემენ, თუ წინასწარ მთელს ქვეყანას არ გააგებინეს. ჩვენ ასე მოქცევა არ გამოვადგება. თუ ოდესმე ვინმე უბედურის შეწევნა გვინდა, ეს ისე უნდა გავაკეთოთ, რომ მარცხენა ხელმა არ იცოდეს, რას აკეთებს მარჯვენა: სრულიად საიდუმლოდ.

— მაპატიეთ, — ველარ მოითმინა სიმონ-პეტრემ. — ყველაფერი ეს ძალიან კარგია, მაგრამ როდისღა გადავალთ სიტყვიდან საქმეზე? აქამდე ხომ თვითონ გაგვიშვერია ხელი და სხვასა ვთხოვთ მოწყალებას, ხოლო რამდენადაც ჩვენი სამოციქულო ხელობა სარფიანი არ ყოფილა, მე აღარ ვიცი, როდის გამოვიჩინებ გულუხვობას ამკარად ან საიდუმლოდ?

— ეს არაფერს ნიშნავს! — დამშვიდებით მიუგო მთარულმა სიტყვამ. — რაკი ქადაგება დავიწყე, ხომ უნდა ვიქადაგო რამე?

ჩვენდა სამწუხაროდ, სახარებაში არ შემონახულა ეს სანმოკლე წალაპარაკება. მაგრამ მას უსათუოდ ჰქონდა ადგილი. ეს სტრიქონებს შორის იკითხება.

მართლაც, თავის სახელგანთქმულ სამოო ქადაგებაში იესომ გამოთქვა მთელი რიგი დებულებანი, რომლებიც აღებულია მრავალი საუკუნით ადრე მცხოვრები ფილოსოფოსების შრომებიდან. ბუნებრივია მისი მოწაფეების გაოცება: მეტისმეტად რთული და უცხო იყო ეს ფილოსოფია უბირი მოციქულების ყოველდღიური ცხოვრებისათვის. მეთევზეებს და მეზეერეებს, რომელთაც ლუკმაპური უჭირდათ, რა ფილოსოფიისა სცხელოდათ?

მაგრამ ჩვენ იძულებული ვართ ისევ იესოს სიტყვას დავუბრუნდეთ, თუმცა ისედაც ძლიერ გაგრძელდა. ესაა ერთგვარი კრედიტო, ქრისტიანული რელიგიის თეორია, ამ ბუნდოვანი და მკაცრი სარწმუნოებისა, რომელშიაც პატიოსანი და ზნეშალური აზრები ისე გაბნეულან, როგორც მარგალიტები ნაგვის გროვაში. ისიც უნდა შევნიშნოთ, რომ ხსენებული მარგალიტები მუდამ შეუმჩნეველი და გამოუყენებელი რჩებოდათ პრაქტიკულ ცხოვრებაში მღვდლებსა და ფარისევლებს.

ამრიგად, მთარული სიტყვა განაგრძობდა:

— როცა ილოცოთ, ნუ ლოცულობთ ხმამაღლა და ნუ ლოცულობთ ზეშეულად. ასე აკეთებენ პირფერი მღვდლები, რათა ყველამ დაინახოს მათი მოჩვენებითი ღვთისმოსაობა. თქვენ, პირი-

ქით, ჩაიკეტეთ ცალკე და ილოცეთ, რათა არავინ დაგინახოთ და არავინ მოგისმინოთ. გარდა ამისა, გახსოვდეთ, რაც უფრო მტკუნოდ ილოცებთ, მით უკეთესია. არ დაივიწყოთ, დედამიწაზე რამდენიმე მილიარდი ადამიანი ცხოვრობს, — განა უფალ ღმერთს ერთდროულად შეუძლია ყველას მოუსმინოს? გარწმუნებთ, თუ ნახევარ საათზე მეტ ხანს ილოცეთ, ის ვერ მივა ჩვენი მამაშეცხვირის ყურამდე: საამისოდ არც დრო ეყოფა და არც მოთმინება. ამიტომ, მრავლისმეტყველ წარმართთა და პირფერთაგან განსხვავებით, თქვენ ასე მოკლედ ილოცეთ: „მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა იყავნ სახელი შენი. მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა. პური ჩვენი არსობისა მომეც ჩვენ დღეს. და მომიტევენ ჩვენ თანანადებნი (ვალნი) ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩვენთა; და ნუ შემოიყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, არამედ მიხსნენ ჩვენ ბოროტისაგან. რამეთუ შენი არს სუფევა და ძალი, და დიდება საუკუნეთა მიმართ, ამინ!“ ახლა კი მივყვეთ მუხლობით: „რომელი-ხარ ცათა შინა“ შეიძლებოდა შეგვეცვალა სიტყვით „ყველგანა მყოფი“, მაგრამ ასედაც არა უჭირს რა. „წმიდა იყავნ სახელი შენი!“ არსად არ გამამხილოთ, მაგრამ ღმერთის სახელი დასაბამიდან წმიდაა, ასე რომ ახლა კიდევ მისი გაწმინდანება და განსპეტაკება უკვე ზედმეტია. ეს იგივეა, რომ კარაქში კარაქი ჩაუმატო. მაგრამ მოვეშვათ ასეთ წვრილმანებს. „მოვედინ სუფევა შენი“... აი, ეს კი საჭიროა, ეს პირდაპირ მისწრება იქნება, თორემ არის დაპირებები, აღთქმული ქვეყნის ფიცით მტკიცება, შედეგი კი არ ჩანს და არა! მეტისმეტად დიდხანს გაგრძელდა ღმერთის დავა ეშმაკთან, ტანჯვას და სიღატაკეს კი ბოლო არ მოეღო. მართალია, სისულელეა ვარწმუნოთ ღმერთი: ჩქარა გაიმარჯვეო, — განა თვითონაც მოწადინებული არაა? მაგრამ შესხენება მაინც ზედმეტი არ იქნება, რომ ჩვენს ბებერ უფალ საბაოთს ხალხი არ დაავიწყდეს. იყოს, ვილოცოთ, მეტადრე რომ ეს არაფერი არ გვიჯდება... „იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა“. ვიცი, ამიხიარდებით და მეტყვით, რომ ამაზე დიდი სისულელის მოფიქრება ძნელია; უზენაესს რომ სთხოვო გააკეთოს ის, რაზედაც თვითონვე ოცნებობს, ესაა იდიოტიზმი და მეტი არაფერიო, იტყვი. არ გედავებით, წმინდა წყლის იდიოტიზმია, ისევე როგორც ყველა წინანდელი ფრაზა, ამაში აბსოლუტურად მართალი ხართ. მაგრამ საერთოდ ურიგოდ არ ეღერს, ამიტომ

დაეტოვოთ, მით უმეტეს, რომ ეს ლოცვაა, მეტი არაფერი... „პური ჩვენი არსობისა მომეც ჩვენ ღღეს“. სწორია, თავიც არ უნდა დავიწყოთ, ხომ მართალია? თუ პური არა, თავთავეები მაინც მოგცეს, რა დააკლდება?... „და მომიტევენ ჩვენ თანამედებნი (ვალეები) ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანამედებთა მათ ჩვენთა“. ესეც იმავე ოპერის არია გახლავთ, საიდუმლო მოწყალებაზე რომ გითხარი. რამდენადაც მე და თქვენ არსად არავისთვის არაფერი გვისესხებია, მაშასადამე, არც ვალი გვაქვს სადმე ასაღები, ამიტომ ჩვენთვის ძალიან ადვილია თავი დიდსულოვან შევალეებად გავასაღოთ, არავის არაფერი მოვთხოვოთ და თვითონ კი ამავე დებულების საფუძველზე ვაღების პატიება მოვითხოვოთ. მოგეხსენებათ, ამ ხნის განმავლობაში ბევრი ვალი დაგვაწვა, რადგან სადაც მივედით, ყველგან სხვის ხარჯზე ვცხოვრობთ, ექადაგებთ და არ ვმუშაობთ, გულუბრყვილო სულელებს ვატყუებთ და ესაა. მოკლედ, ეს დებულება ჩვენთვის ზედგამოჭრილია... „და ნუ შემოიყვანებ ჩვენ განსაცდელსაო“. რასაკვირველია, ასეთი თხოვნა შეიძლება უცნაურად მოგვეჩვენოს: ღმერთს რომ ევედრო, ცოდვას ნუ ჩამადგმინებ და რაც გინდა, მთხოვეო, — ეს სომ ნამდვილი ერესია! ეს იგივეა, ჩვენს უფალ ღმერთს უთხრა, ბოროტების ღვთაება ხარ და შემობრალე, ცოდვაში ნუ ჩამაგდებო! თუმცა, რატომაც არა? მისი ნების გარეშე ხომ არაფერი ხდება? მაშასადამე, ბოროტებაც... ამრიგად ვთხოვოთ ღმერთს, ნუ იქნება ჩვენთვის სატანა, ეიფოთ წინდახედული... „არამედ მიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან“, — ეს ფრაზა წინა დებულებას ავსებს. „ამინ!“

ასეთია არსი იმ მოქმედებისა, რაც იესომ წმინდა მთაზე იქადაგა. ეს ფიქტის ქსელივით გაბმული გრძელი ქადაგება, რომლის სიტყვასიტყვით დამოწმებას ვერა ვბედავ, რადგან მეშინია მკითხველი არ დავაფრთხო, მთელი ქვაკუთხედი ქრისტიანობისა, ქვინტესენციაა ახალი აღთქმისა. ტყუილად კი არ უკავია მას მათეს სახარებაში მთელი სამი თავი — მეხუთე, მეექვსე და მეშვიდე.

მე ვიცი, რომ მისი წაკითხვა თავიდან ბოლომდე — საშუალოზე დაბალი ხარისხის სიამოვნებაა, მაგრამ აუცილებელი კია ყოველთვის უნდა გვახსოვდეს რელიგიის ამორალობისა და პირფერობის ამბავი. ეს სწორედ ისეთი შემთხვევაა, როცა ზედმეტი გარჯა ზედმეტ გარჯად არ ჩაითვლება.

მე ვლაპარაკობ ქრისტიანობის პირმოთნულობაზე იმიტომ, რომ

რამდენიმე სამართლიანი დებულების ჩართვა მოჩვენებითია, თვა-
ლის ახვევაა, მხოლოდ ნილაბია და სინამდვილეში ისინი არასოდეს
არ სრულდებიან. მოძალადე ტირანები ყველაზე მეტს ლაპარაკო-
ბენ სათნოებაზე და თავისუფლებაზე, რადგანაც მათი მეუფება სათ-
ნოებისა და თავისუფლების ნიმუში ჰგონიათ, — ზუსტად ესაა რე-
ლიგია! გაიხსენეთ ყველა დროის ქრისტიანები! განა ისინი სადმე
საიდუმლოდ არიგებენ მოწყალებას? პირიქით! ყველა მათი საქველ-
მოქმედო წამოწყება სარეკლამო აურზაურის საგანი ხდება, ყო-
ველი მათი შეწირულობა აღნუსხულია გადაჭარბებით, რომ შთამო-
მავლობამ გაიკვირვოს, აი რა უმურველნი ყოფილანო! ამ მიზნით
ხდება შეწირულობაც. მაშ განა სიმდიდრე სძულთ ამ გაყიდულ,
სინდისით და თანამდებობით მოვაჭრე ვაჭბატონებს? რასა ბრძა-
ნებთ! მათი სასახლეები თუ ეკლესიები მორთულ-მოკაზმულია ოქ-
რო-ვერცხლით, სავერდითა და ბრილიანტებით. ეპისკოპოსები
ფუფუნებით იმოსებიან, ხოლო ერთი უბადრუკი ბებრის — რომის
პაპის შენახვა ყოველწლიურად რამდენიმე მილიონი მანეთი უჯდე-
ბა მშრომელ ხალხს. განა ისინი მიუტევებენ წყენას მტერს? უმაღ-
ლეს ჩამოიხრჩობენ! შურისმაძიებელი ტირანები ბოროტად სარგებ-
ლობენ მდგომარეობით და სპობენ, თრგუნავენ თავისუფალი აზრის
ყოველგვარ გამოვლინებას, რადგან ამას უცხო იდეებად და ღვთის
გმობად თვლიან. ქვეყნად არავინ არაა ცრუ წმინდანებზე ბოროტი
და შურისმაძიებელი. სცადეთ, უთხარით მღვდელს იმისი მეოთხე-
დი, რაც მის პატიოსნებაზე იცით, და სასამართლოებში წანწალს
გადაჰყვებით! თვითონ მრავალცოლიანი მემრუშე მცირე გადახვევი-
სათვის თქვენ დაგსჯით და გაგასამართლებთ უმოწყალოდ!

მე ვლაპარაკობ ქრისტიანობის ამორალობაზე, რადგან ქრისტი-
ანული მოძღვრების ის ნაწილი, რაც წიგნებშია, კიდევ არაფერი,
მაგრამ რაც პრაქტიკულ ცხოვრებაში ნამდვილად სრულდება, ადა-
მიანური მორალის ყველა მოთხოვნას ეწინააღმდეგება. იესო თავის
მოწაფეებს შრომას აძულებს, და განა შრომა არ აკეთილშობილებს
ადამიანს? ვინ კვებავს ყველა დროისა და ქვეყნის ყველა ჯურის
მუქთახორებს? აქ თეორიაა კი მანკიერია. მოცემულთა ყველა მიმ-
დევარიც მათებრ უსაქმური და ვიგინდარა იყო. ამ მხრივ საგულის-
ხმოა იმავე სამთო ქადაგების ერთი ნაწყვეტი:

„მიჰხედეთ მფრინველთა ცისათა, რამეთუ არა ჰსთესვენ, არცა
ჰმკიან, არცა შეიკრებენ საუნჯეთა, და მამა თქვენი ზეცათა ჰზრდის

მათ, არამე უფროს თქვენ უმჯობეს ხართა მფრინველთა? — აი, რაა უკადაგებს იესო თავის მოციქულებს: ფრინველები არ თესავენ, არ მკიან და თქვენ ნაკლები ხართო? — ანუ ვინმე თქვენგანი ჰზრუნ-ვიდეს და შეუძლოს შეძინებად ჰასაკსა თვისსა წყრთა ერთ? (შრო-მით და ჯაფით რომელსაზე თქვენგანს შეუძლია განა ერთი წყრთა მაინც მოიმატოს?). და სამოსლისათვის რასა ჰზრუნავთ? განიცა-დენით (ნახეთ) შროშანნი ველისანი, ვითარ იგი აღორძინდის? არა ჰშვრებიან, არცა ჰსთავენ (შროშნები ისე იზრდებიან, არც ზრუნავენ, არცა რთავენო). ხოლო გეტყვი თქვენ, რამეთუ სოლომონ ყოველსა მას დიდებასა მისსა შეიმოსა, ვითარცა ერთი ამათგანი (სოლომონ ბრძენი თავისი დიდების მწვერვალზეც კი ვერ შეიმოსა მათზე ლამა-ზადო)... მცირედ მორწმუნენო! ნუ ჰზრუნავთ და იტყვიან: რაი ვჰსჭამოთ? ანუ რაი ვჰსვათ? ანუ რაი შევიმოსოთ? რამეთუ ყოველ-სა ამას წარმართნი ეძიებენ; რამეთუ იცის მამამან თქვენმან ზეცათა-მან, რა გიხმს ამათ ყოველთაგანი“ (მათე, 6, 26—32).

პირდაპირ არ იცი კაცმა, რა უნდა თქვა პარაზიტისმის ამ უსირცხვილო ქადაგებაზე. ქრისტეს ვერ დაეწამებთ, მაგრამ ვინც ეს სიტყვები მიაწერა, ნეტავი რა ჭკუაზე იყო? რა მოუვიდოდა კა-ცობრიობას, რომ ყველა ამ მუქთახორის რჩევას აჰყოლოდა? მუქ-თამჭამელი ისედაც ბევრია ქვეყნად. მე ვფიქრობ, რომ ასე ჩვენ თანდათანობით შევიმოსავდით ტანზე ბალანს და პირველყოფილთა გამოქვაბულებში დავბრუნდებოდით.

ამიტომ ვიმეორებ: ვინც შექმნა ლეგენდა ქრისტეზე და ამ მი-თიურ პერსონაჟს ასეთი რამეები ათქმევინა, საზიზღარი არამზადა ყოფილა, პირფერობისა და უზნეობის, სილატაკისა და უკმად ყია-ლის მქადაგებელი.

ჩაუღილი ქალისი

და ვითარ შივასლა ბჭუთა ქალაქისათა,
და ამა ესურა გამოაქვანდა მკვდარი, ძე მხო-
ლოდ-შობილი დედისა თვისისა, და იგი იყო
ქერივე; და ვრი. მრავალი იყო ქალაქისა მის-
თანა.

და იხილა დედაკაცი იგი იესო, და შეე-
წყალა იგი, და ჰრქვა მას: ჭაბუკო! შენ გეტ-
ყვი, აღმადგე!

და ზე-წარმოჰსადა მკვდარი იგი, და იწ-
ყო სიტყვად; და მიჰსცა იგი დედასა თვი-
სსა.

ლუკა, 7, 12-15.

ას შემდეგ, რაც მოციქულთა თორმეტწევ-
რიან დასს აუცილებელი ინსტრუქციები
მისცა, იესო მთიდან ჩამოვიდა და კაპერ-
ნაუმში დაბრუნდა.

აქ იესოს ეახლა ცენტურიონი, ასისტავი,
რომაელი ოფიცერი, ტბის მახლობლად განლაგებული სამხედრო
განაყოფის უფროსი, და მისვლისთანავე თხოვნით მიმართა:

— უფალო, შინ ერთი მოსამსახურე მყავს, ძალიან მიყვარს.
უბედურს სახსრები სტკივა, საშინლად იტანჯება. დაეხმარე, უფალო.

— კარგი, — მიუგო ქრისტემ. — მე მოვალ შენთან და განე-
კურნავ სნეულს.

— რისთვის უნდა შეწუხდე, უფალო! საკმარისია ისურვო და
ჩემი მსახური ისედაც განიკურნება.

მირონცხებული ასეთმა მტკიცე რწმენამ ისე აღაფრთოვანა,
რომ იქვე თქვა საჭირო სიტყვა და ცენტურიონის მსახური, რა თქმა
უნდა, მაშინვე ფეხზე წამოვარდა (ლუკა, 7, 1-10).

ამ გულუბრყვილო ეპიზოდის მეორე დღეს, როგორც სახარება გვარწმუნებს, იესო უკვე ქალაქ ნაინში აღმოჩნდა. ასეთ სწრაფ გადასვლას იმდროინდელ სატრანსპორტო პირობებში არ შეუძლია არ გაათვოს ყველა, ვისაც ზერელე წარმოდგენა მაინც აქვს მცირე აზიის გეოგრაფიაზე. საქმე ისაა, რომ კაპერნაუმიდან ნაინამდე სულ მცირე ორმოცდასუთი კილომეტრი მაინც არის. თუმცა ქრისტეს და მის მოწაფეებს სრულიად იოლად გადაულახავთ უცებ ასეთი დიდი მანძილები, დაღლილობაც კი არ უხსენებდათ, გვეგონებოდათ ცეროდენა ბიჭები არიან და ჯადოსნური ჩექმები ჩაუცვამთო შეიძლება.

იმ დღეს ნაინში გასვენება იყო.

ქრისტეც განგებ თუ იყო, ჩასული, მაშინვე შეამჩნია სამგლოვიარო პროცესია.

აღმოსავლურ გასვენებაზე გულსაკლავი სანახაობა ვერ წარმომიდგენია. ნათესაები ცხედარს არტასებში გაახვევენ, ნელსურნელოვან ნივთიერებებს დააფრქვევენ და ძაძით მოსილნი მიასვენებენ, გოდებენ, თავს იკლავენ, წინ ფლევითიტები მიუძღვიან, კაეშნის მომგვრელი მწუსარების პანგებს აკვნესებენ, უკან კი საკუთარ ჭირისფულებზე მეტად დაქირავებული მოტირალნი ირჯებიან: გაჰკივიან, მოთქვამენ, იხევენ ტანზე ძონძებს, იშენენ მკერდში მჯიღებს და ცაში ხელაპყრობილნი აწეწილი თმიდან ღერებს იგლეჯენ ხოლმე დროგამოშვებით.

როგორც ჩანს, იმ დღეს შინაურმა და გარეშემ ერთნაირად უხვად წაისვა თვალეზზე სახვი, რომ ნამდვილ ცრემლს აფრქვევდნენ, ყოვლად უნუგეშოდ დამწუხრებულნი და აჩეჩილნი.

იესო გულის სიდრემედუ შეაძრწუნა ამ ჩამოძონძილ ჭირისუფალთა ხილვამ, თუმცა, როგორც ღმერთს, უნდა სცოდნოდა, რომ ეს იყო კარგად მოწყობილი ფარსი და მეტი არაფერი.

— ვის ასაფლავებთ? — ჰკითხა მოტირალთ.

სახარებაში მიცვალებულის გვარი და სახელი არაა მოხსენებული. იძულებული ვართ ქვრივიშვილი ვუწოდოთ, რადგანაც ქვრის პირმშო შვილი აღმოჩნდა.

— ქვრივიშვილია, — აუხსნა რომელიღაც ძაძოსანმა. — გუშინ უეცრად გადაბრუნდა და მამა აბრაამის წიაღში განისვენა. რა მოელანდა ასეთი, კაცმა არ იცის. ის ხომ თავისი ქვრივი დედის ერთადერთი შვილი იყო! რანაირად შეიძლებოდა მარტოხელა დედის

ასე უნუგეშოდ მიტოვება! საბრალო ქალი! ეს ერთი შეილი ჰყავდა, თვითონაც ხომ ქვრივია, ასე რომ ახლა უპატრონოდ დარჩა.

ერთ-ერთი მოციქული მირონცხებულს მიუახლოვდა და ყვრში ჩასჩურჩულა:

— მე მგონია ურიგო შემთხვევა არაა სასწაულის მოახდენად. ეს დიდი სასწაული იქნება, ერთბაშად ასწევს თქვენს აქციებს!

— მეც ასე ვფიქრობდი, — მიუგო ქრისტემ.

მართლაც, მტრედის შვილი ფიქრებს მიეცა. აქამდე მხოლოდ სნეულებს არჩენდა და ბოროტ სულებს დევნიდა ეშმაკეულთა სხეულიდან. მიცვალებულთა განკურნება ძალიან რთული და მაცდური ოპერაცია იქნებოდა. ამ სასწაულის შემდეგ ველარავინ შეიტანდა ექვს მის ღვთაებრივ ძლიერებაში.

იესომ მრავალმეტყველად ჩაუკრა თვალი მოწაფეებს.

ზნობში გარეული მოწაფეები უკვე აგულიანებდნენ უეშმაკო ბრიყვებს, სთხოვეთ მაცხოვარს, სასწაული მოახდინოსო.

— ეს თეთრი კაცი, ქერა და ტანმალალი, ნამდვილი წინასწარმეტყველია, — ეუბნებოდნენ, — ასეთები სიზმრადაც არ გინახავთ, თუ ისურვებს, თქვენს ქვრივიშვილს იმ წუთას გააცოცხლებს*.

— რაბი! რაბი! — გაჰყვიროდნენ ადგილობრივი მცხოვრებლები. — შეიწყალე საბრალო ქვრივ-ოზრის შვილი!

სამგლოვიარო პროცესია შეჩერდა. მიცვალებული დაბლა დაასვენეს. ხურო-განმაჯანსაღებელი დინჯად მიუახლოვდა ქვრივი-შვილის დედას.

— ნუ ტირი, კეთილო ქალი, — დაამშვიდა (რაც გულის ამარუყვებელი ფორმალობაა, თუ გაცოცხლების იმედი აქონდა).

— აჰ, ბატონო, თქვენთვის იოლი სათქმელია, მე კი ისე ვიტანჯები, ისე უბედური ვარ... აჰ, ჩემო შვილო, ჩემო ერთადერთო ღვიძლო ღა ჯილაგო! რა ვქნა, ჩემი სიბერის ნუგეში დავკარგე.

* ტაქსილს მხედველობიდან გამოჩნდება ერთი დეტალი: ქრისტეს და მისი მოციქულებისათვის არ არსებობს არც ტერიტორიული და არც ენობრივი სიძნელებები. სადაც მივლენ, თავიანთ ენაზე ისე აგებინებენ ყველას, რომ თარჯიმანიც არ სჭირდებათ. ასე ელაპარაკებოდა რომაელებს, ნაინელებს, სირიელებს, ფინიკიელებს, კორინთელებს... ნაინი პალესტინაში იყო (აწინდელი სოფელი ნეინი), მაგრამ ახალი აღთქმის ტექსტებში მრავალ ისეთ ტომის კაცს ვხვდებით, რომ ასე უთარჯიმნოდ შორს ვერ წავიდოდნენ.

ფლუიტისტებმა და მოტირლებმა შეისვენეს. ხალხში ჩუნიული დაიწყო:

— რაო, მართლა წინასწარმეტყველია?

— რომ შეხედავ, არა ჰგავს...

— რას ამბობ, როგორ არა ჰგავს! შეხედე, რა შთაგონებული ვა-
მოხედვა აქვს, რა ღვთაებრივი იერი! წინასწარმეტყველი კი არა,
ღმერთი ეთქმის, აბა შენ რა გესმის! თუ მოიწადინა, მკვდარს გა-
აცოცხლებს.

— ვერაფერსაც ვერ გააცოცხლებს!

— გააცოცხლებს-მეთქი!

— ვერა-მეთქი!

— სამ სახარებას ვფიცავ, გააცოცხლებს!

— ოთხს ვფიცავ, ვერ გააცოცხლებს.

ფიცი ადვილი იყო: სახარებები ჯერ არ იყო დაწერილი.

ვინც ამბობდა, გააცოცხლებსო, ფიქრობდა, რომ აგერ შეუდგება
საქმეს და ყველა წესს დაიცავს, როგორც ელისე და ილია აკეთებ-
დნენო.

მიცვალებულთა გასაცოცხლებლად მთელი რიტუალი არსებობ-
და, ეს ბიბლიიდან გვახსოვს. წინასწარმეტყველი ცხედარს უნდა მი-
უწვევს, პირი გაუღოს, რაც მეტად ძნელია, და რამდენჯერმე სული
ჩაჰპეროს, რაც ძალი და ღონე აქვს. ამიტომ, როცა ნახეს, რომ
იესო მიცვალებულის გვერდით დაწოლას არ აპირებდა, ყველამ
პირი დააღო (ცხედრის მაგიერ).

მართლაც, ეს რა არის? ქრისტე პირდაპირ მივიდა საკაცესთან,
შეხვო და თქვა:

— აბა, ახალგაზრდა კაცო, შენ გეუბნებიან, ადექი!

მიცვალებულმა ეს რომ გაიგონა, ისე წამოვარდა, გეგონებო-
დათ ზამბარაზე დასკუბებული ეშმაკიანო, მყისვე გახია არტახები,
მოიფშენიჭა თვალები და რაკი დარწმუნდა, ისევე ცოცხალი ვარო,
მთელი ხმით დასჭექა კრიმანჭული. მოკლედ, როგორც ზღაპრებ-
შია. ოღონდ ეს სინამდვილე იყო.

— აბა, ჭაბუკო! — მიმართა იესომ. — შენი სიმღერა შინ დაამ-
თავრე, აქ გასვენებაა! ახლა კი გადაეხვიე დედაშენს, ქერივთა შო-
რის უბრწყინვალეს ქალს, და იყავი ბედნიერი, ვიდრე ხელახლა
მოკვდები.

ქერივიშვილი გონს მოვიდა, მაგრამ ქერივი გულწასული ეგდო

ჯერაც. მისი დარდი აღარავის ჰქონდა, გამცოცხლებელი აქვე იყო. მერე გონს მოვეო, ქრისტეს ფეხქვეშ ჩაუვარდა და უნაკერო, ძი-ტონზე ეამბორა.

რაც შეეხებათ ნაინელებს, იმის ნაცვლად, რომ სასწაულმოქმედი უცნობისთვის ოვაცია მოეწყოთ, სიკვდილის ფერი დაედოთ და ლამის ერთის მაგიერ ყველა გასაცოცხლებელი გახდა, შიშისაგან ისეთი ელეთმელეთი მოუვიდათ. „და შიში დაეცა მათ ყოველთა ზედა, და აღიდებდეს ღმერთსა და იტყოდეს, ვითარმედ წინასწარმეტყველი დიდი აღდგომილ არს ჩვენ შორის, და რამეთუ მოჰხენდა ღმერთმან ერსა თვისსა. და განეფინა სიტყვა ესე ყოველსა ურიასტანსა მისთვის და ყოველსა მას გარემო სოფლებსა“ (ლუკა, 7, 16—17).

რამ გამოიწვია ასეთი პანიკა?

უბრალო ამბავმა: კეთილმა ნაინელებმა იფიქრეს, და სრულიად ლოგიკურადაც:

— რაკი ერთი თავისი სიტყვით შეუძლია მიცვალებული გააცოცხლოს, ერთი შემოხედვით შეიძლება ყველა ჩვენგანი ცხედრად ჰქციოსო!

ამიტომ აიკრიფეს ხელ-ფეხი და გაჰქუსლეს, ვისაც საით მიუწვდებოდა თვალი. ცოტაც და შარვლებს ჩაასველებდნენ კიდეც.

მოდო და ამის შემდეგ კიდევ მოახდინე დიდი სასწაულები! ღმერთმანი, გარჯაც არა ღირდა ასეთი რეგენი ხალხისა და საეჭვო წარმატებისათვის! უმადურობას ხომ საზღვარი არა ჰქონდა! საჩუქარსაც არავინ იმეტებდა.

მკედრეთით ამოვარდნა თავისი სუდარა შეახვია, ბაზარში წაიღო და გაყიდა, როგორც ჩამოწერილი საქონელი. აღებული ფულით იყიდა ღრუბელა, რომ მოტირალთა ცრემლები მოვეროვებინა: მათ ხომ ხახვი წაისვეს თვალებზე და ცრემლთა ნაკადი არ დაუშრათ, რადგან ფული წინასწარ ჰქონდათ აღებული.

რაც შეეხება დამკრძალავ ბიუროს და მესაფლავეებს, რომელ-

* აშკარაა: ნაინელების რეაგირება ასეთ წარმოუდგენელ სასწაულზე უფრო ლოგიკური და გასაგებია, ვიდრე, მაგალითად, ნაზარეველი აჯამებას ეჭვი და გულგრილობა, რაც იმ დროისათვის მათ უფრო დაუჯერებელია. ეჭვს იწვევს მხოლოდ ერთი გარემოება: როგორ მოხდა, რომ ნაინში, ერთი დღის სავალზე, აქამდე არაფერი იცოდნენ ასეთი ჭაღოქარი მკერძალის შესახებ?

თაც სარფიანი საქმე წაუხდათ, უეჭველია, კარგს არას უსურვებ-
დნენ იესოს. ქვრივიშვილი ალბათ დათქმულის ნახევარს გადაუზ-
დიდა პირველთ და არაფერს მისცემდა მეორეებს, რომელთა ნაშრომი
ალარავის ესაჭიროებოდა. ალბათ ერთმაც და მეორემაც საქმე სა-
სამართლოს გადასცა, რომ გაწეული ხარჯები აენაზღაურებინათ.
მაგრამ რით დამთავრდა მათი პროცესი, ეს აღარ ვიცი.

არი შეფერი. გამოცდა ეშმაკისაგან (მათე, 4, 1).

იოანე ნათლისმცემლის გასაჭირი

და უთხრეს იოანეს მოწაფეთა მისთა ამის ყოვლისათვის.

და მოუწოდა იოანე ორთა მოწაფეთა თვისთა და შიავლინა იესოხა და ჰრქვა: შენ ხარა მომავალი, ანუ სხვასა მოველოდეთ?

და მირავიდეს მისა კაცნი იგი, ჰრქვეს: იოანე ნათლის-მცემელმან მომავლინა ჩვენ შენდა და ქსტქვა: შენ ხარა მომავალი, ანუ სხვასა მოველოდეთ?

მას ჟამსა შინა განჰკურნა მრავალნი სნეულებათაჲს და საღმრთათა, და სულთაჲს უკეთურთა, და მრავალთა ბრმათა მიჰმადლა ხედვა.

და მიუგო და ჰრქვა მათ იესო: მივედით და უთხართ იოანეს, რა ესე იხილეთ და გესმა: ბრმანი აღიზილენ, მკელობელნი ეკლენან (ბრმები დადიან), კეთროვანნი განჰსწმდებიან და გლახაკთა ესარების.

და ნეტარ იყოს, რომელი არა დაჰპროდეს ჩემდა მომართ! (ბედნიერია ის, ვინც ჩემს ვინაობაში ეჭვს არ შეიტანს).

ლუკა, 7, 18-23.

ვენ მაცხოვარს დავყვებით ქალაქიდან ქალაქში, იოანე ნათლისმცემელი კი ამასობაში ზის თავის დილეგში, მახერის ციხეში, და ჰეროდეს აგინებს. რეჟიმი აქ მაინც და მაინც სასტიკი არ ყოფილა: ბნელში მჯდომი იოანეც შეუფერხებლად ადევნებს თვალყურს თავისი ნათესავის საქმიანობას, მოციქულებს უგზავნის, უწინდებურად ჰყავს მოწაფეები, ასწავლის კიდევ ყოველივე ეს თუ მართალია, ერთხელ კიდევ

ერწმუნდებით, რომ პეროდე სულაც არა ჰგავს სასტიკ ტირანს, სა-
სიყვარულო თავგადასავალს მეტ ყურადღებას უთმობს, ვიდრე პო-
ლიტიკურ პატიმრებს, სიკეთისა და შემწყნარებლობის განსახიერე-
ბაა, ქრისტიანები კი გულქვა მოძალადედ ხატავენ.

ჩვეულებრივ, პატიმრებმა არ იციან ხოლმე, რა ხდება თავიან-
თი საკნის კედლების გარეთ, და მით უმეტეს, როცა ციხეში ხვდე-
ბა ბანდის მეთაური, მას ყოველგვარი კავშირი ეკრძალება გარე სამ-
ყაროსთან. აქ კი იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეები მთელს ქვე-
ყანაში დაეხეტებოდნენ, გლახაკობდნენ, ნათლავდნენ უბირ ხალხს,
აგროვებდნენ ფულს და ხშირად ნახულობდნენ თავიანთ წინამძ-
ღოლს. როგორც ჩანს, საამისო ნებართვაც ექნებოდათ, ხელმოწერი-
ლი და სათანადოდ გაფორმებული.

— აბა, რას იტყვით? — ჰკითხა მოწაფეებს პატიმარმა.

— ფარისევლები, როგორც ყოველთვის, თავიანთი ჯორიდან
არ ჩამოდიან, მოსეს კანონებს ჩაჰკირკიტებენ. შაბათობით ხალხის
ნათლობის აკრძალვას გვიპირებენ.

— ეს არ მიკვირს. როგორაა იესოს საქმე?

— ამბობენ, ქალაქებსა და დაბა-სოფლებში სასწაულებს ახ-
დენსო. ზოგჯერ ხალხს შინ გამოძახების ნებასაც აძლევსო...

— დალახვროს ღმერთმა! პირველი მისი სასწაული ის უნდა
ყოფილიყო, რომ ამ სატუსალოდან გამოვეხსენი. რა თქმა უნდა, აქ
არც ისე ცუდად ვარ: კვება გვარიანია, ქვეშაგები ციხის პირობებში
უკეთესი არ იქნება, — უდაბნოში ჭილობიც არა მქონდა, — ციხის
ღირეპტორი ჩემთან კარგადაა, რის ნებას არ მაძლევს, მაგრამ მო-
წყენილობისაგან სულს ვლაფავ! მე ხომ უდაბნოს სუფთა ჰაერს ვარ
შეჩვეული!

— იესოს ამაზე არაფერი უთქვამს.

უთუოდ ამ ფიქრებმა მიიყვანეს იოანე ასეთ დასკვნამდე: ნამ-
დვილად ესაა მესია თუ სხვა მაცხოვრის მოვლინება იქადაგა? მარ-
თლაც, სხვანაირად ვერ აგვიხსნია მოარული სიტყვის ასეთი გულ-
გრილობა თავისი ნათესავისა და მომნათლავის ბედისადმი.

ამიტომ გასაგებია წინამორბედის ნაბიჯი: ორი მოწაფე დაიბარა
და მაცხოვარს ასეთი შინაარსის ეპისტოლე გაუგზავნა: „ამისხენი,
მოწყალეო ხელმწიფეო, შენა ხარ ის, ვინც უნდა მოსულიყო თუ სხვას
ველოდეთ?“ შესანიშნავი დიპლომატიური სილაა!

ორი ნათლისმცემელი გაეშურა ქრისტეს საძიებლად და კიდევ

იპოვეს ქალაქ ნაინში. წერილი რომ წაიკითხა, იესო ჩაფიქრდა:
„აი სერი! ჩემი წინამორბედიც კი ეჭვობს... ძალიან კარგად
ვიცი, რასაც ელის ჩემგან ჩემი კუზენი. ჩემთვის, რა თქმა უნდა, ცი-
ხიდან მისი გამოხსნა ერთ გადაფურთხებაზე ძნელი არაა... მაგრამ
მატალე, მეგობარო! რაკი შენც კი ჩემი რწმენა არა გქონია და მე-
სიის ღვთაებრივობაში ეჭვი გეპარება, ისეთ სასწაულებს მოვახდენ,
რომ შენმა მოწაფეებმა თვალები დაჭყიტონ და მიწამონ, ხოლო შენ
კი ვერ მოგართევს! იმ სასწაულს, რასაც ელი, ისევე ვერ იხილავ,
როგორც საკუთარ ყურებს!“*

ბედნიერი შემთხვევითობის წყალობით, სწორედ ამ დროს, რო-
ცა იოანეს მოწაფეები ქრისტეს წინაშე წარდგნენ, ირგვლივ უთვა-
ლავი ყრუ-მუნჯი და სნეული ირეოდა: კუზიანები, ბრმები, კოჭ-
ლები, უფეხოები, უხელოები, უხელფეხოები, კეთროვანნი, ეშმაკე-
ულნი, ჭლეჩიანები, ყვავილით დაავადებულნი, წყლულნიანები,
წყალმანკიანნი და ციებიანნი. გარდა ამისა, მაცხოვრის გარშემო
კუბოების რიგი იდგა, ზედ თვალცრემლიანი ჭირისუფალნი ადგნენ.

იესო ნათლისმცემლის მოწაფეებს მიუბრუნდა და უთხრა:

— მაშ თქვენს მასწავლებელს არ სჯერა, რომ მე ვარ მესია?
მაშინ, რაკი ასეა, ფართოდ გაახილეთ თვალები და მიყურეთ.

ხელები წინ გაიშვირა, რამდენიმე კაბალისტიკური სიტყვა
წარმოთქვა და გაუგებარი ფესტიით დაამშვენა. იმავე წამს ყველა
სნეული გაჯანსაღდა, ყველა ხეიბარს წამოეზარდა ის ორგანო თუ
კიდური, რაც აკლდა, ყველა მიცვალებულმა თავის კუბოს სახურა-
ვი ახადა, ამოხტა და სიხარულისაგან ცეკვა დაიწყო. მოკლედ,
გიჟი მოჭკვიანდებოდა და ჭკვიანი გაგიჟდებოდა, ისეთი ამბავი დატ-
რიალდა.

— ახლა რას იტყვით? — ჰკითხა მოციქულებს იესომ. — გი-
ნასავთ სადმე ასეთი სასწაული?

არა, ასეთი სად უნდა ენახათ! ნათლისმცემლის მოწაფეებმა
აღიარეს, რომ პირველი ხარისხის სასწაული ნახეს.

— წადით, მოახსენეთ იოანეს, რაც ნახეთ და გაიგონეთ:
ბრმებს თვალები აეხილათ და ღავრდომილნი დადიან-თქო, კეთრო-

* იესოს ასეთი შერისიძევა დამაჩერებელი ვერაა. ცნობილია, ურწმუ-
ნოებისათვის არ დაუსჯია ხალხი და სუსტი რწმენა არაერთხელ ამატი-
მოცაქულებს. იოანეს ყველაზე მეტად სწამდა იესო.

ვანნი განიწმინდნენ და ყრუებს ესმით, სწეულნი განიკურნებიან და მიცვალებულნი კუბოებიდან დგებიან-თქო. თუ ამითაც ვერაფერს შეაჯერებთ, მაშინ მეცოდინება, რომ არ სურს მირწმუნოს.

ნათლისმცემლები დაღონდნენ. ყველაფერი ნახეს და გაიგეს: დარწმუნდნენ, რომ შესია ეგ არის, მაგრამ სასწაულებისათვის არავითარ გასამრჯელოს არ ითხოვს. ამან კი მძიმე საზრუნავი გაუჩინათ. სახარება არ მალავს, იოანეს მოწაფეებმა რომ შეიტყვეს, ქრისტე „ისე“ ახდენს სასწაულებსო, ლამის გულები დაუსკდათ.

მხრები აიჩეჩეს და ჩაილულლულეს:

— ვინც საქონელს მუქთად იძლევა, ის ზიანს აყენებს ვაჭრობას, ჭირმა წაიღოს!

იესომ ჩინებულად გაიგო, რისი თქმაც სურდათ. ამიტომ დაუმატა:

— მომისმინეთ: რას ჩამოგტირით ეგ სახეები? რაზე დაგიღრეჯიათ? თუ ჩემს სიტყვას უფასოდ წარმოვთქვამ, ეს მარტო ჩემი პირადი საქმეა, გასაგებია? გარდა ამისა, ვაი მას, ვინც ჩემით უკმაყოფილო იქნება! ჯოჯოხეთში იწვოდეს და არ დაიწვოდეს-მეთქი, გეუბნებით!

ნათლისმცემლებს უარესის შეეშინდათ და დროზე მოჰკურცხლეს. ბრბო ქრისტეს მხარეზე იყო და უკვე მრისხანე დრტვინვა გაისმოდა უცნობი თავხედის უსაქციელობაზე, ამ საკვირველ სასწაულებში ეჭვის შეტანას რომ ბედავდა. ისლა დარჩა, კონტროლი გაუწიონ? ზოგ-ზოგები იმასაც ლაპარაკობდნენ, დავეწიოთ და დავნაყოთ, ახი იქნება მათზეო! დანარჩენები თვითონ იოანე ნათლისმცემელს ლანძღავდნენ და საქვეყნოდ ამკობდნენ მაგარ-მაგარი სიტყვებით. მაცხოვარმა იგრძნო, რომ დროა დააშოშმინოს თავისი მეტისმეტად თავგამოდებული მომხრეები:

— გეყოფათ! — უთხრა. — ნათლისმცემელი არც ისეთი ცუდი ვინმეა, რომ ასე გადასწვდეთ და აუგად ახსენოთ. ის კაცი დალდასმულია იმდენი უსიამოვნებისაგან, რაც საპატიმროში გადაუტანია. ნახევრად მოუხარმავი ცერცვი და გამხმარი ჩალა ვის დააყენებს კარგ გუნებაზე? მაგრამ ეს არ უშლის, რომ წინასწარმეტყველად დარჩეს. მან იწინასწარმეტყველა ჩემი გამოცხადება, მან მიწოდა უფლის კრავი, მან მომნათლა, — ეს მეტისმეტად დიდი და თავაზიანი სამსახური იყო და სათანადო პატივის ღირსია. ამიტომ ვირ-

ჩვეთ, ნუ აღელდებით მისი ეჭვისათვის, კაცი ცუდ ხასიათზეა. ეს
ხომ დანაშაული არაა!

ზოგ ვინმეს ჯერ კიდევ უკვირდა, ასეთი სათნო სიტყვა რომ ეს-
მოდა, ამიტომ იესომ დაუმატა:

— დიახ, მეგობრებო, ის დანაშაული არაა. სამაგიეროდ არიან
უფრო მავნე ადამიანები, ჩემი მტრები და საბრალო იოანეზე ავნი,
მის მოწაფეებზე ბოროტნი. მე ვლაპარაკობ ფარისეველებზე. ო, ეს
ხალხი კმაყოფილი არასოდეს არ არის! როცა ნათლისმცემელმა მე-
ნიუ შეიცვალა და კალიების ჭამაზე გადავიდა, ამბობდნენ, ეშმაკე-
ულია, ხოლო მოვედი ძე კაცისა, ვჭამ და ვსვამ ადამიანურად, ახლა
მე ამიხიბდნენ: „აჰა, კაცი მჭამელი და მსმელი ღვინისა, და მე-
გობარი მეწვერეთა და ცოდვილთაო“... ოქრო და ვერცხლი უყ-
ვარსო!.. რაც არ უნდა მოიმოქმედო, ყოველთვის შარს მოგდებენ!
ამიტომ ჯობს ყურადღებაც არ მივაქციოთ მათს ლაყბობას. მერწ-
მუნეთ. აი, თქვენ ცნობისმოყვარენი ხართ. „რასა გამოხვედით ხილ-
ვად? წინასწარმეტყველისა? გეტყვი თქვენ, და უმეტეს წინასწარ-
მეტყველისა!“ ამიტომ მერწმუნეთ!

ვიდრე იესო ერს ასე უქადაგებდა, მოწაფეები მახერხის ციხიხა-
კენ მიეშურებოდნენ. როცა მივიდნენ, იოანემ კკითხა:

— რაო, რა თქვა?

— ნამდვილად მესია გახლავთ, ამისი უარყოფა არ იქნება! —
მიუგეს მოციქულებმა. — სასწაულს სასწაულზე ახდენს და თანაც
ქადაგებს, ქადაგებს. თუ შენ არ გათავისუფლებს ამ ციხიდან, მხო-
ლოდ იმის გამო, რომ შენი პატიმრობა ხელს აძლევს. ტყუილად კი
არაა ნათქვამი, ახლო ნათესავები ერთიმეორის მტრები ღრიანო, ან
იშვიათად შეიწყვარებჯო ერთიმეორეს. შენ რომ გარეშე ვინმე იყო
მისთვის, აქამდე დაგიხსნიდა, მაგრამ ახლო ნათესავი ხარ და ამი-
ტომ გადაუწყვეტია: თვითონ მოუაროს თავს, როგორც ენებოსო!

— ესე იგი, იჯდესო ციხეში აღსასრულამდე?

სასოწარკვეთილმა იოანემ, რაკი დარწმუნდა, ღვთაებრივმა
ძმამ ზურგი მაქციაო, რამდენიმე ზღუჯა თმა მოიგლიჯა თავზე და
შუბლი კედელს შეატეხა (მათე, 11, 2—19; ლუკა, 7, 18—35)*.

* ოთხსავე სახარებას შორის ბევრი წინაარსობრივი განსხვავებაა და
არც მოცულობით არიან ერთნაირნი, მაგრამ მრავალი ეპიზოდი, სტრი-
ქონი, მთელი მუხლები ერთიმეორეს ზუსტად ემთხვევიან. აქ მოთხრობილი
ეპიზოდიც თითქმის ერთნაირადაა მოცემული ლუკას სახარების მეშვიდე
და მათეს მეოთხრმეტე თავში.

იესო მეგობარ ქალს იჩენს

ვევდრებოდა ვინმე მას ფარისეველთაგანი, რათა ქაჯაშოს ბური მის თანა, და შევიდა სახლსა მის ფარისეველისასა და დაჰსჯდა.

და იყო დედაკაცა ვინმე ქალაქსა მას შინა, რომელი იყო ცოდვილ; ესმა, რამეთუ არს იგი სახლისა შინა მას ფარისეველისასა, მოიღო ალაპასკრი ნელსაცხებელისა, და დაჰსდგა ფერხთა თანა მისთა, ატიროდა და იწყო დაღუტობად ცრემლითა ფერხთა მისთა, და თმითა თავისა მისისათა წაჰსოცდა, და ამბობს-უყოფდა ფერხთა მისთა, და ქსცხებდა ნელსაცხებელსა.

ლუკა, 7, 36-38.

არისევლები, როგორც არაერთხელ ითქვა, საერთოდ არ სწყალობდნენ იესოს. მაგრამ მთელი თავიანთი სიძულვილის მიუხედავად ზოგიერთი მათგანი მაინც ერთგვარი ცნობისმოყვარეობითა და საეჭვო პატივისცემითაც კი ეკიდებოდა.

ასეთ ადამიანებს უნდოდათ ახლოს ყოფილიყვნენ აცამიანთან, რომელიც თავისი დროის და ყველა დროის უდიდეს მკურნალად იყო ცნობილი. ჩვენ უკვე ვიხილეთ, როგორ ესტუმრა ნიკოდიმოსი და რა მეგობრული ბაასი გაუმართა; კინაღამ გაგიჟდა, იმდენი უსმინა.

სწორედ ასევე აღმოჩნდა ნაინში ცნობისმოყვარე ფარისეველი, სახელად სიმონი. ფარისეველთა ადგილობრივ სექტაში დიდ ვინმედ ითვლებოდ. ჰოდა, ერთხელ ამ წითელმა კოჭმა ქრისტეს ძლიერების გამოცდა განიზრახა, ან იქნებ უბრალოდ მასთან შინაურული საუბარი მოიწადინა.

ერთხელ დილით იესომ მოკლე სადარბაზო ბარათი მიიღო ასეთი შინაარსისა:

„ფარისეველი სიმონი ხვალ მიღებას აწყობს. თავს ბედნიერად ჩათვლის, თუ თავის სახლში იხილავს იესო ნაზარეველს“.

ჩვენმა შუბლგახსნილმა გმირმა სიმონს მაშინვე შეუთვალა, თანახმა ვარ, გეწვევიო. ჰოდა, დანიშნულ საათს ქრისტემ ფარისევის სახლის კარი შეაღო.

იმ დროის ჩვეულების თანახმად, განსაკუთრებით საპატიო სტუმარს კარებთან ფეხს დააბანინებდნენ, ნელსურნელებას აფრქვევდნენ და ლოყაზეც კი ჰკოცნიდნენ.

ფარისეველმა, რომელსაც უბრალოდ უნდოდა ეხილა, როგორ გამოიყურებოდა მესია, ამ საპატიო წესების შესრულება ზედმეტად ჩათვალა. ეს რეგვენი იესოს ისე შეხვდა, როგორც ჩვეულებრივ სტუმარს, საკმაოდ თავშეკავებულად, გაცვეთილი კომპლიმენტებით დაკმაყოფილდა:

— ბედნიერი ვარ, რომ გაგიცანით... დიდი ხანია მესმის თქვენი ამბავი და ვოცნებობდი, რომ საუზმეზე ჩემს ჭერქვეშ მეხილეთ. გთხოვთ, უბრალოდ შევექცეთ იმას, რაც ღმერთს მოუცია.. იმედი მაქვს ნაწყენი არ დარჩებით

იესონაც იმავე კილოზე უპასუხა. ბოლოს და ბოლოს, პატივი და დიდება არ აკლდა, მთავარი ის იყო, რომ სასმელ-საჭმელი უხვად ყოფილიყო.

სუფრას მიუჯდა და ვიდრე ამინდზე საუბარს მორჩებოდნენ, უკვე მოხრაკული მიირთვა, თანაც საკმაოდ ბლომად. იესო ისე იქცეოდა, როგორც მის მდგომარეობას შეეფერებოდა: სიყვარულით არავის დაუპატიჟებია, მისი გარეგნობა და ქცევა აინტერესებდათ, და აი, ასეთი იყო მიხილეთო!

საუბარში თავი უბრალოდ ეჭირა და არაფრით არ ამქლავებდა თავის ზებუნებრივ ჩამომავლობას.

ამასობაში ქალაქში ხმა გავარდა, იესო სიმონთან საუზმობსო. ცნობისმოყვარეობით ატანილი უსაქმურები სახლთან მოზღვავდნენ და ათასნაირი საბაბით ბევრი მათგანი სტუმართმოყვარე ფარისევის სახლშიც კი შევიდა. ქვეყნის ადათ-წესის თანახმად, მსახურები ყველას უშვებდნენ, ვინც სანადიმო დარბაზში შესვლას ისურვებდა. ქარის დახურვას ვერ ასწრებდნენ, ისე მოედინებოდა სტუმართა ნაკადი.

აი, აქ ხურო-სასწაულომოქმედს მოველინა ვინმე ღამაში ქალი, რომელმაც ხალხში გარევა და სახლში შეღწევა მოახერხა. ახალგაზრდა, მსუბუქად ჩაცმული, სასიამოვნო შესახედავი შეგვეგრძნო ქალი იყო. ხელში ალუბასტრის ქილა ეჭირა, ნელსურნელებით საფსკ. იესოს გვერდით რომ აღმოჩნდა, ქალი ფეხქვეშ ჩაუვარდა, დაუჩოქა, ქილა ხელიდან დაუვარდა და გატყდა. ნელსურნელოვანი სითხე იატაკზე დაიღვარა. მაშინ ქალი ატირდა, ისე შეწუხდა, გრძელი ქერა თმა ჩამოიშალა, იატაკზე დაღვრილი ნელსურნელებით დაასველა და ამ მურით დაუწყო მაცხოვრის ფეხსაცმელს წმენდა*.

დარბაზში მყოფნი საფუძვლიანად გააკვირვა ამ თავისებური ადათის ხილვამ. იმ დროის წესით ეს ნიშნავდა სიყვარულის გამოცხადებას ძალზე აშკარად და გადაჭრით. სიმონი ასეთ საქმეებში გამოცდილი იყო და ყველაფერი კარგად გაიგო.

ქალი კი უსვამდა და უსვამდა იესოს ფეხსაცმელზე თავის ქერა თმას, არც ტერფებზე დააკლო, არც მუხლებზე. იესოს სიამოვნებდა და მოწყალედ იღიმებოდა.

ეს არაფერი, მაგრამ ქალი მოყვინებული იყო, სახელი გატეხილი ჰქონდა. თეთრი ვარდების გვირგვინს არსად არ დაადგამდნენ სათნოებისათვის, და მით უმეტეს იუდეაში. პირიქით, თავისი წარსულით სულ სხვანაირად იცნობდნენ. სახელად მარიამი ერქვა. ქმარი ჰყავდა, მაგრამ ცოტა ხნის წინ შორს გაისტუმრა, მას შემდეგ რაც მაღალი რქებით დაამშვენა. მისი ქმარი ვინმე პაპუსი იყო, იუდას შვილი, მეკანონე. ღამაშმა ცოლმა ერთობ მხიარული ცხოვრება არგუნა.

წყაროში რომ ჩაიხედა და თავზე ამოსული რქები დაინახა, პირველად პაპუსმა პროტესტი განაცხადა. გჭვიანობაც კი დაიწყო, აცხადებს ყველა სწავლული ღვთისმეტყველი, მარიამს სახლში ამწყვდევდაო.

ამან ისე უმეველა, როგორც მიცვალებულს საფენმა. მარიამი ქმრის თავს სულ ახალ-ახალი რქებით ამკობდა. მეზალე, მეეტლე, ხაბაზი, დაბალი, ლაქია, მზარეული, თულუხჩი, ბაყალი თუ ყასაბი, — ვინც შეხვდებოდა, მას დაჰყვებოდა, არავის იწუნებდა. გაუ-

* ვისაც სურს ამ მითიური ქალის სახე იხილოს, ნახოს ტიციანის „მარიამ მაგდალენელი“, ან სხვა დიდოსტატთა ქანოზებიანი, რომლებშიც სახარების ეს სახე სამედამოდ უკვდავყოფილია.

მადლარი ვინმე იყო. როცა მისი საყვარლები უკვე სულს ლაფავდნენ, ის ისევ იწვევდა და ეხვეოდა.

ერთ მშვენიერ დილას, როცა პაპქესი შინ არ იყო, მარიამმა დაპყრა ფეხი და ერთ კოსტა ოფიცერს გაჰყვა, ფანჯრიდან რომ მოპყრა თვალი და მიეწონა.

ოფიცერი მაგდალის გარნიზონში მსახურობდა. მარიამიც იმ ქალაქში გადაბარგდა. მოთმინებიდან გამოსულ ქმარს ეყო ჭკუა და სანუდამოდ მიაფურთხა გზაარეულ მეძავს, იმანაც იგრძნო თავისუფლება და ოთხივ კუთხივ გზა გაიხსნა, დაკარგული წლების ანაზღაურებას შეუდგა.

ყველაზე უფრო ღრმად მორწმუნე კომენტატორებიც აღიარებენ, რომ ქმრის მოღალატე ქალმა არც საყვარელი დასოგა. რალა თქმა უნდა, ისეთი სახელი დაიგდო, რომ მთელმა ქალაქმა გაიზიარა მისი დიდება. დღესაც კი, როცა ამ მარიამს ასახელებენ, თან ურთავენ ზედწოდებას „მაგდალინა“, „მაგდალინელი“, და მართალიც არის: რამდენიმე თვეში ამ ქალმა მოასწრო იმდენი, რომ ქალაქში ერთი მამაკაციც აღარ დარჩენილა, მასთან რომ არ დაწოლილიყო.

იესო რომ პირველად იხილა, მაგდალინელმა იფიქრა:

— შე არ ვიყო მარიამ მაგდალინელი, თუ ეს ლამაზი კაცი არ შევაცდინო!

იმ დღიდან აეკიდა მარიამი იესოს, ყველგან თან დაჰყვებოდა, თვალს უკრავდა, ესწრებოდა მის ყველა საჯარო გამოსვლასა და სასწაულს. ნაინშიც ასე მოველინა, რომ ქვრივიმზვილის სახწაულებრივი გაცოცხლება ენახა. ბოლოს, იმით გაგულისებული, რომ იესო მას არ აქცევდა ყურადღებას, თავხედურად შეიჭრა ფარისეველ სიმონის სახლში, სადაც მირონცხებული საუზმობდა.

ახლა კი დარწმუნებული იყო მაგდალინა თავის წარმატებაში. მართლაც, იესომ არა მარტო შეამჩნია, არამედ ნებაც კი მისცა თავისი ფეხები დაეკოცნა და საკუთარი თმით მური წაესვა.

მაგრამ ფარისეველი სიმონი კი შეძრწუნებული იყო. განა შესაძლებელია, რომ ადამიანი, რომელიც თავს წინასწარმეტყველად ასაღებს, ასეთი ბრმა და ვნებას აყოლილი იყოს? აშალლარა ქალს რომ ფეხზე კოცნის ნება მისცე ღმერთმა, ეს ხომ თავისთავად სკანდალია! ეს ქერა ქალი კი შარაგზის მეძავია და, რალა თქმა უნდა, რომ ამით ვითარება რთულდება!

„აი, შე უნამუსოვ! — ამბობდა გულში ფარისეველი. — მაგრამ

იესო ხომ იესოა! ახლაც დაიტრახა ხოს ვინმემ, რომ მომავალსა ჭერეტს! ვისაც ენებოს, მე კი ამას ვერაფერს შემაჯერებს. ვიდრე მომავალზე იზრუნებდა, ჯერ ახლანდელი ვითარებისათვის შეველოთ თვალი და გაერკვია, უკეთესი იქნებოდა. ორიდან ერთია: ან იცის, რომ პირველი ხარისხის მეძაჭთან აქვს საქმე, ან არ იცის. თუ არ იცის, მაშინ ისეთივე წინასწარმეტყველია, როგორიც ის ქოთანნი, საწოლთან რომ დგას, ხოლო თუ იცის, მაშინ კარგი ვინმე კი ყოფილა!“

ხედავთ, სადამდე შეიძლება ადამიანი მიიყვანოს რწმენის ნაკლებობამ? აი, რას ნიშნავს არასწორი თვალსაზრისი!

იესომ მაშინვე ამოიკითხა სიმონის სულში ყველაფერი, რასაც ეს დუხჭირი ფარისეველი ფიქრობდა და განიზრახა მოკლე, მაგრამ სამახსოვრო გაკვეთილი მიეცა*.

ლამაზ ქალს ფეხი გაუწოდა, რომ უფრო მოხერხებულად მოეფერებოდა, თვითონ კი ფარისეველს მიმართა:

— სიმონ, მე მინდა ორი სიტყვა ჩაგჩურჩულო ყურში.

— აი, ჩემი ყური! — გაიცინა მასპინძელმა.

— ერთ კრედიტორს ორი მოვალე ჰყავდა. ერთს ხუთასი დინარი ჰმართებდა, მეორეს ორმოცდაათი (ერგასისი). ხედავდა, თავის ფულს იოლად ვერ დაიბრუნებდა, რადგან ორივე მოვალე ღარიბი იყო, როგორც სინაგოგელი ვირთხები. ხელი ჩაიქნია, მიაფურთხა და გადაწყვიტა იყოს დიდხულოვანი. ორივე მიიწვია და უთხრა: „ჩემო მოკეთებო, თქვენ რაღაც წვრილმანი გმართებთ ჩემი, მაგრამ მინდა ქველი საქმე გავაკეთო, დავიფიწყოთ და მორჩა!“ რაღა თქმა უნდა, დაღონებულმა მოვალეებმა გაიხარეს და მადლობის თქმაველარ აუდიოდნენ. მაგრამ მითხარი, სიმონ, რომელ მათგანს ჰმართებდა მეტი მადლობის თქმა უანგარო მევალისათვის?

— რა თქმა უნდა, იმას, ვისაც მეტი თანხა შერჩა. ამას რა კითხვა უნდა?

— შენ მართალი თქვი.

— მერე?

— მერე ისა, რომ იგავი შენზე და ამ ქალზეა ნათქვამი.

— შენ რა, დამცინი?

* იესო ქრისტეს ნადიმი სიმონ ფარისეველთან ხელოვნებაში რეზენსიაც ასახა.

— არც მიფიქრია! პირიქით, ნამდვილს გეუბნები, რომ ამას
ლში შემოვფედი, შენ თავაზიანობის წესიც კი არ დაიცავი, წყალი
არ მომაწოდე ფეხის დასაბანად... ო, კი არ გასაყვედურობ, უბრალოდ
ფაქტს აღვნიშნავ... ამ ქალმა კი ფეხი დამიამა თავისი ნატიფი ნელ-
საცხებლით. გინდა იყნოსო? თვითონვე დარწმუნდები, რა ნელსა-
ცხებელია...

— ასეც მჯერა, მოძღვარო.

— შენ ლოყაზეც კი არ მაკოცე, როგორც მიღებულია, ეს ქალი
კი მკოცნის, ლოყაზე კი არა, ფეხებში, თანაც რა მსურვალედ! ესე
იგი, ამ ქალს უფრო ვუყვარვარ, ვიდრე შენ, და ამას დაუფარავად
გამოხატავს... უფრო მადლიერია...*

— მადლიერი? რისთვის?

— როგორ თუ რისთვის? სამსახურისთვის, რაც მე გაგუწიე, და
რასაც შენი გონება ვერ მისწვდა.

— რა სამსახურია, მიბრძანეთ ერთი!

— მე აღჭურვილი ვარ ცოდვების პატიების უფლებით, სიმონ.
შეიძლება შენ ეს გაკვირვებს, მაგრამ მით უფრო საცოდავი ხარ, და
ეს კი მაინც ასეა. შენს სუფრასთან რომ ვჯდებოდი, რამდენიმე ცოდ-
ვა მოგიტევე, რაც ჩაგიდენია, და ეს ვერც შერიშნე. ზუსტად ასევე,
ამ ქალმა რომ ფეხები დამიკოცა, მისი სული სიბილწისაგან უკვე
განვწმინდე, და დარწმუნებული იყავი, ეს დიდი ხანია ესაჭიროე-
ბოდა. ამ კეთილმა დედაკაცმა ეს გაიგო და ამისათვის შემიყვარა...
ესაა ის მოვალე, რომელსაც დიდსულოვანმა გამსესხებელმა ვალი
აპატია, ხუთასი დინარი აჩუქა.

მაგრამ სიმონი მაინც არ იყო დარწმუნებული. სარწმუნოების
საქმეში საოცრად ჯიუტი ვინმე გახლდათ.

— რისთვის აძლევ ასეთ უპირატესობას ამ უნამუსო დედაკაცს?—
პკითხა იესოს.

— სრულიად ბუნებრივი მიზეზია: მისი ცოდვების ხასიათის გა-
მო. მე დაუძლეველი ძალით მიმიწევს გული ზნემრუდე ქალები-

* ბრწყინვალე ქართულ თარგმანში ეს ადგილი ასეა: „ჩვედნა ამას
დედაკაცს? შემოვედ სახლსა შენსა, წყალი ფერხთა ჩემთა არა მეც; ზოლო
ამან ცრემლითა დაალტვნა ფერხნი ჩემნი და თმითა თვისითა წარპოცნა.
ამბორის-ყოფა არა მომეც მე; ზოლო ესე, ვინათგან შემოვიდა, არა დაასც-
ხრების ამბორის-ყოფითა; ზეთი თავსა ჩემსა არა მეცხე, ზოლო ამან ნელ-
საცხებელი მსცხო ფერხთა ჩემთა“ (ლუკა, 7, 44-46).

საკენ. რაც უფრო მძიმედ აეგება სიყვარულის ანკესზე, მით უფრო სათნოა ჩემთვის, და ამ ქალს იმისათვის მივუტევებ შეცოდებას, რომ მრავალნი შეიყვარა („მიეტევნეს მაგას ცოდვანი მაგისნი, რამეთუ შეიყვარა ფრიად“). მაგდალინელს კი უთხრა: „მიგეტევნენ შენ ცოდვანი შენი... სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა შენ. გვალე ვიდოდე მშვიდობით!“

თანამეინახეები გაოცებულნი ეკითხებოდნენ ერთიმეორეს: „ვინ არს ესე, რომელი ცოდვათა მიუტეობს?“

ფარისეველი სიმონი კი დუმდა. მაგრამ მისი სულის კარები სამუდამოდ დაიხურა ქრისტეს მოძღვრებისათვის. ხავსმოდებულმა ფარისეველმა გულში გადაწყვიტა შემდეგისათვის უფრო წინდახედული ყოფილიყო და არ დაეპატიჟებინა ასეთი საექვეო ზნეობის მქონე ადამიანები.

სახარებაში ამ საქმის ბოლო გამოტოვებულია.

მაგრამ ისედაც აშკარაა, რომ მაგდალინელი, კმაყოფილი იესოს ასეთი ყურადღებით, მიღწეული წარმატებით არ დაკმაყოფილდა. მე, მაგალითად, დარწმუნებული ვარ, რომ მაცხოვარი თავის საცხოვრებელში წაიყვანა და მასთან მიწიერ ნეტარებასაც ეზიარა. იესოც ხომ კაცი იყო!

როცა მამაკაცი ქალს ნებას აძლევს, რომ საკუთარი კავებით ფეხებზე ნელსაცხებელი წაუსვას, არა მგონია ამით დაკმაყოფილდეს.

ამას გარდა, თუ ღვთისმეტყველნი ტყავიდან ძვრებიან, ოღონდ დაგვიმტკიცონ ღვთისმშობლის მარიამის უბიწობა და უცოდველობა, სამაგიეროდ ხმასაც არ იღებენ ღვთის შვილის უმანკობაზე, არსად არ ამბობენ, რომ შეუპოვარ წინააღმდეგობას უწევდა უთვალავ ტურფა ქალს, რომელთა შორისაც დღეებსა და ღამეებს ატარებდა. ჩვენ ეს ცოდვად არ მიგვაჩნია!

ფარისეველი სიმონი, რომელსაც არ სწამდა ქრისტე, ცხადია, გაოცებული დარჩებოდა თავისი სტუმრის უზნეობის გამო, თუმცა თვითონ ვინ იცის, რაებს არ სჩადიოდა. მოწინიდანო ღვთისმეტყველნი კი, პირიქით, წმინდად წოდებულ რომელიმე პერსონაჟის თუნდაც არაორაზროვან თანაგრძნობას პირდაპირ ღვთის წყალობად თვლიან. ასე, მაგალითად, თუ რომელიმე კოხტა გოგოს გაეხუმრება მღვდელი, რომელშიაც უფლის კურთხევის ნაწილია გადასული, კე-

თილი ქრისტიანები ამას საძრახისად სულაც არ თვლიან, სასამართლოები დევნიან ზედმეტად ტემპერამენტის მღვდლებს, საეკლესიო კანონები კი მათ ფაქტიურად ამართლებენ. იესოს მსახური, რომელიც ბრალდებულია მცირეწლოვანთა გარყვნიასათვის, იმავე დღეს ცხადდება წმინდა მოწამედ, სოლომონის მსხვერპლი ან გარყვნილების თანამზრახველი, რომელზედაც მაღლი ციური გარდამოსულა, თითქმის წმინდანად შეირაცხება.

მით უმეტეს, რატომ არ უნდა გამოეცხადებინათ წმინდანად მარიამი, რომელიც იესომ საყვარლად დაიხვია?

პატივცემულ პაპუსის მოღალატე ცოლი, რომელმაც მთელს მაგდალას რქები დაადგა, მაცხოვრის მკლავებში ისევ უბიწოდ და უმანკოდ იქცა. მხურვალედ შეიყვარა იესო და იესოც უთუოდ კმაყოფილი იყო. ოღონდაც! ის იყო პირველი და ურთადერთი მამაკაცი მაგდალინელის საყვარელთაგან, რომელიც რქებს გადარჩა.

ჩვენ კიდევ დავუბრუნდებით ქრისტეს და მარიამ მაგდალინელის სიყვარულს. ამ სიყვარულის არსებობას უარყოფენ მხოლოდ ზოგიერთი ჯიუტი ლეთისმეტყველნი, ცნობილნი თავიანთი ფანატიზმით. პირიქით, მას აღიარებენ ეკლესიის მამები, მათ შორის აბატი დელა ბომი; წმინდა აგრიკულა ავინიონელის კოლეგიის მკვანონე, „ქრისტიადეს, ანუ დაბრუნებული სამოთხის“ სახელგანთქმული ავტორი.

* აქ ზედმეტი არ იქნება მცირე პარალელის გავლება ქრისტიანულ მოძღვრებასა და ბერძნულ მითოლოგიას შორის. ბერძენი გმირები და ღმერთები საღაცე კი მივლენ, აშკარად შეიყვარებენ რჩეულ ქალებს, ებრძვიან ბოროტ ძალებს, აშენებენ ქალაქებს, უძლევიან ხალხს ან ქალაქებს ძვირფას საჩუქრებს და ა. შ. ქრისტიანულ წიგნებში კი სიყვარული ყველგან კიცხვის და გმობის საგანია, იკრძალება ის, რასაც სინამდვილეში ფარულად თვითონ ღვთისმსახურნი სჩადიან, და თვითონ მათი იდეალური მითიური გმირი, ღმერთი, ქრისტე, მკურნალობითა და ქადაგებით იფარგლება, ამასთან მხოლოდ თვლითელ ედემს ქმნის საღლაც ცაში, დედამიწაზე მცხოვრებ ადამიანებს კი ფაქტიურად არაფერს აძლევს, ამიტომ მისი რელიგია სასტიკი და სევდის მომკვრელია, მოკლებული სილალესა და პოეტურ სილამაზეს.

იესო ქრისტეს მოწამეობა

უთხრეს მას და ეტყოდეს: დედა შენი და ძმანი შენნი გარე ქადაგანან და ზილვაი შენი ქნებავს.

ხოლო თავადმან პრეტორი მათ: დედა ჩემი და ძმანი ჩემნი ესე არიან, რომელთა სიტყვა ღმრთისა ისმინონ და ჰყონ იგი.

ლუკა, 8, 20-21.

ავისი გამარჯვებით გამსიარულებული და გახარებული მესიერ იესო გალილეაში დაბრუნდა, ნაზარეთის მიდამოებში. ეს ქალაქი მაინც ანდამატივით იზიდავდა, თუმცა მხოლოდ დაცინვა და წიხლი ახსოვს იქი-

დან. ეტყობა, თავს სიტყვა მისცა, რომ უკანასკნელი სიტყვა მისი იქნება, და კარგად ის იცინის, ვინც ბოლოს იცინის

პირველად აქ უნდოდა შეეჭმნა წინასწარმეტყველის რეპუტაცია, ამისათვის წარმოთქვა შთაგონებული სიტყვა, მაგრამ თანამემამულეებმა სასაცილოდ აიგდეს, როდის გახდით დოქტორი? ამბიონიდან გადმოათრიეს, მერე მთაში აიყვანეს და კინალამ უფსკრულში გადაუძახეს. ამჯერად იესომ წარმატების მიღწევა ქალების შემწეობით განიზრახა.

უკვე წინასწარ ტყუებოდა თანამემამულეთა განცვიფრებული სახეების სილვით, მაგდალინელის თანხლებით რომ მოევლინებოდა, როგორც გამოუესწორებელი თინაზი. ეს ქალი ძლიერ წარმოსადგეიც იყო და უსაზღვროდ მდიდარიც

ქალს რომ უყვარდე და უყვარდე მხოლოდ შენი გულისათვის, ამაზე ოცნებაც კი ყველას არ შეუძლია.

თუ იესო ასეთ რამეზე ოცნებობდა, ახლა ამ ოცნებამ ფრთა შე-
იხსა.

დატაკი კაცი შეიყვარა შეძლებულმა ქალმა. თვითონ დიდი სი-
ლამაშით არ განირჩეოდა, საყვარელი კი გაიჩინა კალმით ნახატი
და ვნებით დამწვარი.

მაგრამ რაზე ვლაპარაკობ? ახლა, ერთი კი არა, შეყვარებულ
ქალთა მთელი რაზმი დასდევდა. სადაც წავიდოდა, ყველგან პარამ-
ხანა ჰქონდა. სულთნის გამოჩენილი საყვარელი, ცხადია, მაგდა-
ლინელი იყო, მაგრამ სიმართლის გულისათვის უნდა ვთქვათ, რომ
მარტო ამ ერთის ყურადღების საგანი არ ყოფილა იესო.

სახარებაში მოხსენიებულია მისი ორი თაყვანისმცემელიც:
იოანა და სუსანა. სუსანაზე არავითარი ცნობები არ შემონახულა,
გარდა იმისა, რომ ძველ ებრაულ ენაზე მისი სახელი აღნიშნავს
„შრომანა ყვავილს“. რაც შეეხება იოანას, წმინდა ლუკა გვაუწყებს,
თითქოს ეს ქალი ვინმე ხუზის (ქუზის) შვილი ყოფილიყო, პერო-
დეს ერთ-ერთი მამულის მოურავისა. ერთხელ, იესო რომ ნახა, ამ
იოანამ გულში ჩაითქვა: „აი მამაკაცი, რომელიც მე მინდა!“ შემ-
დეგ ქონება გაყიდა, ქმარი შიატოვა და ქრისტეს აღდეგნა.

— ვისაც მე ვუყვარვარ, მე გამომყვება! — იმეორებდა მთარუ-
ლი სიტყვა.

მართლაც, დასებად დაჰყვებოდნენ ქალები, რომელთაც ეს სი-
ტყვა პირდაპირ ესმით. ზოგი ქმარს გაქცევოდა, ზოგიც როსკიბი
იყო, საათებითა თუ წუთებით მოვაჭრე. ყველას გაგრილებით უყვარ-
და აკრძალული ხილი და ყველა თავს ევლებოდა თავის უებრო მოძ-
ღვარს, მაცხოვარსა და მბრძანებელს.

ზოგიერთები იესოს ისე აღმერთებდნენ, რომ მზად იყვნენ თა-
ვიანთ ხარჯზე ჰყოლოდათ. თვითონაც მოურიდებლად სარგებლობ-
და ქალების ყურადღებით, რათა თავისი ადამიანური მხარე დაემ-
ტკიცებინა ყოველნაირად.

გადაშალეთ ლუკას სახარების მერვე თავი, წაიკითხეთ მეორე
და მესამე მუხლი. იქ გარკვევით გვეუბნებიან: „და დედანი ვინმე,
რომელნი განკურნებულ იყვნეს სულთაგან არა-წმიდათა და უძლუ-
რებათა: მარიამ, რომელსა ერქვა მაგდალინელა, რომლისაგან შეიდ-
ნი ეშმაკნი განსრულ-იყვნეს; იოანა, ცოლი ქოზასი, ეზოს-მოძლ-

ურისა იროდისი, და სუსანა, და სხვანი მრავალნი, რომელნი მშს-
ხურებდეს მას ნაყოფთაგან მათითა“*.

აი, ხომ ხედავთ, ყველა გზა მოჭრილია, ბატონო ხუცესნო!
გარკვევით წერია: „ემსახურებოდნენ იმით, რაც გააჩნდათო“,
და ქვეშ აწერია „წმინდა ღუკა“.

მგონი, თქვენთვის ნათელია, რა ეწოდება იმ აკრძალულ ხილს,
ქონებას, ნაყოფს, რომელიც ქალს საშუალებას აძლევს ემსახუროს
„თავისი ქონებით“**. ეს მეტისმეტად უწმაწური სიტყვაა, რომ აქ
დავწერო, მაგრამ მისი მფლობელი სავსებით ემსახურებდა ასეთ ყუ-
რადლებას, და უმჯობესია მას მივაკუთვნოთ საყოველთაოდ მიღე-
ბული ტერმინი — ალფონსი.^{3C}

ამრიგად, ქრისტე — ალფონსი ყოველგვარ ცრუმორწმუნეობა-
ზე მაღლა დგას. ხეტიალით დაიწყო და მივიდა იქამდე, რომ თა-
ვის თაყვანისმცემელ ქალთა ხარჯზე ცხოვრობს. ამ გზაზე დამდგარს
სიცოცხლე უსათუოდ სახრჩობელაზე უნდა დაესრულებინა, რაც ბო-
ლოს და ბოლოს მოხდა კიდეც. რადგან ჯვარი იმ ეპოქაში ვულგა-
რული სახრჩობელის მაგიერ, იყო. მომხიბლავი პერსონაჟია, ხომ
მართალია? მღვდლებმა უკრისტიანეს კრავთა ნიმუშად სრულიად
დასრულებული ტიპი აარჩიეს, გმირად აქციეს და დააკანონეს. ძა-
ლაუნებურად იტყვი, გულუბრყვილო მორწმუნეებს დასცინესო, რო-
ცა შექმნეს ლეგენდა ფანტასტიკურ ღმერთ-კაცზე, მაწანწალის სახე
მისცეს, დამატებით ალფონსად გამოაცხადეს, იმის მაგიერ, რომ
სამაგალითო ოჯახის მამა, ქველმოქმედი მოქალაქე და პატიოსანი
მშრომელის ტიპი აეღოთ!

მაგრამ არა, ეტყობა, ასეთია თვით არსი და ბუნება ყველა რელი-

* რუსულ ტექსტში აქ წერია „თავიანთი ქონებით“ — «ИМЕННОМ СВОИМ», ლუთერის ბიბლიაშიც ასეა — „von ihrer Habe“. ქართული „ნა-
ყოფთაგან“ უფრო კოლორიტული სიტყვაა.

** მაკოხის სახარება ასე ადასტურებს ლუკას ცნობას: „ხოლო იყუ-
ნეს დედანიცა, რომელნი შოკით ჰხედვიდეს; რომელთა თანა იყო მარიამ
მაგდალინელა, და მარიამ იაკობისი მცირისა, და იოსეს დედა, და სალომე,
რომელნი ოდეს იგი იყო გალილიას, შეუდგეს მას და მსახურებდეს, და
სხვანი მრავალნი, რომელნი მის თანა აღსრულ-იყვნეს იერუსალიმად“
(15, 40—41). ეს ცნობები ქრისტეს ხდიან უმანკობის ლანდის საფარველს
და აქტიურ ბოიკოტს მღვდელთა, რომელთაც უცხო არ ყოფილა
მიწიერი სიამე.

გიისა, რომ ასე აღმერთებენ და კანონიზაციის შარავანდედნი ქვე-
ვენ უსაძაგლეს ადამიანურ ხასიათებს.

ეს ძალზე საგულისხმოა. კულტების შემქმნელნი, საქმეს რომ შე-
უდგებიან ზოლზე, ალბათ ასე მსჯელობენ:

— ხალხი რომ გააბრიყვო, უნდა აიძულო იწამოს თავისებური
ზებუნებრივი ტაკიმასხარა, რომელსაც ჩვენ თოჯინასავით ვმარ-
თავთ. მაგრამ ეს უზენაესი არსება რომ უბირთა გონებისათვის მი-
საწვდომი და მახლობელი გავსადოთ, ადამიანის ტყავში უნდა გა-
ვახვიოთ, წმინდა მატერიალური ფორმა უნდა მივანიჭოთ და ვაი-
ძულოთ რამდენიმე წელი მაინც გაატაროს ადამიანთა შორის, ჩვეუ-
ლებრივ პირობებში. მაგრამ თუ გავალმერთეთ ჩვეულებრივი ადა-
მიანი, ოჯახის კაცი, კარგი მამა და მეუღლე, გამრჯე და კეთილი
კაცი, ღირსი ყოველნაირი პატივისცემისა, დიდ ადამიანთა საუკე-
თესო თვისებების განსახიერება, ამაში ჩვენი დამსახურება აღარა-
ფერი გამოჩნდება. ასეთ ადამიანებს უჩვენოდაც პატივსა სცემენ
და ჩვენ მშრალზე დავრჩებით. ზურგს შეგვაქცევენ. ჩვენი, ღვთის-
მეტყველთა, ამოცანა სულ სხვაგვარია. ჩვენ ალოგიზმების ხუხულა
უნდა ავაშენოთ, აბსურდი აბსურდზე დავაწყოთ, მანკი ღირსებად გა-
ვასაღოთ, ბოროტება — სიკეთედ, და ამ ქონგლიორობით დავაბნი-
ოთ უბირნი, დავეუფლოთ აჯამთა გონებას. აი, ამიტომ ვაქციოთ
ჩვენი ღმერთი უკანასკნელ მაწანწალად! მის გაჩენას პირველდა-
საწყისშივე მივცეთ რაიმე სულელური განმარტება, ეთქვათ, ჩიტის
შვილად გავასაღოთ. მერე გავხადოთ უმადურ შვილად და ურიგო
ძმად, ზარმაცად, რომელიც შრომის წილ უქმად ყოფნას არჩევს.
დაე, ყოველ ნაბიჯზე არღვიოს თავისი ქვეყნის კანონები, იმის მა-
გიერ, რომ პატივი სცეს. იყოს იშვილბაში, შარლატანი, ყარიბი,
ქურდი, იხეტიალოს მეძავებთან ერთად, რომელნიც თავიანთა
ვაჭრობით ნაშოვარი ფულით კვებავენ და ინახავენ. აიყვანოს მოწა-
ფეებად უკანასკნელი არამზადები, თუნდაც სამშობლო ქვეყნის გამ-
ყიდველები, რომლებიც ხშირად ისედაც მოფარდაგებულ დარბაზებ-
ში სხედან. დაე, გარყვნილებას ეწეოდეს და ამართლებდეს გარყვ-
ნილებას, სიძვას და სიმრუმეს. ავკიდოთ ყველა მანკი: პატივმოყ-
ვარეობა, სულმოკლეობა, ზიმზდალე, უპატიოსნობა და მატყუარო-
ბა. დე, მისი უმაქნისი ცხოვრება საკადრისად დასრულდეს: ჩამო-
კიდონ ორ სხვა მაწანწალასთან ერთად, და ერთი მათგანი მისი ძმა-
ბიჭი იყოს! — მერე, როცა შევთხზავთ ლეგენდას, რაც თავიდან ბო-

ლომდე სატანის საქმიანობას ასახავს მცირე გამონაკლისებით, ჩვენ ხალხს ვეტყვით: „რას უყურებთ, ეს ღმერთია! ილოცეთ!“ თუ მაშინ გამოჩნდებიან ბრმები, რომლებიც ამ იგავში ვერაფერს ნანახენ, სიბინძურის, სიცრუისა და დანაშაულის გარდა, დაიწყებულონ, განიფეთონ, სამუდამოდ კრულ იყოს მათი სახელი უკუნიით უკუნიამდე, თუნდაც ოდესღაც თვითონ ყოფილიყვნენ აღზევებულნი და განდიდებულნი!* ხოლო ვინც ჩვენს ლეგენდას ირწმუნებს და საღვთისმეტყველო ფიქციის წინაშე ქედს მოიხრის, — ჩვენი ნადავლია! იხი-ნი ჩვენ გვეკუთვნიან სულით და სოციალურად, მათი ფულიც ჩვენს ქი-საში ჩაჩხრიალდება.

აი ერთადერთი ახსნა, რაც შეიძლება მიეცეს ლეგენდრივი შე-მოქმედების პრობლემას. რაც უფრო საძულველია არსება, მით უფრო იოლია მისი გასაღება ღმერთად და მბრძანებლად ხომ ხავესებით აშკარაა, რომ ვერავითარ რელიგიას და ტირანიას ვერ შექმნი, თუ წინასწარ ხალხი არ გააბრიყვე! ამიტომ, ახალი კულტი რომ შექმნა, თუნდაც ძალის ან ღორის სახისა, ჯერ ადამიანური მორალის ყველა ბუნებრივი ცნება თავდაყირა უნდა დააყენოს! მაშინ იოლია ძველი კულტის შეცვლა ახლით.

ამ პრინციპებიდან გამოდიოდა ქრისტიანობის კუმტი თეორე-ტიკოსები, როცა ქრისტეს მითსა თხზავდნენ, მის კულტს აკვიდ-რებდნენ დიდ იელოფას ტახტზე. ამასთან სრულიად არსებინად ამ-კობდნენ მას ყოველნაირი ადამიანური თვისებით, და გმირი ხშირად სიმდაბლის მტვერში აგორავეს. ღუხჭირმა ფარისევლებმა და უტ-ვინო ტირანებმა ღმერთი ჯვარს აცვეს. ესეც თქვენი ახალი ღმერთი!

ამავე დროს პყროფნიდათ თავხედობა, რომ ეთქვათ, ამ ღმერ-თის დანახვაზე მისიანებიც კი წითლდებოდნენო.

როცა იესოს ოჯახმა შეიტყო, ისევე აქეთ მოდისო, საით გარიდებოდნენ, აღარ იცოდნენ. სირცხვილით აღარ იყვნენ, წყევლიდნენ უბედურ მაწანწალას, რომელსაც თითქოს მიზნად დაესახა მათი შერცხვენა და თავის მოჭრა.

გარეგნულად მაინც რომ თავი დაეჭირათ, ნათესავები ისეთ სა-

* ამ ირონიულ განცხადებაში ტაქსილი უთუოდ თავის სუბიექტურ ამბავსაც აქსოვს, როგორც გამოძახილს თავისი, როგორც კარდინალის ოდინდელი დიდებისას, რასაც მოჰყვა მისი მამხილებელი წიგნები და დევნა.

ხეს იღებდნენ, თითქოს ეცოდებოდათ იესო, და თვითონ რაზმი იყვ-
ნენ ამისთანა ეს უბადონი, ამას აღარ იკითხავდნენ.

— საწყალი ბიჭი! — მიუგებდნენ ყველას, ვინც ხედავდა მათ.
ახალ-ახალი ოინების მოსათხრობად ესტუმრებოდათ. — შეიშალა!
საბოლოოდ დაკარგა ჭკუა მაგ საცოდავმა! თვითონაც აღარ იცის,
რას სჩადის.

გულის სიღრმეში კი იესოს უბრალო შემოქმედად როდი თვლიდ-
ნენ: გადადებულ არამზადად მიაჩნდათ, რომელიც ისეთ ადგილას
უნდა გადაეშალათ, სადაც თავისი მატრიაზობით ველარავის გააკ-
ვირვებდა.

ამ მიზნით ყველანი შეიყარნენ და იესოს შეეგებნენ იმ მიზნით,
რომ შეეპყროთ, შეებოჭათ და სადმე გომურში ჩაემწყვდიათ.

ეს წვრილმანი ფიქსირებულია მარკოსის სახარებაში: „და ესა
მის კერძოსათა და გამოვიდეს შეპყრობად მისა, რამეთუ იტყოდეს,
რამეთუ განკრთომილ-არს“ (მარკოზი, 3, 21).

ოჯახური საქმე იყო და მთელმა ნათესაობამ გამოიღო თავი. აქ
იყვნენ და-ძმები, დეიდაშვილ-მამიდაშვილები, და თვითონ დედა-
მისი მარიამიც კი არ დარჩენილა განზე.

ექსპედიციის სათავეში ჩადგა იესოს ოთხი ძმა: იაკობი, იოსები,
იუდა და სიმონი (მარკოზი, 3).

მაგრამ როცა შესვედრის ადგილზე მივიდნენ, იესომდე მისვლა
შეუძლებელი გახდა. მაცხოვარი მორიგ ეშმაკეულს კურნავდა, რო-
მელიც ევანგელისტ მათეს³⁷ სიტყვით ბრმა და მუნჯი იყო, ლუკას
სიტყვით კი მხოლოდ მუნჯი. მოძღვარს ფსიზლად დარაჯობდნენ მო-
ციქულები. სასტიკად იყვნენ გაფრთხილებული, ჩემი ნათესავები არ
შოუშვათ ჩემს სიბოლოვეს, თუ ნაზარეთიდან ჩამოვლენო. როგორც
ხედავთ, არც თვითონ ენდობოდა თავისიანებს.

ყველაფერი ფართო გზაზე ხდებოდა. იესოს მსლემელი ქალები
მანლობელ სახამროში ისვენებდნენ და ელოდნენ, როდის მოათა-
ვებსო ჩვენი მეგობარი სასწაულების მორიგ სერიას. მოარული სიტყ-
ვისა და მისი მოციქულების გარშემო მრავალრიცხოვანი ბრბო შე-
მოყრილიყო.

იესომ ეშმაკეულის მოყვანა ბრძანა.

— იმედი მაქვს ყრუ არა ხარ? — ჰკითხა ავადმყოფს.

ყრუმ თავი გააქნია.

— ჩინებულია! მაშინ მისმინე, რას გეტყვი. ჩემო მეგობარო,

შენ დამუნჯდი და დაბრმავდი (ვიხელმძღვანელოთ მათეს ვერსიით). რადგანაც შენ უწმინდური შემოგისახლდა. საჭიროა სწეულებზე დასწრება მომწვევ მიზეზებთან ბრძოლა. იმის ნაცვლად, რომ შენი სიყრუე და სიმუნჯე განვკურნო, შენი სხეულიდან ეშმაკს განვდევნი. მაშინ თვალის აგებულება და კიდევაც დაილაპარაკებ.

ეშმაკეული იყო და სწეული, ბრმა და ყრუ-მუნჯი. მასაც მხოლოდ ის უნდოდა, რომ სმენა, მხედველობა და მეტყველების უნარი დაბრუნებოდა. ეს იყო მისი ოცნება. ბუნებრივია, იესოს მიერ დასმული დიაგნოზის წინააღმდეგი არ ყოფილა. ოღონდ მოერჩინა და ეშმაკს კი არა, ბელზებელსაც ჩაისახლებდა.

— ჰეი, ეშმაკო! — შესძახა იესომ. — ვინ მოგცა ნება, რომ საცხოვრებლად ამ კაცის სხეული აგერიჩა? აბა, გადმოხტი და მოუსვი აქედან, გიბრძანებ!

თქვენ ეჭვი არ გეპარებათ, ძვირფასო მკითხველო, რომ სული ბოროტი მაშინვე დაემორჩილა. სწეულის პირიდან ამოვარდა და გოდებით გაიქცა, რომ დადგენილი წესისათვის არ ეღალატა. განკურნებულმა მაშინვე გააჩილა თვალეები და მოჰყვა ათასნაირ არაკებს, მხოლოდ იმის დასამტკიცებლად, რომ ენა მაკრატელივით უჭრის.

სასწაულმა, როგორც მოსალოდნელი იყო, უსაქმურების აღტაცება გამოიწვია. მხოლოდ რამდენიმე მწერალმა, რომელთაც ევანგელისტები მწიგნობრებად ნათლავენ და მუდამ ფარისევლებთან ახსენებენ (სწორედ ამ უკანასკნელებს გამოეგზავნათ იერუსალიმიდან ასლაც), ბრალით სახე მოიღრცა, დაიღმიჭა და მოზღვავებულ ხალხს მიმართა:

— კეთილო აღამიანებო! იმის ნაცვლად, რომ ამ კაცის სასწაულებით აღტაცებულნი ცმუკავდეთ, ისა სჯობია კისრისტეზვით გააგდოთ! რანაირად დევნის ეშმაკებს, თუ ბელზებელი არაა, წყვდიადის მეუფე? უეჭველად ეშმაკების მეფესთან არის მოლაპარაკებული!

მწიგნობართა ისარი მიზანში მოხვდა. როგორც ინსინუაცია და ხრიკის ნიმუში, ეს იყო ნამდვილი აღმოჩენა.

იესომ მაშინვე იგრძნო საფრთხე და დარტყმაზე დარტყმითვე უპასუხა:

— რა გაგეგებათ ასეთი საქმეებისა, ბრძელებო? — შესძახა. — რატომ გგონიათ ეშმაკი ასეთი სულები? რა ეშმაკისათვის დამეხმარე-

ბა ბოროტი სული? რათა მერე ეშმაკები კაცთა სხეულიდან განვლენო? კარგი რამეა, ჭკუის კოლოფები! კაცობრიობის მტერი თავის თავის მტერი არაა. „და უკეთუ მეუფება მეუფებასა განველთას (გამოვეყნოს), ჯერ ხელეწიფების დამტკიცებად მეუფება მისი. და უკეთუ სახლი სახლსა განველთას, ჯერ ხელეწიფების სახლი იგი დამტკიცებად“, გაიგეთ? თუ სახლი ისე გაიყო, რომ კედლები არ გაამაგრებენ, სახლი დაინგრევა თუ არა, როგორა გგონიათ? ასევე, „უკეთუ ეშმაკი თავსა თვისსა ზედა აღდგომილ არს, ჯერ ხელეწიფების დამტკიცებად, არამედ აღსასრული აქვს“. რანაირად განაგრძება მაშინ სატანის მეუფება?

საბუთი მტკიცება, წყალი არ გაუვა. ხალხიც იესოს მხარეზე იყო. იესოს ჯერ იცავდნენ მოწაფეები, მაგრამ თვითონ მარჯვდნენ იცავდა თავს. მწიგნობრებმა დროზე დაიხურეს ჩაჩები და მოკკურცხლეს, ხალხი სტვენითა და ყიჟინით მიაცილებდა ფარისეველთა ქეშიკებს.

იესომ შემთხვევით ისარგებლა და ხალხს სიტყვით მიმართა. ამასთან ნაცადი აღმოსავლური ხერხი გამოიყენა, თავისი ქადაგება იგავებით დაამშვენა. ვილაც კაცის ამბავი თქვა, რომელმაც ყანაში კეთილი თესლი დათესა. ღამით მოვიდა მისი მტერი და იმავე ყანაში ბოროტი თესლი დათესა. კეთილი თესლი და ბოროტი თესლი ერთად ამოვიდა, მაგრამ კეთილი აღმოჩნდა ხორბალი, ბოროტი კი ღვარძლი; ხარველა ახრჩობდა პურს. ყანის პატრონს მთელი ყანის გაწმენდა მოუხდა, ხარველა ამოძირკვა, რომ მერე სუფთა ყანა ჩოქმეა. ეს სამუშაო, პირდაპირ რომ ითქვას, ძალზე ძნელი და მომჭანცველია. მთელი გარჯა ასცდებოდა, რომ ღამით ორგულისათვის ხელი შეეშალა და არ მიეცა ნება დაეთესა შმაგი და ღვარძლი.

ამ ძველი აღმოსავლური იგავის აზრის გაგება იოლია:

—ის, რასაც მე გეუბნებით, კეთილი თესლია, ამიტომ დამიჯერეთ სიტყვაზე. მთავარი კი ისაა, რომ ვინც სახელს მიტებს, ბოროტ თესლსა თესავს და ღმერთმა დაგიფაროთ, რომ მათ უსმინოთ. თუ ჩემს მტრებს მოუსმენთ, სიფრთხილეს დაკარგავთ, ჩემს რწმენას დაკარგავთ და მაშინ უსათუოდ დაახრჩობს ღვარძლი პურის ნათესს.

მღვდლებს ხშირად უყვართ ამ იგავის გამოთქმა და ამისათვის ათქმევინეს ის თავიანთ ღმერთს.

მის საპირისპიროდ ადამიანთა სიბრძნემ შექმნა ანდაზა: „ვინც ერთ ხარს უსმენს, ერთ ხმას უსმენსო“. მაშასადამე, სწორი წარმოდგენა რომ შეგვექმნას რაიმე მოძღვრებაზე, რელიგიაზე, სისტემაზე

და მის მსახურებზე, ამისათვის აუცილებელია მოუსმინოთ არა მარტო იმას, ვინც ძალას გვატანს და თავს იქებს, არამედ მეორე მხარესაც, ვინც მას გმობს და აკრიტიკებს. ცალმხრივი მსჯავრი მსჯავრია.

მღვდლებმა ტყუილად კი არ შეცვალეს ბრძნული ანდაზის აზრი ძველი პურისა და ღვარძლის იგავით.

— ფრთხილად, ცხვრებო, ნორჩნო და ხნიერნო! — ქადაგებენ ეს ცბიერი და თავსუდი მოძალადეები. — ნუ კითხულობთ ანტიკლერიკალურ წიგნებს და ნუ იხმუნთ ათეისტურ ლექციებს! თქვენ ხომ აკვნიდანვე გზრდით მონური სულისკვეთებით, სისულელის რწმენისა და უკუღმართობის სიყვარულის სულისკვეთებით! შეიღმა მამა და-ახმინოს და ცოლმა ქმარი, თუ ჩვენ ვინმე აუგად გვახსენებს. ამ რწმენასა და სულისკვეთებას შეინარჩუნებთ და სულ მუდამ მონობის სხივოსან უღელში იქნებით, თუ თავს აარიდებთ ყველაფერს, რაც საწინააღმდეგო აზრის სასარგებლო იქნება.

ადამიანთა საკეთილდღეო თვალსაზრისის მიხედვით ეს აკრძალული ილეთია, მაგნე ზომაა, მაგრამ რა დარჩებოდა რელიგიისაგან, თუ დრომად პატიოსნება გაიხადა?

ამრიგად, მოციქულებმა და ბრბომ იგავი მოიწონეს.

სულ უკანა რიგებში მიჭყლეტილი იესოს ნათესავები ჩუმად თათბირობდნენ. მაწანწალის შეპყრობისათვის ნამდვილად ვერ იყო შესაფერისი მომენტი, უმაღლესი შეიძლებოდა მღვდართა შეპყრობა, ან სიბრძნეისაგან მათი განკურნება. იესოს თავს ეს ხალხი არავის გაატანდა.

მამინ ეშმაკობით გადაწყვიტეს ფონს გასვლა. ქრისტე უნდა შეეცდუნებინათ სადმე მიყრუებულ კუთხეში და იქ შეებოჭათ. ძმებმა შეუთვალეს, მოლაპარაკება გვინდაო ხალხიდან ვილაყამ სურვილი განაცხადა, დაგეხმარებიოთ, და გაიქცა.

— რაბი! — მიმართა იესოს. — მთელი შენი ოჯახი აქაა: დედა, დები, ძმები და ყველა შენი ნათესავი. საგანგებოდ ჩამოსულან ნაზარეთიდან, შენი ნახვა უნდათ.

— ეშმაკსაც წაუღია ის ხალხი! — მიუვო იესომ. — საიდანაც მოსულან, იქით წავიდნენ!

— დაიცა, რაბი, მგონი ვერ გაშიგე: აქ მოხუცი დედა გელოდება.

— მე კი გიმეორებ: არაფერი მესაქმება იმ ხალხთან!

მუშტად შეკრული ბრბო გაიშალა. ქრისტეს ნათესავებს შეეძლოთ

ცოტა ახლოს მისულიყვნენ. ხალხის შუაგულში გარეუძრავი ნაცნობი და მახლობელი სახეები რომ დაინახა, იესომ ხმას აუწერა და ყველას გასაგონად შესძახა:

— მომეშვან! მომასვენონ! ვინ არის დედა ჩემი? ვინ არიან ძმანი ჩემი? ეს ნაზარეთიდან ჩამოსულები ხომ არა? სასაცილოა! კეთილი მოციქულებისა და ჩემი მსლებელი ქალების კიდევან არავინ არის ჩემი ოჯახი. ვისაც ვუყვარვარ, ის არის ჩემიანი! ჩემი ერთგული მსლებელი და თანამდგომნი შეადგენენ ჩემს ოჯახს, სხვა არავინ!

ხელი გაიშვირა, კობტა ბიჭი იოანე უჩვენა, ამაყად რომ იდგა, ქებით გახარებული, ყვინჩილასავით, და დაუმატა:

— აი ჩემი საყვარელი მოწაფე, — ჩემთვის ის ძმაც არის და დაც, დედაც და ცოლიც. რაც შეეხება მაგ ორგულებს, ნაზარეთიდან რომ ჩამოსულან, ჯობს გამეცალონ. გასაგებია?

იესოს ნათესაებს ეყოთ ჭკუა, რომ დავა აღარ გაემართათ. იბრუნეს პირი და ნაზარეთს მიაშურეს, კიდევ უფრო მწარედ გაწბილებულგებმა და შერცხვნილებმა, ვიდრე ოდესმე (მათე, თ. 12, 22-37, 46-50; თ. 13, 1-53; მარკოზი, თ. 3, 20-25; ლუკა, თ. 8, 1-21)

რაც შეეხება თვითონ ქრისტეს, როცა ხალხი დაიშალა, მოციქულების თანხლებით მიაშურა იმ ადგილს, სადაც თავისი თავყვანის-მცემელი მანდილოსნები ეგულებოდა.

კორეჯო. იოანე მახარებელი.

დაოჯახული ქარიხსალი და გასოფავული ლორავი

და აღვიდა იგი წავსა და მიჰსდევდეს მას მოწაფენი მისნი. და აჰა ესერა, აღძვრა (ღელვა) იყო დიდი ზღვასა შინა. ვიდრე დაფარვადმდე წავისა ღელვათაჲან. ხოლო თავადსა (იესოს) ეძინა. და მოეხდეს მას მოწაფენი მისნი და აღადგინეს (ააყენეს) იგი და ეტყოდეს: უფალო! მიხსენ ჩვენ, რამეთუ წარვასწყმდებით! და თავადმან კრჭვა მათ: რასა შეშინდიო, მცირედ მორწმუნენო? მაშინ აღასდგა და შეჰრისხნა ქართა მათ და ზღვასა, და იყო მეყვსველად დაჟუღება დიდი (ზღვა დაწინარდა). ხოლო კაცთა მათ უკვირდა და იტყოდეს: რაბამ ვინმე არს ესე, რამეთუ ჭარნიცა და ზღვა ერჩიან (უმორჩილებიან) მას?

და ვითარცა მოვიდა იგი მიერ კერძო სოფელსა მას გერგესველთასა, შეეშხევივნეს მას ორნი ეშმაკეულნი, რომელნი გამოვიდოდეს საფლავეთისაგან, ფრიად ბოროტნი, ვიდრეღა ვერვის ხელეწიფებოდა წიადსლვა მიერ გზით. და ღაღად-ჰყვეს და იტყოდეს: რა კსძეს ჩვენი და შუნი, იესო, ძეო ღმრთისაო? (რა დაგიშავეთ, რა არის ჩვენს შორის საერთო...). მოჰხვედ აჭა უწინარეს ეამისა ტანჯვად ჩვენდა.

იყო შორს მათგან კოლტი ღორთა მძოვარი. ხოლო ეშმაკნი იგი ევედრებოდეს მას და ეტყოდეს: უკეთუ განგვასხამ ჩვენ, მიბრძანე ჩვენ მისლვად კოლტსა იმას ღორთასა. და კრჭვა მათ: მივედიო (მიდიო)! ხოლო იგინი განვიდეს კაცთა მათგან და მიჰმართეს კოლტსა მას ღორთასა. და მიჰმართა ყოველმან კოლტმან ღორთამან კბოდესა მას ზღვისასა და მოჰსწყდეს იგინი წყალთა მათ შინა.

მათე, 8, 23-32.

ესო გართობაზე ოცნებობდა, მაგრამ თავისი გაზრდილი პოპულარობა კი ვერ გაითვალისწინა. დაიწყო დიდი სასწაულების ხანა. ვერც კი მოასწრო თავისი ოდალისკეზისათვის* ათიოდე სიტყვის თქმა, რომ სახამროს ხალხმა ალყა შემოარტყა. ხალხს იესოს ხილვა და მოსმენა ხურდა, ხალხი ოცნებობდა თავისი კეთილისმყოფელის გამოჩენაზე, ყველას უნდოდა შესებოდა ან რაიმე სხვა ღონისძიებით გამოეხატა, რარიგ აღმერთებდა მაცხოვარს.

ეს ყველაფერი კარგია, მაგრამ არა დროული. თავი მოაბეზრეს, წამოწოლა არ დააცალეს.

მირონცხებულმა ბოდიში მოუხადა მანდილოსნებს, პატიება ითხოვა, არ შემოძლია თქვენს შორის დავრჩეთ.

— ხომ გესმით, რა ხდება? — უთხრა. — ბრბო წუთობით მატულობს. ხომ გესმით, როგორ გუგუნებს? ლამის კარები შემოღეწონ! მოდი, დავიმალეები: სულერთია, ჩემი გაგულისებული თაყვანისმცემლები არ მოგვასვენებენ და ღამითაც არ დაგვაცლიან ძილს.

ამრიგად, „ნასვამდისო“, დაიბარა, სახამროდან გამოიჭრა და უკანა კარიდან გაიპარა.

მოციქულებიც თან წაიყვანა, უახლოეს ნავსადგურს მიაშურა და ნავის გამოწასვა ბრძანა. სწორედ ამ დროს ერთი დიდი ორწისომელო ღუზიდან უნდა აეხსნათ, გალილეის ზღვაში გასასვლელად ემზადებოდნენ**. ტბის მოპირდაპირე ნაპირზე უნდა გასულიყვნენ.

* ოდალისკი (თურქ. — ფრანგ. ოდალისკე) — თეთრი მხევალი თურქთა პარამხანაში (ძველად). ტაქსილი მით ირონიულად აღარებს იესოს მზღებელ ქალებს.

** გალილეის ან ტიბერიადეს ზღვა, იგ. გენესარეთის ტბა (ებრ. გალილ — მხარე, ოლქი) — ასე ეძახიან საზარებაში პალესტინის ტბას, რომლის სიგრძე სულ 21 კილომეტრამდეა, სიგანე კი—12. ამ „ზღვას“ გაივლის იორდანე, რომელიც შერე მკვდარ ზღვას ერთვის. მთებშია, ზღვის დონეზე დაბლა. ბიბლიაში მისი სახელია კინნერეთი, აქედანაა დამახინჯებული „გენესარეთი“ (ლუკა, 5, 1). ტიბერიადის ტბა ეწოდა მას შერე, რაც მის

— ერთი გზა გვქონია, — თქვა იესომ. — ოღონდ გაღმა გავიდეთ და მეტი არაფერი მინდა.

მერე ორჩხოველის პატრონს მიუბრუნდა და ჰკითხა: **უჩინებელი**

— საით გაცურავთ?

— ქალაქ გერგესაში, — უპასუხა მათეს მიხედვით. მარკოსის და ლუკას აზრით კი გადარინის მხარეს მიცურავდნენ.

— ჩავსდეთ?

— ინებეთ.

მოარული სიტყვა ნავში ავიდა, თან მოციქულები მიჰყვებოდნენ.

გზითა და ათასი მღელვარებით დაქანცული იესო ბაგირების გროვაზე მიწვა და ჩასთვლიმა. ცოტაც და ღრმა ძილს მიეცა. ღმერთი ისვენებდა.

საუცხოო ამინდი იდგა. სახიამოვნო ნიაფი იალქნებს ზომაზე ბერავდა, ტალღები საამოდ ლივლივებდნენ. ორჩხოველი წხიარულად მისრიალებდა წინ.

— მართალი გითხრათ, ჩვენი მასწავლებელი ისეთი უტიფარი ვინმეა, მსგავსი მიწას არ უტარებია, — შენიშნა თადეოზმა. — გემში ჩაგვსვა, ქისა კი ცარიელი აქვს, სულს იქით არაფერი აბადია. ახლა სძინავს არსენიანად. წარმოდგენილი გაქვთ, რა სახეს მიიღებს ორჩხოველის პატრონი, როდესაც სხვა მგზავრები ფულს მისცემენ და ჩვენი ჯერი დადგება?

— რას ღელაჲ? — მიუგო სიმონ-ქვამ. — ყველაფრით გეტყობა, რომ ჩვენს შორის ჯერაც უცხო და შეუჩვეველი ხარ. როცა ორჩხოველის მეპატრონე ფულს მოგვთხოვს, ჯიბეებს გადმოვიბრუნებთ, ხოლო იესო გასამრჯელოს ნაცვლად რაიმე იგავს ეტყვის და ამით გაისტუმრებს. ხამი ხარ, თადეოზ!

— კარგი იქნება, თუ მენაფე იგავით დაშოშმინდება! მაგრამ მე მგონია, ეს მეზღვაურები რალაც კეთილი სულები არ უნდა იყონ, მეკობრეებსავით იბღვირებიან. ვაი თუ გვერდები დაგვიზილონ!

ანაზდეულად თვალსაწიერზე შავი ღრუბელი გამოჩნდა, გაიზარდა, წამოიგრაენა, ნიაფქარმა ჩამოიქროლა, ტალღები ატორტმანდნენ, ორჩხოველი ნაფოტივით დაატრიალეს.

ნაპირზე აშენდა იმპერატორ ტიბერიუსის სახელობის ქალაქი (იოანე, 21). აქ იყო ქალაქთა წყება, იესოს ქადაგების მთავარი უბანი. იუდეის ომში ამ ტბაზე 6500 ებრაელი გაწუდა.

— ეშმაკი მაგას! — ილანძებოდნენ მეზღვარეები. გვერდი 10
გვაკლდა! ახლა ნახეთ, რა დღე დაგვადგება! სიგელითაჲსა

ორჩხოელის პატრონმა იალქნების ჩამოშვება ბრძანა, მაგრამ სხვა არაფერი შეეძლო. ისეთი ქარიშხალი ამოვარდა, ნავი ნამდვილად დაღუპვის წინაშე დადგა.

ქაბუკი იოანე, რჩეული მოწაფე, იესოს გვერდით იწვა, როგორც ყოველთვის, თავი მკერდზე დაესვენებინა, როგორც ბალიშზე. მასწავლებელი ისე ახლოს იყო მასთან, რომ ასეთი რაშეების ნებას აძლევდა. ქარმა, შეფუბმა თუ ნავის კედლების ტრიალმა იოანე გამოაღვიძა, მირონცხებულს კი უწინდელზე ღრმად ეძინა. იესოს გამოღვიძება არც ისე იოლი საქმე იყო, თუმცა თვითონ ბიბლიურ სამყაროს აღვიძებდა.

ვითარება კი სულ უფრო საშიშ ხასიათს იღებდა. ტალღები ნავს უმოწყალოდ აქანავებდნენ, მესაჭეს ქანცი გაუწყდა, შტურვალის დაჭერას ვეღარ ახერხებდა. მენავეს ხმა ჩაეხლიჩა, იმდენ ბრძანებას იძლეოდა. ყველა უბედურებას ისიც დაემატა, რომ ორჩხოელის ძირზე სვრელი გაჩნდა, ან იქნებ მხოლოდ გაიბზარა, მაგრამ წყალი ნავში შემოიჭრა. მენავემ დასახმარებლად მგზავრებს უხმო. მეზღვარები ისედაც ქანცგაწყვეტილები იყვნენ. საიდანაც ტუმბო გააჩინეს. დაიწყო წყლის ამოქაჩვა და გარეთ გადაღვრა. სამწუხაროდ, წყალი იმაზე მეტი შემოდოდა, რამდენსაც ქაჩავდნენ, და ზოგიერთებმა უკვე დაიწყეს გამოთვლა, რამდენი ხნის შემდეგ დაეშვებოდა ნავი ფსკერისაკენ.

ქრისტე კი სვრინვას განაგრძობდა.

ღმერთს რა უჭირდა, თუნდაც თავისი კოლეგის პოსეიდონის სამეფოში ამოეყო თავი, მაგრამ მოციქულებს შიშით სული კოჭებში ეპარებოდათ. ბოლოს და ბოლოს მისცვივდნენ და დაუწყეს ნჯღრევა.

იესომ თვალეები გაახილა, დაამთქნარა, გაიჭიმა და იკითხა, რა მოხდა ისეთი, რომ მალვიდებთო?

— რა მოგივიდათ? — გაუკვირდა მერე. — იცით, რა კარგად მეძინა?

— ადექი, მოძღვარო, ვიდუპებით! გემი-იძირება. ვიხრჩობით! გვიხსენი! გვიხსენი, ღვთის გულისათვის!

— ამისათვის დამიფრთხეთ ძილი? სიმართლე გითხრათ, ამას თქვენგან არ მოველოდი!

— მაგრამ მოგვისმინე, მოძღვარო...

— ო, მცირე მორწმუნენო, რისა შეგეშინდათ? განა შეიძლება რაიმე ზიფათი შეგემთხვეთ, როცა მე თქვენთანა ვარ? უკრძალავს

— რასაკვირველია, რაბი, შენ ყოველთვის მართალი ხარ. მაგრამ რამ ნავში წყალი შემოდის, ხუთიოდე წუთში თევზების ლუკმა გავხდებით!

— შენ რომ მოინდომო...

მაშინ იესო წამოდგა და ქარი საყვედურებით აავსო:

— რასა სჩადიხარ, ქარიშხალო, რას ჩამოიქროლე ფეთიანივით? როგორ ბედავ ღმუილითა და ზუზუნით ამ ნავის რყევას? შენ ჩემი მოწაფეები დაგიშინებია, ეს მეტისმეტია!... ან საერთოდ ვინ მოგცა ნება, რომ იქროლო? პირდაპირ სიტყვა ვერ მიპოვნია! წყუღო ქარო და ქარიშხალო, არ ვიცი, რა მაკაგებს, მაგრამ მამას გეფიცები, თუ კიდევ განაგრძე გიჟური მძვინვარება, ისეთ ქროლას გასწავლი, რომ ეშმაკებს გული აერევათ.

ქარმა ერთხელ კიდევ გაშმაგებით დაიწვილა.

— გეყოფა-მეთქი! — შესძახა იესომ. — მე შენ გიკრძალავ ქროლას! იყურე, ოდეს სიტყვა მეტყველებს!

როგორც კი ეს გაიგონა, ქარიშხალი ისევე ანაზღეულად ჩადგა, როგორც გაჩნდა. ნავი კი მაინც ქანაობდა, გამძვინვარებული ტალღები ბანზე გადადიოდნენ. იესო ქრისტემ დოინჯი შემოიყარა, დაბლა დახედა წყალთა სტიქიას და შესძახა:

— შენ რა, ტიბერიადის ზღვაო მღელვარეე! შენ არ გესება მთარული სიტყვის ბრძანება? ის, რაც ქარს ვუთხარი, ასევე უნდა გესმინა შენც. ლიტრას ეუბნებოდნენ და კოკავ, შენც გესმოდესო, არ გაგიგონია? შენი ხუმრობა არ მომწონს. იმისათვის კი არ მოვსულვართ აქ, რომ შენ დაგვასრჩო! ახლავე შეწყვიტე ღელვა, თორემ სილას გაგაწნავ, იცოდე!*

ტიბერიადის ზღვა ისე დაწყნარდა, თითქოს ჯადოსნური კვერთხი აიქნიესო. მეზღვაურები და მგზავრები საკუთარ თვალებს არ უჯერებდნენ და ამიტომ ერთიმეორეს ეკითხებოდნენ:

— ეს რა ქნა?

— აი, ეს მესმის! — ამბობდნენ ჩურჩულით. — გადავრჩით

* როგორც ცნობილია, სპარსთა რეგენმა მეფემ ქსერქსემ ბრძანა გაეროზგათ დარდანელის სრუტე, როცა აღელვებულმა ზღვამ გემები გაუფანტა. ავტორი ქმნის ანალოგიურ კომიკურ სიტუაციას.

ღმეთის წყალობით და ღმერთი ნავშია! ასეთ ვინმესთან ხუმრობა არ
 ვარგა. ვინ არის ეს კაცი, რომ ქარი და ზღვა ემორჩილებოდა?
 ღმერთმა დამიფაროს, რომ ვიწრო გზაზე შევხვდე და ავი თვალით
 შემხედოს!

ლაპარაკობდნენ, მაგრამ შიშით გულები უსკდებოდათ და ერ-
 თიანად კანკალებდნენ. გადარჩენის სიხარულსაც კი არ შეეძლო ჩა-
 ეკლა მათი ძრწოლა და შიში ქრისტეს ყოვლის შემძლე სიდიადის
 წინაშე. ვთქვათ და ამ ჭაბუკს მოეხასიათა ჩვენი ასროლა მთვარე-
 ზე, მაშინ რაღა ვქნათო? — ფიქრობდნენ თავისთვის. — გადასა-
 რვეი თუ გინდათ, ეს არის! წარმოგიდგენიათ?

გზის დანარჩენი ნაწილი მშვიდობიანად განვლეს, ტყუილად
 ეშინოდათ. წყალიც კი ტრიუმიდან ისევე გადაიღვარა, როგორც შე-
 მოიღვარა. ორჩხოშელის ბზარი და ხვრელიც თავისთავად ამოიგ-
 ლისა, რა თქმა უნდა. რაც გინდათ თქვით და სასწაულების ფასი
 არაფერია! ადამიანს სამარიდან აგაყენებს, თუ მოხდა!

როცა ორჩხოშელი გერგესიდაში ჩავიდა, უკვე თენდებოდა: ნავის
 პატრონს არც უფიქრია, რომ იესოს და მისი მოწაფეებისათვის გზის
 ფული ეთხოვა. მგზავრობის ფული კი არა, იქით უნდა მიეცა, რომ
 სასწაულთმოქმედმა კაცმა დაღუპვას გადაარჩინა! რაღა თქმა უნდა,
 აზრადაც არ მოსვლია, რომ ამავე მგზავრს ასევე წარმატებით შე-
 ეძლო ქარიშხალი გამოეწვია, რათა მერე მისი ნავი ესხნა, ფული
 არავის მოეთხოვა, და კიდევ ერთი დამსახურებაც მიემატებინათ მი-
 სი საკვირველი საქმეებისათვის. მართლაც, განგების მოვლენილს იო-
 ლად შეეძლო ატმოსფერული შფოთი გამოეწვია, რადგან ყოვლის
 შემძლე იყო მაშინაც კი, როცა ეძინა! ვინ იცის, შეიძლება თავისი
 მოციქულების ჩურჩულიც კი ესმოდა ძილში, მგზავრობის ფული
 რომ აწუხებდათ? მოწაფეები კიდევ ვერ იცნობდნენ მოძღვარს და
 არც ის იცოდნენ ხეირიანად, რა ბედნიერებაა ღმერთთან ერთად
 მოგზაურობა.

ამრიგად, ყველა მოციქული ნაპირზე გადავიდა.

პირველი, ვისაც თავგადასავლის მაძიებელნი შეხვდნენ, იყო ეშ-
 მაკეული, მაგრამ ჩვეულებრივი კი არა, ავი სული რომ ჰყავს მუ-
 ცელში. არა, ასეთი ჯერ მაცხოვარსაც კი არასოდეს ენახა.

სახლიდან გაეგდოთ უბედური. იმის ნაცვლად, რომ დროგამოშ-
 ვებით მოეწყო სიგიჟის სცენები, ეს ეშმაკეული განუწყვეტლივ შფო-

თიანი და ბორცნული იყო. ამიტომ ოჯახსაც მოეცილებინა თავიდან და ქალაქიდანაც გაეგდათ.

ემშაკის კერძი ერთ-ერთი სანაპირო კლდის გამოქვაბულში და სახლებელიყო თავის ეშმაკთან ერთად. მისი სამოსელი ადრევე ძონძებად ქცეულიყო. დღე და ღამე კლდე-ღრუში დარბოდა დედი-შობილა, ამასთან გიჟური გოდებითა და შემადრწუნებელი შეძახილებით გამფლულ-გამომფლულს თავზარსა სცემდა. თავნება გიჟი თავისი ურიგო სიტყვებით განსაკუთრებით ქალებს არცხვენდა და აგულისებდა.

დროთა განმავლობაში ეშმაკეულმა შორს განითქვა სახელი. ასეთ საფალალო მდგომარეობაში ყოფილა მრავალი წელიწადი, და დედები ბავშვებს მისი ხსენებით აშინებდნენ, როგორც დღეს ვაშინებთ ხოლმე ჯადოქრებით და კუდიანებით:

— ასლავე გააჩერე ზღუქუნი, საძაგელო, თორემ ეშმაკეულს დაუძახებ და გამოქვაბულში წაგიყვანსო! — ეუბნებოდნენ.

ყმაწვილები, იმის მაგიერ რომ უარესად აბღავლებულიყვნენ, მაშინვე ჩუმდებოდნენ და დედის კალთას აფარებდნენ თავს.

ზოგჯერ უბედურს იჭერდნენ, თოკით აბამდნენ, რადგან ეშინოდათ ბორცნულისა, მაგრამ ისეთი ღონიერი იყო, ბაგირს გაწყვეტდა, რკინის ბორკილიც კი ვერ უძლებდა და გარბოდა. არავის შეეძლო მისი დაწყნარება და არავის ცნობდა*.

აი, რა საშინელ ეშმაკეულს შეხვდნენ მოციქულები, როგორც კი ნავიდან ხმელეთზე ფეხი შედგეს. ადვილი წარმოსადგენია, რა სახაზავი იქნებოდა და რა ოინებს აკეთებდა!

იესო მაშინვე მიხვდა, ვისთანაც ჰქონდა საქმე. თავიხი ჩვეულების თანახმად, დაუყოვნებლივ შეება ეშმაკს, უბედური კაცის გიჟური ხტუნვის, მანჭვა-გრეხვის, ნახტომების და სხვა გიმნასტიკური ვარჯიშის გამომწვევ მიზეზს.

— მიპასუხე, უწმინდურო! — შესძახა. — დიდი ხანია, რაც ამ კაცის სხეულში ჩასახლდი?

* შუა საუკუნეებში ასეთ „ეშმაკეულს“ კოცონი ელოდა, იმ დროს კი ასეთი „განწმენდის“ სათნო კულტურა ჯერაც არ იყო დანერგილი.

ემშაკეულის განდევნის ეს უძველესი პრაქტიკა დღესაც გრძელდება. მაგალითად, აწ განსვენებული ბელგიელი პატერი იოახიმ ფახმანი წმინდა წყლის შემწვობით ახერხებდა ავსულობა განდევნას, მისი მოწაფე რეზი კი ამ სათნო საქმეს ტელეფონის და რადიოს დახმარებით განაგრძობს.

— დიდი ხანია, დიდი ხანია, — მიუგო ეშმაკმა ეშმაკეულის პირითვე. — მაგრამ რა საჭიროა ასეთი კითხვები? გაიჩინე, მომხსენე! აბა რა გესაქმება ჩემთან? თუ ჩემს ეშმაკეულს ვაწვალე, ეს ჩემი პირადი საქმეა. ეს ჩემი ბინაა... შენ არა თქვი, ბინა არა მაქვსო? „მელთა ხერელი უჩნს და მფრინველთა ცისათა საყოფელი, ხოლო ძესა კაცისასა არა აქვს, სადა თავი მიიდრიკოსო“. მეც ასე ვიყავი და აგერ შევსახლდი, შენ რა ხელი გაქვს?... დააოკე და მოათვინიერე ქარიშხლები, ოღონდ მე ნუ მტანჯავ! შენ ამშვიდებ ადელვებულ ტალღებს, მე კი ამ უბედურ გიქვს ვაიძულებ, რომ იკრუნჩხებოდეს და მალაყებს გადადიოდეს. ყველას თავისი ხელობა აქვს. ნუთუ ქვეყნად იმისათვის გამოცხადდი, რომ ეშმაკეულს ეშმაკობა არ დააცალო?

— შენთან დისკუსიის გამართვას არ ვაპირებ, — სიტყვა მოუჭრა იესომ. — ბოროტო სულს, განვედი მაგ კაცისაგან!

მაგრამ ეს ეშმაკი სხვა ჯილაგისა იყო, სხვა გზებით ნავალი, თავისი მსხვერპლის აგრე ადვილად დათმობას არ აპირებდა, არც განძრეულა.

— მეხი კი დაგაყარე! — შესძახა ქრისტემ ცოტა ხნის შემდეგ. — არ გესმის? თუ განსაკუთრებული ვინმე ხარ, წითელი კოჭი, სადარბაზო ბარათი მოგართვა? ან იქნება უძლიერესი ეშმაკთაგანი ბრძანდები? შენი სახელი მითხარი, თავხედო!

ასლა კი გული გაიმაგრეთ, მკითხველნო, არ შეგეშინდეთ. როგორც ირკვევა, ეს ეშმაკეული შეპყრობილი იყო არა ერთი რომელიმე ქაჯით ან ეშმაკით, არამედ ჯოჯოხეთურ სულთა მთელი ათასეულით! მოდით და თავზარი ნუ დაგეცემათ!

— სახელი ჩემი ლეგიონი, რამეთუ ჩვენ მრავალნი ვართ! — ერთხმად უპასუხეს ავსულებმა იმავე კაცის ხმაზე. — ექვსი ათასი სული ვართ ამ ერთ სხეულში!

— ასლა ყველაფერი გასაგებია, — შენიშნა იესომ, — აი, თურმე რატომ იგრიხება ეს კაცი თავის კოლეგებზე ექვსი ათასჯერ მეტად. მერე რა, ბატონო ავსულნო, იყავით მთელი ლეგიონი, მაინც კულების ამოძუება მოგიხდებათ!

ასლა კი, როგორც ევანგელისტი მათე-მეზვერე გვარწმუნებს, ექვი ათასი ქაჯი და ეშმაკი ძალიან ცუდ გუნებაზე დადგა.

— ღმერთო მაღალო! — დაიწყეს წუწუნი. — კარგი, ამ კაცის სხეულს დავტოვებთ, რაკი ასე გვიბრძანებ, მაგრამ აბა სად წავი-

დღე? რაიმე თავშესაფარი მაინც გაგვიჩინე! შეგვიბრალე, ნუ გაგ-
ვასახლებ ამ ქვეყნიდან, ჩვენ ისე მოგვწონს აქაურობა, რომ შეგვიმ-
ღია ღორების ჯილაგში გავერიოთ, მათი ზნე და ბუნება მივიღოთ.

იესო იმ დღეს დილიდანვე კარგ გუნებაზე იყო.

გარშემო მიიხედ-მოიხედა და შეამჩნია ღორების კოლტი —
უთვალავი ღორი მშვიდობიანად ჩიჩქნიდა მიწას — უთუოდ თირკ-
მელა სოკოს ეძებდნენ*. მიხვდა, ეშმაკებს შემთხვევით არ უხსენე-
ბიათ ღორები!

იესომ ერთი შეხედვით, ღვთაებრივი მზერით გადათვალა ღრუ-
ტუნები და წარმოიდგინეთ, ზუსტად ექვსი ათასი აღმოჩნდა!³⁸ არც
მეტი, არც ნაკლები. მერე რა, ხომ ხდება ხოლმე ასეთი საკვირვე-
ლება?

მირონცხებულს ყოყმანი აღარ დაუწყია. თვალდათვალ, ხელდა-
ხელ გადათვალა ურიცხვი ღორი და ეშმაკებს უბრძანა:

— გამობრძანდით, ბატონო ეშმაკებო, ნუ გეშინიათ! ღორების
მეტი რაა ამ მიწაზე! გაიქეცით და იმ ღორებში შეძვერიეთ!

შემდეგ რა მოხდა, აღწერაც კი შეუძლებელია.

ეშმაკეული ანაზღაურად დაცხრა, დამშვიდდა, ბატკანივით სათ-
ნო გახდა. პირდაპირ მიწაზე დაჯდა, ფრჩხილების წმენდას შეუდგა
და ცალყბად მოციქულებს უყურებდა: ესენი ვინაა არიანო?

სამაგიეროდ ღორები გაგიჟდნენ, გაცოფდნენ, ეშმაკებმა გადა-
რიეს: სოკოებს თავი ანებეს, შეხტნენ, შეიკუნტრუშეს, დატრიალდ-
ნენ და ჭყვივლით დაერივნენ ერთიმეორეს ზოგი უკანა ფეხებზე
შედგა და როკვას მოჰყვა, ზოგი წინა ფეხებით დაიარებოდა, ყირა-
ზე მდგარი, სხვები თავბრუდამხვევ სალტო-მორტალეს გადადიოდ-
ნენ ან ჯარასავით ბრუნავდნენ, რალა ბევრი გავაგრძელოთ, ეს უთ-
ვალავი ღორი მათი ჯილაგისათვის შეუფერებელ ოინებს ასრულებ-

* ტაქსილი იუმორისა და სატირის სინატიფით ხშირად კლასიკურ სი-
მაღლებს აღწევს, თუმცა ხშირად იმავე კლასიკური, ვოლტერისებური
ცინიზმითა და გაუბრალოებით ცოტა არ იყოს ვულგარულ ტონსაც გვთა-
ვაზობს. აქ არაა გაუბრალოება. დედანში ღორები „ტრიუფელებს“ ეძებენ.
ცხადია, ეს არაა ტრიუფელი, არამედ თირკმელა სოკო, თირკმლის ფორმის
ძლიერ სინტერესო სოკო, რაც განსაკუთრებით საფრანგეთში იცის და მი-
ლიონობით ფრანკის ღირებულების საექსპორტო პროდუქტს წარმოად-
გენს (ეძებენ ძაღლების, ღორების ან ერთგვარი ბეუების შემწეობით,
იცის მუხის ქვეშ და მისი კულტურის მოსაყვანად ამ მუხის რკოებს თე-
სვენ ხოლმე).

და, და ისეთი მხიარული აკომპანემენტით, რომ წარმოდგენაც კი შეუძლებელია. მრავალნი ჭყიოდნენ, ზოგიც სიხარულისაგან მიწაზე კოტრილობდა, პირველად უყურებდა ცას და ხალისით შესწყიოდა, ბევრსაც — უფრო მარჯვენებს — ართურმის თამაში გაემართა, რაც, სიმართლე რომ ითქვას, კარგად ვერ გამოსდიოდათ.

მოციქულებს მუცლები ხელით ეჭირათ.*

მაგრამ თუ აქ ღინმე ვერ იყო სიცილის გუნებაზე, ეს ითქმის ამ მელორეებზე, რომელთაც იუდეაში ექვსი ათასი ღორის კოლტი აღმოაჩნდათ. შემფოთებულები შესცქეროდნენ გადარეულ ღორებს და ფიქრობდნენ, რით დამთავრდება ეს საკვირველებათ.

საცოლადი მწყემსები! მირონცხებულის ხუმრობა ძვირად დაუჯდათ. როცა ცეკვითა და კუნტრუშით გული იჯერეს, ღორებმა სირბილით მიაშურეს ტიბერიადის ზღვას, ქარაფიდან გადაცვივდა მთელი კოლტი და ექვსი ათასი ღორი ერლივით დაიხრჩო**

შეიძლება ვიფიქროთ, რომ კოლტის პატრონები გაღატაკდნენ და საქმე სამათხოვროდ გაუხდათ. ადვილი სათქმელია, ექვსი ათასი ღორი! რომის იმპერატორს არ ეყოლებოდა ამდენი ღორი!

თუ ჩემს მონათხრობში ეჭვი გეპარება, ძვირფასო მკითხველო, ამ თავის ეპიგრაფი წაიკითხეთ, და, თუ არც იმას ენდობით, ჩაიხედეთ სახარებაში: მათესი (8, 23—34), მარკოზის (4, 35—40, აგრეთვე 5, 1—20), ლუკასი (8, 22—39). აგრემც სამი სახარება შეგეწევათ, მე არა ვტყუოდე და არაფერს ვაზვიადებდე.

შეიძლება ასეთი კითხვა მომცენ: საიდან გაჩნდა ღორების კოლ-

* მოციქულებსა რა მოვახსენოთ და ერთი ავტორი წერდა, სახარების ამ ეპიზოდს რომ უსმენდნენ, მორწმუნეებს მუცლები ხელით ეჭირათო. ცხადია, ამ ორიგინალურ ამბავში ხედავდნენ არა ქრისტეს მოძღვრებას, არამედ თავშესაქცევ ამბავს. საერთოდ, ცალკეული ღვთისმეტყველური მსჯელობების გამოკლებით, მთელი სახარება ერთიანი სათავედასაყლო წიგნია.

** ჩვენ ვერ გავარკვევთ, ექვსი ათასი ეშმაკიც დაიხრჩო გალილეის ზღვაში თუ გაყურეს. ისტორია კი მითის საინტერესო ანალოგიას იძლევა: იუდეის ომში ამ ზღვაზე გამართულ ბრძოლაში ამდენივე იუდეველი დაიღუპა. (საერთოდ კი 600 000 კაცი). ეს ომი ნერონის დროს დაიწყო იუდეველთა აჯანყებით (66-77 წლებში) და რომაელთა სრული გამარჯვებით დამთავრდა. რომაელებს იმდენად სძულდათ ეს ხალხი, რომ ეესპან-სიანემ და ტიტემ უარი თქვეს „იუდაიკუს“ ტიტულის მიღებაზე, თუმცა წესით ეკუთვნოდათ, როგორც გამარჯვებულებს.

ტი, და ისიც მთელი ექვსი ათასთავიანი, იმ ქვეყანაში, სადაც მოსეს კანონებს სასტიკად იცავდნენ? ღორის ხორცი ხომ იჭედებოდა აკრძალულ საქმელად ითვლებოდა? ვინც ამ კანონს არ დაცავდა, ყოველგვარი სასჯელი ელოდა, სიკვდილიც კი.

სიმართლე გითხრათ, ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა არ შემოიძლია.

მაგრამ რაკი სულიწმინდის ნაკარნახევ წიგნებში ღორების კოლტი ნამდვილად არის, მაშასადამე იუდეაში ისინი ყოფილან*.

ჩვენ ისლა დაგვრჩენია, რომ გვიკვირდეს და გვწამდეს, ანდა პირიქით, ერთხელ კიდევ გავიხსენოთ, რომ მღვდლები და ღვთისმეტყველნი თავიანთ სამწყსოს უტკივნო ღონეზად თვლიდნენ, ამიტომ ჩასწიჩინებუნ თავიანთი თავის სადიდებლად რაც მოეპრიანებათ, აიძულებუნ ისმინონ, სისულულე ჭეშმარიტებად მიიღონ, სიცრუე დოგმად, და იწამონ ის, რაც ათახნაირი შეუსაბამო წინააღმდეგობისაგან არის შეკოწიწებული**.

* ღორების კოლტი უძლები შვილის იგავშიც არის.

** ეს თავი რამდენიმე მცირე წენიშვნას ითხოვს. მათეს სახარებაში ლაპარაკია არა ერთ, არამედ ორ ეშმაკულზე: „ორნი ეშმაკულნი... გამოვიდოდეს საფლავებისაგან“. საფლავებში გამოქვაბულები იგულისხმება. საინტერესოა, რომ ეს ზუსტიდ ასეა რუსულ და გერმანულ თარგმანებშიც: «Его встретили два бесноватые вышедшие из гробов»... «die kamen aus den Totengräbern» ყველგან ორი ეშმაკულია. არც ხსენებულ და არც ქართულ თარგმანებში ღორებისა და ეშმაკების რიცხვი ნაწევნები არაა, ლაპარაკია „უთვალავ ღორზე“, რომელთა კოლტი არც ქრისტეს დაუთვლია. უზადო ქართულ თარგმანში ასახულია ყველა დეტალი, ასევეა თარგმნილი ეშმაკთა საუცედური: „მოხვედ აქ უწინარეს ეშმისა ტანჯად ჩვენდა“, ე. ი. ნაგარაუდევ ღროზე აღრე გეტანჯავო. მერე, მათეს მიხედვით ეშმაკები ითხოვენ, „ღორებში შევალთო“, ტაქსილს ეს დეტალი სხვანაირად აქვს.

ქეიფი მუშავრეხთა

და ქსტიროდეს მას ყოველნი და იტყუებდეს (ქვეთინებდნენ). ხოლო იესო ჰრქვა მათ: ნუ ქსტირთ, რამეთუ ყრმა იგი არა მოშვე-
 დარ-არს, არამედ ქსდინავს. ხოლო იგინი
 კბასრობდეს მას, უწყოდეს, რამეთუ მოშვე-
 დარ-იყო (იესოს დასცინოდნენ, რადგან იცოდ-
 ნენ, რომ ყმაწვილი მკვდარი იყო). და თა-
 ვადმან გამოასხა ყოველი (გაჟარა ყველა) და
 უბყრა ხელი ყრმისა მის და ხმა უყო: ყრმაო!
 აღსდგე. და მოიქცა სული მისი, და მეფესე-
 ულად აღმდგა და უბრძანა, რათა ქსცენ მას
 ქამადი. და განუგვირდებოდა მამა-დედათა
 მისთა, ხოლო თავადმან ამცნო მათ, რათა
 არავის უთხრან საქმე იგი.

ლუკა, 8, 52-56.

მ გმირობის შემდეგ იესოს ეგონა, რომ აღ-
 გილობრივი მოსახლეობა სახეგაბადრული
 და ხელაპყრობილი შეხვდებოდა. ამჯერად
 მირონცხებული შეცდა. როგორც კი ღორღ-
 ბის სასწაულის ხმა დაირბა, გერგესეველნი

მართლაც ხელაპყრობილნი ეგებებოდნენ, ოღონდ თაყვანსაცემად კი
 არა: მთელი ბრბოები ევედრებოდნენ, გაგვცილდი, მიატოვე ჩვენი
 ქვეყანაო.

არა და მართლა ვის რად უნდოდა სასწაულთმოქმედი, რომელ-
 საც ყოველ წუთს შეეძლო შეესახლებინა ეშმაკები მათი ცხვრების,
 ძროხების, ხარების, კატების, იხვების და ღორების სხეულშიც, —
 რაკი იუდეველებს იმ დროს ღორებიც ჰყავდათ?

ხმა ღვთისა და ხმა ერისაო! მთარული სიტყვა ხალხს დაჰპირ-

და, გაგეცლებითო, ოღონდ ერთი პირობით: ყოფილ ეშმაკეულს მისი სახელი მთელს ქვეყანაში კიდიტ-კიდემდე უნდა განეუქმე და ედიდებინა*.

განკურნებულმა ეს საქმე უყოყმანოდ ითავა, გახარებულმა გერგესველებმაც იესო სასწრაფოდ მოიცილეს თავიდან. რაკი ეს საკითხი დადგა, სამგზავრო ფული გადაიხადეს და მაცხოვარი თავის მოციქულებიანად ზღვის იმავე მხარეს გაისტუმრეს, საიდანაც ჩამოვიდნენ, რომ გერგესილში ღორების სინსილა გაეწყვიტათ.

წმინდანები გემამდე მიაცილეს.

ორჩხომელის პატრონმა გერგესილის საქალაქო საბჭოს წარმომადგენლებს ჰკითხა:

— საით წავიყვანო ეს ბატონები?

— საითაც გიბრძანებენ, იქ წავიყვანე, ოღონდ აქედან გაგვეცალონ!

იესომ სთხოვა, გენესარეთში ჩაგვიყვანეო. ეს პატარა ქალაქი ტბის მეორე ნაპირზე მდებარეობდა და გერგესველებს ამისი საწინააღმდეგო რა უნდა ჰქონოდათ?

მირონცხებულმა იმ დილით ექვსი ათასი ეშმაკი ექვსი ათას ღორს შეუსახლა, რითაც ალბათ ასიამოვნა ებრაელთა მეფეს. გერგესილის მიწაზე დიდი ხნით არ დარჩენილა, ამიტომ იმავე საღამოს ზღვის მეორე მხარეს გადავიდა, გენესარეთის პირდაპირ. როგორც კი ხმელეთზე ფეხი შედგეს, მათემ თავის მეგობრებს მაცდური წინადადება მისცა:

— ჩემო მეგობრებო! — უთხრა. — შიმშილით ვიხოცებით. აბა თავად განსაჯეთ: გუშინ საღამოდან ჩვენს პირში ლუკმა არ ჩასულა.. პოდა, აქ ძველი მეგობრები მყავს. გენესარეთელი მეზვერეები დიდი ხანია კაპერნაუმელ მეზვერეებს დაუძმობილდნენ, და თავს ბედნიერად ჩათვლიან, თუ ჩვენთვის სანაქებო ნადიმს გამართავენ. ჯერ წავალ, გავაფრთხილებ, მერე თქვენთან დავბრუნდები.

მათემ საქმეს მარჯვედ მოაბა თავი.

როგორც კი მეზვერეებმა გაიგეს, რომ ქრისტე მზადაა მათ ესტუმროს, სიხარულისაგან ისეთი ხტუნვა გამართეს, რომ თავი ჭერსა ჰკრეს.

* იესოს პოზიცია საკუთარი საქმეების რეკლამის საქმეში მოკლებულია თანმიმდევრობას: ზან ზალხს ავალებს, ავტაცია გამიწიეთო, ზანაც აფრთხილებს, არ გაამხილოთო.

მერე მათემ დაამშვიდა:

— მართალია, ისეთი ლაპარაკი იცის, გეგონებოდა, რომ უნდა თხულობო, — უთხრა, — მაგრამ ჩვენი ყოვლის შემოღობვა ამპარტაყანი არ არის, თავი უბრალოდ უჭირავს. სუფრის სული და გულია, სმა და ჭამა უყვარს, იგავები არ გამოელევა. მერე ისეთი გულითადია, ისეთი თავაზიანი, ქალთა თაყვანისმცემელი, რომ გაცივებული დარჩებით. თუ ვინმე ისეთი ქალიშვილები გამოხატეთ, დანარჩენი მოძღვრის საქმეა, თავს არ შეირცხვენს.

— მართლა? ქალების ყოფნა არ შეაწყუბებს?

— რას ლაპარაკობ! გაიხარებს.

— მაგრამ შენ არ იცი, ვისა ვეულისსმობთ, როცა ქალებზე ვლაპარაკობთ. ხელიდან წასულ მეძავეებს თუ გამოვნახავთ ხოლმე...

— რაც უარესია, მით უკეთესია! აი, ნახავთ, რა კმაყოფილი დარჩეს!

— მაშინ ჩქარა მოიყვანე. ჩვენ კი სუფრას გავშლით, ქალებს დავიბარებთ და ქუდი ჭერსა ვკრათ, სახლი ჩვენია!

იესომ გულით გაიხარა, როცა გაიგო, რა სადილიც მზადდებოდა. მათემ ასხნა-განმარტება დაიწყო: ჩემი გენესარეთელი მეგობრები თავიანთი საზიზღარი ხელობის მიუხედავად სამაგალითო მსმელები არიან, სხვამ ვინ რა იცის ვერაგობის, ცბიერების, სუტენიორობის, მატყუარობისა და მისთანებისაო, მაგრამ მირონცხებულია შეაწყვეტინა: „როდესაც კუჭი ცარიელია, იქ ფუჭად შეტყვევებს არ მიეღიან!“

— შენი განმარტებანი სხვა დროისათვის შეინახე, — უთხრა მოციქულს, მშვიერ მოძღვარს რომ სულელთა ამბავს უქადაგებდა, — ისა სჯობია, ჩემო მათე, შენს მეგობრებთან წაგვიყვანე, თუ რამე გააჩნიათ.

წმინდანები მოურიდებლად შევიდნენ სახლში, სადაც მეზვერეები ელოდნენ. რა თქმა უნდა, ეს იყო გენესარეთის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო საეჭვო სახლი. მსუბუქი ქცევის ქალები იესოს თავს დასტრიალებდნენ. პირდაპირ ლოგინებში კოტრიალობდნენ ჟინმორეულნი, მაგიდის გარშემო რომ გაეშალათ სანადიმო დარბაზში. ყველა სვამდა, ჭამდა, იგინებოდა, ყვიროდა, მღეროდა, ქალი კაცს ჰკოცნიდა, კაცი ქალს. აქ სრული თავისუფლება სუფევდა, ვითარცა სადმე უმდარეს ლუპანარიუმში*.

* საროსკიბო სახლი ძველ რომში.

როცა იესო და მისი მოციქულები მოვიდნენ, მაცხოვარს ისეთი აღტაცების ღრძინცელით შეხვდნენ, რომ ამაში აღამიანური ადრეუნი ფერი არ იყო.

ადვილი წარმოსადგენია, რა ნადიმი გაიმართა. ეს იყო ნამდვილი ორგია.

სტუმრებმა და მასპინძლებმა თავაწყვეტილი ხმაურით მთელი უბანი შემოყარეს. გენესარეთს არ ენახა ასეთი აურზაურიანი ღრეობა. ბოლოს ტკბილეულიც ჩამოარიგეს, შეზარხოშებულ მოქიფეებს განსაკუთრებული განცდები აუთამაშდათ. უკვე ითქვა ყველა სადღეგრძელო. იესომაც დალია თავისი საყვარელი მიწაფის იოანეს სადღეგრძელო.

აი, ამაზე გაიმართა ცხარე კამათი.

იოანე ისეთი პირნათელი იყო, ისე ანებივრებდა მაცხოვარი, რომ ერთ-ერთმა თანამესუფრემ უტიფრული აზრი გამოთქვა: გვეონებათ, სინამდვილეში იოანე კი არ არის, არამედ იოანო. მართლაც, ანგელოზივით სახე ჰქონდა, ხუჭუჭი თმა, ცისფერი თვალები, ნებიერი, მინაბული, განცხრომის სხივით გამთბარი. ვინც შეხედავდა, თამამად დაიფიცებდა, მშვენივით სრული ქალიშვილიაო.

ზოგიერთი მეზვერე ამტკიცებდა, მამაკაცის სამოსელი თვალის ასახვევად აცვიათ, და საკოცნელად მიიწვედა. მოოცხეცე და გულით უმანკო ჭაბუკი მხოლოდ წითლდებოდა, უარის თქმაც ერიდებოდა.

ამრიგად, უზრდელი მასპინძლები იოანეს მშვენიერებაზე დავობდნენ, როცა სანადიმო დარბაზში მეზობლების ჯგუფი შემოიჭრა. თავაშვებული მეზვერეების ასეთი ღრეობა რომ დაინახეს, ხალხი განცვიფრდა და აღშფოთდა. მეზვერეებისაგან ვის გაუკვირდებოდა, მაგრამ როცა იხილეს, რომ ქრისტეც სხვებივით ღხინობდა, მღეროდა და თეფშებს ამტვრევდა, ვილაცამ თავი ვერ შეიკავა და შესძახა:

— გრცხვენოდეს მაინც! სწავლული ღვთისმეტყველი ამ ნაძირალებთან როგორ ქეიფობ?

ხალხი შენიშნას აძლევდა თავის მაცხოვარს.

იესომ მაგიდაზე მუშტი დაჰკრა და უპასუხა:

— რა თქვით? პური არ უნდა ვჭამო? ჭკუას მასწავლით? იცით, ეს ხალხი გაწბილებულია. ერთი მითხარით, რა გესაქმებათ ჩვენთან?

— მომიტყვეთ, — მიუგო ერთმა ფარისეველმა, — მაგრამ თქვენ თავს საზოგადო მოღვაწედ ასალებთ, ამიტომ თქვენი პირადი ცხოვ-

რება სამაგალითო უნდა იყოს დანარჩენებისათვის. აგერ კი ვხედავთ, რომ შენს ძვირფას დროს ტყუილად ფლანგავ, მეზვერეებსა და მეძავეებს შორის ქეიფობ!

— ეს ხეპრე შეურაცხყოფას გვაყენებს! — აყაყანდნენ მოქეიფეები. — იესო, გადაუხადე სამაგიერო, არ შეარჩინო ჩვენი წყენა!

მაშინ მესია ცბიერი ღიმილით მიუბრუნდა ფარისეველს და უთხრა:

— ვთქვათ და ჩემი თანამესუფრეები მართლაც უღირსნი არიან. მერე და რა გინდათ? ჩემი აქ ყოფნა სრულიად გამართლებულია. თქვენ, დანარჩენები, უცოდველები ხართ, მეზვერეები კი გამოუსწორებელი ცოდვილნი არიან. ძალიან კარგი. მაგრამ მე ყველა ადამიანის ბედი მაწუხებს, ამიტომ უფრო ცოდვილების ბედი უნდა მაინტერესებდეს, ვიდრე უცოდველებისა და გულმართალთა. მკურნალი ესაჭიროება სნეულს და არა ჯანმრთელს.

ეს განცხადება ტაშის ქუხილით მიიღეს. ფარისევლები მიხედნენ, რომ ქრისტესთან დავა სიკეთეს არ მოუტანს არავის და დუმილი ამჯობინეს.

მაგრამ საქმე ამით არ დამთავრებულა და იესო ქრისტეს სხვა მხრიდან მოუხდა საყვედურების მოსმენა.

ხმაურითა და შედახილებით მოდარბაზებმა იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეთა ყურადღებაც მიიპყრეს. ახლა ისინი მოვიდნენ და მაცხოვარი მწარედ დაამუნათეს:

— ჩვენი მასწავლებელი მახერის ციხეში იტანჯება, — უთხრეს. — შავ პურს ლოდნის და აყროლებულ წყალსა სვამს. შენ კი, მისი ძმა და თვისი, გაშლილ სუფრას უზიხარ და ქეიფს ეწევი! ნუთუ დაგვიწყებია შენი წინამორბედი? ის ხომ დიდი წინასწარმეტყველია! ჩვენ მას დავეტირით. ვმარხულობთ, რათა მას დავემსგავსოთ. ჩვენ ძაძებს ვატარებთ იმ წმინდა კაცისათვის, შენ კი...

— ბოლოს და ბოლოს, მე ეს მომბეზრდა! — შესძახა ბრაზ-მორეულმა იესომ. — განა მე ვარ დამნაშავე იმაში, რომ იოანე ასე სულელურად გაება პეროდეს მახეში? მერე, თუ საქმე საქმეზე მდგა, თვითონ იოანემ ამასწინათ შეურაცხყოფა მომაყენა, სასიძო მიწოდა... რაკი სასიძო ვარ, ქორწილიც ხომ უნდა იყოს?*. ახლა

* სასიძოდ არის წოდებული იესო სამი მთავარი მიზეზით: 1. გოლგოთზე სატანჯველად წასვლის წინ შეალამისას ევედრებოდა მამა-ღმერთს

ესეც ვიკითხოვ: როცა სასიძო ნადიმობს, განა შეუძლიათ მის მეგობრებს იმარხულონ? მაშინაც მოასწრებენ მათი კბილები მოსვენებას, როცა მათ შორის აღარ ვიქნები, ესე იგი როცა მეც შემემთხვევა იმე ხიფათი.

ნიშნად იმისა, რომ მისი ბედი უკვე გადაწყვეტილია, იესომ თავისი იგავების უძირო გუდას თავი მოხსნა:

— არავინ, არავინ არ დააკერებს გაცვეთილ ტანისამოსს ხამი ტილოს ბეჭკით, რადგან წვიმაში ახალი ქსოვილი დაიკლებს, გახუნებულ სამოსელს გახევს და უფრო დიდი ნახვრეტი გაჩნდება, ვიდრე იყო. სწორედ ასევე, არავინ ჩაასხამს ძველ ტიკტორაში ახალ ღვინოს, მაჭარს, თორემ გასკდება და ღვინო ძირს დაიღვრება. გარდა ამისა, თუ ნამდვილ ძველ ღვინოს ხარტ მიჩვეული, ახალი დაუღვინებელი მაჭარი არც მოგეწონებათ და ისევ ძველ ღვინოს მოითხოვთ, რადგან უფრო მაგარია...

— ეგ ხომ ვიცით! — შესძახა ვილაცამ, — მაგრამ რისთვის დაგჭირდა ასეთი იგავი?

— როგორ, ვერ მიხვდით?

— ასეთი გადაკრული ლაპარაკისა ჩვენ არაფერი ვიცით.

— ძალიან საწყენია! მაგრამ მე ხომ ვიცი, რისი თქმაც მინდოდა, ჰოდა საკმარისია.

იესოს უკვე მორიგ იგავზე უნდოდა გადასვლა, როცა ბრბოში ჯიქურ გამოვიდა და მიუახლოვდა ადგილობრივი სინაგოგის „ანგელოზი“, სახელად იაირი.

— მასწავლებლო! — უთხრა. — შენ ხედავ დარდით დაღდასმულ მამას. გამიგონე, მე აქ სიხარულით არ შემოვსულვარ, შენ დაგეძებდი და მზად ვიყავი ქალაქის ყველა ბინა-საგანე დამეველო. მთავარი ისაა, რომ ვიპოვე, აი, რა უნდა შემოგჩივლო. ასული, ერთადერთი ასული მეღუპება. ახლა, როდესაც აქ გელაპარაკები, ალბათ ის უკვე სულს დაფავს, ან გაცივდა კიდეც. მაგრამ ამბობენ, რომ შენ ზებუნებრივი ძალის მფლობელი ხარ. მე მჯერა, მწამს ეს ამბავი!

(„უკეთუ შესაძლებელ არს, თანა წარმხედინ სასუძელს ესე“, ე. ი. ამარიდეო ეს წამება) — მათე, 26, 39; 2. ქრისტეს მეორედ მოსვლის გასახსენებლად; 3. ლამის მყუდროებაში ლოცვა მტრების გარემოცვაში უფრო უხედათო იყო. დაწერილებით იხ. ბოლოს დართულ ლექსიკონში „შუალამის სასიძო“.

წამოდი, მოძღვარო, ხელი შეახე ჩემს ასულს — დარწმუნებული ვარ, თვალს გაახვლს და ზეზე წამოდგება.

— როგორც იქნა, ვნახე თუნდაც ერთი ადამიანი, რომელსაც ჩემი სწამს! — შესძახა იესომ. — ძალიან კარგი! მე არ გაგიცრუებ ჩემს იმედს. წავიდეთ, ჩემო მეგობრებო და ჩემო მოციქულებო! მერე დავბრუნდებით და ნადიმს გავაგრძელებთ.

ყველა წამოდგა და შემოერთებულ ბრბოსთან ერთად იაირის სახლისაკენ წავიდა.

დიდძალმა ხალხმა მოიყარა თავი. ქალაქის მედუქნეები და მოგატრეები ამოდგნა პროცესიის დანახვაზე. დახლებს ტოვებდნენ და ცნობისმოყვარეობისაგან იწვოდნენ.

— საით მიემშრებიან? — ეკითხებოდნენ ხალხს.

— იესო მომაკვდავი გოგონას გამოჯანსაღებას აპირებს, — ისმოდა პასუხი.

ხალხის ნაკადი მდინარესავით იზრდებოდა. მთარულ სიტყვას უკვე ძალით უხდებოდა ბრბოში გზის გაკაფვა.

ამ დროს პროცესიას ერთი კეთილი მანდილოსანი შეუერთდა და საგულდაგულოდ შეეცადა მოძღვრისაკენ გაეკვლია გზა. წყნარად და ფეხაკრეფით მიემშრებოდა აღთქმული მიზნისაკენ. აგერ, მიუახლოვდა კიდეც. ხუთი-ექვსი ნაბიჯიც და ხელით შეეხებოდა მის ღვთაებრივ ქიტონს. ხალხში ნემსი არ ჩაყარდებოდა და კილაჲ მანდილოსანს ვინღა მიაქცევდა ყურადღებას.

ეს კეთილი გენესარეთელი დედაკაცი აგერ თორმეტი წელიწადი იტანჯებოდა სოკოს სენით და ვერანაირად ვერ მოირჩინა თავი. მისი უკანა ტანი საშინელ მდგომარეობაში იყო. სახარება ამას საზგასმით აღნიშნავს: „და დედაკაცი ვინმე იყო მუნ, რომელი იყო წყაროთა სისხლისათა გვემულ ათ-თორმეტ წელ, და ფრიად ვნებულ იყო იგი მრავალთაგან მკურნალთა და არა რაი ხარგებულ ეყო, არამედ უფროსად უძვირესად მოვიდა“ (მარკოზი, 5, 25—26). აი, ეს ქალი, თორმეტი წელიწადი რომ სისხლისაგან იცლებოდა, ახლა ცდილობდა როგორმე ქრისტეს შეხებოდა. „წყაროთა სისხლისაგან გვემული“... ასეთი დიაგნოზი მედიცინაში არ არის ცნობილი, ის მხოლოდ სახარებაში გვხვდება, და ისიც არა ოთხივეში. სულიწმინდას, რომელიც ევანგელისტს ამ სიტყვებს კარნახობდა, ალბათ მხედველობაში ჰქონდა არა სასიკვდილო სისხლდენა, არამედ უკა-

ნა გასავლის სისხლძარღვების ბურთულების გასკდომის შედეგად წამოსული სისხლი.

წარმოიდგინეთ თორმეტ წელიწადს გაგრძელებული ბუზობილი ჭეშმარიტად, ეს დედაკაცი დიდი მოწამე ყოფილა, და ნეტა, რა ჩაიდინა ამისთანა? იკრუნჩხებოდა, იგრიხებოდა, ამაოდ ლამობდა ქაველით გამოწვეული ტანჯვის შემსუბუქებას.

მისი ნუგეში ის იყო, რომ სწამდა.

„თუ ქრისტეს სამოსის კალთას როგორმე შეგვხვები, უსათუოდ განვიკურნებიო“, — ამბობდა გულში.

ვინც ლამობს, ის აღწევს მიზანს. აი, მიუახლოვდა, დიდი მკურნალის გვერდით აღმოჩნდა. თავგანწირულმა ხელი გაიწოდა, ქრისტეს ტუნიკი მოსწია და იმავე წამს ყველა სისხლიანი ბურთულა გაუქრა. გადარჩა ობერაციას! ჰემოროიდალური რეციდივები აღარ განმეორებულა!

გაგიგონიათ სადმე ასეთი სასწაული? ხომ ხედავთ, იელოვას, სულიწმინდის და მარიამის პირმშო ისეთი მკურნალი იყო, რომ თავისი ნება-სურვილის წინააღმდეგაც კი კურნავდა, მისი სამოსელც კი კურნავდა სნეულსა! ყოველ შემთხვევაში, სახარებაში ასე წერია. იესოს ფიქრადაც არ მოსვლია, თუ სადმე ვინმე დედაკაცი, თავისი ქრონიკული სენით შეწუხებული უცნობი ქალი მოისწრაფვოდა, რაღა მაცხოვარს ეხსნა. ან რას მიაქცევდა ყურადღებას, სნეულ გოგონასთან. მიიჩქაროდა, ისედაც მოსდევდა „ერი მრავალი“ და „შეაურვებდეს მას“. საჭირო გახდა ახალი სახის სასწაული, რომ გავგო, რანაირად მოარჩინა კიდევ ერთი ავადმყოფი. როცა ჭიტონი მოსწიეს, რაღაც შეცბა და ისეთივე შოკი განიცადა, როგორიც მოსდის ხოლმე კატას, ხელს რომ უკუღმა გადაუსვამენ ხოლმე და ნაპერწკლებს დააყრდენებენ: იესოს არსებას მოწყდა სასწაული და მოარჩინა ქალი.

მაშინ იესო ხალხს მოუბრუნდა და ჰკითხა:

— ვინ შეეხო ჩემს სამოსელს? ვინ იყო ესა?

— რაზე ლაპარაკობ, მოძღვარო? — გაუკვირდა პეტრეს. — ხომ ხედავ, რა ზედახოცვაა, ხალხი ყოველი მხრიდან გვაწყდებოდა, შენ კიდევ მეკითხები, ვინ შეეხო ხელითაო! ეს ხომ იგივეა, რომ თივის ზვინში ნემსი ძებნო.

— რაღაც ვერა ვგრძნობ თავს კარგად, — მიუგო ქრისტემ. —

მე ვიგრძენი, რომ ჩემს არსებას სასწაული მოწყდა, ეს კი ასე უბრალოდ არ ხდება. ვიღაცა შემეხო.

უბედურმა ქალმა იგრძნო, რომ მიუხვდნენ, და თუ დიდი სკურნალი გაწყრა, მისი კალო გაღწეოდა. ამიტომ დამალვა ველარ გაბედა, ელდანაკრავი და აკანკალებული დაენხო მაცხოვრის ფერხითი.

— უფალო, უფალო! — გაიძახოდა ცრემლთა ფრქვევით. — მე კადნიერმა შევცოდე, გევედრები, მაპატიე, ნუ დამიბრუნებ ჩემს სნეულებას!

იესომ გაიღიმა.

— ასულო ჩემო! — უთხრა სათნოყოფელმა. — ასეთი ბოროტმოქმედი როდი ვარ. რა თქმა უნდა, შენს განკურნებას საჯაროდ ვერ იტყვი, ვერც ვერავის აჩვენებ, მაგრამ ღმერთი იყოს შენი მფარველი, მით უკეთესი შენთვის.

ვიდრე იესო ქალს ელაპარაკებოდა, მამა იაირის მსახურები მიუახლოვდნენ.

— რა მოხდა, რა მოხდა კიდევ? — ჰკითხა შემფოთებულმა სინაგოგელმა ანგელოზმა.

— ჩვენო მბრძანებელო, შენი ასული მიიცვალა, — უპაპუხეს დაღვრემილებმა. — ჯადოქრის შეწუხება აღარ არის საჭირო*.

მამა იაირმა უმწეო მხერა მიაპყრო იესოს, რაც ალბათ ამას ნიშნავდა: შენ ეს არის მოარჩინე ვიღაც უბირი დედაკაცი, რომელსაც ბუასილი სჭირდა, მე კი, პატიოსნებას გეფიცები, ცოტათი მეტი წონა მაქვს და კეთილი ინებე, ისე მომექეცი, როგორც ჩემს მაღალ მდგომარეობას შეეფერებაო. რაკი ჩემმა ასულმა საბოლოოდ სული დალია, მშვენიერი შემთხვევა გეძლევა, რომ თავი გამოიჩინო და სახელი განითქვას!

შემთხვევები არც აქამდე აკლდა, მაგრამ ურწმუნო ხალხი მხოლოდ სეირს უყურებდა, თითქოს უბრალო ჯამბაზი ყოფილიყო.

— წავიდეთ! — მოკლედ მოუჭრა იესომ, რომელმაც ყველაფერი გაიგო.

* ტაქსილი არ აზვიადებს. წინასწარმეტყველის, მეფის, თვითონ ღმერთის დამცირება და უგულვებელყოფა პირველი შემთხვევა არ არის ბიბლიაში (გაიხსენოთ, როგორ დაუშინეს ქვები დავითს, გადაუღვნენ იელოვას, უბრალო ჯადოქარს ეძახიან იესოს...).

ბრბო ისევ დაიდრა. მალე დიადი მკურნალი და მისი მხლებელი ხალხი იაირის სახლსაც მიადგა.

სახლში რომ შევიდნენ, იესომ მოტირლები ნახა. უკვე თავიანთ საქმეს შესდგომოდნენ. ო, ეს ბუზები! უკვე დახვეოდნენ ცხედარს, წუთსაც არ კარგავდნენ ცრემლით მოვაჭრენი, ნარდად და ბითუმად ყიდდნენ იმას, რისი ფრჭევაც შეეძლოთ. მაშ რა უნდა ექნათ, ჯერ თეატრები არ იყო! ჯერ მიცვალებულს თვალი არ დაეხუჭა, რომ უკვე მის სახლში გამოჩნდებოდნენ ხოლმე. ჯერ ღარიბებსაც მიაკითხავდნენ, თორემ აქ ხომ კარგი გასამრჯელო ელოდათ მთელი დღე მოთქმა-გოდებისათვის!

ცდასა და გულმოდგინებას არ აკლებდნენ. სახლი ირყეოდა მათი გულგამგმირავი გოდებისა და კივილისაგან.

— რისთვის გლოვობთ? — მიმართა იესომ. — დამშვიდდით, ნუ ტირიხართ! თქვენი ქალწული არ მომკვდარა, მხოლოდ სძინავს! მოტირლები დაცინვით შეხვდნენ:

— რასა ბრძანებთ, არ მომკვდარაო!

— ახლა მკვდარი და ცოცხალი ველარ გაგვიჩვენეთ?

— ნუ შეწუხდებითო, გვეუბნება!

— ისლა გვაკლია!

— ეგ რა ხუმარა ვინმე ყოფილა, დედაკაცებო? ექიმი ვარო და მიცვალებული ვერ გაურჩევია. ეს სადაური ექიმი?

ამის შემდეგ მოტირლებმა ზურგი აქციეს, ჩვენს საქმეს მივხედოთო, რაც მით უფრო მართალი იყო, რომ სახლის პატრონი ანგელოზიც მოვიდა. იესომ ციური ჟესტით გააჩუმა, მოთქმის დაწყება აღარ დაანება.

— გავიდეს ყველა! — ბრძანა. — სახლში დარჩებიან მხოლოდ განსვენებული ქალწულის დედა და მამა. აგრეთვე პეტრე, იაკობი და იოანე.

ყველა დაემორჩილა.

მაშინ განსვენებულის ხელი აიღო და უთხრა:

— ტალიფა კუმი! ქალიშვილო, შენ გეუბნები, წამოდექი!

დაიმახსოვრეთ ეს სიტყვები, გამოგადგებათ, ვინმეს გაცოცხლება რომ ისურვოთ. „ტალიფა კუმი!“ — ამ ხუთი ბგერის შემწეობით დაუბრუნა იესომ სიცოცხლე იაირის ასულს. ასე ამტიციებს ევანგელისტი მარკოსი, რომელიც თვითონ ამ ამბავს არ დასწრებია. რაც შეეხება ევანგელისტ იოანეს, თავის სახარებაში ამ საგულის-

ხმო ოპერაციას ერთი სიტყვითაც არსად ახსენებს, თუმცა ვკლესიის მამები ერთხმად მიგვითითებენ ამ მოციქულზე, როგორც ქრისტიანული ნამდვილ მომსწრეზე.

მაგიური „ტალიზმა კუმი“ გაიგონა თუ არა, გოგონა წამოვარდა და გახარებულმა, რომ ისევ ცოცხალია, მთელი სახლი დაირბინა. მშობლები თავს მეშიდე ცაზე ჰგონებდნენ, და აღარც მოტირალნი ჰგოდებდნენ. იესომ ქალიშვილის მშობლები დედამიწაზე დააბრუნა:

— მოხარული ვარ, რომ დაგესმარეთ, — უთხრა, — მაგრამ ეს ყველაფერი როდია. ცოტა ამ ბავშვზე იფიქრეთ, შიმშილით არ მოკლათ! რამდენი ხანია არაფერი უჭამია საცოდავს! აჭამეთ და შერე ილოცეთ!

შემდეგ ამისა მირონცხებული მეზვერეთა სახლში დაბრუნდა, რათა ნადიმი დაესრულებინათ, როგორც დაჰპირდა იესო მათეს და მის მეგობრებს*.

ამ ღირსშესანიშნავი ამბების შემდეგ იესომ ისევ ინახულა მშობლიური ნაზარეთი, რაც ნამდვილად არ იყო ამისი ღირსი, და ისევ სასაცილოდ აიგდეს, რადგან ასე ეწერა წიგნებში, რომ ნაზარეველნი თავიანთი თანამემამულის შეგონებებისადმი ყრუ დარჩებოდნენ სამუდამოდ. თავს იჩენს მხოლოდ ერთი კითხვა: რატომ ლამობდა ასე შეუპოვრად თვითონ იესო, რომ რამე შეესმინა რევვენთათვის? რატომ არ აიღო ხელი ამ უიმედო წამოწყებაზე? როგორც ღმერთს, მას უნდა სცოდნოდა წარსულიც, აწმყოც და მომავალიც, მაშასადამე ნაზარეველთა მიმართ არაერთგვაროვანი ილუზია არ უნდა ჰქონოდა, როგორც არ ჰქონია ფარისეველთა მიმართ.

ევანგელისტი მარკოზი თავისი წიგნის მეექვსე თავში (1—6) გვაუწყებს, რომ ნაზარეველნი იესოს ამჯერადაც სრულიად უნდობლად შეხვდნენ.

— საიდან უნდა მიეღო სიბრძნე და ძლიერება? — ამბობდნენ ურწმუნონი, — წავიდეს ეს ყალთაბანდი და აბრიყვოს ხალხი სადმე სხვა ქალაქებში, სადაც არაფინ იცნობს და არაფინ იცის, რა შვილიცა ბრძანდება. ჩვენ მაგ გაიძვერას საკუთარი თითებივით ვიცნობთ! ეს ხომ სრულიად ჩვეულებრივი ხურთა! განა მარიამის შვილი არაა? იაკობის, იოსიას, იუდას და სიმონის ძმა არაა? ავერ არ

* ნახეთ: საზარება მათესი, 10, 10-26; მარკოზის, 2, 15-22; ლუკასი, 8, 29-56.

არიან მაგისი დები? ვინ არის და რა უნდა იქადაგოს ისეთი, რომ ჩვენ გაგვაბრიყვოს?

„არა არს წინასწარმეტყველი შეურაცს, გარნა სოფელსა თვისსა და სახლსა თვისსა“, — თქვა მელანქოლიურად იესომ და დროებით ხელი აიღო იმედზე, რომ თავის თანამემამულეებს მოაქცევდა.

ხანმოკლე დროით შეგებულებაში წასულაც კი განიზრახა. ამ მიზნით მთელი თავისი სამოციქულო საბჭო შეკრიბა და ასეთი სიტყვით მიმართა:

— დღეიდან ახალი განკარგულებების გაცემამდე ჩემს მაგიერობას თქვენ გასწევთ. მთელს ჩემს რწმუნებას თქვენ გაძლევთ. უწემოდ გაემგზავრებით საქადაგებლად, გადასვრავთ ქვეყნის ყველა მხარეს კიდით კიდემდე და ხალხს აუწყებთ, რომ ციური სასუფეველი არც ისე შორსაა, როგორც ფიქრობენ ხოლმე. განკურნეთ სნეულნი, აღადგინეთ მიცვალებულნი, განწმინდეთ კეთროვანნი, სერხემალი გაუსწორეთ კუშიანებსა და დარეკილებს, განდევნეთ ეშმაკნი ბორგნეულთა სხეულიდან. არ გაბედოთ სპეკულაცია. სასწაულები არაფერი არ დაგიჯდებათ და ამიტომ თქვენც ნურას აიღებთ, სიკეთისათვის სასყიდელს ნუ ითხოვთ. მაგრამ რაკი მარტოოდენ სიყვარულითა და წყლით ვერ იარსებებთ, ნებას გაძლევთ ისარგებლოთ იმ ხალხის სტუმართმოყვარეობით, რომელიც ჩვენს სარწმუნოებას მიიღებს და შინ შეგეპატივებათ. ამასთან არ დაგავიწყდეთ, რომ თქვენი ზრუნვის მთავარი საგანია მსუბუქი ქცევის დედაკაცი: ამ ლამაზსა და კეთილ ცოდვილებს შეიძლება ბევრი რამ შევუნდოთ. გარდა ამისა, ყურადღება მიაქციეთ პატარა ბავშვებს, გიყვარდეთ და ალერსს ნუ მოაკლებთ. დაბოლოს, იქადაგეთ ყველგან ჩემი მოძღვრება. სადაც შეხვდეთ, თქვით: მშვიდობა სახლსა ამას! თუ შინ არ შეგიშვან და გაგაგდონ, გადიოთ და „განიყარეთ მტფერი ფერხთა თქვენთა და რომელმან უარ-მყოს მე წინაშე კაცთა, უარ-ვპყო იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა“. ნუ შეშინდებით. თქვენი სიტყვა უნდა იწამოს, ყველამ, ვინც იწამა მომავლინებელი თქვენი. ერიდეთ ბოროტ დიდკაცებს, რომელნიც მეფის წინაშე წაგაყენებენ, რათა გაწამონ ჩემი გულისათვის. „აჰა, მე მიგავლინებთ თქვენ, ვითარცა ცხოვართა, შორის მგელთა; იყვენით უკვე მცენიერ, ვითარცა გველნი და უმანკო, ვითარცა ტრენი“ (მიგავლინებთ, როგორც ცხვრებს მგელთა შორის, ამიტომ იყავით გველივით ჭკვიანნი და მტრედისვით უცოდველნი“ — მათე, 10, 16).

ამაზე მუდამ ფრთხილმა და წინდახედულმა პეტრემ ასე უპასუხა:
— ჩვენ წავალთ, უფალო ჩემო, მაგრამ შენ მტრებთან გეგზავნი.
ნო. მათ შორის მართლაც ისე ვიქნებით, ვითარცა ცხვარი მგელ
თა შორის!

— ძალიან კარგი! მეც ეს გითხარით.

— ამაზე კარგი რა იქნება: მგლები შეჭამენ ცხვრებს და მორჩა!
იესოს პასუხი პეტრეს ცალკე უნდა დაემახსოვრებინა:

— ნუ გეშინიათ: მკვდარ ცხვარს მგლებისა არ ეშინია. მაშ
იქროლეთ, „რამეთუ მრავალთა სირთა (ჩიტთა) უმჯობეს ხარ
თქვენ“.

ბოლოს და ბოლოს, მაცხოვარი თავის ერთგულ ცხვრებს დავა
შვიდობა, მოციქულები წყვილ-წყვილად წავიდნენ სხვადასხვა მზა-
რეს და მოძღვარს დაჰპირდნენ, ჩვენს ყოველგვარ საქმიანობას გაც-
ნობებით. იესო კი დასასვენებლად წავიდა და დიდხანს ნებევრობ-
და მარიამ მაგდალინელის, იოანას, სუსანას და თავის სხვა თაყვა-
ნისმცემელთა მკლავებში.

ყოველივე ამაზე ცნობებს ნახავთ მათეს (თ. 10), მარკოზის
(თ. 6) და ლუკას (თ. 9) სახარებებში, დამატებით კი — წმინდა
კლიმენტი ალექსანდრიელის მეორე ეპისტოლეში კორინთელებ-
თან (მეხუთე თავში)³⁹.

რაფაელი. სიმონ-პეტრე.

სადაც იოანე ნათლისმცემელი სხოვარების მიხედვით გამოს კარგავს

და შევიდა ასული იროდიასი და როკვიდა (ცეცხვად) და ქსინდა (მოეწონა) იროდის და მის თანამეინაზეთა, და ჰრქვა იროდი მეფემან ქალსა მას: მთხოვე, რაიცა გნებავს და მიგცე შენ. და ეფუცა მას, ვითარმედ, რაცა ითხოვო, მიგცე შენ, ვიდრე ზოგადმდე შეფობისა ჩემისა.

ხოლო იგი გამოვიდა და ჰკითხა დედასა თვისსა, ვითარმედ რა ვითხოვო? ხოლო მან ჰრქვა მას: თავი იოანე ნათლისმცემლისა.

და შევიდა ქალი იგი მწერაჲლ მეფისა და ჰრქვა: მნებავს, რათა აწვე მომცე მე თავი იოანე ნათლისმცემლისა. და მწუხარე იქმნა იროდი მეფე, ხოლო ფიცისა მისთვის და მისთანა შეინახეთა, არა ინება შეურაცხყოფა ქალისა მ-ის და შეკვეთულად წარავლინა მებრძლე მისი და უბრძანა მოღებად თავი მისი.

ხოლო იგი წარვიდა და მოჰკვეთა თავი საპყრობილესა შინა. და მოიღო თავი მისი ფეშვნითა და მიასცა ქალსა მას, და ქალმან მან მიართვა დედასა თვისსა.

მარკოზი, 6, 22-28.

ი, ვის არა ჰყავდა ოდალისკები და ჰურიები, იესოსავით! თუ ასეთი სადმე არსებობდა, ეს იყო იოანე ნათლისმცემელი. უკვე თორმეტი თვე გაიჭიმა მას შემდეგ, რაც ჰეროდეს და ჰეროდიადეს უზნეო ქორწინება

ამხილა და ამისათვის საპყრობილეში უკრეს თავი. ძვირად და უკადა გულახდილობა წინამორბედს.

იოანეს მოწაფეები ქრისტეს მოსვენებას არ აძლევდნენ და იხსენი შენი ნათესავი და ნათლისმცემელი, შავ პურს ღრმად ჭირს და აშმორებულ წყალს ასმევნო. მაგრამ ისინი აჭარბებდნენ. როგორც უკვე გითხარით, ახალი აღთქმის მოწმობით მირონცხებულის ნათლიას ძალიანაც ღვთისნიერად ექცევიან. მაგალითად, ხომ ვნახეთ, რა თავისუფლად შედიოდნენ მასთან მოწაფეები და როგორ მიმოჰქონდათ ყოველნაირი ამბავი აქეთ-იქით!

სახარება გვაუწყებს, რომ დროგამოშვებით თვითონ ჰეროდე მეფე მოინახულებდა დიდ მეუღაბნოეს და რჩევა-დარიგებას ეკითხებოდა.

აი, მაგალითად, რას გვეუბნება მარკოზი:

„რამეთუ იროდის ეშინოდა იოანესი, და იცოდა იგი, რამეთუ კაცი მართალი და წმინდა არს, და ჰსცვიდა მას, და ისმინის მისი, და მრავალსა პატივსა უყოფდა, და ჯეროვნად ისმენდა მისსა“ (თ. 6, მუხ. 20).

ჰეროდეს იმიტომაც ჰყავდა ნათლისმცემელი ციხეში, რომ ეშინოდა მისი, მაგრამ გონიერ მეფეს ეს არ უშლიდა, რომ ამ კაცს რიდიტა და პატივით მოპყრობოდა. მაშასადამე, ჩვენი კუხენი იოანე პრივილეგირებული პატიმარი იყო.

ცოტაოდენი კეთილგონიერება რომ გამოეჩინა, დიდი ხნის გამოსული იქნებოდა საპყრობილიდან და თანაც დიდი პატივით. მაგრამ ეს დოყლაპია წმინდანი იესოსთან კავშირს ამჯობინებდა, ეპისტოლეს ეპისტოლეზე უგზავნიდა.*

რამდენადაც მიმოსვლის შეზღუდულობა — ერთადერთი რამ, რაშიც ის შეზღუდული იყო — მისთვის ყველაზე მძიმე

* საკითხისადმი ასეთი მშვიდობიანი-ფილისტერული მიდგომა, ცხადია, ბირობითია და გაუმართლებელი. ყველა რომ შერიგებისა და მორჩილებისა გზით წასულიყო, საერთოდ არც მისწრაფება იქნებოდა, არც წინსვლა. ეს ეხება გმირებსაც და მეცნიერებსაც. იდეის ან რწმენისათვის თავდადებულნი, ფანატიზმამდე ერთგულნი ქმნიდნენ მარად წინააღმდეგობას მეტს და ეს მეტია, ვიდრე პირადი კეთილდღეობა, სიანდლისი და პრინციპის ფასად რომ ჯდება. ცხადია, სულ სხვა საკითხია, თუ როგორია თავისთავად ის იდეა თუ რწმენა, რასაც გამოჩენილი ადამიანები ეწირება. ჟაკტი ისაა რომ ვიდრე პეტრეს ტაძარში ეშმაკები მოიკალათებდნენ, პირველი ქრისტიანები ასეთი კეთილგონიერების გზით არ დადიოდნენ.

ასჯელს წარმოადგენდა, ხოლო მისი მაცხოვარი ისე ექცეოდა, როგორც უკანასკნელი მოღალატე, თავისუფლად შეეძლო შეერთდეს ნდობით აღჭურვილ პირად ქვეუღიყო და ამასთან არავითარი სინდისის ქენჯნა არ განეცადა.

იუდეის ტეტრარქი ბედნიერ კაცად ჩათვლიდა თავს, თუ ასეთ მრჩეველს შეიძენდა.

უმეჭველია, იმთავითვე გაათავისუფლებდა და თავის სამეფო კარზე საპატიო თანამდებობას მისცემდა.

ესეც არაფერი. ნათლისმცემელი თვითონვე იფუჭებდა საქმეს, რითაც კი შეეძლო. მთლიანად პეროდეს ხელში მყოფი პატიმარი შეუპოვრად განაგრძობდა თავისი მეფის გმობას და ყოველ შეხვედრაზე ლანძღვა-გინებით იკლებდა მისი უზნეო ქორწინების გამო. ბუნებრივია, ასეთი არასასიამოვნო გამოსვლები მეფეს გულზე მალამოდ არ მოხვდებოდა. მისი მოთმინება სანაქებოცაა, სხვა ამდენს არ აუტანდა. იოანეს მდგომარეობას ისიც ართულებდა, რომ პეროდიადეს სახით დაუძინებელი მტერი შეიძინა, ქალები კი ასეთ რამეებს არასოდეს არავის აპატიებენ. მაღამ პეროდიადე დუმდა, მაგრამ გულში შურისძიებას ამზადებდა.

არასოდეს არ ჩაერიო ქალის საქმეშიო, ამბობს ძველი ბრძნული ანდაზა. დედაკაცი რომ გაიწევს, ცხრა უღელი კამეჩი ვერ შეაჩერებსო. მართლაც, ეს ისეთი გარემოებაა, რამაც უახლოესი მეგობრებიც კი შეიძლება ერთიმეორეს გადაჰკიდოს. ფთქვათ, თქვენი მეგობარი გაგიჟებულია ერთ ლამაზ ქალზე, რომელიც თქვენის აზრით მსოფლიო ომზე უარესია. მიაფურთხეთ და მოეშვით, ნულარ ჩაერევიო, ინებებდნენ, რამდენიც სურდეთ. ღმერთმა დაგიფაროთ, რომ უროსა და გრდემლს შორის თითო ჩარგოთ! ხოლო თუ ამ ბრძნულ შეგონებას არ შეისმენთ და თვითონვე შეეცდებით შეაგონოთ თქვენს მეგობარს, რომ მიუტევებელ სისულელეს აკეთებს და ურჩევთ თავი მიანებოთ იმ ქალს, დარწმუნებული უნდა იყოთ, რომ მადლობას ვერ მიიღებთ. მას შემდეგაც კი, რაც თავის უზნეო დულისინეას ეშმაკებში გაგზავნის, დარწმუნდება, რომ თქვენ მისი სიკეთე გინდოდათ, — მაშინაც კი არ შეგირიგდებათ. ეს უკვე ათი ათასჯერ არის შემოწმებული.

იოანე ნათლისმცემელი სულელთა იმ შეუწყნარებელ ჯიშს ეკუთვნოდა, რომელსაც თავის მოვალეობად მიაჩნია სხვათა ოჯახურ საქმეებში ჩარევა.

პეროდუ ვერც ერთ სახელმწიფოებრივ საკითხზე ვერც კითხულობდა რჩევას ისე, რომ არ მოესმინა მომავალზე მანამდე რა უნდა...

— ჰო, თქვენო უდიდებულესობავ, ასე და ასე მოიქცეით, მე ვფიქრობ, ასე ემჯობინება. მაგრამ პოლიტიკა ყველაფერი როდია. ხალხი რომ მართოდენ პოლიტიკით კვებო, გაგიწყდება ცხვარივით. არც პირადი ცხოვრება უნდა დაივიწყო, არც ხალხის კეთილდღეობა და არც კეთილი ზნეობა. ამ მხრივ კი, თქვენს ადგილზე რომ ვიყო, ადრევე წიხლსა ვკრავდი პეროდიადეს, კარში გავაგდებდი და ძველ კანონიერ ცოლს დავუბრუნდებოდი. ეს თქვენი წმინდა მოვალეობაა, თქვენი უპირველესი ვალი ღმერთისა და სამშობლოს წინაშე.

პეროდუ წარბებს შეიკრავდა და უსიტყვოდ წავიდოდა.

ლამით კი, პეროდიადეს რომ მიუწევბოდა, გულში ხინჯი ჩაკვებოდა და თავის მართლება მოუხდებოდა ზოლმე. თუ ეს უზნეოდ ედაკაცი თავის შავბედად ნათლისმცემლის ამბავს ჰკითხავდა, მეფე კბილებში გამოსცრიდა: „რას მეკითხები ნათლისმცემლის ამბავს? ჯობია გაჩუმდე... საერთოდ უჭკუო კაცი არაა, მაგრამ ამ ერთ საქმეში...“ „აჰ, მაშ ისევ დაგიწყო ძველი გალობა ამ ჩვენს ქორწინებაზე?“ „ნუ მეკითხები-მეთქი...“ „ბინძური პირუტყვი!“ — დაასკენიდა პეროდიადე კბილთა კრატუნით.

პეროდიადე ნერვული, ფიცხი და შთაბეჭდილებიანი ქალი იყო. იოანეს დაუსრულებელმა თავდასხმამ ისე გაამწარა, რომ მის გახსენებაზე უკვე ისტერიკა მოსდიოდა. იესოს კუზენი დედოფალს თავზარსა სცემდა.

თავდაპირველად იმით კმაყოფილდებოდა, რომ უბრალოდ ეძახდა ტიპს, რომელიც სხვის საქმეში ერგება, მერე და მერე უძახავდია, გულდრძო მქირდავი და ბოლოს ბინძური პირუტყვიც გახადა.

ბინძური პირუტყვი — დედოფლის რისხვის უკანასკნელი საფეხურია.

ბინძური პირუტყვისათვის რჩებოდა მხოლოდ ერთი საფეხური — სასრჩობელა.

ტეტრარქი უკვე მწარედ ნანობდა, რომ ნათლისმცემლის ყველა სიტყვას თავის თანამემცხედრეს ულაგებდა ყურში. ქალს კაცმა ყველაფერი კი არ უნდა უთხრას. იმის გამო, რომ პირველ ხანებში ვერ მოისაზრა იოანეს მამხილებელი სიტყვების შერბილება და

მათთვის უფრო იოლად მოსანელებელი სახის მიცემა, ახლა თავისი პატიმრის დაცვა უხდებოდა პეროდიადეს მძვინვარებისაგან. ქალს კიდევ თავისი უხიაკი აზრი აეკვიტა.

„ის წყეული ნათლისმცემელი არ მოისვენებს, ვიდრე არ წავასვენებ! — ფიქრობდა ხშირად. — არ მოეშვება თავის ჩაყოფას სხვის საქმეში, ვიდრე მაგ თავს არ წავაცლი“. ამ ფიქრებში იყო დღე და ღამე.

თავის მოკვეთა არც ისე ძნელია საქმე იყო. პეროდიადე შემთხვევას ეძებდა და აი, ხელსაყრელი შემთხვევაც მიეცა.

მეფე პეროდე თავისი სახელობის დღეობას არ იხდიდა, რადგან არ ჰქონდა წმინდა სახელი: წმინდანების სამახსოვრო დღეები ჯერ კიდევ არ იყო გამოგონილი. ამიტომ რომელთა წესის თანახმად დაბადების დღეს იხდიდა.

იმ წელს მახერში მოისურვა დღეობის გადახდა.

მეფის დაბადების დღის აღსანიშნავად დიდი ნადიმი გაიმართა. მიწვეული ჰყავდა კარისკაცები, ათასეულთა მეთაურები და გალილეელთა მამასახლისები. ყველაფერი, რაც ვიციტ პეროდეს სინდიდრუზე, მფლანგველობაზე, სიუხვეზე და სასახლის დიდმშენიერებაზე, საფუძველს გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ ნადიმი ყოველგვარ ქებას აღემატებოდა.

პეროდიადემ კარგად იცოდა ქმრის სუსტი მხარეები და მხიარულების ნაწილის გაძლოდა თვითონ იკისრა. არა, პეროდიადე სულაც არ ყოფილა უჭკუო ქალი. ჭკუაც უჭრიდა, გონებაც და ცბიერებაც.

თვითონ პეროდე ანტიპა მხოლოდ სუფრას უფროსობდა და იხდიდა საჭირო თანხებს, რაც ერთობ ძნელი იყო, რამდენადაც პეროდეს ხარჯი შემოსავალს აღემატებოდა.

უცებ, ვითომ სხვათა შორის, პეროდიადემ უთხრა:

— საღამოს ბალეტი უნდა მოვაწყო.

სწორედ ეს ბალეტი გახლდათ ხაფანგი. თქვენ ნახავთ, რა მოხერხებულად იყო ყველაფერი მოწყობილი.

დღეობა თავის რიგზე მიდიოდა. პირველად სტუმრებმა ჭამასმით გული იჯერეს. შემდეგ, როცა უკანასკნელი სასმისები დაიცალა, სტუმრები ცისფერ დარბაზში გავიდნენ. იქ უკვე დაგებული იყო ფარჩები და გამზადებული საგანგებო საცეკვაო სცენა. პეროდე

აღმერთებდა იტალიიდან შემოსულ ვნებისადმიძვრელ ცეკვებს და ამიტომ მაშინვე პირველი რიგისაკენ გაეშურა, შუა ადგილას დადგა ბრძანდა.

დაიწყო ბალეტი. ერთიმეორეზე ლამაზი და ტანსარო მოცეკვავე ქალები, ტერპსიქორეს⁴⁰ რჩეული მოწაფეები ასპარეზზე გამოვიდნენ. ვერ იტყოდით, რომელი რომელს სჯობდა, ყველა ერთნაირად მომზიბლავი და მაცდური იყო. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ყველას სალომეა სჯობდა, ჰეროდეს ასული პირველი ცოლისაგან *.

ფეხის აწევაში ამ ქალს ტოლი არა ჰყავდა! მომზიბლავი ასული, მამის საკადრისი ქცევისა, ისე ცეკვავდა, რომ ტაშის ქუხილი არ შეწყვეტილა მოწონების ნიშნად. სცენაზე თაიგულების წვიმა მოდიოდა. ჰეროდე აღტაცებული შესცქეროდა საყვარელ ასულს და აღარ იცოდა, რით ესიამოვნებინა, ამდენი სტუმრის წინაშე ასე რომ ასახელა გვირგვინოსანი მამა.

— ჰეროდიადეს ასულო, გიხართდეს! — შესძახა. — რა გრაციია! რა ბრუნვა, რა ფეხის აწევა გცოდნია! ამნაირი ჯერ არაფერი მინახავს! ვფიცავ, ასეთი სიამოვნებისათვის მზადა ვარ მივცე მომზიბლავ ასულს ყველაფერი, რასაც ისურვებს, თუნდაც ნახევარი სამეფო!

— სიტყვაზე გიჟერ, მამიკო! — მიუგო სალომემ.

— სიტყვას ვადასტურებ! — არ დაიხია ჰეროდე ანტიპამ. სალომემ დედასთან მიიღბინა და ყურში ჩასჩურჩულა:

— დედიკო, რა ვთხოვო?

— ნაოლისმცემლის თავი მომეცი-თქო! — მიუგო ჰეროდიადემ. აი, საინო სალომეა მამასთან გამობრუნდა, თვალი ჩაუკრა და მომზიბლავი ღიმილით უთხრა:

— პატარა სალომეას იოანე ნათლისმცემლის თავი უნდა, გერცხლის სინით მორთმეული, — აი, ასე, მამიკო!

ასე წყდებოდა ადამიანთა ბედის ტირანთა სასახლეებში.

* ქვემოთ (და ზოგ სხვა წყაროშიც) სალომეა ცხადდება ჰეროდეს და ჰეროდიადეს ასულად, რაც გაუგებრობაა: ჰეროდემ ძმის ცოლი იმ ერთი წლის წინ შეირთო და მისგან ამოდენა ქალიშვილი როდის ეყოლება? უცნაური ისაა, რომ დედინაცვლის ჰეროზა და მისი თხოვნით ჰეროდენ თავს იოანეს, რომელიც სწორედ მისი განდევნილი ღვიძლი დედის ღირსებას იცავს! ასევე მიჩქმალულია გაგდებულ ცოლის ძლიერი ძმის როლი, ფილიპემ რომ უხსენა ძმას, როცა ასეთი განზრახვა გაუგო.

ასეთ რამეს ჰეროდე არ მოელოდა. ჯერ თავის საგარძელში შეს-
ტა, მერე კი თავი მკერდზე დაჰკიდა, როგორც კაცმა, რომელმაც
კარგად უნდა მოიფიქროს, ვიდრე გადაჭრიდეს.

მაგრამ გაღეშილი კარისკაცები სალომეას გადაწყვეტილებას
ძლიერ მომხიბლავად თვლიდნენ და ერთხმად გაიმეორეს:

— ნათლისმცემლის თავი! ნათლისმცემლის თავი! ნათლისმცემ-
ლის თავი!

მონარქისათვის მიცემულ სიტყვაზე ძვირფასი არაფერია, თუ
მისი შესრულება სურს.

— გარსონ! — ბრძანა მეფემ. — მიართვით მადემუაზელ სა-
ლომეას იოანე ნათლისმცემლის თავი!

— ვერცხლის სინით — დასძინა სალომეამ, რათა მისი ნება
ყველა წესის დაცვით აღსრულებულიყო.

ათიოდე წუთის შემდეგ ნაზმა ასულმა ზნედაცემულ „დედიკოს“
იმ ბედასლი და უსერიო იოანეს თავი მიართვა ვერცხლის ლანგ-
რით. კერძი ისეთი იყო, როგორც ამ სასახლეს შეეფერებოდა.

თუ ვერწმუნებით წმინდა იერესიას, რომელსაც ამ ნადიმზე
დასწრება არ შეეძლო იმის გამო, რომ სამასიოდე წლის შემდეგ
დაიბადა, შურისმაძიებელმა ჰეროდიადემ უიღბლო იოანეს ენაში მა-
შინვე ქინძისთავი გაუყარა.

ამის შემდეგ იოანე ნათლისმცემელმა საბოლოოდ დაკარგა
ცხოვრების გემო.

იმ ღამესაც და მომდევნო დღეებშიაც ტეტრაქსის კომმარული
სიზმრები ტანჯავდნენ, გულზე მაჯლაჯუნა აწვა. თვალნათლივ ხე-
დავდა თავის უბედურ მსხვერპლს, ლანგარზე დადებულ წმინდა კა-
ცის თავს. ნათლისმცემელი სრულიად მოულოდნელად გამოეცხადე-
ბოდა რომელიმე საგნიდან. ხანდახან ღამით კარადიდანაც კი გა-
მოდერებოდა ხოლმე. ზაქარიას ფერმკრთალი და მოზეიმე შვილი
ღვთის რისხვის ნიშნად თითს გაუწვდიდა და მქუჩარე ხმით ეტ-
ყოდა:

— მკვლელო! მკვლელო! მკვლელო!

ხდებოდა უარესიც. როცა ჰეროდეს იესოს საქმეები უთხრეს,
სასოწარკვეთილმა მეფემ შესძახა:

— ვიცი, ვინც არის ... ესაა იოანე, რომელსაც თავი მოვკვეთე.
ახლა ის მკვდრეთით აღდგა, სამარიდან ამოვიდა და სასწაულებს

ახდენს! („ესე არს იოანე ნათლის-მცემელი. იგი აღდგომილ არს მკვდრეთით და მისთვის იქმნებიან ძალნი ესე მისთანაჲ“ (მათ. 14, 1 — 12; მარკოზი, 6, 14 — 29; ლუკა, 9, 7 — 9). 308

რაფაელი. „მე ვარ იესო ნაზარეტელი, რომელსა შენ მღევნი“.

* სალომეს სახელით ცნობილია სამი ბიბლიური ქალი: 1. ჰეროდე დიდის და, ჰყავდა სამი ქმარი: იოსები, კოსტობარი და ალესისი. პირველს ჰეროდეს ცოლთან მარიამნასთან კავშირი დაბრალდა, მეფემ ორივე სიკვდილით დასაჯა. კოსტობარს გაეყარა და ისიც სიკვდილით დასაჯა. მესამეს ელაბატა. 9 წ. ძვ. წ. სიკვდილით დასაჯა შვილები ალექსანდრე და არისტობელი; 2. ჰეროდე ანტიპას და ჰეროდიადეს ასული, ცეკვით რომ იოანეს თავი მოიპოვა პრიზის სახით; 3. გალილეელი ქალი, ზებედეს ცოლი, მოციქულთა — იოანეს და იაკობის დედა. უველგან თან დაჰყვებოდა იესოს, სხვა ქალებთან ერთად, და სთხოვა, ცად ამბღღების შემდეგ ერთი ჩემი შვილი მარჯვნივ მოისვო, მეორე მარცხნივო, რითაც სხვა მოციქულები აღაშფოთა. აღდგომის შემდეგ სალომეს და მარიამ მაგდალინელს მაცხოვარი სხვაზე უმაღლესად გამოეცხადა.

პური და თევზი: სარობა უღაბოები

და მოიღო ხუთი იგი პური და ორი თევ-
ზი და აღიზილნა ზეცად და აკურთხა და
დაჰმესრა პური იგი და მიჰსცემდა მოწაფეთა
თვისთა, რათა დაუგონ მათ (გაანაწილონ),
და ორი იგი თევზი ვერეთვე განუყო ყო-
ველთა.

და ჰსჭამეს ყოველთა და განჰსძღეს,
და აღიღეს ნეშტი ნამუსრევი ათორმეტი
გოდორი სავსებით და თევზიცა მისჯანცა.

და იყვნეს რაოდენთა იგი ჰსჭამეს, ვითარ
ხუთ-ათას კაცნი.

და მეფესეულად აიძულა მოწაფეთა შესლ-
ვად წაუხა, რათა წინა-წარუძღეს მას წილ-
კერძო ზღვასა მას ბედსაიდათ, ვიდრემდე
განუტეოს მან ერი იგი... და აღვიდა მთასა
ლოცვად.

მარკოზი, 6, 41-46.

ხლა დაეუბრუნდეთ ჩვენს მოციქულებს,
რომელნიც მირონცხებულმა წყვილ-წყვი-
ლად დაგზავნა ქვეყნის ყველა მხარეში
საგანგებო დავალებით*. მათ გაიგეს ნათ-
ლისმცემლის სავალალო აღსასრული და,

რალა თქმა უნდა, საჩქაროდ უკან დაბრუნდნენ.

* მკითხველს შეეახსენებთ, რომ ოთხივე სახარება ერთსა და იმავე
ამბავს — ქრისტეს ცხოვრებას — მოგვითხრობს, მაგრამ თუ ათგან ერ-
თიერთს ხვედებიან, ოცგან სცილდებიან, თანმიმდევრობაც არაა მუდამ
ერთნაირი. კარდინალი ტაქსილი დვთისმეტყველების ღრმა ცოდნით აღ-
წევს იმას, რომ ამ აღრეულ-განმეორებულ-განსხვავებულ წიგნებს ერთ
შინაარსში აქცევს, რაც, ცხადია, ხშირად აიძულებს უკან დაბრუნდეს,
შეცვალოს თანმიმდევრობა და ა. შ.

— ღმერთო მაღალო! მოძღვარო! ისეთი საშინელი ამბავი გვი-
თხრეს, რომ...

— რა გაიგეთ კიდეც ასეთი?

— საქმე ცუდადაა. როგორც ეტყობა, შენი ნათესავი იოანე
წინაპრებთან გაისტუმრეს. ამბობენ, თავი მოჰკვეთესო.

— ეს ვიცი. ასრულდეს ნება უფლისა!

— უფალს ვინა ჰკითხავს? უფლის ნება კი არ ასრულდა, არა-
მედ მაღამ ჰეროდიადესი, თუ რამე გვესმის.

— ეს შეიძლება. მაგრამ რაკი ქვეყნად არაფერი არ ხდება
ღვთის ნება-სურვილის გარეშე, ამიტომ იოანეს თავის მოკვეთაც
მხოლოდ ჩემი ციური მამის ნებით მოხდა.

— შენი ციური მშობელი ჯერ მოექცა ლამაზად თავისი შვი-
ლის ნათლიას! რას გადაეკიდა?

— უფლის ნება მიუწოდებელია.

ასეთი ახსნა, ცხადია, ცუდი ნუგეში იყო. მოციქულებმა ჰკი-
თხეს, ხომ არ ემჯობინება ღრობით სადმე თავი შევაფაროთ?

— მომითმინეთ, ჩემი ბედის საათს. უნდა დავხედო, — მიუგო
იესომ.

ცოტა მოგვიანებით კი დაუმატა:

— არა, ჩემი საათი ჯერ არ დამდგარა. უნდა გადავიმალო!
წმინდა ძმობამ უახლოეს ნავსადგურს მიაშურა, ნავში ჩაჯდა
და ტიბერიადის ზღვა-ტბის ჩრდილოეთ სანაპიროზე გადავიდა.

ჩვენი მოგზაურები ბეთსაიდის მახლობლად გადასხდნენ. ეს
ადგილი უკვე ცნობილი იყო თევზჭერის სასწაულით. ეს სოფელი იმ
მიწა-წყალზე მდებარეობდა, რომელსაც ჰეროდეს ძმა ფილიპე გა-
ნაგებდა. ერთი წლის წინ ამ სოფელ-დაბას ქალაქი უწოდა. მაშინ
ტეტრარქის ბრძანებით სახელიც კი გამოუცვალეს: იმპერატორ ავ-
გუსტუსის ასულის საამებლად ბეთსაიდს იუღია უწოდა*.

ახალგაზრდა ქალაქის გარშემო ველები იყო გადაშლილი, აღმო-
სავლეთით ამ უდაბურ ველებს ესაზღვრებოდა მათებრ მწირი და
უნაყოფო გორაკები, ისეთივე გადატიტვლებულნი და და სევდის მომ-
გვრელნი, როგორც დღეს, სწორედ აქ ფიქრობდა იესო შესვენებას
და საიმედო მყუდროების პოვნას.

* ცხადია, ფილიპეს საბრძანებელში ვერ იქნებოდა საიმედო თავშე-
საფარი იესოს და მისი მოწაფეებისათვის. ვინც ძმას ცოლად დაუთმო,
ხიზნებას იოლად დაუთმობდა.

მაგრამ სიმშვიდე ბედის წიგნში არ ეწერა არსად არასოდეს, მიუხედავად იმისა, რომ დიადი მკურნალი წყნარად და შეუმჩნეველად მიმოდიოდა, არ ხმაურობდა და რაც შეიძლებოდა უბრალოდ ეჭირა თავი, მეთევზეებმა მისი ნავის იალქანი შორითვე შეამჩნიეს და ხალხი გააფრთხილეს. მორწმუნეები ბრბოებად მოაწყდნენ ნაპირს და ცდილობდნენ იალქანი მხედველობიდან არ გაეშვათ. ორჩხომელი ნელა მიცურავდა, ამინდი არ იყო ხელსაყრელი, ბრბომ გაუსწრო, და როცა იესო ნაპირზე გადმოვიდა, იმდენი ხალხი დახვდა, რამდენიც არასოდეს არ ენახა არც კაპერნაუმში, არც ნაინში*.

ეს მოხდა პასქის დღესასწაულზე. ყოველი მხრიდან მოაწყდა იქაურობას მიმლოცველთა ბრბო. შორიდან ცნობისმოყვარეთა მთელი ქარავნები მოემურებოდნენ. მამა ზებედემ რომ გაიგო, ჩემი შვილები და იესო ქრისტე ჩამოდიანო, სიხარულით ცას ეწია, მერე მიწაზე დაბრუნდა და გულანთებული მოუწოდებდა ყველას, ღირსეულად დახვდითო.

— თვითონვე ნახავთ ჩემი შვილების მოძღვარს, იესოს, — უქადაგებდა გამგულ-გამომგულს. — ოჰ, რომ იცოდეთ, რა ღონისა და ზეშთაგონების პატრონია! მე მოგახსენებთ აგერ! ერთხელ ისეთი უქმური ამინდი იდგა, სათევზაოდ რომელი გაგებული კაცი გავიდოდა, — მე, როგორც ბებერ მგელს, მაღლობა ღმერთს, ამ საქმისა გამეგება, — იმან კი ერთ დილას ორი ნავი საესე თევზი დაიჭირა! ღმერთმანი, ეს იყო გაუგონარი სასწაული! თქვენ ოღონდ უთხარით, იმდენ სასწაულს მოახდენს, რამდენიც გინდათ. ასი სასწაული ითხოვეთ — ასს მოახდენს, ათასი გინდათ — ათასსა!

ასეთი აგიტაციის წყალობით ბეთსაიდ-იულიის მოსახლეობამ იესოს საკადრისი შეხვედრა მოუწყო.

— რაბი! მოძღვარო! დამრიგებელო! — უხმობდა ხალხი ყოველი მხრიდან. — გვიჩვენე სასწაული! სასწაული გვინდა!

— მომითმინეთ, ახლა არა! — მიუვო მირონცხებულმა. — სასწაულების ბოროტად გამოყენება არ ვარგა. სანახობა გინდათ? სხვა დროს.

— გთხოვთ! გვედრებით! სასწაული! სასწაული!

— შემიწყალენით! მე დავიღალე...

* რუსულ თარგმანში შეცდომით წერია „ნაიმ“ (ამ დაბას ღღეს „ნე-ინს“ ეძახიან).

— სასწაულები არა გდლის! სასწაულის მოხდენა შენთვის რა არის? ერთი გადაფურთხება! სასწაული! სასწაული!

— გთხოვთ! გვედრებით! სასწაული! სასწაული!

— მაცალეთ, ერთი თავისუფლად ამოვისუნთქო, თავი გავიმარტოხელო!

— სასწაული! მოახდენ თუ არა სასწაულს?

იესომ ჯავრით მართლა გადააფურთხა და მოციქულების თანხლებით მახლობელ გორაკებს მიაშურა. მაგრამ ჯიუტი ბეთსაიდელები და არა ნაკლებ ჯიუტი მიმლოცველები არ ეშვებოდნენ, არ ცხრებოდნენ, უკან აედევნენ. იესო ავიდა ჯერ ერთ გორაკზე, მერე მეორეზე, მესამეზე; ეს ხალხი კუდში დასდევდა, წუთსაც არ ისვენებდნენ, ნაბიჯითაც არ ჩამორჩებოდნენ.

მაშინ სასწაულის მაგიერ საკუთარი გონების ნაყოფით, გრძელი ქადაგებით გაუმასპინძლდა.

ისეთი მჭევრმეტყველი იყო, რომ მსმენელებს სულ დაავიწყდათ, რისთვის გამოჰყვნენ ამ უდაბნოში ასე შორს. სიტყვა კი უსასრულოდ გრძელდებოდა. მთელი დღე ლაპარაკობდა და ერთსაც არავის უფიქრია სადილად მაინც შინ დაბრუნებაზე.

არც ორატორს გახსენებია დასვენება ან ყელის ჩასველება გამაგრებელი წყლით, — ეტყობა, მის ღვთაებრივ ყელს სიმშრალე არ ეკარებოდა. დაამთავრა და დღეც დასრულდა. მზე ჩაესვენა და გორაკებზე დაისის ბინდი ჩამოწვა.

მხოლოდ მაშინ იზრუნეს ქრისტეს მოწაფეებმა მრავალრიცხოვანი აუდიტორიის ჯანმრთელობაზე. უპირველეს ყოვლისა, ეს იყო ზრუნვა ხალხის კუჭისათვის, რომელიც მბრძანებლებს ხშირად ავიწყდებოდათ, თუმცა საკუთარი კუჭი პირველად ახსენდებათ.

— ჩვენც ერთი! — ბუზღუნებდნენ მოციქულები. — საითაც გაიხედავ, უდაბნოა, ამ კეთილ ხალხს ჩვენი გულისათვის მიუტოვებია სახლი და კარი, წამოსულა, რომ ღვთის სიტყვა ისმინოს. ჩვენც გავაბით ფეიქრის ქსელი ამ ცარიელ-ტარიელ უდაბნოში, გაადაგებთ ათას სისულელეს და ისიც კი აღარ ვიცით, რა გაჭამოთ ამ დამშეულ ხალხს!

— სხვამ იკითხოს, თორემ ჩემთვის ეს პრობლემა არაა! — შენიშნა მირონცხებულმა. — იყიდეთ პური და მიეცით ხალხს.

— ვიყიდოთ? ერთი ესეც გვიბრძანე, მოწყალეო, სად ვიყიდოთ? ან რა გვაბადია? არც ჯიბეებში მოგვეპოვება რამე და არც

უდაბნოში საფუნთუშეები. რატომღაც ხაბაზები უდაბნოებს არ ეტანებიან*.

— მერე რა! როგორ იქნება, რომ ამდენ მომლოცველს ჩვერებში და ჩანთებში ლუკმა პური არ მოეძებნებოდეს?

ანდრია კლდის ნაპრალზე გადაძვრა და ხალხს მიმართა:

— პატივცემულო მსმენელებო! პურის ნამცეცხი თუ მოგეპოვებათ ვინმეს?

პატარა ყმაწვილი ბიჭი გამოვიდა წინ და თქვა:

— მე მაქვს ხუთი პური და ორი თევზი.

— ო, ბედმა გაგვიღიმა! — შესძახა იესომ.

— შენა გგონია ეს ეყოფა ამ ზღვა ხალხს? — ირონიულად ჰკითხა ანდრიამ

— მაინც დაურიგეთ და რაც გადარჩეს, მე მომიტანეთ.

ანდრია თავის მოძღვარს ცუდად იცნობდა.

„და უბრძანა ერსა მას დასხდომა თივასა ზედა და მოიღო ხუთი იგი პური და ორი თევზი, აღიხილნა ზეცად და აკურთხა“, შემდეგ კი პური მოწაფეებს მისცა, მოწაფეებმაც ხალხს ჩამოურიგეს. იესოს ბრძანებით ერი ჯგუფ-ჯგუფად იჯდა, ყოველ ჯგუფში ორმოცდაათი კაცი იყო. გადააწოდებდნენ პურის ნატეხს მეზობელს, ის კიდევ თავის მეზობელს მოუტეხდა, და წარმოიდგინეთ, იესოს ხელიდან გამოსული პური მთელს უდაბნოს გადასწვდა. ასევე გამრავლდა ორი ღერი თევზი. მაშინ, როცა თითქმის აღარაფერი რჩებოდა, მაინც რაღაცა რჩებოდა. ასე განაგრძობდა არაფრის დარიგებას და ეს არაფერი იქცეოდა ყველაფრად. ეს სურათი გრძელდებოდა მანამ, სანამ მთელი ერი არ გაძღა და ერთხამად არ შესძახეს:

— კმარა! გვეყოფა! აღარ შეგვიძლია!

ამგვარად, ამ შუაგულ უდაბნოში „ქსტამეს ყოველთა და განჰსძლეს... ხოლო იყვნეს, რომელთა იგი ჰსჭამეს, მამანი, ხოლო ხუთათას, თვინიერ ყრმებისა და ღედებისა“. მოკლედ, ხუთი ათას

* მოწაფეები ქრისტეს გარკვევით ურჩევნ: „უდაბნო არს ადგილი ესე და ეჲმი გარდასულ არს. განუტევე ერი ესე, რათა წარვიდნენ გარემო დაბნებსა და იყიდონ თავისა თვისისა საზრდელი. ხოლო იესო ჰრქვა მათ: არა უხამს მათ წარსვლა, თქვენ ეცით მაგათ ჭამადი“ (მათე, 14, 15—16).

კაცს, და ერთ ამდენს კიდევ ქალებსა და ბავშვებს ეყოთ ხუთი ფუნ-
ტუშა პური და ორი ცალი თევზი.

ამის მიუხედავად, მთელი ამ ზნეობრივი ნიჭის მიუხედავად, იესომ დაამტკიცა ისიც, რომ ფუჭად არაფერს ფლანგავს, მომჭირ-
ნა და წინდახედული. მისი ბრძანებით ნარჩენები მოაგროვეს და სრული თორმეტი გოდორი საესე ხორაგი აღმოჩნდა.

კიდევ კარგი, უადგილოდ სასწაულებს არ ახდენდა, თორემ ასე უდაბნოში მუქთი კვებით ხალხს გაანებივრებდა და პირუტყვს დაა-
მსგავსებდა.

შემდეგ ბეთსაიდ-იულიას მცხოვრებლები თავთავიანთ სახლებ-
ში გაემართნენ და უკვე კარგა ხნის დაღამებულზე მიაღწიეს ქა-
ლაქს, შინ დარჩენილების სასიხარულოდ, რომელთაც ამ მოულოდ-
ნელმა ემიგრაციამ მოსვენება დაუკარგა.

ჯერ ერთი, მთელი ქალაქის მოსახლეობა, ქალი, კაცი და ბავ-
შვი რომ ადგეს და სადღაც უდაბნოში გაქცეეს მჭადაგებელს, ისე
რომ საგზლად ლუკმა პურიც არ წაიღოს, — თავისთავად სასწაუ-
ლია. ხომ-შეეძლოთ ქადაგება ქალაქშივე მოესმინათ!

მეორეც, წარმოიდგინეთ ამოდენა ხალხი, ხუთი ათასი ჯანმავა-
რი მამაკაცი, რომელსაც დაზარებია შოთი პურის წაღება, მაგრამ
თან წაუღია თორმეტი უშველებელი გოდორი! ხომ ვერ იტყვით,
რისთვის უნდოდათ? უთუოდ თივის მოსაზიდად! განა ეს სასწაული
არაა?

ასეთია ზოგადად ხუთი ფუნტუშა პურისა და ორი დამარილებუ-
ლი თევზის გამრავლების ამბავი. როგორც ჩანს, ეს კიდევ უფრო
დიდი სასწაულია, ვიდრე მორწმუნეები ფიქრობენ (მათე, თ. 14;
მარკოზი, თ. 6; ლუკა, თ. 9; იოანე, თ. 6, 1—15).

ფხვით ზღვაზე გასვირება

და ვითარდა შეჰყურებდა, იყო ნაფი იგი შეაოღენ ზღვასა მას, და იგი თავადი მარტო ქვეყანასა (მოციქულები ზღვაში გავიდნენ, იესო მათში ლოცულობდა).

და იხილნა იგინი, რამეთუ იურვოდეს სლვახა მას ნაფისასა, რამეთუ იყო ქარი იგი პირით კერძო მათსა. და მკოთხესა ხანშილავსა ლაშისასა (ლაშის მყოფზე გუშავობის ჟამს) მოვიდა იესო სლვით ზღვასა ზედა, და უნდა თანა-წარსლვად მათგან.

ხოლო მათ, ვითარცა იხილეს იგი, ვიდოდა რა ზღვასა ზედა, ჰგონებდეს, ვითარმედ საოცარ რამე არს, და დაღაღ-ჰყუეს.

რამეთუ წოველთა იხილეს და შესძრწუნდეს, და შეფხუელად ეტყუა მათ და ჰრქვა: გულ-ჰყრობოდ იფუნით, მე ვარ, ნუ გეშინინ

და აღვიდა მათ თანა ნაფსა და დაჰსცხრა ქარი იგი, და უმეტესად დაუყვირდებოდა მოწაფეთა მისთა*.

მარკოზი, 6, 47-51.

ე შგონია აღარავის გაუკვირდებოდა, თუ ასეთი სასწაულის შემდეგ, როცა იესომ ათასობით ადამიანს უდაბნოში საზრდო გაუჩინა, ბეთსაიდელეები მაცხოვარს ხელს ჩაავლებდნენ და მეფედ დასცემდნენ. ასე-

თი განზრახვა კი ნამდვილად ჰქონდათ და ის სრულიად ლეგი-
კურია. ბეთსაიდელეები ვარაუდობდნენ, რომ თუ ასეთი შემძლე
მეფე ეყოლებოდათ, ყველა მტერს დაჩაგრავდნენ, ჰირეკლ
რიგში კი რომაელთა ლეგიონებს განდევნიდნენ, მკაფე კომბოს-
ტოსავით რომ ჩაამთავრეს იუდეა, აღარ წავიდნენ და სიცოცხლე
გაუმწარეს ხალხს. იუდეაში ხომ ლეგიონი საწყევარ და საზარელ
სიტყვად მიაჩნდათ!

მაგრამ ასეთი პერსპექტივა სულაც არ უღიმოდა მოარულ
სიტყვას. ჯერ ერთი, ის ქვეყნიერების მეფე იყო და არა მარტო
ბეთსაიდელეებისა. მერე, ციურმა მეფეებმ უდაბნოს გორაკი იმისა-
თვის აირჩია კათედრად, რომ იქიდან თავისი მტევრმეტყველების
ნაკადით ახალ სარწმუნოებაზე მოექცია ხალხი და არა იმისათვის,
რომ მთავარსარდლის კვერთხი მიეღო, რათა საექვო სამხედრო
წამოწყებას ჩასდგომოდა სათავეში, ერთი მუჭა მემამბოხეთა ლაშ-
ქრით შეებოდა რომის იმპერატორებს, რომელთაც ვერ მოერია
თვით ჰანიბალი.

როცა ბეთსაიდელთა სურვილი აუწყეს, იესომ გადაჭრით
განაცხადა უარი:

— არა და არა! — შესძახა მყისვე. — არავითარი გვირგვინი
არ მესაჭიროება! მომასვენეთ, მე ჩემი საქმე მაქვს. ყრუ-მუნჯები
უნდა განგკურნო, ბნედიანნი და ბორგნეულნი მოვარჩინო, კაცთა
ტკივილებს ვუმკურნალო. სხვა ჩემთვის ყოველივე ამოებაა

მაგრამ მოციქულები სხვა აზრისა იყვნენ. დიდებას დაეძებდ-
ნენ და ბეთსაიდელეების მეომრული სულისკვეთება ხელს აძლევ-
დათ. ასეთი სარდლის ხელში ვის არ დაამარცხებ, რას არ დაე-
პატრონები! ამიტომ ცდა არ დააკლეს, იქნებ გადმოვიბიროთო.

— უფალო, — ეუბნებოდნენ, — თუ სათავეში ჩაუდგები ამ-
ბოხებას, რაც დიდი ხანია მომწიფდა, უსათუოდ გავიმარჯვებთ.
ჩვენ ვაჩვენებთ იმ რომაელებს, რა შეუძლია მაცხოვრის არმიას აი,
ნახავ.

— ვნახავ და რას ვნახავ! — გაწყრა მირონცხებული. — ჩვენს
წინააღმდეგ გამოვლენ არა მარტო რომის ლეგიონები, არამედ ჰე-
როდეს ჯარებიც და სინედრიონიც!

— მერე რა მოხდა? შენ ხომ ღმერთის შვილი ხარ, რა ეშმა-
კის გეშინია? ერთი შენი სიტყვა საკმარისია, რომ მოწინააღმდეგე
მტვრად აქციო, რაოდენ რიცხვმრავალიც არ უნდა იყოს.

— შეიძლება, მაგრამ აჯანყების მოწყობა და ჯარების წინამძღოლობა ჩემს მისიაში არ შედის.

— მაგრამ ზოგი ჩვენც მოგვისმინე, მოძღვარო...

— არავითარი „მაგრამ“! თვითონ ვიცი, რა უნდა გავაკეთო. რაკი თქვენს წინამძღოლად მაღიარეთ, კეთილი ინებეთ და დამემორჩილეთ! ბრმა მორჩილება — ქრისტიანთა პირველი სათნოებაა. ამიტომ ახლავე გემზე ადით და კაპერნაუმში გაემშურეთ გთხოვთ, სიტყვას ნულარ შემომიბრუნებთ.

მოციქულებმა თავები დახარეს, როგორც ადამიანებმა, რომელთაც უცებ ტახტი და დიდება დაკარგეს. როცა მათი ნავი თვალს მიეფარა, იესომ მის მოსასმენად თავმოყრილი ხალხი გაისტუმრა, თვითონ კი ღამის ბინდით ისარგებლა და მთას მიაშურა. ძლივს მარტო დარჩა!

ამასობაში იორდანის ხეობაში ღრუბელი წვეებოდა. ღამით ამინდი შეიცვალა. იქექა და იქუხა. ტიბერიადის ტბაზე აწვირთებულმა ტალღებმა ნავი შეათამაშეს და ისე დაატრიალეს, როგორც ნაფოტი მორევში. ნავში წყალი შევიდა, დაჩქიმდა. მოციქულების მდგომარეობა უნგუგუო იყო, მით უმეტეს რომ მათი მოძღვარი მთაში ლოცულობდა, შემწე და მფარველი თან არ ახლდათ.

მოწაფეები ბედს იწყევლიდნენ. ცდას არ აკლებდნენ, მაგრამ თავს იქით ღონე არ იყო. ქარიშხალი სულ უფრო და უფრო ძლიერდებოდა. ტალღების ძალა და სიმაღლე მატულობდა, ორჩხოვრებმა მიმართულება დაკარგა და სტიქიის ტყვეობაში ჩავარდა.

ღამის ოთხ საათზე ჯერ კიდევ შუაგულ ზღვაში იყვნენ და საფრთხე კი სულ უფრო იზრდებოდა. ახლა აღარავის ეექვებოდა, რომ დაღუპვა არ ასცდებოდათ.

უეცრად მოციქულებმა შორიახლო მომავალი კაცი შეამჩნიეს. წყნარად მოდიოდა ტალღებზე, ვითომ ველი იყო. ფიცით იტყოდით, რომ მყარ მიწაზე დასერილობსო ძე კაცისა, ისე მტკიცედ და დაჯერებულად მოაბიჯებდა ტალღიდან ტალღამდე. ქიტონის კალთები ტალღებზე ირხეოდნენ. თან ნათლის სვეტი მოჰყვებოდა, თავზე შარავანდედი ადგა. ეს იყო იესო.

საგანთა ლოგიკის მიხედვით, მოციქულებს უნდა გახარებოდათ ფრიად, რომ მათი მხსნელი მოდიოდა განსაცდელის ჭამს.

არა! შიშით გულგახეთქილებმა ყვირილი და გოდება მორთეს.
„საოცარ რამე არსო“, ეგონათ, „და ღალატყვეს... და შესძრწუნ-
დეს“. ვის არ შეეშინდებოდა!

— შეწყვიტეთ გოდება, სულელნო! — შესძახა მიროცხებულ-
მა. — ეს მე ვარ.

— არა, ის არ არის! — დაიკვნესეს მოციქულებმა. — ეს
აჩრდილია!

— გეუბნებით, მე ვარ, თქვენი მოძღვარი!

პირველად სიმონ-პეტრემ გაბედა დაჯერება.

— უფალო! — ძლივს მოიბრუნა ენა მთავარმა მოციქულმა. —
თუ ეს ნამდვილად შენა ხარ, „მიბრძანე მე მისლვად შენდა წყალ-
თა ამათ ზედა“.

— მოდი, პეტრე, თუ ასე გინდა.

— მერე გარანტიას მომცემ, რომ არ ჩავიძირები?

— პატიოსან სიტყვას გაძლევ!

პეტრემ თამამად გადააბიჯა ნავის ქიმზე, წყალზე დადგა და
ფრთხილად გაემართა მირონცხებულისაკენ. გულის სიღრმეში
დიხაც ეშინოდა, ვაი თუ ამ მერწყევმა გზამ მიმუხთლოს და სა-
ხიფათო ხუმრობა ძვირად დამისვასო. მაგრამ პირველად ყველა-
ფერი კარგად წარიმართა. პირველი ძე-ხორციელი თავისუფლად
მიაბიჯებდა წყალთა ზედაპირზე, მხოლოდ წვრილი შხეფები
ცვიოდა. მაგრამ ანაზღად დაჰქროლა ნიაქპარმა და ვაი ამ დღეს!
მოციქულმა იქ დააბიჯა, სადაც წყლის ზედაპირი გაიპო, შეტორ-
ტმანდა და ნელნელა ჩაიძირა. როცა წყალი მუხლამდე მოადგა;
პეტრეს ფერი წაუვიდა, თავის გადარჩენაზე დაიწყო გადაჭრით
ზრუნვა.

— მოძღვარო! მოძღვარო! — გაისმა მისი გოდება უცხო ხმა-
ზე. — მისხენი, ვიხრჩობი!

— მხოლოდ გეჩვენება, — მიუგო ქრისტემ, ტალღების თხემ-
ზე რომ იდგა ღალად და მეფურად, წყნარად იცავდა წონასწო-
რობას. — აი, შემომხედე, რა მტკიცედ ვდგავარ!

პეტრეს მასწავლებლის გადაკრულა ლაპარაკის თავი აღარა
ჰქონდა, ისევ ისე უმწეო სმით განაგრძო:

— არა, მოძღვარო, სულაც არ გხედავ, არც რა მეჩვენება!
შეიძლება შენთვის ეს სითხე საკმაოდ მაგარია, რადგან ღმერთი
ხარ, ჩემთვის კი, ხომ ხედავ... მე ხომ უბრალო მოციქული ვარ...

ო, უფალო, მიშველე, თორემ წყალი ჭიპამდეა! ამომიყვანე, ღვთის გულისათვის, გვედრები... რა ეშმაკისათვის გამომიტყუე ამ სულს ნიადაგზე ჩემი ნავიდან! რა უაზრო ხუმრობაა! მიშველე, ღმერთო ჩემო!

იესომ ბოლოს და ბოლოს შეიბრალა უბედური პეტრე, რომელიც ნახევრად ჩაძირული იყო და დაჭრილი იხვივით ფართხალებდა ტალღებში. ნავში გაიყვანა და დატუქსა კიდევ:

— სუსტად მიწამე, ჩემო ძველო მეგობარო! გულში რომ ჩემზე ეჭვი არ შეგპარვოდა, ბანაობა არ მოგიხდებოდა. თავს დააბრალე, სუსტად მორწმუნეო!

ახალ აღთქმაში ეს ეპიზოდი ასეა აღწერილი: „მიუგო პეტრე და ჰრქვა მას: უფალო! უკეთუ შენ ხარ, მიბრძანე შენ მისლვად შენდა წყალთა ამათ ზედა.“

ხოლო მან ჰრქვა: მოვედ! და გარდამოვიდა პეტრე ნავით და ვიდოდა წყალთა მათ ზედა და მოვიდოდა იესოსა.

და ვითარცა იხილა ქარი იგი ძლიერი, შეეშინა და იწყო დანთქმად, ღალად-ჰყო და თქვა: უფალო, მიხსენ მე!

და მეყვსეულად განჰყო ხელი იესო, უპყრა მას და ჰრქვა: მცირედ მორწმუნეო, რასა შეორგულდი?“ (მათე, 14, 28—31).

იესო და პეტრე ხელიხელჩაკიდებულნი მივიდნენ ნავთან.

როგორც კი იესომ ნავში ფეხი შედგა, ქარი ჩადგა და მაშინვე დანიშნულების ადგილზე აღმოჩნდნენ (მათე, 14; მარკოზი, 6; იოანე, 6).

ამჯერად მოციქულები აღარ შეორგულებულან, სამუდამოდ იწამეს მაცხოვარი, ფეხქვეშ ჩაუვარდნენ თავიანთ მხსნელს და შეკლადდეს:

— შენ თუ მარტო წინასწარმეტყველი იყო, აქვე გავთავდეთ ყველანი! ჭეშმარიტად, შენ ღვთის შვილი ხარ! („რამეთუ შენ ხარ ქრისტე, ძე ღმრთისა ცხოველისა“).

განდევნა და დაბრუნება გალილეაში

ქრქვეს მას: უფალო! მარადის მომეც ჩვენ ბური ესე!

ქრქვა მათ იესო: მე ვარ პური ცხოვრებისა; რომელი მოვიდეს ჩემდა, არა ჰქონდეს, და რომელსა ქრქვენეს ჩემი, არა სადა სწყუროდეს.

არამედ გარქვი თქვენ, ვითარმედ მიხალეთ მე, და არა გრწამს.

და ყოველი, რომელი მომცა მე მამამან ჩემმან, ჩემდა მოვიდეს; და რომელი მოვიდეს ჩემდა, არა განვიძო გარე.

რამეთუ გარდამოვქმედ ზეცით, არა რათა ვაყო ნება ჩემი, არამედ ნება მომავლინებელისა ჩემისა მამისა.

იოანე, 6, 34-38.

ავიდა სრული ოცდაოთხი საათი და იესო ქრისტე უკვე კაპერნაუმის სინაგოგაში ქადაგებდა. ტაძარი ხალხით იყო გაჭედილი. ადგილობრივი მცხოვრებლების გარდა აქ იყვნენ ბეთსაიდელელებიც. როგორც კი

გაიგეს, ორჩხოველი ზღვაში გავიდა, მოძღვარი კი შიგ არ იჯდაო, მყისვე მთასა და ველს მიაშურეს, რომ იესო ეპოვათ და თავთავიანთი სნეულები მოერჩინათ. ხურო-მოძღვარი რომ ვერსად ნახეს, ბეთსაიდელეები საგონებელში ჩავარდნენ, მაგრამ დიდი ხნით კი არა.

იმ ეპოქაში არც ტელეგრაფი არსებობდა, არც ტელეფონი. მაგრამ თუ სახარებას ვერწმუნებით, უნდა დავიჯეროთ, რომ ტელეფონი მაინც უკვე არსებობდა, თორემ მაშ როგორ მოხდა, რომ ბეთსაიდელეებმა იმავე დღეს გაიგეს, იესო ზღვაში ფეხით გასულა, კა-

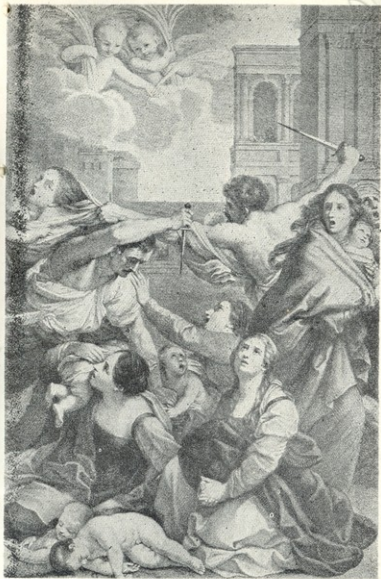

הספרייה הלאומית
מכון בן-גוריון

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

პერნაუმში ჩასულა და იქ ქადაგებსო, და იმავე დღეს თვითონაც მოასწრეს კაპერნაუმში ჩასვლა, ქადაგებაც არ გაუცდენიათ!

ასეა თუ ისე, უდაბნოში მოწყობილი საოცარი სერობის შემდეგ, მეორე დღესვე, მთელი ბეთსაიდი და კაპერნაუმი ერთად ისმენდა იმ გამაბედნიერებელ სიტყვას, რომლის საიდუმლოება მხოლოდ ქრისტემ იცოდა. სიტყვა სთხოვეს და უარს როგორ ეტყოდა!

მაგრამ როცა ლექციის შემდეგ ხალხმა სთხოვა, გუშინდელი სასწაული გაიმეორეო, ე. ი. პურისა და თევზის სასწაული, იესომ შორს დაიჭირა. ცირკის ჯამბაზი კი არ არის, რომ ყოველდღე ერთი და იგივე სანახაობა იმეოროს! ხალხი მაინც თავისას ითხოვდა და საქმე კინალამ ცუდად დამთავრდა. ჯერ იმით დაიწყო, რომ ჰკითხეს: როდის მოხვედნი აქო?

„მიუგო იესო და ჰრქვა მათ: ამინ, ამინ გეტყვი თქვენ: მეძიებთ მე არა თუ, რამეთუ იხილენით სასწაულნი, არამედ რამეთუ ჰსტამეთ პურთა მათგან და განჰსძლენით... არა მოსე მოგცა თქვენ პური ზეცით, არამედ მამამან ჩემმან მოგცა თქვენ პური ჭეშმარიტი ზეცით... მე ვარ პური ცხოვრებისა, რამეთუ გარდამოვჰხედ ზეცით“.

ამის გამგონე ხალხი საგონებელში ჩავარდა: „ჰსდრტვინვიდეს მისთვის ურიანი იგი, რამეთუ ჰთქვა: მე ვარ პური იგი, რომელი ზეცით გარდამოვჰხედ! და იტყოდეს: არა ესე არსა იესო, ძე იოსები-სი, რომლისა მამა და დედა ჩვენ ვიცით? ვითარ უკვე იტყვის ესე, ვითარმედ ზეცით გარდამოვჰხედ?“

ამრიგად, ურიანი ისევ ძველ ჰანგზე მღერიან: იოსების და მარიამის შვილი თავს ცით მოვლენილად ასაღებსო! ვერანაირად ვერ შერიგებოდნენ ამ აზრს იუდეველნი. იესომ კი უარესად აღაშფოთა დაეჭვებულნი: „პური, რომელი მე მივჰსცე, ხორცი ჩემი არს... და ილაღვიდეს ურთიერთარს ურიანი (დავობდნენ) იგი და იტყოდეს: ვითარმედ ხელეწიფების ამას მოცემად ჩვენდა ხორცი თვისი ჰამად?“ იესო კი განაგრძობდა:

— „უკეთუ არა ჰსტამოთ ხორცი ძისა კაცისა (იესოსი) და ჰსვათ სისხლი მისი, არა გაქვნიდეს ცხოვრება თავთა შორის თქვენთა... რამეთუ ხორცი ჩემი ჭეშმარიტ საჭმელ არს და სისხლი ჩემი ჭეშმარიტ სასმელ არს“. რა გიკვირთ? ხომ მოხვედით ჩემთან იმისათვის, რომ ისევ გაგაძლოთ? მე გაგაძლებთ ჩემი სისხლით და ხორციით!

ამის გამგონე მსმენელებს რომ მთელი თავიანთი პატივისცემის მიუხედავად დრტვინვა დაეწყოთ, რა გასაკვირია?

მაცხოვარი კი, იმის მაგიერ რომ თავისი სიტყვების აზრი აეხსნა, იმავე კილოზე განაგრძობდა:

— გინდათ გასინჯოთ ჩემი სისხლი და ხორცი?

— არაო! — იქუსა ხალხმა.

— მით უარესი თქვენთვის. ორჯერ პატივს არ დაგიწყებ. თქვენ ნახეთ, როგორ აღვადგენდი მიცვალებულებს. ჰოდა, თუ გსურთ, რომ განსვენების შემდეგ თქვენც აღვადგინოთ, უნდა ჭამოთ ჩემი ხორცი და სვათ ჩემი სისხლი.

ეს კაციჭამიობის ქადაგება მსმენელებს აშკარად არ მოეწონათ. თვით მოციქულები შეაშფოთა მოძღვრის სიტყვამ, იგრძნეს, რომ შორს შესტოვა და მოკრძალებით მიმართეს:

— ფიცხელ არს სიტყვა ესე! ვის ხელეწიფების სმენად მისა?

იესომ ნახა, რომ მისი მოწაფეებიც დრტვინავდნენ და უთხრა: რომ გაჩვენოთ ჩემი ამაღლება იქ, საიდანაც ჩამოვედი?

ამაზე რა უნდა ეპასუხათ? ღმერთი არ ხსნიდა თავის ქარაგმებს. ხალხი დრტვინავდა. პურსა და თევზს ისევ სიამოვნებით მიირთმევდნენ, მაგრამ ძე-ხორციელის ხორცი ვერავის უღვიძებდა მაღას*.

— ეს რა, ახალი იგავია? — შესძახა ვიღაცამ, — გადაკრულ სიტყვას ამბობ?

— სულაც არა! როგორც მოგახსენეთ, „ხორცი ჩემი ჭეშმარიტი საჭმელი არს... და რომელი სჭამდეს ხორცსა ჩემსა, იგი ჩემთანა დადგრომილ-არს, და მე მისთანა. და ვითარცა მომავლინა მე ცხოველმან მამამან ჩემმან, და მეცა ცხოველ ვარ მამისათანა; და რომელი ჭამდეს ჩემგან, იგიცა ცხონდეს ჩემ მიერ“ (იოანე, 6, 55 — 57).

ეს უკვე მეტისმეტი იყო! ყველა შეკრებილი აღდგა და აღშფოთდა, მათ შორის ქრისტეს მომხრეები და მიმდევრებიც კი, რომელნიც საგანგებოდ მოვიდნენ მის მოსასმენად, რათა მისი მოწაფეები გამზდარიყვნენ.

* აღამიანის ხორცის ჭამის ერთადერთი შემთხვევაა მოთხრობილი ბიბლიაში, და ისიც სადავოა. ცხადია, საკუთარი სისხლის და ხორცის შეთავაზებით (რადიც იესო ზიარებას გულისხმობდა) მესია ხალხს აღაშფოთებდა.

— კმარა! — გაისმა შეძახილები. — ძირს ასეთი მქადაგებელი! ეს საძაგლობაა! ეს კაცი შეიშალა!

ცხადია, საწყენია, რომ სათნოების მოძღვრებაში ასეთი მოულოდნელი უხამსობა გაერია და მომხრენი განდრიკა თვითონვე თავისი აბსურდით. მაგრამ რამდენადაც კაპერნაუმელებსა და ბეთსაიდელებს იესოს დაღუპვა მაინც არ უნდოდათ, იმით დაკმაყოფილდნენ, რომ კათედრაზე მიატოვეს, ზურგი აქციეს და ფურთხებით წავიდ-წამოვიდნენ, სახლებს მიაშურეს.

„ამის გამო მრავალნი მოწაფეთა მისთაგანნი უკუნ-იქცეს და აღარავიდოდეს მისთანაო“, — შელანქოლიურად შენაშნავს ევანგელისტი იოანე.

იესოს მხოლოდ თავისი თორმეტი განუყრელი მოციქული შერჩა.

— აბა, რას იტყვით? — მიმართა მათ. — იქნებ თქვენც გინდათ წასვლა?

— არა, გვიანდაა! — მიუგო სიმონ-ქვამ. — ჩვენ სულ დავივიწყეთ ხელობა, რითაც თავს ვირჩენდით, თავისუფალ ცხოვრებას მივეჩვიეთ და შენთანვე დავრჩებით. მართალია, თუ ახლა ხორცს შეიჭრი და იმით გაგვიმასპინძლდები, შეიძლება გული აგვერიოს, მაგრამ დროთა განმავლობაში ალბათ ამასაც მივეჩვევით. ადამიანი რას არ მიეჩვევა! შენ იმდენი სასწაული გვიჩვენე, რომ ახლა ველარაფრით გაგვაოცებ. მოკლედ, ჩვენ გვწამს შენი. აბა დაუფიქრდი, უფალო: „ვისა მივიდეთ ჩვენ? რამეთუ სიტყვა ცხოვრებისა საუკუნოსანი გქონან შენ“. თუ არ გჯერა, კიდევ გაგიმეორებთ ჩვენი რწმენის სიმბოლოს: „ჩვენ გვრწმენა და გვიცნობიეს, რამეთუ შენ ხარ ქრისტე, ძე ღმრთისა ცხოველისა!“

— მაღლობელი ვარ! — მიუგო ქრისტემ. — გმაღლობთ, მეგობრებო!*

ერთგული თორმეტი მიმდევრის თანხლებით იესო კაპერნაუმის სინაგოგიდან გამოვიდა, ქუჩებს გაჰყვა. გაცხულებული მოქალაქეები თვალს აყოლებდნენ და ასე საუბრობდნენ:

— ნეტა, რა საქმეს ეწევიან, მარტონი რომ რჩებიან?

* აქ ტაქსილი საბარების ტექსტიდან ოდნავ უხვევს. ქრისტემ უშუალოდ ასე უპასუხა მოციქულებს: „არა მე თორმეტნი გამოვირჩიენა? და ერთი თქვენგანი ეშმაკი არს. ზოლო იტყოდა იუდა სვიმონისსა ისკარიოტელსა...რამეთუ ამას ეგულებოდა მიცემა მისი“ (ეს აპირებდა ქრისტეს გაეცმას).

— ალბათ ფიქრობენ, როგორ გვაჭამონ თავიანთი ზოგადი გვასვან სისხლი.

— ესლა გვაკლდა! ჩვენს დროში რომ კაციჭამიობამდე მიხვალ...

— და კაცის სისხლს დალევ!

— როგორ არ ეზიზღებათ?

სრულიად ბუნებრივია, რომ ამ შემთხვევამ იესოს დიდი ზიანი მიაყენა. მისმა სიტყვამ საგრძნობლად ავნო მის მოძღვრებას. ბოლოს და ბოლოს, თვითონვე მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ გარკვეული დროით ხალხს უნდა გაეცალოს. ამიტომ მალე ქალაქიდან წავიდა და შემდეგ საერთოდ დატოვა იუდეა. რამდენიმე დღის შემდეგ უკვე ქალაქ ტვიროსში იმყოფებოდა, ქანაანის ძველ მიწაზე აღარ ედგომებოდა.

სახარება ძალზე თავშეკავებულად ლაპარაკობს იესოს მიმოსვლაზე წარმართთა შორის. ნათქვამია მხოლოდ ერთი რამ: ვიღაც ქალს დაეხმარა, ოღონდ წინასწარ კი ისეთი სიტყვებით გაუმასპინძლდა, ყურებს დაიციობდით, რადგან მტრედის შვილი ყოველთვის მტრედივით სათნო არ გახლდათ.

ეს დედაკაცი წარმართი იყო, სიროფინიკელი, თავისი ასულის განკურნება სთხოვა, ბნედიანისა, ეშმაკი შეუძვრათ საცოდავს.

პირველად იესომ საშინელი სიტყვები აკადრა: ჩემი სასწაულები ძალუბისათვის არ ხდებათ! მოვეუსმინოთ მარკოზს:

„ხოლო დედაკაცი იგი იყო წარმართი, ნათესავით ასური ფინიკელი ზღვის-კიდით, და ევედრებოდა მას, რათა განკურნოს ეშმაკი იგი ასულისაგან მისისა. ხოლო იესო პრქვა მას: მაცადე პირველად განძლებად შვილთა, რამეთუ არა კეთილ-არს მოღებანი პურისა შვილთაგან, და დაგებად ძალთა! ხოლო მან მიუგო და პრქვა: უფალო! რამეთუ ძალღნიცა ტაბლასა ქვეშე ჰსჭამედ ნამუსრევისაგან შვილთასა. ხოლო იესო პრქვა მას: მაგის სიტყვისათვის ვიდოდე; განსრულ-არს ეშმაკი ასულისაგან შენისა“ (7, 26—29).

ეტყობა, იესო პატივსა სცემდა მახვილ სიტყვას, რაც არ იქმის მრავალ შურიტ აღძრულ მწიგნობარზე, თხის ტყავით რომ აღჭურვილან და აქილევსის ფარად ასაღებენ.

იესო იმდენად მოიხიბლა მანდილოსნის შორიდებული პასუხით,

რომ უტიფრული ლაპარაკი შეწყვიტა და ერთი ნამცეცი სასწაული წარმართისათვისაც გაიმეტა, თუმცა სახე ზიზლით დაემანჭა.

გავიდა მცირე ხანი და ყრუ-მუნჯი მოუყვანეს.

თუ მსურველი ხართ გაცნოთ მკურნალობის ახალ მეთოდს, რაც ამჯერად იესომ გამოიყენა, დაბეჯითებით გთხოვთ, ნუ მოერიდებით ძველი ენის სიძნელეებს და წაიკითხეთ მარკოზის სახარების მეშვიდე თავი. განსაკუთრებით ექიმებს ვურჩევთ.

მოკლედ კი ასე მოხდა.

იესომ სნეულს ყურში თითო ჩაუყო, პირში მიაფურთხა და მიაძახა:

— ეფფაფა! („ქნერწყვა და შეახო ენასა მისსა... და ჰრქვა მას: ეფფაფათა, რომელ-არს „განეხვნით!“ და მეყვსეულად განეხვნეს (გაეხსნა) მას სასმენელნი....“).

მოკლედ, ყრუ-მუნჯს წამიერად დაუბრუნდა სმენა და მეტყველების უნარი.

რამდენიმე დღის შემდეგ იესოს მოუხდა პურისა და თევზის სასწაულის განმეორება. ბეთსაიდელეებს რომ გაეგოთ, როგორ გაიმეტა წარმართებისათვის ის, რაზედაც უარი უთხრა კაპერნაუმელებს, შურით გაწიწმატდებოდნენ, ეს ნამდვილია.

ჩვენმა გმირმა ტვიროსისა და სიდონიის მხარეში წარმართთა შორის სრული ექესი თვე დაჰყო, რაც მეტისმეტად დიდია მაცხოვრისათვის, რომელსაც თავისი უშუალო მისიისათვის სულ სამი წელი ჰქონდა განსაზღვრული. მთელი ამ ხნის განმავლობაში პირდაპირ გული უწყრილდებოდა მოწყენილობისაგან. გალილეა მოენატრა და განსაკუთრებით დარდობდა მაგდალასზე, სადაც დარჩა მისი პატარა ჰარამხანა.

ამიტომ, როგორც კი შეატყო, რომ განდევნილობაში საკმაოდ ბევრი დრო და ხანი დაყო, იესომ უწინარეს ყოვლისა მაგდალას მიაშურა.

წმინდა მანდილოსნების სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა, თავიანთი კერპი რომ ისევ იხილეს. აბა რანაირად? მთელი ნახევარი წელი გადაკარგული იყო. სად იყო და სად არა! მეგობრის სიშორე რა ძნელია, ზომ იცით? მთელი ამ ხნის განმავლობაში ამბავიც კი არ მიაწვდინა. რანაირია!

უმაღურის დაბრუნება ოდალისკებმა ზეიმით აღნიშნეს. ღვთისნიერი ცოდვილნი ნაზი საყვედურებით ავსებდნენ, ართმევდნენ ფიცს,

რომ აღარასოდეს არ იზამდა მეტად ასე, ბოლოს კი, როგორც ხდება სოლმე, ყველაფერი აპატიეს საძაგელ ოინბაზს, გაუღიმეს და ექვე-
სი თვის მარხვა სანაქებო ხსნილობით დააგვირგვინეს.

ამ დროს იშვა სამწუხაროდ ასე შორს გავარდნილი ზმა, რასაც სახარება ქრისტეს მიაწერს⁴¹.

ერთხელ დილით იესო თავის მოციქულებს ებაასებოდა და უცებ ჰკითხა:

— მომისმინეთ: თქვენ ყველგან დაძვრებით, ყველას უსმენთ, ჭორებს აგროვებთ. ერთი მითხარით, რას ამბობს ხალხი ჩემზე?

— სიმართლე რომ გითხრათ გულზე ხელის დადებით, — მიუ-
გეს მოციქულებმა, — არავის არ სჯერა შენი მესიობა. ვინც შემო-
გვხვდა, ყველას ვკითხეთ. ერთნი ამბობენ, რომ ჭკუაზე მწყურალადა
ხარ, მეორენი ამბობენ, მკვდრეთით ამდგარი იერემია წინასწარმე-
ტყველიაო, — ამით, რა თქმა უნდა, საკმაოდ დიდ პატივს იმეტე-
ბენ, — მაგრამ ჩვენი ხალხის უმრავლესობა კი ნამდვილ მასხარად,
საქმოსნად და თაღლითად გნათლავს.

— თქვენა? თქვენ როგორღა ფიქრობთ?

— ჩვენა, რაბი, — ყველას სახელით მიუგო პეტრემ, — ჩვენ
ძველი ფიქრი და აზრი არ შეგვიცვლია. ჩვენთვის შენ ხარ ქრისტე,
ძე ღმერთისა ცხოვლისა. ასე ვჭადაგებთ ყველგან.

— ძალიან კარგი, ჩემო მეგობრებო, მე თქვენით კმაყოფილი
ვარ. მეტადრე შენი მადლობელი ვარ, პეტრე. მადლობელი ვარ,
რომ ყველას აზრი მაუწყე დაუფარავად. საერთოდ, შენ კარგი კა-
ცი ხარ და ამიტომ გამიგონე, რას გეტყვი. შენ პეტრე გიწოდე,
ხომ მართალია?

— რა თქმა უნდა, შენ ასე მომნათლე. სიმონის ნაცვლად პეტ-
რე მიწოდე.

— ჰოდა, რაკი პეტრე ხარ, შენზე ავაგებ ჩემს ტაძარს. ეს იქ-
ნება კლდეზე ნაგები ტაძარი.

— არ გამიწყრე, ვერ გავიგონე...

— „და მე გეტყვი შენ: რამეთუ შენ ხარ კლდე, და ამას კლდე-
სა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი, და ბქენი ჯოჯოხეთისანი ვერ
ერეოდნენ მას!“ (მათე, 16, 18).

— დიდებული ნათქვამია! ბქენი ჯოჯოხეთისანიო?

— დიახ, ჯოჯოხეთის, ბქენი.

— რაღაც ვერ ვერკვევი კარგად....

— ამას რა მნიშვნელობა აქვს! გარდა ამისა, შენ ჩაგაბარებ გა-
საღებებს, მთელს შეკვრას, ეს იქნება ციური სასუფეველის განაღ-
ბები, ის მაღლაა, მთვარეზე მაღლა. როცა შენ მიწაზე რასმე გა-
სკვავ, ზეცაშიც გაინასკვება, ხოლო როდესაც გახსნი, ზეცაშიც გა-
იხსნება.

— უდიდესი მადლობა! — მიუგო სიმონ-პეტრემ. — ჩემთვის
ეს დიდი პატივია. ვეცდები გავამართლო შენი ღვთაებრივი ნდობა*.

მერე დანარჩენ მოციქულებს მიუბრუნდა, წვერზე ხელი ჩამოი-
სვა და ამაყად უთხრა:

— გაიგონეთ? ამრიგად, გადაწყვეტილი საქმეა: ამიერიდან
ჩვენი საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი გახლავართ!

* ეს მნიშვნელოვანი ამბავი მოთხრობილია სამ საბარებაში: (მათე, 15; მარკოზი, 7; იოანე, 6). მიქელანჯელოს უნივერსალურ ქვნილებაში „გან-
კითხვის დღე“ ჭრისტე გამოსახულია მრისხანე მსაჯულად, რომელსაც
ცალი ზელი აუქნევია მართალთა განსაკითხვად, მეორე ზელი კი ძირს და-
უხრია ნიშნად რისხვისა, და ჯოჯოხეთში გზავნის ცოდვილებს. იქვე დგას
შეშინებული პეტრე, ზელში უჭირავს საკუთარი ტყავი, რაც წამების
დროს გააძვრეს, და სხენებულ გასაღებებს უბრუნებს იესოს, ისე შეძრ-
წუნებულია. სანთლების კვამლმა საუცუნეების მანძილზე ფრესკა საგრძნო-
ბლად დააზიანა.

სამღული საღამაღლება და თანაზრახვა

და შემდგომად ექვსისა დღისა წარიყვანნა იესო პეტრე და იაკობ და იოანე, მჴა მისი, დაადიყვანნა იგინი მთასა მაღალსა თვისაგან.

და ჩველა მათ წინაშე სხვად ფერად, და გამობრწყინდა პირი მისი, ვითარცა მზე, ხოლო სამოსელი მისი იქმნა სპეტაკი, ვითარცა ნათელი (თოვლი).

და აჰა ერევნეს მათ მოსე და ილია მის თანა, და თანა-ზრახვიდეს (ესაუბრებოდნენ).

...აჰა ესერა ღრუბელი ნათლისა ავრილობდა მათ და აჰა ხმად იყო ღრუბლით გამო და თქვა: ესე არს ძე ჩემი საყვარელი, რომელი მე სათნო-ვიყავ. მაგისი ისმინეთ.

და ესმა რა ესე მოწაფეთა, დაეარდეს პირსა ჴედა თვისსა და შეეშინა ფრიად.

...ამცნო მათ იესო და პრქვა: ნუვის უბრობთ ხილუასა ამას, ვიდრემდის ძე კაცისა მკედრეთით აღდგეს!*

მათე, თ. 17, 1-9.

რთი კვირის შემდეგ იესო გენესარეთის ტბის დასავლეთის მთაგორიან მხარეში წავიდა. საღამოხანს თავისი სამი მოციქულის — სიმონ-პეტრეს, იაკობ დიდისა და იაკობ მცირის თანხლებით ავიდა მაღალ

მთაზე, რომლის სახელიც იყო თაბორი.

* საბოთის ეს სიტყვები სამი მოციქულის გარდა არავის სმენია და იმათაც საიდუმლოდ შეინახეს, რაც გაუგებარია. ღმერთს რომ ეს ხალხის გასავლად ეთქვა, მის ძეს ჭვარცმა ასცდებოდა.

მწვერვალს რომ მიადწიეს, იესომ თავის უერთგულეს მოწაფეებს მიმართა:

— მე აქ ვილოცებ მომავლის სიზმარს. თუ გინდათ, ილოცეთ თქვენც ჩემთან ერთად.

შემდეგ მუხლებზე დაემხო, ხელები ცაში აღმართა და დაიწყო უხმოდ ლოცვა. პირველ ლოცვას მოჰყვა მეორე, მესამე, მეოთხე და ასე ბოლომდე.

მოციქულებმაც მის მაგალითს მიჰბადეს. დაიჩოქეს, ხელები აღაპყრეს და „მამაო ჩვენო“ აღავლინეს.

ამასთან ერთიმეორეს თვალს ჩაუკრავდნენ ხოლმე, თითქოს უნდა ეთქვათ:

— რა კარგი ვინმეა ეს კურთხეული! ჩვენს მოძღვარში ორი არსებაა: ღვთაებრივი და ადამიანური. როცა უნდა, ღმერთია, როცა უნდა — ადამიანი, სურს დაიღლება, სურს არ დაიღლება. თუნდაც ახლა, ნახევარი საათია ხელები მაღლა გაუშვებია და თითქოს სავარძელზე ეწყოს. ეტყობა, ღვთაებრივი არსება ჩაურთავს. ასე შეუძლია კიდევ სამი-ოთხი საათი გაძლოს და წარბიც არ შეარხოს... მაგრამ ჩვენ ხომ სხვა საბლითა ვართ მოზოილი და სხვა მასალისაგან გამოძერწილი, ეშმაკმა დალახვროს! ერთი არსება გავაჩნია, ადამიანები ვართ და ხუთი წუთიც კმარა, ხომ ხელები დაგვწყდეს!

მართლაც, ამჯერად მაინც იესო იმნაირი ზეშთაგონებით ლოცულობდა, რომ დაღლილს ვერ ეტყოდით, თუმცა ასეთი მოუხერხებელი პოზა ეჭირა. სამაგიეროდ მოციქულებს მუხლები ეკვეთებოდათ და დამძიმებულ ხელებს ჰაერში გაჭირვებით იკავებდნენ.

ბოლოს, არაქათი რომ გამოეცალათ, სხვა რა გზა ჰქონდათ, ცა დაივიწყეს და პირდაპირ მიწაზე დაგორდნენ, იქნებ ცოტა თვალი მაინც მოვატყუოთო. მალე სამივეს მკვდარივით ჩაეძინა.

და სწორედ მაშინ, როცა სამივე მოციქული ღრმა ძილში იყო, თაბორის მთაზე მოხდა რაღაც საოცრება*.

იესომ შეწყვიტა ლოცვა, მიწას ასცდა და თანდათან ამაღლდა, როგორც ჰაეროვანი ბურთი. ძალიან შორს კი არ ასულა — რამდენსამე მეტრზე ასცილდა მთას. ეს ხომ მხოლოდ საცდელი აფრე-

* ვისაც სურს ამ სურათის მთელი სიდიადე განიცადოს, ნახოს რაფაელის „ფერისცვალება“: თაბორის მთაზე იესო ამაღლებულა, დაბლა ხალხია. ჩვენს გამოცემაში ელ გრეკის ფერადი რეპროდუქცია შევიტანეთ.

ნა იყო! ნამდვილი ცაღამალეობა უნდა მომხდარიყო უფრო სწრაფ-
მო ვითარებაში. ამიტომ ახლა უძრავად გაჩერდა სივრცეში, რათა
დაემტკიცებინა, რომ ბუნების კანონები ღმერთებისათვის არ არსე-
ბობენ და ღედამიწის მიწიდულობისა რა სცოდნია!

იმავე დროს ცის თალი გაიყო და იქიდან ჩამობრძანდა ორი
დროული კაცი. ერთს თავზე გვირგვინად ადგა ორი ნათელი რქა —
ეს იყო მოსე. მეორე კი ცით ჩამოეშვა ცეცხლოვანი ეტლით, რაიც
ღრუბელთა შორის ეღვარებდა, ვითარცა თევზი წყალში, — ეს
გახლდათ ილია წინასწარმეტყველი. ღრმად მოხუცი მოსე იესოს
გვერდით დაეკიდა სივრცეში, ილიაც თავისი ეტლიდან გამობრძან-
და და ასევე ამოუღვა გვერდში იესოს, მეორე მხარეს, სამივე ცი-
ური არსება ასე ეკიდა სივრცეში, თითქოს უხილავი ძაფით დაუკი-
დებიათო. ირხეოდნენ და კი არ ვარდებოდნენ. სანახაობა უკეთესი
რა გინდოდათ! სამივე მეგობრულ საუბარში ჩაება. წყნარად და
ბრძნულად იზრახვიდნენ ცისა და მიწის ამბებს.

— დიდო მოსე და ბრძენო ილიავ, — მიმართა ციურ სტუმ-
რებს იესომ. — თქვენი თავაზიანობა მსიბლავს, რომ ასე გვიან ღე-
დამიწაზე ჩამობრძანდით ჩემს სანახავად.

— გეყოფა! — მიუგო მოსემ. — ეს ჩვენი წმინდა მოვალეობაა,
რაიც აქამდე უგულვებელ-ვყავით... უმჯობესია გვითხრა, როგორ
არის შენი მიწიერი საქმეები? ყველაფერი კარგად ეწყობა? ისმენენ
თუ არა შენს ხმას ადამიანები? სულთა განწმენდა ხომ ხდება?

— ჰმ, რა გითხრა, აღარ ვიცი... არც აგრე იოლია. ბევრი ვინმე
ჯერაც ჯიუტობს, მაგრამ საერთოდ თესლი ჩაყრილია. ნათესი კი
ისე არ ამოდის, როგორც ვფიქრობდი.

— ამას ვის ეუბნები? — ჩაერია ილია წინასწარმეტყველი. —
განა მე მესწავლება, ვინ ბრძანდებიან ჩემი თანამემამულენი? ისინი
ხომ ანდალუზიური ჯორებივით ჯიუტნი არიან! მე თვითონ ვუქა-
დაგე წლების განმავლობაში უფლის სიტყვა, რა გამოვიდა? წყლის
ნაყვა! ყოველი ჩემი ქადაგების შემდეგ უფრო ღრმად ეფლობოდ-
ნენ მანკიერების ტაობში.

— არც მე მქონია თქვენზე მეტი წარმატება, — ამოიოხრა
სჯულმდებელმა. — თუმცა, სიმართლე რომ გითხრათ, საჭიროების
შემთხვევაში ფიცხელი ზომების მიღებაზე არა ვძუნწობდი. ხათ-
რით შორს ვერ წახვალ. როცა ჩემი ძველი ებრაელები ტლინკებსა
ყრიდნენ, ცეცხლითა და მახვილით მომყავდა ჭკუაზე. შეუსმენელი

ხალხის ქვეშარიტების გზაზე დასაყენებლად საყოველთაო აწიოვე-
ბაზე უკეთესი საშუალება არ არსებობს.

— არა, მოსე, — შეედავა იესო. — შენი კანონები მაინც მკაც-
რია მეტისმეტად. ამას როგორც მეგობარს, ისე გეუბნები. მე ბუ-
ზებს არა ვსრეს, თაფლით მოზიდვას ვამჯობინებ.

— ო, თუ ამით რაიმეს გახდები, დიდება შენ! ღმერთმა ხელი
მოგიმართოს! მაგრამ შენ ჯერ ჭაბუკი ხარ, მე გამოცდილება მაქვს,
დამიჯერე, ჯეელო. როცა გინდა ახალი რელიგია შექმნა, კოპწიო-
ბა არ ვარგა, თორემ ყველაფერს თავდაყირა დააყენებ.

— პირველად, მართალი ხარ, მაგრამ შემდეგ და შემდეგ...

— შემდეგ დევნას დაგიწყებინ, ყველას ცოდვას შენ აკიდებენ,
ძალღებს მოგისევვენ, დაგცინებენ, ბოლოს კი გაწამებენ.

— ეს ვიცო. სამაგიეროდ მომავალში რა ტრიუმფი მელის!

— ჰო, თუ გინდა, რომ ჯვარს გაცვან, ეს შენი ნებაა, — ჩაურ-
თო სიტყვა ილიამ. — სულითა და გულით გისურვებ მოთმინებასა
და მხიარულებას! რაც შემეხება მე, გულითად მადლობას მოვახსე-
ნებ შენს შეუდარებელ მამას საბაოთს, რომელმაც დროზე გამიტაცა
ზეცაში ცოცხლადვე, როდესაც თანამემამულეები წირვის გამოყვა-
ნას მიპირებდნენ. მისი მხრიდან ეს ისეთი ყურადღება იყო, რომ
ორს არ ღირსებია.

ასე ტკბილად და მეგობრულად ბაასობდნენ კიდევ კარგა ხანს ჩვე-
ნი დაკიდული ჯენტლმენები, ნათელი ღრუბლებით გარემოცულ-
ნი და ციური შარავანდედით სხივმოსილნი. მათი სხეულიც კი გამ-
ჭვირვალე გვერნებოდათ, ისე ძლიერ აშუქებდათ საკუთარი გამო-
სხივება. უნდა გენახათ იესო! „სამოსელი მისი იქმნა ბრწყინვალე
და სპეტაკი, ვითარცა თოვლი, რომელ ყოველსავე მმურკნვალსა
(მღებავს) ქვეყანასა ზედა ვერ ხელეწიფების ეგრეთ. განსპეტაკე-
ბად“ (მარკოზი, 9, 3). ეს იყო მშვენიერი სანახაობა, ქვეშარი-
ტად მშვენიერი და ამალღებული!

თვალისმომჭრელი სანახაობა ისეთ შუქს აფრქვევდა, რომ
ჩვენს მოციქულებს გამოელვინათ. ციურმა ნათელმა თვალები მოს-
ჭრათ, მოიფშენიტეს, მაგრამ სახარების მტკიცებით მაინც გაიგონეს
ილიას და მოსეს საუბარი იესოსთან. „რომელნი გამოჰსჩნდეს ღი-
დებითა და იტყოდეს განსლვასა მას მისსა, რომელი ეგულვებოდა
იერუსალიმს“ (ლუკა 9, 31), ე. ი. იერუსალიმში გამოსვლა ურ-
ჩიეს.

მაგრამ ასეთი დიდებული სანახაობა დიდი ხნით ვერ გავრცელდება, ბუნებრივია. ყველაფერს ხომ დასასრული აქვს. მდარე ფილმიც კი თავდება, როცა აფსკა ბოლომდე გადაეხვევა.

მოციმციმე ჩვენებაც თანდათან მინელდა, მიიზნიდა და ბოლოს გაქრა. მოსე და ილია ისე დადნენ, როგორც ჯადოსნური ნათურის ჩრდილები.

პეტრეს აზრით, ყველაფერი მეტისმეტად სწრაფად დასრულდა.

— მოძღვარო! — უთხრა იესოს. — რა კარგია აქაურობა! თუ არ დაგვიშლი, ახლავე სამ კარავს გავმართავთ: ერთს შენთვის, ერთს მოსესათვის, ეროსაც ილიასთვის, — და თვითონაც ამ ჯადოსნურ მთაზე დავრჩებით.

— რას როტავ? — აღშფოთდა იესო. — ექვსი ადამიანისათვის სამ კარავს გამართავ? — მერე, თქვენ სამი სად დაიძინებთ?

— როგორმე მოვთავსდებით, დავნაწილდებით, ერთად ვიქნებით....*

ასე ასაბუთებდა თავის აზრს, როცა უეცრად შავი ღრუბელი დაეშვა, იქუხა და მალღით გაისმა მქუხარე ხმა, რამაც პეტრეს სიტყვა პირში გაუყინა:

— ესე არს ძე ჩემი საყვარელი! ამისი ისმინეთ!

მეხთამტეხი ხმა იმდენად არ ჰგავდა მტრედის ღულუნს, რაც უფრო მოსალოდნელი იყო, რომ მოციქულებმა აღარ იცოდნენ, რა ეფიქრათ. ისლა მოახერხეს, რომ თავდაღმა გაიშხლართნენ დედამიწაზე და ცხვირი ბალახში ჩარგეს.

მხოლოდ კარგა ხნის შემდეგ, როცა დარწმუნდნენ, რომ ცის თალი არ აპირებს ჩამოქცევას, ჩვენმა მამაცებმა თვალების გახელა და წამოწვეა გაბედეს. თავით ფეხამდე აიხედ-დაიხედეს და შვებით ამოისუნთქეს: მთელი ვართ და უვნებელით.

იესო შორიახლო იჯდა კლდის ქიმზე. მარტო იყო და მოციქულებს საკმაოდ უკმაყოფილოდ უყურებდა.

— აი, თქვე ლაჩრებო! — უსაყვედურა მოწაფეებს. — რამდენადაც გამეგება, ამას ეწოდება შიშისაგან თავგზის დაკარგვა. კაცი გერ გაიგებს, ჯერაც ცოცხლები ხართ თუ სული კოჭებში გაგეპარათ და მამა აბრაამს მარილი წაუღეთ. გადაითვალეთ თქვენი

* სახარებაში ლაპარაკია მხოლოდ სამ კარავზე სამთა სადიდებლად. იესოს კითხვა და პეტრეს პასუხი, რაც არაა მოკლებული უალაგო ცინიზმს, ტაქსილის მოგონილია.

ძელები, ყველა მთელია? თანაც დანომრეთ. შეიძლება სხვა დროს გამოგადგეთ. პატიოსნებას გეფიცებით, ვირები კი შინახავს მაგრამ ასეთები არა! ბოლოს და ბოლოს, როდის შეიგნებთ ამ ჩლუნგი თავებით, რომ ვიდრე თქვენთანა ვარ, არაფერი მოგივათ?

მოციქულებს ისიც ეყოფოდათ, რაც მოხდა. იაკობ დიდმა თავისი კოლეგების აზრი გამოხატა, წინამძღოლს ჩაუკრა, შინ დაბრუნების დრო სომ არ დადგაო? ყველა ცდილობდა შეეგნო, რომ ეს ჯადოსნური მთა არც ისე საშინელია, როგორც ეგონათ, მაგრამ გული საგულეს მაინც ვერა ჰქონდათ.

იესომ აღარ ინება მათი წვალებით თავის შექცევა. თაბორის მთიდან ჩამოსვლა და უახლოეს ქალაქში მისვლა განიზრახა. უნდა ითქვას, რომ აღმოსავლეთი უკვე აისის სხივმა შეაფერადა. ირიქრაჟა. როცა გათენდა, მოძღვარი და მოწაფეები უკვე დაბლა იყვნენ.

გზადაგზა იესომ თავის მოწაფეებს განუმარტა, რომ ეს იყო საცდელი აფრენა, სავარჯიშო ცადამალღება. ილია წინასწარმეტყველი და მოსეც საგანგებოდ იმისათვის ესაუბრებოდნენ, რომ მათ გაეგნათ. მაგრამ რაკი ეს ჯერ არ იყო მთავარი ამალღება, ამიტომ მათი ცით გადმოვიდება და თანაზრახვა ღრუბელთა ზედა უსასტიკეს საიდუმლოდ უნდა დარჩენილიყო. — „ნუ ვის უთხრობთ ხილვასა ამას!“ — უბრძანა მოციქულებს ღვთის ძემ.

იქნებ სწორედ ამიტომ ინახავს ამ დიდ საიდუმლოს გულის სიღრმეში იოანე, პირმშვენიერი ევანგელისტი? ის იყო ერთადერთი თორმეტთაგანი, ვინც ეს ციური სპექტაკლი იხილა ოთხი ევანგელისტიდან, და სწორედ ის დუმს ამაზე. როგორ მოუთმინა გულმა და არ დაწერა?

გადაშალეთ სახარებანი და ადით ჯადოსნურ მთაზე:

1. წმინდა მათე წერს, თუმცა თვითონ თაბორზე არ ასულა (17, 1—13).
2. წმინდა მარკოზი წერს, თუმცა იქ არც ის ყოფილა (9, 1 — 12).
3. წმინდა ლუკა წერს, თუმცა ამ ამბავთან ორ დანარჩენზე მეტი საერთო არც მას აქვს (9, 28—36).

მხოლოდ მეოთხე, იოანე დუმს, ვითარცა თევზი.

ამრიგად, ჭაბუკი იოანე თაბორის ჩვენებას საიდუმლოდ ინა-

ხავს, მაგრამ მაშინ საიდან გაიგო სამმა დანარჩენმა ევანგელისტმა ეს ამბავი?

თუმცა, მომიტევეთ, სულ დამავიწყდა: სახარებას ხომ ციურა მტრედის კარნახით წერდნენ, მტრედს კი ყველაფერი ეცოდინებოდა.

ამრიგად, იესომ ჯერ გააფრთხილა მოციქულები, ენას კბილი დააჭირეთო (კალამსაცო, ალბათ დაუმატა!), მერე კი გამოუცხადა, ჯვარს მაცვამენ და მკვდრეთით აღვდგებითო.

აქ ისევ მოგვიხდება სახარების გადაშლა.

მოციქულებს თავზარი დაეცათ, გონს ვერ მოსულეყვნენ.

— როგორ თუ ჯვარს აცვამენ! და როგორ უნდა აღდგეს მკვდრეთით? — ეკითხებოდნენ ერთიმეორეს. — საით გაქრა ილია? მწიგნობარნი ხომ ქადაგებდნენ, ჯერ ილია მოვა და ყველაფერს მოაგვარებსო? მაშ ჩვენი მასწავლებელი ქრისტე არ ყოფილა?

თუ წმინდა წერილს ვერწმუნებით, ეს კითხვები მოწაფეებს ძლიერ აღელვებდათ („უკვე იტყვიან მწიგნობარნი, ვითარმედ ილიასი ჯერ-არს პირველად მოსვლა?... აწვე მოვიდა და არა იცნეს ილია...“).

მოდით, საქმის ვითარებას შუქი მოვფინოთ. ორიდან ერთია: ნახეს მოციქულებმა იესოს სასწაულები თუ არ უნახავთ? ხომ ნახეს? მაშინ რატომ ეჭვიანობენ ასე უსასრულოდ? თუ მათ წინაშე მდებარე ცხედრები წამოაყენა, რატომ არ შეეძლო თვითონაც ამდგარიყო, ღმერთი უზენაესი და ყოვლის შემძლე?

მე პირადად, სიმართლე გითხრათ, საქვეყნოდ აღიარებული წინასწარმეტყველი ან ჯადოქარი კი არა, უკანასკნელი ვიგინდარაც რომ იყოს, თუ ჩემს თვალწინ თოკისა და სხვა რაიმე ღონისძიების გამოუყვებლად პაერში დაეკიდება; თუ ჩემი თხოვნით განსვენებულ ბეზიაჩემს გააცოცხლებს ორი სიტყვით „ტალიფა კუმი“; თუ ყრუ-მუნჯს სმენას დაუბრუნებს და ენას აუღდამს ისეთი მარტივი საშუალებით, როგორიცაა ყურში თითის ჩაყოფა და პირში ჩაფურთხება, — მთელი ჩემი სკეპტიციზმის მიუხედავად ამ ვიგინდარასაც კი ღმერთად გამოვაცხადებ და მის წინაშე დაჩოქილი ვილოცებ.

როდესაც ვფიქრობ მოციქულებზე, რომელთა თვალწინაც იესო უთვალავ სასწაულს ახდენდა, და მაინც დროდადრო ეს სუსტად

მორწმუნენი ეჭვობდნენ, ქრისტეა თუ არ არის ქრისტეო, მე ვმსჯელობ ხოლმე:

სამოთხე არ არსებობს, ამაში დაჯერებული ვარ. მაგრამ რომ იყოს, მე იქ უთუოდ მოვხვდებოდი, მიუხედავად ასეთი წიგნებისა. მოციქულები, ასე ხშირად რომ ირყევიან, თუმცა არავითარი საამისო მიზეზი არა აქვთ, პირიქით, ყელამდე არიან სასწაულებით და ყველაზე უფრო თვალსაჩინო ადგილებიც უჭირავთ, — პირველი თანრიგის წმინდანები არიან. მე თუ ვმერყეობ რწმენის საკითხში, ერთგვარი შემამსუბუქებელი გარემოება მაინც მაქვს: არც ერთი სასწაული არ მინახავს. ამიტომ, თუნდაც ღმერთი არ მწამდეს, მე-პატიება, და როცა უზენაესის წინაშე წარვდგები, თუ კარგ ხასიათზე იქნება, მეოთხე თანრიგის წმინდანის დიპლომს მაინც მიბოძებს. მეტი არც მინდა. „ნეტარი ლეო ტაქსილი“, — ღმერთმანი, არ იქნება ურიგო, თუ საეკლესიო კალენდარში ასე ჩაიწერება! ჩემი სახელი რომ წმინდანთა შორის ვიხილო... მაგრამ კმარა ამაზე ლაპარაკი! ჩვენ მოციქულთა ეჭვებს ისედაც ბევრი ადგილი დავუთმეთ*.

აქ იესოს ბევრი მსჯელობა აღარ დაუწყია.

უბრალოდ უთხრა:

—იქნებ ფიქრობთ, რომ მე ქრისტე არა ვარ? საკუთარ თავს ეკითხებით, თუ როგორ აღვდგები მკვდრეთით, ხომ მართალია? ამისათვის თქვენ ნულარ შეწუხდებით! ამბობენ, ჩემზე ადრე თითქოს იღია უნდა მოსულიყო... ჰოდა იცოდეთ: ის უკვე მოვიდა, ოღონდ ყურადღება არავინ მიაქცია წინასწარმეტყველს. ის ჩემი კუზენის იოანე ნათლისმცემლის ნიღაბში იმალებოდა... ეს არის და ეს! ჰოდა, რაკი იორდანში ხალხის მომნათლავი ნამდვილად ჩემი წინამორბედი იყო — იღია, იოანეს სახით მოვლენილი, მაშა-

* 1907 წელს ქრისტეს დაბადებიდან დაჰკრა საათმა და ტაქსილიც „წარუდგა უზენაესს“, მაგრამ არ ვიცით, მიიღო თუ არა სამოთხის ვიზა და წმინდანის დიპლომი; ცნობილია მხოლოდ ის, რომ ვატიკანის ქოჩოხეთს და კათოლიკურ საღვინებელს ადრევე დააღწია თავი.

სადამე მე ვარ მესიათა შორის ჭეშმარიტი მესია!* და მეც მესაუბრო
ვით წამება მელის უმადურთაგან („და ეგრეთვე ძესაცა კაცისათჳსა
მგულვების ვნებად მათგან“).

გვიდო რენი. ძე კაცისა (იესო, ეკლის გვირგვინოსანი).

* აქ ტაქსილი თვითნებურად ეკლის საბარების ტექსტის დეტალს. კრი-
სტე. ლაპარაკობს ილიას გამოცხადებაზე მასთან, სიერცეში, მოსესთან
ერთად. ხოლო მოწაფეებს ეგონათ, რომ ილიას გამოცხადებისა და ვნე-
ბის გახსენებით იესო გულისხმობდა ილიას გამოცხადებას იოანე ნათ-
ლისმცემლის სახით („ილია აწვე მოვიდა და არა იცნეს იგი, არამედ უყ-
ვეს მას, რაოდენ უნდა... მაშინ გულის-ხმა ჰყვეს მოწაფეთა, რამეთუ
იოანე ნათლის-მცემლისა თვის ჰრქვა მათ“ — მათე, 17, 12—13).

და (ვითარცა) მოკვარეს, შეპრისხნა მას იესო, და განვიდა მისგან ეშმაკი, და განიკურნა ყრმა იგი მიერ-გამითგან.

მაშინ მოუხდეს იესოს მოწაფენი თვისაგან და ჰრქვეს: რასათვის ჩვენ ვერ შეუძლეთ განხდალ* მისა? (მოწაფეები მივიდნენ და უთხრეს: ჩვენ რატომ ვერ განვდევნეთ ამ ყრმისაგან ეშმაკი?).

ხოლო იესო ჰრქვა მათ: ურწმუნოებისა თქვენისა თვისი! ამინ გეტყვი თქვენ: უკეთუ გატყნდეს სარწმუნოება, ვითარცა მარცვლი მღოვრისა, ჰრქვათ მთასა ამას: მიიცვალე ამიერ იქი, და მიიცვალოს, და არა რაი შეუძლებელ იყოს თქვენ მიერ.

ხოლო ესე ნათესავი რათ განკვალს, გარნა ლოცვითა და მარხვითა?

მათე, 17, 18-21.

სეთი საუბრით მივიდნენ იესო და მისი მოწაფეები ქალაქის გარეუბნამდე აქ შეხვდნენ თავიანთ დანარჩენ ამხანაგებს, დიდძალი ხალხით გარემოცულებს.

იესოს არყოფნაში მის მოწაფეებს ერთი ყრუ-მუნჯისა და ბნედიანის განკურნება უცდიათ. მოძღვრის ზოგადი დაპირება გაუხსენებიათ, სასწაულებს თქვენც მოახდენთო, და მძიმე სნეულის განკურნება უკისრიათ, მაგრამ ვერაფერს გამხდარან და იყვნენ ასე შეჭირვებულნი.

როცა ყრუ-მუნჯის მამა ანდრიასთან მივიდა, მოციქულმა უთხრა:

* პარხლის და ჭრუკის ვარიანტებშია „განკურნებალ“.

— შენი შვილი ყრუ-მუნჯია და თანაც ბნედიანი? არაფერია! ჩვენ ჯადოსნური ძალის პატრონები ვართ და ერთი შემთხვევაში გირჩენთ ამ ყმაწვილს:...

ყრუ-მუნჯი რამდენიმეჯერ დაიკრუნჩხა, ამავე დროს გულსაკლავად წამოიყვირა. მოწაფეებმა ხელი ჩაავლეს, მოძღვრის სიტყვებსა და მიმოხვრას მიჰბაძეს, ვითომ ჩვენცა ვმკურნალობთო. განსხვავება მხოლოდ ის იყო, რომ მათი ჯადოქრობა შედეგს არ იძლეოდა.

ამაოდ აფურთხებდნენ სნეულს პირში მორიგეობით, ამაოდ ჩხვლეტდნენ ყურებში თითებს, ამაოდ იწვდიდნენ მია თავს ზემოთ ხელებს არტისტულად და იმეორებდნენ ათასნაირ აბდაუბდას. როგორც იტყვიან, სრულიად ჩაფლავდნენ.

მწიგნობრებს დიდი ხანია კბილები ჰქონდათ დაღესილი მოციქულებზე, დასაკლავად არ დაინდობდნენ და ახლა გახარებულები უყურებდნენ მათს ამო გულმოდგინებას, წინასწარ ზეიმობდნენ გამარჯვებას. მაგრამ როგორც კი სცენაზე ღვთის შვილი გამოჩნდა, უცებ ყველაფერი შეიცვალა.

— აჰ, აგერ მოძღვარიც! — შესძახა ბართლომემ, რომელსაც ოფლი ღვარად გადასდიოდა. — დროზე მოგვისწრო!

— რა ხდება, რაზეა დავა? — იკითხა მირონცხებულმა.

ბრბოს ყრუ-მუნჯის მამა გამოეყო.

— რაბი! — თქვა. — ჩემი უბედური შვილი მოვეყვანე, ბავშვობიდან იტანჯება განუკურნებელი და უცნაური სენით. ჯერ არის და ყრუ-მუნჯია, მერე კიდევ მოუვლის ხოლმე, იგრიხება, იკრუნჩხება, მიწაზე გორაობს, კბილებს აკრაჭუნებს, დორბლი გადმოსდის და დღითიღლე მიდნება საბრალო. მოგეხსენება, ეს არაბუნებრივი ამბავია. ეტყობა, მუცელში ეშმაკი უზის და აიძულებს ასეთი ჯაბაზობით დაიტანჯოს. შენს მოწაფეებს ვთხოვე განედევნათ ეშმაკი, მაგრამ ვერაფერს გახდნენ. მაგრამ შენ, უფალო, ვიცი, სხვანაირი ხარ, მე მწამს, უსათუოდ გაიმარჯვებ და განდევნი ეშმაკს, რომელიც ჩემს შვილს აწამებს. დამეხმარე, რაბი, განკურნე საბრალო ბავშვი, ის ხომ ჩემი ერთადერთი იმედია!

ამ სიტყვებზე მოხუცი იესოს ფერხთით გაიშხლართა. დიდი მკურნალი მოხიბლა მისმა ქცევამ. ძლივს ერთი განათლებული კაცი გამოჩნდაო!

— მომიყვანე შენი შვილი! — უბრძანა.

ყმაწვილი კაცი მოუყვანეს. მაგრამ როგორც კი სხეულმა ქრისტე დაინახა ბნელად მოუარა, დაიწყო გრეხვა და მიწაზე კოტრიალი. ეტყობოდა, ეშმაკი ცუდად გახდა, თავისი აღსასრული რომ იგრძნო.

— ხშირად მოსდის ასეთი ბნელა? — იკითხა მირონცხებულმა.

— ძალიან ხშირად. ისე დაიტანჯა, რომ ერთხელ თავის დასახრჩობად წყალში გადავარდა, ერთხელაც კოცონში გადაეშვა... ო, ღმერთო ჩემო, რა უბედური ვარ! რასაკვირველია, ეშმაკი აკეთებიანებს ამას ყველაფერს... რაბი, რაბი, შეიბრალე ყმაწვილი კაცი. შეგვიბრალე!

— თუ შენ გვამს ჩემი, ყმაწვილიც განიკურნება უწმინდური-საგან.

იმის შიშით, ვაი თუ საკმაოდ ვერ მწამდესო, მოხუცი ატირდა.

— რაბი! — შესძახა სასოწარკვეთილის ხმით. — პატიოსან სიტყვას გაძლევ, ყველაფერს გავაკეთებ იმისათვის, რომ სავსებით გიწამო. მაგრამ თუ ეს მაინც ვერ მოვახერხო, ისევ შენ დამეხმარე, რომ ურწმუნოებისაგან განვიკურნო!

ამასობაში მირონცხებულს ხალხი ყოველის მხრიდან შემოერთყა. იესომ ერთხელ კიდევ დახედა მოკრუნჩხულ ყმაწვილს და თქვა:

— უწმინდურო, ყრუ და მუნჯო ეშმაკო, გამოდი ამ ბავშვის სხეულიდან და აღარასოდეს არ დაბრუნდე მის არსებაში, მე შენ გიბრძანებ!

ეშმაკმა გააფთრებით გაიწია, შედაგდაგდა, ხმამალლა შეჰყვირა, როგორც ყოველთვის, და ყმაწვილის პირიდან გამოხტა.

ზეზე წამოჭრილი ყმაწვილი მიწაზე დავარდა. პირზე მომდგარი ღუეტი წამიერად გაუქრა, აღარ ამაგძაგებდა, მაგრამ მკვლარივით ეგდო ძირს*.

— აი მესმის ასეთი განკურნება! — !იხარულით შესძახეს ბო-

* როგორც ამ ეპიზოდიდანაც ჩანს, ჯადოსნური განკურნების ფაქტი ხშირად მეორდება, მაგრამ ყოველთვის ორიგინალურ სიტუაციებში, ასე რომ ამბავთა ეს ქარაეანი არ ქმნის ერთფეროვნების შთაბეჭდილებას, რაც ალექსის მხატვრულ ღირსებას მიეწერება, კომიკურია ის ამბავიც, რომ იუდეაში ისევ და ისევ ძლიერ უჭირთ, რომ ვინმე ვადაჭრით იწამონ. უჭირთ თვით მოციქულებს, თვით უზადო სასწაულით მორჩენილთა მშობლებს, და ისევ იესოს შესთხოვენ „ურწმუნოებისაგან განკურნებას“.

როტმა მწიგნობრებმა, როცა სიკვდილის ნიშნიანი ძე კაცისა ძირს გაიშოტა, ელდანაკრავი მოხუცი მამა კი შვილის გაშემშებულ სხეულს დააშტერდა. ოღონდ იესოს მარცხი განეცადა, გულრძო და მეშურნე მწიგნობრები მზად იყვნენ მთელი ქალაქის მოსახლეობა გაეწირათ. — დახეთ, ყმაწვილი მკვდარია!

მაგრამ მწიგნობართა ზეიმი ნაადრევი და მათებრ უდღეური იყო. იესომ ყმაწვილის ხელი ზე ასწია და სრულიად ჯანსაღი, პირ-მშვენიერი ახალგაზრდა ისე გაჩერდა, თითქოს აქ არაფერიაო.* მწიგნობრები ისეთ გუნებაზე დადგნენ, ისე დახარეს თავიანთი კუშტი და ბოროტი სახეები, ისე შეწყვიტეს კბილებში ცრა და უნდო-ლი ჩიფჩიფი, რომ კაცი იფიქრებდა, აგერ-აგერ მიწა გაუსკდებათ და ბრაზისაგან შიგ ჩავარდებიანო. ხალხი ტაშისცემით „დიდებას“ გაიძახოდა. ეს იყო სრული გამარჯვება. ღვთის შვილი, ტყის იასავით უბრალო და მოკრძალებული იესო, აღფრთოვანებული ხალხის ქება-დიდებას გაერიდა, აღარ უსმინა და თავი ერთ მახლობელ სახლს შეაფარა. უკან მოციქულები მიჰყვებოდნენ, მაგრამ სირცხვილით ერთიმეორეს სახეში ვერ უყურებდნენ და ამოოდ ცდილობდნენ თავიანთი მარცხის მიზეზი აეხსნათ.

როცა მარტონი დარჩნენ, მაცხოვარს სთხოვეს, ჩვენი უძლურობის მიზეზი გვითხარით.

— რა არის ეს, ბოლოს და ბოლოს? — ჰკითხა ერთმა ყველას სახელით. — ნახევარი წლის წინ საგანგებო დავალებით გაგვაგზავნე და სასწაულების მოხდენის უნარი გვიბოძე. აქამდე ამ უნარით კარგად ვსარგებლობდით. ჩვენი წყალობით რამდენიმე ადამიანი განიკურნა კიდევაც. დღეს კი, როცა ძველი ოინის გამოყენება ვცადეთ, არ გამოგვივიდა! უცებ ჩაფლავდით, თავი მოგვეჭრა. რატომ? პატიოსნად გვითხარი, წაგვართვი სასწაულების ნიჭი თუ რა მოხდა? ხოლო თუ წაგვართვი, რა საფუძველზე და რა დანაშაულისათვის?

— ურწმუნოებისათვის, ჩემო საბრალო ცხვრებო! — მიუგო იესომ. — ყველაფერს უფრო უბრალო ახსნა აქვს. საქმე ისაა, რომ აღარა გაქვთ ის რწმენა, რაც ნახევარი წლის წინათ გქონდათ: ვინც მე უსასრულოდ მიწამებს, მას ძალაც უსასრულო ექნება. ვისაც

* რაფაელს „ფერისცვალებაში“ ცაღამაღლების სცენა და მოციქულთა ამო ცდა ყმაწვილის განკურნებისა გაერთიანებული აქვს.

ჩემი ღვთაებრივობა სწამს, თამამად შეუძლია მთას უთხრას: გაი-
წიე აქედან იქით! და მთა გაიწევს. დაიმახსოვრეთ: რწმენა მთებსა
ძრავს! (მათე, 17, 14—20; მარკოზი, 9, 13—29; ლუკა, 9,
37—43)*.

ეს სიტყვები, ევანგელისტები რომ იესოს მიაწერენ და ყველა
ქრისტიანი დღემდე იმეორებს, ჩემში მუდამ ნაღვლიან ფიქრებს აღ-
ძრავენ. მე მერვინება, რომ საფრანგეთის ეკლესიის მსახურნი ცუდი
პატრიოტები არიან. 1870 წელს გერმანელთა არმიამ საფრანგეთი
დაიკავა — ის საფრანგეთი, რომელსაც ღვთისმეტყველნი კათო-
ლიკური ეკლესიის უფროს დას უწოდებენ მისი ერთგულებისათვის
რომის ტახტისადმი. რაც შეეხება გერმანელებს, იგივე ღვთისმეტ-
ყველნი ამტკიცებენ, ერეტიკოსები არიან და ჯოჯოხეთის ცეცხლშია
მათი ადგილიო (ეს სულ ლუთერის ბრალა!). ახლა სარწმუნოება-
ზე ვთქვათ. ჩვენი უფალი ღმერთის რწმენა უწინარეს ყოვლისა
მღვდელს უნდა ჰქონდეს. აბა თუ მღვდელმა არ იწამა, ჩვენ რა უნ-
და მოგვთხოვონ, უბრალო მოკვდავთ! ჰოდა, რამდენადაც მღვდლე-
ბის რწმენა უსაზღვროა, მათ შეუძლიათ ადგილიდან დაძრან მთე-
ბი, თუ მოისურვებენ. ახლა სცადეთ და წარმოიდგინეთ, რა იოლად
გაუსწორდებოდნენ ფრანგები გერმანელებს, ფრანგ მღვდლებს რომ
მუხუდოს მარცვლის ოდენი რწმენა მაინც ჰქონოდათ და პატრიო-
ტული სულისკვეთება! როცა გერმანელები საფრანგეთის მიწა-
წყალზე მიიწევდნენ, მათ შეეძლოთ მტრის გზაზე დაუსრულებლივ
აღემაართათ დაბრკოლებები. ბოლოს და ბოლოს, მტერს წინსვლის
ყოველგვარი ხალისი დაეკარგებოდა. პარიზის არქიპისკოპოსის
ბრძანებით მტრის გზაზე ჰიმალაის მთები აღიმართებოდნენ და
ბისმარკის არმია ვერც კი გადალახავდა საფრანგეთის საზღვრებს.
თუ გერმანელთა ჯიუტობის წყალობით ვილჰელმის არმია მაინც
მოახერხებდა მთის კალთებზე ასვლას, ლიონის ეპისკოპოსი რა-
ინზე გადმოადგილებულ ჰიმალაებს მაშინვე უბრძანებდა:

* ტაქსილს აქ გამოტოვებული აქვს იესოს ცნობილი სიტყვები, საზა-
რების მიხედვით რომ უთხრა ბნელთან ყმაწვილთან თავმოყრილ ზალხს:
„ჰოი, ნათესავი ურწმუნო და გულარძნალო! ვიდრემდე ვიყო თქვენ თანა
და თავს—ვიღებდე თქვენსა? მომგვარე მე აქა ქე შენი!“ ეს სამღერავო,
დაღლილობა და უზასიათობა უკვე დამახასიათებელია ამ დროს იესოსა-
თვის. მოწაფეებს ეუბნება, ყურადღება იქონიეთ. „რამეთუ ქე კაცისა
მიცემად არს ზელთა კაცთასა“, ჭვარს უნდა აცვანო, და „ეშინოდა მათ
კითხვად სიტყვისა ამისთვის“ (ლუკა, 9, 44—45; მათე, 17, 17).

— წაიწიე აქედან იქით! შენ გეუბნები, კიმალაი, გადაინაცვ-
ლე ჩრდილოეთ პოლუსზე!

საფრანგეთი სამუდამოდ დააღწევდა თავს გერმანელთა ძლევა-
მოსილი არმიის წინსვლას, მარშალი ბაზენი და მისი ასსამოცდა-
ათიათასიანი კორპუსი — სამარცხვინო ტყვეობას, ხოლო გარი-
ბალდის აღარ მოუხდებოდა ჩვენს დასახმარებლად ჩამოსვლა.⁴²

აიხშტადტი. იესო მარიამთან და ბართოლომე.

როდესაც სიჭყვა შორდება საქმეს

ვამ სოფლისა ამის საცთურთა მათგან; რამეთუ უნებლიეთა მომავალ არიან საცთურნი, ზოლო ვამ მის კაცისა, რომლისაგან მოვიდეს საცთური.

უკეთუ ზელი შენი, ანუ ფერხი შენი გაცთუნებდეს შენ, მოიკვეთე იგი და განაგდე შენგან: უმჯობეს არს შენდა შესლვა ცხოვრებასა შელოთელისა (კოჭლისა), გინა უხელოსა, ვიდრე ორნი ზელნი და ორნი ფერხნი იუ გესხნეს და შთავარდე ცეცხლსა მას საუკუნესა.

და უკეთუ თვალი გაცთუნებდეს შენ, აღმოიღე იგი და განაგდე შენგან: უმჯობეს არს შენდა ერთ-თვალისა შესლვად ცხოვრებასა, ვიდრე ორთა თვალთა სხმასა და შთავარდებად გეწიასა ცეცხლისასა.

მათე, 18, 7-9.

ვენ უკვე ვიცით, რომ იესო განსაკუთრებით აფასებდა კაპერნაუმელებს და გული ამ ქალაქში მიუწევდა: იქ მუდამ გულთბილად ზედებოდნენ იმ შაბათამდე, როცა თავისი კაციჭამიობის თეორია წამოაყენა.

ამიტომ იესოს ეს ქალაქი არ ეთმობოდა და გადაწყვიტა ისევ მოეგო კაპერნაუმელთა გული. ითქვა — შესრულდა. აი, მირონცხებული ისევ კაპერნაუმის გზაზეა.

— „ნახევარ წელიწადში, სხვა თუ არაფერი, მოვენატრებოდით მაინცო“, — ფიქრობდა.

მაგრამ სასტიკად შეცდა. მას შემდეგ, რაც მტრედის შვილმა

თავისი სისხლი და ზორცი შესთავაზა, ამ ქალაქმა მისი ყოველგვარი რწმენა დაკარგა. იესოს შესვლა ამ ქალაქში არაფრით არ ჰგავდა ძველ ტრიუმფს, რაც აქ გაუმართეს. წმინდა მაწანწალების საცოდავმა ჯგუფმა მთელი ქალაქი ისე გაიარა ერთი არაზინ შეპყვებით, მხოლოდ მძულვარე თვალთა მზერით მიაცილებდნენ უმადურნი.

მხოლოდ გადასახადების ამკრეფნი აეკიდნენ და ერთმა მათგანმა პეტრეს უთხრა:

— აი, რა გითხრა, მახლობელო, თქვენი მოძღვარი დღემდე საბლით გვატარებდა. როგორც მოგეხსენებათ, ჩვენ დავალებული გვაქვს იუდეაში ყოველწლიურად სულზე დიდრაქმა ანუ ორ-ორი დრაქმა ავკრიფოთ. ესაა გამოსასყიდი, რასაც იუდეველნი უხდიან იეღოვას თავიანთი ცოდვებისათვის. დიდრაქმებს იხდის ყველა უკლებლივ: ღარიბი და მდიდარი, რადგან ეს თანხა ისრაელში გროვდება იერუსალიმის ტაძრის შესანახად. ამ ხარკისაგან მხოლოდ სწავლული ღვთისმეტყველნი თავისუფლდებიან, ამიტომ მისგან არასოდეს არაფერი გვითხოვია. მაგრამ ახლა უკვე ვიცით, ვისთანაც გვაქვს საქმე: თქვენი იესო ქრისტეც ისეთივე ღვთისმეტყველების დოქტორია, როგორც მე ან ჩემი განსვენებული ბებია. უბრალოდ, ენაგაწაფული შარლატანია და მეტი არაფერი! ასე რომ, უთხარი, თუ შეიძლება, გადაიხადოს ხსენებული დიდრაქმა, ანუ ნახევარი სტატირი, ვიდრე პატიოსნად სთხოვენ, თუ არ უნდა, მოვალეების ორმოში ჩაბრძანდეს — ჩვენთან ეს ორმო თავისუფალია.

ნახევარი სტატირი ბევრი არაფერი თანხა იყო — სულ რაღაც ერთნახევარი ფრანკი ან მანეთზე ცოტა მეტი. მაგრამ იესოს არც ამისი გადახდა შეეძლო, რადგან ჯიბეში, როგორც წესი, არასოდეს ფული არ ჰქონდა. მარიამ მაგდალინელი რომ აქ ყოფილიყო, რა თქმა უნდა, ასესხებდა ამ ნახევარ სტატირს.

— მომისმინე, ძვირფასო, — ეტყოდა, — უბედურება დამატყდა! ეს პირუტყვები, გადასახადების ამკრეფნი დიდრაქმას მთხოვენ იმ საბაბით, რომ ღვთისმეტყველების დოქტორის დიპლომი არა მაქვს. ქენი სიკეთე, ჩემო ლამაზო, ერთი მანეთი მასესხე და როგორმე გადაგიხდი! ახლა კი, ზომ ზედავ, სულს იქით არაფერი გამაჩნია...

რალა თქმა უნდა, მაგდალინელი უარს არ ეტყოდა, რადგან, როგორც ვიცით, ემსახურებოდა იმით, რაც გააჩნდა.

მაგრამ, სამწუხაროდ, მაგდალინელი კაპერნაუმში არ იმყოფებოდა.

როცა პეტრემ გადასახადების ამკრეფთა მოთხოვნა გადასცა, იესომ მხოლოდ მხრები აიჩეჩა.

— რა ხალხია! — თქვა. — სულ უბრალო რამეები არ გაეგებათ ამ საცოდავებს. აბა დაფიქრდი, ძველო მეგობარო პეტრე. დიდრაქმებს ხომ იღოვას ტაძრისათვის აგროვებენ, არა? ასეა, ასლა მითხარი, მიწიერი მეფეები ვისგან იღებენ ბაეს ან გადასახადს? თავიანთი შვილებისაგან თუ გარეშე ხალხისაგან?

— რა სისულელეს ამბობთ! რა თქმა უნდა, გარეშე ხალხისაგან, ქვეშევრდომებისაგან.

— ზერე, მე ხომ ღმერთის შვილი ვარ! რატომ უნდა ვუხადო გადასახადი მამაჩემს?

— მართლაც, ვერ გამიგია, ეშმაკმა დალახვროს! — შეყოყმანდა პეტრე. — რა თქმა უნდა, ლოგიკის თვალსაზრისით შენ სალად მსჯელობ, აქ ვერაფერს გეტყვიან, მაგრამ მეორე მხრივ მეშინია, რომ ეს წყვეული გადასახადების ამკრეფნი არაფერს არ დაგვიჯერებენ და არც მოგვეშვებიან. მათ მსჯელობა არ უნდათ, მხოლოდ მონეტები მიეცი! ხოლო თუ არ მისცემ, ორმოში ჩაგდებით გემუქრებიან.

— მაშინ უნდა გადავიხადოთ. ჩემი უამი ჯერ არ დამდგარა.

— გადავიხადოთ? საიდან!

— ნუთუ აქ ვინმე ნაცნობი არ გვეგულება, რომ ეს ცოტაოდენი ფული გვასესხოს?

— კაპერნაუმში? შენი სისხლის და ხორცის იგავი რაც მოისმინეს, იმ დღიდან კაპერნაუმელები სხვა ჭკუაზე არიან. ახლა მთელი ციური სასუფეველიც რომ დაულოცო, ერთ გახვრეტელ დრაქმას არ მოგვეცემენ.

— ჰო, მართლაც გასატყირში ჩავვარდით...

— შენ შევიძლია სასწაული მოახდინო, მოძღვარო! დიდრაქმა რა არის...

— სასწაული, რასაკვირველია, შემიძლია მოვახდინო, მაგრამ სასწაულების ბოროტად გამოყენება არ ეგების... თუმცა, რაკი სხვა გზა არ არის, მომისმინე კარგად! სადმე ანკესი და მისი მკედი იშო-

გვ. წადი ტბაზე, ითევზავე და ეცადე, არ გაუშვა ხელში პერვენი
ლივე თევზი, რომელიც ნემს-კავს მოეკიდება. გაუხსნება შორი და
შიგ სტატირს იპოვი, ეს იქნება ოთხი დრაქმა. აიღე ეს ოთხი დრაქ-
მა და შენი და ჩემი გადასახადი გაისტუმრე.

პეტრემ გაუგონა. სასწაული მოხდა და გადასახადი გადაიხა-
დეს (მათ. 17, 23—27).

იმ დღეს იესო ჩინებულ გუნებაზე იყო. მეგობრულად ეხუმრე-
ბოდა მოციქულებს, რომელთაც ამასწინანდელი წყენა ვერ მოუწე-
ლებინათ: რატომ აიყვანე თაბორის მთაზე სამი მოციქული და არა
ყველანიო? როცა შეატყო, რომ თორმეტსავე მოციქულს ერთნაი-
რად უნდოდა ვიცე-პრეზიდენტის სავარძლის დაკავება, ხუმრობა გა-
შვებით უთხრა:

— ვისაც სურს იყოს პირველი, ის უნდა იყოს უკანასკნელი და
ყველა დანარჩენის მსახური!

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მისი უწმინდესობა რომის პაპი
საქრისტიანოს მბრძანებელთა შორის პირველია, მაგრამ ერთხელაც
არ გამიგონია, რომ ქრისტეს ეს ბრძნული მცნება შეესრულებინოს
და თუნდაც ერთი მიმლოცველისათვის ფეხსაცმელი გაეწმინდა, მი-
ლიონობით მიმლოცველი რომ აწყდება პეტრეს ტაძარს და ქოშებს
უკოცნიან თვითონ პაპს. აკი მოგახსენეთ, პირიქით ხდება: მიმლო-
ცველნი უკოცნიან ქოშებს. თავს იმდაბლებენ.

შემდეგ იესომ მუხლებზე დაისვა ყმაწვილი, აკოცა და მოცი-
ქულებს აუხსნა, ბავშვები უნდა გიყვარდეთ*, მათი უმანკობა დაი-
ცვათ.

— თუ ერთ ასეთ ბუთხუზა ბიჭუნას ვინმე შეაცდენს, კისერზე
წისქვილის დოლაბი უნდა გამოებას და ზღვაში გადაუძახონ. —
დაარიგა მოწაფეები.

როგორც ხედავთ, სახარება იესოს ხშირად უაღრესად გონივ-
რულ სიტყვას ათქმევინებს ხოლმე, — უთუოდ იმ უზნეობის გასა-
ზომიერებლად, რასაც წინა თავებში გავეცანიო.

საუბედუროდ, წმინდა მტრედის მდივნები — მათე, მარკოზი,

* რაც შეეხება ქრისტეს ამ მცნებას, ლამაზი ბიჭუნები გიყვარდეთო, რომის პაპები და კარდინალები მას ულაპარაკოდ ასრულებდნენ, ცხადია თავისებურად: მდინარე ტიბრია მოწამე, როგორ ისროდნენ მათი მხეცუ-
რი ვნების მსხვერპლად ქცეულ ყრმებს ვატიკანის ფანჯრიდან პირდაპირ
მდინარე ტალღებში!

ლუკა და იოანე — ერთხელად არ გვეუბნებიან, როგორ ატარებდა ყოველდღიურ ცხოვრებაში თავისი უზადო მორალური კრძეპის მოთხოვნებს, უფსკრული ხომ არ არის ამალღებულ მოთხოვნებსა და საქმეს შორის? საყოველთაო სიწამხდრე და თავაშეებულობა ხომ არ სუფევს იმ ქვეყანაში, სადაც მოციქულებს ზნეობრივ სიწმინდეს უკადაგებს? სწორედ ასეა მუდამ: ერთის მხრივ ის პატიოსნებას ქადაგებს და მოწაფეებს ასწავლის, ბავშვები გიყვარდეთო, მეორე მხრივ თვითონ მაცხოვარიც კი ხშირად ქეიფობს, მეძავე ქალების ხარჯზე ცხოვრობს და პირმშვენიერ იოანესადმი ისეთ ყურადღებას იჩენს, რომ უნებურად გაგიკვირდებია.

ეტყობა, ამიტომ ძმანი ბერები ნაკლებ ყურადღებას აქცევენ იესოს სიტყვებს, უმჯობესად თელიან მისი ქცევიდან აიღონ მაგალითი.

საუბარი განაგრძო და მოციქულებს განუცხადა: ყოველთვის, როცა თუნდაც სამი თქვენგანი შეიყრება, მეოთხე მე ვიქნები, თუმცა ვერ მიხილავთო.

პეტრემ გაბედა და საყვარელ მასწავლებელს ჰკითხა, როდემდე უნდა ვუთმინოთ მტრებსა და შეურაცხყოფლებს, როდემდე უნდა ვეპატიოთ და საერთოდ ექნება თუ არა საზღვარი მოთმინებასო.

— ფარისევლები ერთსა და იმავე ადამიანს სამჯერ მიუტევენ, — დასძინა პეტრემ. — თუ მე ჩემს მტანჯველსა და დამამდაბლებელს შვიდჯერ მიუტევებ, საკმარისი იქნება?

— არა, შვიდჯერ კი არა, — მიუგო იესომ, — არამედ სამოცდაჩვიდმეტჯერ!*

აბა რით უნდა აიხსნას, თუ არა იესოს ამ მცნებით, ის უდავო გარემოება, რომ დედამიწაზე არავინ არ არის ეკლესიის მსახურებზე უფრო მოუთმენელი და შურისმაძიებელი! ერთი სცადე და თუნდაც ერთხელ შეურაცხჰყავი ღვთისმსახური, და იქვე ისეთ შარს მოგდებს, ისეთ ხრიკს მოგიწყობს, რომ თუ როგორმე არ მოთაფლე, სასამართლოებში გაწანწალებს, — ამაში მე დამერწმუნეთ!

ბოლოს, თავისი აზრის უფრო ნათელსაყოფად იესომ მოციქულებს კიდევ ერთი იგავი უთხრა.

* „მაშინ მოუხდა მას პეტრე და ჰრქვა: უფალო! რაოდენ გზის შემოცდოს ძმამან ჩემმან და მიუტეო მას? ვიდრე შვიდ გზისამდეა? ჰრქვა მას იესო: არა გეტყვი შენ: ვიდრე შვიდ-გზისამდე, არამედ ვიდრე სამოცდაათ-შვიდ-გზის“ (მათე, 18, 21—22).

რომელიღაც სახელმწიფოში, რომელიღაც სამეფოში... იყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა! იყო ერთი მეფე ურთხელ თავისი მსახურები იხმო და უბრძანა, თქვენ-თქვენს საქმეები მომასხენეთო. მსახურთა შორის აღმოჩნდა ერთი, რომელსაც მეფის ათი ათასი ტალანტი ემართა, ესე იგი ათი ათასი გირვანქა ვერცხლი. ეს რა თანხაა, თავად განსაჯეთ.

მეფის ეს მსახური ერთ-ერთი მდიდარი პროვინციის გუბერნატორი იყო, მეფისთვის გადასახადებს კრეფდა, მაგრამ ეტყობა, წააგო. კანონის თანახმად მეფეს შეეძლო მფლანგველი გუბერნატორის მთელი ქონების კონფისკაცია მოეხდინა, მონად გაეყიდა ისიც და მისი ცოლ-შვილიც. მაგრამ ეს მეფე რატომღაც ძალიან კეთილი ადამიანი აღმოჩნდა, სხვა მეფეებს არ ჰგავდა. ადგა და გუბერნატორს ვალი აპატია იმ პირობით, რომ შემდეგ უფრო გონივრულად მოიქცეოდა და წესიერად გადაიხდიდა გადასახადს.

ამრიგად, გუბერნატორი გულდამშვიდებული წავიდა სასახლიდან. უკანასკნელ საფეხურზე რომ დადგა ფეხი, წინ შეეფეთა ერთი კაცი, რომელსაც მისი ასი ღინარი ემართა, ესე იგი ერთ ტალანტზე ბევრად ნაკლები.

— აჰა, გაები თუ არა მახეში? — უყვირა უბედურ მოვალეს გუბერნატორმა და ქერში ხელი ჩაავლო. — რამდენი ხანია დაგეძებ! ახლავე მომეცი, რაც გმართებს, თორემ ბუზივით გაგსრეს!

ტყუილი ლაპარაკი არ ჰყვარებია, მართლაც ყელში წაეტანა. საწყალმა კაცმა ხვეწნა-მუდარა დაუწყო, მაგრამ გუბერნატორი ულმობელი აღმოჩნდა. თავისი ხელით წაიყვანა საბრძანებელში და მოვალეთა ორმოში უკრა თავი, დღის სინათლე არ აღირსა, ვიდრე მთელი ასი ღინარი და მისი პროცენტები არ გადაუხადა.

ეს ამბავი მეფის ყურამდე მივიდა. მაშინვე ბრძანა, გუბერნატორი აქ მომგვარეთო, და თქვენს მტერს ისეთი, მას რომ დღე დააყარა.

— ჰაი, შე ბოროტმოქმედო! — უყვიროდა ხელმწიფე. — მე შენ ათი ათასი ტალანტი გაპატიე, ნელნელა იხადე-მეთქი, მფლანგველო უკეთურო, შენ კი არ შეიბრალე საწყალი კაცი, რომელსაც მხოლოდ ასი ღინარი ემართა! ახლა გიჩვენებ!

განრისხებულმა მეფემ ჯალათი იხმო და დაუყოვნებლივ გამოუცხადა განაჩენი: ეს არამზადა სათანადო სიმალლეზე და საიმედოდ ჩამოახრჩო!

ასეთი იყო იესოს იგავი. უსათუოდ სრულყოფილი მოთხოვნაა! მოციქულები მან ძალიან დააინტერესა. ამ შინაარსის ამბები სწორედ მათი გემოვნებისა იყო.

მღვდლები დღემდე ლეკავენ ამ იგავებს — სოლომონის იგავებს, დავითის სიბრძნეს, იესოს იგავებს — და მორწმუნეებს შეაგონებენ, აი, ასეთი და ასეთი იყავითო, მაგრამ როგორც კი მორჩება გუბერნატორის ლანძღვას, საწყალ მოვალეს რომ ასიოდე დინარი არ აპატია, მაშინვე იგივე მღვდელი ტყავს აძრობს საბრალო მრევლთაგანს, რომელსაც მისთვის ნათლობის ფული დროზე ვერ გადაუხდია (იხილეთ მათე, 18,1—35; მარკოზი, 9, 32—49; ლუკა, 9, 46—50).

გილბერტი. ადამიანის შექმნა და სამოთხიდან განდევნა.

სკინიების, ან უფრო სწორად კარვების, დღესასწაული

გაიბედავს მას შეპყრობად და არა ვინ და-
ქსნა მას ხელნი, რამეთუ არღა მოწვეულ-
იყო ჟამი მისი.

და მრავალთა ერისა მისგანთა ჰქმნენა მი-
სა მიმართ და იტყოდეს: ქრისტე ოდეს მო-
ვიდეს, ნუ უკვე უმრავლესნი სასწაულისი
ქმნესა, რომელნი ამან ქმნა?*

და ესმა ფარისევლთა ერისა მის ღრტი-
ნვა მისთვის და შიკლინნეს მღვდელთ-მთა-
ვართა მათ და ფარისევლთა მსახურნი, რა-
თა შეიპყრან იგი.

და მათჟეა იესო: მცირედ ჟამ თქვენთან
ვარ და წარვალ მომავლინებელისა ჩემისა!

იოანე, 7, 30-33.

ინა სამ თავში აღწერილი ამბები მოხ-
და მაშინ, როდესაც ებრაელებს თავიანთი
ტრადიციული დღესასწაული ჰქონდათ —
სკინიების დღესასწაული. როგორც წესი,
ის შემოდგომაზე ეწყობოდა. დღესასწაული

* ამ განცხადებაში: ქრისტე რომ მოვა, ამაზე მეტ სასწაულს მოახდენ-
სო, იმ ხალხის გაუმაძღრობა და სიბრველენ ჩანს, სხვა არაფერი: ამაზე
დიდი სასწაული რა უნდა მოეხდინა „მეორე ქრისტეს“ ანუ „ნამდვილ
მესიას“, როცა იესომ სამ წელიწადში მეტი სასწაული მოახდინა, ვიდრე
იუდევამ — საუკუნეების მანძილზე! ლამის მთელი იუდეა განკურნა. მა-
გრამ ეს არაფერი. მთავარი ისაა, რომ აქაც ჩანს ხალხის პოზიციის ბუნ-
დოვანობა: ქრისტე ახალ ქრისტიანულ სარწმუნოებას ქმნის და ჯერაც
არ ჩანს გარკვეული მიჯნა, რომ იუდეველებმა ეს იგარძნონ, ისინი კიდევ
ვლიან „ქრისტეს“, მესიას, და არ იციან, რას მოუტანს მათ ის.

დაწესდა ძველ ებრაელთა ცხოვრების იმ მონაკვეთის აღსანიშნავად, როცა ეს ხალხი უდაბნოზე მშვიდობით გადავიდა. ეს გალასქალა შვიდი დღე გრძელდებოდა. ამ შვიდი დღის განმავლობაში ებრაელები ცხოვრობდნენ მწვანე კარვებში, როგორც ოდესღაც მათი წინაპრები — მოძრავ კარავთა ჩრდილში.

თუ ზუსტად გადავთარგმნით ძველ ებრაულ სიტყვას, რაც ამ ზეიმს შეესიტყვება, მისთვის კარავთა დღესასწაული უნდა ეწოდებინათ და არა სკინიების ანუ ტალავართა დღესასწაული, როგორც დღეს იტყვიან.

ამ დღეებში ზთელს ისრაელში სიხარული მეფობდა. ხალხი ტოვებდა სახლებს და ეზოში იშენებდა მწვანე ფანჩატურებს, საჩრდილობლებს, რომელთაც კედლებად და სახურავად ჰქონდა ზეთისხილის, ფიჭვის, მირტის ან პალმის ტოტები. შვიდი დღე ეძინათ ამ მწვანე კარვებში, რომელთაც დაეფარათ მთელი ეზოები, ქუჩები, მოედნები და გარეუბნებიც კი. მთელი კვირა იერუსალიმი ჰგავდა შრილა ტყეს, გაბრიყვებულ მორწმუნეთა სავანეს, — ქურდთა და მძარცველთა საბედნიეროდ, დაცარიელებულ სახლებში რომ დაძრწოდნენ და არტყინად მიჰქონდათ ყველაფერი, რაც მოეწონებოდათ. მაგრამ ეს მხოლოდ მედლის მეორე მხარე გახლდათ და ამაზე ფიქრიც არავის სურდა, ისე ერთობოდნენ ამ საყოველთაო ზეიმსა და დროსტარებაში.

ყველგან მსხიარული სიმღერები გაისმოდა. „დავითის ქნარსა“ და წინასწარმეტყველთა სალამურებს უკრავდა ყველა, და ეს იყო გამოძახილი ბუკნაღარის ხმიანობისა, იერუსალიმის ტაძრის გაღვნიდან რომ მოდიოდა. მსხიარულების ნიშნად ყველას თან დაჰქონდა პალმის რტოები, აგრეთვე ატმის, ლიმონის, ლელვის და წლის ამ დროისათვის მომწიფებული სხვა რაიმე ნაყოფით დახუნძლული ტოტები. იუდეველთა სიხარული მით უფრო სრული იყო, რომ კარვების დღესასწაული უშუალოდ მოსდევდა გამოსყიდვის დღესასწაულს და ყველას თავისუფალი ეგონა თავი იმ ცოდვებისაგან, რომლებიც გასული პასქის აქვთ ჩაედინა.

ხალხი ყოველი მხრიდან აწყდებოდა იერუსალიმს.

როცა ჩვენს გმირებს მოაგონდათ, მორიგი დღესასწაული ახლოვდებაო, პირმშვენიერმა იოანემ შეჰყვირა:

— კარვების დღესასწაული! აი, ეს მესმის!

მაგრამ მირონცხებულმა თავისი მოწაფის აღტაცებას იქვე ცი-
ვი წყალი გადაასხა.

— ჩემო საუნჯე! — უთხრა, — ჩვენი იერუსალიმში გამოჩენა
საშიშია. უკვე ყველა გვიცნობს და თუ იქ გამოვჩნდებით, ხიფათი
არ აგვცდება.

მერე იესოსთან მივიდნენ მისიანები, რომლებიც რატომღაც
კაპერნაუმში აღმოჩნდნენ, და აგრეთვე დღესასწაულზე მიიპატი-
ვნეს.

— ჩვენ აუცილებლად წავალთო, — განუცხადეს. — რატომ
არ უნდა მოხვიდე შენც ჩვენთან ერთად? თუ მართლა დიდი წი-
ნასწარმეტყველი ხარ, როგორც ამტკიცებ, შენი ნიჭისა და უნარის
გამოსაჩენად ამაზე უკეთეს შემთხვევას ვერც გამოიხატავ. ყველა რა-
ტომღაც ამაზე ლაყბობს, დაეხეტებაო დაბა-ქალაქებში და სოფ-
ლებში. ერთი სატახტო ქალაქში გამოჩნდი, ყველამ დაგინახოს,
თორემ მტრები დაგცინებენ. ბოლოს და ბოლოს, თუ გაქვს ღვთაებ-
რივი მონაცემები, რატომ იმალები?

— ჯამი ჩემი არლა მოწვევულ არს! — ყოველგვარი ახსნა-გან-
მარტება ზედმეტად ჩათვალა, მხოლოდ ესა თქვა იესომ. — თქვენ
კი არ გაკავებთ, წადით და იმზიარულეთ, რამდენიც გენებოთ.

სინამდვილეში კი იესოს გულითა და სულით უნდოდა იერუსა-
ლიმში წასვლა. ამას გულმოდგინედ ფარავდა, რომ დანარჩენები
შეცდომაში შეეყვანა, რადგან როცა საჭირო იყო, იესო ტყუოდა კი-
დეც. ცოტას ყველა ტყუის.

დიდი ხანია გადაწყვეტილი ჰქონდა არ გამოეტოვებინა კარავ-
თა ეს დღესასწაული, მხოლოდ არ უნდოდა, რომ წმინდა ქალაქში
მისი მისვლა ვინმეს სცოდნოდა. იესოს ეშინოდა ფარისევლების,
მწიგნობრებისა და სინედრიონისა, რომელთაც შეეძლოთ რაიმე სა-
ბაბით ხალხი მის წინააღმდეგ აემხედრებინათ.

დავიმოწმეთ მის ერთგულ იოანეს სახარება:

„ხოლო იყო მახლობელ დღესასწაული იგი ჰურიათა, რომელ
არს კარვობისა (ტალავრობისა).“

პრქვეს მას ძმათა მისთა: გარდაგვალე ამიერ და წარვედ ჰური-
ასტანად, რათა მოწაფეთაცა შენთა ისილნენ საქმენი შენნი, რო-
მელთა იქმ.

რამეთუ არავინ ფარულად რასზე იქმნ, და ეძიებნ, რა-

თამცა განცხადებულ იყო. უკეთუ ამას იქმ, გამოუცხადე თავი შენი სოფელსა.

რამეთუ არცაღა ძმათა მისთა ჰრწმუნა მისი.

ჰრქვა მათ იესო: ჟამი ჩემი არღა მოწევნულ-არს; ხოლო ჟამი თქვენი ოდესვე განმზადებულ-არს.

რამეთუ ვერ ხელ-გწიფების სოფელსა მოძულებად თქვენდა, ხოლო მე ვსძულ რამეთუ ვსწამებ მისთვის (ვამხილებ მას), ვითარმედ საქმენი მისნი ბოროტნი არიან.

თქვენ აღვედით დღესასწაულსა ამას, ხოლო მე არა აღვალ დღესასწაულსა ამას, რამეთუ ჟამი ჩემი არღა ასრულებულ-არს.

ესე ჰრქვა მათ და დაადგრა გალილევას.

და ვითარცა აღვიდეს ძმანი მათნი დღესასწაულსა მას, მაშინ თავადიცა იესო აღვიდა არა განცხადებულად, არამედ ვითარცა ფარულად. (იოანე, 7, 2—10).

ამრიგად, მირონცხბეული თავისიანებს არ გაეკარა და სწორადაც მოიქცა, რომ თავი დააღწია მათს სიახლოვეს. მისი ძმები იორდანის გაყოლებით წავიდნენ იერუსალიმის მხარეს, ხოლო თვითონ თავისი მოციქულების თანხლებით შორი გზიდან წავიდა, სამარიის გავლით.

ევანგელისტ ლუკას თქმით, იესო ძალიან ცუდ გუნებაზე იყო. დღესასწაული ანდამატური ძალით იზიდავდა და იმავე დროს ავბედითი წინათგრძნობა ჰქონდა. რა გასაკვირია, რომ მტრის თვალის ასახვევად არალეგალურ გზას დაადგა და პირველად დასვერა, არისო თუ არა გზა თავისუფალი. ამ მიზნით წინასწარ მაცნენი გააგზავნა, „წინარე პირისაგან თვისისა“*.

იერუსალიმის გზა, თუ ევანგელისტებს ვერწმუნებით, სულაც არ იყო მხიარული მგზავრობისათვის ხელსაყრელი. სამარეველნი ყოველთვის შურით შესცქეროდნენ დედაქალაქის მცხოვრებლებს და აღმაცერად უყურებდნენ საქმეშემოღეულ ტურისტებს, რომ-ღებიც მათს მიწა-წყალზე გავლით სოლომონის სატახტო ქალა-

* იესოს შიში უსაფუძვლო არ იყო. იოანეს მოწმობით „ურბანი იგი ეძიებდეს მას დღესასწაულსა მას და იტყოდეს: სადამე არს იგი? და იყო მრავალი დრტვინვა მისთვის ერსა შორის. რომელნიმე იტყოდეს: კეთილ არს, ხოლო სხვანი იტყოდეს: არა, არამედ აცდუნებს ერსა. და არავინ განცხადებულად იტყოდა მისთვის შიშისათვის ურიათასა“. ამრიგად, დევნა უკვე მომწიფებულია და საზოგადოება ორადაა გაყოფილი.

ქისაკენ მიეშურებოდნენ. იესოს და მის მოწაფეებს ყველგან ჩაკეტილი ხედებოდათ კარი. ღამეს არ ათევინებდნენ. ლუკმა-ბურს არ აძლევდნენ. ბოლოს და ბოლოს იაკობი და იოანე განმაგდნენ.

— ღმერთო! — შესძახეს. — რა უნდელი ხალხი ეთრევა აქ! გვიბრძანე, ცას შევთხოვთ, ცეცხლი დაატეხოს აქაურობას, როგორც ილია აკეთებდა ხოლმე.

— ახლა ასეთი ხუმრობის დრო აღარაა, — მიუგო იესომ. — წავიდეთ.

ასე განაგრძეს გზა, ნახევრად მშივრებმა.

გზად ერთი მწიგნობარი შემოხვდათ. ამ გაიტყვრას ათასი რამ მოესმინა იესოზე და ასე ეგონა, თუ მივემხრობი, თქროში ვიცურაებო. ერთი სიტყვით, ბედი გამიღიმებო, ფიქრობდა. მაგრამ მწიგნობარს აშკარად გადაეფასებინა მოციქულთა ცხოვრების ყაიდა. ამ ვაჭბატონმა არ იცოდა, რომ მუდმივი ხეტიალი ათას ძნელებედობასთანაა დაკავშირებული, ყოველ ნაბიჯზე ხიფათია მოსალოდნელი, ამალგებას დაცემა მოსდევს, და მხოლოდ მაგდალინელის მსგავს საეჭვო მანდილოსანთა წყალობით ახერხებდნენ ზოგჯერ ხეირიანად კუჭის ამოვსებას, სხვა დროს კი ქრისტეს მოწაფეების კბილებს ჟანგი ედებოდა. ახლაც სწორედ ასეთი პერიოდი იყო: კბილები თაროზე ჰქონდათ შეწყობილი.

იესომ მწიგნობარს საქმის ვითარება აუხსნა.

— მეგობარო, — უთხრა, — შენ შეგეშალა. მელასაც კი აქვს ხვრელი, ციურ ფრინველსაც აქვს თავისი ბუდე, ძემ კაცისამ კი არ უწყის, თავი სად შეაფაროს.

ასეთ კომპანიაში შესვლა მწიგნობარს ვერაფერ სარფას ვერ ჰპირდებოდა და ის დროზე გაეცალა.

მრავალი ჯაფისა და თავგადასავლის შემდეგ იესომ და მისმა მოწაფეებმა იერუსალიმში ჩააღწიეს. არ გამოუვიდა ინკოგნიტო. ვიდრე ჩავიდოდა, მისი ამბავი უკვე იქ იყო, როგორც ამონაწერიდან ვნახეთ, აზრთა ბრძოლა აშკარად იგრძნობოდა.

— კეთილი კაცია, — ამბობდა ზოგი.

— რისი კეთილი, ხალხს ატყუებს, — შორს იჭერდა უმრავლესობა.

დღესასწაულის პირველ დღეებში იესოს ნიავსავით მშვიდად ეჭირა თავი. შემდეგ ვეღარ აღუდგა წინ თავისი ღვთაებრივი მჭევრმეტყველებით გამოჩენის სურვილს, შევიდა ტაძარში, ერთ

მეუდრო კუთხეში მოიკალათა და იქ დაიწყო თავისი კეთილ-
სულელური იდეების ქადაგება.

პირველად ხალხი და უფროსები გაოცებული იყვნენ ანუთი
სითამამით. მისი ყოველი სიტყვა სწამდათ. შემდეგ გონს მოვიდ-
ნენ და მირონცხებულს იკლიკანტური კითხვები დააყარეს. კერ-
ძოდ, ჰკითხეს, რა უფლებით კისრულობ ბიბლიის განმარტებას,
როცა თვითონ არაფერი გისწავლიაო?

იესოს შეეშინდა, შემდეგ კი ხალხის გადმობირება მოინდომა
და თავის მხრივ მღვდელმთავერებს ჰკითხა:

— რაისთვის შეძიებთ მე მოკლვად?*

ყრუ დუმილი ჩამოვარდა. ყველა ფიქრობდა, რომ თვითმარ-
ქვია ღვთისმეტყველი შეიშალა. შერე ვიღაცამ უპასუხა:

— ჩემო კეთილო, შენ, როგორც ვატყობ, ცოტა გაკლია. ეშ-
მაკი ხომ არ შეგისახლდა, რომ ყოველნაირ სისულელეს ყბედობ?
ვინ გეძებს მოსაკლვად? ვის უნდისარ, ვისა სცალია შენთვის?

ცხადია, ყოველი უბირი ავა, ყოველი დებილი ავა კათედრაზე
და ეტყვის იესოს: ვისა სცალია შენთვისო? — თუ სინედრიონისა
ელის ფარი, მაგრამ იესო მაინც იყო იესო, უბირთა უტაქტო კი-
თხვებს ყურადღებაც აღარ მიაქცია და ამდენი სასწაულის მოქმედ-
მა დაიწყო ლაპარაკი იმ სასწაულზე, რაც გასულ წელს „ბითუ-
ლას“ აბაზანაში მოახდინა.

ეს თემა უადრესად ძლიერი და სასარგებლოც იყო, რადგან
ხალხმა ეს ამბავი იცოდა და დამბლადაცემულის განკურნების ამ-
ბავი მთელს იერუსალიმს პირზე ეკერა. ცხადია, გაბლენძილი რე-
გენის კითხვა ამასთან შედარებით ბატის სივილზე მეტს არ ნიშ-
ნავდა.

* ვიდრე ამ ცნობილ კითხვას მისცემდა, იესომ მოპაექრეებს საკმაოდ
დამაჯერებლად დაუხაბუთა თავისი სიმართლე: „უყვირდა ურიათა მათ და
იტყოდეს: ვითარ უკუე ამან წიგნი იცის უსწავლელად? მიუგო იესო და
პრქვა: ჩემი ესე მოძღვრება არა არს ჩემი, არამედ მომავლინებელისა
ჩემისა. უკეთუ ვინმე ნებასა მისსა ჰყოფდეს, სცნას მან მოძღვრება ესე,
ვითარ რა არს, ღმრთისაგან არს ანუ მე თავით თვისით ვიტყვი. რომელი
თავით თვისით იტყვიან ღიღუბასა, თავისა თვისისასა ეძიებნ, ხოლო რომელი
ეძიებნ ღიღუბასა მომავლინებელისა თვისისასა, იგი ჰეშმარიტ არს და სი-
რფე არა არს მისთანა. ანუ არა მოსე მოვცა თქვენ ჰსჯელი? და არავინ
თქვენგანი ჰყოფს ჰსჯულსა. რასათვის მეძიებთ მე მოკლვად?“ (იოანე
7, 15 — 19).

იესოს დროზე მოაგონდა განკურნებული დამბლონი ბრბოს სიმპათია ერთბაშად მირონცხეულის მხარეზე გადავიდა და სინედრიონის მესვეურებმა მისი შეპყრობა ველარ გაბედეს, თუმცა ხელები ეჭავებოდათ. მათი დამარცხება და წათრევა ერთი იყო, მაგრამ ტაძრის გუშაგებს კი ბრძანება დაუტოვეს, როგორც კი მარტო დარჩება, დაიჭირეთ და საიმედო ადგილზე მოათავსეთო.

ამ ბრძანების შესრულება არ მოხერხდა. დაცვის მეომრები ხალხში გავიდნენ და საერთო ზეგავლენის ქვეშ მოქცეულნი ქრისტეს მოწიწებით შესცქეროდნენ. მის ყოველ სიტყვას ნთქავდნენ, ხოლო იესომაც იგრძნო, საქმე შეიძლება უკუღმა შეტრიალდესო, ამიტომ ისეთი იადონის ენით ამეტყველდა, ისე აამა ხალხს, რომ თვითონ სინედრიონის მსახურებმა ყურები ჩამოყარეს, ხელსაყრელი მომენტი ხელიდან გაუშვეს.

როცა შეღამების შემდეგ სინედრიონში გამოცხადდნენ და თავიანთი მარცხი გაამხილეს, გაბოროტებული მღვდლები ობობებივით აფოფრილები დაესხნენ თავს გუშაგებს, უმოწყალოდ დაცოფეს, როგორ თუ იესოს ხელი არ სტაცეთ, როცა ხალხი დაიმალა და უხმაუროდ შებოჭვა შეიძლებოდაო!

— რატომ არ მოიყვანეთ? — უმეორებდნენ გამძვინვარებულნი.

დაცვის კაპიტანი რაღაცას ბურტყუნებდა. მთარული სიტყვის ქადაგებამ მეც მომხიბლაო.

— ბრძანების გაცემა ადვილია, — ლულულებდა ის, — მაგრამ აბა შესრულება სცადეთ! რა შემეძლო? იმ ტაბუკს ენა სამართებელივით უჭრის. ერთი მოგესმინათ ბოლომდე! რომელი ღვთისმეტყველი შეედრება, პირდაპირ მოგვაჯადოვა...

— მაშ შენც გაცდუნა, იმ ბრბოსავით? — უარესად გაწიწმატდა სინედრიონის მესვეური. — ბრიყვებო! დოყლაპიებო! ნუთუ რომელიმე უფროსთაგანმა და ფარისეველმაც იწამა? რომელი იუდეველი ირწმუნებს იმის იგავებს, თუ ორი ასოს გადაბმა მაინც ესერხება? ეს იგავები გამოსადეგია მხოლოდ ყმაწვილებისათვის, რომელთაც ჯერ არ იციან ბიბლია. ეს რა წყეული ხალხია! ყველგან უმეცრება! ჩვენ კი გვეგონა, რომ თქვენ უფრო ჭკვიანები იქნებოდით...

კაპიტანმა და მეომრებმა აღარ იცოდნენ, რა გზას დასდგომოდნენ. სიტყვა მისცეს, შემდეგისათვის ასეთ დოყლაპიობას აღარ

დავუშვათ, აღარ მოვისმენთ მთარული სიტყვის ლაყბობას, თუნ-
დაც ღვთაებრივს, და მაშინვე ჩავაფრინდებითო.

უზენაესი სამსჯავროს წევრთაგანმა ნიკოდიმმა, — სწორედ
იმან, რომელსაც ბუზის განაწყენებაც არ შეეძლო, — თავისი კო-
ლეგების დაშოშმინება სცადა. არც მას სწამდა მირონცხეზულის
ღვთაებრივი ჩამომავლობა, მაგრამ არც მისი ცუდი უნდოდა, რად-
გან უწყინარ სულელად მიაჩნდა. ამრიგად, ნიკოდიმმა სცადა გა-
მოქომაგება.

— დავუშვათ, — თქვა, — რომ იმ კაცის ბოდვითი სიტყვა
ერთგვარ საფრთხეს ქმნის. დავუშვათ! მაგრამ იქნება თუ არა ეს
საკმარისი საბუთი მის პატიმარსაყოფად? ვშიშობ, რომ არა.
ჩემი აზრით, უმჯობესი იქნება აქ მოვიწვიოთ და მოვუსმინოთ. დაე,
თვითონ გვითხრას თავისი საქმეები და მაშინ დამშვიდებით გა-
დავწყვიტოთ, იმსახურებს თუ არა სასჯელს. არ შეიძლება ადამი-
ანის დასჯა ისე, რომ არც მოუსმინო, ეშმაკმა დალახვროს!

მაგრამ თვითონ ნიკოდიმს კეთილი სიტყვა უადგილოდ გა-
მოუვიდა. მთელი სინედრიონი იესოზე იყო ამხედრებული*, და ბუ-
ნებრივია, თვითონ მას, უადგილო ვეჭილს, კარგი დღე არ დაად-
გებოდა.

— შენ რა, თვითონაც გალილეელი ხომ არა ხარ? — უყვი-
როდნენ. — ან იქნებ არ იცი წერილი? აილე ბიბლია და წაიკით-
ხე. გალილეიდან ჯერ არც ერთი წინასწარმეტყველი არ გამო-
სულა.

ნიკოდიმმა ენაზე იკბინა. უკვე იმისათვის შეწუხდა, რომ მისი
მიზეზით ასეთი ხ მ ა უ რ ი ა ტ ყ დ ა. მაგრამ მის გაუბედავ გამო-
სვლასაც არ ჩაუვლია უშედეგოდ, რადგან გუშაგთა აზრს დაემთხ-
ვა, და იესო დროებით გადარჩა. სინედრიონი ისე დაიშალა, არავი-
თარი გადაწყვეტილება არ გამოუტანია.

* სინედრიონის წევრთა გაბოროტება ისევე გასაგებია, როგორც რო-
მის წმინდა სამსჯავროსი, რომელიც ჯორდანო ბრუნომ თვით სალუთის-
მეტყველო პაექრობაში დაამარცხა. დაზავებულ სამსჯავროებსა და კო-
ლეგიებს არავინ ისე არ სძულთ, როგორც ახალი იდეის მქადაგებელი,
რომელიც მათ სჯობნის. მათს სიჩლუნგზე ისიც მტყვევლებს, რომ იესოს
წინააღმდეგ მთავარ საბუთად ის მოჰყავთ, ჯერ გალილეიდან არც ერთი
წინასწარმეტყველი არ გამოსულაო (მათე, 8, 19—22; ლუკა, 9 51—62;
იოანე, 7, 7—53).

დაამზავნეთ ძმარბი რაზბით, ქალბატონებო!
დმართი თქვენთანაა!

ხოლო მწიგნობართა მათ და ფარისეველ-
თა მოიყვანეს მისა დედაკაცი, რომელიც ცხა-
დად ერსა ჴედა დაეპყრა მრუშებასა და
დაადგინეს იგი შორის. და ჰრქვეს მას: მოძ-
ღვარ! ესე დედაკაცი ცხადად მრუშებასა
დაეპყრა... ხოლო იესო აღეშართა და არავინ
იხილა, გარნა დედაკაცი იგი, და ჰრქვა მას:
ხადა არიან შემასმენელნი შენი? არავინ
განგიციტხა შენ? (სად არიან შენი ბრალ-
მდებულნი? არავინ გაგასამართლაო?). ხო-
ლო ნან რქვა: არავინ, უფალო! ხოლო იესო
ჰრქვა: არცა მე განგიციტხავ შენ წარვედ
და ამიერიდგან წელარა ასცოდავ

იოანე, 8, 3-4; 10-11

მავე დღეს საღამოს იესომ იერუსალიმი
დატოვა. ეს იყო ფრთხილი და გონივრუ-
ლი ნაბიჯი. ჴეთისხილთა მთაზე ემჯობი-
ნებო ღამის გათევა. ამინდი ჩინებული
იყო და უდარდელად დაიძინა ხეთა
ჩრდილში. მაგრამ გათენებისას ისევ გამოჩნდა ტაძარში და ისევ
მოჰყვა თავის ქადაგებას. მთელი იერუსალიმი მას უსმენდა.

სინედრიონის წევრებს არ აუღიათ ხელი განზრახვაზე, რომ ეს
მოლაყბე თავიდან მოეშორებინათ. ოღონდ ამჯერად გერაგული გზა
აირჩიეს. ჴერ გადაწყვიტეს სახელი გაეტეხათ ხალხში, ყოველგვა-
რი ღონისძიებით შეერყიათ მისი ავტორიტეტი და შემდეგ ციხეში
ჩაესვათ. თავს იმტყრევდნენ, რა მოვიგონოთ ისეთი, რომ გამობრძმე-
დილი მქადაგებელი დავამარცხოთ, ხელთ ვიგდოთ და ციხეში ჩავაგ-
დოთო. ამ დროს მოხდა ერთი ამბავი, რამაც მათ საქმე შეუმსუბუქა.

შვიდი დღისა და შვიდი ღამის გატარება მწვანე კარაგოთა ჩრდილში პატარა გამოცდა კი არ იყო იერუსალიმის ქალების სათნოებისათვის. საერთო მხიარულებას საზღვარი არა ჰქონდა. ყველა ნადიმობდა და დროს ატარებდა არაქათის გამოცლამდე. იცინოდნენ, სუმრობდნენ, მღეროდნენ, ლაზღანდარობდნენ, დადიოდნენ სტუმრად ერთიმეორეში. შებინდებისას მოურიდელები უსაქმურები უსირცხვილოდ იჭყიტებოდნენ მწვანე ტოტებს შორის დარჩენილ ჭუჭრუტანებში და უყურებდნენ, როგორ იხდიდნენ ტანზე ლამაზი იუდეველი ქალიშვილები. ღამის წყვდიადში მრავალ გიჟმაქს ეშლებოდა მისამართი, სხვის კარავში შეხეტიალდებოდა ხოლმე, შემდეგ კი ძალიან უნდოდათ წასვლა, მაგრამ მოულოდნელი სტუმრობით შეწყხვებულ ღამაზე ქალებს ქვეყნის ყბაში ჩავარდნისა ემინოდათ, ხმას ვერ იღებდნენ და საქმე მშვიდობიანად თავდებოდა. თანაც საყოველთაო სიხარული ისე ძლიერი იყო, რომ იმ დღეებში ბევრი რამ ეპატიებოდა ყველას. მხიარულებისა და ვნებათაღელვის ამ ბედნიერ კვირას ყველა ცდილობდა უკეთესი ნომერი აეკრიფა. მთავარი იყო არ გაბმულიყო, თორემ დანარჩენის დარდი ვისა ჰქონდა! ჰოდა, სწორედ იმ ღამეს, როცა იესო ზეთისხილის ქვეშ იწვა, ერთ ქალს დანაშაულის ადგილზე წაასწრეს. ღალატის ფაქტი სახეზე იყო, წყალი არ გაუვიდოდა. ახალგაზრდა ქალს ვიღაც კარაფშუტა ზიჭი ეხვეოდა და მათი პოზა აშკარად მეტყველებდა იმაზე, რასაც აკეთებდნენ.

ჭკუიდან გამოსულმა ქმარმა ჭაბუკი ოთხში ამოიღო. მაგრამ მისი ცოლის ნამუსს ამით რა ეშველებოდა! წაიყვანა და სინედრიონის სამსჯავროს გადასცა, რათა მღვდელმთავრებს გამოეტანათ განაჩენი*.

იმ ეპოქაში, რომის კულტურის ერთგვარი შემამსუბუქებელი ზეგავლენის წყალობით, ქმარს, სულ დიდი, იმისი უფლება ჰქონდა, რომ საჯაროდ გაეგდო ცოლი, რომელმაც რჩებით დაუმშვენა თავი. წარსულს ჩაბარდა ძველი ქებული დრო, როდესაც მოსეს კანონის მიხედვით მოღალატე ცოლს ჩაქოლვა ელოდა. ახლა კი ქმარი თავის შემარცხენელს გაეყრებოდა და მორჩა!

რომმა იუდეას თავისი სისხლის სამართლის კოდექსი მოახვია თავს. ახლა მხოლოდ კვისრის წარმომადგენლებს შეეძლოთ სიკვდი-

* ზნეობის საკითხში იუდეველთა კანონი საერთოდ მკაცრი იყო. სადღესასწაულო დღეებში გარყვნილებას ის გარემოებაც ამძიმებდა, რომ ბაალისა და ასტარტას წარმართული კულტის ორგენებს ემსგავსებოდა.

ლით დასჯა და შეწყალება. რომის ნაცვლები კი მოლაღატე ქალებს გარყვნილებისათვის არასოდეს არ სჯიდნენ სიკვდილით. როცა ქმარმა მემრუშე ცოლი სინედრიონში მიიყვანა, ნონის ყველა წესის დაცვით გაყროდა, ერთმა ძველმა მოსამართლემ ხელების ფშვნეგით შესძახა:

— ღირსპატივცემულო კოლეგებო, ახლა იესო ჩვენს ხელთაა!

— ეს რანაირად? — გაუკვირდათ ღირსპატივცემულ კოლეგებს.

— აი, როგორ! რაკი ის პიროვნება თავს ბიბლიის მცოდნედ ასალებს, ახლა ერთ კარგ ოინს მოუწყობთ. მოსეს კანონის თანახმად, მოლაღატე ცოლი ჩაქოლვას იმსახურებს*. დე, იესომ გაარჩიოს ეს საქმე. თუ იტყვის, რომ მოსეს კანონით უნდა დაისაჯოს, ამით თავის ავტორიტეტს წყალს გადაასხამს და აღარავინ დაიჯერებს მის ქადაგებას ღმობიერებაზე, აღარავინ იტყვის, კეთილი კაციაო. გარდა ამისა, პილატეს რისხვას დაიტევს, რომის გუბერნატორი იოლად არ აპატიებს მოსეს კანონის აღდგენას. ხოლო თუ ჩვენი მოლაყბე გადაწყვეტს, რომ საკმარისია ჩვეულებრივი გაყრა, ყველგან ხმას დავყრით, რომ პატივს არა სცემს ბიბლიის კანონებს. ორსავე შემთხვევაში საქმეს ჩვენ მოვიგებთ, იესო კი წააგებს.

სინედრიონის წევრებმა ეს წინადადება ალტაცებით მიიღეს.

მაშინვე ტაძრის იმ განყოფილებაში აღმოჩნდნენ, სადაც იესო თავის მოძღვრებას ქადაგებდა მრავალრიცხოვანი მსმენელით გარემოცული. მთარული სიტყვა სწორედ „წმინდა წერილს“ ახასიათებდა. სინედრიონის წევრები პირდაპირ მოათრევდნენ რეგვენ ქალს, რომელმაც ჭაბუკის მიმართ განცდილი ვნება ვერ დაფარა.

— ვინ არის ეს დედაკაცი? — ეკითხებოდნენ.

— ერთი ვინმე ქალთაგანია, ქმარს რქები დაადგა, საქმეზე წაასწრეს...

— შესახედავად არ ყოფილა ურიგო. საწყალი ფისო! სანაძლეოს დავდებ, მისი ქმარი რომელიმე ბებური რეგვენი აქნებოდა, ზედაც არ შეხედავდა. ათასში ერთხელ...

* ჩაქოლვას მოსეს კანონებში თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს (იეღოვას რჩევით). ჩაქოლვა ელოდა მოლაღატეს, მემრუშეს, შაბთის მომუშავეს... ერთხელ ისრაელებმა „უღაბნოსა ზედა პოვეს კაცი, რომელიც შეჰკრებდა შეშასა დღესა შაბათსა... და განიყვანეს იგი ყოველმან გარეშე ბანაკსა და ქვა დაკრიბეს მას კრებულმან“, ე. ი. ჩაქოლეს (3 მოსე, 15, 32—36).

— რაც უნდა ყოფილიყო, ეს არ უნდა გაეკეთებინა. აუ კმარი ბებერია, მით უმეტეს, სულ არ დაშვენიდება რქები.

— გეყოფათ, რა მოხდა ისეთი! ვის არ გაუკეთებია!

— რა მოხდაო? სამაგალითოდ უნდა დაისაჯოს, რომ ქალებმა თავი არ აიშვან და ქვეყანა არ გააცინონ.

— მაინც რით უნდა დაისაჯოს, თუ შენ ასეთი სამაგალითო ხარ?

— მე რა უნდა ვთქვა? მოსეს კანონებში ყველაფერი ნათქვამია.

— ეს კანონი ხომ აღარაა მოქმედებაში, აგერ ჩამდენი საუკუნეა!

ასეთი სხვადასხვა აზრი აღელვებდა ხალხს, ვიდრე სინედრიონის წევრები იესოსაკენ მიიკვლევდნენ გზას. განსაკუთრებით ქმრები იყვნენ აღშფოთებული. მწარედ ნანობდნენ, რომ მოლაღატე ცოლებს ველარა სჯიან მოსეს კანონებით.

ბოლოს, როგორც იქნა, სინედრიონის წევრებმა ჰოარულ სიტყვასთან გააღწიეს, სახეები საცოდავად დაეღრიჯათ და თაფლივით ტკბილი ხმით დაუწყეს იესოს საქმის ვითარების გადმოლაგება, თან მემრუშე ქალზე უთითებდნენ.

— მასწავლებლო, აი ცოლი, რომელსაც იმ დროს წაუსწრეს, როდესაც თავის პატიოსან კმარს ქორბუდა რქებით ამკობდა. მოსემ გვიანდერძა, მემრუშენი ჩაქოლეთო. მაგრამ ჩვენ ეჭვი შეგვეპარა. გაასამართლე, როგორ მოვიქცეთ?

იესომ ისეთი სახე მიიღო, ვითომ არაფერი ესმის და არაფერს ხედავს. პასუხის გაცემის ნაცვლად დაიხარა და იატაკზე თითით რაღაც სახეების სატვა დაიწყო. ამაზე დიდი შეურაცხყოფა წარმოუდგენელი იყო. თითქოს იმის თქმა უნდოდა, რომ იატაკის მტვერზე უაზრო სახეების, ნიშნებისა და ასოების გამოყვანა ბევრად უფრო სერიოზულ საქმედ მიაჩნია, ვიდრე სინედრიონის სწავლულ დოქტორთა ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილება.

ამასობაში ყველაზე უფრო ეჭვიანი ქმრები, რომელთა სმენასაც მოსეს კანონთა ხსენება მისწვდა, მოთმინებიდან გამოვიდნენ. ქმრის მოლაღატე ცოლი მათთვის ასპიტზე უფრო საძულველი იყო. ამიტომ მახლობელ მშენებლობაზე კარგა მოზრდილი რიყის ქვები მოეგროვებინათ, მოეტანათ და ახლა სასწრაფოდ მოითხოვდნენ საქმის გადაწყვეტას, რომ ჯავრი ეყარათ. საწყალ ქალს სა-

ხარელი სიკვდილი ელოდა. ფარისევლებმა და მწიგნობრებმა კი ისეთი სახე მიიღეს, ვითომ ვერ ამჩნევდნენ ქრისტეს ამ შეურაცხყოფელ უყურადღებობას, ისევ ისე განაგრძობდნენ თხოვნას და დაჟინებით ეკითხებოდნენ, გვიჩიე, რა ჯენათო, როგორ მოვექცეთო დამნაშავეს, რომელიც გრძნობდა მოახლოებულ ხიფათს და თავს ძალიან უხასიათოდ გრძნობდა. უღმრთო ქმრები ისე ექადნებოდნენ, თითქოს მათი ცოლი ყოფილიყო, ზოგს უკვე მოემარჯვებინა ქება და ყოველივე ამაში სანუგეშო არაფერი იყო.

ფარისევლები და მწიგნობარნი არა ცხრებოდნენ.

— რაბი! გვეკითხებით, რას გვეტყვი, — არ ეშვებოდნენ ვერაგნი, — ქვები დავუშენით ამ საძაგელს და ჩაგქოლოთ თუ გადავუხვიოთ მოსეს კანონიდან?

ბოლოს და ბოლოს, ღვთის შვილი მოთმინებიდან გამოვიდა. წელში გასწორდა და თქვა:

— დაე, პირველი ქვა ესროლოს იმან, რომელსაც არასოდეს არავისთვის რქები არ დაუდგამს!

მამაკაცებმა ერთიმეორეს გადახედეს. ვითარება მართლაც დამაფიქრებელი იყო.

მამაკაცთა მოღვმის სამარცხვინოდ უნდა ითქვას, რომ მათი უმრავლესობა მაშინვე მზადაა სასტიკად გაკიცხოს და განკვეთოს მოღალატე ქალები. მაშინვე შეურაცხყოფილის ადგილზე თავს წარმოიდგენენ ზოლმე და ვერავითარ შემამსუბუქებელ გარემობას ვერ პოულობენ მის სასარგებლოდ. მაგრამ ამასთან ისინი ივიწყებენ ერთ პატარა დეტალს: ცოლქმრული ღალატი ანუ ადულტერი შეუძლებელია მამაკაცის მონაწილეობის გარეშე. კუროს დანაშაულს ისინი გულგრილად უყურებენ, თუმცა კაცის ღალატი ქალისაზე ნაკლებ დამამძიმებელი როდია. ასეთი ვაჭბატონები მზად არიან ჩაქოლონ მოღალატე ცოლები, თვითონ რქებს ადგამენ მახლობელს, ზოლო საკუთარი ცოლი კი ღამის დაახრჩონ იმისათვის, რომ ნათესავს წერილი მისწერა.

იესომ იცოდა, რაზე დაემყარებინა თავისი იურიდიული სიახლე. ცოლქმრული ერთგულების თავგამოდებული დამცველნი მან ჩააფიქრა და აიძულა საგნებისათვის უფრო რეალურად შეეხედათ. თქვენ გმობთ ქალებს, რომელნიც სცოდავენ, მაგრამ თქვენვე, მამაკაცებს, გავიწყდებათ, რომ ყოველი ოთხი შემთხვევიდან სამში თვითონვე აიძულებთ შესცოდონო! — აი, რას გულისხმობდა

მისი მოულოდნელი ფრაზა, რამაც მწიგნობრებზე და ფარისევლებზე ისეთივე შთაბეჭდილება მოახდინა, თითქოს გოზა სავსე ყვავილი გადაესხათ.

მეტი სიცხადისათვის იესოს შეეძლო ეთქვა: „მონახეთ ამ ქალის საყვარელი და ჩაქოლეთ, თუ მოსეს კანონი ამას მოითხოვს“. ეს თავისთავად ორიგინალური სვლაა, მაგრამ იესოს არც ის ავიწყდებოდა, რომ თვითონაც რქებით დაამშვენა მარიამ მაგდალინელის ქმარი პაპუსი, აგრეთვე იოანას ქმარი, მდიდარი ქუზა, ამიტომაც თავისუფალი ქცევის ქალებს გულმოდგინედ უწევდა მფარველობას*.

ამრიგად; მირონცხეულის პასუხმა გამმაგებული ექვიანი ქმრების რისხვას წყალი გადაასხა. მათაც, ფარისევლებმაც და მწიგნობრებმაც ხელები ძირს დაუშვეს, შემდეგ თითები მოუდუნდათ, მოეშვათ და ქალის ჩასაქოლავად მოზიდული ქვეები მიწაზე დაიყარა. საქმის ასე მოულოდნელი შემოტრიალებით შერცხვენილნი თანდათან წავიდ-წამოვიდნენ, — პირველად ძველი მუსუხები, რომელთაც აუარებელი ცოდვა ეკიდათ ზურგზე, შემდეგ კი ახალგაზრდები, რომლებიც სისასტიკეში არავის ჩამორჩებოდნენ. ბოლოს, როდესაც „დაჰშთა თავადი მარტო და დედაკაცი იგი“, გულითადი საუბარი გაიმართა.

რაზე საუბრობდნენ იესო და შეცდენილი ქალი? უნდა ვივარაუდოთ, რომ უბედო ქალმა თავის მხსნელს აღუთქვა: ყველაზე დიდ სანთელს აგინებო.

— თქვენ რომ არა, ჩემი წირვა გამოსული იყო, — უთუოდ ასე ეუბნებოდა, — რომ იცოდეთ, რა დავალებული ვარ თქვენი კეთილშობილური ჩარევისათვის.

— რასა ბრძანებთ, ქალბატონო! ჩვენ, მართალია, ხუროს ოჯახიდან ვართ გამოსული და სხვადასხვა უნივერსიტეტები არ დაგვიმთავრებია, მაგრამ მშვენიერ სქესთან მოპყრობისა ცოტა რამ გაგვეგება.

— ეს მაშინვე შევამჩნიე. ღმერთო, რა მოხერხებულად ჩაუგდეთ ენა მუცელში!

* აქ ტაქილს უნდა დავატებინა: „თუ თანმიმდევრული იქნებოდა, არც მას ასცდებოდა ის სასჯელი, რასაც სხვა მამაკაცებს გამოუტანდა“.

ხელოვნებაში ეს ეპიზოდი უზადოდ ასახა ტინტორეტომ („ქრისტე და ცოდვილი ქალი“).

— მე არ მიყვარს, როცა ჩემთან ეშმაკობით ფონს გასვლას ცდილობენ. არც თვითონ მიხდება ეშმაკობის საშოვნელად, კარდუ-
კარ სიარული. ჩემი დაღუპა მოინდომეს და გასულელდება. მაგრამ
განა შემძლია დაესაჯო ლამაზი ხალგაზრდა ქალი მხოლოდ იმი-
სათვის, რომ უყვარს? განა მე არა ვთქვი: ვისაც ბევრი უყვარდა,
ბევრიც ეპატიება?

— მაშ თქვენ მირჩევთ...

— მე გირჩევთ, როგორმე შეურიგდეთ ქმარს და ამიერიდან
ისე მოიქცეთ, რომ თქვენს ცოლქმრულ პატიოსნებას ჩრდილი არ
მიადუნოთ. თავადაც მოგვხსენებათ: თუ კიდევ შეგიპყრობენ და მე
აქ აღარ ვიქნები, მაშინ ვინლა დაგიცავთ?

— კო, თქვენ მართალსა ბრძანებთ, მაგრამ ჩემმა ქმარმა რომ
აღარ მინდომოს?

— ნუ შეწუხდებით. თუ ასე მოხდა, ჩემთან გადმოდით. მე
მოგცემთ სარეკომენდაციო წერილს მაგდალინელ და ტიბერიადელ
თაყვანისმცემლებთან, რომლებიც თავიანთ წმინდა ქალთა წრეში
მიგიღებენ. თქვენზე ბევრად უფრო მძიმე ცოდვილნიც არიან. ყველა-
ზე მძიმე ცოდვა ისაა, რომ მე არ მიწამონ.

— ღმერთო, მე მწამხართ!

— მადლობელი ვარ.

— მაშ მე უკვე განტევებული ვარ?

— თანაც როგორ! ხშირად გამიხსენე, და მეც ყოველთვის ვი-
ფიქრებ შენზე... იქნებ კიდევ გვიწერია სადმე შეხვედრა. ცხოვრე-
ბა საესეა მოულოდნელობით.

— ღმერთო, მე ჩემი ფიქრით ამიერიდან მუდამ შენთან ვიქ-
ნები.

— მით უკეთესი. მაშინ ნამდვილად მოხვდები სამოთხეში*.

— სამოთხე რაღაა?

— ესაა ნეტართა სავანე, სადაც სიხარულსა და სიამეს მივა-
ნიჭებ ყველას, ვინც ჩემთან იქნება, ვისაც მე ვეყვარები.

— რაკი ასეა, მე სამოთხე მინდა.

* მეჩაეებთან ღმერთის მოწყალე დამოკიდებულების ხაზგასმით ტაქ-
სილი გადაკრავს მღვდელმთავრებისა და საერო მბრძანებელთა „სულით
ნათესაობას“ მემრუშე ქალებთან, ქურდებთან და ნაძირალებთან, რომელ-
თაც არაერთი უნდელი მბრძანებელი უყურებდა მოწყალე თვლით და ამ
მეგობრობით ამტკიცებდა, რომ თვითონაც იმათ დონეზე დგას.

— ნუ ჩქარობ, ყველაფერი ერთბაშად არ იქნება... როცა დრო მოვა, სამოთხეში თვითონვე დაგიძახებ, ამას გპირდები, როგორც იმ პირობით, რასაკვირველია, თუ ყველაზე მეტად მე შემიყვარებ.

— გეფიცები, ო, მეუფე!

— კარგი, კარგი, გეყოფა, აქეთ მოდიან.

სანდომიანი ცოდვილი მართლაც მუხლებზე დავარდა საიდუმლოებით მოცული უცნობის წინაშე, რომელმაც აშკარად იხსნა, და უნდოდა მისთვის დაემტკიცებინა, თუ რა ძლიერი გრძნობა დაეუფლა. მაგრამ სწორედ ამ დროს ტაძრის კიბის საფეხურებზე ამოდიოდნენ მოციქულები, რომლებიც თავიანთ მასწავლებელს მთელს იერუსალიმში დაეძებდნენ.

მირონცხებული თეატრალური ქესტებით დაეხმარა ცოდვილს წამოდგომაში და ყველას გასაგონად შესძახა:

— წადი და ამიერიდან ნულარ შესცოდებ!

ამის შემდეგ იესო შევიდა „ფასის-საცავში“ — საუნჯეში ტაძრის განსაკუთრებული ნაწილში, რაც მხოლოდ ქალებისათვისაა განკუთვნილი. ხმა გავარდა, იესო ქმრის მოღალატე ქალს გამოეჭომაგო, ამიტომ ქალები გაუგონარი აღტაცებით შეხვდნენ მაცხოვარს. ვვანგელისტი აღიარებს, საუნჯეში იესოს შეეძლო მაღლიერი ქალებისათვის ეთქვა ყველაფერი, რასაც კი ინებებდა. და სინედრიონის წევრებს არავითარი ღონე არ გააჩნდათ, რომ ის შეეპყროთ, თუმცა მწიგნობარნი და ფარისევლნი გულზე სკდებოდნენ ჯავრით (იოანე, 8, 1—20). „ამას სიტყვასა ეტყოდა ფასის-საცავსა მას თანა, და ასწავებდა ტაძარსა შინა, და არავინ შეიპყრა იგი, რამეთუ არღა მოსრულ-იყო ჟამი მისი“.

მოღალატე ცოლის ანეკდოტური ამბავი სხვადასხვანაირად ფასდებოდა. კომენტატორთა უმრავლესობა აღიარებს, საგონებელში გვაგდებსო მფარველობა, რასაც იესო მოღალატე ცოლებს უწევს. დიდი ხნის განმავლობაში ეკლესია საერთოდ დუმდა ადულტერიის ამ საჩოთირო ამბავზე, სახარების სომხურ ენაზე მთარგმნელებმა ეს ადგილი გამოტოვეს, მაგრამ გამოტოვება რა სერიოზული დონისძიება! კათოლიციზმის ბურჯები არ ტოვებენ, თუმცა ეს ამბავი მათაც უჩოთირებათ.

ძველ ხელნაწერებში კი გამოტოვების შემთხვევები მრავლად იყო: ის არაა ალექსანდრიის სიაში, სინაის სიაში, ეფრემის პალიმფსესტში, აგრეთვე ისეთი ავტორიტეტული საეკლესიო მამე-

ბის ადრეულ თარგმანებში, როგორც არიან ორიგენი, წმინდა კირილე, ტერტულიანი, წმინდა კიპრიანე, იოანე ოქროპირი.

ყველაფერი ეს მოწმობს, რომ ეკლესიის მრავალ-მოღვაწე თავისი ღმერთი არ მოსწონდა, მისი ბევრი მსჯავრი საჩოთიროდ მიაჩნდა. კმრის მოღალატე, მეძავი ქალის დაცვა არავის მოეწონება, ცხადია. და მხოლოდ ეკლესიის ბურჯი წმინდა ავგუსტინე, რომელსაც არაფრად მიაჩნდა, რას იტყოდა მისი სამწყსო, როგორც უნიჭო მწერალს არაფრად მიაჩნია, რას იტყვის მისი მკითხველი, — თვითონვე არ აკლებდა ყურადღებას ლამაზ მორჩილ მანდილოსნებს, ამიტომ მანვე შეინარჩუნა ეს ადგილი ყველა თარგმანში, რაც მისი მეტვალყურეობით შესრულდა. ცხადია, ლიტერატურულად ეს უფრო კეთილსინდისიერი და სწორი გზა იყო.

ტიციანი. „ვინ უცოდველ არს ოქვენგანი, პირველად მან დაუტევნ ქვაი მაგას ზედა“ (ი., 8, 7).

უფლის ნარწყვის ჯადოსნური თვისებები

და ვითარცა წარვიდოდა იესო, იხილა კაცი ბრმა შობილად. და ჰკითხვიდეს მოწაფენი მისნი და ეტყოდეს: რაბი ვინ სცოდა, ამათ თუ მშობელთა ამისთა, რამეთუ ბრმა იშვა? ჰრქვა მათ იესო: არცა ამათ სცოდა, არცა მშობელთა ამისთა, არამედ რათა ვაზოცხადნეს საქმე ღმრთისა მაგას ზედა (ბრმა იმისათვის შობილა, ღმრთის საქმე გამოჩინდეს მის თავზე). და ჩემდა ჯერ არს საქმედ საქმესა მომავლინებელისა ჩემისასა. ვიდრე დღე არსდა. მოვალს დამე, თდეს გერგის ზეღეწიფოს საქმედ. ვიდრე ვარ სოფელსა შინა, ნათელი ვარ სოფლისა. და ესე ვითარცა თქვა, აწერწყვა ქვეყანასა (დააფურთხა მიწაზე) და შეკმნა თიხაი ნერწყვისაგან და ქსესო მან თიხა იგი თვალთა მის ბრმისათა. და ჰრქვა მას: წარვედ და დააბანე საბანელსა მას სილოთამისასა რომელი ითარგმანების მოვლინებულად. წარვიდა კაცი იგი და დაიბანა, და მოვიდა და ჰმედვიდა.

იოანე, 9, 1-7

ესო რომ მართლა ისეთი ჭკვიანი ყოფილიყო, როგორც ამტკიცებდა, ის დაკმაყოფილდებოდა იმ წარმატებით, რაც ფასის-საცავში ქალებთან ჰქონდა, ან საერთოდ იერუსალიმის ტაძარში. მაგრამ ამის ნაცვლად პიროვნებულმა ხელი მიჰყო სულთა მასობრივ მონადირეობას, თანაც ისე გამოაცხადა თავისი ახალი მოძღვრება, რომ ებ-

რაელები აშკარად გადაიკიდა, და ეს წამოწყება მეტისმეტად ძვირად დაუჯდა. კიდევ ცოტაც და მისი საათი, რაც ჯერ არ დამდგარიყო, დანიშნულ დროზე ადრე დაჰკარავდა.

რაკი მსმენელთა გული მოიგო, მოჰყვა და ენადაუყენებლად ჰადაგებდა, როგორც მეწვრილმანე, გზაჯვარედინზე რომ თავის საქონელს აქებს. საამისოდ იერუსალიმის ტაძრის ყველაზე უფრო ფართო მინაშენი, ეკვდურის მინაგვარი განყოფილება აირჩია. საკუთარი მჭევრმეტყველებით გატაცებულმა თავი სოფლის მნათობად გამოაცხადა (მე ვარ ნათელი სოფლისაო), და ვინც მე გამყვება, მხოლოდ ის არ ივლის ბნელშიო („რომელი მე შემომიდგეს, არა ვიდოდეს ბნელსა, არამედ აქვნდეს ნათელი ცხოვრებისა“).

რომელიღაც მსმენელმა სიცილი დაიწყო, როგორც ხდება ყოველთვის, როცა ორატორი დიდ სისულელეს ან დიდ სიბრძნეს ლაპარაკობს ხოლმე, რასაც ხალხი ვერ გებულობს.

— შენი სიტყვა არაფერს არ ნიშნავს, — უთხრეს, — შენ თვითონ ემოწმები საკუთარ თავს, შენს დიდებას შენვე ლაპარაკობ, ამიტომ შენი ნათქვამი ჭეშმარიტება არ არის. რატომ უნდა გერწმუნოთ? აი, ორი მოწმე მაინც რომ გამოჩნდეს და დაგიმოწმოს, კიდევ დავიჯერებდით, ასე კი ტყუილი იმედი ნუ გექნება.

— კარგი, — დაეთანხმა იესო, რომლის ჩიხში მომწყვდევა ეგრე იოლი არ იყო, — მაშ ასე: მე თვითონ ვადასტურებ ჩემს სიტყვას, — ეს ერთი მოწმე.

მსმენელებმა მხრები აიჩეჩეს. იესომ განაგრძო:

— გარდა ამისა, მამაჩემი, მომავლინებული ჩემი, იმასვე ამბობს, რასაც მე გეუბნებით, — ესეც მეორე მოწმე. ამრიგად, უკვე ცნობილია ორი მოწმე, ჩემს სასარგებლოდ მეტყველი, და ჩემი სიმართლეც დამტკიცებულია.

— მაგრამ სად არის მამაშენი? — ჰკითხეს ურიებმა.

— აი, ეს უკვე თქვენი ჭკუის საქმე აღარაა. მე ვიცი, სადაც არის, და მორჩა. თქვენ არც მე „მიცით“ და ამიტომ არცა მამაჩემი იცით, ამიტომ ჩემს სიტყვას უნდა ერწმუნოთ. ვინც მე მერწმუნება, ის შეიცნობს ჭეშმარიტებას, ხოლო ჭეშმარიტება მოგანიჭებთ თქვენ თავისუფლებას („ხოლო ჭეშმარიტებამან განგათავისუფლნეს თქვენ“).

ამ უკანასკნელ სიტყვებს საერთო დრტვინვა მოჰყვა. იესო თანდათან ასხამდა ცეცხლზე ნავთს. ებრაელები იმ დროს რომაელთა

უღელქვეშ გმინავდნენ და არ უყვარდათ, როცა ვინმე ამას შეახსენებდა.

— მოგვისმინე! — მიაძახა ვრლაცამ ორატორს — ჩვენ ისე-
დაც თავისუფალი ვართ! ჩვენ აბრაამის შვილები ვართ, მაშასადა-
მე ღმერთის შვილები, და შენ ვერ გვასწავლი, როგორ უნდა პატ-
რიოტობა, რადგან „არა სადა ვის ვკმონებდით!“

— „ამინ გეტყვი თქვენ, რამეთუ ყოველმან; რომელმან ჰქმნეს
ცოდვა, მონა არს იგი ცოდვისა! — მოუჭრა სიტყვა იესომ. — უკე-
თუ ძემან განგათავისუფლნეს, ჰქმნარიტად თავისუფალ იყვნეთ!
უწყი, რამეთუ ნათესავნი აბრაამისნი ხართ, არამედ მეძიებთ მე მო-
კლედ, რამეთუ სიტყვა ჩემი ვერ დაეტყვის თქვენ შორის!“ (იოანე,
8, 33—37).

ორატორული სელონების თვალსაზრისით უდავოდ თვალსაჩი-
ნო ეს სიტყვები ისე იკარგებოდა, როგორც წვეთი წყალი უდაბნოს
ქვიშაში.

სამტრო წამოძახილებმა დაქანცეს და თავბრუ დაახვეს ქრის-
ტეს... ისიც მოჰყვა უთავბოლო მტკიცებებს. მეც აბრაამის თესლიდან
ვარო, მეც ღვთის შვილი ვარო, და ბოლოს სრული უაზრობა გამო-
უვიდა — ყოველ შემთხვევაში, იმ ვითარებისათვის მაინც.

— მე აბრაამზე მალლა ვდგავარ, რადგან ის მოკვდა, — განა-
ცხადა. — თქვენს მამა აბრაამს გაუხარდა ჩემი გამოცხადება. აბრა-
ამის შვილები რომ იყოთ, „საქმეთამცა აბრაამისათა იქმოდეთ“. მაგრამ აბრაამს გაუხარდა ჩემი გამოცხადება, თქვენ კი მოსაკლა-
ვად დამეძებთ.

ბრბომ პირდაპირ ღმუილი მორთო.

— ეს რა თქვა?

— შეიშალა!

— ჩვენ სიძვეთა არა ვშობილვართ, ერთი მამა კიციტ, ღმერ-
თი ჩვენი!

— თუ ღმერთი მამათქვენი იყო, მეც გეყვარებოდით, რადგან
ღმერთისაგან გამოვედი, და აბრაამსაც იმიტომ გაუხარდა ჩემი
დაბადება.

— ეს კი მეტისმეტია!

— ჩვენც ვგ გვიკვირს: რანაირად ნახე აბრაამი, როდესაც შენ
მხოლოდ ოცდაათი წლისა ხარ?

— გადმოათრიეთ ეგ თავხედი ჭაბუკი! ცივი წყალი გადაასხით! შებოჭეთ!

იესომ კი გულდამშვიდებით დასძინა:

— „თქვენ მამისა ეშმაკისანი ხართ, ზოლო მე ჭეშმარიტს გეტყვით... პირველ აბრაამისა ყოფადმდე მე ვარ!“ (აბრაამის მოსვლამდე მე უკვე ვიყავი).

ეს უკვე ნამდვილი ბოდვა იყო. ტყუილად როდი უთხრეს ურბემმა: კარგად გითხარით, სამარიტელი ხარ და ეშმაკია შენთანა, აბრაამი მოკვდა და წინასწარმეტყველნი მოკვდნენ, შენ ვინა გგონია თავიო? ახლა საბოლოოდ დარწმუნდნენ, იესო დაგვეცინის, უკანასკნელი აჯამები ვგონივართო, ამიტომ პაექრობას თავი ანებებს და თავიანთ ბარბაროსულ რისხვას გზა მისცეს. მაშინვე მისცვივდნენ ქვის გროვას, — იერუსალიმის ტაძარი მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო მთლად აშენებული და მოედანზე ქვა ზვინებად ეყარა, — მტკიცე გადაწყვეტილებით, რომ კადნიერისათვის ჭკუა ესწავლებინათ, საჯაროდ ჩაექოლათ. მაგრამ ქრისტეს არაფრით არ სურდა, რომ მისი საათი დროზე ადრე მოსულიყო. ამიტომაც „იესო დაეფარა და განვიდა ტაძრით, განელო შორის მათსა და წარვიდა ესრეთ“*. მოციქულებმა გამოქომაგება, ცხადია, ვერ გაბედეს და მასწავლებელს მიჰყვნენ. როცა წამოეწივნენ, იესო უკვე ერთ ბრმა მათხოვარს ებაახებოდა.

ეს მათხოვარი ქუჩის კუთხეში იჯდა. თან ძალღი ახლდა. კისერზე პატარა დაფა ეკიდა. დაფაზე ასეთი წარწერა იყო: „ვეთილო მოქალაქენო, შეეწიეთ უბედურ * გლახაკს, დაბადებიდან ბრმას, უბნის უფროსის ნებართვით“.

— საგულისხმო შემთხვევაა, — მიმართა იესომ აქოშინებულ მოციქულებს. — ეს თქვენ ცრუ ბრმა არ გეგონოთ, იმ ბრმების მსგავსი, ამგამად რომ ასე მომრავლებულან. არა, ნამდვილი ბრმაა. ესაა მაუწყა თავისი ძნელბედობის ამბავი. იუდეველთა გული გაქვავებულია. აღარ აღლევენთ მისი ტანჯვა და არ განიკითხავენ უმწეო გლახაკს. ბავშვები დასცინიან, ფიალაში შარვლის ლალებს უყრიან,

* ცხადია, ესეც ღვთაებრივი განრიდება იყო და არა ისე უბრალო, როგორც ტაქსილს აქვს: საერთო არეულობით ისარგებლა და მოკერძოლაო. გაშმაგებული ფანატოკოსების ბრბო არც ისეთი რეკვენი იყო, რომ თვალსა და ხელს შუა გაეშვათ ის, ვის ჩასაქოლავადაც იქვე ეყარა ქვის ზვინები.

ხოლო როცა საცოდავი ბრმა ასეთი მონეტის იმედით მეპურესთან ან მეღვინესთან მიდის, არც პურს აძლევენ, არც ღვინოს. რიტად, ეს ბრმა შებრალებების ღირსია. წარმოგიდგენიათ, შეც კი ვერა მხედავს, სოფლის ნათელს!

— ღმერთო, მერე რა გაწუხებს? — შესძახა ერთმა მოციქულმა. — დაუბრუნე მხედველობა და მორჩა!

— იცით, ეს ისე უბრალო საქმე არაა. ეს კაცი დედის მუცლიდან ბრმაა, ასე რომ აქ „დაბრუნებაზე“ ლაპარაკი გაუგებრობაა. მას უნდა მიეცეს ის, რაც არასოდეს არა ჰქონია. რაიმე უბედური შემთხვევის ნიადაგზე რომ დაეკარგა მხედველობა, სულ სხვა საქმე იქნებოდა.

ასეთი საუბარი რომ გაიგონა, უსინათლოს ეგონა, რომ მის წინაშე დგას მთელს იუდეაში სახელგანთქმული ექიმი, ამიტომ შესაბრალების ხმით დაუწყო ვედრება, შემიბრალე და თვალები ამიხილეო.

იესომ მოციქულებს აუხსნა: ეს საქმე სხვანაირია. უბედურების მიზეზი არც მისი ცოდვაა, არც მისი მშობლებისა, არამედ ზებუნებრივი ზრახვა, რომ მისი განკურნებით გამოჩნდეს ჩემი ღვთაებრივი ძალაო.

შემდეგ იესომ მიწაზე დააფურთხა, დაიხარა, თავის ნერწყვში ცოტაოდენი მტვერი მოზილა, ტალახის გორგალი გააკეთა. ეს ტალახი წაუსვა ბრმას თვალებზე. როცა ტალახწაგლესილი თვალები საკმაოდ დაუზილა, იესომ უბრძანა:

— ახლა წადი და „სილოამის“ აბაზანაში იბანავე.

აბაზანა „სილოამი“, რაც ნიშნავს „ზეგარდმო ნაბოძებს“, ორ ნაბიჯზე იყო. უსინათლომ მისთვის უჩვეულო სისწრაფით მიაშურა აბაზანას და თავის ძალღმერთს ერთად გადაეშვა აუშში.

როგორ ფიქრობთ? აეხილა თვალები ამ ბრმადშობილს თუ არა: რა თქმა უნდა, აეხილა*.

ყველა იქ მყოფი პირდაპირ გაშტერდა.

მეზობლები, რომელთაც ეს კაცი იმ დილითაც იხილეს, ქუჩის კუთხეში რომ ითხოვდა ხელგაშვერილი, საკუთარ თვალებს არ უჯერებდნენ.

* ბრმის განკურნება ხელოვნებაში მრავალჯერ აისახა (ლუკას ვან ლეიდენი და სხვ.).

— ნუთუ ეს ის ბრმაა? — ეკითხებოდნენ ერთიმეორეს.

— სწორედ ისაა.

— შეუძლებელია! — არ სჯეროდათ სკეპტიკოსებს. — მსგავსი იქნება ვინმე.

— მაშინ მათი მსგავსება არანაკლებ საოცარი!

— ალბათ მისი ძმაა, ტყუპის ცალი იქნება. ტყუპებში ისეთი მსგავსებაა, რომ ვერ გაარჩევ.

— ყველაფერს სჯობია თვითონ მას ჰკითხოთ.

ყოფილი ბრმის გარშემო მაშინვე მთელი ბრბო მოგროვდა.

— გვაპატიეთ, ძვირფასო, ეს თქვენა ხართ? თუ თქვენი ძმა ხართ?

ყოფილმა ბრმამ უპასუხა (იოანეს სახარების მიხედვით):

— არა, ეს მე ვარ.

— გეყოფათ, უძვირფასესო! მერე, როგორ აგეხილათ თვალე-ბი? იქნებ ერთ-ერთი სიმულანტი იყავით, თავს ბრმად ასალებდით? ასეთებს ყოველ გზაჯვარედინზე შეხვდებით. მაშ აქამდე გვაბრ-ყვებდი?

— არავითარი სიმულანტი! დაბადებიდან ბრმა ვარ. ეს თვი-თონაც იცით, რამდენჯერ გამოგვივლიათ, დამცინოდით და აბუჩად მიგდებდით. ჰკითხეთ თუნდაც ქურის ბიჭებს, თეთრთვალეებიანი რომ მიწოდეს, ქუჩაში თოკებს აბამდნენ და ძირს ვეცემოდი... რო-გორ ფიქრობთ, მსიამოვნებდა და იმიტომ ვგორაობდი მტვერში? გეფიცებით, ნამდვილი ბრმა ვიყავი. დღეს კი ვილაც მაღლიანი კა-ცა მოვიდა, სახელად იესოს ეძახდნენ. მტვერი მოშლია. არ ვიცი, რით მოშილა, მაგრამ წებოვანი იყო. წამისვა თვალებზე და მიბრ-ძანა, სილოამის წყალში იბანავო. ვიბანავე და აი, ხედავთ, თვა-ლები ამეხილა!

— სად არის შენი მკურნალი?

— აი, ეს აღარ ვიცი.

„იყო შაბათი, ოდეს იგი თიხა შექმნა იესო და აღიხილნა თვა-ლნი მისნი“.

ამრიგად, მირონცხებულმა ისევ დაარღვია რაბინების დებულე-ბა, რაც შაბათობით საექიმო პრაქტიკას კრძალავს, თუნდაც მხო-ლოდ ქურის ტალახის მოშელა იყოს, ისიც იმავე დღესა და საათს, როდესაც მწიგნობრები და ფარისევლები ჩაქოლვას უპირებდნენ!

გეშმარიტად, ეს იყო გაუგონარი ამბავი. ჯერ არავინ გამოიჩინა, რომ ასე თავხედურად გაეთელა ბიბლიის კანონები.

ახალი სასწაულის მძილველნი, ძველ ფისკალთა სინდისის ქენჯნასაც ვერ შეეფერებინა, ისე გაქცეულან სინედრიონში, რომ მომხდარი ანბავი მსაჯულთათვის შეეტყობინებინათ.

შაბათ დღეს სინედრიონი თითქმის არასოდეს არ იყრიდა თავს სრული შემადგენლობით, მაგრამ ასლა, კარავთა დღესასწაულთან დაკავშირებით, წვერთა უმრავლესობა ტაძრის მიდამოებში იმყოფებოდა: მორწმუნეთა აურაცხელ შესაწირავს ითვლიდნენ და ინაწილებდნენ*.

როგორც კი დასმენა მღვდელმთავართა ყურამდე მივიდა, განკურნებული ბრმის მოყვანა ბრძანეს. ის პატიოსანი კაცი საშინლად შეწუხდა, ვაითუ ჩემი მიზეზით ქრისტეს უსიამოვნება შეხვდესო, და ისეთ გუნებაზე დადგა, რომ დანა პირს არ უხსნიდა.

„ღმერთო, რა უნდათ? — ბუზდუნებდა თავისთვის. — ვინ იცის, რას არ დაატყუენ, და ისიც სულ ამ უბადრუკი წყვილი თვალისათვის, ვერაფერს რომ ვერა ხედავდნენ და ასლა ხედავენ... რა იქნებოდა მომეთმინა? ხვალ ამიხელდა, სულერთი არ იყო?“

— შენი ბრალი კი არაა, — უხსნიდნენ ფარისევლები, — შენ არავინ გერჩის, საქმე შენს მკურნალს ეხება. ეტყობა, რაღაც მალამო იხმარა. მაშ იხევე თვითონ დაამზადა? ესე იგი, შაბათ დღეს იმუშავა?

— მას ერთი დრაქმაც არ უთხოვია ჩემთვის.

— ამას მნიშვნელობა არა აქვს. გვიპასუხე: სარგებლობდა თუ არა რაიმე წამლით? ჰო თუ არა?

— რა წამლით? ტალახი, თქვენი აზრით, წამალია?

— უეჭველად!

* ლაპარაკიც კი ზედმეტია იმაზე, რომ ასეთ გულქვა, დახეხებულ, ფანტიკურ, ჭაშუშურ სისტემასთან და სარწმუნოებასთან შედარებით, როგორც იყო მოსეს კანონებზე აგებული ბიბლიური წესრიგი, რაც იდამიანის ჯანმრთელობაზე მალა შაბათის სულელურ ვეტოს აყენებდა, ქრისტიანობა მთელი ქრისტიანი ნაბიჯი იყო იმ დროისათვის, წინ გადადგმულა, თეორიულად მაინც, და მას ბრძოლის სტიქელი, ხელოვნების აყვავება უნდა მოჰყოლოდა. ეს სიასლე იგრძნობოდა და ამიტომ ებრძოდა სინედრიონი ასე სასტიკად ქრისტეს.

— კარგი, რაკი ასეა, მეტს აღარაფერს არ გეტყვით, თორემ ჩემს ფინიასაც რამე შარს მოსდებოდა, ისიც ხომ ჩემთან ვერაფერს ნაობდა!

სინედრიონის წევრებმა თათბირი გამართეს.

— იესო არ შეიძლება ღმერთის მოგზავნილი იყოს, — ამბობდნენ ერთნი. — ის არ იცავს შაბათის აკრძალვას, რაც ღმერთის სახელით მოსემ დააწესა.

— მაგრამ ეს რომ ცოდვა იყოს, — უდავებოდნენ სხვები, — მაშინ ღმერთი არ მისცემდა სასწაულების მოხდენის უფლებას ცოდვილ კაცს.

რაკი ასეთი პაექრობით ვერაფერს მიაღწიეს, ფარისევლები ისევ ბრმას შიუბრუნდნენ.

— რას იტყვი იმ ადამიანზე, რომელმაც მხედველობა დაგიბრუნა? — კკითხეს.

— მხედველობა დაგიბრუნაო? მე ის არ დამიკარგავს.

— სულერთია. შენ გეკითხებიან, რას იტყვი კაცზე, რომელმაც თვალები აგისილა?

— მაპატიეთ, უპირველეს ყოვლისა, გთხოვთ „შენობა“ არ იყოს, ეს უზრდელობაა. რაც შეეხება ჩემს მკურნალს, ცისქვეშეთში იმისთანა ადამიანი არ დადის. გარდა ამისა, ის ნამდვილი წინასწარმეტყველია. ახლა კმაყოფილი მართ თუ არა?

— ნუ გაწიწმატდები, მეგობარო! — ურჩია ერთმა მოხუცმა მღვდელმთავარმა. — რა თავს გახვედი და გადიდგულდი? როგორც გატყობთ, შენ თანამზრახველიც იქნები იმ ეგრეთ წოდებული წინასწარმეტყველისა!

სინედრიონის უმრავლესობამ თანხმობისა და მოწონების ნიშნად დაიგუგუნა.

— სავსებით შესაძლებელია! აშკარაა! ეს როგორ ვერ მოვისაზრეთ აქამდე?

უნდო და ვერაგი ბებერი მღვდელი კი განაგრძობდა:

— წინადადება შემომაქვს ეს საეჭვო ბრმა შევიპყროთ და გამოვარკვიოთ მისი ვინაობა, თვალსაზრისი და თანამზრახველთა წრე. უნდა დავიბაროთ მისი მშობლები. მოვუსმინოთ და მერე გადაწყვიტოთ.

ყოფილმა ბრმამ მსრები აიჩეჩა.

— გეყოფათ სისულელების ლაყბობა! — უთხრა თამაშად ყველაზე უფრო გონივრულად მოიქცევით, თუ სიტყვიერად დამიჯერებთ. მთელი თქვენი კვლევა-ძიებით მხოლოდ იმას მიაღწევთ, რომ ჩემი მკურნალის სასწაული საყოველთაოდ ცნობილი გახდება თუ ეს თქვენთვის ხელსაყრელია, ბატონი ბრძანდებით, მაგრამ შეშინია, რომ თვითონვე ინანებთ.

თავისი მშობლების მისამართი უთხრა, ოთხი გზირი გაგზავნეს და ერთი საათის შემდეგ მოიყვანეს ორი მისრწნილი მოხუცი: ბერიკაცი და დედაბერი ბებრებს ლამის ჭკუა დაეკარგათ სიხარულით, რომ მათს შვილს თვალები აესილა, მაგრამ იმავე დროს შიშით კანკალებდნენ. უზენაეს სასამართლოში რისთვის გვიბარებენო? მღვდელმთავრის წინაშე წარდგომა, ეს სუმრობა საქმე არავის ეგონოს. საბრალო მოხუცებმა აღარ იცოდნენ, რა ეფიქრათ. ნუთუ ბნელ ციხეში ჩასვამენ იმისათვის, რომ მათს შვილს თვალები აესილა?

— მომიხსლოვდით! — ბრძანა სინედრიონის თავმჯდომარემ.

— შეგვიბრალეთ! მოწყალეობა მოიღეთ, კეთილო ბატონო! — შექალაქდეს მოხუცმა და მისმა ცოლმა, თანაც ორივე მუხლებზე დაემხო. — ჩვენ არავისთვის არაფერი დავვიშაუებთ. ჩვენი ბრალი არაა, რომ ჩვენს შვილს თვალები აესილა. აპატიეთ, მეტს აღარ იზამს! ნუ დაგვსჯით სინათლისათვის!

მოსულები ააყვნეს, მაგრამ ისევ ისე კანკალებდნენ.

— საქმე ესება მხოლოდ მოწმეთა ჩვენებას, — განაგრძო სასამართლოს თავმჯდომარემ. — თუ სიმართლეს გვეტყვით, არ დაგაკავებთ. ამრიგად, გვიამბეთ ყველაფერი, რაც ამ საქმეზე იცით და მორჩა, ნუ გეშინიათ. ოღონდ სიმართლე, მხოლოდ სიმართლე და მეტი არაფერი.

— სიმართლე, ბატონო მოსამართლე? ჩვენ უმაღლესელებით, ვიდრე ერთ ტყუილ სიტყვასაც გკადრებთ.

სინედრიონის წევრები დარწმუნდნენ, რომ მოხუცებს შეიძლება ენდონ. არც მწიგნობრებს ჰგავდნენ, არც ფარისევლებს, არც მღვდელმთავრებს, მ. შაჰადაძე პატიოსანი აღამიანები იყვნენ.

— მაშ გვიპასუხეთ: ეს თქვენი შვილია? — ჰკითხა თავმჯდომარემ.

— აბა რას გვეკითხებით? — მიუგო დედაბერმა. — მე ხომ მა-

გისი დედა ვარ! მე ვატარე მუცლით, მე ვშვი, მე ვატყვევდი ძუ-
ძუს, მე...

— გეყოფა, გეყოფა... მართლა ბრმა იყო დაბადებიდან?

— სამწუხაროდ, ბატონო მოსამართლე! — ჩაერია ბერიკაცი.

— ვერაფერს ვერ ხედავდა, ბეწვის ოდენასაც! ისეთი უბედურება იყო ეს ჩვენთვის... და მერე არც ის ვიცით, საიდან დაგვატყდა ასეთი სვედრი. პაპაჩემი, მართალია, ცაცია იყო, მაგრამ ბრმა ჩვენს გვარში არავინ შობილა.

— შეგიძლიათ დაიფიცოთ, რომ სიმართლეს ამბობთ?

— რასაკვირველია! ვფიცავთ! — ერთხმად უპასუხეს მოხუცებმა. — ყველაწმიდას გეფიცებით! ბიბლიას ვფიცავთ! ჩვენს განსვენებულ წინაპართა საფლავებს! ჩვენს წმინდა სარწმუნოებას!

— საკმარისია! კიდევ ერთი კითხვა: როგორ განიკურნა თქვენი შვილი?

— აჰ, ბატონო მოსამართლე! ეს ჩვენ თვითონ ახლა გავიგეთ თქვენი ჯარისკაცებისაგან. მათ გვითხრეს: „თქვენი შვილი ბრმა აღარ არისო“. ჩვენ სიხარულით შევყვირეთ! მაგრამ აქ ჩვენს სიხარულს კაპრალმა ცივი წყალი გადაასხა: „ამისათვის დაიჭირესო“. მაშინ ისე შეეწუხდით, რომ ტირილი დავიწყეთ... ჩვენი შვილი... როგორ თუ დაიჭირესო?... რა თავის მოჭრაა ჩვენი ოჯახისათვის! მაშ ჩვენი შვილი დამნაშავეებს აჰკიდებია! ამას ვინ იფიქრებდა! აჰ, თუ ასეა, ჯავრისაგან მოკვდებით! ბატონო მოსამართლე, გვითხარით, ხომ გაათავისუფლებთ? გეფიცებით, არაფერში არაა დამნაშავე! აბა რა იცოდა საბრალო ბრმამ, თუ თვალების ასელის ნება არ ექნებოდა? კითხვა არ შეეძლო, რომ წაეკითხა...

სინედრიონის წევრებმაც აღარ იცოდნენ, როგორ დაედწიათ თავი ასეთი ვითარებისათვის. ერთობ დამაფიქრებელი მდგომარეობა იყო. ყველა იმას ამბობდა, რომ იესომ მართლა მოახდინა სასწაული, მღვდლებს კი არაფრის გულისათვის არ სურდათ ამის დაჯერება. ორი ალალი მოხუცის ცრუ მოწმეებად გამოყვანა შეუძლებელი იყო, და თავიანთი გზით გაუშვეს, მაგრამ ყოფილი ბრმა დააკავეს.

— კარგია, იხუმრე და გეყოფა, — ჩააგონებდა მღვდელმთავარი, — აღიარეთ, რომ ბავშვობიდან ატყუებდით მშობლებს, ვითომ ბრმა ხართ. აღიარეთ, რომ დღევანდელ შაბათამდე ყველას აპა-

პულებდით. არაფერი არ მოგივათ, ამას გპირდებით. ან უბრალოდ ღმერთს მადლობა უთხარით განკურნებისათვის, ოღონდ ნუ იტყვით, რომ იესომ აგიხილათ თვალები. ჩვენ ხომ ვიცით, რომ ის ცოდვილია და მაშასადამე, არ შეუძლო სასწაულის მოხდენა.

მაგრამ ყოფილ ბრმას თითქოს ასპიტმა უკბინა (ასედაც იყო).

— ცოდვილია თუ არ არის ცოდვილი, ეს მე არ ვიცი, — მიუგო, — ერთი ესაა, რაც ვიცი: არ ვხედავდი და ახლა ვხედავ.

მაშინ მღვდელმთავარმა დაკითხვა თავიდან დაიწყო:

— ბოლოს და ბოლოს, რა გაგიკეთა? როგორ აგიხილა თვალები?

— ო, ღმერთო, როგორ მომაბეზრეთ თავი! არავითარი მოთმინება არ ეყოფა ადამიანს, ისევ სიბრმავე სჯობნებია თქვენს ხილვას! დანით ხომ არ ამიხელდა, თევზი ხომ არ ვიყავი! რაც გააკეთა, ყველაფერი აგიხსენით და ყველაფერი გაიგონეთ! კიდევ რას მეკითხებით, რას თვალთმაქცობთ, პატიოსნებას გაფიცებთ? თქვენ რა, გინდათ მისი მოწაფეები გახდეთ? („ანუ თქვენცა გნებავს მოწაფე ყოფად მისა?“).

— ეს ზეპრე დაგვცინის! — აქოთქოთდნენ დახვესებული მღვდლები.

— „ხოლო იგინი აგინებდეს მას და ჰრქვეს: შენ ხარ მოწაფე მისი, ხოლო ჩვენ მოწაფენი მოსესნი ვართ“. მოსე ვიცით, მას თვითონ ღმერთი ელაპარაკებოდა, შე ღორო უსინათლოვ, ხოლო საიდან მოვიდა შენი იესო—არ ვიცით.

— „საკვირველი ესე არს, რამეთუ თქვენ არა იცით, ვინა არს, და მე აღმიხილნა თვალნი. ესე უწყით, რამეთუ ცოდვილისა არა ისმინის ღმერთმან, არამედ უკეთუ ვინმე არს ღმერთის მსახურ და ნებისა ღმერთისასა ჰყოფნ, ამისი ისმინის ღმერთმან“. იესოს რომ არ იცნობთ, ეს ნიშანია იმისა, რომ საერთოდ იმაზე მეტი არ გცოდნიათ, რაც მე გუშინდელ დღემდე ვიცოდი, რადგან ცოდნის საღაროებად ასაღებთ თავს და იმდენი კი არ გესმით, რომ ვინც მე თვალები ამიხილა, ჭეშმარიტი წინასწარმეტყველია. აი, მე არ მისწავლია ღვთისმეტყველება და მაშინვე მივხვდი, რა კაციც მომეველინა.

ეს საშინელი ბრალდება იყო, სამართლიანი და დასაბუთებული. მღვდელმთავრებმა რომ ასეთი თამამი სიტყვა გაიგონეს. ბრაზით გააღმასებულნი წამოცვივდნენ, თითქოს საჯდომებზე ზღოგვი წაეს-

ვათ. როგორ, ვიღაც მათხოვარი ამხელს აბრაამის ჯოგის მწყემსებს?

„ მიუგეს და პრქვეს მას: ცოდვათა შინა შობილ-სადა შენ ყოფილად და შენ გვასწავებ ჩვენ? და განჰხადეს გარე“.

იოლად გადარჩა!

ტაძრის საფეხურებზე რომ ჩამოდიოდა, ყოფილი ბრმა კინალამ დაეტაკა ქრისტეს, რომელიც მას ელოდებოდა. თუმცა პირველად ხედავდა, თავისი მკურნალი მაშინვე იცნო. იესო ხომ მაშინ უსვამდა ტალახს, როცა ის ჯერ კიდევ ბრმა იყო!

— ო, ღმერთო! — შესძახა ბრმაყოფილმა. — როგორ მიხარის შენი ხილვა!

— გრწამს ძე ღვთისა? — ჰკითხა იესომ.

— ვინაა, რომ ვიწამო? თუმცა, სულერთია, ვიწამებ, ვისაც შენ მეტყვი.

— მაშ იცოდე: ძე ღვთისა — ეს მე ვარ.

— ასეც ვიცოდი... რა თქმა უნდა, ისევ ბრმა უნდა ვიყო, რომ შენ არ გიწამო.

აქ ყოფილი ბრმა თავის ფინიასთან ერთად იესოს ფერხთით დაეცა.

სინედრიონის წევრები კიბის თავიდან მთელს ამ სცენას უყურებდნენ.

ძნელი გადმოსაცემია მათი აღშფოთება და სიცოფე. ბოლოს ერთ-ერთმა ფარისეველმა ველარ მოითმინა, ძირს ჩავიდა და იესოს მიმართა:

— გამიგონე, ბრმათა მკურნალო: იქნება გგონია, რომ არც ჩვენა გვაქვს-თვალეზი და არაფერსა ვხედავთ?

— დამშვიდებული იყავით, რომ ხედავთ, — მიუგო ძემ კაცი-სამ, — ეს თქვენი პირადი საქმეა და თქვენ იცით*.

* იოანეს საბარებაში იესოს პასუხი უფრო მწვავეა: „ნუ უკვე ჩვენცა ბრმანი ვართ? რქვა მათ იესო: უკეთესმა ბრმანი იყენით. ცოდვამცა არა გაქვდა, ხოლო აწ იტყვიოთ, ვითარმედ ვხედავთ, და ცოდვანი თქვენნი ჰგინა“, ე. ი. ბრმები რომ იყოთ, უცოდველნი იქნებოდით, მაგრამ რაკი თავს თვალბილულებად აცხადებთ, თქვენი ცოდვებიც აშკარაა. ეს ბრმა თითქმის ერთადერთია, ვინც მკურნალი დააფასა და დაიცვა. ევანგელისტების გულმავიწყობა, თორემ ის მაინც დაიცავდა ჯვარცმის წინ იესოს.

შემდეგ გუშინდელ ბრმას მიუბრუნდა და თავისი მკვერთებით
ლუბის რაბები გახსნა:

— შენ, მეგობარო, ტაძრიდან გამოგადეს. მეც. თუ გეგონებოდა
გაწუხებს, მომისმინე, სანუგეშოდ ერთ პატარა იგავს გეტყვი: „ამინ,
ამინ გეტყვი თქვენ: რომელი არა შეჰვალს კარით ეზოსა ცხოვართა-
სა, არამედ სხვით კერძო შეჰვალს, იგი მპარავი არს და ავაზაკი.
ხოლო რომელი შევალს კარით, მწყემსი არს ცხოვართა“. წარმოიდ-
გინეთ ფარესი. ფარესში ცხვარია. ცხვარს ჰყავს მწყემსი. რას აკე-
იებს მწყემსი, როცა ფარესში მიდის თავის ცხვართან? კარიდან
შედის. ხოლო როცა ქურდი მიდის მოსაპარავად, ის ფანჯრიდან
ძვრება, კარს კი არ აკაკუნებს, რადგან იცის, მეცხვარე კარს არ
გაუღებს. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ ყველაფერი არ არის. როცა მეცხვა-
რეს ცხვარი საძალახოდ მიჰყავს, ის წინ მიდის, ფარა უკან მოს-
დევს, რადგან პატრონის ხმას იცნობენ. პირიქით, როცა უცხო კაცი
ცხვარს მიერეკება, ფარა იფანტება და ყოველი ცხვარი აქეთ-იქით
გარბის, რადგან მისი ხმა უცხოა. ახლა მომისმინე, რას ნიშნავს
ჩემი იგავი: მე კარი ვარ ფარესისა. ყველა, ვინც ჩემში არ გაივლის
და განზე გაუხვევს — ქურდია და ავაზაკი ამავე დროს. მარტო კა-
რი კი არა, კეთილი მწყემსიცაა ვარ, რომელსაც არ ეშინია მგლები-
სა და თავის ცხოვრებას სამწყოსათვის სწირავს.

ყოფილი ბრმა აღტაცებული იყო, მას ახლად აეზილა თვალი.
ვინც ახლო იმყოფებოდა, ელდანაკრავი და შემფოთებული ელაპა-
რაკებოდა მეზობელს. აზრი ისევ ორად გაიყო.

— ან ეშმაკეულია ან საერთოდ შეიშალა, — ამბობდნენ ერთნი.

— შემცდარი ხარ! — გაისმოდა პასუხი. — ყველაფერი, რასაც
ის ამბობს, საკმაოდ გონივრული და საგულისხმოა. საერთოდ, არა-
ვითარი ეშმაკეული არ არის. როგორ შეუძლია ეშმაკს, რომ ბრმას
თვალი აუხილოს?!

მაგრამ იესო ამ დისკუსიაზე მალე იდგა, სულაც არ აინტერე-
სებდა ის და წავიდა. მალე საერთოდ მიატოვა იერუსალიმი, წასვ-
ლის დროს მხოლოდ ყოფილ ბრმას ჩამოართვა ხელი მეგობრულად.
ეს იყო ღირსი მესიის დახმარებისა, ერთადერთი, რომელმაც ის
მტკიცედ დაიცვა.

ძალიან ნაწყენი და შეწუხებული დავრჩებოდი, თუ ჩემი თავა-
ზიანი მკითხველი და მომხიბლავი მკითხველი მანდილოსნები იფი-
ქრებდნენ, რომ ამ თავში მე გადავუხვიე დასაბამიდან ცნობილ გზას

და საქმეში საკუთარი ფანტაზიის თამაში ჩავაბი. ამიტომ დასას-
რულ მაინც დავასახელებ მუხლებს, რომლებშიაც ეს ამბავი აღმ-
ცემული.

აიღეთ იოანეს სახარება, წაიკითხეთ მეცხრე თავი მთლიანად და
მეათის 1—21. ქრისტეს ჯადოსნური ნერწყვის ამბავი ჩვენ უკვე
ზუსტი ციტატით დავადასტურეთ. აქაც ყველაფერი ზუსტია. ახლა
ხოვმ დამერწმუნებით მის ღვთაებრივ ძალაში?

ბუანშვიდტი. გლაზაკი ლაზარე მიჰყავს აბრაამს (ლ., 16, 22-23).

კოვალუიას მაგდალინელი იესოს თავის ოჯახს ახმოვს

და თავადი შევიდა დაბასა რომელსამე და იყო მუნ დედაკაცი, რომლისა სახელი მართა და შეიყვანა თავადი სახიდ თვისა (სახლსა მისსა).

და იყო დაი მისი, რომელსა ერქვა მარიამ, რომელი ჯდა ფერითა თანა იესოსთა და ისმენდა სიტყვათა მისთა.

ხოლო მართა მიმოდა ჰრუნვიდა მრავლისათვის მსახურების, ზედა მიადგა და პრქვა იესოს: უფალო! არას იღვწი, რამეთუ დამან ჩემმან მარტო დამიტყუა მე მსახურებად? არქვი მას, რათა შემეწყოდეს მე.

მიუგო იესო და პრქვა მას: მართა! მართა! ჰრუნავ და შფოთ ხარ მრავლისათვის, და აქა ერთისა (მცირედის) არს სახმარ (შეგებისთვის ზრუნავ, ღრთისა კმარა!).

ხოლო მარიამ კეთილი ნაწილი გამოიჩინა, რომელი არასადა მიუღის მისგან.

ლუკა, 10, 38-42

ამოიცანით, საით გაემგზავრა იესო იერუსალიმიდან და რა გააკეთა უპირველესად. გალილეის გზას დაადგა! ეს ნიშნავს, რომ აწალ-ახალი გზებით სიარული მაინცა და მაინც არ უყვარდა და ხშირად იმავე გატკეპნილ გზას არჩევდა, რომელიც ეს არის გაიარა.

გააკეთა კი აი, რა. მოწაფეების ახალი განუსაზღვრელი შემოკრება-მოგროვება გამოაცხადა. მეორე მხრივ, ეს ნიშნავს, რომ თორმეტი, თუნდაც საუკეთესოდ გაწვრთნილი მოწაფე აღარ კმაროდა

მის დასაცავად იმ მცირე ხანს, რაც დარჩენოდა, ვიდრე მისი მათი დაჰკრავდა.

იესომ მოწოდებით მიმართა მთელს გალილევას, სადაც ის აღიარეს, მიმართა ყველას, ვინც ის იწამა გალილეაში მცხოვრები დაახლოებით ასი ათასი კაციდან მის მოწოდებას გამოეხმაურა მხოლოდ სამოცდაათი კაცი. ამით არმიას ვერ შეადგენდა. მაგრამ მირონცხე-ბული სულით არც ახლა დაცემულა. ოთხმოცდა ორი კაცი ცალცალკე არაფერი დიდი ბედენა არაა, მაგრამ ერთად რომ გაგზავნო მაგალითად რომელიმე პატარა ქალაქში, რათა შენს მისვლას ნიადაგი მოუმზადონ, უკვე საგრძნობი კოლონა გამოდის. ამ აზრმა იესოს მხნეობა შეჰმატა*.

ამრიგად, პირველად შეიყარა ქრისტეს მთელი მხედრიონი — ქალი და კაცი. მაგდალინელმა, იოანამ და სუსანამ მის პარამხანაში ახალი ღამეში მანდილოსნები მოიყვანეს, რომ თავისუფალ დროს მაინც გაერთოთ თავიანთი მაცხოვარი. საერთოდ, საკმაოდ შთამაგონებელი რაზმი გამოვიდა, საბარგულიანი.

სალაშქრო წესრიგი გულმოდგინედ იქნა შემუშავებული. აი, რას წერს ლუკა თავისი სახარების მეათე თავში:

— „და ეტყოდა მათ: სამკალი ფრიად არს, ხოლო მუშაკნი მცირედ. ევედრებით უკვე უფალსა სამკალისასა, რათა მოავლინნეს მუშაკნი სამკალსა თვისსა (ეცადეთ შემოიკრიბოთ მომკელნი, ე. ი. მორწმუნენი). წარვედით! აჰა ესერა მიგავლინებ თქვენ, ვითარცა კრავთა, შორის მგელთა“. ნუ წაიღებთ ნურც ტომარას, ნურც ჩანთას, ნურც ფეხსაცმლის მარაგს. „და ნუცა ვის გზასა ზედა მოიკითხავთ. და რომელსაცა სახლსა შეჰხვდეთ, პირველად ქსთქვით: მშვიდობა სახლსა ამას!“ — და მაშინვე სუფრას მიუსხედით. თქვენი ხსნა მხოლოდ მოურიდებლობას შეუძლია. „მასვე სახლსა შინა იყვენით, ქსტამდით და ქსვემდით მათ თანა, რამეთუ ღირს-არს მუშაკი სასყიდლისა თვისისა. ნუ მიჰხვალთ სახლითი სახლად. და

* ორმოცდა ცხრა თავში მოთხრობილ ამბავთა შედეგი ამ რიცხვით გამოდება: ოთხმოცი კაცი მომხრე, მთელი ქვეყნის მოსახლეობა კი — სამტროდ აღესილი, ასეთია იესოს წარმატება ყვარცამდე მცირე ხნის წინ. მძიმეა რელიგიის მშენებელთა ბედრი, მაგრამ ევანგელისტები იმედს არ კარგავენ, რომ შემდგომი თაობები იწამებენ. ეს გზა უდავოდ ისევე რელისტურია, როგორც აბსურდული.

რომელსაც ქალაქსა შეჰხვიდეთ და შეგიწყნარნეს თქვენ, ჰსჯამდით წინა-დაგებულსა თქვენსა, განჰკურნებდით უძღურსა და მტყუალდით მათ: მოახლოებულ-არს თქვენ ზედა სასუფეველი ღმრთისა (ე. ი. არსებითად, მალე სიკვდილი უქადაგეთ!) და რომელსა ქალაქსა შეჰხვიდეთ და არა შეგიწყნარნენ თქვენ, გამორახვიდოდეთ უბანთა მათ, არქვით მათ: აჰა ესერა, მტკერი, რომელი აღეკრა ფერსთა ჩვენთა ქალაქისაგან თქვენიისა, განვიყარით თქვენ ზედა, ოღონდ სოდომელთა ბედი მოაგონეთ და გააფრთხილეთ, მოახლოებული არის-თქო სასუფეველი ცისა. დაღუპული ხართ, რაკი საჭმელი არ მოგვეცით-თქო: „ვაი შენდა, ქორაზინ, და ვაი შენდა, ბეთსაიდა, ტვიროსი და სიდონი უმოლხინეს იყოს სასჯელსა, ვიდრე თქვენ-თქო!“ და შენ, კაპერნაუმ, ნუ ცაღამდე ამმალდები, არამედ ჯოჯოხეთადმდე შთაჰხდე! და რომელმან თქვენი იხმინა, ჩემი იხმინა, და რომელმან თქვენ შეურაცხ-გყვნეს, მე შეურაცხ-მყოფს.“

მოწაფეებმა სიამოვნებით მოიხმინეს მასწავლებლის გრძელი სიტყვა და აღტაცებით უთხრეს:

— უფალო! ეშმაკნიცა დაგვემორჩილებიან სახელითა შენითა!

„ჰრქვა მათ იესო: ვჰხედევდ ეშმაკსა, ვითარცა ელვასა, ზეცით გარდამოვრდომილსა. აჰა მიგცე თქვენ ხელმწიფებასა დათრგუნვად გველთა და ღრიანკალთა, და ყოველსა ზედა ძალსა მტერისასა და თქვენ არარა გვენოს.“

წავიდნენ. სამოცდაათი პირველქრისტიანი წავიდა იესოს მოძღვრების საქადაგებლად.

მაგრამ მოქალაქეებს სასაცილოდაც არ ჰყოფნიდათ მათი წყევლა-კრულვა, და როდესაც ორფეხა კალიის ურდო შეესიათ, დაუყოვნებლივ მიიღეს გადამწყვეტი ზომები. ამიტომ, სჯულს რომ ავრცელებდნენ, გაუჭირდათ, და ფეხები რომ არ გაეჭიმათ, ხშირად იძულებული ხდებოდნენ დახმარება ეთხოვათ მარიამ მაგდალინელის, იოანას, სუსანას და იესოს სხვა შეძლებული მანდილოსნებისათვის.

როგორც კი იესოს ყურამდე მივიდა ამბავი, შენს მოწაფეებს ყველგან კინწისკვრით ერეკებიანო, ღმერთ-კაცი გაშმაგდა.

— ვაი შენდა, ქორაზინ! ვაი შენდა, ბეთსაიდა! — იმეორებდა რისხვის ნიშნად. წარმართთა ქალაქები ტვიროსი და სიდონი უფრო ღმობიერად მოგვექცნენ, ვიდრე თქვენ, ამიტომ განკითხვის დღეს მათაც უკეთ განვიკითხავთ, ვიდრე თქვენ. რაც შეგესება შენ, კაპერ-

ნაუზო, მე შენი არა მშურს: ყველაფრისათვის გამცემ პასუხს, რო-
დესაც ერთ მშვენიერ დღეს ჯოჯოხეთში გადაგიძახებ! *ეროვნული*

ბედზე ერთი პატარა სოფელი მაინც აღმოჩნდა, სულ უმნიშვნე-
ლო დაბა, რომლის სახელსაც კი არ გვეუბნება სახარება, — აი, აქ
გულითადი მიღება გაუმართეს ქრისტეს მხედრობას. ჯეროვანი გა-
მასპინძლებით გახარებული მოწაფეები ქრისტესთან დაბრუნდნენ
და სასიამოვნო ანბავი აუწყეს.

მირონცხებულმაც არ დააყოვნა იქ მისვლა მოსახლეობას გა-
ნუცხადა, ჩემი მოვლინების წყალობით ამიერიდან ნულარც მორიე-
ლების შიში გექნებათ და ნულარც გველებისათ. შემდეგ კი წარმო-
თქვა მომხიბლავი სიტყვა, რომლითაც ამ სოფელს მარადიულ სასუ-
ფეველს ჰპირდებოდა (ოღონდ ამა ქვეყნად თუ ცაში, ეს არ უთ-
ქვამს).

ერთ-ერთმა სწავლულმა მეკანონემ, რომელიც იქ შემთხვევით
აღმოჩნდა, იესოს ჰკითხა: როგორ მოიპოვებენ მარადიულ სასუფე-
ველს, როცა უკვდავების ელიქსირი არა აქვთო?

იესომ მიუგო:

— შეიყვარე ღმერთი შენი და მოყვასი შენი, ვითარცა თავი
თვისი, — ეს საკმარისი იქნებაო.

— მაგრამ ვინ არის მოყვასი ჩემი? — არ ცხრებოდა მეკანონე.

— უფრო ფართოდ გახსენი სასმენელნი შენნი და მისმინე, —
მიუგო მირონცხებულმა. — ოდესღაც ერთი კაცი ცხოვრობდა. ერთ-
ხელ იერუსალიმიდან იერიქონში გაემგზავრა და მოხვდა ავაზაკთა
ხელში, სულს იქით არაფერი შეარჩინეს, ცემითაც სიკვდილის პირას
მიიყვანეს და ასე ცოცხალ-მკვდარი დატოვეს ტყეში. მთელი მისი
სხეული ერთიან ჭრილობად ქცეულიყო.

იმავე დღეს იმავე გზით ერთი მღვდელი მიდიოდა. უბედური
მგზავრი რომ ამ ყოფაში ნახა, ერთი ესა თქვა:

— რა მაგრად მოხვედრია! — და გზა განაგრძო, მომაკვდავს
დახმარება არ გაუწია. მოკლედ, მღვდელთა გულკეთილობა ყველა-
სათვის ცნობილია! მათგან დახმარების იმედი ნუ გექნებათ.

მერე მოვიდა ლევიტელი ანუ მნათე. რაღა მღვდელი და რაღა
მნათე — ეს ხომ ერთი ბალის მოსავალია! ლევიტელმაც დახვდა მო-
მაკვდავს, ისევე იფიქრა და თავისი გზით წავიდა.

საბედნიეროდ, ქვეყნად მარტო მღვდლები და მნათეები არ არიან.

იმათ გარდა სამარეველნიც არსებობენ. ჰოდა, მოვიდა ერთი სამარეველი.

— ეშმაკმა დალაზვროს! — შესძახა, — განა შეიძლება ადამიანის ასე შეღებვა? ეტყობა, აქაური ავაზაკები ნამდვილი ურჯუკები ყოფილან!

აილო ნაძენძი, მალამო, სამკურნალო ღვინო, — სამგზავრო აფთიაქი თან დაჰქონდა, — საბრალოს ჭრილობები შეუხვია, ღვინო დაალევინა, ჯორზე შემოისვა და გასწი, გაფრინდი! — უახლოეს სამიკიტნოში ამოაყოფინა თავი. მეორე დღეს თავისი ქისიდან ორი დინარი ამოიღო, სახამროს პატრონს გადასცა და უთხრა:

— მიხედეთ ამ ჭაბუკს! თუ ეს ცოტაა, აქეთ რომ გამოვივლი, კიდევ მოგცემთ.

სახამროს პატრონი იცნობდა სამარეველს და მის სიტყვას ენდო.

— აი, ეს მესმის! — დაიგუგუნა ბრბომ, ეს იგავი რომ მოისმინა. — ნეტავი, მეტი იყოს ასეთი სამარეველი!

იესო მეკანონეს მიუბრუნდა.

— თქვენ რას ფიქრობთ ამაზე, კოლეგა? — ჰკითხა. — ვინაა გაძარცული მგზავრისთვის მოყვასი: მღვდელი, მნათე თუ სამარეველი?

— რა თქმა უნდა, სამარეველი!

— აი, ხედავთ? — სიტყვა ჩამოართვა მირონცხებულმა. — მოიქეცით მასავით, როცა ტყეში გაძარცული და ნაცემი უცნობი დაინახოთ.

სწავლულმა მეკანონემ არაფერი თქვა, მაგრამ თავისთვის ჩაიფიქრა:

— რა მარჯვე მოლაყბე ყოფილა! მაგრამ ლამაზი სიტყვები არ კმარა. რა გამოვა იქიდან, რომ ხანდახან ქველმოქმედებას იჭადაგებს? დროა სიტყვიდან საქმეზე გადავიდეს და თვითონ გახდეს ქველმოქმედი!

ამის შემდეგ იესო მალე გაემგზავრა ბეთსაიდაში. ამით უნდოდა ესიამოვნებინა მარიამ მაგდალინელისათვის, რომელსაც იქ ძმა და და ჰყავდა. ძმას ლაზარე ერქვა, დახ — მართა.

როგორც სახარება გვაუწყებს, ეს ძალიან შეძლებული ოჯახი იყო. ლაზარეს საკმაოდ მაღალი თანამდებობა ეკავა: შემთხვევით არ

ყოფილა მისი და მარიამი სენატორის ცოლი. ამრიგად, როგორც იტყვიან, ეს იყო წესიერი ოჯახი.

მარიამმა თვითონვე შეატყობინა დასა და ძმას, ჩემი საყვარელი იესო ჩამოდისო.

როცა ამ მიზნით სახლის კარებში გამოჩნდა, და და ძმა გახარებულები მივარდნენ და დაუწყეს კოცნა.

— მარიამ, ძვირფასო, სად დაიკარგე, რამდენი ხანია არ მინახიხარ! — გაიძახოდა მართა.

— არც მე! — ბანს აძლევდა ლაზარე.

— როგორ ვიკითხო შენი ქმარი, ის ჩინებული პაპუსი? შინ დატოვე თუ ერთად ჩამოხვედით?

— რა გასახსენებელია აქ პაპუსი? — გაუკვირდა მაგდალინელს. — ვითომ დიდი საუნჯე გამიხსენა!.. მე ის დიდი ხანია გავაგზავენე იქით, სადაც საჭირო იყო.

— როგორ, საით, განა ერთად არ ჩამოხვედით? — ვერ გაიგო ლაზარემ.

— ნუთუ გასცილდი? — შეძრწუნდა მართა.

— გასცილდიო? ჰო, ალბათ, რა მოგახსენო. გეტყვი მხოლოდ ერთს: იმ ბებერმა ძალღმა ისე მომაბეზრა თავი, რომ მეტი აღარ შეიძლება. ღამის სული ამომაძრო. დილიდან საღამომდე მოსვენება არა მქონდა. თუ ვინმე ახალგაზრდა კაცი ფანჯარასთან ჩაივლიდა, იმას ესროდა, რაც ხელში მოხვდებოდა — ციცხვი იქნებოდა თუ ჭრაქი. მე მის ხელში ეჭვიანობის მეტი არაფერი მინახავს, თრნაბიჯზე არ მიშვებდა. ღამით, რომ მოვეფერებოდი: „მოდი ჩემთან, ჩემო გოჭო, ჩემო პატარა პაპუსო“, — ის ბიბლიას გადამიშლიდა, დამიწევდა მთელი გვერდების კითხვას, მოსეს და იერემიას წიგნებს ჩამიბულებულებდა, აქაო და ღუთისმეტყველი ვარო!.. ხანდახან კიდევ, ნაირფეროვნებისათვის, იმას მივუვებოდა, თუ რა ილაპარაკეს სენატში, რადგანაც, მოგესხენებათ, სენატორიც იყო! აბა წარმოიდგინეთ, რა მხიარული ცხოვრება მექნებოდა!

— მართლაც, — ჩაილაპარაკა მართამ, — მხიარულება აქ ცოტა ჩანს.

— ეს საშინელება იყო, ძვირფასო დავო!

— ბოლოს და ბოლოს, აგვიხსენი! — ვერ შეიკავა თავი ლაზარემ. — ვერ შეეწყვეთ ერთიმეორეს? გაიყარეთ?

—არ გავყრილვართ, მე მივატოვე... ერთ მშვენიერ დილას დავ-
კარი ფეხი და გავიქეცი.

— რატომ მაშინვე არ მოხვედი ჩვენთან?

— ერთი შენცა! როცა გავიქეცი, ტბას მივაშურე... მაგდალაში
არ ყოფილხართ, როგორც ვატყობ?

— არა, — მიუგო მართამ. — მაგრამ გამიგონია, საყვარელი
ქალაქიაო.

— მართალი უთქვამთ! მომჯადოებელია! სავსეა რომელი ოფი-
ცრებით, და ყველანი რა ლამაზები არიან, თვალი ზედ დაგრჩებათ!
ო, ღმერთო, რომ იცოდე, რა ოფიცრები არიან მაგდალაში!

ლაზარემ უკმაყოფილოდ შეიკრა წარბი.

— მარიამო, ნუთუ ჯარისკაცები მოგწონს?

— მომისმინე, ლაზარე, შენთან დასამალავი რა მაქვს! მართა-
ლია, მე მიყვარს ჯარისკაცები, სამხედროები!

— სამხედროები? ისიც მრავალნი? კმ! მაშ შენ ოფიცერი გაგი-
ჩენია საყვარლად?

— დიას... პირველად ერთი. ძალიან კეთილი ვინმე იყო... ო,
როგორ მიყვარდა ის ყაჩაღი!

— ეს რა თქვი? პირველად ერთიო? მერე მეორეც?

— აბა რა დაგიმალო, ლაზარე! ხომ იცი, შენთან გულახდილი
ვარ, ტყუილის თქმა არ შემიძლია!

— ეშმაკმა დალაზვროს, მე ვხედავ, როგორ გართულხარ!

— შემდეგ მესამე გავიცანი... იცით, საკმარისია სამხედრო ჩა-
ცმულობა დავინახო და თავგზა მეკარგება... შენ არ იცი, რამდენი
კოხტა ოფიცერია მაგდალაში.

— დაილუპოს მათი თავი და შენიც! არც მე ვარ გამოუცდელი,
მაგრამ შენი საქციელი... მე აღარ ვიცი, რა ვუწოდო ამას! ნუთუ
მთელს გარნიზონს მიუწევი?

— მთელს გარნიზონს არა, ცხადია: ეტყობა, პაპუსმა სამუდა-
მოდ შემაჯავრა მოხუცები!

— მოხუცები? მაშ ყველა ახალგაზრდა...

— ო, რა თქმა უნდა, ლაზარე! ახალგაზრდებს ისე ვუყვარდი!
რისთვის უნდა დამეწყვიტა გული? მე მათი სურათებიც მაქვს.
როდისმე ჩემს ალბომს გიჩვენებ და ნახავ, რა კარგები იყვნენ!

მართა გაშტერებული უსმენდა. ლაზარე, როგორც თვითონვე
აღიარა, მეტისმეტი სათნოებით არ იყო დამძიმებული. მერე, ბო-

ლოს და ბოლოს, მარიამი მისი საუკარელი და გახლდათ. — რამდენადაც მომხდარს ველარაფერი შეცვლიდა, გადაწყვიტა, ყველაფერს გაპატიებო, მაგრამ ის კი არ იცოდა, რომ უმთავრესი ჯერ წინ იყო.

მოსაჩვენებლად დატუქსა ღვიძლი და, მერე კი უთხრა:

— კარგი, მარიამ, თუ შენ ბედნიერი ხარ, მე რა მეთქმის! მაგრამ სადაა ის ლამაზი ოფიცერი, რომელიც პირველად აგირჩევია? გაგვაცანი. დარწმუნებული იყავი, ისე მივიღებო, როგორც საჭიროა.

— იცი, ლაზარე, ის ლამაზი ოფიცერი სულაც არაა ოფიცერი.

— ეს კიდევ რაღა ეშმაკია?

— იცი, მე მივატოვე ის გარნიზონი, როგორც პაპუსი.

— ო, ღმერთგამწყრალო! მითხარი მაინც ვინაა? ახლა ვინა გყავს?

— ო, ეს ისეთი კეთილია...

— თვითონვე ვგრძნობ ამას! მაგრამ ვინაა-მეთქი? რა ჰქვია?

— სახელიც სათნო და კეთილი აქვს: იესო...

— იესო... დაიცა, დაიცა, ეს სახელი გამიგონია... მე მითხრეს ვიღაც იესოს ამბავი, კარავთა დღესასწაულზე რომ ერთი ამბავი დაუტრიალებია იერუსალიმის ტაძარში... შემთხვევით, ის ზომ არ არის?

— იესო ერთია.

— ჰო-ჰო-ჰო! იცი, მარიამ, აი, ამას კი შენგან არ ველოდი! იმ ტიპს ისეთი სახელი აქვს დავარდნილი, რომ ღმერთმა დაგვიფაროს! ამბობენ, ცოდვების საღაროაო... გარდა ამისა, ისე დაწაწალებს თურმე მისი მსგავსი უსაქმურების თანხლებით, რომ...

— შენ ღვთაებრივს ამდაბლებ და ამით თვითონ იმდაბლებ თავს! ცხადია, ენას ძვალი არა აქვს. შეუძლიათ ილაქლაქონ, რაც უნდათ, უღირსთა და უმეცართა ენას ჭალი არ მოედება... საბრალო იესო, ყველა იმის სიდიადეზე ილესავს კბილებს. კარგად ვხედავ, ლაზარე, შენც მხოლოდ მისი მოსისხლე მტრებისათვის მოგისმენია. სულ ხუმრობა განა შეიძლება? იცი, რა სიკეთის განსახიერებაა, რა უბრალო, რა სათნო? ერთი მოგესმინა მისი ლაპარაკი. ის ციური ენით ელაპარაკება მიწიერთ, ამ საცოდავებს კი გაგების უნარი არა აქვთ. თუ გულისყურით უსმინე, გულზე მოგხვდება. მართალია, დადის ქალაქ-სოფლებში და იშვიათად გაათევს ღამეს

სამჯერ-ოთხჯერ ერთ სახლში, მაგრამ რა არის ამაში ააძრახისი? ის სარწმუნოებას ქადაგებს, ხალხშია, სიკვდილს ებრძვის, სწავლას აჩვენებს. უყვარს მოგზაურობა და ეს საქმისათვის ასეა საჭირო.

მომისმინე. ბოლოს და ბოლოს, ეს შენი პირადი საქმეა. მე ის გითხარი, რაც მოვისმინე. შეიძლება მართლაც არაა იმნაირი და ტყუილად ცილსა სწამებენ. თანაც ვიცი შენი გემოვნება. ვინმე გაუთლელსა და უტკინო ვიგინდარას არ დაიხსლოვებდი. შეიძლება შენი იესო უხვია და მოხეტიალე ვაჭრის კვალობაზე უმურველი, ხომ ასეა?

— არა, ლაზარე, ამას ვერ ვიტყვი... თუ ფულს გულისხმობ, საბრალო იესო სულაც არაა მდიდარი. ნაჯახითა და ხერხით ბევრს ვერაფერს მოიგებ, წინასწარმეტყველება და ქადაგება კი შემოსავალს არ იძლევა. მერე მე ხომ ისეთი ქალი არა ვარ, მამაკაცებს რომ სიმდიდრისათვის დასდევნენ და თავს იმცირებენ! მაღლობა ღმერთს, ამით მაინცა ვარ სხვაზე წინ. იესო ღარიბია, მაგრამ ეს ხელს არ უშლის, რომ მთელი სულითა და გულით მიყვარდეს.

— მაგრამ თუ მდიდარი არაა და მოხეტიალე მქადაგებლის პროფესიას ცოტა შემოსავალი შემოაქვს, მაშინ რით ირჩენს თავს?

— მე ვეხმარები ჩემი მამულით, თუმცა ერთმანეთს იშვიათად ვხვდებით.

— აჰა, მაშ შენ ინახავ? — შეჰყვირა ლაზარემ. — საცოდავო მარიამ, როგორ მოგივიდა თავში ასეთი უსახლკარო ყარბის შეყვარება? ის ხომ შობის დღეს გაწყვედინებეს!

— ლაზარე, შენ მეტად მკაცრად ექცევი ჩემს იესოს. განა ის არის დამნაშავე, რომ მოხეტიალე ორატორებს ფულს არ აძლევენ? განა მართო მე ვფარავ მის მცირე ხარჯებს? ჩვენ მრავალნი ვართ, მისი ერთგული მანდილოსნები, მისი ყურადღების ღირსად ცნობილნი, ყველანი ვეხმარებით, როცა უჭირს...

— ეს რა მითხარი? მაშ, შენს გარდა სხვებიცა ჰყავს? რაც მეტს გისმენ, უარესად ვსდები. გამაგებინე, იმ ჭაბუკს მრავალი საყვარელი ჰყავს? ვაი და ვაი ამ მოსწრებას, ეს უკვე ჩვენს ადამ-წესებს არ ეწყობა... ალბათ ჰგონია, რომ სოლომონის დროში ვცხოვრობთ. მეფე ხომ არაა ის შენი მშვენიერი იესო? მერე, ერთიმეორეზე არ ეჭვიანობთ?

მაგდალინელი ამაყად წელში გაიმართა.

— ეს აღარაა საშიში. მე არაფერი მაქვს საეჭვო, სხვები კი ეჭვიანობენ, შურით შემომცქერიან. მე პირველი ვარ, იესოს რჩეული!

ლაზარემ ნაღვლიანად გაიღიმა. ერთხანს სიყვარულითა და სიბრალულის შესცქეროდა მაგდალინელს, გზას ამცდარ დას, რომელიც სწორედ ამ სიყვარულის წყალობით უნდა დარჩენილიყო რელიგიისა და ხელოვნების ისტორიაში.

— შე საცოდავო, შე საცოდავო! — გაიმეორა ბოლოს.

— არაფერიც არ გესმის, ლაზარე! — შეუპოვრად მიუგო მარიამმა. — იესოს ფავორიტი რომ იყო, მისი პირველი სატრფო და საყვარელი, ეს შენ ჩირის ჭამა არ გეგონოს! იესო უბრალო მამაკაცი არ გახლავს, სხვებივით. ჯერ ერთი, ის სულაც არაა კაცი...

— ეს რაღას ნიშნავს, „უბრალო მამაკაცი არ გახლავს“, კაცი არააო? ხომ არ გინდა თქვა, რომ ის...

— არა, არა!

— აბა კაცი არ არისო?

— არაა. არც კაცი, არც ადამიანი.

— კისერი მომჭერი, თუ რამე გამეგებოდეს!

— ვერც გაიგებ. მაგრამ თუ ასეთი მიუხვედრელი ხარ, მე გეტყვი, ოღონდ საიდუმლოდ.

მართას ისედაც დიდი ხანია გული მისდიოდა, ენა მუცელში ჩაუვარდა და ახლაც კარისაკენ ფეხი წადგა, მაგრამ მარიამმა შეაჩერა.

— სად მიდიხარ? — ჰკითხა.

— ჯობია წავიდე. მე ხომ ვიცი, რომ როგორც ქალიშვილს, არ შეეფერება იმის გაგება, რაც ლაზარეს უნდა გააჩნდო.

მაგდალინელმა გულიანად გაიცინა.

— შენ ფიქრობ...შენ ალბათ გეგონა, რომ... ჰა-ჰა-ჰა! აი, ქალიშვილი! არა, მართა, შეგიძლია დარჩე. მე მინდა ერთი საიდუმლო გაგანდოთ, მაგრამ საჩოთირო ამ საიდუმლოში არა არის რა... ბირიქით!

მართამ და ლაზარემ ყურები ცქვიტეს.

— ბარემ გვითხარი, მარიამ! — ცნობისმოყვარეობით იწვოდა-ძმა. — რაღას გვაწვალე, გვითხარი, რა!

— მაშ მომისმინეთ. იესო სულაც არაა ადამიანი. იესო — ღმერთია.

დამ და ძმამ შეჰყვირეს.

— ღმერთი? — ჩაეკითხა ლაზარე. — მაგრამ ღმერთი ხომ
ერთია, იელოვა, ის იელოვა, რომელსაც თაყვანსა ვცემთ?

— მართალია, მაგრამ იესო ძეა მისი და მასავით ღმერთი. აბა
როგორ აგისხნათ ამაზე უკეთესად? საერთოდ, მოკლედ რომ გითხ-
რათ, იელოვას სულმა, სულიწმინდამ მტრედის სახე მიიღო, ხურო
იოსების დანიშნულ ქალწულ მარიამს შეუერთდა, აქედან იშვა იე-
სო ქრისტე. ახლა სამივე — იელოვა, სულიწმინდა და იესო იქცნენ
ერთარსება ღმერთად. ესაა სამება.

— აი, ღმრთალი თუ გინდათ, ეგ არის! ეს აბდაუბდა იესომ
გიაშმო?

— დიხაც! მაგრამ მე მწამს, ის არ მომატყუებდა. ნამდვილი
ღმერთია, თავი ნუ მომიკვდება! მე შენ ლენჩი ხომ არა გგონივარ?
ეს თვითონაც დამიშტკიცა.

— როგორ დაგიმტკიცა?

— ლაზარე, შენ ძალიან მოურიდებელი ვინმე ხარ!.. შენთვის
ისიც საკმარისია, რომ მე რჩეული ქალი ვარ იმ ახალი რელიგიი-
სა, რასაც ჩემი იესო ქადაგებს, და რომ პირველი ვეზიარე მის საი-
ღუმლოებას... ისედაც ბევრი რამ გითხარი. დამერწმუნე, და კარგად
დაიმასხოვრე: იესო, რომელსაც შენ ახლა აუგად ახსენებდი, არის
მაცხოვარი, მესია, რომლის თავიც წინასწარმეტყველთა თაობამ
აღგვითქვა. ესაა ღვთის კრავი, რომელიც გამოისყიდის ადამისა და
გვას ცოდვებს. ესაა იესო ქრისტე, დიდი მსაჯული, რომელიც გან-
კითხვის დღეს მოვა, რათა განიკითხოს მკვდარი და ცოცხალი — აი,
ვინაა ჩემი იესო!

ყველაფერი ეს ისე ნათლად და გზნებით წარმოთქვა მაგდალი-
ნელმა, როგორც შეეძლო მხოლოდ ქალს, რომლის გულშიაც ღრმად
გაედგა ფესვი მგზნებარე სიყვარულს... სარწმუნოებისას, ცხადია*.

* იესოს და მარიამ მაგდალინელის ბუნდოვანი სიყვარული დაედო სა-
ფუძვლად მთელი შუა საუკუნეების და გვიანდელი მსოფლიო ლიტერა-
ტურისათვის კარგად ცნობილი „ღვთაებრივი მიწნურობის“ მოტივს, ისე
რომ ზშირად მკვლევარებსაც ვერ აუხსნიათ, სად თავდება საერო სიყვა-
რული და სად იწყება ციური, პლატონური, ალევგორიული. ქრისტეს სა-
ძლოები ყველა ქრისტიანულ ერს აყოლია. ჩვენში ამნაირი სიყვარულის
კლასიკური ნიმუში მოგვცა თავის პოეზიაში დავით გურამიშვილმა. მისი
ტრფობის საგანი ხან ზორციელი ქალია, ხან ეკლესია, იესოს სივანე..

მაგრამ ლაზარე ჯერ კიდევ ყოყმანობდა.

— მართლა კი გწამს ის, რასაც ლაპარაკობ? — შეიძლება დას
— თუ ეს სიმართლეა, აქ სერიოზული ამბავია, ძალიან სერიო-
ზული.

— სწორედ ასეა, პატიოსნებას გეფიცები!

— ჰო, რაკი შენ პატიოსნებას ფიცულობ, რა თქმა უნდა, ღმერ-
თი ყოფილა!

საკითხი გადაწყდა. ლაზარემ და მართამაც იწამეს იესო ქრის-
ტე. მარიამი გამარჯვებას ზეიმობდა.

— ახლაც არ დაიჯერებთ, რა საამაყო პატივია ღმერთის სა-
ყვარლობა? — ეკითხებოდა მოქცეულ და-ძმას. — გესმით თუ არა,
როგორი განსაკუთრებული ბედი მქონია?

მაგდალინელი სიამაყით აღარ იყო. ლაზარე ფიქრებში წა-
ვიდა...

მართა ბუნებით ცნობისმოყვარე იყო, როგორც ყოველი ქალი.
გულმა ვერ მოუთმინა და მარიამს ჰკითხა:

— შეიძლება მისი ნახვა? იმ შენი უფალი ღმერთისა?

— ნამდვილად გინდა გაგაცნო?

— როგორ არა!

— მეც, — დაუმატა ლაზარემ*.

— მაშინ წავალ, მოვიყვან. ბეთსაიდში ჩემთან ერთადაა ჩამო-
სული. თვითონვე ნახავთ, რა ლამაზია ჩემი ღვთაებრივი მასწავლე-
ბელი! მაგდალის არც ერთი ოფიცერი ფეხსაცმლის ლანჩადაც არ
გამოადგება. შემდეგ მითხარით, როგორ მოგეწონებათ. თღონდ გან-
სოვდეთ: რაც მე გითხარით, საიდუმლოდ შეინახეთ! თავი ისე დაი-
ჭირეთ, ვითომ არაფერი იცით.

თქვა და გაფრინდა.

* ეს უბრალო ლაზარე არაა. ქრისტემ ის გულით შეიყვარა და მის
ნადრევ სამარეზე დაღვრილი ცრემლით კაცი გააცოცხლა. როგორც კი
სწეულ ლაზარეს მიძინების ამბავი გაიგო, ბეთანიას მიაშურა, სადაც მე-
დამ სიამით ისვენებდა ხოლმე — მარიამის, მართას და ლაზარეს სახლში:
„ლაზარე, შეგობარმან ჩემმან დაიძინაო“, და ჩაქოლვის საფრთხის მიუხე-
დავად წავიდა, გააცოცხლა მეგობარი (იოანე, 11, 17—45). ლაზარეზე იო-
ანე ოქროპირს მთელი წიგნი აქვს: „შვიდი სიტყვა ლაზარეზე“, თარგმნი-
ლია რუსულად. იყო სხვა ლაზარეც, სახარების იგავის გმირი, ლატაკი ლა-
ზარე, მდიდრის კარებთან დაგარდნილი, ქადაგებათა საგანი (ლუკა, 26,
19—31).

მართა კი ოცნებას მიეცა.

საათსაც არ გაუვლია, რომ მაგდალინა იესოს თანხლებით ბრუნდა. მირონცხებული ყველა წესის დაცვით გააცნობიერდა.

„გულის თვალთ ხედავს, თორემ სილამაზით რა ისეთი ლამაზია! — ფიქრობდა ლაზარე. — მაგრამ თუ მართლა ღმერთია. მაინც ბედი ჰქონია, რომ ასეთი საყვარელი გაიჩინა“.

მიღება უბრალოდ მოხდა, უცერემონიოდ. იესომ სიტყვა აიღო და მოკლე ხანში მოხიბლა თავისი ახალი მსმენელები. თუმცა მარიამმაც ურიგოდ როდი მოუშადა ნიადაგი.

ლაზარემ იესო სადილად მიიწვია. ნაზარეველს უარი არ უთქვამს. მართამ სადილის თადარიგი დაიჭირა. თან სამზარეულოში ტრიალებდა, რომ საკადრისი სუფრა გაეშალა, თან ფარულად გადახედავდა ნათელ სტუმარს, და წარმოიდგინეთ, მასაც მოეწონა, კალმით ნახატიაო. მის ყოველ სიტყვას იქერდა, ყოველ მიხვრამოხვრას თვალს ადევნებდა. ბოლოს თავის გულს გამოუტყდა: ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს ასეთი მომხიბლავი კაციო. მართა დასშურით შესცქეროდა.

— საძაგლებს ყოველთვის ბედი აქვთ! — დუდუნებდა სამზარეულოში, ქვაბს რომ რეცხავდა. — ამის შემდეგ პირდაპირ აღარ მოგინდება პატიოსან ქალიშვილად დარჩენა.

გულში მართას დაზე არანაკლებ მხურვალე ცეცხლი უგინგიზებდა. ეჭვით და წყენით ადევნებდა თვალს ყურადღების ყოველ ნიშანს, რასაც იესო მარიამისადმი იჩენდა.

ლაზარე სარდაფში ჩავიდა, კოკაში ღვინო უნდა ჩავასხაო.

მაგდალინელმა ამით ისარგებლა და იესოს ეალერხებოდა, მართა კი სამზარეულოში ტრიალებდა.

ბოლოს მართამ ველარ მოითმინა და დაგუბებული ბოლმა გადმოაფრქვია. მოალერხე წყვილს გამოეჭიმა, ხელები ბარძაყებზე მიიღო და უფროსი და საყვედურებით აავსო:

— როგორ არა გრცხვენია, უქნარავ! დახუთ, იმის მაგიერ, რომ საქმიანობაში დამეხმაროს, მიწებებულივით ზის! გაქვს ახლა შენ სინდისის ნატამალი?

როცა მაგდალინელმა პასუხის გასაცემადც ვერ მოიცალა, მართა უკვე იესოს მიუბრუნდა და განაგრძო:

— ბატონო, გთხოვ, შენ მაინც უბრძანე, დამეხმაროს! ან იქნებ შენ არ შეგაწუხებს, რომ მე ოფლი ვივლინო, თვითონ კი იჯდეს?

მესია კარგად ერკვეოდა ადამიანის გულის საიდუმლოებაში. მაშინვე გაიგო, რაც ხდებოდა მართას სულში. ეს ახალი სიყვარული, რაც მისმა მოსვლამ იმთავითვე ჩასახა, მის თავმოყვარეობას საამოდ ესალბუნებოდა, და რომ უფრო მწველი სახმილი შეენთო, ნაზად გაუღიმა, რამაც საბრალო ქალიშვილი ლამის ჭკუიდან შეშალა.

— აჰ, მართა, მართა, შენ სულ ტრიალებ, ფუსფუსებ, გინდა მასიამოვნო, კარგადაც იქცევი, — მიუგო თანაც. — მაგრამ დას რომ უწყრები, ეს უკვე არაა სწორი. მაგან ეს ადგილი აირჩია, ჩემს გვერდით, და ვერავინ წაართმევს.

— მიიღე, ხომ? — გამოაჯავრა მარიამმა მართა.

ქალიშვილმა დას კინალამ თეფში ესროლა, მაგრამ როგორც იქნა, ბრაზი გულში ჩაიკლა და თან წაიღო სამზარეულოში, სადაც მწარე ცრემლების წმენდით განაგრძო საქმიანობა (ლუკა, 10, 38—42).

მაგრამ ნუთუ ასე უნუგეშოდ დატოვა იესომ მართა?

სახარება საპირისპირო ვარაუდის საფუძველს გვაძლევს.

მირონცხებულმა სადილის შემდეგ უთუოდ შეარჩია დრო, მართა განზე გაიხშო და ჩასჩურჩულა:

— სადილის წინ გაწყენინე, საბრალო მართა, ხომ მართალია?

— ო, მართალია, უფალო!

— რატომ ეჭვიანობ და უწყრები მარიამს? განა ასე გიყვარვარ მე?

— უფალო, მე მთელი არსებით შენი ვარ. შენთვის სიკვდილი ჩემთვის უდიდესი ბედნიერება იქნება.

— რატომ სიკვდილი! შენ ხომ დღეს გამიცანი!

— ჭეშმარიტი სიყვარული, ღმერთო, წამიერად იბადება, ფიქრი არ უნდა.

— ახლა რა გინდა ჩემგან, მართა?

— რაც ყველას უნდა! ღმერთო, მე ძლიერ უბედური ვარ. ვგრძნობ სიყვარულით არ მიპასუხებ. შენი გული მარიამსა აქვს დაპყრობილი.

— გულს ნუ გაიტებს, მშვენიერო მართა, შვილო ჩემო! ღვთაებრივი სიყვარული დაუშრეტელია. მას შეუძლია გავრცელდეს ყო-

ველ არსზე ერთდროულად. ამიტომ, მართა, თუ შენ გაყვარვარ, მეც
მიყვარხარ

— რა კეთილი ხარ, ღმერთო! რა სასიამოვნოა შენი მოსმენა!

— დამიჯერე მე, მიწამე და ბედნიერი იქნები უფლის წიაღსა
შინა.

— მპირდები? მართლა ბედნიერი ვიქნები?

— ისე ბედნიერი, რომ თვითონვე არ გეცოდინება შენი ბედნიე-
რების საზღვარი.

— გეყვარები? ცოტათი? ძალიან? ვნებით?

— უსასრულოდ და უსაზღვროდ.

იესოს უხვი გული უსაზღვრო სიყვარულს იტევდა. გული კი
არა, ეს იყო თაიგული, ყოველ ნაბიჯზე ყვავილებს არიგებდა და
მაინცა რჩებოდა. ასე ეზიარა მართაც ციურ ნეტარებას, მაგრამ ყვა-
ვილების მეტი და უკეთესი ნაწილი მაინც მაგდალინელს ეკუთვ-
ნოდა.

2. ჰოლმანი. იესო ქადაგებს გე ესარეთის ტბაზე.

სიგჳვის ნიადჳარი

და იყვნეს ყოველნი მუშვერენი და ცოდ-
ვილნი მახლობელად მცხა, და ისმენდეს
მისა.

და დრტვინუდეს ფარისეველნი და მწიგ-
ნობარნი და იტყოდეს, ვითარჲედ ესე ცოდ-
ვილთა შეიწყნარებს და მათთანა ჭამს და
სვაჲს.

და ეტყოდა მათ იგაჲსა ამას და ჰრქვა...

ლუკა, 15, 1-3

ირდაპირ გიკვირს და გაგკვირვებია, რამ-
დენი იგაჲი ჰქონდა მომარაგებული მოა-
რულ სიტყვას! მაგრამ პირმშვენიერი ქა-
ლის წინაშე იგაჲებით ლაპარაკი აღარ
ესაჭიროებოდა.

იესომ რამდენიმე დღე გაატარა მართასთან, უმანკო ყავილ-
თან, რომელიც უეჭველია არ იყო მოკლებული მომხიბლაობას,
შემდეგ კი გაემგზავრა მორიგ ტურნეზე ერთ-ერთ ოლქში, რომე-
ლიც ჰეროდე ანტიპას საბრძანებელში შედიოდა. აქ მან მოაწყო
იგაჲთა მთელი ფესტივალი. ყველას გადმოცემა შორს წაგვი-
ყვანდა.

ეტყობა, ადგილობრივი მოსახლეობა მოციქულებს ხშირად
დასცინოდა და ბოროტადაც კი ეზუმრებოდა. როცა ამა თუ იმ სო-
ფელში გამოჩნდებოდნენ, მათხოვრებად თვლიდნენ და საჭირო სა-
ნოვანის მაგიერ სრულიად შეუფერებელსა და გამოუსადეგარ რა-
მეებს აჩეჩებდნენ და უდებდნენ ჩანთაში. ასე, ერთხელ ანდრიას—
თუ პეტრეს, ზუსტად არავინ იცის, — რომელმაც გლებს პური
სთხოვა, პურის ნაცვლად ხელში მისცეს რიყის ქვა, თევზის ნაცვ-

ლად გველი და კვერცხის მაგიერ მორიელი. იესომ იქვე აუხსნა მოციქულებს: უნდა მოითმინოთ და ასეთი ამჟამად აგდების შრომად დაგად განაგრძოთ მოღვაწეობაო.

ერთ ღარიბ, მაგრამ სტუმართმოყვარე კაცს შუალამისას ვინმე ყარიბი მიაღგა კარზე. მასპინძელი მაშინვე მეგობართან გავიარდა, კარზე დაუკაკუნა და სთხოვა: „მასესხე სამი პური, რადგან მეგობარი მესტუმრა შორი გზიდან და არა მაქვს, რომ ვაჭამო რამეო“. მაგრამ კაცს ეძინა, შეიღებოსაც ეძინათ და არავის არ უნდოდა თავის წამოწევა. „აჰა, მაშ ასე? — თქვა მეზობელმა. — არ გინდა ჩემთვის შეწუხდე? გიჩვენებ სეირს!“ — და ისე დააბრახუნა, რომ კაცმა გაიღვიძა, მაგრამ წამოდგომა არც ახლა ისურვა: „ნუ შრომასა შემამთხვევ მე, რამეთუ კარი დახშულ-არს და ყრმანი ჩემნი ჩემთანა არიან სარეცელსა ზედა, ვერ ძალ-მიძს აღდგომად და მიცემად შენდაო“. ყარიბის მასპინძელი მაინც არ მოეშვა და იმდენი აბრახუნა, რომ მოთმინებიდან გამოიყვანა, ააყენა და პური მიაცემინა, რათა როგორმე თავიდან მოეცილებინა (ცუდად მოიქცა, მეგობრისათვის მაინც უნდა ამდგარიყო, შეუძლოთაც რომ ყოფილიყო, ასეთ კომენტარს უკეთებს მის საქციელს ლუკა).

— მაშ ასე, — უთხრა მოწაფეებს დასასრულ იესომ. — მიჰყევით იმ ღარიბი კაცის მაგალითს. „ითხოვდით და მოგვეცეს თქვენ, ეძიებდით და ჰპოვოთ: ირეკდით და განგეღოს თქვენ. რამეთუ ყოველი, რომელი ითხოვდეს, მიიღოს, და რომელი ეძიებდეს, ჰპოვოს, და რომელი ირეკდეს, განგეღოს“ (ლუკა, 11, 5—13).

დაახლოებით იმ ხანებში ქრისტემ განკურნა ორი ბრმა და ერთი მუნჯი. მუნჯმა რომ ენა ამოიდგა, ერთმა ქალმა თურმე სიხარულით შესძახა:

— ნეტარ-არს მუცელი, რომელმან გიტვირთა შენ და ძუძუნი, რომელთა ძსწოვდი!

ამის შემდეგ იესომ თანხმობა განაცხადა, რომ საღილი ეჭამა ერთი ფარისევლის სახლში, რომელმაც ისევ უმუხთლა, მხოლოდ ფარისევლები და მწიგნობარნი ანუ მწერალნი მიიპატიჟა. როგორც კი სახლში ფეხი შედგა, იესო მიხვდა, რომ საფანგი დაუგეს.

მაშინ, მასპინძლისათვის რომ სამაგიერო გადაეხადა, მაგიდას ისე მიუჯდა, ფეხი არ დაუბანია, როგორც წესი და კანონი ითხოვდა. სტუმრებმა დრტვინვა დაიწყეს. იესომ ისეთი სახე მიიღო, ვი-

„რომ არც კი იცის, რით გაანაწყენა სტუმრები, და ისე ისაძილა, ვითომ აქ არაფერიყო.“

დესერტს რომ მიირთმევდნენ, წვეულთა კრებულს კრულის ნიაღვარი დაატეხა იმისათვის, რომ სინაგოგებში ყველგან რჩეულ ადგილებს ისაკუთრებენ, ქუჩებში კი მოითხოვენ, რომ ხალხი მათ მიესალმოს, ამასთან ფარისეველნი შეადარა უჩინო საფლავებს, რომელთა შესება ადამიანებს ბილწავს („ვאי תქვენდა, ფარისეველნო, რამეთუ გიყვარს თქვენ ზემოჯდომאי შესაკრებელთა შორის და მოკითხვაი უბანთა შორის! ვאי תქვენდა, რამეთუ ხართ, ვითარცა საფლავნი უჩინონი და კაცნი ზედა ვლენ და არა იციან“, ლუკა, 11, 43—44).

ამნაირმა სიტყვათა ფრქვევამ: ვאי თქვენდა, რომ ამას აკეთებთ, ვאי თქვენდა, რომ ისე არ აკეთებთო, ფარისევლები მოთმინებიდან გამოიყვანა. ჯერ წყნარად „მი-ვინმე-უგო შჯულის მეცნიერმან და ჰრქვა მას: მოძღვარ, მაგას რაი იტყვი, ჩვენცა მაგინებო“, მერე გაისმა შეძახილები:

— თავხედი! ერთი ჭკუა უნდა ვასწავლოთ, რომ დიდხანს ას-სოვდეს!

მაგრამ იესო არ დაბნეულა. მარდად შეხტა მაგიდაზე, გადააბრუნა სკამები და დაიწყო დევნა. ბოლოს ალბათ დაიჭერდნენ და ანგარიშსაც გაუსწორებდნენ მამხილებელს, რომ გარედან ბრბო არ შეჭრილიყო სანადიმო დარბაზში და არ დაეცვა იესო.

იესომ ისარგებლა შემთხვევით, რომ ხალხი მას იცავდა და თუ ფარისეველნი „ჰგმობდეს მას მრავლისა მისთვის სიტყვისა“, ხალხმა ყურადღებით მოისმინა მისი იგავები:

1: მდიდარი მიწათმფლობელი თავის ყანებში იმდენ მოსავალს იღებს, რომ აღარ იცის, რა უყოს, სად შეინახოს. მაშასადამე, საჭიროა უფრო მეტი და ტევადი ბედლები ააშენოს. მაგრამ გადასცა თუ არა თავისი გეგმები ხუროთმოძღვარს, იმავე ღამეს ანაზღაურებული გაქმია.

2: მეორე მიწათმფლობელს მხოლოდ ერთი ლედვისხე აქვს, და ისიც აგერ სამი წელია ზედიზედ ნაყოფს არ იძლევა. მიწათმფლობელი ამბობს: „წელს ერთხელ კიდევ მოვუფხვიერებ გარშემო მიწას, ნაკელს დავაყრი და თუ შემოდგომაზე კიდევ არ მოიხსა ლე-დვი, მოვჭრი, ცეცხლს შევუკეთებო“.

როგორც ხედავთ, დიდი ეშმაკობა არაა. მორალიშ

ორ იგავს შორის იესომ ერთი ქალი მოარჩინა, უცნაური სენით შეპყრობილი. ბედნიერ ასაკში იყო, მაგრამ წელში მოხრილობით, ოთხმოცი წლის დედაბერი გეგონებოდათ. ჩანდა, ეშმაკს მოედუნა და ორად მოეკეცა. უნდა გენახათ, როგორ დადიოდა: უკანალი ცაში აეშვირა, ნიკაპით კი მიწას ეხებოდა. ადვილი წარმოსადგენია, რომ ასეთ ყოფაში რაიმე საქმიანობაზე ლაპარაკიც ზედმეტია. ერთადერთი რამ, რითაც შეეძლო თავი ერჩინა, ეს იქნებოდა პაპიროსის ნამწვავების შეგროვება, მაგრამ რადგანაც მაშინ პაპიროსი ჯერ კიდევ არ იყო გამოგონილი, ეს დედაკაცი უაღრესად უმწეო და უბედური გახლდათ.

იესოს ქალი შეეცოდა. ორი სიტყვა თქვა და ქალი წელში გაიმართა, ალუასავით აშოლტილი აღმოჩნდა.

იესოს ამ მიდამოებში მეტი არც დაუყოვნებია. კურთხევის დღესასწაულზე ისევ იერუსალიმში წავიდა. ამ დღესასწაულის წარმოშობა ასეთია: როგორც ცნობილია, იუდა მაკაბელი ერთ-ერთი გამოჩენილი იუდეველი სარდალი იყო, რომელიც გადამთიულ დამპყრობლებს გმირულად ებრძოდა. უფრო ნაკლებადაა ცნობილი ის ფაქტი, რომ სირიელთა მეფის დამარცხების შემდეგ მას იერუსალიმის ტაძარში განწმენდა და კურთხევა მოუხდა. აი, როცა ტაძარში შევიდა, აღმოჩნდა, რომ მტერს დაემსხვრია ყველა ჭურჭელი, რომელშიაც წმინდა ზეთი ესხა, დარჩენილიყო მხოლოდ ერთი გამოუვალი მღვთმარეობა შეიქმნა. წმინდა ზეთის დამზადება ხანგრძლივ და რთულ საქმიანობას ითხოვს. რა უნდა გქნა? ყოველ შემთხვევისათვის მაკაბელმა ბაზმების ნაწილის აგება მაინც სცადა, და წარმოიდგინეთ, ეს მცირეოდენი ზეთი ამდენ ბაზმაში მთელი კვირის განმავლობაში ენთო!

ამ სასწაულის აღსანიშნავად ებრაელები ყოველწლიურად მთელი კვირის განმავლობაში ზეიმობენ, როგორც პასქის ან კარავთა დღესასწაულებზე. ამ დღეობას დაესწრო იესოც და კინალამ ჩაქოლეს, რადგან საზოგადოებრივ ადგილზე ამტკიცებდა, მე და მამაჩემი ერთ მთლიან არსებას წარმოვადგენთო (ლუკა, 13, 6—18; იოანე, 10, 29—42). ამჯერად საქმე ისე გამწვავდა, რომ იესო იძულებული გახდა იქით დაბრუნებულიყო, საიდანაც მოვიდა.

ამ მხარეში მან თავი გამოიჩინა სასწაულით, რაც ზოახდინა ერთ დიდ ნადიმზე, სადაც აგრეთვე მხოლოდ ფარისევლები მონაწილეობდნენ. ისე უყვარდა მხიარულ იესოს ნადიმები, რომ ვინც

მიიწვევდა, მას ესტუმრებოდა, მტერსა და მოყვარეს არ არჩევდა.

ის სადილი შაბათს მოეწყო. ფარისევლებმა განგებ მოიყვანეს ერთი წყალმანკიანი კაცი, ისეთი გაბერილი, რომ საესე რუმბი გეგონებოდათ.

იესო მაშინვე მიხვდა, რა ოინსაც უწყობდნენ, მტრებს დაასწრო და ასეთი კითხვა დასვა:

— ხომ ვერავინ განკურნავს ამ სნეულს? არის თუ არა ნებადართული შაბათობით სნეულის განკურნება?

კითხვა ფრიად კადნიერული და დროული იყო. მასზე პასუხის გაცემა ყველას გაუჭირდებოდა. „კიო“, რომ ეთქვათ, ამით ფარისევლები დაარღვევდნენ მოსეს კანონს, რომელსაც ყოველ ნაბიჯზე იმოწმებდნენ. „არაო“, რომ ეთქვათ, ამით აღაშფოთებდნენ ავადმყოფსაც და ხალხსაც, სისასტიკესა და უგულობას ფარისევლებს არავინ შეუნდობდა. ამიტომ შეკრებილებმა დუმილი ამჯობინეს.

მაშინ იესო სნეულს მიუახლოვდა, ხელის ერთი უეცარი მოძრაობით მოარჩინა გათავებული კაცი. ღიპი გაქრა, კაცი კაცს დაემსგავსა. სახარებაში არაა ნათქვამი, სად გაქრა ამდენი წყალი.

განკურნებულს სხვა რა საქმე ჰქონდა, გაიქცა და ქვეყანას გააგებინა, მუცელი შემითხელდაო. ჰოდა, ყველა კოჭლი, ხეიბარი, ბრმები და სხვა დავრდომილები ქალაქის ღარიბ-ლატაკთა ლაშქრის თანხლებით ამ სახლს მიაწყდა. იმდენი ხალხი მოგროვდა, რომ სადილის გაგრძელებაზე ფიქრიც ზედმეტი იყო. მაშინ იესომ მასპინძელს ჩასჩურჩულა:

— კარგს იზამდით, თუ მთელს ამ ხალხს სუფრასთან მიიწვევდით და მშიერ-მწყურვალთ გააძლებდით.

— რაო? იმედი მაქვს, ხუმრობთ! მთელს ამ ბრბოს? რა საზოგადოება შეიყრიდა თავს!

მაშინვე მთარულმა სიტყვამ ხალხის გასაგონად დაიწყო სიღარიბის ქება და კიდევ მიუთითა სახლის პატრონს, შენთანებისა და სტუმრების მოპატიჟების ნაცვლად ამ ხალხის მოწვევა გიჯობსო.

სტუმრებს ენა მუცელში ჩაუვარდათ. ხალხი მესიას ტაშის ქუხილით უკრავდა კვერს. იესო კი მორიგ საგულისხმო იგავს ამბობდა:

— ერთმა კაცმა ნადიმის მოწყობა განიზრახა და ყველა წვეულს სადარბაზო ბარათი გაუგზავნა. დანიშნულ საათს რომ არა-

ვინ მოვიდა, მსახურნი გაგზავნა და ყველას სათითაოდ შეუთვალა, სუფრა გაშლილია და გელოდებითო. მაგრამ ყველამ მობოღიშება დაიწყო, თითქოს დათქმული ჰქონდათ. ერთმა თქვა: „ძალიან ვწუხვარ, რომ ასეთ თავაზიან პატივზე უარი უნდა ვთქვა, მაგრამ მამული ვიყიდე და სწორედ დღეს უნდა წავიდე სანახავადო“. მეორემ შემოუთვალა: „არანაირად არ შემიძლია მოსვლა: სიდედრი გამიხდა ავად, მე კი ის ქალი ისე მიყვარს, რომ წუთით არ შემიძლია მის სარეცელს მოვცილდეო“. მესამემ თქვა: „მეექვსე დღეა, რაც ცოლი მომიყვანია, ასე რომ, თავადაც მოგესხენებათ, ჯერ-ჯერობით არ მცალია“. მეოთხემ დააბარა: „შემიბრალეთ! ამასწინათ ატმის კურკა გადამცდა და ვიდრე ყველაფერი გაივლის, სანადიმო გუნებაზე არა ვარო“. მეხუთემ თქვა: „მაპატიეთ, მაგრამ დღეს ჩემს მოახლე ქალს დაბადების დღე აქვს, კარგი თაიგული მაქვს შეკვეთილი და პირადად უნდა მივართვა“. ყველა სხვაც ასე იმართლებდა თავს.

— აჰ, მაშ ასე მექცევით? — შეკვირა სახლის პატრონმა და მსახურებს მიუბრუნდა: — რაკი წვეულები არ მობრძანდნენ, ახლავე გადით „ყურთა ქალაქისათა“, ყოველ მოედანზე და გზაჯვარედინზე დადექით, იყვირეთ, მოუხმეთ, მოვიდეს ყოველი კოჭლი, ბრმა, ხეიბარი, ლატაკი და მათხოვარი, „რათა აღივსოს სახლი ჩემი“... ვინც მოვა, სულერთია, მოიწვიეთ და სუფრა არ გამიუქმითო! (ლუკა, 14, 16—27).

ეს იგავი, ჩვენს შორის რომ ითქვას, აქ არაფერი მოსატანი იყო, რადგან დღევანდელ სტუმრებს მასპინძელი არ გაუწბილებიათ, მაგრამ მოარულ სიტყვას რა იგავიც მოაგონდებოდა, იმას ამბობდა, თუნდაც ამ შემთხვევისათვის მისადაგება ძნელი ყოფილიყო*.

სანიმუშოდ დავიმოწმებთ კიდევ რამდენიმე საგულისხმო რჩევა-დარიგებას, მრავალრიცხოვანი ხალხის წინაშე იესოს პირით წარმოთქმულს:

* ტაქსილი, სამწებაროდ, აქაც ყველაფერს აზიარებენ და აუბრალოებს. სხვა რომ არა იყოს რა, სახარების ამ იგავზე დიდმა გოეთემ თავისი ერთ-ერთი საუკეთესო ლექსი ააგო, „წვეულება“ (იხ. ქართულად, გოეთეს რჩეული ლირია, „მერანი“, 1972 წ.). ივანის აზრი სახარებაშიც ახსნილია: ვინც ჩემთან არ მოვა, „ვერ ხელ-წვივების მოწაფე ყოფად ჩემდაო“.

„რომელი მოვალს ჩემდა და არა მოიძულოს მამა თვისი და ცოლი, და შვილნი, და ძმანი, და დანი... ვერ ხელ-ეწილდები მოწაფე ყოფად ჩემდა“ (ლუკა, 14,26).

ამის შემდეგ ამტკიცონ კიდევ პირფერმა მსახურებმა, რომ მათი რელიგია ოჯახის სიყვარულს ქადაგებს! პასუხად ყოველთვის შეიძლება შევაჩნოთ მათივე სახარების ასეთი ტექსტები, სხვაგან ნათქვამ სათნო სიტყვას რომ ეწინააღმდეგებიან.

იესოს თანამედროვეები უკიჟინებდნენ, მართო ნაძირალებთან გაქვსო მეგობრული ურთიერთობა. აი, რას გვეუბნება ლუკა ამაზე:

„და იყვნეს ყოველნი მეზვერენი და ცოდვილნი მახლობელად მისა და ისმენდეს მისა. და დრტვინვიდეს ფარისევლნი და მწიგნობარნი და იტყოდეს, ვითარმედ: ესე ცოდვილთა შიწყნარებს და მათ თანა ჭამს და სვამს.“

და ეტყოდა იგავსა ამას და ჰრქვა:

ვის თქვენგანსა კაცსა ედგას/ასი ცხოვარი და წარუწყმედეს ერთი მათგანი, არა-მე დაუტევნესა ოთხმოც და ათცხრამეტნი იგი უდაბნოსა ზედა და წარვიდეს წარწყმედულისა მისთვის, ვიდრემდე პოვოს იგი? (რომელი თქვენგანი არ მიატოვებს ოთხმოცდაცხრამეტ ცხვარს და არ წავა დაკარგული ზეასის საძებნელად?).

და პოვოს რა იგი, დაისვას მხართა ზედა თვისთა სიხარულით? და მო-რაი-ვიდეს იგი სახიდ, მოუწოდოს მეგობართა და მოძმეთა ჰრქვის მათ: ჩემთანა გიხაროდენ, რამეთუ გპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული“*.

ეს იგავი, მოწმინდანო ფარისეველთ რომ გულის ამაჩუყებელ ცრემლებს აღვრევიანებს ზოლმე, საღი აზრის შველთახედვით უფრო ბოროტ პაროდიას ემსგავსება. ფარისევლები და მწიგნობარნი, რომელნიც გონებრივი განვითარებით ქრისტეს მიმდევართა ინტელექტის ნოლ დონეს** საგრძნობლად აღემატებოდნენ, ალბათ სიცილით იხოცებოდნენ, ამ სისულელეს რომ კითხულობდნენ. წარმოდგენილი მაქვს, როგორ უპასუხებდა ქრისტეს რომელიმე მხიარული იუდეველი:

* ამ იგავით იესო ამართლებს თავის სიახლოვეს გზას ამცდარ ცოდვილთა წრეებთან. ფარისეველთა განცხადებაზე, სულ ნაძირალებთან ხარო, მას შეეძლო ეთქვა: განა თქვენც ნაძირალები ხართო?

** პეტრეს, პავლეს და იაკობის ეპისტოლეები სულაც არ მოწმობენ მათს დაბალ ინტელექტუალურ დონეს, მაგრამ სახარება ამაზე დუმს.

— შენი მწყემსი დიდი ხუმარა იქნებოდა! შუა უდაბნოში მიუ-
ტოვებია ოთხმოცდაცხრამეტი ცხვარი და ერთი დაკარგული ცხვარი
საძებნელად წასულა. საინტერესოა, რამდენი სული შეუჭამეს მგლები?
ბმა, ვიდრე იმ ერთს დაეძებდა?

მაგრამ იესოს ასეთი კითხვა და პასუხი არ აინტერესებდა. მისი
აზრი ძალზე გამჭვირვალეა, მან თქვა ის, რისი თქმაც უნდოდა:
ერთი დაბნეული ცოდვილი მირჩევნია ოთხმოცდაცხრამეტ პატიო-
სანსო.

ამ თემაზე კიდევ ერთი იგავია ნათქვამი ლუკას სახარების
იმავე მეთხუთმეტე თავში.

— კაცსა ვისმე ესხნეს ორი ძე. უმცროსი შვილი მივიდა მამას-
თან და უთხრა: „მამა, შენ ქიხაში ცოტაოდენი დანაზოგი გაქვს
და სიკვდილის შემდეგაც ხომ დამიტოვებ რამეს? პოდა, აი მე უძ-
ლები შვილი ვარ, ქეიფი მიყვარს. ფული ახლავე მჭირდება. სუ-
ლაც არა მსურს, რომ დღესვე მომიკვდე, ეს ჩემგან დიდი უზრდე-
ლობა იქნებოდა. ამიტომ პატიოსნად გეუბნები: ახლავე მომეცი
ის, რის ბოძებასაც ბოლოს აპირებ, მე არ მიყვარს დიდხანს ლო-
დინი. მომეცი ნაწილი სამკვიდრებელისა და ჩემთვის გამიშვი“.

მამამ მაშინვე დაიწყო ანგარიში: აი, ამდენი და ამდენი მაქვს.
შენს ძმას ამდენი და ამდენი ერგება, შენ კი ამდენი. აი შენი წი-
ლი. გისურვებ დიდხანს და დიდხანს გეყოს.

მამა კი არა, ოქრო ყოფილა, ხომ მართალია?

უმცროსმა ძმამ მაშინვე მობოჭა თავისი წილი და შორეულ
ქვეყნებში სამოგზაუროდ წავიდა, რათა იქ შეძახვებთან გაეფლან-
გა მთელი თავისი აგლადიდება: „და წარვიდა შორსა სოფელსა და
მუნ განაბნია ნაყოფი იგი მისი, რამეთუ ცხოვნდებოდა არაწმინ-
დად“. მალე ჯიბე სრულიად დაუცარიელდა, ულუკმაპუროდ დარ-
ჩა. მდგომარეობას ისიც აძწელებდა, რომ იმ ქვეყანაში დიდი შიმ-
შილობა იყო. აღარ იცოდა, რა ექნა. სადაც არ უნდა მისულიყო,
გალს არავინ აძლევდა, არავინ ენდობოდა. როცა ჯერ კიდევ ჰქონ-
და ფული, მკერავს არ გადაუხადა, სამაგიეროდ მკერავმა სამოსე-
ლი დაუკავა და ასე ცარიელ-ტარიელი, მშიერ-მწყურვალე და შიმ-
ხელ-ტიტველი დარჩა წუთისოფელში.

მიაყურად-მოაყურადა და სხვას რომ ვერაფერს გახდა, „მივი-
და და შეუდგა ერთსა მოქალაქესა მის სოფლისასა, ხოლო მან წა-

რავლინა იგი ველად თვისად ძოვნად ღორთა“. მოკლედ, მეღორეობა დაიწყო, მაგრამ არც ღორების პატრონი გამოდგა უსწრაფესი მოჯამაგირეს მხოლოდ იმდენს ატმევდა, რომ შინშილით არ მომკვდარიყო. საცოდავი ძე-შეცთომილი იმ ზომამდე მივიდა, რომ ღორებისა შურდა. ღორების სალაფავით მაინც რომ ამოეგსო მუცელი, ბედს არ დაემდურებოდა, მაგრამ არც ღორები ანებებდნენ თავიანთ ულუფას.

დიდხანს იყო ნაღვლიან ფიქრებში და ბოლოს თქვა: „მამაჩემის უკანასკნელ მეჯინიბეს ჩემზე უკეთესი ბედი აქვს, მე კი ამ უცხო მხარეში შინშილით სული მძვრება, როგორც რეგვენსო! რა უშმაკი მინდა, მამიკოსთან დავბრუნდები, რამელიმე მსახურის ადგილს ხომ მაინც მომცენაო!“

დაჰკრა ფეხი და წავიდა. შორი გზა ჰქონდა გასავლელი. ძლივს მილასლასდა სახლამდე და დავარდა კიდევ.

მაინც ბედმა გაუღიმა! როცა ძირს დავარდა, სწორედ აივანზე გადმომდგარმა მამამისმა დაინახა, შეეცოდა და თავისთვის თქვა: „ეს რა გლახაკია ძირს, ერთიანად ჩამოძონძილმა რომ ძლივს მოაღწია ჩემს სახლამდე? ვინ უნდა იყოს? ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს ასეთი დუხჭირი მაწანწალა!... ჰოი, ღმერთო, ეს ხომ ჩემი უმცროსი შვილია! აბა რალა თქმა უნდა, ის არის, მამ ვინა?“

ამ სიტყვებზე მამა პირდაპირ აივნიდან გადაეშვა (აივანი პირველ სართულზე იყო), დაკარგულ შვილს მივარდა, ხელი გადაუსვა, ააყენა*. „მირბიოდა და დავარდა ქედსა ზედა მისსა და ამბორს-უყოფდა“ (ლუკა, 15, 20).

— დამიბრუნდა! რა ბედნიერი ვარ, შვილო, რომ ისევ გიხილე! უშენოდ ისე მომწყინდა, ისე მომენატრე, რომ კინალამ მოგვდი... ჩანს, მთელი შენი ქონება ქარს გაატანე... ჰო, ჰო, ნუ გადაფიცავ, მეც ვესედავ... მაგრამ ნუღარ ვილაპარაკებთ შენს ოინებზე... მთავარია, რომ ცოცხალი ხარ... მომეხვიე, მაკოცე... ო, ღმერთო, რა ბედნიერი ვარ!

* რემბრანდტის სახელგანთქმულ ტილოზე, ერმიტაჟის მშვენიერებაზე, რომლის სახელია „უძლები შვილი“ ან უფრო სწორად „ძე-შეცთომილი“, მამა გამოყვანილია ბრმა, კეთილ, თითქმის უკვე დავრდომილ მოხუცად, რომლის ხელის სითბოს მკუთრებული გრძნობს, დახოქილი შვილის მხარზე რომ დაუსვენებია ზრუნვით. იქვე დგას მეორე შვილი, არც თუ კმაყოფილი, და ცნობისმოყვარე მგზობლები.

უმცროსი შვილი არ ელოდა ასეთ მიღებას. მამამისი ბუნებით კეთილი კაცი იყო, მაგრამ ამ ზომამდე?

— მამა! — გვეროდა კენესით. — „ვცოდე ცად მიმარტაღა წინაშე შენსა, და არღარა ღირს ვარ წოდებად ძედ შენდა“. მე უკანასკნელი რეგვენი, არამზადა, უძლები და უმადური ვარ...

ასე ამბობდა და თან მკერდში მუშტებს იშენდა.

— გეყოფა, შვილო, გეყოფა! ასე რომ იბრაგუნო მუცელში, კუჭს დაიზიანებ... მე ხომ გითხარი, ყველაფერი დავიწყებას მივცეთ-მეთქი, და რისთვის ისახიჩრებ თავს ტყუილად!

შემდეგ სამაგალითო. მამამ მოსამსახურეები იხმო და უთხრა:

— ხედავთ ამ ბოგანოს? ეს ჩემი შვილია, სწორედ ის, რომელიც დაიკარგა და შინ დამიბრუნდა. წადით და საუკეთესო პერანგი მოიტანეთ ჩემი განჯინიდან, მე მინდა ის ჩემმა უმცროსმა შვილმა ჩაიცვას. გაუკეთეთ თითზე ჩემი საუკეთესო ბეჭედი. არც სანდლები დაივიწყოთ, თორემ ფეხშიშველა მოვიდა. შემდეგ გაშალეთ სუფრა, ააგეთ რჩეული საჭმელებით, რაც ღმერთს მოუცია. ქვეყანა ვაწვიოთ, თასები ავწვიოთ! ბოსელში ნასუქი მოზვერი მიბია — ახლავე დაკალით. ვჭამოთ და ვილხინოთ. მემუსიკეებიც მოიყვანეთ! თუ ქეიფია, ქეიფი იყოს! ქუდი ჭერსა ვკრათ!

მართლაც, სანაქებო ნადიმი გამართეს. მამას მეტისმეტი მოუვიდა. ისე გააბრუა სიხარულმა, რომ მეორე შვილი დაავიწყდა, უფროსი, შრომისმოყვარე შვილი, ყანაში რომ მუშაობდა. დაეცა-ღათ მაინც ზრდილობისათვის!

როცა უფროსი შვილი შინ ბრუნდებოდა, „და მიეახლა სახლსა მას, ესმოდა ხმა სიხარულისა და განცხრომისა, და მოუწოდა ერთსა მონათაგანსა და ჰკითხვიდა, ვითარმედ რაი არს ესე? ხოლო მან ჰრქვა მას, რამეთუ: ძმად შენი მოსრულ არს და მამამან შენმან დაკლა ზვარაკი იგი ჭამებული (ნასუქი მოზვერი)“, სიხარულით აღარ არისო.

— აი, რა ყოფილა! ყოჩაღ, მაგის კაცობას! წარმოიდგინე, კაცის გამოგზავნაც არ გახსენებია ჩემთან ყანაში! მერე სულ ამ გუდაფუშტა ანატოლისათვის, რომელმაც თავისი სამეგვიდრო ისე შეჭამა, კანონიერ უფლებებში შესვლასაც არ დაელოდა!

უფროსი ძმის რისხვა უსაფუძვლო არ ყოფილა. რაკი მისი მიწვევაც არ ინებეს, საერთოდ არც ისურვა სანადიმო დარბაზში გა-

მოჩენა. ისევ მამას მოუხდა ხეეწნა. „და მან მიუგო და პრქვა მამასა თვისსა: აჰა ესერა ესოდენი წელნი გმონენ შენ და არასადა მცნებასა შენსა გარდავხედ, და მე არასადა მომეც თიკანი, ერთი და ოდეს ძე ესე შენი მოვიდა, რომელმან შეჭამა საცხოვრებელი შენი მეძაფთა თანა, დაუკალ მას ზვარაკი იგი ჭამებული“.

— მომისმინე, ერნესტ, — მიუგო მამამ. — ნუ ხარ ასეთი უხიაკი. „შვილო, შენ მარადის ჩემ თანა ხარ და ყოველი ჩემი შენი არს, ხოლო აწ მსიარულება და სიხარული ჯერ-არს, რამეთუ ძმაი ესე შენი მომკედარ იყო და განცოცხლდა, წარწყმედილ იყო და იპოვა“.

— მამაჩემო, შენ არ გესმის, რა უსამართლო ხარ ჩემს წინაშე! რისთვის ვილხინო ახლა უცხო ხალხთან?

— დამშვიდდი, ერნესტ, ნუ გშურს შენი უმცროსი ძმისა, რომელიც ასე მიყვარს. მე მოგვკედები და მთელი ჩემი ქონება შენ დაგჩრება... ახლა კი წავიდეთ და ჩვენი ანატოლის მშვიდობით დაბრუნება ვიზეიმით.

სამწუხაროდ, იგავში აღარაა ნათქვამი, მოახერხა თუ ვერა მამამ ასეთი დამაჯერებელი საბუთებით უფროსი შვილის დამოშმინება, თუმცა მთავარი ეს როდია. მთავარი ისაა, რომ იესო ნამდვილად ქადაგებდა მართლმსაჯულებისა და სათნოების საინტერესო იდეებს, მეტი რომ არა ვთქვათ.

განა კიდევ საჭიროა მაგალითების დამოწმება იმისათვის, რომ დავამტკიცოთ, რაოდენ უსაგნო და აბსურდულია ასეთი იდეალების ქადაგება, როცა ისინი არ სრულდება და სინამდვილეში საპირისპირო რამ ხდება? თანაც ყველა იგავი სათნოებას როდი ქადაგებს. საკმარისია გავიხსენოთ ერთი სხვა იგავი, რომელიც უპატიოსნებას კიდევ უფრო ხელალებით ადიდებს, ვიდრე ძე-შეცთომილის ეს იგავი, რაც ერთის მხრივ დიდხულოვნობისა და მშობლიური სიყვარულის, მეორე მხრივ კი უსაქმურობის განდიდებაა.

ერთი მდიდარი კაცი იყო და მოურავი ჰყავდა. მაგრამ ეს მოურავი უსირცხვილოდ ქურდავდა, ატყუებდა და ძარცვავდა, თავის ცოდვებს ბატონის ხალაროდან აღებული ფულით ისტუმრებდა.

ბოლოს ამ კაცმა გაიგო მოურავის ვერავობის ამბავი.

მოიწვია და უთხრა:

— რა მესმის შენზე? ხელგამლილად ცხოვრობ და რაც არ

გერგება, იმას ირგებ! ასჯერ მეტს ხარჯავ, ვიდრე იღებ. ვატყობ, დანარჩენს ჩემი ჯიბიდან იღებ, ანუ სალაროდან. ახლავე წაგიშენებ მიდგინე ანგარიში და თუ სწორი არ გამოგივა, ჩემი რისხვა დაგაწყდება!

მოურავი ცუდ გუნებაზე წავიდა.

„რა ვქნა? — ეკითხებოდა თავის თავს. — წასულია ჩემი საქმე! კიდევ ბედი, თუ ბატონი მხოლოდ ფეხსა მკრავს და გამაგდება! ანგარიშის წარდგენა შეუძლებელია! ჯობს ამ მცირე ხანში, რაც მომეცა, მეგობრებს გავიჩინე, ვიდრე ჯერ კიდევ მოურავად ვითვლები. როცა უადგილოდ დავრჩები, მიმიღებენ და მაჭმევინ პურსაო“.

ამ განზრახვით ბატონის ყველა მოვალე მოიხშო.

— რამდენი გმართებს ჩვენი მბრძანებლისა? — ჰკითხა პირველს.

— ასი საწყაო (ასი მარი) ზეთი, თვის ბოლოსთვის დავპირდი.

— ძალიან კარგი! ჩვენს უფალს ანგარიშისა არა გაეგება რა. შენ ას საწყაო ზეთს დაჰპირდი. აი შენი ხელწერილი. მე მას ვხვდვ. დაწერე ახლავე: მმართველს ორმოცდაათი საწყაო-თქო!

— ათასი მადლობა! — ამბობს გახარებული მოვალე. — შენთან საქმის დაჭერა პირდაპირ სასიამოვნოა.

შემდეგ მოურავი მეორე მოვალეს მიუბრუნდა:

— შენ რამდენი გმართებს?

იმანაც უპასუხა:

— ასი საწყაო (ასი სათველი) ხორბალი.

— ძალიან კარგი! დაჯექი მაგიდასთან. შენს ხელწერილსაც ვხვდვ. დაწერე: ოთხმოცი! იცი, მე ეს ადგილი უნდა დავტოვო და წასვლის წინ ამით მაინც მიიღა გასიამოვნოთ, გამიგეთ?

— შენ საქმიანი კაცი ხარ, უკეთესს ვის მოიყვანს? მთელს სიცოცხლეში დავალებული ვიქნები.

ასე ჩაჰყვა ბოლომდე. გაიძვერა მოურავმა თავისი ბატონის ხარჯზე მეგობრები გაიჩინა.

როგორ ფიქრობთ, განა იესო კიცხავს ამ თაღლითს? ამაო იმედია. პირიქით! სახარება ამტკიცებს, განკითხვის დღეს უზუნაესი გაამართლებს ამ თაღლითს, რომელიც სწორად მოიქცა, რადგან

ძენი ამ დროისანი უფრო გონიერნი არიან ნათლის შვილთა ნათესავთა შორის („და აქ უფალმან იგი სიცრუვისა, რამეთუ ნიერ ყო. ზოლო ძენი ამის სოფლისანი უგონიერეს არიან უფროსთა ძეთა ნათლისათა ნათესავთა თვისთა შორის“, ლუკა, 16, 8)*. უფალმა თაღლითი იმისათვის შეაქო, რომ დანარჩენებზე უფრო გაქნილი გამოდგა!

ქრისტე სიტყვასიტყვით ასე აგვირგვინებს თავის თვალსაზრისს: „და მე გეტყვი თქვენ: იხსენით თავისა თქვენისა მეგობარნი მამონაისი მიმართ სიცრუვისა, რაითა, რაჟამს მოაკლდეთ თქვენ ამიერ სოფლით, შეგიწყნარნენ თქვენ საუკუნეთა მათ საყოფელთა“ (ლუკა, 16, 9).

აი ქრისტიანული მორალი პატიოსნებასა და ერთგულებაზე! აი, რატომაა, რომ „თაღლითსა“ და ღვთისმსახურს ერთი გაგება მიეცათ! იქურდეთ, იპარეთ, რამდენიც გენებოთ და სადაც გენებოთ, ოღონდ ნაჭურდალისა და ნაპარავის ნაწილი მოძღვარს მიართვით. მთავარია მიცემა! მაშინ ყველა ცოდვა მოგეტევებათ და ციური სასუფეველის კარები გაიხსნებიან თქვენს წინაშე.

მაგრამ ვიდრე იქ მოგვიწევს გამგზავრება, ჩვენ განვაგრძობთ სახარების ზუსტი შინაარსის გადმოცემასა და გარჩევას. წმინდა ლუკას პატარა წიგნი ამოუწურავი საგანძურია იმნაირი იგავებისა და შეგონებათა, რომელთა ნაწილსაც უკვე გავეცანი.

მთავარი ნიშანი ლუკას სახარებისა, ესაა სიღარიბის დიდება. ესაა მისი მთავარი შთავგონება. მაგრამ გავერკვიოთ ამ საქმეში. სიღარიბე აქ ყოველთვის სიზარმაცისა და უსაქმურობის შედეგია. საინტერესო ისაა, რომ მცონარის სიღარიბე და უქონლობა ყოველთვის რატომღაც უპირისპირდება ქონებას, შეძლებას, რაც ყველა შემთხვევაში ნაკლად ითვლება და დაგმობილია. ასე უნდა უყურებდესო სიმდიდრეს ერთგული სამწყსო**. რაკი ქონება მანკია, მოურავმა უნ-

* ჭრუჭის და პარხლის ოთხთავებშია „ნათესავსა შორის მათსა“. ანალოგიური აზრია მათეს სახარებაში (6, 20): „ზოლო თქვენ იუნჯებდით საუნჯეთა თქვენთა ცათა შინა... რამეთუ სადაცა არს საფასე თქვენი, მუნცა იყვნენ გულნი თქვენნი“.

** ქონება თავისთავად, თუ პატიოსანი შრომითაა შეძენილი, ნაკლი კი არა, ღირსებაა. მისი ზეღაღებით გმობა-ძაგება იგივეა, რომ იმავე სამწყსოს გინა ცხვარს უქადაგო: მობიძინე ბალახს უნაყოფო ზრიოცი სჭობიო.

და გაქურდოს თავისი „უფალი“ და თუ ამას მოახერხებს, ქების ღირსი იქნება.

ამიტომ არავის ვურჩევ საქმის მწარმოებლად ქრისტიანის აყვანას, რადგან ხუცესი ქრისტიანული ბუღალტერიის ისეთ პრინციპებს უქადაგებს, რომ ძალაუფლებურად ხელს გაიხვრის.

ჩლუნგი მდიდრის მაგალითია მორიგი იგავის გმირი ლაშარე ამ ლაშარეს საერთო არაფერი აქვს მარიამ მაგდალინელის ძმასთან. ეს იყო წყალწადებული უსაქმური, ხელს რომ არ გაანძრევდა, თუნდაც წუმბეში ყოფილიყო ჩაფლული და ბუზები დახეოდა. იმის ნაცვლად, რომ საქმე გამოენახა, დაყილობდა და მათხოვრობდა. უბრალო და შემოსავლიანი ხელობა იყო, იოლად გადიოდა.

ერთი მდიდრის მსახურებმა ამ გლახაკ-პარაზიტს პურის ნამცეცხვ კი არ მისცეს. მათი ბატონი სულ პორფირით იყო მოსილი, ყოველდღე ვაჭრობდა და იგებდა.

ერთხელ ეს ბატონები და მისი მსახურები, როგორც იტყვიან, მარილზე წავიდნენ და აღარ დაბრუნებულან. ჭეჭყით დაფარული მცონარა ლაშარე ანგელოზებმა აბრაამის წიაღში წაიყვანეს, ხოლო მდიდარსა და მის მსახურებს ჯოჯოხეთში უკრეს თავი. როცა ეს მდიდარი ჯოჯოხეთურ ლაღარში იხრაკებოდა, საზარელი ცეცხლის ენებს შორის თვალი მოჰკრა ლაშარეს, აბრაამის წიაღის ერთ-ერთ კუთხეში რომ განისვენებდა. მაშინ შესძახა:

— მამაო აბრაამ, შემობრალე და გამომიგზავნე ლაშარე, რათა წყალში თითი ჩაყოს და ენის წვერი დამინამოს. რადგან ამ ლაღარში ვირუჯები და ვიტანჯებიო.

აბრაამმა უპასუხა:

— ყველაფერს თავისი რიგი აქვს, ადამიანო! ვიდრე ცოცხლობდი, დღე და ღამე ქეიფობდი, ლაშარე კი, პირიქით, ღარიბი იყო იოზივით. ახლა ყველაფერი შეიცვალა: ლაშარე ქეიფობს, შენ კი გმია და გწყურია.

მდიდარმა თქვა:

— მაშინ, რაკი სიცოცხლეში სიმდიდრის მოპოვება სიკვდილის შემდეგ ადამიანს უბედურებად ექცევა, გაგზავნე ლაშარე, რომ ჩემი ნათესავები მაინც გააფრთხილოს. ხუთი ძმა მყავს, ხუთივე ვაჭრობს და ბედს არ უჩივიან. აუხსნას, რაც მოეღით, ქონება ქარს

გაატანონ და იზრუნონ იმისათვის, რომ ამ სატანჯველში არ მოუხდეთ მოსვლა.

აბრაამმა გადაიხარხარა, ლაზარემ ბანი მისცა. მაშ რა ვასწიუნდა გაცათ რეგენი მდიდრისათვის, რომელიც თვითონ ცეცხლში იწვოდა და თავისი ძმების ბედზე დარდობდა?

— მათ უკვე ჰყავთ მოსე და წინასწარმეტყველნი. გაუგონონ და არაფერი მოუვათ! რისთვის უნდა შევაწუხო ლაზარე?

მდიდარი არ ეშვებოდა:

— არა, მაშაო აბრაამ! თუ რომელიმე მიცვალებული ჩემი ძმების ნახვას იკისრებს, ეს კეთილი საქმე იქნება. ჩემი ძმები, რასაკვირველია, მიცვალებულს დაუჯერებენ, ქონებას გაფლანგავენ, ცოდვას მოინანიებენ და საიქიოში მაინც ბედნიერები იქნებიან.

აბრაამმა მხრები აიჩინა.

— თუ შენი ძმები მოსეს და წინასწარმეტყველთ არ გაუგონებენ, მაშინ მიცვალებულიც ტყუილად შეწუხდება („უკეთუ მოსესი და წინასწარმეტყველთა არა ისმინონ, არცაღა მკედრეთით თუ ვინმე აღდგეს, ჰრწმუნეს მათ“).

ამ სიტყვებზე აბრაამს დააცემინა, ლაზარემ კი ენა გამოუყო მდიდარს, რომელმაც მისთვის პურის ნატეხი არ გაიმეტა და ამიტომ ჯოჯოხეთის სახმილში იდაგებოდა, იწვოდა და იზრუკებოდა მწვადივით, გამკითხავი კი არავინ იყო, და თვით კეთილი „მაშაო აბრაჰამიც“ კი დასცინოდა.

იესუ შერმე, განრისხებული გონებასა თვის-
სსა, მოუოდა სამარედ. იყო ქვაბი ერთი და
ლოდი ერთი და იდუა მას ზედა. და პრქვა
მათ იესუ: აღიღეთ ლოდი იგი. პრქვა მას
მართა, დამან მის მკედრისამან: უფალო,
ყროდის, რამეთუ გოთხე დღე არს. პრქვა
მას იესო: არა გარქვა შენ: უკეთუ გრწმენეს,
იხილო დიდებანი ღმრთისანი?

და ვითარცა აღიღეს ლოდი იგი, და იესუ
აღიხილნა თვალნი თვისნი ზეცად და თქვა:
მამათ, გმადლობ შენ, რამეთუ ისმინე ჩემი.
და მე უწყოდე, რამეთუ ყოველსა ჟამსა ის-
მინე ჩემი. და მე უწყოდე, რამეთუ ყოველ-
სა ჟამსა ისმინი ჩემი, არამედ ერისა ამის-
თვის, რომელი გარემო დგას, უყოფ, რათა
პრწმენეს, რამეთუ შენ მომავლინე მე.

ესე ვითარ თქვა, ხმითა მაღლითა ღაღად-
ყო: ლაზარე, აღდეგ და გამოგვალე!*

და გამოვიდა მკუდარი იგი, კრული ფერ-
ხით, ხელით რეჯათა, და პირი მინი დახ-
ვეულ იყო სუდრითა. პრქვა მათ იესუ: გან-
ახსენით ვეც და აცადეთ წირხვლად.

და მრავალნი ჰურთათა მამჯანნი, რომელ-
ნი მოსრულ იყვნენ მარიამისა და მართიასა,
ვითარცა იხილეს, რომელ იგი ქმნა, პრწმენა
მისი.

იოანე, 11, 38-45

ე დამავიწყდა მეთქვა, რომ ბეთანია
სულ ახლოს იყო იერუსალიმთან.

იესოს არ უნდოდა ბოროტად ესარგებ-
ლა ლაზარე 1-ის სტუმართმოყვარეო-
ბით, არც მარიამისა და მართას მეგობრო-

* ასეა ჰადიშის ოთხთავეში. ზოლო ჯრუჟისა და პარზლის ოთხთავეებში,
რომლებიც უფრო გვიანდლებია (936 და 973, ჰადიშისა კი — 897 წლი-
სა), ჩვეულებისამებრ, მცხრე განსხვავებია: „ლაზარე, გამოველ გარე!“

ბით და ამ ოჯახთან მაინც ამყარებდა კავშირს. ასლაც სოფლიდან სოფელში რომ დაეხეტებოდა და ბრძნულ ანეკდოტებს ავსებდა, ერთხელ დილით შიკრიკი ეახლა, ჩვეულებრივი ბარათი მოუტანა, ასე ეწერა:

„უფალ იესო ქრისტეს. უფალო, ვინც შენ გიყვარს, სნეულია. მართა და მარიამი“.

იესომ ბარათი დაკეცა და შიკრიკს უთხრა: დაამშვიდე, მორჩებაო!

„ვითარცა ესმა იესუს, თქვა: იგი სნეულებადი არა არს სასიკვდი-
ნე, არამედ დიდებისათვის ღმრთისაი, რათა იდიდოს ძე ღმრთი-
სა მის გამო. და უყვარდა იესუს მარიამი და მართა, დაი მისი, და
ლაზარე“.

შიკრიკმა იესოს ბატკნებს მიაშურა, ამ სასიამოვნო ცნობით აღ-
ჭურვილმა.

მართალია, მწყემსმა ანუგეშა, მაგრამ მართა და მარიამი მაინც
შეწუხებული იყვნენ, რადგან ლაზარე ისე მძიმედ სუნთქავდა, გა-
მოზრუნების პირი არ უჩანდა. ქალებს გული საგულეს არა ჰქონ-
დათ, დარწმუნებული იყვნენ, რომ იესო ამ ამბავს ცივად შეხვდა.
ნუთუ მათი ლამაზი მეგობარი ასეთია? ჩანს, მათი უბედურება
გულთან არ მიუტანია. იქნებ დაივიწყა მათი ოჯახი?

ო, სულაც არა! იესოს ყველაფერიც შესანიშნავად ესმოდა და
იცოდა კიდევ, როგორ მოქცეულიყო, როცა საქმე მისი მეგობრის
ლაზარეს ჯანმრთელობას ეხებოდა. მხოლოდ ესაა, სნეულების
მსვლელობაში ჩარევას მოერიდა. რატომ? ამას ასლავე გავიგებთ.

ორი დღე ისე გავიდა, იესოს ლაზარე არც უხსენებია. ისეთი
სახე მიიღო, თითქოს ორი დღის წერილი დაავიწყდა კიდევ. მარია-
მი და მართა სასოწარკვეთილებაში არიან ჩავარდნილი. ასეთი
მკურნალი გყავდეს მეგობრად და ისიც შორს იყოს? მესამე დღეს
ლაზარემ სული განუტევა. დემა ძმა განბანეს, ნელსურნელებას
აფრქვევენ, სურნელოვან ზეწრებს ახვევენ, სუდარას აფარებენ და
შიკრიკებს აგზავნიან, ამა და ამ დღეს ვასაფლავებთო.

რამდენადაც ლაზარეს ებრაელთა შორის თვალსაჩინო ადგილი
ეჭირა, გასვენებაც საკადირისი პატივით მოუწყვეს. ზღვა ხალხმა
მოიყარა თავი. ლაზარე დაასვენეს ბრწყინვალე გამოქვაბულში,
რაც საგვარეულო სამარხის მაგიერობას ეწეოდა. სამი დღის გან-
მავლობაში უმაღლესი ტარიფით დასტიროდნენ. მაგდალინელი

ფიქრობდა, ვისთვის უნდა გამოვიზოგო ცრემლებიო და ალათით
ნაკარნახევ ტირილს ფართო გასაქანი მისცა.

მართა და მარიამიც შეუერთდნენ მოტირალებს და ცრემლი
ღვარად ჩამოსდიოდათ. მართალია, მათი ცრემლი გულწრფელი
იყო, რადგან ძმას აღმერთებდნენ. განსაკუთრებით მარიამი წუხ-
და, ვერაფრით ვერ შერიგებოდა თავისი სათაყვანებელი ძმის ასე
უდროოდ და უეცრად გარდაცვალებას.

— ძვირფასო ჩვენო ლაშარე! — გაჰკიოდა. — ერთი კვირის
წინ ჯანზე იყავი, ვითარცა მუხა, დღეს კი უძლური ხარ, კუბოს
მდებარე! შეუძლებელია მისი სიკვდილი! მას ხომ ქორწილიც არ
გადაუხდია!

ეს თქვა და სამარხი გაახსნევინა. ლაშარეს სახეზე საფარველები
მოაცილეს. ნამდვილი მიცვალებულის სახე ჰქონდა. მაშინ სუდარა
ისევ დააფარეს და გამოქვაბული ჩაგმანეს. ოჯახის მეგობრები დარ-
წმუნდნენ, რომ მარიამისა და მართას ძმა ტყუილად არ დაუსაფ-
ლავებიათ.

მაგრამ იმავე წაშს, როგორც კი ლაშარემ თვალი დახუჭა, იე-
სომ მამალმერთისაგან ყველაფერი გაიგო, ან რა დარჩებოდა მის
თვალს შეუმჩნეველი და გაუგებელი!

უეცრად მოწაფეებს უთხრა:

— წავიდეთ ისევ იუდეაში!

— იუდეაში? — შესძახეს მოწაფეებმა. — ალბათ ზუმრობ! ამ
ცოტა ხნის წინ ჩაქოლვას გიპირებდნენ, ძლივს გამოექვეცი გამმა-
გებულ მტრებს და ახლა გინდა იქვე დაბრუნდე? დაგავიწყდა? ეშ-
მაგმა დალაზვროს, რა სუსტი მესხიერება გაქვს!

— ნუ გეშინიათ, მესხიერება არ მალატობს, — მოუჭრა იე-
სომ. — ჩვენ იუდეაში მივდივართ. და თუ იერუსალიმში არა, ბე-
თანიაში მაინც.

— რისთვის? მაგდალინელი მოგენატრა? — მეგობრულად
ჰკითხა ერთმა მოციქულმა. აქაო და გამგზავრების მიზეზი გამოვი-
ცანო.

— არა, მაგდალინელზე ახლა არ ვფიქრობ. მე მივდივარ ჩემს
მეგობარ ლაშარესთან, რომელსაც ჩაეძინა. მინდა გავალვიძო.

— დახე, ამ ორი დღის წინ არ შეგატყობინეს, ავად არისო? —
გაიხსენა ერთმა. — მაგრამ ახლა თუ დაიძინა, მაშ უკეთ ყოფილა.
ეს კარგი ნიშანია.

მოციქულს მხედველობაში ჰქონდა ის კეთილისმცემელი პირ-
ლი, რაც ზოგი დაავადების დროს გამოჯანსაღების ნიშანია, მაგრამ
მაცხოვარი ასეთ მიძინებას არ გულისხმობდა. მან იქვე დაუძინა მგელი
მცდარი ხარო.

— როცა ვთქვი, ლაზარე მდიდრია-მეთქი, ამით მინდოდა მე-
თქვა, რომ მან განისვენა.

— ლაზარე მოკვდა?

— ჰო, ჩემო მეგობრებო.

— ახლა რა ვქნათ?

— ახლა მე გახარებული ვარ.

— გახარებული?!

— დიახ, აღფრთოვანებული ვარ, რადგან შემთხვევა მომეცა გა-
ვაცოცხლო. როცა ამას გავაკეთებ, ყველანი ერთბაშად იწამებთ,
რომ მე ყოვლის შემძლე ვარ... მაგრამ კმარა სიტყვა! გადავიდეთ
საქმეზე!

მოციქულები მაინც ყოყმანობდნენ. მაშინ თომამ, სიმამაციტ გა-
მორჩეულმა მოწაფემ, სხვებს მაგალითი მისცა:

— წავიდეთ! გავყვეთ ჩვენს მოძღვარს და მასთან ერთად მოკვე-
დეთ!

ჰოდა, წმინდა რაზმი გზას გაუდგა. ბეთანიას რომ მიაღწიეს,
უკვე მეოთხე დღე იყო, რაც ლაზარე გაასვენეს. მრავალრიცხოვანი
მეგობარი დებს ნუგეშსა სცემდა, ვისაც როგორ შეეძლო.

რაწამსაც იესოს მოახლოება აცნობეს, მართა პირველი გაექანა
მის შესახვედრად. მაგდალინელი კი შინ დარჩა.

მართამ იესოს უთხრა:

— აჰ, უფალო, რატომ დაიგვიანე! როცა მე და მარიამმა გაც-
ნობეთ, ჯერ კიდევ შეიძლებოდა უბედურ ლაზარეს გადარჩენა. ახ-
ლა ცოცხალი იქნებოდა.

— ცოცხალი იქნება! მერე რა, თუ მოკვდა? აღდგება!

— ვაი რომ ამ ნუგეშს ვისმენ ეს ოთხი დღეა და ძმა კი დამარ-
ხულია! მეორედ მოსვლის ჟამს ყველა გაცოცხლდება! ყველა იერუ-
ხალიმელი მეგობარიც ამას მიქადაგებს.

— არა, მართა, მე სხვა რამეს გეუბნები. მე თავად აღდგომა და
ცხოვრება ვარ. ვინც მე მიწამა, რომც მოკვდეს, აღდგება („ქრქვა
მას მართა: უწყი, რამეთუ აღდგეს აღდგომასა მას უკანასკნელსა

დღესა. ჰრქვა მას იესუ: მე ვარ აღდგომა და ცხოვრება, რომელსა ვრწმუნე მე...“). ნუთუ არ გჯერა ჩემი, მართა?

— როგორ არა, უფალო! „მრწმენა, რამეთუ შენ ხარ ქრისტე, ძე ღმრთისა, სოფლად მოსრული! და ვითარცა ესე თქვა, წარვიდა და მოუწოდა (მოხადა) მარიამს, დასა თვისსა, იდუმალ და ჰრქვა მას: მოძღვარი მოსრულ არს და გიწესს შენ“.

— მარიამ! მარიამ! იესო მოსულია და გიხმობს!

მაგდალინელი რაღას გაჩერდებოდა! შენი საყვარელი ორ ნაბიჯზეაო, ჩურჩულით უთხრეს, რომ სხვას არ გაგვონა, და მაშინვე შესახვედრად გაეშურა.

— საით მიდისო? — ვკითხებოდნენ ერთიმეორეს ოჯახის მეგობრები.

— ლაზარეს ცხედრის დასატირებლად წავიდაო, — უთხრეს.

მაშინ კვალდაკვალ მიჰყვა მთელი ხალხიც, რომ მასთან ერთად ეტირათ და დების დარდი შეემსუბუქებინათ.

მაგდალინელი კი, მივიდა იესოსთან თუ არა, მის ფერხთით დაემხო და მართას საყუდურების განმეორებას მოჰყვა:

— აჰ, უფალო, შენ რომ რამდენიმე დღით ადრე ჩამოსულიყავი, ჩემი ძმა ცოცხალი იქნებოდა!

მეტი არაფერი უთქვამს. მის თვალთაგან ისეთი მდუღარე ნაკადული გადმოსკდა, რომ ყოველ სიტყვაზე მეტყველი. სასოწარკვეთილების ასეთი აფეთქება გადამდები აღმოჩნდა. მაგდალინელის კვალზე წამოსული ყველა იუდეველი ერთხმად აბლაღლდა. თვითონ იესოსაც გული აუჩუყდა და ლამის მოტირლებს შეუერთდა. მაგრამ მტრედის შვილს მაშინვე გაახსენდა, მე ღმერთი ვარ და ვაგლახი არ შეგეფერება, მით უმეტეს რომ ჩემს ხელთაა ძალაუფლება, დღესვე შემიძლია მიცვალებული ფეხზე დავაყენო.

— სად დაასვენეთ? — იკითხა უცებ.

ყველამ ერთხმად მიუგო:

— ჩვენთან წამოსვლა იყვნენ, უფალო, და თვითონვე ნახეო.

მაშინ ყოჩაღები იყვნენ, ქვა რომ დაკრიბეს და კინალამ ჩაქოლეს, ახლა კი ცხვრის ფარასავით შეკბლაოდნენ, ნახე და უშველეო!

ხალხი წავიდა, იესო მიჰყვა. ცოტა ფიქრის შემდეგ ასეთ დასკვნამდე მივიდა: ურიგო არ იქნება ხათრისათვის მეც მათთან ერთად ეტიროო. იესოს თვალეზე რომ ცრემლები შენიშნეს, ხალხში ჩურჩული დაიწყო:

— ნახეთ, მაინც როგორ უყვარდა ლაზარე!

თუმცა ზოგიერთებმა იმავე სახარების სიტყვით ეჭვი გამოიტყვეს:

— მართლა რომ ასე ჰყვარებოდა, მის სიკვდილსაც არ დაუმგებდა! ხომ აუხილა თვალები ბრმადშობილს? ან იქნებ ყველა მისი სასწაული მხოლოდ თაღლითობაა?

ისევ ეჭვი და უნდობლობა! მხოლოდ გოგირდის წვიმა... იესოს სმენას არ გამოჰპარვია სკეპტიკოსთა სიტყვა, და ნაბიჯს მოუჩქარა.

— ვიჩქაროთ! — თქვა. — სადაა აკლდამა?

როგორც უკვე ვთქვით, ეს იყო გამოქვაბული, ქვებით დაგმანული საგვარეულო სამარხი.

— გადააგორეთ ლოდი! — ბრძანა იესომ, როცა სამარეს მიუახლოვდნენ.

აქ მართამ პროტესტი განაცხადა.

— ლოდი გადააგორეთო? — შესძახა. — არა, უფალო! ოთხი დღეა, რაც მოკვდა. ძალიან მიყვარდა ძმა, მაგრამ ლეშის სუნი მაინც მაძრწუნებს. გვამი უკვე ამშორებული იქნება!

— ნუ მიშლი, მართა! — გააფრთხილა იესომ.

ებრაელებმა ქვა გადააგორეს და მტრედის შვილი შესასვლელთან დადგა, ხმამაღლა შესძახა:

— ლაზარე, ლაზარე, ადექი!

გაიგონა თუ არა ბრძანება, მიცვალებული წამოხდა. ყველა იქ მყოფმა ერთხმად შეჰყვირა. ლაზარე შეირხა, გაიწია, გამოიწია და ბარბაცით წამოდგა. ეს არც ისე იოლი იყო, რადგანაც დებმა ყრმისავით შეახვიეს არტახებში. ბოლოს, როგორც იქნა თავი გაითავისუფლა და ვერტიკალური მდგომარეობა დაიჭირა.

ეს იყო ზარდამცემი სანახაობა და ყველას თავზარი დაეცა.

— რას გაშეშებულხართ? — შეუტია იესომ. — დაეხმარეთ ჩემს მეგობარს ლაზარეს! მოაშორეთ ეს წყვეული ძაძვები! ასე რა გამოიყვანს ამ სამარხიდან?

როგორც იქნა, გაბედეს და მკვდრეთით ამდგარს ხელ-ფეხი გაუხსნეს. ლაზარე დედიშობილა დარჩა და ამოდენა ხალხში სახლამდე ასე მისვლა დიასაც საჩოთირო იყო, მაგრამ სხვა გზა არ ჰქონდა.

გონს მოსულ ებრაელთა ბრბო სამარიდან ამდგარს შემოეხვია. მართა მადლობის თქმას ვერ აუდიოდა. მაგდალინელს თვალები აღარ ეცრემლებოდა, კვლავ გამხიარულდა და ძმას ეხუმრებოდა.

— წარმოგიდგენია? — ეუბნებოდა ლაშარეს. — ახლა შეი-
ლიშვილებს უამბობ, სადაც იყავ, სად არა. მართლა, რა ნახე ამ-სამ
დღეში? გეშინოდა? ენა ხომ არ დატოვე დაბლა? გვიამბე რაიმე

იესომ უთუოდ ანიშნა ლაშარეს, ხმა არ ამოიღო და ჩუმად
იყავით, რადგან სახარებაში არსად არაა ნათქვამი, რომ ლაშარეს
საიქიოს ამბები მოეთხრო ვინმესათვის. საწყენი კია! ნამდვილად
საწყენია! ლაპარაკის ნაცვლად ტანზე იქექებოდა, რადგან უკვე
ხრწნა ჰქონდა დაწყებული და ტანი ექავებოდა. ამიტომ ვერ გაგვან-
დო საიქიოს საიდუმლო!

ხალხი შესცქეროდა, როგორ იქავებდა და რა საოცრად დაეჭ-
ყიტა თვალები. შიშს ადგილი დაუთმო უსასღვრო გაოცებამ. ან
რა გასაკვირია? განა ხშირად ვხედავთ ცოცხალ ადამიანს, რომელ-
მაც ოთხი დღე კუბოში გაატარა, ვითარცა მიცვალებულმა?

ცქერით რომ გული იჯერეს, ხალხი დაიშალა. შინ რომ მიდიო-
დნენ, ასე საუბრობდნენ:

— მიწამ ჩამიტანოს, თუ ეს იესო უბრალო ვინმე იყოს!

და მრავალმა იწამა იმ დღეს ქრისტე.

სხვები ფარისევლებთან გარბოდნენ და იდუმალი გამომეტყვე-
ლებით მიმართავდნენ:

— გაიგეთ, რა მოხდა ბეთანიაში?

— აბა რა იყო?

— ხომ იცნობთ იესოს? იესო ნაზარეტელს?

— იმას ვინ არ იცნობს! მერე?

— აი, იმას, მარიამ მაგდალინელი რომ ჰყავს საყვარლად?

— შემდეგ, შემდეგ?

— ჰოდა, იმ მაგდალინელს ჰყავდა, უფრო სწორად ჰყავს ძმა...
არა მე სწორად ვთქვი: ჰყავდა ძმა! ესე იგი, ასედაც და ისედაც:
ჰყავდა ძმა და ჰყავს ძმა...

— რას ბოდავ?

— სახელად ერქვა... არა, სახელად ქვია ლაშარე...

— მერე? იმ ლაშარეს ყველა იცნობს.

— ოთხი დღის წინ ის კაცი დაასაფლავეს, ე. ი. დაკრძალეს.

— ეს ამბავი იერუსალიმამდე მივიდა.

— მაგრამ დღეს ახალი ამბავი მივა: ის ლაშარე ბეთანიაში და-
სეირნობს, ხელში ჯოხს ათამაშებს, ვითომ არასოდეს არ მომკე-
დარიყო.

— უცნაური ამბავია. რა უფლებით უარყო მიცვალებულსა მარე?

— აი, რა უფლებით: იესო მივიდა გამოქვაბულთან და უთხრა: „ადექი, ლაზარე, და გამოდი გარეთ!“.

— ეს თვითონ ნახეთ?

— კი არ ვნახე, ვესმარებოდი არტახების მოხსნაში, სუდარაც ჩემი ხელით მოვაცილე.

— მაშ რა მიცვალებულად ასაღებდა თავს და ახლა ცოცხლად ასაღებს თავს, არა?

— დამთხვევები ნუ გგონივართ. ჩვენ ვხედავდით, რომ მკვდარი ესვენა, გვამს სუნი სდიოდა. ტყეში მოკლული და დარჩენილი ნადირივით ყარდა, აქ შეცდომა შეუძლებელია!

— მაშ მის მახლობლებს ალბათ გულზე შემოეყარათ.

— ო, ეს გაივლის.

— თვითონ რასა ფიქრობთ ასეთ სასწაულზე?

— რა უნდა ვიფიქრო? ესაა სასწაული სასწაულთა შორის!

— მართალია, საქმე ცუდადაა, ეშმაკმა დალაზეროს!

ფარისევლები ამ სასწაულმა საბოლოოდ ჩიხში მოაქცია. საგონებელში ჩაგარდნილებმა ყველაფერი მღვდელმთავრებს შეატყობინეს.

ფარისევლებმა და მღვდელმთავრებმა საბჭო შეყარეს და თათბირი გამართეს ვინმე კაიაფასთან, რომელიც იმ წელს მღვდელმთავრად იყო. საამისო საბაბიც ჰქონდათ... „და შეკრებს მღვდელთ მოძღვართა მათ და ფარისევლთა კრებული და იტყოდეს: რაი-მე ვყოთ, რამეთუ კაცი ესე მრავალთა სასწაულთა იქმს? უკეთუ დაუტევოთ იგი ესრეთ, ყოველთა პრწმენეს მისი და მოვიდნენ პრომნი და მიგვიღონ ჩვენ ადგილიცა ჩვენი და ნათესავიცა... უმჯობეს არს ჩვენდა, რათა ერთი კაცი მოკვდეს ერისათვის, და არა ყოველი ნათესავი წარწყმდეს“.

ეს ასე მოხდა.

— ძალიან დამაფიქრებელი ვითარება შეიქმნა, — თქვა ერთმა. — თუ ამ კაცს ნებას მივცემთ, რომ სასწაულების მოხდენა განაგრძოს შეუფერხებლივ, მთელი ხალხი მას იწამებს და მიემხრობა. რომაელები იფიქრებენ, რომ აჯანყება მზადდება, წამოვლენ, ომს აგვიტეხენ და იერუსალიმში ქვა ქვაზე არ დარჩება.

— არაფერიც არ გაგეგებათ! — შესძახა კაიაფამ. — თუ

თვითონვე მივიღებთ ზომებს, რომაელები არაფერს დაგვიშავებენ.

— რა ვიღონოთ?

— ეს იესო უნდა ჩამოვიცილოთ. განა არა სჯობს ხალხისათვის ერთი კაცი გავწიროთ, ვიდრე მთელი ხალხი დაიღუპოს?

ფარისეველთა და მღვდელმთავართა უმრავლესობამ ეს წინადადება ერთხმად მოიწონა. ამ დღიდან, ამბობს სახარება, ეს შეთქმული ბანდა ყოველნაირად ცდილობდა, რომ ქრისტესთან ანგარიში გაესწორებინა და მიღებული გადაწყვეტილება სისრულეში მოეყვანა. მაგრამ იესო, რომლის საათიც ახლოვდებოდა, მაგრამ ჯერ არ დამდგარიყო, იუდეას გაერიდა, თავისი მოწაფეების თანხლებით გავიდა უდაბნოს მახლობლად გაშენებულ დუხჭირ ქალაქ ფურაიმში და იქ გაჩერდა.

ლაზარეს გასაოცარი გაცოცხლების შესახებ კიდევ რამდენიმე სიტყვა დაგვრჩა სათქმელი.

ამ სასწაულს ოთხიდან მხოლოდ ერთი ევანგელისტი მოგვითხრობს — იოანე. საყურადღებოა, ხომ მართალია? ეს ხომ პირველი კლასის სასწაულია და დანარჩენებიც უთუოდ მოიხსენიებდნენ მაინც, რომ სცოდნოდათ. ფაქტი კი ასეთია: მათე, ლუკა და მარკოზი სამარესავით დუმან და ვითომ არც კი გაუგონიათ, როგორ აღადგინა მკვდრეთით იესომ მარიამისა და მართას ძმა.

მეორე მხრივ, იუდეველნი ყველაზე ნაკლებად ელოდნენ ლაზარეს აღდგომას, მხოლოდ ამას ამბობდნენ: „ბრმადშობილს რომ თვალი აუხილა, ამისი გადარჩენა კი არ შეეძლო განაო?“. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ებრაელებს არა სჯეროდათ, იესოს თუ მიცვალებულთა გაცოცხლების უნარიც ექნებოდა. ასეა იოანეს მიხედვით.

მაგრამ რაკი ეს ასეა, მათ უბრალოდ არ სცოდნიათ ის სასწაული, რაც ნაინელი ქვრივის შვილის გაცოცხლებით დამთავრდა, არც კაპერნაუმელი იაირის ასულის გაცოცხლება! მერე როგორ? მარიამ მაგდალინელი ხომ იმ დროს გაეცნო იესოს ფარისეველ სიმონის სახლში, წვეულებაში! მაშინ საჯაროდ არ გააცოცხლა იესომ სინაგოგის მსახური ანგელოზის ასული? რაღას დარდობდა ძმის სიკვდილს? განა ეჭვი ეპარებოდა, რომ იესო თავისუფლად გაიმეორებდა ბეთსაიდაში იმას, რაც უკვე მოახდინა ნაინსა და კაპერნაუმში? უცნაურია, ხომ მართალია? მარჯვენამ არ იცის. რას აკეთებს მარცხენა. თუ ლუკა, მარკოზი და მათე ერთი სიტყვითაც არ ახსენებენ

ლაზარეს გაცოცხლებას, იოანემაც, ეტყობა, არაფერი იცოდა იმ ორი
სხვა სასწაულის შესახებ. ყოველ შემთხვევაში, არც მის სახარებაშია
ნახსენები იმ ორი სასწაულის ამბავი.

ვიდრე კაცი თავისი ლეგენდების შესაქმნელად დაჯდება, ურიგო
არ იქნება, ჯერ თავისი კოლეგების ნაწერი გადაიკითხოს და მოე-
თათბიროს მაინც, რა დაწეროს და რა არა!

დოლჩი, მკლავიარე მარიამი.

სიყვარის ახალი ნიღვაჲრი

ხოლო იესუ ვითარ იყო ბეთანიასა სახლსა სიმონისსა... მოუბდა მას ღედაკაცი, რომელსა აქნდა შიშითა ნელსაცხებული დიდის სასყიდლისაი, და დაასხა თავსა ზედა მისსა, ვითარ ინახ-ედგა მას (დაწოლილ იესოს დაასხა თავზე ნელსაცხებული).

და იხილეს რა მოწაფეთა, განრიხნეს და ყტყოდეს: რაისათვის იყო წარწმედა ნელსაცხებულისა ამას? (რისთვის დახარჯეთ?). შესაძლებელ იყო განსყიდად ესე დიდძალისა სასყიდლისა და მიცემად გლახაკთა.

გულისხმა-ყო იესუ და პრქვა მათ: რაისა შრომასა შეამთხვეთ ღედაკაცსა მაგას? რამეთუ საქმე კეთილი ქმნა ჩემდა მოშარტ, რამეთუ გლახანი მარადის თქვენ თანა პრიან, ხოლო მე არა მარადის თქვენ თანა ვარ. რამეთუ დამასხა მაგან ნელსაცხებული ესე ზორცთა ჩემთა, დასაფლავად ჩემდა ყო*.

მათე. 26, 7-12

ირცხვილით იწვოდა იესო ქრისტე თავისი რეგენი თანამემამულეების მაგიერ, თვით უსაკვირველესი სასწაულებითაც რომ ვერ აჩვენებდა თავის ღვთაებრივ ჩამომავლობაში. რა შეუჯერებელი ხალხს

იყო! მაცხოვარს მოსწყინდა ურწმუნოთა დარწმუნებაც, ბეთანიაში დიდხანს აღარ დარჩენილა. ამ დროს უკვე დარწმუნებული იყო,

* პაღიშის ვარიანტში: „სამკედროის შემოსისა ჩემისათვის მიყო მე“.

რომ აღარც ერთი ქალაქი არ გამოადგება საიმედო თავშესაფრად, ამიტომ ადგილსამყოფელს ხშირად იცვლიდა*.

სამარია გაიარა თუ გალილეა, ძნელი გასარკვევია, მაგრამ ერთ ბატარა სოფელში ათი კეთროვანი განკურნა. ეტყობა, იმ მიდამოებში ძლიერ მოძლიერებულა ეს საშინელი სენი. ამ ათიდან მხოლოდ ერთმა მოისაზრა მადლობის თქმა და ეს ერთი სამარეველი აღმოჩნდა. დიდი მკურნალი არც მადლობას ითხოვდა, არც გასამრჯელოს.

ამ შემთხვევის გამო იესო თავის მოწაფეებს ეუბნებოდა:

— ნახეთ? გახსოვთ, რა გითხარით ერთხელ? სამარეველნი — ყველაზე უფრო სამაგალითო ხალხია-მეთქი მთელს იუდეაში. როცა სამარეველი სადმე გზაში მშიერ-მწყურვალს, ნაცემსა და გაძარცულ კაცს ნახავს, ჭრილობას შეუხვევს და მახლობელ სახამართში მიიყვანს... აბა ერთი ამ სამარეველს შეხედეთ! კეთრი სჭირდა, განგკურნე და მადლობა მითხრა, დანარჩენმა ცხრამ კი მადლობის სიტყვაც არ გაიმეტა... დაიცა, ხომ ათი კაცი განიკურნა? სადაა დანარჩენი ცხრა? აღარ მობრუნებულან, რომ ღმერთს მადლობა შესწირონ? მიდი ერთი, იოანე, ნახე, იქნებ დაბრუნდნენ! აკი პირველად ასე შემოვბლაოტნენ. „იესუ მოძღვარ, შეგვიწყალებ ჩვენ!“ არ ჩანან? ამ უცხო თესლმა აჯობა უზრდელებს! „და ჰრქვა მას: აღდეგ და წარვედ! სარწმუნოებამან შენმან გაცხოვნა შენ!“ (ლუკა, 17, 11—19).

იმ დროს მახლობლად ისევ ფარიხეელები აღმოჩნდნენ და ჰკითხეს:

— თქვენ ყველგან უფლის სასუფეველს ქადაგებთ. ხომ ვერ აგვიხსნით, სად იქნება ეს სასუფეველი, და მალე მოვა?

იესომ მიუგო:

— უფლის მეუფება შეუმჩნეველად მოვა. ვერავინ იტყვის: „აგერ, აქ არის“, ან: „იგერ, იქ ყოფილაო“. ვერც ვერავინ შეამჩნევს. მეტსაც ვიტყვი: უკვე ამჟამად ღვთის სასუფეველი თქვენშია („სასუფეველი ღმრთისა თქვენთანა არს“).

* შეიძლება მკითხველმა იფიქროს, იესო უტაქტო გამოსვლებმა შეაძულაო იუდეეელებს. არა, აქ საქმე უფრო რთულია. სათნოების ქადაგებით და სწეულთა განკურნებით ველარ შენიღბავდა ახალ რელიგიას, რასაც ქმნიდა და რაც ძირფესვიანად ეწინააღმდეგებოდა მოსეს სარწმუნოებას, თუმცა მისგან გამომდინარეობდა და ბევრ ჩამეს უცვლელად იღებდა. იუდაიზმიდან სრული გამოიჯნა მთელი სიმწვავეით მხოლოდ პავლე მოციქულმა მოითხოვა, ქრისტეს ქვარცმის შემდეგ.

იქაური ფარისევლები ბევრად უფრო გულუბრყვილონი და უნებელნი იყვნენ. იმის მაგიერ, რომ ქვეები ადრით და დაეკრძალათ, როგორც უთუოდ მოიქცეოდნენ იერუსალიმელი ფარისევლები, მსო-ლოდ მხრები აიჩნეს და გაერიდნენ. ასეთი მიქარვის მოსმენა აღარ გვინდაო. იესო კი თავის მოწაფეებთან დარჩა, და მათ ბოლომდე მოუხდათ მაცხოვრის ახალი ქადაგების მოსმენა.

მირონცხებულის ეს სიტყვა იმდენად წარმტაცი უაზრობაა, რომ მკითხველს ვთხოვ ნება მომცეს ბოლომდე დავიმოწმო, ისე რომ ერთი მძიმეც არსად შევცვალო:

„პრქვა მოწაფეთა მათცა: მოვიდნენ დღენი და გწადოდის თქვენი ხილვად დღე ერთი დღესაგან ძირსა კაცისათა და ვერ იხილოთ.

და თუ გრქვან თქვენ, ვითარმედ: აჰა ესერა აქა არს, გინა თუ მუნ, ნუ გრწამნ.

რამეთუ ვითარცა ელვად რაი გამობრწყინებულ ცათა შინა ქვეშე ცასა გამობრწყინდის, ეგრეცა ძე კაცისა დღესა მას თვისსა.

ხოლო პირველად ჯერ-არს მისა ფრიად ვნებაი და შეურაცხებაი ნათესავისა ამის.

და ვითარცა-იგი იყო დღეთა მათ ნოესთა, ეგრე იყოს დღეთა მათ ძისა კაცისათა:

ჭამდეს და სვამდეს, იქორწინებდეს და განაქორწინებდეს ვიდრე დღემდე შესვლად ნოეს კიდობანსა. და მოიწია წყლით რღვნაი და წარწყმიდნა ყოველნი.

და ეგრეთვე ვითარცა იყო დღეთა ლოთისთა: ჭამდეს და სვამდეს, იყიდდეს და განაყიდდეს, ნერგსა ასმიდეს და აშენებდეს.

და რომელსა დღესა გამოვიდა ლოთ სოდომით, აწვიმა ზეცით ცეცხლი და წუნწები* და წარწყმიდნა ყოველნი.

ეგრე იყოს დღე იგი, ოდეს ძე კაცისა გამოცხადნეს (გამოჩნდეს).

მას დღესა შინა რომელი იყოს ვრდოსა ზედა და ჭურჭელი მისი სახლსა შინა, ნუ გარდმოვალნ აღებად რაისამე, და რომელი ველსა გარე, ნუ უკმოიქცევიან კვალად.

მოიხსენეთ ცოლისა ლოთისი.

რამეთუ რომელსა უნდეს თავისა თვისისა განრინება, წარიწყმიდოს იგი (ვინც ხსნას ეძებს, ის დაიღუპება), და რომელმან წარიწყმიდოს, მან აცხოვნოს იგი.

* ქალაქის ტექსტშია „წუნწებო“ (გოგირდი).

გეტყვი თქვენ: ორნი იყვნენ ცხედარსა ერთსა (საწოლზე), ერთი იგი წარიტაცოს და ერთი დაეტევოს.

ორნი ფქვიდნენ ერთად: ერთი იგი წარიტაცოს და ერთი იგი დაშეთს.

ორნი იყვნენ ველსა; ერთი იგი წარიტაცოს და ერთი იგი დაჭმეს*.

და მიუგეს და ჰრქვეს: ვიდრე, უფალო? (სადა, უფალო?) ხოლო თავადმან ჰრქვა მათ: სადაცა ხორცნი, მუნცა ორბები შეგებრეს“ (ლუკა, 17, 22—37).

ცოტა ამოვისუთქოთ... იესო განკითხვის დღით ემუქრება მოკვდავთ. ერთი დღეც რომ ინატროთ, ველარა მნახავთო; ის მოხდება, რაც ნოეს დროს მოხდა: ხალხი ჭამდა, სვამდა, ქორწინდებოდა, განქორწინდებოდა, უეცრად მოვიდა წარღვნა და ყველა დაიღუპათ; ასევე იყო ლოთის დროს: ხალხი ჭამდა, სვამდა, ყიდულობდნენ, ყიდდნენ, — მოვიდა ცეცხლისა და გოგირდის წვიმა, ყველაფერი დაიწვა. ასე იქნება იმ დღესაც, როცა ძე კაცისა, ე. ი. იესო მოვაო; ვინც ბანჯეა, ჭურჭლის ასაღებად ძირს ნუ ჩამოვაო. ვინც ყანაშია, უკან ნულარ მობრუნდება, თორემ ხომ გახსოვთ ლოთის ცოლის ამბავი, უკან რომ მიიხედა და მარილის სვეტად იქცა? იმ დამეს ერთ ლოგინში ორნი იქნებიან, ერთს გაიტაცებენ, მეორე დარჩება, ასევე მოუვა იმ ორს, ვინც ველად იქნება გასული... სადა, უფალო? და „სადაც ლეშია, ორბებიც იქ შეიყრებიანო“. პოეტურად ეს ურიგო არაა, მაგრამ აბა რა მღვდლები არიან, მთელს ამ უალაგო აბდაუბდას რომ თავიანთ ღმერთს მიაწერენ? თანაც ამბობენ, რომ იუდეველებმა სასიკვდილოდ გასწირეს ღვთის შვილი, რომელსაც თვითონვე უწოდეს ძე კაცისა! ასეთი ქადაგებისათვის მხოლოდ ციფი წყალი უნდა გადაესხათ**.

* ეს მუხლი (36) ქრუქის, პარხლის და ჰადიშის ოთხთავებში გამოტოვებულია.

** ტაქსილი ისევ აუბრალეობს. არაფერი ისეთი აბდაუბდა და ბუნდოვანი უაზრობა არაა თავისთავად აქ მოტანილ ნაწყვეტებში, სადაც იესო განკითხვის დღის საშინელ სამსჯავროს აღარებს სამყაროს ბიბლიურ წარღვნასა და სოლომ-გომორის დაღუპვას. ყოველ შემთხვევაში, აზრი გასაგებია და შედარება — მხატვრულად გამართლებული. წმინდა წერილში არის ნამდვილად ბუნდოვანი და უაზრო ადგილები, კრიტიკოსს მასალა იხედაც ბევრი აქვს.

აი, კიდევ ორიოდ ნაწყვეტი იმავე უძირო კასრიდან:

„მსაჯული ვინმე იყო ქალაქსა შინა, ღმერთისა არა ეშინოდა და კაცთაგან არა პრცხვენოდა.

და ქვრივი ვინმე იყო მასვე ქალაქსა შინა, და მოვიდის მისა და ეტყვის: მისაჯე მე წინამოსაჯულისაგან ჩემისა (მეტოქისაგან დამიცავიო).

და არა ისმინის მისი, ვიდრე რომლად ჟამადმდე. ამისა შემდგომად თქვა გულსა თვისა: და ღათუ ღმერთისა არა მეშინის და კაცთაგან არა მრცხვენის, ამისთვის, რამეთუ შვრომასა მახვედრებს მე მარადის ქვრივი ესე, უსაჯო მას, რაითა არა მოვიდოდის და მაწყინებდეს მე (თუმცა არც ღმერთის მეშინია, არც კაცისა მრცხვენია, მაგრამ მოდი დავიცავ ამ ქვრივს, რომ აღარ მაწყუბოდეს!).

და პრქვა მათ უფალმან: ისმინეთ, რასა-იგი მსაჯული სიცრუვისა იტყვის? ხოლო ღმერთმან არა-მე ყოსა შურის-გებაი რჩეულთა მისთა, რომელნი დადადებენ მისა დღე და ღამე, და სულ-გრძელ არს მათ ზედა? გეტყვი თქვენ: ყოს შურის-გებაი მათთვის ადრე, ხოლო მო-რაი-ვიდეს ძე კაცისა, პოოს-მე რაი სარწმუნოებები ქვეყანასა ზედა?“ (ლუკა, 18, 2—8).

ღვთის შვილს ეეჭვება: ძე კაცისა რომ ღედამიწაზე მოვა, იპოვის სამართალსა და სარწმუნოებასაო?

ესეც მეორე ღოტივი:

„ორნი კაცნი აღვიდოდეს ტაძარსა მას: ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე. ფარისეველი იგი წარდგა და ამას ილოცვიდა: ღმერთო, გმადლობ შენ, რამეთუ არა ვარ ვითარ სხვანი კაცნი მტაცებულ, ცრუ, მემრუშე, გინა ვითარ ესე მეზვერე, ვიმარხავ ორ გზისა შაფათსა შინა; ათეულსა შევსწირავ ყოველისაგან მონაგებისა ჩემისა.

ხოლო მეზვერე იგი შორს იდგა და არა იკადრებდა თვალთაცა ზე ახილვად, არამედ იცემდა მკერდსა და იტყოდა; უფალო, მილხინე მე ცოდვილსა ამას.

გეტყვით თქვენ: გარდამოვიდა იგი განმართლებული სახედ თვისა, ვიდრე ფარისეველი იგი, რამეთუ რომელმან აღიმადლოს თავი თვისი, იგი დამდაბლდეს, და რომელმან დაიმდაბლოს თავი თვისი, იგი ამაღლდეს“ (ე. ი. მეზვერე გამართლებული გამოვიდა და წავიდა თავის სახლში...). ამ იგავის აზრი ასეთია: ვინც თავს იმართლებს, ის დადაბლდება, ხოლო მოკრძალებული ამაღლდებაო (ლუკა, 18, 10—14).

აი, ერთიც, ბავშვთა განდიდებისათვის:

„მოჰკვირდეს მას (იესოს) ყრმებსა, რათა მიეახლუნთ მათ და ვითარცა იხილეს მოწაფეთა, აყენებდეს მათ (არ უშვებდნენ, აგდებდნენ ბავშვებს). ზოლო იესო მოუწოდა მათ და ჰრქვა: აცადეთ ყრმათა მაგათ მოსვლად ჩემდა და ნუ აყენებთ მაგათ, რამეთუ ეგევითართა არს სასუფეველი ღმრთისაი“ (ლუკა, 18, 15—16).

რა თქმა უნდა, ეს ძლიერ გულისამაჩუყებელი სურათი იყო: ქრისტეს ყრმები ეხვევიან, მოწაფეები აშორებენ, იესო მათ მოუწოდებს: ნუ მაშორებთ, რადგან ამათია სასუფეველი ციური ვინც მაგათსავით უცოდველი არ იქნება, ის ღვთის სასუფეველში ვერ მოხვდება! (ვინდა მოხვდება?).

ამ დროს იქ გამოიარა ერთმა ახალგაზრდამ, სრულიად წესიერმა ადამიანმა, და ბავშვთა მეგობარ ორატორს მიმართა:

— მოძღვარო სახიერო, რა საქმე ვიმოქმედო ისეთი, რომ ციური სასუფეველი დავიმკვიდრო?

— უწინარეს ყოვლისა, რისთვის მიწოდე მე სახიერი, ანუ კეთილი? — მიუგო ქრისტემ. — ზომ იცი, არავე არის სახიერი, ღმრთის კიდევან. მე სულაც არა ვარ კეთილი.

— კეთილი, ვთქვამთ ასე არ მიწოდებია... რა რჩევას მომცემ?

— მაშ მისმინე: იცავ მოსეს მცნებებს? ნუ იმრუშებ, ნუ კაც-პკლავ, ნუ იპარავ, ნუ ცილსა სწამებ, პატივ-ვეც მამასა შენსა და დედასა შენსა...

— როგორ არა: ეგრე ყოველი დამიმარხავს სიყრმით ჩემითგან. არც მიმრუშია, არც ვინმე მომიკლავს, არაფერი მომიპარავს, ყალბი ჩვენება არ მიმიცია, დედას და მამას პატივსა ვცემდი.

— ეს არ კმარა, თუ გინდა სასუფეველი დაიმკვიდრო, გაყიდე მთელი შენი ქონება, ღარიბ-ღატაკებს დაურიგე. შემდეგ მოდი ჩემთან და თან გამყევი, საითაც არ უნდა წავიდე.

ახალგაზრდა კაცი დაღონდა. ძალიან მდიდარი იყო.

მაშინ იესო თავის მოწაფეებს მიუბრუნდა:

— ყველანი ერთნაირები არიან! არ იციან, რა ძნელია ღვთის სასუფეველში მოხვედრა! როგორ ფიქრობთ, გაძვრება აქლემი ნემსის ყუნწში?

— ვერა, რასა ბრძანებთ! რაც არ უნდა ეცადოს, არაფერი გამოუვა.

— კარგად მიხვდით! მაშ ესეც იცოდეთ: უმაღ აქლემი გაძვრება ნემსის ყუნწში, ვიდრე მდიდარი მოხვდება ციურ სასუფეველში.
— რაკი ასეა, — შენიშნა ვილაცამ, — ძალიან ვიწრო ლეული ჰქონია იმ თქვენს სასუფეველს.

— არა, ღმერთი ცაში ყველას გაუშვებს, ვისაც სურს. — მიუგო იესომ. — „შეუძლებელი კაცთაგან შესაძლებელ არს ღმერთისა მიერ“.

— მე არხეინად ვარ, — თქვა პეტრემ. — ყოველივე ჩემი შემომიწირავს შენდა, სახლი და ხელობა მიმიტოვებია და შენ აგყოლივარ, ჯიბე ცარიელი მაქვს, მე მეგონა, ციური სასუფეველის იმედი უნდა მქონდეს.

იესომ მიუგო:

— ჩვენს შორის რომ ითქვას, პეტრე, შენ ბევრი არაფერი დაგიტოვია, თუმცა ესეც ჩაგეთვლება. ჭეშმარიტს გეტყვით: ვინც ჩემთვის დატოვებს სახლსა და კარს, მშობლებს, და-ძმებს, ცოლსა და შვილებს, სამაგიერო გასამრჯელოს უხვად მიიღებს ახლაც და მერეც საუკუნო განსასვენებელში*.

უეცრად ერთმა აზრმა გაუელვა. მოწაფეები განზე გაიხმო და უთხრა:

— აქ უკვე საკმაოდ ვილაპარაკე. ახლა იერუსალიმში დავბრუნდებით. ძალიან კარგად ვიცი, რაც მომელის იქ, მაგრამ ჩემმა საათმა დაჰკრა. ძე კაცისა გადაეცემა კეთილ ადამიანებს, რომელნიც სინამდვილეში არც აგრე კეთილნი არიან. წარმართნი დასცინებენ, დაამცირებენ, სცემენ, სახეში ჩააფურთხებენ, მერე მოკლავენ, მაგრამ მისთვის ეს არაფერია, რადგან სამი დღის შემდეგ აღდგება („აჰა ესერა აღვალ იერუსალიმად, და აღესრულნენ ყოველნი წინასწარმეტყველთა დაწერილნი ძესა ზედა კაცისასა: რამეთუ მიეცეს

* საზარებაში ლაპარაკია საბელზე (იხ. ლექსიკონში).

** ამ განცხადებაშიც და მთელი საზარების არსშიც აშკარად ჩანს სი-ცრუის, სიცარიელისა და ძალადობის მარადიული პრინციპი: რაღაც ზეპირი იდეის, მარადიულ სასუფეველის თუ მისი ყოველნაირი ვარიანტის (ალექსანდრე პეტროვის, ციურ სასუფეველის, ედემის და ა. შ.) მოლოდინში რომ აღამიანები აიძულო ან თუნდაც ურჩიო დათმონ ყველა მიწიერი სი-კეთე, ითმინონ სილატაკე, აქონ-ადიდონ რაღაც მირაჟი, ესაა რეალური ცხოვრებისა და მისი შენოქმედი აღამიანის აბუჩად აგდება, სიკრუე, ძა-ლადობა, ადრე თუ გვიან დასამბობად განწირული. იმთავითვე ამ გზას დაადგა ქრისტიანობაც.

ხელთა წარმართთასა, და გვიცხევდნენ მას და იგინოს და პნერწყუ-
ვიდნენ მას, და სტანჯვიდნენ და მოკლან იგი და მესამესა დღესა აღ-
დგეს“ — ლუკა, 18, 31—33).

პოდა, წმინდა კრებულს ისევ იერუსალიმის გზაზე ვხედავთ.

ამ გზაზე, იერიქონთან, პრაქტიკისათვის, იესომ კიდევ ერთი
ბრმა განკურნა*.

გარდა ამისა, მოწაფეებს მოუთხრო ერთი ანეკდოტი ერთ რო-
მელიდან მიწათმფლობელზე, რომელმაც ვენახში სამუშაოდ ხალხი
დაიქირავა და ერთნაირ გასამრჯელოს აძლევდა ყველას: ბეჯითებს,
ალიონიდან დაღამებამდე რომ წელს იწყებდნენ, და მცონარებს,
დაღამებამდე რომ ჩალაზე კოტრილობდნენ. რა გაეწყობოდა, ყვე-
ლას თითო სტატირი აღუთქვა, ხომ ვერ უმუხთლებდა!

სწორედ იმ გზაზე დიდი იაკობისა და მცირე იოანეს დედამ სა-
ლომეამ იესოს სთხოვა... კი არა, შევედრა: რაკი უკანასკნელ გზა-
ზე მიდიხარ, ერთი სათხოვარი შემისრულო: შენს აღთქმულ სასუ-
ფეგელში ჩემს შვილებს თბილი ადგილები დაუსაკუთრო.

— დედათა შორის უბედნიერესი ქალი ვიქნები, — ეუბნებოდა
სალომეა, — თუ ერთ შვილს მარჯვნიდან მოისვამ, მეორეს კი
მარცხნიდან.

— თვითონაც არ გესმის, რას ითხოვ ჩემგან! — მიუგო იესომ
(„არა უწყი, რასა ითხოვთ. გიძლავს შესვმად სასუმელისა მის, რომ-
მელსა მე შევსუმიდე?... დაჯდომა მარჯვენით ჩემსა არა ჩემი არს

* ტაქსილი აქაც მხედველობიდან ტოვებს ეპიზოდის მეორე ვარი-
ანტს, და არც პირველს უთმობს ჯეროვან ყურადღებას, ბევრ დამოწმე-
ბულ ეპიზოდზე მნიშვნელოვანს. ლუკას საბარების მიხედვით იესო ერთ
ბრმას უხელს თვალებს იერიქონთან მიახლოებისას (18, 35—43). მაგრამ
მათეს მიხედვით აქ ორი ბრმა განკურნა იერიქონიდან გამოსვლისას (ტექ-
სტები ორივე საბარებისა ერთიმეორეს ემთხვევა): „და ვითარ გამოვი-
დოდეს იგინი იერიქონით, შეუდგა მას ერთ მრავალი (ჰედენა, აკყვა; იე-
სოს დიდძალი ხალხი). და ორნი ბრმანი სხდეს გზასა თანა. ესმა, რამე-
თუ იესო წარშავალს, დადადყვეს და თქვეს: მიწყალენ ჩვენ, იესუ, ძეო
დავითისო! ხოლო ერმან მან შეპრისხნა მათ, რაითა დადუჰნენ (ხალხი
შესწყრა, გაჩუმდითო!). მათ უფროის დადად-ყვეს: უფალო, გვიწყალენ
ჩვენ, ძეო დავითისო! და დადგა იესუ, ხმა უყო მათ და პრქვა: რაი გნე-
ბავს, და გიყო თქვენ? პრქვეს მას: უფალო, რაითა აღმეხვენ ჩვენ თვა-
ლი ჩვენნი. შეეწყალნეს იესუს და შეაბო თვალთა მათთა და მუნქვესვე
(მაშინვე) აღვიხლნეს და მისდევდეს მას“ (მათე, 20, 29—34). აქ იესოს
პირველად აღიარებენ ძედ დავითისად!

მიცემა, არამედ რომელთათვისცა განმზადებულ არს მამისა ჩემისა-
გან“ — მათე, 20, 22—23).

ამასთან იესომ დედა-შვილებს პატარა გაკვეთილი მისცა, რომ
განდიდების მაგნე სენი არ შეყროდათ: ადგილებს მე არ ვანაწილებ
და ნუ ითხოვთ*.

შემდეგ, როგორც სახარება ამბობს, წმინდა კრებულმა ღამე იე-
რიქონში გაათია, ვინმე ზაქეის სახლში. ეს იყო ავგუნი და ფრიად
ბოროტი კაცი, რომელიც თავისი ქცევით ყველას აღაშფოთებდა. მა-
გრამ ჩვენ, იესოს ცხოვრების ერთი ნაბიჯიც რომ არ გამოგვიტოვე-
ბია, ეს უკაცურობის მაგალითი სულაც არ გვადელებს. მით უმეტეს
რომ ეს ზაქეი მეზვერეთა მთავარი იყო.

ამასთან დაკავშირებით ითქვა ერთი საყურადღებო იგავი „ათი
მნახა“, ე. ი. ათ მნაზე, რაც ათ გირვანქა ვერცხლს უდრის.

იესომ ზაქეის შეატყობინა, დღეს შენთან მოვდივარო. ზაქეი სი-
ხარულით აღარ იყო. სამაგიეროდ ხალხი გაწყრა: ცოდვილთან გაჩერ-
დაო! ზაქემ პატივი დააფასა: ქონების ნაწილს ვყიდი და გლახა-
კებს ვაძლევო. იესოს გაუხარდა, „რამეთუ ესეცა ნაშობი აბრაჰამი-
სი იყო“. ხალხს ეგონა, რაკი იესო იერუსალიმს უახლოვდება, „ვით-
არმედ მეყსეულად გამოჩნდეს სასუფეველი ღმრთისაო“, და სწორედ
მაშინ უთხრა იესომ ხალხს ეს იგავი:

ვიღაც დიდებული აზნაური წავიდა უცხო ქვეყანაში, რათა გამე-
ფებულიყო იმ მხარეში, რაც ძლიერ დაშორებული იყო მისი სახ-
ლიდან. ეს საკმაოდ სახიფათო წამოწყება იყო, მაგრამ სიძნელეს
არ შეუშინდა, ოღონდ წასვლის წინ ათი მონა იხმო და უთხრა:

— აჰა, თითო ათი მნა მომიცია და ივაჭრეთ ჩემს მოსვლამდე,
ვიდრე ხელთ ვიგდებდე იმ სამეფოს, რაც თვალში მომივიდა. რაც
მეტი სარგებელი გექნებათ, მით უკეთესი. როცა დაგბრუნდები, ან-
გარიშს ჩამაბარებთ.

„ხოლო მოქალაქეთა მისთა ჰსძულდათ იგი და მიავლინეს მო-
ციქული შემდგომად მისა და ჰრქვეს მას: არა გენებავს მეუფება მა-
გისი ჩვენ ზედა“.

* აქ ტაქსილს გამოტყვევებული აქვს ერთი დეტალი: სალომეას თხოვნამ
დანარჩენი მოციქულები გაანაწყენა: „და ვითარ ესმა მათ, გული განიწყეს
ორთა მათ ძმათათვის“. იესომ დაამშვიდა: ვინც წინ დაუენებას მოითხოვს,
თქვენი მონა იქნებაო. ღე კაცისა იმისათვის არ მოსულა, ვინმე იმსახუ-
როს, „არამედ მსახურებად და მიცემად თავისა თვისისა სახსრად მრავალ-
თა წილ“.

კაცს მაინც ბედმა გაუღიმა. როგორღაც მოახერხა და ერთმა აზრ-
ნაურმა სამეფო ხელში ჩაიგდო. დაბრუნებულმა მონები იხმო და
პკითხა, აბა ვინ რა სარგებელი ნახაო.

პირველი მონა მივიდა და უთხრა.

— უფალო, შენმა ვერცხლმა ათი სხვა ვერცხლი შემძინაო.

— ძალიან კარგი, მეგობარო! — თქვა ახლად მოვლენილმა მე-
ფემ. — ნიშნად მადლობისა ჩემს ახალ სამეფოში ათი ქალაქის გამ-
გებლად გნიშნავ.

მეორემ თქვა:

— მე ჩემს კოლეგასავით იღბლიანი ვერ გამოვედი. ათმა მნამ
მხოლოდ ხუთი მნა მომცა.

— არაფერია, შვილო, შენც ცდა არ დაგიკლია! ხუთ ქალაქს გა-
ბარებ.

მესამე მონაც წარუდგა და უთხრა:

— ბატონო ჩემო, ვაჭრობის ნიჭი არ გამაჩნია, ამიტომ მეში-
ნოდა, საქმე ცუდად წამივა-მეთქი: ბატონს რომ ვერცხლი ვერ და-
ვუბრუნო, ტყავს გამაძრობს-მეთქი! ამიტომ ასე ვამჯობინე: რაც
მაქვს, ის მაინც შევინარჩუნო-მეთქი, და შენი მნა ცხვირსახოცში
შევახვიე, აგერ ინებეთ!

— აჰ, შე ღორის დინგო! — დაიღრიალა ახალმა ხელმწიფემ,
უცხო მხარეში გამოცხოვილმა, — ნაკავი ხარ, მონა კი არა! ბანკში
მაინც ვერ მოათავსე. რომ პროცენტები აგელო?

შემდეგ გარშემო მყოფთ მიუბრუნდა და უთხრა:

— გამოართვით მაგას თავისი მნა და მიეცით მას, ვინც ათი
მნა მოიგო!

მაგრამ აქ ვიღაცამ უთხრა: ეს ღორის დინგი საკმაოდ გამოქეჩი-
ლი ვინმეა და ათი იმდენი მაგანაც მოიგოო. ამისათვის მეფემ ცბი-
ერი მონის გაგუდვა ბრძანა.

იგავის დასასრული თავისი სისასტიკით გვაძრწუნებს, თუმცა
აქამდეც ვიცოდით, რომ იესო ზოგჯერ სათნოების ნიღაბს აგდებდა.

— ხოლო გეტყვი თქვენ, — მიუბრუნდა იესო მოწაფეებს; —
რომელსაც აქვნდეს მიეცეს, ხოლო რომელსა არა აქვნდეს და რო-
მელდა-იგი აქვნდეს, მო-ვე-ელოს მისგან*. ასლა მომიყვანეთ მტრე-
ბი, რომელთაც არ სურთ, რომ ამ ქვეყანაში მე ვბატონობდე, გიბრ-

* ამ თემაზე ჰაინემ ცნობილი ლექსი დაწერა («ესაიას ბევრი ქონება
აქვს, მაღე სულაც აავსებენ...»).

ძანებთ! („ხოლო მტერნი, რომელთა არა უნდა მეუფებაი ჩემი მათ ზედა, მომგვარენით მე აქა და მოწყვიდენით წინაშე ჩემსა“ *მადრიასი* 2:13-14).
ზუსტად ლუკას სახარებაში, 19, 27).

უნდა აღინიშნოს, რომ ეს იგავი სრულიად ეწინააღმდეგება იმას, რაც სულ ახლახან თქვა იესომ სიმდიდრის წინააღმდეგ. გარდა ამისა, მოგაგონებთ, რომ მის მძინვარებას შედეგი არ მოჰყოლია: არც ერთი მოციქული ადგილიდან არ დაძრულა, რომ მოეყვანათ მისი მტრები, რომელთაც მისი მეუფება არ სურდათ, და მის თვალწინ გაეწყვიტათ. იგავი დარჩა იგავად.

ამ შეიგავებოდასა და საუბარ-შეგონებებში იერუსალიმიც გამოჩნდა*. ამ სახლში მარიამ მაგდალინელმა ქრისტეს თავზე დაამსხვრია ალუბასტრის დოქი, ნელსურნელებით სავსე ძვირფასი ჭურჭელი, რათა მაცხოვარი დაეწყნარებინა. დოქში სახარების სიტყვით „დიდის სასყიდლის“ მური იდგა, სამასი ფრანკის ღირებულების მაინც იქნებოდა.

იუდა ისკარიოტელი, მთელი წმინდა კრებულის მოლარე და მოანგარიშე, ხარბი და ძუნწი ნაძირალი, დიდხანს დასტიროდა ამ ზარალს. რომ გაეყიდათ, სამასამდე დინარს აიღებდნენ და სხვა თუ არაფერი, ქალაქის ლატაკებს მაინც განიკითხავდნენ. იუდას აზრი სხვებმაც გაიზიარეს.

მაგრამ იესოს ესამოვნა მორიგი მსხვერპლი, რაც მისთვის მარიამმა გაიღო. მას სწამდა, რომ იესოს თავი ღირდა ერთ დოქ ნელსურნელოვან საცხებლად. ამიტომ იუდა დატუქსა აიძუნწისათვით, „რაისათვის დააშრობთ დედაკაცსა მაგას, რამეთუ საქმე კეთილი ქმნა ჩემდა მომართო?“ გლახაკი მუდამ თქვევთან იქნებიან, მე კი აღარ ვიქნები თქვენს შორისო!

ასე დაიცვა თავისი საყვარელი მარიამი, რომელსაც მოციქულებმა აწყენინეს. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ იმ ღამეს იესომ მაგდალინელს საქმიტაც დაუმტკიცა თავისი კეთილგანწყობილება, რაც სიტყვით გამოიხატა**.

* მაგრამ ჯერ იესო პირდაპირი გზით გაემართა ბეთანიაში, სადაც მარიამმა მაგდალინელი და მართა ელოდებოდნენ. სადილი ვინმე სიმონის სახლში მიირთვა. ეს სიმონი კეთროვანი იყო და მან განკურნა.

** იხ. მათე, 26, 6—13; მარკოზი, 14, 3—9; იოანე, 12, 1—11.

ნაწილი მეოთხე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ჰეზონ კვირა

განმარტა ბრუნა

და რაჟამს მივახლენს იგინი იერუსალემდ,
 და მოვიდა ბეთანია, მთასა მას ზეთის
 ხილთასა, მაშინ იესუ წარავლინა ორნი მო-
 წაფეთა თვისთაგანნი და ჰრქვა მათ: მივე-
 დით დაბასა იმას, რომელ არს პირისპირ
 თქვენსა, და მუნქევს (მეცხეულად) ჰპოოთ
 ვირი დაბმული და კიცვი მის თანა. აჰსე-
 ნით და მომგვარეთ. და თუ გრქვას რაიმე
 ვინმე, თქვენ არქვით, ვითარმედ: უფალსა
 მაგისსა უხმან ვცენი, და მეცხეულად მოავ-
 ლინნეს იგინი.

ხოლო ესე ყოველი იყო, რათა აღესრულოს
 სიტყვა იგი წინასწარმეტყველისა, თქმული:
 არქვით ასულსა სიონისასა: აჰა ესერა მეუფე
 შენი მოვალს შენდა, მშვიდ არს და ზე ზას
 ვირსა და კიცვსა ვირსა!*

მათე, 21, 1-5

მიუახლოვდნენ იმ საათს, როცა უნდა შეჩერებულიყო მათი სვლა.
 ოთხი ათასი წლის წინ ვინმე ადამმა და ევამ, რომელთაგანაც ერ-

* „გიზაროდეს, იერუსალიმ (სიონ), ახლო არს მაცხოვარი შენი, —
 — ასეთი მოტივი გამოთქმულია ისაია და ზაქარია წინასწარმეტყველთა წი-
 გნებში, სახარებაც ამით ასაბუთებს იესოს იერუსალიმში ვირით (დედა-
 ლი ვირით) შესვლის კვშმარტებასა და აღცილებლობას (იხ. ისაია, 62,
 11, ზაქარია, 9, 9).

თი შექმნილი იყო ტალახისაგან, ზეორე კი ნეკნის ნამუსრვერისაგან, საშინელი და მიუტევებელი ცოდვა ჩაიდინეს: თითო ცალი აკრძალული ვაშლი მიირთვეს, ცხოვრების ხის ნაყოფს გემო გაუსინჯეს და ცხოვრება დაკარგეს! ეს დანაშაული ტვირთად დააწვა მთელს კაცობრიობას. აბა რომელს შეეძლო მისი გამოსყიდვა? ისევ კაცობრიობას? სამწუხაროდ, არა. მხოლოდ იმას, ვინც მას არ განეკუთვნებოდა, ესე იგი ისევ ღმერთს, ღმერთ-მსაჯულს, ღმერთს, რომელმაც განაჩენი გამოიტანა. ჯერ ის ბრალმდებლის როლში გამოდიოდა, ახლა კი მასვე უნდა შეესრულებინა ერთდროულად ჯალათისა და მსაჯულის როლი, რადგან იესო, სულიწმინდა და საბაოთი არსებითად ერთ არსებად უნდა წარმოვიდგინოთ.

საქმე ბევრად უფრო იოლად ჩაივლიდა, რომ ამდგარიყო ის დალოცვილი სამება და თავად შეენდო შეცოდება ადამის ტომისთვის, არ გაეხვია იესო-ღმერთი ადამიანის ტყავში და არ ეწამებინა სხვისი დანაშაულისათვის, რაც გამოიხატებოდა ედემში ვაშლის ჭამაში.

ამით იესო თავს დააღწევდა აუცილებლობას, რომ ეგზომ არასასიამოვნო და საძაგელი კვირა გამოეცადა, უფლის ვნების კვირად წოდებული, რაზედაც მღვდლები ყველა ენაზე ასე მჭევრმეტყველურად გვიქადაგებენ და ცდილობენ გულები აგვიჩვილონ. გულახდილად რომ გითხრათ, ეს კეთილი მოთხრობა ფრიად საექვო ტანჯავ-გვემაზე ჩემში არავითარ განცდებს არ იწვევს.

აჰ, რომ მართლა არსებულიყო იესო ქრისტე, ეს თავგადასავალი რომ სიმართლე ყოფილიყო, თუნდაც რომელიმე უბრალო გაიძვრა გადარეულიყო, ქადაგება დაეწყო, შეეპყროთ, ეკლის გვირგვინი დაედგათ და ჯვარს ეცვათ, — მაშინ ამ საქმისათვის ასე არ გავილესავდი კბილებს და თქვენც მოგასვენებდით, მკითხველო!

შეიძლება კაცმა დამნაშავე შეიძულოს. მაგრამ არავინ დასცინებს მის ტანჯვას, არც ერთი ჭკვამამყოფელი არ იმასხრებს მის ჯვარცმაზე. მაგრამ იესოს ამბავი თვით გოლგოთაზე ერთგვარ ღიმილს იწვევს, რადგან მთელი ეს ამბავი ისტორია კი არ არის, არამედ მღვდლების მოგონილი მითი. მღვდელი — ერთადერთი რეალური გმირია ყოველი რელიგიისა, ისევე როგორც მღვდლისათვის გასამრჯელოს მიცემაც ერთადერთი რეალური სასჯელია, რაც საბრალო გულზნერყვილო მორწმუნის სულსა და გულს ქენჯნის და ტვირთად აწევს დასაბამიდან, ჯოჯოხეთის ცეცხლით დაშინებულს.

ასე რომ არა ღირს ცრემლთა ღვრა მითიური ნაზარეველი გმირის ტანჯვისათვის, მით უფრო რომ თვითონ სახარება ამტკიცებს თვითონვე ისურვა და ეწამაო. შემოვინახოთ ჩვენი ცრემლი და სიბრალული იმ საცოდავი ზორციელი ადამიანებისათვის, რომლებიც ნამდვილად დატანჯულან ან იტანჯებიან ყოველ ნაბიჯზე და დაიტანჯებიან მომავალში.

ამ ცარიელ მსჯელობასაც მოვრჩეთ და სასწრაფოდ გადავიდეთ ქრისტიანული ლეგენდის ამ ყველაზე უფრო დაუჯერებელ მონაკვეთზე.

მოქმედების ადგილი — იერუსალიმი დრო — გაჩაღებული პასეჟი. მთავარი გმირი — იესო ნაზარეველი. იუდეველნი გაოცებას ვერ ფარავდნენ, წელს იესო რატომ არა ჩანსო. ყოველწლიურად ჩამოდიოდა დღესასწაულებზე და წელს რა მოუვიდაო?

— სად არის იესო? — კითხულობდნენ უმეცარნი.

— ფინიკის სახლში, — პასუხობდნენ ვითომ უფრო მცოდნენი.

სხვები დავობდნენ:

— არა, მწვანე ლეღვის სახლშია.

ძველ ებრაულ ენაზე „ბეთანია“ ნიშნავდა „ფინიკის სახლს“, „ბეთაგია“ — მწვანე ლეღვის სახლს.

— მერე და რას აკეთებს „ფინიკის სახლში“?

— დილიდან საღამომდე მიცვალებულებს აცოცხლებს. აი, ამასწინათ მისი მეგობარი ლაზარე მიიცვალა, იმანაც გააცოცხლა, ოღონდ ცოტა წინხდარი აღმოჩნდა, მატლებს დაუჭამიათ.

— ეს უბრალო საქმე არ არის, უნდა წავიდე და ვნახო.

მართლაც, დასრულდა შაბათის დღესასწაული თუ არა, მრავალი მორწმუნე წავიდა ბეთანიაშიც და ბეთაგიაშიც.

ევანგელისტი იოანე გვაუწყებს, რომ ბეთანიაში წასულმა ცნობისმოყვარეებმა ლაზარე ისე ჩასუქებულ-გამოკოხტავებული ნახეს, თითქოს არასოდეს არ მომკვდარიყოს. მაგრამ იხილა თუ არა რომელიმე მათგანმა ლაზარე კუბოში, ეს კეთილ იოანეს აღარ უთქვამს.

ასე იყო თუ ისე, მიცვალებულის ცოცხლად ხილვამ იერუსალიმელი სტუმრები დიდად გაახარა, ხოლო მღვდელმთავრების გულმუცელს ცეცხლი შეუნთო.

— ასეთ საუბრებს რომ საბოლოოდ გზა გადავუღობოთ, ის

მკვდრებით ამდგარი ლაზარე უნდა მოვკლათ! — თქვა ერთმა ღვთის-
მსახურმა.

ასედაც გადაწყვიტეს, მაგრამ აქ ახალი საზრუნავი გამოუჩნდათ.
მართლაც, ბეთანიიდან იერუსალიმში ამბავი ჩავიდა, ხვალ იესო
დედაქალაქში ჩასვლას აპირებსო. ეს ბევრად უფრო სერიოზული
ამბავი იყო.

მეორე დღეს იესომ მართლა დატოვა სიმონის სახლი, სადაც
სტუმრად იყო, მსურვალედ გადაკოცნა მაგდალინელი და უდრტვინ-
ველი მართა, ხელი ჩამოართვა თავის მეგობარს ლაზარეს და ელე-
ონის ანუ ზეთისხილის მთას მიაშურა. თან გაჰყვა თორმეტი მოცი-
ქული და დიდძალი ხალხი.

— აი, რა უნდა გითხრათ, — დაიწყო იესომ. — არ შეგვეფე-
რება იერუსალიმში უბრალო მაწანწალებივით შესვლა. ბოლოს და
ბოლოს, ადამიანების მეფე ვარ თუ არა ვარ მეფე?

— მეფე, მეფე! — შესძახეს მოციქულებმა.

— მაშინ ეტლი მინდა.

სამწუხაროდ, მახლობლად უბრალო საზიდარიც კი არ აღმოჩნ-
და. მაგრამ იესომ გამოსავალი აქაც მონახა.

— აი, იმ სოფელში გადით, მარჯვენა მხარეს რომ ჩანს, — უბ-
რძანა მოციქულებს. — სოფლის ორღობესთან პატარა ვირს ნახავთ
დაბმულს. ახსენით და მომგვარეთ. თუ რომელიმე უტიფარი გამო-
გიხტებათ, ასე უთხარიტ: „ვირი. იუდეის დიდ პროკურატორს ესა-
ჭიროება-თქო“. მაშინ არავინ არაფერს იტყვის*.

ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც იესომ იწინასწარმეტყველა.
ორღობეში ერთი სახლის კარზე ვირი იყო გაბომბული და იდგა
წყნარად მიყუჩებული. ულაპარაკოდ ახსნეს პატივდებული სახედა-
რი და გამობრუნებას აპირებდნენ, რომ მეზობლის ხმა შემოესმათ:
„ჰეი, ვინა ხარ, რას აკეთებო?“ აქ სხვებიც ახმაურდნენ: ეს რა დრო
დაგვიდგა, პირდაპირ კარებზე ვირების ახსნა და წაგვრა დაგვიწ-

* ამ ეპიზოდის ასახვის საქმეში ევანგელისტებს ნამდვილად დაეწე-
ბიათ მოლაპარაკება. ლუკა, მარკოზი და იოანე მხოლოდ ვირზე ლაპარა-
კობენ, მათე კი ამტკიცებს, სოფლის გასადევართან დედალი ვირი და მი-
სი ჩოჩორი ებაო. მეორე მხრივ, მათე, მარკოზი და ლუკა აღიარებენ, იე-
სომ ვირი უბრალოდ მოიპარაო, იოანემ კა ჩინებული გამოსავალი ნახა:
წინასწარმეტყველი დაიმოწმა (ლ. ტ.).

ყესო! „ო, ნუ მიაქცევთ ყურადღებას, იერუსალიმის დიდ მსაჯულს
ესაჭიროება!“ — დაამშვიდეს მოწაფეებმა. მსაჯულსო? მაშინვე ხმა
ჩაიკმინდეს.

როცა ვირსა ჰპარავდა გლესს, რომელსაც ეს პირუტყვი უფრო
ესაჭიროებოდა, ვიდრე მას, იესო ამით თავის ოჯახურ ტრადიციას
იცავდა. თქვენ ალბათ გახსოვთ, რომ მისმა მშობელმა ანუ დედის
ქმარმა იოსებმა ოდესღაც ბეთლემში ზუსტად ასევე მოიპარა კოხტა
ვირი და ეგვიპტეში წაიყვანა.

საბრალო პირუტყვს ზურგზე კეხის მაგიერ მოსასხამების ზეინი
დაახვავეს. მორჩილმა ვირმა წმინდა ტვირთი უდრტინველად აი-
კიდა და ტრიუმფალური სვლა დაიწყო. ღმერთმანი, სიამოვნებით
დავესწრებოდი ამ სპექტაკლს, სანახაობა უდავოდ შეუდარებელი
იყო.

პროცესიის მონაწილეებმა ხელში პალმის რტოები დაიჭირეს და
ცას შექალაქდეს: „ოსანა დავითის ძეს! კურთხეულ იყოს მომავალი
ისრაელთა მეფის სახელით! დიდება საყოველთაო!“

უფრო ზუსტად, მათეს სიტყვით:

„და ვითარ შევიდა იგი იერუსალიმდ, შეიძრა ყოველი ქალაქი
იგი და იტყოდა: ვინ არს ესე?“

ხოლო ერმან მან ჰრქვა: ესე არს წინასწარმეტყველი იესუ ნა-
ზარეთით გალილუასაით!“ (21, 10—11).

გამვლულ-გამომვლულნი ერთიმეორეს ეკითხებოდნენ.

— ეს რა ხდება?

— ესაა იესოს ზეიმი, — პასუხობდნენ მოციქულები. — ამი-
ერიდან იუდეას ახალი მეფე ჰყავს.

— მერე, ეს მეფეა? — იმანჭებოდნენ გაბლენძილი უსაქმე-
რები. — ასეთ მეფეს ჩემი სანდლების ამოზნევასაც არ დავავა-
ლებდი.

მოკლედ რომ ვთქვათ, ზეიმი მაინც ძალზე შეზღუდული იყო:
ვირზე ამხედრებული მესიის ხილვა, ბეთანიიდან ჩამოყოლილი
მორწმუნეების ხმაური და მოციქულების ქადაგება არ კმაროდა სრუ-
ლი გამარჯვებისათვის. ასე ავიდნენ ზეთისხილის მთაზე, იქიდან
მთელი იერუსალიმი ისე ჩანდა, როგორც ხელისგულზე. ქალაქი
რომ იხილა, იესო ცრემლად დაიღვარა. ევანგელისტები ამას ხსნიან
უცარი დარდის მოზღვავებით, რაც გამოიწვია იერუსალიმის მომა-
გალი ხვედრის ხილვამ. მათი სიტყვით, იესომ წინასწარ განჭერი-

ტა, რომ სოლომონის ქალაქს დააქცევდნ და ქვას ქვაზე არ დატოვებენ. ამ წინასწარმეტყველებამ იერუსალიმს ხელი მაინც ვერ წუწუნებია, რომ მცირე აზიის ერთ-ერთ უდიდეს ქალაქად ქცეულიყო*. უფრო ლოგიკური იქნება, თუ ვიფიქრებთ, რომ იესოს შემთავობების მორიგი წუთები დაუდგა და ისევ საკუთარი ტანჯვის მოლოდინმა აატირა, რადგან ეს უსაფუძვლო ტრიუმფი მხოლოდ პრელუდია იყო ნამდვილი წამებისა, რაც ხვალ ელოდა.

იესოს ქვითინი რომ ესმათ, მის მიმდევრებს გულები შეეკუმშათ, მაგრამ მცირე ხნით. უკვე მიჩვეულები იყვნენ თავიანთი მასწავლებლის ხასიათის სწრაფ ცვლებადობას და უკეთესის მოლოდინში მათი კაემანი სწრაფად განქარდა.

დაბოლოს იერუსალიმშიც შევიდნენ. მრავალი თანამდგომიც შეუერთდათ, მაგრამ განსაკუთრებული ბრწყინვალეობა მაინც არ იგრძნობოდა. ვირმა თავი დახარა, უთუოდ შეეშინდა, ოღონდ თავისი თუ იესოს ბედისთვის, ეს ძნელი სათქმელია. მაცხოვარი გაჭირვებით ასერხებდა ზურგზე გაჩერებას და ცდას არ აკლებდა, რომ ვირი მაინც ბედაურივით წასულიყო და საზეიმო განწყობილება არ შეესუსტებინა, როგორც გამარჯვებულს, მორწმუნენი თუ ქუჩის ხუმარები კი „დაუფენდეს სამოსელსა მათსა გზასა ზედა“, რომ ჭკვიან ცხოველს ფეხი ზედ შეედგა, მაგრამ სწორედ ეს უჭირდა**, მოციქულები კი აღმაშფოთებულ აბდაუბდას გაჰყვიროდნენ. ყოველივე ამის მიუხედავად, წმინდა კრებულის მოსვლას იერუსალიმში საყოველთაო ტრიუმფი და სენსაცია მაინცა და მაინც არ გამოუწვევია. ალბათ საბრალო სანახაობა იყო, ხალხი შესცქეროდა და იცინოდა.

ფარისევლები — კაცმა რომ თქვას, ყოველთვის ასე ბოროტნი კი არ იყვნენ — თანაგრძნობით უყურებდნენ ნაზარეველ წინასწარმეტყველს. მივიდნენ და მეგობრულად ურჩიეს:

— გააჩუმე შენი მოწაფეები, რა ყოფა აქვთ, სახელს გიტყენო!

* იუდეის ომში იმპერატორმა ტიტემ იერუსალიმი ისე დააქცია, რომ ერთი უძველესი კედლის ნაშთიღა დარჩა, ორიოდვე უბანთან ერთად, და აქ, „გოდების ადგილზე“, დაისის ეამს ებრაელები ფარულად მიდიოდნენ, ლოცულობდნენ, გოდებდნენ და ჰვებს ეამბორებოდნენ. მერე თანდათან აშენდა ისევ. 1893 წელს მისი მოსახლეობა 42 ათასამდე აღწევდა და 170 ქუჩა იყო.

** ცხადია, ტაქსილი ხეობის. სახარებაში სრულიად სერიოზულადაა ნათქვამი, ხალხი ფეხქვეშ სამოსელს უფენდაო (ლუკა, 19, 36).

მაგრამ იესომ აქაც გამოიხატა ისტორიული პასუხი. თავისი მოწაფეების არც თუ მთლად გულწრფელი, მაგრამ ხმამაღალი შეხვედრებით მოხიბლულმა ფარისევლებს ამაყად მიუგო:

— მადიდონ, როგორც შეუძლიათ! თუ ისინი დადემდებიან, ქვა-ნი დაიწყებენ ღაღადს!

აქედან ჩანს, რომ სატანა ამოოდ ცდილობდა იესოს შეცდენას. თვითონ ის სჩადიოდა მძიმე ცოდვას, ქედმაღლობის სახით*. თქვა და წინ წავიდა, ვითომ მართლა სრული ტრიუმფი ჰქონდა.

მაგრამ როდემდე შეიძლება ყვირილი და აღტაცება?

პროცესია თანდათან შენულდა, ხალხი დაიფანტა: ჯერ ცნობისმოყვარენი წავიდ-წამოვიდნენ, მერე მაცხოვრის მიმდევრები, ბოლოს მოციქულები. იმ გორაკის ფერდობს რომ მიადგა, რომელზედაც ტაძარი იდგა, იესო მარტო დარჩა. ამ ფაქტს წმინდა წერილის ყველა კომენტატორი აღიარებს. ქეშმარიტად, ეს იყო დიდი პიროვნული ტრაგედია მაინც, თუ დიდი რელიგიური არა.

მხოლოდ სიოს დაჰქონდა ქალაქის ვიწრო ქუჩებში იესოს სიტყვები: „ვაი შენდა, იერუსალიმ!.. რამეთუ მოვლენან დღენი შენ ზედა და მოგადგან შენ მტერთა შენთა ლაშქარი... და განგაძონ შენ და შეილნი გარემოსა შენსა დაეცნენ, და არა დაშთეს ქვაი ქვასა ზედა ამისთვის, რამეთუ არა გულისხმა-ჰყავ ეამი მოხედვისა შენისა“...

ევანგელისტ მარკოზის სიტყვით, იესო იმით დაკმაყოფილდა, რომ ტაძარში მტრედებით მოვაჭრეებს შეხედა და იმ დღეს მეტი არაფერი გაუკეთებია**. უკვე ღამდებოდა. არავინ ჩანდა, რომ მხარი

* ესეც ხელოვნურად აღმოჩენილი ზედმეტი „ცოდება“. ქრისტეს სიტყვა ქვათა ღაღადის შესახებ თვითგანდიდება კი არა, რწმენის სიმბოლოა (თავის რწმენას ყველა წინამძღოლი აღიღებს!) და საანდაზოდაც ამიტომ დარჩა (იხ. ლექსიკონში).

** ტაქსილი საინტერესო დეტალს ტოვებს. მარკოზი აქ ამაზე დუმს, (გადააქვს მეორე დღისათვის. ნ. 13, 15—17), მაგრამ იგივე არ ითქმის ღამზე, რომელიც მტრედებით მოვაჭრეების განდევნას აქვე მოგვითხრობს: „და ვითარცა შევიდა ტაძარსა მას, იწყო გამოსხმად, რომელნი ჰყიდდნენ ტრედებსა, და ჰქვეა მათ: წერილ არს: ივოს სახლი ჩემი სახლ სალოცველ, ზოლო თქვენ ჰყავთ იგი ქვებ ავაზაკთა!“ (ლუკა, 19, 45—46). ის მეორედ აწიოებს ტაძარში მოვაჭრეებს ამავე ცნობას იმეორებს მათე (21, 12—13). არც ის ცნობაა სწორი: დღეს იესო ამით დაკმაყოფილდაო

დაეჭირა, ამიტომ იესომ გადაწყვიტა საიმედო ადგილი შესაფარად და ქალაქიდან გაევიდა, მაგრამ საით? მისი ბიჯი ხომ საინტერესოა? ან მოციქულებმა რაღა ახლა მიატოვეს, გენერალური ბრძოლის წინ? სახარება ამაზე დუმს, მაგრამ შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ რამდენიმე მოწაფე მაინც იპოვა და მათთან ერთად გაათია ღამე სადღაც ღია ცის ქვეშ.

რაც შეეხება ვირს, ახალი აღთქმა მას მეტად აღარ იხსენიებს, მაგრამ სხვა ლეგენდები მის შემდგომ ბედსაც გვაუწყებენ. მისონი⁴⁴ თავის ცნობილ წიგნში „მოგზაურობა იტალიაში“ (ტომი 1) ამ სახელგანთქმული ოთხფეხის შემდგომი ბედის შესახებ მთელს ეპოპესს მოგვითხრობს.

როცა იესო მარტო დარჩა, ვირიდან გადმოვიდა და ბუდის ანაბარა მიატოვა, არც იმაზე უფიქრია, რომ პატრონისათვის დაებრუნებინა.

ამრიგად, ჩვენს ვირს სხვა რა გზა აქონდა, მარტო განაგრძო ქალაქში მოგზაურობა ლუკმა-პურის საშოვნელად. მშვენივრად ესმოდა, რაც გადახდა; უპატრონოდ რომ დარჩა, ამასაც მიხვდა. ამიტომ გადაწყვიტა ამ დროებითი თავისუფლებით ესარგებლა და პატარა გასეირნება მოეწყო. გულის გადასაყოლებლად.

ჯერ მთელს იუდეაში დაეხეტებოდა. სამშობლო ქვეყნის მიწა-წყალი რომ შეაჯერა და საფუძვლიანად შეისწავლა, ახლა საზღვარგარეთ წასვლა განიზრახა.

თავში ჩინებული აზრი მოუვიდა: იტალიას დაევილიო. იტალიის დავლა ვის არ უნდა, მაგრამ მისთვის ეს ძნელი საქმე იყო: ან ხმელთაშუა ზღვა უნდა გაეცურა, ე. ი. გემში ჩამჯდარიყო, ან შავი ზღვისათვის უნდა შემოეველო სამხრეთიდან. გემში ჩაჯდომა არ ისურვა, რადგან თავის დამოუკიდებლობას ძლიერ აფასებდა და მიუხედავად იმისა, რომ ქრისტეს სახედარი იყო, შეეძლოთ დაებათ ან გადაეცათ მისი თავი კოკისთვის, რომელიც ვირის ხორცისაგან მგზავრებს ძებვს გაუკეთებდა. ეს არ იქნებოდა კარგი ბოლო.

მაგრამ აქ წმინდა ვირს ძალიან დროულად მოაგონდა, იესო რომ წყალზე უნავოდ დადიოდა, ფეხიც არ უსველდებოდა, და გუნებაში თქვა: „რატომ მეც ასე არ უნდა მოვიქცეო?“

თამამად მივიდა ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროზე და პირველ-

სულაც არა: „და მოუბდეს მას ბრმანი და მეღობღლნი (კოკლნი) ტაძრსა მას შინა და განკურნა ივანი“ (მათე, 21, 14). ეს უშუალოდ ტაძრად მისვლის დღეს ხდება. „დღეება ძესა დაუითისსა!“ — გაიმახლა ხალხი.

სავე ტალღაზე შედგა. ო, სასწაულო! ტალღა მაშინვე გაქვავდა, მა-
მა იოსების რქებივით გამაგრდა. ასლა მეორე ჩლიქი დაადგა მის-
დევნო ტალღაზე და არც იმან დააყოვნა გაქვავება. ასე ტალღა
ტალღაზე გადაბიჯებით ვირმა ხალხი გააშტერა, თვითონ კი კუნ-
ძულ კვიპროსზე გადავიდა. კუნძულებზე მგლები ნაკლებად იცის და
ვირმაც თამამად დაიარა როდოსი, კრეტა, მალტა, სიცილია, გზა-
დაგზა წიწწნიდა ნარშავას, რომელიც საგანგებოდ იზრდებოდა გამა-
გრებულ ტალღებზე, და ბოლოს ვენეციის უბეში ამოჰყო თავი. იმ
ხანებში ვენეცია ჯერ კიდევ არ არსებობდა. იყო მხოლოდ ადგი-
ლი, სადაც ეს ჯადოსნური ქალაქი აღორძინდა მერწვე ტალღებზე,
ქალაქი, რომელზედაც იტყოდნენ: „ვენეცია ნახე და მერე მოკვდიო“.
არც გონდოლები იყო, არც ქუჩები, ვირსაც რა ესაქმებოდა, აიღო
თავისი ტურისტული ჯოხი და ვერონაში ჩავიდა, სადაც ჯერ კიდევ
არ იყო დაბადებული ვერონეზე*.

სწორედ ამ ქალაქში დაასრულა თავისი დღე, საყოველთაო მო-
წიწებით გარემოცულმა თავისი სასწაულებისათვის. ვერონაში დღე-
მდე ეთაყვანებოდა წმინდა ვირის რელიქვიებს, ორთის ღვთისმშობ-
ლის ტაძარში რომ ინახება. წელიწადში ორჯერ საზეიმო პროცე-
სია იმართება: ქუჩა-ქუჩა დააქვთ მისი სასწაულმოქმედი ძვლები

ასეთ ვირულ დიდებას სამართლიანი შურიტ შესცქერის მთელი
წმინდა ოჯახი. იმანაც ხომ გაიზიარა პატივი, ზურგით ატარა იესო
და ისიც არა ბეთანიიდან იერუსალიმამდე, არამედ ბეთლემიდან
ეგვიპტემდე! რისთვის მინიჭეს მის კოლეგას ასეთი გამორჩეული
პატივი? ამის შემდეგ კიდევ ეთქმით ღვთისმსახურებს, ღმერთი სა-
მართლიანიაო? ურჩევნიათ ენა დაიმოკლონ!***

* ვერონიდან იყო აღორძინების ეპოქის დიდი იტალიელი მხატვარი
პაოლო ვერონეზე, უპირატესად სახარების სიუჟეტებზე აგებული ბრწყინვა-
ლე სურათების შემქმნელი („ქორწილი კანაში“, „ნადიმო ლევიტელთან“,
„ქრისტე და მარიამ მაგდალინელი“, „იესოს გამოშვებობა დედასთან“
და სხვ.).

** შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ბეთლემელი ვირი სადმე არაბეთის
უდაბნოებში ვეფხვებშია შეჭამეს და წმინდა ნაწალები დაიკარგა! სხვა გა-
მართლება ამას მართლაც არა აქვს, შით უმეტეს რომ იესო იერუსალიმში
ვერ შევიდოდა, ის რომ ბეთლემის ვირს არ ეხსნა.

უკანასკნელი იგავები და უკანასკნელი მუქარა

და გამოვიდა იესუ ტაძრით და წარვიდო-
და. და მოუბდეს მას მოწაფენი თვისნი და
უჩვენებდეს მას შენებულსა მას ტაძრისასა.
ხოლო იესუ მიუგო და ჰრქვა მათ: კხედავთ
სამე ამას ყოველსა? ამინ გეტყვი თქვენ:
არა დაჰშთეს აქა ქვაი ქვასა ზედა, ვიდრემ-
დე ყოველივე დაირღვეს. და ვითარცა დაჰს-
ჯდა იგი მთასა მას ზეთის-ხილთასა, მოუბ-
დეს მას მოწაფენი თვისაგან და ეტყოდეს:
მითხარ ჩვენ: ოდეს იყოს ესე, და რაი არს
სასწაული იგი შენისა მის მოსლვისა და აღ-
სასრული ამა სოფლისა? (როდის დაიქცევა
იერუსალიმი და რა იქნება შენი გამოცხა-
დების ნიშანი?). მიუგო იესუ და ჰრქვა
მათ: ეგრძელენით, ნუ ვინმე გაცთუნნეს
თქვენ, რამეთუ მრავალნი მოვიდოდენ საბე-
ლითა ჩემითა და იტყოდენ, ვითარმედ მე
ვარ ქრისტე, და მრავალთა აცთუნებენ.*

მათე, 24, 1-8

ესირ ქრისტე ღმერთი იყო, და მაინც
ისევ ადამიანად რჩებოდა. ჩვენ უკვე ვი-
ციტ, რომ მის განკარგულებაში ყოველ-
თვის ორი არსება იყო: ღვთაებრივი და
ადამიანური, ციური და მიწიერი, წარმა-
ვალი და მარადიული. რომელიც უნდოდა, იმას აირჩევდა. ღია ცის
ქვეშ ღამის თევამ ძე კაცისა ძლიერ დაქანცა. გარდა ამისა, წინა
დღეს, რაც ტრიუმფით დაიწყო და გაქცევით დასრულდა, იმდენი ვერ

* ჰაღიშის სახარებაშია „და მრავალნი აცთუნნენ“.

მოიცალა, რომ პირში ლუკმა ჩაედო. ბრბოს აღტაცება ადამიანს აბრუებს, მაგრამ კუჭს ვერ ენუგეშება. მღელვარება კლავს მადს, მაგრამ გაივლის აღტაცება ცარიელი სიტყვებით და შიმშილი უფრო მწვავედ მოგვაგონებს ხოლმე თავს. უნეტარესი სამოთხის აღთქმით ერთ წიწილასაც ვერ გააძღვით.

მოარულ სიტყვას მოშვიდა. გარშემო კი გადატიტვლებული ველი იყო. სად უნდა მოეკლათ შიმშილი?

— პეტრე! იაკობ! ანდრია! იოანე! ჰართლომე! — დაიძახა მაცხოვარმა.

მოციქულებმა მიიბრინეს.

— იერუსალიმიდან პურისნაირი არაფერი წამოგიღიათ?

— როგორ არა, უფალო.

— ყოჩაღ! მოიტათ.

— ჰო, მაგრამ...

— რა „მაგრამ“?

— მაგრამ გუშინვე შეეცამეთ.

იესომ წყენა ვერ დაფარა.

— მაშ იშოვეთ მაინც რამე.

— გაშლილ ველზე? რა ვიშოვოთ, უფალო?

— ეჰ, თქვენ... წავალ, იქნებ სადმე ლეღვი მაინც ვნახო.

თქვა და ორი მოწაფის თანხლებით გზას გაუდგა.

გზის გასწვრივ ბაღები იყო, მწვანე ფოთლებში აქა-იქ იერუსალიმელ მდიდართა სახლები ჩანდა. უნდა შევნიშნოთ, რომ ძველი ებრაული ადათის თანახმად ყოველ მგზავრს შეუძლია შიმშილი მოიკლას გზისპირა ხეხილის ნაყოფით, თუ ტოტები ზღუდის გარეთ გადიან.

პირველი ასეთი ხეხილი, რაც იესომ შეამჩნია, იყო დიდებული ლეღვი. დამშეული ძე კაცისა იქით გაეშურა. ხელი ასწია, ფოთლები გასწი-გამოსწია, მაგრამ თქვენც არ მომიკვდეთ, ვერხვზე მეტი ნაყოფი არც იმას ესხა!

როგორც უკვე ვნახეთ, მოარული სიტყვა მუდამ სათნო ხასიათისა არ ყოფილა. ახლაც უეცრად აენთო. ნაყოფი რომ ვერ ნახა, უდანაშაულო ხე დასწყევლა და თანაც მთელი თავისი ხელოვნებით, ლეღვი შეძრწუნდა და იქვე იწყო ხმობა.

ეს შემთხვევა, ჩვენს შორის რომ ითქვას, ერთხელ კიდევ ამტკიცებს, რომ ფიცხი იესო ზოგჯერ ისე განრისხდებოდა, რომელი

ბორჯნეული შეედრებოდა! ხეშ რა დააშავა? ჯერ ნაყოფის მოსხმის დრო არ იყო! არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ეს ხდებოდა პასტის წინა ორშაბათს, ლელვი კი, როგორც ცნობილია, ადრე გაზაფხულზე არც ერთ ქვეყანაში არ მწიფდებოდა. მერე, თუ იესოს ერთი სიტყვით შეეძლო ხე გაესმო, რატომ არ უნდა გამოეყენებინა იგივე ძალა პირდაპირი დანიშნულებით? განა უფრო ჰუმანური არ იქნებოდა, თუ ინატრებდა და ლელვის ხეს ნაადრევად მწიფე ნაყოფით დაამშვენებდა? თვითონაც მოგებული დარჩებოდა და უდანაშაულო ხეც გადარჩებოდა.

ჩანს, საამისო ფიქრის დრო არაა ჰქონდა. ხე დასწყველა და ხე გახშა. არ მასიამოვნე და ახია შენზეო!

მაინც დავიმოწმეთ ეს ამბავი ისე, როგორც მარკოზი გადმოგვცემს:

„და ხვალისაგან ვითარ გამოვიდოდეს იგინი ბეთანიათ, შემეშია. და იხილა შორით ლელვი ფურცლოვანი, და მოვიდა, უკეთუმცა პოვა რაი მას შინა და ვითარცა ჰოვიდა მისა, არარაი პოვა, გარნა ფურცელი ხოლო, რამეთუ არა იყო ჟამი ლელვისაი. და ჰრქვა მას: ნულარამცა (ნუცა ვინ) ჰამს უკუნისამდე შენგან ნაყოფსა! და ესმოდა ესე მოწაფეთა მისთა“ (მარკოზი, 11, 12—14).

მისი თანამოძმე მათეც თითქმის იმავე სიტყვებით გადმოგვცემს ამ ამბავს და იქვე დასძენს: „და განხშა ლელვი იგი მეყვსეულად“ (21, 19).

იესო ისეთ გუნებაზე დადგა, რომ აღარ შეეძლო არ წასულიყო ტაძარში და იქ ისევ ალიაქოთი არ აეტეხა. მივიდა, იგივე სპექტაკლი გაიმეორა, რაც სამი წლის წინათ დადგა: ქურდები უწოდა მოვაჭრეებს და ააწიოკა. „და ესმა ესე მღვდელთ მოძღვართა მათ და მწიგნობართა და ეძიებდეს, რაითამცა წარწყმიდეს იგი, და ეშინოდა მისა (ეშინოდათ), რამეთუ ყოვლისა მას ერსა დაუკვირდებოდა მოძღვრება იგი მისი“.

წმინდა ძმობა იმ დღეს უკანასკნელ ზომამდე მივიდა, რომ როგორმე საჭმელი და ფული ეშოვა.

შემდეგ იესომ კოჭლთა და ბრმათა მთელი ჯგუფი განკურნა ერთად. ბრმები და კოჭლებიო, წერია სახარებაში. არც ერთი სხვა სნეული იმ დღეს განკურნებას არ ღირსებია. უნდა შევნიშნოთ, რომ დედამიწაზე მისი ყოფნის მთელი ხნის მანძილზე ერთი კუზიანიც

არ გაუმართავს წელში. იქნება ისინი ეზიზღებოდა?

იცი, წმინდა საიდუმლოა.

ეკლესიის ერთ-ერთი მამა, ვინმე ეზები ამტკიცებს, იმავე დღეს ერთი კეთროვანიც განკურნაო, ისიც დაუსწრებლად, წერილით. ერთ მოციქულს, ფილიპეს, უცხოელები შეხვდნენ და უთხრეს, იესოს ნახვა გვინდაო. ფილიპემ ანდრიასთან მიაგზავნა, ანდრიამ იესოს მოახსენა და იმანაც ზოგიერთი გაბღენძილი დიდი კაცივით კი არ ალოდინა მოსაცდელში, მაშინვე მიიღო მთხოვნელები.

— რით შემძლია გემსახუროთ? — კითხა სტუმრებს.

— ჩვენ გამოგვაგზავნა ჩვენმა მბრძანებელმა აბგარ მეხუთემ, ედესის მეფემ. გეპატივებათ და თავშესაფარსა გთავაზობთ თავის ქვეყანაში, თუ თქვენს თანამემამულეებს ვერ შეეწყობით.

იესომ ასეთი თავაზიანი წინადადებისათვის უცხოელებს მადლობა მოახსენა, მაგრამ მის მიღებაზე უარი განაცხადა. ეს დიდი წინდახედულობა იყო: მაშინ ვინ იტვირთებდა კაცობრიობის ცოდვებს?

მაშინ ელჩებმა მოახსენეს, ჩვენი მეფე კეთრით არისო სწეული. ეს საშინელი ხენი მეფეებსაც არ ინდობდა, მაგრამ რაღაც უპირატესობით მაინც სარგებლობდნენ: კეთროვან მეფეებს კარანტინით არავინ ზღუდავდა.

იესომ თავიანი კეთილშობილი მნახველები მაშინვე დაამშვიდა და დაარწმუნა, ჩემი ჩასვლა არ არის აუცილებელი, თქვენი ხელმწიფე გაჯანსაღდება, რა დღესაც ჩემს პასუხს მიიღებსო.

ევანგელისტი იოანე ამ შეხვედრის ამბავს იხსენიებს, ოღონდ სტუმრებს ბერძნებად თვლის, ეზები კი ყველაწმინდას ფიცულობს, აბგარ მეხუთის ელჩები იყვნენო (სხვათა შორის, ისტორიამ ასეთი მეფე არ იცის). მაგრამ ამას არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს.

იგივე იოანე მოგვითხრობს, იმ საღამოს ჩვენი ღმერთი რაღაც შიშმა მოიცვაო, რაც სრულიად გასაგები ადამიანური ამბავია:

„აჲ სული ჩემი შეძრწუნებულ არს, და რაი ვთქვა? მამაო! მიხსენ მე ჟამისა ამისგან, არამედ ამისთვის მოვედ ჟამსა ამას“ (იოანე, 12, 27).

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: „მამაჩემო, თუ შეიძლება, მიხსენი ამ ტანჯვისაგან! არ შეიძლება? მაშ იყოს, მეც ამისათვის მოვედი“.

სამშაბათს მოციქულებმა როგორღაც ისევ გაიხსენეს გამხმარი ლელვი და ასეთი ბაასი გამართეს:

— შეხე, — შენიშნა პეტრემ, — ერთი დღეც არ გასულა!

— მაშ! ამ დილით ვნახე, — მიუგო ბართლომემ — გამხმარი იყო, როგორც გინახავს წიფლის შეშა.

საუბარში მოარული სიტყვა ჩაერია:

— მეგობრებო, თუ რწმენა გქნებათ, თქვენც მოახდენთ ისეთ სასწაულებს, როგორიც იხილეთ. მთავარია რწმენა გქონდეთ. ვიდრე დაეჭვებას დაიწყებთ, ისეთი ძალა გქნებათ, რომ ლეღვის გახმობა რა არის! შეგიძლიათ ამ მთას უთხრათ: „დაიძარი და ზღვაში ჩავარდის!“ — და მთა მეყსეულად ზღვაში გადაეშვება. მოკლედ, „ვიდრე ნათელი გაქვს, გრწმენინ ნათელი, რათა ძე ნათლისა იყვნეთ“.

მოციქულები, რომელთაც ლეღვის ხის სასწაული ძალიან მოეწონათ, ბავშვებივით გაახარა იესოს ცნობამ, ჩემსავით სასწაულებს თქვენც მოახდენთო. გაცემულებმა ახედეს ზეთისხილის მთას და ეჭვით გულები გადაუქანდათ: ამოდენა ბუმბერაზს როგორ დავძრავთო!

ნაშუადღევს მთელი კრებული ისევ იერუსალიმში დაბრუნდა. წინამძღოლმა კიდევ ილაპარაკა ტაძარზე, ფარისეველთა სააუგოდ, შეადარა ისინი ადამიანებს, რომლებიც სიტყვით ღმერთს ემსახურებიან, საქმით კი მხოლოდ საკუთარ სიამოვნებას ემორჩილებიან.

და თქვა იესო არაკი:

„რასა ჰგონებთ თქვენ? კაცსა ვისმე ესხნეს ორ ძე, და მიუხდა ბირველსა მას და ჰრქვა: შვილო, მივედ დღეს და იქმოდე საყურძნესა ჩემსა (ჩემს ვენახში იმუშავეო).“

ხოლო მან მიუგო და ჰრქვა: მივიდე, უფალო! და არა მივიდა.

და მივიდა ერთისა მის და ჰრქვა ეგრევე. ხოლო იმან მიუგო და ჰრქვა: არა მინებს! მერმელა შეინანა და მივიდა.

ვინ ორთა ამათგანმან ჰყო ნებაი მამისა თვისისა? ჰრქვებს: უკანასკნელმან მან! ჰრქვა მათ (მოციქულებს) იესო: ამენ გეტყვი თქვენ, რამეთუ მეზვერენი და მეძაენი** წინა-გიძღოდიან თქვენ სასუფეველსა ღმრთისასა“, ე. ი. ბაჟის ამკრეფნი და მეძაეები გიძღვიან უფლის სასუფეველის გზაზეო! (მათე, 21, 28—31).

ამრიგად, იგავის ბირდაპირი აზრიც ნათელია, მაგრამ იესომ ფარისეველებს გამზადებული დასკვნაც მიაწოდა: სასუფეველის გზაზე

* ქაღისის ვარიანტშია: „რომელმან-მე ორთაგანმან ყო ნება მამისა?“

** ზოგ ვარიანტშია „ცოდვილი“.

მეძაგები და მეზვერეები მიგიძღვიანო: ე. ი. ვინც ერთი შეხედვით წინააღმდეგია და უარს ამბობს, ნამდვილი შემსრულებელი ის არის! თავისებური სიბრძნეა!

მაგრამ ესეც კი ეცოტავა და იქვე მოიგონა მეორე იგავი, კიდევ უფრო შეურაცხყოფელი. ახლა ფარისევლები შეადარა მევენახეებს, რომელთაც, იმის ნაცვლად, რომ ვენახისათვის ხშირ-ხშირად მიეხედათ, პატრონის ყველა მსახური დახოცეს, ბოლოს კი შვილიც მოუკლეს. მაგრამ დაიცადონ, მოვა ვენახის პატრონი და სამაგიეროს მიუზღავს, ღუბჭირ მევენახეებს ერთიანად გაჟუჟავს!

ბოლოს თქვა არაკი ერთ ვილაც ჭინჭყლიან მდიდარზე*. ამ ვაჭბატონმა ცოლი შეირთო. ქორწილში უთვალავი სტუმარი მოიწვია. გახურებულ ნადიმში უცებ შენიშნა, რომ ერთ წვეულთაგანს საზეიმო სამოსელი არ ეცვა. რა გააკეთა ჩვენმა ნეტემ? ** ჯერ წვეულს მიუბრუნდა: „მოყვასო! ვითარ შემოხვედ აქა, რამეთუ არა გმოხიეს სამოსელი საქორწინე? ხოლო იგი სდუმნა. მაშინ პრჭვა მეუფემან მან მსახურთა თვისთა: შეუკრენით მაგას ხელნი და ფერხნი და განაგდეთ ეგე ბნელსა მას გარესკნელსა. მუნ იყოს ტირილი და ღრეჴნა კბილთა! რამეთუ მრავალ არიან ჩინებულნი და მცირედ რჩეულნი“ (მათე, 22, 12—14).

ფარისევლებს გულში ეკლად ხვდებოდათ მთელი ეს ორაზროვანი იგავები, რომლებიც მათს სუსტ მხარეებს აშიშვლებდა, და სამაგიეროს გადახდა მოინდომეს, „რათა სიტყვითა საფრხე უგონ მას“, მაგრამ იესომ „დაუყო პირი სადუგეველთაც“ და ფარისეველთაც.

* აქ ტაქსილს აშკარა უზუსტობა აქვს: საბარებაში ლაპარაკია მეფეზე (ამსგავსება სასუფეველი ღმრთისა კაცსა მეფესა, რომელმან ჰყო ქორწილი ძისა თვისისა“; ასეა ლუთერის ბიბლიაშიც: *gleich einem König*, და რუსულშიც: *подобно человеку царю* — მათე, 22, 2). თანაც ქორწილი გადაუხდა თავის შვილს. ეს სიტყვები გამოყენებული აქვს გოეთეს ლექსში „წვეულება“.

** აქაც დასტურდება, რომ ტაქსილსაც და მის რუსულად მთარგმნელთაც შეეძლოა აქვთ გაპარული: ქორწილში მზრქანებლობს მეფე, მამა, და არა მისი ძე, სიძე (*König*). მეორე ამბავი: ტაქსილს გამოტოვებული აქვს იგავის პირველი ნაწილი (მთხ. 1—10), რომელშიაც სტუმრები მეფეს არ ეყარებიან, მიუხედავად არაერთგზის მიწვევისა, და მერე კიდევ „სხვათა შეიპყრნეს მონანი იგი მისნი, ავინეს და მოსწყვიდნეს“, — მონებს უბრძანებს: გადიოთ შარავნებზე და ვინც ნახოთ, ყველა მოიწვიეთო.

ფარისევლებმა იმით დაიწყეს, რომ ჰეროდეს თანამოაზრებს მიმართეს. ისინიც ტაძარში გამოცხადდნენ, ვითომ ერთიმეორესი დავა მოუვიდათ და დაუღალავ მოლაყბეს მიმართეს, განგვანათლეო*.

— რაბი, — გადამეტებული ხელოვნური მოკრძალებით მიმართეს იესოს. — ჩვენ ვიცით, რომ მრავალ საქმეში გაგებული ხარ ისე, როგორც არავინ. კეთილი ინებეთ და აგვისხენით: უნდა ვაძლიოთ კეისარს ხარკი თუ არ უნდა ვაძლიოთ?

ამჯერად მასზე მოხერხებულად იქნა დაგებული. თუ ხარკის მიცემაზე უარს იტყოდა, ამით სარმას გამოსდებდა პონტიო პილატეს, რომაელთა სახელით იუდეის გამგებელს. ხოლო თუ იტყოდა, უნდა მიეცეთ, ამით მოიგებდა დამპყრობელთა გულს, მაგრამ შელახვდა იუდეველთა პატრიოტულ თავმოყვარეობას.

მაგრამ იესომ მაშინვე შეიყნო ეშმაკის მახე.

„გულისხმა-ჰყო იესო უკეთურება მათი და ჰრქვა: რასა გამომცდით მე, ორგულნო?“

პასუხი კი მაინც გასცა:

— შეილებო! ჩემი გამოჭერა აგრე იოლი არაა, უფრო ჭკვიანები უნდა იყოთ საამისოდ. მაგრამ მომიტანეთ მონეტები, რომელთაც რომაელებს უხდით.

ვილაცამ დინარი გაუწოდა.

— ვისი სახეა ამ დინარზე ამოკვეთილი და ვისი სახელი აწერია ამ მონეტას?

— კეისრისა! კეისრისა! — შესძახეს ერთხმად.

— მიეცით კეისრისა კეისარსა და ღმრთისა ღმერთს!

ვინც სხვას ორშოს უთხრიდაო, შიგ თითონვე ჩავარდაო, იტყვიან. მოარულმა სიტყვამ სიტყვა ბანზე ააგდო, მართალია, ამაზე უფრო მარჯვედ შებრუნებული პასუხი ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ ეს იყო ფრაზა და შერე როგორი! ამიტომ იესოს მახვილგონივრულ პასუხს მქუხარე ტაშითა და ოვაციით შეხვდა ხალხი, რომელიც ყოველ დროში მაღალფარდოვანი სიტყვის ტყვეა.

ჰეროდეს მომხრეთა გაწბილების შემდეგ იესოსთან მივიდნენ სა-

* ტაქსილი ზშირად კარგავს ზომიერების განცდას და უღიერ, შეუჩაქხმოფელ ეპითეტებს ჰმარობს, რაც სერიოზულობას უკარგავს მის შრომას. ასეთი ეპითეტები: მოლაყბე, მაწანწალა, ქურდი და ა. შ. სრულიად ზედმეტია.

დუკეველი — იუდეველთა გავლენიანი სექტის მომხრეები მოდღარო
 ასეთი კითხვა დაუსვეს: ნიკოლოზი

— „მოდღარ! მოსე ესრეთ თქვა: უკეთუ ვინმე მოკვდეს და არა ესვას შვილი, შეირთოს მისი ცოლი მისმა ძმამ და აღუდგინოს თესლიო. ჩვენს შორის შვიდი ძმა იყო. პირველმა ცოლი შეირთო და მოკვდა, თესლი არ დარჩა, და ცოლი ძმას დაუტოვა. ასე ერგო ეს ქალი მეორესაც, მესამესაც და მეშვიდესაც. ამ უკანასკნელთან ერთად ის დედაკაციც მოკვდა. „აწ უკვე აღდგომასა მას ვინა შვილთა მათგანისა იყოს იგი ცოლად, რამეთუ ყოველსა ესვა იგი?“

იესომ მიუგო:

— არ გცოდნიათ, სადუკეველო! „აღდგომასა მას“, ე. ი. მეორედ მოსვლის ჟამს არც ქმარი იქნება, არც ცოლი, არც ქორწინება, არც განქორწინება, „არამედ ვითარცა ანგელოსნი ღმრთისანი იყვნენ ცათა შინა“. ასე რომ არხეინად იყავით, არავითარი გართულება მოსალოდნელი არაა. რაც შეეხება აღდგომას, ღმერთის სიტყვა არ წაგიკითხავთ: „არა არს ღმერთი მკვდართა, არამედ ცხოველთა, ხოლო თქვენ ფრიად სცთებით“.

სადუკეველთაც რომ ჩაუგდო ენა მუცელში, ახლა მწიგნობარი მიეშველა დამარცხებულებს:

— მოძღვარო, — თქვა, — რაკი საღვთისმეტყველო საკითხების გადაჭრა გიკისრდათ, მითხარით, მოსეს რომელი მცნება მიგანიათ ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანად?

— პირველი, — მიუგო იესომ. — „შეიყვარო უფალი ღმერთი შენი ყოვლითა გულითა შენითა და ყოვლითა სულითა შენითა და ყოვლითა ძალითა შენითა და ყოვლითა გონებითა შენითა. ესე არს პირველი მცნება“ (მარკოზი, 12, 30). მაგრამ არის მეორე მცნებაც, არანაკლებ მნიშვნელოვანი პირველზე: „და მეორე მსგავსი მისი: შეიყვარო მოყვასი შენი, ვითარცა თავი შენი“.

— შაბაშ! — შესძახა მწიგნობარმა. — შესანიშნავი პასუხია! ეტყობა, ამ მწიგნობარს ხიბლავდა ცოდნა და არ დაუსახავს მისნად, ფარისეველთა, სადუკეველთა და პეროდეს მომხრეთა მსგავსად, საგონებელში ჩაეგდო ქრისტე ან ჩისში მოექცია ის. იესო კი დაიღალა. უკვე ამ კითხვა-მიგებებმა ქანცი გაუწყვიტეს.

სწავლულ ინტრიგანებს ზურგი აქცია, ხალხს მიუბრუნდა და მთელი თავისი ზებუნებრივი მკვერმეტყველების რისხვა დაატეხა მტრებს. რა ლანძღვა და რა კრულვა გინდათ, რომ ფარისეველთა

თავზე არ დაატეხა! ეს იყო მთელი სიყალბისა და ვერაგობის გამტკვერება. ყოველი უბედურების მიზეზად გამოაცხადა და აღსა და ტალახს აღვრიდა, აფურთხებდა, წიხლავდა. უწოდებდა პირმო-
თნეებს, ქერივთა სახლების შემკმელებს, კოლოების მწველაგებს, აქლემიჭამიებს, ძვლებითა და ყოველნაირი სიბინძურით სავსე კუ-
ბოებს, ექიდნის ნაშობ გველებს და ა. შ. ბოლოს ისინი გამოაცხადა ყველა ცოდვისა და სისხლისღვრის მიზეზებად, კაენის და აბელის დროიდან მოყოლებული ზაქარია ბარუქის ძემდე. აი ნიმუშები ამ განმაქიქებელი სიტყვიდან:

„ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, ორგულნო, რომელნი შეშტამთ სახლებსა ქერივთასა.... რამეთუ დაჰმავთ სასუფე-
ველსა ცათასა წინაშე კაცთა, თქვენ არა შეხვალთ და არცა შემავალთა უტევებთ შესლვად... ვაი თქვენდა, წინამძღვარნო ბრმანო... ცოფნო და ბრმანო, რომელი უფროის არს: ოქრო იგი ანუ ტაძარი, რომელი განსწმენდს ოქროსა მას?... რომელნი დასწურავთ კურნაქ-
სა (კოლოს მოწველით) და აქლემსა შთანთქამთ... ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, ორგულნო, რამეთუ მიმსგავსებულ ხართ საფლავთა განგოზილთა, რომელნი იგი გარეშე შვენიერ ჩან, ხოლო შინაგან სავსე არიან ძვალებითა მკვდართაითა და ყოვლითა არაწმიდებითა. ეგრეცა თქვენ გარეშე ჰგონიეთ კაცთა მართალ, ხოლო შინაგან ხართ სავსე ორგულობითა და უშჯულოებითა... გველ-
ნო და ნაშობნო იქედნეთანო... რაითა მოიწიოს თქვენ ზედა ყოველი სისხლი მართალი, დათხეული ქვეყანასა ზედა, სისხლითგან აბელის მართლისაით, ვიდრე სისხლადმდე ზაქარიასა, ძისა ბარუქისა, რომელი მოჰკალთ შორის ტაძრისა და საკურთხეველისა“ (მათე, 23, 13—35)*.

იუდეველისათვის რომ ზაქარიას მკვლეელი გეწოდებინათ, ამას ერჩია თვითონ მოგვეკლათ. ეს დიდ შეურაცხყოფად ითვლებოდა. და იმაზე უარესი იყო, რომ მაგალითად დონ-ეუანისათვის საჭურისი ან მცვედანი გეწოდებინათ. დონ-ეუანი მხოლოდ გაიცინებდა, აქ კი ამას რელიგიური სარჩულიც ედო. ისრაელები ზაქარია ბარუქის ძის მკვლელობას უმძიმეს დანაშაულად თვლიდნენ, რისთვისაც განრისხებულმა იაღვემ იერუსალიმი დასაჯა. მიუხედავად იმისა,

* რუსულ თარგმანში თავი არასწორადაა მითითებული (22, ნაცვლად 23-სა).

რომ ზაქარია დაახლოებით ასი წლის წინ მოკლეს, ებრაელები ამ ჯოჯოხეთურ ბრალდებას იმას წაუყენებდნენ ხოლმე, ვინც ყველაზე მეტად სძულდათ.*

ზაქარია მღვდელი იყო, მსხვერპლის შემწირავი. მისმა კოლეგებმა მას მაშინ გააცხებინეს სული, როცა სამსახურებრივ მოვალეობას ასრულებდა და საკურთხეველს უახლოვდებოდა. ამრიგად, მისი სისხლი ისევ ისე დუღდა ტაძრის ფილებზე და აღარაფერს არ შეეძლო მისი წარეცხვა. როცა მეფე ნაბუქოდონოსორი ტაძრად მივიდა და ფილებზე ეს სისხლი ნახა, ძლიერ გაიკვირვა. მართლმორწმუნე წმინდა კაცის სისხლი რომ დაემშვიდებინა, ნაბუქოდონოსორმა გადაწყვიტა სასტიკად ეძია მისთვის შური: ამავე ადგილზე მოათრიეთ ყველა რაბინი და დააკალითო, ბრძანა. ზაქარიას სისხლი მაინც დუღდა. ნაბუქოდონოსორმა ახალგაზრდა ქურუმებიც მოაყვანინა და ზედ დააკლა. ზაქარიას სისხლი მაინც ისე დუღდა, რა სისხლი ქქონია! ასი ათასამდე მსხვერპლი დაიკლა და ზაქარიას სისხლი მაინც ვერ დააშოშმინეს. ჩანს, იაღვე იყო შეურაცხყოფილი, მსხვერპლის შემწირველი რომ მოკლეს. მაშინ იმ საოცარ ადგილზე ნაბუქოდონოსორი მივიდა და შესძახა:

— ზაქარია! ზაქარია! შენ უკვე მოსპე და შეიწირე შენი ხალხის რჩეული ნაწილი. ნუთუ ის გინდა, რომ შენი იუდეველნი თესლად მოვსპო?

მხოლოდ ამის შემდეგ იგრძნო ზაქარიას სისხლმა, რომ მიჰქარავს, და დაცხრა; დუღილი შეწყვიტა.

ასეთია ლეგენდა ზაქარიას სისხლის დუღილისა. როგორც ხედავთ, მისი მკვლელობის დაბრალება ხუმრობა საქმე არ იყო. ამიტომ ფარისევლებმა, რომელნიც ისედაც ამდენი წელი დაეძებდნენ

* ზაქარია ბიბლიაში რამდენიმე ცნობილ პირს ეწოდება. მათ შორის პირველია ისრაელის მეფე, რომელმაც შოთთან ტაშს სულ ექვსი თვე იმეფა და შეთქმულებმა მოკლეს; ამ სახელითაა ცნობილი აგრეთვე იოანე ნათლისმცემლის მამა, ძველ ქერუმთა შთამომავალი; აქ ლაპარაკია ზაქარია ბარუქის ძეზე, რომელიც თავისი მამხილებელი ქადაგებისათვის მოკლეს მღვდლებმა „შორის ტაძრისა და საკურთხეველისა“. სხვათა შორის, მას აიგივებენ წინასწარმეტყველ ზაქარიასთან, რომელიც ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ მოღვაწეობდა და დატოვა წიგნი—წინასწარმეტყველთა გედის სიმღერა: აქ ბევრს ლაპარაკობს მესიაზე და აღბათ ამიტომ იცავეს ასე იესოც.

სათანადო საბაბს, ახლა გადაწყვეტეს ეს საქმე აღარ გადაედოთ.

ვიდრე მთარული სიტყვის, მთარული ტაძრის გარშემო ინტრიგის ქსელსა ქსოვდნენ, თვითონ მაცხოვარი ტაძარში მიმოდითა თავისი მოწაფეებიც თანხლებით და აღდგენით სამუშაოებს ათვალიერებდა. ერთ-ერთ ბაქანზე შემოწირულებისათვის განკუთვნილი ფილები იდგა. როგორც ვიცით, ეს წესი დღემდეა შემორჩენილი: მრავალ ეკლესიაში დგას ფილები ღვთისმშობლის ეკვდერისათვის, ცოდვილთა სულების სახსნელი წირვისათვის, ტაძრის შესანახი თანხისათვის, სემინარიის ხარჯებისათვის, ღარიბთა შეწევნისათვის, ყმაწვილ ჩინელთა ქრისტიანულად მოქცევისათვის და ა. შ. ყველას ვერ ჩამოთვლი. იერუსალიმის ტაძარში ცამეტი ასეთი ფილა იდგა, ერთიმეორეზე ხარბი და ღიპიანი. პირი დაედოთ და ითხოვდნენ. თავმომწონე მორწმუნეებსაც თავის გამოჩენა უნდოდათ, ერთიმეორის ჯიბრით ვერცხლის მძიმე მონეტებს იღებდნენ და ყულაბა-ქილაში გადაუძახებდნენ. აი, მოვიდა ერთი ქვრივი დედაპაცი, მორცხვად აიღო ორი სპილენძის ფული ერთობ მცირე ღირებულებისა, ოციოდე კაპიკი ჩვენებურად.

— თქვენ ნახეთ ეს ქალი? — ჰკითხა იესომ მოციქულებს.

— დიახ, მოძღვარო.

— ჰოდა, მაშ იცოდეთ, ამ ქალმა ყველაზე მეტი შესაწირი შეიტანა, რადგან მდიდრები უდმეტ სარგებელს იღებენ, ამან კი უკანასკნელი დანაშოგი შეიტანა, რაც ვინ იცის, პურის ფულად სჭირდებოდა!

ბოლომდე რომ ლოგიკური საზი გაუატაროთ, უნდა დაემატებინა, რომ თვითონ მდიდრები, რომლებიც უდმეტ მონაგებს სწირავდნენ, უფრო გულუხვი იყვნენ, ვიდრე თვითონ და მისი მოწაფეები, რომელთაც საერთოდ არაფერი შეუწირავთ.

ერთ-ერთ ხარაჩოზე ასულმა ქრისტემ თქვა: ტაძრის დასრულება აღარ ღირს, რადგან მტერი მოვა და ქვას ქვაზე არ დატოვებსო. ამჯერად სრული სიმართლე თქვა იმ აზრითაც, რომ ყველა ხუროთმოძღვრული ძეგლის ბედი ასეთია. რაც არ უნდა მტკიცედ ნაგები იყოს, დროის შემშუსვრელ ძალას ვერ გაუძლებს.

ბოლოს, საღამოს იესომ თავისი მოწაფეები ისევ ზეთისხილის მთაზე აიყვანა, ეტყობა, ეს იყო მისი ღამის გასათევი ადგილი. ვიდრე ლოგინში გაიჭიმებოდა, ესე იგი მწვანე ბალახზე გაგორდებო-

და, მოწაფეებს მომავლის სიზმრად ეთით ა-ეკდოტიც უამბო. ეს იყო მისი უკანასკნელი ანეკდოტი: ხუთი ბრძენი და ხუთი უგნური ქალწულის იგავი.

— „მაშინ ენსგავსოს სასუფეველი ცათა ათთა ქალწულთა“, რომელთაც ლამპრები აანთეს და თავიანთი ქალწული მეგობრის გასაცილებლად წავიდნენ, ე. ი. სიძის შესახვედრად. „ხოლო ხუთნი მათგანნი იყვნენ ბრძენნი და ხუთნი სულელნი“. ჩვეულების თანახმად, ათივე პატარძლის სახლში მივიდა შეღამებისას. ათი ლამპარიც ამისათვის ესაჭიროებოდათ: ღამე ამ ლამპრების შუქზე უნდა გაეტარებინათ. მაგრამ ხუთ სულელ ქალწულს ლამპარში (სანათურში) ზეთის ჩასხმა დავიწყებოდა. მოხდა ისე, რომ სიძე სადღაც გაერთო და შუაღამემდე არ გამოცხადდა. ამასობაში ქალიშვილებს ჩაეძინათ. „ხოლო შუაღამეს ოდენ დაღადება იყო, ვითარმედ აჰა ესერა, სიძე მოვალს, გამოვედით მიგებებად მისა მაშინ აღსდგეს ყოველნი იგი ქალწულნი და აღიგნეს ლამპარნი მათნი“. ბრძენთა ლამპრები ენთო, სულელთა კი ჩაქრა. მაშინ სულელებმა ბრძენთ სთხოვეს: ზეთი მოგვეცით, ლამპრები გვიქრებაო!

— სხვა არაფერი მოგიწდათ? ზეთი რომ მოგცეთ, თავად ჩაგვიქრება სანათურები! გაიქეციეთ ღუქანში და იყიდეთ!

ხუთი სულელი გოგო ზეთით მოვაჭრესთან გაიქცა. მაგრამ ბედმა არ გაუღიმათ. ვიდრე ქუჩა-ქუჩა დაწანწალებდნენ, ხუთი ბრძენი ქალიშვილი, სიძე და პატარძალი შინ შევიდა, კარები ჩაკეტეს, რომ დაუპატიჟებელ სტუმრებს არ შეეწუხებინათ და არხეინად გამართეს ქეიფი. გავიდა ცოტა ხანი და ვიღაცამ დააკაკუნა. ეს იყო ხუთი სულელი ქალიშვილი, ზეთი ეშოვათ და დაბრუნებულიყვნენ.

— ვინ არის? — იცითხა სიძემ.

— ჩვენა ვართ, თქვენი პატარძლის ხუთი მეგობარი, — უპასუხეს ქალწულებმა. — თქვენ რომ ქეიფობთ, ჩვენ არ გვინდა?

— აქამდე სად იყავით, სულელებო? არ იცით, როდის უნდა მოვიდეს ძე კაცისა? ახლა გვიანაა და მე თქვენ არ გიცნობთ.

მოკლედ, კარი არ გაუღო.

მთელმა ამ სისულელემ მოციქულები ძლიერ გაართო.

მაგრამ ასეთ მზიარულ გუნებაზე რომ არ დასძინებოდათ, იესომ მოციქულებს კიდევ უთხრა ერთი არაკი იმის შესახებ, თუ როგორ დადგება ქვეყნის აღსასრული. ეს არაკი ყველამ იცის. თუმცა ეს არაკი როდია... რაც არის:

— „რამეს მოვიდეს ძე კაცისა დიდებითა თვისითა და ყოველნი ანგელოზნი მისნი მის თანა, მაშინ დაჯდეს საყდართა დიდებითა თვისისა. და შეკრბეს წინაშე მისა ყოველნი ნათესავნი და განარჩინეს იგინი ურთიერთარს, ვითარცა-იგი მწყემსმან განარჩინის ცხოვარნი თიკანთაგან. და დაადგინის ცხოვარნი მარჯვენით მისა, თიკანნი — მარცხენით. მაშინ პრქვას მეუფემან მან მარჯვენითა მათ: „მოვედით, კურთხეულნი მამისა ჩემისანო, და დაიმკვიდრეთ განმზადებული თქვენთვის სასუფეველი დასაბამითგან სოფლისათ. რამეთუ მშობდა, და მეცთ მე ჭამადი; მწყუროდა და მასვით მე; უცხო ვიყავ, და მომხედეთ მე; საპყრობილესა ვიყავ, და მოხვედით ჩემდა. მაშინ მიუგონ მას მართლთა მათ და პრქვან: უფალო, ოდეს გიხილეთ შენ მშვიერი და გამოგზარდეთ? ანუ წყურიელი და გასვით შენ? ოდეს გიხილეთ შენ უცხოდ და შეგიწყნარეთ შენ? ანუ შიშველი და შეგმოსეთ შენ? ოდეს გიხილეთ შენ უძლური ანუ საპყრობილესა და მოვედით შენდა? და მიუგოს მეუფემან მან და პრქვას მათ: ამენ გეტყვი თქვენ: რაოდენი — რაი უყავთ ერთსა ამას მცირეთაგანსა ძმათა ჩემთასა, იგი მე მიყავთ. მაშინ პრქვას მარცხენითა მათ: წარვედით ჩემგან, წყუელნი, ცეცხლსა მას საუკუნესა, რომელი განმზადებულ არს ეშმაკისათვის და მსახურთა მისთა, რამეთუ მშობდა და არა მეცით მე ჭამადი; მწყუროდა და არა მასვით მე; უცხო ვიყავ და არა შემიწყნარეთ; შიშველ ვიყავ და არა შემმოსეთ მე; უძლურ ვიყავ და საპყრობილესა და არა მოხვედით ჩემდა... და წარვიდნენ ესენი სატანჯველსა საუკუნესა, ხოლო მართალნი — ცხოვრებასა საუკუნესა“ (მათე, 25, 31—46)*.

სხვა სიტყვებით: გამოჩნდება მაცხოვარი, გაიხსნებიან საფლავები, ყველა ჩონჩხს იხევ ხორცის საფარველი გაეკერის, დაქუცმაცებული კიდურები შეერთდებიან, და თვით ის ბედშავნი, რომელთაც უკანასკნელი თავშესაფარი ნახეს კაციჭამიების კუჭში ან მტაცებელ ნადირთა ნაწლავებში, მარჯვედ გამოძვრიებიან ცოცხალი სავა-

* აქ დამოწმებული ტექსტი უდევს საფუძვლად მიქელანჯელოს უნივერსალურ ქმნილებას „განკითხვის დღე“, რომელშიაც სამასამდე ფიგურაა. ქრისტეს აწეული მარჯვენა და დაწეული მარცხენა ხელი — ის ღერძია, რომელიც საშინელ სამსჯავროს ბორბალში ატრიალებს კაცთა მოდგმას: მართალთ ზეცაში ამკვიდრებს, ცოდვილებს ჯოჯოხეთში აგზავნის. ღვთისმშობელი შეძრწუნებულია, პეტრე მესიას შიშით ტაძრის გასაღებს აბარებს. სიქსტინის კაპელის ამ ფრესკაზე შიშველი ფიგურები პაპმა შიკამოსვინა მხატვარს, რომელსაც დაცინვით „მეშარვლე“ უწოდეს.

ნეებიდან, რათა დიდ სამსჯავროზე მაცხოვარს წარუდგეს ყველა, მთელი და უვნებელი. მილიარდობით და ათეული მილიარდობით ადამიანი, ვისაც კი ოდესმე უცხოვრია, იოსაფატის ვიწრო ქალაში შექურდება. მაშინ გამოცხადდება მრისხანე მსაჯული, ცეცხლოვან ღრუბლებზე შემდგარი, არა ისეთი ლმობიერი, როგორიც იერუსალიმის გარეუბანში დაეხეტებოდა მშიერი, ფარისეველთა შიშით ქალაქიდან გასული. იქნება ჭექა და ქუხილი, ოღონდ წვიმა კი არა, მარტო მეხი გავარდება. ანგელოზები ბუკ-ნაღარას დააქუხებენ და ისეთი ხმაური ატყდება, რომ ძალი პატრონს ვერ იცნობს, ეს იქნება საშინელ სამსჯავროს დასაწყისი: „ადექით! სასამართლო მოდის!“ სამსჯავროს შეადგენს მარტო ერთი უფალი ღმერთი, მაგრამ რამდენადაც ის სამსახოვანია, ამდენად ფორმალური მხარე დაცული იქნება: ერთი მოსამართლე იქნება, ორიც მსაჯული. საქმის გარჩევა ერთ წამს ითხოვს, მეტს არა.

— ცხვრები მარჯვნივ! — შესძახებს მოსამართლე. — თხები მარცხნივ!

ცხვრები აღმოჩნდებიან იმ კატეგორიის მორჩილი ადამიანები, რომელთაც მღვდლები ლოცავდნენ, დანარჩენები — ურჩები — თხები იქნებიან. განაჩენიც ხომ მოკლე იქნება:

— დალოცვილთ ცხვრებო, — იტყვის თავმჯდომარე, — ამიერიდან უკუნითი უკუნისამდე დატკბით ციური სასუფეველით და მთელი მისი სიხარულით. თქვენ კი, წყვეულო თხებო, ამდენივე ხანს იხრაკებოდეთ ჯოჯოხეთურ ცეცხლში და ვერ შეიხრაკოთ საკუთარ წვეთში! რაც შეეხება ქაჯ-უშმაკებს, რომლებიც თქვენ მოგხრაკავენ, თვითონაც იმავე ცეცხლში მოიხრაკებიან.

ყოველივე ამის შესახებ ცნობები იხილეთ პირველწყაროებში:

ქრისტეს შესვლა იერუსალიმში -- მათე, 21, 1—2; მარკოზი — 11, 1—2; ლუკა, 19, 29—44; 21, 37—38; იოანე, 11, 55—56; 12, 12—19.

ლეღვის ხის დაწყველა — მათე, 21, 18—22; მარკოზი — 11, 12 — 14.

მოვაჭრეთა აწიოკება ტაძარში — მათე, 21, 12—17; მარკოზი, 11, 15—19; ლუკა, 19, 45—48.

ბრძენთა ვიზიტი იესოსთან — იოანე, 12, 20—50.

ორი შეილის იგავი — მათე, 21, 28—32.

მევენახე-მკვლელთა იგავი — მათე, 21, 33—46; მარკოზი, 12, 1—12; ლუკა, 20, 9—19.

კეისრის დინარები — მათე, 22, 15—22; მარკოზი, 12, 13 — 17; ლუკა, 20, 26.

სადუკეველთა კითხვა — მათე, 22, 23—33; მარკოზი, 12, 18—27; ლუკა, 20, 27—39.

მწიგნობართა კითხვა — მათე, 22, 34—40; მარკოზი, 12, 28 — 34; ლუკა, 20, 27—39.

ფარისეველთა წყევლა-მხილება — მათე, 23, 1—36; მარკოზი, 12, 38—40; ლუკა, 20, 45—47.

ქერივის წელილი — მარკოზი, 12, 41—44; ლუკა, 21, 1—4.

ტაძრის ნგრევა — მათე, 24, 1—2; ლუკა, 21, 5—6;

იგავი ბრძენ და სულელ ქალიშვილებზე — მათე, 25, 1—13.

განკითხვის დღე — მათე, 25, 31—46.

ოცდაათ პარსულად გაყიდული მესია

მამინ შივიდა ერთი ათორმეტთაგანი, რომელსა სახელი ერქვა იუდა ისკარიოტელი მღვდელთ მოძღვართა და ერქვა მათ: რაი გნებავს მოცემად ჩემდა და მე მიგვე იგი? ხოლო მათ მიუწონეს მას ოც და ათი ვეცხლი. და მიფრითგან ეძიებდა ესაშა მარჯვენა, რაითა მისცეს იგი მათ.

მათე. 26, 14-16

შმაკმა დაღახვროს! ნეზი დაეცეს და იქვე გააქროს გამჩენმა! აღდგეს და დავარდეს! ყველა წმინდა და მშობელი გაუწყრეს!

თქვენა გგონიათ იუდას წყევლიან? არა, ასეთი ბოროტი წყევლა წყდებოდა ეკლესიის მთავართა, ფარისევლთა და ჰეროდეს მომხრეთა ბაგე-პირს, ქრისტეს მტრები კაი-ფას სასახლეში შეყრილიყვნენ.

ეს მოხდა ოთხშაბათ დღეს. სამშაბათს კი იესომ დაატეხა მათ თავზე საუკუნო რისხვა და დაღუპვა უწინასწარმეტყველა უკეთურებს. განსაკუთრებით ფარისევლები ცხარობდნენ. „აქლემთამცლამცელის“ ზედწოდებას კიდევ გაუძლებდნენ, მაგრამ „განგოზილთა საფლავთა“ ძვლებთან შედარებამ შმაგნი უფრო გააშმაგა. ასე ეგონათ, მართლა აშშორებულ გვამთა სუნი გედისო. ზაქარიას მკვლელობა წოდება სომ ამაზე აუტანელი იყო!

— აგერ უკვე სამი წელიწადია ვაპირებთ და სულ ცალცალკე, — დაიწყო ერთმა გაძვალტყავებულმა ბებერმა აყლაყუდამ. — ცალცალკე გვაქვს სჯა-ბაასი, თუ როგორ მოვიცილოთ თავიდან ეს უბედური იესო. შედეგი? გეკითხებით, რა აზრი აქვს ამ ჩვენს სჯა-

ბაასს, თუ იესო დღემდე თავისუფლად დასეირნობს და ცოცხლად გვმარხავს?

ბენზეკი ბებრის სიტყვები აღსაყვს იყო ბალღამით.

— ჯობს ნაკლები ვიყუდოთ და მეტი ვიმოქმედოთ! — მხარი დაუჭირა მეორე ბებერმა, რომელსაც მოსეს წვერები და მიხრწნილის ხმა ჰქონდა.

— სწორია! კარგადაა ნათქვამი! — ერთხმად დაუდასტურა ყველამ.

კაიაფამ, რომელიც უზენაესი მღვდელმთავრის და თავმჯდომარის უფლებით სარგებლობდა, სიწყნარე მოითხოვა.

— უფალნო, — თქვა, როცა კრება დაწყებულა. — მოქმედებას, რასაკვირველია, თავისი უპირატესობა აქვს, მაგრამ ის წინასწარ ბრძნულად მოფიქრებული უნდა იყოს. ყველა ჩვენი ადრინდელი ღონისძიება მოწმობს ჩვენს მტკიცე სურვილს, რომ ვიმოქმედოთ, მაგრამ დაუსრულებელი გადადება და შეფერხება კიდევ უფრო მტკიცედ მეტყველებს ჩვენს კაცთმოყვარეობაზე, შემწყნარებლობაზე და სათნოებაზე. ჩვენ მთელს მსოფლიოს დავუმტკიცეთ, რომ დიდსულოვანი ვართ და უნარი გვაქვს შევათანხოთ მოვალეობის გრძნობა დიდ ხანგრძლივ მოთმინებასთან. დღეს ჩვენს მოთმინებასაც საზღვარი მიეცა. იესოს თავხედობამ და სიტყვასიუხვემ ყოველგვარ საზღვარს გადააჭარბა! ამიტომ და ამისათვის მოვითხოვ მივიღოთ დაუყოვნებლივ გადამწყვეტი ზომები, მივიღოთ გადაწყვეტილება, რასაც დღეიდან ვეღარ შეცვლის ყოყმანი და შეყოვნება.

— ჭეშმარიტად! სწორია! ჩინებულია! როგორც იქნა! — ერთხმად დაუჭირა კრებამ მხარი, მხოლოდ ნიკოდიმი შეყოყმანდა ისევ. ეს კაცი საერთოდ თავის შეკავებას ითხოვდა და ამ წესს არასოდეს არ ღალატობდა.

— ვის სურს სიტყვა? — იკითხა კაიაფამ.

— მე, — წამოიწია რომელიღაც ფარისეველმა.

— ილაპარაკე!

ფარისეველმა ჩაახველა, გასწორდა და დაიწყო:

— უფალნო, საკვებით ნათელია, რომ საქმე გვაქვს ძალზე საშიშ მუშაობასთან. თავისი უცნაური და უჩვეულო გამოსვლებით მან გარშემოიკრიბა მთელი ბრბო თაღლითებისა და ღარიბ-ღატაკთა, აგრეთვე რეგვენთა და აჯამთა, პირველთ იზიდავს მისი მარ-

კიერება, მეორეს ციური სასუფეველის აღთქმა, მეაბიე ჯგუფს —
საკუთარი სისულელე და გულუბრყვილობა, რასაც საშველი არა
აქვს. ამ გაიძვერების ლაშქარი დღეს დიდ საფრთხეს წარმოად-
გენს საზოგადოებრივი წესრიგისათვის, მაგრამ სრულიად უვნებე-
ლი და მორჩილი გახდება, თუ წინამძღოლს დაკარგავს. ეს უდა-
ვოა. ამიტომაც მთელი ჩვენი ძალღონე იქით უნდა წარვმართოთ,
რომ შფოთისთავი მოულოდნელად შევიპყროთ, ისე რომ ბრბოთ ყუ-
რადლება არ მივიტყვიოთ. როცა იესო ჩვენს ხელში აღმოჩნდება,
ჩვენ მას სწრაფად გავუსწორდებით, რადგან არ არსებობს დანა-
შაულბი, რაც მას არ ჩაედინოს, არ არსებობს მანკი და ზადი, რომ
ამ შტერს არ ამძიმებდეს. მოსეს კანონი დარღვეულია.

— სწორია! ისე ჩამოაყალიბა, როგორც საჭიროა!

გაბატონებული წრეების გაქნილმა წარმომადგენელმა, რომე-
ლიც მუდამ მზადაა თუნდაც ანგელოზი სატანის ნიღბით შემო-
სოს, თანხმობით გათამამებულმა ფარისეველმა უფრო თამამად გა-
ნაგრძო:

— დაწყებული იმ მუხლით, რაც ითვალისწინებს მისანთა და
მომავლის წინასწარმეტყველთა დასჯას საზოგადოების ნდობის
ბოროტად გამოყენებისათვის, და დამთავრებული სამუშაო ძაღე-
ბის შემგროვებელთა წინააღმდეგ და მოსული ბრძანებულებით,
ხელისუფალთა ნებართვის გარეშე რომ ასაქმებენ ადამიანებს,—
ყველა კანონი დარღვეული და შელახულია. საბრალდებო დასკე-
ნის შედგენა სრულიად იოლი საქმე იქნება: აკრძალული კრებები,
იარაღის აშკარა და ფარული ტარება, ქუჩებში ალიაქოთის ატეხვა,
საიდუმლო საზოგადოება, რაც სახელმწიფოებრივ უშიშროებასა
და წესრიგს ემუქრება, მაწანწალობა, მანიფესტაცია, მიტინგები,
საჯაროდ გამოტანა ისეთი ლოზუნგებისა და სიმბოლოებისა, რაც
სილატაკესა და ურჩობას უწევს პროპაგანდას, თავისუფლების ქა-
დაგება მონობის ქვეყანაში, მოქმედებით შეურაცხყოფა, სიტყვით
შერყევა გაბატონებული რელიგიის საძირკველისა, მოწოდება
დანაშაულებრივი აქტების ჩადენისაკენ, შინაგანი განხეთქილების
ჩამოგდება, კანონიერი ხელისუფლების საწინააღმდეგო აგიტაცია,
ქურდობა, გაიძვერობა, კულტის მსახურთა შეურაცხყოფა, სახელ-
მწიფო რელიგიის აბუჩად აგდება, კერძო საკუთრების ხელყოფა,
უზნეო ცხოვრება, ოჯახის დამლისაკენ მოწოდება, არსებული სა-
ხელმწიფო წყობილების დამხობის ცდა, ისეთ მოქმედებათა და-

ცვა, რომლებიც არსებული კანონებით კვალიფიცირებულია და-
წაშუალობად, ვაჭრობის თავისუფლებისათვის ძირის გამოთხრა,
ხელისუფლების წარმომადგენელთა წინააღმდეგ მოქმედება და
მათთვის წინააღმდეგობის გაწევა და ასე შემდეგ... ამიტომ, უფალ-
ნო, მივიღოთ შესაფერისი გადაწყვეტილება: როგორც კი პასქა და-
მთავრდება, ხსენებული იესო დაუყოვნებლივ შევიპყროთ და მა-
შინვე გავასამართლოთ. მე დავასრულე, ბატონებო. გმადლობთ
ყურადღებისათვის.

აღელვებული აუდიტორიის ტაშის ქუხილში ორატორმა აბ-
სურდული ჩმახვა მოათავა და დაჯდა. კაიაფამ საკრებულოს სა-
ხელით მადლობა გადაუხადა.

— თქვენ შესძელით გამოგვხატათ ჩვენი საერთო ფიქრი, —
უთხრა გამოჩერჩეტებულმა მღვდელმთავარმა. — მიიღეთ ჩემი
უბულითადესი მადლობა და მოლოცვა. არა მგონია ვინმემ შესძ-
ლოს ასეთი დასაბუთებული და ლოგიკური დასკვნები, ამიტომ
წინადადებას კენჭს ვუყრი.

— სწორია! კენჭი! კენჭი!

— მაშ ვიწყებ კენჭისყრას. ვისაც სურს იესო დაუყოვნებლივ
შევიპყროთ და საგანგებო საგამომძიებლო ორგანოებს გადავცეთ,
ჩაუშვებთ ბიულეტენს „მომხრე ვარ“. ხოლო თუ ვინმეს არ მიაჩ-
ნია იესო დამნაშავედ, — თუმცა არა მგონია ასეთი ვინმე ჩვენს
შორის აღმოჩნდეს, — ჩაუშვებს ბიულეტენს წარწერით „წინააღ-
მდეგი ვარ“.

სინედრიონის კომისიის წევრებმა რიგებში ჩამოატარეს ურნე-
ბი და მალე კაიაფამ კენჭისყრის შედეგი გამოაცხადა:

მოისმინეს: წინადადება იმის შესახებ, რომ ხსენებული იესო
პასქის შემდეგ დაუყოვნებლივ შეიპყრობილ იქნას.

კრებას ესწრებოდა 247 კაცი.

კენჭისყრაში მონაწილეობდა 247 კაცი.

დაპატიმრებას ხმა მისცა 246 კაცმა.

წინააღმდეგი — 0.

თავი შეიკავა 1 კაცმა.

დაადგინეს: წინადადება მიღებულ იქნას ერთხმად.

თავი შეიკავა, რასაკვირველია, შეუპოვარმა ნიკოდიმმა. რაც
მართალია, მართალია, ამ მოლაპარაკებამ საგრძნობი შედეგი

მოიღო. არა ორაზროვანი და ორჭოფული, არამედ გადაწყვეტილი დადგენილება გამოიტანეს. მისი აღსრულება უზენაეს მღვდელმთავარს დააკისრეს და ის იყო კაიაფას კრება დახურულად უნდა გამოცხადებინა, როცა სიტყვა ითხოვა ტაძრის გუშაგთა კაპიტანმა. განსაკუთრებული მნიშვნელობის ცნობა მაქვსო, თქვა, და ყველამ ისევ თავისი ადგილი დაიკავა.

— კაპიტანო, აქვს თუ არა კავშირი თქვენს ცნობას ხსენებულ იესოსთან? — ჰკითხა იმავე დუხჭირმა კაიაფამ, რომლის სახელიც ქვეყნად იმავე იესოს წყალობით დარჩა.

— დიახ, აქვს.

— იცით, ახლა საქმე ისაა, რომ ჩვენ მხოლოდ იმ შფოთისთვის მოქმედება გვაინტერესებს. მაგრამ რაკი მასთან კავშირი აქვს, ილაპარაკეთ.

— ბატონო თავმჯდომარე, აგერ უკვე რამდენჯერ გიბრძანებიათ ჩემთვის და ჩემი ყოჩაღი მკომრებისათვის იმ შფოთისთვის შეპყრობა. მაგრამ იცით თუ არა, რატომ ვერ შევძელით დღემდე მისი შებოჭვა?

— რასაკვირველია, ვიცი. თქვენ მის შესაპყრობად მიდიოდით საუკეთესო სურვილებით, მაგრამ ყოველთვის იმ დროს გისდებოდათ მისვლა, როცა ის ქადაგებდა და თავისი ლაყბობით გნუსხავდათ, ისევე როგორც ჩემს მრავალ გაუნათლებელ თანამემამულეს. ასე რომ თქვენ უბრალოდ გავიწყდებოდათ დაპატიმრების სანქციის წარდგენა. მაგრამ განა საჭიროა წარსულის გახსენება? თქვენ ხომ დამპირდით, რომ პირველსავე შემთხვევაში სწრაფად და გადაჭრით იმოქმედებთ?

— სწრაფად და გადაჭრით კი, ბატონო თავმჯდომარე, მაგრამ სათქმელად იოლია. მომისწინეთ, აგისხნათ. საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ იესო ჩვენ თავისი ქადაგებით გვნუსხავს, როგორც ბრძანეთ...

— გხიბლავდათ.

— მაპატიეთ, ვერ გავიგონე.

— გხიბლავდათ-მეთქი.

— გეხიბლავდა, გვნუსხავდა, ჩემთვის ეს სულერთია. ასე რომ, ბოდიში მომიხდია, საქმე ეს კი არ არის, არამედ ის გახლავთ, რომ ყოველთვის, როცა ბრძანებას გვაძლევდით, თანაც გვაფრთხილებდით, აურზაურს ერიდეთო, იესო კიდეც თავყვანისმცემელთა და თანა-

მოაზრეთა დიდძალი ჯგუფებითაა მუდამ გარემოცული, დაიარსებული იოლია უხმაუროდ მისი შეპყრობა. ამიტომ...

— საქმეზე ილაპარაკეთ.

— საქმე ეს გახლავთ. მე იესოზე ვლაპარაკობ. მაპატიეთ, ბატონო თავმჯდომარე და მაღალი კრების წევრებო, ამიტომაც გეუბნებით: ახლა სწორედ შესაფერისი მომენტია, საათმა დაჰკრა...

— როგორ, თქვენ ამ გახურებულ დღესასწაულზე აპირებთ იესოს შეპყრობას?

— დიახ, ბატონო თავმჯდომარე, ესე იგი არა... აქ, იცით, არის ერთი საგულისხმო წვრილმანი...

— აგვისტონით, ოღონდ მოკლედ მოსტყურით!

— სიმართლეს ბრძანებთ, ბატონო თავმჯდომარე. აქ საჭიროა მოკლედ მოჭრა, თორემ თუ გაგვიგრძელდა, მოგეხსენებათ, შეიძლება ეს საქმე შორს წავიდეს... დიახ, იმას მოგახსენებდით, მაპატიეთ... ამ ბანდის ერთ-ერთი წევრთაგანი...

— რომელი ბანდის? ჩვენი...

— არა... ჰო... ესე იგი, ბატონო თავმჯდომარე... ხსენებულ იესოს ბანდისა, ეშმაკმა დაღაბვროს!

— ჰოდა, მერე, აღარ გაათავებ?

— აი, გეუბნებით, არის ერთი ვინმე, ასე ვთქვათ... მოკლედ, სვალისათვის გვპირდება დამნაშავე პირის გადმოცემას... ესე იგი გაცემას. ხვალ ან ზეგისთვის, როგორც ინებებთ, და თანაც იქ, სადაც ხალხი არ იქნება, ესე იგი ბოროტმოქმედის არალეგალურ ადგილსამყოფელზე... ესე იგი, მაპატიეთ, თავის საცხოვრებელ ადგილზე კი არა, ვინაიდან ასეთი მუდმივი ბინა მაცხოვარს არა აქვია. მე მინდოდა მეთქვა: ისეთ მიყუჩებულ ადგილზე, სადაც არ იქნება ხალხის თავშესაყარი, მოკლედ იმ მთაზე, სადაც იესო იმყოფება სოლმე, როცა ხალხში არაა... დიახ, იმყოფება-მეთქი და არა ცხოვრობს, ცხადია, რამეთუ ის არსად არ ცხოვრობს... ერთი სიტყვით, მე-აშკარად ვიცი, რასაც ვამბობ

— ჩვენც გავიგეთ, რისი თქმაც გინდოდათ, კაპიტანო, თუმცა თქვენ ვერ გვითხარით.

— მაღლობელი ვარ, ბატონო თავმჯდომარე.

კაიაფა კრებას მიუბრუნდა:

— რას ფიქრობთ ამაზე? — ჰკითხა.

— თუ შესაძლებელია იესოს შეპყრობა ახლავე და უფაუ-

როდ, შევიპყროთ, — უპასუხა ერთ-ერთმა მღვდელმთავარმა. —
მაგრამ ჯერ უნდა მოვეუსმინოთ იმ ბანდიტს, რომელიც მზადაა
თავისი მოძღვარი გასცეს.

— მეც ამ აზრისა ვარ, — დაუდასტურა კაიაფამ.

— ის უკვე აქ არის, — შენიშნა კაპიტანმა.

— შემოიყვანეთ.

კაცი შემოვიდა.

— შენი სახელი?

— იუდა, თქვენო მოწყალეზავ.

ნათელ დარბაზში შავი წყვილიადი ჩამოწვა თითქოს.

— შენ იმ იესოს საზოგადოების წევრი ხარ?

— მე ერთი თორმეტთაგანი ვარ, რომელთაც ის მოციქულებს
ეძახის.

— რამ გაიძულა, რომ შენი წინამძღოლი მიგეტოვებინა?

შეძლო პირდაპირ ეთქვა: ფულმაო, მაგრამ ეს იუდასაც კი
შერცხვა.

— იცით... მის ამხანაგობაში იმისათვის შევედი, რომ ყო-
ველთვის თავისუფლება მწყუროდა, დამოუკიდებელი კაცი ვიქნე-
ბი-მეთქი. მისი სიტყვა მომეწონა, უზრუნველსა და ბედნიერ ცხო-
ვრებას გვპირდებოდა... მერე შევამჩნიე, რომ ის მქადაგებელი სხვე-
ბივით მატყუარა ყოფილა. შემდეგ რამდენჯერ შემოგვთავაზა თა-
ვისი სისხლი და ხორცი, მე კიდევ მოზიზღი კაცი ვარ, ადამიანის
ხორცს არ ვეკარები... დიდი ხანია ვგრძნობ, რას აპირებს ეს ყმა-
წვილი! მას სურს ისრაელის მეფედ გამოაცხადონ, ახლანდელი
ჩვენი მეფე, პატივცემული ჰეროდე ტახტიდან გადმოაგდოს... მე
კი არ მინდა პოლიტიკაში ჩავერიო. წარმოგიდგენიათ? აჯანყება
უნდა მოაწყოს! ეს რა ჩემი საქმეა? ადამიანი ყრუ და ბრმა უნდა
იყოს, რომ არ იცოდეს რითაც დამთავრდება ასეთი წამოწყება...
გარდა ამისა, გვაიძულებს ნაქურდალით და მათხოვრობით ვიც-
ხოვროთ... აი, სულ ახლახან, გასულ კვირას, მისი წყალობით ნა-
მდვილ თაღლითობაში გავერიეთ...

— თაღლითობაში?

— ჰო ყალბათბანდობაში. ვირი მოგვაპარვინა, რომ იერუსა-
ლიმში იმით შემოსულიყო.

— მაშ ეს მოპარული ვირი იყო?

— აბა ჯანა აქვს რაიმე თავისი ან ჰყავს რაიმე საკუთარი?

გირი ერთ სოფელში ავხსენით... ასე რომ, მე მეყოფა მთელს ეს თი-
ნები, დროა გამოვფხიზლდე და ხელისუფლებას სამსახური გავუ-
წიო. მე შემოძლია გიჩვენოთ, სადაც იმალება, და შემოძლია ტამ-
რის მცველთა რაზმით მივადგე კიდეც შეღამებისას, ან ადრე დი-
ლით, ალიონზე. ეს გადასადები საქმე არაა.

— იუდა, ჩვენ მადლობას გეუბნებით და ვიღებთ შენს წინა-
დადებას.

— ჩემი იმედი იქონიეთ. მხოლოდ ჩემი შეცდომის გამოსწორე-
ბისა და მთავრობის დახმარების სურვილი მამოძრავებს...

— გასაგებია! გასაგებია! რამდენი გინდა გარჯისათვის?

— ოჰ, ბატონებო, როგორ შეგიძლიათ ასეთი რამე იფიქროთ?

— ყოველგვარი შრომა ითხოვს გასამრჯელოს. შენსაა რამ-
დენს აფასებ?

— მე მგონია, ორმოცი სიკილა...

— გეყოფა, არ გადაამლაშო! საშუალო მონა ახლა ოთხმო-
ცი სიკილა ღირს. მე მგონია, ისეთი დამნაშავე, როგორიცაა იესო,
მონაზე ოთხჯერ ნაკლები ღირს, როგორც არ უნდა გავებოროთ. მო-
კლედ: ოცი სიკილა ვერცხლი.

— მე არ მიყვარს ვაჭრობა, უფალნო, საშუალოზე შევთანხმდეთ.

— შენ ოცდაათი სიკილა გინდა?

— ეს მინდოდა მეთხოვა.

— თანახმა ვარ! ჩვენ ხელს გვაძლევს.

— როდის მივიღებ ამ მცირეოდენ თანხას?

— მიდი მოლარესთან, უკლებლივ გადაგიტოვოს.

არ გასულა ხუთი წუთი, რომ იუდამ თავისი გმობილი სახელის
უკვდავსაყოფად ოცდაათი ვერცხლი მიიღო. სიკილა ვერცხლი მა-
შინ ღირდა ერთი ფრანკი და ოცდასუთი სანტიმი, ოცდახუთი კა-
პიკი. ამრიგად, თანამედროვეებმა იესო შეაფასეს შვიდნახევარ მა-
ნეთად, მაგრამ რომელმა თანამედროვეებმა? მტერი როდის აფა-
სებს მტერს, თუნდაც ცათა სწორს?

(იხ. მათე, 26, 1—5; მარკოზი, 14, 1—2; 10—11; ლუკა
22, 1—6).*

* მღვდელმთავართა ყრილობა კაიაფას თავმჯდომარეობით ნამდვილად
შედგა და ითათბირეს: როგორ შევიპყროთ, რომ „არა შედით იესოს ერთა
შორისო“, მაგრამ ამბის მიმდევრობა სახარებაში სულ სხვანაირია: უშუა-
ლოდ აქ მოდის ამბავი იმაზე, თუ როგორ დაასხა თავზე მარიამმა იესოს
ხეტი, რადგან მაცხოვარი უკვე განწირულია (მათე 26, 3—12).

და უთარცა სერობა იგი იყო და ეშმაკი
შესრულ იყო გულსა იუდასსა, სიმონის ის-
კარიოტელისასა, რათა განსცეს იგი.

იღოდა იესო, რამეთუ ყოველივე მოჰსცა
მას მამამან ხელთა მისთა და რამეთუ
ღმრთისაგან გამოვიდა და ღმრთისა მივალს.

აღდგა სერობისა მისგან და დადგა საშო-
სელი თვისი და მოიღო არდავი და მოარ-
ტყა იგი.

და შერმე მოიღო წყალი და შთაასხა სა-
ბანელსა მას და იწყო დაბანად ფერხთა მო-
წაფეთა მათ თვისთა და წარჰმოცდა არდა-
გითა მით, რომელ ემოსა.

...რამეთუ თქვენ წმინდა ხართ, არამედ
არა ყოველნი.

თონე, 13, 2-5, 10

უთშაბათს დილით იესოს პეტრე და იო-
ანე მიეახლენ და უთხრეს:

— გვისმინე, უფალო. დროა სადღესას-
წაულო ვახშამზე ვიფიქროო, პასქაა გა-
ჩაღებული*. სად მოვაწყობო ჩვენს ბალ-

თაშარის ნადიმს?⁴⁶.

— აბა რა გითხრათ, მეც რომ არ ვიცი! მაცალეთ, მოვიფიქრო...

— იერუსალიმზე ფიქრიც ზედმეტია. კეტ-კომბლით შეგვხედუ-
ბიან. შენი იქ გამოჩენა ზომ საეროდ სახიფათოა.

* პასქა ძველი ებრაული სიტყვაა, ეგვიპტიდან გამოსვლას აღნიშნავს
და აღდგომას სახე არ უცვლია არც ერთ ენაზე (ბერძ. პასქა, ლათ. პასქა,
პასქალია, გერ. პასქა, რუს. პასხა და სხვ.).

— არაფერია! — განაცხადა მაცხოვარმა, რომელსაც თავისი გეგმა ჰქონდა. — მომისმინეთ, რას გეტყვით. არ დაიზაროთ, ჩადით ქალაქში. მისასვლელთან გამვლელ-გამომვლელი შეათვალთ იერეთ. ვისაც მხარზე ლაგვინით წყალი ჰქონდეს შედგმული, მას მიჰყევით, ვიდრე სახლში შევიდოდეს...

— მერე?

— მერე შეხვალთ იმ სახლში.

— ადვილი სამსახურია. მერე?

— იკითხეთ სახლის უფროსი და უთხარი: „სახლის — უფალო, გეტყვის შენ დიდი მოძღვარი: დაჰკრა მისმა საათმა. კეთილი ინებეთ და გვიჩვენეთ ადგილი, სად შეიძლება მოვთავსდეთ-თქო?“ („სადა არს სავანე, რომელსა პასქა ესე მოწაფეთა ჩემთა თანა ვჭამო?“). მაშინ ის გიჩვენებთ ფართო დარბაზს, მდიდრულად მოწყობილსა და ნოხებით დამშვენებულს. იქ მოამზადებთ ყველაფერს, რაც სანადიმოდაა საჭირო („და მან გიჩვენოს თქვენ ქორი“; დაგებული დიდი. მუნ მზა მიყავთ ჩვენ“).

იოანე და პეტრე წავიდნენ.

იერუსალიმის გზაზე იესოს ადიდებდნენ:

— რაც გინდა თქვი და ჩვენი შეფის ტოლი კაცი დედამიწაზე არ მოიძებნება.

— რაც მართალია, მართალია! ყოველთვის რაიმე უცნაურს მოიფიქრებს ზოლმე.

ქალაქის ჭიშკართან მართლაც შეამჩნიეს კაცი, რომელსაც კოკა შეედგა მხარზე და სილოეს აუზის წყალი მიჰქონდა.

— აი, ეს კაცია, ჩვენ რომ გვჭირდება! — თქვეს მოციქულებმა.

ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც იესომ იწინასწარმეტყველა. მოციქულებს ეს აღარც გაჰკვირვებიათ. უკვე მიჩვეულები იყვნენ ყოველნაირ სასწაულებს და თუ პირველად გაოცებისაგან პირს და-

* როგორც „სახლისო ბიბლიის“ შენიშვნებშიც გვეწერა, „ქორ“ ძველ ქართულში სახლს ნიშნავდა (საბას განმარტებით „ქორი არს სახლის ერდოზედ სახლი“), საგულისხმო ისაა, რომ სვანეთში დღემდე ასეთი მნიშვნელობითაა შემონახული: ქორ-სახლი. ბიბლიაში ზუსტად ასეა. ახალ აღთქმაში ამ ადგილას დედანში „დარბაზი“ (ასე აქვთ ლუთერს — Saal და რუს მთარგმნელებს — зал). ძველ სლავურში იყო горница. სვანური სახლი („დარბაზი“) სწორედ ერთ ფართო საცხოვრისს წარმოადგენდა, მხოლოდ საქონლის სადგომი იყო გამოყოფილი.

ალებდნენ ხოლმე, ახლა არაფრად მიაჩნდათ. ადამიანი ყველაფერს
გჩვენავს.

სახლის პატრონმა პეტრეს და იოანეს არ დაუფიცა, ქრისტეს
თავგამოდებული თავყვანისმცემელი ვარო, და დასძინა: მოხარული
ვიქნები, თუ ვასიამოვნებ და ჩემს დარბაზს დავეთმობო. ეს იყო
ჭერმაღალი დარბაზი.

იერუსალიმის მფლობელი მუსულმანები ამ უკანასკნელ დრომ-
დე აჩვენებდნენ მიმლოცველ ქრისტიანებს ერთ ადგილს, სადაც თი-
ოქოს იესომ უკანასკნელად ისაძლია. მიმლოცველი ქრისტიანები,
რა თქმა უნდა, კმაყოფილი არიან. დგანან, დასცქერიან ამ მიწას,
ჰკოცნიან, მტვერს ეამბოვებიან და ცბიერ მაჰმადიანებს ფულს აძ-
ლევენ.

მართალია, დღეს იქ ცარიელი ადგილია, ქვა ქვაზე არ დარჩე-
ნილა და საეჭვოა, იდგა თუ არა აქ ოდესმე რაიმე „ქორი“, მაგრამ
ცნობისმოყვარე ხალხს ზუსტად უჩვენებენ ნასახლარს, ღვთისმეტ-
ყველნი კი დაწვრილებით აღწერენ იმ დარბაზს, სადაც იესომ სერო-
ბა გადაიხადა. ამ დარბაზს თაღოვანი ჭერი ჰქონია და თეთრი კედ-
ლები. შუა დარბაზში იდგა დაბალი გრძელი ფერადი მაგიდა, სამი-
ვე მხრიდან სტუმრებისათვის მოხერხებული სავარძლები ყოფილა
ჩამორიგებული. მეოთხე, თავისუფალი მხრიდან მსახურნი დგებო-
დნენ და სასმელ-საჭმელს აწვდიდნენ მონადიმეებს. მაგიდა სამი
კაცისთვის იყო ძირითადად განკუთვნილი, მაგრამ იესო თავის მო-
ციქულებიანად ცამეტს შეადგენდა.

ღვთის მეტყველთ უტყუარი ცნობები აქვთ იმაზე, თუ რა წესი-
თა და რიგით დაჰყვნენ იესო და მისი მოციქულები.

„იესომ, — წერს აბატი ფუარი, — სუფრის შუა ადგილი დაი-
ჭირა. მის მხარმარჯვნივ დაჯდა იოანე. საკმარისი იყო თავი გადა-
ეწია, რომ იესოს გულზე დაესვენებინა. პეტრეც საყვარელი მო-
ძღვრის გვერდით დაჯდა, იუდაც იქვე დაჯდა.“

ამრიგად, ამ ვერსიით, მირონცხებული აღმოჩნდა უცოდველ იო-
ანესა და გამცემ იუდას შორ-

ამჯერად საათმა მართლაც დაჰკოა. იესო საუცხოო ხასიათზე იყო.
ძალიან კარგად იცოდა, რა ტანჯვა-გვემის გზაც ედო წინ, არაერთ-
ხელ უთხრა ეს მოწაფეებს, მაგრამ ახლა მხოლოდ სერობაზე ფიქ-
რობდა.

— მე მომიყვან უდიდესმა სურვილმა, რომ პასქა თქვენთან ერ-

თად გაეტყუო, ვიდრე თქვენთვის საწამებლად გავიდოდე და სიხსლს დაეღვრიდე, — უთხრა მოციქულებს.

ამ სიტყვებზე მზიარულად შეავსო ფიალა, ღვინით პირი დაისველა და სუფრაზე ჩამოატარა.

მსახურებმა დიდი ტაშტი მოიტანეს ხელის დასაბანად. იესო წამოდგა.

— ხელის დაბანვა არ გვინდა, — თქვა მან.

— მაგრამ წესის თანახმად ხომ ხელი უნდა დავიბანოთ? — გაუკვირდათ მოციქულებს.

— მერე რა, მე წესში შესწორებას შევიტან.

ამ სიტყვებზე სახელოები დაიკაპიწა, ზოგი ღვთისმეტყველის მტკიცებით კი ქიტონიც გაიხადა და წელამდე გაშიშვლდა, მერე აიღო არდაგი (პირსახოცი), სავსე ტაშტი, და პეტრეს მიუახლოვდა.

— რას მიბრძანებ, უფალო? — გაუკვირდა პეტრეს. — რა გინდა ჩემგან?

— ფეხი! მოიტა, ფეხები უნდა დაგბანო.

— შენ მე ფეხები უნდა დამბანო?

— კო, გაიხადე.

პეტრემ სანდლები გაიხადა, ნახშირივით გაშავებოდა დაუბანელი ფეხი.

— ოჰ, ასეთი ჭკუყიანი ფეხი როგორ იქნება! — აღიარა იესომ.

— მეთევზე კი ხარ! მაგრამ არა უშავს, მხოლოდ ესაა, მაგარი ჯაფა დამადგება.

დარცხენილმა პეტრემ ფეხი უკან გასწია.

— არა, უფალო, — ჩაილულულა. — მე ვერ მივცემ თავს იმის ნებას, რომ დასაბანად შენ ფეხი გამოგიწოდო... არასოდეს! („ჰრქვა მას სიმონ-პეტრე: არა დამბანნე ფერხნი ჩემნი უკუნისადმდე“).

— გეყოფა, ნუ მახვეწინებ! შენ არ იცი, რა ნსურს ამით. ნუ მიშლი.

— არასოდეს! არასოდეს!

მაშინ სიმონ-პეტრეს მოსატყხად იესომ თქვა:

— „უკეთუ არა დაგბანნე ფერხნი შენ, არა გაქვდეს ნაწილი ჩემთანა“ (იოანე, 13, 8), ე. ი. ვერ შეხვალ ციურ სასუფეველში.

— ეშმაკმა დალაზვროს! — შესძახა მოხუცმა. — რაკი ასეა, მე-

ტი რა გზა მაქვს! შეგიძლია დამბანო ხელიც, ფეხიც, თავიც და...
მაგრამ იესომ თავისი მოციქულის ზედმეტი სიფიცხე გაასრულა
მიერა.

— განბანოს ბევრი ჯახირი არ უნდა: მტვერს ჩამოჰბან და
ქორჩა. თქვენ ისედაც წმინდა ხართ*.

ფერხთა განბანვის მთელი ეს ეპიზოდი სახარებაში დაწვრილ-
ბითაა აღწერილი.

მას შემდეგ, რაც მაცხოვარმა პეტრეს ფეხი გაბანა, დანარჩენი
მოციქულების ჯერი დადგა. ეს ჰიგიენური ოპერაცია ყველას ჩაუ-
ტარდა.

ჩვენ, ცოდვილებს, გვეცინება, ამას რომ ვკითხულობთ. ზოგს ეს
ზიზღსა ჰგვრის. ეს სულ იმიტომ, რომ საკმარისად არა გვწამს
ღვთის შვილი. ახლა ბოსუესა⁴⁷ ჰკითხოვ, აღტაცებულია ამ ეპიზო-
დით, რადგან სწამს, ისე სწამს, რომ ექსტაზამდე მიდის.

„შენიშნეთ, — ამბობს ის თავის შრომაში „ფიქრები სახარე-
ბაზე“, — შენიშნეთ, ქრისტე ყველაფერს თვითონ აკეთებს! თვითონ
იხდის ტანზე, თვითონ იღებს არდაგს, თვითონ ასხამს ტაშტში
წყალს, — სულ თავისი ხელით, თავისი ღვთაებრივი ხელით, რომ-
ლის ერთი აღმართვა, ერთი შეხება საკმარისია იმისათვის, რომ
კეთროვანი განიკურნოს, ბრმას თვალი აეხილოს, მიცვალებული სა-
მარიდან ადგეს! აი, ამ ხელებით ასხამს ტაშტში წყალს და ჰბანს
ფეხებს თავის მოწაფეებს“.

ასე და ამგვარად, ფერხთა განბანვას თურმე განსაკუთრებული
მნიშვნელობა აქვს, რასაც ვერა ვწვდებით ჩვენ, თავხედი სკეპტიკო-
სები, სატანის შვილები. მოციქულებს რომ ფეხს ბანდა, ამით იესო
თურმე ცოდვებისაგან წმენდდა მათ.

მაგრამ ასეთ შემთხვევაში მან ჩამოჰბანა იუდასაც უდიდესი
ღალატის ცოდვა! ამ ნაძირალამ ხომ თვითონ მას მოსდო სარმა! თუ
ისკარიოტელს ეს არ ეხება?

იესომ დაასრულა მოციქულთა ქვედა კიდურების განბანვა და
ისევ თავის სავარძელში დაბრძანდა.

* აქ გამოტოვებულია დეტალი, რასაც სიმბოლური მნიშვნელობა აქვს
და რისთვისაც „ფერხთა განბანვის“ მთელი ცერემონიალი ჩატარდა:
თქვენ ისედაც წმინდა ხართ, ოღონდ არა ყველანიო (გულისხმობს იუ-
დას).

— იცით, რა გავაკეთე ახლა? — ჰკითხა მოწაფეებს.

— რა თქმა უნდა! ფეხები დაგვბანე.

— დაიცადეთ! ნუ მაწყვეტინებთ სიტყვას... „თქვენ მზადით მე: მოძღვარო და უფალო, და კეთილად სთქვით, რამეთუ მე ვარ! უკეთუ დაგვბანე ფერხნი თქვენნი, უფალმან და მოძღვარმან, და თქვენცა თანა-გაც ურთიერთას დაბანად ფერხთა (თქვენც უნდა და-ჰბანოთ ფეხები ერთიმეორეს). რამეთუ სახე მიგეც თქვენ: ვითარ-ცა—ესე მე გიყავ თქვენ, ეგრევე თქვენცა ჰყოფდით... უკეთუ ესე იცოდით, ნეტარ ხართ, უკეთუ ჰყოფდით ამას“ (იოანე, 13, 13—17).

ახლა კი, ძვირფასო მეგობრებო, შევექცეთ და ვიხაროთ იმით, რისთვისაც შევიკრიბენით.

საიდუმლო სერობა დაიწყო*.

რაფაელი. „სიმონ, გიყვარვარმე?“

* საიდუმლო სერობა (ლათ. ალტარსაკრამენტი, ევქარისტია, კომუნია) — საქრისტიანოს ერთ-ერთი უწმინდესი დღესასწაულია ქრისტეს ამ უკანასკნელი გამოსამშვიდობებელი ნადიმის სახსოვრად. ხელოვნებაში მისი ასახვა დაიწყო VI საუკუნიდან (წმ. აპოლონარ ნოუვის მოზაიკა რავენაში).

**ქრისტეს სისხლი და სოცხი ანუ
არც წყალი, არც ღვინო**

და იყო ერთი მთყვანობილ მოწაფეთა
მისთაგანი წიაღთა თანა იესუსთა, რომელ-
იგი უყვარდა იესუს.

წამ-უყვანა მას (ანიშნა) სიმონ-პეტრე, რა-
თა ჰქითხოს, ვინ არს, რომლისათვის იტყ-
ვის?*

მიუყრდნა იგი მკერდსა იესუსისა და ჰრქვა
მას: უფალო, ვინ არს?

მიუგო იესუ და ჰრქვა: რომელსა მე და-
უწო პური და მივსცე, იგი არს. და დააწო
პური და მისცა იუდას სიმონისსა, ისკარიო-
ტელსა.

თანე, 13, 23-26

უკმასა და ლუკმას შუა იესო ჩაფი-
ქრდა. მოძღვარი მძიმე ფიქრმა წაიღო: აი
ეს ვაჟბატონი, ჩემგან მარცხნივ რომ ზის,
სარმის გამოდებას მიპირებსო. ციურმა
უფალმა მუხთაღს გადაკრული სიტყვიდა

ანიშნა, ჩემი გაცურება აგრე იოლი არ არის და თუ ნებას გაძლევ
შენი ბნელი საქმე ბოლომდე მიიტანო, მხოლოდ იმის გამო, რომ
თვითონ ასე მსურსო.

ამ დროს სუფრასთან მხოლოდ ამინდზე ბაასობდნენ, ესე იგი
არაფერზე.

იესომ მოწაფეებს მოაგონა, დიდი მოვლენები ახლოვდებაო,
ამინდზე ლაპარაკის დრო როდიაო.

* მოციქულთა გაკვირება გამოიწვია იესოს სიტყვებმა, ცოტა ზემოთ
ნათქვამმა: „რომელი ჰამდა პურსა ჩემ თანა, აღიღო ჩემ ზედა ბრკალი
მისი“.

— ჩვენ აქ ვნადიმობთ და არაფერზე არ ვდარდობთ, ხომ მართალია? — დაიწყო მესირ იესომ. — ჰოდა, უმაღლესად, ღმერთი, რომელიც აწარმოებს ყველაფერს, მისი ნებაა, რომ ყველაფერი იყოს ის, რაც იგი უნდა იყოს. აი, ნახავთ, აი, ამ ძველი წმინდა წიგნების გრაფიკაში არის ზოგიერთი ისეთი წინასწარმეტყველება, რაც უნდა აღსრულდეს. მე გეტყვით თქვენ: ის, რაც უნდა აღსრულდეს, უდავოდ აღსრულდება. ვინც ჩემთან პურს შეექცევა, ის აღმართავს ჩემზე თავის კლანჭებსაც! ამას ახლავე გარკვევით გეუბნებით, რომ როდესაც წინასწარმეტყველება აღსრულდება, თქვენ თქვათ: „ხომ ხედავთ? ჩვენი იესო იმნაირებს არა ჰგავს, შავსა და თეთრს რომ ვერ არჩევენ ხოლმე!“*

* მოციქულთა განლაგებაც და მათი პოზაც ამ მონუმენტში, როცა იესომ თქვა: ერთი თქვენგანი გამცემსო, უკვდავყოფილია აღორძინების ტიტანის ლეონარდო და ვინჩის „სილღულო სერობაში“, რაც მილანის სანტა მარია დელე გრაციას ტაძრის კედელზე შეასრულა პეტროს მოროს და მონასტრის პრიორის დაჯალბებით და რაც ეამთა ღენამ ძლიერ დააზიანა, მაგრამ შემონახულია ბრწყინვალე რეპროდუქციებში და ასლებში. სურათის ბილვის დროს მიღებული შთაბეჭდილება მშვენივრად აქვს აღწერილი გამოჩენილ საბჭოთა ხელოვნებამეცოდნეს აკადემიკოს ვიქტორ ლაზარევის: „ტბაში რომ ქვას ჩაეგდებთ და ზედაპირზე სულ უფრო ფართო წრეებს გაუშვებთ, სწორედ ასე განუზომელი ზეგავლენა აუუზღევია სრულდემილში თქმულ იესოს სიტყვას კრებულზე, რომელიც წუთის წინ სრულიად დამშვიდებული იყო. განსაკუთრებით ძლიერი შთაბეჭდილება დაუტოვებია იმ სამ მოციქულზე, ქრისტეს მხარმარცხნივ რომ სხედან. ისინი კმნიან განუყოფელ ჯგუფს, ერთიან ნებისყოფას და ერთნაირ მოქმედებას აუოილეს. ახალგაზრდა ფილიპე ზეზე წამოჭრილა, გაურკვეველი კითხვის ნიშნად შესცქერის იესოს. იაკობი, უფროსი, აღშფოთების ნიშნად ხელებგაშლილი, ოდნავ უკან გადახრილა. თომას ხელი აუწევია, თითქოს ანგარიში უნდა მისცეს მომხდარ ამბავსო. ქრისტეს მარჯვენა მარცხენ მჭდარ სამეულს კი სულ სხვაგვარი განწყობილება დაუფლვია. ცენტრალური ფიგურიდან საკმაოდ დაშორებულთ მგერი თავშეკავება ეტყობათ. მკვეთრად მიბრუნებული შავი იუდა ხელს უქერს ევრცხლით სავსე ქისას და შეშინებული შესცქერის ქრისტეს. მისი დამრდილული მახინჯი სახის ტლანქი პროფილი სრულ კონტრასტსა კმნის პირმშვენიერ და გასხივოსნებულ იოანეს სახესთან, უმწეოდ რომ დაუხრია თავი მკერდზე და ხელები მაგიდაზე დაუწყო წყნარად. იუდასა და იოანეს შორის სოლიდით გამოჭრილა ჭაღარა პეტრეს თავი. იოანესკენ გადახრილა, მარცხენა ხელი მხარზე დაუსვენებია, რაღაცას ჩასახის ყურში, მარჯვენა კი მახვილისათვის უტაცნია, მზადაა დაიცვას მოძღვარი. სამნიც ბოლოდან აცქერდებიან ქრისტეს: რომელია მოლაღატე?!..“

ამ სიტყვებზე აღმაცერად გადახედა იუდას, მაგრამ იუდამ ისეთი სახე მიიღო, ვითომ გადაკრული ლაპარაკი ვერ გაიგო.

— ჭეშმარიტად, ჭეშმარიტად გეტყვით თქვენ, — განუგო იესომ, — რამეთუ ერთმან თქვენგანმან გამცეს მე! და რომელი ჭამდა პურსა ჩემ თანა, აღიღო ჩემ ზედა ბრჭყალი მისი!

— უფალო, უთუოდ დაგცინი, — უთხრეს მოციქულებმა. — რომელი ჩვენგანი გაგცემს, მაცხოვარო? შენ ხუმრობ.

— არა, ძვირფასო მეგობრებო რა მეხუმრება! — სუდიანად გაიღიმა იესომ.

— მაშინ ვინ არის გამცემი? მე? ვინაა? იესომ მიუგო:

— ერთი თორმეტთაგანი. კერძში ჩემთან ერთად ჩაპყოფს ხელს და ვინც ჩაპყოფს, ის გამცემს მე.

უნდა ვივარაუდოთ, რომ ამ მომენტში მარტო იუდა არ პყოფდა ხელს კერძში პურის დასალბობად, თორემ მაშინვე მიხედებოდნენ, ვინც იზრახავდა ავ საქმეს და იმავე ხალამოს გაუსწორდებოდნენ პირშავს.

იესო კი მხილებას განაგრძობდა:

— რა გინდათ? — ამბობდა. — ეს ცაზე წერია. გეგმა წინასწარ შეგვიდგენია მე და მამაჩემს უფალ ღმერთს. მე უნდა შევეწირო ადამიანებს და უნდა გაეხდეს ღალატის მსხვერპლი. სხვა გამოსავალი არაა. მაგრამ ვაი მას, ვინც მე გამცემს! ის უჯობდა იმ ადამიანს სულაც არ შობილიყო! („უმჯობეს იყო მისა, არა თუმცა შობილი იყო კაცი იგი“. მათე, 26, 24).

დარწმუნებული ვართ, იუდა თავის ტყავში ვერა გრძნობდა თავს არხეინად. „ეშმაკმა დალახვროს! — ამბობდა გულში. — ნუთუ მიმიხვდა?“

თავისი ქცევა რომ მოეზომა, დაიხარა და იესოს ყურში ჩასწურჩულა:

— მითხარი, უფალო, მე ხომ არ გაგცემ?

იესომაც წყნარად უპასუხა:

— ეს შენ თქვი, იუდა, შენ!

მოღალატეს ცხვირიც კი დაუგრძელდა. უკვე აღარ ეეჭვებოდა, რომ აგერ ამხელენ და შობის დღეს აწყველინებენ. მაგრამ იესო დუმდა, იუდაც დარწმუნდა, რომ არა აქვს განზრახული დამნაშავე განსჯელად კრებულს გადასცეს. თავისუფლად ამოისუნთქა და გული

მოეცა. ამასთან ალბათ ასე გაიფიქრა: „თუ მართლა განუზრახავს, რომ ტაძრის გუშაგებს მისი თავი მე გადავცე, მაშინ მის ნებას გასრულებ და მოსარიდებელი რა მაქვს? ვინ იცის, გულის სიღრმეში ალბათ კიდევ უხარია, რომ საქმე ასე მოეწყო. უფლის ნება მიუწვდომელია. ამ შემთხვევაში მე მხოლოდ იარაღი ვარ უფლის ხელში. ასე რომ, ვიდრე ნება ღვთისა აღსრულდება და ჩემს მისიას აღსრულებ, ერთი გემოზე გამოვძღე უნდა“.

ამრიგად, იუდაც მისიას ასრულებს. ქვეყანას ვინცა სძაგს, ის ქვეყნის მსხნელად სახავს თავს. იუდამ რჩეული ღვინო გადაჰკრა. იუდა სვამდა და ჭამდა სამის მაგიერ. მოკლედ, პასქის სუფრას სანადადო პატივი მხოლოდ იუდამ სცა. მოღალატენი ღორნი არიან.

ნადიმის დასასრულს იესომ ერთი მოზრდილი შოთი პური აიღო და კიდევ წაატეხა.

„ამას რას ვხედავთ? — გაიკვირვეს მოციქულებმა. — ნუთუ აქამდე ვერ მოუკლავს შიმშილი?“

ყველა მირონცხებულს მიაშტერდა.

მაცხოვარმა პურის ნატეხი ასწია და თქვა:

— მე დიდი ხანია გელაპარაკებით, რომ ჩემი სისხლი სასმელია და ხორცი — საჭმელი. მოვა-მეთქი დღე, როცა ჩემს სისხლს დალეეთ და ხორცს შეჭამთ. აი, ეს დღეც დადგა.

— უფალო, შეგვიწყალე! — ერთხმად შესძახეს მოციქულებმა. თუმცა უკვე მიჩვეული იყვნენ წინამძღოლის ხუმრობას.

— მე არ გეხუმრებით. ეს დღე დადგა.

მოციქულები გაოგნებულები შესცქეროდნენ ერთიმეორეს. დღეს მეტად ბევრი საიდუმლო თავსატეხი გაუჩინა მათ მოძღვარმა.

— მაგრამ ნუ ღელავთ, — განაგრძო ქრისტემ. — არ იფიქროთ, რომ სისხლი ძარღვებიდან უნდა დალიოთ და ხორცი ჩემი... ჰა, ნახეთ ეს პური! ხედავთ?

— ვხედავთ!

— მაშ იცოდეთ, ეს პური — ჩემი ხორცია. რა თქმა უნდა, გარეგნულად ის არა ჰგავს ხორცსა, მაგრამ გარეგნობას ნუ ერწმუნებით, შევაცდენთ. ეს პური, აქვე თონეში გამოცხობილი, სინამდვილეში ჩემი ხორცია. შეჭამეთ და ჩემს ხორცს ეზიარებით. ნუ დაატყით თვალები, სრულიად ბეჯითად გელაპარაკებით!

შემდეგ იოანეს და პეტრეს მიუბრუნდა:

— „მიიღეთ, ჭამეთ, რამეთუ ესე არს ხორცი ჩემი“. გაბედულად გადაყლაპეთ!

ასე აიძულა ყველანი, რომ თითო პური შეეჭამათ.

ესეც ერთი სცენა, რომელშიაც ჩვენ, უბრალო ცოდვილნი ვხედავთ მხოლოდ აზრისა და გრძნობის გაუკუღმართებასა და უბრალო ახირებას. წმინდანები კი, ისევე როგორც მღვდლები, დარწმუნებულნი არიან, რომ იესო თავის მოწაფეებს არ დასცინოდა.

შემდეგ იესომ აიღო თავისი ფიალა და იგივე სისხულელე სისხლის მიმართ გაიმეორა:

— „მიიღეთ და სვით ამისგანი ყოველთა, რამეთუ ესე არს სისხლი ჩემი ახალისა აღთქმისაი, თქვენ მრავალთათვის განტეხილი მისატევებლად ცოდვათა“ (მათე, 26, 27—28). ერთი შესხედვით ეს ღვინოა, სინამდვილეში კი სისხლია ჩემი, თქვენთვის დაღვრილი. ამიტომ ნუ იმანჭებით, მეგობრებო, სვით სისხლი ჩემი, ეს არც ისე უგემურია!

მოციქულებმა შეებით ამოისუნთქეს. ასეთი სისხლის დაღვრა ყოველთვის შეეძლოთ, ოღონდ ჰქონოდათ. ამიტომ ბევრი ხვეწნაც აღარ დასჭირდათ.

ასე ჩაეყარა საფუძველი საუკუნო რიტუალს ზიარებისას. სახარების ამ ადგილს იმოწმებენ მღვდლები, როცა უთენია საუზმის მოლოდინში თეთრ ან წითელ ღვინოს მიირთმევენ და თან ისეთ სახეს იღებენ, თითქოს რაღაც უდიდეს საიდუმლოს ეზიარებიან, რაიც ჩვენთვის, უბრალო მოკვდავთათვის მიუწვდომელია.

შემდეგ იესომ დასძინა:

— როცა მე თქვენს შორის აღარ ვიქნები და თქვენს ძვირფას მოძღვარს მოიგონებთ, ისე გააკეთეთ, როგორც გითხარი, ესე იგი ჭამეთ და დალიეთ, ეს იქნება ჩემი გასენება.

უნდა შევნიშნოთ, რომ აქ იესომ ერთხელ კიდევ გაკენწლა მოღალატე, რომელიც იმავე დარბაზში იჯდა მართალთა შორის. ეს იმიტომ მოხდა, რომ პეტრემ ამ საკითხის ბოლომდე გადაწყვეტა მოიწადინა. იმ დროს იოანემ, რომელიც ქრისტეს ასე გულთ უყვარდა, მაცხოვარს მკერდზე თავი მიასვენა და ამით უკმაყოფილო პეტრემ იდაყვი წაჰკრა, თან ჩასძახა:

— რაკი ასე ახლობელი და საყვარელი ვინმე ხარ, ჰკითხე, ვინ არის ჩვენს შორის გამცემი.

იოანემ თავი წამოსწია და კითხვა იესოს გაუმეორა.
„მიუგო იესო და ჰრქვა: რომელსა მე დაუწო პური და მისცა იუდას სიმონისსა, ისკარიოტელ-
სა. და შემდგომად მიღებისა პურისა მის, შევიდა მისა ეშმაკი“.

იუდა არ მოელოდა, თუ ამჯერად იესო ასე პირდაპირ გასცემ-
და მის საიდუმლოს და გაანდობდა ერთ-ერთ მოციქულს. ამიტომ
გამოწოდებული პური არხეინად გამოართვა და მიირთვა.

„აჰ, არამზადა, ეგ პირშავი იუდა!“ — თქვა გულში იოანემ.

მაგრამ საყვარელმა მოწაფემ თავისი აღშფოთება თავისთვისვე
შეინახა: სახარებაში არსად არაა ნათქვამი, რომ ვერაგი გამცემის
მხილება განეზრახოს.

დრო კი გადიოდა. იერუსალიმზე ღამის ბინდი ჩამოწვა.

— მომისმინე! — მიუბრუნდა ქრისტე იუდას, — შენ საქმე
გაქვს, ნულარ აყოვნებ, წადი ბარემ და გააკეთე!

— რა საქმეს ბრძანებ, ო უფალო! რას მეუბნები?

— ჰო, ჰო, გეყოფა, წადი, სადაც გეჩქარება, დროზე!

იესოს უნდოდა ყოველივე ამას ბოლო მოეღებოდა.

მოწაფეებმა გარკვევით გაიგონეს მისი უკანასკნელი სიტყვები,
მაგრამ ეგონათ, რომ იუდას კიდევ რაღაცეების ყიდვა დაავალა სა-
ღვლესასწაულოდ: იუდა ხომ მათი საერთო საღაროს გამგებელი-
იყო!

მხოლოდ იოანეს შეეძლო გაეგო, რაც ხდებოდა სინამდვილეში-
მან ნახა, როგორ გამოართვა იუდამ იესოს პური და მაშინვე გაე-
და. ახლა გამცემს აღარავინ აკავებდა. სინდისის ქენჯნის უკანასკ-
ნელი ნატამალიც გაუქრა და ტაძარს მიაშურა.

მისი წასვლის შემდეგ სუფრაზე საუბარი განახლდა.

იესო მოციქულებს მიუბრუნდა და უკანასკნელი რჩევა-დარიგე-
ბები მისცა. თავის შვილებს ეძახდა და ლაპარაკობდა იმ მიუწვდო-
მელ ადგილზე, საითაც ის მიდის და სადაც ველარავინ გაჰყვება.

პეტრეს არც ერთი სადღეგრძელო დაუღეველი არ დარჩენია და
გულაჩვილებული იყო. იესოს ყოველ სიტყვას ხარბად უსმენდა:

— „აწ იდიდა ძე კაცისა, და ღმერთიცა იდიდა მის თანა... შვი-
ლნო, მცირედ ჟამს თქვენ თანა ვარ. შეძიებდეთ მე და ვითარცა ვარ-
ქვი ჰურიათა, ვითარმედ: ვიდრე მე მივალ, თქვენ ვერ ხელ-გეწი-

ფების მოსლვად, აწ თქვენ გეტყვი (როგორც ურეებს ვუთხარი, სა-
დაც მე წავალ, იქ თქვენ ვერ მომყვებით-მეთქი, ასევე თქვენ გეუბ-
ნებით). მცნებასა ახალსა მიგცემ თქვენ, რათა იყვარებოდით ურ-
თიერთას, ვითარცა მე შევიყვარენ თქვენ... ამით ცნან ყოველთა,
რამეთუ ჩემნი მოწაფენი ხართ...”

სიმონ-პეტრემ ველარ მოითმინა და შესძახა:

— „უფალო ვიდრე ხვალ? (სად მიხვალ?)“. ჩვენ თან გამოგ-
ყვებით! დედამიწაზე ისეთი ადგილი სად იქნება! სადაც შენ წახ-
ვალ, მეც იქ წავალ... სადაც იესო იქნება, იქ იქნება პეტრეც...
მკედარი და ცოცხალი შენთან ვიქნები! ეშმაკმა წამიღოს! მითხარი
და შენთვის მოგკედები!

ღვთის შვილმა მხრები აიჩეჩა.

— რა ენთუხიაზმი! — შენიშნა იესომ. — „სული შენი ჩემ-
თვის დასდვა? ამენ, ამენ გეტყვი შენ: არლარა ეყიენოს ქათამსა,
ვიდრემდე უვარ-მყო მე სამ გზის!“ კარგია, რომ წინასწარ ყველა-
ფერი ვიცო... მხოლოდ შენზე რომ იყოს, ჩემს მტრებს საქმე აღარ
გქნებოდათ. მაგრამ მე მხოლოდ ჩემი თავის იმედი მაქვს... უნდა
ვემსხვერპლო ადამიანებს. ამისათვის უკვე მზად ვარ...”

— მეხი დამეცეს და აქვე ჩამიტანოს! — განაგრძობდა პეტრე
გოდებას. — განა რა მსხვერპლია ისეთი, რომ შეცვლა არ შეიძ-
ლებოდეს?! ვფიცავ, თან გამოგყვები, ციხეში იქნება თუ სასიკვ-
დილოდ („დაღაცათუ იყოს სიკვდილი ჩემი შენთანა, არა სადა უარ-
გყო შენ და ეგრეთვე ყოველნი იტყოდეს“).

— გეყოფა, პეტრე, ტყუილად იდებ თავს.

— უფალო, ნუ მელაპარაკები ასე! „დაღათუ ყოველნი დაპბრ-
კოლდენ, მე არა სადა დავბრკოლდე“.

— მისმინე, ისა სჯობს! ვიდრე დღეს მამალი იყივლებს, შენ
სამჯერ უარმყოფ-მეთქი, გიმეორებ!

— ეს კიდევ რა მოიგონე? მე...

— მე კიდევ შენ გეუბნები. პეტრე, ეს ასე იქნება.

პეტრემ აღარ იცოდა, რა უნდა ეთქვა და თავი ჩაჰკიდა.

თავისთვის კი ჩაიფიქრა: დავუმტკიცებ მოძღვარს, რომ ცდება
და სათანადოდ ვერ მაფასებსო!

* დაბრკოლება ძველ ქართულში ცთუნებას ნიშნავდა (საბა: „ეთილი-
საქმისაგან დაპბრწიო (დაცადო, განარიდო) კაცა“); ივ. შეტდენა: „დაბარ-
ბაცება“ (საბ).

იესო ისევ მიუბრუნდა მოციქულებს და ჰკითხა: **უკრინათუქა**
 — როცა გალილეის მთებში გაგაგზავნეთ უფულოდ, **უკრინათუქა**
 და ფეხშიშველა, — ამ წვრილმანების გარდა გაკლდათ-ლა რაიმე?

— არაფერი, უფალო.

— ჰოდა, ახლა, ვისაც ჩანთა ან ტომარა აქვს, აიღოს ხელთა, ხოლო ვისაც არაფერი გააჩნია, გაყიდოს ყველაფერი, რაც შემორჩენია, თუნდაც უკანასკნელი სამოსელი, და იყიდოს მახვილი, რადგან ისეთი დაკა-დაკა დაიწყება, ძალლი პატრონს ვერ იცნობს... მაშინ ახდება წინასწარმეტყველება, რაც ისრაელზე თქმულა („განჰყიდენ სამოსელი და იყიდენ მახვილი“).

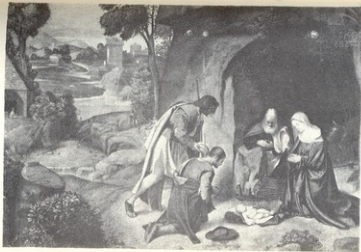
— რა წინასწარმეტყველება?

— ის წინასწარმეტყველება, რომ მესიას ყაჩაღად გამოაცხადებენ.

— ნუ გეშინია! ჩვენ დაგიცავთ! უკვე გვაქვს ორი მახვილი!

— ო, ეს საჭიროზე მეტიცაა! — განაცხადა იესომ და დაასრულა: — სომ ვილაპარაკეთ და ახლა გვეყოფა. გავიდეთ სუფთა ქაერზე.

(იხ. მათე, 26, 21—29; მარკოზი, 14, 18—25; ლუკა, 22, 19—23; იოანე, 13, 23—38).

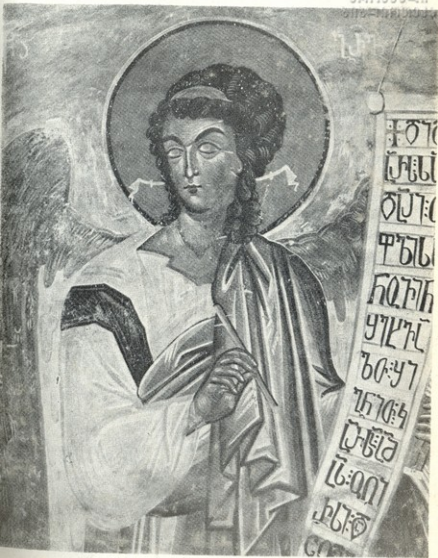
147357-14
147357-14

Quia per omnia secula
dominus regnabit. Pater
noster qui es in celis
Domine deus pater
omnium

ქართული ენის
საქართველოს

თასი ზეივსო, უნდა ზეივსას

და თავადი განეშორა მათგან, ვითარ ქვან
სატყორცებელ ოდენ, დაიდგნა მუსლნი,
ილოცვიდა.

და იტყოდა: მამაო, უკეთუ გნებავნ თა-
ნა-წარსულად სასუმელი ესე ჩემგან, ხოლო
ნუ ნებაი ჩემი, არამედ ნებაი შენი იყავ!
და ერქვნა მას ანგელოსი ზეცით, განაძ-
ლიერებდა მას.

და აღსდგა მიერ ლოცვისაგან და მოვიდა
მოწაფეთა თვისთა თანა, და ჰპოვნა იგინი
მძინარენი მწუხარებისა მისგან.

ლუკა 22, 41-44

ავიდეთ სუფთა ჰაერზე, — თქვა იესომ და
კარს მიაშურა.

მოწაფეები ფეხდაფეხ მიჰყვნენ. დიდე-
ბული ღამე იყო. მირონცხებულმა მოცი-
ქულები იმ ბილიკზე დააყენა, ზეთისხი-

ლის მთისკენ რომ მიდიოდა. ეს იყო მათი საყვარელი ადგილსამ-
ყოფელი.

გზადაგზა საუბარი არ შეუწყვეტია. ისე დიდხანს ელაპარაკა თა-
ვის ციურ მამაზე, რომ მონასტრის მორჩილივით ცნობისმოყვარე
ფილიპემ ვერ მოითმინა და ჰკითხა:

- ხომ ვერ გვაჩვენებ მამაშენს, ასე ბევრს რომ ლაპარაკობ?
- შემომხედე, ფილიპე, — მიუგო იესომ.
- გიყურებ, უფალო, მერე?
- რას ხედავ?
- როგორ, რას? შენა!

— კარგად გამოგივიდა, მეგობარო. მაშ იცოდე: ვიცი, შენ დაგვს, ის...

— რა „ის“?

— ის იმავე დროს ხედავს მამაჩემსაც.

— ჰო, რაკი შენ ასე ამბობ, მე მწამს.

შემდეგ იესომ, რომელიც ერთ მთლიანობას წარმოადგენდა თავის მამასთან, თუმცა ნამდვილი მამამისი მტრედი იყო, — აი, ამ იესომ თავი შეადარა ჭეშმარიტი ვაჟის ლერწმს:

— „მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი და მამაჩემი მოქმედი არს. ყოველმან რტომან, რომელი ჩემ თანა არს და არა მოიღოს ნაყოფი, აღიღოს იგი... მე ვარ ვენახი და თქვენ რტონი. რომელი დაადგრეს ჩემთანა და მე მისთანა, ამან მოიღოს ნაყოფი მრავალი...“

ევანგელისტი იოანე ამას მოგვითხრობს, როგორც მთარული სიტყვის უკანასკნელ საჯარო გამოსვლას: მე ვარ ვენახი ჭეშმარიტი!

ამ განცხადების შემდეგ კაცი იფიქრებს, რომ დანარჩენი ვენახები არ არიან ჭეშმარიტნი. ხედავთ, თურმე ყოფილა ჭეშმარიტი და არაჭეშმარიტი ვენახი, ე. ი. ხელოვნური ვაჟიც ყოფილა! იესო, ცხადია, თავის თავს ჭეშმარიტთა რიგს აკუთვნებს.

— ჰოდა, იმას მოგახსენებდით: რაკი მე ვენახი ვარ, მამაჩემი მევენახეა. როგორც ჭეშმარიტ ვენახს, ცხადია, მე მაქვს რტოები და განშტოებანი. (აქედან ხომ არ არის გამოთქმა „ჩემი ყლორტები“). მაგრამ ყოველი რტო კი არ იძლევა ნაყოფს. ჰოდა, მამაჩემი გასხლავს ვენახს, წაატრის იმ ტოტებს, რომელნიც ყურძენს არ მოიხსამენ. ნაყოფი რომ გამოიღოთ, ამისათვის მთავარ ვაჟთან ახლო-ასლო უნდა იყოთ. ვინც ასე არ მოიქცევა, „განვარდეს გარე, ვითარცა ნახსლევი, და განჰხმეს, და შეჰკრიბონ იგი და ცეცხლსა დაასხან, და დაიწვას“, როგორც უსარგებლო ლერწმები*.

რა ღრმა აზრია, ხომ მართალია? რა სიბრძნე მოწყდა სათნო ღმერთის ბაგეს! ჭეშმარიტად, რელიგია — გადასარევი რამეა. ვიცავს სურს ასეთი სიბრძნით სრულად დატკბეს დედანში, იხილოს იოანეს სახარების 12—16 თავები.

* სახარების ეს საბედისწერო სიტყვები დაედო საფუძვლად ერეტიკოსთა დაწვის საზარელ წესს, რასაც წმინდა ინკვიზიცია საუკუნეების განმავლობაში განუხრელად ასრულებდა: ნახსლავი. ყლორტებივით აქუჩებდნენ „ურწმუნოებს“, „მწვალელებს“, მეცნიერებს, და კოცონზე წვავდნენ.

ისმინეთ, იესო უკანასკნელად უქადაგებს მოწაფეებს:

— ამით იდიდოს მამა ჩემი... ვითარცა შემოიყვარა მე მეგობარი ჩემი... არღარა გეტყვი თქვენ მონად, რამეთუ მონამან არა იცინ, რასა იქმს უფალი მისი, ხოლო თქვენ გარკვეი მეგობრად, რამეთუ ყოველი, რა-ოდენი მესმა მამისა ჩემისაგან, გაუწყე თქვენ. არა თქვენ გამომირჩიეთ მე, არამედ მე გამოგირჩიენ თქვენ... სოფლისაგან, ამისათვის სძულთ თქვენ სოფელსა... არამედ ესე ყოველი გიყონ თქვენ სახელი-სა ჩემისა თვის, რამეთუ არა იციან მომავლინებული ჩემი... რომელ-სა ვსძულდე მე, მამაცა ჩემი სძულს. უკეთუმცა არა ვქმენ საქმენი იგი მათ შორი, რომელნი სხვამან არა ვინ ქმნა, ცოდვამცა არა აქენდა, ხოლო აწ მიხილეს და მომიძულეს მეცა და მამაცა ჩემი... და თქვენცა მოწამე ხართ, რამეთუ დასაბამითგან ჩემთანა ხართ“ (იოანე, 15, 8—27).

იესომ ასე დაასრულა:

— „ამას გეტყობდი თქვენ, რათა არა დაჰბრკოლდეთ“... სათქმე-ლი კიდევ ბევრი მაქვს, მაგრამ დრო აღარ არის და თანაც ყველა-ფერს სომ ვერ დაიტევთ!

უდავოდ საღი ვარაუდია!

ამ დროს მასწავლებელი და მოწაფეები უკვე მივიდნენ კედრო-ნის ქვემო ხიდამდე. აქედან იწყებოდა გეთსიმანის გზა. იესომ ერთხელ კიდევ მიმართა ციურ მამას, გადავიდა ხიდზე და გორაკის ძირას აღმოჩნდა. დღესაც არის იქ ერთი საცოდავი პატარა ბაღი, შიგ შვიდი დამწვარი ზეთისხილი ძლივსღა ბოგინობს. იერუსალიმ-ში ჩასული გულუბრყვილო მიმლოცველები — ქრისტიანები დარ-წმუნებულნი არიან, რომ ეს ზეთისხილები იმ დროიდან შემორჩენი-ლან, როცა იესო ჯვარს აცვეს. სწორედ ამას ეწოდება გეთსიმანის ბაღი ან უბრალოდ გეთსიმანია, რაც ებრაულ ენაზე ნიშნავს „ზეთის-ხილის საწყურავს“*.

იესომ მოწაფეები დასვა და შეასვენა.

— სავარძლებს ვერ მოგართმევთ, — მოუბოდიშა, — ასე რომ დასხდით მიწაზე და ისე ვილაპარაკოთ. მე კი ვილოცებ, მაგრამ ამისათვის მარტო უნდა ვიყო. დამელოდეთ, ისხდით აქა, ვიდრე ვილოცოთ.

* ივ. გესმანია (ქრუკი). უფრო სწორია გეთსემანია (ასე აქვს ლუ-თერს) ჰაღისის სახარებაშია გესემანია. რუს. гефсимания.

დაფიქრდა და დასძინა:

— თუმცა აი, რა უნდა გითხრათ: აქ თერთმეტნი სარტო, სამი მეოთხედით მეტი, ვიდრე საჭიროა. რვა დარჩით, სამს კი შევინაშნა ლეზ, რომ არ მომწყინდეს: იოანეს, პეტრეს და იაკობს.

ხსენებული მოციქულები წამოდგნენ და მოძღვარს მიჰყვნენ.

ამ წამს — საოცარია, მაგრამ აქ ყველა ევანგელისტი ზუსტად ერთნაირად წერს — იესოს ისეთი კავშირი დაეუფლა, როგორიც სასიკვდილოდ განწირულს დაეუფლება ხოლმე.

სამ თანამგზავრს მიუბრუნდა და უთხრა:

— არ ვიცი, რა-მომდის, მაგრამ გული მეკუმშება და შავი ფიქრებით ვარ მოცული.

— იქნებ ღვინომ გაწყინა, ან ზედმეტი მოგივიდა? — ანუგეშა პეტრემ.

— არა, მე ვიცი, რაც მომდის...

— რა იყო, უფალო?

— ისა, რომ ამჯერად ჩემმა საათმა ნამდვილად დაჰკრა! დაღუპვას ღმერთმა! ვერაფერი სიამოვნებაა.

— მოძღვარო, იქნებ რამე გიშველოთ?

— არა, მეგობრებო, მე გეტყვით თქვენ: მამაჩემი გამომიგზავნის ერთ-ერთი თავისი ანგელოზის ხელით სახსე ფიალას. მწარე იქნება სასმელი იგი. რასაკვირველია, ამ ფიალიდან შეგიძლიათ თქვენც მოსინჯოთ, მაგრამ ვერ შესვამთ, ფიქრიც ზედმეტია! ტანჯვისა და სიმწრის ეს ფიალა მხოლოდ ჩემთვის არის განკუთვნილი.

მაცხოვრის ნათელ სახეს ნალევლი დაუფლებოდა. დაღლილი და შეწუხებული ხმით ლაპარაკობდა.

ევანგელისტი ამტკიცებს, მის მოწაფეებს ასე დაღვრემილი ჯერ არ ენახათო. „... და იწყო დასულებად და ურვად“ (მარკოზი, 14, 33).

ძრწოლა და ურვა რომ უბრალოდ ვთქვათ, ამას ნიშნავს: „მუხლები უკანკალებდა“. სიკვდილის ვის არ ეშინია!

იესო თანამგზავრებს მიუბრუნდა:

— „მწუხარე არს სული ჩემი, ვიდრე სიკვდილადმდე“. იყავით აქა, ფხიზლობდეთ და ლოცულობდეთ.

შემდეგ იესო ქვის სასროლზე განშორდა („და თავადი განეშორა მათგან ვითარ ქვის სატყორცნებელ ოდენ“), დაიწოქა და დაიწყო ლოცვა.

— მამაო! მამაო! — მიმართა მამა საბაოთს. — მეშინია, რომ წამებაზე დათანხმებით ამ დედამიწაზე ჩემი სისუსტე ვერ გადგომილი ლისწინე. მე გადავიტანდი ტანჯვა-გვემას, წიხლებსა და ფეხების გვირგვინს, მაგრამ როდესაც ვიცი, რაც მომელის, ვიწვი და ენანობ, რომ ციური სასუფეველი მივატოვე, აღარ მინდა გარდავიქმნა ჩემად მშობლად — სულიწმინდა!

აქ ზეცით ანგელოზი გადმოფრინდა, ხელში სამსალით სავსე ფიალა ეჭირა. იესოს სასოწარკვეთილების გმინვა აღმოჰხდა.

— მომისმინე, — უთხრა ანგელოზმა. — ეს ხომ შენ ისურვე! არავინ გაიძულებდა ადამიანის ტყავში ჩაძვრომას, რათა გამოგეცადა ყველა უსიამოვნება, რასაც შენ უკვე იცნობ. ახლა კი ყველა შენი ტანჯვა უკვე ჩაწერილია ბედისწერის წიგნში. სხვა გზა აღარ არის.

— მამაო ჩემო, მე თუ სულელი ვიყავი, ეს ხომ ისეთი მიზეზი არ არის, რომ ასე უწყალოდ დამსაჯო! მამაო, მამაო ჩემო, გვედრები, მიხსენი ასეთი განსაცდელისაგან!

ამ სიტყვებზე გადაჭრით უკუაგდო ფიალა, რასაც ანგელოზი სთავაზობდა.

მაგრამ ციური შიკრიკი აძალებდა:

— შენთა ვნებათა, ანუ სატანჯველთა წიგნს უკვე მოაწერე ხელი. ხელშეკრულების ვადა გავიდა. სიტყვა უნდა შეასრულო. იესო, შენ ხომ საბუთს მოაწერე ხელი? თუ შენს ვალდებულებას არ შეასრულებ, ხელშეკრულებას დახევენ და შენ გაკოტრებულად გამოგაცხადებენ.

— ვაი! — გმინავდა ღმერთკაცი. — მაშინ საქვეყნოდ მომეჭრება თავი და აღარ ვიქნები ის, რაც ვარ... ჯობს დავცალო ეგ ფიალა, რა მწარეც არ უნდა იყოს. მამა, იყოს ნება შენი და არა ჩემი! („მამაო, უკეთუ გნებავსა სასემელი ესე თანაწარსლვად ჩემგან, ხოლო ნუ ნებაი ჩემი, არამედ ნებაი შენი იყავნ!“ — ლუკა 22, 42).

ანგელოზმა ბაგესთან მიუტანა, იესომ მოსვა და დაიმანჭა.

— ფუი! საძაგლობაა!

მეტი ვეღარ შეძლო, ზეზე წამოიჭრა, სახე დაეღრიჯა.

„იესო თავის მოწაფეებთან დაბრუნდა, მათთან ეძიებდა ნუგეშსა და შემსუბუქებას ტანჯვისას, მაგრამ კიდევ უფრო კენჭად და უნუგეშოდ იგრძნო თავი“, — შენიშნავს ღვთისმშობლის კომენტატორი.

პეტრე, რომელმაც იმ ღამეს ზომაზე მეტი დალია, პრუსიელი ჯარისკაცებით ხვრინავდა. იაკობი, რომელიც ბევრს იკადნებოდა, და იოანე, იესოს საყვარელი მოწაფე, ტკბილი ფშვებით ამღვებდნენ ბანს. ამ ტრიოს მოსმენა სადმე სხვა დროს და სხვა პირობებში ალბათ სასიამოვნოც იქნებოდა, მაგრამ ახლა იესოს გულზე ბოლმა შემოაწვა.

— „აი ღორები! — გაიფიქრა. — მე ვთხოვე, არ დაიძინოთ, არ მიმატოვოთ, ილოცეთ-მეთქი ჩემთან ერთად, მაგათ კი ხვრინვა ამოუშვიათ... ახლახან ასე გულმოდგინედ მეფიცებოდნენ ერთგულებასა და თავდადებას, მაგრამ ქვიშა სატყორცნი მანძილით დავშორდი თუ არა, თავი ძილს მისცეს. მერე, როგორ ბაქიობდნენ, თავმომწონედ მიმტკიცებდნენ თავიანთ სიყოჩაღეს, შეუდარებელ მწყემსებად მოქჳნდათ თავი... ო, ეს ამაო თვითკმაყოფილება უნდოდა და უბადრუკთა! ნადიმზე რომ წინ იჭრებიან, საფრთხეში კი თავშესაფარს ეძებენ სადღაც ზურგში! განა ესენი აღამიანები არიან? ქეციანი ზაზუნები და ხარბი ღორები არიან, მეტი არაფერი!

იესომ სიმონ-პეტრე მოურიდებლად შეანჯღრია.

— ჰეი, სიმონ-პეტრე, გძინავს?

პეტრემ წამოიწია, თვალები მოიფშვნიტა.

— რა მოხდა, რა ამბავია? ვინ არის? რა გინდა?

— ეს მე ვარ, შენი მოძღვარი და ღმერთი.. იესო ქრისტე!

— ჰო, ვიცი... რა გინდა ჩემგან? რით გემსახურო ამ ალიონზე?

— არაფრით. მე მინდოდა მხოლოდ გამეგო, გძინავს თუ გღვიძავს და ლოცულობ, როგორცა გთხოვე...

— რა თქმა უნდა, მღვიძავს... და ვლოცულობ... შენზე ვფიქრობ.

— ჯობს გაჩუმდე! ისე ხვრინავდი, ვერას გავიგონებდი, ახლა რომ ცას ექუსა!

— პატიოსნებას გეფიცები, უფალო... სულ ახლახან ჩავთვლიმე.

— ეს ვინმე სხვას უამბე!

— გეფიცები, მოძღვარო...

— ნუ ფიცულობ: ფიცი ნილაბია, ამით შენს ცოდვას ამძიმებ შენვე. ახლა შენი მეგობრები? ხომ ხვრინავენ! რა მოწაფეები მყავს!

იესომ იაკობი და იოანე გააღვიძა და ისეთი დღე დააყარა, როგორიც ამ შუალამისას ღია ცის ქვეშ მიწაზე მძინარე ნაქეიფარ მოციქულებს ეკადრებოდათ.

— მე გეტყვი თქვენ: იფხიზლეთ და ილოცეთ-მეთქი! „ვერ უძლეთ ეამ ერთ მღვიძარებად ჩემ თანა?“ ნულარ დაიძინებო, ცთუნებას არ აპყვეთ.

ამაზე პეტრეს შეეძლო ეპასუხა: „ძილში ცთუნების საფრთხე ყველაზე ნაკლებია, რა შებრკოლებაზე გველაპარაკებით!“

მაგრამ არაფერი უპასუხა. პეტრე-კლდე ჭკვიანი კაცი იყო.

„იღვიძებდით და ილოცევდით, რათა არა შეხვიდეთ განსაცდელსა. სული გულს-მოდგინე არს, ხოლო ხორცნი უძლურ“, — და-ასკვნა იესომ და თავის ამორჩეულ ადგილზე გაბრუნდა.

ეტყობა, სიმწრის თასი ჯერ ბოლომდე არ დაეცალა.

ამ სამსალით სავსე თასს რომ დაუბრუნდა, ისევ დაიწყო ჩივილი:

— ღმერთო ჩემო, რა საშინლად გაჭიანურებული უხამსობაა! ო, რომ მცოდნოდა, რა მომელოდა, არასოდეს არ ჩავისახებოდი დედის მუცელში! სისულელე გავაგეთე და ესაა! რაც მთავარია, უკვე ვგრძნობ, ხალხი არც კი დამიმადლებს, მისთვის რომ თავს საკურთხეველზე ვდებ. ოცდაცამეტი წლის კაცი!.. ღმერთო, ღმერთო ჩემო, მარიდე ეს საზიზღარი სასმელი!

მაგრამ ანგელოზი არ შორდებოდა, თასი გამოწვდილი ჰქონდა.

— შესვი, იესო, შესვი! — ჩააგონებდა მირონცხებულს. — შე-ივსო — შეისვას! სულერთია, ვერაფერს გახდები, ჯობს მალე მორჩე და დაიხვეწო. ადამიანი ხომ ერთხელ კვდება!

— ვიცი, მსმენია ეს არაგები, ჩემო ანგელოზო მეგობარო, მაგრამ სხვას უამბე. აბს მიტკბილებ ვითომ და თვითონვე არ გწამს ის, რასაც ამბობ.

იესოს გააერეოლა, მაგრამ მალე ისევ გონს მოეგო და განაგრძო:

— მამაო ჩემო! რაკი არ შეგიძლია ეს სასმელი ამარიდო, იყოს ნება შენი!

გამოართვა და გადაჰკრა, ფსკერზე მხოლოდ მწარე დანალექი დარჩა.

თავის მოწაფეებთან რომ გამობრუნდა, ისევ ეძინათ. ისევ გამოადგინა და უსაქციელობიხათვის დატუქსა. „აღარ იცოდნენ, რა პასუხი გაეცათო“, ამბობს ევანგელისტი მარკოზი („და მოიტყა კვალად და ჰპოვნა იგინი მძინარენი, რამეთუ იყვნეს თვალნი მათ-

ნი დამძიმებულ, და არა რა იცოდეს, რამცა მიუგოს მას — მარ-
კოზი, 14, 40).

იესო მესამედ გავიდა. ანგელოზი ელოდა. თასი დაუწოდა და
დაბეჯითებით მოსთხოვა, თასის ფსკერიც მოლოკე, წვეთი არ დარ-
ჩესო. ეს რაღა წესია, თასის მოლოკვა, ეს ხომ მეტისმეტია! არც ეს
აკმარა, ყველა ის წამება გადმოულაგა, რაც მომავალში ელოდა,
უახლოეს დღეებში. იესომ განაცხადა, ყოველივე ეს ჩემს ძალ-ღო-
ნეს აღემატებაო. ამას მოჰყვა მთელი ისტერიკა, გულფიცხელმა
ქალიშვილებმა რომ იციან. იესო მიწას თავს ურტყამდა და ისე
ხტოდა, როგორც თევზი ტაფაში.

— არა, ეს მეტისმეტია, მამაო ჩემო! — გმობდა ციურ მშო-
ბელს.

„და იყო იგი ღვაწლსა შინა, უმეტესდა ილოცვიდა, და იქმნა
ოფლი მისი, ვითარცა ცვარი სისხლისა, გარდამომავალი ქვეყნისა
ზედა“ (ლუკა, 22, 44)*.

ანგელოზი ვერც სისხლის ოფლმა მოაღბო.

— ალოკე ნალექიც! — შესძახა და იესო აიძულა უმწარესი
წვეთიც შეესვა.

მხოლოდ ახლა შეიბრალა მამაზეციერმა დაღლილი შვილი. თა-
სი რომ დააცლევინა, საბოთმა ანგელოზს ერთი კარგი აზრი ჩაა-
გონა. ციური შიკრიკი დაიხარა და პირგამწარებულ ღმერთკაცს ჩას-
ძახა:

— ნუ იქნები სულელი, ნუ გაიფუჭებ გუნებას რაღაც ორიოდ
სილის ტკაცანისათვის! უბრალო მოკვდავი რომ იყო, რა თქმა უნდა,
გაგიჭირდებოდა, მაგრამ შენ ხომ ღმერთი ხარ! დაგავიწყდა? შენ
იმდენს ევნები, რამდენსაც ისურვებ. ხოლო თუ სულაც არ გინდა,
ტკივილსაც ნუღარ გაიკარებ, მხოლოდ ისეთი სახე მიიღე, თითქოს
კაცთა მოდგმისათვის ასეთ სატანჯველს ეზიარე... გაიგე?

იესოს გაუხარდა და ზეზე წამოვარდა. ანგელოზს დაუმაძღა,
რომ დროზე შეახსენა თავისი ღვთაებრივი ძლიერება და ამაყად
თავაწეულმა წარმოთქვა:

— ახლა ჩემში იმდენ ძალასა ვგრძნობ, რაც ყოველ ტანჯვას
აღემატება!

1 ქრუც-ჰარხლისა და ჰადიშის ტექსტებში ეს ადგილი დაკარგულია.

მესამედ დაბრუნდა თავის მოწაფეებთან და მესამედ გაიგონა
მათი ხერინვა. მესამედ გააღვიძა და განუცხადა:

— თქვენ გამოუსწორებელი ხართ! ადექით, თქვე
„ილოცვედით რათა არა შეხვიდეთ განსაცდელსა“... აი, ახლოვდება
ჩემი გამცემი!

(იხ. მათე, 26, 36—46; მარკოზი, 14, 32—42; ლუკა, 22,
40—46; იოანე, 15, 1—27; 16, 1—33; 17, 1—26).

დიურერი. ჭვარცმა.

გაუთვალისწინებელი ჩხუბი

იხილეს რაი მისთანათა მათ საქმე ესე.
 ჰრქვეს მას: უფალო, უკეთუ გნებავს, მოეს-
 რნეთ ესენი მახვილითა!

და სცა ვინმე ერთმან მათგანმან მონააა
 მღდელთ მოძღვრისაბა და წარჰკვეთა ყური
 მარჯვენე.

მიუგო იესუ და ჰრქვა მას: აცადეთ აჭა-
 მომდე! და შეაზო ხელი ყურსა მისსა და
 განკურნა იგი.

ჰრქვა იესუ მოხრულთა მათ მის ზედა
 ნღდელთ მოძღვართა და ერისთავთა ტაძრი-
 სათა და ზუცესთა: ვითარცა ავაზაკსა ზედა
 გამოსრულ ხართ მახვილითა და წათუბითა!

ლუკა, 22, 50-52

უ ნებას მოგვცემთ, მოლაღატე მოცი-
 ქულს დავუბრუნდეთ, იუდა ისკარიოტელს.
 როგორც ცნობილია, იესომ საკმაოდ
 გარკვევით დართო ნება იუდას, მიღალატე
 და ჩემი თავი მღვდელმთავრებს ჩაუგდეთ

ხელში.

აქოშინებული იუდა რომ დაინახა, ტაძრის კაპიტანს გული გა-
 დაუქანდა.

— უკვე? — მიაძახა. — დღეს ვიჭერთ?

— წუთიც არ დაკარგოთ! — მიუგო იუდამ. — იესომ ეს არის
 ივანშმა და ელეონის მთას მიაშურა, ესე იგი ზეთისხილის მთას.
 მისი კუჭისათვის ეს გასეირნება ახლა აუცილებელია. თუ ინებებთ
 და გამომყვებით, უხმაუროდ შეიპყრობთ. ასეთი შემთხვევა აღარ
 მოგეცემათ.

— ახლავე საბრძოლო განგაშს გამოვაცხადებ, ოცეულს წამოვშლი.

დაცვა რომ შეყარა, კაპიტანმა ბრძანა:

— ოცეულო, სწორდი! მარჯვენა მხარი წინ, ნაბიჯით იარ!

დაცვას სინედრიონის რამდენიმე მოხელე და მღვდელმთავრის მსახური ძაღლი კუდივით აედევნა. ასე მივიდა მთელი პროცესია ჯითსიძის ბაღამდე. აქ დაცვის კაპიტანს მოუსვენრობა დაეტყო:

— დაიცათ! რანაირად ვიცნობთ მესიერ იესოს იმ გრძელსამოსიან მაწანწალებს შორის?

— ნუ შეწუხდებით, უფალო! — შეეშველა იუდა. — ამ საქმის მოგვარებას მე ვკისრულობ. ვისაც მე ვაკოცებ, ის იქნება ჩვენი კაცი.

— გასაგებია.

ჯერ კიდევ ბნელოდა. ჯარისკაცებს ჩირაღდნები ეჭირათ, რადგან იესო ჯერ შორს იყო და ვინ გაუნათებდა გზას ღამის გუშაგებს!

გულუბრყვილო მოციქულებს ასეთი ილუზინაციები აოცებდათ:

— შეხეთ! ეს კიდევ რა ჩირაღდნოსანთა პროცესია მოდის? ეტყობა, სადღაც მახლობლად ქორწილია და პატარძლის პატივსაცემად მიემართებიან*.

რა იცოდნენ, რომ პატარძლის როლს იმ საბედისწერო ღამეს მათი მოძღვარი თამაშობდა.

რაც შეეხება იესოს, თავა არ იტყუებდა. იცოდა. ელოდა. რაშიმ ბედში შემოდრიოდა, მაცხოვარი მთიდან დასცქეროდა დამშვიდებული.

იუდამ გადაწყვიტა ჯარისკაცების გაფრთხილება: კაცი, რომელიც თქვენ უნდა შეიპყროთ. ზებუნებრივი ნიჭითა და უნარით არიხი აღჭურვილი. მკითხველს ეს ამბავი უცნაურად მოეჩვენება, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება. სახარება ამტკიცებს, იუდამ დაცვის უფროსს ასე მიმართაო:

— სიფთხილე გმართებთ! მას შეუძლია მოახდინოს ყოველგვარი სასწაული, ამიტომ მაშინვე ჩააფრინდით და შებოჭეთ, ვიდრე გონს მოსვლას მოასწრებდეს. წგობავთ თუ არა, ველარაფერს იღონებს, მთელი მისი ღვთაებრივი ძალა გაქრება. მანამდე კი სწრაფად და მარჯვედ დატრიალდით. მთავარია გაბედულად ეცეთ და შებოჭოთ, როგორც კი გიჩვენებთ.

* ასეთი ვარაუდი უსაფუძვლოა, რადგან პასქის დღეებში არავინ ქორწინდება.

მაგრამ თავისი გეგმის შესრულება ვერ მოასწრო.

როგორც კი ბაღში შეცვივდნენ, ჯარისკაცებს იესო გამოეცხვება და კითხვა:

— ვის ეძებთ?

იუდამ ნახა, რომ მისი ყველა ვარაუდი ჩაიფუშა და ენა დაება. დაცვის უფროსს მოსარიდებელი არაფერი ჰქონდა და გაბედულად მიუგო:

— ჩვენ გვინდა იესო ნაზარეველი.

მირონცხებულმა ნაბიჯი წინ წადგა და უთხრა:

— მე ვარ იესო.

ამ სიტყვებმა შემადრწუნებელი შთაბეჭდილება დატოვეს. თქვა თუ არა ესა, იესომ ამოიხვნეშა და მთელი რაზმი მიწას განერთხა, თითქოს ხუხულა დაიშალაო. შეიქმნა ძრწოლა და ორმოტრიადი. უბედურმა ჯარისკაცებმა იფიქრეს, რომ მესხი დაეცათ (აქამდეც უნდა სცოდნოდათ, და კაპიტანი ხომ იცნობდა იესოს?). ეყარა მიწაზე ამ ყოჩაღ სინედრიონელ ჯარისკაცთა რაზმი და ადგომას ვერა ბედავდა. მეომრები საკუთარ ხელებს ისრესდნენ და ტანზე იჩქმებდნენ, მთელი თუ ვართო, თან ჩურჩულებდნენ:

— აი, საოცარი ამბავი! ხელი თითქოს მთელია... ფეხი?

— ჩემი ხელი? აჰა, აგერ ყოფილა!

— მე კი მეგონა, რომ მოგვედი.

მსგავსი ჩივილი ისმოდა ყოველი მხრიდან. იესო იღიმებოდა. მას მხოლოდ თავისი ძალის ჩვენება უნდოდა და სავსებით იოლად მიაღწია უზადო წარმატებას. მისთვის მნიშვნელობა ჰქონდა ხალხის დარწმუნებას იმაში, რომ მტრის ხელში საკუთარი ნებით ვარდება. როცა ამას მიაღწია, თამაში განაგრძო.

— წესიერად გამაგებინეთ, ვის ეძებთ? — გაიმეორა კითხვა.

— ჩვენ გვინდა იესო ნაზარეველი, — გაიმეორა პასუხი კაპიტანმა.

— მერე, რას ელოდებით? ხომ გითხარი, რომ იესო მე ვარ! ყოველდღე თქვენთან არ ვიყავი ტაძარში, რომ ხელი არ მახლეო? ახლა მოდიხართ, ხელმწიფენო ბნელისანო?

ამჯერად თავდაყირა აღარავინ გადავარდნილა. არც ეჭვი რჩებოდა, ყველა ხედავდა, რომელიც იყო იესო ნაზარეველი. ასე რომ,

იუდას აღარ ესაჭიროებოდა კოცნა თავისი მასწავლებლისა, რომელიც ორჯერ წარუდგა ტაძრის მცველებს*.

მაგრამ ტაძრის მცველებს კანკალი არ შეუწყვეტიათ. ყველა გაოგნებული იყო. ვინც ერთი ამოხვნეშით მთელი ოცეული მიწაზე დასცა, მისგან ყველაფერი იყო მოსალოდნელი. ასეთი მგამბოხის პატიმარყოფა იოლ საქმედ ვის მოეჩვენებოდა!

— რაკი მხოლოდ მე გესაჭიროებით, — განაგრძო იესომ, — ნება მომეცით ჩემი მეგობრები მშვიდობით გავეშვა.

მცველებმა მოციქულებს სიამოვნებით მისცეს გზა. მაგრამ იუდა თავისას არ იშლიდა. რაკი იესოს კოცნა იწება, თავის ვალდებულებას არ თმობდა, იესოს მიუახლოვდა, თუმცა ასეთი სინაზე ახლა სრულიად ზედმეტი იყო.

— მოძღვარო! — შესძახა.

— აჰ, ეს შენა ხარ?

— დიახ, მოძღვარო, მინდა დაგემშვიდობო.

იმის მაგიერ, რომ უბრალოდ ხელი ჩამოერთვა, იუდა მაცხოვარს მოეხვია და აკოცა. უნდა ითქვას, რომ იუდას კოცნა იყო სრულიად უადგილო რამ, სადილს შემდეგ მდოგვიო, რომ იტყვიან, ისეთი. ჯერ ძილო, მერე სიზმარო! აქ კი პირიქით მოხდა. მაგრამ იესომ ესეც მოითმინა, მხოლოდ ეს უთხრა გამცემს:

— მეგობარო, მე კარგად მესმის, რასაც ნიშნავს შენი ამბორი. იცოდე, ჩემი მოტყუება იოლი არაა. ვიცი, რისთვისაც მობრძანებულხარ აქ და შემიძლია მხოლოდ თანაგრძნობა გაგიწიო. კოცნით ღმერთკაცის გაცემა ვერაფერი საკადრისია.

შემდეგ პირნათელმა ზურგი აქცია პირშავს და ზიზღნარევი ღიმილით ანიშნა, პირველი და უკანასკნელი იუდა არ იქნები, თავის მაცხოვარს რომ უმუხტლებს და გასწირავს!

ჯარისკაცებმა კი უკვე ზნინიშნეს, რომ იუდა არც კოცნამდე და არც კოცნის შემდეგ ძირს არ დაეცემულა (ჩანს, ამისათვის იყო საჭირო კოცნა), ამიტომ გადაწყვიტეს, საშიში აღარაფერიყო და ჯი-

* იუდამ მაინც აკოცა იესოს. ხელოვნებაში ეს სურათი მრავალმა ასახა. ყურადღებას იპყრობს ძველი იტალიელი ოსტატის დუჩოს „იუდას კოცნა“. აქაც და ჟოტოს „იუდას კოცნაშიც“ (კაელა დელ არენას ფრესკა) პირშავი მოღალატე მოკვავრებებს თმობას, რომელიც ქსელში გაბმულ ფუტკარს შეხებია გესლიან-ბაჭვლიანი პირით.

ქურ მისცვიდნენ ღმერთკაცს, რომელმაც, ეტყობა, თავისი უპირატესობა დაკარგა.

ჩვენ უკვე ვიცით, რომ თორმეტ მოციქულს ორი მამული გააჩნდა. ერთი მახვილი პეტრეს ეკუთვნოდა.

მეორე მახვილის მფლობელმა მაცხოვარს აკითხა:

— შევებათ და გმირულად მოვკვდეთ?

იესომ პასუხის გაცემაც ვერ მოასწრო, რომ სიმონ-პეტრემ თავისი მახვილი იშიშვლა და მოიქნია კიდევ. მღვდელმთავრის ერთ-ერთ მონას დაესხა თავს და პურის საჭრელი მახვილით მარჯვენა ყური ჩამოათალა.

სახარებამ შემოინახა დაზარალებული მონის სახელი: მოლქი ერქვა.

ეს თავგანწირული წინააღმდეგობა და სისხლისღვრა მოციქულებს კარგს ვერაფერს მოუტანდა. საქმე გართულებოდა. ოცეული უთუოდ მიიღებდა სათანადო ზომებს და მოციქულებისაგან რამდენიმე წუთში მოსასხამების მეტი არაფერი დარჩებოდა, რომ იესო არ ჩარეულიყო. ამ დროულმა ჩარევამ იხსნა მისი მოწაფეები. სულ რამდენიმე წუთის წინ სიკვდილის სიახლოვემ შეაძრწუნა. ეს იყო ადამიანური სისუსტე. ახლა მისთვის ჩვეული დარბაისლური სიმშვიდე და გულგრილობა დაუბრუნდა და იოლად შესძლო სხვათა დაშოშმინება.

მოლქთან მივიდა, დაიხარა, მოთლილი ყური აიღო, თავის ადგილზე მიაღო და უბედური მონა ცას ეწია. ო, საოცრებავ! ყური თავს მიეკრა, გამთელდა და უწინდელზე მაგრად გაჩერდა.

თუ სახარებას ვერწმუნებით, უმადურმა მონამ სასწაულმოქმედს ერთი მადლობაც კი არ უთხრა, თუმცა პირველად არ ხდებოდა ქრისტეს ცხოვრებაში მსგავსი უმადურობა. იესო კი პეტრეს მიუბრუნდა და დატუქსა:

—რა არის ეს? ხელისუფალთ წინააღმდეგობას უწევ? ახლა ეს ზედმეტია. აქ ყველაფერი უზენაესის ნებით ხდება! ახლავე ჩააგე მახვილი ქარქაშში, რადგან ვინც მახვილს იშიშვლებს, მახვილითვე დაიღუპება („მოაქციე მახვილი ეგე ადგილსავე თვისსა, რამეთუ ყოველთა, რომელთა აღიღონ მახვილი, მახვილითაცა მოწყდენ (წარწყმდენ)“, მათე, 26,52)*.

* სახარებაში არაა დასახელებული პეტრე: „ერთმან იესუსთანაჲს იხადა მახვილი“, მაგრამ ცნობილია, რომ მახვილი პეტრეს ჰქონდა.

პეტრეს ასეთი შენიშვნა აშკარად უადგილოდ ერყვნა ერთგულება და გულმოდგინება სიფხიზლეშიაც გამოამჟღავნა. ციქულებს სიმაძაქის მაგალითი მისცა. სანაცვლოდ კი მადლობის მაგიერ მწარე საყვედური ესმის. აქ ვინ არ დაიბნეოდა! პეტრემაც ფრაფერი გაიგო და მახვილი ქარქაშში ჩააგო. რაკი მოძღვარი ასე ბრძანებს, ასე იყოს. მხოლოდ თავისთვის ჩაიფიქრა:

„ილაშქრე ახლა მაგისათვის! შეაკალი თავი! მეორედ ხელსაც არ გავანძრევ. ჩავერიე, თავს შევწირავ-მეთქი, ახლა იყოს გაკოჭილი! თვითონ იცის თავისი საქმე!“

თუ სამამაღლა არა თქვა, გულში მაინც ასე ფიქრობდა, ამიტომ გადაწყვიტა იესომ ბოლო მოედო მისი ბუზღუნისათვის და უთხრა:

— თვითონვე ვისურვე მთელი ეს დავიდარაბა, გაიგე? შენა გგონია მე ვერ გავუსწორდებოდი? განა მამაჩემი ახლავე თორმეტ ლეგიონ ანგელოზს არ გამომიგზავნიდა, რომ ეს ლაჩართა რაზმი მტერად ექცია? („ანუ ჰგონებ, ვითარმედ ვერ ძალ-მიც ვედრებად მამისა ჩემისა, და წარმომიდგინოს მე აქა უმრავლეს ათორმეტთა გუნდთა ანგელოზთა?“), მაგრამ მთელი საქმე ისაა, რომ თუ ეს რაზმი ერთი შებერვით გავაცამტვერე, რანაირად აღსრულდება ის, რაც წმინდა წერილში წერია? არა, ამას არ ვიზამ, რადგან წინასწარმეტყველება უნდა აღსრულდეს.

ახლა კი მიხვდა პეტრე ყველაფერს. თითსაც აღარ გავანძრევ, რაც უნდა მოხდესო.

ჯარისკაცებმა კი, ამ ახირებული დამნაშავეს უცნაური სიტყვა რომ მოიხმინეს, თავისუფლად ამოისუნთქეს, ღარწმუნდნენ, რომ საფრთხე აღარ ემუქრებათ და გაბედულად მისცვივდნენ კანონის დამრღვევს, რომელიც წინააღმდეგობის გაწევას არ აპირებდა. ბუზივით დაეხვივნენ და გაბაწრეს.

ამ ორომტრიალსა და ზედასოცვაში იესოს უეცრად თვალწინ აეტყუა სინედრიონელ ნაცნობთა ხროვა. ვიდრე მესიას შებოჭავდნენ, ვინ რას გაბედავდა, სოროებში იმალებოდნენ, ცალკე ხალხის ეშინოდათ და ცალკე მრისხანე მბრძანებლისა, მაგრამ რაკი შებოჭეს, ახლა გული მოეცათ და ყველამ მისი მსაჯულობა მოიწადინა. იესომ მაშინვე იცნო ისინი და მიუბრუნდა:

— ამას ვისა ვხედავ? მშვიდი ძილი დათმეთ? „ვითარცა ავაზაკ-სა ზედა გამოხვედით მახვილითა და წათებითა შეპყრობად ჩემდა! დღითი-დღედ თქვენ თანა ტაძარსა შინა ვკედ და გახწავებდ, და

არა შემოიყარა მე“. ჰოი, დუხჭირნო ლაჩარნო! თქვენი მხსნელი ამოგილიათ მიზანში, რომ მის ტახტზე თქვენ დაეყუდოთ, უტყველო კერპები? მაშ გიხაროდეთ, გეუბნებით იმასვე, რაც უკვე ვუთხარი პეტრეს: აღსრულდეს წინასწარმეტყველება! მე რომ მომენდომებინა, არ აღსრულებულიყო ის, რაც აღსრულდა, მთელი ეს წმინდა წერილები და წინასწარმეტყველებანი ღორებს გამოადგებოდათ დასაფენად!

სრულიად ბუნებრივია, რომ სულმდაბალმა ტაძროსნებმა ასეთი დაცინვა იუკადრისეს, ატეხეს ღრიანცელი და ღმუილი, ქრისტეს გმობა და გინება. რისხვის ამ საყოველთაო აფეთქებისა მოციქულებსაც შეეშინდათ.

— დროა თავი გამოვიდოთ, — თქვა ერთმა.

— აქ დარჩენა სიკეთეს აღარ გვიქადის.

— მაშ გავიქცეთ!

მართლაც, ისარგებლეს არეულობით და ერთსულოვნად დაჰქრეს ფეხი. იესო კი რაზმმა წაიყვანა.

მხოლოდ ერთი ჭაბუკი, რომლის სახელსაც ევანგელისტი არ გვიმხელს, მასწავლებელს არ მოსცილდა, შორიახლო მიჰყვებოდა შეწუხებული. ეს იყო კედრონის ხეობაში მცხოვრები ყმაწვილი კაცი. ნაშუალამევს რომ ხმაურმა და ღრიანცელმა გამოადვიდა, მაშინვე მიხვდა, რაც მოხდებოდა, მაშინვე წამოიჭრა და გარეთ გაგარდა, ისე რომ „საბანის“ (ალბათ ტუნიკის) მოსხმაც ძლივს გაბედა. ეს ჭაბუკი რომ შენიშნეს, სინედრონის ვირთხებმა ერთიმეორეს გადახედეს. ცუდად ენიშნათ, ახლა ყოველ ბურქში საფრთხეს ხედავდნენ.

— ეს ყმაწვილი ვინლა? — დაიწყეს დრტვინვა. — პატიმრის განთავისუფლება ხომ არ განუზრახავს? აქ რაღაც ამბავია. მოდი, შევიპყროთ ამ ნაზარეველთან ერთად, უფრო დამშვიდებული ვიქნებით.

ჯარისკაცებმა ჭაბუკის შეპყრობა სცადეს, მაგრამ ჩიტივით გაუსხლტათ ხელიდან და გაექცათ, ხელში მხოლოდ „საბანი“ შერჩათ.

(იხ. მათე, 26, 47—56; მარკოზი, 14, 43—52; ლუკა, 22, 47—53; იოანე, 18, 2—11).

ვეფხდოთ თაზი სახეად

ხოლო კაცთა მათ, რომელთა შეგუება იესო, ვაიხვიდეს მას და მსცემდეს, და დაპბურეს თავსა და ჰგუემდეს, ჰკითხვიდეს და ეტყოდეს: წინასწარმეტყველებდ, ვინ არს, რომელმან გცა შენ? და სხვასა მრავალსა გმობასა ჰგმობდეს მას და ეტყოდეს... და აღიყვანეს საკრებულოსა მას...

ლუკა, 22, 63-68

ოცა დედათა დედა ევა და მამამთავარი ადამი სამოთხის ბაღში ვაშლს შეეცოდნენ, აზრადაც არ მოსდიოდათ, რა შედეგს გამოიწვევდა ეს ცელქობა ბუნების წიაღში. ასევე, როცა ლამაზი მარიამი და

სულიწმინდა სულ სხვა სახის ვაშლს უსინჯავდნენ გემოს, არც მათ უფიქრიათ, რა გაუგონარ დავიდარაბასა და უსიამოვნო განცდებს გამოიწვევდა წმინდა წიაღში ჩასახული ამ უმანკო სიყვარულის ნაყოფი.

ამიტომ, ქალბატონებო, არასოდეს არ მიირთვათ ვაშლი, რადგან კაცმა არ იცის, რას გამოიწვევს ეს პირის ჩატკბარუნება.

ევა რომ არ ყოფილიყო, არც პირველი ცოდვა იქნებოდა (საერთოდ ვინ და რა იქნებოდა?). ასევე, იოახიმის ასულს რომ ციურ მტრედთან არ ეცელქა, არც იესო იქნებოდა, არც ვნება უფლისა.

მაგრამ რა აზრი აქვს სინანულს იმაზე, რაც უკვე მოხდა? მიწიერი სამოთხის შინაგანაწესის უხეში დარღვევისათვის, — რაც კაცობრიობას, მოგვხსენებათ, ისედაც უკვე ძვირად დაუჯდა, — უფლის შვილს ყოველნაირი ტანჯვა-წამება უნდა განეცადა, ასე ინება

თვითონვე და იტვირთა დიდი მიწიერი ტვირთი. ასე რამდენიმე
იშოვეთ სუფთა ცხვირსახოცები, ორი და სამი არ გეყოფათ, რადგან
ასლა, ჩემო მეგობრებო, სატირლად და თავში საცემად უნდა გავე-
მზადოთ. ქვითინი იქნება და გოდება დიდი.

საგულდაგულოდ შებორკილი იესო პირველად ანასთან მიიყვა-
ნეს, კაიაფას სიმამრთან.

„მიიყვანეს-მეთქი“, მაგრამ ეს მთლად სწორი ვერ არის. სახა-
რების თანახმად, ჩვენი უფალი ღმერთი, შემოქმედი ცისა და მიწი-
სა, პირდაპირ წაათრევს, წიხლის შენითა და კინწისკვრით მიერევე-
ბოდნენ ანას სასახლისაკენ. მაგრამ რაც უფრო მეტ გულმოდგინე-
ბას იჩენდნენ ტლანქი ჯარისკაცები, მით უფრო უხაროდა გულში
შემოქმედს.

„აი, ღმერთი შემეწია! — ამბობდა გულში. — ეს ჯარისკაცები
ტყუილად არ ჭამენ პურს, მარჯვედ მუშაობენ! ტკაც! ასლა მუჯლუ-
გუნი მითაჯაჴეს ზურგში! ესეც ჩექმის ქუსლი! სწორია! ნამდვილი
საკადრისი სასჯელია ვაშლის ჭამისათვის... თუ საბოთი ასლაც
უკმაყოფილოა, მას ეშმაკიც ვერაფერს აამებს!“

ანამ იესოს დაკითხვა ჩაუტარა იმ დოქტრინებზე, რომელთაც
ის ქადაგებდა.

იესოს ის უნდოდა, როგორმე მეტი ეწამებინათ და ამიტომ უტი-
ფრულ პასუხებს აძლევდა.

— ის, რაც მე ვთქვი, ასე უნდა მეთქვა, რას მეკითხები? ჰკითხე
ჩემს მსმენელებს, მათ ყველაფერი იციან.

ამ სიტყვებზე ირგვლივ თავმოყრილ ხალხზე მიუთითა.

მაშინ რომელიღაც ლაქიამ, რომელსაც ბრაზი მოაწვა, რაღაც სა-
სიფათო ამბავში გვხვევსო, ლაწანი გაადინა ღვთაებრივ სახეზე და
უთხრა:

— ასე პასუხობ მღვდელმთავარს?

წარმოდგენილი გაქვთ, როგორ იწვის კუპრის ცეცხლში ეს თავ-
ხედი?

იესო კი ამ კითხვამ გონს მოიყვანა და ბატკანივით უმანკოდ
აქცია.

— თუ მე ცუდად ვთქვი, — თქვა წყნარად, — დამიმტკიცე,
რომ ცუდად ვთქვი, ხოლო თუ კარგად ვთქვი, რისთვის მცემ?

უნდა გაგიხსენოთ და აღარ დავივიწყოთ: იესოს ორი საწყისი
გააჩნია: ღვთაებრივი და ადამიანური. სწორედ ამიტომ მთელი უფ-

ლის ვნების განმავლობაში ხან დასცინის უბადრუკ მღვდლებსა და მღვდელმთავრებს, როგორც ღმერთი, რომელსაც ტანჯვა არაფერად მიაჩნია, ხანაც მშვიდია, როგორც ადამიანი და ოცნებობს მხოლოდ იმაზე, რომ მალე დამთავრდეს მთელი ეს სულელური წარმოდგენა.

გარკვევა იმისა, თუ რა დროს იქცევა ადამიანივით და რა დროს იჩენს თავს ღვთაებრივი საწყისი, ღვთისმეტყველების ერთ-ერთი მთავარი პრობლემაა. ორი არსების საიდუმლოება უაღრესად დახლართული და ბუნდოვანია.

მეგობარო მკითხველებო, რაკი აქამდე წაიკითხეთ ჩვენი წიგნი, ერთიმეორის მესაიდუმლოები ვართ, ხომ მართალია? ჩვენს შორის რომ ითქვას, ქრისტიანული რელიგიის ასეთი მარჯვე გამომგონებელი რომ ვყოფილიყავი, არ შემოვიღებდი ამ სამ-ერთარსების და არც ორ-ერთარსების მასხრულ დოგმას, რაც მხოლოდ სიცილს იწვევს. მე ვიტყვოდი, რომ მას შემდეგ, რაც სულიწმინდამ იესო მოკვდავი ქალის წიაღში ჩასახა, იესომ დაკარგა ღვთაებრიობა, რათა მკვდრეთით აღდგომის შემდეგ ისევ დაებრუნებინა, ან სხვა რაიმეს მოვიგონებდი. იესოს თავის მიწიერ გზაზე სრულიად ჩვეულებრივ ადამიანად გამოვიყვანდი. ჩემი ქრისტე არავითარ სასწაულებს არ მოახდენდა. და თუ ზოგჯერ აუცილებელი გახდებოდა ზებუნებრივი ძალის ჩარევა, ჩემს მოთხრობაში ამ როლს მამა საბაოთი ითამაშებდა, დაუმტკიცებდა სუსტად მორწმუნეებს, რომ იესო და ის ერთი საქმეში არიან და ერთ რწმენას ემსახურებიან. ჩემი იესო ღმერთი გახდებოდა მეორედ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ადამიანურ სულს ზეცას ჩააბარებდა.

აბა თავად განსაჯეთ, განა შეიძლება სერიოზულად მივიღოთ უფლის ვნება, როცა თვითონ მღვდლები ამტკიცებენ, ღმერთკაცო იყო და თუ სურდა, ეწამებოდა, თუ სურდა, — არაო?

პატიოსნად რომ ვაღიაროთ, ძნელია გრძნობას აპყვე და ცრემლად დაიღვარო ვიღაც ბუნდოვანი პიროვნების ტანჯვაზე, რომლის არსებობაც საეჭვოა!

ანამ ვერაფერი ვერ ათქმევინა ჩვენს ღმერთკაცს და სიძეს — კაიაფას მიუგზავნა ძესვივით გაბაწრული.

კაიაფამ, რომელიც კაპიტანმა გააფრთხილა, ამ დროისათვის უკვე შეკრიბა სინედრიონი, რაც უზენაეს სამსჯავროს მოვალეობას ასრულებდა. მთელი ეს ბუნავი რომ თავს შეიყრიდა, სამოცდათერთმეტ მუქთახორას გადაიტლდიდით, ჭამისა და ტაშის კვრის მეტს

რომ არაფერს აკეთებდა და ნაძარცვით ირჩენდა თავს. მაგრამ უმრავლესობას სად ეცალა საქვეყნო საქმისათვის! ისვენებდა ან ქეფობდა. რა აწუხდებდათ? საკმარისი იყო ოცდასამი წევრის დასწრება, რომ გადაწყვეტილება კანონიერად ჩაეთვალიათ. ან თუნდაც მარტო სინედრიონის თავი... ან საერთოდ რათ უნდოდა ასეთ სასულიერო საბჭოს თავი? მარტო კაიაფა კმაროდა.

ამ სასულიერო საბჭოს თავი ანუ ნაზი სხვადასხვა საქმეთა გარჩევის დროს ნაზად იჯდა საგანგებოდ ამალგებულ ადგილზე. როცა ის სხვაგან იყო, ამ წლისათვის არჩეული უზენაესი მღვდელმთავარი ცვლიდა. მის გარშემო, პირდაპირ მიწაზე დადებულ ბალიშებზე თურქებივით იყვნენ მოკალათებული სინედრიონის დანარჩენი წევრები. სამსჯავროს რკალის ფორმა ჰქონდა. ამ რკალის ორსავე ბოლოში თითო მდივანი იჯდა. ერთის მოვალეობა იყო ბრალდების ჩაწერა, მეორის — ყოველივე იმის თავმოყრა, რასაც ბრალდებულის სასარგებლოდ იტყოდა ვინმე. ნაზის მხარმარჯვნივ მოკალათებული იყო ორი სხვა პატივდებული გვამი; საგანი ანუ სამსჯავროს მამა, რომელიც დავის მსვლელობას ადევნებდა თვალს, და ბრძენკაცები, სამსჯავროს მუდმივი მრჩეველები. მაგრამ მათი არც სიბრძნე ჩანდა და არც რჩევა. არსებული დახვეწებული წყობის მტრებს სჯიდნენ, ეს იყო და ეს. როგორც ვხედავთ, ყველაფერი მკაცრი კანონის კარნახითაა მოწყობილი, არავითარ თვითნებობას ადგილი არა აქვს.

სწორედ ასეთი იყო ის სამსჯავრო, რომელსაც იესო წარუდგინეს.

უნდა ითქვას, რომ სასამართლოს მრავალ წევრს გასაკეთებელი აღარაფერი რჩებოდა, ხელის აწევისა და ტაშის დაკვრის გარდა. ამ უსაქმურთა შორის პირველი ადგილი ეჭირა იმ მდივანს, რომელიც მხოლოდ სკანს, ე. ი. ბალიშს იკავებდა და წერდა ბრალდებულის სასარგებლო მასალებს. მით უმეტეს ახლა. აბა განსაკუთრებით მოციქულებმა თავს გაქცევით უშველეს, ან ვინ დაიჯერებდა მათს მოწმობას, სხვა კიდევ ვინ იყო, რომ ჩვენი უფალი იესო დაეცვა? სინედრიონს არც ესაჭიროებოდა მოწმე. ის ანგარიშს უსწორებდა მტერს და კი არ ასამართლებდა.

მწერალმა ბრალდების მოწმეთა გამოძახება დაიწყო. რომელი მოძალადე და უნდილი ლაქია გინდათ, რომ აქ არ იყო! მკითხველს მოეხსენება, რომ იესო საკმაოდ თავისუფალ ცხოვრებას ეწეოდა, საკმაოდ თამამად გამოდიოდა არსებული სინამდვილის წინააღმდეგ,

ამიტომ მოწმეთა ჩვენებებმა სასამართლოზე უდავოდ არახელსა-
ყრელი შთაბეჭდილება დატოვეს. რაც შეეხება მის საჯარო გამოსე-
ლებს, მართალია, სახარების მოწმობით „მრავალნი მოსრულ-
ნეს ცრუ მოწამენი“, მაგრამ ორმა მათგანმა საერთოდ სწორი ჩვე-
ნება მისცა: იესოს სიტყვები გაიხსენეს: „ამან ესრე თქვა: ძალ-მიც-
დარღვევად ტაძარი ესე ღმრთისაი და მესამესა დღესა აღშენებად“. მღვდელმთავარი წამოდგა და იესოს ჰკითხა: „არცაღა სიტყვასა
მიუგებ, რასა ესენი შეგწამებენ შენ?“ იესო დუმდა.

სომ გახსოვთ ეს ამბავი? მესირ ქრისტე, როცა ხალხის მხარდა-
ჭერას გრძნობდა, ხშირად ტრაბახობდა, თუ შეიძლება ტრაბახი
ეწოდოს იმას, რისი გაკეთებაც ადამიანს შეუძლია. ესა და ეს შემი-
ძლიაო, და ხშირად სრულიად წარმოუდგენელ რამეებსაც გამოუ-
რევდა.

მოწმეებმა სასამართლოს აუხსნეს, სწორედ ასეთი გამოსელებ-
ით აგიჟებდნენ ხალხს, რომელსაც ყველაფერი სჯერა, თუნდაც
ღვთის პირიდან გაფარდნილმა თაღლითმა თქვასო. მოწმეები დაა-
ფიცეს.

— იცოდეთ, — უთხრა მათ კაიაფამ, — თუ იცრუეთ, უბრალო
კაცის სისხლი ტვირთად დაგაწევებთ თქვენა და თქვენს შთამომავ-
ალთ.

ეს იყო ტრადიციული ფორმულა. ასეთი საზეიმო ფიცის შემდეგ
მოწმეებმა თავთავიანთი ჩვენება გაიმეორეს.

ფრიად თავშესაქცევია, რომ ოთხივე სახარება ასეთ მოწმეებს
ცრუ მოწმეებს უწოდებს, თუმცა მათ სიტყვა-სიტყვით გაიმეორეს
ის, რაც იმავე სახარებებში იმავე ევანგელისტებმა იესოს ათქმევი-
ნეს. მკითხველი ამას, ცხადია, შეაფასებს.*

იესოს ამ ბრალდებაზე არაფერი პასუხი არ გაუცია.

კაიაფა ადგა და პატიმარს მიმართა:

— გაიგონე ბრალდებანი? მართალია თუ არა, რომ ბნელი ადა-
მიანების ნდობით ბრროტად სარგებლობდი, აცდენდი, თითქოს ზე-
ბუნებრივი ძალის პატრონი ხარ, შეგიძლია დაანგრეო იერუსალი-

* რამდენადაც ლეო ტაქსილი არ ყოფილა სინედრიონის წევრი, მას
შეეძლო სამართლიანობის საბელით დაემატებინა, რომ ქრისტეს არ უარუ-
ყვია ეს ბრალდებანი და არც უძებნია ის უთვალავი მოწმე, რომელიც
უპირნებელი სენისაგან განკურნა ან მკვდრეთით აღადგინა, სასამართლო-
ზე კი დუმდა.

მის ტაძარი და სამ დღეში ისევ ააშენო? მართლა ამბობდი ამას?

იესო ისევ დუმდა.

— რატომ არაფერს იტყვი? — განაგრძობდა მღვდელმთავარი. — თუ ამბობდი, მაშასადამე ღვთაებრივი ძალით მოგქონდა თავი. იმისათვის, რომ ასეთი რამ მოახდინო, ღმერთი უნდა იყო, ან ღმერთის შვილი მაინც... ამიტომ გაფიცებ ცოცხალ ღმერთს, შენ ნამდვილად ღმერთის შვილი ხარ? („გაფუცებ შენ ღმერთისა ცხოველისა, რათა მითხრა ჩვენ, უკეთუ შენ ხარ ქრისტე, ძე ღმერთისა?“ — მათე, 26, 63).

— სიმართლეს ამბობ! — თქვა ბოლოს შიშოცხიძულმა („არქვა მას იესო: შენ სთქვი! ხოლო გეტყვი თქვენ: ამიერითგან იხილეთ ძე კაცისა მჯდომარე მარჯვნივ ძლიერებათა და მომავალი ღრუბელთა თანა ცისათა“).

ამას კი აღარ მოელოდა მღვდელმთავარი. არც ჩვენ მოველოდით იმას, რაც უჩენაესმა მსაჯულმა გააკეთა: სამოსელი შემოიფლითა! „დაიპო სამოსელი თვისი და თქვა: გმობს! რაისლა გვიხმან მოწამენი? აჰა ესერა გესმა გმობა მაგისი. რაი გნებავს თქვენ?“

მოწამე-მოსამართლეთა განაჩენი მოკლეა:

— თანამდებ-არს სიკვდილისა!

უნდა ვიცოდეთ, რომ იესოს აღიარებამ, ქრისტე ვარო, საშინელი აღშფოთება გამოიწვია. მთელი სინედრიონი შეურაცხყოფილი იყო. უბრალო რიგით მღვდლებს ღვთის შიშიც კი ავიწყდებათ, როცა გებულობენ, რომ მათი ტყვე—ღმერთია. ეს ადვილი გასაგებია. არც ურთმა მათგანმა არ იცოდა მტრედის ამბავი, არც სურდათ იუდეველებს ამისი ცოდნა, ამიტომ იესო ყველას ხურო იოსების შვილი ეგონა. მართალია, სიცოცხლეში იოსებს რქოსნის სახელი ჰქონდა დავარდნილი, მაგრამ ვინ იცოდა, რომ რქებით მტრედმა შეამკო! იესოს რომ აეხსნა, მოსამართლეები დაეჭვდებოდნენ მაინც, ეცოდინებოდათ, ვისთანაც აქვთ საქმე. მან კი დუმილი ამჯობინა, თუმცა საეჭვოა ვინმეს დაეჯერებინა მისი მოთხრობა იმის შესახებ, თუ როგორ მოვედინა ქალწულ მარიამს ფრთოსანი მტრედი. იგივე საბოთი, იგივე სულიწმინდა, ჩასახა ძე კაცისა, და ამიტომაც სინედრიონის წინაშე ღვთისშვილი დგას. არა, არ დაუჯერებდნენ, სულელად ჩათვლიდნენ. ვინ დაიჯერებს ამას! მით უმეტეს, თუ არ სურთ და არ შეუძლიათ დაიჯერონ! იესო დუმდა და თავისი დუმილით სინედრიონს უფრო აშმაგებდა.

კაიაფა ხომ მოთმინებიდან გამოსულ გიქსა ჰგავდა!

— გესმით, როგორა გამოხს ღმერთს? — იმეორებდა მღვდელმთავარი მოძღვარი. — არა, ყველაფერი გაიგონეთ? ეს ჭეშმარიტად მღვდელმთავარი ღმერთისაა! ვაი ჩვენ!

მაშინ იყო, რომ ღვთისმსახურული გულმოდგინებითა თუ ლაქიური სულისკვეთებით ატანილმა კაიაფამ სამოსელი შემოიგლიჯა. დარბაზში მანდილოსნებიც იყვნენ. მღვდელმთავრის ბანჯგვლიანი ღიბი და ნასუქი ბარძაყები რომ ნახეს, რა გუნებაზე დადგებოდნენ? პირი იბრუნეს და სასამართლოს გაშიშვლებულ თავმჯდომარეს ზურგი აქციეს.

ცოფმა რომ გაუარა, თავისი სამოსის ნაწილები შემოიხვია და ის ადგილები მაინც როგორმე დაიფარა, რომელთაც ველური ტომებიც კი იფარავენ. გულში უკვე ნანობდა კიდეც, რომ თავი ვერ შეიკავა, — ასეთი გრძნობიერება მხოლოდ მეერავეებს თუ ასიამოვნებს, თორემ სხვა ვინ რა მოგებას ნახავს?

— ვფიქრობ, — მიმართა სინედრიონს, — ყველაფერი ნათელია. რაღად გვინდა მოწმეები? ხომ გაიგონეთ ღვთის გამობა? რას იტყვით, კოლეგებო?

მაშინ შესძახა ყველამ ერთხმად:

— სიკვდილი მაგას!

სიმართლე უნდა ითქვას, ასეთი მცირე რამისათვის სიკვდილი ბარბაროსული სასჯელია. ჩემი მოკრძალებული აზრით, იესოს სიტყვა, თუნდაც ღვთის გამობა ყოფილიყო, სასჯელის უმაღლეს ზომას არ იმსახურებდა. კაიაფას ადგილზე რომ ყოფილიყავი, მხოლოდ ცივ შხაპს დაუვნიშნავდი, რათა ცოტა გაეგრძელებინა შუბლი, მეტადრე რომ იმ ღამეს ნასევამი იყო და თეთრად გაუთენებია. მკითხველი ალბათ დამეთანხმება.

როგორც ზედავთ, თავისუფლად მოაზროვნე ადამიანები მორწმუნეებზე და მბრძანებლებზე ღმობიერნი არიან! იუდეველთა მოწმინდანო ფარისევლების აზრით ერეტიკოსი უსათუოდ უნდა ჩამოეხრჩოთ, ხოლო როცა ძალაუფლება მათი უქრისტიანისი კოლეგების ხელში გადავიდა, ამ უკანასკნელებმა იმავე დანაშაულისათვის ერეტიკოსთა უსისხლოდ დასჯა დაიწყეს — კოცონზე დაწვა!

ასე რომ, ქრისტიანები ვერ უკიეინებენ იუდეველებს, სასტიკი კანონები გქონიათო! მართალია, ჩამოხრჩობას უსჯიდნენ უბრალო ბაქიას, რომელიც არავითარ საფრთხეს არ უქმნიდა სელისუფლე-

ბას*, მაგრამ ქრისტიანი ინკვიზიტორები სინედრიონის მსაჯუ-
ლებს რით ჩამოუვარდებოდნენ?

კაიაფამ საზოგადოებრივი აზრი გაიგო და სხდომა შეწყვიტა, ხუროს შვილი (რომელსაც ღმერთის შვილობა აუკრძალა) მცვე-
ლებს შეატოვა და შინ გაეშურა, რომ ცოლს დახეული შარვალი და ტუნიკი დაეკერებინა.

ხალხი კი, ბრბო, კბილებს ილესავდა, ქრისტეს საქციელით გა-
შმაგებული ფანატიკოსები პატიმრის გასაგლეჯად მიიწევდნენ და მცველთა რაზმი რომ არა, მისი ბუნდლაც არ დარჩებოდა.

რაც შეეხება თვითონ ჩაფრებს, მთელს ამ დავიდარაბაში გასარ-
თობის მეტს არაფერს ხედავდნენ: როგორც ცნობილია, მხედრიო-
ნი მუდამ მზიარული ზნით განირჩეოდა. ასე იყო ძველად და ასეა
დღესაც.

იესო გრძელ სკანზე დასვეს და მზიარული თავშესაქცევი თამაში
გამართეს. ჩვენს დროში ამას ემსგავსება თამაში, როცა უკან გაშვე-
რილ ხელსაგულზე ვინმე დაგარტყამს და უნდა გამოიცნო, ვინ და-
გარტყა. იესოს თვალები აუკრეს და ათასნაირი ოინებით აწვალე-
ბდნენ, თითქოს ბინის ქირის გადაუხდელობისათვის გაგდებულმა ვი-
გიინდარებმა ბინის პატრონი ჩაიგდესო ხელში, ან ეშმაკებმა მოი-
ხელთეს გზააბნეული მონადირეო.

ერთმა ჯარისკაცმა უკან უჩქმიტა იესოს და შესძახა:

— ჰეი, ყოვლისმცოდნე! წინასწარმეტყველო! ნათელმჭერე-
ლო! აბა გამოიცანი, ვინ გიჩქმიტა?

ვილაც ვიგიინდარამ ქიმუნჯი უთავაზა, ზოგმა ჩაარტყა, უტლან-
ქესნი დაწვებზე სცემდნენ და სახეში აფურთხებდნენ. მოკლედ ჩა-
ვარდა ძე კაცისა ჭინკების ხელში, ტროლების ხელში, და ჭიაკოკო-
ნობა გამართეს.

იესოს, ცხადია, შეეძლო ბოლო მოეღო დუბჭირ ჩაფართა მაი-
მუნობისათვის, პირველსავე წკიპურტზე შეეწყვიტა მათი თავხედო-
ბა, რაც იუდეველთა მაშინველი მართლმსაჯულების სისუსტეზე მე-
ტყველებს! საკმარისი იყო ეთქვა:

— მე მიჩქმიტა იაკობ ტრუქელუბაბელმა, ტაძრის მცველთა
კაპრალმა. ამ რეგენის დაბადების ადგილია სიქემი, დრო — მეექვ-
სე კალენდრის მესამე დღე ორმოცდაერთი წლის წინ!

* ამ აზრის საბუთად გამოდგებოდა თუნდაც ის, რომ იესომ მტკიცე
უარი განაცხადა, როცა ბეთსაიდელბმა მეფის გვირგვინი შესთავაზეს.

დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, მას რომ ენა ამოედგა და ეთ-
ქვა ეს, რისი ცოდნაც მისთვის არავითარ სიძნელეს არ შეადგენდა,
არა მარტო მოეშვებოდნენ, არამედ დაუყოვნებლივ ღმერთად გა-
მოაცხადებდნენ. ბრალდებული ერთბაშად ბრალმდებლად იქცეოდა.

მაგრამ იესომ ხომ სიმწრის ფიალა ბოლომდე დაცალა, ასე
სურდა.

პირიქით, გულში ალბათ კმაყოფილებით იღიმებოდა ამ სულე-
ლური ქიმუნჯებისა, სილისა და კინწიხკვრის გამო და ასე ფიქ-
რობდა:

„აი, რას ნიშნავს ნამღვილი ბედი და ბედნიერება! ჩქმეტა, ცე-
მა, სილა, ქიმუნჯი, მუშტი, კინწი, წიხლი — სიუხვის რქასავით
მოედინება ჩემდა სიკეთე! ახლა როგორმე მოინულებენ ადამი და
ევაიმ ვაშლს, დღემდე რომ ვერ მოუნულებიათ*... ამ ყოჩალი მეომ-
რების სახელები რომ ჩამოვთვალო, ქენჯნაც შეწყდება და ტლანქი
გართობაც... მაგრამ მაშინ ხომ პირველი ცოდვა მიუტყეველი
დარჩება!“

(იხ. მათე, 26, 57—68; მარკოზი, 14, 53, 55—64; ლუკა, 22,
54—65; იოანე, 18, 12—14, 19—24).

* მკლესია ადამიდან ქრისტეს დაბადებამდე 4000 წელიწადს ითვლის.

ქართული
ლიტერატურა

როგორღაც პატარა თავს გაგოიჩანს, ვითარცა თითოთ საჩვენებელი ლაჩარი

დაჟდა პეტრეცა შორის მათსა. და ისილა იგი მხეგალმან ვინმე მჯდომარე ნათელსა მას (ცეცხლთან) და თქვა: ესეცა მის თანა იყო! ზოლო მან უვარ-ყო და თქვა: დედაკაცო, არა ვიცი იგი!

და მცირედ შემდგომად იხილა იგი სხვამან და თქვა: შენცა მათთანა ხარ! ზოლო პეტრე თქვა: კაცო, არა ვარ მათთანა!

* და ვითარცა წარბდა ქაში ერთი, სხვა ვინმე დაამტკიცებდა და იტყოდა: ჭეშმარიტად ესეცა მის თანა იყო, და რამეთუ გალილეელ არს. ზოლო პეტრე პრეტვა მას: კაცო, არა ვიცი, რასა იტყვი, და მეცხუელად, ვიდრე იტყოდა-ლა ამას, ქათამი ყოფა...

და მოიქცა უფალი და მიჰხედა პეტრეს და მოეხსენა (მოაგონდა) პეტრეს სიტყვა იგი უფლისა, რომელ პრეტვა მას, ვითარმედ: ვიდრე ქათმისა ხმოზად. -მდე სამ-გზის უვარ-ყო მე..

და განვიდა გარე და ტირილა მწარედ.

ლუკა, 22, 55-62

მ დროს, როცა ცისა და მიწის შემქმნელ ღმერთი ასე მწარედ იტანჯებოდა, ტაძრის ყვეფი მეომრები სცემდნენ და დასცინოდნენ, პეტრე ყველაფერს აკეთებდა იმისათვის, რომ მისი მოძღვრის წინას-

წარმეტყველება ასრულებულიყო.

გეთხემათი ბაღიდან გაქცეულს თავისი სულმოკლეობა შერცხვა და უკან დაბრუნდა.

„სად ეშმაკში წაიყვანეს იმ ოხრებმა ჩემი მასწავლებელი?“
ეკითხებოდა საკუთარ თავს.

შემდეგ ჭკუას ძალა დაატანა, — ცოტა მტრედები მასზე მდგა და თავში, — და მიხვდა, იესოს ძებნა თუ მინდა, მღვდელმთავრის სასახლეში უნდა ვძებნო.

სასახლესთან რომ მივიდა, ცნობისმოყვარეთა ბრბო ნახა თავმოყრილი და მისასვლელები ისე იყო გაჭედილი, რომ სხდომის დაბაზში შესვლა შეუძლებელი გახდა. პეტრეც მოკრძალებით დადგა ეზოს კუთხეში, რაც მას ერგო.

თუმცა წლის ყველაზე უფრო დალოცვილი დრო იყო — თუ გახსოვთ, მოციქულებს პირდაპირ მიწაზე ეძინათ, თანაც ისე რომ ქრისტე ძლივს აღვიძებდა — მაგრამ სახარებაში მოულოდნელად აცივდა. მსახურებმა, მონებმა და ჯარისკაცებმა ეკლიანი ბუჩქები გაკაფეს, მოწოდეს, ცეცხლი დაანთეს და ირგვლივ შემოუსხდნენ. თან თბებოდნენ და თან იმით ერთობოდნენ, რითაც შეეძლოთ: ერთნი იმ ღამის ამბებზე ბაასობდნენ, მეორენი თავშესაქცევ აშბებს ყვებოდნენ.

პეტრეს ენა კბილებით ეჭირა, არაფერი წამომცდესო, მხოლოდ ისმენდა.

უნდოდა გაეგო, რით დამთავრდებოდა ეს განსაცდელი.

უცრად ერთმა უბირმა ქალმა ხელი დაარტყა ჯარისკაცს, რომელიც თქოზე ედებოდა, მერე ცეცხლით განათებულ პეტრეს სახეს მიაშტერდა და შესძახა:

- მომისმინე, მე შენ გიცნობ!
- მე მეუბნებით, ქალბატონო? — გაიკვირვა სიმონ-პეტრემ.
- რა თქმა უნდა, შენ! სადღაც მინახიხარ.
- მე?
- დიას, შენ.
- ერთი მიმრც, სადა?
- მომაგონდა! ეს შენ ახლდი იესო ნაზარეველს!

პეტრემ მხრები აიჩეჩა.

— თვითონაც არ იცი, დედაკაცო, რას ლაპარაკობ, — უპასუხა გულგრილად.

— მე არ ვიცი? ნუ მომაჩვენე თავი მამა აბრაამის ბატკნად!

— არა ვარ, ქალო, იესო ნაზარეველი თვალითაც არ მინახავს.

თავისი სიმართლე რომ დაემტკიცებინა, ცეცხლს უფრო ახლოს მიუწოჭდა და კონსპირაციის კარგი უნარი გამოიჩინა ჯიღვე.

მოახლე ქალსაც რა ედარდებოდა, მოეშვა და მორჩა, მხოლოდ თავის მეგობარ გოგოებს კი გადაულაპარაკა, იესოს ახლდათ.

— მართლაც, — დაუდასტურა ერთმა, — მეც კარგად მახსოვს ეს ბებერი! ისეთი ბანჯგელიანი სახე აქვს, რომ იოლად ვერ დაივიწყებ.

მერე პეტრეს მიუახლოვდა, რომ უფრო გარკვევით დაენახა. მოციქულს უკვე ნერვებს უშლიდა ეს თვალთა ჭყეტა და ზვერვა. შუბლი შეიკრა.

— ეს კიდევ ვინლა? რას ამეკიდევ, გოგო, მოგეწონე? — გამოცრა კბილებში წყენით. — ვინ ოხერი ხარ?

— კარგით ერთი, ნუ ივინებით! — შეწყრა მოსამსახურე გოგო. — აქ შენისთანები ბევრი გეცნა! შენც კეფიდან ტერფამდე გიცნობთ. შენ მართლაც იესო ნაზარეტელს ახლდი სხვებთან ერთად. გადათქვამ?

სამონ-პეტრე მოთმინებას კარგავდა.

— გამიგონეთ, — უთხრა თავხედებს, — საქმიანად ვილაპარაკოთ. გარკვევით გეუბნებით, შემცდარი ხართ, ვილაცაში გეშლებით. ხოლო თუ მეზუმრებით, ეს ურიგო ხუმრობაა. ვინმე სხვას გაეზუმრეთ, მე კი მომასვენეთ.

— ერთი მაგას შეხედეთ! — არა ცხრებოდა მოახლე ქალი. — გაჩუმდი მაინც, ან ასე ვინმე შინაბერა გააცურე შენი იგავებით. ჩვენა, ბატონო, პირველად კი არ ვოხოვდებით, უკვე ბევრ ვინმეს გავუსინჯეთ კბილი. ჩვენ ისიც ვიცით, რომ შენს ღვთისმგმობელ ბატონს დაჰყვებოდნენ, ღვთის პირისაგან გავარდნილს, და რაც არ უნდა გადაფიცო, აღარავინ დაგიჯერებს.

— აგრემც გაგისივდეს ენა, თავი და ღვიძლი! — შეკვივრა პეტრემ. — ქალს რომ თავში რაიმე შეუძვრება, მორჩა, მისი საშველი არ იქნება! გეუბნები, არ ვიცე; არ ვიცე-მეთქი, და მორჩა! ეშმაკსაც წაუღია თქვენი თავი!

ამ დავას ერთ-ერთი ჯარისკაცი უსმენდა და ბოლოს თქვა:

— შენ მართლა იმ კრებულიდან ხომ არა ხარ? მართლა გეკითხები.

— მართლა გეუბნები, არა-მეთქი.

— კო, რაკი არა, შენი ნებაა.

ამჯერად პეტრეს დაუჯერეს. ყოველ შემთხვევაში, მოასვენეს და კიდევ დიდხანს თბებოდა ცეცხლთან.

თავისდა საუბედუროდ, პეტრემ თავი დაიარხებინა, ხალხში გაქცეული იქნა და იმის ნაცვლად, რომ თავშესაფარი ეპოვა და არალეგალურ მდგომარეობაში გადასულიყო, მახვილი სიტყვების ფანტაზია დაიწყო. ასე ყბედობდა, ვიდრე მეორე ჯარისკაცმა არ შეპყვირა:

— ათასმა ეშმაკმა დამლახვროს, თუ გტყუოდუ! რა თქმა უნდა, იმ იესოს ბანდის წევრია! თვალს ნუ გვიხვევ, მოხუცო, აქცენტმა გაგცა: შენ გალილეელი ხარ.

— დაიცა! — ამეტყველდა მღვდელმთავრის ერთი მონაც. — რასაკვირველია, იმ ნაზარეველი ხუროს შეგირდთაგანი ხარ! მე მახსოვს კიდევაც, ამ გასულ ღამეს გნახე ბაღში მასთან ერთად. კარგად მახსოვს.

პეტრეს ელეთ-მელეთი მოუვიდა. ასე ეგონა, შამფურზე იჯდა. მონა, რომელმაც პეტრე შეიგნო, სწორედ იმ მოღჭიპის ნათესავი აღმოჩნდა, რომელსაც წინა ღამეს მან ყური ჩამოჰათალა.

მაშინ ისევ თავი გამოიღო.

ფიცხლავ მოჰყვა თავის მართლებას, იფიცებოდა, რომ რაღაც უცნაური გარემოებით ეშლებათ ვიღაცაში და წარმოდგენაც არა აქვს, რაზე ელაპარაკებიან. „არა ვარ, კაცო, მორჩა და გათავდა!“

სწორედ ამ დროს მეზობელ საქათმეში მამალმა იყივლა*.

უცნაური შემთხვევითობის წყალობით, იესოც ახლა შეიყვანეს ეზოში, რომ კაიაფასთან მიეყვანათ დასაკითხავად. მოძღვარი პეტრესთან გაჩერდა და ბევრის მთქმელი მზერა მიაპყრო. ეს მზერა ნიშნავდა:

„რას იტყვი, პეტრე, ახლა ხომ დარწმუნდი, რომ სიტყვებს ჰაერში არ ვფანტავ? ხომ გითხარი, მამლის ყივილამდე სამჯერ მილაღატებ-მეთქი? აი, მამალმა უკვე იყივლა“.

* აქ ტაქსილი შენიშნავს, რომ მამლის ყივილის ამბავი ფრიალ საექვოა, რადგან იუდეველნი იერუსალიმში მამლების ყოლას კრძალავდნენ. მაგრამ ეს ვარაუდიც საექვოა. ჭერ ერთი, თუ მამლის ყოლას კრძალავდნენ, მაშინ საერთოდ ქათმის ყოლაც ისევე საექვოა, როგორც იესოს უბიწოდ ჩასახვა, და მეტრე, მამლებს ბიბლიაშიც ხშირად ვხვდებით (მაგ., იერიქონთან). მესამეც: სახარებაში არ წერია, „მეზობელ საქათმეში“. ბოლოს და ბოლოს, მამალს შეეძლო სადმე მახლობელ სოფელში იყივლა... და არც არის ეს მთავარი!

როგორღაა პეტრე თავს გაგონივრებს, ვითარაა თითოთი სარკვევებელი ლაჩარი

დაჯდა პეტრე შორის მათსა. და იხილა იგი მხეველმან ვინმე მუდომარე ნათელსა მას (ცეცხლთან) და თქვა: ესეცა მის თანა იყო! ხოლო მან უვარ-ყო და თქვა: დუდაკაცო, არა ვიცი იგი!

და მცირედ შემდგომად იხილა იგი სხვამან და თქვა: შენცა მათთანა ხარ! ხოლო პეტრე თქვა: კაცო, არა ვარ მათთანა!

და ვითარცა წარბდა ჟამი ერთი, სხვა ვინმე დაამტკიცებდა და იტყოდა: ჭეშმარიტად ესეცა მის თანა იყო, და რაჟეთუ გალილეელ არს. ხოლო პეტრე ჰრქვა მას: კაცო, არა ვიცი, რასა იტყვი, და შევესუელად. ვიდრე იტყოდა-და ამას, ქათამი ყიჯა...

და მოიქცა უფალი და მიჰხედა პეტრეს და მოუხსენა (მოაგონდა) პეტრეს სიტყვა იგი უფლისა, რომელ ჰრქვა მას, ვითარმედ: ვიდრე ქათმისა ხმოზად-მდე სამ-გზის უვარ-ყო მუ.

და განვიდა გარე და ტირიდა მწარედ.

ლუკა, 22, 55-62

მ დროს, როცა ცისა და მიწის შემქმნელი ღმერთი ასე მწარედ იტანჯებოდა, ტაძრის ყვეფნი მეომრები სცემდნენ და დასცინოდნენ, პეტრე ყველაფერს აკეთებდა იმისათვის, რომ მისი მოძღვრის წინას-

წარმეტყველება ასრულებულიყო.

გეტსემანიის ბაღიდან გაქცეულს თავისი სულმოკლეობა შერცხვა და უკან დაბრუნდა.

„სად ეშმაკში წაიყვანეს იმ ოხრებმა ჩემი მასწავლებელი?“ —
ეკითხებოდა საკუთარ თავს.

შემდეგ ჭკუას ძალა დაატანა, — ცოტა მტრედები მასზე ჰყავდა თავში, — და მისვდა, იესოს ძებნა თუ მიიწვია, მღვდელმთავრის სასახლეში უნდა ვძებნოთ.

სასახლესთან რომ მივიდა, ცნობისმოყვარეთა ბრბო ნახა თავმოყრილი და მისასვლელები ისე იყო გაჭედილი, რომ სხდომის დარბაზში შესვლა შეუძლებელი გახდა. პეტრეც მოკრძალებით დადგა ეზოს კუთხეში, რაც მას ერგო.

თუმცა წლის ყველაზე უფრო დალოცვილი დრო იყო — თუ გახსოვთ, მოციქულებს პირდაპირ მიწაზე ეძინათ, თანაც ისე, რომ ქრისტე ძლივს აღვიძებდა — მაგრამ სახარებაში მოულოდნელად აცივდა. მსახურებმა, მონებმა და ჯარისკაცებმა ეკლიანი ბურქები გაკაფეს, მოზიდეს, ცეცხლი დაანთეს და ირგვლივ შემოუსხდნენ. თან თებობდნენ და თან იმით ერთობოდნენ, რითაც შეეძლოთ: ერთნი იმ ღამის ამბებზე ბაასობდნენ, მეორენი თავშესაქცევ ამბებს ყვებოდნენ.

პეტრეს ენა კბილებით ეჭირა, არაფერი წამომცდესო, მხოლოდ ისმენდა.

უნდოდა გაეგო, რით დამთავრდებოდა ეს განსაცდელი.

უცრად ერთმა უბირმა ქალმა ხელი დაარტყა ჯარისკაცს, რომელიც თეძოზე ედებოდა, მერე ცეცხლით განათებულ პეტრეს სახეს მიაშტერდა და შესძახა:

— მომისმინე, მე შენ გიცნობ!

— მე მეუბნებით, ქალბატონო? — გაიკვირვა სიმონ-პეტრემ.

— რა თქმა უნდა, შენ! სადღაც მინახიხარ.

— მე?

— დიახ, შენ.

— ღრთი მიბრუნდა, სადა?

— მომაგონდა! ეს შენ ახლდი იესო ნაზარეტელს!

პეტრემ მხრები აიჩიჩა.

— თვითონაც არ იცი, დედაკაცო, რას ლაპარაკობ, — უპასუხა გულგრილად.

— მე არ ვიცი? ნუ მომაჩვენე თავი მამა აბრაამის ბატკნად!

— არა ვარ, ქალო, იესო ნაზარეტელი თვალითაც არ მინახავს.

თავისი სიმართლე რომ დაემტკიცებინა, ცეცხლს უფრო ახლოს მიუწოდდა და კონსპირაციის კარგი უნარი გამოიჩინა კიდევ ერთხელ მოახლე ქალსაც რა ედარდებოდა, მოეშვა და მორჩა, მხოლოდ თავის მეგობარ გოგოებს კი გადაულაპარაკა, იესოს ახლდაო.

— მართლაც, — დაუდასტურა ერთმა, — მეც კარგად მახსოვს ეს ბებერი! ისეთი ბანჯგელიანი სახე აქვს, რომ იოლად ვერ დაივიწყებ.

მერე პეტრეს მიუახლოვდა, რომ უფრო გარკვევით დაენახა. მოციქულს უკვე ნერვებს უშლიდა ეს თვალთა ჭყეტა და ზვერვა. შუბლი შეიკრა.

— ეს კიდე ვინლა? რას ამეკიდევ, გოგო, მოგეწონე? — გამოცრა კბილებში წყენით. — ვინ ოხერი ხარ?

— კარგით ერთი, ნუ იგინებით! — შეწყრა მოსამსახურე გოგო. — აქ შენისთანები ბევრი გვახსავს! შენც კეფიდან ტერფამდე გიცნობთ. შენ მართლაც იესო ნაზარეტელს ახლდი სხვებთან ერთად. გადათქვამ?

სიმონ-პეტრე მოთმინებას კარგავდა.

— გამიგონეთ, — უთხრა თავხედებს, — საქმიანად ვილაპარაკოთ: გარკვევით გეუბნებით, შემცდარი ხართ, ვილაცაში გემლებით. ხოლო თუ მეხუმრებით, ეს ურიგო ხუმრობაა. ვინმე სხვას გაეხუმრეთ, მე კი მომასვენეთ.

— ერთი მაგას შეხედეთ! — არა ცხრებოდა მოახლე ქალი. — გაჩუმდი მაინც, ან ასე ვინმე შინაბერა გააცურე შენი იგავეებით. ჩვენა, ბატონო, პირველად კი არ ვთხოვდებით, უკვე ბევრ ვინმეს გავუსინჯეთ კბილი. ჩვენ ისიც ვიცით, რომ შენს ღვთისმგმობელ ბატონს დაჰყვებოდი, ღვთის პირისაგან გავარდნილს, და რაც არ უნდა გადაფიცო, აღარავინ დაგიჯერებს.

— აგრემც გაგისივდეს ენა, თავი და ღვიძლი! — შეჰყვირა პეტრემ. — ქალს რომ თავში რაიმე შეუძვრება, მორჩა, მისი საშველი არ იქნება! გეუბნები, არ ვიცი; არ ვიცი-მეთქი, და მორჩა! ეს-მაგასაც წაუღია თქვენი თავი!

ამ დავას ერთ-ერთი ჯარისკაცი უსმენდა და ბოლოს თქვა:

— შენ მართლა იმ კრებულიდან ხომ არა ხარ? მართლა გეკითხები.

— მართლა გეუბნები, არა-მეთქი.

— ჰო, რაკი არა, შენი ნებაა.

ამჯერად პეტრეს დაუკერეს. ყოველ შემთხვევაში, მოასწვნეს და კიდევ დიდხანს თბებოდა ცეცხლთან.

თავისდა საუბედუროდ, პეტრემ თავი დაიარსებინა, ხალხში გაერია და იმის ნაცვლად, რომ თავშესაფარი ეპოვა და არალეგალურ მდგომარეობაში გადასულიყო, მახვილი სიტყვების ფანტეა დაიწყო. ასე ყბედობდა, ვიდრე მეორე ჯარისკაცმა არ შეჰყვირა:

— ათასმა ეშმაკმა დამლახვროს, თუ ვტყუოდე! რა თქმა უნდა, იმ იესოს ბანდის წევრია! თვალს ნუ გვიხვევ, მოხუცო, აქცენტმა გაგცა: შენ გალილეელი ხარ.

— დაიცა! — ამეტყველდა მღვდელმთავრის ერთი მონაც. — რასაკვირველია, იმ ნაზარეელი ხუროს შეგირდთაგანი ხარ! მე მახსოვს კიდევაც, ამ გასულ ღამეს გნახე ბაღში მასთან ერთად. კარგად მახსოვს.

პეტრეს ელეთ-მელეთი მოუვიდა. ასე ეგონა, შამფურზე იჯდა. მონა, რომელმაც პეტრე შეიცნო, სწორედ იმ მოლქის ნათესავი აღმოჩნდა, რომელსაც წინა ღამეს მან ყური ჩამოკათალა.

მაშინ ისევ თავი გამოიღო.

ფიცხლავ მოჰყვა თავის მართლებას, იფიცებოდა, რომ რაღაც უცნაური გარემოებით ეშლებათ ვიღაცაში და წარმოდგენაც არა აქვს, რაზე ელაპარაკებიან. „არა ვარ, კაცო, მორჩა და გათავდა!“

სწორედ ამ დროს მეზობელ საქათმეში მამალმა იყივლა*.

უცნაური შემთხვევითობის წყალობით, იესოც ახლა შეიყვანეს ეზოში, რომ კაიაფასთან მიეყვანათ დასაკითხავად. მოძღვარი პეტრესთან გაჩერდა და ბევრის მთქმელი მზერა მიაპყრო. ეს მზერა ნიშნავდა:

„რას იტყვი, პეტრე, ახლა ხომ დარწმუნდი, რომ სიტყვებს პაერში არ ვფანტავ? ხომ გითხარი, მამლის ყივილამდე სამჯერ მილაღატებ-მეთქი? აი, მამალმა უკვე იყივლა“.

* აქ ტაქსილი შენიშნავს, რომ მამლის ყივილის ამბავი ფრიად საეჭვოა, რადგან იუდეველნი იერუსალიმში მამლების ყოლას კრძალავდნენ. მაგრამ ეს ვარაუდიც საეჭვოა. ჭერ ერთი, თუ მამლის ყოლას კრძალავდნენ, მაშინ საერთოდ ქათმის ყოლაც ისევე საეჭვოა, როგორც იესოს უბიწოდ ჩასახვა, და მერე, მამლებს ბიბლიაშიც სწორად ვხვდებით (მაგ., იერემიონთან). შესაძვე: სახარებაში არ წერია, „მეზობელ საქათმეში“. ბოლოს და ბოლოს, მამალს შეეძლო სადმე მახლობელ სოფელში ეყივლა... და არც არის ეს მთავარი!

სიმონ-პეტრეს ისედაც მოაგონდა მოძღვრის სიტყვა.

სასოწარკვეთილმა მოციქულმა სიფრთხილის გრძნობაც დაკარგა და სულის სიმშვიდეც. გარეთ გაიჭრა და ისეთი ქვითინი მორთო, რომ ცრემლებით ერთი თხრილი აავსო. რას იზამ, ადამიანი სუსტია! ერთხელ თვითონ იესოც შეეყოყმანდა, ხომ მართალია?

(იხ. სახარებანი: მათე, 26, 58, 75; მარკოზი, 14, 54—72; ლუკა, 22, 54—62; იოანე, 18, 15—27).

არი შეფერი. მარიამ მაგდალინელი.

არამზადა იუდას სამარხსვინო აღსასრული

და ვითარცა განთენა, ზრახვა-ყვეს ყოველ-
თა მღელთ მოძღვართა და მოხუცებულთა
ურისათა იესოსთვის, რათა მოკლან იგი. და
შეყრეს და მიიყვანეს და მისცეს იგი პილა-
ტუს მთავარსა.

მაშინ ვითარცა იხილა იუდა, რომელმან
მისცა იგი, რამეთუ დაიხარა, შეინანა და
შიაქცია ოც და ათი იგი ვეცხლი მღელთა
მოძღვართა მათ და მოხუცებულთა. და თქვა:
ვეოდე, რამეთუ მიგეც სისხლი მართალი.
ხოლო მათ პრეტეს მას: ჩვენდა რა არს? შენ
უნეცი! (მერე ჩვენ რა? შენ იციო!).

და დააბნია ვეცხლი იგი ტაძარსა მას ში-
ნა და განეშორა და წარვიდა, შიშთვილ-იბა
და მოკვდა. (ე. ი. თავი ჩამოიხრწო).

ხოლო მღელთ მოძღვართა მათ მოიღეს
ვეცხლი იგი და თქვეს: არა ჯერ-არს ესე და-
დალ სიწმინდესა, რამეთუ სასყიდელი სის-
ხლისა არს... და მოიწყიდეს მით აგარაკი
საფლავად უცხოთა.

მათე. 27, 1-7

ხოველმყოფელმა ავრორამ აღმოსავ-
ლეთში უკვე გაახილა ნათელი თვალი, რო-
ცა იესო ისევ წარუდგინეს სინედრიონს.

კაიაფას თავისი ახალი სამოსელი ენა-
ნებოდა, ცოლმაც ბუზღუნით აიკლო, ვი-

დაც მაწანწალამ სამოსელი როგორ შემოგახიაო! სინედრიონის
წევრებს კიდევ დილაადრიაანად ძილი დაუფრთხეს. ასე რომ, ყვე-

ლამ ერთხამად გადაწყვიტა მალე მოედოთ ბოლო იესო ნაზარეტელისათვის.

ვიდრე შინ მკერდიდან ტერფამდე გახეულ ტუნიკს უკემსავდნენ, კიაფას მოაგონდა რაღაც ამბავი, რასაც შეიძლებოდა მისთვის ბევრი უსიამოვნება მოჰყოლოდა. საქმე ისაა, რომ იუდეის დამარცხების შემდეგ მათმა სამსჯავროებმა დაკარგეს სიკვდილის განაჩენის გამოტანის უფლება — ეს გახდა რომის კეისრის ნაცვლის განსაკუთრებული პრივილეგია.

უნდა ითქვას, რომ კაიაფა ისეთივე თავგამოდებული პატრიოტი იყო, როგორიც ფანატიკოსი. იესო რომ უბრალო მაწანწალად მიეღო, კიდევ არაფერი, მაგრამ ის მიაჩნდა ყოველი იუდეველისათვის ფრიად და ფრიად საშიშ მუამბოხედ.

იესო ყველგან დაბეჯითებით ამტკიცებდა, იუდეის მეფე ვარო. რას გულისხმობდა, ვინ იცის, მაგრამ რაც ესმოდათ, აშკარა იყო. ადრე თუ გვიან მას მიემხრობოდა ხალხი, გამოვიდოდნენ ქუჩებში, დაიწყებოდა მღელვარება, საქმეში რომი ჩაერეოდა, თანამოქალაქეთა სისხლი დაიღვრებოდა, ხალხს ახალ გადასახადებს დააკისრებდნენ და, რაც მთავარია, იერუსალიმის ტაძარს შემოსავალი მოაკლდებოდა. კაიაფა ყველაფერს ითვალისწინებდა.

„დაუყოვნებლივ უნდა გავასამართლოთ დამნაშავე, — თავისთვის ფიქრობდა კაიაფა. — უთვალავ შემთხვევაში გათელა ჩვენი კანონები და უსათუოდ სამაგალითოდ უნდა დაისაჯოს. ასეთი სასჯელით რომს დავუმტკიცებთ, რომ არაფერი საერთო არ გვინდა გვქონდეს მასთან და მის ბანდასთან. განაჩენს გამოვიტანთ და შემდეგ გავაგზავნით პონტიოს პილატესთან — რომის გუბერნატორი დაუყოვნებლივ გაუსწორებს მას ანგარიშს!“

ჯერ ადრე იყო. შორს იყო ის დრო, როცა იესოს მოძღვრება გაიმარჯვებდა თვით რომში და დაიდგამდა პეტრეს ტახტს.

ამრიგად, იესოს მეორე დაკითხვა მხოლოდ ცარიელი ფორმალობა იყო, რაც არავითარ ინტერესს არ იწვევდა.

იესოს ჰკითხეს, მართლა ქრისტედ თვლი თავს თუ არაო, ე. ი. მესიად, მხსნელად, რომელიც ებრაელთა სახსნელადაა მოწოდებული.

— თუ ქრისტე ხარ, გვითხარი, — თუთიყუშივით იმეორებდა კაიაფა.

ამ წუთებში იესოს ისევ უმუხტლა ღვთაებრივმა ფუნქციამ და მასში დარჩა მხოლოდ სუსტი ნებისყოფის ადამიანი*.

ღმერთკაცმა დუმილით უპასუხა. არც „ღიას“ უთქვამს, არც „არა“. ეგონა ამით საქმეს შეიმსუბუქებდა**.

— თუ ვიტყვი, რომ ქრისტე ვარ, მაინც არ დამიჯერებთ, — თქვა ძლიერ გასაგონად, — ხოლო თუ თვითონ დაგიწყებთ კითხვების დასმას, არ მიპასუხებთ და არ გამიშვებთ. ამიტომ ჯობს გავჩუმდე.

— რაკი ბრალდებული ორატორი პასუხს იძლევა და ჯიუტობს, წავიყვანოთ პილატესთან! — ბრძანა კაიაფამ.

კაპიტანმა თავის ყოჩაღ ნეთმრებს უბრძანა, შეზოგოილი კაცის წვალუბა რომ ზედმიწევნით ემარჯვებოდეთ, იმათ კიდევ ბრძანების შესრულება არ დააყოვნეს.

რა მოუვიდა იუდას?

მას შემდეგ, რაც ჯარისკაცებმა გეტსიმანიის ბაღი მოატოვეს, იუდაც ფეხდაფეხს მიჰყვა მათ და მღვდელმთავრის სასახლეში ამოაყვო თავი. ვიდრე სასამართლო და განსჯა იყო, მოღალატე ყურადღებით ადევნებდა თვალს ამბავთა მსვლელობას. ბოლოს, როგორც იტყვიან, ნახა დრო და ადგილი, რომ სინდისის ქენჯნა ეგრძნო.

ოცდაათი ვერცხლი — ოცდაათი ფრანკი თუ ოცდათხუთმეტი ფრანკი და ორმოცდაათი სანტიმი — ისე ემძიმა, თითქოს ტყვიისა ყოფილიყო.

უცერად მისვლა, რაც ჩაიდინა. იესოს ზოგიერთი ნაკლი და მანკი არ იყო საკმაო საბუთი იმისათვის, რომ საზიზღარი მუხანათობა გაემართლებინა, რაც მან, იუდამ ჩაიდინა. გამცემლობა ყოველთვის საზიზღარია. ისიც გვიკვირს, რომ იუდამ ეს იგრძნო. ისტორიამ ბევრი იუდა იცის, მოძღვარი რომ გასცა, მოაკვდინა, საფლა-

* ანალოგიისათვის შეიძლება გავიხსენოთ, რომ წმინდა სამსჯავროზე წარდგენილ ჯორდანო ბრუნოსაც უმუხტლა მკირე ხნით ტიტანურმა ნებისყოფამ, რაც მითიურ ქრისტეს სიმტკიცეს არ ჩამოუვარდებოდა, თავის მართლება დაიწყო და პატიებაც კი ითხოვა (ვენეციაში). ეს ადამიანური ამბავია, რაც უნებურად საბარებაშიც აისახა თავისებურად.

** იესოს ღვმილი შეიძლება ცოტა სხვანაირადაც აიხსნას: თუ ვტყვოდა, ქრისტე ვართ, სამსჯავროს რისხვა არ ასცდებოდა, ხოლო თუ იტყვოდა, არაო, სიცრუე იქნებოდა. ამიტომ მხოლოდ ღვმილი რჩებოდა.

ვი გაუთხარა, და სინდისის ქენჯნა კი არ განუცდია. თვით იუდა ისკარიოტელი დაუჩრდილავს.

იუდას წუთიც არ დაუყოვნებია, აიღო ქისა, ნამცეცი ვერცხლიც არ დაუხარჯავს, ისე მიუტანა მღვდელმთავრებს და წინ დაულაგა.

— კიდევ რა გინდა? — ჰკითხეს. — გეცოტავენა გასამრჯელო?

— არა, არა! პირიქით, მინდა თქვენი ოცდაათი ვერცხლი და გიბრუნოთ, მე ის არ მჭირდება!

— დახეთ ამ იუდას! ეს უცნაური ამბავია. ორი დღის წინ ისე გვევაჭრებოდა, თითქოს ბაზარზე იყო და ქრისტეს ყიდდა, ყოველ დინარს ანგარიშობდა, დღეს კი ოცდაათ ვერცხლზე უარს აცხადებს! რა მოხდა?

— დაიბრუნეთ თქვენი შავი ფული! — შესძახა ბრაზმორეულმა იუდამ. — ხელები მეწვის, თითქოს ნალევრდლებია! იესო არც ისეთი დამნაშავეა, როგორც ადრე მეგონა. რა დანაშაული ზიუძღვის? მე შევცოდე, „მიგეც სისხლი მართალი“. ვირი ვარ და არამზადა, მეტი არაფერი! დაიბრუნეთ თქვენი წყვეული ვერცხლი!*

მღვდელმთავრები და უფროსები საგონებელში ჩავარდნენ. უმწეოდ გადახედეს ერთიმეორეს.

— მომითმინე, ძვირფასო! — თქვა ბოლოს ერთმა. — გვიან გამოგვღვიძა. რაღა დროისაა? იესომ თვითონვე დაიღუპა თავი და განაჩენს ხელი მოაწერა. ღმერთსა გმობს, თავს ღმერთად ასაღებს... ფული პატიოსანი შრომისათვის მიგიღია და შეგიძლავა დახარჯო.

— არა, მე ეს ფული არ მინდა! რომელ პატიოსნებას ამბობთ!

— გარდა ამისა, ფულის დაბრუნება ჩვენს ანგარიშებს აურდაურევს. ვწუხვართ, რომ ველარაფერს გიშველით. ჩვენ არაფერ შუაში ვართ. როგორც გენებოს, ისე დაადწიეთ თავი ხ:თაბალას, რაშია ც თავი გაიხვიე.

იუდამ მიაფურთხა მღვდელმთავრებსაც, ფულსაც და ტაძრიდან დაფეთებული გამოიჭრა.

იუდა იმ ადგილზე მივიდა, სადაც კედრონი ხინის ნაკადს შერ-

* იუდას სინდისის ქენჯნა და საერთოდ ეს ეპიზოდი ძლიერ დამაჯერებელია თავისთავად და მარჯვედ მოგონილი ევანგელისტების მიერ, ვინაიდან უმეტეს, რომ იესოს მაინც შეიპყრობდნენ და ეს გამცემლობა მხოლოდ ილუსტრაცია იყო წინამძღოლის ღალატისა საერთოდ.

თვის, თან თოკი წაიღო, ყულფი გააკეთა და თავი ჩამოიხრჩო, ვი-
ლაც მექოთნის ყანაში ხე იდგა და იმის ტოტზე დაეკიდა. წმინდა
მოციქულთა საქმეებში, აქ ცალკე წიგნში, რაც სახარებებს პავსემს,
ნათქვამია, რომ თოკი გაწყდა. გაწყდა და გაწყდეს, ადვილი შესა-
ძლებელია, ჩვენ უყოყმანოდ გვჯერა. იუდას რა თოკი გაუძლებდა,
მით უმეტეს ძველი თუ იყო!*

როგორც ჩანს, იმ დროს იერუსალიმში მიწის ნაკვეთები ჩალის
ფასად იყიდებოდა, რომ მეორე დღეს, როცა იუდას თვითმკვლელო-
ბისა და რუმბივით გასკდომის ამბავი გაიგეს, იმავე ღვდღეებმა იმ
მიწის ნაკვეთი იყიდეს იმავე ოცდაათ ვერცხლად და იქვე დამარ-
ხეს ქრისტეს გამცემი. რას გაიმეტებდნენ, მაგრამ თვითონვე შეშინ-
დათ ამ ფულის დაბრუნებისა ტაძრის სალაროში, რადგან ლალატის
ფული უწმინდურად მიიჩნიეს.

ეკლესიის მნათობები სხვადასხვანაირად აშუქებენ იუდას სიკე-
დილის ამბავს.

ეს საკითხი ბოლომდე შეუსწავლელი დარჩა. ევანგელისტი მათე
ამტკიცებს, წავიდა და თავი ჩამოიხრჩო. ლუკა თავის სახარებაში
ამაზე არაფერს ამბობს, მაგრამ მოციქულთა საქმეებში მოგვითხ-
რობს, თოკი გაუწყდაო. ევანგელისტი მარკოზი იუდას უკანასკნელი
დღეების ამბავს არ შეხებია. ბოლოს, იოანე, რომელსაც სახარებაში
ამაზე სიტყვაც არ დასცდენია, მერე უცებ თავის საყვარელ მოწაფეს
პაპიასს მოუთხორობს, ის უღირსი მოციქული მაინც შეწუხდა და თა-
ვი ჩამოიხრჩო, ე. ი. თავის ჩამოხრჩობა სცადა, მაგრამ თოკი გა-
უწყდა და ჩამოუხრჩობელმა იუდამ კიდევ მრავალი წელი იცოცხ-
ლაო. სადაც არ უნდა ეთქვა, ამას რა მნიშვნელობა აქვს! მთავარია,
რომ იუდამ ეტყობა მართლაც ჩამოიხრჩო თავი ან სცადა მაინც, და
ალბათ განზრახ სუსტი თოკით.

მოდით და გაარჩიე ახლა ამ უხსოვარი წარსულის ვერსიების
გროვა, რომელია ტყუილი და რომელი მართალი!

* „საქმე წმინდათა მოციქულთა“ გვაუწყებს მოლაღატის სავალალო
აღსასრულს: „და მან მოიგო დაბა იგი სასუიდელოთა მით სიკრუეთათა,
და განსივნა და განსქდა შორის, და განიბნინეს ყოველნი ნაწლევნი მისნი.
და საცნაურ იქმნა ყოველთა მკვიდრთა იერუსალიმისთა, ვიდრეღა ეწო-
დაცა დაბასა მას აველდამა (დედანშია ჰაკალდამა), ესე იგი არს დაბა სიხ-
ლისა. რამეთუ წერილ არს... იყავნ სამკვიდრებელ მისი ოხერ“ (1, 18—20).

რაც შემეხება მე, არა მგონია აქ საჭირო იყოს ჩემი აზრის გადმოცემა. მე დარწმუნებული ვარ, რომ იესო არასოდეს არ არსებობდა, ისევე როგორც იუდა, მათე, მარკოზი, ლუკა და იოანე, და რომ ყველა ეს სახარება დაწერილია არა უადრეს II საუკუნისა ჩვენი წელთაღრიცხვით, სწორედ იმ დროს, როცა გამოიგონეს ქრისტიანული რელიგია, რომელმაც კაცობრიობას აჩუქა ისეთი უფლის ბატონები, როგორიც იყვნენ ალექსანდრე VI ბორჯია და პიუს II ანუ გრაფი მასტაი¹⁵.

ანტონის ვან-დუიკი. ქრისტეს დაბრძანება.

პილატეს მრავლები და პაროდეს ჩისხვა

და შეესულად, ვითარცა განთენა, ზრას-
 ვა-ყვს მღვდელთ მოძღვართა მათ მოხუცე-
 ბულთა თანა და მწიგნობართა და ყუველ-
 შან ერებულმან და შეერეს იესო და წარივ-
 ჯანეს და მოსცეს იგი პილატეს მთავარსა.
 ხოლო ჰკითხა მას პილატე და ჰრქვა: შენ
 ხარა მეუფე ქურთათ? ხოლო იესუ მიუგო
 და ჰრქვა მას: შენ სიტყვი!

და შესაშენდეს მღვდელთ მოძღვარნი იგი
 ფრიად და მან არარა მიუგო. ხოლო პილატე
 მერმე ჰკითხა მას და ჰრქვა: არას მიუგება?
 აჰა, რაოდენაა შეგწამებენ შენ. ხოლო იესუ
 არღარა მიუგო, ვიდრემდე უკვირდაცა პილა-
 ტეს ფრიად.

მარკოზი, 15, 1-5

სმინეთ, გუშავნო, ჩემი ბრძანება! —
 გააბა კაპიტანმა. — მიმართულება — მთა-
 ვრის სასახლე წინ, ნაბიჯით იარ!

ჰოდა, იესომ ჯარისკაცთა თანხლებით
 პრეტორის სამსჯავროში შეაბიჯა. მის წინ
 იჯდა რომის იმპერატორის ნაცვ-ლი, იუდეას მთავარი პონტიო პი-
 ლატე. მღვდლები ტაძარში დარჩნენ, სადაც უკვე აწყებოდა დი-
 ლის მსხვერპლშეწირვა, დანარჩენი ხალხი კი, მოცლილთა ბრბო,
 რომის „საკონსულოსავენ“ გაეშურა. პროცესია ისედაც ფარავდა
 ქუჩას, გზადაგზა კი იმდენი უსაქმური შეუერთდა, რომ ტევა არ
 იყო.

ამასობაში მოქალაქეებმაც გაიღვიძეს ყველა უბანში და უკვე ყო-
 გელდლიურ საქმიანობას უნდა შესდგომოდნენ, მაგრამ ვინ მოიცალა!

მეზოსტნეებმა, მერძევეებმა, მემწვანილებმა, ხარაზებმა და ხა-
ბაზებმა, მებაყლებმა და მებაღეებმა, საკვამურების მშენებლებმა
და ფრინველთა გამყიდველებმა, — მოკლედ, მთელმა ქალაქმა მია-
ტოვა ბაზარი, დუქანი, ბაღი და ბინა, პილატეს სასახლისაკენ გაე-
შურა მთელი იერუსალიმი, რადგან ყველას უნდოდა უფასო წარმო-
დგენა ენახა, მუქთი სანახაობით გაერთო თავი.

იესო პრეტორიუმში შეიყვანეს. მცირე ხნით იქ როგორღაც მარ-
ტო დატოვეს, თუმცა გუშაგები ყველა შესასვლელსა და გამოსასვ-
ლელს იცავდნენ. მერე ბრალდებულთან პილატე გამოვიდა. უწყა-
ლოდ გაბაწრულსა და ნაწამებ იესოს ისეთი საცოდავი სახე ჰქონ-
და, ისე ნაკლებად ჰგავდა. საშიშ დამნაშავეს, რომ პილატეს გულში
სიბრალული და თანაგრძნობა აღეძრა. მართალია, გაგონილი ჰქონ-
და ამ მდაბიო ღვთისმეტყველის ქადაგების ამბავი, მისი მოწოდება,
რომეულთა წინააღმდეგ გაილაშქრეთო (რაც, ცხადია, ცილისწამე-
ბა იყო), მაგრამ ჯერ არაფერთარი ამბობება არ ყოფილა, არც საი-
მისო ნიშნები ჩანდა, ამიტომ თავისი დამსჯელი მარჯვენაც არ აღე-
მართა.

ამრიგად, პილატემ ყოფილ ხუროს გულდასმით შეხედა, დაა-
კვირდა, იუდეველებთან გამობრუნდა და ჰკითხა:

— რას აბრალებთ ამ ადამიანს, პრეტორიუმში რომ მოგიყვა-
ნიათ ჩემთან?

— მუამბოხეა!

— ცოდვილია!

— ის წინ აღუდგა ჩვენს კანონს, რაც მოღალატე ცოლებს სჯის.

— მან დაარღვია შაბათის კანონი, რაც შაბათობით მუშაობას
კრძალავს!

— მეძავებთან ხეგობრობდა!

— ხალხს ხელისუფალთა წინააღმდეგ აქეზებდა!

— მაწანწალაა!

— მძარცველია!

და ასე დაუსრულებლივ.

— ყველაფერი ეს გასაგებია, — მიუგო პილატემ. — მაგრამ მე
რა მესაქმება თქვენს ტყვესთან? წაიყვანეთ და თქვენი კანონების
მიხედვით დასაჯეთ.

— მთავარო, — მიუგო ერთმა სინაგოგელმა ბრძენმა. — ბრალ-
დებულის ზოგი დანაშაული სიკვდილს იმსახურებს, ჩვენი კანონე-

ბით რომ დავსაჯოთ. მაგრამ მოგეხსენებათ, მას შემდეგ, რაც იუდეა რომის იმპერიის პროვინცია გახდა, ჩვენ დავკარგეთ სიკვდილით დასჯის უფლება, თუ წინასწარ კეისრის წარმომადგენელს არ შევეთანხმეთ.

— ეს მეტად საშიში შფოთვისთავია, — დაუმატა მეორემ, ეტყობა ადგილობრივმა გადასახადების ამკრეფმა. — ვინ იცის, რამდენჯერ უკადაგა ხალხს, ნუ იხდითო გადასახადებს, მე იუდეველთა მეფე ვარო. გარდა ამისა, ირწმუნება, ქრისტე ვარო, ესე იგი მსხნელი, მაცხოვარი, რომელმაც იუდეა უნდა ისხნასო. ეს ხომ უარესია („აღა-შფოთებს ერსა და ასწავებს პურიასტანსა“).

— რა გაეწყობა! — თქვა პილატემ. — ოღონდ ჯერ მინდა დაუკითხო.

მთავარი იესოსთან შებრუნდა და კეითსა:

— მომისმინე, შენ მართლა მიგაჩნია თავი იუდეის მეფედ?

იესომ უპასუხა:

— თქვენ ამას საკუთარი სურვილით მეკითხებით? თუ მტრების შეგონებით, რომელნიც ცილსა მწამებენ, ვითომ იუდეის მეფედ მი-მაჩნდეს თავი?

ამ დროს ისევ მხოლოდ ადამიანური არსება კარნახობდა, ამიტომ ქრისტე პასუხს თავს არიდებდა.

პილატემ სახე შეიჭმუხნა.

— შენს მტრებთან მე არაფერი მესაქმება. მე რომაელი ვარ და არა ებრაელი! თქვენს შინაურულ დავაში არ ვერევი. შენმა ხალხმა და შენმა ქურუმებმა მომიყვანეს აქ შენი თავი. ამიხსენი, რა გააკეთე?

იესომ პასუხს ისევ აარიდა თავი.

— ის მაინც მითხარი, რას წარმომადგენს შენი სამეფო, რაზე-დაც პრეტენზიას აცხადებ?

— ჩემი სამეფო აქ არ არის. ჩემი სამეფო რომ დედამიწაზე ყოფილიყო, ჩემი მომხრეები და ქვეშევრდომები იბრძოლებდნენ და არ ჩაუგდებდნენ ხელში მტერს ჩემს თავს.

— მაშ შენ უმიწაწყლო მეფე ხარ?

— გიმეორებ: ჩემი სამეფო არ არის მიწიერი და ამქვეყნიური.

— სადაც არ უნდა იყოს, ხომ თელი თავს მეუფედ, არა? მაშ შენ მეფე ხარ?

— ეს შენ თქვი! („შენ ხარა მეუფე ჰურიათა? ხოლო თავადმან
პრჳვა მას: შენ იტყვი!“ — ლუკა, 23, 3).

„ეტყობა, ეს საცოდავი შეშლილა“, — გაიფიქრა პილატემ, რთჳსა
მელსაც თვითონ აკლდა ჭკუა-გონება, რომ გაეგო, რასაც ეუბნე-
ბოდნენ.

პილატე ისევ გამოვიდა აივანზე და ხალხს მიმართა.

— მე მგონია, ჩემი პატიმარი სახრჩობელას არ იმსახურებს.

პასუხად მთელმა ბრბომ ერთხმად შესძახა:

— არა! არა! იმსახურებს! ჩამოიხრჩოს! ჯვარს ეცვას! სიკვდილი
მას!

და ისევ გაისმა საბრალო მირონცხებულის თავზე ათასი ბრალ-
დება, მძიმე და უცნაური.

მაშინ მთავარმა იესოს მოყვანა ბრძანა და მიუბრუნდა:

— გესმის, რამდენი მოწმეა შენი წინააღმდეგი?

ღმერთკაცი დუმდა. აჲ ისევ გაუხსენეს ამბობებისაჲენ მოწოდების
ბრალდება, და პილატემ იკითხა:

— სად ჯადაგებდა ამბობებას?

— ყველგან! — გაისმა პასუხად ფანატიკოსთა ღმუილი. —
გალილეიდან იერუსალიმამდე.

სიტყვა „გალილეამ“ იუდეის მთავარს საშუალება მისცა თავის
დაღწევისა. არავითარი ხალისი არა ჰქონდა ამ დახლართულ საქ-
მეში ხელის გარევისა.

— მომისმინე, იესო, — გახარებულმა მიმართა ბრალდებულს,
— შენ შემთხვევით გალილეელი ხომ არა ხარ?

— რა თქმა უნდა, გალილეელი ვარ.

— მაშინ, ჩემო ჭვეშევრდომებო, — მიმართა პილატემ მღვდელ-
მთავრებსა და ხალხს, — ეს საქმე ჩემს კომპეტენციაში არ შედის.
ეს მხოლოდ ჰეროდე მეფის საქმეა. ასე რომ წაიყვანეთ თქვენი მე-
ამბოხე და ჰეროდემ ჩამოახრჩოს, თუ ეხალისება. ჩემი საქმე ეგ არ
არის.

ამრიგად, იესო ტეტრარქს მაჰგვარეს. ჰეროდეს უკვე გაგონილი
ჰქონდა ქრისტეს სხელი და რაღა თქმა უნდა, მესია იუდეის მე-
ფეს გულზე არ ეხატა. მართალია, ლუკა გვარწმუნებს: „ხოლო ჰე-
როდე ვითარცა იხილა იესუ, განიხარა ფრიად, რამეთუ უნდა მისი
ხილვაი მრავლით ეამითგან ამისთვის, რამეთუ ესმოდა მისთვის დ-
ჰსწადიოდა ხილვად რასამე სასწაულისა ყოფად მისგან; და ჰკითხ-

ვიდა მას სიტყვითა მრავლითა, ზოლო თავადმან არარაი მიუგო მას⁴, სამწყხაროდ, იესო იმ დღეს ცუდ გუნებაზე იყო და მეფე პეროდეს ერთი უბრალო ოინის ღირსადაც არ გახდა. სასწაულის ჩვენება კი არა, პასუხიც არ გასცა. ამოდ ევედრებოდა პეროდეს. ყოფილმა სურომ, რომელიც ყოველ კეთროვანსა და გლახაკს არნახულ სასწაულებს აჩვენებდა, რომელსაც სიტყვით მთების დაძვრა შეეძლო, მეფეს არაფერი უთხრა და არაფერი უჩვენა.

პეროდესაც პილატესავით შთაბეჭდილება დარჩა: ჭკუანაკლები უნდა იყოს და რაიმე სერიოზული ბრალდების წაყენება უწყინარი ლაყბობისათვის მიუტევებელი სისასტიკე იქნებაო.

მეფემ ბრძანა, თეთრად შემოსეთო, — იმ დროს ეს იყო ჭკუათხელთა და გიფთა ჩვეულებრივი ფორმა. ამ სახით გაეგზავნა უკვე პილატეს⁵.

რომის პრეტორი ამ ამბით უკვე ყელამდე იყო მაძლარი.

-- თქვენ ისევ მე მომგვარეთ ეს კაცი, — უთხრა მღვდელმთავრებს, — და ბრალს სდებთ წაქეზებაში. მე დავკითხე და არ მიმაჩნია საშიშ დამნაშავედ, ამიტომ პეროდესთან გავაგზავნე, და ვერც იმან ნახა სიკვდილით დასჯისათვის საკმარისი საბაბი. კიდევ რაღა გინდათ?

ტაძრის ქურუმებმა ამასობაში უკვე მოათავეს დიდას მსხვერპლ-შეწირვა, პილატეს სასახლესთან მივიდნენ და ასეთი პასუხი რომ მოისმინეს, წარბშეკრულებმა დრტვინვა დაიწყეს. რაც არ უნდა დასჯდომოდათ, ამ ნაზარეტელისათვის ბოლო უნდა მოეღოთ! როგორც ცნობილია, ვკლესიის მესვეურნი და ყველა დროის ღვთისმსახურნი განსაკუთრებული სისასტიკით განიჩრქოდნენ.

დრტვინვა რომ გაიგონა, პილატემ სინედრიონის დაწყენარება გადაწყვიტა და ასეთი წინადადება მისცა:

* იესოს და მარიამის ცხოვრების სცენები. უზადო ოსტატობითა და სოციალი სიუჟეტით აღბეჭდეს ფრესკებსა და ხატებზე ძველმა იტალიელმა დიდოსტატებმა დუჩომ, გოტომ, ანტონელო და მესინამ, მანტენიამ, პიერო დელა ფრანჩესკამ, კოზიმო ტურამ, გიოვანი ბელინიმ და სხვებმა. სიმრავლით, რეალისტური სიზაღიდა და ოსტატობითაც გამოირჩევა დუჩოს გრანდიოზული ნამუშევარი, 59 უბიზოდისაგან შემდგარი ხატი, რომლის სიგანე თითქმის ოთხნახევარი მეტრი იყო (1308—1311). როცა ეს ხატი სხელოსნოდან სიენის ტაძარში გადაქონდათ, ქალაქში მუშაობა შეწყდა, მთელი სიენა ტრიუმფით მიაცილებდა სახელოვან ოსტატს და ზეიმობდა ხელოვნების გამარჯვებას.

— ყველა წვრილმანი დანაშაულისათვის იესო დაისჯება. მე ვბრძანებ გაამართაონ და მერე გავუშვებ.

— არა და არა! — შესძახეს იერუსალიმელმა ხუცეებმა. — ჩვენი კანონები სიკვდილს ითხოვენ! სიკვდილი იესოს!

მაშინ უხერხემლო მბრძანებელს თავში მისი ჭკუის საკადრისი აზრი მოუვიდა, რითაც საჩოთირო სახელი დაიგდო, მაგრამ რითაც ერთხელ კიდევ ცხადჰყო, რომ ჰუმანური ვინმეა და არ სურს ხელე-ბი სისხლში გაისვაროს. პონტიო პილატემ განიზრახა ესარგებლა თავისი უფლებით, რომ პასექის დღესასწაულზე შეეძლო ერთი ადამიანის შეწყალება. ეს იმისათვის კეთდებოდა, რომ იუდეველებს არ დაეწიებოდათ რომაელთა სათნოება.

პილატემ ბრძანა საპატიმროდან მოეყვანათ ერთი საძაგელი დამნაშავე, ნამდვილი ბოროტმოქმედი, ვინმე ბარაბა, იესო ბარაბა, რომელსაც თავის სიცოცხლეში ჩადენილი ჭკონდა ყველა შესაძლებელი დანაშაულობა.

პილატეს უბრალო და ეშმაკური განზრახვა ჭკონდა.

„ბრბოს წინაშე წავაყენებ იესო ქრისტეს და იესო ბარაბას, — ფიქრობდა რომაელი, — შემდეგ კი ვკითხავ, რომლის შეწყალება გინდათ-თქო. მღვდლები გაბოროტებული არიან ქრისტეზე, მაგრამ ხალხს უფრო ბარაბას შიში უნდა ჭკონდეს. გარდა ამისა, დღეს ჩემს სასახლესთან თითქმის მთელი იერუსალიმი იყრის თავს. თუ იესომ მართლა განკურნა ამდენი ყრუ-მუნჯი, ხეიბარი, ეშმაკეული, კეთრიანი, დამბლადაცემული და სხვა სნეული, ყველა აქ იქნება და ერთხმად აღდგება მკურნალის დასაცავად“.

ურიგო საბუთი არაა, ზომ მართალია?

მაგრამ, აფსუს! ვაი რომ პილატე არ იცნობდა ადამიანის უმადურობის მთელს უსამსობას. აზრადაც არ მოსვლია, რომ ყველა ეს ფეხმრუდე, ყოფილი კეთროვანი, ბრმა და ყრუ-მუნჯი პირველი მოითხოვდა მკურნალის ჯვარზე გაკვრას, ან ყოველ შემთხვევაში გამაგებულ ბრბოს მხარეზე მაინც დადგებოდა*. რას გააწყობ, ეს იყო იუდეა! ბიბლიაში ხალხი რა სასტიკია, ეს არაერთხელ ვნახეთ უკვე. პილატე არ იცნობდა თავის პროვინციას! ამიტომ როცა ორი ბრალ-

* ამ საუკრადლებო ეპიზოდში ფაქტიურად იგივე აზრია გატარებული, რაც ქართულ ანდაზაშია: ავაღმყოფი რომ მორჩება, ექიმი შესაძლებელად უმადურობისა და „გულმაეიწყობის“ ასეთი მაგალითები მრავალია ბიბლიაში.

დებული იესოს მტრებს წარუდგინა, მან გაიგონა ერთსულოვანი ღრიალი:

— გაუშვი ბარაბა! ჯვარს აცვი იესო! („და ვითარ შეკრებილ იყვნეს იგინი, პრქვა მათ პილატე: ვინ გნებავს ორთავანი და მიგიტევო თქვენ: ისე ბარაბაისი ანუ იესუ, რომელსა პრქვიან ქრისტე?.. ხოლო მღდელთ მოძღვართა მათ და მოხუცებულთა არწმუნეს ერსა მას, რათა გამოითხოვონ ბარაბა, ხოლო იესუ წარწყმდიონ... მათ პრქვეს: ბარაბა! რა რაი ვყო იესუ, რომელს პრქვიან ქრისტე? პრქვეს მათ: ჯვარს-ეცუნ!“ — მათე, 27, 22). *

ეს იყო უკანასკნელი ღონისძიება. ამოდ სთხოვდა პილატეს თავისი თანამეცხედრე, მაღამ კლავდია პროკულა, ნუ დასჯიო ამ ალალ კაცს, ამოდ ჩაერია ეს კეთილი მანდილოსანი ღვთის შვილის ბედის საქმეში, ამოდ მისწერა ქმარს: „ნუ ჩაერევი ამ საქმეში, რა დაგიშავა იმ კაცმა? ღამით მე ვნახე საზარელი სიზმარი, ეს ცუდი ნიშანიაო“. არა, პილატეს სახელის მოხვეჭა მოუნდა, ე. ი. ვეღარ აღუდგა წინ მთელი იერუსალიმის ერთსულოვან მოთხოვნას, უკვე გვიან არისო, კლავდიას შეუთვალა.

პილატემ ბრძანა, ბარაბას ბორკილი შეხსენით, იესოს კი როგორც მღვდელმთავრებს გენებოთ, ასე მოექცეით. მე ღელი დამიბანიაო. ნიშნად იმისა, რომ სიმართლეს ამბობდა, სიტყვა საქმით დაამტკიცა, იქვე ბრძანა ტაშტისა და არდაგის მოტანა და საქვეყნოდ დაიბანა ხელი **.

ჯარისკაცებმა განაგრძეს და გააძლიერეს იესოს წამება, რითაც ბრბოს განუზომელი სიამოვნება მიანიჭეს.

სამწყისოს რომ გული მოუღბონ და გადმოიბირონ, ღვთისმეტყველნი ამ გვემაზე ყოველგვარ საშინელებას მოგვითხრობენ: თითქოს იესოს შემოაფლდითეს სამოსელი, წელს ზემოთ გააშიშვლეს, სვეტზე მიაკრეს და დაუწყეს ცემა ღვედით, წკებლით, შოლტით, მათრახითა თუ ხარის თასმებით. ამაზე შეიძლებოდა შეგვეხსენებინა, რომ ინკვიზიციის განაჩენი ბევრად უფრო სასტიკი იყო, უფრო მწა-

* ფანტიკოსთა ბრბოს იესოზე ადრეც ზშირად გამოუხატავს თავისი სიძულვილი ბოროტებასთან მეტრძოლი გმირისადმი და ბევრად უფრო გვიანაც. ანტიკურ მითოლოგიაში ბრბომ განდევნა იაზონი და მედეა, რომელთაც ძმისშველელი და ტახტის უზურპატორი, მეფე ჰელიასი მოკლეს.

** საქვეყნოდ ზელის დაბანვით პილატემ სამუდამოდ დატოვა თავისი სახელი ისტორიაში (იხ. ლექსიკონი).

რე და უღმრთესი სასჯელიც იცოდნენ იესოს სახელით ამხედრებულმა მეომრებმა. იესოს არ ასხამდნენ ხახაში ცხელ წყალს, არ გადაგრეხიათ ხელები, არ აუჭრიათ ტანზე თასები, არ დაუმსხვრევიათ მუხრუჭებით ძვლები, არ გადაუსხამთ მდუღარე ზეთი, არც მდნარი ტყვია, არ დაუწვავთ მკერდი მდუღარე კუპრით, არ მოუჭერიათ თავზე ფერსო, საგანგებო იარაღით გაღებულ პირში არ ჩაუსხამთ მთელი ლიტრობით წყალი, თანაც ერთბაშად კი არა, არამედ წვეთ-წვეთობით, პირში ჩაჩრილი რბილი ჩვრის ან ღრუბელას საშუალებით. ამას შეიძლება დავმატოს, რომ იუდეველმა მღვდლებმა იესოს არ მოჰყვეთ ხელის მტეხენები, არ დაუმსხვრიეს წვივის ძვლები „ესპანური ჩექმებით“, არ ამოჰყვეთ ზურგზე ღვედები, არ დაუსხამთ რკინის ძელზე, არ გადაუბრუნეს მხრები, არ დაჰკიდეს ფეხებით. ნაზარეტელი იესო, რომელსაც მარაგად ჰქონდა მეორე, ღვთაებრივი არსება და შეეძლო სულაც არ განეცადა ის ტანჯვა, რაც უბრალო ადამიანის ძალ-ღონეს აღემატება, ამდენად იმის მებახედ ტკივილსაც არ განიცდიდა, რასაც თავისუფალი აზრის მოწამენი განიცდიდნენ. ღვთისმსახურთა ხელით.

მაგრამ ჩვენ ყოველივე ამას არც ვუბნებთ და არც ვუვლით ჩვენს მიღებულს. საკმარისი იქნება ხელთ ავიღოთ სახარება და დავუმტკიცოთ, რომ არაკი მთელს ამ ტანჯვა-გვემაზე, ტყავის გაძრობაზე, კანის გახეთქვაზე და დაღვრილ სისხლზე — მათი ფანტაზიის ნაყოფია.

მათეს სახარებაში ნათქვამია (27, 26):

„მაშინ მიუტევა მათ ბარაბა, ხოლო იესუ შოლტითა ჰსცა და მისცა მათ, რათა ჯვარს ეცვას“.

მარკოზი ამბობს (15, 15):

„ხოლო პილატეს უნდა (უნდოდა) მომადლება ერისა მის და მიუტევა მათ ბარაბა, ხოლო იესუს სცა შოლტითა და მიჰსცა მათ, რათა ჯვარს აცვან“.

იოანე წერს (19, 1):

„მაშინ მიიყვანა პილატე იესუ და ტანჯა იგი. და ერისაგანთა მათ შეთხზეს გვირგვინი ეკალთაგან და დაადგეს თავსა მისსა და სამოსელი ძოწეული შეჰმოსეს მას“.

ლუკა ამ ეპიზოდს საერთოდ გვერდს უვლის.

თარგმანი არ გამოხატავს ღვთის აზრს: ღვთაებმა „გაწეველა“, იოანეს დამოწმებულ ადგილზე უნდა შევნიშნოთ, რომ „ცემა“.

„გეგმა“, რაც როზგინს, მათრახის გამოყენებას გულისხმობს*, ასეა თუ ისე, ქრისტეს ვნება, რაზედაც ვნების გვირავს შეზარალებული ცრუ წმინდანები ამდენ ცრემლს აფრქვევენ, სინამდვილეში იყო ჩვეულებრივი გაშოლტვა, მეტი არაფერი. გარდა ამისა, ევანგელისტების მოთხოვნიდან ჩანს, რომ თუ ბრბო და სამღვდელოება იესოს ჯვარცმას მოითხოვდა, ჯარისკაცები მხოლოდ ქიმუნჯებითა და ტლანქი სუბრობით კმაყოფილდებოდნენ, რასაც ნამდვილ სა-ღიშოთან საერთო არაფერი აქვს. ორიოდვე ქიმუნჯი, ოპხიოდვე სილა, თორმეტიოდვე წიხლი, სამჯერ მიფურთხება — სულ ესაა ყბადაღე-ბული ვნება უფლისა! მართალია, ღვთის შვილისათვის ესეც ბევრია, თორემ ვის არ როზგავდნენ! მსიარულ იუდეველებს რომ არ ჩამორ-ჩენოდა, პილატემ ჯერ გიჟის თეთრი სამოსელი ჩააცვა იესოს, მერე თავის მხრივ შალის მშვენიერი ძოწისფერი მოსახხამი მისცა — მსგავსი მეფეთა პორფირისა, ხელში კვერთხი დააჭერინა, თავზე კი დაახურა ნორჩი ლერწმისაგან დაწნული გვირგვინი, რომელშიაც რამ-ღენიმე ღერი ნარშავა თუ ასკილი ჩაურია. პარიზის არქიეპისკო-პოსის მტკიცებით, ეს სახელგანთქმული „ეკლის გვირგვინი“ მასთან ინახება, პარიზის ღვთისმშობლის ტაძარში, და გარკვეული თანხის გადახდის შემდეგ მისი სილვა ყოველ მორწმუნეს შეუძლია. მე თვითონ მინახავს: ესაა ზღვის ლერწმის ჩვეულებრივი პატარა გვირ-გვინი, ერთი ეკალიც ვერსად შევნიშნე**.

აი, ასე შემოსილი იესო წარუდგინეს აღრენილ ბრბოს და უთხრეს:

— იხარე, იუდეის მეფეო!

სანასაოზისათვის რომ მეტი ეფექტი მიეცათ და ხალხი უფრო გაემზიარულებინათ, ჯარისკაცებმა „იუდეის მეფე“ ამალღებულ ადგილზე დააყენეს, ხელში ჯოხი გამოართვეს და იგივე ჯოხი ორ-ჯერ-სამჯერ დაჰკრეს.

პილატემ თავისი ფოკუსი გაიმეორა, ხელები დაიბანა და უკა-ნასკნელად მიმართა ხალხს:

* ლაპარაკია რუსულ და ზოგ სხვა თარგმანზე, სადაც წერია „ცემა“, „ОНЪ“. ქართულ თარგმანში სწორად წერია „სცა შოლტითა“ და ტაქსილის შენიშვნა ამას არ შეეხება (სწორად აქვს ლუთერსაც geisselle — გაშოლტა).

** გვიდო რენის და დიურერის იესოს მთლიანი ეკლის გვირგვინი აღვას.

—სავსებით სერიოზულად გაფრთხილებთ: რაკი ეს კაცი გან-
საჯეთ და დასაჯეთ, ნება მომიცია, მაგრამ გახსოვდეთ, მას თქვენ
სჯით და არა მე. და თუ ის უბრალოა, მისი ცოდვაც თქვენ დაგატყ-
დეთ აწ და სამარადისოდ!

შესანიშნავი, წინასწარმეტყველური სიტყვებია!

— თანახმა. ვართ! — შესძახა ხალხმა. — დაგვატყდეს!

ჩანს, არ ეშინოდათ არც ცოდვისა, არც ძისა და არც მამა-
ლმერთისა, რომ ამდენი მაღლის ჩამდენის ცოდვაში ასე დაჯერე-
ბული იყვნენ.

ამ დროს იესომ უთუოდ გაიფიქრა, რომ ცოდვა არავის არ დაა-
ტყდება, რადგან სწორედ იმისთვისაა მოვლინებული, რომ ყველა
წარსული, აწმყო და მომავლის ცოდვა გამოისყიდოს.

ყოველივე ეს მოხდა დილის ორთმეტის ნახევრიდან ორთმეტამ-
დე. ახლა მსჯავრდებულის დასჯას წინ ველარაფერი დაუდგებოდა.

(იხ. მათე, 27, 2—31; მარკოზი, 15, 1—20; ლუკა, 23, 1—25;
იოანე 10, 28—40; 19, 1—16).

გ. პაუპერიცი. გოლგოთის გზაზე.

თხუთის აღვილი

და მოიყვანეს იგი გოლგოთისა ადგილსა,
რომელ არს გამოთარგმანებით: თხემისა ადგი-
ლი.

და მისცემდეს მას სმალ შემურვილსა*
ღვინოსა, ხოლო შან არა მიიღო.

და ჯვარს აცვეს იგი და განიფოფდეს სა-
მოსელსა მისსა და განიდგებდეს მას ზედა
წილსა, ვინ-ძი რაი აღიღოს.

მარკოზი, 15, 22-24

ი, ჩვენ უკვე გოლგოთის გზაზე ვართ,
იქ დასჯიან... ხელში ავიღოთ სახარება და
მივყვეთ არსებას, რომელშიაც ორი არსე-
ბაა. ვნახოთ, შეძლებს თუ ვერა წარბშეუ-
ხრელად სიკვდილს, როგორც გმირს შეე-

ფერება. ჯერ ის ვიკითხოთ, საით წაიყვანეს პრეტორიუმიდან. ტაძ-
რის მცველთა რაზმი რომის ლიქტორებით შეივსო, თავში მღვდელ-
მთავრები, მწიგნობრები და ფარისევლები ჩადგნენ, უკან ბრბო მიდრ-
ოდა. პირველად მთელი ეს კორტეჟი იერუსალიმის ციხისაკენ წავი-
და. იქ იესოს გახადეს წითელი მოსასხამი და გიჟის სამოსელი, თა-
ვისი გრძელი ქიტონი (ქლამინდი) დაუბრუნეს. იქვე იესოს შემოუ-

* ჰადისის სახარებაშია „სუმუროვანი ღვინო“. მერი, მირა (სემიტურ-
ბერძნული „მირაჰე“. საყურადღებოა, რომ ზუსტად ამ სახითაა შემორ-
ჩენილი სვანურში სიტყვა „ქრისდე-მირჰენ“, მირონი) — აღმოსავლეთ-
აფრიკელი ხის ფისია ერთგვარი, მისგან ამზადებენ სურნელოვან ზეთს.
(საბა არჩევს თხელ შტახსის და სქელ მურის ნაწურს: „მური ყვავილისა-
გან გამოიხდება, თუ შევდარს წასცხო, წლამდისინ არ გაიხრწნება“). სულ
სხვაა მური—კვარტლი.

ერთეს ორი პატიმარი, რომელთაც აგრეთვე სასჯელის უმადლესი ზომა ჰქონდათ მისჯილი.

ასე შევსებული პროცესია ისევ დაიდრა და გაეშურა ქალაქ-რეთ აღმართული გორაკისაკენ, სადაც ჩვეულებრივ მსჯავრდებულებს სჯიდნენ ამ ადგილს ერქვა გოლგოთა ანუ თხემის ადგილი, ესე იგი თავის ქალისა. ასე იმის გამო ეწოდა, რომ თავზე მოშიშვლებული კლდე იყო, რაც მართლაც ადამიანის ტაშას, თავისქალას ემსგავსებოდა. კომენტატორები, რომლებიც ყველაფერში გულმოდგინედ იქექებიან და ათასნაირ სასწაულს ეძებენ, აქაც ამტკიცებენ, თავის ქალა იმისათვის ეწოდება, ამ გორაკის ძირას ადამის თავის ქალაა ჩამარხულიო. ასლავე უნდა ითქვას, გეოლოგიურად ეს შესაძლებელია, მაგრამ არქეოლოგიურად არავის დაუდასტურებია ღვთისმეტყველთა ვარაუდი და დღემდე ვერავის უპოვია თავის ქალის მსგავსი საგანი.

ქვემოთ მე მოგიყვებით, რანაირად ხსნიან ამ საოცარ ამბავს მღვდლები და იმავე დროს განაგრძობენ მტკიცებას, რომ აქ, გოლგოთის ქვეშ, ნამდვილად არისო ადამი დამარხული.

ამრიგად, პროცესია ქუჩებს გაჰყვა. ყოველ გადაკვეთაზე საბრალო მაცხოვარი ახალ-ახალ გვემასა და დაცინვას განიცდიდა. ყოველ ქუჩაში ხდებოდა ყოფილ ბრმას, ყოფილ კეთროვნას ან დამბლიანს, რომლებიც მან განკურნა, და ეგონა, რომ სადაცაა ეცემიან გუშაგებს, გაფანტავენ და მაცხოვარს დაიხსნიანო, იმდენად იყვნენ მისგან დავალებული. მართლაც, თავის სიცოცხლეში იმდენი ვინმე განკურნა, ყველა რომ შეკრებილიყო, იკმარებდა იმისათვის, რომ მისი მტრები დაეფუშნათ და გენისარეთის ზღვაში გადაეყარათ.

მაგრამ ვაგლას! ექს-ხეიბრები მხოლოდ იცინოდნენ, თავიანთი მკურნალის გამხდარ, ნაცემ, დასუსტებულ სხეულს რომ დაინახავდნენ ხოლმე. ერთსაც არ უფიქრია მიშველება და გამოქომაგება. ჭეშმარიტად, ეს იყო უმადურთა კლასიკური ქვეყანა.

აკრძალული ვაშლის მჭამელთა ცოდვა ყველა წესის დაცვით იფარებოდა. პირველნი, რომელთაც მსჯავრდებული შეიბრალეს, ჯარისკაცები იყვნენ. ჯვრების მთავარი საწყობი ციხის შენობაში იყო მოთავსებული. ადამისა და წესის თანახმად, სიკვდილმისჯილს თავისი ჯვარი თვითონ უნდა ეტარებინა გოლგოთის გზაზე. ორივე სიკვდილმისჯილი შედარებით იოლად ეზიდებოდა თავთავის ჯვარს, რადგან მხრებზე გადაიდეს, როგორც შეშის მორი. რაც შეეხება იე-

სოს, მისდა შავებდად აქაც ყველაზე მძიმე ჯვარი შეხვდა, მღვდელმთავრებივით გაუთლელი, და იმთავითვე წელი მოსწყვიტა. ჩვენ ვიცით, რომ ხელობით ზურო იყო და ამიტომ ორმაგად იტანჯებოდა: ფიზიკურად, ჯვრის სიმძიმის ქვეშ, და მორალურად, რადგან პირველი შეხედვითვე მიხვდა, რა გაურანდავი ჯვარია და რა ზერელედ გამორანდული*.

გარდა ამისა, არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ გეთსიმანიის ბაღში, სადაც ანგელოზმა იესო აიძულა ბოლომდე დაეცალა სიმწრის თასი, ჩვენი მირონცხებული ძალიან ცუდ გუნებაზე იყო. ეგრეთ წოდებული წმინდა წიგნები ამტკიცებენ, სწორედ გეთსიმანიის ბაღში დაიწყო მისი ავონია. ამიტომ ახლა, როცა მისი ადამიანური არსი ღვთაებრივს აღემატებოდა, ძლივსლა მილასლასებდა და ჯვრის ქვეშ ქედმოზნექილი ხშირად ძირს ეცემოდა**. ქალაქის ჭიშკრებს რომ გასცდნენ, მაშინ სომ საერთოდ დავარდა და ველარ ადგა.

მაშინ ჯარისკაცებმა დაიწყეს თათბირი.

— საწყალი კაცი, სულ გამოეცალა არაქათი! — თქვა ერთმა. — როგორ უნდა ზიდოს კიდევ ეს ბოძი, რომელზედაც ძელია მიჭედლილი? ეს მეტისმეტი სიმკაცრე იქნებოდა.

— მართლაც, ცოდვია! — დაუმოწმეს სხვებმა.

მიმოიხედეს. ხალხში ერთი ჯანმაგარი ვაჟკაცი დაინახეს.

— ჰეი, შენ, რა გქვია სახელად? — მიაძახა ერთმა ჯარისკაცმა.

— სიმონი.

— აბა, სიმონ, ასწიე ეგ ჯვარი, გოლგოთაზე აიტანე.

სიმონს — როგორც გამოირკვა, კორინთელს — ეს წინადადება ჭკუაში არ დაუჯდა.

— თვითონვე ზიდეთ თქვენი სახრჩობელა! — ჩაიბურტყუნა. — მე არაფერი დამიშავებია! რისთვის უნდა წავიღო?

მაგრამ თავის დაძვრენა არ გამოუვიდა.

სიმონმა ლანძღვა-გინებით ასწია ჯვარი, გადაიღო მხარზე და იესოს მიჰყვა.

* ჯვრის ზიდვა, როგორც ხელოვნების თემა — იხ. ლექსიკონში.

** წმინდა რელიგიური პოზიციებიდან უნდა შევნიშნოთ, რომ ერთადერთი ღვიძლი შვილის ასეთი ტანჯვისა და დამცირების გულგრილად ყურება, როცა ერთი სიტყვითაც შეეძლო გოგირდის წვიმით დაეთრგუნა მთელი იერუსალიმი და თვითონვე ეპატებიანა ცოდვა ადამიანთა მოღვმისათვის, — მოწმობს ბიბლიური ღმერთის გულჭეაობასა და შემაპრწენებელ სისასტიკეს.

სხვათა შორის, მე დიდი ხანია ვერ ამიხსნია: რისთვის იმდენი
შენ მღვდლები ასე ხელალებით სიმონს? ქრისტეს მეგობრად გვი-
საღებენ და ლამის წმინდანად შერაცხონ, როცა სინამდვილეში სი-
მონ კორინთელი (სვიმონ კვირინელი), „მომავალი ველით“ ძა-
ლით „მოიყვანეს, რათა აღიღოს ჯვარი მისი“. მარკოზის ნათქვამს
ადასტურებს მათეც („წარიტყიეს, რათა აღიღოს ჯვარი მისი“) და
სხვა სახარებანი*.

ცისა და მიწის უბედური შემოქმედი ისე იყო დაოსებული, რომ
ბოლოს ისევ ჯარისკაცებს მოუხდათ მისი ხელით წაყვანა: „მოი-
ყვანეს“, ამბობს მარკოზი**.

გზაში ქალების გუნდი შემოუერთდათ. იესოს სავალალო მდგო-
მარეობით შეწუხებულმა მანდილოსნებმა ტირილი დაიწყეს. ამ
წერილმანს მხოლოდ ლუკა გადმოგვცემს. დანარჩენი სამი სახარება
კი ამბობს, რომ მთელს გზაზე პრეტორის სასახლიდან გოლგოთამ-
დე ბრბოში ერთი თანაგრძნობის შეძახილიც კი არ გაისმა, ცვარი
ცრემლიც კი არავინ დაღვარაო, მირონცხებულის სანუგეშოდ.

ამრიგად, თუ წმინდა ლუკას ვერწმუნებით, რამდენიმე მანდი-
ლოსანი იტირა: „და შეუდგა მას სიმრავლე ერისა და დედათა,
რომელნი ტიროდეს და ეტყუებდეს მას“. იესო თანაგრძნობამ ისევ
გაამხნევა, ამეტყველდა და მოტირალ ქალებს მიმართა:

— „ასულნო იერუსალიმისანო, ნუ სტირთ ჩემ ზედა, არამედ
თავთა თქვენთა და შვილთა თქვენთა პსტიროდეთ. რამეთუ მოვლე-
ნან დღენი, რომელთა შინა თქვან: ნეტარ არიან ბერწნი და მუ-
ცელნი, რომელთა არა შვნეს, და ძუძუნი, რომელთა არა განზარდ-
ნეს! მაშინ იწყონ სიტყვად მათა: დამეცნით ჩვენ! და ბორცვთა:
დამფარენით ჩვენ! უკეთუ ნედლსა ხესა ესრეთ უყოფენ, ხმელსა მან
რაი-მე ვყოს?“ (ლუკა, 23, 28—31).

ამ იგავს შემდეგ ეკლესიის მამებმა მიუმატეს მეორე ლეგენდა,
რაც არც ერთ „წმინდა წერილში“ არ წერია. თუმცა ამ ტექსტების
უტყუარობა უამისოდაც მეტისმეტად საეჭვოა.

ღვთისმსახურნი ამტკიცებენ, ამ ამბავს ასეთი სცენა მოჰყვას.
ერთ-ერთმა მოტირალმა ქალმა, სახელად ვერონიკამ, შეამჩნია,

* დედანშია „პაპრაკად მოყვანა“, ე. ი. ძალით მოყვანა.

** რუსულ თარგმანშია «привели» — როგორც ქართულშია, ლუ-
თერს უფრო ზუსტი შესატყვისი აქვს: „brachten“ და არა „führten
ihn“ — ე. ი. „წაიღეს“.

რომ იესო ოფელში გაწურულიყო. ალბათ გაცივებისა შეეშინდა მიუახლოვდა და თავისი ცხვირსახოცი თუბლიდან ღვთისმშობელს ოფელი ჩაწოწმინდა.

ჰოდა, აი ახალი სასწაული! იესოს სახის ნაკეთები ცხვირსახოც-ზე დარჩა. ეს იყო ელვისებური და თანაც ფერადი ფოტოგრაფია, რამაც ზუსტად და დაწვრილებით უკვდავყო მსჯავრდებული მაცხოვრის სახის გამომეტყველება.

ყურადღება მიაქციეთ, რაოდენ დიდია ებრაელი ხალხისა და ჯარისკაცების დანაშაული: ამ სასწაულის შემდეგაც კი არ დაიჯერეს, რომ მათი მსხვერპლი ნამდვილად ღმერთია! ვაი რომ ველარაფერი განანათლებს ხალხს, რომელიც წინასწარ არის დაჯერებული და შეგონებული! ვისაც არ სურს მოსმენა, ყველაზე უარესი ყრუ ის არის, და ვისაც არ სურს დაინახოს, ის ბრმად შობილზე უარესი ბრმაა.

როგორც მოსალოდნელი იყო, ჯერონიკას ცხვირსახოცი ღღემდე შემოინახა. ასჯერ რეცხეს და აუთოვეს, მაგრამ იესოს სახე ვერაფერმა წარეცხა წმინდა ქსოვილიდან. ამგვამად ეს წმინდა რელიქვია წმინდა ტაძრის საგანძურში ინახება, ღვთისმსახურთა ზრუნვით გარემოცული. ვინც წინასწარ პაპის მოლარეს მოქრთამავს, შეუძლია იხილოს.

თუმცა ესეც ანგარიშგასაწევია: მცოდნე ხალხი, რომელსაც ბერძნული ენა შეუსწავლია, ამტკიცებს, ეს კეთილი ქალი, ჯერონიკად სახელდებული, ვინც შემდეგ თავისი ღვთისწიერებისათვის წმინდანად შერაცხეს, სინამდვილეში არ არსებობდა, რადგან ამ სახელის ეტიმოლოგია გვეუბნება: „ვერა იკონიკა“ ნიშნავს „ქვეშარიტ გამოსახულებას“, „ნამდვილ სახეს“. ცხადია, ასეთი სახელი უმაღლ მიეკუთვნება ცხვირსახოცს, წმინდა პეტრეს ტაძარში რომ ინახება, ვიდრე ხორციელ არსებას. მაგრამ თუ „ჯერონიკა“ იყო მხოლოდ ცხვირსახოცი, მაშინ რაღა რჩება ღვთისმოსავი ქალის ლეგენდიდან?*

* მართალია, ამ სიტყვის ეტიმოლოგიაზე ტაქსილამდეც შეაჩერეს ყურადღება, მაგრამ იმის თქმა, რომ ჯერონიკა საკუთარი სახელი არ იყო, არაა სწორი. შორს რომ არ წავიდეთ, პეტრე „ქვას“ ნიშნავს, მაგრამ სახელია. ჯერონიკას სახელწოდებით რამდენიმე სახეობის ბალახიცაა ცნობილი (მერკალა, ღედოფლისთითა, ჰიკარტა, ჩალანდრი, ბოსტნის ია...).

ბოლოს, როცა იესოს ოფლი მოსწმინდეს, — თუ, ცხადია, ღმერთს დავეუკუვრებით და დანარჩენ ევანგელისტებს არ დავეუკუვრებით, პროცესია ისევ დაიდრება. თან სამი ნსჯავრდებულიც მიჰყავდათ, ბოლოს გოლოგოთის მთის მწვერვალსაც მიადწიეს.

ქრისტე ამ დროს უკვე სრულიად დავარდნილი იყო. ჯარისკაცებმა ღვინოში სურნელოვანი მური გაურიეს და შესთავაზეს. რა თქმა უნდა, ასეთი სასმელი ახლოსაც ვერ მიუდგებოდა ყველაზე უფრო იაფ ბურგუნდიულს. მაგრამ გააჩნდა. მაცოცხლებელი ძალა და ჯარისკაცებსაც მხოლოდ კეთილი განზრახვა ჰქონდათ. საქმე ისაა, რომ მურს აქვს უნარი გამოიწვიოს ძლიერი ხელოვნური აღგზნება, და მაცხოვარი უფრო იოლად გადაიტანდა ტკივილებს.

მაგრამ იესომ შორს დაიჭირა, ერთი ყლუპიც არ შეუხვამს. მაშინ მიწაზე დასვეს და დაიწყეს უკანასკნელი სამზადისი დასასჯელად.

ჯერ ორმოები ამოთხარეს ჯვრებისათვის. შემდეგ კიბეები შეუყენეს. ამას მოჰყვა ბარბაროსული წამება. მისჯილნი ჯვრებზე დააწვინეს, ხელები გაუწიეს, ღურსმნებით მიაჭედეს, ასევე დააჭედეს ფეხები, ორი ავის-მოქმედი ავაზაკის ტანჯვა ბევრად უფრო აუტანელი იყო, რადგანაც გრძნობა არ დაუკარგავთ, მაგრამ განა ესაა მთავარი? თუნდაც იესოს დროდადრო თავისი ღვთაებრივი ძალა გამოეწვია და ტანჯვა შეემსუბუქებინა, განა მაინც მეტისმეტი სისასტიკე არ არის მისი ჯვარზე დაჭედვა ერთი ვაშლისათვის, მით უმეტეს, რომ ეს ვაშლი იესოს კი არ შეუჭამია?

ასე თუ ისე, უბედურ ღმერთსა და ორ ავაზაკს ეს სასჯელი მაინც არც ასცდათ. რომაელმა მეომრებმა იესოს ჯვარი ზემო მხარეს წარწერით დაამშვენეს. აქ კი ჩვენი მხიარული ევანგელისტები ისევ იწყებენ უცნაური ამბების მოყოლას:

„და დაჰსდევს თავსა მისსა ზედა ბრალად მისა დაწერილი: ესე არს იესუ ნაზარეველი, მეუფე ჰურიათა“ (მათე, 27; 37).

„და დაწერილი ბრალისა მისისაი იყო ესრეთ დაწერილი: ესე არს მეუფე ჰურიათა“ (მარკოზი, 15, 26).

„და დაწერა ფიცარი პილატე და დაჰსდვა ჯვარსა მას ზედა,

მათს უმეტესობას ღურჯი ან წითელი ყვავილი აქვს. ალბათ ამისთვისაც ეწოდა ეს სახელი, რომ ვერონიკამ ქრისტეს სახეზე ოფლი და სისხლი ჩამოსწმინდა.

და იყო წერილი ესრე: იესუ ნაზარეველი, მეუფე ჰურიანთა (იოანე 19, 19).

ადამიანებს, რომელთაც სინუსტე უყვარო, ეს განსხვავებული წაქითხვა უთუოდ გააკვირვებს. ალბათ ამიტომ არ გამოჰყავთ მღვდლებს ჯვარცმებზე არც ერთი დამოწმებული წარწერა? უმჯობესად თვლიან ლათინური დასაწყისი ასოებით დაკმაყოფილებას, რითაც სშირად შეცდომაში შეჰყავთ მორწმუნე დედაბრები, რომელთაც ჰგონიათ, რომ ქრისტეს ერქვა „ინრი“. სინამდვილეში კი ესაა შემოკლებული I. N. R. I. — Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum — იესო ნაზარეველი, იუდეველთა მეფე.

თუ იოანეს დავუჯერებთ, ეს წარწერა თვითონ პილატემ შეთხზა და დაწერა. ეტყობა, რომაელი პრეტორი კარგი კალიგრაფი იყო და ამაცობდა კიდევ.

იმავე იოანეს სიტყვით, მღვდელმთავრებს წარწერა არ მოეწონათ, პილატეს მიმართეს და სთხოვეს:

— იესოსთვის თქვენი ხელით გაკეთებულ წარწერაში წერია „მეუფე ჰურიანთა“. თუ შევიძლიათ მცირე შესწორების შეტანა, მადლობელი ვიქნებით. გვეუბრებით, დაწერეთ: „ეინც იაჲს ჰურიანთა მეფედ ასაღებდა“.

— ო, ღმერთო, რა ფორმალისტები ხართ! — შესძახა პილატემ და ხელები აღაპყრო.

— ცხადია, გვესმის, ნიუანსია, ელფერი, მაგრამ ჩვენთვის მნიშვნელოვანი.

— ვწუხვარ, — მიუგო პილატემ, — მაგრამ დაგავგიანდათ რაც მე დაწერე, დაწერე, აღარ შეიცვლება! (მათე, 27; მარკოზი, 15; ლუკა, 23; იოანე, 19).

აღსრულდა!

მაშინ ჯვარს აცვენს მის თანა ორნი ავა-
ზაკნი: ერთი მარჯვენით მისა და ერთი მაც-
ხენით. ხოლო თანა-წარმავალნი იგი ჰგმოზ-
დეს მას და ყრიდეს თავს: მათსა და იტყო-
დეს: ეჲ რომელი დაჰხსნად ტაძარსა მას და
მესამესა დღესა აღაშენებდ, იხსენ აჲ თავი
თვისი. უკეთუ ხარ ძე ღმრთისა, გარდამო-
ხედ მაგიერ ჯვართი!

მათე, 27, 38-40

იმდევარნო თავდადებულნო, სულნო
მგზნებარენო, კრავნო მაცხოვრისანო, მოახ-
ლოვდა ჟამი ქვეითნისა და გოდებისა! ვაი
რომ მაინც დაჰკიდეს ჯვარზე, გააკრეს სვე-
ტზე, რათა ერთხელ და სამუდამოდ გამო-
ისყიდოს პირველი საშინელი ცოდვა, რაც ადამიანებს დაატყდათ
ედემში ვაშლის შეჭმისათვის. ჯვარი რომ აღმართეს, უმანკო ქალ-
წულისა და სულიწმინდის შვილი ერთხანს ასე გულწასული ეკიდა
ქაერში, მერე ცოტათი გონს მოეგო და კიდევ უფრო მძიმე ფიქრები
მიეცა, ვიდრე მაშინ, როცა გეთსემანიის ბაღში სიმწრის თასი და-
ცალა.

გულში ამბობდა, რომ იმ მოხუცმა საბაოთმა, შეთავსებით მამა-
მისმა, თუმცა დღემდე ვერ გაეგო, რა ღონისძიებით, — ურიგო
თამაში გაუმართა, ნება დართო იუდეველებს, რომ ჯვარზე გაეკრათ,
იმის ნაცვლად, რომ დროზე ჩარეულიყო და მოეთავებინა ეს უაზ-
რო მსხვერპლშეწირვა.

წუთით ვცადოთ ჩავწვდეთ იესოს მსჯელობას.

ლაპარაკი იყო შავ ლაქაზე, რაც დაბადებიდან თან დაგვეყვება,
ხომ მართალია? იესოს გამოჩენამდე ადაჯიანება განწირულნი იყვნენ

მარადიული ტანჯვისათვის და ოცნებაც კი არ შეეძლოთ ციურ სა-
სუფეველზე. შემდეგ კი უეცრად — ფრრრ! — მოვიდა იესო ქრისტე,
აფრინდა გოლგოთაზე, მოარული სიტყვა დაკიდულ სიტყვად
იქცა და უკანასკნელ ტრიბუნად ჯვარი აირჩია. ამ წუთიდან კაცობ-
რიობა დახსნილი იყო პირველი ცოდვისაგან.

ყოველ შემთხვევაში, ასე ფიქრობთ თქვენ, დაჯერებული ცოდ-
ვილი მკითხველები.

სინამდვილეში კი თურმე საქმე სულ სხვანაირად ყოფილა. მეც
ასე მეგონა. კაცობრიობას ჯვარცმამ აბსოლუტურად არაფერი არ
მისცა. პირველი ცოდვა თურმე ისევ ისე ამძიმებს ადამიანს, ახალ
ცოდვებზე რომ არაფერი ვთქვათ, რომელთაც საერთოდ არაფერი
ეშველებათ, და ბავშვობიდან მოყოლებული სიკვდილამდე ისე
დაგვეყვება, თითქოს იესო არასოდეს არ გაეკრათ ჯვარზე.

მართლა, რას გვასწავლის ეკლესია?

მოუნათლაფად ცაში ვერ მოხვდებითო. მაშასადამე, მხოლოდ ნა-
თლობას შეუძლია ჩვენი ხსნა, იოანე ნათლისმცემელმა რომ მოი-
გონა და იესომ დააკანონა, მხოლოდ მას შეუძლია ჩამოგვბანოს
ცოდვისკითხვის ლაქა?

ამაზე მღვდლები ასეთ პასუხს გვაძლევენ:

— დიას, მაგრამ უფლის კრავი რომ ჯვარზე არ გაეკრათ, ნათ-
ლობას არავითარი მნიშვნელობა არ ექნებოდა.

ძალიან კარგი, ბატონო მღვდლებო! მაგრამ მაშინ შეწყვიტეთ
ლაყბობა იმაზე, რომ იესო კაცობრიობის ცოდვისათვის ევნო. სინამ-
დვილეში, ცხადია, ლაპარაკია მხოლოდ საეკლესიო ლეგენდაზე,
რომლის მიხედვითაც იესო ეწამა მხოლოდ იმათთვის, ვისაც ბედ-
მა გაუღიმა და შეხვდა ანაფორიანი კეთილისმყოფელი, რომელმაც
გოზა საგსე წყალი დაასხა თავზე! სხვამ რა დააშავა?

მაგალითად, ყმაწვილი რომ დაბადებისთანავე მოკვდება, ისე
რომ მონათვლას ვერ მოასწრებენ, საუკუნო წამებისათვის იქნება
განწირული? ამ უცოდველი კრავისათვის სულერთი ყოფილა, და-
ღვარა მისთვის კრავმა სისხლი თუ არ დაუღვრია, სამოთხეში მაინც
ვერ მოხვდება, ცოდვის კალოების გამლენწავი პაპები კი მოხვდე-
ბიან. თქვენ კი ამბობთ, საბაოთი სამართლიანი და გამკითხავი
ღმერთიაო. გრცხვენოდეთ მაინც, ასე უტიფრულად რომ ტყუით!

ამ მანკიერი წრიდან გამოსვლა შეუძლებელია, თუ საღი აზრისა
და ლოგიკის ერთგული დარჩები. სამართლიანი ღმერთის გამოგ-

ზაგნილი სამართლიანი შვილი რომ ყოფილიყო, ბოლომდე თანმიმდევარი, იესოს ჯვარიდანვე უნდა დაეწყევლა საბოლოო მტკიცებისათვის, რომ ამდენი აწამა კაცობრიობის სულ უმნიშვნელო უმცირესობისათვის, რადგან საბოლოოდ ჯვარცმა აღმოჩნდა უსირცხვილო მისტიფიკაცია, სასტიკი ხუმრობა, რაც მამა-ღმერთმა გაუმართა ძე-ღმერთს.

მაგრამ იმ წუთებში მირონცხებულს მართოდენ მსხვერპლის შედეგები როდი აწუხებდა.

ჯარისკაცებს დახედა, ჯვრის ქვეშ რომ მის სამოსელს ინაწილებდნენ. რა იმდენი სამოსელი ჰქონდა, რომ ტაძროსნებს გასწვდნოდა, ქლამინდი იყო და ოთხად ჭრიდნენ. ქიტონზე რომ მიდგა საქმე, კენჭი უყარეს: ვისაც შეხვდება, შეხვდებაო. ეს უბრალო ქიტონი როდი იყო. ლაპარაკია იმ ჯადოსნურ სამოსელზე, მარიამმა რომ მოუქსოვა პატარაობაში და ეტყობა, მასთან ერთად იზრდებოდა, ჭირსა და ღვინაში ემსახურებოდა. ჯარისკაცმა, რომელსაც შეხვდა, ერთ თავგამოდებულ ქრისტიანს აჩუქა, იმან კიდევ სხვას უანდერძა და ასე მოხვდა არქანტეის მონასტერში, სადაც დღემდე აუარებელ მორწმუნეს იზიდავს.

მისი სამოსის გაყოფამ და გახვრეტილი ხელ-ფეხის ტკივილმა იესო გონს მოიყვანა. ამ დროს ისევ განათდა მისი ღვთაებრივი გონება და უზენაესს მიმართა:

— მამაო ჩემო მიუტევე, რაზეთუ არა იციან, რასა იქმნენ!

მაგრამ ხალხი და ჯარისკაცები ახლაც კი დასცინოდნენ ჯვარცმულის ამალღებულ განცდებსა და მის ღოცვას.

— პეი! — უყვიროდნენ, — შენ, ტაძრის დამანგრეველო და სამ დღეში ახლად ამშენებელო. აი, მშვენიერი შემთხვევა, გეძლევა, რომ კიდევ ერთი სასწაული მოახდინო: მოწყდი ჯვარს და დაბლა ჩამოდი! მაშინ გავეკვირვებთ, თუ გავეკვირვებთ, და აღმათ გიწამებთ კიდევ.

სხვები ბანს ეუბნებოდნენ:

— როგორ იკვებხნოდა, სხვებს ვიხსნიო და თავი ვერ უხსნია!

მესამენი დასძენდნენ:

— მართლაც, ყურები გამოგვიჭედა, უფლის შვილი ვარო! რატომ არ იხსნის ციური მშობელი?

მაგრამ ქრისტეს თავისი მიზეზი და მოსაზრებანი ჰქონდა, არც ჩამოდიოდა ჯვრიდან და არც უხსნიდა რეგვენთ.

არც იმ ორმა არამზადამ დაინდო, აქეთ-იქიდან რომ დაჰკიდეს.

ამაზეც უჭირთ შეთანხმება ევანგელისტებს.

მათე წერს: „ვერევე ავაზაკნი, მის თანა ჯვარ-ცმულნი, აყვედრებდეს მას“ (27, 44). ე. ი. აგინებდნენ.

მარკოზიც ამ აზრისაა:

„და მის თანა ჯვარ-ცმულნი იგი აყვედრებდეს მას“ (15, 32).

იოანე ავაზაკ ძმების გინებაზე არაფერს ამბობს.

რაც შეეხება ლუკას, ასე ამტკიცებს:

„ხოლო ერთი დამოკიდებულთაგანი ძვორის მოქმედთა ჰგმობდა მას და ეტყოდა: შენ თუ ხარ ქრისტე, იხსენ თავი შენი და ჩვენცა.“

„მიუგო ერთმან მან მოყვასმან, შეჰრისხნა მას და ეტყოდა: არცაღა გეშინის შენ ღმერთისა, რამეთუ მასვე საშჯელსა შინა ხარ? რამეთუ ჩვენ სამართლად ღირსი, რომელი ვქმენით, მოგვეგების, ხოლო ამან უშჯულობაი არარაი ქმნა.“

და ეტყოდა იესუს: მომიხსენე მე, ოდეს მოხვიდე სუფევითა შენითა.

ხოლო იესუ ჰრქვა მას: ამენ გეტყვი შენ: დღეს ჩემ თანა იყო სამოთხესა“ (23, 39—43).

ლუკას სახარების ეს ხუთი მუხლი დაედო საფუძვლად თქმულებას ერთი კეთილი ავაზაკის შესახებ, რომელმაც აღიარა, ჩვენ სამართლიანად დავისაჯეთ და ამან არაფერი არ დააშავა; არ გეშინია, რომ ღმერთთან ერთად ხარ მსჯავრდებულიო? — უთხრა ერთმა თანამზრახველს — იესოს მძრახველს. კომენტატორმა ღვთისმეტყველებმა საკმაოდ მახვილგონიერულად გამოუძებნეს ამ ნაძირალას სახელი: დიმასი დაარქვეს და განაცხადეს, ეს ის დიმასია, რომელმაც იოსები, მარიამი და ყრმა იესო შეიფარა, ეგვიპტეში რომ გაეცნენ ჰეროდე დიდსო. წარმოგიდგენიათ, სად შეხვდნენ ერთმანეთს? მთა მთას არ შეხვდება, კაცი კაცს კი შეხვდებაო. წუთისოფელი ვიწროა...

ამრიგად, ეკლესიის მოძღვრების თანახმად, პირველად ცაში მოხვდა ქურდი და კაცისმკვლელი. ჩანს, ამიტომაც, ბევრ ურწმუნო და რეგვენ დესპოტს დაუჭერია მცობრული კავშირი ქურდებთან და ბანდიტებთან. თუმცა, ნალე დიმასს შეუერთდა მრავალი სხვა მკვლელი და ხალხის მტარვალი, რომელსაც ქვეყნის კეთილისმყოფელი...

ფელად გაუსაღებია თავი და ცოდვების მონანიება მოუსწრია. ბევრსაც, ჯვარზე აყვანის ღირსს, განცხრომის ლაფში დაუხრულა. თავისი ნაძრახი სიცოცხლე ყველაფერი უფლის ნებაა.

აქ ისევ იძულებული ვხდები ზედიზედ მოვიტანო ევანგელისტების ციტატები, რათა დავამტკიცო, რამდენი გაუგებრობა და აზრთა სხვადასხვაობაა მათ შორის, თუმცა ყველას ერთი სულიწმინდა შთააგონებდა.

მათე: „ხოლო ექვს ეამითგან დაბნელდა ყოველსა ქვეყანასა, ვიდრე მეცხრედ ეამადმდე (ცხრიდან ექვს საათამდე საყოველთაო მწყობრი ჩამოწვა).“

და მეცხრესა ოდენ ეამსა ხმა-ყო იესო ხმითა დიდითა და თქვა: ელი! ელი! ლამა საბაქთანო? ესე არს: ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო! რაისათვის დამიტყევე მე?

და რომელთამე მუნ მდგომარეთა ესმა ესე და იტყოდეს: ელიას უხმობს ესე!

და შეყვალად მირბიოდა ერთი მათგანი და მოიღო ღრუბელი და აღავსო ძმრითა და დაადგა ლერწამი და ასემიდა მას.

ხოლო სხვანი იტყოდეს: აცადეთ და ვიხილოთ, უკეთუ მოვიდეს ელია გარდამოხსნად მაგისა!

ხოლო იესუ კვალად ღაღად-ყო ხმითა დიდითა და განუტევა სული“ (27, 40—50).

მარკოზის აღწერილობა საკმაოდ უახლოვდება მათესას (15, 33—37):

ლუკასთან სულელური ხუმრობა, ღრუბლის ძმრით გაქვნივთვა, ბევრად უფრო ადრე ხდება, ვიდრე ავაზაკები დაუწყებენ გინებას, ხოლო რაღაც ვულგარული „ელი, ელი! ლამა საბაქთანის“ ნაცვლად იესო უფრო პოეტურად ამბობს: „მამაო, ხელთა შენთა შევქედრებ სულსა ჩემსა! — და განუტევა სული“ (23, 46).

მაგრამ აი, მივედით მეოთხემდე, ესაა იოანე. სწორედ ის არაფრით არ ეთანხმება თავის თანამოძმე ევანგელისტებს. არც აცია, არც აცხელა, ისე განაცხადა, ჯვართან აღმოჩნდნენ იესოს დედა მარიამი, მარიამ მაგდალინელი, „დაი დედისა მისისაი, მარიამ კლეოპაისი“*, აგრეთვე მისი საყვარელი მოწაფე, ე. ი. თვითონ იოანე.

* საველიევას და იარილინას თარგმანში (ორსავე გამოცემაში) გამოჩენილია მესამე მარიამი, ლუთისმშობლის და, ქვემოთ კი წერია: „ყველა ეს ქალი...“ (გვ. 385). საერთოდ, გოლგოთაზე სამი მარიამია.

უნდა ითქვას, რომ ამაზე ბუნებრივი არაფერი იქნებოდა! ეს სამი, პეტრეს თუ არ გავიხსენებთ, ნამდვილად ყველაზე უფრო ერთგული საშეულია იესოს ცხოვრებაში. იესოს დეიდა კი შედარებით ნაკლებ როლს თამაშობს საერთოდ. სამი სხვა ეკანგელისტი დაბეჯითებით ამტკიცებს, ხსენებული პირები გოლგოთიდან დიდი დაშორებით იმყოფებოდნენო. ღმერთი იყოს მათი მფარველი!

ამრიგად, გამორჩეული მოწაფე, რომელმაც გეთსემანიის ბაღში მოძღვრის შეპყრობის დროს მოჰკურცხლა, ახლა როგორღაც მოულოდნელად გამოჩნდა: თხემის ადგილზე, სადაც ველარაფერს უშველიდა. იესომ დაინახა, დედა და უთხრა: „დედაკაცო, აჰა ძე შენი! მერე იოანეს მიუბრუნდა ჯა „პრქვა მოწაფეს მას: აჰა დედა შენი! მიერ ღლითგან წარიყვანა იგი მოწაფემან მან თვისთა თანა“ (იოანე, 19, 26—27).

ეს „თვისთა თანა“ პირდაპირ შედეგია! ჩვენ ხომ ვიცით, რომ მოციქულებს არც სახლი ჰქონდათ, არც კარი. რომ წაიყვანა, სად წაიყვანა?

შემდეგ იესომ წამოიძახა ყველაზე უფრო ბუნებრივი სიტყვა: „მწყურის!“ ეს გასაგებია, მომაცვდავს წყალი სწყუროდა, ჭრილობებიდან სისხლი სდიოდა. იოანეს სიტყვით სწორედ აქ მიაერთვეს ჯარისკაცებმა ძმრით გაჟღენთილი ღრუბელა და იესომ სიტხუ-მოწოვა. ამჯერად იესომ აღარ უხმო ილიას, აღარც მამას მიმართა მაგიური სიტყვებით: „ლამა საბაქთანო“? პირიქით, საოცარი სიმშვიდე დაეუფლა. თავი დახარა: „მიიდრიკა თავი, თქვა: „აღსრულებულ არს!“ და განუტევა სული“.

უნდა აღინიშნოს, რომ არც მათემ, არც მარკონმა, არც ლუკამ არ იციან ერთი შემადრწუნებელი დეტალი, რაც მხოლოდ იოანემ იცის. პარასკევი იყო და ურიებს არ უნდოდათ შაბათის დიდ დღესასწაულამდე ასე ცოცხალი დარჩენილიყვნენ დასჯილნი, ამიტომ პილატეს პკითხეს, წვივები ხომ არ გადავუტეხოთო, — იუდეაში ალბათ ასე უსწრაფებდნენ სიცოცხლეს ჯვარცმულებს, — პილატეს კიდევ ხელის დაბანვის გარდა რისი უნარი ჰქონდა! წავიდნენ „ერისაგანნი“ და ავაზაკებს წვივები გადაუმსხვრიეს, იესო კი „იხილეს, რამეთუ მომკვდარ იყო, არა განუტეხნეს წვივნი მისნი“, მ. გ. რამ ერთმა გულღრძო ერისაგანმა მაინც ვერ მოითმინა, ლახვარი „უგმირა“ გვერდში, „და მეყსეულად გამოხდა სისხლი და წყალი“.

ამ კაცმა იესო იწამა, „და ქეშმარიტ არს წამებაი მისი... ძვალი მისი არა შეიმუსროს“. ეს მხოლოდ იოანემ იცის (19, 25—37).

შემდეგ მოხდა ორი განსაცვიფრებელი ამბავი.

ტაძრის ფარდაზე იესოს ჯვარცმამ ისე იმოქმედა, რომ მღვდელმთავარ კაიაფას მაგალითის მიძაძა; თავიდან ბოლომდე გაიფხრინა, იმ განსხვავებით, რომ ეს თავისით გააკეთა, არავინ არ შეხებია. აი, ასე რომ მოქცეულიყო კაიაფა, მისი ღარდიც სარწმუნო იქნებოდა!

დღეამიწამაც დაკარგა წონასწორობა და გარკვეული ხნით, — სახარება არ გვიზუსტებს, რამდენი, მაგრამ ეტყობა, საკმაოდ დიდი ხნით, — ბნელდანიივით დაგდაგებდა. რამდენსამე ადგილას გასკდა კიდევაც! თვითონ გოლგოთა ხომ გაიხსნა და როგორც გინახავთ ხამანწყა მცხუნვარე მზეში, ისე გამოჩნდა ადამის თავი, რომელიც მის წიაღში იყო ჩამარხული, როგორც უკვე ვიცით, შეიძრა ადამის თავი ჯოჯოხეთში და დაიგუგუნა. ვინ იცის, რა მოუვიდა, რომ დღემდე ვერ უბოვიათ!

ქვეყნის ყოველ მხარეში უთვალავი საფლავი გაიხსნა, მიცვალებულებმა კუბოს ფიცრები ასწიეს, წამოიწიეს და ნათელ ქვეყანას გახედეს, ღვთისმეტყველთა მტკიცებით, დაიწყო საყოველთაო აღდგომა. აბა ვინ დაიჯერებს, თორემ სამარიდან ამოსვლით გახარებული მიცვალებულები ქუჩა-ქუჩა დაეხეტებოდნენ. კაფე-შანტანები და რესტორნები იმ დღეს გაჭედოლი იყო. დღეამიწამ მოსასლევობამ ერთბაშად იმატა, რადგან ცოცხლებს მიემატა ყველა, ვინც განისვენა, მიიცვალა. ღვთივ განისვენა, აღესრულა, მზეს მოსწყდა, წუთისოფელი მოტამა, ბოლო მოეღო, მიქელ-გაბრიელმა წაიყვანა, ყალიონი მიაყუდა, ფეხები გაჭიმა ან სხვა ასეთი სიფათი შეემთხვა უკანასკნელი ათასეული წლების განმავლობაში. წარმოგიდგენიათ?

არ იფიქროთ, რომ ვაზვიადებ. ასე ამბობს მათე, და ესაა სახარების სიტყვები:

„და აბა კრეტსაბმელი იგი ტაძრისა მის განიპო ორად ზეითგან, ვიდრე ქველმდე, და ქვეყანა შეიძრა, და კლდენი განსთქდეს; და საფლავნი აღესვენეს და მრავალნი გვამნი შესვენებულთა წმიდათანი აღდგეს, და გამოვიდეს საფლავით მათით და შემდგომად აღდგომისა მისისა და შევიდეს წმინდასა ქალაქსა და გამოეცხადნეს მრავალთა“ (მათე, 27, 51—53).

მე მჯერა შენი, მათე! რა უფლება მაქვს არ დაგიჯერო, შენ ხარ

წყარო იესოს ცხოვრებისა. ასეთი სანახაობა შეუმჩნეველი რთვორ
დარჩებოდა!

მეომართა ასეულის უფროსს ელდა ეცა. დედამიწა რომ ღეს-
ქვეშ შეიძრა და გიჟივით დატრიალდა, მთელი ძალით ჩაებლაუჭა
მოძაგდავე კლდის ქიმს და შესძახა:

— ეშმაკმა დალახვროს! ლამის ნაპრალში ჩავინთქა! ჭეშმარი-
ტად, ეს იყო ღვთის შვილი! („ჭეშმარიტად, ძე ღმრთისა ეყო
ესე!“).

ეს ნამდვილად თქვა. შემდეგ კი ალბათ დასძინა:

— ღმერთმანი, მწყინს, რომ მოკვდა! როგორ მენანება!

მაგრამ სახარებას ეს ბოლო სიტყვები არ შემოუნახავს.

რაც შეეხება მღვდელმთავრებს, მწიგნობრებს, ფარისევლებს,
უმაღურ ხეიბრებს, რომელნიც იესომ განკურნა და სხვებს, იმათაც
ყველას მშვენიერად ესმოდათ, ვისთანაც ჰქონდათ საქმე თავად გან-
საჯეთ, განა ბუნების კანონების ასეთი აშკარა დარღვევა გადამწყვე-
ტი ზაბუთი არ იყო მათი მსხვერპლის ღვთაებრივი ჩამომავლო-
ბისა?

მაგრამ იმ ეპოქაში ადამიანები ისეთი ეშმაკის კერძები იყვნენ,
რომ არსად და არანაირად არ უხსენებიათ ეს ზეარაჩვეულებრივი
მოვლენები, რომელთა მოწმენიც აგერ ჩვენა ვართ. მკვდრეთით ამ-
დგარნიც საოცრად უმაღურები აღმოჩნდნენ. ყოველნაირი მისწრა-
ფების გამოჩენილმა ადამიანებმა, რომელთაც იესოს ჯვარცმამ მეო-
რე სიცოცხლე მიანიჭა, ისე შეკრეს პირი, რომ მათი მეორე სიცო-
ცხლისა ხსენებაც არაა. არისტოტელეს მაინც ეთქვა რამე!

ალბათ ამიტომ მოხდა, რომ იმ დროის არც ერთ წიგნში არაა
ნახსენები ეს სასწაული, და ის მხოლოდ სახარებიდან ვიცით.

ნაწილი მეხუთე

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საბნაური სასწაული

და ამა ესერა კაცი, სახელით იოსებ, მზრახელი (საბჭოს წევრი), იყო კაცი სახიერი და მართალი. ესე არა შერთულ იყო ზრახვასა მათსა და საქმესა. და იყო იგი არიმათიად, ქალაქისაგან ჰერიათაისა, რომელ იგიცა მოვლიდა სასუფეველსა ღმრთისასა. ესე მოუხდა პილატეს და გამოითხოვა გვამი იესუისი. და გარდამოჰსნა იგი და შეჰმოსა მას არდაგი და დადვა იგი საფლავსა გამოკოდილსა, სადა არავინ დადებულ იყო. და დღე იგი იყო პარასკევი, შაბათად განთენებოდა.

ლუკა, 23, 50-54

ეგობარო მკითხველებო, იმედი მაქვს არ დაგვიწყვებიათ ნიკოდიმოსი, ის თავშესაქცევი მწიგნობარი, ღამით რომ ესტუმრა იესოს და ბევრი ემასლაათა, მაგრამ ისე დაბრუნდა, რომ მაინც ვერ დარწმუნდა,

მარიამის შვილი — ღვთის შვილიაო. ნიკოდიმოსი ყოყმანობდა. სინედრიონის სხდომებზე იესოს არც ბრალს სდებდა და არც ამართლებდა, ბრძნულ დუმილს არჩევდა.

ბებერი დედამიწის გიგურმა ცეკვამ, რაც აღდგომის წინა პარასკევს მოხდა, მის ჭოჭმანს ბოლო მოუღო. ახლა იცოდა, ვისკენ აედო გეზი. გოლგოთელი ასისთავის მსგავსად შესძახა:

— ჭეშმარიტად, ძე ღმრთისა იყო ესე!

მისი აზრი უზენაეს მოხელეთა უმრავლესობამ გაიზიარა, თანაც საოცრად მიმსგავსებულად. მათ შორის პირველი იყო ძლიერი და ძლევამოსილი სენატორი, საარაგო სიმდიდრის პატრონი, სახელად

იოსებ არიმანთიელი. ამ კაცს ალბათ იესოს გადარჩენაც შეეძლო, დროზე რომ ენებებინა ჩარევა და ჯვარცმის წინააღმდეგი წახულიყო სასამართლო პროცესზე. თუ ეს ადრე არ გაუკეთებია, არა იმიტომ, რომ სინედრიონის უშინოდა, არამედ იმიტომ, რომ თავისი ღირსების შელახვად მიაჩნდა ვინმე ხუროს შვილის სასამართლო პროცესში ჩარევა.

არაჩვეულებრივმა სპექტაკლმა — მიცვალებულთა საყოველთაო აღდგომამ ეს ეჭვიანი კაცი ქრისტეს თავგამოდებულ მიმდევრად აქცია. რა თქმა უნდა, ცოტა შეაგვიანდა, მაგრამ როგორც იტყვიან, ჯობს გვიან, ვიდრე არასოდეს.

ამრიგად, ეს იოსებ არიმანთიელი პილატესთან მივიდა და უთხრა:

— გილოცავთ, მთავარო! თქვენ სათნო საქმე გააკეთეთ!

— იესოს ჯვარცმის ნება რომ მივეცი?

— რა თქმა უნდა!

— ვერ გავიგე, რისი თქმა გინდათ.

— იმედი მაქვს ახლა მაინც შეიგნებდით, რომ საქმე რომელიმე მუქთახორასთან არა გქონიათ?

— ოღონდაც, ახლა კი ვიცი, რომ მივქარე. მაგრამ მომისმინეთ. რამდენი ვეხვეწეთ მე და პეროდე, რომ თავისი ღვთაებრივი ძალა გამოეჩინა. არ დაგვიჯერა, თორემ არაფერი არ მოხდებოდა.

— მაშ ვინც ღვთაებრივ ძალას არ გამოიჩინეს, ყველა უნდა ჯვარს აცვათ? ჯობს გამოტყდეთ, რომ ნებისყოფის სიმტკიცე ვერ გამოიჩინეთ.

— ძვირფასო, მე შემოძლია მხოლოდ ეს ვაღიარო: იესოს ღვთაებრივ შთამომავლობაში ეჭვი არ მეპარებოდა და ყველა ღონეც ვინმარე, რომ მეხსნა. მაგრამ თქვენი იერუსალიმის მოსახლეობა პირდაპირ გაგიჟდა. ამ ჭაბუკმა თავის თანამემუღელთა უმრავლესობას მნიშვნელოვანი სამსახური გაუწია, იმათ კიდევ დაცვის მაგიერ დასჯა მოითხოვეს. მე რა ვქნა, რომ ასეთები ხართ? მერწმუნეთ, ჩემი ცდა არ დამიკლია...

— ვიცი, ვიცი, თეთრი ქლამიდი, როზგები, ბარაბა... შემდეგ კი ხელი დაიბანეთ.

— ოღონდაც! თავსაც დაჭიბანდი, ფეხსაც და ტანსაც, რომ საჭირო ყოფილიყო... მაგრამ საით უმიზნებთ?

— აი, საით. მე ძლიერ მანადვლებს უფლის განსვენება. მინდა

აღამიანურად მაინც დავკრძალო მზად ვარ ერთი საუკეთესო და ხელუხლებელი აკლდამაც კი გამოვუყო ერთ-ერთ ჩემს მამულში.

— კეთილი, საწინააღმდეგო რა უნდა მქონდეს! მაგრამ ხელბა მიბოძეთ ერთი კითხვა მოგცეთ. ძვირფასო იოსებ, დარწმუნებული ხართ, რომ იესო ნამდვილად მოკვდა?

— უნდა. დავიჯეროთ, მეტი გზა არაა. ერთ-ერთ მეომარს ველაპარაკე, თხემის ადგილის გუშაგს. ყოველ შემთხვევისათვის მაზვილი გაუყარესო. ასე რომ, ახლა უთუოდ უკვე განისვენა.

უნდა ვივარაუდოთ, რომ ამ დროისათვის გოლგოთიდან ასისთავი უკვე დაბრუნდა, რადგან პილატემ ჰკითხა, შეიძლება თუ არა სენატორის თხოვნის შესრულებაო.

ასისთავის ოფიციალურმა მოხსენებამ დაადასტურა იოსების სიმართლე და პილატემ თქვა, არაფერი საწინააღმდეგო არა მაქვს იესოს მეგობრებმა მისი ნეშტი დაკრძალონო.

სასახლიდან გამოსული იოსები კინადამ შეეჯახა ნიკოდემოსს, რომელიც პილატესთან იმავე თხოვნით მიემშურებოდა.

ორი გავლენიანი გვამი ერთიმეორეს მიესალმა. მოკითხვისა და გამოკითხვის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ საერთო მიზანი ამოძრავებდათ, ამიტომ განიზრახეს, რომ იდეა საერთო ძალით განეხორციელებინათ.

ადგა ორი ქრისტიანი და მებალწამესთან გაემშურა, რომ გვამი საკადრისად შეემშურათ.

აქ შედმეტი არ იქნება ერთი გარემოების გახსენება: ყველაფერი ეს პარასკევს მოხდა და უკვე საკმაოდ გვიანი იყო. თუ დროზე ვერ მოასწრებდნენ, მეორე დღეს ხელსაც ვერ გაანძრევდნენ: შაბათი ხომ უქმადწოლის დღეა!

ამრიგად, იოსებმა და ნიკოდემოსმა საარაკო აქტიუობა გამოიჩინეს. მოზრდილი თანხისათვის მებალწამემ ვახშამი მიატოვა და ამ უდროო დროს საქმეს შეუდგა. ვიდრე არტახებსა და ნელსურნელებას ამზადებდა, იოსებმა და ნიკოდემოსმა ერთხელ კიდევ აირბინეს გოლგოთაზე, იმედი ჰქონდათ, რომ იქ ღმერთკაცის ნათესავებს ნახავდნენ.

მართლაც, სამივე მარიამი, მათ შორის ღვთისმშობელი, ჯვარს არ შორდებოდა. იქვე იყო მშვენიერი იოანე.

— დედი, ნუ იკლავთ თავს! — ეუბნებოდა იესოს საყვარელი მოწაფე მარიამს.

— აჰ, იოანე, შვილო ჩემო! — გოდებდა მარიამ ნაწარველი. ასეთი რამ ნიკოდემოსისათვის მოულოდნელი იყო. გაკვირვებისაგან პირი დაალო და თვალები დააჭყიტა. მაგრამ ჩვენ მისი გაოცება არ გვიკვირს, რადგან მოხუცი მწიგნობარი არ იყო თხემის ადგილზე იმ დროს, როცა იესო თავის ადგილზე იოანეს ტოვებდა და დედას ავედრებდა.

ქალებს პირველად იოსებ არიმათიელი მიუახლოვდა.

— ქალბატონო ღვთისმშობელო! — თქვა და მოწიწებით დახარა თავი მარიამის წინაშე. — მიიღეთ ჩვენი უგულთაღესი თანაგრძნობა. სასტიკი დანაკლისი, რაც თქვენ განიცადეთ, ჭეშმარიტად აუნაზღაურებელია და ჩვენ გვესმის მთელი მისი სერიოზულობა.

იესოს დედამ ქვითინი მორთო. მიუხედავად მთელი დავიდარაბისა და ხაზრუნავისა, რაც უფროსმა შვილმა გაუჩინა, მაინც ის ერჩია სხვა შვილებს.

— მაღლობელი ვარ, უფალნო, რომ ამ მძიმე ჟამს ჩვენთან მოხვედით და ჩემი მწუხარება გაიზიარეთ... მაგრამ რომელი ბრძანდებით?... თუ არ ვცდები, დღემდე არა მქონია ბედნიერება...

— იოსებ არიმათიელი, სენატორი, — წარუდგა თავდახრილი მრჩეველი.

სამივე მარიამი შეკრთა და უკუიქცა.

— მაპატიეთ, — უთხრა მარიამ მაგდალინელმა, — თუ მართლა სენატორი ხართ, როგორცა ბრძანეთ, მაშინ მე არ ვიცი, რა თანაგრძნობაზე შეიძლება ლაპარაკი, განა თქვენ იესოს მტრების რიცხვში არ იყავით?

იოსებმა აუხსნა საქმის ვითარება და იმავე დროს ნიკოდემოსიც წარუდგინა. პირველად მარიამები უნდობლად უსმენდნენ, მაგრამ როცა პილატეს ხელმოწერილი საბუთი აჩვენეს, იესოს ჩამოსხმისა და დაკრძალვის ნებართვა, დაუჯერეს.

უკეთესი შთაბეჭდილება დატოვა ნიკოდემოსმა, რომელსაც მებაღეობაში მოჰყვა ფეხდაფეხ, თან მოიტანა ყველაფერი, რაც ამ საქმეს ესაჭიროებოდა; აქ ისევ იოანე უნდა დავიმოწმოთ, თორემ ჩვენ არც დაგვიჯერებთ: „მოვიდა ნიკოდემოსცა, რომელი — იგი მოვიდა იესუისა ღამე პირველ და მოიღო აღრეული მურისა და ალოისა, ვითარ ასი ლიტრა“ (19, 39). თითქმის ორმოცდაათი კილოგრამი, სამი ფუთი სურნელოვანი ნივთიერება ერთი კაცისათვის, თუნდაც ღმერთისათვის, — ეს თქვენ ხუმრობა არ გეგონოთ!

სენატორმა თავისი მონები მოიყვანა; თან მოატანინა კიბეები თოკები, მარწუხები, არტახები, სუდარა და სხვა მოწყობილობა. თავი ღვთის შეილის გარდამოხსნას ესატირობოდა. „და მოიღეს გვამი იესუსი და შეპგრაგნეს იგი ტილოებითა, არდაგებითა სელნელთა მათ თანა, ვითარცა არს ჩვეულება ჰურიათა დაფლვასა“.

ეს ოპერაცია, რასაკვირველია, იოლი არ იყო, მეტადრე თუ გავითვალისწინებთ, რომ ჯალათებს გვამი პატიოსნად მიუტედიათ. ამის მიუხედავად, როგორც მღვდლები გვარწმუნებენ, ყველაფერი კარგად მოეწყო და აესოს ხელ-ფეხი გაფხაჭნილიც კი არ აღმოჩნდა. როგორ დაჰკიდეს?

ზოგი მკითხველი სკეპტიკურად იტყვის:

— იესო ალბათ სიცილით კედებოდა! მაშ როგორ? სულ ამაოდ ასაღებდა თავს მიცვალებულად, რადგან ღმერთი ხომ არ კვდება! ერთი წამითაც არ მომკვდარა. ჯვარცმა, ტკივილი, უკანასკნელი ამოკენესა — ეს ყველაფერი წინასწარ მოფიქრებული სპექტაკლი იქნებოდაო!

არა, ამაზე ვერ დაგეთანხმებით. მესირ იესო ნამდვილად მოკვდა, იოსებ არიმათიელის მსახურები და ნიკოდემოსის შემმურველი გვამს დასტრიალებდნენ, ცოცხლის შემურვა გინ გაიგონა!

ჩემი მეგობარი მღვდლები კიდეცაც აგისხნიან, საით გაფრინდა მისი სული, რადგან მათი რწმენით ჩვენს სულს აქვს უნარი იარსების ცალკე, სხეულისაგან დამოუკიდებლად.

ჰოდა, იესოს სულიც, რომელმაც, მისტიკოსების ენაზე რომ ვთქვათ, თავისი მიწიერი სავანე შიატოვა, ორფეოსივით აჩრდილთა სამეფოში⁴⁹ ჩაეშვა. იქ მან ღვთისმეტყველთა აზრით ნახა ყველა მიცვალებული სული, სამყაროს შექმნიდან შობილთა და განსვენებულითა.

მართალია, ამ ბრძენთაბრძენ ღვთისმეტყველთ დაავიწყდათ, რომ სულ ამ ხუთი წუთის წინ გვიმტკიცებდნენ, იესოს ჯვარცმასთან დაკავშირებით ყველა მიცვალებული სამარიდან წამოდგაო, და ისიც მთელს დედამიწაზე, უსულოდ ხომ ვერ ადგებოდნენ? მაგრამ ნუ ვიქნებით ასეთი პედანტები! განა ღირს ასე იქედნურად ჩავაცივდეთ ყველა წინააღმდეგობასა და გულმაგიწყობას, რაშიაც ღვთისმსახურნი და ყველა მატყუარა-მოძალადეები გახლართულან ყველა დროსა და ქვეყანაში? ბოლოს და ბოლოს, ყველაფერი ეს ხომ სიცილს უმაღლესს, ვიდრე აღშფოთებას? -გავიცინოთ და წავიდეთ.

ამრიგად, სულეები იესოს არნახული ენთუზიაზმით შეხვდნენ. ნამდვილი ოფიცია გაუმართეს. თუ შემოთ, დედამიწაზე იესოს სიტყვები ვდილმა გლოვა გამოიწვია, სულთა სამეფოში ისეთი ზეიმით გამოიქვეყნა, რომ ქუდები ჭერსა ჰკრეს.

— ჩვენო კეთილო იესო! რა სათნო და ქველი ხარ! რა თავაზიანი! შენ ხომ ჩვენთვის მოკვდი! შენ ხომ ჩვენ გვიხსენი! ჩვენთვის გვენე და ეწამე! რა დიდსულოვნური ნაბიჯია!

განსაკუთრებით ხარობდა ჭერივი ივდითი, სწორედ ის გმირი ქალი, რომელმაც ოლოფერე თუ ოლოფერნი⁵⁰ მოკლა, რათა მოხუც საბოთისთვის ეამებინა. მერე. როგორ ხარობდა! ახლავე გაიგებთ, რატომ და რისთვის.

ივდითი, ბიბლიური ლეგენდის თანახმად, ყველა მიწიერი ღირსებით იყო შემკული. არც ერთი ქალწული არ იყო მასავით ღირსი სამოთხეში მოხვედრისა. მაგრამ სამწუხაროდ იმავე პირველი ცოდვის წყალობით სამოთხე მისთვის მიუწვდომელი იყო. ივდითი, აბრაამი, მოსე, დავითი, იაკობი და სხვა რჩეულნი უფლისანი მიტევების ჭამს ელოდნენ კუშტ მიწისქვეშეთში, რასაც ღვთისმეტყველი კათოლიკენი რატომღაც სამოთხის წინკარს უწოდებენ*.

აი, რატომ ვერ მოითმინა ახლა ივდითის სულმა და მადლიერების ნიშნად იესოს სულს ეამბორა. რასაკვირველია, ეს იყო უბიწო ამბორი — სულთა გადაჭდობა აღარ აღიზიანებს ზნეობის გუშაგებს.

— აჰ, ჩემო მაცხოვარო, რა კეთილი ხარ! — შესძახა გმირმა ქალმა.

— ჩემო სულიკო! — მიუგო იესომ.

მოკლედ, იმ დღესა თუ დამეს ქვესკნელში ისეთი მხიარულება იყო, რომ არც ზღაპრად ითქმის, არც კალმით აიწერება.

როგორ გტანჯეს და გაწამესო, ეკითხებოდნენ ქრისტეს, და მერე მსჯელობდნენ, როგორც თეატრმცოდნეებმა იციან სპექტაკლის განხილვაზე.

* მკითხველს შევახსენებთ, რომ ეს მოლოდინი სამი — ოთხი ათასი წელი გრძელდებოდა. განა შეიძლება კეთილი და მოწყალე ღმერთი ეწოდოს საბოთს, რომელმაც თავის რჩეულ, თავდადებულ, ნეტარ პატრიარქებს ორმოცი საუკუნე აცდევინა ბნელ ქვესკნელში, ვიდრე უკეთეს ბინას გამოუყოფდა, და ისიც ერთი ვაშლისათვის, რომელიც მათ არ შეუქამიათ?

— ამბობენ, გაშოლტესო, ეს მართალია? — დაინტერესდა გედეონის სული⁵¹.

— ასე იყო, — მიუვო ქრისტემ. — ერთ სერვანტს ისეთი-მითხე ხელი ჰქონდა, რომ ეშმაკი ვერ გაუძლებდა.

— მით უკეთესი, მით უკეთესი! — უხაროდათ სულებს და დარწმუნებული იყვნენ სულელები, რომ სამოთხის კარი უკვე ღიაა მათთვის.

ბოლოს იესომ შეუძლებელი საქმე იკისრა: სულები დათვალა, დანომრა და მამა საბოთთან წარსადგენად წაიყვანა*.

მოხუცი მამა-ღმერთის სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა, რომ დღეიდან მისი სასუფეველი უთვალავი სულით აივსებოდა: რაც უნდა იყოს, გაერთობა ადამიანი! ამიტომ ბრძანა, ყველანი პატივით მიიღეთო.

როცა პროცესია უკვე სამოთხეში შედიოდა, იესოს სულმა უცებ შესძახა:

— ღმერთო! ხვალ ზომ აღდგომაა! დროზე მომაგონდა, თორემ ჩვენი წინასწარმეტყველნი და მათი წმინდა წერილები სულ ტყუილი მოლაყბეები გამოდგებოდნენ... ძალიან ვწუხვარ, ძვირფასო სულებო, მაგრამ იძულებული ვარ მიგატოვოთ. მე ჩემს სხეულს უნდა დაუბრუნდე, რომ კვირას მკვდრეთით აღდგომა მოვასწრო. მალე შეხვედრამდე, მამაო ჩემო, რომელიცა ხარ ცათა შინა! მალე ნახვამდის, ძვირფასო სულებო!

ამ სიტყვებზე ციური სული დედამიწაზე დაეშვა.

ვიდრე საიქიოში ასეთი ამბები ხდებოდა, სააქაოში იესოს მეგობრები მის გვამს აბალხამებდნენ. აი, როგორ ხდებოდა ეს შემურვა.

ტანიდან მთელს გულ-მუცელს უღებდნენ, თავიდან — ტინს. შემდეგ ყველა ღრუ და ძარღვი ნელსურნელოვანი ნივთიერებით ივსებოდა. ასე დამუშავებულ გვამს სურნელოვან ზეთში ჩაასვენებდნენ და ბოლოს არტახებს ახვევდნენ.

ამრიგად, იესოსაც ნაწლავები და გულ-ღვიძლი გამოუღეს და

* ამდენი სული რომ სათითაოდ მიიღონ და განსაჯონ, საამისოდ თვითონ ღმერთებს არ ეყოფათ დღეგრძელობა. ღვთისმეტყველნი უფრო გონივრულად მოიქცეოდნენ, რომ მიცვალებულთა განსჯა თავისთავად, უფლის ერთი ნებით მოეხდინათ. რაც უფო ამარტივებენ, მით უფრო ირთულებენ საქმეს.

საპატიო ადგილზე დაასვენეს: „იყო ადგილსა მას, სადა ჯვარს ეც-
ვა, მტილი (ვენახი) და მტილსა მას შინა საფლავი ახალი, სადა
არავინ დადებულ იყო. მუნ დადვეს გვამი იგი იესუსი“¹. ბუნებრი-
ვია, როცა სული სხეულს დაუბრუნდა და იქ მოფუსფუსე სამი
მარიათი, იოანე, ნიკოდემოსი და იოსებ არიმათიელი წახა, მაშინ-
ვე მიხვდა, რომ ნეშტს ბევრი რამ აკლდა. მაგრამ კმარა! განგებამ
ასე ინება, აღდგომის შემდეგ იესო დედამიწაზე მხოლოდ ორმოც
დღეს გაატარებსო და რა სალაპარაკოა კუჭი, რაც ზოგან მთელ სი-
ცოცხლეში უქმადაა? ტვინი კიდევ რამდენ მბრძანებელს არა ჰქო-
ნია, მაგრამ არსენად დაშვავებული საკუთარ ტახტზე, გვირგვინს
ამით ელვარება არ დაუკარგავს! რაკი იესო მეფეებზე ძლიერი და
ყოვლისშემძლეა, რაღაც ორმოცი დღე უტვინოდ და უჭკუოდ გაძ-
ლება არ გაუჭირდებოდა.

(მათე, 27, 57—61; მარკოზი, 15, 42—47; ლუკა, 23, 50—56;
იოანე, 19, 38—42).

მიქელანჯელო. პიეტა. რომი. 1499.

ხოლო ერთბაშად მას შაბათსა მხოვად
(აღიონზე) მოვიდეს საფლავსა მას და
მოაქცნა რაი-იგი მოემზადა სულნულები
და სხვანი ვინმე მათ თანა. და პოვეს ღო-
დი იგი გარდაგორებული საფლავისა მის-
გან. შე-რაი-ვიდეს შინა, არა პოვეს გვამი
იგი უფლისა იესოსა.

ლუკა, 24, 1-3

იოსებ არიმათიელს ზედ გოლგოთაზე ჰქონ-
და ბალი, იმ ადგილის მახლობლად, სადაც
ჯვრები იყო აღმართული. სახარებაში ზუს-
ტად არაა მითითებული, ეს ბალი უთუოდ
სენატორს ეკუთვნოდაო, მაგრამ მღვდლები

ამას ამტკიცებენ და, მართალი გითხრათ, გვეზარება ასეთ წვრილ-
მანზე მათთან კამათი.

ღვთაებრივი ნეშტი ხელით გაასვენეს იოსებ არიმათიელის ბა-
ღამდე. იქ იყო შესანიშნავი ახალი აკლდამა, რაზედაც სენატორი
პილატეს ეუბნებოდა. სამი მარიამი და პირმშვენიერი იოანე იყვნენ
მოწამენი ამ მოკრძალებული სამგლოვიარო პროცესიისა, სხვა არა-
ვინ. უხმაუროდ და უბრალოდ ჩაასვენეს სამარეში დიდი იესო.

მარიამს, კლეოპას ცოლს, და მეორე მარიამს, მაგდალინელს
უნდოდათ საკუთარი თვალით დარწმუნებულიყვნენ, რომ ყველა-
ფერი პატიოსნად და მოტყუების გარეშე მოხდებოდა. ყურადღებით
ადევნებდნენ თვალს ამ ნაღვლიანი ადამიანს ყოველ წვრილმანს და
წავიდნენ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც იოსების მონებმა აკლდამის შე-
სასვლელი მძიმე ლოდით ჩაგმანეს.

ამასობაში, იოსებ არიშათიელის შემდეგ, პილატეს უკვე მღვდელ-
მთავრის დელეგაცია ეწვია.

— მთავარო, — მოახსენეს სინედრიონის ელჩებმა, — იესო მოკვდა, მაგრამ ეს ყველაფერი როდია. ჩვენ მოგვკაგონდა, როგორ ტრაზახობდა სიცოცხლეში: მე მოგვკვდები, მაგრამ სამი დღის შემდეგ ავდგები! ახლა გვემინია, ვაი თუ მისმა მომხრეებმა გვამი მოიპარონ, მერე კი დაიწყონ ძახილი: „ნახეთ, იესოს გვამი აკლდამაში აღარ არის! ნახეთ, მართლა ღმერთი იყო და მკვდრეთით აღდგაო!“

— მერე, რა მოხდება? — მიუგო პილატემ. — განა გვამის გაქრობა მის აღდგომას ამტკიცებს? პირიქით, აღდგომის ერთადერთი უცხოელი დამამტკიცებელი საბუთია მისი გამოცხადება ისე, რომ ხალხს ეჩვენოს მთელი და უვნებელი სახით.

— აჰ, თქვენ არ იცით, რა გაიძვერა მოწაფეები ჰყავდა და რა იოლად სჯერათ ყველაფერი ქუჩის დოჟლაპიებს! ერთნი იმას იტყვიან, რაც სურთ, მეორენი დაიჯერებენ იმას, რასაც ფტყვიან, თუნდაც გვამი გაქრეს.

— მაშ რა გინდათ?

— უბრძანეთ, გუშაგები დააყენონ აკლდამასთან, ისე რომ ახლოს არაფერ მიუშვან პირველ სამ დღეს მაინც.

პილატემ ცოტა იფიქრა და მერე თქვა:

— თქვენ რატომ არ დააყენებთ თქვენს გუშაგებს? განა თქვენ არა გყავთ ჯარისკაცები?

— გყავს, უფალო მთავარო!

— მაშინ დააყენეთ აკლდამასთან და თქვენს გვამს თქვენვე უდარაჯეთ.

მღვდელმთავრებმა თავიანთი ჯარისკაცები დააყენეს აკლდამასთან და უსასტიკესი ბრძანება გასცეს, არაფერ არ გააკაროთ აქაურობასო. მეტი სიფრთხილისათვის კიდევაც დაბეჭდეს ქვა, აკლდამის შესასვლელს რომ ფარავდა.

პასეჭის შაბათი ისე დალამდა, რომ განსაკუთრებული არაფერი მომხდარა. იესოს ნეშტი ჩვეულებრივი გვამი იყო, რადგან მისი სული საიქიოში იმყოფებოდა, შამა საბაოთს მიჰგვარა სალხინებლის სულელები, რომელთაც სამოთხე დაიმსახურეს. სამაგიეროდ კვირა დღით საქმემ სხვანაირი მიმართულება მიიღო.

გუშაგებს, ცხადია, მართალთა ძილით ეძინათ თავიანთ საგუშაგოზე. ჯერ კიდევ ბნელოდა, როცა მაგდალინელი და მეორე მარიამი

აკლდამასთან გამოჩნდნენ, გვამისათვის ნელსურნელების ახალი დო-
ზა მოიტანეს. ნიკოდემოსის შემოწირული ორმოცდაათი კილოგრამი
მური და ალოე არ ეყოფათ და ნეშტის უკეთ შენახვის მიზნით კიდევ
მოჰქონდათ ზეთი და ნელსაცხებელი.

უცხრად ფეხქვეშ მიწა იძრა. იმავე წამს მეგუშაგე რაზმიც ზეზე
წამოიჭრა.

მაშინ ყველამ დაინახა ცით ჩამოშვებული ანგელოზი, თეთრად
მოსილი, თოვლივით თეთრი და სხივთამთოველი სამოსით მოსილი.
ერთი ხელის გაქნევით გადააგორა ანგელოზმა აკლდამის ლოდი.
შეძრწუნებული გუშაგების უკუქცევა და ძირს დაცემა ერთი იყო.
პირდაპირ მტვერში ჩარგეს ცხვირები. ალბათ ამ დროს გამოვიდა
კუბოდან იესო.

ქრისტეს აღდგომას, ცხადია, ოთხივე ევანგელისტი მოგვითხრობს,
მაგრამ ისევე ოთხივე თავისებურად. თუ მათეს დავუჯერებთ, მარიამ
მაგდალინელი და მეორე მარიამი ბაღში შევიდნენ და აკლდამისაკენ
წავიდნენ, როცა დაინახეს ცით გადმოშვებული ფრთოსანი ანგე-
ლოზი, მაგრამ ქრისტეს აღდგომა არ უხილავთ. მარკოზის მიხედ-
ვით, იქ სამი ქალი იყო: ორი მარიამი და სალომეა, მაგრამ როცა
მოვიდნენ, აღდგომა უკვე მოთავებული იყო. ანგელოზი საფლავის
ლოდზე იჯდა, მოშორებით რომ ეგდო, ჯარისკაცები კი გაქცეულიყ-
ვნენ.* ლუკა მოგვითხრობს, რომ ბაღში იოანეს და მაგდალინელის
გარდა მოვიდნენ ის ქალებიც, რომლებიც საერთოდ გოლგოთის ამ-
ბებში მონაწილეობდნენ, ანგელოზი ორი იყო, ერთი კი არა, და
ორივე იჯდა აკლდამაში, ლოდზე კი არა. იოანეს თანახმად კი ისე
გამოდის, თითქოს მხოლოდ მაგდალინელი მოვიდა, არავითარი ან-
გელოზი არ უნახავს და პეტრეს მოსაყვანად გაიქცა, რათა მასთან
ერთად ეხილა, რომ აკლდამა ცარიელია. იოანეს უფრო დავუჯერება,
თუ დავიჯერეთ, რომ თვითონ კი იყო გოლგოთაზე.

რაკი ევანგელისტებს შორის თანხმობა არაა, ერთ რომელიმე
წყაროს უნდა ვერწმუნოთ. წმინდა წერილში იმდენი სხვადასხვაო-
ბაა, რომ ეშმაკი ფეხს მოიტეხს. ერთს დავუჯეროთ და ის იქნება,
მაგალითად, იოანეს.

* ამ თემაზე უზადო სურათი შექმნა ანიბალე კარაჩიო: სამი ქალი
და ანგელოზი გახსნილ აკლდამასთან. ეს ჰავერდოვანი, დრამატულად და-
ძაბული სახეებით ეგზომ ამალელებელი ტილო ერმიტაჟის მშვენიერია.

ამრიგად, ბაღში მაგდალინელი შემოვიდა.

— აი სასწაული! — შესძახა. — აკლდამა ღია! უარყოფითი
გეგმითა

— ცარიელია! ღმერთმანი, ცარიელია!

დაჰკრა ფეხი და ბაღიდან გაიქცა, რომ პეტრე და იოანე მოეყვანა.

— ჩქარა წამოდით! — უთხრა ორივეს, როგორც კი იპოვა. — წაიყვანეს ჩემი საყვარელი იესო სამარიდან, მოიპარეს ჩვენი საყვარელი მოძღვარი და უფალი! აბა ახლა სდიე და გაიგე, სად გადამაღეს!

— დამშვიდდი, მაგდალინა, — მიუგო პეტრემ. — გვამი ნემსი სომ არ არის, ვიპოვით როგორმე!

მაგდალინელი, პეტრე და იოანე ბაღის მხარეს გაიქცნენ. იოანე ყველაზე ახალგაზრდა იყო და გეთისმანიაში პირველი მივიდა. პირდაპირ აკლდამას მიუახლოვდა, დაიხარა, შეიხედა, მაგრამ უერაფერი ნახა, გარდა გვამის არტახებისა და გულმოდგინედ დაკეცილი სავანისა, ცალკე რომ ელაგა. შემდეგ პეტრე მივიდა, შევიდა და იგივე საგნები იხილა. გამხნეებულ იოანეს შევიდა აკლდამაში. განცვიფრებულმა მოციქულებმა ერთიმეორეს გადახედეს და ხმა არ ამოუღიათ. შემდეგ შინ დაბრუნდნენ.

სამარესთან მარტო მარიამი დარჩა. ცრემლად იღვრებოდა და მოთქვამდა:

— ჩემო საბრალო იესო! უბედურო ჩემო კეთილო ქრისტე! არ გაიხარონ მაგ ფარისევლებმა და მწიგნობრებმა! ეგ ბარბაროსები... ჩემი საყვარელი ღმერთკაცის გვამიც კი შემიგინეს! ნამდვილად იმათ მოიპარეს... ვაი და სიკვდილი მაგათ! მაინც რისთვის დასჭირდათ მიცვალებული?

ტირილით თავდახრილმა ერთხელ კიდევ შეხედა ცარიელ გუბოს და უეცრად ნახა, რომ აკლდამაში ორი ანგელოზი იმყოფებოდა, თეთრად შემოსილი. ერთი თავთან იჯდა, მეორე ფერხითი.

— მეუღლე, რა გატირებს? — ჰკითხეს ანგელოზებმა.

ჩემი ბატონი მოიპარეს და არ ვიცი, სად წაასვენეს, — მიუგო მაგდალინელმა*.

* გოეთე ვენეციურ ეპიგრამებში წერდა:

„ქვა აღარ არის საფლავზე! ღმერთი აღდგაო!“ — ვის სჯერა? თქვე თაღლითებო, თქვენივე გადაგდებული იქნება!

გიდრე ამ პასუხს აძლევდა, საიდანაც ერთი მაღალი კაცი გამოჩნდა, ფართო ქუდი ეხურა და ხელში ნიჩაბი ეჭირა.

— მებაღე! — გაუკვირდა მაგდალინელს. — აქ რა უნდა გეცნოდეს?

კაცმა ანგელოზების კითხვა გაუშეორა:

— მეუღლევ, აქ რას აკეთებ და ვის ეძებ?

— ბატონო მებაღევ, — მიუგო მაგდალინელმა ხელების მტერვევით, — თუ შენ გაიტანე, მითხარი, სად დაასვენე და მე ავიღებ ჩემს მიცვალებულს.

მებაღემ ორი ნაბიჯი გადადგა და ნაზად უთხრა:

— მარიამ...

— ო, ეს ხმა! — შესძახა ქრისტეს საყვარელმა ქალმა. — ახლა ვიცნობ ამ ხმას! ეს წვერიც მეცნობება! ეს ხომ ჩემი იესოა!

ამ სიტყვებზე მივარდა, რომ გადახვეოდა, თან იმეორებდა:

— ო, ჩემო მოძღვარო! ო, ჩემო მბრძანებელო!

— მიყურე, ოღონდ არ შემეხო! — შეაჩერა მირონცხებულმა მკაცრი ჟესტით. — მე აგერ ახლა ავდექი, გულ-ღვიძლი ამოღებული მაქვს და საერთოდ თავს სუსტად ვგრძნობ. ჯერ უნდა მოვმაგრდე, ახლა კი გაიტყეცი და ჩემს მოწაფეებს უთხარი, რაც ნახე.

მორჩილმა კრავმა მაგდალინელმა ბრძანება სასწრაფოდ აასრულა, მოწაფეებს შეატყობინა საოცარი ამბავი.

ევანგელისტ მათესთან ამ სცენაში ორი ქალი მონაწილეობს. მკვლრებით ამდგარ მაცხოვარს ფეხზე ეამბორონენ და იესოს არ დაუშლიათ.

იგივე მათე თავის მოთხრობას ამთავრებს ეპიზოდით, რაც დანარჩენ სამ ევანგელისტს არა აქვთ: ჩანს, ეს დეტალი მათთვის უცნობი იყო.

განცდილი შიშისაგან გონდაკარგული ჯარისკაცები თავქუდმოგლეჯილები გარბოდნენ ბაღიდან, სადაც საფლავიდან წამომდგარი მიცვალებულები დასერილობდნენ. მღვდელმთავრის სასახლეს რომ მიადწიეს, ისეთი გამომეტყველება ჰქონდათ, გიჟები გეგონებოდათ.

— რა მოხდა? რა იყო? — მისცვივდნენ ტაძრის მესვეურები.

— რაღა რა მოხდა! თქვენი მიცვალებული ბაღში დასერილობს!

— რა ეშმაკი გალაპარაკებთ? ვინ დასერილობსო?

— თქვენი ყალბი მიცვალებული!

— ყალბი?

— რა თქმა უნდა! ღმერთს რა მოკლავდა! ერთი გენახათ იმისი

მეგობრები, ციდან რომ ეშვებოდნენ... სულ თეთრად ემოკათ, სახე-
ები ელვასავით უნათებდათ.. საფლავის ქვა გადააგორეს! დედამიწა
იძრა! ჩვენ გვეყოფა! ასეთი მიცვალებულების დარაჯობა ვინმე ხსენას
დაავალეთ!

მღვდელმთავრები გაცეხისაგან გონს ვერ მოსულიყვნენ. ბოლოს
თქვეს:

— ჰო, კარგი, კარგი. ოღონდ არავის უთხრათ ის, რაც აქ იცხე-
დეთ. აგერ, ფეხის ქირა... თუ ვინმემ იკითხოს, უთხარით, რომ
იესოს მოწაფეები მოსულიყვნენ შუალამისას, როცა გეძინათ, და
გვამი მოუპარავთ.

მათეს სიტყვით, მღვდლებმა იხტიბარი არ გაიტყვეს, ჯარისკა-
ცებს მოზრდილი თანხა ჩაუკიბეს, ისინიც სამიკიტნოში წავიდნენ,
რათა მღვდელმთავრებისა და იესო ქრისტეს სადღეგრძელოები და-
ეღიათ

(მათე, 27, 62—66; 28, 1—15; მარკოზი, 16, 1—11; ლუკა,
24, 1—12; იოანე, 20, 1—18).

და შემდგომად რვისა დღისა კვალად შვე-
რებულ იყვნეს მოწაფენი შინაგან, და თომა-
ცა მათ თანა. და შევიდა იესუ კართა დაბ-
შულთა, დადგა შორის მათსა და ჰრქვა მათ:
შვიდობა თქვენ თანა!

მერმე ჰრქვა თომას: მოვეუნ თითნი შენნი
და იხილენ ხელნი ჩემნი და დამდევენ ხელი
შენი გვერდსა ჩემსა და ნუ იყოფი ურწმუ-
ნო, არამედ გრწმუნენ.

მიუგო თომა და ჰრქვა მას: უფალი ჩემი
და ღმერთი ჩემი!

ჰრქვა მას იესუ: რამეთუ მიხილევ და
გრწამ! ნეტარ არიან, რომელთა არა უხი-
ლავ და გრწმუნეს!

იოანე, 20, 26-29

აინც რა ურწმუნოა ხალსი! ადამიანებს
არაფერი სჯერათ. ეს, მგონი, ჩვენი ყველა-
ზე უფრო ბუნებრივი თვისებაა.

როცა მაგდალინელი მოციქულებთან გა-
იქცა და მოუთხრო ის, რაც ნახა, სასაცი-
ლოდ აიგდეს.

მხოლოდ იოანემ ირწმუნა სასწაულიო, ამბობს იოანე. „მაშინ
შევიდა სხვაიცა იგი მოწაფე, რომელი მოვიდა პირველად საფლავად,
და იხილა (ცარიელი) და რწმუნა, რამეთუ წერილ არს, ვითარმედ:
ჯერ — არს მისი მკვდრეთით აღდგომა“, — ნათქვამია... იმავე
იოანეს სახარებაში (20, 8—9).

რაც შეეხება პეტრეს, მანაც იგივე იხილა: ღია კუბო, გაფანტუ-
ლი არტახები და დაკეცილი სუდარა, მაგრამ მას ამ სანახაობამ ვე-
რაფერი უთხრა. კეფას იფხანდა და თავს იმტვრევდა: რა იქნა მიც-
ვალბული?

— მოძღვარი აღდგა, — აუხსნა იოანემ.

— აღდგა, აღდგა! — გამოაჯავრა პეტრემ. — აღდგაო, ანუ აღდგა იოლი სათქმელია. მე კი სანაძლეს დავდებ: გვამი იმ არამისაღი ფარისევლებმა გაიტაცეს. მათ უნდათ დაწვან ფარულად, რომ არ ვიცოდეთ, სადაა და თავყვანი არა ვცეთ მის საფლავს.

პეტრემ თავისი არც თუ უსაფუძვლო მოსაზრება სხვა მოწაფეებსაც გაანდო და ყველა მის მხარეზე დადგა. გვამის გაქრობა აშკარად შეტყველებდა იმაზე, რომ საფლავი ცარიელი იყო, მაგრამ სიკვრიველ არ კმაროდა იმის საბუთად, რომ ქრისტე აღდგა, ცად ამალდა. ამიტომ, როცა მაგდალინელი პეტრეს და იოანეს სერობაზე ესტუმრა იმ დარბაზში, სადაც იესოს ჯვარცმის შემდეგ იკრიბებოდნენ მისი სისხლის და ზორცის საზიარებლად, — ყველამ დასცინა.

პირველად მარიამმა თქვა, რომ სანუშტე გამოქვაბულში ორი ანგელოზი ნახა. ამაზე სიმონ-პეტრემ უპასუხა: იქ იმდენი ანგელოზი იყო, რამდენიც ხელისგულზე ბეწვი მაქვსო. იოანე ამალღების ვარიანტს იცავდა და იესოს საყვარელი სასტიკად გაკიცხა ტეშმარიტების დამახინჯებისათვის. ანგელოზები აშკარად მისი ფანტაზიის ნაყოფად მიიჩნია. მისი აზრით, იესოს ცადამალღება უბრალოდ უნდა ირწმუნონ, მაგრამ ამაში სხვების დარწმუნება ქერუბიმებსა და სერაფიმებზე მითითებით, რომლებიც თვითონ იოანეს არ უნახავს, აკრძალული ხერხია და უწინარეს ყოვლისა ცუდი გემოვნების ნიშანი.

— ვინც მეტისმეტად ბევრის მტკიცებას ცდილობს, ვერაფერსაც ვერ ამტკიცებს, — დაასრულა იოანემ.

მაგდალინელი კი თავისას იმეორებდა:

— ჯერ მაძალეთ, გითხრათ ის, რაც ვიხილე, და მერე განსაჯეთ.

— როგორ, შენ კიდევ რამე ნახე? — გაიცინეს მოციქულებმა.

— აბა, გვიამბე, მოგისმენთ.

— ანგელოზების შემდეგ მე ვიხილე თვითონ იესო.

— მართლა? ეს საინტერესოა!

— ხორცშესხმული იესო.

— ჰო, ალბათ მოგეზვია და გაკოცა, როგორც ძველ ქებულ დროს გაპერნაუმში, ხომ ასე იყო?

— არა, არც უკოცნია და არც გამოკარა, მაგრამ მელაპარაკა.

— ერთი უსმინეთ მარიამს! რა გითხრა მერე?

— მეითხა, რისთვის ტირილ... რადგანაც მე ვტიროდნ...
 მეითხა, ვის ვეძებო...

— შენ კიდევ ეტყოდი, ჩემს დაკარგულ ბატკანსო, ხომ? არა? თუ ღმერთი გწამს!

— არა, მე ვუთხარი, რომ ვეძებ ჩემს საყვარელ ქრისტეს... მაცალეთ! პირველად ვერ ვიცანი.

— წარმოგიდგენიათ? ეგრე იცნო თავისი მიჯნური! ეს როგორ?

— სხვაგვარად ეცვა და იმიტომ. პირველად ვიფიქრე, რომ ესაა სენატორის მეზაღე. ფართო ქუდი ეხურა, ბარი ეჭირა, მშვენიერი სანახავი იყო. მხოლოდ მაშინ, როცა თავისი სახელი მითხრა, დავრწმუნდი, რომ ისაა... დედოფალივით ბედნიერი ვიყავი! გადავეხვეოდი, მაგრამ მანიშნა, არ მომეკარო, ჯერ კიდევ სუსტად ვარო, ხელი არ მახლოო! შემდეგ თქვენთან მოსვლა მიბრძანა, რომ გადმოგცეთ: წამოვდექი და ცოცხალი ვარო!

მოციქულები უსმენდნენ და თავებს აქნევდნენ ურწმუნო თომასაკით. ერთი კი, სწორედ ის ურწმუნო თომა, მარჩბივად წოდებული, მარიამს სულელად რაცხდა.

— ბარემ თვითონ მოსულიყო და ეთქვა ჩვენთვის, ცოცხალი ვარო, — შენიშნა თომამ. — რაკ შემეხება მე, ვიდრე მის ხელებზე ქრილობების კვალს არ დავინახავ და მის ნეკნებში თითებს არ ჩავყოფ, ვერ დავიჯერებ, რომ აღდგა.

ასე დასცინეს მაგდალინელს და ნერე შეიბრალეს, დაამშვიდეს,

— საწყალი ქალი! — ამბობდნენ ერთიმეორეში, — სომ იცით, როგორ უყვარდა! რა გასაკვირია, რომ ძვირფასი აღამიანის ნაადრევმა სიკვდილმა გონება დაუბნელა! აბა ეს ასლა საქმეა? — სენატორის მეზაღე იესო ქრისტედ მიუღია. არაფერია, გაივლის, იმედი უნდა ვიქონიოთ.

იმ დღეს იესოს ორი თანამგზავრი — მოციქულები კი არა, მეორესხარისხოვანი მოწაფეები ემასუსში მიემგზავრებოდნენ რაღაც საქმეებზე. ეს პატარა ქალაქი იერუსალიმიდან ორი საათის სავალზეა. გზადაგზა გასული ღამის ამბებზე ჰქონდათ სჯა-ბჟასი. გზაში ერთი უცნობი შემოურთლათ.

— რაზე ლაპარაკობთ? — ჰკითხა. — ან რაზე დაღვრემილხართ?

ერთმა მეორესხარისხოვანმა მოწაფემ, სახელად კლეოპემ მიუგო:

— გეტყობა, იერუსალიმელი არა ხარ, თორემ გეცოდინებო-
და, რაც მოხდა წინა ღამეს!

— რა მოხდა? — დააჰყიტა უცნობმა თვალები. — რა იყო
ასეთი?

— ეშმაკმა დალახვროს! ნუთუ არასოდეს არ გაგიგონია იესო ნა-
ზარეველის სახელზე?

— არა. მაგრამ ძალიან დამაფალებთ, თუ მეტყვით, ვინ იყო.

— მაშ მისმინე. ეს იესო, ხუროს შვილი და თვითონაც ხურო,
დიდი წინასწარმეტყველი და სასწაულთმოქმედი იყო. სამი უკა-
ნასკნელი წლის განმავლობაში სხვა არაფერი უკეთებია, სულ სას-
წაულებით აოცებდა ხალხს. ჩვენს მღვდელმთავრებსა და სენატო-
რებს მისი დიდება შეშურდათ, ციხეში ჩასვეს და მერე ჯვარს აცვეს..

— ოჰ, ეს მართლაც საწყენი ამბავია!

— დაიცა, ჯერ სადა ხარ! ყველაზე უფრო სამწუხარო ისაა, რომ
იესომ წინასწარ თქვა, სამი დღის-შემდეგ მკვდრეთით აღვდგებიო.
აი, დღეს სწორედ მესამე დღეა, მაგრამ არც მოციქულებს, არც
ჩვენ იესო არ გვინახავს. მართალია, როცა ჩემი ნაცნობები იოანე
და პეტრე აკლდამასთან მივიდნენ, კუბო ცარიელი დახვდათ, მაგ-
რამ ეტყობა, გვამი ფარისეელებმა გაიტაცეს, იმ ობრებმა. თუმცა
იესოს სატრფო მაგდალინელი ამტკიცებს, გადაცმული მებაღის სა-
ხით გამოშვებდაო, მაგრამ ეს მისი ავადმყოფი წარმოსახვის ნა-
ყოფია: საბრალო ქალი დარდისა და სიყვარულისაგან აღარაა. ახ-
ლა იმედი მაქვს გაგვიგებ, რომ სასიხარულო არაფერი გვაქვს? ჩვენ
ხომ ვიცნობდით განსვენებულს!

— მართლა? პირადად იცნობდით?

— როგორ არა! ისეთი ხუმარა იყო, ეშმაკს მოუგებდა სიტყვას!
ახლა ხმდენი ანეკდოტი იცოდა, ვინ მოთვლის! დაიწყებდა, აღარ
მოათავებდა. საცოდავი ყმაწვილი კაცი!

— დარწმუნებული ხართ, რომ წინასწარმეტყველი იყო?

— იმაზე ნამდვილი წინასწარმეტყველი მიწას არ უტარებია.

— ყოვლისშემძლე იყო?

— იმაზე ყოვლისშემძლე არავინ შეგულება.

— რაკი ასეა, ნუ გეწყინებათ და თქვენ ბრიყვები ყოფილხართ.

— რასა ბრძანებთ? ეს როგორ?

— ისე. თუ ყოვლისშემძლე იყო, წინასწარმეტყველი იყო, აღ-

დგომას დაგპირდათ, მაშ ალდგებოდა კიდევ და ისევ სალად იქ-
ნება, როგორც მე და თქვენ.

შემდეგ, თავისი ცოდნის დასამტკიცებლად, უცნობმა, ბიზლი-
იდან დაიწყო ციტატების მოტანა.

ამასობაში ემაუსიც გამოჩნდა. უცნობმა თქვა, მე იქით მივდი-
ვარო.

— ნუ წახვალთ! აგერ ღამდება, გზა კი სახიფათოა. არ წახვი-
დეთ! — დაიძინეს ქრისტეს მეგობრებმა. — მერე, რა სასიამოვნო
თანამგზავრი ყოფილხართ! დაგვდე პატივი, გატეხე ჩვენთან პური
და გაინაწილე ჩვენი სერობა. აგერ, დუქანში გავათევთ ღამეს, სვალ
დილას კი ღმერთმა გზა მოგიმართოს! ახლა ღამეა, ამ გზებზე ავა-
ზაკები დათარეშობენ... თანამგზავრი დათანხმდა. სუფრასთან საუ-
ბარი არ შეუწყვეტიათ. ბოლოს, როცა დესერტამდე მივიდნენ, უც-
ნობმა უეცრად თქვა:

— თქვენ ისურვეთ, რომ თქვენთან პური გამეტეხა. აი, ნახეთ!
დაინტერესებულმა მსმენელებმა ღეჭვა შეწყვიტეს. უცნობმა,
რომელშიაც ჩვენ, უბრალო მოკვდავმა ცოდვილებმა უკვე შევიცანით
ქრისტე, თუმცა მოციქულების შორსმჭვრეტელობა არ გაგვაჩნია, —
პურის ნატეხი აიღო, წინა ხუთშაბათს გათამაშებული ეპიზოდი გა-
იმეორა: დალოცა პურის კანი და გული, გაუწოდა და უთხრა: ამ
პურის სახით ჩემს ხორცს გაძლევთ. ეს საკმარისი გახდა, რომ მა-
შინვე შეეცნოთ მაცხოვარი.

— უფალო! იესო! — შეჰღალაღეს და უნდოდან მის ფერხთით
დამბობილიყვნენ მაგრამ გაღმერთებული მასწავლებელი თვალსა და
ხელს შუა გაქრა, თითქოს არც კი ყოფილიყო*.

ადვილი წარმოსადგენია, როგორ ნანობდა შემდეგ ორი კეთილი
კაცი, რატომ მაშინვე არ შევიცანითო იესო. მაშინვე მიატოვეს საქ-
მეები, აიღეს ბარგი-ბარხანა და იერუსალიმს მიაშურეს, რომ მე-
გობრებისათვის ეთქვათ, რაც იხილეს.

— რა რეგვენი ვარ! — დარდობდა გზაში კლეოპი. — მაშინვე
მეცნო! მისი ხმა რომ გავიგონე, ძარღვებში სისხლი ამიდულდა.

— ახლა მე მკითხე! თითქოს ტანში ღავა დამიტრიალდა.

— ორივე ლენჩი ვართ, ეს არის და ეს.

— რაც მართალია, მართალია!

* ეს ეპიზოდი, ქრისტე ემაუსში ორ ტილოზე ასახა რემბრანდტმა.

— ურემი რომ გადაბრუნდება, გზა მაშინ გამოჩნდება, ახლა ათასწამანს პოულობდნენ, რის მიხედვითაც უცნობის გამოცნობა თოლი იყო.

სერობის დარბაზს რომ მიადწიეს, მოციქულებს გადასცეს ამბავი, რაც თავს გადახდათ. მოციქულები გაშეშდნენ. მაგრამ როგორც კი მეტყველების უნარი დაუბრუნდათ და რაღაცის თქმა დააპირეს, ანაზღად კედელი გაიხსნა და ჩაკეტილ დარბაზში გამოჩნდა ღმერთი ჩვენი მაცხოვარი. ამჯერად მთელს კრებულს გამოეცხადა.

აქ ევანგელისტები ისევ უსაშველო წინააღმდეგობაში ვარდებიან. მარკოზსა და ლუკას თუ ვერწმუნებით, ამჟამად მოციქულების მთელი კრებული ამ დარბაზში იმყოფებოდა, თერთმეტივე. მაშასადამე, თომამაც იხილა იესო, როგორც სწორედ ამ დროს გამოეცხადა მოწაფეებს, როცა ემაუსიდან დაბრუნებულთა მონათხრობს ისმენდნენ, მაგრამ არავითარი ურწმუნოება არ გამოუხატავს და არც უფიქრია გამოუხატა ეჭვი, რამაც ასეთი სახარბიელო სახელი მოუხვეჭა. იოანეს მიხედვით კი იესო არავითარ მგზავრებს არ გამოცხადებია ემაუსის გზაზე: მხოლოდ მაგდალინელმა ნახა მებაღის სახით, მერე კი ერთბაშად სერობაზე მოველინება მოციქულებს, რომელთაც დარბაზის კარებზე ბარიკადები აღუმართავთ, იუდეველებით გარშემორტყმულებს. ამასთან ამ დროს თომა აქ არ ყოფილა და მხოლოდ რვა დღის შემდეგ უხილავს იესო. ახლა მათეს მოუსმინეთ: მარიამ მაგდალინელის პირით შეუთვალა მოციქულებს, გალილეის მთებში დამხვდითო, და ერთადერთი გამოცხადებაც იქ მოხდა მისი, ასე რომ მოციქულების გარდა კაცის შვილს არ უნახავს, ემაუსელი მგზავრები კი აქ საერთოდ არავის უხსენებია.

ასე იყო თუ ისე, მოციქულები იესოს გამოცხადებამ შეაშფოთა. „ხოლო იგინი შეძრწუნდეს და შეშინებულ იქმნეს, ეგონა, ვითარმედ საოცარ რამე იხილეს (ერვენა)“, — ამბობს ლუკა (24, 37). მათი გადაჯერება იოლი საქმე არ იყო. იესო მათ თავის ხელებსა და ფეხებს უჩვენებდა, აიძულებდა მოესინჯათ მისი გვერდები და ნეკნები. ამის მიუხედავად მოციქულებს თავიანთი ბედნიერება ვერანაირად ვერ დაეჯერებინათ.

მაშინ იესომ იკითხა:

— რაიმე საქმელი თუ გაგაჩნიათ?*

* ლუკას სახარებაში ეს ეპიზოდი ასეა მოთხრობილი: „და თავადმან ჰრქვა მათ: რასა შეძრწუნებულ ხართ, და რაისათვის გულის სიტყვანი

შემწვარი თევზი და ფიჭის თაფლი მიართვეს. ცოტა შეჭამა ყვე-
ლას დასანახად და დანარჩენი სხვებს გაუწოდა. შემდეგ სათითაოდ
შეუბერა სახეში და ამით აგრძნობინა, ამიერიდან სულიწმინდა გარ-
დამოეშვა თქვენზედაო.

— უბრალოდ კი არ გიბერავთ, — უთხრა, — ეს შებერვა სხვა
არა არის რა, თუ არა მამაჩემი, მტრული ციური, ჩემს სულთქმად
ქცეული, რათა თქვენს არსებაში შეაღწიოს. ამიერიდან ცოდვანი,
რომელთაც თქვენ მიუტევებთ, მიეტევებიან და რომელთაც არ მიუ-
ტევებთ, არ მიეტევებიან. თქვენ შეგიძლიათ განდევნოთ ეშმაკეულნი.
იმეტყველოთ ყველა ენაზე, არ დაგვირდებათ ენების შესწავლა, შე-
გიძლიათ სელში გველნი აიღოთ, არ გიკბენენ, დარწმუნდით: წვე-
ნიც რომ შესვათ — არ მოიწამლებით.

— ადვილი წარმოსადგენია, როგორ გაუხარდებოდათ მოციქუ-
ლებს ასეთი სანატრელი აღთქმები. ახლა უყოყმანოდ აღიარეს, რომ
იესო ქრისტე მართლად აღდგა და თავისი დაპირებანიც შეასრულა.

მაგდალინელი ხომ სიხარულით ცას ეწია და მოციქულებს ენას
უყოფდა — რომ არ დამიჯერეთ, ახლა როგორ გუნებაზე ხართო?
უწყალოდ კიცხავდა და მიზეზიც ჰქონდა.

— წარმოიდგინე, უფალო, — ამიშვლებდა ურწმუნოებს, —
როცა ვუთხარი, იესო მებაღის სახით გამომეცხადა-მეთქი, შემოიღი
მიწოდეს. როგორია?

— ეს არ მიკვირს: მუხუდოს მარცვლის ოდენა რწმენაც არა
აქვთ. ჩემი ამდენი ზებუნებრივი სასწაული რომ არა, საერთოდ
არაფერს არ ირწმუნებდნენ.

— გვაპატიე, მოძღვარო, — ეფიცებოდნენ მონანიებული მო-
ციქულები, — მაგდალინელო, ნურც შენ გეწყინება. ვინც წარსულს
იგონებსო, თვალი დაუდგებაო.

ბოლოს მაგდალინელმაც, ბუნებით კეთილმა ქალმა, დაცინვა
და ნიშნის მოგება შეწყვიტა, იესომაც გულითადი საუბრის შემ-

მრავალნი მოვლენან გულთა თქვენთა? (ჰადიშის ვარიანტი: რაისა ზრახ-
ვანი შევლენან გულთა თქვენთა?). იხილენით ხელნი ჩემნი და ფერხნი,
რამეთუ თავადი მე ვარ. ხელი შემახეთ მე და იხილეთ... და ესე რა თქვა,
უჩვენა მათ ხელნი და ფერხნი მისნი. და ვიდრე არღა პრწმენა მათ სი-
ხარულისა მისგან და საკვირელებისა, პრქვა მათ იესუ: გაქვს რაი აქა
კამადი? (ჰადიში: და ვიდრე ორგულობდეს-და სიხარულითა მით და უკ-
ვირდა...). —24, 38-41.

დეგ მოწაფეები მიატოვა და წინასწარ გააფრთხილა, ამიერიდან
ნურაფერი გაგიკვირდებათ. ევანგელისტ იოანეს ვერსიით, იმ დღეს
მოციქულებს შორის არ იყო თომა.

— რა უშმაკი შეგიჯდა, სად გაქრი? — საყვედურობდნენ
მეგობრები. — რალა მაინცდამაინც იმ დღეს მოგინდა გადაკარგვა!
ჩვენი მოძღვარი ჩვენთან იყო სადილად! საღ-სალამათი! მაგდალი-
ნელი მართალი გამოდგა.

თომამ თავისი ჩვეულებრივი ფრაზით უპასუხა:

— რამდენიც გინდათ, იმდენი იწამეთ, მე კი არ მჯერა, ვიდრე
თითს არ ჩავდებ...

ისეთი უკრიათო და ურწმუნო ვინმე იყო ეს თომა, რომ მეგობ-
რებმა იმედი დაკარგეს, ვერაფერს შევაჯერებთო, და უკან დაიხიეს..

თომა მარჩბივს კიდევ ერთი გამოცხადება ესაჭიროებოდა, და
იესომაც მისთვის საგანგებოდ მოაწყო ასეთი უკანასკნელი ვიზიტი.

რამდენიმე დღის შემდეგ წმინდა კრებულმა იქვე მოიყარა თავი
სადაც მუდმივი სხდომები ჰქონდათ — იესოს თანამოაზრის სანადი-
მო დარბაზში.

დაიწყო მორიგი სერობა. ამჯერად მთელი ქვორუმი აქ იყო. ურ-
წმუნო გაქირიც აქ ბრძანდებოდა, მარჩბივი თომა.

ტკაც! ისევ გაიპო კედელი და გამოჩნდა იესო.

— ჰაი, მეგობარო თომა! შენ არ გჯერა ჩემი აღდგომა? რო-
გორ არა გრცხვენია? შენ გინდა ეს დაუბანელი თითები ჩაჰყო ჩემს
პირღია ჭრილობებში? თვალები არა გაქვს? აგერ, ჩაყავი, ნუ მოგე-
რიდება! მაშინ ხომ დარწმუნდები, რომ ეს მე ვარ?

თომამ თვალები დაჭყიტა.

„თუ მეგობრები მეხუმრებიან?“ — გაიფიქრა თავისთვის.

მართლაც, მოუკრიდებლად განაცხადა, მინდა იესო ხელით მოვ-
სინჯო, ვუჩქმიტო და ხელი ჩავყო ჭრილობებშიო.

ასედაც მოიქცა.

ჩქმეტს, ყოფს თითებს მაცხოვრის ჭრილობებში, და როცა სა-
ბოლოოდ რწმუნდება, რომ სიზმარში არაა, მხოლოდ მაშინ ეცემა
მაცხოვრის წინ მუხლებზე:

— „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“ — თქვა და იწამა. — ახლა
კი მჯერა, რომ იესო ხარ, ჩემი მაცხოვარი.

იესომ წამოაყენა.

— აჰ, თომა, თომა! — ჩაილაპარაკა საყვედურის ნიშნად. — შენ არ დაიჯერე, ვიდრე თითი არ ჩაყავი! ნეტარ არიან მორწმუნენი, რომელთაც არ უხილავთ და ისე ირწმუნეს!

(მარკოზი, 16, 12—14; ლუკა, 24, 13—43; იოანე, 20, 19, 31).

რადუელი. ქრისტეს აღდგომა.

* ქრისტეს ენებისა და ცაღამალეების ამბებთან დაკავშირებით კიდევ რამდენიმე გადაუჭრელი კითხვა იჩენს თავს: 1. სად წავიდა იესო უშუალოდ საფლავიდან აღდგომის შემდეგ, რატომ არ ამაღლდა ცაღ ბაღის თვალწინ? 2. თუ ეტყენაწლავს გამოუღეს, როგორ მიიღო პერა და თაფლი? (ჩანს, ტაქსილისეული ეს ვერსია უნდა დავთმოთ); 3. თუ ღედამიწაზე ორმოცი დღე გაატარა, როგორ მოხდა, რომ თომას დარწმუნების შემდეგ, მერვე დღეს, ცაღ ამაღლდა? 4. რატომ არ გამოეცხადა ზალხს საჯაროდ და არ შეაჩრწუნა კაიაფა და სინედრიონი, თუ ახალი რელიგიის გამარჯვება სურდათ მამას და შვილს? 5. რატომ არ შეიპყრო სინედრიონმა მოციქულები, რომელთაც მოძღვრის ყვარების შემდეგ არხეინად განაგრძეს ქადაგება და ჴერება? 6. რაღას ქადაგებდა თომა, თუ თვითონვე არ სწამდა ქრისტე?

დედაძინა — ზეზა, ძირსდაუზვავალი გადაფრანა

და განიყვანა ივინი ვიდრე ბუთანიადმდე
და აღიპურნა ხელნი თვისნი და აკურთხნა
ივინი.

და იყო კურთხევასა მას იესუისსა (იესოს.
ხა) მათდა მიმართ, განეშორა მათგან და
აღვიდოდა ზეცაჲ.

და ივინი მოიქცეს იერუსალიმად სიხა-
რულითა დიდითა.

ლუკა, 24, 50-52

მჯერად მოციქულებმა ერთსულოვნად აღიარეს, რომ იესო გაცოცხლდა.

ამასთან იესომ თავისი აღდგომა უთვალავი ახალი სასწაულით დაამტკიცა. მაგრამ სამართლიანობის გრძნობა მაიძულებს გულწრფელი სინანული გამოვთქვა იმის გამო, რომ ეს სასწაულები არ მოახდინა ხალხის თვალწინ, პილატეს, ჰეროდეს და კაიაფას ცხვირწინ, ფარისეველთა გულის გასახეთქად.

არასოდეს არავის არაფერი სმენია ამ სასწაულებზე, მოციქულების გარდა — ეს გარემოება ქეშმარიტად სინანულის ღირსია! ცოდვილ სკეპტიკოსებს ხომ შეეძლოთ ეთქვათ, არავითარი აღდგომა არ მომხდარა და ყველა ეს სასწაული ხალხის გასაბრკელებლად მოციქულებმა მოიგონესო! საწყენია!

მართალია, სკეპტიკოსებს უფრო შორს წასვლაც შეუძლიათ: ქრისტე საერთოდ არ არსებობდა და მისი ლეგენდა ქრისტიანული რელიგიის დამაარსებლებმა შეთხზესო არა უადრეს მესამე საუკუ-

ნისა ჩვენი წელთაღრიცხვით. მაგრამ რას იზამ, იმიტომაც არიან სკეპტიკოსები!*

მართლაც, იმ დროის არც ერთი ისტორიკოსი და მწერალი რომ არ ადასტურებს ვინმე ჯვარცმულ იესოს აღდგომას, ეს კიდევ არაფერი მეტიც. იმ დროის არც ერთი ისტორიკოსი არ ადასტურებს ზემოთხსენებული ინდივიდუუმის არსებობას, როგორც ფაქტს, ეს კი უარესია.

იმ ეპოქის სხვადასხვა ავტორები — მათი რიცხვი კი დიდია, რადგან რომის კულტურა აყვავების ხანაში იყო — ხშირად ახსენებენ ტეტრარქ ჰეროდეს, იუდეის მთავარს პონტიო პილატეს, მღვდელმთავარს კაიაფას, მაგრამ არსად, არც ერთ დოკუმენტში არაა ნათქვამი, რომ რომელსამე სხენებულ პირს ოდესმე საკმე ჰქონოდა რომელიმე ისტორიულ პიროვნებასთან, რომლის სახელია იესო. მისი სიკვდილიც კი, რასაც უსათუოდ დიდი გამოძახილი უნდა ეპოვა არაჩვეულებრივი გარემოებების გამო, რომლებშიაც ის მოხდა, არ არის აღნიშნული იმპერატორ ტიბერიუს-კეისრის თანამედროვეთა არც ერთ შრომაში.

ამრიგად, ცოდვილ სკეპტიკოსებს თავისუფლად შეუძლიათ ირონიულად ილაპარაკონ სახარებაზე, წმინდა წერილზე, რომლის მონაცემი არ დასტურდება არც ერთი სხვა ავტორის მიერ, რომელსაც ადამიანი შეიძლება ოდნავ ენდოს, და იმავე დროს ყოველ ნაბიჯზე წინააღმდეგობებითაა სავსე.

ამ შენიშვნის შემდეგ იოლად შემიძლია მივიღო ღვთისმეტყველთა თვალსაზრისი.

- იესო სამარიდან ამოვიდაო, — ამბობენ.
- რა თქმა უნდა, ჩინებულადაა მოფიქრებული.
- მოციქულებს გამოეცხადა.
- მაშ როგორ, ეშმაკმა დალახვროს!
- გაიმეორა მთელი სერია სასწაულებისა, რომლებიც დასჯამდე მოახდინა.

* ქების ღირსია ავტორული თავმდაბლობა სახარებას ღვაწლად ნიჭიერი შემთხვევებისა, რომელთაც, ახალი რელიგიის ტრადიციისათვის უწყობაწოდ გასწირეს თავიანთი ნამდვილი ვინაობის გამოშვებული სახელები და ფაქტიურად შექმნეს ანონიმური თხზულებანი, რომლებიც მოციქულთა მითიურ ქალამს მიაწერეს. იგივე ითქმის ბიბლიის უთვალავ ავტორზეც საერთოდ.

— თანახმა ვარ, განაგრძეთ!

ერთ მშვენიერ დღეს სიმონ-პეტრე და მისი მეგობრები საოცროდ წაყვინდნენ და ერთი ღერი თევზიც ჯერ დაიჭირეს. ძე კაცისა, თავისი ჩვეულების თანახმად, მოციქულების მისაშველებლად გაეშურა და იმ დროს მივიდა, როცა ნაცემი ძაღლებივით გაწბილებული და დასველებული მოწაფეები ხმელეთზე ხელცარიელნი გამოვიდნენ.

— შვილნო ჩემნო, გაქვთ რაღე ჭამადი? — ჰკითხა იესომ.

— არა.

— არა უშავს! გადაადგეთ ბადე მარჯვნივ და დაიჭირეთ.

პეტრე და მოციქულების მთელი კრებული სახტად დარჩა. ორსამ წუთში ნავი თევზით აივსო, კინალამ გადაბრუნდა.

როცა მეთევზეები ნაპირზე გამოვიდნენ, პეტრემ თევზი დათვალა და აღმოჩნდა, რომ ასორმოდამეტად დიდრონ-დიდრონი თევზი დაუჭერიათ. არც მეტი, არც ნაკლებიო, ასე ამტკიცებს სახარება.

— მოდით, ვისადილოთ, — უთხრა იესომ.

მოციქულები საქმეს შეუდგნენ. მაგრამ რაც მეტს მიირთმევდნენ, მით მეტი თევზი რჩებოდა.

რა სამწუხაროა, რომ საბრალო მოწაფეებს თავიანთი მოძღვრის ზებუნებრივი ძლიერება არ გააჩნიათ! როგორ გამოადგებოდათ მშვიერი ოჯახების გამოსაკვებად!

სადილი სანაქებო გამოდგა, თევზი უკეთესი არავის ენახა იმ ზღვაში, მხოლოდ დასაყოლებელი არაფერი ჰქონდათ. სამაგიეროდ იესომ ტკბილი სიტყვით ჩაუშაქრა პირი მოწაფეებს.

— პეტრე, შენ ზომ გიყვარვარ? — მიუბრუნდა სიმონ-ქვას.

— კი, უფალო, მაშ როგორ!

— მაშინ ჩემი ცხვრების მწყემსად დაგნიშნავ.

ხუთი წუთის შემდეგ კითხვა გაიმეორა:

— პეტრე, გიყვარვარ თუ არა?

სიმონ-პეტრემ პასუხი გაიმეორა.

მთავრულ სიტყვას უყვარდა გამეორება (ამ მხრივ დაღუპილი სიტყვის გამეორებაში გაწაფულ ხავესმოდებულ სქოლასტიკოსებს ჰგავდა). ამიტომ თვითონაც დაჰეპირებელ-დაკანონებული სიტყვა გაუმეორა:

— მაშ მწყემსე ჩემი ცხვრები.

გავიდა მცირე ხანი და იგივე ღრმაზროვანი დიალოგი განმეორდა. (მერე რა, სქოლასტიკოსები ათეული და ასეული წლობითი რამე-ორებენ!). სწორედ ამ ბრწყინვალე დიალოგის საფუძველზე აცხადებენ ეკლესიის ბურჯნი, რომ პირველი პაპი იყო პეტრე.

იესო კიდევ რამდენიმეჯერ გამოეცხადა მოციქულებს.

ერთხელ დილით, ალიონზე, მთაში წაიყვანა. გზადაგზა მოციქულები ერთიმეორეს ეკითხებოდნენ, ნეტა რა უნდაო?

— იქნებ ისევ ამბოხებისაკენ მოგვიწოდებს? არ იკმარა, რომ ერთხელ უკვე ჯვარს აცვეს?

რომელიდაც მოწაფე მართლა შეწუხდა:

— ვაი თუ ჩვენი წამების რიგი დადგა! რას იტყვიით?

ჯვარზე გაკვრა და ლურსმნებით ჭაერში გადმოკიდება ყვაფ-ყორნების საჯიჯგნად არავის არ უქადდა სანუკვარ პერსპექტივას.

მწვერვალს რომ მიაღწიეს, მოარულმა სიტყვამ მათ ასე მიმართა:

— კონეღია დამთავრებულია, დროა ფარდა ჩამოვეშვათ. ჩემი მისია დასრულებულია. ამ გლოვის ველზე აღარაფერი დამრჩენია. ამიტომ ვბრუნდები ჩემს მამა იეღოვასთან. გადავეხვიოთ ერთიმეორეს და — უკეთეს სასუფეველში შეხვედრამდე!

მოციქულები თითქოს გაქვავდნენ.

— როგორ? შენ უნდა მიგვატოვო?

— ვერაფერს გააწყობ, ასეა საჭირო. აუცილებლობას დმერთიც ემორჩილება. ასეა ჩაწერილი ბედის წიგნში.

— მაგრამ უმეხოდ რა სოგვივა, რა გვეშველება? ვინ გაგვამხნეებს პირადი მაგალითით?

— ნუ გეშინიათ, მე ვიზრუნებ თქვენთვის. მე უკვე შთაგბერეთ სული, მალე სულიწმინდა ჩამოეშვება და გადმოგცემთ იმ თვისებებს, რომელთაც მე დაგპირდით. აბა უკანასკნელად დავემშვიდობოთ ერთიმეორეს, თორემ შესამე ზარიც დაჰკრავს. ყველაფერს აქვს დასასრული.

მოციქულებმა იესო უკანასკნელად გადაჰკოცხეს.

ბოლოს ქრისტემ მარიამ მაგდალინელი გადაკოცნა, ლოდზე ავიდა, აიწია და ჭაერში მსუბუქად ასრიალდა

თომას მაშინვე ეჭვი შეეპარა: ახლა გადმოვარდებაო!

ო, ეს ურწმუნოები! თომა მოტყუვდა.

მტრედის შვილი მსუბუქად ირხეოდა ქაფში და საკმაოდ სწრაფად ადიოდა მალლა-მალლა.

მაცხოვარი პირდაპირ ნათლის სვეტის აყობებით მიიწვედა ზემოთ, არც ერთ ფრინველს არ შეუძლია ასე ფერტიკალურად ფრენა. ბოლოს ისეთ სიმაღლეზე ავიდა, რომ მოციქულები ველარაფერს ხედავდნენ.

მაშინ იქ გამოჩნდა ორი ანგელოზი და გაისმა მელაოდიური ჰანგი:

— გეთილნო გალილეველნო! გეყოფათ ქაფში თქვითა ცეცება, ცის თაღებს თქვენ ვერ განჭვრეტთ. იესო ამაღლდა და დიდი ხნით წავიდა ცაში. მხოლოდ ქვეყნის აღსასრულს დაბრუნდება, რათა განსაჯოს, მკვდარი და ცოცხალი განიკითხოს.

ასე დაბრუნდნენ მოციქულები სერობის ღარბაზში. მიდიოდნენ დაღვრეშილები, სახეები ჩამოსტიროდათ, რადგან კარგად ესმოდათ, რომ ამიერიდან მათი გზა არ იქნებოდა ფინანდაზებით მოფენილი.

(ახალი აღთქმის ამ უკანასკნელი მოქმედების მასალებს ნახავთ თხზსავე სასარებაში: მათე, 23, 16—20; მარკოზი, 16, 15—20; ლუკა, 24, 44—53; იოანე, 21, 1—25).

ვილჰელმ ფონ კაულბახი. იმპერატორი ტიტე ანგრევს იერუსალიმს

შენიშვნები

1. სიტყვა, ე. ი. უფალი ქრისტე...

სახარების პირველი სიტყვები გვაუწყებენ: „პირველითგან იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იყო ღმერთისა თანა, და ღმერთი იყო სატყვა იგი“ (იოანე, 1,1). ქრისტიანობის საყოველთაო მოძღვრებით, ღმერთი ერთია, ოღონდ სამსახოვანი: მამა-ღმერთი, ძე-ღმერთი და სულიწმინდა. ძე-ღმერთის სინთიზმად ღვთისმეტყველნი სიტყვას ხმარობენ, მაგრამ რამდენადაც ქრისტე ღმერთი იყო, ამდენად სიტყვა ღმერთის სინონიმიცაა. ტაქსილი არაერთხელ ათამაშებს ქრისტიანული მოძღვრების ამ აბსურდულ, ფანტასტიკურ გაუგებრობას. მამა-ღმერთსაც რამდენიმე სინონიმი აქვს, ხან ერთს ეძახიან და ხან მეორეს. ქრისტიანულ ბიბლიაში ის უბრალოდ ღმერთია. მაგრამ ძველი აღთქმა ხომ „წმინდა“ წიგნია მეორე, სულ სხვა რელიგიისა— იუდაიზმისა! ძველი ებრაულიდან შესრულებულ თარგმანში იმავე ღმერთს ხშირად ეძახიან იაღვეს ან იეღოვას. საბოთი ძველ აღთქმაში იხმარება, როგორც მხოლოდ დამატება იაღვეს სახელისა: „იაღვე საბოთი“ ნიშნავს „მტდრობის ღმერთს“, ომის ღმერთს, „ძალთა ღმერთს“. ბერძნულ თარგმანში ეს სიტყვა მოჴყდა საბოთის და იქცა დამოუკიდებელი ერთი ღმერთის, მამა-ღმერთის სინონიმად. ეს საბოთი შევიდა მერე ევროპულ ენებზე შესრულებულ თარგმანებშიც.

2. ლევიტელი...

ბიბლიური გადმოცემის თანახმად, ლევიტელნი არიან პატრიარქ იაკობის შვილის ლევის შთამომავალნი, რომელთაც იმთავითვე განსაკუთრებული პრივილეგია მიიღეს ღვთისმსახურების საქმეში. იუდეველთა ღვთისმსახურნი სამ კგუფად იყოფოდნენ: მღვდელმთავარი, მღვდელნი და ლევიტელნი, ამ უკანასკნელებს უმდაბლესი მოვალეობანი ეკისრებოდათ. ხშირად პყავდათ მსხვერპლის-შემწირველებად, ტაძრის მუსიკოსებად, მომღერლებად, წმინდა წიგნების წამკითხველებად (დიაკვნებივით) და მოსამართლეებად.

მოციქული ლუკა...

ბერძნულად მოციქულს „აპოსტოლი“ ერქვა, რაც „გაგზავნილს“, „ელჩს“, მოციქულს ნიშნავს საერთოდ, ეს სიტყვა ერთხელ და სამუდამოდ მიეკუთვნა იმ 12 მოწაფეს, რომლებიც ვითომ ქრისტემ დაგზავნა ქვეყნის ყველა მხარეში, რათა ზალხისთვის ეუწყებინათ მისი გამოცხადება და მოძღვრება. ასე უწოდებენ აგრეთვე ქრისტიანობის პირველ გამოჩენილ

* ჩვენ თითქმის უცვლელად ვტოვებთ შენიშვნების იმ ტექსტს, რაც რუსულ გამოცემას ერთვის, მხოლოდ ნუმერაციის პრინციპს ვცვლით, იოლად სარგებლობის მიზნით. ა.გ.

პროპაგანდისტებს, მათ შორის ლუკას და მარკოზს, თუმცა ისინი არ ყოფილან ქრისტეს პირველი მოწაფეები, მათ კოლეგების მათეს და იოანეს მსჯავსად სახარება იგივე „კეთილი სიტყვა“, „სასიხარულო ცნობა“. ქრისტიანული რელიგიის ეს ოთხი წიგნი შეადგენს ახალ აღთქმას, მის ძირითად ნაწილს, წმინდა წერილის საკუთრივ ქრისტიანულ ნაწილს. ისინი შეიცავენ იესოს ცხოვრების ამბავს და ქრისტიანულ დოგმატიკას. პირველად მრავალი სახარება არსებობდა. თითქმის ყოველ სექტას თავისი სახარება ანუ ევანგელიე ჰქონდა.* ნიკეის საეკლესიო კრებაზე (325) კანონიერად აღიარეს მხოლოდ ეს ოთხი სახარება, რომლებიც თითქმის მითოურ მოწაფეებს დაეწერათ (მათეს, მარკოზს, ლუკას, იოანეს). სახარებათა ტექსტების ანალიზმა ცხადყო, რომ ისინი მრავალი ავტორის ტექსტების შესწავლის, გარჩევის და სესხების გზით დაწერილან. დამტკიცებულია, რომ სახარებები დაწერილია ჩვენი წელთაღრიცხვის II საუკუნის შუა წლებში, არა უადრეს. ეს წიგნები რომ არაა ისტორიული შრომები და არ ასახავენ რეალურ მოვლენებს, ეკლესიის მამებიც კი იძულებული გახდნენ ეღიარებინათ. ნეტარი ავგუსტინე (353—430) წერდა: „ეკლესიის ავტორიტეტი რომ არ მაიძულებდეს, სახარებას არც მე დავიჯერებდი“.

3. ... კმევეა...

თიმიამის ანუ საკმეველის კმევა—ღუღუღური რელიგიის წესთა, რაც ქრისტიანობამ გადმოიღო. კმევის დროს წვავენ სურნელოვან ზეთს, მერე სხვა ნივთიერებათა კმევა დაიწვეს.

4. მთელი ისრაელი ხალხი...

ისრაელი ანუ იზრაილი ბიბლიური პერსონაჟის—იაკობის მეორე სახელია, მისი 12 შვილისაგან შეიქმნა ვითომ ებრაელთა 12 გვარ-ტომი. აქედანაა გამოთქმა „მთელი ისრაელი ხალხი“—მთელი ებრაელი ხალხი, იუდეველნი.

5. მესიის წინამორბედი...

მესია (ძველ ებრაელად მირონცხებული)—მითითური მხსნელი, რომლის სახე შეიქმნა ებრაელ რელიგიაში VIII საუკუნეში ჩვენს ერამდე, იმ ეპოქაში, როცა იუდეასა და ისრაელში მოხდა თვმის რღვევა და მიწა-წყლის წარჩინებულთა ზელში გადასვლა, რასაც მოჰყვა მთელი სიმდიდრის კონცენტრაცია გაბატონებული წოდების ზელში. კლასობრივი წარმოდგენა სხვადასხვაგვარი იყო და იცვლებოდა სხვადასხვა ისტორიულ ეპოქაში. დარაგრულები—გლეხები და ხელოსნები იმედოვნებდნენ, რომ მოვა მესია და მათ სავალალო მდგომარეობას შეამსუბუქებს. გაბატონებული კლასების წარმომადგენლები,—მონათმფლობელები, მიწათმფლობელნი, ვაჭრები ოცნებობდნენ, რომ იუდეის მეფედ დაჰდებოდა ძველი დინასტიის—„დავითის სა-

* ქართული ენის სიმკვლესა და სიმდიდრეზე მეტყველებს ის უბრალო ფაქტიც, რომ არსებობს ქართული ორიგინალური სიტყვა „სახარება“ (მნიშვნელობით იგივე გახარება, სასიხარულო ცნობის მოტანა), რასაც ყველა სხვა ენაზე მიეცა ბერძნული სახელწოდება „ევანგელიე“.

ხლის" რომელიმე შთამომავალი, რომელიც ძლიერ სახელმწიფოს შექმნის და მათს დღევითილობას საიმედო ზღუდვას შემოავლებს. ამრიგად, სიის იდეა თითქმის ყველას აძლევდა ზელს. რომის ბატონობის ქვეშ იღვწის უცხო უღლისაგან განმათავისუფლებლის სახეს. მესიანისში ყველა ეპოქაში აჩვენებდა კლასობრივი ბრძოლის სულისკვეთებას და ამდენად რეაქციული ხასიათისა იყო.

იუდეიზმის მოძღვრების თანახმად, მესიის მოვლინებისთვის სამზადისში ჯერ წინასწარმეტყველი უნდა გამოცხადებულიყო. ასეთ წინამორბედად ქრისტიანობა იოანე ნათლისმცემლის მოთიურ პიროვნებას ასახელებს*.

6. „...საქარია არა მარტო დამუნჯდა, დაუჩუქდა კიდევ...“

ლუკას სახარებაში წერია: „მოვიდა და ჰრეკა ანგელოზმან მან: შე ვარ გაბრიელ... და მოვივლინე სიტყვად შენდა და ხარებად ამას. და იყო შენ დადუმებულ და ვერშემძღვებელ სიტყვად, ვიდრე დღემდე ყოფილ ამისა“

(1, 19—20). ცოტა ქვემოთ კი: „და თვალ—უყოფდეს მამასა მისსა, რაი —იო უნდეს სახელის—დებად მისა“ (62). ე.ი. რა უნდა უწოდოსო. აქედან ჩანს, რომ საქარია დაურუვდა კიდევ. ჩანს, მიქელგაბრიელს ღაგავწყდა, რომ საქარიას დაურუვება არ უნდოდა, მხოლოდ ენა უნდა დაემა დროებით. უფრო სწორად კი, თვით სახარების ავტორებმა ვერ მოახერხეს თავი და ბოლო.

7. იუდეის შეფედ ითვლებოდა ვანშე ჰეროდე.

ჰეროდე დიდი (73—4 ძვ. წ.)—იუდეის შეფე 40—4 წლებს შორის ჩვენს ერამდე. 40 წელს რომის სენატმა ის ტეტრარქად დანიშნა, ე.ი. ქვეყნის მეოთხედის გამგებლად. შემდეგ კი რომის კასალური ქვეყნის მეფის ტიტულიც მიიღო. ჯერ ტრიუმფირი მარკ ანტონიუსი მფარველობდა, მერე იმპერატორი ოქტავიანე ავგუსტუსი. ოქტავიანესაგან ჰეროდემ მიიღო მიწები ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროებზე და იორდანეს გადაღმა. ჰეროდემ დააარსა კესარეა, ააშენა იერუსალიმის სასახლე და ზედათა ააშენა ილევს ტაძარი იერუსალიმში. ჰეროდე რომაელთა ერთგული ლაქია იყო და სასტიკად უსწორდებოდა იმპერიის წინააღმდეგ აშლილ ხალხს. ალბათ ამ სისასტიკის ანარეკლია ყრმების გაყვლეტის ის საზარელი სცენა, რაც მოთეს სახარებაში აისახა.

სინამდვილეში კი იმ დროისათვის, როცა სახარებების თანახმად იესო დაიბადა, ჰეროდე თითქმის სამი წლის მიცვალებული იყო.

8. დავითის სამეფო გვარი...

დავითი—ძველი ისრაელის მეორე შეფე (II საუკუნის ბოლო—X საუკუნის

*იყო სხვა ვარაუდიც, რომ უდრევე ცადამაღლებული ილია წინასწარმეტყველი მოველინებოდათ. ზოგან იოანე ნათლისმცემლისაც კი მასთან იგივეებდნენ.

კუნის დასაწყისი ძვ. წ.)*. დასაბამი მისცა დინასტიას, რომელიც განაგებდა ჯერ მთელს ისრაელს, შემდეგ კი მის სამხრეთ ნაწილს—სამუდამ სამუდამს ბაბილონის ტყვეობამდე ანუ „განდევნილობამდე“, რაც ქველმოქმედების ისტორიის უძველესი ფურცელია (VI ს. ძვ. წ.). ის იშლება 597 წლიდან, როცა ნაბუქოდონოსორმა, ბაბილონის მეფემ იერიშით აიღო იერუსალიმი და საბოლოოდ გაანადგურა იუდეის სამეფო (586). მთელი მოსახლეობა—დიდაკობა, მოხელეები, ვაჭრები, ხელოსნები ძალით გარეყეს ბაბილონში. მეექვსე საუკუნის 30-იან წლებში სპარსეთის მეფემ კირისმა, რომელმაც ბაბილონი აიღო, ებრაელებს ნება დართო სამშობლოში დაბრუნებულიყვნენ.

დავითის დროს იერუსალიმში იქცა სატაბტო ქალაქად. მეფემ ძველ ებრაელთა ისტორიაში ჰარველად მოახდინა აღწერა თავის ერცელ საბრძანებელში და საგანგებოდ დაავალა მემკვიდრეებს ჩაეწერათ ყველა მნიშვნელოვანი მოვლენა, შემდეგ ეს ჩანაწერები შევიდა ე.წ. ბიბლიურ წიგნებში (მეფეთა). ბიბლიის ლეგენდით, დავითმა დიდი გმირობანი მოახდინა (დამარცხა გოლიათი, ებრაელთა ლომებს და სხვ.). ის ავტორია ცნობილ ფსალმუნთა, რომლებიც ბიბლიაშია შესული ცალკე წიგნად.

ბიბლიური ლეგენდით, აბრაამი დიდი პატრიარქია, ებრაელი ხალხის მამათაყარი. თავისი მართლმორწმუნეობითა და რწმენის ძალით ის აღმავტებოდა ყველა ბიბლიურ პატრიარქს—ასე ამტკიცებენ რელიგიის დამცველნი; მაგრამ თვით ბიბლიაშია ეუარებელი ფაქტი, რაც ამ აბსტრდულ ზნის უარყოფს. აბრაამს პატივით იხსენიებენ არა მარტო იუდაიზმი, არამედ ქრისტიანობაც და ისლამიც.

ძველ პლემეში მრავალი ლეგენდაა სოლომონზე ისეთი, რომ სულაც არ მოეშობს ამ „კეთილი და ბრძენი მზრანებლის“ მორალურ სიმშინდეს, პატივს არ სდებენ იგავთა და სატრფიალო საგალობელთა ავტორს, თუმცა ღვთისმეტყველთ და ღვთისმსახურთ ცაში აყავთ. შინის მისაღწევად არც ფერაგობას თაყილობდა და არც მკვლელობას; მისი ბრძანებით მოკლეს მისი

ქმა აღონა, მისი მეგობარი სარდალი იაზი, მანვე განდევნა მღვდელმთავარი აბიათარი და ა.შ. აი, რას ამბობს ზიბლია მის თვალსაზრისზე თქმისა და ქორწინების საკითხში: „ხოლო იყო მეფე სოლომონ ფრიად მოყვარე, და მოიყვანა დედანი უცხოი, და ასულნი ფარაოსი, შობელთანი, ამანტელთანი, სერისანი და იდუმელთანი, ქეტელთა და ამორეველთანი. ყოველთა მათ წარმართთაგან, რომელთა თვის ამცნო უფალმან ძეთა ისრაელისათა არა შესლვად მათდა, და იგინიცა რათა არა ეიდოდენ... ამათ მიმართ შიდაცა სოლომონ სიყვარულად, და იყენეს მისა ცოლნი შეიდას და ხარჭანი სამას...“ (3 მეფეთა, 11, 1—3). დაბერდა სოლომონი და „მიჰქიცა გული“ ამ ქალებმა უცხოთა მიმართ...

არანაკლებ მიმზიდველი ვინმე იყო ჰატრიარქი აბრაამი. სიმართლე რომ ითქვას, ჰირველი სეტენიირი იყო, ცოლს გაანათხოვრებდა და აღებულ ქონებით სარგებლობდა. ამაზე მეტყველებს ერთი ამონაწერი, რომლის მსგავსიც ბიბლიაში რამდენაა! „და იყო, რაჟამს შეიპლა ეგვიპტელ, ჰრქვა აბრაამ ცოლსა თვისსა სარას: ვუწვი, რამეთუ დედაკაცი ჰირ-შეწენიერი ხარ, და ოდეს გიხილონ შენ ეგვიპტელთა, თქვან მათ, ვითარჲედ ცოლი მისი არს ესე, და მომლაშ მე, ხოლო შენ კეთილად შეგიწყნარონ. სთქვი, ვითარჲედ დაი მისი ვარ, რათა კეთილი მეყოს მე შენვან და განერეს სული ჩემი. და იყო რაჟამს შევიდა აბრაამ ეგვიპტეს, იხილეს ეგვიპტელთა მათ დედა კაცი იგი, რამეთუ შეწენიერ იყო ფრიად. და ირილეს იგი მთავართა ფარაოსთა და აქეს იგი წინაჲე ფარაოსსა და შეიყვანეს იგი სახლსა ფარაოსსა. და აბრაამს კეთილსა უყოფდეს მისგანით: და იყო მისი ცხოვარი და ზრთა და ვირი და მონა და მხევალი და კერძო ვირა და აქლემი“ (გამოსლვათა, 12, 11—16).

იესო ნავენის წიგნის 2 თავში „ლაპარაკია ვინმე რააბზე. იერაქონელ მეძავეზე. მათეს საბარებას 1 თავში (მეც. 5) იესოს წინაპართა შორის ღასახელებულია ბოოზი, რაქაბის შვილი. რააბი და რაქაბი—ერთი და იგივე სახელებია. ბიბლიის რეს მთარკმნელებს ერთგან „რააბი“ დაუტოვებიათ, მეორეგან „რაქაბი“ გაუცუთებიათ. რომ ამით მაინც დაედწეათ თავი შემავსათვის იესოს საგვარტომო ნუსხაში. ასეთი ზრუნვა წმინდა წერილის ავტორებს არ ეტყობათ.“

11. ვ ე ლ გ ა რ ტ ი დ ა ნ ...

ველგარტ—კათოლიკური ლათინური ბიბლიის სახელწოდებაა, რაც ტრიდენტის კრებამ (1546) ერთადერთ სწორ ლათინურ თარგმანად აღიარა, ლათინურ—შთავონებულად და ღედნის შესატყვისად. სინამდვილეში კი ამ თარგმანში, რაც ჯერ კიდევ 19 საუკუნის ბოლის შემარელა ეკლესიის მამამ

* საველიევას და იარილინას ეს ვარაუდი ეერ არის დამაჯერებელი. საქმე ისაა, რომ დედანშია „რააბი“ (ასე აქვს ლეოფრსაც. ბიბლიის სწორე-ბოვარ მთარკმნელს: Rahab), ასეა ნავენის წიგნშიც (1,3) და მათეს საბარებაშიც (1,5). ქართულ თარგმანშია რააბი („მეტოლა რააბს და ჰრქვა“) და რექაბი („სალმონ შვა ბოოზ რექაბისგან“), ქალის სახელში ასოს შეტანით იესოს საგვარტომო ნუსხის „განსაკეტაება“ მეტად გულუბრყვილო ცდა იქნებოდა.

იერონიმე (330—413), ანაბეზელი შეცდომაა, გადაწერის ტექსტშია. 1590 და მომდევნო წლებში რომის პაპებმა არაერთხელ შეაჩერეს რომის ამ შეცდომების გასასწორებლად. 1598 წელს გამოცემული ვარიანტი საბოლოოდ მიიჩნიეს, რისი შემდგომი გასწორებაც იკრძალებოდა, მაგრამ იმაშივე დარჩა რამდენიმე განსხვავებული ვერსია იერონიმეს ვულგატასთან შედარებით.

12. კეისარმა ავგუსტუსმა ბრძანა მოსახლეობის აღწერა...

ავგუსტუსი (63 ძვ. წ.—14 წ. ახ. წ.)—რომის იმპერატორი, კეისარი (27—14), კათს ოქტავიუსისა და იულიუს კეისრის უმცროსი დის შვილი. მდიდარი და სახელოვანი პატრიციების შთამომავალი. კეისრის მკვლელობის შემდეგ რომში ჩავიდა, ტრიუმფირატში შევიდა და თავი ავგუსტუსად (ლეთაებრივად) გამოაცხადა ხელთ ავღო მთელი რელიგიური და საერო ძალაუფლება. 12 წ. ძვ. წ. გამოცხადდა დიდ პონტიფიკად, უზენაეს ქურუმად. მოგვიანებით ლეთაებრივი ეწოდა, „ავგუსტოსის“ წოდებას „ღივუსი“ დაუმატა და თავისი კულტი დაამკვიდრა. მის სადიდებლად მთელს იმპერიაში შენდებოდა ტაძრები და იღვმებოდა ბიუსტები. ავგუსტუსის დროს რომის იმპერია მართლაც განუზომელ მიწაწყალს ფლობდა. მის პროვინციას წარმოადგენდა იუდეაც, მცირე აზიის ნახევარკუნძულზე.

იმ ხანებში რომის იმპერიაში საკმაოდ რეგულარულად ტარდებოდა მოსახლეობის აღწერა (უმთავრესად ომში გასაწვევთა და გადასახადების გადამხდელთა დადგენის მიზნით). მაგრამ იუდეაში სახარებით ნავარაუდევია აღწერა მოხდა 6—7 წლის შემდეგ მითიური ქრისტეს დაბადებიდან, თანაც არ გავრცელებულა ნაზარეთში, მითიურ ქალაქში, რაც გალილეაში მდებარეობდა თითქოს (აღწერა არ ნაუტარებიათ საერთოდ გალილეაში). ისტორიკოსებმა დაადგინეს, რომ ნაზარეთი 1 საუკუნეში საერთოდ არ არსებობდა.*

13. ებრაული აღათი...

ქრისტიანობა უარყოფს წინადაცეთას, რაც ებრაელთა უბრაველსი აღათწესია. ამის მიუხედავად მრავალ ქრისტიანულ მონასტერსა და ეკლესიაში (მათი რიცხვი ოცამდეა) დღემდე ინახება ქრისტეს ჩუჩა, ამასთან ყოველი მფლობელი აცხადებს, ჩემი რელიქვია ნამდვილიაო, ქრისტე კი ერთი იყო!

*მთლად ასე არ უნდა წარმოვიდგინოთ, რომ ნაზარეთი არ არსებობდა და არ არსებობს. არა, გალილეაში ასეთი ქალაქი დღესაც არის, მარტო სურათს რომ დავხედოთ, დიდებული ქალაქის იერს ატარებს და საკმაოდ ძველიცაა (არაბ. ენ ნაზირა), 1960 წელს 25 500 მცხოვრებს ითვლიდა. ჭვაროსნული ლაშქრობის დროს, XIII საუკუნეში მრავალ მიმლოცველს იზიდავდა და უძველეს ბიბლიურ დროსაც ზაბულონის ტომის მიწაწყალზე იყო, როგორც დაბა. დღეს იქ აჩვენებენ იოსების სახელოსნოს, სინაგოგას, სადაც იესო ქადაგებდა და სხვ.

18. წმინდა ეპიფანიუსი (397—403) — ეპარქოსის არქივის-კოპიის, აგრცელებდა ქრისტიანობას ეგვიპტესა და სპარსეთში. დაწერა „რწმენის ღეზა“ და „საოჯახო აფთიაქი“.

19. ტიბერიუს კლავდიუს ნერონი — რომის მეორე იმპერატორი, კეისარ ავგუსტუსის შემდეგ, ძალაუფლება აიღო 14 წ. ახ. წ., გარდაიცვალა 37 წ. ამრიგად, სახარებაში აღწერილი ამბები ძირითადად ტიბერიუსის მმართველობის დროს მოხდა. მაგრამ არც ერთი იმდროინდელი წყარო არ ასვენებს სახარების არც ერთ მოთხრობას. არც იესოს ჭეშარი ნახსენები, არც ამასთან დაკავშირებული სასწაულები: დაბნელება, მიწისძვრა და ა. შ., თუმცა ასეთ ამბებს მაშინვე ატყობინებდნენ ხოლმე რომს. ეკლესიის მამების ყველა ცდა, რომ ტიბერიუსის ისტორიულ ცნობებში იესოს არსებობის დამადასტურებელი საბუთი ეპოვა, მარცხით დამთავრდა.

30 ნოტიუს პილატე — რომის ნაცვალის (პრეკურატორი) იუდეაში 26 წლიდან 36 წლამდე. მისი დროის დოკუმენტებში იესოს სახელი არ ჩანს, რაც მის მითითებულ მტაცებლებს. ცნობები იმ დროის მღვდელმთავრებზე ანასა და კაიაფზე აგრეთვე ძლიერ საეჭვოა, რადგან ებრაელთა წესით ერთდროულად ორი მღვდელმთავრის ბატონობა გამორიცხულია.

20. წმ. იუსტინე, მოწამე (დაახ. 105—166) — ადრექრისტიანული ღვთისმეტყველი, „ტრიფონ იუდეველთან საუბრის“, „აპოლოგიის“, აგრეთვე ადრეული ქრისტიანული ერესების კრებულის ავტორი.

21. სინედრიონი — იუდეველთა უზენაესი სამსჯავრო. მისი რეზიდენცია იყო იერუსალიმში და შედგებოდა 72 წევრისაგან, რომელთაც სათავეში ედგა ერთი მღვდელმთავარი. რაბინები და თალმუდისტები ამტკიცებენ, სინედრიონი ჯერ კიდევ მოსეს დროს იღებს სათავეს. ეს სამსჯავრო საზოგადოებრივი ცხოვრების მრავალ საკითხს წყვეტდა. საეპარქოსო ითქვას, რომ აქ წულებოდა ომისა და მშვიდობის საკითხი, სახელმწიფოებრივ თანამდებობაზე დანიშვნის საქმე და ა. შ. ვიდრე რომაელები იუდეას დაიპყრობდნენ, აქ გამოჰქონდათ სიკვდილის განაჩენი. შემდეგ, როგორც სახარებაშია, ეს უფლება შეიზღუდა: საჭირო გახდა რომის ნაცვლის დასტური.

ფარისეელები და იეზუიტები — ტაქსილს მხედველობაში აქვს იეზუიტებისა და ფარისეელების ბრძოლის მეთოდების მსგავსება. სარწმუნოების გავრცელების დროს არც ერთი მათგანი არ ერიდებოდა არც ერთ ვერაგულ ღონისძიებას.

22. იეზუიტების ორდენი — საშინელი გაერთიანება, რაც დაა-

ლებს ეძახიან). აღმოსავლეთში აღიარებული „მსოფლიოს მასწავლებლები“ არიან წმ. ვასილ დიდო, გრიგოლ ღვთისმეტყველი, იოანე ოქროპირი, იოანე დამასკელი და ათანასე აღმკანდრიელი. დასავლეთში ამოთ ემატება იერონიმე სტრიდონელი, ავგუსტინე, ამბროსი და პაპი გრიგოლ დიდი. დას. ეკლესიის ჰეაფს აგრეთვე ეკლესიის დოქტორები: თომას აკვინელი, ლევ დიდი, ბერნარდ კლერვისელი, პილარიუსი, ფრანცისკი.

არსა ესპანელმა აზნაურმა ივანტი ლოიოლამ 1534 წელს. მისი მიზანია იყო
 გაბის დაცვა, კათოლიციზმის გავრცელება ერეტიკოსებსა და წარმართებზე
 შორის. ორდენი დღემდე არსებობს და დიდა შეგავლენითაც სარგებლობს
 კათოლიკურ სამყაროში. უზარმაზარი სიმდიდრე საშუალებას აძლევთ შე-
 ინახონ მრავალი სკოლა და ორგანიზაცია სხვადასხვა ქვეყნებში, ჩაატარონ
 ფართო პროპაგანდა.

ფარისევლები (ქვ. ებრაელი „პერეშიმ“—განკერძოებულნი, გა-
 მოყოფილნი). რელიგიურ-პოლიტიკური პარტია იუდეაში (1 ს.). შედგე-
 ბოდა მღიღარ მონათმფლობელთაგან, ეპიტებისა და უმაღლესი ქერემე-
 ბისაგან. ფარისევლები ეწეოდნენ რომის ჩავერასთან შევეების პოლიტი-
 კას. ამ ჩავერის მთელი სიმამივე, როგორც მუდამ სდებო ყველგან, მშრო-
 მელი ხალხის ზღრვზე გადაჰქონდათ, თვითონ კი აქედან სარგებლობა
 იღებდნენ. ფარისეველთა რელიგიური მოძღვრება აღიარებდა სულის უკ-
 ედებებსა და ზღუდავდა ადამიანის ნებისყოფის თავისუფლებას. ფარისე-
 ვლები მშრომელთა მასების სიძულვილს იწვევდნენ არა მარტო იმისათვის,
 რომ მჩაგვრელთა ინტერესებს იცავდნენ, არამედ იმისათვისაც, რომ თა-
 ვიანთ თავს ერთადერთ „ლეთისგან რჩეულებად“ აცხადებდნენ და სხვათა
 მორჩილებას ითხოვდნენ, როგორც მღარე, მღამიო და უწმინდური არსე-
 ბებისას.

23. ილია—ძველ ებრაელთა მითიური წინასწარმეტყველი, რომელიც
 თითქოს ღმერთმა ცოცხლად გაიტაცა ზეცაში.

24. რაბი და რაკა—ერთი „მასწავლებელს“ ნიშნავს, მეორე—ლან-
 ძლევას.

25. როგორც მოსემ აღმართა უდაბნოში „რვალის
 (სპილენძის)“ გველი—იფულისხმება ებრაელი ხალხის ხანგრძლივი
 ხეტიალი უდაბნოებში მოსეს წინამძღოლობით, ეგვიპტიდან გაქცევის შემ-
 დგ. ხალხი ღმერთის უცაყოფილო იყო, რადგან უდაბნოში არ იყო არც
 წყალი, არც საშენი. მაშინ განრისხებულმა ღმერთმა საჩუქრად შესამია-
 ნი გველები გამოგზავნა: „და მოუვლინა უფალმან ერსა მას გველნი მოსე-
 ვრელნი, და უკბენდეს ერსა მას, და მოისრა ერი მრავალი ძეთა ისრაე-
 ლისთა, და მოვიდა იგი მოსესა და ეტყოდეს: ესცოდეთ, რამეთუ ძვირსა
 ვიტყოდით უფლისათვის და შენთვის. ილიცე აწ ღვთისა მიმართ და გან-
 გეყვანენ ნვენგან გველნი ესე. და ილიცა მოსე უფლისა მიმართ ერისა
 მის თვის, და ჰქცა უფალმან მოსეს: ჰქვენ შენ გველი და დადევ იგი სას-
 წაუღად, და იყოს უკბანოს თუ გველმან კაცსა, ყოველჳან კბენილმან რო-
 მელმან იბილოს, ცხოვდეს“ (ჩიცხეთა, 21, 7—9).

ღვთისმეტყველნი იოანეს საბარგბაზე მითითებით მორწმუნეებს შეავო-
 ნებენ, რომ რვალის გველი პარველი სახეა იესო ქრისტესი, რომელიც
 აღამიანებს აგრეთვე მათი ცოდვისათვის მოველინა: „და ვითარცა—იგა
 მოსე აღამალა გველი უდაბნოსა, ეგრეთ ჭერ-არს აღმადლება ძისა კა-
 რისა“.

*ქართულ ტექსტებშია „გველი რვალისა“ (მეოთხე წიგნი მოსესი, 21,9
 და სხვ.). რუსულ, გერმანულ და სხვა თარგმანებშია „სპილენძის გველი“.

ცისაი, რაითა პრწმენეს იგი, აქვდეს ცხოვრება საუკუნოი (იოანე, 3, 14—15).

26. უუთი, რომელშიაც იჭდა ღმერთი:—ბიბლიური ტექსტებით, ჭერ კიდევ ურმა სამუელს, მომავალ დიდ წინასწარმეტყველს, ძილში ღმერთი გამოეცხადა და რამდენიმეჯერ დაუბაზა, როცა ის „ღვთის ელონის“ მახლობლად ათევდა ღამეს ტაძარში (1 მეფეთა, 3, 1—14).

27. ...მცემმა წამკითხველის ან კანტორისათვის...—„კანტორი“ ერქვა მთავარ მგალობელს სინაგოგაში. კათოლიკურ ეკლესიაში კანტორს მგალობელს ეძახიან, ხოლო პროტესტანტებთან კანტორი იგივე ღირსიერია, საეკლესიო ქორის მასწავლებელი და ორგანიზატორი.

28. ისაია (ესაია) წინასწარმეტყველი—ბიბლიური წინასწარმეტყველთაგანი, რომელსაც მიაწერენ ძველი აღთქმის ერთ-ერთ წიგნს. ამ წიგნში მან იწინასწარმეტყველა მესიის მოვლინება, ლევენდა მოგვითხრობს, რომ ისაია ხის ხერხით გადახერხეს მეფე მანასიას ბრძანებით.

29. წინასწარმეტყველი ელისე—ილიას მოწაფე და მიმდევარი, რომელმაც თითქმის იხილა ილიას ცაში გატაცება.

30. წმ. ამბროსი (IV—V სს.)—ეკლესიის მამა, იბრძოდა ძლიერი ერთიანი ეკლესიისათვის, გამოდიოდა ერესთა წინააღმდეგ, იცავდა დოგმატებს. დაწერა ხუთი წიგნი „სარწმუნოებაზე“ („რწმენის შესახებ“).

31. ციცერონი, მარკ ტულუსი (106—43 ძვ. წ.)—გამოჩენილი რომელი ორატორი, მწერალი და პოლიტიკური მოღვაწე. თავის თხზულებებში „სახელმწიფოზე“, „კანონებზე“, „მოვალეობებზე“ („დე ოფიციის“) და სხვა წიგნებში გამოხატავდა რომის მონათმფლობელთა არისტოკრატიის განწყობილებებს.

32. სტობეი, ბოანე (VI ს.)—ბიზანტიელი კომპილატორი, ჩამომავლობით ქალაქ სტობიდან იყო (მაკედონია). თავისი შვილის სებასტიანის განათლებლად შეადგინა ცრტატიანს ერებული, რომელშიაც შეხუთია ძველი დროის ხუთასზე მეტი მწერლის, ისტორიკოსის, ფილოსოფოსის, პოეტის, ორატორის ჩნებული თქმები. ეს ერებული, თუმცა კომპილატორმა შეადგინა, დღემდე ძვირფას დამსმარე მასალად და ძველად ითვლება ლიტერატურისა და ფილოსოფიის ისტორიის შესწავლის დროს.*

33. ტაციტი, პებლიუს კორნელიუსი (დაახ. 55—დაახ. 120)—ენობილი რომელი ისტორიკოსი. მისი თხზულებები „ანალები“, „ისტორიები“, „გერმანია“ და სხვები უაღრესად მნიშვნელოვანი ისტორიული წყაროებია, თუმცა გვიანდელი ჩანართებიცაა (მაგალითად, ქრისტეზე).

34. მაიმონიდი (მოსე ბენ მაიმონი, 1135—1204)—შუა საუკუნეე-

*სტობეი (უფრო სწორად სტობეოსი, ლათ. სტობეუსი) მარტო კომპილატორი არაა. ეს იყო თვალსაჩინო მწერალი და ფილოსოფოსი—ნეოპლატონიკოსი, რომლის ნაშრომი, ოთხტომეული (გამოცემულია ლათინურად, გერმანულად და სხვ.) მნიშვნელოვანია იმიტომ, რომ ბევრი დაკარგული თხზულების ნაწყვეტია შემონახული ამ წიგნებში. სრულიად უგულებელყოფს ქრისტიან მწერლებს.

ბის ებრაელი ფალოსოფოსი, თეოლოგი და მედიკოსი. დაიბადა კორდუკი (ესპანეთი), მართლაც ემიგრაციაში მოხვდა, მერე მიიწვიეს კარტაგენაში, ლახად-ღირსად ლაზ-მედიკოსად. თავის შრომაში „რჩევა-დარჩენათა წიგნი“ ცდილობს შეარჩიოს და შეათანაოს არისტოტელეს მოძღვრება და იუდაიზმი, ხოლო წინააღმდეგობათა უფსერულების ამოვსებას მაიმონი-დი შეეცადა ბიბლიის მითების ალევორიული ახსნით.

35. ნიკეის საეკლესიო კრებამ აპოკრიფად გამოაცხადა... — აპოკრიფები (ჰე. ბერძ. საიდუმლო, დაფარული) — მითოლოგიურ-რელიგიურ ნაწარმოებთა კრებულები, შინაარსითა და ფორმით უახლოვდებიან იმ ნაწარმოებებს, რომლებიც კანონიზირებულია ეკლესიის მიერ (ე. ი. ნებადართული), მაგრამ ახსნა-განმარტებითა და დასკვნებით ეწინააღმდეგებიან მათ და ეკლესია გმობს, ებრძვის მათ. აპოკრიფული ნაწარმოებები მხატვრულად ხშირად მაღალ დონეზე დგანან და ასახევენ სხვადასხვა მიმდინარეობათა ბრძოლას რელიგიური იდეოლოგიის ჩამოყალიბების საქმეში.

ნიკეის კრებაზე (325)—ქრისტიანული ეკლესიის მესვეერთა დიდ საკრებულოზე მრავალრიცხოვანი სახარებებთან აღარეს და დაკანონეს ოთხი: მათესი, მარკოზის, ლუკას და იოანეს სახარებანი. ეს ოთხი ცნეს კეშმარიტად, დანარჩენები კი უარყვეს და აპოკრიფად გამოაცხადეს, თუმცა პრინციპული განსხვავება ამ სახარებებსა და აპოკრიფებს შორის არაა.

36. ალფონსი — შეურაცხყოფელი ზედწოდება მამაკაცისა, რომელიც ქალს ხარკზე ცხოვრობს, მასთან სქესობრივი კავშირისათვის იღებს ფულს ან სხვა რამე უსამრცელს (დიუმ-შეილის კომედიის გმირის „მესიე ალფონსის“ მიხედვით).

37. განყურნა მორიგი ეშმაკეული, რომელიც ევანგელისტმა თესს მიხედვით იყო მენჯი და ბრმა, ხოლო ლუკას მიხედვით მხოლოდ მენჯი... — ა. რას წერს ამზე მათე (12,22): „და მაშინ მოკვარეს მას ეშმაკეული ბრმა და ყრუ, განყურნა იგი, ვითარმედ ბრმა იგი და ყრუ იტყოდა და ჰხედუდაცა“. ლუკა კი ამბობს (11,14): „უკაცისა ვისგანმე განაჰო ეშმაკი, რომელი იყო ყრუ და იყო განსლესა მას ეშმაკისა იტყოდა ყრუ იგი, და დაუკარადა ყოველსა მას ერსა“.

38. ექესი ათასი ღორი... სახარების რუსულ თარგმანში ლაპარაკია არა ექესი ათას ღორზე, არამედ საერთოდ ღორების ჯოგზე.*

39. კლიმენტ ალექსანდრიელი (II—III სს.) — ქრისტიანი

*ეს მართო რუსული თარგმანის ევრსია ჩოღია. ქართულ სახარებაშიც ლაპარაკია ღორების კოლტზე და არა ექესი ათას ღორზე („მივიღეს კოლტსა მას ღორთასა“ — მათე, „იყო მენ კოლტი ღორთა დიდძალი“ — მარკოზი). ასეა ლუთერის ბაბლიაშიც (და დედანშიც): grosse Herde Säue. ტაქსილს ღორების რიცხვი გამოჰყავს ეშმაკთა რიცხვის (ლევონის) მიხედვით.

ლეთისმეტყველი, ეკლესიის მამათაგანი, საეკლესიო სკოლის გამგებელი ალექსანდრიაში. იცავდა და ამკვიდრებდა ქრისტიანობას თავის „მოთმინებულ პედაგოგი“, „სტრომატები“ („საფუძვლები“, სპ. ბერძ. „ხალისები“), „სიტყვა წარმართ ბერძენთა მოსაქცევად“...

40. ტერტულიანე — ბერძენთა მითოლოგიის საზე, ერთ-ერთი ცხრა მუნათაგანი, ქორთა და საერთოდ ცეცვა-სიმღერის ქალღმერთი, ზელსა ღირა ეჭირა, ასეა ასახული რელიეფებში.

41. დამბადა კალამბური (ზმა) — ტაქსილს მხედველობაში აქვს ის სავალალო როლი, რაც ითამაშა ქრისტიანობამ და კერძოდ კათოლიციზმმა კაცობრიობის ისტორიაში. ძალაუფლებისა და აღამიანთა სელსა და ხორცზე ბატონობისაკენ რომ მოიწრაფვოდნენ, რომის პაპები სწორედ სახარების ამ აღგილს ეყრდნობოდნენ. ისინი ამტკიცებდნენ, რომ უზენაესი ძალაუფლება პეტრესაგან მიიღეს, ამ მითიური პირისაგან, რომელიც პირველად პაპად (ეპისკოპოსად) გამოაცხადეს.

42. გარიბალდის არ მოუხდებოდა საფრანგეთში ჩასვლა — გარიბალდი, სახელოვანი იტალიელი სარდალი და პოლიტიკური მოღვაწე, რევოლუციონერი და ლეგენდარული გმირი, რომელმაც იტალიის გაერთიანების საქმეში დიდი როლი შეასრულა (ავსტრიელებთან, პაპთან და სხვა მოძალადეებთან ბრძოლაში) — 1870 წელს თვითონ სთავაზობს თავის მახვილს საფრანგეთის რესპუბლიკას, რათა უკუეგდო პრუსიელთა ჯარები. საფრანგეთ-პრუსიის ომში (1870-71) გარიბალდი კორპუსის ეფროსი იყო.

43. ორიგენ ალექსანდრიელი (185—254) — ქრისტიანი მწერალი, მრავალი საღვთისმეტყველო თხზულების ავტორი. ცდილობდა შეეთანხმებინა ქრისტიანობა ნეოპლატონიზმის ფილოსოფიური სკოლის იდეებთან. თეოლოგიური მსჯელობის გზით ძალაუვნებრად მივიდა დასკვნამდე მატერიის მარადიულობის შესახებ, რადგან ბუნების გარეშე ღმერთს „გასაყვებელი აღარაფერი დარჩებოდა“. ორიგენი მოუწოდებდა ეკლესიას ძალადობით გაეტანა რწმენა, ებრძოლა ერეტიკოსების წინააღმდეგ, ეწამებინა და დაეწვა კიდევ კოცონზე. მისმა მოწოდებებმა ხორცი შეისხეს შუა საუკუნეებში გაბატონებული ინკვიზიტორების საქმიანობაში.

კირილე — ალექსანდრიელი პატრიარქი (421—445), უკიდურესი ფანატისი, ბერობისა და განდევნილობის მქადაგებელი. მის ღრის განადგურდა ალექსანდრიის ბიბლიოთეკის დიდი ნაწილი. ეს იყო ნამდვილი ბნელეთის მოციქული.

ტერტულიანი (II—III სს.) — ცნობილი ქრისტიანი ლეთისმეტყველი, დოგმატიკურ თხზულებათა ავტორი, ებრძოდა წარმართობას („ნათლობაზე“, „სინანულისათვის“, „მოთმინებაზე“, „სანახაობებზე“, „კებათაყვანისმცემლობაზე“ და სხვ.).

კობრიანე (გარდ. 258) — წინაქრისტიანული ეკლესიის ლეთისმეტყველი, საეკლესიო ძალაუფლების ამიდლებისათვის მებრძოლი. თავის „ეპისტოლეებში დონატისადმი“ ნათლად აღწერა თავისი ღრის წარმართთა

წესები. სხვა შრომებიდან უმნიშვნელოვანესია „ერაპთა ამოებაზე“, **მეტყველები**
დეველთა წინააღმდეგ“ და სხვ.

იოანე ოქროპირი (345—407)—ერაპთი უდიდესი საეკლესიო მოღვაწე, მკადაგებელი და მწერალი. თავისი დიდებული მკვლევარ-ტყველებისათვის მიიღო ზედწოდება „ოქროპირი“. არქიეპისკოპოსად იყო კონსტანტინოპოლში. მის კალამს ეკუთვნის მრავალი ნაწარმოები. ესაა უმათერესად ძველი და ახალი აღთქმის წიგნების განმარტებანი და საუბრები რელიგიურ საკითხებზე.

ავგუსტინე ავრელიუსი (354—430)—კათოლიკური ეკლესიის უვლზე უფრო გავლენიანი ავტორიტეტი, ნეტარად წოდებული. აფრიკის ქალაქ ჰიპონის ეპისკოპოსი იყო. მრავალი ნაწარმოები აქვს, რომლებშიც ქრისტიანობის დაცვასა და დასაბუთებას ცდილობს. ღვთისმეტყველების საკითხებთან ერთად ფილოსოფიისა და ფსიქოლოგიის პრობლემებიც აინტერესებდა.

44. მისონი ფრანსუა-მაქსიმილიანე (XVII ს. შუა ხანები — 1722 წ.) ფრანგი მწერალი, პარლამენტის წევრი. დაიბადა პროტესტანტულ ოჯახში. 1685 წ. ნანტის ედიქტს გაუქმების შემდეგ, რითაც ფრანგ პროტესტანტებს თავიანთი ღვთისმსახურების თავისუფლება ეძლეოდათ (გაბატონებული სარწმუნოება კათოლიკიზმი იყო), მისონი გადადგა და ინგლისში წავიდა. მოგზაურა პოლანდიაში, გერმანიაში, იტალიაში. ცნობილი იყო მისი ნაწარმოები „ახალი მოგზაურობა იტალიაში“.

45. სადუკეველი (სადოკის მიმდევარნი) — რელიგიურ-პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლები იუდეაში (II ს. ძვ. წ. — I ს. ახ. წ.), იერუსალიმის დიდუცობის, მეფაბშეთა და ქურუმთა არისტოკრატიის იდეოლოგები, რომლებიც ფარისევლებისაგან მხოლოდ ზოგიერთი რელიგიური საკითხის განმარტებით განიჩეოდნენ: სწამდათ ადამიანის ნებისყოფის თავისუფლება, მოიხსოვდნენ დაწერილი კანონების დაცვას, არ ცნობდნენ სხეულის აღდგომას.

46. ბალთაზარის ნადიმი — წინასწარმეტყველ დანიელის წიგნის მეხუთე თავში მოთხრობილია იმ ცნობილი ნადიმის ამბავი, რაც ბაბილონის მეფემ ბალთაზარმა მოაწყო გახურებული ნადიმის დროს. ადელზე გამოჩნდა სამი ცეცხლოვანი სიტყვა: „მეფე, ტყვე, პერეს“. წინასწარმეტყველმა დანიელმა გაშიფრა: შენი სამეფო გაზომილია, აწონილია, განაწილებულიაო, ე. ი. სპარსთა და მიდთა წერა გახდებაო. ასეთი მეფე არ უოფილა და ამბავიც გამოგონილია.

47. ზოსუე, ეაკ ბენინი (1627—1704) — ფრანგი მწერალი და მკადაგებელი. ავტორი ტრაქტიკისა „ღმერთისა და თავისი თავის შეცნობის შესახებ“, დაწერა „მსჯელობა მსოფლიო ისტორიაზე“ და სხვა თხზულებანი. ებრძოდა პროტესტანტიზმს. 1682 წელს თავმჯდომარეობდა ფრანგ ღვთისმსახურთა კრებას, რაც ფრანგთა მეფემ მოიწვია პაპთან დავის ნიადაგზე.

48. ალექსანდრე VI ბორჯია (1442—1503) — რომის

პაპი (1492 წლიდან). ჩამოშვებულით ესაწინააღიწესა სასაინო
საშინელი თქაბიდან, რომელიც რომში გადაბარგდა. ვაჟი პაპი და გიორგი
წინააღმდეგობას აქცია სასახლეს. მიმართავდა საწამლავს და ბანჯალს.
მარქსმა „გარყვნილების ურჩხელი“ ეწოდა.

პიეტე IX (გრაფი ჯოვანი მარია მასტაი ფერეტო, 1792—1878) —
რომის პაპი (1846 წლიდან). 1850 წელს შემოიღო ტერორისტული რეჟიმი
პაპის ოლქში, წინააღმდეგობას ეწეოდა იტალიის გაერთიანებას, ებრძოდა
ნათელ საქმეს, აღიარა ანტიეროვნული და რეაქციული კურსი. 1870 წელს
მოაღწია პაპის ეკლესიის დოგმის დამტკიცებას.

49. ო რ ფ ე ო ს ი — ბერძნული მითოლოგიის ცნობილი გმირი, მომ-
ღერალი, მგოსანი, რომელიც ზევსსა და კლდეებს აჯადოებდა, ნადირები
უსმენდნენ. მონაწილეა არგონავტების ლაშქრობისა კოლხიდაში. ქვეს-
ნელში ჩაეიდა, რათა უღროოდ დაღუპული მეუღლე მერიდიკე ამოეყვანა,
მაგრამ ვერ შესძლო.

50. ი ვ დ ი თ ი — იუდეველი გმირი ქალი, ბეთილიდან. ივდიითის
წიგნში მოთხრობილია ამბავი იმისა, როგორ შევიდა მტრის ბანაკში, ვი-
თომ სარდალ ოლოფერნთან დროის სატარებლად, სინამდვილეში კი და-
თარო და თავი მოჰკეტა, რითაც იხსნა ებრაელები. სინამდვილეში ეს
ქალი არ არსებობდა.

51. გ ე დ ე ო ნ ი — მითიური პირი, ბაბილის პერსონაჟი (მსაჯულ-
თა წიგნში). ბუნებით სუსტი გედეონი მსაჯულად აირჩიეს და ერთი მუც-
ლა მამაკებით იხსნა ისრაელი მტრის ურდოებისაგან (იხ. ტაქსილის „საბა-
ლისო ბიბლია“).

სახარების სანდო სიგანძური
ლექსიკონი

ქართულ ენაზე არ მოგვეპოვება საყოველთაო ფრთიანი თქმების ლექსიკონი, რაც დიდ დაბრკოლებას უქმნის მკითხველსაც და შემოქმედსაც. ახალი აღთქმის წიგნების ხატოვან სიტყვა-თქმათა ეს ლექსიკონი, რაც იმავე დროს ამ წიგნის საცნობარო ნაწილსაც წარმოადგენს, ამ ხარვეზს საგრძნობლად შეავსებს, რადგან ვერ დავასახელებთ მეორე ასეთივე ძეგლს, რომლის ტექსტიდანაც ამდენი ხატოვანი თქმა და სიმბოლოდ ქცეული სიტყვა გადასულიყო მხატვრული სიტყვის საერთაშორისო საგანძურში ძველი აღთქმის ანალოგიურ სიტყვა-თქმების ლექსიკონთან ერთად. რაც იმავე ტაქსონის „სახალისო ბიბლიას“ დავურთეთ, ეს პირველი ცდა ასრულებს „წმინდა წერილის“ საანდაზო სიტყვა-თქმების განმარტებით ლექსიკონს, რასაც, ცხადია, შემდგომი შევსება და სრულყოფა დასჭირდება. უმთავრესად მაგალითების სახით ქართული ლიტერატურიდან (ნაწილობრივ ეს აქაც არის, მაგრამ საგანგებო ძიებისათვის მეტი დრო ამჯერად აღარ იყო).

სრული ლექსიკონები არ არსებობენ. მარაალია, ამ ლექსიკონში შევიდა სამასამდე სიტყვა, თქმა და ციტატა, თითქმის მთელი ის საუნჯე, რაც დიდი ხანია ამოკრეფილი ან გამოყენებულია, მაგრამ ის მაინც არაა სრული, რადგან ყოველ ავტორს შეუძლია ახალ-ახალი თქმები გამოიყენოს და საანდაზოდ აქციოს.

საანდაზო, ხატოვანი თქმა ძირითადად ემთხვევა ფრთიანი სიტყვის ცნებას. ტერმინი „ფრთიანი სიტყვა“ საყოველთაოდ ცნობილია ჰომეროსის დროიდანვე. „...ქალღმერთს ბაგიდან ანაზღეულად მოწყდა მახვილი ფრთიანი სიტყვა“, — ამბობს პოეზიის მამა, და თვითონვე განმარტავს: „ასეთი სიტყვა სწრაფად წყდება მთქმელის პირს და სწრაფადვე უახლოვდება მსმენელის ყურს“. ესაა მოსწრებული სიტყვა, რასაც სიკვდილი არ უწერია. „ფრთიანი სიტყვით ბურთაობდნენო“, წერდა ვასილ ბარნოვი. „იტყვის, რომ ისევ მიუძღვით მართლა ფრთიანი სიტყვა ადამიანებს“, — ამბობს

ერთ ლექსში კარლო კალაძე. ინტერესი არ შენელებულა ანტიკოდან/ დღემდე

ბიბლიურ ფრთიან სიტყვებს დიდი ადგილი დაუთმო კალაძე. ტოკმა თავის „შესაადრეში“, მერე კი გოეთემ, პაინემ...

„ფრთიანი სიტყვა“ ჩვეულებრივ უცხო წყაროებიდან შემოსული ხატოვანი სიტყვაა, თქმა, ფრაზა, რაც მტკიცედ შესულა სალიტერატურო და ხალხურ ენებში და რომლის წყაროც ცნობილია. ფრთოსანი სიტყვის დიდი მარაგია ლეგენდებში და ჰითებში, მწერალთა და ისტორიულ პირთა ქმნილებებსა და ცხოვრების ეპიზოდებში. ამ თქმებს, იდიომებს, სიტყვებსა თუ სენტენციებს გერმანელმა მეცნიერმა გეორგ ბუხმანმა საბოლოოდ „ფრთიანობა“ დაუმკვიდრა (ფრთოსნებზე დაფრინავენ ბაგიდან ბაგეზეო). მისი Geflügelte Worte 1883 წელს მეცამეტეჯერ გამოიცა. მასში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი ბიბლიურ ფრთიან თქმებს. ბევრი მათგანი „გაქვავებულია“, ბევრის სიტყვების დალაგებაც არ დამთავრებულია. ჩვენ ძირითადად ის სახე ვარჩიეთ, რაც წმინდა წერილის ძველ ქართულ თარგმანშია, მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაშია შეცვლილი უფრო პოპულარული ფორმებით ან პერიფრაზებით.

ერთიმეორის გამომრიცხველი აზრი და თქმა ყველგანაა, ასევე ანდაზაც, საუკუნეთა მანძილზე სახარების სიტყვები, გამოთქმები ისე შეჭრილან ადამიანთა ცხოვრების ყველა სფეროში, ისე გადასულან თაობიდან თაობაზე, რომ ხშირად არც კი ვიცით, თუ ეს გამოთქმა სახარებიდანაა. ადამიანს კი იმ დღიდან, რაც აკრძალული ხილი შეჭამა, შემეცნების სიდან მოწყვეტილი, მუდამ აინტერესებს, რა როგორ და საიდან არის.

სახარების სიტყვა-თქმების ლექსიკონში შევიტანეთ იმ მონათესავე წიგნებიდან წარმომდინარე მასალაც, ახალი აღთქმის წიგნებში რომ შეაქვთ ხოლმე (ეპისტოლენი, საქმე მოციქულთა, აპოკალიფსი ანუ იოანეს გამოცხადება, ფსალმუნი...). ეს თქმებიც განუყოფელია ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრებიდან, გაბნეულია წიგნებში, ხშირად უხმარიათ მწერლებს, ჟურნალისტებს, გამოჩენილ მოღვაწეებს.

„ვინც მახვილით მოვა, მახვილითვე დაიღუპებაო!“ — ნეველის პირით ნათქვამი ეს სახარების ფრთიანი თქმა სამამულო ომის დროს ასი ათასობით მეომარს ალაფრთოვანებდა საშიშ მტერთან ბრძოლაში, ეკრანიდან თუ სცენიდან.

„არა არს ურთიება, არც წარმართება, არა არს პონება, არც აზნაურება“, პავლე მოციქულის ეს თქმა ხალხთა ძმობას გვჩვენებს, მას გორკი იყენებდა.

„განურჩევლად პიროვნებისა“, — იესოს თქმა ჩვენს ყოველ-დღიურ ცხოვრებაში ხშირად გვეხმარება.

„არა კაც კელა“, — აზრი საღი და ნათელია, თუ ყველა შეასრულებს.

„პონტიოდან პილატემდე გვაგზავნისო“, — გამანადგურებელი ირონიას ყოველი დუნე ბიუროკრატიული სენით შეპყრობილი საქმოსნისათვის, რომელიც წვრილმან სათხოვარს აჭიანურებს, აზვია-დებს და აგზავნის მთხოვნელს ერთი ინსტანციიდან მეორეში. ეს გამოთქმა ლენინმა არაერთხელ დაიმოწმა.

რადღა მტკიცება უნდა, რომ ხატოვანი სიტყვა-თქმები ამდიდრებენ ცალკე ადამიანის მეტყველებას, მწერლის წიგნს და ერის ლიტერატურას, მათი ზემოქმედებითი ძალა მუდამ დიდი იყო და მათი ფართოდ გამოყენება ავტორთა ფართო შემოქმედებით დიპაზონზე მეტყველებს.

ყოველივე ამან განსაზღვრა მათი ცალკე ლექსიკონის სახით გამოყოფის საჭიროება და ჩვენც მას მცირე საჩუქრის სახით ვთავაზობთ მკითხველს, რომელსაც მუდამ ხიბლავს ნაკვეხი და ფრთიანი სიტყვა.

განოჩენილი იაპონელი მწერალი აკუტაგავა წერს: „ჩვენი ცხოვრებისათვის აუცილებელი ყველა აზრი და იდეა უთუოდ უკვე ითქვა სამი ათასი წლის წინ. ჩვენ ისღა დაგვრჩენია, რომ თქმულს ახალი ცეცხლი შევმატოთ“. ეს ახალი ცეცხლი — ახალი გაგება, ახალი შინაარსია, რაც ძველ თქმებს საუკუნეების განმავლობაში მიუღიათ.

აი კაცი! (ლათ. Ecce homo! — აჰა კაცი! კაცი ესე) — ცნობილი უცხოენოვანი თქმა, რომელშიაც პირდაპირი აზრით ქრისტე იგულისხმება, გადატანით კი — დიდი, გამორჩეული, ჭეშმარიტი ადამიანი. თქმას სამგვარი გაგება აქვს: 1. აი ის კაცი, რომელსაც ეძებენ, დევნიან, ბრალს სდებენ; 2. აი დევნილი, ვნებული, წამებული ძე კაცისა! 3. ხელოვნებაში: ქრისტეს თავი ფერწერასა თუ სკულპტურულ გამოსახულებებში, მაცხოვრის ნაწამები სახე, ეკლის გვირგვინით დამშვენებული. განსაკუთრებით ცნობილია გვიდო რენისა და ანტონელო და მესინას პორტრეტული შედევრები. გამოთქმა აღებულია მეოთხე სასარებიდან. ნაცემი, დამცირებული „ჰურიათა მეფე“ პილატემ (ნ.) ხალხს წარუდგინა და ჰკითხა, რა ბრალი აქვს ამ კაცს? იმავე დროს „გამოვიდა იესო და ედგა გვირგვინი ეკლისაი და ემოსა სამოსელი ძოწეული. ჰრქვა პილატე: აჰა კაცი იგი!“ (იოანე, 19, 5).

„მოკლედ, საქმიანი ადამიანი უნდა იყოს — არ ჰქონდეს იდეები, არ იცოდეს არაფერი, მოყვასთა მოტყუების გარდა. გყავთ ასეთი „ecce homo“? (გერცენი).

„შორიდან გარკვევით მოისმა „ecce homo!“ — მახვილი დავარდა. შეცახცახდა მარჯვენა“ (ა.-ბლოკი, „მიდიან საათები, დღეები, წლები“).

ა ლ ფ ა და ო მ ე გ ა — თავი და ბოლო, დასაწყისი და დასასრული (ალფა და ომეგა ბერძნული ანბანის პირველი და უკანასკნელი ასოებია). გამოთქმა აღებულია ბიბლიის იმ ნაწილიდან, რასაც აპოკალიფსი ანუ გამოცხადება იოანესი ეწოდება. (1, 8 და 10): „მე ვარ ანი და ოე, პირველი და უკანასკნელი, იტყვის უფალი, რომელი არს, და რომელი იყო და რომელი მომავალ არს, ყოვლისა მპყრობელი“. ქართულად შეიძლება ვიხმაროთ ჩვენი ანბანის მიხედვით „ანიდან ჰემდე“ (გერმანელები ასე აკეთებენ von A bis Z).

„სოციალიზმის იდეა ჩემთვის გახდა იდეათა იდეა... საკითხის საკითხი, რწმენისა და ცოდნის ალფა და ომეგა“ (ბ. ბელინსკი, წერილი ვ. ბოტკინს).

„მოაზროვნე ადამიანთა გამრავლება — აი ყოველი საზოგადოებრივი განვითარების ალფა და ომეგა“ (დ. პისარევი).

არა ამიერ სოფლისაგანი (არა ამა ქვეყნისა) — იტყვიან მეოცნებე ადამიანზე. შემოქმედზე, რომელიც მხოლოდ იდეალებით და ამაღლებული მიზნებით ცოცხლობს, ყოველდღიურ საჭიროებაზე არ ზრუნავს. ასე უთხრა იესომ პილატეს, რომელმაც პკითხა, მართლა ურიათა მეფე ხარო? მე ხომ ურია არა ვარ, შენ-მავე მღვდელმთავრებმა გამომიგზავნეს შენი თავი, რა ჩაიღინე ასეთით? „მიუგო იესო და პრქვა მას: მეუფება ჩემი არა ამის სოფლისაგანი არს: უკეთუმცა ამის სოფლისაგანი იყო მეუფება ჩემი, მსახურნიცა ჩემი იღვწოდეს ჩემთვის, რათა არამცა მივეცი ურიათა, ხოლო აწ მეუფება ჩემი არა არს ამიერ სოფლით“ (იოანე, 18, 36).

„რინდინი — გაღარიბებული მემამულე, ნაროდოვოლცების ყოფილი მეგობარი, მერე ტოლსტოველი, ამჟამად ფანტაზიორია და ანარქისტი... „არა ამიერ სოფლისაგანი“ (მ. გორკი); „ჭეშმარიტად, ეს კაცი არა ამიერ სოფლისაგანი იყო, ასკეტი, ზამთარ-ზაფხულ თხელ პალტოს იცვამდა, ნახევრად მშვიერი იყო“ (ა. მიცკევიჩი, „ორი ეპოქის მიჯნაზე“).

არა არს დაფარული, რომელი არა გამოცხადნეს — ყველაფერი დღის სინათლეზე გამოვა, ქვეყნად არაფერი დაიფარება. „არცა იყოს საიდუმლოდ, არამედ რათა განცხადებულად მოვიდეს... არა საცნაურ-იყოს“ (მარკოზი, 4, 22; ლუკა, 8, 17).

„1825 წლის 14 დეკემბრის შემდეგ შეთქმულებასთან დაკავშირებით ყველა საიდუმლო საცნაური გახდა პუშკინისათვის“ (ბ. მეილახი).

*** ყველა საიდუმლო ადრე თუ გვიან გამოაშკარავდება.

არა არს ურიაება, არცა წარმართება — პავლე მოციქული სწერდა გალატელებს: ყველა ხალხი თანასწორი, ძმა და მეგობარიაო. „არა არს ურიაება, არცა წარმართება; არა არს მონება, არცა ზანაურები; არა არს რჩევა მამა-კაცისა, არ-

ცა დედა-კაცისა: რამეთუ თქვენ ყოველნი ერთ ხართ ქრისტიანნი მირა“ (3, 28);

„მუშათა და გლეხთა ხელისუფლებისათვის არ შეიძლება იყოს „არც ელინელი, არც იუდეველი“... არის მხოლოდ მშრომელი ხალხი (მ. გორკი, „სსრკ ხალხთა შემოქმედება“).

არა არს ღმერთი მკვდართა, არამედ ცხოველთა — იესომ უთხრა სადუკველეებს, რომელთაც პაექრობაში დამარცხება მოუწოდებდა: ერთი ქალი შეიდ ძმას ესვა ცოლად, აღდგომის შემდეგ რომლისა იქნება? ქრისტემ დასცინა: აღდგომას არავინ ქორწინობს, არავინ განქორწინდება, თქვენ კი ბიბლიის სიტყვები არ გცოდნიათო: „მე ვარ ღმერთი აბრაამისი და ღმერთი ისააკისი, არა არს ღმერთი მკვდართა, არამედ ცხოველთაო“ (მათე, 22, 23—32).

არა არს წინასწარმეტყველი შეურაცხ... — თავის სამშობლო კუთხეში ჩასულ იესოს ხალხი ამრეზით შეხვდა: ეს ხომ მარიამის და იოსების შვილია, იაკობის, იოსების და სიმონის ძმა? ვინ არის და სადაური წინასწარმეტყველიაო! მაშინ იესომ ნაზარეველებს მწარე ღიმილით უთხრა: „არა არს წინასწარმეტყველი შეურაცხ, გარნა თვისსა სოფელსა და სახლსა შინა თვისსა“. ე. ი. არსად არ ამცირებენ და შეურაცხყოფენ წინასწარმეტყველს, მხოლოდ თავის ქვეყანაში და სოფელშია ათვალწუნებულიო (მათე, 13, 57). ლუკას სახარებაში უფრო მოკლედია: „არავინ წინასწარმეტყველი შეწყნარებულ არს თვისსა სოფელსა“ (ლუკა, 4, 24).

* * * წინასწარმეტყველს (ღმერთს, სარდალს, ბელადს, შემოქმედს) სათანადოდ ვერ აფასებენ მშობლიურ კუთხეში, სოფელში, ქალაქში); შინაურ მღვდელს შენდობა არა აქვსო.

იოანეს სახარებაში უფრო მარტივი ვარიანტია: „წინასწარმეტყველსა თვისსა სოფელსა პატივი არა აქვს“ (4, 44).

„თქვენ წინასწარმეტყველი ხართ თქვენს სამშობლოშიო“, — ირონიულად სწერდა პუშკინი დმიტრიევს: „ჩანს სწორია ანდაზა: არა არს წინასწარმეტყველი სოფელსა თვისსაო“ (ლ. ტოლსტოი).

არა კაცი შაბათისათვის, არამედ შაბათი კაცისათვის — ნ. შაბათი...

არა პურითა ხოლო სცხონდების კაცი — ახალგაზრდა იესომ უთხრა გამომცდელს, რომელმაც უდაბნოში ორ-

მოცი დღის შიმშილობის შემდეგ ჰკითხა, ქვეები რად არ აქცეულ
პურად, „ხოლო იესო მიუგო და პრქვა: წერილ არს, რამეთუ არა
პურითა ხოლო ცხონდების კაცი, არამედ ყოელითა სიტყვით, რო-
მელი გამოვალს პირისაგან ღმრთისა“ (მათე, 4, 4; ლუკა, 4, 4).
„წერილ არს“ — იგულისხმება ბიბლია, მეორე სჯულისა (8, 3),
სადაც იგივეა ნათქვამი. დღეს გამოთქმამ რელიგიური შინაარსი
დაკარგა.

* * * აღამიანი უნდა ზრუნავდეს არა მარტო ქონებაზე, ავეჯ-
ზე, საკმელ-სასმელზე, მატერიალურ დოვლათზე და სიამოვნებაზე,
არამედ სულიერ საზრდოზეც, იდეებზე, ამაღლებული იდეალები-
სათვის (ცხადია, პირიქითაც: არა მარტო იდეებზე, არამედ მატე-
რიალურ მზარეზეც); მატერიალურ საზრდოზე ნაკლები მნიშვნე-
ლობა არა აქვს სულიერსაც.

არაფერია ცის ქვეშ ახალი — ციტატა კარამზინის
ლექსიდან, რასაც საფუძვლად დაედო სოლიმონის სიბრძნე (ეკლე-
სიასტე, 1,9—10);

„არაფერია ცის ქვეშ ახალი;
რაც იყო, არის, იქნება მარად!
აღრევ ტიროდა აღამიანი,
სისხლი და ცრემლი სდიოდა ღვარად“.

ბიბლიაში წერია: „რაც იყო, ის იქნება; რაც კეთდებოდა, ის
გაკეთდება, და არაფერია ახალი მთვარის ქვეშ (მზის ქვეშ, ცია
ქვეშ). აზრი სკეპტიკურია: ყველაფერი ამოვებაა, ჩაცმა და გახდაც
არა ღირსო!“

„ძველთაგან ცნობილი ჭეშმარიტება: „არაფერია მთვარის ქვეშ
ახალიო“ არაფრით ისე არ დასტურდება, როგორც მოხუცთა ჩვე-
ულებით, აქონ ყველაფერი ძველი და აძაგონ ახალი“ (ბ. ბე-
ლინსკი).

არა ყოველმან, რომელმან მრქვას მე: უფა-
ლო, უფალო! და შევიდეს იგი სასუფეველსა
ცათასა (მათე, 7, 21) — ერთგვარი მუქარა ზერელე მორწმუ-
ნეებისა და ქლესა თანამგზავრების მისამართით, რომელთაც ჰგო-
ნიათ, რომ თუ ღმერთს ან გაბატონებულ აღამიანებს, გინა ილვას
ღრეკით ტაშს უკრავენ, უკვე ნდობასა და დიდებას ეზიარებიან.
მთავარია საქმე ღა არა სიტყვა.

არა წიგნი, არამედ სული (მკვდარი ასო) — საქმის არსი და არა ზერელე ფორმა (პავლეს მეორე ეპისტოლე კორინთელთა მიმართ: „რომელმან იგი შემძლებელ მყვნა ჩვენ მსახურებად ახლისა სჯულისა, არა წიგნისა, არამედ სულისა, რამეთუ წიგნი მოაკვდინებს, ხოლო სული აცხოვნებს“ — 3, 6).

* * * მთავარია შინაარსი და არა გარეგნული ფორმა, ცარიელი სიტყვა; შდრ. ბიბლ. „არა არს სული მათ შორის“.

„ბ-ნ პოლეგოის თარგმანში ყველგან იგრძნობა თავისუფლება. ჩანს, რომ ცდილობდა გადმოეცა სული და არა ასო. ამიტომ ხშირად დედანს სცილდება კიდეც, რათა ამით უფრო სწორად გადმოსცეს მისი არსი. ამაში მდგომარეობს თარგმანის საიდუმლოება!“ (ბ. ბელინსკი, ჰამლეტის პოლეგოისეული თარგმანი). ამ აზრს ამაგრებს სრულიად დამოუკიდებლად გოეთე: „ყველას აქვს ნება უხეში იყოს იმაში, რაც მას ესმის და იცის“.

არღა მოწვევს ულ არს ეამი მისი — ჯერ არ მოსულა მისი დღე, განკითხვა, აღსასრული. იესო ხშირად იმეორებს: ჯერ არ მოწვევს ულ არს ეამი ჩემიო, ე. ი. ვიდრე ჩემი საათი დაჰკრავს, ფარისევლები ვერას მაგნებნო. „და უძიებდეს მას შეპყრობად და არა ვინ დაჰსხნა მას ხელნი, რამეთუ არღა მოწვევს ულ იყო ეამი მისი“ (იოანე, 7, 30).

არცა შთაასხიან ღვინო ახალი თხიერთა ძველთა — ახალ მოძღვრებას ახალი ასპარეზი ესაჭიროება; არ შეიქმნება ახალი რამ, ვიდრე ძველს არ ვძლევათ; არ მოთავსდება ახალი შინაარსი ძველში. როცა იესოს იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეები ეახლენ და ჰკითხეს: შენ ხარ ქრისტე თუ სხვას ველოდეთო, მესიამ მიუგო: ძველ კუპრში ახალ ღვინოს (მაჭარს) არ ჩაასხამენ, „რათა არა განსქდენ თხიერნი და ღვინო დაითხიოს და თხიერი წარწყმდენ, არამედ შთაასხიან ღვინო ახალი თხიერთა ახალთა, და ორნივე დაიმარხიან“, ე. ი. ორივე შეინახება (მათე, 9, 17).

ასულნო იერუსალიმისანო. ნუსტიროთ ჩემ ზედა, არამედ თავთა თქვენთა სტიროდეთ და შვილთა თქვენთა — იესომ უთხრა გოლგოთის გზაზე შემოერთებულ მოტირალ დედებს (ლუკა, 23, 28).

* * * მინიშნება იმაზე, რომ დიდი ადამიანი სხვათა და საქვეყნო საქმეს, ხალხის სვე-ბედს საკუთარ ბედსა და უბედურებაზე მაღლა აყენებს.

აქლემი ნემსის ყუნწში — ნ. საბელი...

ალგვა პირისაგან მიწისა — იგ. ქვა ქვაზე არ დარჩება (ნ.).

„შესაძლოა ურჯულოთაგან შეიმუსროს ეს გოდოლიც მართლმორწმუნების, ვით შეიმუსრენ სხვა სიმაგრენი. სადღა არიან ეკლესიები ალექსანდრიის, იერუსალიმის, ანტიოქიისა? ალიგავენ პირისაგან ქვეყნისა“ (ვ. ბარნოვი, „დედოფალი ბიზანტიისა“).

აცადეთ ყრმებსა მაგას მოსკლად ჩემდა — იესომ უთხრა მოწაფეებს, რომელნიც ბავშვებს მასთან არ უშვებდნენ (მარკოზი, 10, 14).

აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო — ანდაზად ქმეული ციტატა ლუკას სახარებიდან (2, 25—32): იერუსალიმში ცხოვრობდა ვინმე სვიმონი, ალალი კაცი, მართალი და ღვთისმოსში, „და სულიწმიდა იყო მის ჴედა“. ვიდრე მაცხოვარს ნახავ, არ მოკვდებიო, უწინასწარმეტყველეს. როცა ყრმა იესო ტაძარში მიიყვანეს, მოხუცმა ხელში აიყვანა და თქვა: „აწ განუტევე მონა შენი, მეუფეო, სიტყვისაგებრ შენისა მშვიდობით, რამეთუ იხილეს თვალთა ჩემთა მაცხოვრებაი შენი... დიდებად ერისა ისრაელისა“. აისახა ხელოვნებაში (რემბრანდტი).

მ. სალტიკოვ-შჩედრინი დასცინოდა „პროგრესისტებს“, თვალცრემლიან ფარისევლებს, რომელნიც მზად იყვნენ დაეძახათ: „აწ განმიტევენ“, ოღონდ იმ პირობით, რომ არსად არ გაეშვათ.

* * * დიდი ხნის ნატვრის, მოლოდინის, იმედის აღსრულება, რის შემდეგაც აღამიანი სიკვდილს აღარ მოერიდება.

ბაბილონელი მეძავი — ბაბილონი საერთოდ ძალადობისა და გარყვნილების სინონიმად იქცა ბიბლიის წყალობით, ბაბილონის ტყვეობის შემდეგ. ეს გამოთქმა კი ალბებუღია იოანეს გამოცხადებიდან (17,1 და 5): „და მოვიდა ერთი შეიღთა მათ ანგელოსთაგანი... და მრქვა მე: მოვედ და გიჩვენო შენ სასჯელი იგი მეძავისა მის დიდისა, რომელი იგი ჴის ჴედა წყალთა მრავალთა... და შუბლსა ჴედა მისსა სახელი დაწერილი: საიდუმლო, ბაბილოვანი დიდი, დედა მეძავთა და საძაგლებათა ქვეყანისათა“.

„ჰა, ხომ გაგაფუჭა იმ ქალმა!.. აჰ, შე მეძავო ბაბილონელო!“ (მ. გორკი, თომა გორდევი).

ბაბილონური დარდი (ნაღველი, კაემანი, გოდება) —

ეროვნული უბედურება, საყოველთაო სახალხო ძნელბედობის გამომ-
ხატველი თქმა, აღებული დავიანდიდან (ფსალმ. 136, 1) კომიდი
ნარეთა ზედა ბაბილონისათა, მუნ დაესხედით და ვტირდით, რა-
ტამს მოვისხენეთ ჩვენ სიონი: უკეთუ დაგივიწყო შენ, იერუსალიმ,
დაივიწყენ მარჯვენაიკა ჩემი“.

*** „ახლა კი... ვზივარ ბაბილონის მდინარეთა ზედა და ვტი-
რივარ“ (ა. ჩეხოვი).

ბევერია წვეული, ცოტაა რჩეული — ანდაზა
მოდის იესოს იგავიდან. ვინმე მიწათმფლობელმა ვენახის მუშები
დაიჭირავა, გამრჯეს და ზარმაცს ერონაირი გასამრჯელო მისცა,
თითო სტატირი, უკმაყოფილოებს კი აუხსნა: „არა სტატირი აღ-
გიტქვი? ...ეხრეთ იყვნენ წინანი უკანა და უკანანი წინა, რამეთუ
მრავალნი არიან ჩინებულ, და მცირედნი რჩეულ“ (მათე, 20, 1—
17). იგივე უთხრა იესომ მოწაფეებს მეორე იგავში: ერთმა შეფემ
შვილის ქორწილი გამართა, ვინმე სტუმარი უბრალოდ ჩაცმული
იხილა და ბრძანა: „მოყვასო, ვითარ შემოხვედ აქა, რომელსა არა
ემოსიეს სამოსელი საქორწინო?“. ხოლო იგი დუმნა (დუმდა). მაშინ
პრჭა მეუფემენ მან მსახურთა: განადგეთ ეგე ბნელსა მას გარესკ-
ნელსა, მუნ იყო ტირილი და ღრჭენა კბილთა, რამეთუ მრავალ
არიან ჩინებულ და მცირედ რჩეულნი“ (22, 13—14). როგორც
ირველად, ასეთი თქმა „ბარნაბას ეპისტოლეშიც“ ყოფილა ქრისტიან-
ობის შექმნამდე, მაგრამ ანალოგია რომელ ანდაზას არ მოეძებ-
ნება? საქვეყნოდ ცნობილი კი ამ სახით სახარებიდან გახდა.

„კემბრიჯის ბანკეტზე. ახალგაზრდა ნიჭიერ ბოტანიკოსებს
შორის, რომლებითაც ინგლისი ასე მდიდარია, მოურადებლად
გამოვთქვი აზრი: „ბევერია წვეული, ცოტაა რჩეული-მეთქი“
(კ. ტიმირიაზევი). ცხადია, ამ ანდაზის გამოთქმა მრავალ დიდ
სადილ-ვახშამზე შეიძლება, თუ უტაქტობა არ იქნება.

ბევერ სიბრძნეში ბევერი დარდია — გამოთქმა
ეკლესიასტედან (1, 18).

„გამჭირახი და ბრძენი იყო ეს კაცი; ბევერ სიბრძნეში კი ბევერი
დარდია“ (გორკი).

ბეწვის დანახვა სხვის თვალში — გამოთქმა
მოდის სახარებიდან: „ანუ რასა ჰხედავ წველსა (ბეწვსა) თვალსა
შინა ძმისა შენისასა და დირესა თვალსა შინა შენსა არა განიცდი?..
ორგულთ, აღმოიღე პირველად დირე თვალთაგან შენისა და მაშინ

იხილო აღმოდებად წველი თვალისაგან ძმისა შენისა“ (მათე. 7,3—7,3—5).

*** იოქმის ადამიანზე, რომელიც სხვის მცირე ნაკლსა უნდა
რავს, თავის დიდ ნაკლს კი ჩქმალავს.

„მეშჩანებს ძლიერ სიამოვნებთ ბეწვის ხილვა საბჭოების
თვალში“ (მ. გორკი).

ბნელი გარესკნელი (ბნელი წყვდიადი ჯო-
ჯოსეთისა) — მიწისქვეშა დილეგი; ჯოჯოსეთი; ძალადობის
რეჟიმი, საყოველთაო უკუღმართობის, სიღუპის და გაჭირვე-
ბის სამეფო; უმეცრების მეუფება (ნ ბევრია წვეული...).

„გარემომცველი სინამდვილის ბნელი გარესკნელი“ (დ. პი-
სარევი).

ბნელისა წყალნი ღრუბელთა შინა ჰაერი-
სათა — ზუსტი თარგმანი დავითნის იმ ადგილისა, რაც თავისი
ბუნდოვანობის გამო საანდაზოდ იქცა (ფსალ. 17, 11);

ამასთან დაკავშირებით ტურგენევი „ყამირში“ საინტერესო კო-
მენტარს გვთავაზობს: დიაკონმა ჰკითხა გარასიას: „როგორ ასხნი
„ბნელისა წყალნი ღრუბელთა შინაო“? გარასიას იმავე დიაკონის
სიტყვებით უნდა გაეცა პასუხი: „სიტყვა ესე ამოუხსნელია“.

„ასტრონომმა რაღაც წრეები დასაზა. ეს ქაღალდი ტრაქტირში
დიდხანს ინახებოდა. სამაზრო სასწავლებელთა ზედამხედველმა,
რომელსაც მეტრაქტირემ ეს ქაღალდი უჩვენა, დიდხანს უცქირა
წრეებს, მერე ამოიოხრა და თქვა: „ბნელისა წყალნი ღრუბელთა
შინა ჰაერისათა““ (ა. ჩეხოვი).

განიყვეს სამოსელი ჩემი (წილის ყრა განსვენე-
ბულის სამოსელზე) — დაღუპულის, მიცვალებულის ან გადაყე-
ნებულის სიმდიდრის, სავარძლის, სამოსის ნაჩქარევი გაყოფა-და-
საკუთრება უღირსთა შორის. ასეთი საქციელი ჯერ დავითის ფსალ-
მუნშია მინიშნებული (21, 7—18): „და აღრაცხეს ყოველი ძეა-
ლები ჩემი, მიხილეს მე და განმიცადეს მე. განიყვეს სამოსელი ჩემი
მათ შორის და კვართა (პერანგს) ჩემსა ზედა განიგდეს წილი“.
მერე ეს წინასწარმეტყველება იესოზე აღსრულდა. ამაზე მოგვითხ-
რობენ მათე და მარკოზი. „და ჯვარს აცვეს იგი, და განიყოფდეს
სამოსელსა მისსა, და განიგდებდეს მას ზედა წილსა, ვინ ძი რა აღი-
ლოს“ (მარკოზი, 15, 24).

„კეთილი მეგობარი ჯერაც ცოცხალია, ჩვენ კი უკვე განსჯა

გვაქვს, თუ რომელი დავსვით მის საგარძელზე, რათა ჩვენთვის ხელსაყრელი იყოს, მის სამოსელზე ვაგდებთ წილს“ (პ. მარკოზი, 12, 14 და სხვ.).

გ ა ნ რ ი ნ ე ბ ა ს ი ც რ უ ი თ — ვინმეს ან რამის ხსნა ტყუილთ (ნ. მსხნელი სიცრუე).

გ ა ნ უ რ ჩ ე ვ ლ ა დ პ ი რ თ ვ ნ ე ბ ი ს ა — ს. ა. „პირითა ყრმათა ჩჩვილთა მწოვართა დაამტკიცე ქება“, ე. ი. ჩვილ ყრმათა ქებას ერწმუნეთ. სახარების ერთ-ერთი ფორმულა. როცა იესომ იერუსალიმის ტაძარში მეორედ ააწიოკა მოვაჭრენი, დაუმხო ტაბლები (მაგიდები), განკურნა კოჭლი და სხეული მრავალი და განარისხა მღვდელმთავარნი ყრმათა თაყვანისცემამ: „ოსანნა ძესა დავითისასაო!“ — იესომ ხალხს უთხრა: „ჰეი! არა სადა აღმოგიკითხავსა, ვითარმედ პირითა ყრმათა ჩჩვილთა მწოვართა დაამტკიცე ქება?“ (მათე, 22, 16; მარკოზი, 12, 14 და სხვ.). აქ იგულისხმება ძველი აღთქმის ანალოგიური თქმები (მეორე სჯულისა, 1, 17), რომლებიც მოითხოვენ ადამიანთა განსჯას პირთვნების განურჩევლად, ღირსების მიხედვით. იესო გმობს განდიდებულ კერპთა წინაშე მლიქვნელობასა და ქედმოხრილობას. ასეა ფსალმუნებშიც: „უსაჯეთ თბოლსა და გლახაკსა დავრდიმილსა, მღაბალი და დავრდომილი განამართლეთ“ (81, 3). ამ ფსალმუნზე აგებულ ლექსში დერეფანინი წერდა: „თქვენი ვალია კანონთა დაცვა, ძლიერთა პირთა განურჩევლად“. ეს აზრი ფსალმულში არაა. მაგრამ პოეტს უფრო მკვეთრად გამოუთქვამს მისი და სახარების აზრი, რაც უფრო აშკარად წერია ლუთერის ბიბლიიის შესახამის მუხლებში (პავლეს ეპისტოლე რომაელთა მიმართ, 2,11: Denn ist kein Ansehen der Person vor Gott — განურჩევლად პირთვნებისა ღმერთის წინაშე — როგორც დერეფანინს უთარგმნია). ძველ სლავურ თარგმანში წერია: нет лица зрения, რაც თანამედროვე რუსულით იქნება нет лицеприятия у бога, ე. ი. ღმერთის წინაშე არ არის თვალღება — მლიქვნელობა, პირფერობა, ვერ გაჭრის ცბიერებაო — აზრი ერთია. იგივე აზრია გატარებული პეტრეს პირველ ეპისტოლეში, რომლის გერმანულ თარგმანში რჩება იგივე ფრაზა: Ohne Ansehen der Person. ქართულად კი უკვე სხვა შესატყვისია მოტანილი: თვალღებისა (პირმოთნეობისა) კი არ წერია, არამედ: „თვალ-უხვავად მსაჯული არს“, ე. ი. პირფერობის გარეშე (ნუ თვალთ-ხუმით შვით, იოანე, 7,24), სამართლიანად განსჯისო. ამ-

რიგად, ისევ „განურჩევლად პიროვნებისა“ აქედანაც ჩანს, რა სა-
ოცრად სწორია, რა პასუხისმგებლობის გრძნობით შესრულებულია
ქართული კლასიკური თარგმანი.

„განურჩევლად პიროვნებისა“ ჩვენს საბჭოთა სინამდ-
ვილეში მტკიცე, „გაქვავებული“ სახით დამკვიდრდა, როგორც
საყოველთაო თანასწორობის, განუხრელი პრინციპულობის გამო-
ხატველი დევიზი, და სადაც სიტყვას საქმეც მოსდევს, სამარცხლია-
ნობა ზეიმობს კიდევ.

გ ა ნ ხ მ ა ძ ა ლ ი ჩ ე მ ი, ვ ი თ ა რ ც ა კ ე ც ი — ძალღონე
დამეშრიტა, შრომასა და ბრძოლაში დაიღია ჩემი ძალ-ღონე
(ფსალმ. 21, 15).

გ ა ნ ჰ ყ ი დ ე ნ ს ა მ ო ს ე ლ ი და ი ყ ი დ ე ნ მ ა ს ვ ი-
ლ ი — იესომ უთხრა მოწაფეებს თავისი შეპყრობის მოლოდინში,
საიდუმლო სერობის დასასრულს (ლუკა, 22, 36).

გ ა ნ ხ ა ც დ ე ლ ი ა ხ ლ ო ა, ე მ წ ა დ ე თ ბ რ ძ ო ლ ი ს ა თ ვ ი ს.

გ ა რ დ ა მ ო ხ ს ნ ა — ჯვარცმულ ქრისტეს გადმოღება, „ჩა-
მოხსნა მიკრულისა, ჩამოშვება, ჩამოსვენება“ (ნ. ჩუბინ). „და მოჰ-
რბიოდა ერთი... და იტყოდა... უტევეთ, ვისილოთ, უკეთუ მოვიდეს
იღია გარდამოხსნად მაგისა“ (მარკოზი, 15, 36). „და მან იყიდა
არდაგი და გარდამოხსნა იგი ჯვარისა მისგან, და წარჰგრაგნა იგი
საფლავსა“ (იქვე, 46); არდაგი სათანადო გამოსახულებით. ხელოვ-
ნებაში — IX საუკუნიდან, ბიზანტიური ტიპისა: ქრისტე ჯვარზეა,
ნიკოდემოსი ლურსმნებს აძრობს, იოსებ არიმათიელს გვაში უჭი-
რავს, მარიამი და იოანე განზე დგანან და გლოვობენ. იქით სხვა
ხალხია. დას. ევროპაში — X—XI საუკუნეებიდან, ფიგურები ნაკ-
ლებია (ნიკოდემოსი, იოსები). განთქმული გარდამოხსნებია დანი-
ელე და ვოლტერასი (რომი, საკურთხეველი), რუბენსის (ანტვერპე-
ნის ტაძარი), რემბრანდტის (მიუნხენი)...

„არსად რამე უნახავთ, გარდა გარდამოხსნისა და ხატებისა“
(აკ. წერეთელი).

გ ვ ა რ - ტ ო მ ი (ნ ა თ ე ს ა ვ ი) მ ო დ ი ს, გ ვ ა რ - ტ ო მ ი
მ ი დ ი ს, დ ე დ ა მ ი წ ა კ ი ს ა უ კ უ ნ ო დ რ ჩ ე ბ ა — ცი-
ტატა ეკლესიასტეიდან (1,4).

გ ვ ე ლ ი ვ ი თ ბ რ ძ ე ნ ი, მ ტ რ ე დ ი ვ ი თ უ მ ა ნ კ ო —
ნ. იყვნით მეცნიერ...

გ ვ ე ლ ი თ ა და დ რ ი ა ნ კ ე ლ ი თ და ს ჯ ა — საშინელი

ბიბლიური სასჯელი, რაც პირველად ღმერთმა დაატესა უდაბნოში ხალხს, როცა ღვთის გამოხატვა დაიწყო: „როგორც მოგვიყვანე ეგვიპტიდან ამ უდაბნოში დასადუპავად, „რამეთუ არა არს პური, არცა წყალი, და სულსა ჩვენსა მოეწყინა პური ესე ცუდიო!“ მაშინ „მოუვლინა უფალმან ერსა მას გველნი მომსარველნი და უკებნდეს მას და მოისრა ერი მრავალი ძეთა ისრაელისათა“ (4, მოსე, 21, 56). მეფეთა წიგნშიც სჯიან ხალხს ღრიანკელით: სახარებაში იესო ეუბნება მოციქულებს: „აჲ მიგცემ თქვენ ხელმწიფებასა დათრგუნვად გველთა და ღრიანკალთა, და ყოველთა ზედა ძალსა მტრისასა, და თქვენ არა რა გვენოს“ (ლუკა, 10, 19). ზარდამცემი დრამატული სურათი აქვს ტინტორეტოს: „დასჯა გველებით“. ცასა და მიწას შუა სავსეა ტიტველი ფიგურებით, გველები კბევენ.

გ ვ ე ლ ნ ო, ნ ა შ ო ბ ნ ო ი ქ ე დ ნ ე თ ა ნ ო! ვ ი თ ა რ მ ე ღ
გ ა ნ ე რ ნ ე თ ს ა ს ჯ ე ლ ს ა მ ა ს გ ე ე ნ ი ი ს ა ს ა! — ც ი ტ ა-
ტ ა ი ე ს ო ს მ უ ქ ა რ ი ს ს ი ტ ყ ვ ი დ ა ნ, რ ი თ ა ც მ ი მ ა რ თ ა ს ი ც ო ც ხ ლ ი ს ა ლ ს ა ს-
რ უ ლ ი ს წ ი ნ ი ე რ უ ს ა ლ ი მ შ ი ფ ა რ ი ს ე ვ ლ ე ბ ს (მათე, 23, 33). სწორად
გამოუყენებიათ ვერაგ მტარვალთა, ორგულთა, დესპოტთა წინააღ-
მდეგ.

გ ლ ა ხ ა კ ნ ი ს უ ლ ი თ ა — 1. მორჩილნი, ნეტარნი, უდ-
რტივნი; 2. გონებით მწირნი და დუხბირნი, მოკლებულნი ამა-
ღლებულ მისწრაფებას, სულით ღატაკნი: „ნეტარ იყვნენ გლახაკნი
სულითა, რამეთუ მათი არა სასუფეველი ცათა“. (მათე, 5, 3).

გ ლ ო ვ ი ს გ ე ლ ი — 6. ღელე გლოვისა.

გ ლ ო ვ ი ს ზ ა რ ი — საყოველთაო ან ცალკეული კაცის დიდი
მწუხარება.

„ღუღუნე იგი ჩამრჩენია გულს, მწუხარე არის, ვით გლოვის
ზარი“ (ილია).

გ ო ლ გ ო თ ა (არამეული გულგულთა — ჭამა, თავის ქალა) —
თხემის ადგილი; თავის ქალის მოყვანილობის შიშველი გორაკი იე-
რუსალიმის მასლობლად, კლდე სრიოკი, თითქოს სატანას აღემარ-
თოს იესოს დასასჯელად. „და მოიყვანეს იგი გოლგოთისა ადგილ-
სა, რომელ არს გამოთარგმანებით თხემის ადგილი“ (მარკოზი,
15, 22).

* * * ფიზიკური, მორალური და სულიერი ტანჯვის სიმბოლო;
საწამებელი.

„ვერ იცნეს, ვეცხლხედ გაყიდეს, ზურგზედა ჯვარი ატკიდეს, გალანძღეს, გაკიცხეს, უბრალოდ დასაჯეს, გოლგოთას ჯვარსავე ეკალი თავს ადგეს, ნაღველი მას ასვეს“ (დ. გურამიშვილი, „ნება მე დავითის შესსმა“).

„გაუგონარი ტანჯვის გოლგოთის გზაზე, რაც ორი საზარელი მსოფლიო ომის ჯოჯოხეთზე გადის, გერმანიის მუშათა კლასის ვალა ალასრულოს ტელმანის ანდერძი, იყოს მშვიდობა“ (ვილი ბრედელი, „ტელმანი“).

გ უ გ ა თ ვ ა ლ ი ს ა — ნ. თვალის ჩინი.

დაცესცე მწყემსი და განიბნოვეს ცხოვარი (მწყემსსა ვცემო და ცხვარი გაიფანტოს) — იესომ უთხრა შეპყრობის წინ მოციქულებს: „ყოველნი დაბრკოლებად ხართ ჩემდა მომართ ამას ღამესა, რამეთუ წერილ არს: დავსცე მწყემსი და განიბნენ ცხოვარი“ (მარკოზი, 14, 27). „წერილ არს“ — იგულისხმება ზაქარიას წიგნი (13, 7), რომელშიაც საბაოთს ათქმევინებს წინასწარმეტყველურ სიტყვებს: ჩემს მოყვარულთა შიარის მცემესო. იგივე მეორდება მათეს სახარებაში. „დაბრკოლებად ხართ“ აქ ნიშნავს: მაცდუნებთ, მაცდუნთო. (ლუთერს ან აღგილას აქვს „მაბრახებო“, მაწყენინებთო ყველანი ამ ღამეს; რუს. соблазнить и за меня).

დაკარგული ცხვარი (ბატკანი), საც ცხოვარი წაწყნედული — სწორ გზას აცდენილი, ჩალაფანუნა, უბეირო კაცი ცხოვრებაში. იესო არიგებს მოწაფეებს და იგავს იშველიებს: კაცს ასი სული ცხვარი ჰყავდა, ერთი დაეკარგა, ოთხმოცდაცხრამეტი მიიტოვა, იმ ერთის საძებნელად წავიდა, მონახა და მოიყვანაო (მათე, 18, 12; ლუკა, 15, 4—6). დავითის ფსალმუნშიც (119, 176): „შვესცეთი (შეცდვი) მე, ვითარცა ცხოვარი წყმედული: მომიძიე მონა შენი რამეთუ ცნებანი შენი მე არა დავივიწყენ“.

„იქნებ შინ დავიბრუნო დაკარგული ჩემი ცხვარი? — ფიქრობდა სადგურის ზედამხედველი“ (პუშკინი).

დიდება მაღალთა შინა — ნ. ქვეყანასა ზედა მშვიდობა.

დროის ნიშანი — ნ. სასწაულნი ჟამთანი.

დრო მკურნალია — ანდაზა აღებულია ეკლესიის მამის ავგუსტინეს „აღსარებიდან“, თუმცა ბერძენმა ექიმმა მენანდრემ ადრევე თქვა (IV—III ს. ძვ. წ.): „დრო ყველა გარდუვალი უბედურების ექიმია“.

მგვიპტეში გაქცევა — 5. წმიდა ოჯახი.

ეკლის გვირგვინი — ეკლიანი მცენარის გვირგვინი — საგან დაწული გვირგვინი, რაც გოლგოთის გზაზე მისწული ქრისტეს დაადგეს თავზე. გამორიცხული არაა, რომ ასეთი გვირგვინი აღრეც არსებობდა, მაგრამ ხატოვან თქმას საფუძვლად უდევს იესოს გნება (მათე, 27, 29; მარკოზი, 15, 17). იოანეს სახარებაშიც წერია: ჯერ პილატემ ტანჯა იესო, მერე „ერისაგანცა მათ შეიხზეს გვირგვინი ეკლთაგან და დაადგეს თავსა მისსა და სამოსელი ძოწეული შექმოსეს მისა და ეტყვიედ: გიხაროდენ, მეუფეო პურიათაო! და სცემდეს მას ყურიმალსა“ (იოანე, 19, 1—2).

* * * მიიმე, ტანჯვით აღსაგეს ცხოვრების, მოწამეობრივი აღსასრულის სიმბოლო (უღირს რეგვენთა ხროვა ეკლის გვირგვინს ადგამს მაცხოვარს, რომელიც მათ შორის აღმოჩნდა ადამიანის ღირსების მსხნელად).

„ო, ნუ დასტირი, მოწამე-დედა!
არ გაუწყვიტო სიყრმითგე ქანცი:
არის დრო-ჟამი, რაც არვის ინდობს,
რაჟამსაც ველარ ინატრებს კაცი
ეკლის გვირგვინზე სანუკვარ ჯილდოს“.

(ნ. ნეკრასოვი, „დედა“).

ეკრძალენით ცრუ წინასწარმეტყველთა (მათე, 7, 15—19) — ერიდეთ მატყუარებს. ციტატა აღებულია იესოს ვრცელი სიტყვიდან, რაც ხალხს უქადაგა მთიდან: „ეკრძალენით ცრუ-წინასწარმეტყველთაგან, რომელნი მიჰიდიოდეს თქვენ და სამოსლითა ცხოვართათა, ხოლო შინაგან იყვნენ მგელ მტაცებელ“.

ენა ჩემი სასასა ჩემსა მიექვა (მიეკრა) — ბიბლიაში ეს თქმაც სშირადაა ნათქვამი გადატანითი მნიშვნელობით: 1. დავემჯღდი, ენა დამება (შიშითა თუ გაოცებისაგან); 2. მწყურია, ყელი გამიხშა. ორივე მნიშვნელობა დღემდე შეინარჩუნა: „ენა ჩემი სასასა ჩემსა აექვა და შიწად სიკვდილისა შთამსაღე მე“ (ფსალმ. 21, 15).

ესოდენ ჟამ თქვენთანა ვარ, და არღარა მიციტ მეა, ფილიპე? — იესომ უთხრა სუსტად მორწმუნე ფილიპე მოციქულს.

* * * ეჭვიანი, ჩლუნგი მოწაფეები ან თანამედროვეები, რომელთაც მთელი მისი სასწაულების ან დიადი საქმეების მხსნელი ვად ვერ შეუცნიათ დიდი ადამიანი, წინამძღოლი, კეთილშეშენი, მხსნელი (იოანე, 14, 8—9).

ეს მაკნაცა და გვემორჩილებიან სახელითა შენითა — ასე უთხრეს მოციქულებმა იესოს საქადაგებლად წასვლის წინ (ლუკა, 10, 17). იესომ მიუგო: ნუ გიხარიათ, რომ „სულნი უკეთურნი დაგემორჩილებიან, არამედ გიხაროდნენ, რამეთუ სახელები თქვენი დაიწერა ცათა შინა“.

* * * წინამძღოლის, ბელადის, მოძღვრის დიდი რწმენის დევიზი.

ეძიებდით და პპოვოთ — ნ. ითხოვდით...

ვაი მას, რომელმან აცთუნოს ერთი მცირეთა ამათგანი! — იესო ასწავლის მოციქულებს: სასუფეველში ის მოხვდა, ვინც ყრმასავით უმანკოა, და „ვაი მას, რომელმან აცთუნოს (დააბრკოლოს) ერთი მცირეთა ამათგანი, რომელსა ვრწამ მე, — უმჯობეს არს მისა, დამოთუ-იკიდოს ფევილი ერთი ვირით საფეველი ქედსა და დაინთქას იგი უფსკრულთა ზღვისათა“ (მათე 18, 6 და ლუკა, 17, 2), ე. ი. ვინც ყრმას (მცირე ამას) შეაცდენს, უჯობს ვირის ტვირთი აიკიდოს და ზღვაში გადაეშვასო. იგულისხმება ბავშვი ან მოზრდილი, სხვაზე დაბალი და უმწეო.

ვერ ხელ-ეწიფების ხესა კეთილსა ნაყოფისა ხენეშისა გამოდებად, არცა ხესა ხენეშისა ნაყოფისა კეთილისა გამოდებად — იესოს იგავი, მოწაფეებს, რომ უთხრა დარიგებათა მთელ აცმასთან ერთად (მათე, 7, 18)

* * * სიკეთის თესლი სიკეთეს მოგვცემს, ბოროტისა — ბოროტს. იოქმის ადამიანზეც და იდეაზეც. ჰანეს უთხრა გამომცემელმა: შენ არ შეგიძლია ცუდად წეროო; მწარე აყირო ყურძენს ვერ მოისხამს, ვაშლის ხე — გოგრას.

ვითარცა მპარავი ღამისა — მოულოდნელად, ფეხაკრეფით (შემოპარვა). „რამეთუ თქვენ გამოწვლილვით, რამეთუ დღე იგი უფლისა, ვითარცა მპარავი ღამისა, ეგრეთ მოიწევის... მაშინ მეყვსეულად მოიწიოს მათ ზედა მომხრველი“ (პავლეს პირველი ეპისტოლე თესალონიკელებს, 5, 2—3).

ვიდრემდის ცოდვილნი იქადოდნიან? — რო-

დემდე იბატონებენ ცოდვილნი, ვერაგნი, უღირსნი და მოძალადენი? საანდაზო თქმა აღებულია დავითნიდან: „ვიდრემდის ცოდვილნი უფალო, ვიდრემდის ცოდვილნი იქადოდიან? აღმოთქვან და იტყვიდიან ყოველნი, რომელნი იქმან უსჯულოებასა!“ (ფსალმ. 93, 3—4).

ვ ა ი თ ქ ვ ე ნ დ ა, ფ ა რ ი ს ე ვ ე ლ ნ ო! — ცრუთა და ორპირთა გმობის გამომსატველი გამოთქმა. ქრისტეს სიტყვებია: „ვ ა ი თ ქ ვ ე ნ დ ა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, ირვულნო, რამეთუ შესჭამთ სასლებსა ქერითასა... რამეთუ დაჰსწავთ სასუფეველსა ცათასა წინაშე კაცთა... რამეთუ მიმოხვალთ ზღვასა ზედა და სხელსა, რათა ჰყოთ ერთი ეინმე მწირ .. ამისთვის მიიღოთ უმეტესი სასჯელი“ (მათე, 23, 13—15).

ვ ი თ ა რ ც ა რ ვ ა ლ ი, რ ო მ ე ლ ი ო ხ რ ი ნ, გ ი ნ ა წ ი ნ წ ი ლ ი, რ ო მ ე ლ ი კ ხ მ ო ბ ე დ — ნათელი და ღრმააზროვანი თქმა პავლეს პირველ ეპისტოლედან კორინთელთა მიმართ (13, 1): „ენასალა თუ კაცისასა და ანგელოსთანა ვიტყოდე, ხოლო სიყვარული არა მაქვნდეს, ვიქმენ მე, ვითარცა რვალი, რომელი ოხრინ, გინა წინწილი, რომელი კხმობედ“, ე. ი. თუ მე ვლაპარაკობ ადამიანთა და ანგელოსთა ენით, სიყვარული კი არ გამაწინია, ვემსგავსები რვალს, რომელიც ეღარუნობს, ან წინწილას, რომელიც ზრიალებსო (წინწილა — ფოლადის წრეები, რომელთა ცემის ხმაც შორს ისმის); შემდეგი მუხლი ამ აზრს განაგრცობს: „და მაქვნდეს — და თუ წინასწარმეტყველებათ და უწყოდე ყოველი საიდუმლო და ყოველი მეცნიერება და მაქვნდეს — თუ ყოველივე სარწმუნოება, ვიდრე მთათაცა ცვალებადმდე, და სიყვარული თუ არა მაქვნდეს, არავე რა ვარ!“ (მთის გადაადგილების ძალაც რომ მქონდეს, თუ სიყვარული არა მაქვს, არარაობა ვიქნებიო.)

* * * ფუჭი, მაღალფარდოვანი, უშინაარსო საზეიმო სიტყვების კორიანტელი, ან რაღაც უსარმაზარი, გარეგნულად მოელვარე და ხმაურიანი, სინამდვილეში კი ცარიელი და ხალხისათვის უსარგებლო რამ; ცარიელი კასრი...

„რამდენიმე მოსკოველმა ლიტერატორმა, ჩვენი სიტყვიერების უმწეობის მხილველთ, რვალის ქუსილითა და წინწილის სმობით თავი მოგვაბუზრეს და გადაწყვიტეს შეექმნათ საღი კრიტიკის გამავრცელებელი საზოგადოება (პუშკინი, „მოსკოვის ლიტერატორთა საზოგადოება“).

„ვერძობდი, სახე შეფარებულია, რადგან ჩემი სიტყვები იყო
წინწილი, რომელი ჰხმობედ“ (სალტიკოვ-შჩედრინი, დღიურები).

ვინ თქვენგანთან მამხილოს მე ცოდვის-
თვის? (იოანე, 8, 46) — მართალი კაცის დევიზი: რა ცოდ-
ვაში გამომიჭერთო? (იესოს სიტყვებია).

თავის ჯვარს ატარებს (ეზიდება) — ტანჯვას
ითმენს, ბედის დაკისრებული ტვირთი უდრტინველად მიაქვს, რო-
გორც მიჰქონდა იესოს თავისი ჯვარი.

თასის დაცლა — ნ. უკეთუ შესაძლებელ არს...

* * * ცხოვრების მთელი სიმწირის მიღება, უკუღმართი წყობი-
ლების, ტირანიის, ძალადობის მიერ გამოწვედილი თასის დაცლა.

„ლესინგი იძულებული იყო გერმანულ დესპოტთა სამსახურში
შესულიყო, მან ამ ტირანთა მთელი მზაკვრული ზრიკების თასი
ფსკერამდე დაცალა“ (ფრ. მერინვი).

თვალი თვალისა წილ — შურისგების ფორმულა,
რაც მთელს ბიბლიაში არაერთხელ შეივლიდა: „დაწვა დაწვისა წილ,
წყლულება წყლულებისა წილ, გვეშულება გვეშულებისა წილ“ (გა-
მოსლვათა, 21, 24); „განტეხა განტეხისა წილ, თვალი თვალისა
წილ, კბილი კბილისა წილ, და რაიცა გერში დასდვას კაცმან კაც-
სა, ეგრევე უფავთ მას“ (ლევიტელთა, 24, 20). და სხვ. სასარგებაში
ამ თქმას იესო მოაგონებს მოწაფეებს: ან ჰო თქვით, ან არა, სხვა
სიტყვა „უკეთურებისაგან არს“, და შემდეგ: „ვასმიეს, რამეთუ
თქმულ არს, თვალი თვალისა წილ და კბილი კბილისა წილ“ (მა-
თე, 5, 38).

„მე და კუწმა პირველად ვდავობთ განა წელს?

სიტყვას ეტყვი, ათს გიბრუნებს: კბილი კბილის წილ“

(ა. ოსტროვსკი, „კუწმა მინინი“)

* * * დავა, კრიჭაში ჩადგომა; უღმობელი შურისძიება.

თვალის ახელა (თვალი ახელიდა), თვალთაგან ლიბრის
მოხსნა — ფრთიანი თქმა სავლეს ეპიზოდისა (საქმე მოციქულთა,
9, 18. ნ. სავლე იქცა პავლედ). როცა დამასკოს გზაზე სავლეს
ღმერთი გამოეცხადა და გააფრთხილა, ნუ მდევნიო, ქრისტიანთა
მდევნელს თვალი დაუდგა, სამი დღე და ღამე ვერაფერს ხედავდა,
ვერაფერს ჭამდა და ვერ სვამდა. ბოლოს ქრისტემ თავის შიკრიკს
ანანიას უხმო, რწმენის გავრცელება ნება-სურვილით უნდა, ჩემთვის

ხომ არ მოვკლათ კაციო და დაავალა სავლეს ქცევა პავლედ. „აღს-
დგა ანანია და წარვიდა და შევიდა ტაძართა მათ და დასხმუნა მის
ზედა ხელნი მისნი და ჰრქვა: საულ ძმაო! უფალმან მომავლინა მე,
იესო (იესომ), რომელი გერწენა შენ გზასა მას... რათა აღიხილნე
თვალნი და აღივსო სულითა წმიდითა. და მყის გარდამოვარდეს
თვალთაგან მისთა, ვითარცა ნაქურცენნი, და მეყვსეულად აღიხილ-
ნა და აღსდგა და ნათელ იღო, და მოიღო საზრდელი (ჭამა) და
განძლიერდა“.

* * * თვალი ამეხილა — ერთბაშად ყველაფერი გავიგე, შე-
ვიცანი, მივხვდი.

„ახალგაზრდა კაცს თვალები აეხილა და ახლა მიხვდა, რატომ
აძლევენ მოცეკვავეებს პოეტებზე მეტ ჰონორარს“ (ჰაინე).

თ ვ ა ლ ი ს ჩ ი ნ ი, საკ. გუგა — განსაკუთრებით სათუთი და
ძვირფასი რამე ან ვინმე, რასაც საგანგებოდ უფრთხილდებიან ხოლ-
მე. „დამიცივე მე, უფალო, ვითარცა გუგა თვალისა“ (ფსალმ. 16, 8).

თ ვ ი ს თ ა თ ა ნ ა მ ო ვ ი ღ და, და თ ვ ი ს თ ა ი გ ი ა რ ა
შ ე ი წ ყ ნ ა რ ე ს — ციტატა იოანეს სახარებიდან (1, 11.) ლა-
პარაკია იოანე წინამორბედზე და ქრისტეზე, რომლებიც თანამე-
მამულეებმა ვერ დააფასეს და დასაჯეს: იოანეს ჰეროდემ თავი
მოჰკვეთა, ქრისტე ჯვარს აცვეს მღვდლებმა და ბრბომ. შდრ. არა
არს წინასწარმეტყველი...

* * * დიდების ღარსთა დაფასება საკუთარ მამულში უფრო
უჭირთ.

„ისე გამოიღის, რომ უმიზნებდნენ ერთს და მოახვედრეს მეორეს!
ჭეშმარიტად, თვისსა თვისნი არ შეიწყნარებენ!“ (ლენინი, თხზ.,
ტ. 12, გვ. 289).

თ ი თ ე ბ ი ს ჩ ა ყ ო ფ ა ტ რ ი ლ ო ბ ა შ ი — ურწმუნო კაცის
ლონისძიება: პირადი შესვლით ან შესვლით დარწმუნება იმაში, რაც
ისე არ სჯერა (ნ. ურწმუნო თომა); ვინმეს მტკიცნეული ადგილის
შესება, გაღიზიანება. სალტიკოვ-შჩედრინს აქვს „წყლულში თითის
ჩაყოფა“.

თ ო მ ა — ნ. ურწმუნო თომა.

თ უ ვ ი ნ მ ე მ ე მ მ ს ა ხ უ რ ე ბ ს, მ ე მ ო მ დ ე ვ დ ი ნ —
იესომ უთხრა მოციქულებს (ვარიანტი: „უკეთუ ვინმე მე მსახურებ
დეს, მე შემომიდეგინ, და სადაცა მე ვიყოთ, მუნცა ჩემი მსახურ
ჩემი იყოს“ (იოანე, 12, 26)).

• • • პრინციპულად სწორი თქმა ორჯოფ მიმდევარზე, ქარაფ-
შუტა მოტრფიალზე ან თავნება ქალზე, რომელიც გარეშე მხრებ
თან უფრო პოულობს საერთოს, ვიდრე ქმართან და თავისიანთან
(მდრ. თქმა: „ვინც ჩემთან არაა, მტერია ჩემი“).

თ ხ ე მ ი ს ა დ გ ი ლ ი — ნ. გოლგოთა.

ი ე რ ი ქ ო ნ ე ლ ი ბ რ მ ი ს გ ა ნ კ უ რ ნ ე ბ ა — განწი-
რული, გადაგებული სნეულის განკურნება, მძიმე ავადმყოფის ფეხ-
ზე დაყენება რალაც ზებუნებრივი ძალით. იესომ განკურნა ტალახის
წაცხებით ვინმე იერიქონელი ბრმა. სელოვნებაში ეს ეპიზოდი მრ-
გალმა ოსტატმა ასახა. დიდი ნიდერლანდელი მხატვრის ლუკა ლე-
იდენელის ბრწყინვალე ტილო ერმიტაჟში ინახება (1531). სურა-
თის ცენტრში იესო კურნავს დაბადებით ბრმას, გარშემო კი XVI
საუკუნის კოსტიუმებით მოსილი ხალხის მთელი ჯგუფებია. დიდი
ღინამიკა და დაძაბულობაა. ზოგი აღტაცებულია, ზოგს ეგჭვება,
ზოგი შედეგს ელის. სხვა ოსტატთა ქმნილებებში გამოირჩევა ელ
გრეკოს ტილო, დრეზდენის მშვენიერა, დინჯი, დარბაისელი, ნამდ-
ვილი ბიბლიური სახეებით. ქართულ ხელოვნებაში ცნობილია ჯრუ-
ჭის ოთხთავის ილუსტრაცია (940 წ.).

ი ე რ უ ს ა ლ ი მ, ი ე რ უ ს ა ლ ი მ, რ ო მ ე ლ მ ა ნ მ ო ქ-
ს წ ყ ვ ი დ ე ნ წ ი ნ ა ს წ ა რ მ ე ტ ყ ვ ე ლ ნ ი... — მხილების, რის-
ხვისა და მუქარის გამომხატველი მიმართვა, აღებული იესოს ცნობი-
ლი სიტყვიდან, რითაც იერუსალიმში მიმართა შეკრებილ ხალხს,
იმ უკეთურებათა გამო, რაც იერუსალიმში ჩადგინათ ახალი სარწ-
მუნოების მოციქულთა მიმართ იუდეველებს, მწიგნობართ, ფარისე-
ველთ: „იერუსალიმ, იერუსალიმ, რომელმან მოსწყვიდენ წინასწარ-
მეტყველნი და ქვა დაჰკრიბე მოვლინებულთა შენ ზედა, რაოდენ-
გზის ვინებე შეკრება შეილთა შენთა, ვითარცა სახედ შეიკრიბნინი
მფრინველმან მართვენი თვისნი ქვეშე ფრთეთა, და არა ინებე. აჰა
ესერა, დაეტოს თქვენგან სახლი თქვენი ოხრად!“ (მათე, 23, 37—
38). იესო ემუქრება იერუსალიმს.

ი თ ხ ო ვ დ ი თ და მ ო გ ე ც ე ს თ ქ ვ ე ნ; ე ძ ი ე ბ დ ი თ
და ქ პ ო ვ ო თ; ი რ ე კ დ ი თ და გ ა ნ გ ე ლ ო ს თ ქ ვ ე ნ—
იესოს სიტყვებია მათეს სახარებიდან (7,7; ლუკა, 11,9). დღეს რე-
ლიგიურ დევიზს სხვა საყოველთაო მნიშვნელობა აქვს, მიზნის მისა-
ღწევად შეუპოვარი ბრძოლის, დაჟინების და ბრძოლით გატანის
მნიშვნელობით.

„არ გამოდის ფელეტონი... მოიწვიეთ სხვა ფელეტონები ებდით და ჰპოოთ“ (ჩეხოვი, წერილი ლეიკინს).

„ირეკდით და განგედოთ“, — ვთქვით, როცა წავიკითხეთ „ისკრის“ № 91“ (ლენინი).

იოტის ოდნავაც — ერთი ნამცეცი, ოდნავაც კი (არ შეიცვლება, არ უყვარს და სხვ.). იესო ეუბნება მოწაფეებს მთაში, სადაც მთელი გალილეის „ერი“ გაჰყვა: „მინ გეტყვი თქვენ, ვიდრემდეს წარჰხდეს ესა და ქვეყანა, იოტა ერთი, გინა რქა ერთი არა წარჰხდეს საკულისაგან და წინასწარ-მეტყველთა, ვიდრემდის ყოველივე იქმნეს“ (მათე, 5, 18), ე. ი. მოსეს კანონის არც ერთი ასო, არც ერთი ნიშანი არ შეიცვლება, ვიდრე არ აღსრულდება: ტექსტი კი არა, წერტილი და ნიშანიც კი, უმცირეს ბერძნულ ასოს იოტას რომ ასლავს თავზეო (ამ წერტილის მოშლა არაფერს ცვლის, მაგრამ მიღებული არაა). აქედან ამ თქმის მნიშვნელობა: არც ოდნავ.

„ამ ერთი თვის წინ ფრანგული ენისა ინჩიც, იოტიც არ გამოეგებოდა“ (ა. პისემსკი).

ირეკდით და განგედოთ — ითხოვდით და მოგეცეს.

იროდუ — ნ. პეროდუ.

იუდა (ებრ. იჰუდა — „დიდება ღმერთის“) — ძლიერ გავრცელებული ბიბლიური სახელი. პირველად ეწოდა იაკობის და ლიას შვილს, რომელმაც ძმა იოსები შეიბრალა, სხვა ძმებმა რომ მოკვლა დაუპირეს, გადაარჩინა და მერე ეგვიპტეში მოხვდა ეს იუდა გახდა იუდეველთა ტომის მამამთავარი, იესოს წინაპარი. შემდეგ ეს სახელი მრავალ ბიბლიურ პირს ეწოდა, სხვათა შორის ქრისტეს ერთ-ერთი ძმაც იუდა იყო. ყველაზე უფრო ცნობილი გახდა მაინც იუდა ისკარიოტელი, რომელმაც ზედწოდება მიიღო კურითიდან (იშკერიოთ, კურიოთელი კაცი), ერთადერთი მოციქული, რომელიც არ იყო გალილეელი, და ერთადერთი, ვინც ქრისტე გასცა, გაყიდა 30 ვერცხლად და გაამართლა ანდაზა: „გალილეელს დიდება უყვარს, იუდეველს კი — ფულიო“. გამცემლობის მიზეზად იმას ასახელებენ, რომ გაუცრუვდა იმედი, ქრისტე ღიდ სამეფოს შექმნის და ეწირად დაშინიანავსო. ლეგენდის მიხედვით, გენესარეთის ბაღში რაზმი მიიყვანა, ქრისტეს ეამბორა და ამით იცნეს მტრებმა (ნ. იუდას კოცნა).

*** მოღალატე, გამცემი, ბილწი და მუხთალი ადამიანი.

„ამ რესპუბლიკამ უზრუნველყო ფრანგი ბურჟუა ყველაფრით,

რისი გულისთვისაც უწინ მარჯვნივ და მარცხნივ იუდას კოცნას ფა-
ნტავდა და არსებითად კი უკდებდა კლანჭებში სამშობლოს პირვე-
ლსავე მტაცებელს“ (მ. სალტიკოვ-შჩედრინი).

„პატიოსანს, ღარიბს რით სჯობს გამდიდრებული იუდა“
(აკაკი); „წალმა წახვალთ თუ უკუღმა, მაინც ვიცით, ხართ იუდა“
(იგ.); „რომელი იუდა ისკარიოტელი იქნება, რომ ძმას უკიფინოს:
თვალს რად ახელ, რად გინდა შენის ნაკლის დანახვა, შენის ნაკლის
თავიდან მოშორებაო?“ (ილია). „ვინ იცის, იქნებ ჩვენს შორისაც
იჯდეს ვინმე იუდა, წაეა და დაგვასმენს“ (ს. შანშიაშვილი).

ისტორიამ იუდას წოდება დაუმკვიდრა ტროცკის.

იუდას კერძი — საზიზღარი მოლაღატე, უნდო და ჯერაგი
ვინმე.

„აბა რომელი ჭკვიანი იტყოდა ამას, თუ არა იუდას კერძი?“
(ილია); „ვინც არ მოგვიდგება, ის წყველი იქნება, მოლაღატე,
მოძმეთა და საღვთის გამყიდველი, იუდას კერძი“ (ა. ყაზბეგი); არა,
შე იუდას კერძო, ის ბალღები როგორ გარევე?“ (მ. არაგვისპირე-
ლი).

იუდას კოცნა (ამბორი) — ჯერაგული, ბორბტი, გარე-
ნული პირმოთხეობით შენიღბული საქციელი.

„განა მე ვარ დამნაშავე, რომ ჩვენში ყოველ ნაბიჯზე იუდას შე-
ხედები, პირზე რომ გკოცნის და იქვე გროშზე გაგცვლის“ (ა. ოს-
ტროვსკი).

იფქლისა და ღვარძლის გარჩევა (ან სორბლისა
და ღვარძლის) — ავისა და კარგის, მავნისა და სასარგებლოს გა-
რჩევა. გამოთქმას საფუძვლად დაედო იესოს იგავი, რომლის გმი-
რმაც იფქლი დათესა. ჯეჯილი რომ აღმოცენდა, სარეველაც გამო-
ჩნდა. მონებმა ბატონს უთხრეს: „გნებაჲსა, რათა მივიდეთ და გა-
მოვარჩიოთ იგი?“ არა, თქვა მიწისმფლობელმა: ვაი თუ ღვარძლ-
თან ერთად იფქლიც აღმოფხვრათო! „აცადეთ იგი თანა აღორძი-
ნებად, ვიდრე ეამადმდე მკისასა, და ჟამსა მკისასა უბრძანე მო-
მკალთა მათ, შეჰკრიბეთ პირველად ღვარძლი იგი და შეჰკარით
ძნეულად, რათა დაიწვას იგი; ხოლო იფქლი იგი შეჰკრიბეთ საუ-
ნჯესა ჩემსა“ (მათე, 13, 24—30); შდრ. ცხვრებისა და თხების
გარჩევა.

„კრიტიკის ვალია იფქლისა და ღვარძლის გარჩევა, შეცდომი-

ბზე მითითება და არა ღვარძლის თესვა“ (ნ. მიხაილოვსკი, ტ. 1, 1896 წ.).

იყვენით მეცნიერ, ვითარცა გველში და უმანკო, ვითარცა ტრედნი—იესომ უთხრა მოციქულებს, საქადაგებლად რომ აგზავნიდა: „აჰა ესერა, მიგავლინებ თქვენ, ვითარცა ცხოვართა, შორის მგელთა. იყვენით მეცნიერ“ (მათე, 10, 16). გველის სიბრძნე და მტრედის უმანკოება ძველთაგანვე ცნობილია, მაგრამ ამ სახით ეს ფრთიანი თქმა სახარებიდან მოდის.

კანანს ქორწილი—რაიმე ღირსსახსოვარი ქორწილი ან ნადიმი, რაც უჩვეულო, სასწაულებრივი მოვლენებით აღინიშნა. კანანს სახელით პალესტინაში ორი ქალაქი იყო ცნობილი (კანა—ებრ. „ლერწამი“). ერთ მათგანში, ნაზარეთის კანაში მოხდა ქორწილი, რასაც იესო და მისი მოწაფეები დაესწრნენ. როცა ღვინო შემოაკლდათ, ქრისტემ წყალი ღვინოდ აქცია. დღეს ამ დაუვიწყარი ქორწილის პატივს ორი ნაქალაქარი იჩემებს: კანეტ ელ-ჯელილი (აკრანაზარეთის გზაზე), და კეფერ-კენა, ნაზარეთის ჩრდილოეთით. გალილეის კანა უფრო პირველი უნდა იყოს (იოანე, თ.2). ხელოვნებაში ეს ეპიზოდი უზადოდ ასახა პაოლო კალიარიმ. მისი ტილო დრეზდენის გალერეაში ინახება; იქვეა დაცული ვერონეზეს ბრწყინვალე ტილო „ქორწილი კანაში“.

კაპერნაუმის სასწაულები — სასწაულებრივი, დღესათვის დაუკრებელი მოვლენები. კაპერნაუმი („ნაუმის სოფელი“) ზიბლიაში არაა ნახსენებ, უფრო გვიანდელია, მეთევზეთა დაბა ქვეულა ქალაქად. ისეთი მოწიბლოავი სააგარაკო ადგილი იყო, რომ ეროდეს იქ სასახლე აქონდა. იქვე იყო იესოს მოღვაწეობის ცენტრი გალილეაში მისი ყოფნის დროს. მრავალი ბრმა და სნეული მოაჩინა, მათ შორის რომელიღაც ასისტავის მსახური (მათე, 7,5; ლუკა, 4,33). აქვე აიყვანა მოციქულად მათე—ევანგელისტი, ყოფილი მეზვერე (გადასახადების ამკრეფი). კაპერნაუმელებს დიდად უყვარდათ იესო, მაგრამ მისი მორიგი ქადაგება აღარ პასუხობდა მათს ინტერესებს, დაგმეს და ზურგი აქციეს, რასაც მოჰყვა განთქმული წყევლა: „გაი შენდა, კაპერნაუმი“: „ხოლო შენ, კაფარნაუმ, ნუ ცადმდე აჰმალდები, არამედ ვიდრე ჯოჯოხეთამდე შთაჰხდე... ხოლო გეტყვი თქვენ, რამეთუ ქვეყანაი იგი სოდომისაი და გომორისაი უმოლხინეს იყოს დღესა მას საშეჯლისასა, ვიდრე შენ“ (მათე, 11, 23). მართლაც, კაპერნაუმი რომის ლეგიონებმა ისე დააქციეს, ქვა

ქვაზე არ დატოვეს და ღღეს მის ადგილსამყოფელზეც დიდი დავა.
(მარკოზი, 1 და სხვ.).

კაცი ხარ და გიყოფიეს თავი ზენი ღმერთი.
ურიებმა უთხრეს იესოს, რომელმაც უსაყვედურა: მრავალი კეთილი
საქმე გირვენეთ, თქვენ კი ჩაქოლვით მემუქრებითო (იოანე, 10,33).
თქმა იქცა ქედმაღლობის საკიცხავად.

კ ბ ი ლ თ ა ღ რ ჭ ე ნ ა — ნ. ღრჭენა კბილთა.

კეთილი ნაწილის გამორჩევა — უკეთესი წილის,
ხვედრის არჩევა, მიკვლევა, უკეთ მოწყობა ცხოვრებაში. როცა იესო
ლაზარეს სახლში მივიდა, მარიამი მის ფერხთით დაჯდა და უსმენ-
და, თან ეალერსებოდა, მისი და მართა კი სადილს ამზადებდა. შუ-
რიტ აღძრულმა მართამ ვეღარ მოითმინა და იესოს შესჩივლა, „და-
მან ჩემმან მარტო დამტოვა მსახურებად“, რატომ არ ეტყვი, დამეხ-
მაროსო! იესომ დაამშვიდა: მართა, მართა, ამდენს რისთვის ირჯები,
„აქა მცირედი არს სახმარ, ხოლო მარიამ კეთილი ნაწილი გამოირ-
ჩია!“ აქ იგულისხმვა სულის სახარებლო საუბრის მოსმენა, მაგრამ
თქმამ ირონიული მნიშვნელობა მიიღო: ეს უკეთ მოეწყო და შენ რა
გინდაო!

„შემოგხედავთ—კეთილი ნაწილი ავირჩევიათ: ევროპის ნაღებს
ეტანებით, ღღეს აქ იღებთ, ხვალ იქა“ (დობროლიუბოვი).

კ ე ი ს რ ი ს ა კ ე ი ს ა რ ს ა — ნ. მიეცით კეისრისა კეისარსა.

კ მ ა ა რ ს ღ დ ე ს ა ა მ ა ს ჭ ი რ ი თ ვ ი ს ი — იხ. ნუ ჰზრუ-
ნავ ხვალისა.

კ ო ლ ო ს (ბ უ რ ნ ა კ ი ს) დ ა მ წ უ რ ვ ე ლ ნ ი * დ ა ა ქ ლ-
ე მ თ ა მ შ თ ა ნ თ ქ მ ე ლ ნ ი — ქედმაღალი პედანტები, სინდისზე

* ამ ალაგას ჯრუჭ-პარხლისა და ჰადიმის ხელნაწერებში წერია
„დასწურავთ კურნაქსა“, მაგრამ ეს არ უნდა იყოს სწორი. სხვა ვა-
რიანტებში წერია „ბურნაკი“ (ნ. წმ. სახარება, ტფილისი, 1879,
გვ. 46), და ეს გასაგებია. საბას „კურნაქი“ არა აქვს, ბურნაკი, იგ-
ბურნა კი ახსნილია, როგორც „მწერი, ღვინის ქინქლა“, და სახარე-
ბის სათანადო ადგილიცაა დამოწმებული. („კურნა“ მის ლექსიკო-
ნში ბალახია). კურნაქი ძველ ტექსტებში არ ჩანს. ხოლო ბურნაკი
ნიკო ჩუბინაშვილსაც კოლოდ აქვს განმარტებული, როგორც ქარ-
თულ-რუსულ, ასევე რუსულ-ქართულ ლექსიკონში (სერგეი სერებ-
რიაკოვის ძველქართულ-რუსულ ლექსიკონში მხოლოდ კურნაქია).

ხელაღებული საქმოსნები, ასოკირკიტები, რომლებიც უმნიშვნელო საქმეებში პატიოსნობენ, უმთავრესში კი სულმდაბალნი იქნებიან. ვის მამხილებელ სიტყვაში მათ იესომ უთხრა: „ვაი ბეჭდოვანი გნობარხო და ფარისეველნი!.. წინამძღვარხო ბრძანო, რომელნი დასწურავთ ბურნაკსა (კურნაქსა), ხოლო აქლემსა შთანთქამთ!“ (მათე, 23,24).

„ბრუსიას ამჯერადაც გაუჭირდა წვეული ბედისაგან თავის დაღწევა. ყოველ მხარეს საცეცებს იწვდის, რათა საჯარო ვაჭრობით გაიყიდოს, აწყობს ინტრიგებს, აქლემებს ყლაპავს და კოლოებს წურავს... იღებს დარტყმებს“ (ენგელსი, „ევროპის ომი“).

კ უ რ ა ქ ი ს დ ა წ უ რ ვ ა — ნ. კოლოს დამწურველნი.

ლ ა ზ ა რ ე ს ა გ ი თ ლ ა რ ი ბ ი — სიდატაკის სინონიმი, ლუკას სახარებიდან: „კაცი ვინმე იყო მდიდარი და იმოსებოდა იგი ძოწეულითა და ბისონითა და იხარებდა მარადის ბრწყინვალედ. და გლახაკი ვინმე იყო, სახელით ლაზარე, დავრდომილი იდგა ბჭეთა თანა მისთა, დამდიურებული ქვე ძვრებოდა. და გული ეტყოდა ნაბიჭვეისა (ნარჩენისა) მისგან, რომელი გარდამოვარდის ტაბლისაგან მის მდიდრისაისა, არამედ ძაღლნიცა მოვიდოდეს და კლოშნიდეს წყლულუბათა მისთა. მერე ერთიცა მოკვდა და მეორეც“ (ლუკა, 16,19—31).

აქედან — ლაზარეთი, სნეულთა და დავრდომილთა თავშესაფარი.

ლ ა ზ ა რ ე ზ ე ს ი ა რ უ ლ ი (ლაზარეობა, სოფლის დავლა) — იგივე გონჯაობა: ძველად ფეხშიშველა ქალები და ბავშვები კარდაკარ დადიოდნენ, რათა წვიმა მოეყვანათ გვალვაში ან დარი—გადაუღებელ წვიმებში.

***ამაო სიარული რაიმეს სათხოვნელად, ღარიბთა ფუჭი ვედრება.

„ლაზარეს სიარული სწორედ დაგვეკვება. შარშან სანამ არ დავიარეთ, არა გვეშველა — რა“; „თუ წვიმა არ გაგვიჩნდა, ლაზარეს ვიაროთ“ (ან. ერისთავ-სოშტარი); ეს წესი ქართლ-კახეთში და აფხაზეთშიც კჳონდათ (ივ. ჯავახიშვილი).

ლ ა ზ ა რ ე ს ა ლ დ გ ო მ ა — მომაკვდავის ან მიცვალებულის ფეხზე დაყენება; ძველის აღორძინება, დავიწყებულის აღდგენა, განახლება, აღდგენა. წყარო: იესოს ერთ-ერთი სასწაული: თავისი მეგობარი, მართას და მარიამ მაგდალინელის ძმა ლაზარე გააცოცხლა, ოთხი დღის მკვდარი აკლდამიდან ამოიყვანა (იოანე, 11,38—44).

„რომანტიზმი... დიდი ხანია გარდაიცვალა. ძალიან მეუფეება, რომ ეს ლაზარე აღდგომის ღირსი იყოს“ (მ. გორგი, ვ. კორნაიშვილი, გიგლიძე).

ქართველი მოღვაწე იოანე-ზოსიმე რომ თავის პიმნში „ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაი“ ჩვენს ენაზე ამბობს: „სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე კრქვიანო“, მხედველობაში აქვს დავით წინასწარმეტყველის სიტყვები „წელი ათასი, ვითარცა ერთი დღე“, და აცხადებს: როგორც ოთხი დღის შემდეგ ლაზარე აღდგა, ასევე აღდგება ოთხი ათასი წლის შემდეგ ქართული ენა, ამით განიკითხავსო იესო ცოდვილსა და უცოდველს.

ლ ე ღ ვ ი ს ფ ო თ ო ლ ი —ეს მცენარე კარგადაა ცნობილი ბიბლიაში, სახარებაშიც არაერთხელაა მოხსენიებული. ადამმა და ევამ რომ შემეცნების ხის ნაყოფი შეჭამეს, სიტყვულე ეუხერხულათ და სარცხვინელი ადგილები ლეღვის ფოთლებით დაიფარეს.

***ნილაბი, ყალბი საფარველი რითაც რაიმე საჩოთირო აღგილს, აქილევისს ქუსლს ფარავენ (პოლიტიკაში, დიპლომატიაში, მორალურ საკითხში...).

„ჩრდილოეთ გერმანული რაიხსტაგი მხოლოდ ლეღვის ფოთოლია აბსოლუტიზმისა“ (ფრანც შერინგი, გერმანიის ისტორია).

ლ ე ღ ვ ს ა ქ ვ ე შ ე —ბიბლიური თქმა, რაც ნიშნავს თავის მეუდრო ჭერქვეშ ან საკუთარი ლეღვის ჩრდილში ყოფნას (დასვენებას, საუბარს). აღმოსავლეთში ლეღვის ჩრდილი საერთოდ დიდად ფასდებოდა. ფრთიანი სიტყვა ძველ აღთქმაშიცაა (3 მეფეთა, 4, 25), მაგრამ უფრო სახარებიდან გახდა ცნობილი (იოანე, 1, 51): „მიუგო მას (იესოს) ნათანაილ და პრქვა: რაბი! შენ ხარ ძე დავითისა, შენ ხარ მეუფე ისრაელისა. და მიუგო იესო და პრქვა მას: რამეთუ გარქვი შენ, ვითარმედ გიხილე შენ ლეღვსა ქვეშე...“.

„აბა, ძვირფასო სტუმარო, გთხოვთ ჩემი ლეღვის ქვეშ მობრძანდეთ“ (გ. დანილოვსკი).

ლ ო დ ი შ ე ბ რ კ ო ლ ე ბ ი ს ა —მძიმე შეფერხება, დაბრკოლება ცხოვრების გზაზე ან იდეის გატანისათვის ბრძოლაში; რაც იზიდავს და აშინებს ადამიანს. ტერმინი ნასმარია ისაიას წიგნში (6, 14) და მეორდება პავლეს ეპისტოლეში რომაელებისადმი (9, 32 — 33): ისრაელი ვერ მისწვდა სიმართლის სარწმუნოებას, „რამეთუ შებრკოლდეს ლოდსა მას სარწმუნოებისასა, ვითარცა წერილ არს: აბა ესერა, დაესდებ სიონს შინა ლოდსა შებრკოლებისასა და კლდე“.

სა საცთურებისასა“, და ვინც მას იწამებს, არსად არ შერცხვებათ. იმავე ლოდზე ლაპარაკია მათეს სახარებაში (21,42—44): „ლოდი რომელ შეურაცხ-პყდეს მაშენებელთა, ესე იქმნა თავკიდითა...“ და რომელსა ზედა დაეცეს, განანქროს იგი“ (გასრისოს, გატყლიტოს).

„საკითხები, რომელთაც ჩვენ შეგვსთ, შემთხვევითნი არ ყოფილან... ეს გახლავთ ის გრანიტის ლოდნი შებრკოლებისანი, ცოდნის გზაზე დაგებულნი, ყოველ დროში რომ ერთნაირად ამიწებდნენ ადამიანებს და თან იზიდავდნენ კიდევ“ (ა. გერცენი, ნამყო და ფიქრები).

„ჭერვეგი იქცა შებრკოლების ლოდად, რაზედაც იმსხვერუდა მარქსის და რუგეს ერთობლივი ცდა“ (ფრ. მერინგი).

მ ა გ დ ა ლ ი ნ ე ლ ი —ნ. მარიამ მაგდალინელი.

მ ა დ ლ ი თ ა ღ მ რ თ ი ს ა თ ა (ღვთის წყალობით) —თქმა აღებულია პავლე მოციქულის პირველ ეპისტოლედან კორინთელთა მიმართ (3,10). წმ. მოციქული კორინთელებს მიმართავს: „მადლითა მით ღმრთისათა, მოცემულითა ჩემდა, ვითარცა ბრძენმან ხუროთ-მოძღვარმან, საფუძველი დავსდევ, ხოლო სხვა იგი ამენებდინ; ხოლო კაცად-კაცადი ეკრძაღენ...“ (ე.ი. მე. ბრძენმა ხუროთ-მოძღვარმა საძირკველი ჩავყარე, სხვა კი ამენებსო ქრისტეს ტაძარს). ეს ფრაზა წააწერა 592 წელს აგილულფმა ოქროს გვირგვინს, რაც მისი მეუღლის, ლანგობარდების დედოფლის თეოდელინდეს ნებით აგებულ მონასტის ტაძარს შესწირა. შემდეგ დევიზი სხვა მეფეთაგანებმაც გადაიღეს, უფრო კი მღვდელთაგანებმა. ღვთის წყალობას ნიჭზეც იტყვიან; თქმას ირონიის იერიც აქვს: „ვარ ღვთის წყალობით რუსი მთავარი“ (ნ. ნეკრასოვი); „ნამდვილი, ბუნებრივი პოეტი, პოეტი წყალობითა ღმრთისაიათა—აი, ვინ იყო ფეოფანოვი“ (ვ. ბრიუსოვი).

მ ა დ ო ნ ა —ნ. ღვთისმშობელი.

მ ა მ ა ო ჩ ე მ ო, მ ი უ ტ ე ვ ე —ნ. მიუტყვე...

მ ა მ ა ო ჩ ე ე ნ ო —თავდაპირველი მნიშვნელობით: ლოცვა, რაც მოციქულებს იესომ უკარნახა და იქცა შაბლონად. რასაც საუკუნეების განმავლობაში მთელი საქრისტიანო იმეორებდა: „ამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმინდა იყავნ სახელი შენი; მოვედინ სუფევა შენი, იყავნ ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქვეყანასა ზედა. პური ჩვენი არსობისა მომეც ჩვენ დღეს; და მომიტევენ ჩვენ

თანა-ნადებნი ჩვენნი, ვითარცა ჩვენ მიუტევებთ თანა-მდებთა (მთავალთა) ჩვენთა, და ნუ შემიყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, არამედ მისსნენ ჩვენ ბოროტისაგან. რამეთუ შენი არს სუფევა, ძალი და დიდება საუკუნეთა მიმართ. ამინ“ (მათე. 6, 8—13). ქრისტემ მოწაფეები გააფრთხილა, „ნუ მრავალსა იტყვიით“, მაგრამ ეს გაბმული ლოცვა საანდაზოდ იქცა.

***გაბმული, უაზრო, უშინაარსო, ცქაფი, სწრაფი ლაპარაკი. მამათ, უკეთუ შესაძლებელ არს... — ნ. უკეთუ... მამონა (მებრძ. მამონას, ქალდ. მამონ, ებრ. მატმონ) — ძველ ხალხთა სიმდიდრის ღმერთი, თავაშვებული დროსტარების ღვთაება (აქედან მიიღო ამ სიტყვამ რუსულში მუცლის, კუჭის, „სტომაქის“ მნიშვნელობა). სახარებაში მამონი ღმერთის საპირისპირო, უარყოფითი მნიშვნელობით იხმარება: „ვერვის ხელ-ეწიფების ორთა უფალთა მონებად; ანუ ერთი იგი მოიძულოს და სხვა იგი შეიყვაროს, ანუ ერთისა მის თავს-იდვას და ერთი იგი შეურაცხ-ყოს. ვერ ხელეწიფების ღმერთისა მონებად და მამონისა. ამისათვის გეტყვი თქვენ: ნუ ჰზრუნავთ სულთა თქვენთათვის, რაი სჭამოთ და რაი სვათ, ნურცა ხორცთა თქვენთათვის, რაი შეიმოსოთ. ანუ არა სული უფროის არს საზრდელისა და ხორცნი სამოსლისა?“ (მათე. 6, 24—25; ლუკა, 16, 3).

***მამონას სამსახური — მუდამ სტომაქისათვის ზრუნვა, მატერიალური უზრუნველყოფისა და დროსტარების გადაქცევა ცხოვრების მიზნად, რასაც თან ახლავს საქმოსნობა, თაღლითობა, სხვისი ნაოფლის მითვისება, უსარგებლო წანწალი და ღრეობა.

„ჩქარა დაბეჭდე! არა დიდებისათვის, არამედ მამონისათვის გთხოვთ“ (პუშკინი ვიაზემსკის, წერილი).

მარადიული ურია — მოხეტიალე, მომთაბარე, მოუსვენარი, მაწანწალა კაცი. გამოთქმა აგებულება შუა საუკუნეებში შექმნილ ლეგენდაზე, რომლის გმირი აპასფერი („მეფე“, „მეფე“ — ქსერქსეს ზედწოდება ებრაულად) არ დაეხმარა ქრისტეს გოლგოთის გზაზე ჯვრის ზიდვაში და ამიტომ განწირულია, რომ მარად იხეტიალოს დედამიწაზე. მეცნიერთა აზრით, ლეგენდას ფესვები შორეულ წარსულში გაუდგამს, ხალხთა გადასახლების ეპოქაში. გამოიყენეს გოეთემ, ეუკოვსკიმ, ეფენი სიუმ, შუბარტმა...

„მარადიულ ურიასაგით განწირულია, რომ იხეტიალოს...“ (ჩეხოვი, წერილები); „ქვეყნად არის აღამიანთა გამორჩეული ჯილა-

გი, ეტყობა მარადიული ურის ნაშეინი. მათი თვისება მარადიუ-
ვერანაირად ვერ დამკვიდრებულან დედამიწაზე, დამკვიდრებულან
ჭრობენ და პირველობას იჩემებენ“ (მ. გორკი, ვიგინდარა).

მარგალიტი წინაშე ღორთა — რელიეფური გამო-
თქმა იესოს დარიგებათა ციკლიდან, რომლის აზრია: თუ რეგვენსა და
უმეცარს ამალელებულ იდეალებზე ჩამოუგდებ სიტყვას, ღრმააზროვან
ლექსებს წაუკითხავ ან ოსტატების ტილოებს აჩვენებ, ამოოდ გაისა-
რჯები, ვერაფერს გაიგებს, რადგან ყოველდღიურ ჭამა-სმას არ გას-
ცილებია. „ნუ მიჰსცემთ სიწმიდესა ძალთა, ნუცა დაუფნეთ მარ-
გალიტსა წინაშე ღორთა, ნუ უკუე დასთრგუნონ იგი ფერხითა მა-
თითა“ (მათე, 7, 6).

მარიამ მაგდალინელი (მომწანიებელი მაგდალინა) —
უზნეო დედაკაცი, რომელიც ქმრის ღალატისა და თავაშვებული
ცხოვრების შემდეგ ინანიებს ცოდვებს და პატიოსანი ცხოვრების ფე-
რსულში ბრუნდება, რაიმე იდეის ერთგული ხდება. მარიამის სხე-
ულიდან იესომ შვიდი ეშმაკი განდევნა, და ქმრის მიმტოვებელი ქა-
ლი თავის მიმდევრად აქცია. „ქრისტეს სარძლოს“ სახე ხელოვნე-
ბაში უკვდავყო მრავალმა ოსტატმა: კორეჯომ, ელ გრეკომ, გვიდო
რენიმ, პ. კორტონმა და სხვებმა. შუა საუკუნეებში არსებობდა
„მონანიე მაგდალინელთა თავშესაყარი“ (მონასტრებთან). „მონანიე
მაგდალინელებს“ ირონიულადაც ეძახიან ცბიერ ქალებს, რომლე-
ბიც ჩუმჩუმად ძველ სარდაფებში იხედებიან.

„ალინას მაგდალინელთა საოცარი საფანე აქვს. ერთხელ იქ მეც
ვიყავი“ (ლ. ტოლსტოი); „ახალგაზრდობაში მრავალი საძაგლობა
ჩაუდენიათ, ახლა კი „კრუტუნებენ“ და მონანიე მაგდალინებად მო-
აქვთ თავი“ (კ. სტანიუკოვიჩი, „გულახდილნი“).

მარილი ქვეყანისა — იესო ეუბნება მოციქულებს:
„თქვენ ხართ მარილნი ქვეყანისანი; უკეთუ მარილი იგი განქარ-
დეს, რაითაშე დაიმარილის?“ (მათე, 5, 13). მიწის მარილი —
შნო და ლაშათი.

* * * ხალხის ნალები, რჩეული, ყველაზე უფრო აქტიური და
საქმიანი ნაწილი (მოციქულთა ანალოგიით); რჩეული ქმნილება
ხელოვანთა, შედეგრი.

იხმარება ირონიული მნიშვნელობითაც: „მიწის მარილი, ქვეყ-
ნის მარილი, დიხა! ესა ხართ თქვენ, ბატონი პოეტები. მაგრამ ამიხ-
სენით, როგორ კაზმავეთ მარილს?“ (ფ. ქრ. ფუულდა).

მახვილით მოსული მახვილითვე დაიღუპება — ნ. ყოველთა, რომელთა აღიღონ...

მგელი ცხვრის ტყავში — ვერაგი, შენიღბული კი საშიშია ადამიანი; გარეგნულად საცოდავი, ნამდვილად კი საშიში ვინმე, პირში რომ გვეფერება და ზურგს უკან დანა უჭირავს. იესო აფრთხილებს მოწაფეებს: „ეკრძალებით ცრუ წინასწარმეტყველთაგან, რომელნი მოვიდოდნენ თქვენდა სამოსლითა ცხოვართათა, ხოლო შინაგან იყვნენ მგელ მტაცებელ“ (მათე, 7, 15).

მე ვარ ნათელი სოფლისა — იესო მსაჯულის სიტყვა იერუსალიმის ტაძარში, სადაც ფარისეველებს მიასალა: „შენ თავისა შენისათვის ჰსწამებ და წამება შენი არა არს ქუეშარიტი“ (იოანე, 8, 12—13). ქვემოთაც მეორდება ეს გამოთქმა: ვიდრე დღეა და თქვენთან ვარ, მე ვარ ნათელი სოფლისა, ხოლო რთცა დამე მოვა, „ვერვის ხელ-ეწიფების საქმედ“ (იოანე, 9, 1—5). უბირთა აზრით, ეს იყო ტრაბახი, მაგრამ იესომ იცოდა, რასაც ამბობდა.

* * * გენიოსი, დიდი ადამიანი, რომელიც თავისი ნიჭით და საქმით ნათელია სოფლისა.

მე ვსძულ, რამეთუ ვამხილებ მას, რამეთუ საქმენი მისნი ბოროტ არიან (იოანე, 7, 7) — იესომ უთხრა ძმებს, ღმერთისათვის მომიძულაო სოფელმა. ითქმის დიდ ადამიანზე, რომელიც პირდაპირობისათვის შესძულე-ბიათ („რათა არა ემზილნენ საქმენი მისნი“).

* * * განზოგადებით აღნიშნავს გამოჩენილი ადამიანის, მოღვაწის, ღმერთის მოყვარე მწერლის მდგომარეობას, დუხჭირ თანამედროვე „მწიგნობრებსა და ფარისეველებს“ რომ მოუძულეობათ.

მეორედ მოსვლა — განკითხვის დღე, „სამინელი სამხვაფრო“, როცა იესო უნდა გამოცხადდეს და მკვდარი და ცოცხალი განკითხოს. უნივერსალური სისრულით ასახა მიქელანჯელომ სიქსტინის დიდ ფრესკაზე.

* * * რაღაც სამინელი, საქვეყნო განსაცდელი, არეულობა, ქაოსი (სწორედ მეორედ მოსვლა; განკითხვის დღე დაუდგა).

X საუკუნის ქართველი მწერალი იოანე-ზოსიმე განკითხვის ეამს ქრისტეს ენად ქართულ ენას აცხადებს: „დამარხულ არს ენაი ქართული დღემდე მეორედ მოსლვისა მისისა საწამებლად, რაითა უოველსა ენასა ღმერთმან ამხილოს ამით ენითა. და ეს ენაი მძი-

ნარე არს დღესამომდე და სახარებასა შინა ამას ენასა ლაზარე
პრქვიან... და მეგობრობა ამისთვის თქვა, ვითარმედ უთხროს
დუმლოთი ამას ენასა შინა დამარხულ არს“ (ქებაი და ღიდებანი ქარ-
თულისა ენისაი).

მიეცით კეისრისა კეისარსა და ღმერთისა
ღმერთსა — იესომ უთხრა პეროდეს ვერაგ მსახურთ, როცა
პკითხეს, მიეცეთ თუ არა ხარკი კეისარსაო (თუ ეტყოდა, მიეცეთო.
ხალხს გადაიკიდებდა, თუ არაო — რომს). „რასა გამომცდით მე,
ორგულნო?“ — მიუგო იესომ და დრაჰკანი მოატანინა, ფულს და-
ხედა: — ვისი არს ხატი ესე ანუ ზედა წერილი? პრქვეს მას: კეის-
რისა! მაშინ პრქვა მათ იესო: მიეცით კეისრისა კეისარსა და ღმრთი-
სა ღმერთსა! და ესმა რა ესე, დაუკვირდა და დაუტევეს იგი და წარ-
ვიდეს“ (მათე, 22, 16—22).

„ზოგ-ზოგები იტყვიან: მიეცით კეისრისა კეისარსა და გნედიჩს
გნედიჩისაო, მაგრამ მერე რა, თქვან, რაც ენებოთ!“ (პუშკინი, წე-
რილი გნედიჩს).

მიუტევე, მაშლო, რამეთუ არა იცვიან, რასა
იქმან — უმაღლესი მოწყალების და ჰუმანიზმის გამოშატველი
სიტყვა. ასე მიმართა მამა-ღმერთს იესომ, როცა ორ ძვირისმოქმედ
დამნაშავესთან ერთად ჯვარზე გააკრეს, ჯარისკაცები მის სამოსელს
ინაწილებდნენ, ხალხი კი თანაგრძნობის ნაცვლად სეირს უყუ-
რებდა და გესლიანად გაიძახოდა: „სხვანი აცხოვნნა, იცხოვნნეს
თავიცა თვისი, უკეთუ ვგე არს ქრისტე, რჩეული ღმრთისა“ — ე. ი.
სხვებს რომ შველის, თავსაც უშველის, თუ ქრისტეაო (ლუკა, 23,
34—35).

„ზედს არ მოსწყინდა შენთან სუმრობა. ნუ უწყვენ, რამეთუ არა
იცის, რასა იქმს“ (პუშკინი ვიაზემსკის).

მიივგენე ჩვენ მამაი შენი — ეკვის გამოშატველი
თქმა; ნ. ურწმუნო თომა.

მკვდარი ასო — უაზრო, ფორმალისტური სიტყვა (ნ. არა
წიგნი, არამედ სული).

მკურნალო, განიკურნე თავი შენი — ასე უკა-
დაგა ნაზარეთში (გალილეაში) ჩასულმა იესომ თავის თანამემა-
მულეებს, რომელთაც მერე, როცა გაიგეს, იოსების შეილიაო, სრამში
გადაჩეხვა მოუწოდოდა. „და თვალმან პრქვა მათ: მრქვათ სამე იგავი
ესე: მკურნალო, განიკურნე თავი შენიო...“ (ლუკა, 4, 23). ე. ი.

თვით სახარებაში ეს ანდაზის (იგავის) სახითაა მოცემული, მაგრამ სხვა წყარო უცნობია.

* * * 1. ნუ ელი სხვის დახმარებას, თავს თვითონვე მოუარე;
2. სხვის კიცხვას ისა სჯობს, კაცმა თავის საქციელს მიხედოს; 3. იქონიე ნებისყოფა.

„ახალგაზრდობაში ხშირად მსმენია გასაჭირის ეამს: მკურნალო განიკურნე თავი შენით“ (გოეთე).

მო არ უ ლ ი ს ი ტ ყ ვ ა — ქრისტეს სინონიმი, როგორც ღმერთისა, რამდენადაც „დასაბამიდან იყო სიტყვა“, და იესოც სიტყვით ავრცელებდა სარწმუნოებას. მერე სიტყვამ ხორცი შეისხა და იშვა ქრისტე.

* * * დიდი, ნათელი, ამაღლებული სიტყვა, ან ბრძენი ვინმე ჰუმანური იდეალების მატარებელი, საღბში მოარული მქადაგებელი.

„სიტყვითა განდევნე წყლულები გულისაი“ (იოანე ჭონჭოზისძე, X ს., „გალობანი ქრისტეს ნათლისღებისაი“).

მო ი მ გ ი, სა და არა და ს თ ე ს ი — ითქმის მუქთახორებზე, რომელთაც სხვისი ნაოფლართ ცხოვრება უყვართ. იესოს ერთ-ერთი იგავის გმირი ეუბნება თავის მბრძანებელს: „რამეთუ მეშინოდა, ვითარმედ კაცი ხარ სასტიკი, მოიღი, სადა არა დასდვი და მოიმკი, რომელი არა დასთესი“ (ლუკა, 19, 21). ძველ საბერძნეთშიც იყო ანალოგიური ანდაზა, ჰესიოდესაც აქვს „თეოგონიამი“: სხვისი ნათესის მკა თავისი სტომამკისათვის.

მო ც ი ქ უ ლ ე ბ ი (ბერძ. აპოსტოლოს — ელჩი, გზავნილი, დესპანი) — ახალი აღთქმის ცნობილი გმირები, იესოს წმინდა კოლეგია, მისი მოძღვრების გამავრცელებელნი მის სიცოცხლეში და შემდეგაც. 12 მთავარი მოციქული ჰყავდა, ყველა წამებით მოკვდა (იუდას თავი ჩამოიხრო თუ გადარჩა, სხვები აწამეს).

* * * დღეს უფრო გადატანილი მნიშვნელობით იხმარება, უარყოფითის გაგებით: ჯოჯოხეთის მოციქული, ბნელეთის მოციქული — ბოროტი ძალა, პირშავი ვინმე.

ხელოვნებაში მოციქულები მრავალგზის ასახეს, ადრეული ქრისტიანობიდან მოყოლებული ახალ დრომდე — სარკოფაგებზე, რელიეფებზე, ფრესკებზე, ტილოებზე, ქანდაკებაში, გრაფიკაში. ასახავდნენ წყვილ-წყვილად და სამ-სამობით. მეტადრე პეტრეს და პავლეს გამოსახულებანი უკვე IV საუკუნიდან ცალკეა გამოყოფილი. მოციქულებს სატავდნენ ჯოტო, კარავაჯო, მიქელანჯელო, გვი-

დო რენი, სოსე რიბერა, ვან დეიკი, მურილიო, კრანაზი, დიურერი, ლიონელო სპადა, რაფაელი, ლეონარდო... 1. პეტრე (სიმონ) მკურნალის (მკურნალის) თეოფილ) გამოხატულია, როგორც ჯანმრთელი წვერუდის მქონე დიდი ული კაცი, გასაღებებითა და პაპის სამოსით, ან შრომით დაღდას- მული უბრალო გლეხი (ვან დეიკი). მურილიომ შექმნა „პეტრეს განთავისუფლება დილეგიდან“ (პეროდემ დილეგში ჩააგდო, ანგე- ლოზი გამოეცხადა, ხელი შეახო, ბორკილი დაიფშვნა, თვითონვე გაუძღვა); იტალიელმა სპადამ გამოსახა თავდაყირა ჯვარცმულ პეტრეს ტანჯვა (იქვეა ბრბო). დიდად დაფასებულია, პირველ პა- პად ითვლება, თუმცა ქრისტე რომ შეიპყრეს, დაიშალა და „მამლის ყივილამდე სამჯერ უარყო“. მოძღვარი პეტრეს და პავლეს ბრწყინ- ვალე პორტრეტული სურათი შექმნა ელ გრეკომ. მისი პეტრე მორ- ჩილი და პასიურია, გასაღები უჭირავს, თავისი ატრიბუტი. პავლე კი ძლიერი, შუბლმალალი, მტკიცე ნებისყოფის მოაზროვნეა, ხე- ლით წიგნს ეყრდნობა; 2. იგივე პავლე — მელოტი, გრძელწვერა ჭკვიანი კაცია. ატრიბუტები — წიგნი და მახვილი, რითაც მოკ- ლეს; 3. ანდრია პირველწოდებული, პეტრეს ძმა, გრძელწვერა მო- ხუცი, რომელმაც რუსეთი და კავკასია მოიარა. ატრიბუტი — ტლან- ქი ჯვარი (ჯვარს აცვეს); გამოირჩევა ელ გრეკოს, სურბარანის, რი- ბერას სურათებით; 4. იაკობ უფროსი (მაიორი) — იესოს მსგავსი, განსაკუთრებით ესპანელი მკურნალი სცემდნენ თავყვანს, მის სამარე- საც ესპანეთში უჩვენებენ მიმლოცველებს. ატრიბუტები — ყარბის ქუდი და ჩანთა, აგრეთვე მახვილი, რითაც თავი მოკვეთეს, 5. იოანე — იაკობ დიდის ძმა, ზებედეშ შვილი, თმასუჭკუჭა და პირ- შგენიერი ყმაწვილი კაცი, იესოს უსაყვარლესი მოწაფე (იესო-იოანეს ჯგუფი), მეოთხე სახარების და აპოკალიფსის ავტორი. ატრიბუტი — გველშემოგრანდილი ფიალა (რომ სამსალას არ ევნო). ეუესში მოღვაწეობდა იესოს ცაღამალლების შემდეგ და იშპერატორმა დო- მიციანემ აწამა: მღუღარე ზეთით საესე ქვაბში რომ არა ევნო რა, კუნძულ პატმოსზე დაწვეს (აქ დაწერა თავისი გამოცხადება. არსე- ბობს შესანიშნავი ტილო: იოანე პატმოსზე: წერს, გორაკზე ცისფერი ანგელოზი ღვას); 6. ფილიპეს იშვიათად გამოსახავენ ცალკე, უჭი- რავს ჯვრის-სახე კვერთხი (ჯვარს აცვეს); 7. ბართლომეს ტყავი გააძვრეს. „განკითხვის დღეში“ ამ ტყავს უჩვენებს იესოს, ზედ მი- ქელანჯელოს ავტოპორტრეტია გამოყვანილი, ამ ტყავზე; 8. თომას ექვებოდა იესოს და მარიამის ცაღამალლება, ქრისტემ თავის ტრი-

ლობაში თითები ჩააყოფინა. ატრიბუტი: შუბი ან კუთხისხაქომო; ინდოეთში სასახლე უნდა ააშენოს. ხუროთმოძღვართა მფარველად ურწმუნო თომა; 9. მათე, ევანგელისტი, ატრიბუტი — ქისტიკის გელი ხელობა ჰქონდა: მეზვერე იყო), აგრეთვე მახვილი ან წათი, რითაც ეთიოპიაში აწამეს; 10. იაკობ უმცროსი (მინორი) — ჩაქოლეს. ატრიბუტი — ტყავის საბერტყი კომბალი, რითაც ჩაქოლელის სიცოცხლე მოუსწრაფეს; 11. სიმონ ზელოტი (კანელი), ატრიბუტი — ხერხი (გადახერხეს, როგორც ესაია); 12. თადეოზი, კომპლიტი (იშვიათად ხატავენ). 13. მათეასი, გვიან შემატებული მოციქული. ატრიბუტი — ნაჯახი; 14. იუდა ისკარიოტელი — გამცემი, შავი, გაუპარსავი, საზოგადოარი სახით, ხელს ქისას უჭერს. ლეონარდო ავაზაკთა ბუნაგებში დაეძებდა მის მსგავს ტიპს.

მოციქულთა საქმე — ჩამოთვლილ მოციქულთა მოღვაწეობის ამბავი, ლუკასი.

მრავალ არიან ჩინებულნი — ნ. ბევრია წვეული.

მრავლის მეტყველება, მრავლის მეტყველებითა არა ისმინოს, ნუ მრავალსა იტყვი — ფუჭი და უსარგებლო მრავალსიტყვაობის წინააღმდეგ მიმართული ეს ხატოვანი ფრაზა აღებულია მათეს სახარებიდან (6,7). იესო აფრთხილებს მოციქულებს: „და რაჟამს ილოცვიდეთ, ნუ მრავალსა იტყვით, ვითარცა იგი წარმართთაგანნი, რამეთუ ჰგონებოდ (ჰგონიან), ვითარმედ მრავლის მეტყველებითა მათითა ისმინოს მათი ღმერთმან“.

* * * იგ. გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის...

„შენ ცოტა ენას კბილი დააჭირე, როცა არ გეკითხებიან. ხომ იცი, მრავლის მეტყველებაში არაა ხსნა“ (მ. სალტიკოვ-შჩედრინი).

მშვიდობის მოყენა — ნ. ნუ ჰგონებთ, ვითარმედ მოვედ...

მშვიერი და მწყურვალნი (მშვიერ-მწყურვალნი) — ნ. ნეტარ იყვნენ მშვიერნი.

მცირეთაგანი ძმა — საწყალი, დაჩაგრული, დაბალი საზოგადოებრივი მდგომარეობის ადამიანზე ითქმის, ვისაც ყურადღებას არავენ აქცევს. იესო მოწაფეებს მოუთხრობს განკითხვის დღის ამბავს. როცა მართალნი ეტყვიან: „ოდეს გიხილეთ უცხო და შვიგოწყნარეთ? ანუ ზიშველი და შეგმოსეთ შენ? ოდეს გიხილეთ შენ, უძლური, ანუ საპყრობილესა, და მოვედით შენდა? მაშინ მიუგოს მეუფემან მან (ე. ი. ქრისტემ): ამინ გეტყვი თქვენ: რაგდენი უწყათ

ერთსა ამას მცირეთაგანსა ძმათა ჩემთასა, იგი მე მიყავთ. მაშინ
პრეტვა მარცხენითთა მათცა (მარცხენა მსარეს მყოფთ უმცირესი წით-
ვლით ჩემგან, წყეულნო, ცეცხლსა მას საუკუნოსა!“ (მათე, 25,
38—41).

მწიგნობარნი და ფარისეველნი — ქრისტეს და-
უძინებელი მტრები. მწიგნობრებს იუდეაში ეძახდნენ ბიბლიაში
გაწაფულ პედანტებს, რომელთაც მოსეს კანონები იცოდნენ, სხ-
ვ არაფერი. ფარისეველები კი იყვნენ რელიგიურ-პოლიტიკური სექტორ-
წევრები, გაბატონებული წრეების ქომაგნი, გამოუსწორებელი ფანა-
ტიკოსები, გარეგნულად კეთილმსახური მლიქვნელები, რომელთაც
ქრისტე ყოველთვის აშიშვლებდა, ნილაბს ხდიდა მათს მანკიერებას
და ამარცხებდა, ვიდრე მისმა საათმა დაჰკრა. კლასიკურად ჟღერს
მისი ბოლო დიდი გამოსვლა: „ვაი თქვენდა, მწიგნობარნო და ფა-
რისეველნო, ორგულნო, რამეთუ შესჭამთ სახლებსა ქვრივთასა...
ცოფნო და ბრმათ! რომელი უფროს არს, ოქრო ანუ ტაძარი, რომ-
ელი განსწმენდს ოქროსა მას?... გარეშე სჩანხართ წინაშე კაცთა
მართალ, ხოლო შინაგან სახეს ხართ ორგულებითა და უსჯულო-
ებითა... რამეთუ აშენებთ საფლავთა წინასწარმეტყველთასა... გველ-
ნო, ნაშობნო იქედნეთანო! ვითარმედ განერნეთ სასჯელსა მას გენი-
ისასა?“ (მათე, 23, 13—26).

* * * პირფერნი, ვერაგნი და მეხანათნი, ფუჭადმეტყველი
მლიქვნელები.

„ჩეხოვს უყვარდა ყველაფერი ცხოვრებისეული, გულწრფელი, ორ-
განული, თუ არ იყო რამე უხეში, ღუნე და უნდილი, პირდაპირ
ჭირივით სძაგდა ფრაზიორები, მწიგნობრები და ფარისეველები...“
(ი. ბუნინი, ჩეხოვი).

მწუხარე არს სული ჩემი — გამოხატავს ქრის-
ტეს მძიმე განწყობილებას ჯვარცმის წინ, შეპყრობამდე. პეტრეს
და იოანეს უთხრა გეტსემანიის ბაღში: „მწუხარე არს სული ჩემი,
ვიდრე სიკვდილამდე...“ (მარკოზი, 14, 34).

* * * ნალეული, დარდი, მძიმე სულიერი მდგომარეობა რაიმე
ავის მოლოდინში, — აი, რას გამოხატავს ეს ფრთიანი ფრაზა ზო-
გადად.

მწყემსების თაყვანისცემა — იგულისხმება ხალ-
ხის საზეიმო განწყობილება რაიმე დიდი მოვლენის გაგებისას:
იესოს დაბადება პირველად მწყემსებს აუწყეს ციურმა შიკრიკებმა

და ნათლის სვეტი დაეშვა ციდან. მივიდნენ და ყრმას თაყვანი სცეს („და მიიქცეს და წარვიდეს მწყემსნი იგი, აღიდებდეს და მტკიცედ ღმერთსა ამას ყოველსა ზედა“ — ლუკა, 2, 20). ხელოვნებაში კი ეპიზოდი განსაკუთრებით დიდი ოსტატობით ასახეს რაფაელმა, ფრიც ფონ უდემ, ჯოვანი დელა როზიამ (მაიოლიკა, იტალია). ფილიპინო ლიპიმ (ყრმის თაყვანისცემა, სპილენძი, იტალია), კარლო მარატამ (მწყემსების თაყვანისცემა, იტალია), ბრონზინომ (ბუდაპეშტი) და სხვ.

მხსნელი სიცრუე (განრინება სიცრუით) — განზრახ თქმული ტყუილი იმის სასარგებლოდ, ვისაც ატყუებენ. თქმა წარმომდგარია ფსალმუნის (დავითნის) ერთი ადგილის (32, 17) არაზუსტი გაგებიდან: „სტყუნ ცხენი განრინებად, და დიდითა ძალითა თვისითა არა განერეს“, ე. ი. თვითონ ცხენი უძღურია, და თავისი დიდი ძალა ვერ იხსნის, ასევე უძღურია მეფე, და ვერც ბუმბერაზ გმირს იხსნის მთელი მისი ძლიერება, მხოლოდ ღმერთია შემოწმ და მფარველი. აქედან: ცრუ მხსნელია, არა მთავარი.

„პაპა პიმიჩის მოტყუება შეიძლება, მხსნელი სიცრუე უნდა გამოვიყენოთ“ (ნ. ლესკოვი).

ნაზარეველნი — ბრიყვნი, თავზედნი და შეუვნებელნი, რომელთაც არა აქვთ იმდენი გაგება, რომ თავიანთი კუთხის შეილი, თავიანთი დიდება დაათასონ (ქრისტე ნაზარეველი იყო და ყველაზე უფრო მტრულად ნაზარეთში ხედებოდნენ). ნ. არა არს წინასწარმეტყველი...

„ნაზარეთით შესაძლებელ არაა კეთილისა რაისამე ყოფად?“ — ასე ჰკითხა ეჭვიანმა ნათანაილმა, მომავალმა მოციქულმა, ფილიპე მოციქულს, ე. ი. ნაზარეთიდან კარგი რა უნდა გამოვიდესო, და ამით გამოხატა თავისი აგდებული შეხედულება იესოს მშობლიურ კუთხეზე. ფილიპემ მიუგო: „მოვედ და ნახე!“ (იოანე, 1, 46).

* * * ირონიულად იტყვიან კაცზე ან კუთხეზე, საიდანაც სახე-იროს არაფერს მოელოან.

ნათელი სოფლისა — ნ. მე ვარ ნათელი სოფლისა.

ნათესავი ბოროტი და მემრუშე სასწაულსა ეძიებს — ნ: საფლავნი განგოზილნი.

ნათლისმცემლის თავი — ძვირფასი და ტრაგიკული რამ, აუნაზღაურებელი მსხვერპლი ან ნადავლი ჭიჭეულთ. იოანე ნათლისმცემელი (ქრისტეს წინამორბედი) სახარების ერთ-ერთი

მთავარი გმირია, რომელიც ხალხს ნათლავდა (მონათლა იესო) და ხალხს უდაბნოებში უქადაგებდა მესიის მოვლინებას. მთავარი გმირი ტაძარში უწენავს მისი დაბადება უწინასწარმეტყველა და მეტყველების უნარიც წაართვა შობის დღემდე, ასე რომ დაფაზე მოუხდა იმ სახელის წარწერა, რაც ზეციდან უკარნახეს: „იოანე“. განმარტოვდა უდაბნოში, კალიებით იკვებებოდა, ნახევრად ტიტველი. ამხილა პეროდუ თავისი ძმის ცოლის პეროდიადეს შერთვისათვის, შეიპყრეს და იმავე პეროდიადეს მოთხოვნით თავი მოჰკვეთეს. ხელთვნებაში მრავალი ოსტატის ფუნჯმა ასახა მისი თავი, ლანგრით რომ უჭირავს პეროდიადეს, ხანაც მშვენიერ სალომეას, მის ასულს (ბარტოლომეო გენეტო, დრეზდენი). იოანე უამრავ დიდოსტატს აუსახავს, როგორც ყმა (იესოსთან ერთად, ჯვრით ხელში) და მქადაგებელი (დიურერი და სხვ.). იოანე ნათლისმცემლის დაბადება ტინტორეტოს ერთ-ერთი შედევრია. სხვა დიდოსტატებიდან დავასახელებთ რაფაელს (იესოსთან და სხვ.), მურილიოს (ყრმა იოანე კრავთან), ლუკა დელა რობიას (ყრმა იოანე).

ნ ა თ ლ ი ს ღ ღ ბ ა — „უნათლავთაგან ნათლის მიღება“ (საბა), მონათლა, გაქრისტიანება; ქრისტიანთა ერთ-ერთი მთავარი დღესასწაული. „მოვიდოდეს მრავალნი და ნათელ-იღებდეს“ (იოანე, 3, 23). „ვე მიხმს შენგან ნათლის-ღებად“ (იოანემ უთხრა იესოს, მათე, 3, 14); ნათლისცემა—მონათლვა (ნათელს გცემ—გნათლავ). „ვე ნათელს-გცემ თქვენ წყლითა“ (მათე, 3, 11).

„ზამთარში ვდღესასწაულობდით ქრისტეს შობას, ნათლისღებას და მიტკმას“ (ი. გოგებაშვილი); „განსაკუთრებით მრავლად იყრიდნენ თავს ნათლიღებას“ (დ. კლდიაშვილი).

„ნათლისღებაი წყლითა და სულითა შენ თანა აღასრულა მოწამემან და სასემელიცა ვნებათა შენთაი შესვა და გალობით ღაღადყო“ (იოანე ჭონქოზისძე, X ს. ქართველი მწერალი).

ნ ე ტ ა რ ა რ ი ს მ უ ც ე ლ ი, რ ო მ ე ლ მ ა ნ გ ი ტ ვ ი რ თ ა შე ნ! — ერის მადლიერების დევიზად ქცეული სიტყვები; ასე უთხრა იესოს ერთმა ქალმა, როცა მაცხოვარმა ბრმას თვალები აუხილა: „და აღ-ვინმე იღო დედაკაცმან ხმა ერსა მას შორის და პრქვა მას: ნეტარ არს მუცელი, რომელმან გიტვირთა შენ და ძუძუნი, რომელთა კსწოვდი“ (ლუკა, 11, 27).

ნ ე ტ ა რ ა რ ი ა ნ მ ო რ წ მ უ ნ ე ნ ი! — ერონიული თქმა, რითაც დასცინიან გულუბრყვილო ადამიანებს, რომელთაც, მაგალი-

თად, შუბლუწრო საქმოსანთა და მბრძანებელთა სიკეთე სჯერათ. როცა იესომ ჯვარცმის შემდეგ ჭრილობაში ათთის ჩაყოფის შემდეგ ურწმუნო თომა დაარწმუნა, რომ ის ნამდვილად აღდგა, მოსულია და მოწაფეს უსაყვედურა: „რამეთუ მიხილე და გრწამ! ნეტარ არიან მორწმუნენი, რომელთა არა უხილავ და ვარწმუნე!“ ე. ი. შენ მიხილე და იმისათვის მიწამე! ნეტავი მორწმუნეებს, რომელთაც არ გუნახივარ და ისე მიწამესო (იოანე, 20, 29).

ნ ე ტ ა რ ი ყ ვ ნ ე ნ მ შ ვ ი დ ო ბ ის მ ო ქ მ ე დ ნ ი — იესომ უქადაგა ხალხს იორდანის გადაღმა მთიდან. ითქმის იმათზე, ვინც მოშულლართ არიგებს და ქვეყნად მშვიდობას თესავს (სხვა გარემოებაში იესო იმასაც ამბობს, არა მშვიდობისათვის მოესულვარო). მათე, 5, 9 (მდრ. ნუ ჰკონებთ, ვითარმედ...).

ნ ე ტ ა რ ი ყ ვ ნ ე ნ მ შ ი ე რ ნ ი... — იესოს მცნება, მოწაფეებს რომ უქადაგა წმინდა მთასე (მათე, 5, 6): „ნეტარ იყვნენ, რომელთა კმოდეს და სწყუროდეს სიმაღლისათვის, რამეთუ იგინა განჰსძლენ“. იქცა კომიკურ დებულებად, რაც ყველა დროის მშვიდმწყურვალთა ყურადღებას მომავალი ბედნიერებისა და სიუხვის ზღაპრებზე აჩერებენ, აწმყოში კი შიმშილობენ, უმსგავს მბრძანებელთა მონა-მორჩილნი. ასევე ბედნიერებად ცხადდებიან წმინდანი გულითა, დევნილნი სიმაღლისათვის, მშვიდობის-მყოფელნი, მგლოვიარენი, გიჟები.... მოკლჯ, ყველა ბედნიერია, ვინც უბედურია (ე. ი. ვინც ცხოვრებაში მძიმე ტვირთს ეზიდება, ის ციურ სასუფეველში ცხოვდება).

ნ ი კ ო დ ე მ ო ს ი — სულელი, აჯამი, რეგვენი, მიუხვედრელი და ზერელე ჭკუა-გონების კაცი. ასეთი იყო ნიკოდემოსი, „კაცი ვინმე ფარისეველთაგანი, მთავარი ჰურიათა“, იესოს ესტუმრა ღამით და უთხრა: „რაბი, ვიცე, ღმრთისა მიერ მოსრულხარ მოძღვრად, რამეთუ ვერვის ხელ-ფიფების სასწაულთა ამათ საქმედ, რომელთა შენ იქმ“ (იოანე, 3, 1—2). შემდეგ კი ვერაფერი გაუგო და მძიმე საგონებელში ჩავარდა; ნიკოდემოსის სახარება — აპოკრიფია.

ნ ო ყ ი ე რ ნ ი ა დ ა გ შ ი მ ო ზ ვ ე დ რ ა — ნ. ქვეყანასა კეთილსა დავარდნა.

ნ უ გ ა ნ ი კ ი თ ხ ა უ თ, რ ა თ ა ა რ ა გ ა ნ ი კ ი თ ხ ნ ე თ — ცნობილი დარიგება, რაც იესომ მისცა მოწაფეებს: „ნუ განიკითხავთ, რათა არა განიკითხნეთ. რამეთუ რომლითა განიკითხვით განიკითხოდეთ, განიკითხნეთ, და რომლითა საწყაულითა

მიუწყოთ, მოგეწყოს თქვენ“, ე. ი. როგორც მოექცევით, ისე მოექცევით და რა ჭურჭლითაც მიუწონით, იმითვე მოგიწონიან (მათე. 7, 1—2). ა. მაკარენკოს დახასიათებით, თანამოთნე კაცის ეს ეთიკა ნიშნავს: „არ მიაქციოთ ყურადღება არაფერს, რაც თქვენს გარემო ხდება, არ გაეხვიოთ ხათბალაში, იხელმძღვანელოთ წესით: მე გარ და ჩემი ნაბადი, ჩემს ქოსს იქით არაფერი ვიცით“ (პედ. თხზულებანი, გვ. 56).

პასიურობის, მემჩანური კარჩაეტილობის დევიზი.

ნუ დაუფენთ მარგალიტსა წინაშე ღორთა — ქრისტემ უთხრა მოციქულებს, ცნობილ დარიგებებთან ერთად: „ნუ მისცემთ სიწმინდესა ჩემსა ძალღთა, ნუცა დაუგებთ მარგალიტსა თქვენსა წინაშე ღორთა, ნუუკვე დათრგუნონ იგი ფერხითა მათითა და მოიქცენ და განგხეტენ თქვენ“, ე. ი. ფეხით გათელავენ, თქვენ მოგიბრუნდებიან და დაგგლეჯენ (მათე. 7, 6).

ნუ ჩაუგდებთ ამალღებულ საგნებს უღირს და უმცარ აღამიანებს, რომელნიც გათელავენ და დაამდაბლებენ დიდებას; შდრ. ვირმა რა იცის, ხურმა რა ხილია!

ნუ მრავალს იტყვით — ილაპარაკეთ მოკლედ, გარკვევით, ნათლად და დამაჯერებლად — დევიზი, რაც იესომ მოწაფეებს მისცა (მათე. 6, 7).

ნუმც გაიხაროს მტერმა ჩვენზედა — ქართვლმა ხალხმა ეროვნულ ასპექტში გადაიტანა და მშვენიერ სიმღერად აქცია დავითნის სიტყვები: „ნუმც უხარის ჩემ ზედა მტერთა ჩემთა უსამართლოდ, რომელთა მომიძულეს მე ცუდად“ (ფსალმ. 34, 19).

ნუ ორგულებით! — ნუ ეჭვობ, ნუ ყოყმანობ, გაბედე, ნუ შეშინდები! ფრაზა აღებულია იაკობ მოციქულის ეპისტოლედან (1, 6); „ითხოვდინ სოლო სარწმუნოებით, და ნუ ორგულებით (ეჭვით), რამეთუ რომელი ორგულობდეს (ეჭვობდეს), მსგავს არს იგი დელვასა ზღვისასა, ქართა აღძრულსა და მიმოტაცებულსა“.

„სახალისზე ყოფნისას საკმაოდ მივეჩვიე ნისლსაც და სუფთა ჭაერსაც, ასე რომ შავ ზღვაზე არხეინად ვსადილობ, „ნუ ორგულებით“ (ჩეხოვი).

„ხოლო თორნიკს მოუწერეს: „ვიცით, რომელ ღმერთი შეგეწვევის და ნურას ორგულობ, და ოდეს ღმერთმან წარგიმართოს, ყოველნი წინააღმდეგომნი ჩვენნი დაატყვევენ“ (გიორგი ათონელი, იოანე და ექვთიმე ათონელთა ცხოვრება).

ნუ სცნობენ მარცხენე შენი, რასა იქმოდეს მარჯვენე შენი (მათე, 6, 3) — იესო არიგებს მოწაფეებს: როცა ქველ საქმეს ახდენ, შენმა მარცხენამ არ იცოდეს, რას აკეთებს მარჯვენაო. იტყვიან უთაბოლო კაცზე, ხშირად რომ იცვლის აზრს, ხან ერთს აკეთებს, ხან მეორეს, პირველის საპირისპიროს.

ნუ უკვე მე ვარ, მოძღვარ? — მე ხომ არა ვარ, მოძღვარო? — კითხვა, რაც მისცა იუდამ ქრისტეს, როცა ამ უკანასკნელმა სერობაზე განაცხადა, ერთი თქვენგანი გამცემსო. იუდა მოიქცა, როგორც ქურდი, რომელსაც ქუდი ეწვის (მათე, 26, 22—26).

* * * უნებური აღიარება, თვითმხილება, დამნაშავეის ენის ყივილი.

ნუ ჰგონებთ, ვითარმედ მოვედ მიფენად მშვიდობისა ქვეყანასა ზედა; არა მოვედ მიფენად მშვიდობისა, არამედ მახვილისა (მათე, 10, 34) — იესო უცხადებს მოწაფეებს, და ესაა მთელს სახარებაში ყველაზე უფრო ნათელი, მკვეთრი განცხადება იმისა, რომ მშვიდობის მქადაგებელი ქრისტე მახვილითაჲ იშუქრება გარკვეულ შემთხვევაში. ესაა სახარების მუქარა.

ნუ ჰზრუნავთ ხვალისა — მათეს სახარების სიტყვებია (შდრ. ნუ განიკითხავთ): „ნუ ჰზრუნავთ ხვალისა, რამეთუ ხვალემან იზრუნოს თავისა თვისსა, კმა არს დღისა მის სიბოროტე“ (რესპ., ჭირი თვისი).

* * * დღეს ეიზრუნოთ დღეისთვის, ესეც საკმაო დარდია, ხვალისა კი ხვალ იქნება.

ორთა უფალთა მონება — ცნობილი ტერმინი, რაც ორ სახარებაში გვხვდება. მათე წერს (6, 24): „ვერვის ხელ-ეწიფების ორთა უფალთა მონებად; ანუ ერთი იგი მოიძულოს და სხვა იგი შეიყვაროს, ანუ ერთისა მის თავს-იღვას და ერთი იგი შეურაცხ-ჰყოს“ (შდრ. მამონას მონება); ლუკა (16, 13): „არავის მონასა ხელ-ეწიფების ორთა უფალთა მონებად...“

ეს ფრაზა ატალიელმა დრამატურგმა კარლო გოლდონიმ კომედიის სათაურად გამოიყენა: „ორი ბატონის ყმა“. მისი გმირი ტრუფალდინო მამონას ემსახურება (ორ ბატონს).

* * * ორ ბატონს ემსახურებაო — ქონების მოყვარულ თაღლითზე იტყვიან.

ორი ბატონის ყმობა — ნ. ორთა უფალთა შონება
ორნი დანი, ვითარცა მარიამ და მართა —
გამოთქმა X ს. ქართველ მწერალ იოანე-ზოსიმეს თხზულებიდან
„ქებაი და დიდებაი ქართულისა ენისაი“, სადაც ლაპარაკია საქარ-
თველოს მოქცევაზე: „და ახალმან ნინო მოაქცია და ჰელენე დე-
ლოფალმან, ესე არიან ორნი დანი, ვითარცა მარიამ და მართა“.

* * * განუყოფელი ორეული, რწმენისა და იდეის ბოლომდე
ერთგული მანდილოსნები, როგორიც იყვნენ მარიამ მაგდალინელი
და მართა, ლაზარეს დები.

ოც დაათი ვერცხლი — გამცემლობის სახლური,
ქრისტეს ფასი: გახამრჯელო, რაც მისცეს იუდას მაცხოვრის გაცემი-
სათვის (ნ. იუდა). ვერცხლი, იგი სიკილა უდრიდა რვა კაპიკს
ოქროთი, 30 ვერცხლი — 24 მანეთამდე იყო. ხელოვნებაში უებრო
ოსტატობით ასახა ლეონარდო და ვინჩი: იესოს ნათელ სახეს
უტიფრულად შესცქერის პირბნელი შავწვერა იუდა, ხელს ფულით
სავსე ქისას უჭერს. („საიდუმლო სერობა“).

პეტრე და პავლე — ორი განუყრელი და უდიდესი
მოციქული, რომელთაც მიაწერენ ქრისტიანული ეკლესიის დაარსე-
ბას (კათოლიკეები ამ პატივს მხოლოდ პეტრეს აკუთვნებენ, რო-
მელმაც ქრისტეს დავალებით ააგო სარწმუნოება კლდეზე, პეტრეს
ტაძრის სახით). პეტრე შეთევზე იყო და გაუნათლებელი, სამაგიე-
როდ პავლემ ფართო განათლება მიიღო და არეოპაგზე ბერძენ
პოეტთა ციტატებიც კი მოჰყავდა, თავის 14 ეპისტოლეთი კი, რო-
ნიელნიც ახალ აღთქმაში შეაქვთ, საფუძველი ჩაუყარა დიდ ქრის-
ტიანულ ლიტერატურას (სინამდვილეში კი ეს ეპისტოლეები სხვა-
დასხვა პირთა გვიანდელი შრომებია, თუმცა ფართო გაქანებითა და
სიბრძნით გამოირჩეულნი). პავლეს, რომელსაც პირველად სავლე ერ-
ქვა, აღამფოთებდა ებრაელთა მეუფედ, მესიად უბრალო ნაზარე-
ველი მასწავლებლის გამოცხადება და იმ დროს დევნიდა ქრისტიან-
ებს, როგორც ფარისეველი (მან აწამა სტეფანე), ქრისტეს გა-
მოცხადების და მოქცევის შემდეგ კი გახდა შეუპოვარი მქადაგე-
ბელი, წარმართთა შორის ქრისტიანობის გამავრცელებელი („წარ-
მართთა მოციქული“), მთელი ხმელთაშუა ზღვის ქვეყნები მოიარა,
არაერთხელ დაედუპა გემი და ყველაფერს გადარჩა, ვიდრე მისმა
საათამც დაჰკრა: ნერონმა რომში პეტრესთან ერთად აწამა (თითქმის
65 წ. ახ. წ.). ხელოვნებაში ეს ორი მოციქული განსაკუთრებით

ნათლად ასახა ელ გრეკომ (1587—92). პავლე შორეთს გასცემის... ქართული ხელოვნების კლასიკური სახეა უბისის სურათის პეტრეს ბრწყინვალე პორტრეტი (XIV ს.).

„სანამ პეტრე მოვიდოდა, პავლეს ტყავი გააძვრესო“ (ქართ. ანდ.).

„პეტრე გეჰმნეს შენ კლდე სარწმუნოებისა... პავლე ეპისტოლეთა თვისთა სამკაულითა“ (ეფრემ მცირე, იანზიკონი მოციქულთა საქმისა...).

„პეტრე და პავლე, სამოთხის მცველი, ნუ მექნებიან კართა დამხშველი“ (დ. გურამიშვილი, „ოდეს ბრუსიაში დატყოვდა“).

ანალოგიური ეპიზოდია იბსენის „პერ გუნტში“: გუნტი პეტრეს ეფედრება, დედაჩემს სამოთხის კარი არ ჩაუკეტო, მე კი ღირსი არა ვარო.

პილატე (პონტიო პოლატე, საკ. პონტიუს პილატუს) — რომის პროკურატორი, უმაღლესი სამოქალაქო და სასამართლო უფლებებით აღჭურვილი ნაცვალაი რომის იმპერატორისა იუდეის პროვინციაში 26—36 წლებში ახ. წ., რომის მაგისტრატურის წევრი. მითის მიხედვით, მის დროს მოხდა იესოს ჯვარცმა. პირველად რომ მიჰგვარეს შეპყრობილი იესო, გულმოდგინედ იცავდა, ვერაფერ დანაშაულს ვერ ხედავდა და ხალხს ჰკითხა „რაი ბოროტი უქმნიეს მაგას?“ მერე კი ხალხის დრტვინვას და მღვდელმთავართა ღმუილს „ჯვარს აცვი!“ ვეღარ აუდგა წინ, თუმცა შემოფოთებული ცოლიც შეწყალებას ითხოვდა: „რაი ძეს შენი და მაგის კაცისა მართლისა?“ მაგრამ „ვითარცა იხილა პილატე, რამეთუ არას არკებს მას, არამედ უფროის-ლა შუოთი იქმნების“. წყალი მოითხოვა, „დაიბანა ხელნი წინაშე ერისა მის და თქვა: უბრალომცა ვარ მე სისხლისაგან მაგისისა, და თქვენ იხილეთ“ (მათე. 27, 24). ეს მოხდა მას შემდეგ, რაც ჯერ პეროდე მეფესთან გაგზავნა და იმანაც უკანვე მოაბრუნა იესო.

*** ხელის დაბანვა — თავის არიდება, სამართლიანი გადაწყვეტილების გამოტანის ნაცვლად სხვისთვის მიწოდება, ვალდებულების მოხსნა, — პასიურობის დევიზი: როგორც გენებოთ, ჩემი საქმე არაა, მე არ ვიცი, ხელი დამიბანიაო.

„რაც შევიძლო, ყველაფერი გავაკეთეო, ახლა კი ხელი დამიბანიაო, უთხრა პეტრე ივანიშმა ცოლს“ (ი. გინჩაროვი).

„არა ხელის დაბანვის პოლიტიკამ, პასიური თავშეკავების პო-

ლიტიკაში უკვე დაამტკიცა მათი სრული უფარგისობა ჩვენს პარტიულ პოლიტიკაში" (გ. ი. ლენინი, თხზ., ტ. 7, გვ. 412).

პირველითგან იყო სიტყვა — ასე იწყება იოანეს სახარება: „პირველითგან იყო სიტყვა, და სიტყვა იგი იყო ღმრთისა, და ღმრთი იყო სიტყვა იგი" (იოანე, 1, 1). ამით ეყრება საძირკველი იესოს, როგორც მოარული სიტყვის დეტალებრივ სუბსტანციას და იდეალისტურ თეორიას სიტყვის პირველადობაზე. ჰაინე ამის ანალოგიით ხუმრობდა: პირველად იყო ბუღბუღო.

პირითა ყრმათა ჩვილთა... — ნ. განურჩევლად პიროვნებისა.

პონტიოდან პილატემდე გაგზავნა (ტარება) — საქმის ბიუროკრატიული გაჭიანურება, წვრილმანი სათხოვრის გაზვიადება, როცა ვინმე უფროსსა სთხოვენ, ის კი მეორესთან აგზავნის, მეორე მესამესთან, ან ისევ პირველთან. ხატოვნად რომ ვთქვათ: კურდღელი მგელს უჩივის და საჩივარს ისევ მგელს უგზავნიან, განსაკუთრებით თქმას აქვს ირონიული მნიშვნელობა და გულისხმობს ასეთი წესის სიჩლუნგესა და უსულგულობას. წყარო: იესოს ვნების ამბავი. იუდეველებმა შეპყრობილი იესო სიკვდილის განაჩენის დასამტკიცებლად რომის იმპერატორის ნაცვალს პონტიო პილატეს მიჰგვარეს, იმან ტეტრარქ პეროდეს გაგზავნა, როგორც გალილეელი (ლუკა, 23, 1—12). იესომ პეროდეს პასუხიც არ აღირსა, და მეფემ პატიმარი ისევ პილატეს გამოუგზავნა. ამრიგად, უნდა ვამბობდეთ „პონტიო პილატესა და პეროდეს მეფეს შორის ტარებას“, მაგრამ პეროდეს ამოვარდა, პონტიო და პილატე ხალხმა სხვადასხვა პირებად მიიღო და ასე აითვისაო, ამბობენ. სინამდვილეში კი გონებამახვილმა ხალხმა რომის უნიათო პროკურატორი „გააორა“ და ამით ბიბლიურ სიტყვის შასალას ატიკური მარილი დააყარა.

ფრთიანი თქმა ჩვეული სიმახვილით გამოიყენა ლენინმა, რომელიც მუდამ ებრძოდა მწიგნობრულ-ფარისევლურ სტილსა და ბიუროკრატიულ გაჭიანურებას: „...სახალხო თავისუფლების პარტია, ბატონყმური კერძო საკუთრებიდან რომ კაპიტალისტური კერძო საკუთრებისაკენ გვეწევა, ამით უბრალოდ გვაგზავნის პონტიოდან პილატესაკენ, ან უფრო მარტივად — თავს იძვრენს, საკითხის ნათლად დაყენებას გაურბის" (სიტყვა მეორე სახელმწიფო სათათბიროში, ტ. 12, გვ. 248).

„მიხეილ კალინინი არასოდეს არ იფიქრებდა უბრალო ადამიანთა თხოვნას, გვასწავლიდა მთხოვნელისადმი ყურადღებით განვიგებდით, საჭირო და საფუძვლიანი საქმის დაუყოვნებლივ დადგენილ გადაწყვეტას. „ოღონდ ნუ აგზავნიოთ პონტიოდან პაღა-კესკენ მას, ვინც თქვენ მოგმართავთ! — ასწავლიდა პასუხისმგებელ მუშაკებს. — თვითონვე შეუსრულებთ ის, რასაც ითხოვენო!“ (ე. მარი, მშრომელთა კეთილ ნებობარს, წერილები კალინინს). ეს მაგალითი სახელმძღვანელო უნდა იყოს ყველასათვის, ვინც ცოტას ან ცუდად კითხულობს და დღემდე სახარების მეთოდით მუშაობს: პონტიოსა და პილატეს შორის გვატარებს ხოლმე, ხალხის სამართლიან თხოვნაზე პასუხობს უსულგულო, მშრალი რეზოლუციებით: „უპასუხეთ!“ „გთხოვთ ერთხელ კიდევ უპასუხოთ!“.

„ის კი ფიქრობდა და ფიქრობდა იმაზე, როგორ დარბოდა იესოსა და აგვისტოში პონტიოსა და პილატეს შორის, ნებართვის ასაღებად“ (პანს ფალადა, „აწ რაღას იხამ, პატარა კაცო?“).

პ უ რ ი ჩ ვ ე ნ ი ა რ ს ო ბ ი ს ა — „მამაო ჩვენოდ“ წოდებული ლოცვის სიტყვები, ვითომ იესოს შთაგონებული.

ყოველდღიური არსებობისათვის ყველაზე უფრო აუცილებელი, პაერივით საჭირო რამ.

„დამქანცეს ჩემმა გაკვეთილებმა და პურმა არსობისამ, რაც ამ უკანასკნელ თვეს უნდა მომეპოვებინა“ (ა. ჩეხოვი, წერილი ლეიკინს).

„მუშა. იცით, რანაირად ვმოულობთ ჩვენ, მუშები, ლუკმა-პურს, რასაც თქვენ მამაოჩვენოში ითხოვთ?“

მღვდელი. არ ვიცი. მე ვიცი მხოლოდ ლოცვა“. (ბ. ბრეხტი).

რ ა ა რ ს ჭ ე შ მ ა რ ი ტ ე ბ ა ? — საჭირობოროტო კითხვა, რაც პონტიო პილატემ მისცა იესოს, როცა ამ უკანასკნელმა უთხრა: „ჩემი მეუფება არა ამის სოფლისაგან არს“. პილატემ ამაზე პკითხა: „უკეთუ ვერა არს, მეუფე ხარ შენ? მიუვო იესო შენ სიტყვი (იტყვი), ვითარმედ მეუფე ვარ. ხოლო ამისთვის შობილი ვარ და ამისთვის მოვიცლინე სოფლად, რათა ვწამო ჭეშმარიტებისათვის“. „რაი არს ჭეშმარიტება?“ — პკითხა პილატემ, გამოვიდა და „პრქვა ურიათა მათ: მე არცა ერთი ბრალი ვპპოვე ამის თანა“ (იოანე, 18, 37—38). პილატეს კითხვა უპასუხოდ რჩება. რეგვენი პილატე ვერც გაიგებდა, რა არის ჭეშმარიტება, და გამოთქმა იქცა სკეპტიციზმის ფორმულად. ნიკ. გემ ამ თემაზე შესანიშნავი სურათი შექმნა: „რა

არის ჭეშმარიტება?" (1890), რაც ტრეტიაკოვის გალერეაში ინახება.

„თუ ჭეშმარიტების სახელით შეეკამათებთან, იოლად გამოყოსაჲმანოა გაიმეოროს განთქმული კითხვა „რა არის ჭეშმარიტება?“ (ი. ტურგენევი).

რათ დენი გვესმა საქმე შენი კაპერნაუმს, ქმენ აქაცა, მამულსა შენსა — იესოს უთხრეს ნაზარეტელბმა, რომელთაც არ ეწამეს თავიანთი „ხელოსნის“ (ზუროს) ღმერთობა (ლუკა, 4, 23). იესომ კაპერნაუმის სასწაულების გამოთქმება არ ინება, და ის შერისხეს. გამოთქმაში იგივე აზრია, რაც ეზოპუს იგავიდან აღებულ ცნობილ თქმაში „როდისზე ძალიან შორს ხტებოდი?“ აქაც როდისია, აქაც გადახტო!

რასათვის მეძიებთ მე მოკლვად? — ეს კითხვა მისცა ქრისტემ უბუდრუკ ფარისეელებს, მტრულად განწყობილ მწიგნობრებს, საწესისხლოდ ალესილ იუდეეელებს. გამოთქმამ განზოგადებული მნიშვნელობა მიიღო: როცა იდეისათვის თავდადებულ, მტკიცე, ფოლადივით გაუტეხელ და მართალ გამოჩენილ ადამიანს აშკარად ან ფარულად დგენიან უმადური „ფარისეელები“ და კლავენ, შესაფერის დახასიათებას ჯვარცმული მაცხოვრის ამ სიტყვებში პოულობენ (იოანე, 7, 15—17).

რასაც აკეთებ, დროზე გააკეთე! — ნ. რომელი გეგულების საქმედ...

რასაც დასთეს, იმას მოიმკი — ნ. მოიმკი, სადა არა დასთესი.

რომელი გეგულების საქმედ, ყავ ადრე (რასაც აკეთებ, დროზე გააკეთე) — იესომ უთხრა იუდას, რომელსაც ღალატი შეატყო (იოანე, 13, 27). მაცხოვარს მოციქულებმა ვერ გაუგეს, იუდამ კი ვშმაკს უსმინა, წავიდა, ტაძროსნები დაასხა თავს. როგორც ირკვევა, პლაეტის კომედიაში უკვე არის ასეთივე გამოთქმა: რასაც აკეთებ, გააკეთეო! მაგრამ შეიძლება აქ სრულიად დამოუკიდებელი თქმაც იყოს, მეტადრე, რომ იოანეს და მის კოლეგებს ნასესხები იგავების მოშველიება არ ესაჭიროებათ, თვითონვე აქვთ „სიბრძნის სალარო“.

„რასაც აკეთებ, დროზე გააკეთე!“ — ასეთი სათაური აქვს ლენინის ერთ სტატიას (თხზ., ტ. 11, გვ. 12). სხვაგანაც: „რამდენად“

ერთხელ კიდევ ვეუბნებით „სახალხო თავისუფლების“ პარტიას: თუ რამეს აცეთებ, დროზე გააცეთე“ (ლენინი, თხზ., ტ. 10, გვ. 313).

რომელი არა არს ჩემთანა, მტერი ზრუნავს
არს — მეტისმეტად კატეგორიული, მაგრამ პრინციპულად სწორი და ნათელი ფირმულა თანადგომისა და ორგულობისა; რწმენისა და მიმდევრების დევიზი, რაც შეიძლება ითქვას იდეურ მიმდევარზე, მეგობარზე, ქმარზე ან ცოლზე, რომელიც შეუღლეს ტოვებს და სხვისი თანხლებით დასაფრთხილებს; იესო ქრისტეს სიტყვებია. (ლუკა, 11, 23).

რომელი ბნელსა შინა სთქვათ, ნათელსა შინა ის მეს — იესომ უთხრა მოციქულებს (ლუკა, 12, 3).

* * * ფარული, ბნელი საქმე და სიტყვა უეჭველად სააშკარაოზე გამოვა.

რომელი დავწერე, დავწერე! — დაწერილს არ შეეცვლი, წყალი არ გაუვაო! არ მსურს და არ შეეცვლი დაწერილს, თუნდაც შემცდარი იყოსო. სახარების ლეგენდით, იესოს ჯვარზე (თავს ზემოთ) პილატემ თავისი ხელით წააწერა: „იესო ნაზარეტელი, მეუფე ჰურიათა“. იუდეველმა მღვდელმთავრებმა სთხოვეს: „ნუ დაწერე მეუფედ ჰურიათა, არამედ: ნან თქვა: მეუფე ვარ ჰურიათა“. პილატემ განსხვავება ვერ პოვა, რა პედანტები ყოფილანო, გაიცინა და მიუგო: „რომელი დავწერე, დავწერე!“ (იოანე, 19, 19—22). ითქმის ჩლუნგ, შუბლვიწრო ბიუროკრატზე, რომელიც თავის გადაწყვეტილებას არაფრისათვის არ შეცვლის, სისულელესაც კი დოგმად გვიხდის, შაბლონურ პასუხებს გვაძლევს.

„დროის ნაკლებობამ შემიშალა განმეფითარებინა ზოგი აზრი... მერე ხელი ჩაეიჭინე და ჩემს დისერტაციას წაგაწერე: რაც დავწერე, დავწერე! — და წარვადგინე“ (პისარევი); გამოთქმა უყვარდათ ვიაზემსკის, ლესკოვს, გორკის...

რომელი ქამდა პურსა ჩემთანა, აღიღო ჩემ ზედა ბრჭყალი მისი — იესომ უთხრა მოციქულებს სერობაზე, იუდას მისამართით, და ყველანი შეაშფოთა (იოანე, 13, 18). ითქმის ასეთივე მნიშვნელობით: ვინც ჩემთან პური გატეხა, ვის წინაშეც ამაგი მიძღოდა, იმან მიღალატაო.

რომელი ძხედვიდეს დედაკაცსა — ნ. უკეთუ თვალი შენი მარჯვენა.

რომელმან უვარ-მყოს მე წინაშე კაცთა, მვარ-ვყო იგი მეცა წინაშე მამისა ჩემისა

ზეცათასა (მათე, 10, 33) — იესომ უთხრა მოწაფეებს, ყუ-
რადღებას იქცევს შურისძიების მომენტი, თუმცა განუთავადი
ამაღლებული სახით.

რომელმან ფრიად მიიღო, არა ემატა, და
რომელმან მიცირედ, არა დააკლდა — პავლეს II
ეპისტოლე კორინთელთა მიმართ (8, 15). იგ. ბიბლიაში (მოსე,
2, 16, 18).

* * * ვინც ბევრს მოიხვეჭს, სიუხვე არ მოემატება, ვინც ნაკ-
ლებს — არ დააკლდება (მოსემაც იგივე უთხრა უდაბნოში ხალხს,
მანანა რომ მიიღეს და გაზომეს, ყველას იმდენი შეხვდა, რამდენიც
ესაჭიროებოდა).

რომელნი მალლად იტყოდეს სიცრუევსა,
თამდაბლდეს — თქმა X საუკუნის ქართველი მოღვაწის, კიმ-
ნოგრაფ უზრას კიმნიდან: დასდებლნი (დავითნის გვერდით „და-
დებული“ საგალობელნი) წმიდისა ექვთიმე მოღვაწისანი:

„დამდაბლდეს, რომელნი მალლად რაი იტყოდეს სიცრუევსა,
ბოროტად შეცთომილნი ბილწნი მწვალებელნი, და აღმალდეს
წართლმადიდებელნი“ (სახარების მოტივებზეა: „რამეთუ რომელ-
ნი აღიშალოს თავი თვისი, იგი დაჰმდაბლდეს, და რომელმან
დაიმდაბლოს თავი თვისი, იგი ამაღლდეს“ (ლუკა, 18, 14)).

* * * უღირსად, შემთხვევის წყალობით ამაღლებულნი დადაბ-
ლდებიან, წყვდიადის მეუფება მათი დაემხოზა.

რომელსა აქვნდეს, მიეცეს და მიემატოს,
და რომელს არა აქვნდეს, და რომელიღა-იგი
აქვნდეს, მო-ვე-ეღოს მას — სახარების ამ უცნაურ აზრს,
რაც უსამართლო წყობილების პრაქტიკით მუდამ მართლდება, ჰაი-
ნემ მასელი პოეტური შესატყვისი მოუძებნა:

„ვისაც ბევრი ქონება აქვს, მალე სულაც აავსებენ,
თუ ცოტა აქვს, ცოტა ხანში ამ ცოტასაც წაართმევენ.
თუ არა ვაქვს არაფერი, სთხოვე მიწა გაგიტხარონ —
შენ ვინ მოგცა, ღატაკს, ნება ამა სოფლად გაიხარო!“
(„ლაშარეს“ ციკლი, „წუთისოფელი“).

რომელსა მე ხუთი ქანქარი, რომელსა მე
ორი... — სახარების ფრაზა, რასაც კრიტიკოსები ირონიული
მნიშვნელობით იყენებენ. ვილაც ბატონმა მონებს გამოსაცდელად
ფული დაუტოვა: „და რომელსა მე მისცა ხუთი ქანქარი, და რომელ“

სამე ერთი... და წარვიდა“. ქანქარი ფულის ერთეულია, ^{ხედიან} ტალანტის შესატყვისი. ბელინსკი ამაზე ორაზროვნად ^{მწიფდება} „არიან ადამიანები, რომელთაც გონება ჰყოფნით რანდენიმე გვერ-
დინი სტატიისათვის, მაგრამ არიან ისეთებიც, რომელთაც ჭკუა
მხოლოდ რამდენიმე სტრიქონისათვის ჰყოფნით... რომელსამე ხუ-
თი ტალანტი ებოძათ, რომელსამე ორი“ (ანგარიში გამომცე-
მელს).

რომელ უფროს არს, ოქრო ანუ ტაძარი? —
იესომ მიმართა თავის მამხილებელ სიტყვაში მწიგნობართ და ფარი-
ხვევლთ (მათე, 23, 17, 13 და შემდგომ): „ვაი თქვენდა, ორგულ-
ნო, რამეთუ მიმსგავსებულ ხართ საფლავთა განგოზილთა...“ და
ა. შ.

* * * ეტყვიან მკრეხელს, რომელსაც წმინდა ტაძარზე, პოეზი-
აზე, ხელოვნებაზე, ეროვნულ ღირსებაზე და ა. შ. მაღლა თავისი
პირადი კეთილდღეობა, ოქრო და ავეჯი დაუყენებია.

რომლითა სასჯელითა სჯიდეთ, მითცა და-
ესაჯეთ, და რომლითა საწყაულოთა მიუწ-
ყოთ, მითცა მოგეწყოს თქვენ — ასე არიგებდა იესო
მოციქულებს (მათე, 7, 2). სენტენცია ითხოვს სამართლიანობისა და
სიხსოვრის გატარებას ცხოვრებაში, მაგრამ შურისძიებასა და ნაც-
ვალგებასაც გულისხმობს (ჯრუჭ-პარხლისა და პაღიმის ვარიან-
ტებშია „საშჯელითა“, „შჯიდეთ“ და ა. შ.).

რწმენა მთებსა სძრავს — იესომ უთხრა მოციქუ-
ლებს: „უკეთუ გაქვნიდეს სარწმუნოებაი, ვითარცა მარცვალი მღოვ-
ვისაი, ჰრქვათ მთასა ანას: მიიცვალე ამიერ იქი, და მიიცვალოს, და
არარაი შეუძლებელ იყოს თქვენ მიერ“ (მათე, 17, 20). მთების
დაძვრაზე იობის წიგნშიცაა ლაპარაკი (9, 5). წმინდა წერილში
სარწმუნოება იგულისხმება, მაგრამ ფრთიანმა თქმამ დაკარგა რე-
ლიგიური შინაარსი და იქცა რწმენის, სიმტკიცის სიმბოლოდ:
დასახული მიზნის რწმენა გამარჯვების საწინდარია და ბევრი შავი
ძალა დარჩენილა გამარჯვებული ამ ფანატისკური რწმენის წყალო-
ბით (ცხადია, აქვს დადებითი გაგება).

„პარტიის სახელით ჩვენ მთები დავძარი“ (ვ. მაიაკოვსკი).

რწმენის სიმბოლო, კრედო (ბერძ. სიმბოლონ-
ნიშანი, ლათ. კრედო — ვწამს) — რელიგიის მთავარი დოგმა-
ტების ერთობლიობა, რომელთა ბრმად რწმენა სავალდებულოა.

რწმუნის სიმბოლო იცვლება, რელიგია რწმუნის... ქრისტიანული რწმუნის სიმბოლოა სამება, სამსახოვანი ღმერთი (დე, სულიწმინდა), აგრეთვე საიქიოს რწმუნის აბსურდული დოგმა. ცხადია, მთავარია არა სიმბოლო, არამედ შინაარსი. თუ ქაღაგება მაღალ დონეზე დგას და ხალხი გაჭირვებაშია, მქადაგებელი ხრამში გადაიწვება იმსახურებს. ამის მიუხედავად, დოგმა დაამტკიცა ნიკეის (325), კონსტანტინეპოლის (381) და ტრიდენტის კრებებმა (1545—1563);

„მარქსიზმი იქცა ხალხის „რწმუნის სიმბოლოდ“ („პრავდა“, 1947, 24—VIII).

ს ა ბ ე ლ ი ნ ე მ ს ი ს ყ უ ნ წ შ ი — რაიმე შეუძლებელი საქმის აღმნიშვნელი თქმა. როცა იესომ მდიდარ კაცს ურჩია: თუ ციურ სასუფეველში მოხვედრა გინდა, ქონება გაყიდე და გლასაკებს დაურიგეო, ის შეწუხდა, იესო კი მოწაფეებს მიუბრუნდა: „უადვილეს არს მანქანის საბელი ხერგელსა ნემსისასა განსლვად, ვიდრე მდიდარი სასუფეველსა ღმრთისასა შესლვად“ (ლუკა, 18—25). მერე საბელი აქლემით შეიცვალა.

ს ა ვ ლ ე ი ქ ც ა პ ა ვ ლ ე დ — ცნობილი ფრთიანი თქმაა: საველე ებრაელთა მეფის საულის ბერძნული სასუა (ლათ. საულუს) — ძირფესვიანად გარდაიქმნა. წყარო: საქმე მოციქულთა (8,3). საველე მდიდარი ანტიოქელი იყო, ფარისეველი, ფანატიკოსი, მორწმუნე ებრაელი, სასტიკად დევნიდა ქრისტიანებს, ჯერანაირად ვერ შეგუებოდა ქრისტეს გამოცხადებას მესიად, რადგან მას უნდოდა ისეთი მესია, რომელიც ებრაელებს დავითის დროის დიდებას დაუბრუნებდა. „ფრიად მავნებელი იყო ეკლესიათა მიმართ. სასლებსა შევიდოდა და ითრევდა მამებსა და დედებსა და მისცემდა საპყრობილედ“. მის თვალწინ მორწმუნეს ჩაქოლავდნენ ხოლმე და სამოსელს ფერხთით დადებდნენ. ცნობილი წმ. სტეფანე აწამა: „ქვასა დაქრებდეს სტეფანეს, ხოლო იგი ილოცვიდა და იტყოდა: უფალო იესო ქრისტე! შეიფედრე სული ჩემი!“ ერთხელ, ქრისტიანთა დასაოტრგუნავად დამასკოში რომ მიდიოდა, ცაზე ნათელი იხილა და ქრისტეს ხმა გაიგონა: „სავლე, სავლე, რისთვის მდევ მე?“ სავლე დაეცა, შემდეგ კი უყოფმანოდ გაქრისტიანდა და თავგამოდებული მორწმუნე გახდა, ამასთან სავლეს ეწოდა პავლე. „ხოლო სავლე, რომელ არს პავლე, აღივსო სულითა წმინდითა“ (საქმე მოციქულთა, 13,9). პაოლო ვერონეზეს

ეს ფართო ტილო „სავლეს მოქცევა“. ნ. პეტრე და პავლე.

***იდეის, თვალსაზრისის, მრწამსის ძირფესვიანად მდგომარეობის გადაქცევა მიმდევრად; სულ სხვა ვინმედ ქცევა, სახის და სახელის შეცვლა.

რა უნდა სავლეს (საულს) წინასწარმეტყველთა შორის? — ბიბლიური ანდაზაა, საულზე თქმული (პირველ მეფეზე, რომელიც როგორც მეფედ ხელდასმამდე, როგორც წინასწარმეტყველი); კუმ ფეხი გამოჰყო.

საიდუმლოებს დიდ არს — პავლე მოციქულმა მისწერა ეფესელებს (5,32). ეხება ცოლქმრული სიყვარულის სიწმინდეს, სიმტკიცეს, მარადიულობას, და იკითხება მართლმადიდებელ ეკლესიაში ქორწინების დროს.

***რადაც დიდი, წმინდა საიდუმლო, რასაც ადამიანი „ჭრდის და ფუფუნებს, ვითარცა ქრისტე ეკლესიასა“ (იქვე).

საიდუმლო სერობა — იესოს უკანასკნელი ვახშმობა თავის მოწაფეებთან (იერუსალიმში, ნეგობრის სახლში), რის შემდეგაც იესო შეიპყრეს. ეს იყო გამოსაშვადობებელი პურობა, ვნების წინ. ესაა ქრისტიანული ეკლესიის ერთ-ერთი უწმინდესი დღესასწაულთაგანი (ლათ. ეპქარისტია, ალტარსაკრამენტი, კომუნიონი, გერ. აბენდმალ, რუს. ტაინაია ვეჩერია). ხელოვნებაში ეს თემა მუშავდება VI საუკუნიდან (რავენის მოზაიკა და სხვა.), მერე და მერე უფრო მხატვრული და შინაარსობრივი სრულყოფით აისახა მთელი ევროპის ხელოვნებაში (პლასტიკური გამოსახულება ნაუმბურგის ტაძარში, 1250 და სხვ.). ჯერ მრგვალ მაგიდასთან სხედან, მერე გრძელთან, შუაში ქრისტეა, მარჯვნივ იოანე, პეტრე და ა. შ. იუდას ან საფულე ჩაუბლუჯავს, ან იესოს ართმევს პურის ნატეხს, რაც ღალატის სიმბოლოა. უნივერსალურ სრულყოფას ამ თემის და საერთოდ ფერწერის ისტორიაში მიაღწია ლეონარდო და ვინჩიმი თავისი დიდი ფრესკით სანტა მარია დელა გრაციას ეკლესიაში, მილანში (ერთ დროს ეს ეკლესია მკრეხელებმა საჯინბოდ აქციეს, საღებავი დაიშალა, სურათი ძლიერ დაზიანდა, მაგრამ შემონახულია ბრწყინვალე ასლებში, რეპროდუქციებში. (იხ. მ. ფლობერგის ორტომიანი შრომა ეპქარისტიის ისტორიაზე, 1946).

*** საიდუმლო, ტრაგიკული, უკანასკნელი ვახშმობა დაღუპვის წინ.

საკვირველი ესე არს, რამეთუ თქვენ არა იცით, ვინა არს, დამე აღმოჩინა თვალნი—ყოფილი ბრმის სიტყვები, სინედრიონს რომ უთხრა, როცა იესოს ბრალს სდებდნენ, შაბათს უმკურნალო უსინათლოს. ეტყვიან ჩლუნგ და უმაღურ თანამედროვეებს, ძლიერთა ამა ქვეყნისათა, რომელთაც დიდი პიროვნება ვერ დაუფასებიათ და დიდების ნაცვლად მოსაკლავად დასდევნ (იოანე, 9, 30).

სამება—მთავარი ქრისტიანული დოგმატი სამწიროვან ღმერთისა, რაც ერთარსებას შეადგენს: მამა, ძე და სულიწმინდა; სამება უკვე არსებობდა ძველ ეგვიპტეში: ჰორუსი, ოსირისი და იზიდა (ტრიადა), ბაბილონში (ანუსი, ბელი და ეა), ინდოეთში (ბრამა, ვიშნუ და შივა)... თვით ქრისტე ეკლესიაში ამ ცნების გაგებაში ერთიანობა არაა. „მართლმადიდებლობის თვალსაზრისით „სული წმინდა ღმერთი“ მხოლოდ მამალმერთისაგან გამომდინარეობს, კათოლიკეთა მიხედვით კი იგი ერთდროულად „მამისა და ძისაგან“ წარმოდგება“*

* „განუყოფელი, მუდამ ერთად მყოფი სამეული, სამი მეგობარი (იტყვიან ზუმრობით).

„სამ ძმას სამება სწყალობდა“ (ვაჟა); „ქონდარასაც გაუხარდა: „ოჰ, თქვენს სამებას კი ვწაიყვალე!“ (ს. შანშ.); „ვალთა, კოლია და ჟენთა ნიკიტინი—ეს სამებაა განუყოფელი“ (კეტლინსკაია).

სარწმუნოება თვინიერ საქმეთა მკვდარ არს—ბრწყინვალე თქმა, აღებული იაკობ მოციქულის ეპისტოლედან (2,20): ცარიელი სიტყვა, გინა იდეა, სარწმუნოება, თეორია ფუჭია და არაფრის მთქმელი, თუ ხალხისათვის სასარგებლო საქმიანობაც, სიუბეე და ჰარმონიული თავისუფლებაც თან არ ახლავს ლამაზ სიტყვებს: „გნებაეს ცნობად, ჰოი კაცო ამოო, რამეთუ სარწმუნოება თვინიერ საქმეთა მკვდარ არს?“ არაერთ ბაქია მბრძანებელს შეახსენეს გაბედულმა ადამიანებმა წმინდა წერილის ეს მამხილებელი სიტყვა, რასაც თვით ეკლესიის მესვეურნი გვერდს უვლიან.

„გახსოვდეს, რომ სარწმუნოება საქმის გარეშე მკვდარია“ (სალტ.-შჩედრინი, „ჩვენი საზოგ. ცხოვრება“); „სარწმუნოება უსაქმოდ

* სტ. სახაროვი, ზოგიერთი ქრისტიანული დღესასწაულის წარმოშობისა და იდეოლოგიური არსის შესახებ, მეც. 1971, გვ. 12.

მკვდარია, საქმე სარწმუნოების გარეშე — კიდევ უარესი, დროის და-
კარგვაა“ (ა. ჩეხოვი, „დუელი“).

სასწაულებრივი თევზაობა — სახარების და მოციქუ-
ლთა ცხოვრების ეპიზოდი: მეთევზეები მთელი ღამე ამოიდ ირჯებო-
დნენ გალილეის ზღვაზე, ერთი თევზიც ვერ დაიჭირეს. დილას ნა-
ვში იესო ჩაჯდა, ბადე გადაადებინა და მალე ნავი თევზით აივსო,
ჩაძირვაც კი დაიწყო და პეტრე მოძღვარს შეევედრა, გვისწენიო.
მაშინ გახდა სიმონი მოციქული და ეწოდა პეტრე. განსაკუთრებით
კარგადაა სცენა გამოსატული რაფაელის კარტონზე, საიდანაც XVII
საუკუნეში ინგლისმა შპალერები გამოუშვა.

*** უცაბედი წარმატების, მოულოდნელი სიუხვის სინონიმი.

სასწაულებრივი ქორწინება — ნ. კანას ქორწილი.

სასწაულნი ქამთანი, დროის ნიშანი — ყველა-
ფერს თავისი დრო და ნიშანი აქვს, უადგილოდ არ ხდება არც სასწა-
ული, არც უბრალო რამ. ეტყვიან მას, ვინც დროს ალღოს ვერ უღებს,
უადგილოდ ითხოვს რამეს. როცა იესოს სადუკეველნი და ფარისევე-
ლნი არ ასვენებდნენ, სასწაული გვინდაო, მაცხოვარმა ასეთი ბრძნუ-
ლი გაკვეთილი მისცა: საღამოს ამბობთ, ხვალ კარგი ამინდი იქ-
ნებაო, რადგან ცა წითელიაო, დილას იტყვიან: ამინდი შეიცვლება,
ცა წითელი და კუშტიაო. „ორგულნო, პირი ცისა იცით გამოცდად,
ხოლო სასწაულნი ქამთანი ვერ ძალ-გიც გულისხმის-ყოფად“, ე.ი.
ცის ამბებს არკვევთ და მიწიერი დროის ნიშანი ვერ გაგირვევითაო,
სასწაულს ითხოვთ, როგორც უბრალო სვირსო, რადგან „ნათესავი
ბოროტი და მემრუშე სასწაულსა ეძიებსო“, — და წავიდა (მათ. 16,
1—4). გერმანულ ბიბლიაში აქ „დროის ნიშანი“ წერია, ასეა რუ-
სულშიც (Zeichen, знамение).

საფლავნი განგოზილნი (ე. ი. შეღებილი კუბოები)
— გარეგნულად მოციმციმე, ლამაზი, შიგნით კი აშშორებული რაი-
მე ან ვინმე. ასე უწოდა იესომ მწიგნობრებსა და ფარისეველებს: „ვაი
თქვენდა, მწიგნობარნო და ფარისეველნო, ორგულნო, რამეთუ მიმ-
სგავსებულ ხართ საფლავთა განგოზილთა, რომელნი ჰსჩანედ გარე-
შე შეწიერ, ხოლო შინაგან სავესე არიედ ძვალებითა მკვდართათა
და ყოველითა არა-წმიდებითა“ (მათ. 23, 27).

„ქ—ნო, თქვენ ჩემზე მეტისმეტად მაღალი წარმოდგენა გაქვთ.
მე ალბათ მხოლოდ ისა ვარ, რასაც განგოზილთა საფლავთა ეძახი-
ან“ (პ. მანი, „ანრი IV ახალგაზრდობა“).

საფუძველი სხვა ვერვის ხელ-ეწიფების და-
დებად გარეშე მისსა, რომელი იგი დადებული
არს—პავლემ მისწერა კორინთელებს (1 ეპის. 3, 11): როგორც
ბრძენმა ხუროთმოძღვარმა, მე ჩაყარე ტაძრის საძირკველი და მას
მეორედ ველარავინ ჩაყრისო: ეს არის კრისტე!

*** მტკიცე საძირკველს დიდი საქმისას ერთი დიდი წინა-
მძღვარი ჩაყრის, დიდი ხუროთმოძღვარი, რომლის ქმნილებას ვერას
აწევებს წვიმა და ქარი, მტერი, და ღვარი, ნიმუშად შეიძლება წარ-
მოვიდგინოთ მცხეთის სვეტიცხოველი ან ჯვარი, რომლის მითვისე-
ბას მრავალჯის ცდილა ორგული.

საქმემან შენმან გამოგაჩინოს შენ—სახარე-
ბაში ასეა: საქმეთა მათთაგან იცნნეთ იგინი (იესომ უთხრა მოციქუ-
ლებს: მათე, 7,20).

*** აღამიანს, მოღვაწეს მისი საქმე და ღვაწლი გამოაჩენს, არა
უქმად ხეტიალი, მაღალფარდოვანი ფრაზების კორიანტელი და თა-
ნამოაზრეთა ქება უსარგებლო; აქილევსის ფარი ვერ იხსნის აქი-
ლევსის ქუსლს, რადგან საბოლოო მსაჯული ხალხია, არა ერთიმე-
ორის მაქებარი გუგული და მამალი.

სახელი მათი (ჩვენნი) ლეგიონი—ცნობილი გა-
მოთქმა, აგებული სახარების ლეგენდაზე. როცა იესომ და მისმა მო-
ციქულებმა გალილეის ზღვა გადასერეს, მათეს მიხედვით ორი ეშმა-
კეული შეხვდათ (ლუკას და მარკოზის მიხედვით ერთი, ასე აქვს
ტაქსილსაც უშენიშნოდ). განსაკუთრებით მძიმე დღეში იყო ერთი
მათგანი: უდაბნოში გარბოდა, გამოქვაბულში ცხოვრობდა, იგრიბე-
ბოდა, ჯაჭვებს წყვეტდა „და არა ვის ეძლო დაყენებად მისა“. იესომ
სახელი ჰკითხა. ბორგნეულმა მიუგო: „სახელი ჩემი ლეგიონი, რამე-
თუ მრავალ ვართ“. ლეგიონი რომის არმიის დიდი ერთეული იყო:
6000 კაცი (აქედან ტაქსილის 6000 ეშმაკი და 6000 ღორი, სახა-
რებაში რიცხვი აღნიშნული არაა, ეშმაკები იმას კი არ ამბობენ, ექ-
ვნი ათასი ვართო, არამედ—უთვალავნი ვართო). იესომ ეშმაკი მა-
ინც განდევნა, ღორებს შეუსახლა, და გაგიჟებული კოლტი ზღვაში
გადაეშვა (ლუკა, 8, 30; მარკ. 5,9). სიტყვა სიმრავლის სინონიმად
იქცა:

„ჰაინემ მიმბაძველთა მთელი ლეგიონები გამოიწვია“ (პისარე-
ვი, „რეალისტები“); „დიახ, თუ ჩემისთანა მხატვარი მრავალია,
თქვენისთანა არტისტი ლეგიონია“ (გონჩაროვი, „ხრამი“); „მწუხ-

რის ქაშს მოურავს უბრძანებდნენ, ლეგიონი ყმაწვილი შეყარეთ“ (გერცენი, „ვინაა დამნაშავე?“);

„შუა საუკუნეობრივი მონოპოლიების და ყოველნაირ სხვა შევიწროების გაუქმება (მათი სახელი რუსეთში ლეგიონია) აუცილებლად საჭიროა მუშათა კლასისათვის“ (ლენინი, „რანი არიან „ხალხის მეგობრები...“).

სახლი კლდეზე—იგულისხმება პეტრეს ტაძარი, რაც იესოს სიტყვით კლდეზე ააგეს და რაც რომის კათოლიკური ეკლესიის ბურჯად იქცა.

***მტკიცედ ნაგები სახლი, სამკვიდრო, ტაძარი, იდეა (ნ. სახლი ქვიშაზე).

სახლი ქვიშაზე—იგავიდან, რაც იესომ უთხრა მოწაფეებს: „და ყოველმან, რომელმან ისმინეს სიტყვანი ესე და არა ყვნეს იგინი, მსგავს არს იგი კაცსა ცოფსა, რომელმან აღაშენა სახლი თვისი ქვიშასა ზედა, და გარდამოხდა წვიმა და ქროდეს ქარნი და ეკვეთნეს სახლსა მას და დაეცა და იყო დაცემა იგი მისი დიდ ფრიად“ (მათე, 7,26—27).

*** მერყევი, ზერელე, ნაჩქარევი რამ (აზრი ან საგანი); ითქმის მშენებლებზე, რომელთა აგებული კორპუსები ზოგჯერ უმალ ინგრევა, ვიდრე გადახურავენ.

საქაერო კოშკები—უსარგებლო, ფანტასტიკური, ცარიელი ჩანაფიქრი, დაპირება, ოცნება. ციტატა ამოღებულია ეკლესიის მამის ავგუსტინეს ერთ-ერთი ქადაგებიდან („შენება ჰაერში“); იტყვიან: ესპანურ კოშკებს აშენებდნო.

სილოამის საბანელი (საკ. სილოამის აუზი, გუბე)—განმაჯანსაღებელი, განმაახლებელი, ჯადოსნური ძალით მომადლებული რამ ეს აბაზანა იერუსალიმში იყო. მის სამკურნალო თვისებებს თვით ქრისტე აღიარებდა: დაბადებით ბრმას რომ თვალებზე ტალახი გადაუსვა, მერე „ჩქქა მას: წარვედ და დაიბანე საბანელსა მას სილოამისასა, რომელი ითარგმანების მოვლინებულად წარვიდა კაცი იგი, და დაიბანა, და მოვიდა და ჰხედვიდა“ (იოანე, 9,7).

„ხედავთ, რა უკარება გახდა... და ეს პარიზიდან დაბრუნების შემდეგ... რა არის ამისთანა ეს პარიზი? სილოამის საბანელია თუ რა?“ (მ. გორკი).

სიმტკიცე სარწმუნოებისა და დიდება ეკლესიათა—ეზრას ჰიმნიდან „დასდებელნი წმ. ევთიმი მოღვა-

წიხანი“ (X ს.): ლაპარაკია წმ. ექვთიმეზე, მაგრამ თქმა იღებს ზოგად მნიშვნელობას: რაიმე იდეის ბურჯზე, დამცველზე იტყვიან.

ს ი მ წ რ ი ს ფ ი ა ლ ა — ქართულშია სასმელი, სხვა თარგმანებში (რუსული, გერმანული) — სასმისი, ფიალა (Kelch, чаша). „მამაო ჩემო, უკეთუ შესაძლებელ არს, თანა წარმხედინ მე სასუმელი ესე“ — დასჯის წინ, შეპყრობამდე სთხოვა იესომ ღმერთს (მათე, 26, 39; ლუკა, 22, 42; მარკოზი, 14, 36). სამივე სახარებაშია „სასუმელი“. საქმე ისაა, რომ ძველ ქართულში ეს სიტყვა სასმელსაც აღნიშნავდა და სასმისსაც („ძალ-გიცა შესუმაღ სასუმელი?“; „სისხლი ჩემი ჭეშმარიტ სასუმელი არს“).

* * * სიმწრის ფიალის დაცლა — მიზნისაკენ მტკიცედ, ბოლომდე სვლა; ამარიდე სიმწრის ფიალა — ნუ შემამთხვევ განსაცდელს. ეს გამოთქმა უკვე ნახმარია ესაიას წიგნში (51, 17): აღდეგ იერუსალიმ, შენ ხომ სიმწრის ფიალა ბოლომდე დაცალე უფლის ხელითო!

ს ი ტ ყ ვ ა ჩ ე მ ი ვ ე რ დ ა ე ტ ე ვ ი ს თ ქ ვ ე ნ შ ო რ ი ს — იესომ უთხრა იუდეველებს, რომელთაც მისი გაგება და შეფასება არ შეეძლოთ (იოანე, 8, 37).

ს მ ე ნ ი თ გ ე ს მ ო დ ი ს დ ა ა რ ა გ უ ლ ი ს - ხ მ ა ჰ ყ ო თ, ხ ე დ ვ ი თ ჰ ხ ე დ ვ ი დ ე თ დ ა ა რ ა ი ხ ი ლ ო თ, — ესაია წინასწარმეტყველის სიტყვებში, რომელთაც იესო უმეორებს ხალხს (13, 13).

* * * ხედავს და არც ხედავს, ესმის და არც ესმის — ითქმის ჯიუტ, შეუგნებელ, უგულისყურო და უბადრუკ ადამიანზე, ვინც არ აღიარებს მის თვალწინ გადაშლილ სინამდვილეს. ასე უთხრა ერთმა სწავლულმა მასწავლებელს, რომელიც მოწაფეთა უჩვეულო გზიას, ღმუილსა და თაგდაყირა გადასვლას გულგრილად შესცქეროდა, შენიშვნაზე კი გაოცდა: განა რას აშაგებენო ჩემი „სამაგალითოდ დისციპლინირებული მოწაფეები?“

ს ო ფ ე ლ ს ა შ ი ნ ა ი ყ ო დ ა ს ო ფ ე ლ ი მ ი ს მ ი ე რ შ ე ი ქ მ ნ ა, დ ა ს ო ფ ე ლ მ ა ნ ი გ ი ვ ე რ ი ც ნ ა — ევანგელისტი იოანე წერს იოანე ნათლისმცემლის შესახებ.

* * * დიდი ადამიანი, კვეყნის მსხნელი და მოამაგე, ბნელიდან სინათლეში გამყვანი, რომელიც უმადურმა თანამემამულეებმა ვერ დააფასეს, განკიცხეს ან მოკლეს, — აი, ვინ იგულისხმება ამ ფრთიან თქმაში.

სტიროდეთ და ჰგოდებდეთ თქვენ, ხოლო სოფელსა უხაროდეს — იესომ უთხრა მოწაფეებს ეფრაიმის წინა დღეებში (იოანე, 16, 20).

სტომაქისათვის — კუჭისათვის: „ნუ წყალსა ხოლო ჰსვამ, არამედ ღვინოცა მცირედ იხმე სტომაქისათვის და ზედას-ზედა უძღურებისა შენისათვის“ (პავლე პირველი ეპისტოლე ტიმოთე-სადმი, 5, 23)*. ეს მუხლი წონასტრის წესდებაშიც შევიდა: მცირე ღვინოც იხმარონ ბერებმა ძმური ნუგეშისა და სწეული კუჭისა-თვის.

„არ ვეწევი, მხოლოდ შავ ღვინოსა ვსვამ სტომაქისათვის და უძღურებისა ჩემისათვისო“, — ამბობდა დიაკონი“ (ნ. ლესკოვი ლევ ტოლსტოის).

*** ირონიულად ითქმის იმაზე, ვინც სულ სწეულებაზე წუწუ-ნებს და ფარულად თუ აშკარად სტომაქს ივსებს.

სული უფლისა ჩემ ზედა — იესომ ამოიკითხა ესაია წინასწარმეტყველის წიგნში: „სული უფლისა ჩემ ზედა, რომლის-თვის მცხო მე, განკურნებად შემუსრვილთა გულითა, ქადაგებად ტყვეთა განტყვეებად და ბრმათა აღზილვად“ (ლუკა, 4, 18).

*** ითქმის ამაღლებული იდეალების მსახურზე, დიდბუნებო-ვან ადამიანზე, რომელიც თანამედროვეებს ვერ დაუფასებიათ და უწამებიათ; თუმცა სიკეთე უკეთებია და მონათა თავისუფლება უქა-დაგებია.

სული წმინდა — ქრისტეს მშობელი, სამების მესამე წევ-რი, ხელოვნებაში გამოსახავდნენ მტრედის, ვარსკვლავის ან ნათ-ლის სვეტის სახით, რაც ქრისტეს ადგას თავზე. ანთროპომორფული (ადამიანის-სახე) გამოსახულება მიიღო XII ს-დან დასავლეთში, უფრო კი დამკვიდრდა რუსულ ხელოვნებაში (სიმიოლურად ნაგუ-ლისხმევია სამი ანგელოზი, აბრაამს რომ მოეცლინა).

„წმინდანი“, უცოდველი ვინმე (ირონიულად).

სხვა დიდება არს ვარსკვლავთა (მზისა, მთვა-რისა) — ითქმის გამოჩენილ ადამიანებზე, რომელთაც თავიანთი გამორჩეული სხივი გააჩნიათ. პავლე მოციქული სწერდა კორინთე-ლებს (1 ეპისტოლე, 15, 41): „სხვა დიდება არს მზისა, და სხვა დიდება არს მთოვარისა, და სხვა დიდება არს ვარსკვლავთა; რამეთუ ვითარცა იგი ვარსკვლავი ვარსკვლავსა ჰმატებს დიდებითა“.

* სტომაქი პერანულია, კუჭს ნიშნავს, ლუთერსაც კუჭი უწერია, რუსულ თარ-გმანშიც ეს სიტყვაა (Mager, stomach).

პისემსკის და დოსტოევსკის გარდაცვალებაზე 1881-წლის იანვარში ნ. მიხაილოვსკი წერდა: „ესენი იყვნენ ვარსკვლავნი, სახელგანთქმული ორმოციანი წლების ხომლის მონაწილენი, მაგრამ ვარსკვლავი ვარსკვლავსა კმატებს დიდებითა“.

სხვის თვალში ბეწვის შემჩნევა — ნ. ბეწვის შემჩნევა სხვის თვალში.

სჯულსა სიმაართლისასა ვერ მისწვდა — რაიმე დიდი, ამოცდისა და გულმოდგინებისათვის იტყვიან. სატოვანი თქმა აღებულია პავლე მოციქულის ეპისტოლედან რომაელთა მიმართ: „ხოლო ისრაელი სდევდა სჯულსა მას სიმაართლისასა და სჯულსა მას სიმაართლისასა ვერ მისწვდა“ (9, 31).

ტაძრად შესვლა მარიამისა — ახალი აღთქმის ის მომენტი, როცა საზღვრით ვითარებაში ღვთისმშობელი ტაძარში შედის. გადატანით: რაიმე დიდი მოვლენის წმინდა ცერემონიალი. ხელოვნებაში ყველაზე ნათლად ასახა ჯამბატისტა ჩიმამი (კონელიანომ, დაახ. 1500). ეს სურათი ღრუბდენის მშვენიერებაა.

ტაძრიდან გამოსხმა (განდევნა) — უღირსადამიანთა, რწმენითა და სინდისით მოვაჭრეთა, უნდითა და ნაძირალების განდევნა წმინდა ტაძრიდან, უფლის სახლიდან, საერთოდ საპატიო ადგილიდან, სადაც ბედის ახირებით მოხვედრილან ხალხის საზიანოდ და სააუგოდ, „ავაჰაკთა ბუნაგად უქცევიათ ღვთის სახლი“. იესომ იერუსალიმის ტაძარში ისილა ცხვრებით, მტრედებით, ხარებით მოვაჭრენი, შოლტი შეკრა და განდევნა, დახლები დაუქცია უფლის დამხურდავებლებს: „და შევიდა იესო ტაძარსა მას ღმრთისასა, და გამოასხა ყოველი იგი განმსყიდველი და ყოველი, რომელი იყიდდა ტაძარსა მას შინა, და ტაბლები იგი მეკერმეთა მათ დაამხვნა, და დასასხდომლები ტრედის-მოფარდულთა (გამყიდველთა) მათ დაუქცია და პრჭვა მათ: სახლსა ჩემსა სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქვენ გიყოფიეს იგი ქვაბ ავაჰაკთა“ (მათე, 21, 12—13; მარკოზი, 11, 15; ლუკა, 19, 45; იოანე, 2, 14—15). ეს სიმბოლური სცენა ორჯერ მოაწყო, თუმცა დარბევამ საქმეს ვერ უშველა, რადგან მანკიერებაზე აგებული სინამდვილე ხშირად ღმერთსაც ვერ შეუცვლია. ხელოვნებაში ეს ეპიზოდი უზადო ოსტატობით ასახეს ლუკა ჯორდანომ (იტ.) და ვალენტენმა (საფრ.).

ტაძრის დაქცევა — რაიმე განუზომელი ბოროტების

ჩადენა, უკიდურესი დანაშაულის მოხდენა. იესომ უთხრა იუდე-
ველებს: არ გინდათ მიწამოთ? შემოძლია იერუსალიმის ტაძარი და
ვაქციო და სამ დღეში ისევ ავაშენო! (სხვა ხომ ამას ვერ შეძლებ-
და!). თქმის გამოყენება ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხდება „უჩვე-
ულო რამის მოხდენის“ გაგებით. „მეზობლებმა სასწავლო ნაწილის
გამგე მანდილოსანს სთხოვეს: თუ შეიძლება, თქვენი მოწაფეები ცო-
ტა დააწყნარეთ, ამ ბერზერკერული გნიახისა და სტვენა-კივილი-
საგან მოსვენება არა გვაქვსო“. „რასა ბრძანებთ? განა ისეთს რასა
სჩადიან?“ „ჰო, მართალია, ჯერ იერუსალიმის ტაძარი არ დაუქ-
ცივიათ, — დასცინეს შეუგნებელ მასწავლებელს. — ვაცალოთ,
დააქციონ და მერე ვილაპარაკოთ!“ (ფელეტ.).

ტყავის გაძრება — დატანჯვა, დასჯა, ოთხში ამო-
ლება. მოციქულ ბართლომეს ტყავი გააძვრეს (ატრიბუტი — დანა).
მიქელანჯელოს „განკითხვის დღეში“ საკუთარი ტყავი უჭირავს და
იესოს უჩვენებს; აი, როგორ ვეწამეო შენთვის; სანამ პეტრე მოვი-
დოდა, პავლეს ტყავი გააძვრესო (ანდ.).

უადვილეს არს აქლემი განსლვად ხვრელ-
სა ნემსისასა, ვიდრე მდიდარი შესლვად სა-
სუფეველსა ცათასა (მათე, 19, 24; ლუკა, 18, 25) —
ვარაუდობენ, რომ ესაა ძველი ებრაული ანდაზა, რაიმე შეუძლებელ
საქმეზე თქმული: აქლემი უფრო იოლად გაძვრება ნემსის ყუნწში,
ვიდრე მდიდარი სამოთხეში მოხვედბაო. ზოგი კომენტატორი აქ-
ლემში მსხვილ ბაგირს გულისხმობს, ნემსის ყუნწში კი — იერუსა-
ლიმის გალავნის ერთ ყველაზე ვიწრო ჭიშკარს. მაგრამ ალეგორი-
ების ძიება უსარგებლოა, უნდა გავიგოთ ისე, როგორც არის.

„აქლემი უფრო იოლად გაძვრება ნემსის ყუნწში, ვიდრე „ლიკ-
ვიდატორი“ მოინელებს პროლეტარიატის ჭეგემონიას“ (გ. პლება-
ნოვი).

უბრალომცა ვარ მე — ფარისევლური უკანდახვევის
დევიზი იქ, სადაც საჭიროა სიმართლის დაცვა. პილატეს სიტყვე-
ბია, ქრისტეს დასჯა რომ ხალხს მიანდო და თვითონ ხელები დაი-
ბანა.

უკეთესი იყო მისა, უკეთუმცა არა შობილ-
იყო კაცი იგი — ასე უთხრა იესომ მოციქულებს: ერთი
თქვენგანი გამცემსო: „ძე-კაცისა წარვალს, ვითარცა წერილ-არს
მისთვის, ხოლო ვაი არს მის კაცისა, რომლისაგან ძე კაცისა მიე-

ცემის (ვაი მას, ვინც ღმერთს გასცემსო). უკეთეს იყო (მარტო-
ში, 14, 21).

უკეთეს თვალი შენი მარჯვენე გაცთუნებ-
დეს შენ, აღმოიღე იგი და განაგდე შენგან —
უკომპრომისო პრინციპულობის დევიზი, შეუპოვრობის ქადაგება
მიზნისაკენ მისწრაფებაში იმ ზომამდე, რომ საკუთარი თვალი ამო-
იგდო, თუ გაცთუნებს, საკუთარი მარჯვენა მოიკვეთო, თუ გზიდან
გადახვევას ითხოვს; რადგან ცთუნებაზე ფიქრიც კი ცთუნებაა:
„ყოველი, რომელი ჰხედვიდეს დედაკაცსა გულის თქუმად მას, მუნ-
ქვესვე იმრუშა მის თანა გულსა შინა თვისსა“ (მათე, 5, 28—30).
ცხადია, ესაა ჰიპერბოლა, მეტი სიცხადისათვის თქმული.

უკეთეს მცა არა ვქმნენ საქმენი იგი... (რო-
მელნი სხვამან არავინ ქმნნა, ცოდვამცა არა აქუნდა. ხოლო აწ მიხი-
ლესცა მე და მო-ცა-მიძულეს მეცა და მამაცა ჩემი) — მე რომ ამ-
დენი სასწაული არ მომეხდინა, ამ ხალხს ბრალიც არ ექნებოდა,
მაგრამ ამდენი საქმის მოქმედი რისთვის მომიძულესო? — ამბობს
იესო (იოანე, 15, 24). უმადურთა მამხილებელი თქმა დიდი
მოღვაწისა.

უკეთეს შესაძლებელ არს, თანა წარმხედინ
(ამარიდე) სასუმელი ესე ჩემგან — ასე ევედრე-
ბოდა იესო მამა-ღმერთს ჯვარცმის მოლოდინში, მაგრამ საბაოთმა
აძუღლა ბოლომდე დაეცალა სიმწრის ფიალა. თქმა უკვე არის ესაიას
წიგნში (51, 17), ოღონდ იქ ლაპარაკია იერუსალიმზე: აღსდგეი,
იერუსალიმ, სიმწრის ფიალა რომ ბოლომდე შესვი და ფსკერიც
ალოკეო! თქმა მეორდება იესოზე. ხელოვნებაში: ელ გრეკო, „ვედ-
რება თასზე“ (ბუდაპეშტი).

• • • ვედრება: თუ შეიძლება, ამარიდე ეს უბედურება! „სას-
მისი (თასი) ბოლომდე დაცალა“ — მთელი სიმწარე ნახა, ცხოვ-
რების ბალღამი შესვა. „არა, დაცალა თასი ფსკერამდე!“ (იბსენი,
„ბრანდი“).

„თუ ეს სასმისი შენ აგცდა, სხვას არ ასცდება, შენსავით ადა-
მიანებს მოუხდებათ მისი დაცლა“ (ა. ფადეევი). პერიფრაზა: „გა-
რეთ ქარი ზუზუნებდა. ბარლახი მშვიდად იწვა. დღეს ერთხელ კი-
დეც ასცდა სიმწრის თასი... სიკვდილის განაჩენი დაფნალარით
მოვა და არა ტელეფონის ზუზუნითო“ (ფრანც ფიუმანი).

უკეთეს ხარ ძე ღმერთისა, გარდამოხედ მა-

გიერ ჯვართ! — ასე მიმართავდა ბრბო ჯვარცმულ პეტროსს (მათე, 27, 40), ნიშნად სიბნელისა და სიბრყველისა (სულ სხვა ნაარსი აქვს ანალოგიურ ბერძნულ ხატოვან თქმას: აქაც როდოსია, აქაც გადასტიო).

უნაყოფო ლელვი — ითქმის უშვილო ქალზე, უნაყოფო მწერალზე, რომელიც არ წერს ან ვეღარ წერს: უნაყოფო ლელვად ქცეულაო! ან დაწყევლიან: უნაყოფო ლელვივით გახშიო! სახარების ლეგენდით, მოშივებული იესო ლელვის ხესთან მივიდა და ნაყოფი რომ ვერ ნახა, გუნებაწამსდარმა მიაძახა: „უნუარა იყოფინ ნაყოფი შენგან საუკუნოდ! და განხმა ლელვი იგი შეყსეულად“ (მათე, 21, 19).

„რა თავი მოაქვს ამ ულექსო მგოსანს? მგონი, გონი აშლილი უნდა ჰქონდეს: სამოც წელს გადააბიჯა, სამოცი ხეირიანი ლექსი ვერ დაუწერია, და ცა ქუდად არ მიაჩნია...“ (იუმორესკა „უნაყოფო ლელვზე“).

ურწმუნო თომა — საკ. მოციქული, რომელსაც არ სჯეროდა ქრისტეს აღდგომა. თომა არ ყოფილა ერთადერთი ურწმუნო მოწაფე. მაცხოვრად იესოს აღიარება ყველას უჭირდათ. ასე, ფილიპემ უთხრა მოძღვარს: „მიჩვენე ჩვენ მამაი შენი და კმა არს ჩვენდა“. იესომ მიუგო: „ესოდენ ეამ თქვენთანა ვარ, და არლარა მიცით მეა, ფილიპე? რომელმან მიხილა მე, იხილა მამა ჩემი, და შენ ვითარ მეტყვი მე: მიჩვენე ჩვენ მამა შენი?“ (იოანე, 14, 8—9); პეტრემაც არაერთხელ გამოთქვა ეჭვი (ზღვაზე ქარიშხალში; ჯვარცმის წინ). მაგრამ ურწმუნობის ცნება ხალხმა სამუდამოდ თომას დაუკავშირა: ვიდრე ლურსმნებით გახვრეტილ გვერდებში თითებს არ ჩაეყოფ, არ დავიჯერებო: „უთხრობდეს მას სხვანი იგი მოწაფენი, ვითარმედ: ვიხილეთ ჩვენ უფალი. ხოლო მან ჰრქვა: უკეთუ არა ვიხილო ხელთა მისთა სახე იგი სამშჳჳალთაი და დავასხნე თითნი ჩემნი ადგილსა მას სამშჳჳალთასა და დავსდვა ხელი ჩემი გვერდსა მისსა, არარადა მრწმენეს“ (იოანე, 20, 24—29). კედელი გაიხსნა, იესო შემოვიდა, ჭრილობაში ხელი ჩააყოფინა და მაშინ კი თქვა თომამამ: „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“ ხელოვნებაში უზადო ტილოები უძღვნეს ანტონინ ვან დეიკმა (ურწმუნო თომა, ფლანდრია) და ჩიმა დე კონელიანომ (იტალია).

* * * კაცი, რომელსაც ძნელად თუ რასმე შეაჯერებ.

„მაგრამ ჩვენს შორის მიმოდის თომა

და არაფერი მას არა სჯერა“ (ვ. მაიაკოვსკი).

„ბელზენისაგან წამებული კაცი სასამართლოს წინაშე ატყდა
საქირო გახდა სხდომის დახურვა. მეორე დღეს პროცესი გაგრძელდა
და დამცველებმა, როგორც სჩვევიათ პროფესიონალურ ურწმუნო
თომებს, დაიწყეს თავთავიანთი თითების ჩაყოფა ქრილობებში“
 („იზვესტია“, ლიუნებურგის პროცესზე, 1945 წ. 5 ოქტ.).

უფალო იესო, მოდი, იყავი ჩვენი სტუ-
მარი — ასე ეწოდება გერმანელი ოსტატის ფრიც ფონ უდეს
ცნობილ სურათს (1885, ბერლ. ეროვ. გალ.). ფრთიანმა თქმამ გან-
ზოგადებული მნიშვნელობა მიიღო, ითქმის სანუკვარ ხტუმარზე.

უფალო! მოვედ პირველად კაპერაუმს! —
ხალსის თხოვნა (იოანე, 4, 50). გვესტუმრე იხსენი ყმაწვილი,
მოგვეშველეო (შდრ. „უფალო იესო, მოდი...“).

უცნაური ღმერთი — ფრაზა ლუკას წიგნიდან „საქმე
მოციქულთა“. საბერძნეთში წასული პავლე „დასდგა შორის არეო-
პაგისა და სთქვა: კაცო ათინელნო! ყოვლითურთ, ვითარცა კეთილ-
მსახურთა გხედავ თქვენ. რამეთუ მიმორა ვიქცეოდე და მოვიზი-
ლევდ სამსახურებელთა თქვენთა (თქვენს ტაძრებს რომ ვხედავდი ამ
მიმოსვლაში), ვპოვე ბოჰონიცა (კერპი), რომელსა ზედა წერილ
იყო: უცნაური ღმერთი. აწ უკვე, რომელსა იგი უმეცარ ხართ და
ჰმსახურებთ, — მას მე გახარებთ თქვენ, ღმერთსა, რომელმან შე-
ქმნა სოფელი და ყოველი, რა არს მას შინა“ (17, 22—24). ამრი-
გად, პავლე ბერძნებს ჰპირდება: ღმერთი რომ გყვარებით და კი
არ იცნობთ, მე გაგაცნობთო იესოს.

„მივიღე ჩემთვის უცნობი გაზეთის ამონაჭერი და უცნაური ავ-
ტორის ნაშრომი. მადლობას ვუძღვნი უცნაურ ღმერთს“ (ა. ჩეხოვი,
წერილები).

უკეთური საგან არს! — ლაკონიური თქმა, რომლის ის-
ტორია ასეთია. იესო მოწაფეებს ასწავლას: ნუ ფიცულობთ წარა-
მარა, „ნუცა ცასა, ნუცა იერუსალიმსა, ნუცა თავსა შენსა... არამედ
იყავნ სიტყვა თქვენი: ჰო, ჰო! არა, არა! ხოლო უმეტესი ამისგან
უკეთურისაგან არს“ (მათე, 5, 34—37), ე. ი. ზედმეტი ფიცი ეშ-
მაკისა არის, არ დაიჯერებო.

• • • ზედმეტი, ფუჭი, საზიანო, ცრუ ფიცი, აზრი და ა. შ.

ლებედევ-კუმაჩი დასცინოდა პედანტებს, რომელნიც მხოლოდ

ზუსტ მეცნიერებებს ცნობენ, ყველაფერი დანარჩენი კი „უკეთური-
საგან არსო“, ამტკიცებენ“ („პრაგმა“, 26, ივნ., 1946).

უძლეები შვილი (გერმ. დაკარგული შვილი. რუს., ინგ.,
ფრ. მფლანგველი, გზააბნეული შვილი) — ასე დამკვიდრდა ქარ-
თულში იმ უმცროსი ვაჟიშვილის სახელი, რომელმაც სახარების
ერთ-ერთი იგავის მიხედვით მამას ნაადრევად გამოსთხოვა თავისი
წილი ქონება, უცხო მხარეში წავიდა, გაფლანგა, გაღატაკდა; მე-
ღორედ დადგა, ღორების სალაფავიც სანატრელი გაუხდა, ბოლოს
კი ჩამოძონძილი დაბრუნდა შინ, მამას გაუხარდა, ნადიმი გაუ-
მართა (ლუკა, 15, 11—32). ეს იგავი იესომ უთხრა ხალხს. აქე-
დან უძლეები შვილი ანუ ძე-შეცთომილი იოქმის მამის ურჩ
შვილზე, ან გარყვნილ, მერყვე ქარაფშუტა, მონანიებულ ცოდვილ-
ზე, რომელიც გამოსწორდა და აღიარებს: „მამაო, ვცოდე ცად და
წინაშე შენსა, და არბარა ღირს ვარ წოდებად ძედ შენდა“.

„რა გაეწყობა, გავეუმასპინძლდეთ უძლებ შვილს“ (მ. გორკი,
„თომა გორდევნი“); ვოლტერის კომედიის სათაური;

„მის წინ იდგა ბერიკაცი: „დაკარგული შვილო,
როგორ არის, არც მამა გყავს, არც მშობელი დედა
და არც ვინმე მეგობარი, რომ იცელქო მასთან?
ნუთუ ციდან ჩამოვარდი უთვისტომო, კენტი,
კაცის შვილი არ გყოლია მოზიარე, შემწყე?“

(პერდერი, „ჭიანჭველა“).

ფარისეველი — ფარისეველთა რელიგიურ-პოლიტიკური
სექტის წევრი, გამოუსწორებელი ფანატიკოსი, ქრისტეს მტერი.
ეს იყო მხოლოდ სექტა, პარტია, ჯგუფი, და ამდენად ვერც გა-
მოხატავდა მთელი ხალხის მისწრაფებას, მაგრამ როგორც გაბატო-
ნებული მოძალადენი, ფარისეველები თავს ახვევდნენ ყველას თავი-
ანთ დახავსებულ მოხეს კანონებს და საკუთარ, მხოლოდ მათთვის
ხელსაყრელ შეხედულებას სიბრძნის ალფად და ომეგად თვლიდ-
ნენ. მზად იყვნენ ამ შეხედულებების ტრიუმფისათვის გაეწირათ თავი
ის ხალხი, რომლის აზრთა მპყრობელადაც თავს ასალებდნენ. იესო,
ვიდრე „სოფელში იყო“, ამხელდა მათს საზიზზარ სიკრუესა და
ძალადობას, ქვრივთა სახლების შემჭმელთ, აქლემთა მყლაპველთ
ეძახდა, მაგრამ ჯვარს აცვეს ქრისტე და გაგრძელდა ფარისეველთ-
ბა. გოლგოთის გორის ძირას გაიმართა ფარისეველთა ნადიმი.

• • • მლიქვნელი, ქლესა, გაიძვერა, ბოროტი და საშიში ადამიანი.

„ფარისეველმან მოშურნემან სიკვდილდ მისცა... უშჯულომან, კრებულმან ამომან, ქვა დაჰკრიბა უწყალომან“ (სტეფანე სანანოძე, „დასდებულნი წმ. სტეფანე მოწამისაი“, 1 ს.).

ფარისეველი ასწავლის იესო ქრისტეს — ირონიულად იტყვიან ვინმე რეკვენზე, რომელიც თავს ნებას აძლევს დაარიგოს, დატუქსოს, გააცივოს მთელი თავით მასზე მაღლა მდგარი ადამიანი. ასეთი ჭკუის მასწავლებლები იესოს მრავლად ჰყავდა (ფარისევლები, მწიგნობარნი, მღვდლები, ძმები, კაიაფა, პილატე...); ნ. კაცი ხარ და გიყოფიეს თავი შენი ღმერთ.

• • • ანალოგია: პანი ასწავლის აპოლონს ქნარზე დაკვრას.

ფარისეველნო, განვედით! — ფრთიანი თქმა, გული-სხმობს უღირსთა, უმეცართა განდევნას წმ. ტაძრიდან, საიდანაც ერთ დროს იესო განდევნეს ფარისევლებმა (ირონ. ანალოგია: „ფარისეველნო, განაგეთ ტაძარი!“).

ფერხთა მტკვერის განყრა — ფეხის მოკვეთა, ვინ-ღესთან ან რამესთან კავშირის გაწყვეტა, აღშფოთებით წასვლა. იესო მოციქულებს საქადაგებლად აგზავნის და არიგებს: „უკეთუ არავინ შეგიწყნარნეს თქვენ და არცა ისმინნეს სიტყვანი თქვენნი, გამორახვიდოდეთ მიერ სახლით, გინა მიერ ქალაქით, განიყარნეთ მტკვერი ფერხთა თქენთა“, და მერე იმ ქალაქს სოდომ-გომორის ბედს ვანატრებო! (მათე, 10, 14; მარკოზი, 6, 11; ლუკა, 9, 5; საქმე მოციქულთა, 13, 51). საგულისხმოა, რომ სვანურში დღემდე მტკიცედაა შემორჩენილი — სიტყვაც და მოქმედებაც. როცა ვინმე აღშფოთების ნიშნად ტოვებს სხვას ან ზურგს აქცევს, ვოველგვარ ურთიერთობის გაწყვეტის ნიშნად ზღურბლზე დადგება, მიწას ფეხს გადაუსვამს და იტყვის: „აჰა, დღეიდან ჩემგან ფეხები გამიწმენდია, შენთან საერთო აღარაფერი მაქვსო“.

„დარწმუნებულნი იყავით, რომ ხვალვე ფერხთა მტკვერს განვიყრი ამ სახლის ზღურბლზე“ (თ. დოსტ., „სოფელი სტეფანჩიკოვი“); „თანამოქალაქეთა უსამართლობით მობეზრებულმა განიყარა ფერხთა მტკვერი და რუსეთის თოვლში გადაბარგდა“ (მ. სალტ.-შჩედ., „საზღვარგარეთ“).

ფილის და ცლა — ნ. უკეთუ შესაძლებელ არს..

ფიცხელ არს სიტყვა ესე — მოწაფეებმა უთხრეს მოძღვარს, იესოს: „ვის ხელ-ეწიფების სმენად მისა“, მისი ხორცის კამას რომ გვიქადაგებსო! (მათე, 6, 60). ღმერთი ქარაგმას არ ხსნის, ხალხი დრტვინავს (ზიარების პური და ღვინო ვითომ ქრისტეს სისხლი და ზორცია).

* * * სასტიკია შენი სიტყვა, ამას რას გვეუბნებიო!

ფსალმუნი (იგ. დავითნი) — 150 საგალობელი, მთელი წიგნი, რაც მეფე დავითს მიეწერება (XII ს. ძვ. წ.). სრულდებოდა ცალკე გალობად, ინსტრუმენტზე, სკოლაში, ღვთისმსახურებაში და ა. შ. ბევრგანაა მინიშნებული მაცხოვარზე. ქართულად უძველეს დროსვე თარგმნეს.

* * * საგალობელი, ლექსი (ალ. აბაშელს აქვს ლექსი „მწუხრის ფსალმუნი“);

„ენაშუობდეს სიტყვათა რჩევად

ფსალმუნთა მთქმელთა შენსა სასვენსა“ (ჩახრ., „თამარიანი“).

ქალაქის მაძიებელი — ირონიულად იტყვიან მიმოლოცველებზე, მართლმორწმუნეებზე და საერთოდ ადამიანებზე, რომელთაც სამყოფელი ალაგი არ გააჩნიათ, დადიან და არარსებულს დაეძებენ, ან გადატანით: უკეთესი იდეის, სახელმ. წყობილების ძებნაში არიან და ვერ პოულობენ. წყარო: პავლე მოციქულის ეპისტოლე რომაელმა მიმართ (13, 14): „რამეთუ არა მაქვს ჩვენ აქა საყოფელად ქალაქი, არამედ მერმესა მას ვეძიებთ“. რუსეთში ქალაქის მაძიებლებად იწოდებოდა მორბენალთა ანუ ყარიბთა ხექტა.

„ტოლსტოი არ იყო წინასწარმეტყველი, არ იყო წმინდანი, მაგრამ იყო რალაც, რასაც არანაკლები მნიშვნელობა აქვს ცხოვრებისათვის. ის იყო მგზნებარე, შეუპოვარი მაძიებელი, კაცი „ქალაქის მაძიებელი“ (ვ. ვერესაევი, „ცხოვრების მხატვარი“); ილია ერენბურგმა ბელინსკის, ჩერნიშევსკის, რუს რევოლუციონერებს „ქალაქის მაძიებელნი“ უწოდა („პრაგდა“, 1943 წ. 9 აპრილი).

ქარი ბრუნდება საკუთარ წრეში — ყველაფერი მეორდება, ერთ წრეში ტრიალებს (ეკლესიასტი, I, 6).

ქების ფსალმუნი — დავითნის № 67 ფსალმუნი („ღმერთო, მიწყალენ ჩვენ“).

* * * ხოტბა, შესხმა, ოდა, პანეგირიკი ზოგადად.

ქვათა ღალადი — რაღაც აღმაშფოთებელი, საზარელი მიუტევებელი, ანტიმეცნიერული გამოხდომა ან მკრეხელობა, რაზე დაც თვით უტყვი ქვეები დაიწყებენ ღალადს, რომ შეეძლოთ: ადამიანი რომ დადუმდეს, ქვანი იღალადებენო, იტყვიან. ვიდრე იესო იერუსალიმში შევიდოდა (შეპყრობის წინა დღეებში), ზეთისხილის მთაზე მოხდა „ძალთა ხილეა“ და მოწაფეებმა დაიწყეს ღალადი: „კურთხეულ არს მომავალი მეუფე სახელითა უფლისათა! მშვიდობა ცაითა ზედა და დიდება მაღალთა შინა!“ ამის გაგონებაზე ფარისევლები ცუდად გახდნენ, იესოს სთხოვეს: „მოძღვარ, შეპრისხენ მოწაფეთა შენთა, რათა დადუმნენო!“ მაშინ იესომ მიუგო: „ნეტყვი თქვენ: და ღათუ ესენი დადუმნენ, ქვანი ღალადებდნენვე!“ (ლუკა, 19, 37—40).

ლენინი წერდა: „პოლიციურმა თვითნებობამ და ინკვიზიტორულმა ღვეწამ რუსეთის ცხოვრებაში საერთოდ ისეთი უსაზღვრო „დემორალიზაცია“ შეიტანა, რომ ქვანიც კი ღალადებენ, თავადაზნაურობის წინამძღოლებმაც კი სინდისის თავისუფლებასზე დაიწყეს ლაპარაკი“ („საშინაო შიმოხილვა“, ტ. 5, გვ. 267).

ქვა ქვაზე არ დარჩებაო — რაიმეს მოსპობა, ნგრევა-გაპარტასება, იაყარყოფა, ძირფესვიანად შეცვლა ახლით, ან მხოლოდ დაქცევა. იესო მიმართავს იერუსალიმს: მტერი მოგადგება, „და არა დაშთეს ქვაი ქვასა ზედა შენ შორის“ (ლუკა, 19, 44); აგრ. მოწაფეებს უთხრა ტაძრის ხარაჩოებთან (მარკოზი, 13, 2). აქედან იქცა ფრთიან თქმად.

„არც ერთი ცოცხი არ ზვეტავდა ისე სუფთად, როგორც რევიზიის ჩამტარებელი სენატორი. ქვა ქვაზე არა რჩებოდა“ (სალტ-შჩედ., „ცხოვრების წყრცლმანები“); „ძველი კანონმდებლობისა ჩვენში ქვა ქვაზე აღარ დარჩა“ („პრავდის“ მოწინავე, 1957 წ. 5 თებ.).

ანალოგიური თქმა „ჩვენს შემდეგ თუნდაც წარღვნა ყოფილაო“, რაც ლუდოვიკო XV ან მის საყვარელს პომპადურს მიეწერება, უფრო ბრძენი (უცნობი) პოეტის გამოთქმიდან უნდა იყოს აღებული (ციცერონის და სენეკას ციტატები).

ქვეყანასა ზედა მშვიდობა და კაცთა შორის სათნოება — „დიდება მაღალთა შინა ღმერთსა და ქვეყანასა ზედა მშვიდობა“ — ასეთი საზეიმო-ამაღლებული სიტყვებით აუწყა ანგელოზმა მწყემსებს ყრმა იესოს დაბადება (ლუკა, 2, 14). ცხადია, ამ საზეიმო განცხადებასაც მხოლოდ ტანჯვა, ვნება

სისხლი და კოცონი უნდა მოჰყოლოდა, რადგან არც ოდეს ყოფილა ქვეყნად ჰარმონია, იდეალური სიმშვიდე, მხოლოდ მეცნიერება იყო „ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი, რამაც ხელი შეუწყო ქვეყანას ზედა მშვიდობას და კაცთა შორის სათნოების დამკვიდრებას“ (კ. ტიმირიაზევი).

„პარიზში მათხოვრები ვერა ვნახე გამიკვირდა, უკვე ამკვიდრებენ-მეთქი კაცთა შორის სათნოებას. თურმე რაღაც უთიკა თუ პოლიციელთა სიფხიზლე ფრანგებს ნებას არ აძლევს ხმამაღლა ითხოვონ და ხელი გაიშვირონ“ (ვ. მაიაკოვსკი).

ქვეყანას კეთილსა და ვარდნა — ნოყიერ ნიადაგში მოხვედრა, გაზრდა-გახარება. ხატოვანი თქმა ენებში დამკვიდრდა იესოს იგავიდან, რაც გალილეის ზღვის პირას ნავიდან უქადაგა ხალხს (ეს მომენტი დიდი ოსტატობითაა გამოსახული ცნობილი საქსონიელი მსატყრის ფრიც ფონ უდეს სურათში „ქადაგება ზღვაზე“); „და შეკრთა მისა ვრი მრავალი... და იგი ვრი ზღვის კიდესა მას იდგა. და იწყო იესუ სიტყვად იგავით: აჰა ესერა, გამოვიდა მთესვარი თესვად. და თესვასა მას მისსა რომელიმე დავარდა გზასა ზედა. და მოვიდეს მფრინველნი ცისანი და შეჭამეს იგი. და სხვაი დავარდა კლდოვანსა, სადა არა იყო მიწა ფრიად, და მეყვსეულად აღმოცენდა, რაზეთუ არა იყო სისქეი (სიღრმე) მიწისა. ხოლო მზე რაი აღმოჰხდა, დასცხა, რამეთუ ძირნი არა დაებნეს (ფესვი ვერ გაედგა) და განხმა. და სხვა დავარდა ეკალთა შორის, და ეკალნი იგი აღმოსცენდეს და შეაშთვეს (დაახრჩვეს) იგი. და სხვა დავარდა ქვეყანასა (მიწასა) კეთილსა და მოსცემდა ნაყოფსა: რომელიმე ასსა, რომელიმე სამეოცსა, რომელიმე ოც და ათსა“ (მათე, 13, 2—8). იესოს ეს იგავი იმისათვის დასჭირდა, რომ მორწმუნეთათვის ეთქვა: სასუფეველის კარი თქვენთვის ღიაა, ურწმუნოები კი იმ თესლოვით გახმებან, რომელიც ეკლებში და გზისპირა ქვებში მოხვდაო. მაგრამ თქმაც იქცა ანდაზად: ნოყიერ ნიადაგში მოხვედრილი ყველაფერი გაიხარებსო (ასევე ბოროტებაც).

ქვის დაშენა (დაკრება) — ნ. ჩაქოლვა; თქმა მომდინარეობს იოანეს სახარებიდან (8, 7). იერუსალიმის ტაძარში მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა იესოს ქმრის მოლაღატე ქალი მიკეარეს და მოსთხოვეს, განსაჯო. იესო მიუხვდა, ჯერ იატაკზე საზვა განაგრძო, მერე კი „აღდმართა ზედა და ჰრქვა მათ: „ვინ უცოდველ-

არს თქვენგანი, პირველმან მან დაუტევნ (დაუშინოს) ქეაი მაგას ზედა (იუდეაში ჩაქოლვა მოლაღატე ქალისა დასაბამიდან იყო მიღებული მოსეს კანონით).

„მე ვფიქრობ, რომ მთელი თქვენი ღირსებებით არ ჰღირხართ ამ უბედური ქალიშვილის ნეკად, ქვებს რომ უშენთ“ (დოსტ., „და-ნაშაული და სასჯელი“).

გამოთქმა გამოიყენა ვიშინსკიმ 1948 წ. დუნაის კონფერენცია-ზე — ინგლისელი, ფრანგი და ამერიკელი დიპლომატების მიმართ: „ამ ერთ რამეში მეც ცოდვილი ვარ, მაგრამ დაე, ვინც თვითონ უცოდველია, იმან მესროლოს პირველი ქვა!“

* * * ქვა დაუშინა, ქვა ესროლა — უსამართლოდ მოექცა, თავს დაესხა. ქვასროლია — წერილფება მქირდავი, ზოილივით უხამსი, უვიცი და უგემოვნო, ყველაფერში ჩრდილის მაძიებელი კრიტიკოსი, რომელიც „სიბეცისა გამო თვალთა თვისთა“ საკუთარ სისუსტეზე თვალს ხუჭავს, „იდრისს მიჰყვება“, ამალღებულ საგნებს ვერ ამჩნევს და მზადაა ნათლის სვეტს შუბლი შეაღწეოს; მკრებელი; ასოკირკიტა, პედანტი, რომლის ქვა — მისივე უნიჭო-ბაა.

„იციო, პეტრე. — თქვა ქალმა, — იმისი წარმოდგენაც კი მზარავს, რომ ყოველი დამნაშავე მსაჯულის როლში გამოდის. ცოდვილნი და შემცდარნი სხვათა ცოდვებსა და შეცოდებებზე მსაჯე-ლობენ...“ „მათ ბიბლიის სიტყვას შევასხენებდი: ვინც თავად უცო-დველია, პირველი ქვა იმან ისროლოს“ (კ. ვებერი); „ჩემო მანდი-ლოსნებო, თქვენს შორის ვინც მთლად წმინდაა, მან ესროლოს პირ-ველი ქვა საბრალო დას“ (ქაინე, „შექსპირის ქალები“).

ქვ რ ი ვ ის წ ვ ლ ი ლ ი — მცირე შესაწირავი, რასაც დიდი სულიერი და მორალური მნიშვნელობა ენიჭება. ფრთიანი თქმა და-კავშირებულია იესოს ყოფნასთან იერუსალიმის ტაძარში: მდიდ-რებმა უზვად შეიტანეს შესაწირავი ფასის-საცავში (სალარში), ქვრივმა გლაზაკმა კი „ორნი წვლილნი“ (სპილენძის მცირე ფუ-ლი). იესომ მოწაფეთა ყურადღება ამ ქვრივზე შეაჩერა და უთხრა: „ამინ გეტყვი თქვენ, რამეთუ ქვრივმან ამან გლაზაკმან უფროს ყოველთა დასდვა“, რადგან სხვებმა ზედმეტი მონაგები დადეს, ამან კი — რაც გააჩნია, იქნებ პურის ფულით (მარკოზი, 12, 41-44; ლუკა, 21, 1-4).

„ქვრივის წვლილი“ ღარიბული

და ციმბირის მალაროთა

ხარკი შენთვის ერთნაირად

არის წმინდა“ (პუშკინი, „ნ. მორდვინოს“).

ქრისტე და ცოდვილი ქალი — ეპიზოდი იერუსალიმის ტაძარში (ნ. ქვის დაშენა); ასე ეწოდება ტინტორეტოს (იაკოპო რობუსტის) ბრწყინვალე ტილოს. ტაძრის ფართო დარბაზში, რაც ბოხოქარ ზღვაზე გადასახედით ფართო ოკეანეს მოგვაგონებს, ზის ქრისტე, წინ დგას მშვენიერი და მდიდრულად ჩაცმული ცოდვილი ქალი და ელის განაჩენს. უკან მდუმარე ხალხია. მანერისტულად დაგრძელებული ფიგურები აძლიერებენ საერთო დაძაბულობას. იესო სადაცაა იტყვის „ვინც უცოდელთა, პირველი ქვა იმან ესროლოსო“ და იხსნის ქალს. გამოთქმაც და სურათიც შეიძლება გავიგოთ, როგორც ჰუმანურობისა და სამართლიანობის ტრიუმფი.

ქრისტეს გამოცხადება — ხალხის სულიერი განსპეტაკების, მორალური სრულყოფის სიმბოლო. თქმა კარგავს რელიგიურ შინაარსს და იქცევა უბრალო ხალხის მღელვარებისა და სასოების ილუსტრაციად, მაგალითად, ალ. ივანოვის „გამოცხადებაში“, რასაც მხატვარმა ოცი წელი შესწირა და კიდევ დაუმთავრებელი დარჩა (დაახლოებით მენგსის სტილში; შორს მოდის იესო, ხალხი გარინდებულია ნაირნაირ პოზაში).

ქრისტეს გვემა — ტანჯვა, წამება, ცემა და დამცირება გოლგოთის გზაზე და ჯვარზე; ნ. ჯვარცმა; „ქრისტე სამარცხვინო ბოძთან“ — ასე ეწოდება ტიციანის ტილოს. ბოძზე მიკრულ, ნაღმ, დასერილ, გაოფლილ იესოს ძლიერი მხერვა ცისკენ მიუპყრია (რომი). ზარდამცემ შთაბეჭდილებას ტოვებს ელ გრეკოს ძლიერი, ქუფრი ფერებით შესრულებული ტილო (ბუდაპეშტი).

* * * (ლათ. პასიონ, გერ. გაისელუნგ, რუს. ბიჟევანიე) ტანჯვა-წამება საერთოდ.

ქრისტეს ქორწილი — იგულისხმება ზეიმი სარწმუნოებისა ციურ სასუფეველში, იესოს ღვინოში ინახის დება (მონაწილეობა), სიკეთის საზღაური.

„ნუ ხარ სულელი, ზარმაც-უდები,

არ დაგეკარგოს ქრისტეს ქორწილი...

მომეც ლოცვაში თვალთ ცრემლთ წანწყარი,

რომ შენ განმიღო ქორწილთა კარი!“

(დ. გურამიშ. „ოდეს ბრუსიაში დატყვევდა“) 1913

ღელე გლოვისა (გლოვის ველი, გოდების ველი) — ვაებისა და მწუხარების სავანე, მიწიერი ტანჯვის გზა, სიმრუდე წუთისოფლისა. წყარო — დავითნი: „ნეტარ-არს კაცი, რომლისა შეწევნა მისი შენგან არს... ღელესა მას გლოვისასა, ადგილსა მას...“ (ფსალმ. 83, 5—6).

„გოეთეს ინდივიდუალობა ხელახლა უნდა იქნას შესწავლილი და აუცილებლად მოძველებული აზრის საპირისპიროდ, რაც ქადაგებს მის ვითომდა გულგრილობას „გლოვის ველისა და კბილთა ღრჭენის“ მიმართ“ (პლენანოვი, ლიტერატურული კრიტიკა, 1933, 96)

ღვარძლისა და იფქლის გარჩევა — ნ. იფქლისა და ღვარძლის გარჩევა. ღვარძლი საზოგადოდ სამსალას, მანე და უსარგებლო რამის სინონიმი. ამ გაგებით ხმარობენ მწერლები.

„ეტყობა, მტერს არ ეძინა, მოასწრო ამ სპეტაკ სულში საკმაო ღვარძლის დათესვა“ (მამინ-სიბირიაცი).

„ჩვენ გავწმენდთ ჩვენს ნათესს კაპიტალისტური ღვარძლისაგან“ (კიროვი).

ღვთისმშობელი — მადონა, დედა ღვთისა, მარიამი, სათნო ქალწული, უბიწო გალილეველი ქალი, ხურო იოსების დანიშნული, რომელსაც ძილში გაბრიელ მთავარანგელოზი გამოეცხადა, მესიის დედობა ახარა, მერე კი სულიწმიდამ ჩაუსახა იესო. უზარმაზარ როლს თამაშობს ქრისტიანულ ეკლესიაში. უბიწოდ ჩასახვის დოგმა მუდამ აღელვებდათ რომის პაპებს და არა მარტო იესოსი, არამედ მარიამისაც (დოგმა დამტკიცდა 1854 წ.). ისიც ცად ამალდა.

***მშვენიერი და სათნო მანდილოსნის სინონიმი—მადონა.

ბეთლემში ყრმის შობას და თვით ღვთისმშობელს მშვენიერი საგალობელი უძღვნა X საუკუნეში ქართველმა პოეტმა ფილიპემ (კიდურწერილობა „ფილიპე ბეთლემი“):

„ფესვთა მათგან ოქროანთა შემკული ხარ შენ, ქალწულო, იაკინთე ძოწეული სამოსლად გაქვს, ღმრთისმშობელო, ლამპრითა მით ბრწყინვალით მიგეგებვით, დედოფალო, ითხოვე შენ მოტევებაი ბრალთა ჩვენთა, დიდებულო.

პატიოსან და წმიდა არს სახლი შენი, სანატრელო,
ეკლესიაი ბეთლემისაი ცაათა მსგავს არს, უბიწოო...

ქართული
ეპიგრაფიკა

ხელოვნებაში მადონას ასახვის ისტორიას მთელი ტომები დას-
ჭირდებოდა. ეს იყო ყველა დროისა და ხალხის ქრისტიან ოსტატ-
თა სასინჯი ქვა. ჩამოთვლაც კი შეუძლებელია ყველა მხატვრისა,
ვინც მადონა დახატა და ისიც არაერთგზის: ლეონარდო და ვინჩი
(მადონა ლიტა, მადონა ბენუა—ჯვრისებური ყვაფილით), რაფაელი
(სიქსტინის მადონა, მადონა ყრმით — კონესტაბილე, ერმიტაჟი...),
სიმონე მარტინი, პიეტრო პერუჯინო, გვიდო რენი, სურბარანი,
ანტონელო და მესინა, ლორენცო დი კრედი (მადონა, ყრმა და
იოანე ნათლისმცემელი), სანდრო ბოტიჩელი (დიდი ჯგუფი ზეზე),
ბოლტრაფიო (ყრმით, ბუდაპეშტი), ვეკიო (იოანე ნათლისმცემ-
ლით და ეკატერინეთი), ლორენცო კოსტა, ვან დეიკი (ტრიპტიქი),
პეზელინოს სკოლის ოსტატი (მადონა ტახტზე, დრეზდენი), კო-
რეჯო (წმ. გიორგისთან და წმ. ფრანცისკთან, ორივე დრეზდენი),
მურილიო, ლორენცო ლოტო, ტიციანი (ყრმით და ოთხი წმიდან-
ით), ჩიმა და კონელიანო (ტაძრად შესვლა, დრეზდენი), ბოტი-
ჩელი, (მრგვალი „მადონას დიდება“) ჰოლბაინ უმცროსი (ბრწყინ-
ვალე, მეფური ტილო „სიცოცხლის წყარო“, ლისაბონის სამეფო
სასახლე), ლუკას კრანახი და სხვ. მრ. (ქანდაკებაში ყველას
ჩრდილავს მიქელანჯელოს „პიეტა“ — მოწიწება). ქართულ ხე-
ლოვნებაში ღვთისმშობლის სახეს თავისებური ეროვნული იერი მი-
უღია და ყველა ორიგინალური გამოსახულება ამ ერთიან კლასი-
კურ ქართულ იერს ატარებს. უფრო თვალსაჩინო ნიმუშებია: წყლით
მხილება ღვთისმშობლისა (ატენი, X ს. მარიაში წყალს სვამს); გე-
ლათის მოზაიკის სახე (1125—1130); ღვთისმშობელი ძითურთ
(ყინწვისი, კონქის მოხატულობა, მეფური, დიდებული მადონა ზის,
მუხლებზე ყრმა უზის, მთელი სურათი სიმშვიდისა და სიდიადის
შთაბეჭდილებას ქმნის); ანჩისხატის მაცხოვრის ხატის მოჭედი-
ლობაზე გამოსახულია ღვთისმშობლის მიძინება. შუქ-ჩრდილის
კონტრასტი ტენებროზეს ტიპის ფრესკის იერს ტოვებს. სურათი
მოგვაგონებს დავით აღმაშენებლის კიმნს: „არა უხილავს მხესა
ქალწული დედაი, თვინიერ შენსა“ („გალობანი სინანულისანი“).
ხელოვნების ამ ცნობილ შედევრთა სიტყვიერ პარალელებს ეპოუ-
ლობთ მწერალ-ჰიმნოგრაფთა ნაწერებში: „ქალწულმან შვა იესო

უთესლოდ“ (იოანე ანჩელი, გალობანი ანჩისხატისაჲმ) ^{და მამისაჲსაჲსა} შობა ღმრთისა ადამიანისაგან იქმნა, რათა მიწით ^{და მამისაჲსაჲსა} შობილთა ^{და მამისაჲსაჲსა} შობილთა ცთომასა, ვითარცა ღმრთის დედაი, დაჰსწიდეჲს ქალწული და იოხდეს ცოდვილთა“ (დ. აღმაშენებელი); „საუკუნეთა უპირატეს ყოფილი თვალთ-შეუდგამი ზეცისა მხედრობათა აჰა ესერა ქალწულმან შვა ხორცითა, აღიესო დღეს ყოველი ბრწყინვალეობითა“ (ესრა ათონელი, იამბიკონი ქრისტეს შობისანი).

ღვთის წყალობით — ნ. მადლითა ღმრთისათა.

ღრჭენა კბილთა — უძლურთა ბრძენი, გაშმაგებულ ადამიანთა ამო დრტვინვა. სახარებაში ეს ფრაზა არაერთხელაა ნახმარი — ხან დილეგის, ხან ჯოჯოხეთის, ხან ძალადობის რევიმის მსხვერპლთა განცდების გამოსახატავად: „ხოლო ძენი იგი სასუფეველისანი განითხივნენ (გაიტყორცნონ) ბნელსა მას გარესკნელსა; მუნ იყოს ტირილი და ღრჭენა კბილთა“ (მათე, 8, 2).

„დიახ, ჭაბუკო, ლონდონში დიდი ტირილი და კბილთა ღრჭენაა“ (ბ. ბრეხტი, „ედუარდ 11 ცხოვრება“).

ყველაფერი თავის დროზე — ყველაფერს თავისი დრო და ადგილი აქვს. თქმის წყარო — ლუკა (12, 56): „ორგულნო, ქვეყანისა და ცისა იცით გამოცდად, ხოლო ჟამი ესე ვითარ არა გამოიცადეთ?“ (იესომ უთხრა ფარისეულებს).

ყოველთა რომელთა აღიღონ მახვილი, მახვილითაჲ წარწყმდენ (მოწყდენ) — იესოს ცნობილი სიტყვები, პეტრეს რომ უთხრა შეპყრობის დროს, როცა მოციქულმა ერთ სინედრიონელ ვაი-მეომარს ყურში ჩახურჩულა: ჩააგე მახვილი, რადგან ვინც მახვილს იმიშვლებს, მახვილითვე დაიღუპებაო (მათე, 26, 52).

ეს სიტყვები ათქმევინა პავლენკომ ალექსანდრე ნეველს კინოფილმში, თუმცა მატიანეში ეს არაა. დიდი სამამულო ომის დროს ნეველის პირით წარმოთქმულ ამ ბრძნულ და მრისხანე სიტყვებს ხალხი ტაშით ხვდებოდა.

მახვილს სამართლიანობის მცველის გაგებაც ჰქონდა (სიმართლის მახვილი), რისხვა-გათრგუნვისაც (დამსჯელი მახვილი), ომის გამოცსადებისაც (მახვილი იმიშვლა, აღმართა), საღმრთო სიტყვისაც („მახვილი იგი სულისა, რომელ-არს სიტყვა ღმრთისა“ — ეფესელთა, 6, 17).

„სტალინგრადში იშვიმა სამართლიანობამ, სტალინგრადში

დაიწყო ნაცვალგება: რომელმან აღიღო მახვილი, მახვილითვე მთაწმინდა“ (ი. ერენბურგი, სტალინგრადი, „კრასნაია ზვეზდა“, 1943, 2 თებ.); „მე ყოველ შემთხვევისათვის ჯიბეში დანას ვინახავ“. „ვინც მახვილს იშიშვლებს, მახვილითვე დაეცემა“ (ბ. ბრესტი); „რა არის ბარიბარს? ვინც მახვილით მოვა, მახვილითვე დაიღუპება. ესაა ბარიბარს“ (თ. ფონტანე, „ბარიბარს ყოფნა“).

ყოველივე მოცემული კეთილი (და ყოველივე ნიჭი სრული) — რასაც გაიმეტებენ და მოგცემენ, ყველაფერი კარგია, ნაჩუქარ ცხენს კბილი არ გაესინჯებაო (იაკობის ეპისტოლე, 1, 17).

„ცხადია ოდოევსკის ქ-ნი ზიზი უფრო მართალი და თავშესაქცევია, ვიდრე სილფიდი. მაგრამ თქვენი მოცემული ყოველივე კეთილია“ (პუშკინი ოდოევსკის).

ყოველმან ხემან, რომელმან არა გამოიღოს ნაყოფი კეთილი, მოეკვეთოს და ცეცხლსა დაედვას (უნდა იყოს: ყოველი ხე...) — იესომ უქადაგა მოციქულებს (მათე, 7, 19): უხარგებლო არც ხე ვარგა, არც კაცი, არც საქმეო. გელესია ასეთ ხედ თვლიდა ერეტიკოსებს, „აკეთდა“ და წვადა მათ.

ყოვლისა, რომელსა მიეცა დიდად, დიდად-ცა მიეღოს — ვასაც ბევრი მიეცა, ბევრიც მოეთხოვება („და რომელსა მიეცა ფრიადი, უმეტესი მოჰხადონ მას“) — იესომ უთხრა ერს (ლუკა, 12, 48). სიტყვამ ზოგადი მნიშვნელობა მიიღო; პატივდებულს, ამაღლებულს ბევრიც მოეთხოვება.

ყოვლისაგან ანგარებისა დაიცავით თავი თქვენი — იესომ უთხრა ერთ იუდეველს, როცა „ბევრეულიერი“ შეიკრიბა მის მოსასმენად. „ეკრძალენით და დაიცავით თავნი თქვენი ყოვლისაგან ანგარებისა“ (ლუკა, 12, 15).

* * * ნუ გადაჰყვებით მოხვეჭის სენს, იზრუნეთ სულიერი სიმდიდრისათვის.

ყრმა იესო, ასპიტის შემმუსრველი — მომავალი მესია, გმირი, რომელიც ჰერაკლესავით „აკვანშივე ახრჩობს გველს“. საერთოდ, საუკუნეების განმავლობაში ყრმა იესოს ხატავდნენ, როგორც ფიქრიან, სათნო ბიჭუნას. ერთგვარი გამონაკლისია კარავაჯოს (მიქელანჯელო მერიზის) სურათი „მადონა პალატინური“: მოზრდილი ტიტულე ყმაწვილი დედის დასმარებით

სრესს გველს (თავზე დაუდგამთ ფეხები, ჯერ დედას, მერე ყრმას). იქვე დგას ხნიერი ანა და დაძაბულ სცენას დასცქერის. პალატურ ნიერის ეკლესიამ სურათი არ მიიღო: მეტად უბირი ქალებია და თანაც ყრმა ტიტველიაო. ნამდვილად კი სურათი მეტისმეტად სიმბოლური, თანადროული ეჩვენათ: სიკეთე სრესდა ბოროტებას! ცხადია, საკუთარი ხიშიშვლე უფრო აწუხებდათ მოძალადეებს, თორემ ყრმას უწინაც ყველა ტიტველს ხატავდა.

* * * სიკეთე, ბოროტების შემშუსკრელი.

ყრმა იოანე ნათლისმცემელი (ის ნათლისმცემლის თავი) — უმანკო, სპეტაკი ყრმა, როგორიც დახატა მურილიომ: თეთრ კრავს ეხვევა პატარა იოანე, მათებრ უმანკო ბუნების წიაღში. „მურილიოს იოანესავით უმანკაო“, იტყვიან (საერთოდ, ნათლისმცემელი იესოზეც კი უფრო წმინდა და უცოდველია).

ყრმათა გაქლეტა, ბეთლემელი ყრმების გაწყვეტა — საზარელი დანაშაული, რაც თითქმის ჩაიდინა ჰეროდე I დიდმა, როცა მოგვებისაგან გაიგო, რომ იშვა ყრმა იესო, იუდეის მომავალი მეფე. მაგრამ ვერ გაიგო, სად იყო. იმ იმედით, რომ იესოც მოკვებოდა, საერთო სვრემა ბრძანა ტირანმა. მოგვეები რომ აღარ დაუბრუნდნენ, „მაშინ განრისხნა ფრიად, წარავლინნა და მოსწყვიდნა ყოველნი ყრმები, რომელნი იყვნეს ბეთლემსა და ყოველთა საზღვართა მისთა, ორით წლითგან და უდარესნი“ (მათე, 2, 1—5 და 16—18). ლეგენდა გვეუბნება, რომ იმ დღეს 20 000 ბავშვი გაწყდა.

* * * გაუგონარი ურჯუკობა, ყმაწვილთა სვრემა.

1902 წ. მ. გორკი დემონსტრაციის დროს შეპყრობილ ყმაწვილებზე წერდა: ირონიულად: „რუსეთი გადარჩენილია! ეს რა საზოგადოებაა, გულგრილად რომ უყურებს ჰეროდეს ყმაწვილთა ჭლეტას?“ ხელოვნებაში ეს თემა დიდი ოსტატობით ასახეს კარელ ვან მანდერმა (ჰოლ.) და სებასტიან ბურდონმა (საფრ.).

ყრმის თავყვანის ცემა — იგულისხმება ძე-ღმერთის იესოს თავყვანის ცემა (უმთავრესად მწყემსებისა და აღმოსავლელ მოგვთაგან); განზოგადებით: მოწიწება ვინმე დიადის, ახალი მოკლენის და ა. შ. წინაშე. ხელოვნებაში ეს ეპიზოდიც მრავალმა ასახა. განსაკუთრებით მომხიბლავია ფლორენციელ პიერო და კოზიმოს მრგვალი ფერადი სურათი ხეზე (ღვთისმშობელი, ყრმა, ორი ანგელოზი, პეიზაჟი), ფრა ბარტოლომეოს (მადონა, ყრმა, იოსები),

იოს ვან კლევეს (მოგვთა თაყვანისცემა, მრავალი ფიგურა, მეფური დიდმშენიერება), ალბრეხტ დიურერის, ლორენცო დი კრედის და სხვათა ტილოები.

შაბათი კაცისათვის, არა თუ კაცი შაბათისათვის! — იესომ უთხრა ფარისევლებს, რომლებმაც ბრალი დასდეს, შენი მოწაფეები პურის თავთავებს აგროვებენ „შაბათსა შინა, რომელი არა ჯერ არს ყოფად“ (მარკოზი, 2, 24). იესომ ბიბლია მოაგონა: არსად არ წაგიკითხავთ, როგორ შევიდა დავითი აბიათარ მღვდელმთავრის დროს ტაძარში და შეჭამა შესაწირავნი, რომელთაც მღვდელთა გარდა არავინ ჭამსო? „და ეტყოდა მათ: შაბათი კაცისათვის დაებადა, და არა თუ კაცი შაბათისათვის“ (2, 27). ანალოგიური გამოთქმა თალმუდშიცაა.

* * * არ უნდა ვიყოთ კანონის მონა, თუ ადამიანს ზიანს აყენებს. უნდა ვიმოქმედოთ გარემოების შესაბამისად და არა ბრმა ავტომატებით.

ლენინი აკრიტიკებდა კადეტ კოკოშკინს, რომელიც ბრძანებდა: „ერთა თვითგამორკვევის უფლებასთან ცოტა ფრთხილადო!“, და განაგრძობდა: „მაგრამ კოკოშკინი და კადეტთა სხვა ბელადები ბავშვები აღარ არიან. მათ მშვენივრად იციან ბრძნული გამოთქმა: „არა კაცი შაბათისათვის, არამედ შაბათი კაცისათვის!“ არა ხალხი სახელმწიფოსათვის, არამედ სახელმწიფო ხალხისათვის!“ (ლენინი, ერთგული პოლიტიკის საკითხისათვის, თხზ., ტ. 20, გვ. 201). ნ. პონტიოდან პილატემდე.

შენ გაიმარჯვე, გალილეელო! — საქვეყნოდ ცნობილი წამოძახილი სპარსელებთან ომში სასიკვდილოდ დაჭრილი რომის იმპერატორის იულიანე განდგომილისა (361—363), რომელიც წერდა ანტიქრისტიანულ შრომებს და ბოლომდე დევნიდა ქრისტიანებს. მხოლოდ სიკვდილის წინ აღიარა ფილოსოფოსმა ქრისტეს გამარჯვება (იესო ქრისტე ხომ გალილეველი იყო!).

* * * რაიმე იდეის, რწმენის, გამარჯვების, აღიარების, ცნობის, ქეშმარიტების წინაშე ქედის მოხრის გამომხატველი ფრთიანი სიტყვა.

შენ ხარ ვენახი — ძველი ქართული საგალობლის ეს სიტყვები ანალოგიას პოულობენ იოანეს სახარებაში, სადაც ქრისტე უკანასკნელად მიმართავს მოციქულებს: „მე ვარ ვენახი ქეშ-

მარიტი, და თქვენ რტონი“ (15, 5). საქართველო, „ქვეყანა ვენა-
ხოვანი“, ამ სიტყვებზე მთელს სიმღერას ქმნის; გიგლიოთუქა

„შენ ხარ ვენახი, ახლად აღყვავებული,
მორჩი კეთილი, ედემში დანერგული,
ალვა სულნელი, სამოთხით გამოსრული,
ღმერთმან შეგამკო, ვერავინ გჯობს ქებული,
თავით თვისით მზე ხარ განბრწყინებული“.

(დიმიტრი მეფე, დავით აღმაშენებლის ძე).

„ნაკადულმა“ 1972 წ. გამოსცა წიგნი „შენ ხარ ვენახი“ (ა. ლე-
კიაშვილის).

შეკრისხენ შენ ამპარტავანთა — ფსალმუნის სი-
ტყვები: დავითი წყევლის უღირს მორწმუნეებს, რომელთაც ამპარ-
ტავნულად უარყვეს ციური სიტყვა და პირად ბედნიერებას ანაცვა-
ლეს უფლის მცნება (დავითნი, 118, 21).

შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნი — ასეთი
საოცარი, საიდუმლოებით მოცული წიგნი ეჩვენა იოანეს თავის
„გამოცხადებაში“ (აპოკალიპსისი, 5, 1—5): „და ვიხილე მარჯვე-
ნით მჯდომარისა მის საყდარსა ზედა წიგნი, დაწერილი შინაგან
და გარეგან, დაბეჭდილი ბეჭდითა შვიდითა. და ვიხილე ანგელოსი
ძლიერი, რომელი ქადაგებდა ხმითა დიდითა, ვითარმედ ვინმე
ღირს არს განღებად წიგნისა მის და განსხსნად ბეჭედთა მისთა?
და ვერ ვინ შემძლებელ-არს ზეცათა შინა, და არცა ქვეყანასა ზედა.
არცა ქვესკნელსა შინა, განღებად წიგნისა მის, და არცა მიხედვად
მისა. და მე ვტიროდე ფრიად, რამეთუ არა ვინ იპოვა ღირსი, რო-
მელსამცა განეღო წიგნი იგი და წარეკითხა... და ერთმან მღვდელ-
თაგანმან მრქვა მე: ნუ სტირ: აჰა ესერა, სძლო ლომმან, რომელ-
არს თესლისგან იუდასსა, ძირმან მან დავითისმან, რომელმან განა-
ღოს წიგნი და განსხსნას შვიდნი იგი ბეჭედნი მისნი“. ასე შვიდგზით
დაბეჭდილი წიგნი მხოლოდ იესო ქრისტემ გახსნა.

* * * გაუგებარი წიგნი ან წერილი, ჩინური; საერთოდ გაუგე-
ბარი და ჩვეულებრივი ადამიანისათვის მიუწვდომელი რამ.

„მეგობარო, გარდასულნი დროებანი,

შვიდის ბეჭდით დაბეჭდილი წიგნებია“ (გოეთე, „ფაუსტი“, 1)
შიშითა და ძრწოლით — ეს ფრაზა არაერთხელ
გვხვდება წმინდა წერილში: „ჰმონეთ უფალსა შიშით და უგალობ

დით მას ძრწოლით“ (ფსალმ., 2, 11); „შიშით და ძრწოლით შე-
იწყნარეთ იგი“ (ტიტეზე მსჯელობის დროს, 7, 16); „შიშით და
ძრწოლით თვისსა ცხოვრებასა იქმოდეთ“ (ფალიპელთა, 2, 12).

* * * ზოგადად: გემინოდეთ ძლიერთა ამა ქვეყნისათა! ძრწო-
დეთ უღმრთელ მზავრელთა უღელქვეშ! ძრწოლით ილოცეთ, რომ
დღეკეთილობდეს თქვენი მოძალადე და მძარცველი, თუნდაც თავს
კეთილისმყოფელად აცხადებდეს, — ასეთია ამ ტერმინის აზრი
(თუ უაზრობა?); მორჩილება!

„მონად ვშობილვარ და ყოველგვარ შოვალეობას შიშითა და
ძრწოლით უნდა ვასრულებდე“ (თ. დოსტოევსკი); „შიშით და
ძრწოლით შლიდნენ გაზეთებს: როდის მორჩება ხოცვა-ჟლეტათ?“

შო ბ ა უ ფ ლ ის ა (წმინდა ღამე, ქრისტეშობა) — ქრის-
ტეს დაბადება ბეთლემის ქვაბში (ბეთლემი — „პურის სახლი“),
სადაც მოხვდნენ ამ დროს იოსები და მარიამი წყარო: მათე, 1,
18—25; ლუკა, 2, 1—20; აპოკრიფები, ფსევდომათე... ქართულ
მწერლობაში მრავალი შეესო, ხატონად გამოთქვა გიორგი ათო-
ნელმა: „ლოდი უხელოდ გამოეკვეთე“ (გალობანი ქრისტეს შობი-
სანი). ხელოვნებაში წმ. ღამის ასახვის პირველი ცდები უკვე ცნო-
ბილია IV საუკუნეში (იტალიურ სარკოფაგებზე, ეკლესიებში). იესო
არტახეზშია, მარიამი წვეს ან მუხლებზე უზის ძე, იქვე დგას წვე-
რიანი იოსები, ბაგაზე ხარი და ვირი აბია. მერე უფრო სშირდება
(ბიზანტია, საქართველო, რუსეთი). ყრმა სშირად იატაკზე წვეს,
მოგვები თავყანს სცემენ, უკან ხალსი მოჯარულა, მაღლა — ანგე-
ლოზებია, მაღალ ხელოვნებაში: ფრანკესკო ფრანჩა (მაღლა მტრე-
დია, დრეზდენი), რაფაელი, ფაბრიანო, ალტორფერი, პოლბინი,
კორეჯო... ხალსურ ხელოვნებაში — დღემდე. ქართული გამოსახუ-
ლებებიდან დავასახელებთ იფრარის ბრწყინვალე ფრესკას (სვა-
ნეთი, 1096); დღესასწაული 25 დეკემბერს ზვდება, როცა დღე
უმოკლესია და „ახლოა წყვდიადი, მაგრამ იშობა იესო, ნათელი
ქვეყნისა, და მზე იწყებს მატებას“.

შუ ა ღ ა მ ის ს ა ს ი ძო — ქრისტეს ზედწოდება, გამომდინა-
რეობს წმინდა წერილის ტექსტებიდან, სადაც არაერთხელაა მინიშ-
ნებული, რომ ქრისტე შუაღამისას გამოცხადდება (დავითნი, 118.
„მოვიხსენე ღამე სახელი შენი“, „შუაღამე აღვსდგი აღსარებად შენ-
და“ და სხვ.). ეს დრო უფრო მოხერხებული იყო ღმერთთან სასა-
უბროდ (ვასილ დიდი, მეთრე ეპისტოლე გრ. ნაზიანზელთან), თა-

ნაც უფრო შესაფერი დევნილ ქრისტიანთათვის. თვითონ ქრისტე ჯვარცმის წინ შუალამისას მივიდა მოწაფეებთან და შესთავაზა: „შეწუხებულ არს სული ჩემი ვიდრე სიკვდილადმდე“ (მათე, 36—44, მარკოზი, 14,32—39). შუალამის სასიძოს ამბავია მოთხრობილი ათი ქალწულის იგავში, რაც იესომ უამბო მოწაფეებს (მათე, 21,1—13). მისივე თქმავ: „მოვალს ღამე, ოდეს ვერვის ხელეწიფების საქმედ“ (იოანე, 9,4), ე. ი. მაშინ მოვალ, როცა ყველა საქმე ძნელდება და შეპყრობაც უფრო გაუჭირდებათ.

„შუა-ლამისას მოვიდეს სიძე, გარეთ არ დარჩე კარ დაკეტილი“ (დ. გურამ.); გამოყენებული აქვს გოეთესაც; იტყვიან ირონიულად (დაგვიანებულ სტუმარზე და სხვ.).

ჩემი მეუფება არა ამის სოფლისაგან არს — იესომ უთხრა პილატეს, რომელსაც იუდეველმა მღვდელმთავრებმა საქმე მარტივად მოახსენეს: თავს იუდეის მეფედ აცხადებსო, და პროკურატორმა საკითხის დაზუსტება მოსთხოვა (ამა სოფლის მეუფე რომ ვიყო, მსახურების ჯარი მეყოლებოდა, დამიცავდნენო, იოანე, 18,36).

*** თამამი განცხადება, რასაც იტყოდა ღმერთი ან დიდი შემოქმედი, ვინც ამაღლებული იდეალებით სულდგმულობს, უბირთა და უმეცართ კი მისი სულისკვეთება ვერ გაუგიათ; დაცინვა რაიმე უკუღმართობის წყალობით წამოტივტივებული აზარაობისა, რომელსაც ტვინში ღრატა ჩასჯდომია და მაშვრალი ხალხის სულს ხრავს — მეფის, სატრაპის, მღვდელმთავრის...

ჩვენი ძმისააკი — ჩვენი მოძმე, მახლობელი (სოციალური მდგომარეობით); მოტყუებული, გაწბილებული ადამიანი (კიევის მონასტრის ძმა ისააკს მშვენიერი ყმაწვილების სახით ეშმაკები გამოეცხადნენ, უთხრეს: „ისააკ, ჩვენ ანგელოზები ვართ, იესო მოდის, თაყვანი ეციო“. ისააკმა ეშმაკს თაყვანი სცა. „ისააკი ჩვენი! — შესძახეს ეშმაკებმა. — აბა იცეკვე!“ — და ქანცის გაწყვეტამდე აცეკვეს; გამოთქმას ირონიული აზრიც აქვს.

ცა და ქვეყანა — ქვეყნიერება, მსოფლიო, კაცობრიობა. ეს გამოთქმა, რაც წმინდა წერილში ხშირად გვხვდება („ვიდრემდეს წარჰხდეს ცა და ქვეყანა“, მათე, 5, 18 და სხვ.), მტკიცედ შემორჩენილია სვანურში, სადაც „ცადაქვეყანა“ მთელს ქვეყნიერებას ნიშნავს.

„ცანი და ქვეყანა წარხდენ, ხოლო სიტყვანი ჩემნი არა წარხ-

დენ“ — იესომ უთხრა მოციქულებს, როცა მეორედ მოსვლის სურათს უხატავდა (მათე, 24, 35).

ცოდვა სიჭაბუკისა — ახალგაზრდობის დროს ჩადენილი შეცდომები, რომელთა პატიებას ითხოვენ. წყარო. დავითის ფსალმუნი (24,7): „ცოდვათა სიჭაბუკისა და უმეცრებისა ჩემისათა ნუ მოიხსენებ, წყალობითა შენითა მომიხსენე მე“.

ცოცხალი ძალის ხვედრი სჯობს მკვდარი ღმისას — ეკლესიასტეს სიტყვებია (9,4). ამ ოპტიმისტურ აზრს მ. გორკი ასე ახასიათებს: „სიკვდილზე ნუ ფიქრობ... სისულელეა, ცოცხალმა კაცმა რომ სიკვდილზე იფიქროს. ეკლესიასტეს დამწერმა ყველაზე კარგად იფიქრა, იფიქრა და თქვა: ცოცხალი ძალის ხვედრი სჯობს მკვდარი ღმისასო“ (მ. გორკი, „თომა გორდევი“).

ცრუ წინასწარმეტყველნი — თვითმარქვია შარლატანები, რომელთაც თავი დიდ ადამიანთა ტოლად მოაქვთ და სხვათა პატივს იჩემებენ. იესო აფრთხილებს მოციქულებს ფრთხილად იყავით, ცრუ არ იწამოთ, „რამეთუ აღდგენ ქრისტე-მტყუარნი და ცრუ-წინასწარმეტყველნი და ჰყოფდეს სასწაულებსა დიდ-დიდსა ნიშნებსა, ვითარცა ცთუნებად“ (მათე, 24,24).

ცხვარი წყმედული (წაწყმედილი) — ნ. დაკარგული ცხვარი.

ცხვრებისა და თხების გამოჩენვა (გარჩევა, გაყოფა) — ავისა და კარგის, სასარგებლოს და მავნის, სიკეთისა და ბოროტების გარჩევა, როგორც მწყემსი გაარჩევს ცხვარსა და თხას (თიკანს; სხვა ენებზეა თხები, ვაცები). ასევე მაცხოვარმაც „დაადგინნეს ცხოვარნი მარჯვენით მისსა და თიკანნი მარცხენით“ (მათე, 25,33), მერე მშიერ-მწყურვალ, შიშველ-ტიტველ ცხვრებს სასუფეველში შერეკავს, საბრალო თხებს კი, რომელთაც მშიერს არ აჭამეს, მწყურვალს არ ასვენს, შიშველი არ შემოსვს, — სასტიკად შერისხავს: „წარვედით ჩემგან, წყეულნო, ცეცხლსა მას საუკუნოსა, რომელი განმზადებულ არს ეშმაკისათვის“. ცხადია, იგულისხმება მართალნი და ცოდვილნი.

„ამოცანა მდგომარეობდა იმაში, რომ გამოგვეჩვენა თხები ცხვრებისაგან, გაგვემიჯნა უცხონი, მოგვეჩვენა ადგილებზე გამოცდილ რევოლუციონერთა კადრების ორგანიზაცია“ (სტალინი, „ლენინი“).

ძალთ ჯოჯოხეთისანო — ბოროტი ძალები, ქაჯ-ეშმა-

კნი და ავსულნი. სახარებიდანაა. „ვერ შემუსრონ (სოფიოს ტადარი) თვით ძალთაც ჯოჯოხეთისა“ (ვ. ბარნოვი).

ძველი კაცი (ძველი ადამი) — ცოდვილი, მძიმადმოსული კაცი, რომელიც კვდება და ამით ცოდვებისაგან თავისუფლდება და ნანარჩენები; უფრო იგულისხმება საკუთარ თავში არსებული ძველი იდეის, აზრის, ცოდვების დათმობა, ძლევა, დაგმობა, და ამით სულიერი განახლება (ამ აზრით იხმარა პუშკინმა დელევიგისადმი გაგზავნილ წერილში 1821 წ. 23 მარტს: „პოეზია — შენი ჭეშმარიტი ხვედრია! მოკალი შენში ძველი კაცი — არ მოკლა შთაგონებული პოეტი“).

„ექსპლოატირებულნი მაგრდებიან, ვაეკაცდებიან, იზრდებიან სწავლობენ, იგდებენ კისრიდან დაქირავებული მონობის უღელს „ძველ ადამს“ (ლენინი, თხზ., ტ. 26, გვ. 354).

ეს ღრმად გააზრებული თქმა, რაც თაობებმა აიტაცეს, აღებულია პავლე მოციქულის ეპისტოლედან რომაელებისადმი, ეფესელთა და კოლასელთა მიმართ: „ესე უწყით, რამეთუ ძველი იგი კაცი ჩვენი მისთანა ჯვარს-ეცვა, რათა განჰქარდეს ზორცი იგი ცოდვისა, რათა არღარა ვჰმონებდეთ ჩვენ ცოდვასა. რამეთუ რომელი იგი მოგვდა, განმართლებულ-არს ცოდვისაგან“ (რომ. 6, 6). „განიშორეთ თქვენ-გან... ძველი იგი კაცი, განხრწნილი გულის-თქმისა მისებრ საცთურისა, და განახლდებოდეთ თქვენ სულითა, მით გონებისა თქვენისათა“ (ეფესელთა, 4, 22); „განიძარცვეთ ძველი იგი კაცი და შეიმოსეთ ახალი“ (კოლასელთა, 3, 10).

წილის ყრასამოსელზე — ნ. განიყვეს სამოსელი ჩემი.

წინასწარმეტყველსა თვისსა სოფელსა პატრივი არა აქვს (იოანე, 4, 44) — ნ. არა არს წინასწარმეტყველი შეურაცხ...

წმიდაოჯახი — მარიამის, ძისა და იოსების ტრადიციული გამოსახულება, განსაკუთრებით ფართოდ აისახა XV—XVII საუკუნეების ხელოვნებაში, უპირატესად ეგვიპტის გზაზე (სადაც წმინდაოჯახი პეროდეს რისხვას გაეცა). ერთიმეორეზე ძვირფასი შედევრები შექმნეს რაფაელმა, რემბრანდტმა, ანიბალე კარაჩიმ, ანდრეა დელ სარტომ (უზადო ოსტატობით შესრულებული სერიოზული სახეები). ანტონის ვან დეიკმა, ბარტოლომეო ესტებან მურილიომ, ბარენტ ფაბრიციუსმა (კარელის ძმამ), ფრანსუა ბუშემ, ტიციანმა (გაქცევა ეგვიპტეში), ანდრე მანტენიამ (დრეზდენი), მა-

რტინ შონგაურმა (ვენა), დიურერმა, კრანახმა, პიერო დი კოზიმო (ყრმა იოანე და ორი ანგელოზი, დრეზდენი). ყველაზე ბრწყინვალეა მიქელანჯელოს მრგვალი სურათი უსადო სახეებითა და ფერგადაუსვლელი საღებავებით.

წ მ ი ნ და ლ ა მ ე — ნ. შობა.

წ უ ე ლ ს ა თ ვ ა ლ ს ა შ ი ნ ა ძ მ ი ს ა ს ა — ნ. ბეწვის დანახვა სხვის თვალში.

წ ყ ვ დ ი ა დ ი ს მ ე უ ფ ე ბ ა — ნ. ხელმწიფება.

ჭ ე შ მ ა რ ი ტ ე ბ ა მ ა ნ გ ა ნ გ ა თ ა ვ ი ს უ ფ ლ ნ ე ს თ ქ ე ე ნ — იესომ უთხრა ხალხს. სახარებაში ამას, ცხადია, რელიგიური სარჩული უდევს, მაგრამ განზოგადებული მნიშვნელობით ამ თქმაში დიდი სიბრძნეა; ჭეშმარიტება ათავისუფლებს, აძლიერებს და ამალღებს ადამიანს (იოანე, თ. 9).

ჭ ი რ ი ს კ ა ნ ო ნ ი — დავითნის ერთ-ერთი თავი, განსაცდელში მყოფის „სანუგეშო“, ასეთი შინაარსისაა ფხალმუნიც „მდინარეთა ზედა ბაბილონისათა მუნ დავსხედით და ვსტიროდით, რაჟამს მოვიხსენეთ ჩვენ სიონი“ (136).

ჭ რ ი ლ ო ბ ე ბ შ ი თ ი თ ე ბ ი ს ჩ ა ყ ო ფ ა — ნ. ურწმუნო თრმა.

ს ა რ ე ბ ა (Annuntiation, Verkündigung, благовещение) — საკ. გახარება, სასიხარულო რამის უწყება: „გახარებ თქვენ სიხარულსა დიდსა“ (ლ. 2, 10), „ახარებდა ერსა მას“ (ლუკა, 3, 18); სიტყვამ მიიღო რელიგიური მნიშვნელობა: ანგელოზმა ახარა მარიამს, ძე ღვთისა გეყოლებათ; „მოვივლინე სიტყვად შენდა და სარებად ამას“ (ლუკა, 1, 19). აქედან მახარებელი: „მახარებლად გლახაკთა მომავლინა მე“ (ლუკა, 4, 18); ასე ეძახიან ევანგელისტებს (მათეს, მარკოსს, ლუკას და იოანეს); ხელოვნებაში განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ ასახეს ფრანჩესკო კოსამ (დრეზდენი), ანტონელო და მე-სინამ, ელ გრეკომ, სტროციმ (ბუდაპეშტის მუზეუმი). სიმონე მარტინის ბრწყინვალე ტილო ფლორენციის უფიცის გალერეას ამშვენებს. ქართულ ხელოვნებაში მრავალგზის ასახულა: ოთხთავის შესანიშნავი, კარგად შენახული სურათები ორნამენტებითურთ; ლუკა მახარებელი (XI ს. მინიატურა), მარკოზი (უბისის სერობა, XIV ს.) და სხვ. როგორც საეკლესიო დღესასწაული — 25 მარტს — ითვლება დიდ საიდუმლო დღესასწაულად, როგორც „კაცობრიობის ხსნის

ადამიანის ბუნების ღვთაებასთან ზიარების, მარადიული მეუფის იესო ქრისტეს ხელში მსოფლიოს გადასვლის დღეზე (Anselm Schott, Messbuch der heiligen Kirche, გვ. 568).

ხ ა ტ ა დ თ ვ ი ს ა დ — ღმერთმა ადამიანი გააჩინა „თანამსგავსად ხატისა მისა თვისისა“ (რომელთა, 8,30); ადამიანი მსგავსია ღმერთისა, რომელმაც უკეთესი ვერაფერი მოიგონა და მისცა თავისი სახე (ასახვის აზრითაც); შდრ. „ვექმნეთ კაცი ხატად და მსგავსად ჩვენდა“ (შექმნათა, 1,6).

ხ ე დ ვ ი თ კ ხ ე დ ვ ი დ ე თ... — ნ. სმენით გესმოდის...

ხ ე ლ ე წ ი ფ ე ბ ი ს ა ძ ე თ ა გ ლ ო ვ ა დ, ვ ი დ რ ე მ დ ე მ ა თ თ ა ნ ა ა რ ს ს ი ძ ე? — ირონიული მნიშვნელობითაც იხმარება (ადამიანის შვილებს რა ატირებთ, ვიდრე სიძე მათთანაა? ე. ი. ქრისტე?) — ასე მიუგო იესომ იოანე ნათლისმცემლის მოწაფეებს, როცა ჰკითხეს: ჩვენი მასწავლებელი პეროდეს საპყრობილეში ჰყავს, ჩვენ ვმარხულობთ და შენი მოწაფეები რატომ არ მარხულობენო? — ჯერ სიძე აქა ვარ, რისთვის იმარხულობო? — ალბათ ირონიულად მიუგო იესომ. — „მოვლენან დღენი, რაჟამს ამალდდეს მათგან სიძე იგი და მაშინ იმარხვიდნო“ (მათე, 9,15).

*** გლოვისა და მწუხარების დღე ყველას დაუდგება, მანამდე ყველამ იხაროსო.

ხ ე ლ ი ს და ბ ა ნ ვ ა (ხელი დამიბანია) — ნ. პილატე; ხელის დაბანვის წესი, რაიმეზე ხელის ალების ნიშნად, ებრაელთა შორის უძველესი დროიდან იყო.

„ხშირად წამიკითხავს, რომ ადამიანები, რომლებიც ამტკიცებენ, უდანაშაულო ვარო და ხელებს იბანენ, ამას სისხლიან ტაშტებში აკეთებენ, ასე რომ ხელებზე კვალი რჩებათ“ (ბ. ბრეხტი); „პონტიოდან პილატესკენ აგზავნიდნენ, ყველა ხელებს იბანდა, უდანაშაულო ვართო, არავის ეცალა მოსასმენად“ (ი. აიხენდორფი).

ხ ე ლ მ წ ი ფ ე ბ ა ი ბ ნ ე ლ ი ს ა ი — ხატოვანი ტერმინი, რაც იესომ იხმარა ტაძრის მცველთა მიმართ, როცა ღამით დასაჭერად მოსულნი იხილა: „დღითი-დღე (ყოველდღე) ვიყავ მე თქვენ თანა ტაძარსა შინა და არა გაჰყავთ ხელი ჩემ ზედა, არამედ ასე არს ჟამი ჩვენი და ხელმწიფეები ბნელისაი“ (ლუკა, 22,53), ე.ი. ბნელების მოციქულნი ხართ, ღამით დათარეშობთო.

*** საყოველთაო უკულტურობა, უმიჯნობა, სიბნელე, მკვლელობა, ძალადობა, სიკეთის ხმის დახშობა, მწერლობის შეზღუდვა, ხე-

ლოვნების ჩახშობა, და ყველაფრის ჩაყენება ბნელი რელიგიის, მძიმე რეჟიმის სამსახურში. ხატოვანი მნიშვნელობა რუსეთში და ჩვენში მიიღო უმთავრესად ლევ ტოლსტოის დრამის „წყვდიადის მეუფების“ გამოსვლის შემდეგ; ნიკ. დობროლიუბოვმა ა. ოსტროვსკის „ქექა-ქუხილის“ გმირ ქალს კატერინეს უძღვნა სტატია, რომლის სათაური „სინათლის სხივი ბნელ სამეფოში“ საანდაზოდ იქცა: შეურაცხყოფილი და დამცირებული კატერინეს თავის დახრჩობა გაგებულია, როგორც ნათელი მოვლენა, მონამორჩილი ხალხის გამოღვიძების ნიშანი, რათა წყვდიადის მეუფება დაახლოვდეს; ი. რიაბოვმა ეს თქმა ძველი რუსეთის სოფლის დასახასიათებლად გამოიყენა (მეფის რეჟიმი მაინც „ითმენდა“ ასეთ სასტიკ სიმართლეს იმავე სიმართლის ძალით).

ხელმწიფებასა უმთავრესისასა დაემორჩილენ—ციტატა პავლეს ეპისტოლედან რომელთა მიმართ (13,14): „ყოველნი ხელმწიფებასა მას უმთავრესისასა დაემორჩილენ: რამეთუ არა არს ხელმწიფებაი გარნა ღმრთისაგან... გნებაჲს თუ რათა არა გეშინოდეს ხელმწიფებისაგან? კეთილსა იქმოდე და მიიღო ქებაი მისგან“. ხელმწიფეთა და თუნდაც მდარე, მოძალადე, უბადრუკ ძალაუფლებათა მორჩილების ამ დევიზმა ირონიული მნიშვნელობა მიიღო: მაინც ღვთისაგანაა და უდრტვინველად ჰმორჩილობდეთ, რაც მონობას აკანონებს. ფრანგები ამ დევიზს მუდამ ბარიკადებს უპირისპირებდნენ. საერთოდ, პავლეს ეპისტოლეში უკვე მონობას აკანონებენ, ქრისტეს პროტესტი ქრება...

ხო რ ბ ლ ის ა და ღ ვ ა რ ძ ლ ის გ ა რ ჩ ე ვ ა — ნ. იფქლისა და ღვარძლის...

ხო რ ც ი ხო რ ც თ ა გ ა ნ ი, ძ ვ ა ლ ი ძ ვ ა ლ თ ა გ ა ნ ი, ს ი ს ხ ლ ი ს ი ს ხ ლ თ ა გ ა ნ ი—უახლოესი, ღვიძლი ნათესაობის ერთგვარი ფორმულა, არაერთხელ ფიქსირებული წმინდა წერილში. ხშირად ამ ნათესაური კავშირის ცნებაში იგულისხმება ერთი მხრივ ადამიანთა სიახლოვე ქრისტესთან და მეორე მხრივ ქრისტესი ეკლესიასთან, „რამეთუ ასონი ვართ გვამისა მისისანი, ხორცთა მისთაგანნი და ძვალთა მისთაგანნი“. ამისათვის დაუტეოს კაცმან მამაი თვისი, შეეყოს ცოლსა თვისსა, და იყვნენ ორნივე იგი ერთ-ხორც“ (პავლეს ეპისტოლე ეფესელთა მიმართ).

* * * განუყოფელი, ღვიძლი ნათესაობა, რაც შეიძლება დაუპირისპირდეს სულიერსა და იდეურს.

სუთი პურის და ორი თევზის სასწაული —
ეს მოხდა ბეთსაიდში. ქრისტე ნავიდან გადმოვიდა, დასვენება უნ-
დოდა და იხილა ერი მრავალი, „და შეიწყალნეს იგინი, რამეთუ
აყვის, ვითარცა ცხოვარნი, რომელთა არა აქვენ მწყემსი“. სასწა-
ლი მოსთხოვეს. ამის ნაცვლად უდაბნოში გავიდა, ხალხი გაიყოლია
და მთელი დღე უქადაგა. საღამოს კ. მშვეულ ხალხს ჭამა უნდოდა,
ქრისტემ მოციქულები მიაგზავნა, ორიოდე პური ექნებაო ვინმეს.
სუთი პური და ორი თევზი აღმოაჩნდა ერთს. იესომ დალოცა პური
და თევზი, მოწაფეებს გადასცა, იმათ სხვებს გადასცეს და „სჭამეს
ყოველთა და განძღეს და აღიღო ნამუსრვეი ათ-ორ-მეტ გოდორი
საესე, ხოლო იყვნეს, რომელთა იგი სჭამეს, მამანი ხოლო (მარტო
მამაკაცები) სუთ-ათას, თვინიერ ყრმებისა და დედებისა“ (მათე,
14, 13—21; მარკოზი, 6, 30—44 და სხვ.). ამრიგად, სუთი პური
და ორი თევზი ეყო სუთი ათასზე მეტ კაცს და კიდევ გადარჩა.

* * * სუთი პურის სასწაული მოახდინაო — ხალხს არარა-
ობისაგან ლუკმა გაუჩინაო (ითქმის დიდ მოამაგეზე).

ჯერ არს ქმართა ცოლთა თვისთა სიყვარ-
ული — პავლეს ეპისტოლედან ეფესელთა მიმართ, რაც ცოლ-
ქმრული, იჯახური სიყვარულის სიწმინდეს ქადაგებს: „ჯერ არს
ქმართა ცოლთა თვისთა სიყვარული, ვითარცა ზორცთა თვისთა, რა-
მეთუ რომელსა უყვარდეს ცოლი თვისი, თავი თვისი უყვარს“
(5, 28).

ჯვარის (ჯვრის) ზიდვა — მძიმე ტვირთის ზიდვა
ცხოვრების გზაზე: ქრისტე, როგორც ყველა მისჯილი, გოლგოთის
გზაზე თავის ჯვარს თვითონვე ეზიდებოდა. ეს ტანჯვა ხელოვნებაში
მრავალმა ასახა, IV საუკუნიდან მოყოლებული (სპილოს ძვლის
რელიეფი, ლონდონი, მერე ფრესკები, ტილოები). ადრეულ შუა სა-
უკუნეებში რავენის, რომის ეკლესიებში დახატული იესო თვითონ
ეზიდება ჯვარს: დუჩი, ლორენცეტი, ჯოტო (პადუა), შემდეგ —
ხალხის თანსლებით; ჯვარი მძიმდება, იესოს ასლავს ქალები, ჯა-
რისკაცები... ეპიზოდს ასახავენ ბრიუელ უფროსი, შონგაუერი
(სპილენძზე ამოკვეთილი გრავიურა), დიურერი (დიდი ვნება,
ქრისტეს ცემა), რაფელი, ტიციანი, პაპერიცი, ჯან ფრანჩესკო მაი-
ნერი და სხვ.

ჯვარს აცვი! — ფანატიკური ღრიალი, უღმობელი დას-
ჯისი, გაუსამართლებლად ანგარიშის გასწორების დევიზი, ანტიკუ-

რი ხანის ლინჩის კანონი. ბრბო იესოს დასჯას ითხოვდა — ბრბო, რომლის ნახევარი მან იხსნა კეთრის, სიბრმავის, სიყრუის, დამბლის და ეშმაკისაგან (მარკოზი, 15, 13). იმის ნაცვლად, რომ ვერაოთ: „იწამეთ! გვიხსნათ!“, გაიძახოდნენ: „ჯვარს აცვით!“

* * * ბიბლიური სისასტიკის დევიზი, დიდი ადამიანის წამების მოთხოვნა (ასე ითხოვდა ბრბო პილატესაგან).

ჯვარცმ ა (კრუციფიქს, გერ. Kreuzigung, რუს. распятие) — პროცესი იესოს ჯვარზე გაკერისა, ღმერთკაცის ვნების აპოთეოზი; ამით თითქოს ცოდვილი კაცობრიობა იხსნა იესომ (ნ. უკეთუ შესაძლებელ არს, სიმწრის ფილა): „დაიდო ნუფსით თვისით თავი საფლავსა“ („მოკალ სიკვდილი სიკვდილითა, უკვდავო“, მიქელ მოდრეკილი). ხელოვნებაში ამ თემაზე აურაცხელი სურათია შექმნილი. ბერნარდინო ბიაჯომ ქრისტესთან გამოიყვანა წმ. იერონიმე და იოანე. მომხიბლავია შესრულების ოსტატობით პაოლო ვერონეზეს „ქრისტეს დატირება“ (მაცხოვარს აქ ხრწნა ვერ შეხებია, ცოცხალივითაა, თავთან ღვთისმშობელი დახრილა, მძინარეს ჰგავს. ერმიტაჟი). გოიას იესო (დამხრჩვალ), პირიქით, უკვე იხრწნება. სხვა ნიმუშებიდან დავასახელებთ ისეთ დიდოსტატებს, როგორიც იყვნენ: რაფაელი (გარდამოხსნა და სხვ., მიქელანჯელოს სტილზე), სებასტიანო დელ პიომბო, პაოლო ვერონეზე, ორტოლანო, ანიბალე კარაჩი, ანტონელო და მესინა, ანტონიო და ფირენცე, ფრა ბარტოლომეო, ფრანჩესკო ფრანჩა (მარიამით და იოანეთი), ჯიოვანი სანტი (ზის, ჭრილობებიდან სისხლი სდის, ცოცხალია, ორი ანგელოზი შემოსდგომია) — სულ იტალიელი ოსტატები. ბრწყინვალე ელ გრეკო (ლუვრი), მარტინ ვან ჰემსკერკი (ნიდერლ.), სიმონ ვუე (ფრ.), რემბრანდტი (გარდამოხსნა) და მისი სკოლა (სამი მარიამი და იოანე)... ფრანგ სიმონ მარმიონის სურათზე გამოსახულია ხალხი და ჯვარცმასთან მდგარი რომის ცენტურიონი, რომელმაც ახლა იწამა. ჰემსკერკის სურათის ფონზე გვემის მთელი ეპიზოდებია (სამოსის დანაწილება, ეკლის გვირგვინის დადგმა, ცემა). ქართული ხელოვნების ნიმუშებია ზარზმის ფერისცვალების ხატი (შემოქმედის ტაძარი, 886), ჯვარის ამალლების ბრწყინვალე სცენა (ბერთუბნის ტაძრის თაღზე: ანგელოზს ააქვს ფარის მოყვანილობის დისკზე გამოყვანილი ჯვარი, იგრძნობა სივრცის დიდი განფენილობა); ვნების კვირის მომდევნო ხუთშაბათს ეკლესია ზეიმობს მარიამის შვიდი ვნების დღეს. ეკლესიის მამა წმ. ამბროსიუსი ამ

მომენტს ასე აღწერს: „მარიამი წელგამართული იდგა შვილის ჯვარცმასთან და დედობრივი სიყვარულით შესცქეროდა მის დიაპრი ღობებს, მაგრამ ფიქრობდა არა საყვარელი შვილის სიკვდილზე, არამედ მის მიერ სამყაროს დახსნაზე“. მაშინ იწეხა იესომ ჯვარცმიდან დედის გაფრთხილება: იოანე იყოსო შვილი შენი. ამით ადამიანი ღვთის შვილად ცხადდებოდა. სიმბოლური მნიშვნელობა აქვს ჯვარცმასაც.

ჰგონებთ, ვითარ მშვიდობისა მოვედ მოფენად ქვეყანასა ზედა? არა გეტყვი თქვენ, არამედ განყოფად! — იესომ უთხრა ხალხს (ლუკა, 12, 51). მართალია, იესო ხშირად მშვიდობასა და ძმობას ჭადაგებს, მაგრამ რისხვასა და მუქარასაც ხშირად გამოხატავს (შდრ. ნუ ჰგონებთ, ვითარმედ...).

ჰეროდე (ჰეროდეს, ქართ. სახარებაში „იროდი“) — რამდენიმე იუდეველი მეფის ეს სახელი საწყევრად და სალანძღავად ქცეულა, როგორც ურჯუკი და უწყალო ტირანის სინონიმი, უმთავრესად ყრმათა გაწყვეტის გამო (ნ.), თუმცა ჰეროდე I დიდი (73—4 ძვ. წ.) ოთხი წლის გარდაცვლილი იყო, როცა თითქოს იესო დაიბადა. ცხადია, სამარიდან ვერ გაწყვეტდა ყრმებს. მის შვილსა და მემკვიდრეს ჰეროდე ანტიპას კი სახარება მიაწერს იოანე ნათლისმცემლის თავის მოკვეთას და იესოს სულელად გამოცხადებას.

სახელთა საძიებელი*

- აბრაამი — 369
 ავგუსტინე (ეკლესიის მამა) — 366
 ანა — 1. ლეთისმშობლის დედა — 36, 41, 45, 46, 47, 100; 2. მღვდელმთ-
 ვარი — 104, 498
 ანდრია პირველწოდებული, პეტრეს ძმა, მოციქული — 116, 118, 121, 127,
 186, 313, 396, 447
 ანტიპა — ნ. პეროდე — 2
 ბალთაზარი, აღმოსავლელი მოგვი — 64, 67, 70, 72
 ბარაბა (იესო), ბოროტმოქმედი, რომელთა პატიმარი — 522, 524
 ბართლომე (ნათანაილი), მოციქული — 117, 118, 121, 127, 170, 187, 338,
 448
 გასპარი, მოგვი — 64, 67, 70, 72
 დიმახი, ავაზაკი (ეგვიპტის გზაზე და ჯვარზე) — 77, 537
 ელისაბედი, იოანე ნათლისმცემლის დედა, მიულოცა მუცლადღება — 28,
 33, 40-42, 45 (საკ. „ღმერთთა ჩემი ფიცი“)
 ეპიფანიუსი, ეკლესიის მამა — 99
 ვერონიკა, წმინდანი, ვინც გოლგოთის გზაზე იესოს ოფლი შეაწმინდა — 538
 1. ზაქარია, იოანე ნათლისმცემლის მამა — 28-35, 41
 2. ზაქარია, ბარუქის ძე, მღვდელი (ბიბლ.) — 452-453
 ზაქეი, მეზვერეთა მთავარი — 429
 ზებუდე, იაკობის და იოანეს მამა, მეთევზე — 187-191, 311
 თადეოზი, აღფსის ძე, მეზვერე, მოციქული — 236-237, 279
 თომა, ივ. ზილოტი (მარნბივი), მოციქული — 236, 414, 558, 561, 563-564,
 568
 თაირი, სინაგოგის მოძღვარი — 293-297, 414

* საძიებელი შეადგინა ლ. იონათამიშვილმა.

ფაქობი, 1. იესოს ძმა — 99, 272, 298; 2. ზებედეს ძე, იოანე მახარებლის ძმა, დიდი — 186, 297, 328, 484, 486; 3. უმცროსი, მოციქული — 236-237, 328

იესო ქრისტე, მაცხოვარი, მესია, სიტყვა, ძე კაცისა, ძე-ღმერთი — 35, 38, 41, 51, 53, 55, 61-62, 71 (ჩამომავლობა, შობა, თაყვანისცემა); 75 (ეგვიპტეში გაქცევა); 83 (ეგვიპტეში); 84 (ნადირნი ელაქუცებანი); 87-88 (დაბრუნება, სწავლა); 89 (იერუსალიმის ტაძარში); 92-93 (ღურგლობა); 97 (ოჯახის ბურჯი); 101 (და-ძმები); 106, 109 (უღაბნოში); 113, 116-118 (პირველი მოციქულები); 119-122 (ჯანაში); 125-130 (იერუსალიმის ტაძარში); 125-130 (ნათლავს ხალხს); 150-154 (გაიცნობს სამართელ ქალს); 156, 159-160 (ქადაგება ნაზარეთის სინაგოგაში); 164-165 (ტიბერიადის ტბაზე); 167-170 (სასწაული შორიდან); 170-176 (კაპერნაუმელი ეშმაკულის განკურნება); 179 (პეტრეს სიდერს არჩენს); 180-182 (კაპერნაუმის სასწაულები); 185-192 (ბარაქიანი თევზაობა); 195-199 (განკურნებანი, ახალი სასწაულები); 209-219 („ბითეზდის“ აბანო); 224-227 (დავა ფარისევლებთან ყანაში); 229-231 (მარჯვენა-გამხმარი კალატოზის განკურნება); 232-233 (თაბორი იელოვასთან); 237, 240-245 (ქადაგება მთაზე); 250-253 (სასწაულები ნაინში); 259-263 (სტუმრად ფარისეველ სიმონთან); 270-276 (ისევ ნაზარეთშია, უარყოფს თავისიანებს); 278-287 (ქარიშხალი გენისარეთის ტბაზე; გა-ცოფებული ღორები); 288 (ქვიფი მეზვერებთან); 309-314 (სერობა უღაბნოში); 315-319 (ფეხით ზღვაზე გასეირნება); 320-322 (ხალხი სა-სწაულებს ითხოვს); 322-323 (იესო ხალხს თავის სისხლსა და ზორცსა სთავაზობს, აეჭვებს); 324 (წარმართი ასულის განკურნება); 325 (ექვ-სი თვე წარმართულ სიდონიაში); 328-333 (საცდელი ცადაპოლება თაბორის მთაზე); 337-339 (ყრუ-მუნჯი ეშმაკულის განკურნება); 340-341 (რწმენა მთებსა ძრავს); 350-357 (ისევ იერუსალიმში, ქადაგე-ბა კარების დღესასწაულზე); 358-365 (მეძავს ასამართლებს და აშარ-თლებს); 365 (ტაძრის საუნჯეში); 367-380 (ბრმადშობილის განკურნე-ბა ნერწყვით); 381-382 (82 მიმდევარს აგზავნის საქადაგებლად); 384-385 (სამარეველი კეთილი კაცის იგავი); 385-395 (სტუმრობა ბეთსაიდ-ში, ლაზარესთან და მართასთან); 395-410 (ახალი იგავები და სასწაუ-ლები); 403-406 (ძე-შვიტომილის იგავი); 411-419 (ლაზარეს აცოცხ-ლებს); 422 (კეთროვანი სამარეველის განკურნება); 425 (დადაბლებუ-ლი ამაღლდება); 426-427 (ვინ მოხვდება სასუფეველში); 427 (საათმა დაჰყრა); 430 („რომელსა აქნდეს, მოვედოს“); 437-438 (ბეთანიის გავ-ლით იერუსალიმში); 439-442 (ვირით შედის იერუსალიმში); 442 (იე-სოს ვირის ბედი); 444 (იერუსალიმის ტაძარს უწინასწარმეტყველებს: არა დაჰშოვს ქვაი ქვასა ზედა); 445 (ლელვს ახმობს წყევლით); 446 (მოგავრეთა აწიოყება ტაძარში მეორედ); 449-450 (ყვისრის დინარი); 451 (დავა სადუეველ მწიგნობრებთან); 452 (გმობს ფარისეველთ); 454 (ქვრივის წვლილი); 455 (ხუთი ბრძენი და ხუთი სულელი ქალწულის იგავი); 457 (განკითხვის დღე); 468-469 (უქანასცნელი სერობისთვის

სახლს ეძებენ პეტრე და იოანე); 470-480 (სერობაზე); 482 (მე ვარ 30-
ნახი); 486-488 (სიმწრის ფიალას ცლის, მოციქულებს სძინავთ); 490
(იუდას კოცნა); 498-499 (სცემენ, დაკითხვაზეა); 512 (მეორე დაკითხ-
ვა); 517-522 (პილატესთან); 528-531 (ჯოლგოთის გზაზე); 532-536
(ჯვარცმვა); 539 („აღსრულებულ არს“); 546 (გარდამოხსნა); 547-550
(გასვენება); 552-555 (მკვდრეთით აღდგომა); 556-558 (გვამის გაქრო-
ბა); 558-559 (სერობა ემაუსში); 560-563 (მოციქულებს გამოეცხადა
ჯვარცმის შემდეგ); 567-568 (საუზმე მოციქულებთან); 568-569 (ცად-
ამალეობა).

იესო ბარაბა — ნ. ბარაბა

ივდიითი (ბიბლ.) — 547

იოანა, იესოს მეგობარი ქალი — 268, 300, 382.

იოანე — 1. ზებედეს ძე, მოციქული, მახარებელი — 31, 34, 41, 97, 113,
116-125, 127, 131, 135-136, 148-149, 170, 185, 192, 209, 220, 260,
291, 297, 320, 322-323, 333, 350, 351, 355, 358, 369, 380, 419, 467,
473, 477-478, 482-484, 486, 515, 538-539, 552, 556-557, 561; 2. ნათ-
ლისმცემელი, წინამორბედი — 104-105 (უდაბნოში დაეხეტება, ქადა-
გებს); 106 (ნათლავს იესოს); 107-108, 113-116, 131-132, 135, 138-145
(ამხელს პეროდეს); 254 (ციხეში); 301-308 (დასჯა); 3. ოქროპირი —
365

იოხიში, ლეთისმშობლის მამა — 36-38, 40-41, 45-48, 100

იოსები — 1. მარიამ ლეთისმშობლის ქმარი, იესოს მამობილი — 36-37, 41
(შეუღლება); 42-46, 49, 53, 55, 57-58, 61-63, 71, 73-75 (ეგვიპტეში
გაქცევა); 83-86, 89 (დაბრუნება ნაზარეთში); 89-100, 97, 99, 100, 321,
439; 2. არიმათელი, მღვდელმთავარი — 92, 543-546, 550-551; 3. იე-
სოს ძმა — 99, 272.

იოსია, იესოს ძმა — 99, 298

იროდი — ნ. პეროდე.

იუდა — 1. ქრისტეს ძმა — 99, 272, 298; 2. ისკარიოტელი, მოციქული —
237, 323, 459, 465-466, 469, 473-475, 490-493, 513-516.

კაიაფა, მღვდელმთავარი — 104, 418-419, 460-463, 465, 498-500, 502-
503 (სამოსი შემოივლიჯა), 509, 511-513, 540, 566.

ლაზარე — 1. იესოს ბეთსაიდელი მეგობარი, მარიამის და მართას ძმა —
385-392, 411-419 (იესო აცოცხლებს), 437-438; 2. ლატაკი უსაქმუ-
რი — 409-410.

ლევი, მეზვერე — ნ. მათე.

ლუკა, მოციქული — 60-61, 87, 90, 92, 99, 105, 108, 110, 148, 155, 159,
191, 200, 245, 267-269, 288, 331, 333, 381-382, 396, 408, 419, 425,
461, 490, 497, 504, 515, 530, 537, 539, 542, 550, 561, 565.

- შათე, მატეოსი, ლევი, მოციქული, მახარებელი — 64, 72, 74, 78, 83, 99, 105, 106, 111, 181, 193, 196, 200-205, 234, 328, 333, 337, 343, 419, 421, 435-438, 444, 459, 540, 561, 584.
- მართა. მარიამის და (მაგდალინელისა) — 381, 386-392, 394, 411, 426, 438.
- მარიამი — 1. ნაზარეტელი, ღვთისმშობელი, დედა ღვთისა — 35-41, 43, 45-46, 48-49, 53, 55, 57-59, 62, 73, 98, 100, 120 (კანაში), 300, 538, 544-545, 550; 2. მარიამ მაგდალინელი — 261-267, 382, 385-392, 411-417, 538, 544-546, 550-554, 556-561, 562-563, 568; 3. იესოს დედა, კლეოპას ცოლი — 538, 544, 550; 4. იაკობ მცირის ასული, იესოს მეგობარი ქალთაგანი — 269, 544, 550.
- მარკოზი, მარკოსი, მოციქული — 97, 99, 102-103, 109, 138, 170, 175, 196, 224, 272, 297, 301, 302, 309, 324, 331, 419, 438, 446, 484, 517, 527, 530, 537, 539.
- მელქიორი, მოგვი — 64, 65-67, 69-70, 72.
- მოლქი, ებრაელი წარისკაცი, იესომ გაუშთვლა ყური, პეტრემ რომ მოათა-
ლა — 494, 509.
- ნიკოდემოზი, ნიკოდემოსი, ნიკოდემი, ფარისეველი, სინედრიონის წევრი — 131-138, 357, 460, 462, 542, 544-546, 552.
- მანთერი, მარიამის ხელის მთხოვნელი — 98.
- მაუზი, მაგდალინელის ქმარი — 261-263, 266, 363, 386-388.
- მეტრე, სიმონი, ქვა, ბეთსაიდელი, მოციქული — 117, 127, 177, 185-192 (თევზაობა); 297 (მიცვალბულ ქალიშვილთან); 300 (საქადაგებლად გამგზავრება); 318-319 (გენისარეთის ტბაზე ქარიშხალში); 223 (იესოს არ ტოვებს); 326-327 (ქრისტე სამგზის ეკითხება, ერთგული თუ ხარო ჩემი, სამგზის უმოწმებს, მიუვარხარო, და იესო გასაღებს აბარებს: ცხვარი მიმწყემსეო); 328 (საცდელი ცაღამაღლები დროს); 427, 448, 467-468 (სერობისათვის სახლს ეძებს); 470 (იესო ფეხს ბანს); 477, 479 (სამგზის გამცემო მამლის ყივილაჲდ, იესო ეუბნება); 484 (ლოცვის ღამეს); 486-487, 494-495 (ყურს ათლის სინედრიონის წარისკაცს); 504-510 (სამგზის ულაღატა იესოს-შიშით); 553, 556-557, 567-568 (პირველი პაპი).
- მილატე, პონტიო, რომის პროკურატორი, იუდეის გამგებელი — 104, 511, 512-513, 522-533, 539-545, 551, 566.
- ნალომე, იესოს სატრფო — 269.
- ნალომეა — 1. პეროდე მცირის ასული — 306 (იოანე ნათლისმცემლის თავით ხელში); 2. პეროდე დიდის და — 308; 3. გალილეველი, მოციქულთა — იოანეს და იაკობის დედა — 308, 428, 552.
- ნამარიტელი ქალი, 150-152.
- ნამონი — 1. მღვდელი — 79, 80, 92; 2. ქრისტეს ძმა — 99, 272, 298; 3. სიმონ კანანელი, მოციქული — 102, 236; 4. მოციქული — იხ. პეტრე; 5. ფარისეველი — 259-265; 6. კორინთელი, წერის ზიდვაში შეენაცვლა იესოს — 529-530.

სუნანა, ქრისტეს სატრფო — 268-269, 300, 382.

ფილიპე, პეროდეს ძმა — 104, 138, 141-144 (ცოლს უთმობს ძმას), 234; 2.

ზებედეს ძე, ბეთსაიდელი, მოციქული — 117, 121, 447.

ქრისტე, იესო (6.) — 55, 57, 62, 98, 112 (ეშმაკის ცოუნება), 152-153-დასბე.

ქუზა (ხუზა), იოანას ქმარი — 268, 363.

პეროდე (იროდი) — 1. დიდი, იუდეის მეფე, ტირანი — 28, 35, 58, 64, 69, 71, 74, 78, 79-81 (ყრმების გაყვლა), 86, 103 (გარდაცვალება); 2. ანტიპა, პეროდეს ძე, ტეტრარქი — 137, 141-145, 301-308, 450, 459, 465, 520-521, 566.

პეროდიადე, ფილიპეს ცოლი, პეროდეს (ძმას) დაუთმო — 141, 144-145, 303-306, 310.

ჩაპრული ილუსტრაციები

(160-161 გვერდებს შორის)

რაფაელი. სიქსტინის მადონა.

ბერნარდო სტროცი. ბარბა.

ვერონეზე. მოგვთა თაყვანისცემა. ერმიტაჟი.

ლეონარდო და ვინჩი. მადონა ლიტა. დეტალი.

ლეონარდო და ვინჩი. მადონა ურმითურთ.

ლეონარდო და ვინჩი. მადონა ყვავილით.

ლუკას კრანახი. მადონა ურმითურთ ვაშლის ხის ქვეშ.

ლეონარდო და ვინჩი. საიდუმლო სერობა.

ტიციანი. მარიამ მაგდალინელი.

ჯოტო. იუდას ამბორი.

ელ გრეკო. ლოცვა, თასი სასმელისათვის.

რუბენსი. გარდამოხსნა.

ალბრეხტ დიურერი. სამების თაყვანისცემა. 1511.

XV ს. უცნობი გერმანელი მხატვარი. ჭვარცმა.

მიქელანჯელო. განკითხვის დღე. სიქსტინის კაპელის ფრესკა
1536-1541 წწ.

(320-321 გვერდებს შორის)

რაფაელი. ქალწულის ნიშნობა. მილანა.

კორეჯო. შობის ღამე. დრეზდენი.

მიქელანჯელო. წმიდა ოჯახი (მადონა დონი). დეტალი.

რაფაელი. მადონა სავარძელში. პიტის გალერეა.

ლეონარდო და ვინჩი. მადონა ლიტა. ერმიტაჟი.

ჯიოვანი ბელინი. მადონა. კარარა.

გვიდო რენი. ურმათა უღელტა ბეთლემში.

მანს ბალდუნგი. იოანე ნათლისმცემელი ნათლავს იესოს.

რაფაელი. ქრისტეს ცაღამაღლება.

იაკოპო ბასანო. იოანე ნათლისმცემლის თავის მოკვეთა

ეფენ დელაკრუა. პელიოდორის განდევნა ტაძრიდან.

გეორგ პენცი. ქრისტე ჰეროდეს წინაშე. პოლიპტიქი.

რაფაელი. ჭვრის ზიდვა.

რუბენსი. გარდამოხსნა.

დანიელე და ვოლტერა. გარდამოხსნა.

დიურერი. ქრისტეს დიდი თავი. გრავიურა ზეზე.

(480-481 გვერდებს შორის)

ჭორჭონე. მწყემსთა თაყვანისცემა.

ანთონის ვან-დეიკი. მოგვთა თაყვანისცემა. მიუნხენში.

პაოლო ვერონეზე. ქრისტე და მარიამ მაგდალინელი. ტურინა.

ფრანკ კირხბახი. მოვაკრეთა განდევნა ტაძრიდან.

რაფაელი. პავლე მოციქულის ქადაგება. გობელენი. ლონდონი.

ჯოტო. იუდას კოცნა. დეტალი. ფრესკა. პადუა.

მარტინ შონგაუერი. ჭვრის ზიდვა.

ტიციანი. ამა კაცი! (იესოს დასცინიან).

პეტერ ფონ კორნელიუსი. განკითხვის დღე. მიუნხენი.

ტიციანი. ღვთისმშობლის ცადაშაღლება.

მიქელანჯელო. განკითხვის დღე. დეტალი. ცენტრში — იესო.

პერუჯინო. იესო გასაღებს აბარებს პეტრეს. დეტალი. რომი.

ანდრეა რიშოსი. ღვთისმშობელი. XVI ს. (იტ-ბერძნ. ხატი).

გაბრიელ მთავარანგელოზი. წაღენჭიხის ფრესკა (XIV ს.).

ალბრეხტ დიურერი. აპოკალიფსის ოთხი მხედარი.

ილუსტრაციები შმუცტიტულაზე

ფაიტ შტოსი. ხარება. კრაკაუს ღვთისმშობლის ტაძრის მოხატულობა.
(გვ. 25).

პერუჯინო (პიეტრო ვანუჩი). ნათლობა (გვ. 95)

ა. ნოაკი. ქადაგება მთაზე („ნეტარ ხართ გლაზკანი...“ ლ., 6, 20-49).
გვ. (207)

ე. ფ. გეზარდტი. ჭვარცმა. (გვ. 433)

პეტერ ფონ კორნელიუსი. აპოკალიფსური მხედრები. (გვ. 543)

შინაარსი

ახალი აღთქმის შექმნა და ჩრდილი (შესავალი ნარკვევი) —	
იქ. გელოვანის	3
ავტორისაგან	23

ნაწილი პირველი

ძრისბას ბავშვობა

თ ა ვ ი 1. ზაქარიას ხილვა	27
თ ა ვ ი 2. იოანე ნათლისმცემელი	33
თ ა ვ ი 3. სულიწმინდის ჩარევა	35
თ ა ვ ი 4. მარიამი ელისაბედთან	40
თ ა ვ ი 5. რომელშიაც იოსები მთელ ამ ამბავს ურიგდება, თუმცა პირველად არ ეკაშნიკა	44
თ ა ვ ი 6. მაცხოვრის ჩამოშავლობა	49
თ ა ვ ი 7. შობა და მწყემსები	57
თ ა ვ ი 8. მიუხედავად უბიწოებისა, მარიამი განიწმინდება	61
თ ა ვ ი 9. ჯადოსნური ვარსკვლავები	64
თ ა ვ ი 10. მოგვთა თაყვანისცემა	68
თ ა ვ ი 11. წმინდა ოჯახი ეგვიპტეში გარბის	74
თ ა ვ ი 12. მეფე ჰეროდესაც ჰქონია ნერვები	78
თ ა ვ ი 13. იესო ეგვიპტეში	83
თ ა ვ ი 14. იესო — ეუნდერკინდი	87

ნაწილი მეორე

დიდების პირველი ნაბიჯები

თ ა ვ ი 15. იესოს მახლობლებს არ სწამთ თავიანთი ნათესავის ღვთაებრივობა	97
თ ა ვ ი 16. საქმეში ერევა იოანე ნათლისმცემელი	103
თ ა ვ ი 17. რომელშიაც მოთხრობილია ეშმაკის ამბავი, თუ რო-	

	გორ განიზრახა ღმერთის შეცდენა	119
თ ა ვ ი	18. სიტყვას ემატება პირველი ზედსართავეები	119
თ ა ვ ი	19. აქა აშბავი ღმერთის გამოცხადებისა ქორწილში	123
თ ა ვ ი	20. აურზაური იერუსალიმის ტაძარში	131
თ ა ვ ი	21. ნიკოდიმოსი	138
თ ა ვ ი	22. იოანე ნათლისმცემელი ხათაბალაში ეხვევა	148
თ ა ვ ი	23. იესო იმორჩილებს სამართელ ქალს	155
თ ა ვ ი	24. პირველი მარცხი	164
თ ა ვ ი	25. განჯურნება შორ მანძილზე	170
თ ა ვ ი	26. ეშმაკეული	177
თ ა ვ ი	27. სასწაულის დღე	185
თ ა ვ ი	28. თევზის ჭერის სასწაული და გაგრძელება განჯურნებათა	200
თ ა ვ ი	29. პირველი პრემია პირშავობისათვის	

ნაწილი მესამე

იესო საშუაოჯო

თ ა ვ ი	30. აბანო „ბითეზდა“	209
თ ა ვ ი	31. ფარისეველთა ფარისევლობა	224
თ ა ვ ი	32. თორმეტი მოციქული დაკომპლექტებულია	234
თ ა ვ ი	33. ჩაშლილი ქელები	248
თ ა ვ ი	34. იოანე ნათლისმცემლის გასაჭირი	254
თ ა ვ ი	35. იესო მეგობარ ქალს იჩენს	259
თ ა ვ ი	36. იესო ქრისტეს ოჯახი	267
თ ა ვ ი	37. დაოკებული ქარიშხალი და გაცოფებული ღირები	277
თ ა ვ ი	38. ჭეიფი მეზვერეებთან	288
თ ა ვ ი	39. სადაც იოანე ნათლისმცემელი ცხოვრების გემოს კარგავს	301
თ ა ვ ი	40. პური და თევზი: სერობა უდაბნოში	309
თ ა ვ ი	41. ფეხით ზღვაზე გასეირნება	315
თ ა ვ ი	42. განდევნა და დაბრუნება გალილეაში	320
თ ა ვ ი	43. საცდელი ცაღამალეობა და თანაზრახვა	328
თ ა ვ ი	44. რწმენა მთებსა ძრავს	337
თ ა ვ ი	45. როდესაც სიტყვა შორდება საქმეს	343
თ ა ვ ი	46. სკინიების „ან უფრო სწორად კარვების, დღესასწაული	350
თ ა ვ ი	47. დაამშვენეთ რქებით ქმრები, ქალბატონებო: ღმერთი	358
თ ა ვ ი	48. თქვენთანაა	367
თ ა ვ ი	49. უფლის ნერწყვის ჯადოსნური თვისებები	381
თ ა ვ ი	50. რომელშიაც მაგდალინელი იესოს თავის ოჯახს აცნობს	396
თ ა ვ ი	51. სიტყვის ნიაღვარი	411
თ ა ვ ი	52. კარგად კვდება ის, ვინც დროზე კვდება	421
თ ა ვ ი	53. სიტყვის ახალი ნიაღვარი	

თ ა ვ ი	53. განწირულთა ტრიუმფი	435
თ ა ვ ი	54. უკანასკნელი იგაგები და უკანასკნელი შექარა	444
თ ა ვ ი	55. ოცდაათ ვერცხლად გაყიდული მესია	459
თ ა ვ ი	56. ოჯახური სიხარული — ფერხთა ბანვა სიყვარულით	467
თ ა ვ ი	57. ქრისტეს სისხლი და ზორცი ანუ არც წყალი, არც ღვინო	473
თ ა ვ ი	58. თასი შეივსო — უნდა შეისვას	481
თ ა ვ ი	59. გაუთვალისწინებელი ჩხუბი	490
თ ა ვ ი	60. ვეშადოთ თავში საცემად	497
თ ა ვ ი	61. რომელშიაც პეტრე თავს გამოიჩენს, ვითარცა თითოთ საჩვენებელი ლაჩარი	506
თ ა ვ ი	62. არამზადა იუდას სამარცხენო აღსასრული	511
თ ა ვ ი	63. პილატეს ცრემლები და პეროდეს რისხვა	517
თ ა ვ ი	64. თხემის ადგილი	527
თ ა ვ ი	65. აღსრულდა!	534

ნაწილი მეხუთე

სამნაური სასწაული

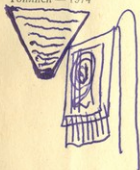
თ ა ვ ი	66. გარდამოხსნა	545
თ ა ვ ი	67. ყალბი მიცვალებული	553
თ ა ვ ი	68. ურწმუნო თომა ანუ ჩაუავი თითი კრილობაში!	559
თ ა ვ ი	69. დედამიწა — ზეცა, ძირსდაუშვებელი გადაფრენა შენიშვნები	568
	საბარების საანდაზო საგანძური. ლექსიკონი — ავ. გელოვანისა	573
	სახელთა საძიებელი	587
	ჩაკრული ილუსტრაციების წარწერები	675
	შმუცტიტულების ილუსტრაციების წარწერები	681
		682

რედაქტორი ნ. შველიძე
გამომცემლობის რედაქტორი ლ. იონათამიშვილი
მხატვრული რედაქტორი მ. კანიშვილი
ტექნიკური რედაქტორი გ. პაპინაშვილი
კორექტორი ლ. ჩიკვაძე
ფერადი ილუსტრაციების ოპერატორი ბ. პაპიაშვილი
ფერადი ილუსტრაციების კორექტორი ჯ. თოთლაძე

გადაეცა ასაწყობად 4/X-73 წ., ხელმოწერილია დასაბეჭდად 25/VII-74 წ.
ქაღალდის ზომა 84×108¹/₃₂, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 23,8
სააღრიცხვო-საგამომცემლო ფურცელი 35.908 შვევ. 3244 ტირ. 50,000

ფახი 1 მან. 84 კაპ.

ЛЕО ТАКСИЛЬ
ЗАБАВНОЕ ЕВАНГЕЛИЕ
(На грузинском языке)
Перевод Акакия ГЕЛОВАНИ
Издательство ЦК КП Грузии
Тбилиси — 1974

Т 0164—036 26—74
M—606 (02) 74

საქ. კ. ც-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. 1
Типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ле

